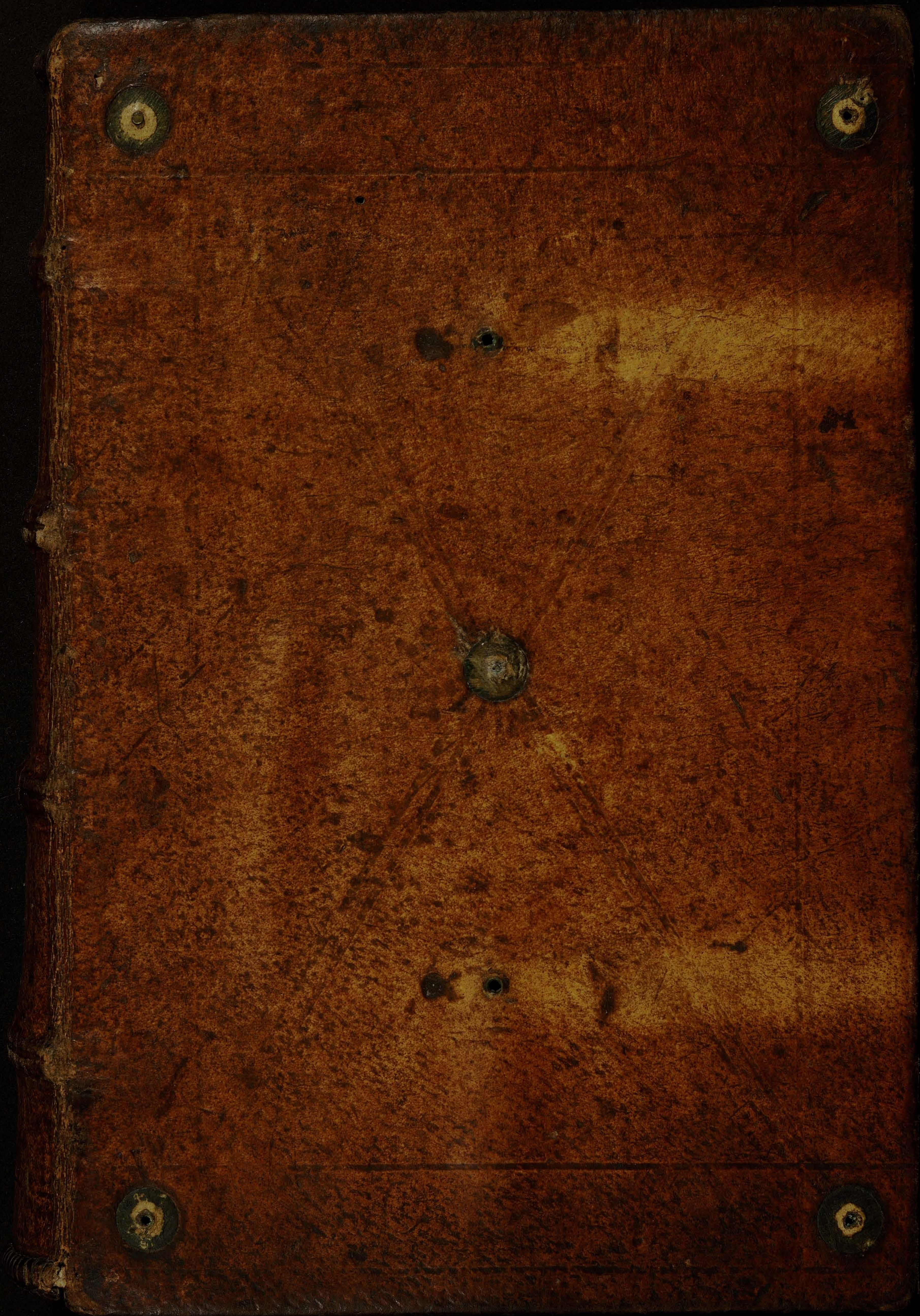

N. Inv. 1377

[illegible]

Empta solet cara medicina multis iuvare
Si dabitur gratis nullius est valoris

Vide de usura primo et usurariis
dominus deus dicit sic ubi habetur
Ecclesiastici xxxiiii. Noli offerre munera
prava non enim suscipiet illa deus Qui
enim offert sacrificium ex substantia pauperum
quasi qui victimat filium in conspectu
patris sui Et de usurariis
Deuteronomii xxiii
Non fenerabis fratri tuo pecuniam
ad usuram nec fruges nec quamlibet
aliam rem sed alieno fratri autem tuo absque usura id quo
indiget accommodabis ut benedicat tibi
dominus deus tuus in omni opere tuo Et
Luce vi dominus de capitulo Date mutuum nichil
inde sperantes et erit merces vestra
multa et eritis filii altissimi
Sola enim spes lucri facit usurarium

Holcoth super Librum
Sapientie

Incipit postilla super librum sapiencie edita a sollempnissimo sacre pagine doctore fratre Roberto Holkoth de Anglia ordinis predicatorum

Dominus petra mea et robur meum. Iste artes et sunt humanis studijs adinuente paritate cognicione quadruplicem materiam consummant Artes namque quedam gloriose videntur ex auctorum imperiali nobilitate. Quedam ex principiorum naturali subtilitate. Quedam ex occultorum naturali difficultate. Quedam ex officiorum generali utilitate. Prime sunt artes ciuiles siue politice. 2e sunt artes puerile et mathematice. 3e sunt artes subtiles et physice. 4e sunt fabriles et mechanice. Sacre scripture subtilitas hominibus inspirata diuinitus quodam cuiusdam prerogatiue priuilegium singulariter istas causas honoris et glorie vendicat multo super omnes. Utpote cuius auctore nichil sublimius quia dominus. cuius tenore nil solidius quia petra. cuius vigore nil potencius quia robur. cuius valore nichil locupletius quia mea et meum. ut sic soli scripture sacre conueniat multo dici uerba thematis pas supposita. Dominus petra mea et robur meum. In quibus quo ad 4or eius causas vz efficientem materialem formalem et finalem causam 4or significant et extollant vz eminenciam maiestatis fundamentum firmitatis. Emolu-

tum

limentum utilitatis Complementum potestatis. Primum magnificat 2m ratificat 3m fortificat et 4m dignificat. Eminenciam maiestatis quo ad causam efficientem notat cum premittit Dominus. De quo psalmus Vox domini super aquas. dominus maiestatis intonuit. dominus super aquas multas. Fundamentum firmitatis xxviij quo ad materiam subiacentem notat in petra. Ecclesiastici 26 fundamenta eterna super petram solidam et mandata in corde mulieris sancte id est militantis ecclesie secundum glosam. Complementum potestatis quo ad formam relucentem importat robur ut de ea digne dicatur Ysa 40 Dat lasso virtutem et hijs qui non sunt fortitudinem et robur multiplicat. Emolumentum xxxiiij utilitatis quo ad finem consequentem ad finem designatur in duplici pronomine possessiuo mea et meum ut digne dicat illud Deut 32 Concrescat ut pluuia doctrina mea fluat ut ros eloquium meum. Dominus petra mea etc. Circa primum est aduertendum quod auctor egregius huius sacratissime facultatis in ipsius auditoribus 4or dispositiones virtuosas requirit scilicet primo deo requirit

- Inten- / tionis / simplici- / tatem
- Scien- / tionis / humili- / tatem
- Coita- / tionis / liberali- / tatem
- Opposi- / tionis / conformi- / tatem

Intencionis simplicitatem primo id Sap 1 Sentite de domino in bonitate et in simplicitate cordis querite illum. Nam sicut nemo potest duobus dominis seruire aut enim unum odio habebit et alterum diliget aut unum sustinebit et alium contempnet. Sic ita nemo potest distinctis facultatibus utiliter applicari. Et ideo si sit

Quatuor requiruntur ad auditores huius facultatis

ait q dum dem tuu ad dabis
et illi soli fines eius scripturis
totaliter intendendo | 2o requirit
scriptura sacra in auditore sacre scrip
ture humilitate ut sine doctor
sive discipulus humilitatem servaverint
describens nobis magistri et discipulorum
exemplum Joh. 13 Vos vocatis me ma-
gister et domine et bene dicitis sum enim
ego lavi pedes vestros dominus et
magister et vos debetis alter alterius
lavare pedes exemplum enim dedi vo
bis quia scientia vel in seipso inflacionem
vel ad alios indignationem eo quod scien-
cia inflat si caritas non as
sistat et in multa sapientia multa
sit indignacio Eccl. 1 De illa
ma loquitur Bern. sup. Cant. 36
ubi dicit sic | Ve qui bene de deo
sentientes et eloquium acceperunt
si questum estiment pietatem si
convertant ad inanem gloriam quod ad
lucrum dei acceperant erogandum
si alta sapientes humilibus non con
senciant | paveant quod in propheta
legitur dicente domino Dedi aurum meum
et argentum meum ipsi autem de argen-
to meo et auro operati sunt baal
libentibus | 3o requirit auctor scripture
sacre in auditore scripture contracionis
liberalitatem ut qui sine ficcione
didicit sine invidia communicet Sap.
6 Sic enim dicit dominus Sapientia est
nobilis animi possessio que avarum
dedignatur possessorem quia cum sit dis
tributiva recipit augmentum
et Aug. de doct. xpiana c. 2 Omnis
que dando non deficit dum habetur
et non datur nondum habetur quomodo
habenda est Est enim officium sapie-

tis rudiores instruere et male in
formatos eciam rursum suscitare super
ps. 36 Dominus dedit michi linguam eru-
ditam ut sciam sustentare eum qui
lapsus est verbo | 4o requirit a prophetis
nobis conformiter non enim decet sub
tiliter sapere similiter vivere quam prin cipium
primum a sapientia [illegible] dominum et scientia sanctorum
prudentia ad certum vero agibilium
Sicut dicitur Ethic. 6 Sicut autem
auctor sacre pagine deus summus
dominus est ita scriptura sacra omni facul
tatum domina dici debet et non illa
vana methaphisica que dearum scientiarum
et dominam dicitur consciat | In me ergo
scimus enim dicit Hugo de sacramentis ceterarum
artes et scientie liberales tenentur in
tendere sic ut oculi ancille in manu domine
sue Canticum 1 Glossa quedam intellectualem
2 omnes artes philosophice eo fine
discuntur ut per eas quodam instru-
mento theologice sanctissima conferant
De ista domina theologia figuraliter scri-
bitur Hest. 2 Ea assumpsit duas fa- una
mulas et super unam innitebatur quasi
pre deliciis et nimia teneritudine
corpus suum ferre non sustinens altera
autem famularum sequebatur dominam de
fluencia in humum indumenta ptā
sustentans | Moraliter ista est sapientia
philosophorum | 2a est lex pontificum et impera
torum Super primam sacra theologia cum
sit ipsi sufficiens et robusta pro
delectione tamen innititur sicut in illis quan
dictus et modis eorum loquendi op-
ponendo respondendo probando et impro
bando non per necessitatem sed propter de-
lectationem innititur et placet | Secunda vero
est lex pontificum et imperatorum
dominam debet sequi et eius indu
menta in terra defluencia | unum

de decimis et oblacionibus et aliis
temporalibus quibus ad tempus investitur
ecclesia subsistere. Et sequitur de ista
famula dominam sequebatur. Nos
enim periculosum est et inconveniens
et absurdum quod cum sua domina pari
passu procedat quod ipsa de fidei ar
ticulis et de ecclesie sacramentis de
visione bonorum vel pondere peccatorum
determinat nisi verba legum in terre
nis negociis usitata. Hec enim
katholicos scismaticos infideles
hereticos et doctores in adulterio con
vincit. Sicut recenter nobis occurrit et
nuper experimento vidistis. Hec enim
facultas est ista ancilla Agar
de qua scribitur sub figura Gen. 16
Que concepisse se videns contempsit
dominam suam afflicta dominam suam
fugit fugiens sub lignis nubes ab
angelo revocatur reverti ad dominam
suam et humiliare sub manibus illius.
Leges enim et canones istis temporibus
incomparabiliter fecundius conceperunt
divicias et pariunt dignitates. Et
ideo sacra scriptura que est domina suarum
domina delicta ad illas confluit quasi
tota multitudo scolarium hiis di
ebus et tunc complebitur ad impletur
lamentacio illa Tren. 1 Facta est quasi
vidua domina gencium. Hec est ecclesia
quere vos omnes solum illa ymmo ancil
la sua scilicet philosophia videlicet a paucis re
spicitur modernis temporibus frequentatur.
Ut plangit Ovidius de vetula
li. 1. Sic dicens Omnes declinant
ad ea que lucra ministrant ut que sciant
discunt pauca plures ut se vendant
sic te contempnunt ingens sophia. Sic ve
nerabilem faciunt census amplexibus
apta non te propter te querentes sed
lucra per te ditari que volunt potius

quam philosophari. Ut in versu Sic sophia ex
ilium patitur et philosophia pecunia
regnat. Quare caveant theologi ne do
minam hanc contempnant quia ad
eam oportet finaliter reverti et sub
manibus illius humiliari si tamen ve
lint salvari. Non enim de legibus
illis sed de ista sola dicitur per prophetam
Beatus homo quem tu erudieris exau
dies domine et de lege tua docueris eum.
Sic ergo declaratum est inmunimentum
maiestatis sacre scripture secundum [illegible]
quod est primum principale in textu tacto.
Secundum quod scripturam sacram quedam in
nubibus istis est fundamentum firmi
tatis quo ad materiam subiacentem
tunc dicitur petra. Hec enim est petra
aquosa ad potandum petra mello
sa ad cibandum petra olim per
forata ad lenimentum penitencium
petra scandali destinata ad de
trimentum dissidencium. Primo dico
quod sacra scriptura est petra aquosa
ad potandum. De qua 1 Cor. 10
Bibebant autem omnes de spirituali
consequente eos petra. Et Sapientie 11
Sicierunt et invocaverunt te domine
et data est illis aqua de petra al
tissima et requies sitis de lapi
de duro. Est autem petra altissima
propter eius sublimitatem. Dulcissima
propter eius suavitatem. Durissima propter
eius difficultatem ut merito dici
possit illud Ysa. 50 posui faciem me
am ad petram durissimam et scio
quoniam non confundar. Faciem id est noticiam
sensuum diversorum. In facie enim nascuntur
patent sensus et scio quoniam non con
fundar. Licet enim hereses semper manse
bunt in mundo usque ad finem mundi.
Sic dicit glossa Ysa. 1. Contra quas semper
erunt quidam spirituales doctores

Leges conceperunt divicias et pariunt dignitates

Qualiter sacra scriptura dicitur de petra

in eccia sit et alia glo. Exo. 26
Et ideo signt et scriptura Quos
quam non confundar. nec mirum edi
ficata e sup petra De qua j
Cor. 10 petra aut erat cristus
cum nullo heretico vel scismatico co
patitur. Dicit i ps. dicitur Absorpti
sunt iuxta petre iudices eorum
Glo. iudices eorum sunt potentes et
docti qui de moribus iudicabant
ut plato pitagoras et aristotiles
Absorpta sunt iuxta petram i. comparati
cristo parum videntur ad dicendum sed iuge
i. comparata illos cristo et nichil sunt
mortui iacent sculpta e sapia
eorum vel glo. Secundo ista petra e mel
lisua ad cibandum De qua ps
80 Cibavit eos ex adipe frumenti
Unde hugo de didascolicon lio
4. c. 4 Divina eloquia aptissime
favis comparantur que cum propter simp
licitatem sermonis arida apparent
exterius et intus dulcedine plena
sunt Dicit aut lac secundum medicos
melius nutrit si sugatur ita mel
scripture sacre si sugatur per studium
et devocionem multo melius nutrit
quam si per publicam audicionem faciliter ca
piatur Et ideo de devoto theologo
dicitur Deut. 32 Constituit eum
sup excelsam terram ut comederet
fructus agrorum et sugeret mel de
petra Convenienter aut diffinicio
sacre scripture dulcis et utilis sua
vitas e ancepta que secundum Oraciu
in poetria sua et e ad propositum
Omne tulit punctum qui miscuit
utile dulci et apponit et favus
re. Sunt enim romanus populus enim
romanus per quinque ordines erat
distinctus Erant enim patres con
scripti Senatores ordinarii equi

tes et plebs. Si ergo poeta quaecumque
aliquod opus nobile edidisset co
ram populo publice legebatur. si qua
lis placuit unicuique istorum ordinum
punctum apposuit in fine scripti et
tunc carmen id deinceps autenti
cum habebatur Et ideo docet oraci
us qui vult opus suum omnibus pla
cere videat quod opus suum habeat ista
duo scilicet quod sit delectabile et utile
quia omnem tulit punctum qui miscuit
et utile dulci. Est aut maxime
sacre scriptura sacra. Unde hugo de
sancto victore Bone igitur sunt in
scripturis sanctis misteriorum profundi
tates que ob hoc teguntur ne vilescant
ob hoc queruntur ut excerceant. ob hoc
apponuntur ut pascant Est ergo hec
petra mellosa ad cibandum. Tercio
sacra scriptura e petra olei perforata
ad lenimentum De qua Job 29. petra
fundebat michi rivos olei perforatur
aut per acuitas et subtiles expositi
ones ut anima devota intuitu mire
gracie in cristi amplexibus delectetur
cum sponsa De qua Cant. 2 Colum
ba mea in foraminibus petre. hec sunt
foramina domuncule sive case in
quibus insp cognominis mei spem con
cipiant deos Sicut enim nomine a ro
bore diriuatum ita cognomen habeo
a foramine trepedatum Et ideo sicut
nomine meum in robore ita cognomine
meum intueor in foramine petre ergo
sacre scripture foramen ingressus roga
bo cum moyse Exo. 33. Domine oste
de michi gloriam tuam et ipse michi
signabitur Videre. invenisti graciam
coram me et temetipsum novi ex
nomine. ideo ostendam tibi omne bonum
ibi e locus apud me et stabis sup

Devotio

Divina eloquia aptissime favis comparantur

populus romanus per quinque ordines erat distinctus

petra. cui q̃ tu ꝓbit gl'am meã ponã
te ĩ foramĩe pet'e et ꝓtegam te
dextera mea. ¶ 2° ſcriptura ſacra ẽ
petra ſcandali deſtinata ad det'
mentum diſſidẽciũ de qua .i. pe.
2 n° ẽ de qbꝫ aut lapis quẽ re
ꝓbanũt edificãtes h' fac' ẽ ĩ ca
anguli et lapis offenſionis et
petra ſcandali hijs qui offendũt
ūbo nec credũt ĩ quo et poſiti ſũt
¶ Tercio dico q' ſcriptura ſacra p'uat ro
medat cõplemẽti poteſtatis q̃
ad formaȝ reluctantem q' robur
Robur ſuaȝ ſcolariũ nõ exce
dit ꝑtate romis h'uanc' ſꝫ ẽte
robur ſacratiſſime theolo'e ĩ ꝑme
vitatis auctoritas q' cuiꝰ libet
ingenij vi excedit et ideo hic
unumquemq' theologũ cõſolat' et
admonet dicẽs .i. Deut° 30.
Confortare et eſto robuſtus. q.d.
eſto robuſtus ¶ Ad expugnandũ

Ad expugnan- / ſupportan- / allevian- / tollen- dũ : errores et vicia / ad ſupportandũ honores et of-

ficia. ad alleviandũ dolores et
ſupplicia. ad tollendũ terrores ꝓ
miſsa ¶ Primo tenet' doctor theologꝰ
eſſe realit' robuſtus ad expug-
nandũ errores et vicia. mꝫ exem
ſanctorũ ꝑrm qui nos ĩ ecc'ia ꝓ
ceſſerũt. Talis fuit helias ut
3. Re. pꝫ qui robuſtꝰ dnator in
tp̃tib' talis fuit david ſicut pꝫ
2 Re. qui manu fortis in tp̃tib'
Talis fuit boos de quo Ruth 2.
q' fuit robuſtꝰ in tp̃tib' talis
fuit et oza qui archam declina-
tẽ manu voluit erexiſſe et mul
ti alij de quibꝰ v'ificatur ĩ illud
Iudic' 28 omnes robuſtiſſimi pug
natores ¶ 2° tenet' eſſe robuſtꝰ ad
ſupportandũ honores et officia ut
ſit quaſi columpna ad ſupportandũ
dũ eccãm militãtem. vn aug' fi
guraȝ ſalom' ĩ porticu templi dei
duas collocauit columpnas quarũ
una vocat' iachim q' ẽ firmi
tas. et alteram boos q' ſonat ro
bur ut in robore .3. Re. 7. porticꝰ
templi dei .i. celi. eſt eccia mi
litans cuiꝰ gl'a ĩcatur et cõſtat
ꝑ eius honores et onera deſunt
deſunt' ſapientibus et robuſtis
ut' .i. Prouerbiorum 11. Mulier gracioſa .i.
militans eccia inueniet gl'am
et robuſti habebũt diuicias. quia
ut ſcribit' Prouerbiorum 24 Vir ſapiens
erit fortis et vir doctus robuſ
tus et validus inueniet gl'am
¶ 3° tenet' theologꝰ eſſe robuſ
tus ad alleviandũ dolores et
ſupplicia. que inter dũ iuſte ĩ
nocentibus inferunt' Prouerbiorum 1° Y°
37 cõfortate manus diſſolutas
et genua debilia roborate. Ut
h' ĩuito dici poſſit .i. Job 4. Et
ce docuiſti plurimos et manus
laſſas roboraſti vacillates cõfir
mauũt ſermones tui et genua
debilia cõfortaſti ¶ 4° tenet' theolo
gus eſſe robuſtus ad tollendũ
terrores ꝓ iuſticia et vitate ſanc
doctrine. q' pꝫ ſcd'm ſmaȝ gg 26
mor' exponẽs .i. Job 36 pro
robuſtis ipſi aſcendũt. ꝓ robuſ
ti ſũt illi qui ꝓ vitate quaȝ de
tinent depria nõ ꝑtimeſcũt
Robuſti ſunt illi qui ad vincẽ
dũ mũdi h'mõi deſidia cõualeſ
cunt. ſꝫ ꝓ robuſtis ipſi tunc aſ

cendunt qui per negligenciam agitur ut
doctorum et forum loca indocti
ac debiles occupant. Hec Greg.
De tali namque visitatur ad Ysa. xl
Renovatum est robur eorum. facti sunt
quasi invalides. non sic viri theologi
quibus pro veritate defendenda dicitur
te dicitur Josue 10 Nolite timere
nec paveatis. confortamini et estote
robusti. Multos etiam ultimo quod spiritualis
fiera cotollit et emolimentum
spectabis quos ad finem quereniente
et demittitur. at dicitur mea et
meum. Tu enim sicut scias domina sicut
supremus et probatum iuste convenit
tibi pro nominibus istis uti. ipsi enim
est quod dicitur Prov. 8 meum est consilium
et equitas mea et prudencia mea
et fortitudo. Ubi ergo tibi appropriat
virtutes insignes. Ut autem

Consilium — discernen
Equitate — exequen
Prudenciam — in — precaven — dis
Fortitudine — sustinen

perstudium sapiencie sponsie has virtutes
divinitus consequimur dicamus iam
in fine lectionis id quod scribit Cassio
dorus suo libro de institucione divinarum
rerum c. ult. Precamur domine legentibus
perfectum quemtibus legere tuam remis
sionem omnium peccatorum. ut qui de speciebus
magnis ad lumen spiritualis tuas
pervenire cupimus malis peccatis tali
ligatibus obstruimur. et trahe
nos ad te virtute omnipotencie tue
et non relinquas propria voluntate va
gari quos precioso sanguine redemisti.
Quod nobis concedat qui est etc. Lectio i

Diligite iusticiam qui iu
dicatis terram etc. Ista
ista librum qui liber sa
piencie intitulatur primit
in principio tamen notanda primum est de eius
nomine. 2m est de eius auctore. 3m
est de eius fine. Circa nomen huius
libri dicendum quod iste est titulus sapiencie
que est quoddam quod tripliciter accipitur a di
versis. Nam primo apud philosophos dicitur
una virtus intellectualis et specu
lativa inter omnes virtutes intelli
gibiles nobilissima. et sic de ea
tractat philosophus 6 ethicorum c. 6 et primo
metaphysice c. 11 ubi de specificacione sapiencie
investigat tale. Sapiens est qui
scit omnia et difficilia per certitudi
nem et causam ipsam scit et inter se
gerens et alios ordinans et per
suadens dicit ecclesiasticus ibidem quod sapiens
debet non solum scire per causas sed
eciam per altissimas causas. Est autem
nomen sapiens in latino sophia
in greco interpretatur. Unde antiquitus
ante tempora pitagore qui se studio
sapiencie mancipaverunt sophie vocabantur.
Tandem pictagoras ille famosus
qui fuerat tante auctoritatis in philosophia
quod de eius sentencia nulli licuit dis
putare. iudicans quod presumptuosum esse
tibi sic vocari. cum interrogaretur quis
se profiteretur non sapientem sed philosophum
id est amatorem sapiencie se vocavit. eo
quod se sapientem profiteri arrogantissimum
videbatur. ut dicit Aug. 8 de civi
Dei c. 2. ex quo patet quod auctor vel
amator huius libri philosophus dici potest.
2o apud theologos accipitur sapi
encia pro dono spirituali sive infu
so per quam homo notitiam habet divinorum
et humanorum ex inspiracione speciali
vel ex quadam unitate concorda ad
deum quemadmodum dicit Dyon. c. ii
de divinis nominibus. Qui ierotheus
paciendo divina didicit divina. Est
autem sapiencia accepta et vocatur realis
vel perfectius est scientia et intellectum

prudencia que comprehendit et defendit sicut patet 6 ethicorum quia hec sola continentes prudencia arguit sicut 7 methaphysice dicitur. Ista hec domum fidei presupponit et defendit. De hac sapientia dicitur Ys. 1. Requiescat super eum spiritus domini scilicet sapientia etc. Secundo accipitur sapientia apud stoycos et morales philosophos sicut fuerunt Socrates et Senec. et Boecius qui nichil aliud vocant sapientiam quam collectionem virtutum intellectualium et moralium. Et iste homo sapiens est idem quod perfecte virtuosus. Unde de sapiente sic accepto legitur Senec. in libello quodam quem intitulatur Quod in sapientem non cadit iniuria in quo libro probat quod sapiens non potest offendi et quod sapientis animus semper est in tranquillitate et quod cor sapientis est sicut adamas et multa talia de quibus alias erit sermo. Sic etiam loquitur libro 3 Lactancius: Virtus cum qua scientia coniuncta est sapientia. Nam etenim homines deus sapientes esse voluit ut duarum rerum cupidinis appetens esset sapientie scilicet et religionis et homines ideo falluntur quia vel religionem suscipiunt obmissa sapientia aut sapientie soli student religione obmissa cum alterum sine altero verum esse non possit. Hec ille. Et sic videtur quod accipit sapientiam auctor huius libri. Cuius ratio est quia nomine libri communiter accipitur a materia de qua tractatur. Modo in hoc libro non tractatur proprie nec principaliter de aliqua virtute intellectuali vel morali sed de omni virtute. Et ideo nomen sapientie ponitur hic non pro dono spirituali nec virtute intellectuali sed quasi summa virtutum totalis. Quare autem dicatur Jeronimus in prologo quod proinde sapientia vocatur quia ex eo Christi adventus et eius passio evidenter exprimitur, qui est sapientia dei patris, videtur esse quedam aptacio moralis vel convenientia magis quam denominatio litteralis. Secundo videndum est de huius libri auctore. Fuerunt enim apud sanctos opiniones varie quis auctor fuit huius libri. Videtur enim Jeronimus dicere quod Phylo quidam iudeus in lingwa greca disertissimus librum istum qui sapientia inscribitur ex multis annis editis a Salomone compilavit. Unde Phylonis hunc librum dicit esse et non Salomonis nec libri apud hebreos nec inter scripturas sacras computari debere. Sed contra istam sententiam sunt evidencia argumenta. Primo quia in 3 libro hystorie ecclesiastice dicitur sicut Egisippus et Yreneus et omnes antiquos doctores librum qui intitulatur sapientia Salomonis esse dixerunt sicut in prologo super textum. Item Cyp. [?] 21. glo. predictum erat libro sapientie morte turpissima condempnemus eum. Ergo ante passionem Christi fuit liber editus, ergo non a Phylone qui floruit tempore apostolorum. Item liber Phylonis cuius de in ecclesiastica hystoria invenitur ubi non ponitur liber iste. Item magister in 9 [?] dicitur sic: Tu elegisti me regem populo tuo et iudicem filiorum tuorum etc. quod Phyloni non convenit qui fuit iudeus Alexandrinus in egipto secundum Jeronimum libro de hebraicis nominibus. Item Ambrosius in libro super 3 sermones [?] Salomonis: Et Sapientissimus hominum Salomon philosophus tamen posuit in concilia [?] ... et inde dicit ipse in libro

De auctore huius libri sunt varie opiniones

Dicit ipse in libro sapientie sic se deum
omnipotentem deprecatum fuisse eo
memorat dicens: Da michi domine
sedium tuarum assistricem sapientiam.
Secundo vult quod Salomon sit auctor huius
libri. Iste beatus Augustinus fuit aliquan-
tisper opinionis quod Ihesus filius Sy-
rach fecerit librum sapientie sicut et
ecclesiastici, sicut patet 2 retractationum c.
8 ubi dicit sic: Illi duo libri u-
nus qui sapientia, alius qui ecclesiasticus
inscribitur, in quadam similitudine
Salomonis esse dicuntur. Nam Ihesus
filius Syrach eos conscripsisse con-
stantissime probatur. Hanc autem
sententiam plane retractat Augustinus 2
retractationum c. 4 sub hiis verbis: De
auctore libri quem plures vocant
sapientiam Salomonis quod et ipsum sicut
ecclesiasticum Ihesus filius Syrach in-
scripserit non ita constare sicut a me dic-
tum est, postea didici et omnino proba-
bilius comperimus esse huius eius
auctorem. Ex quibus videtur quod beatus
Augustinus dubitaverit quis fuerit auc-
tor huius libri vel quod senserit Salomonem
fuisse eius auctorem. Item feria
quarta in ebdomada penthecostes legitur
in missa: Dixit Salomon filius David:
Diligite iusticiam qui iudicatis terram.
Constat autem quod ecclesia nec dubium
nec falsum asserere vult in missa. Pro-
pter has septem rationes apparet quod Sa-
lomon fuit auctor huius libri
principalis. Possibile est autem quod iudeus
ille philo qui multum fuit peritus
in lingua greca librum Salomonis vel
libri sententias quocumque contentas in
greco ediderit et quod de greco translatus
sit liber prius in latinum et quod talis
eius auctor dicatur. Quintum autem
ad secundum verum est quod secundum non asserit

librum istum philonis fuisse sed dicit
quod iudei illum librum cuiusdam philo-
nis fuisse affirmant. Unde Ra-
banus in glosa super prologum huius libri
male hic imposuit secundo quod secundo non
asserit sed recitative scribit. Maior etiam non
inter sacras scripturas debet numerari sed
plane Augustinus de doctrina christiana ubi ponit
ubi omnes libros canonis biblie conse-
quenter enumerans de sapientia et ecclesiastico
sic dicit: Quoniam quidem in auctoritatem recipi
meruerunt inter propheticos autem nume-
randi sunt. Ex istis patet quod liber iste
inter scripturas canonicas apud ecclesiam
computatur et quod eius auctor Salomon
fuisse dicitur. Et licet a iudeis
aliter sentiatur, unde Damascenus 4 sententiarum
c. 9 ubi libros sacre scripture enumerat
dicit sic: Panaretos autem hoc est
sapientia Salomonis et Ihesu id est ecclesiasticus
virtuosi quidem et boni sunt sed non nu-
merantur neque iacebant in archa,
hec ille. Et ideo licet apud iudeos
non numerantur apud fideles tamen magne
auctoritatis habetur. Patet igitur primo
de huius libri nomine et secundo de huius li-
bri auctore. Nam tertio restat videre de
huius libri fine. Ubi sciendum quod finis
sapientie que in hoc libro traditur est hominem
disponere et dignificare specialiter quo-
ad tria: primo ad gubernandum civilem
communitatem principaliter cum leges conde-
ndi et humanam politicam statuendi fuit
sapientia per eloquentiam adornata sicut
narrat Tullius in prologo rethorice sic
dicens: Quoddam tempus fuit quod cum homines
in agris passim more bestiarum vaga-
bantur et sibi victu ferino vitam pro-
pagabant nec ratione animi quidquam
sed pleraque viribus corporis administra-
bant. Nondum divine religionis nec
humani officii ratio colebatur. Nemo

nuptias legittimas indicaret neque cer-
tos quisquam inspexerat liberos non uti-
tatis que utilitatem haberet acceperat
ita propter errorem atque inscitiam ceca
temeraria dominatrix cupiditas ad
se explendam viribus corporis abu-
tebatur perniciosissimis satellitibus.
quo tempore inquit Tullius vir quidam
magnus vir sapiens cognovit que ma-
teria esset et quanta opportunitas ad maxi-
mas res animis inesset hominum si ea
posset quis elicere et precipiendo
meliorem reddere qui dispersos homines
in agris et in tectis silvestribus ab-
ditos ratione quadam compulit et in
unum locum congregavit et eos in
unamquamque rem inducens utilem
et honestam. Primo propter insolentiam
reclamantes deinde propter rationem et
orationem studiosius audientes ex fe-
ris et inmanibus mites reddidit
et mansuetos. ac michi quidem nec taci-
ta videtur nec inops dicendi sapi-
entia perficere potuisse. hec ille. Hoc idem
poetice signare volebant qui fa-
bulam de Orpheo finxerunt quod tam
subtilis extitit cytharedus quod
flamma sue silvas currere coegit
terram impedit leoni et leporem
cani et infernalibus furiis commovit
pietatem. Sic recitat Boecius 3.
de consolatione. Orpheus in rei veritate
sapientem designat cum que homines
viciosos et a se invicem per passiones
varias discordantes in una civi-
litate recolligere et eos per leges
rationes et sapientias castigare. propter
quod signanter dicitur Sap. 6. Si delec-
tamini in sedibus et sceptris o re-
ges populi diligite sapientiam ut in
perpetuum regnetis. Regna bona
forent si vel contingeret esse

Exemplum poeticum nota hic de Orpheo

philosophos reges vel reges appellari
Boecius de consolatione li. 1. prosa 4. At-
qui tu hanc sententiam Platonis sup-
famosam beatas fore res publicas
si eas vel studiosi sapientie regerent
vel eorum rectores studere sapientie conti-
gisset. Tu eiusdem viri ore hanc
sapientibus capessende rei publice
necessariam esse monuisti necessariam
ne improbis flagitiosisque civibus
urbium relicta gubernacula pestem
bonis ac perniciem ferrent. Secundo con-
venit hunc sic hominem disponere
et dignificare ad expugnandum
hostilem adversitatem. Ecclesiastes 9. Ci-
vitas parva et pauci in ea viri
venit contra eam rex magnus et
vallavit eam extruxitque mu-
nitiones per gyrum et perfecta est
obsidio inventusque est in ea vir
pauper et sapiens et liberavit
urbem per sapientiam suam. Et quia in
antiquis est sapientia Job 12. Et an-
norum multitudo docet sapientiam Job
32. Ideo Alexander magnus
nullum in exercitu suo habuit infra
sexagenarium ut magis senatores
quam milites viderentur. Sic ergo
patet quod quibuscumque sit homo fortis vi-
ribus vel honestus corpore si sapi-
entia careat nichil valet quod regere
vel ducatui. Unde secundum Aristotelem
Sapientum est regere et ordina-
re. Fortium est subsistere et mi-
nistrare. Et hoc est quod dicitur Sap.
6. Melior est sapientia quam vires et
vir prudens magis quam fortis.
Tertio convenit hunc sic hominem dis-
ponere et dignificare ad casti-

Alexander in exercitu suo habuit infra sexagenarios

gaudiu pueilem fatuitate pu
2o. virga atqz discipline tribuet sa
pienciam. puer aut qui dimit
titur voluntati sue confundet ma
trem suam. et ius qd apta proti
ciam huius libri ad gubernandu
ciuilem civitatem. ad expugna
du hostilem aduersitatem. ad eira
gandum puerilem fatuitatem. Et
ideo scribitur sic pu. 8. Audite
disciplinam et estote sapientes
et nolite abicere eam. lectio 2a

Diligite iusticiam qui iu
dicatis terram. Actus de sa
piencia sapientissimus salo
mon in hoc libro ut ad eam audito
res alliciat sic procedit primo ei
declarat ipsius sapientie nobilitatem et
commendacionem. 2o eius utilitatem
et efficaciam c. 9. Sta per sapientiam
liberati sunt. Circa primum primo ostendit
quomodo homo possit sapientiam acquirere
2o quid acquisita possit homini pro
ficere c. 6. melior est sapiencia quam
Circa primum primo ostendit quod ad sapientiam
acquirendam oportet habere iusticiam. 2o
excludit opinionem iusticie et sapiencie
contrariam c. 2. dixerunt impii. Circa
primum duo facit primo proponit quod
ad habendum sapientiam oportet amare
iusticiam. 2o ostendit quod hec iusticia
dividit se triphariam ibi Sen
tite et cetera. Dicit ergo primo sic Dili
gite iusticiam qui iudicatis terram. Et ista lit
tera tripliciter exponitur primo sic ter
ra i. homines. quia possunt et
homines vocari terra. tum quia de ter
ra sunt originem ducentes Eccl. 33.
Omnes homines de solo et terra sunt
unde creatus est adam. tum quia sunt
terram inhabitantes unde ps. In

cola ego sum in terra. tum quia ex terra
exeuntes Eccl. 41. Omnes homines terra
et cinis. tum quia in terra conuertuntur
Eccl. 40. Omnia de terra sunt in terram con
uertentur. Unde in hoc quod dicit terram repri
mit superbiam iudicum et prelatorum
terra enim vilis est et infima omnium
corporum Eccl. 10. dicitur homini quid
superbis terra et cinis es. Debent
ergo iudices et prelati considerare in iu
dicando quod ipsi non sunt celestes sed
terreni sunt homines aliis similes in
condicionis fragilitate. aliis commu
tabiles in corruptibilitate. aliis equa
les in nature vilitate quia terra. Nam
secundum philosophum terra est minimum omnium corporum
Unde et ipsi filii matris mee qua
lis que est terra. et eciam ipsi filii sunt
patris mei qualis qui est terra fex et pu
tredo omnium elementorum quod considerans
beatus Job ipsius terre dixit nomine putre
dini pater meus es et mater mea et cetera
2o exponitur ista littera de terra i.
de ecclesia propter tres condiciones terre
que ecclesie conveniunt videlicet humilitatem
stabilitatem et fertilitatem. Unde
Bern. super cant. de ecclesia sic exclamat
O humilitas et sublimitas et thab
naculum cedar et sanctuarium dei
et terrenum habitaculum et celeste pal
lacium et domus lutea et aula re
gia et corpus mortis et templum
lucis et despectio superbis et spon
sa cristi. Felicitas fidei pane. quod
multa bona in te relucent si bene
fuerint iudicata. 3o exponitur
ista littera de terra i. de carne nostra
et corpore nostro quod debet iuste iudi
cari ut eius obsequium deo fiat
et deo placeat. Unde greg. in mor.
Dum carnalis vita dirigitur et usque
ad abstinencie studium a voluptatibus

puenitur qui calcatum carnem corporum
vel cum illa mediante vel offertur ut
inde in conspectu omnipotentis dei sac
rificium redoleat. Unde pro culpa
displicebat. Quoniam igitur diligitis
iusticiam qui iudicatis terram id est car
nem vestram vel corpus vestrum. Unde notandum
quod in generacione ... ut dicitur non in
cipit a digitis vel a pede sed a cor
de pulmone et capite et mem
bris principalibus sic auctor huius
libri volens formare corpus civile
in virtutibus moralibus incipit a
nobilioribus scilicet a dominis et pla
tis quibus incumbit ordinare et iu
dicare extendit enim se hec doctrina
moralis generaliter ad omnes communitas
aut plebis dominos quia imitatur et
superiores. Ideo Salomon afflatus
spiritu sancto in principio sue doctrine aggre
ditur informare prelatos et iudices
sciens quod nisi illi fuerint virtuosi ho
mines subditi virtuosi esse non poterunt.
Ecclesiastici 10 Iudex sapiens iudicabit
populum suum et principatus sensati stabilis
erit. Secundum iudicem populi sic et mini
stri eius et qualis rector civitatis tales
et inhabitantes in ea. Notandum est 2°
quod non est inconveniens si populus suum prin
cipem imitetur. Corpora enim celes
tia que continentur sub primo mobili
sequuntur motum secundum motum illius
licet tamen nichilominus motus proprios possi
deant inferiores. Licet tamen aliquos mores
proprios habeant, qualitatem oportet quod suo prin
cipi se conforment. Item id poetam
mobile mutatur cum principe vul
gus. Unde non est quod principes se ha
beant ad populos sicut caput ad membra. Ipsi
enim sunt tamquam capita fontes et
exemplaria. Nam a capite corpus re
exemplaria

cipit regimen, rivulus a fonte ca
pit aquam et ab exemplari scriptor
accipit hoc quod scribit. Unde si exem
plar sit corruptum et falsum scriptor
sufficienter exemplatis licet scripserit
falsum librum. Et ideo solet medi
cus curare prius quod caput si pa
tiatur quod si caput infirmum cetera me
mbra dolent. Edificantes artificialiter
aqueductus curant principaliter super
omnia quod fons sit clarus et stagnos
narum solent esse solliciti ut ex
teria sint erecta de quibus scriptor
tibus copia ministratur. Istis omnibus per
omnia auctor huius libri volens
per totum corpus civile virtutes mora
les diffundere incipit a iudicibus
principibus et prelatis dicens Diligite
iusticiam etc. Notandum est autem quod prin
cipalis intencio Salomonis est docere
sapientiam. Medium autem ad acquirendum
sapientiam est iusticia. Ecclesiastici 1° 2.
Fili concupiscens sapientiam serva ius
ticiam et deus prebebit illam. Et propter
hoc tamquam per medium necessarium ad sapi
enciam dicit iudicibus principibus
et prelatis Diligite iusticiam etc. Unde si
enim quod illud quod est prepositi carum
vel amatum a principe in ornatu
gestu vel victu illud trahitur ad
concupiscentiam a subditis et sive sit
utile sive inutile saltem nobile ne
gocium reputatur effigiare princi
pem in hiis qui ab eo diligi cog
noscitur. Unde si iudices domini
et prelati vellent amare iusticiam
non est dubium quin eam subditi
amarent, nec mirum. Quoniam enim sunt
esse defecta regis et de eodem
et consili paris inde hic habet
magnum gaudium. Boba aut principis

iudices et prelati debet esse iusticia
sm illud Job 29 iusticia indutus sum
et vestiuit me sicut vestimento Et
in ps sacerdotes tui induantur iusticiam
Et revera tam sacerdotes quam alii
seculares et laici in quantum ita
stricta indumenta parum sunt sicut
modernis temporibus iam videmus et
certe sicut est de veste corporis
ita est de vestitu virtutis et ideo ne
cesse est eis dicere Diligite iusticiam
Ubi brevi doceam eos tamen vii quibus
sit causa diligite iusticiam ad quod
sunt electi qui ad iudicandum et quod
sunt eis subditi qui terram id est homines
terrenos et terrenis deseruiendis inhe
rentes Ad hoc quod homo sit iustus
non sufficit iusta facere sed requiritur quod
iuste faciat iusta sm Arist li 2 et
3 ethicorum Unde cum quis supponitur fieri
zelo vindicte aliqua quamvis personaliter
le faciat quod iustum est tamen non iuste facit
Ad hoc quod homo sit iustus requiritur
quod faciat amore iusticie Et ideo dicit
Augustinus de li ar c 3 Quod iusticia
est rectitudo propter se servata et deus
16 iuste quod iustum est exequeris Ex quibus
patet quod eorum qui in hominum sunt qui
iusticiam quodammodo faciunt et tamen
eam non diligunt vii Sunt enim
Appetitivi honoris / venerare tuo
Vindicativi rancoris et impatiens / tie
Lucrativi muneris / dissimulativi
Primo quidam qui licet / scelerum
iusticiam non diligant volunt tamen
videri iusti arguunt delinquentes
vituperant vicia et docent virtutes
puniunt sine misericordia et tamen cum inten
tione corrupta quia non ob aliud
nisi ut honorificentur ab hominibus
et vocentur iusticie zelatores Ta

les fuerunt scribe et pharisei de quibus
Mt 7 Nisi habundauerit iusticia vestra
plusquam scribarum et phariseorum non in
trabitis in regnum celorum 2o vindicativi
rancoris et impatiencie pretendunt se
esse amatores iusticie et non sunt
dicit enim iusticia vult vindicare delic
ta sic et ira iniuriam Unde philosophus
dicit quod ira est appetitus vindicte
Unde iratus cum vindictam dolet
quia paciens ad iniustum sed qui punit
delectatur sicut dicitur 3 ethicorum c 12
Tales fuerunt duo senes iudices
qui Susannam adiudicauerunt morti
quia eorum libidinoso amore contempsit
sicut dicitur Dan 13 Sunt enim
passiones malas que in iudice esse
non possunt ira et invidia de peiori
bus Nam ira impedit animum
ne possit cernere verum Ira excogitat
causas calumpniandi et ubi culpa
non subest ira ignoras modum
nescit tenere Unde Seneca li 1 de
ira ad Novatum de iudice quodam
malo dicit Quod furore accensus condemp
nauit ad mortem tres milites
innocentes per hunc modum Unus nes
cit occidi quia de via rediit sine
socio commilitone imponens ei quod eum
interfecerat precepit statim quidam
militi astanti quod eum duceret ad locum
supplicii ubi morte plecteretur Cum
autem esset conductus redijt miles
eius socius sanus et incolumis ad
quos alius morte plectendus ducebatur
videns autem hoc ille secundus miles qui
primum ducebat ad eius supplicium
redijt ad iudicem et alios milites
coram eo statuit quos ut vidit
tyrannus furore succensus iudicium

eorum qui homines sunt qui iusticiam diligunt et non faciunt

Ira impedit modum nescit tenere

tale dedit primo dixit te iubeo
occidi quia iussus es occidere et im-
peratori non obedisti 2o te inquit
iubeo interfici quia dampnatus es
3o te inquit similiter iubeo interfici qui
causa commilitonis dampnacionis
fuisti Et subdit Seneca ibidem O
quam solers est iracundia ad finge-
ndum causas furoris. tres enim sim-
pliciter punivit ob unius innocenciam
Excogitat ille quemadmodum faciet
crimina cum nullum inveniet. Habet
enim iracundia hoc malum quod non
vult regi Ira ipsi veritati irascitur
si contra eius voluntatem adfuerit hec
Seneca Et ideo signanter dicitur Jac.
i. Sit autem omnis homo velox
ad audiendum. tardus ad iram
ira enim viri iusticiam non operatur
Tercio lucrativi munerum pretendunt se
iusticiam diligere sed mercenarie. di-
ligunt enim pecuniam propter quam pecuniam
sed autem iusticiam ipsam non diligunt
iusticiam nisi sicut veneficus venenum
et iudas cristum ad vendendum Ista
enim sunt mercatores iusticie et non ama-
tores. et sicut mercator non curat cui
vendat merces suas nisi quod ille
habeat qui plus offert de pecunia
ita tales iudices iusticiam vendunt
indifferenter iuste et iniuste dummodo
iste potius habeat qui plus de pecu-
nia eis donat Quibus dicitur me-
rito maledicit ysa. 5 ve qui iustifi-
catis impium pro muneribus et iusticiam
iusti auferetis ab eo. Quarto dis-
simulativi sceleris non sunt iusticie
dilectores. habet enim iusticia quod cul-
pe crudeat pena sicut morbo me-
dicina. oppositum autem est iniusticia et
ideo compassio vel pietas falsa est
et iniusta sicut enim mater quando non

restringit urbanum filium ut corrigatur
vel filiam adurit ut sanetur sed econtra
et contra tales loquitur bernardus in
quadam epistola dicit Adolescens est me-
dicus frenetici frenetico et pater in
disciplinatis filiis ille ligando is-
te corrigendo. si autem illos negli-
gant et propter permittant ista pocius
falsa mansuetudo crudelitas est
Et ideo signanter dicitur Ps. Beati
qui custodiunt iusticiam et faciunt in-
i omni tempore et Mt. [illegible] Beati qui esuriunt
et sitiunt iusticiam quoniam ipsi saturabuntur
Unde notandum secundum Augustinum quod duplex est
affectus anime scilicet affectus commodi
et affectus iusticie prima affectio est a
voluntate inseparabilis 2a est separa-
bilis [illegible] prima cadit affectus ubi
et pecoribus et angelis Dicit quod coti-
die renovatur in nobis species
et spes ita affectus iusticie in omnibus
corrigendis quod debet in nobis esse
recens et inseparabilis et ideo
dicit beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam glosa
amatoribus veri boni non satis est
quod iusta faciunt sed quod semper operantur opera iusticie
ut de quolibet tali verificetur illud
Apocalypsis 22 Qui iustus est iusti-
ficetur adhuc. dicit quod diligite ius-
Est autem hic primo dubium quare
dominus principibus et prelatis potius
dicatur diligite iusticiam quam diligite
prudenciam vel aliquam aliam virtutem
Ad hoc dicendum est quod huius triplex est ca-
usa est quod habita iusticia in prelatis
habentur communiter omnes virtutes et
hoc est quod dicit Ambrosius in exameron
Ubi equitas est prudencia ibi modestia
est et alia. ubi fortitudo ibi iracun-
dia ubi [illegible] ibi rapacia ple-
rumque aut alia vicia ubi autem

iusticia ibi est concordia virtutum celebri-
tur. 2a causa est quia sine iusticia non
possunt reges et principes esse do-
mini. et ideo multum debent dili-
gere illud sine quo domini esse non pos-
sunt. amota enim iusticia fiunt re-
ges tyranni. Unde Aug. 4 de civi-
tate dei c. 4. Remota iusticia quid sunt
regna nisi magna latrocinia. ~~quia~~
et latrocinia quid sunt nisi parva regna.
Ad quod ostendendum inducit Aug. his-
toriam de Allexandro magno
et quodam pirata qui vocabatur
Dyomides quam tamen plenius narrat
Polic. li. 3. ubi dicitur. Cum cum pi-
rata comprehensus esset et Allexander
eum interrogaret propter quid mare ha-
beret infestum. verbum libera contuma-
cia propter quod tu orbem terrarum. sed quia
ego facio illud parvo navigio la-
tro vocor. tu autem quia magna clas-
se facis diceris imperator. Dispoli-
catus fuit Allexander latro erit.
Si ad nutum Dyomidis populi fami-
liarentur erit Dyomides imperator.
Nam quantum ad eum non differt
nisi quod deterior est qui rapit/ impudentius
qui iusticiam ... deserit/ qui
manifestius impugnat leges/ quas
ego fugio tu persequeris/ ego vere-
or tu contempnis me for-
tune iniquitas et rei familiaris
angustia/ te fastus intollerabilis
et inexplebilis avaricia furem facit.
Si fortuna ~~mea~~ ~~mutet~~ fierem forte
melior et tu quia fortunatior ne-
quior eris. Miratus Allexander constan-
tiam hominis cum iuste increpatur
et multo arguentem compararem ... ...
quid an faciant sibi meliorem for-
tunam quam mutabo nunc non ...

aliam quod delinquisti. sed unus mollibus
ascribatur. eumque ascribi iussit mili-
tandum ut possit deinde salvus
legibus militare. Ex isto patet quod
sine iusticia non possunt reges regere
regna. Sed 2o potest esse quod et dubium
an est magis necessaria reipublice iusticia
vel amicicia. Et videtur quod iusticia
quia 8 ethicorum c. 8. in qua proportio-
ne permanet civitas sed hec pertinet
ad iusticiam 5 ethicorum c. 2. Iusticia est
preclarissima virtutum et est virtus
perfecta et neque hesperus neque lucifer
est ita admirabilis. Ad oppositum
arguitur per tullium de amicicia. Est
enim amicicia fere cum omni divitiis hu-
manarum rerum cum benivolentia et
caritate consumatio. sed illa est magis
necessaria reipublice quod verum est et addit
quia si omnes homines essent amici
non indigerent iusticia. sed quantumcumque
homines essent iusti adhuc indige-
rent iusticia amicicia. et ideo dicit philosophus
quod amicicia est magis necessaria quam iusticia.
Dicendum quod sicut dicit philosophus 5 ethicorum iusticia
est duplex scilicet iusticia legalis que est
omnis virtus et non est per se virtus sed
est tota virtus. Alia est virtus particu-
laris que fertur cum dividitur in commu-
tativam et distributivam. Cum ergo
queritur an iusticia sit magis necessaria
reipublice vel amicicia. et fiat questio
de generali iusticia. dicendum quod iusticia est
magis necessaria sicut totum est melius
sua parte. si non de iusticia particulari
dicendum quod amicicia est magis necessaria et
comparatis invicem dicit philosophus 8 ethicorum c. 1.
Ubi dicit quod amicicia continet et con-
servat civitates et legum positores
circa eam magis student quam circa
iusticiam. Ad rationem in oppositum dicendum est quod

De allexandro magno et quodam pirata

Utrum amicicia vel iusticia magis sit necessaria reipublice

prudentiam commanet civitatis ma
gis quam per arma. Vel autem dicatur quod
iustitia est preclarissima rerum loquitur
ibi de iustitia legali non de iustitia
particulari etc. Lectio 3

Sentite de domino in bonitate
et in simplicitate cordis
querite illum. et quoniam invenie-
tur ab hiis qui non temptant
illum. apparet autem eis qui fidem
habent in illum. Quia proposuit
Salomon quod ad acquirendam sapientiam
de qua intencio est principalis huius
libri necessaria est iustitia. postquam hoc pre-
misit hic de ipsa iustitia consequitur
consequenter. et quod iustitia a cultu dei in
cipit. Ideo primo ostendit quomodo homo
debet ordinari ad deum in mente.
2o quomodo in sermone ibi benignus
est enim. et 3o qualiter quomodo in tota con
versatione ibi Nolite zelare. Circa
primum duo facit. primo quomodo deus per
virtuosas operationes placatur. 2o
quomodo per viciosas actiones ab homine
separatur ibi perverse enim cogitationes. Circa primum
est sciendum quod mens humana ordinatur
ad deum per tria. et hec tria in textu isto
innuantur. primo quia impossibile est

per { fidei integri- / cordis cari- tatem / spei firmi- } sine fide placere

deo. permittit fidei integritatem dicens.
Sentite de deo in bonitate. De deo dico id est ea que
sunt de deo revelata que in sacram
scripturam per quam deus cognoscitur pie
credulite et studiose legite et in
telligite. et quod non potestis de deo
comprehendere pie credite quia sicut dicitur Prov. 27
Qui scrutator est maiestatis op
primetur a gloria. 2o quia fides non
salvat sine caritate quia sicut Hiero

omnem fidem ita ut montes transferam
caritatem autem non habeam nichil prodest
est 1 Cor 13. Ideo quia mens humana
que est primo illuminata per fidem oportet
quod 2o sit inflammata per caritatem. et
ideo subdit. et in simplicitate cor
dis querite illum. Queritur enim per
amorem et dilectionem propter quod dicitur Cant.
3. Quesivi quem diligit anima mea. Bern.
super Cant. ser. 10. Et sic non abdu-
ci blanditiis nec frangi iniuriis
nec seduci flagitiis toto corde
tota anima tota virtute diligere est. et
ut breviter dicam toto corde diligere
est omne quod blanditur de propria car
ne velud viciata et vilia respuere.
3o quia iam nemo querit efficere quod
non sperat. ideo post fidei integrita-
tem et amoris caritatem subdit
spei firmitatem dicens. Quoniam inveni-
tur ab hiis qui non temptant illum.
Glossa super id Mt 4. Non temptabis
dominum deum tuum. et sic. Nemo temp
tare debet dominum. qui ex humana ratione
habet quod faciat. Ille enim deum
temptat qui committit se periculo
quem ex humana ratione patitur evadere.
Et ideo Cristus dicit Mt 10. Cum
vos persequentur in una civitate
vos fugite ad aliam. sicut ipse idem
fugit et latuit parvulus in Egipto
Mt 2. et postea iam senior est cum
idem fecit Ioh 8. Sic Paulus in
sporta missus evasit 2 Cor 11.
Unde sicut dicit Glossa ubi presto potest hu-
mana ratio deficit commendet homo
se deo non temptando sed devote
confidendo. quamvis in infirmitate 2 Par
20. Cum ignoremus quid agere debeamus
hoc solum habemus residui ut oculos

unde dicamus ad te. Secundum glossam super psalmos
82. Temptare est tamen ubi est sim-
plicitas et in corde est malicia. Et
tales non querunt deum in simplicitate
cordis et ideo non inveniuntur ab hiis
qui temptant eum. Aliqui autem ap-
paret eis qui fidem habent in illum.
Hic est notandum quod aliqui temptant
dei clementiam qui negligenter orant
sine devotione sicut si aliquis temp-
tat si homo dormiat vel non.
Eccli 18 Ante orationem prepara animam
tuam tempore et noli esse quasi homo
qui temptat deum. Alii temptant
dei clementiam ut patientiam qui per-
severant in peccatis de die in diem
de mense in mensem de anno in an-
num et quandoque per totum tempus vite sue
sicut desperati. In psalmo Temptaverunt
et exacerbaverunt deum excelsum et
testimonia eius non custodierunt. Alii
temptant dei iusticiam qui orant vin-
dictam. Luce 9 Vis dicamus ut
ignis descendat de celo etc. Aliqui
temptant dei potestatem ut temera-
rius in periculis. Judith 8 Qui
estis vos qui temptatis dominum. Loquitur
contra sacerdotes qui statuerunt quod nisi
deus eos liberaret infra quinque di-
es etc. Alii temptant dei sa-
pientiam qui exponunt se ad docendum
sine studio et premeditatione.
Psalmo temptaverunt deum in cordibus
suis ut peterent escas animabus suis.
Ro solum autem invenitur ab hiis qui
non temptant illum scilicet et apparet
id est sponte se eis ostendit non tamen ad
hanc presentiam scilicet per fidem simplicem et per
eam presentiam. Et ideo subdit Apparet
autem hiis qui fidem habent in illum
id est fide dedicatam in illum per dilec-

cionem. Dicit similiter in hiis 3es vir-
tutes theologicas ordinantes mentem
in deum homini iusto esse necessarias patet
manifeste. Dubium potest esse hic
utrum preter virtutes naturales acquisitas
necesse sit ponere theologicas. Et videtur quod
non quia de omnibus virtutibus necessariis
ad felicitatem vel beatitudinem determi-
nat sufficienter Aristoteles in moralibus suis
qui non fecit mentionem nisi de naturaliter
acquisibilibus ergo ille sole sufficiunt.
Preterea homo potest ex naturalibus suis asse-
tire hiis que fides predicat de deo
si bene instruatur. Similiter deum cogni-
tum potest amare super omnia et sperare quod
ille deus dabit ei vitam immortalem
ergo ad istos actus non est necesse ponere
habitus infusos. Confirmatur patet quia alias
homo infidelis non faceret iniuriam
racionabiliter si non crederet ad predicacionem
doctoris catholici. Preterea si tales ha-
bitus infusi forent in nobis homo
posset scire et experiri eos per eorum o-
peraciones et sic posset homo de
lege communi scire se esse in caritate. Quod
est contra patet quia inconveniens est no-
bilissimos habitus esse in nobis et
latere nos. Ad oppositum 1 Cor 13
Nunc autem manent fides spes cari-
tas tria hec. Ad istud dubium dicen-
dum sicut primum est quod sic quia relatum est
a sanctis patribus sicut scola catholica
et ecclesia tradit. Et ratio est quia duplex
est hominis felicitas naturalis et super-
naturalis. Prima est proporcionata nature humane
ad quam potest pertingere per principia nature
sue. Alia excedit et ad illam
non potest pertingi nisi divina virtute secundum
quandam divinitatis participacionem et
ideo ad ista consequendam oportet quod

Temptant quidam dei clementiam quidam dei iusticiam etc.

Hominis felicitas est duplex supernaturalis et naturalis

q(uod) homi(ni) supaddant(ur) virtutes theo(logi)ce
q(ue) ideo theo(logi)ce dicunt(ur) q(ui)a a solo
deo nobis infundunt(ur) et sola di-
vina revelac(i)o(n)e in sola sacra scriptu(r)a
nobis tradunt(ur). Sed p(ri)m(u)m dixit no(n)
tradit n(isi) de v(ir)tutibus ordinati-
bus homines ad felicitatem q(ua)m
dicit. Ad 2(m) non op(or)tet hic facere men-
tionem ex naturalibus. Ad 3(m) non sup-
liciter latent s(ed) c(ontinu)e(?) nos elec-
tibus h(ab)itus. Verbum aut(em) p(hilosoph)i p(otest)
intelligi de h(ab)itibus naturalibus. De
simplicitate cordis quietate illu(m)
s(upe)r id p(ro)b(atur)(?) In simplicitate
cordis q(uod) i(d) e(st). In hic quatuor inu-
unt(ur) q(ue) vita(m) boni x(rist)iani faciunt
meritoriam in p(rese)nti scilicet
Rectitudo s(an)c(t)e q(ue) ...
Puritas pie devocionis
Soliditas iuste c(on)stancie
Latitudo c(ari)t(at)e complacia

simplicitate
cordis
quiete
illum

Circa p(ri)m(u)m no(tan)d(um) q(uod) ista simplici-
tas debet esse cu(m) prude(n)cia. Sic(ut)
dicit(ur) Act(uum) 10 R(es)p(on)d(it)e p(ru)dentes
sic(ut) s(er)pentes etc. Unde Gen(esis) 27
dicit(ur) de Jacob q(uod) vir simplex
habitabat in thabernaculis et tam(en)
c(on)stite prude(n)s fuit q(ui)a fr(atr)em suu(m)
Esau i(n) emendo primogenitura(m) q(ui)a
p(at)rem i(n) s(ur)ripiendo b(e)n(e)diccio(n)em q(ui)a
avunculu(m) in custodie(n)dis pecoribus
q(ui)a uxores eas pacifice rege(n)do
et i(n) multis aliis ut p(atet) Gen(esis) diffuse.
Et ideo simplicitas asinina
no(n) e(st) laudabilis s(ed) columbina.
Ro(manorum) 8 Volo vos sapientes esse in
bono simplices aut(em) in malo
et debet esse h(ec) simplicitas sim-
plica vane intencionis sine ru-
g(a) false opinionis sine rudime(n)-
to palliate fictionis. S(ecund)a(m) simp-

licitatem no(n) h(ab)ent qui faciunt
op(er)a de g(e)n(er)e bonorum intencione
h(ab)entes laudis vel lucri qualis
et no(n) p(ro)pter virtutes et honorem dei
Con(tra) quos dic(it)ur Mt(h) 6. Si oculus
tuus fuerit simplex totum corpus
tuum lucidum erit. q(uo)d exponens
beatus Aug(ustinus) li(br)o 2 de s(er)mone d(omi)ni in
monte dicens: oculus d(icitu)r intencio
qua quilibet in op(er)e suo fine intuet(ur)
p(er) corp(us) q(uo)d no(n) congeries op(er)um intellig(i)-
tur. Aut oculus e(st) simplex qu(ando) inte(n)-
tio salutis in deum dirigit(ur) et qu(ando)
sic e(st) tunc tot(um) congeries op(er)um ipsius
luce cor(am) deo resplendet. Unde
Greg(orius) s(upe)r Ezech(ielem) o(meli)a 1. Si intra
nitens apud deum fuerit simplex
cui(us) intencio intra actus celsa no(n)
erit. 2(am) simplicitatem no(n) h(ab)ent he-
retici qui veris p(ri)ncipiis fidei p(er)ve(rs)ane
errores falsarum opinionum ingerunt.
Unde hii non sunt simplices cor-
de et lingwa s(ed) potius duplices et
bilingwi. Prov(erbiorum) 18 V(er)ba bilinguis
q(ua)si simplicia et ipsa p(er)veniunt usq(ue)
ad interiora ventris. Et Eccl(esiastici) 2 Ve
duplici corde et labiis scelestis
et manibus malefacientibus et pecca-
tori ingredienti terra(m) duabus viis.
3(am) simplicitatem non h(ab)ent p(ro)ditores
et dolosi qui p(re)tendunt unu(m) in
ore et aliud h(ab)ent i(n) corde. De
quibus i(n) ps(alm)o labia dolosa i(n) corde
et corde locuti sunt. De quibus veri-
ficat(ur) id Jac(obi) 1 Vir duplex animo
inconstans e(st) in o(mn)ibus viis suis. Dicit
Aug(ustinus) 18 de civitate dei c(apitulo) 9. Cum in
civitate no(n) e(st) n(isi) unu(m) cor et una vita
Secundo debet h(omo) h(ab)ere puritudinem
pie devocionis et ideo d(icitu)r cordis
Ubi no(tan)d(um) q(uod) deus exigit cor h(omi)nu(m)

Qua(tuor) faciunt vita(m) x(rist)iani meritoria(m) i(n) p(rese)nti

Deus exigit cor h(omi)n(u)m tripl(icite)r

manum vel dari tripliciter videlicet primo
libere / integre / perpetue — liber
Vult deus quod tu des vel cor suum nos quod tu mutues
ut quod videas quod hec non esset libera
licet sed quod dones. Ille enim vel mutuat
qui vel fruitur quod temporali proprie commoditate ac se
quedam et qui eius subordinatur quod
proprietas subtrahitur cor a deo. Il-
li autem vendunt qui eum diligunt
pro mercede qui tantum de deo cogitant
quantum iam de beneficiis aliquid se
recepisse cogitant. Primi enim mu-
tuant sub spe futuri commodi sed isti
vendunt iam pro mercede muneris
accepti. De quibus dicitur ysaie 29 po-
pulus hic labiis me honorat cor
autem eorum longe est a me. Ille autem
cor suum deo donat qui memoriam
dei bonitate et beneficia spiritualia
cogitaciones veras et amore celes-
tis patrie cor suum custodiendum et
regendum in manibus dei ponit
et istum modum exigit vel deus sibi
bene concedetur quod dicitur proverbiorum 23 prebe
fili mi cor tuum michi, quasi dicat fili
mi per creacionem, fili mi per informa-
cionem, fili mi per redempcionem,
prebe per donacionem cor per dileccionem
tuum per passionem michi per devocionem.
Vult ergo primo quod des vel cor tuum
liberaliter. Vult 2o quod des ei cor tuum
integraliter. Matthei 22 Diliges dominum
deum tuum ex toto corde et ex tota ani-
ma tua etc. Est enim deus sicut homo
zelotipus qui non permittit uxori
sue alios diligere. Exodi 34 Noli
adorare deum alienum. Dominus enim ze-
lotes nomen eius deus est emula-
tor. Nec mirum est enim solus ipse
nos redemit. Animus gloriosa tu
dum volavit et se fatigavit et per
dampna tepuit cor per de sue recipit.
Cristus gloriosus ille sellio quod de sua
preda cupido volavit de celo in u-
terum virginis, de utero virginis ad pa-
tibulum, de patibulo ad infernum, de
inferno in mundum et de mundo ad ce-
lum, ideo multo magis vendicat vel cor totum
pare. Ergo cor demum ei integrum sicut
anima prodali patri cor per de sue. Primo
enim ex hic lavatur et confirmatur
et niger sanguis exprimitur. Carnes
in partes scinduntur. Sic intra ex-
hauriatur cor integrum per peccatorum occultorum
recordacionem. In psalmo Effundite coram
illo corda vestra. Lavetur per lacrimas
super infusionem. Jeremie 4 Lava a mali-
cia cor tuum ut salva fias. Confir-
matur per contricionem. Anima cor con-
tritum et humiliatum deus non despicit.
Et sanguis id est peccatum exprimatur per con-
fessionem. Fac ut de corde exeant
cogitaciones male furta et alia
que narrantur a salvatore. Et tan-
dem descindatur per penosam satisfaccionem.
Et tunc debet vel totaliter dari per devo-
cionem sicut ipse deus precipit. Joelis 2
Convertimini ad me in toto corde vestro
sed de multis est sicut de quadam muliere
cananea sicut illa que maritum recusat.
Vult tercio deus quod des vel cor tuum
perpetuatum. Solent enim homines qui
volunt semper et perpetuo aliquid dare
alicui facere vel bona carta et
bene scriptam et post ea illa signet
sigillo et tandem ponit ea in pos-
sessionem et tunc est securus et certus quod
sus perpetuus possessionem. Ut deum de car-
tulis tuis assecures quod perpetuo sit
carta vel cartam de corde tuo scri-
bendo in isto mandata et precepta
sua. Proverbiorum 8 Scribe illa id est lege dei

in tabulis cordis tui et post ea
signes sigillo sic quasi corda que
sculpta fuerint in illis litteris passio
ne. Sic applicemus per deuotam
contemplacionem mentis nostre memo
riam illius passionis et sic deuo
te memorando. Cant. 8. Pone
me sicut signaculum super cor tuum
et tunc ponamus eum in persona ut in
mente nostra per graciam habitare dig
netur. Ephe. 3. Det nobis deus
secundum diuicias glorie sue uirtutem
corroborari per spiritum in interiorem hominem
habitare christum per fidem in cordibus
nostris. Et sic in simplicitate cordis
querite quod est tercium. Sub hoc nos solli
citudo discite in passionis et ideo
neos deinde querere deum sapientem
cum tribus magis. De quibus Mat. 2.
Illi enim quesierunt stella duce et
nos duce maria que est stella ma
ris. Bern. super missus est homel. 2. Si
insurgunt uenti temptacionum si in
curris scopulos tribulacionum respice
stellam inuoca mariam. Querimus 2o
igitur dolentes cum maria et ioseph
De quibus Luc. 2. Dolentes querebam
te. Unde per triduum quesierunt cris
tum et post triduum inuenerunt
eum. Querimus tercio diligenter Luc.
15. Que mulier habens dragmas decem
Querimus 4o perseueranter Mat. 7. a
petite et accipietis querite et inue
nietis. Item quod uita presenti insuffi
cit in altitudine quiete contem
placionis. Ps. illum in illo enim et
in nullo alio quietatur mens contem
placionis intencio. Unde Aug.
1 li. confess. Tu domine fecisti nos ad
te et inquietum est cor nostrum. In
simplicitate ergo cordis querite. Lectio 5

Peruerse cogitaciones sepa
rant a deo. Probata autem
uirtus corripit insipientes.
Secundum in maliuolam animam non intro
ibit sapiencia nec habitabit in corpore
subdito peccatis. Postquam determinatum
est qualiter homo conueniente ad sa
pienciam capiendam disponitur hic ostenditur
per quid homo a sapiencia principaliter
impeditur. Impeditur autem spiritus sa
piencie ne hominem inhabitet specialiter
propter duplex obstaculum. Primum est
mentalis malicia. Secundum est corporalis
immundicia. Et secundum hoc ista lectio diui
ditur in duas partes. Prima docet
uitare maliciam mentis. Secunda uitare
immundiciam corporis ibi nec habita
bit. Glo. peruerse id est praue peruerse co
gitaciones separantur a deo. Et
notandum quod non accipiuntur hic cogita
ciones distinguendo cogitacionem contra
actum uoluntatis sed includendo tam
actum uoluntatis quam actum intelle
ctus quia sic sunt cogitaciones pecca
minose non est quia nullus actus est peccatum
nisi actus elicitus a uoluntate uel
imperatus. Unde Aug. peccatum a
deo est uoluntarium quod nisi sit uolun
tarium non est peccatum. Aliquis homo
peccaret nolens et sic puniretur
ubi noluisset delinquere quod non
est racionale. Propter hoc illa beata agnes
dixit tyranno. Tu autem si inuitam
me feceris uiolari castitas michi
duplicabitur ad coronam. Est autem
sensus littere iste illud quod separat ho
minem a deo est peruersa cogitacio id est
affectus cogitacionis per quam deus
non diligitur nec adoratur nec reue
retur. Probata autem uirtus id est
fides operans per dileccionem corripit

insipientes . i . arguendo custiam
de errore et ingratitudine quam deum
Et sic erudiendo suadet amare
et timere deum quia in ea sapiencia
Et causa quare cogitaciones iste
delitiatis separant a deo est quia ta-
les homines sunt in mente malicio-
si et in corpore voluptuosi et in
illis non potest sapiencia intrare
Sapiencia . i . verbum dei patris quod est sa-
piencia in excelsis Eccl. 1 Fons
sapiencie verbum dei in excelsis Vel sa-
piencia . i . collectio virtutum moralium
et intellectualium cum quo non est ipsi-
mum contrariorum sit in summis inconsul-
pecium ignaranter de suo contrario deus
autem est summa bonitas et ideo non
non cohabitat cum malicia nec enim
recipiunt contraria se invicem vt
dicit Boecius 3 de consolacione et ideo sapi-
encia in maliuola animam non in-
troibit Et notandum quod dicit in mali-
uola animam non solum non inhabitabit
sed nec introibit in eam de corpore
aut subdito peccatis dicit quod in illo
non inhabitabit quamvis tamen aliquando intre-
at non negat Huius dicti racio potest
esse ut ostendat differenciam inter pecca-
ta carnalia et spiritualia et maxime
peccata malicie cum que est ira invidia
et huiusmodi quia ista sunt minoris ve-
recundie et maioris culpe maioris
secundum Gregorium Sed peccata carnalia sunt ma-
ioris verecundie et minoris culpe
Et ideo ut communiter fatalis conte-
runtur homines de peccato carnali
et cum maiori verecundia satisfaciunt
quam de peccatis spiritualibus Unde
peccata spiritualia sicut odium invidia su-
perbia magis in hominibus continuantur
quam peccata carnis et ideo dicit in
maliuolam animam etc. Sed in peccatores
et reos carnalium peccatorum bene intrat

aliquando sed tamen non inhabitat in eis Sed in
Augustinus dicit maliuola anima est que in cor-
de tenet odium vel timorem cor-
pus autem subditum peccatis est quod
secundum apostolum fornicatorum non domus
fuit Erunt autem quatuor genera mala-
rum cogitacionum vel quatuor sunt genera ma-
lavis cogitacionum

Malicia
Ambicio
Voluptas
Infructuositas
de

sunt cogitaciones
maliciose que pec-
dunt ad nocendi
proximum vel gloriandum in malicia qui po-
tens es in iniquitate tota die iniusti-
ciam cogitauit lingua tua etc.
Tales fuerunt cogitaciones Saulis contra
Dauid 1 Reg. 18 Saul cogitabat
tradere Dauid in manus philisti-
norum et cogitaciones fratrum contra Io-
seph Gen. 37 Qui cum vidissent
eum procul antequam accederet ad eos
cogitauerunt eum occidere Non de ma-
licia illius qui cocodrillum adduxit
it ut germanum suum devoraret et
ideo de teste malicioso dedit
deus legem talionis Deut. 19
Reddet ei sicut fratri suo cogitauit
Secundum genus cogitacionum est ambi-
ciosorum de quibus scribitur Luce 9
Intrauit cogitacio in eos quis
eorum maior esset Ubi notandum
quod ambicio est simia caritatis sicut
dicit petrus Blesensis in quadam epistola
ad clericos de capella regis Angli-
e Ambicio dicit ipse est quedam
simia caritatis caritas enim paci-
ens est pro eternis ambicio pacienter
omnia pro caducis Caritas enim be-
nigna est pauperibus ambicio diui-
tibus caritas omnia suffert pro vite
ambicio pro vanitate utraque omnia
credit omnia sperat sed longe dissimi-
lis ita ad gloriam huius vite illa ad

2

cautas ad gloriam sue sine. et insi
dinces qui militant in castris a
buaosis capti sunt anaas amo
nite deptros et oculos amise
runt per specitates cum sint in ac
quisicione temporalium et actiua non vi
te quam sunt et imminenciam mortis
eterne supplicia non attendunt et
parum sunt in eas cepta per vanissi
ma vanitate militant hodie
mi qualiter in labore et erup
na in vigilijs multis et pericu
lis magnis periculis magnis pe
riculis fluminum periculis latronum pe
riculis ponam periculis monarum
periculis in falsis fratribus in multis
frequenter in confractione et lassi
tudine corporis atque in alijs vi
te dispendijs quibus gloriam
martyrum mereretur si hec pro cristi no
mine sustinerent. Inuit autem Innocencius
sunt mundi seculi professiones dispa
puli cui milites Jerusalem
per multas. Quia tribulaciones
intrat nisi in regnum celorum. Sed
aut per multas tribulaciones pe
[illegible] peruenitur in infernum. Tercium
genus malarum cogitacionum sunt
cogitaciones voluptuose. Gen 8
sensus enim et cogitacio humani cor
dis prona sunt ad malum ab ado
lescencia sua .i. ex quo corrupta fu
it in primis parentibus et ex matre
inchoata est in suis posteris. Alber
tus tractatu 2° i li. de causis proprie
tatum elementorum c. 2 dicit quod si super
carbone candele extincte non
tamen omnino mortificate quia aliquis
ignis remaneat superponatur
tenuis puluis sulphuris can
dela reaccenditur. Sic qualiter
cumque homo in se flammas

voluptatis extinxerit semper
tamen manet igniculus non
mortificatus scilicet fomes car
nalis concupiscencie qui in vita ista
totaliter extingui non potest.
Et ideo summopere cauendum
est ne superponatur tenuis pul
uis sulphuris. Sulphur est
calidus fetidus et tenax
et designat luxuriam et pul
uis tenuis huius sulphuris est
cogitacio morosa delectacionis
delectacionis huius actus. Unde
Job 18 dicitur Job Aspergatur in taber
naculo eius sulphur. Lira le
mor' dicit Sulphur sic ignem
nutrit ut in se diutissime fetor
sit. Ideo in eo peccatum carnis
intelligimus quia dum prius cogi
[illegible] quere vlt

Qualiter candela extincta facile reaccenditur

quod dn pdiuisis cogitacoibus
q̄ fetoribꝫ mētē īplet cēnam
tedia fdnet Unde dnus i zodoīb
pluit ignē et sulphurē Caue-
dū ē igr aucꝫ penitētī depend
ne de eisdē cogitacōnes īcor
datiuas admittat qr fm greg
21 mor sepe mēs ita ī culpe ī
cordacōne cōnectitr ut ad ꝑfec-
tionē illꝫ longe ḡuiꝫ qua ꝑus
capta fuiat vrgeatr et io signē
dr Deut° 11 Caue ne surrep
tat te impia cogitacio· sicut enī
puula latrūculꝫ ꝑ fenestram
īmittatr ut maioribꝫ latronibꝫ
apiat seras· ita dyaꝫ puas co
gitacōnes īmittit et si ille per
neglige̅ꝫ admittatr trahit mē
te ad ꝯsēsum Unde dcꝫ Julius
frontin li· e c 9 pompeiꝰ ca sus
ptos hrēt caucꝰ et veritus ne
suspectum recapent ꝑcepit abeis
ut ego interī apud se resta pa
tentr fidcassimis uris inꝑtēu
lagruenam missis ciuitatē occu-
pauit Contingit ꝯtrario dyaꝫ
ꝑcedens alios sanctos viros
nolle recape suggestiōes in g̃ssa
ma· sꝫ in opa exteriori suadet
eis sultē cogitare de illecebris
fingens nō esse piculū in debi
libus cogitacōnibus ꝗ ō cē men
dax ē· qr sub debilibꝫ cogitacōni
bus fortissimas delectacōes īmit
tit· et sic mētē ad ꝯsensum dedu
cat et ideo statim prima vigilia
et prudētia examinanda ē cogita
cio q̄ occurit et si ī nopia īt ī
munda expellenda ē a corde et
pueniēnda ē ne fiat mora ꝑpt
qd signē dicitr Jer· 2 Usqꝫ quo mo-

rabūtr in te cogitacōnes noxie
qua auctoritē ꝑ tāt̄s b̄tus greg
21 mor c· 26 dicēs Scs Jōb repre̅he-
dit cum venīut ꝗ cier moriūtr
etenim in bono corde cogitacōnes
illicite venīut ꝗ morari ꝓhibetr
Unde ꝯcōꝫ ad eustachiū Dū puꝫ
ē hostis interfice illū ne ḡnā elidat
in semīe· iste laudatr ille ꝑditur
btus qui statī ut cepit cogitare
interficiat cogitatus eius et allidat
ad petram· et Cassiodorꝰ exponēs
illud ps̄ ffilia babilonis misera
bilis q̄ ref ffilia ēquit babilonis
ē cāo· q ꝯfusionē pctoꝝ ingerit cui
digna ꝯpensacio datr· ut sicut co
aliat ad viam ita eciā repssa sub
datr uitutibꝫ Unde subdit Btūs
q reti· ꝗ carni retribue btōs est
q eciā puulos qui ex carne nascuntr
·i· malos motus āngiua ꝯsuit re-
tinet ne sint liberi et allidunt
ad petram ·i· cristum ut ꝯfracte de
pereant· cogitacōnes enī sensualibus
vincuntr cū puē sunt ffet nōius
qꝫ nō solū apud catholicos ꝑ° apud
gētiles· pudicicia mētis uirginita
corpis ꝑfebatur· intm qꝫ ubi po
tuerint hoc ꝑpendere qꝫ aliꝫ uirgo
ꝯcecta cirupta erat mēte ipsam
a sacdocio repulerint Narrat Sen
li· 6· declamacōnū· decla de 8 de
virgine bestali· que scripsit hūc uisū
felices nupte moriar nisi nube
dulce ē· Ob qua cām voluerint
ea sacdocio puasse ūs | Austra
malū cogitacōnū vrīꝫ ab ·o· ū
et dñs· et ūs 11 Delinquat impiꝫ
viaꝫ sua et vir iniqꝫ cogitacōes suas
Secundū genus malaꝝ cogitacionū
sūt cogitacōnes infructuose et
varie· qr sine fructu et utilite
sunt De quo in ps Dñus scit

cogitaciones hominum quoniam vane sunt. Et
alibi in illo die .i. mortis peribunt
omnes cogitaciones eorum. Subiungitur
quod omnis cogitacio mundanorum vel est
de temporalium providencia vel est de diffe-
renda penitencia et circa utramque istarum co-
gitacionum perit die mortis. Circa primam
autem perit prima cogitacio secundum illud Luce 12
de divite qui cogitavit horrea di-
latare. Qualiter autem perit 2a cogitacio
expresse narratur 2 Par 33 de Amon
filio Manasse qui vitam malam patris
sui recogitavit et misericordiam dei brevi finaliter
concessam deliberavit quod in peccatis pa-
tris more iuventutem suam duceret et
postea finaliter sicut pater faceret peni-
tenciam sed ista cogitacio periit quia tempore
malicie sue a servis suis interfectus
fuit. De talibus presumptuosis dicitur in
Ps. Quoniam declinaverunt in te mala co-
gitaverunt consilia que non potuerunt stabilire. Hic est quia
maliciam suam acceperunt a divina bonitate
et misericordia et sic mala sua declinaverunt.
Ideo iusto dei iudicio cogitaverunt con-
silia que non potuerunt stabilire. Cogita-
cio hominis congrue comparatur radici 32 Mor-
a. c 18. Radix arboris. Hic uniuscuiusque
hominis sua cogitacio est. Radix est quia sicut
radix occultatur sub terra sed in planta
foliis et fructibus super terram manifestatur.
Sic cogitacio latet sub terra corporis
in presenti et in operacione patebit sed
in futuro cor erit sicut in corpore vitreo
nunc autem est in corpore luteo 18 Mor.
20 vel aliqua radix desiccatur cum
planta desiccat secundum Mag. Sent. 10 c 8 ubi
dicitur omnis iniquitas primo in cogitacioni-
bus arescat et post ea ab eius acti-
bus desiccat et ideo sicut ille qui vult
arborem habere bene crescentem et fructi-

feram sume circa deleri(?) quod ra-
dix non arescat per siccitatem. Ita
qui vult semetipsum fructificare red-
dere in operibus fructuosis caue-
at omnino quod non sit aridus in cogi-
tacionibus suis. Quia nichil ita ser-
vat hominem in mente ut ieiunium
nec cilicium nec vigilie sicut sancta
contemplacio vel cogitacio complen-
na(?). Et sicut ista duo maxime humec-
tant radicem ne arescat scilicet fi-
mus et sanguis humanus si calidus
apponitur. Ita spiritualiter radicem cor-
dis mei scilicet devotam cogitacionem
fecundant mirabiliter scilicet fimus hic
est memoria mortis et vilitas con-
dicionis humane .i. ista arguta(?)
dupplex cogitacio videlicet de morte nostra
et Christi passione precipue temporibus
bonis nos fecundant 1 Pe-
4. Christo in carne passo et vos
eadem cogitacione armamini. Eccl 7
Melius est ire ad domum luctus
quam ad domum convivii in illa enim
finis cunctorum admonetur et vivens
cogitat quod futurum sit. Fimus hu-
mane(?) sanguinis calidi passionis
illius qui maioris caloris dileccionis
sanguinem suum fudit. Sanguis
Christi qui pro nobis effusus est emun-
dabit conscienciam nostram ab operibus
mortuis. 1 Pe e(?). 2a cogitacio
comparatur tinee secundum Greg. Mor. c
4 vel quia sicut tinea sine sonitu
penetrat vestimentum ita cogitacio
transfigit mentem. Antiqua precedat(?)
Job 7 quasi putredo consumendus sum et qui
vestimentum quod comeditur a tinea. 3o
comparatur cui(?) Mor 17 c 21 Ob-
tempore(?) cordis cogitacione eorum(?)

Cogitacio hominis comparatur radici arboris

Melius est ire ad domum luctus quam convivii

homo mittitur hic ob suam mundiciam
et sine caveat ponere ad fetida
in ore suo. Proverbiorum 17 Omnis abhomi-
nacio domini cogitaciones male. ¶
Quarto pilis carnis 1 Cor 28 pili
carnis sunt inutiles cogitaciones
Unde dominus per moysen dixit Numeri 8.
levite radunt omnes pilos sue
carnis. quia ille qui in obsequium
divinum assumitur debet ante dei
oculos a cunctis carnis cogita-
cionibus mundus apparere. Utinam
sic esset modernis temporibus ¶ Conside-
randum quantum est fragilitas nostra si
comparemur apostolis qui in primitiva ec-
clesia fuerunt. Apostolus enim paulus
querit quasi in persona aliorum Ro. 8. Quis
nos separabit a caritate cristi etc.
et enumerat omnes adversitates quasi dicat
nichil horum. Unde subdit Certus
sum enim etc. Et revera multi clerici
qui successerunt in locum eorum possunt
dicere non mors non gladius sed
prave et voluptuose cogitacio-
nes separant nos a deo. Et fue-
runt hodie in ecclesia tales presbiteri
de quibus dicitur Dan 13 Venerunt
duo presbiteri pleni iniqua cogita-
cione adversus Susannam quia no-
luerat eis commisceri. Ita vos
sic liberemini secundum nostrum apostolum Colossenses 2. Re-
novetur unusquisque anima sua a ma-
la et a pessimis cogitacionibus suis.

Spiritus enim Sapiencie 1
sanctus discipline ef-
fugiet fictum et auferet
se a cogitacionibus que sunt sine
intellectu et corripietur a super-
veniente iniquitate ¶ Postquam
ostensum est quod per duplicem indisposi-

cionem homo impeditur ne sa-
pienciam consequatur videlicet per inimicas ma-
licias et carnis immundiciam in
ista parte ulterius racionem assignat
ostendendo quod peccatum mala duo facit
homini. Una aufert graciam et affert pe-
nam. et sic in ista leccione tria facit primo
ostendit quod peccator necessitatem
quodammodo ad eum relinquit. 2o ostendit
quod hoc non est imperpetuum tenendum primo
deus iuste et sine compulsione se
subtrahit peccatori. et hoc dicit ibi. Et
auferet se. et 3o subiungit quod homo per
peccatum velit nolit obligat se sup-
pliciendum et hoc dicit ibi. et corripietur
dicit primo sic Spiritus enim sanctus disci-
pline effugiet fictum Ista littera
dupliciter legitur. Uno modo ut iste genitivus
discipline construatur cum eo quod precedit
sic spiritus sanctus discipline i. doctor vel
inspirator discipline effugiet fictum
i. ypocritam qui bonum pretendit exterius
et malum gerit interius vel magis. Unde
non est mirum si sapiencia in malivolam
non introibit quia spiritus sanctus qui est auctor
et dator sapiencie effugiet talem fictum
Et sic in isto assignatur racio quare in ma-
livola anima non introibit sapiencia. Con-
sequenter subdit verbum quod ait nec habitabit
in corpore subdito peccatis quia auferet se
a cogitacionibus bestialibus et libidi-
nosis quas appellat sine intellectu
cum sit spiritus munditie et honestatis
Unde quia est spiritus veritatis effugiet
ficciones sed quia est spiritus honestatis ideo
effugiet cogitaciones bestiales et
hoc est quod dicit Auferet se a cogitacionibus que
sunt sine intellectu. Aliter exponitur ista
littera ut iste genitivus discipline
construatur cum hoc quod dico fictum et est sensus
Spiritus enim sanctus effugiet fictum disciplinae

prave cogitaciones separant nos a deo

Quia in malivolam animam non introibit sapiencia

illum qui fingit se habere disciplinam
et non habeat. secundum primum modum legendi
et concedendi concordat cum glosa. Dic-
go nemo potest deo imponere quod ipse ho-
minem sponte sic dereliquit propter
maliciam fugatur ab eo et ideo dicitur
Spiritus enim sanctus etc. Dicit item potest
homo imponere deo quod consentit et fa-
uet voluptatibus bestialibus et repug-
nantibus racioni quia statim aufert se a
cogitacionibus que sunt sine intellectu
Cum enim sit intellectus hominis naturalis
perfectio et suprema nobilitas per quam
compescere debet motus irracionales
carnis. cum est quod ad carnalibus cogi-
tacionibus subditur tales cogitaciones
habet sine intellectu totaliter sensu-
ales et bestiales contra quales loquitur
psalmus Nolite fieri sicut equus et mulus quibus
non est intellectus. quia a talibus cogitacionibus
se aufert spiritus sanctus. Incontinencia secundum duplex
A ethicorum est 3. tres sunt species fugi-
ende circa mores videlicet Incontinencia est
Incontinencia
Malicia
Bestialitas
secundum duplex. Prima ita
est quod aliquis habet
rectam estimacionem
et sufficientem informacionem quid
debet facere et quid vitare passio-
num temptacionis et ita vehemens
in appetitu sensitivus quod ipse succumbit
passioni et cedit a sentencia sui iudi-
cii et agit contra faciendo id quod scit
esse contra prohibitum. et iste loquitur incon-
tinens quod non continet se infra limites
concesse sed agit passionem exceditur et rece-
dit a medio consacie et hec est prima species
inter fugienda circa mores. 2a est ma-
licia. et est apud eum malicia habitus
generatus ex assuefactione sequendi pas-
siones per quas malum habitum rectam esti-
macionem sub bona consciencia est corrup-
ta. unde quod iudicat omne idee esse
bonum et prosequendum. ad quod appetitus

Incontinencia secundum duplex quid est

sensitivus inclinat et ideo talis est
ex eleccione et non ex passione ope-
ratur prava. et iste multo peior est
quam incontinens. Unde talis apud
philosophum vocatur intemperatus sicut patet
est 10 ethicorum li. Ut dicit hic doctor de
copiis verborum circa finem. Tunc est consu-
mata infelicitas ubi turpia non
solum delectant sed eciam placent et de-
sinit esse remedium locum ubi que
fuerant vicia mores sunt. 3a species
fugiendorum circa mores vocatur besti-
alitas. sicut autem malicia excedit in-
continenciam ita bestialitas excedit
maliciam. Unde cum malicia est tan-
ta quod excedit limites humane ~~condicionis~~
affeccionis circa maliciam
ire vel libidinis vel anguicie per-
tinet dicitur talis homo bestialis
et malicia sua vocatur bestiali-
tas. sicut enim cum affecciones pectoris
intere assistantur in claritate et
honestate cogitacionibus et affeccionibus
intelligencias sive angelorum vocantur
virtus divina sive excepta. ita per op-
positum cum perfecciones pectoris sensitive
corrumpuntur et deprimuntur ad similitudinem
bestiarum et malicia talis persone
vocatur bestialitas. homo enim in
quodam medio confinio constituitur
inter substancias divinas et bestias secundum
[illegible] eo. et ideo si sapiat naturam al-
terius extremi ab illo denominatur. et
ideo viri excellentes in contempla-
cione et honestate vocantur viri
divini. et excedentes in malicia
vocantur bestiales sicut ibidem dicit
philosophus. et a talibus cogitacionibus
tam vel incontinencie quam malicie
et bestialitatis aufert se spiritus sanctus et
eas diligentes precipitat in infernum Con-
tra quas signanter petit psalmus Ne tradas

Qualiter homo dicitur bestialis

me a facie tua et s s t. recau a-
me Dest littera et eripietur a sup-
ueniente iniquitate .i. fructus talis qui
eius consciencia ... propria malicia fu-
gat a se spiritum s. sanctum. et non euadet
finaliter impune ymo eripietur
et propter iniusticiam dampnabitur. et
hec a superueniente iniquitate .i.
[illegible] iniquitate que eius consciencia op-
primet sicut onus graue. Iob 10 Quoniam
iniquitates mee supergresse sunt ca-
put meum et sicut onus graue grauate
sunt super me. Et non quod alter eri-
pitur penitens de peccato. et alter i-
penitens Nam ex contricione peni-
tentis superuenit mansuetudo et
vita per quam peccatum dimittitur et
ipse deo reconciliatur. Unde ps. Quoniam
superuenit mansuetudo et corripie-
mur. Sed contra in contricione impenitentis fi-
naliter superuenit ira dei ex una
parte. et consciencia iniquitatis ex alia. Bar-
uch quoniam cum superueniet aliquis
in longitudinis diebus. Dubitatio
potest esse an spiritus sanctus detestetur et
fugiat omnem fictionem. et probatur
quod non. quia luc. ultimo dicitur de cristo quod
finxit se longius ire. et tamen apposu-
it cum eis manere. ergo simulauit ymo
ex tunc. et aliud intendebat. mat.
Item luc. 9. legimus et mat. 17. quod
cristo transfigurando coram discipulis
suis apparuerunt cum eo moises et
helias. Nunc quero aut apparue-
runt uere ibi uel imaginarie tantum. si
imaginarie ergo fictio fuit. si uere
ergo moises fuit suscitatus et heli-
as de paradiso translatus. Sed hoc non
apparet verum. Unde [illegible] dicit
sed a conueniente quod anima samu-
elis fuit resuscitata cum samu-
el mortuus videbatur apparere
Sauli. et dicit quod fuit illusio imagi-
naria demonum. non spiritus samuelis a
requie sua resuscitatus. Item glo. luc.
9 super 1o. apparuit moy. et he. sicut
enim non corpora uel animas moy. uel heli.
ibi apparuisse. Sed in subiecta creatura illa
corpora finxisse creata et formata fuisse
potest esse credi quod angelico ministerio
hec facta sunt ut angeli eorum personas
assumerent. Item illa claritas transfigura-
cionis aut fuit uera et in corpore
cristi realiter aut imaginarie tantum. si
imaginarie habetur propositum. Si realiter
Contra corpus cristi in rei veritate fuit
opacum et terminatum et coloratum. Item
glo. Bede luc. 9 super illud Non
gustabunt mortem ut videant
regnum dei glo. dicit per glorificacionem
corporis imaginaria representacione
igitur illa claritas fuit imagina-
ria tantum. Item in corpore cristi post
resurrectionem apparuerunt cicatrices ymo
discontinuacio in carne quando thomas
misit manum in latus cristi. Sed
quero an sic apparuit esse imagina-
rie tantum. et tunc fuerunt apostoli delusi
et non fuerunt approbatio resurrectionis uera uel
fuit alia apparencia vulnerum uera et
realis. et si sic Contra in corpore glo-
rificato nullus manebit defectus nature
uel corrupcio uel deformitas. Sed cica-
trices aperte uel discontinuacio partium
corporis cristi fuit deformitas et
defectus nature. ergo ibi nichil tale fuit
quod corpus cristi fuit ibi glorificatum
sicut sancti nunc. Ad oppositum est
spiritus sanctus fac. Sed contra greg. in omelia ut
per supplicem ... vicium sit sed ta-
lis se exhibuit eis foris in car-
ne qualis erat eis in mente. hec et
egit foris dum in oculis corporis
quod apud illos agebatur in oculis

Alter eripitur penitens de peccato et alter impenitens

Utrum moyses et helias uere apparuerunt cum cristo

cordis apud semetipsos cum intus
amabant et dubitabant et dum
eis presens aderat propter hoc quod ama
bant set abesset propter hoc quod dubitabant
Ad istam questionem aliter respondetur secundum usum
loquendi modernorum et aliter secundum usum
loquendi sanctorum apud modernos
namque secundum usum loquendi iste terminus
fictio importat deordinationem et
falsitatem et secundum hoc manifestum est
quod christus sanctus effugeret omnem fic
tionem set secundum usum loquendi sanctorum iste ter
minus fictio non necessario importat
sive concernit falsitatem sive deordina
tionem Exemplum potest esse quod fictio significat
sicut est et tunc fictio non est secundum Augustinum
Augustinus in libro de questionibus evangeliorum fictio
omne quod fingimus mendacium est set
cum id quod fingimus quod nichil significat
tunc mendacium est cum autem fictio nostra
refertur ad aliquam significationem non est
mendacium set aliqua figura veritatis
Et glossa in omelia hic idem videtur sen
tire dicit sic cum et dum finxit se
longius ire quod apposuit modicum sepa
raret volens ire ad aliam significationem
ut dicit Damascenus contra Simonem et in capitulo quod post
resurrectionem christi in fuerunt modo sunt
diversi Una hoc quidem nunc set non secundum
naturam set secundum dispensationem aedifica
tionem ut edificationem quam ipsum quod
passum est corpus resurrexit ut cica
trices vulneris potavit post resurrectionem.
Alia igitur nunc et secundum naturam ut transire
de loco ad locum infatigabiliter et per
ianuas clausas intrare. Alia autem
secundum fictionem ut ibi dicitur finxit se longius
ire. hic ille Ex quibus patet quod non dis
fictio convoluit secum malitiam vel
deordinationem ¶ Et dicendum est ad quartum
quod christus sanctus qualibet fictionem deor
dinatam detestatur et non aliam

Et per hoc patet ad secundum argumentum quia illa
fictio non fuit deordinata set fuit
figura signis quales fuerunt illi dis
cipuli amando et dubitando secundum gregorium
Ad tertium dicendum quod in transfiguratione domini
moises et helias vere et realiter et
personaliter apparuerunt ibi sicut docet Augustinus
de mirabilibus divinarum scripturarum c. 3. Imago
apparitione ostendenda fuit quorum primo quod
in suis veris corporibus ibi fuerunt
2o quod in moyse non fuit finaliter
resurrectio completa set corpus suum iacuit in
pulvere et revixit 3m est quod corpora
sanctorum moy. et he. non perfecte
set similitudinarie habuerunt gloriam resurrectionis
futuram per tunc Vide Lucam 9 dicit quod moy.
et he. visi erant in maiestate et
gloria ¶ Contra hoc dicit christus Thomas
quod claritas in moyse et helia non fuit
eiusdem generis cum claritate corporum in
patria sicut claritas christi fuit set fuit
quedam claritas sicut se habebat ad illa
sicut fides in via ad visionem in patria
et ideo aspectum apostolorum non offende
bat quia non fuit de claritate christi
Et huius ratio est quod claritas anime
christi glorificata fuit non autem anima
moisi et ideo corpori eius potuit
convenire aliqua claritas gloria
non autem corpori moisi nec prius esset
in gloria in corpore quam in anima et hoc vi
detur michi rationabiliter dictum ¶ Con
tra quod aliter fuit in apparitione samuelis
quia ibi fuit unum corpus formatum
ex aere quod apparuit corpus samue
lis per opus dyaboli ¶ Ad 4m argumentum
aliter respondet sanctus Thomas super 3. sententiarum
d. 16. q. 2. articulo 1. ubi dicit quod glossa
que allegatur in tuo argumento est a ma
gistris suppleta et subdit Unde dicendum
est quod utrumque illorum ibi apparuit set helias

in corpore et anima. Moyses in anima
tantum que apparere potuit vel per cor-
pus assumptum sicut angeli apparent
vel quod poterat aliquam speciem causare
in oculis videncium representantem
hominem cuius erat illa anima. Contra hoc
non ut videtur dicit oppositum. Nam
dicit quod Moyses et Helias vere ibi ap-
paruerunt et quod tamen alter fuit ibi
Similiter Augustinus dicit oppositum de mira-
bilibus sacre scripture c. 9 et textus e-
wangelii hoc sonat. Tamen concluditur dicit
Albertus super Luce c. 9 scilicet quod ibi Moy-
ses apparuit in propria persona quia alter
eius testimonium parum valuisset. Sed tamen
non erat ibi in proprio corpore sed in corpore
sibi ab angelis aptato. Nec est credi-
bile quod corpus suum putredum resur-
rexerit ad hanc visionem pertran-
sitam. Tamen sua de limbis vel penam
tamen limbi vel carencia divine visio-
nis non amisit. Unus venit de
inferno, alius de paradiso. Unus de
mortuis, alter de vivis ut ille osten-
deretur de quo dicitur Sap. 16 Tu
es domine qui vite et mortis habes
potestatem. Secundum eundem Albertum quia soli
tres viderunt hoc dicitur diminute
sub similitudinis quia textus Luce 9 dicit
expresse quod duo viri loquebantur cum illo
erant autem Moyses et Helias in maie-
state. Glossa Crisostomi dicit quod unus
de mortuis et unus de vivis ad-
ducti sunt ad testificacionem et satis
credibile et racionale est quia corpus Moy-
si resuscitatum fuit propter idem testimonium
pertransitum sicut multa alia resur-
rexerunt Cristo resurgente que post-
ea obierunt secundum beatum Augustinum de
mirabilibus sacre scripture c. 9
Ad 2m dicendum quod gloria illa est suspec-
ta et a magistris antiquis negata
Ad 3m de claritate faciei divine
in transfiguracione dicendum quod fuit in eo
vere et realiter tamen per miraculum et non
per aliquam formam immanentem corpori
Cristi sicut erit in corporibus glorifica-
tis post resurreccionem et fuit ille
fulgor eiusdem speciei cum fulgoribus
corporum glorificatorum non tamen ita perfec-
tus. Sicut claritas vie assimilatur claritati
patrie, non tamen fuit in toto profundo cor-
poris sed in superficie tantum et sic non est
impossibile idem corpus fore opacum in-
terius et lucidum in superficie. Quod autem
dicit glossa Bede quod fuit imaginaria
representacio dicendum quod intelligitur quod fuit ima-
go et figura glorificacionis future.
Ad quintum de vulneribus et cicatricibus
in corpore Cristi post resurreccionem dicendum quod
aliud est loqui de cicatricibus et aliud
de vulneribus sive discontinuacione
carnis in corpore Cristi. Nam quod fuerunt
cicatrices omnes doctores concedunt
sed de vulneribus vel de discontinuacione plane
hoc negat Albertus. Primo modo hoc repugnaret
glorificacioni que non erit sine integ-
ritate. Nec est credendum quod Thomas
misit digitos suos in latus Cristi quia
hoc fuisset temeritatem in apostolo et in-
firmi in domino sed verum est quod latus teti-
git et cicatrices vidit. Unde ad as-
pectum vulnerum credidit non ad tactum.
Et ideo dictum est ei: quia vidisti me credidisti.
et addit Albertus quod cicatrix non affert
deformitatem nisi quod mutat situm
vel figuram membri sed cicatrices in Cristo
ita subtiles fuerunt quod hoc non fecerunt.
Unde secundum Augustinum ultimo de civitate Dei c. 29
hinc cicatrices vulnerum manebunt in
martiribus sed quamquam deformitatem, verum
ad decorem erit quedam insignia vic-
torie sue. Et sic probabiliter dicitur quod cica-
trices fuerunt et semper manebunt in corpore
Cristi. Sicut dicit Sanctus Thomas super 3 Sententiarum

Mitte digitum tuum

Utrum sanctus Thomas misit digitos in latus Cristi

doc 24 ar penult Qui autem vulnera ibi
et beatus Augustinus li 6 contra iul pe-
lagianos Si enim aliquid eam haec quo-
nes apposuerint cicatrices non vulnera
sed signa vulnerum cicatrices discipulis
demonstrasse tunc false esse sed nulla
vulnera praecessissent Sanctus Thomas de
cristo q 29 ar ult in solutione 3
arti tercij quod in cristo fuit apparentia
vulnerum et solius conformitatis recom-
pensata per maiore decore glorie
et quod Thomas tetigit vulnera Leccio 6

Benignus est spiritus sapientie et
non liberabit maledictum a
labiis suis quoniam renum illius
testis est deus et cordis illius
scrutator est verus et lingue illius
auditor quoniam spiritus domini replet
orbem terrarum et hoc quod continet omnia
scientiam habet vocis Sapiens quo-
modo autem sapiens qualiter hos virtutes
suas ordinare debet i deum suas
affeccciones hic autem consequenter instruere
quomodo debet ordinare i deum suas
locuciones et circa hoc sic procedit
primus docet vitare maliciam lo-
quendi i generali 2° quemdam viciam
loquendi dissuadet in speciali ibi Custo-
dite ergo vos Circa primum duo facit
primo ostendit quod maliloquus non
potest euadere punicionem iudicis pro
culpe sue transgressione 2° quod non
potest euadere impunitus pro culpe sue
occultacionem ibi quoniam spiritus domini Circa
primum duo facit quia primo ostendit quod in-
dex summus habet de eo plenari-
am cognicionem 2° sic tacite notice
assignat racionem ibi Quoniam spiritus domini
Circa primum adhuc duo facit quia primo
ponit quod iudex hec ad bonos su-
ma pietate 2° quod seruat ad ma-
los iustam equitatem ibi et non
liberabit maledictum Dicat ergo

primus sic Benignus est spiritus sapientie
et potest hic spiritus accipi vocaliter quod
spiritus sanctus super illud Joh 17 Spiritus veritatis
quoniam a patre procedit ille testimonium per-
hibebit de me vel essencialiter quod tota
trinitas quod deus est super illud Joh 4
Spiritus est deus et eos qui adorant
eum in spiritu et veritate oportet adorare et sic
vnomodo accipitur sic alio tamen est
quod benignus est spiritus sapientie Est enim
benignus iustos exaudiendo ma-
los reducendo cunctos recte regen-
do De primo in ps Exaudi me domine
quoniam benigna est misericordia tua est enim
benignus malos reducendo super
illud Ro 9 ignoras quoniam benignitas
dei ad penitenciam te adducet De 3°
luc 6 benignus est super ingratos et
malos et Mt 5 Qui solem suum oriri
facit super bonos et malos Tamen sic
igitur iste spiritus sapientie hec ad bonos
summa pietate et tamen non ideo per-
mittat peccator maliloquus qui se
fraudulenter non credat quod sit eua-
sit impune Quia non liberabit
maledictum i maledicum et de-
tractorem a labiis suis i. a pena
debita quod per eius labiis suis
Quia sic dicit ps labor labiorum
suorum operiet eos Et usque vir lin-
guosus Et quia posset aliquis hic
querere quomodo puniet spiritus sapientie
malos loquentes cum non ostendit se
nosse eorum peccata Ideo consequenter
ostendit quod iudex ille hec omnium
peccatorum plenariam cognicionem
et subdit Quoniam renum illius testis
est deus etc Ira enim est qua peccator
maxime vellet latere videlicet

Delectacionum — sue voluptatis
Cogitacionum — concupiscencie vanitatis
Locucionum — quantitate peccati

Ira est que peccator maxime vellet late

et cum ipsa omnia dominus unde videt. Ista
tria autem tangit sapiens per tria cor-
poris organa scilicet renes cor et
linguam. In renibus viget voluptas
in corde vanitas in lingua falsi-
tas. Et respectu istorum trium tres actus
deo attribuit. Nam respectu volupta-
tis ipse est testis et de hoc dicit volup-
tuosis in actibus est testis meus. Respec-
tu vanitatis est ipse scrutator. Scru-
tans enim est ad interiora et latentia
penetrans. Unde in psalmo scrutans corda
et renes deus. Sed respectu falsitatis ipse
est auditor. Unde in psalmo Non videbit
dominus nec intelliget deus Jacob. Qui
plantavit aurem non audiet. Ergo homines quod deus
potest esse iudex et testis. Testis quia
videt et audit. Iudex quia scruta-
tor et investigator est cordis. Ieremie
29 Ego sum iudex et testis dicit dominus.
Ergo patet cum sit summe iustus. Non li-
berabit maledictum a labiis suis.
Sed quia posset esse dubium unde
habet iste spiritus sapientie quod videat
et audiat et scrutetur omnia, ideo
consequenter assignat sue cognitionis rationem.
Est autem ratio quia iste spiritus est ubique
personaliter potencialiter et essentialiter
et hoc est quod subdit. Quoniam spiritus domini
replevit orbem terrarum. Et potest hic
legi de spiritu domini ut distinctus id est qui est
a deo patre et a deo filio. Iste re-
plet orbem terrarum. Ieremie 23 Celum et terram
ego impleo. Et Augustinus ubique est deus
intra omnia non inclusus extra omnia
non exclusus supra omnia non elatus
infra omnia non depressus. Et hoc quod
continet omnia id est idem spiritus qui omnia
continet et gubernat et creat omnia
scientiam habet vocis id est noticiam omnium
que ab homine dicuntur quantumcumque

utatur lingua. Et ideo cavere debemus
in quibus delectemur quid meditemur
et qualia loquamur. Quia iudex noster
videt et audit quidquid homo cogi-
tat vel dicit. Et hoc est quod dicitur Bec-
ultio ubis consolationem in [illegible]. Condicio
in qua vita talis utitur ad notas
spes cum publicatione. Similes [illegible] in
excelsa [illegible] magna nobis sunt
dissimulare non velis induta est veri-
tas publicitatis cum omnibus oculis agitur
iudicans cuncta cernentis. Nota quod
tangit hic sapiens tria corporis orga-
na que difficillimum est regere scilicet
renes cor et linguam. Nam in re-
nibus voluptas in corde vanitas
in lingua falsitas dominatur. Et ideo
difficillimum est etiam perfectis quod se re-
gant perfecte in delectationibus que
per renes signantur in cogitationibus
que per cor in locutionibus que per lin-
guam notantur. Ut dicit Augustinus 22 de civita-
libro quod infirmitas renum in homine est
difficilis curationis. Aliter quia re-
nibus dominatur voluptas ideo infirmi-
tas renum carnalem notat concupiscentiam
que vocatur languor noster. Et ideo in psalmo
Miserere mei domine quoniam infirmus sum.
Hec infirmitas est difficilis curationis
ut patuit in paulo et aliis sanctis.
Nam dicebat Datus est mihi stimulus carnis.
Unde mitigari potest sed tolli nisi
morte non potest. Unde Gregorius [illegible] de
perfectione ysaac [illegible]. Unde nar-
rat Gregorius 4 dialogorum capitulo de Ursi-
no presbytero qui sic se gessit sicut pres-
biter tamen frater cum sorore. Quare a tempore
ordinationis sue iste cum esset confec-
tus etate et iaceret infirmatus ad
mortem et intimum invaluisset infirmi-
tas quod dubitabant aliqui an spiritus

Qualiter intelligitur Spiritus domini replevit orbem terrarum

Infirmitas renum est difficilis curationis in homine

compleuisset ut non tunc accessit ad
eum presbitera sua et naribus suis aures
apposuit ut sciret si corpori suo ad
huc spiritus vitalis inesset quod ille iam
semivivus sentiens recollatis vi
ribus quas habebat erupit in vocem
et ait recede a me mulier adhuc
igniculus vivit tolle paleam et ci
to post venientibus ad se petro et
apostolo paulo sicut ei videbatur spiritum
exalavit iste potuit deo regraciari
et dicere cum psalmista Benedicam dominum qui
tribuit michi intellectum insuper et usque ad
noctem increpuerunt me renes mei
id est usque ad mortem secundum glozam increpu-
erunt et arguerunt ut temptacione
me renes mei dicatur cum quis
est in infirmitate illa est difficilis
curacionis que non recipit curam sine
adustione talis est fames carnis
que ad peccatum provocat psalmista signanter proba me
domine et tempta me ure renes me
os et cor meum glossa proba me id est
iudica me esse probatum non est quia
omnia nosti sed michi et hominibus
neque delicti macula ideo dicit tem
pta me quia non temptatus temptaciones
negligentes essemus et ure igne
tribulacionis renes meos et cor meum
adhibe medicinale purgatorium
tribulacionis delectacionibus meis ne
quid mali delectet me et cogita
cionibus ne mali cogitetur cor nam
quia cogitacionibus renes quia dele-
ctacionibus posuit hic glossa Secundo mor
tificacio corporis quia nimis est difficile
regere nec est cor unde gregorius est morte
difficile est enim prava opera vitare
sed nimis difficile est a bilicata cogi
tacione regere quia Bernardus dicit in medi
tacionibus suis nichil in me corde
meo fugacius quod quociens me deserit
et per pravas cogitaciones defluit

tociens deum offendit cor meum
cor vagum et instabile Dum suo du
citur arbitrio et divino caret consilio
in semetipso non potest consistere sed omni
mobili mobilius per infinita distra
hitur et ideo signanter dicitur proverbia 4 omni
custodia custodi cor tuum quia ex ipso
vita procedit Est autem de corde
humano sicut de argento vivo quod est
semper in motu et est ... mirabiliter ipsum
fixatur tamen aliquando et mortificatur
per odorem hic est fumum sulphuris Ut
dicunt doctores et medici Et sic aliter
sistere et domare volumus cor nostrum
a vagis motibus superbie et elacionis
cohibeamus ei odorem sulphuris
et imaginem pene eternalis vel
iehennalis Una porcio dicitur esse
sulphur Iob 18 dicitur ignis sulphuris
super tabernaculum eius alias corpus Et
apocalipsis 21 pars illorum erit in stagno
ardente igne et sulphure et sic
concipiemus timorem et pre timore
contremescimus et congregabimus cor
nostrum nam ex tercia cor stringitur
et congregatur Eccli 20 Contine
et congrega cor tuum in sanctitate
et tristiciam longe expelle Nar
rat Giraldus Cambrensis in libro
suo de topographia hibernie
quod quodam tempore in mari prope hiber
niam subito apparuit quedam insu
la. Iuvenes vero de hibernia ascen
dentes scaphas et naves nite
bantur ad istam insulam applicare
Cum autem iam prope insulam navigas
sent quod eorum visio in eam descenderet
immediate ponere possent pedes
suos statim insula ab eis fugit
et se ad alium locum movit Cum
igitur hic mirabile sequeretur temptas
sent et sepe predicto modo delusi fu

Cor hominis est sicut argentum vivum

Tandem dixit eis unus senex. Au-
divi inquit quod ignis valet contra
phantasmata. accipiat ergo aliquis
sagittam ignitam et sagittet in insu-
lam. et statim phantasmata eva-
nescunt. et factum est iuxta consilium illius
senis et insula stabilita est. que pri-
us mutabilis fugax vocata fuit.
deinceps insula fugitiva. Cor
designat humanum quod propter mutabile
variis phantasiis fluctuatur. non
divina gratia stabilitatur. Eccl. 34. Sicut
parturientis cor tuum phantasias
patitur nisi ab altissimo emissa fu-
erit visitacio. stabilitur autem per ignita
sagitta. ubi dei. De qua ps. Sagit-
te potentis acute cum carbonibus
desolatoriis. Et alibi Ignitum elo-
quium vehementer. et ipsum est optimum
stabilimentum cordis humani iuxta illud
Hebr. 13. Optimum est enim gratia stabilire
cor. Greg. 18 moral. c. 20. Quis
enim inquit mare nisi cor reproborum furore
turbidum rixis amaritudinis elacione
superbie tumidum fraude malicie
obscurum. Quod mare cum semel sentiat
attendat qui in se ipso in se occultas
temptacionum cogitaciones intelli-
git. Tercium organum corporis quod est
difficile regere est lingua. De qua
Iac. 3. lingua modicum membrum est
et magna exaltat. et cito post
addat. lingua constituitur in membris
que maculat totum corpus et infla-
mat rotam nativitatis nostre inflam-
mata a gehenna. et infra linguam
autem nullus hominum domare potest. Quam
auctoritatem pertractans Aug. de n.
et gra. non ait ait aptius linguam
nullus domare potest sed nullus hominum ut
cum domatur dei gratia dei adiuto-
rio dei gratia fateamur. Unde

nullus non est expresso impossibilitatis
sed magne difficultatis. Sed quia si-
gna natura sic ingeniavit circa lin-
guam quod duplici muro clauditur os-
sibus et carnes ad ostendendum quod super
exactius custodia fieri debet antequam lingua
suum opus exerceat. Primo enim debet
considerare an sit licitum. 2o an sit ex-
pediens. et iste sunt due vie per quas
primo debet transire. De quibus in ps.
Dixi custodiam vias meas ut non
delinquam in lingua mea. posui ori meo custodiam.
Unde Albus papyrus sicut narratur
li. 9 vitas patrum cum esset sine
litteris accessit ad quendam ut addis-
ceret. et cum venisset ad istum versum
Dixi custodiam vias meas. recessit dixit se sa-
tis didicisse nec oportet illum addis-
cere. si istam lectionem posset bene servare.
Eccl. 25. Beatus vir qui habitat cum
muliere sensata. et qui in lingua sua non
est lapsus. licet nisi aliquem decipi-
at habet tamen mel et lac sub lingua.
li. 17 c. 6. mala lingua est que aut
prava laudat aut vera reprehendit
li. 1. 21 b. xxys. Lectio septima

Propter hoc quod loquitur iniqua
non potest latere. nec preteriet
illum corripiens iudicium. In co-
gitacionibus enim impii interrogacio
erit sermonum autem illius auditus
ad deum veniet. et ad correpcionem
iniquitatum illius. quoniam auris zeli au-
dit omnia. et tumultus murmura-
cionum non abscondetur. Postquam sapi-
ens declaravit quod viciosa locucio non
transibit impunita per aliquam tergiversa-
cionem vel cavillacionem. Hic consequenter
ostendit quod nec in deo potest impu-
nita transire per occultacionem. Et
circa hoc duo facit. primo enim proponit
quod intendit. 2o illud probat ibi Quoniam

gitacionibus. Circa primum duo facit primo
quod maliloquus in iudicio non poterit
se occultare. 2m quod tunc iudex vel-
let circa hoc dissimulare ibi. Nec preteriet
Dicit ergo primo sic quod concludendo ex pre-
dictis. Propter hoc scilicet quod spiritus domini reple-
vit orbem terrarum id est comprehendit ubique presencia
alterius potencie et essencie. Ideo consequens
est quod ille qui loquitur iniqua quantum-
cumque secrete quantumcumque occulte non
poterit latere finaliter. Et hoc dicens domi-
nus nec ad tempus latere potest. Luce 12.
Que in tenebris dixistis in lumine
dicentur. Et hoc exemplum huius de Da-
vid ~~rex~~ qui tam adulterium quam homi-
cidium occultissime perfecit cum
Bersabea uxore Urie et statim
post ea misit ad eum deus Nathan
dicens. tu fecisti abscondite. ego vero
faciam verbum istud in conspectu omnis Israel
et in conspectu solis. et sic per penam mani-
festam declarabis culpa tua. Sed quo-
cumque sit in presenti saltem in iudicio non
potest latere iniquus. Augustinus in meditacio-
nibus. latere est impossibile. apparere in-
tollerabile. Hoc est primum quod proponit sa-
piens dicens. Qui loquitur iniqua latere non potest.
2m quod iudex nollet circa eum dissimula-
re et ideo dicit. Nec preteriet illum cor-
ripiens iudicium. Eccle 12. Cuncta
que fiunt adducet deus in iudicium
sive bonum sit sive malum sit. Consequenter
cum dicit In cogitacionibus. probat ista
duo que proposuit et primo primum. 2o
2m ibi. Quoniam auris zeli. Primum probat
sic. latenciores sunt cogitaciones
quam verba. Sed in iudicio cogitaciones
discucientur et punientur. ergo a mul-
to forciori sermones. et hoc est quod
dicit In cogitacionibus enim impii in-
terrogacio erit. id est inquisicio et dis-
cussio et exponi possit sic ut quod

interrogacio fiet a deo in cogitaci-
onibus. id est de cogitacionibus. Supra 10
psalmus. Dominus interrogat iustum et impium
vel quod interrogacio fiet de ipsis ex parte
ipsis. Sicut enim dicitur [illegible] impii
iudicia querentur a semetipsis. quid
ergo quod fuit nobis superbia aut divi-
ciarum iactancia quid contulit nobis c. 5.
et Ro 2. testimonium reddente illis con-
sciencia ipsorum et inter se invicem cogita-
cionum accusancium et defendencium.
Sermonum autem illius audicio ad
deum veniet. Posito autem alio pro
consequens. quod audicio sermonum ad deum
veniet. ex quo cogitaciones veni-
unt ad noticiam dei et quod est
non ad approbacionem sed ad punicionem et ul-
cionem et ideo subdit. Et ad correc-
cionem iniquitatum illius. Hanc cor-
reccionem timuit psalmista cum dicit. Domine
ne in furore tuo arguas me neque in ira tua cor-
ripias me. Consequenter cum dicit Quoniam auris probat
secundum quod supra proposuit vero quod iudex in
iudicio non poterit nec dissimulabit. Et
probat sic. iudex qui summe zelat
pro observacione legis sue non preteribit
in iudicio sui precepti transgressores.
Sed deus est talis iudex qui summe
zelat pro lege sua ergo etc. Et hoc
non dimittitur cum dicitur Quoniam auris
zeli id est dei zelantis. Audit omnia
et tumultus murmuracionum non ab-
scondetur. Zelus in scriptura sacra
accipitur quatuor modis. Uno modo pro
invidia et sic accipitur Iac 3o. Si
zelum. hoc est invidia mittit inimi-
cum. et ideo zelus et invidia
iungit dicens. 2o accipitur pro ira. In
psalmo accendetur velut ignis zelus
tuus. 3o accipitur pro imitacione. In psalmo
Noli emulari in malignantibus neque zela-
veris facientes iniquitatem id est imitatus
fueris. 4o accipitur pro rigore et ius-

zelus in sacra scriptura accipitur quatuor modis

tu affectione ulciscendi. Apo. 6 zelus
et furor viri non parcet in die vin
dicte. et Sap. 5 Accipiet arma
turam zelus illius et armabit
creaturam ad ulcionem inimicorum. et sic
accipitur hic. Quarto vocatur fervens
amor. Unde zelotipus vel zelo
tes dicitur ille qui ferventer amat et
sollicitatur vult redamari. Exo. 34
Dominus zelotes nomen eius. ¶ Dubi
tacio litteralis potest esse utrum peccata
per penitentiam condonata sint revela
da in iudicio generali. Et videtur quod
non. quia quod tectum est videri non potest
sed peccata per penitentiam condonata sunt tec
ta sicut dicit glossa super illud ps. Beati quorum
remisse sunt iniquitates et quorum
tecta sunt peccata. Item dicitur Ezechielis
18. Unde non recordabitur pu
tatur sic peccata que per penitentiam tecta
et deleta illic esse tegi. Item
Jaco. 5 Caritas operit multitudinem
peccatorum. Sed hoc non est dictum quoad
homines quia operiuntur quoad homines
occulta sunt coram deo. In conspectu dei
et per consequens multo magis in conspectu
hominum in iudicio. Ad oppositum est glossa
super illud 1 Cor. 4 Manifestabit
consilia cordium. glossa. et que gesta et
cogitata bona et mala tunc nota
erunt omnibus. Item versus bernardi
ibidem ubi dicitur Cunctaque cunc
torum cunctis archana patebunt.
Ad istud concordant Hugo et Magister
sententiarum in 4 di. 43 et textus
apostoli cum glossa. Sanctus Thomas et Pe
trus et alii theologi tenent quod
sic quia omnia tam bona quam mala
nota erunt omnibus. Et ratio est ad ma
nifestam liberacionem iudicii divini
declarandam quia ostensio malorum in
bonis erit ad manifestationem miseri

cordie ipsius imperfecte. ostensio non bonorum ad
manifestationem iustitie. Econtra in malis
erit ostensio malorum ad manifestationem
divine iustitie tunc punientis. ostensio
bonorum ad manifestationem divine mise
ricordie et per maximum bonis. ostensio nec
cedet ad infamiam vel verecundiam
sed ad gratiarum actionem in bonis et ad
dei gloriam salvantis et liberantis.
2 Cor. 5 Omnes enim nos manifes
tari oportet ante tribunal Christi ut re
ferat unusquisque propria corporis prout gessit sive bonum sive malum.
Ad primum dicendum quod peccata dicuntur tecta quo
ad erubescentiam non quoad scientiam cognitionem
ad punitionem non quantum ad cognitionem.
Ad 2m dicendum in magistro patet. Et dicendum
quod sunt aliqui opinionis et in hoc non
tenetur. Ad 3m patet idem quod non re
labuntur ad penam sed quoad divine
iustitie et nunc evidentiam. Istud per
suadet quidam doctor sic. Si rex
remisisset tibi centum libras pro uno
obulo nonne gratum narrares bene
ficium regis omnibus amicis tuis
et diceres eis regratiamini regi pro
me in tanto debito tenebar et pro tanto
modico remisit. Modo autem modo
pro peccato mortali merebaris penam
eternam et remisit tibi pro pena tempora
li que nullam proportionem ad penam
eternam habet. multo magis debes
idem beneficium velle manifestari.
Item ex quo quilibet beatus gaudebit
de liberatione tua a peccato magis in
gaudium a bonis subtraheret. sed ingrati
videntur tibi gratiam facta. nec oportet
de erubescentia pertimescere quia si deus
potest facere ignem apparere com
bustibili sine combustione potest fa
cere notitiam peccatorum tuorum in aliis
et quod idem scias sine erubescentia

Utrum peccata per penitentiam condonata revelanda sint in iudicio

pro civilitates reos supperedit quam volo
Hec si notaria militarii hominum consi-
rarent inter crucis fedaciam ergo notaria
uniusque semper caret aliquibus. Sed
constat quod deus vel causa orsa et an-
gelus qui fuerunt custos tui sciunt
peccata tua ergo notari notaria peccatorum
tuorum in celis caret in celis crucis
feditatem quia secundum ergo ans. Secundo
est sicut illud quod dicitur in littera quod in-
iudicas in cogitationibus impii inter-
rogatio erit. Quod deus tunc interroga-
tionem est faciet de tribus maxime
scilicet primus sicut vel prelatus vel in honore
sicut dignitate constitutus interrogabit enim te

Qualiter
- tu ipse vixeris
- subditos rexeris
- bona concessa expenderis

De primo igitur Sap. 6. Prebete aures
vestras vos qui timetis multitudines
et placetis vobis in turbis nacionum
quoniam data est a domino potestas vobis et
virtus ab altissimo qui interrogabit
opera vestra et cogitaciones scrutabitur.
Interrogabit secundo qualiter subditos rexe-
ris. Nam malicia subditorum videtur
pro magna parte in capud malorum redun-
dare. Unde Sap. 6. Ex iniquis enim
omnes filii qui nascuntur testes sunt
nequicie adversus parentes in interroga-
tione sua et tamen secundum quod filiorum
id est subditorum et prelatorum. Et ideo
beatus Augustinus notabiliter non solum pre-
latos sed etiam suos laycos monet vir-
tuose curare de subiectis in quadam
epistola ad comitem sic dicens: Queso mi
fili quod omnibus fratribus et benevolentiis
in domo tua a maiore usque ad mi-
nimum amorem et dulcedinem re-
gni celestis annunciacione et tu-
re ichene annuncies et de eorum
salute sollicitus ac vigil existas

quod de omnibus et subditis qui in domo
tua sunt racionem domino reddere. Beatus Augustinus.
Interrogabit te deus tertio qualiter
tua expenderis. Significatur Luc. 16
de villico diffamato apud dominum
suum quasi dissipasset bona sua quem
inquit hoc audio de te redde vil-
licationis tue racionem. Et ideo providen-
dum est nobis diligenter quomodo ipsi ra-
tionem possimus reddere. Quia Job 9. Si
repente interrogaverit quis respondebit
ei, quasi dicat nullus. De equitate autem iudi-
cis et dyaboli contra nos allegacionibus
devote scribit beatus Augustinus in epistola
ad comitem qui dicitur: Expectabimus
inquit dicens iudicium ad quem ille
equissimus iudex qui nullius po-
testatis personam accipiet cuius palla-
cium auro argento quod nullus episcopus neque
abbas nec comes corrumpere potest
astabunt omnes ante ut referant
unusquisque secundum illud quod in corpore ges-
sit sive bonum sive malum. Ipso eciam
erit adversarius dyabolus et recita-
bitur verba professionis nostre et obi-
ciet nobis in facie qua die pec-
cavimus et in quo loco et quid
boni operis tunc agere facere debeamus
et si tales inventi fuerimus astabit
ille adversarius in conspectu piissimi
iudicis superiore se esse nobis de-
clamans agens talem causam apud
talem iudicem. Sic enim dicet ille
dyabolus: Equissime iudex iudica is-
tum esse meum ob culpam qui tuus
esse noluit per graciam. Tuus est per naturam,
meus per miseriam; tuus propter passionem,
meus ob persuasionem; tibi inobediens,
mihi obediens; a te accepit immor-
talitatis stolam, a me pannosam
qua indutus est tunicam; tuam vestem
amisit, cum mea veste advenit

quo est apud eum in predicacione fraccbat
quod inter avaricia quod avaricia quod ira quod
superbia quod cetera membra dimisit te
confugium fecit ad me meas fores
video omnium cum illo equissime
iudex iudicat quod iusticia et iudi-
cium preparacio sedis sue iudicat illum
esse meum et meum esse dampnan-
dum. Hec omnia que adhuc attulit de
mea cogitacione meum esse voluit et
me concupivit meum primum deside-
rium Augustinus. Iste iudex est a quo non
potest fieri appellacio quod altissimus est. Coram
eo nulla fiet advocacio nulla ex-
cipiens excusacio nulla prece di-
lacio nulla persone ut munus ac-
ceptacio. Iudicium enim Christi comparatur
arcui sicut dicit glosa super illud psalmi De-
disti metuentibus te significacionem
ut fugiant a facie arcus. Quod autem
fiat timore incutiat. Unde glosa
iste arcus in extensus in manu
Christi non differt quod iudicium nos terret
si non dampnat. In psalmo A iudiciis
enim tuis timui. Nota de illo qui sic
tribus fuit in dormiendo propter
nimium de iudicio quod timuit. Nota
quod duo milites ex devocione iue-
runt ultra mare visitare loca sancta
accidit quod intravit vallem Iosa-
phat. Unus autem eorum ex solacio
posuit et aptavit unum magnum
lapidem et ait sodali suo volo michi
parare sedem pro iudicio generali et
volens probare si bene aptus esset
ad sessionem posuit se ad seden-
dum sedit et ad celum videre ap-
pare debet iudex aspexit cui
subito tantus timor et tremor
in membris eius incussus est quod vix
per socium potuit elevari et addu-
ci asseruit postea quod ex tunc
non antea quod audito iudicio noi-
nari quod tremor in ossibus eius irrui-
eret. 2° assimilatur iudicium arcui
quia quanto arcus corda magis retro
trahitur tanto gravius percussus leditur.
Sic certe quanto iudicium dei magis dif-
fertur a peccatore et quanto ipse diucius
expectat tanto durius feritur. Unde
secundum duriciam tuam et cor tuum impeni-
tens thesaurizas tibi iram in die ire
et retribucionis iusti iudicii dei.
Et sicut videtis quod fiat tenso arcus
et reflexio a sua naturali rectitudine
et naturali sua figura dure emittit
sagittam ita Christus in iudicio cum
sit natura misericors quod filius matris
misericordie ex una parte et patris misericordiarum ex
alia 2 Corinthios 1 flectetur quodammodo
per arcum rigoris et iusticie et emittet
sagittas dure super iste maledicti et
cetera. 27. 3° arcus dicitur secundum ysidorum
ethimologiarum c. q. quia tenditur arcus ut ar-
ceat hostem sic faciet iudicium illud
unde Crisostomus in meditacionibus suis O an-
gustie hic erunt accusancia peccata in-
deneque adesset iusticia subtus horren-
dum chaos inferni patens desuper
iudex iratus intus consciencia urens
foris mundus ardens peccator sic de-
prehensus in qua parte se premet conscientia
ibi latebit et ideo ante iudicium
prepara iusticiam. Leccio octava

Custodite vos a murmura-
cione que nichil prodest
Postquam sapiens dissuasit de-
lictis malicias generaliter hic particulariter
descendendo dissuadet quasdam lin-
gue malicias specialiter et sunt tres vi-
delicet murmuracio, detraccio, mendacium. Et secundum istam lectionem dividitur
in tres partes quia primo
agit de murmuracione
2° de detraccione et 3° de mendacio
2ª pars ibi A detraccione parcite lingwe
3ª ibi Os quod mentitur et cetera De prima parte

z primo loco · pz intuenti dicit glo i(n) fine
(con)script' co(m)p(re)hendentibus · ex quo ita e(st)
q(uod) peccator malo loquens ultio(n)e(m) s(ib)i crea-
de imp(er)petu(um) q(uia) iudicabit(ur) et eicie(tur)
a deo · glo · Custodite vos a murmure
que e(st) una sp(eci)es locucionis q(ue) offen-
dit deum multu(m) · et no(n) solu(m) cave(n)-
da e(st) p(ro)pter dei iudicantis scruta-
tem · ymo p(ro)p(ter) s(ui) inutilitatem · et io
sibi dicit Crisostomus · in(uti)le q(uo)d e(st) · Q(ui)a p(er)
e(st) malu(m) cu(m) quo vivere moleste fe-
rimus ut dicit Varro · et Nonius ca-
sus viciu(m) quod sit et q(uan)te ...
apud deum est cum querela cum im-
paciencia illius q(uod) homo debet ferre
vel sustinere pacient(er) · et (com)mittit(ur)
q(uan)doq(ue) cont(ra) deum p(ro) displicencia · q(uan)doq(ue)
cont(ra) plat(um) p(ro) inobediencia · q(uan)doq(ue) con-
(tra) p(ro)ximum p(ro) invidencia · P(ri)mo e(ni)m in-
veniunt(ur) quida(m) q(ui) murmurant
cont(ra) deum p(ro) displicencia q(uam) h(abe)nt
de suo regi(mi)ne ut admistracione q(ui)
facit tales homines · et h(oc) e(st) multu(m)
irronabile q(uia) ... [illegible] ...
Unde Seneca Optimum e(st) pati quod
emendare no(n) possis · et deu(m) q(uo) auc-
tore cuncta p(ro)veniunt sine murmur(e)
comitari · malus miles e(st) q(ui) imperatore(m)
gemens sequit(ur) · Ep(isto)la 14 · ubi illa p(er)
dicta · Subtiles artifices multu(m)
indignant(ur) · et multo q(uam) cruentum
et uisum(?) ab ignaris ingenio artis
sue · et de mundi regimine nos su-
m(us) magis · Deus aut(em) solus scit q(ui)d
nobis expediat · et ideo quanto
divinis ordinacionibus et disposicio-
nibus renuimus · tanto ostendit esse
stultum et indisciplinatum · Sed sa-
pientes prudentes et disciplinati non m(ur)-
murabunt · murmurant t(ame)n mundiales
cont(ra) deum p(ro)pt(er) ... p(ri)mo de h(oc) q(uod) tem-
pora et tempestates no(n) tribuit
eis s(e)c(un)d(u)m eoru(m) voluntates · 2o de

h(oc) q(uod) p(ro)speritatem et adversitatem
no(n) distribuit iuxta ista m(odo) mutua
et debita hominu(m) · 3o de h(oc) q(uod) deus
s(e)p(er) i(n) homines mittit tribulaciones
et adversitates · 4o sp(eci)alit(er) murmu-
rant indiscrete pauperes cont(ra) deu(m)
de eo q(uod) no(n) ita h(abunda)nt(er) tribuit
eis sicut quibusdam divitibus · P(ri)mi
homines faciunt cont(ra) se ipsos q(ui) impe-
diunt p(ro)p(ri)am tranquillitatem et pace(m)
no(n) conformando se divine voluntati
ymo si sic esset sicut vellet mundus
p(er)iret · q(uia) talis temporis qualem
unusquisq(ue) homo vellet p(ro) arabilibus vel
pro agris suis displicet · et noceret vi-
cinis suis · ymo ei ipsi displiceret et
noceret · Postea · q(uia) h(om)o nescit q(ui)d s(ib)i
vel suis expedit · Unde narrat(ur)
de quodam heremita q(ui) plantaverat
olera q(ui) pecijt a deo pluviam
et optinuit · et postea s(e)c(un)d(u)m volunta-
tem obtinuit pluviam · et habuit be-
ne tempus quale petere voluit de-
us dedit · et t(ame)n n(on) unu(m) olus ex-
crevit · cogitavit ergo heremita q(uo)d fuis-
set qualis destruus olerum in toto
mundo et pacie(n)ter supportat · Ca(us)a t(ame)n
contingente divertit se ad ortum cuius-
dam alterius heremite · et vidit ibi
pulcherrima olera · quo requirit h(abe)res
olera ita pulchra · ego seminavi olera
et tempus a deo postulavi s(e)c(un)d(u)m q(uo)d
m(ihi) expedire videbat(ur) · et obti-
nui · et t(ame)n n(on) h(abe)o · et ille rudit alia
h(ec) iuste et ronabil(ite)r e(st) accidit · pu-
tabas te esse sapienciore(m) deo · et
ipse e(st) cont(ra) sapienciam tuam · Ut ille
videt(ur) q(ui)sq(ue) p(ro) p(re)sumpcionis qual(is)
fuit Phaeton · De quo s(e)c(un)d(u)m fabulas
2 Meth(amorphoseos) · q(ui) fuit filius Phebi
q(ui) q(uia) de h(oc) dubitabat · pecijt q(uo)d
p(at)r(e)m ad ducat c(ur)rus honeste ...

Murmur fecit homo murmurando c(ontr)a deum

De quodam heremita q(ui) a deo pecijt pluviam

rentur super hec. pater iussit quod peteret
et quicquid ab eo peteret impetraret.
pecijt ergo quod posset regere cursum so-
lis. rexit ergo iste puer insipiens et
inexpertus. et aliquando duxit solem
ita prope a terra quod omnia pre frigore co-
gelabantur. aliquando ita prope terram quod
omnia comburebantur. propter quod a Ioue
fulminatus interijt. Ita contingit de
istis fatuis et presumptuosis qui de
diuina gubernacione remurmurat. si secundum
eos fieret gubernacio tota mundi
machina solueretur et per oppositum
magne pacis occasio est quod vnus-
quisque est contentus quacumque tempere
quam deus dat. Unde de quodam
agricola narratur quod cum ipse haberet
in agris vineis et pascuis uber-
rimos fructus et herbas plus quam
vicini sui. requisitus qualiter hoc esset
respondit quia ipse habui tale tempus qua-
le volebam. requisitus qualiter. respondit
ego numquam aliud tempus appeto quam
deus dat. Et hec quod dicitur de remurmura-
cionibus contra deum ex parte temporis
non tangit solum cultores agrorum sed
valet contra omnes qui murmurat de
tempore vel opposito. sicut viatores siue
nauigatores secundum quacumque alia. Et cer-
te hec est magna fatuitas quod nichil
prodest ut dicitur in littera primus sequentis
principium quod grauissimam prouocant contra
se poenas ut fabulose et historiace
narratur de gayo cesare. De quo
narrat Seneca libro i de ira in fine
et Suetonius in libro de vita cesarum 12 ce-
sar ille ordinauit facere sollempnissimum
festum nobilibus suis. contigit ipso
tonitrua et fulmina et coruscaciones
et pluuias maximas fieri. rex fa-
tuus indignatus indixit bellum contra
Iouem et misit balistarios et sagit-

tarios et ingentes machinas paratas
iacere tela contra Iouem. ipsi fatui obe-
dientes suo principi sagittauerunt tela
miserunt et iecerunt lapides contra ce-
lum. que omnia contra ipsos descendentia mag-
nam partem ipsorum perimerunt. Recitatur et de
istis qui remurmurat de diuinis dispo-
sicionibus. iaciunt verba impaciencie contra
deum que deo nocere non possunt sed per propriam
in caput ipsorum retorquentur. Sic mur-
murauerunt filij israel in deserto contra deum
et perierunt. nec intrare potuerunt terram
promissionis. Unde Numeri 14 capitulo. Omnes qui
murmurastis a 20 annis et supra. murmuras-
tis contra me. non intrabitis terram super
quam leuaui manum meam ut habitare
vos facerem preter Caleph filium Iephone
et Iosue filium Nun. Et ideo nobis dicitur
signanter i Corinthios 10. Neque murmuraueritis
sicut quidam eorum murmurauerunt et perierunt
ab exterminatore. ¶ 2o inuenimus ho-
mines qui murmurant contra deum pro eo quod
prosperitate et aduersitate non discer-
nunt in vita presenti inter merita et demeri-
ta personarum. et hec est antiquissima que-
la gentilium philosophorum contra deum. et est
causa propter quam plerique dixerunt mundum
istum non regi a deo sed a casu. Super illud
Claudiani in primo maioris in Rufinum
Sepe michi dubiam traxit sententia men-
tem. curarent superi terras aut nullus in-
esset rector et incerto fluerent mor-
talia casu. Et boecius de consolacione libro pri-
mo metro 5. O stelliferi conditor orbis etcetera
postea circa medium metri. Omnia certo
fine gubernans hominum solos respuis
actus. merito rector cohibere modo. nam
cur tantas lubrica versat fortuna vices
premit insontes debita sceleri noxia
pena. at peruersi resident celso mo-
res solio sanctaque calcant iniusta
vice colla nocentes. latet obscuris
condita virtus. clara tenebris iustusque tulit

Quidam agricola habuit ipse fructus uberrimos

non tamen quod pleri dixerunt mundum non regi a deo

omne iniquum uel iniuria nil noceret
opibus fruens nequaquam corrupta colere
tur. Ex potestate sit vitiosa habet quod de
us regit mundum magis mirabile
tur apparet qualiter mali reportant
premia iustorum et sancti aliquando luunt
ac patiuntur loca malorum. Unde dicit
Boecius de phylosophia 4 prosa 1 Cum autem
nequissima uiuentes scelerati supplicia
bonos premit premia uirtutum mali ra
piunt uehementer admiror quod tam in
iuste confusionis res uideantur exposita
sic desiderans omnem causam inuestigem
si iniustis omnia fortuitis casibus esse
rem. Nunc stupore meum deus rec
tor exaggerat qui cum sepe bonis
iocunda malis aspera contraque bonis
dura tribuat malis optata concedit
nisi causa deprehendatur quid est quod a for
tuitis casibus differre uideatur. Non
solum autem gentiles philosophi sed sancti prophete
videntur de isto negocio indignatione
et non inuenerunt sed potius admi
rationes exclamauerunt qualiter mea
prophetia sunt iudicia dei et inues
tigabiles uie eius. Unde Job 21 Quare
impii uiuunt sublimati sunt confortati
que diuiciis. Et Jeremie 12 Quare uia
impiorum prosperatur bene est omnibus
qui preuaricantur et inique agunt. Item
propheta Usquequo domine usquequo peccatores gla
buntur. Item Abacuc c. 1 Quare non re
spicis contemptores et taces concul
cante impio iustiorem se. Sed certe mirum
non est irrationale si causa perpenderetur. Sicut
dicunt prudentes et fideles eger de
quo desperat omnia indifferenter con
cedit quecumque deposcat eger. Ubi
de eius salute spem habet multa
negat dietas et abstinencias or
dinat et amaras potaciones salu
bres tamen frequenter propinat. Ideo deus
reprobis in hac uita habundantiam bonorum
temporalium tribuit ut pro paucis bonis o
peribus homines saltem paucis diebus
in hac uita premientur. Et hoc est quod dicit
Gregorius 11 moralium c. 6 et super id Job 21 Iniquis
est prodigus impiis. Iniustis igitur ad
debitam mortem tendens effrenatus uo
luptatibus utitur. Sicut et uituli qui mac
tandi sunt irrigioribus pascuis relin
quuntur. Econtra iustis a delectacionibus
temporalis iocunditatis restringitur. Quia
et minirum uituli ad laboris usum
uite deputati sub iugo retinentur.
Et consequenter ponit aliud exemplum de egro
desperato et de isto in alia loquitur Gregorius
6 moralium c. 3 dicens Quia pane
nam pro causa in carcere puenit qui
pro pristinis uite aspera ad mitigandum ten
dit. Sic eos inuenimus quidam immedia
les immutantes contra deum qui eos
flagellat per tribulacionem uel per infir
mitatem et hoc est stultum et irratio
nale cum frequenter infirmitas sit utilior ho
mini quam sanitas. Unde in uitis patrum
legitur quod cum quidam peteret liberari
a quartana Johannes heremita dixit tibi
rem necessariam cupis abicere. Et Cassiodorus
3 tho. Et illud quod Cesarium beatus
est magis eligendum quam sanitas. Sed
tale fecit infirmitas. Quia Ecclesiastici
31 Infirmitas grauis sobriam facit animam.
Flagella eciam dei et tribulaciones et
tedia faciunt nos fugere ad deum et
ideo considerando quod prius inter est quod nos
iudicat et quod pro nobis hereditatem
seruat pacienter deum sustinere quia
nobis irrigat. Unde Gregorius 6 moralium
c. 3 Quanto tunc prosperitate desperi
atur tam malum ex ipsa cuius omnino
sed perfecta commis. Unde tunc est pro
speritas pensando quibus malis
sit tamen sese super cetos excessibus
extollit. Narrat Seneca 6 declamacione

cionu c. 1. Quidam abdicavit filium
suum ad quem frater suus accessit rogans
quod ulterius patrem videret et abdicationis
patris tacite tacite sustineret sub quo
pacto chirographum ei dedit promit
tens se daturum ei dimidiam partem
hereditatis sue ille tacuit et filius
alius abdicatur. Tunc declamacione
facta super casum frater ille qui abdicatus est
germano suo in omnem me fortunam
frater tibi iungam comitem si militandum
est una militabimus si peregrinandum
est una pro urbe peregrinabimus si cot
tidianam rogantes stipem clamos
sam et illam tecum dividam nolui
recedere tua patris cogitatione ma
lui ut tacendo patrem vincere mee
partes heres es tunc custos. Moraliter
frater iste beatum christum designat
qui nos fratres suos vocat Ad hebr.
2 Non confunditur fratres suos vocare
pr. m. est dicens Deut. 22 Numquid
non ipse est pater tuus etc. Iste fratrem
[illegible] de nobis tacens abdicat quando
aliquem cum adversitate flagellat
[illegible] et homo tribulatus a deo cris
tus frater meus est sicut frater ille [illegible]
dixit sustineas paciencie et pri
mo nichil dicere videas et da
bo tibi hereditatem medietatem hereditatis
mee et simul in omni fortuna tecum
stabo non te deseram non dimittam
dummodo hoc unum concedas quod patri
non resumurmures quando murmura
bit homo vinces si quando patris sue
pacit [illegible] scrutemus vias vestras
et revertemur ad dominum. Greg. 9
mor. c. 32 Qui in tormentis murmur
murat iusticiam ferientis accusat
et deum ad se non sponit. Ut dicitur
8 ethi. quod qui cum rudes in causa
quae sequitur non bene disputat. et
2 elench. dicit Qui si rudens contra
argumentetur cum debeat solvere

peccat contra leges bene ludi Moraliter
disputacio doctrinalis est inter deum
et hominem deus autem licet opponere
et arguere Apoc. 3 Ego quos amo
arguo et castigo. homo est in ista
disputacione rudis Job 13 Disputare
cum deo cupio sed quod hoc habeat rudes patet
ibidem Job non potest rudere unum pro mil
le. Si ergo iste rudes pro tunc et contra
arguendo et murmurando rudeat
veniam non bene disputabitur a parte
sua sed per pacienciam sustinet sustineat
et gratias agat deo. disputacio bene
finietur. Hic rudiunt sancti martires
de quibus canit ecclesia Non murmur re
sonat nec querimonia sed corde tacito etc.

Nota quod genus murmuracionis contra deum
sunt ipsi pauperes involuntarii qui necessitate
et non virtute ad paupertatem coguntur
et ipsi sunt valde stulti quia si de sua
necessitate virtutem facerent indubitanter
eligerentur ad regnum Jac. 2 Deus
elegit pauperes in hoc mundo divites
in fide et heredes regni. multos enim
paupertas bene invitat ad vitam eternam
[illegible] Glosa quod pauper solaciis
destitutus pro carnis et corporis suis
plus appetat reparare quam ille qui habun
dat et peregrinus in terra corporalibus de
stitutus corporis facit magnas die
tas. et stultus famelicus avidius vo
lat ad prandium. et revera istorum pau
perum multo quam sunt in hac vita sunt
solaces quibus pro corpore deficiunt
sicut peregrini qui corporis pravas habent
et sicut stultus famelicus multo avidius
desiderat celeste prandium et ipsius ca
peregrinatur qua divites impugnati
et habundantes in seculo. Et est notandum
quod horror paupertatis voluntarie quam
ibi detestantur homines hiis diebus
procedit ex defectu fidei quia non
credunt deum velle sufficienter subvenire

hiis qui sunt pauperes parvo contenti et non adiuvat satiari quia pater habens multos filios plus de illo solliciatur quam qui per seipsum iuvare tenetur. Secundo quia sibi est unde posset vivere. Quoniam plus solliciatur circa filium unum infirmum quam circa decem sanos. Ita deus noster circa pauperes plus solliciatur quam circa divites. Unde psalmista: Ego autem egenus sum et pauper, dominus sollicitus est mei. De istis pauperibus male murmurantibus dicit psalmista: Ipsi vero dispergentur ad manducandum, si vero non fuerint saturati et murmurabunt. Non sic vos karissimi, sed sicut scribitur ad Philippenses 2: Omnia facite sine murmuratione. Lectio 9.

Et a detractatione parcite lingue, quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit. Postquam sapiens dissuasit primum genus prave locutionis quod fit contra deum, videlicet murmurationem, hic dissuadet secundum genus locutionis quod committitur contra proximum, videlicet detractionem. Et circa hoc facit duo, quia primo ponit persuasionem devitandi detractionem; 2o assignat persuasionis rationem, ibi Quoniam sermo obscurus. Dicit ergo sic: Et a detractatione parcite lingue, quod laboriosum est si bene consideretur vexare linguam in detractione, et ratio esse potest. Omne enim quod est innaturale et violentum exercetur cum labore et fatigatione. Lingua data est homini ad duo officia et soli homini, iuxta illud de anima.

2o de a[nima]: Lingua congruit in duo opera, gustum et locutionem: in gustum propter necessitatem, in locutionem propter bene esse. Est enim homo animal politicum, hoc est civile et conversativum naturaliter, compagnum et affectionem socialem et desiderans amare et amari, et adhuc in ad bene esse. Et ad istum bonum effectum qui est amare et amari dedit deus homini linguam. In cuius figuram etiam spiritus sanctus qui amor est patris et filii vitalis organi effigie voluit apparere, non in specie manus vel auris vel oculi, sed apparuerunt apostolis dispertite lingue tamquam ignis, Actuum 2. Et ideo

Q. naturale officium lingue est multiplicare amorem in benivolentiam inter homines, et hoc est quod dicitur Ecclesiastici 6: Verbum dulce multiplicat amicos et mitigat inimicos, et lingua eucharis, id est graciosa, in bono homine habundabit. Psitacus est avis quedam que potest doceri ad loquendum vocibus humanis, et de ista dicunt doctores quod nichil novit naturaliter loqui nisi verbum salutandi. Unde imperatorem dicitur naturaliter salutare, iuxta illud Marcialis epygramatum 14: Psitacus a vobis aliorum nomina discam, hoc didici per me dicere cesar ave. Unde in historia Karoli magni narratur quod cum veniret per deserti ... obviaverunt ei aves que psitaci nominantur, que statim lingua greca salutaverunt eum dicentes: Chere cesar amichos, hoc est dictum: ave cesar. Et hec fuit prima prophetia sua de imperio, nam tunc non fuerat nisi rex Francie, factus est postea imperator. Et istud aliqualiter significat quod proprium et naturale officium lingue est bona loqui et amicabilia. Et ideo quod innaturale fit cum fatigatione et labore, et ideo innuit sapiens quod homo detrahendo male dicendo laborat et innaturaliter vexat linguam, iuxta illud psalmi: Cuius os maledictione plenum est et amaritudine et dolo, sub lingua eius labor et dolor. Dicitur quod aves habentes linguas partitas nunquam bene loquuntur, et blesi dicuntur habere linguas partitas et ideo male loquuntur. Et ideo a detractatione parcite lingue. Alia littera est parcite lingue, id est divise vel duplicis lingue, et est sensus: Custodite vos a detractione partite lingue. Omnis enim de-

tractor pravus lingua sua cum decep
paratione depinga parte et quedam
bona et quedam mala profert ipse
et principaliter bona vel parvus et se-
cundarie ut mala quedam verisimilia
esse videantur. tum ecce quod comparatur omnis
adulator detractori quod adulator
blanditur in presencia et mordet in ab
sencia et ideo de eorum linguis non bi
liter dicitur ps. Sepulcrum patens est
guttur eorum linguis suis dolose a-
gebant. Ille qui in ludo scaccorum novit bene lu-
dos pictos de speciali parte convenienter
et mactare scacum. et revera ipsa dolo
si et detractores a tergo et adulato
res in facie specialiter conveniunt in
prudente. Isti portant pictam robam
in quali cum una medietas est de a
dulacione. et alia detraccione. Hec fuit
roba qua dyabolus induit qui evam
decepit Gen. 3. nequaquam moriemini
sed scit enim deus quod in quacumque
die comederitis ex eo aperientur oc
uli vestri et eritis sicut dii scientes bo
num et malum. Hec roba picta cuius
una medietas est detraccio continet
dei impositionem invidiam. et alia
adulacio continet promittens immor
talitatem et omnem scienciam. vel Bernardus quod
confusione una dira et ridiculose. lauda
verunt parte eorum isti significantur per
Amon regem amonitarum. de quo legitur
2 Reg. 10 qui tulit servos David et ra
sit dimidiam partem barbe eorum et pre
cidit vestes eorum usque ad nates et
dimisit confusos. Contra multe. Isti
detractores unam partem radunt per adula
ciones suaves et alia dimittunt
reservantes in medio. et precidunt
vestes usque ad nates. vestis hominis
est fama bona et honesta. ista ves
tem precidunt usque ad nates. hoc
est usque ad demidacionem illorum de
quibus quod loquuntur licet veracia et confundi
et ideo satis convenienter describit eos

ps. cum dicit Sepulchrum patens est guttur
eorum linguis suis dolose agebant venenum as-
pidum sub labiis eorum. Ubi describit eos esse

Receptivos immundi | sepulcrum patens
Effectivos iniusti | quod linguis suis dolose a-
Infectivos ordinem | venenum aspidum sub labiis eorum

De primo videmus quod sepulchrum recipit
induit corpus mortuum cuiuscumque
et quia non est clausum eo quod patens est
ideo fetores et horrores illius quod
recipit omnibus ostendit. et omnes circa
detectos inficit et corrumpit. Isti omnes
sunt quidem sunt receptaculum omnium
operum suorum. et eorum qui eis conveniunt
quocumque modo sive sint iusti sive in
iusti. quia nemo sine crimine vivit quod
notaverint omnibus publicant ubi
possunt nocere. et quia caret operculo
ideo nichil possunt celare. Unde
in lege vetus vas quod caruit operculo
immundum fuit Num. 19. Unde et hone-
ste persone ad talia sepulchra non
accedunt. quia sunt fetencia et horribi
litate fetorum fugiunt. Unde et qui
timet remanet confusi eorum immundicia
ostensa. quia ut dicit philosophus unusquisque
qualis est talia loquitur et in hiis
delectatur. Sicut enim ribaldi in pre
talia sepulchra non venientes sedent ut
qui in sordibus est sordescat. Adhuc
dicit per oppositum viri sancti et electi
defectus fratrum suorum quos in bona consciencia
promittit sepeliunt et occultant apo
nentes mirram compassionis et volue
tes illud in syndonem caritatis
quia caritas operit multitudinem peccatorum
Iac. 4 et ungentes illud balsamo
honeste excusacionis quando in consciencia
bona promittit Gen. 33. In electis
sepulchris meis sepelivi mortuum
meum. posuit in sepulchro novo
per distinctum modum ordinate mirram
omnis excusacionis in petra per consciencia libe
intencionis. petra enim erat cristus

Et si quandoque fingunt quod mala videntur quod
propter christum fingunt lacrimas fin-
gunt sicut non dubito de illis sunt
diabolus per orationem sue emendacionis
Nota hic de hyena. 2a est propter quod sit
essencia inique lingwis suis do-
lose quia qui sub specie pietatis et com-
passionis proponit venenum ma-
liciose intencionis et de tali dicitur
per psalmistam Os tuum habundavit malicia et
lingua tua concinnabat dolos adversus fratrem tuum
Item sunt infectivi omnis nequicie quia
venenum aspidum sub labiis eorum. Istud venenum
est valde nocivum quia sic intoxicat
quod nullis remediis curari potest. Iesus
infirmitatem possumus detractionis vix
vel cum magna difficultate sanatur
Deut. 32 Venenum aspidum insa-
nabile. Nota quod detractor per illam
bestiam significatur quam vidit Dan. 7
que similis erat urso et tres ordines
dencium erant in ore eius et dictum est
ei surge et comede carnes plu-
rimas Dan. 7. Per tres ordines den-
cium significantur tres modi artificiales
detrahendi. Primus modus est bona que
homo facit diminuere vel male ex-
ponere tamen corrupta intencione sic fac-
tum vel ex comparacione ad alium ostendere
quod non sit ita virtuose vel excellenter
suum factum ut dicebat. 2us modus
est defectus veros et occultos et
de lege caritatis celandos publicare
et exponere sub intencione fama de-
lendi. 3us modus qui est pessimus est
falsa crimina confingere et innocentibus
imponere. Isti sunt tres ordines den-
cium eius in quibus diabolus habundat contra
quos Petrus in canonica sua 1 c. 2 De-
ponentes omnem maliciam et omnem
dolum et simulaciones et invidias
et omnes detractiones sicut modo ge-
niti infantes racionabile sine dolo lac con-

Detractor significatur per bestiam quam vidit Daniel.

cupiscite. Signanter primo docet expo-
nere omnes detractiones id est tres modos
predictos quia omne et totum semper ta-
pomum quod designatur per tres ordi-
nes dencium in ore ursi et consequenter
depositis illis dentibus maliciosis
esse debemus sicut infantes qui carentes
dentibus mordere non possunt et lac
dulcedinis et suavis affabilitatis
sine dolo desiderare ut de unoquoque
nostrum verificetur illud Cant. 4
Favus distillans labia tua mel
et lac sub lingua tua. Et notandum
quod contra illud vicium debemus nos dis-
ponere ex parte virtuose contra detractorem
1o ne aliqualiter faveamus
2o ne consencialiter audiamus
3o ne pusillaniter timeamus
De primo Iacobi 4 Nolite detrahere
alterutrum fratres. Unde Ieronimus epistola 10
Nulli detrahas nec in eo defectum
putes si ceteros laceres accusamque se-
quod faciamus et contra nosmetipsos de-
sua iniquitate iudicemus et iuste
de eloquentibus iudicantes. Hec Ieronimus.
De istis eciam detractoribus loquitur Bernar-
dus super Cant. sermone 23 Omnis qui detrahit
primum quidem prodit seipsum vacuum ca-
ritate. Deinde quid aliud detra-
hendo intendit nisi ut is cui detra-
hitur veniat in odium et contemptum
ipsis apud quos detrahitur. Currit
ergo autem in omnibus qui eum audiunt
lingwa maledicta et interimit se
et necat fiduciam et extinguit
et ita loquitur unus et unum tamen
verbum profert et tamen illud unum verbum
dum in uno momento audiencium
aures inficit animas interficit. Hec Bernardus.
Omnes enim discordie lites et odia
que sunt in mundo suam habent originem
et augmentum a nimis per detractores
et per tam linguam que multos commovit

Qualiter nos debemus disponere contra vicium detractionis

et dirripit de segete in segetem. ¶ Unde fingunt poete quod Cadmus rex grecorum seminavit in terra dentes serpentinos ex quo surrexerunt milites armati qui statim se invicem irruentes acriter confluxerunt et se mutuo perimerunt ut Ovidius Methamorphoseos li. 3. ¶ Isto modo detractor seminat dentes serpentinos i. verba venenose detractionis inter illos qui debent esse amici quam quidem dentes statim crescunt in milites armatos quia verba detractorum concepta in cordibus hominum ad effusionem hostilitatis et inimicicie procedunt. ¶ Iste seminator est septimum eorum que odit deus. ¶ Sex enim odit deus et septimum detestatur anima eius unde oculos etc. et quintum unde seminat inter fratres discordias. Proverbiorum 6. et de istis dentibus in tantum pugnatores estis ut dicitur in psalmo Dentes eorum arma et sagitte. nec legimus quod aliud vicium deus expressius odiat ut persequatur quam detractionem. Unde ad Ro. 1. Detractores deo odibiles. et deus ipsemet in psalmo Detrahentem secreto proximo suo hunc persequebar. Dehinc vicias Greg. quare mor. super Job 19 Quare persequimini me etc. et carnibus meis etc. ¶ Quare inquit est quod qui aliene vite detractione pascuntur alienis procul dubio carnibus saciantur. Unde per Salomonem dicitur Noli esse in conviviis potatorum nec comedas cum eis qui carnes ad vescendum conferunt. Carnes quippe ad vescendum conferre est in collocatione derogationis vicissim proximorum vicia dicere. de quorum pena mox subditur quia vacantes potibus et dantes simbola consumentur. potibus vacat qui de obprobrio a-

lione vite se inebriant. ¶ Simbolum vero dare est sicut unusquisque solet pro parte sua cibos ad vescendum ita in confabulatione detractoris verba conferre. Sed vacantes potibus et dantes simbola consumentur quia sicut scriptum est omnis detractor eradicabitur. hec Gregorius. ¶ 2o quidem debemus ne detractionem faciliter audiamus. Unde Bernardus super Canticum sermone 24. ¶ Porro detrahere aut detrahentem audire quid horum dampnabilius sit non facile dixerim. abhominabile est audire ut conferre cum homine cuius dentes sunt crispati ut stomachus repletus fetidis et malis humoribus quia talis habet anhelitum nimis gravem et sicut tales quod omnes bestie vescentes crudis carnibus habent ora fetencia et abhominabilia. et etiam detractor multo magis. ¶ Hoc autem debent nobis esse fetencia et abhominabilia omnia detrahencium. Sapientie 18 Proverbiorum 24 ¶ Cogitacio stulti peccatum est et abhominacio hominum detractor. ¶ 3o cavendum est nobis ne detractionem pusillanimiter timeamus. ¶ Multi enim propter obprobria detractorum a bono proposito retardantur et hoc est valde fatuum. unde secundum doctrinam Gregorii 6 moralium c. 11 detractores hominum despiciendo et contempnendo superare debemus. ¶ Expedit enim nobis sepe quod alii nobis detrahunt. Unde Gregorius 22 moralium c. 12 ¶ Quia inter hec sciendum quod ne immoderatis laudibus efferatur plerumque miro pietatis moderamine eis detractoribus laxari permittitur ut cum nos vox laudantis elevat lingue detrahentis humiliet. ¶ Et eadem sententia ponitur in Canone 6 q. 1 ¶ Sunt plurimi. Unde Boecius de consolacione li. 2 assignat causam quare omnes populi veri et certi ap

Cadmus rex grecorum seminavit dentes serpentinos

Verba detractionum fetent non debemus audire

parietes persecucionum passi sunt a regi-
bus. Unde dicit Boecius. Auctoritas an-
tiquitatis ac seriales quorum ut est
pre vetustate nec intellectus memoria
fac[ere] potuisse primus igitur nichil aliud
in clade decrevit nisi quod omnes moribus
insolitis studiis in[com]parabiliter dissimili
videbantur. Ista nichil aliud est
quam admiracio si aliquis in terrestri
loco contemplacionibus agitemur procelle
quibus hic maxime propositum est pessimis
displicere. Item Seneca de copia verborum
Unum est tam triste laudari a turpibus
quam laudari ob turpia. Lector esto
quia necesse displicere malis malorum
dicte malas estimaciones vincit
et in cui laudacionem ascribere verum
ipsis detrahebant. Quia enim quando sequebar bo-
nitatem. Isti sunt tonsores mone-
te legalis, corruptores legati
regalis, exhumatores cadaveris
funeralis. Est ergo prima clare fame
sicut moneta legalis quam nullus potest
refutare. Sed si fuerit diffamata vel
attonsa perdit pondus et imaginem
et iam non recipitur loco precii sicut
prius. Secundo detractores nituntur
confundere bonos viros defraudando
eos iusta predicacionis et at-
tondendo circumstancias acquisicionum
per diminucionem ut opus non appa-
reat ita virtuose factum sicut circum-
stancie signant. Et ideo tales sunt
vocandi monete legalis tonsores
iniuste. Sicut dicit Aristoteles 4 de animalibus
c. 2 habent aculeum loco armorum per
que extrahunt sanguinem. Secundo
simplices fatui et novicii quicumque
sunt pre valoris detrahentes sicut
et extrahere sanguinem corporis i. de-
fectus occultos nescientibus divul-
gare. Ecclesiastici 8 Venit musca igneus

fimiam in domo pharaonis. Secundo sunt impe-
ditores testamenti regalis. Rex
cristus moriturus statuit heredibus fi-
liis testamentum pacis. Jo. pacem re-
linquo vobis pacem meam do vobis Joh. 14
hoc testamentum possunt impedire
detractores. Tercio sunt exhumatores ca-
daveris funeralis. Dicit Aristoteles in de ani-
malibus li. 8 c. 2 hyena est animal mitu-
ferorum similis lupo multum diligens
carnes humanas que frangit intrat
sepulchra et exhumat corpora
mortuorum ut eorum carnibus satietur.
Ista bestia aptissime gerit figuram
detractoris. Homo per peccatum mortuus se-
pelitur a bonis quando quis in instancia
permittat eius peccatum occultatur et
tegitur, fama et firma manet
integra. Sed quando facit detractor
violat sepulchrum et ideo est infa-
mis secundum iura 6 q. 1 infames.
Exhibet carnes fetidas et comedit
et aliis ad comedendum distribuit
cum defectus occultatos et lapsus
fortassis anime ad mentem eius
reducit. De talibus dicit Jeremias 12 secundum
aliam translacionem: Numquid spelunca
hyene hereditas mea mihi. Et premittitur
parum ante: facta est michi here-
ditas mea quasi leo in silva dedit
contra me vocem suam ideo odivi eam.
Hereditas cristi gentes. Psalmo 2 Pete a me et
dabo tibi gentes hereditatem tuam. Secundum
hoc hereditas dat vocem contra cristum
quando hyena per detractionem sit spelunca
eius. Est ideo a detractione custodi-
Os quod · Scite vos · lectio 10
mentitur occidit animam.
Propterea sapiens dissuasit
duo pessima loquendi genera, vi-
delicet murmuracionem contra deum et detractionem
contra proximum. Hec consequenter dissuadet
tamen quia homo peccat specialiter

Fama clare fame est sicut moneta legalis

Hyena est animal mitum diligens carnes humanas

contra seipsum utique mendacium. Est enim
mentiri contra mentem dicere. Homo autem
quodammodo est intellectus secundum philosophum
hic est intellectus est nobilissimum et
dignissimum quod possit in homine reperiri.
Et ideo homo qui contra mentem dicit
contra seipsum facit et ipsius necem [?] dis-
suadet tali homini. Illud quod animam
hominis occidit spiritualiter hic est ad
mortem eternam adducit et gratia pri-
vat que est vita hominis id est omnis
cavendum [?] tale est mendacium [?]
[?] homo bene ponit materiam in
littera cum dicit Os quod mentitur occidit animam.
Est hic quod inuale est et monstrosum quod
os sit causa et instrumentum ut oc-
casio occisionis anime. Quia id instrumen-
tum precipue ordinatur a natura ad con-
servandum vitam anime sicut in omnibus
operibus suis patet. Nam per os respiramus
sine qua operacione vita anime
in corpore non salvatur. Et per os a-
limentum recipimus masticamus et
deglutimus. Per os affectiones anime
exprimimus. Per os pacem dicimus amiciciam
et benivolenciam in osculis sine ma-
cula designamus. Est igitur mirabile
et dignosum [?] et contra naturam quod os animam
occidat. Et ideo signanter dicit Prover-
biorum 10 Vena vite os iusti os autem im-
piorum [?]. Et Proverbiorum 21 Qui custo-
dit os suum et linguam custodit ab
angustiis animam suam. Secundo dico
quod mendacium dedecet spiritualiter homi-
nem propter hoc est enim homo. Est 3o

Racionalis		indago		ho
Formalis [?]	dei	effigia [?]	go	rot
Naturalis		ymago		mda

go. Hic est investigacio et masticacio [?]
et propter hanc causam fuit est intel-
lectualis a deo. Et ei repugnat fal-
sitas mendacii. Cum enim veritas sit
bonum intellectus constat quod falsitas
sit eius malum et corrupcio. Unde

Augustinus Enchiridion 22 Unus naturalis fugit
naturaliter falsitatem et quantum potest devi-
tat errorem. Unde falli nolunt
etiam qui amat fallere secundum Augustinum. Et
ideo sicut omnis creatura racionalis appe-
tit veritatem et scienciam naturaliter ita crea-
tura omnis racionalis detestari debet
mendacium. Quin in aliqua figura legimus
Gen. 3 quod quando dyabolus primo mentiri co-
gitavit noluit in alia effigie natura-
lis nisi vel serpentina effigie apparere
quia nobilitate sue nature per qua racionalis
erat mendacium displiceret sed talis
bestie formam accepit que nature humane
magis inimicatur et repugnat. Quartum [?]
quod mendacium venenum est nature humane.
Sicut enim venenum corpus occidit ita
mendacium animam. Sicut habetur supra in littera
et quanto anima nobilior est corpore tan-
to natura decior mendax venefico
et ideo racionabiliter sunt combinabuntur
in die iudicii et a societate dei et sanctorum
expellentur. Apocalipsis 22 Foris canes
et venefici et omnis qui amat et
facit mendacium. Foris inquit canes.
Videmus ut aliquando mendicantes in
curia pape pro negociis expediendis
accedunt ad pallacium et inter fores
seu portas expectant donec possint per
aliquem intrare ad papam. Sed quando
pulsatur foras cum campana statim
omnes recedunt extra et tristes quia
pro illa die spem colloquium non habe-
bunt. Et ideo statim egrediuntur palla-
cium et ad sua hospicia vacui rever-
tuntur. Summus pontifex est Christus
ad Hebr. 9 Christus assistens ponti-
fex futurorum bonorum. Pater et pro-
curat ad eius curiam venient in die
iudicii omnes homines. 2 Cor. 5 Omnes
nos manifestari oportet ante tribunal
Christi et tunc dicetur quibusdam Dicetur
quod intret ad Christum. Nam unicuique

est inuale et monstrosum quod os animam occidat

Sic creatura naturaliter racionalis appetit veritatem et scienciam

iusto dicetur quod intret ad cristum et
dicetur intra in gaudium domini tui Mt
27 et cito post intrabunt hominem in vi
tam eternam. sed aliis campana pulsante
vel tuba sonante clamabitur page
los foras foras quia Mt 13 malos
autem foras miserunt. sic erit in consum
macione seculi exibunt angeli et
separabunt malos de medio iustorum
et mittent eos in caminum ignis ibi
erit fletus et stridor dencium et non
est mirum si mendax eicietur a cristo
quia naturaliter unum contrarium expellit re
liquum. modo cristus est veritas Joh 14
ego sum via veritas et vita. ergo necesse
homo fictus et mendax eicietur
a cristo Mt 27 inutilem servum eicite
in tenebras exteriores. Dicitur quod si fiat cir
culus de terra hybernica circa potentem
in terra illa quod nullum animal venenosum
potest circulum illum intrare vel si fuerit
inclusum non potest exire nisi aliun
de volet(?) eicietur. Terra ista veritatem
designat in psalmo veritas de terra or
ta est. ista terra poma continuit et mu
nivit cristum undique in psalmo po
tens es domine et veritas tua in circuitu tuo.
modo usque ad diem iudicii homines
infecti veneno mendacii expellentur
a divina veritate. sic quod impossibile est eos
evadere cum sit nemo qui de manu
eius possit eruere Job 10. Et tunc
iudicabuntur et eicientur extra circu
lum istum et tradentur passionibus ig
nis eterni. Ro 1 commutaverunt veritatem
dei in mendacium propter quod tradidit illos
deus in passiones. Secundo homo est formatus
dei [illegible] 1 Joh 3 videte qualem
caritatem dedit nobis deus ut filii
dei nominemur et simus. ergo sumus
valde [illegible] dei cum filii simus
[illegible] si non ita contingeret
quod filius nobilissimi regis cui
esset sponsata honestissima virgo

et nobilissimi generis in sponsam
illam repudiaret et filiam vilissimi
ribaldi filiam assumeret in uxorem
ipse fatue eligeret et turpiter degenera
ret et tamen se quasi genus suum [illegible]
[illegible] dehonoraret. Et ideo homo
cristianus est ille qui genus dei profitetur
et baptismum intrat Joh 1. dedit
eis potestatem filios dei fieri. sibi sponsata
parata est veritas sicut sapiencia in uxorem
nata quod omnes homines naturaliter scire
desiderant 1 Metha in principio et Sap
8 dicitur uite et in persona sapiencie
[illegible] hanc amavi et quesivi a iuven
tute mea. quesivi michi sponsam eam
assumere et amator factus sum forme
illius. Ista veritas est filia dei sum
mi. mendacium vero est filia diaboli
Joh 8 mendax est et pater eius. glosa i.
mendacii. Si igitur homo relicta
veritate id est dei filia copulet sibi uxorem
mendacium filiam diaboli turpiter
degenerat et magnam iniuriam fa
cit deo. et ideo precipit amorem is
tius sponse nobis [illegible]
[illegible] Noli amare mendacium adversus
fratrem tuum neque in amicum similiter fa
cias. Item dicitur quod de iure dis
par cultus inter coniuges impe
dit matrimonium contrahendum et di
rimit iam contractum. modo homo
et omnis creatura rationalis colere
debent deum Aug. 2 [illegible] deus hominem in
principio rationalem nam a deo factum
esse iustum ut illo fine deo beatus es
set dubitare non debemus. [illegible]
[illegible] in principio. Si deus est animus
nobis ut carmina dicunt. hic tibi pre
cipue sit pura mente colendus. Deus
constat quod mendacium colit diabolum
sic filiam patrem quia patrem sequitur
sua proles. et ideo deum verum
tenere non debet. et tamen si de facto

Veritas est filia dei. mendacium filia diaboli

tcat ꝯtingit sine dubio quando
accipit a patre alia debit et dote
recipe ꝯcess ab eodem et certe
dos quam dyab dat cum filia sua est
infernus Apoc 21 Omnibus autem
dyabolus pars erit in stagno ignis
Ezec 16 Percussisti fedus cum menda
cio et ꝯsumabit quando amadoris mendacii
et tales possunt dicere illud ysa
1 Percussimus fedus cum morte et
cum inferno fecimus pactum Certis
quod de iure communi qui trahit primo
cum una et postea cum alia efficitur
bigamus et talis si coram iudice
agatur contra eum ad mortem condempnit
litteratus non euadit Sic parum
primus contrahit cum veritate filia dei
Ozee 2 sponsabo te mihi in iudicio
et iusticia et infra sponsabo te mihi
in fide et postea contrahat cum
mendacio efficitur bigamus et in
iudicio generali euadere mortem
non poterunt Non quod posset proba
bilior dici de ista sponsa que est veri
tas que est satis formosa et ama
bilis mentem quod veritas ipse odimus
non potest cum ipsa non bene fecunda
quod non parit bona propter hem Nam sicut
Salustium veritas odium parit et ideo
dimittunt homines veritatem quando
propter peccatum merent odium Exemplum ideo
est rationabile primus amicus forte
et amica veritate sanctum est prehono
rare veritatem Prim 1 ethicorum Dicitur
si mendacium generat multo peiorem
prolem quod mendacium est peccatum et
peccatum cum ꝯsumatum fuerit generat
mortem Jacobi 1 mors autem infer
nalis est peyor proles prima odium
malorum hominum Similiter non ꝯside
rant tales quod est de veritate sicut
fuit de rebecca Gen 27 que genuit
gemmos in utero suo Jacob et esau.

Hec veritas duos filios parit dilec
tionem dei et odium malorum hominum Ma
lach 1 Jacob dilexi esau autem odio
habui Unde beati eritis cum vos ode
rint homines et ideo deponentes men
dacium loquimini veritatem vnusquisque
cum proximo suo Ephe 4 Tertio homo
est naturalis dei imago Unde Aug
12 de t c 3 eo quippe mens ima
go dei est quo eius capax est eius particeps
esse potest et ideo sicut in tri
nitate prima persona gignit uerbum
quod est veritas ita mens humana non
aliud verbum gignere debet nisi verum
Luc 21 Ante omnia verbum verum pre
cedat te Persone diuersorum regnorum
et diuersarum terrarum secularium discernuntur
ad invicem per diuersitatem ydiomatum
et linguarum Nam quando quis gallicum
loquitur gallicus estimatur et qui
anglicum anglicus Sic cum argu
ebatur contra petrus quod esset galileus
et ex consequenti discipulis christi 26 vere
et tu ex illis es Nam loquela tua te
manifestum facit Sunt autem in mundo lo
quendo duo regna ad invicem in hac
vita ꝯmixta videlicet regnum dei et
regnum mundi regnum christi et
regnum dyaboli regnum celeste et reg
num terrestre et sicut ista distant
in legibus ita in ydiomatibus non concor
dant Nam ydioma regni celestis
est veritas In psalmo Domine in celo miseri
cordia et veritas tua usque ad nubes ydi
oma vero regni terrestris fit mendaci
um et falsitas Ozee 4 Non est veritas
non est misericordia non est scientia dei in terra
maledictum homicidium et mendacium
furtum et adulterium inundauerunt
Si ergo homo velit ꝯprehendere ad quod
regnum pertineat videas cui reg
no in ydiomate concordat Narrat
historie tempore willelmi ducis normannie

q cu regnu Anglie eo conquisisset de
liberauit quod lingwa Saxonicam
posset destruere et angliam et nor
maniam in ydiomate concordare.
et ideo ordinauit q tales in quarte
gis placitarent n in gallico et ita
q quilibet puer ponendus ad litteras
addisceret gallicum et latinum q duo
usque hodie obseruatur. Sicut enim modo
princeps huius mundi dyabolus est Joh 16
princeps huius mundi iam iudicatus
est. S vim est q propagatum sit non lit
in mundo hereditaria successione sed
uiolenta oppressione. et ideo non est
heres sed raptor et tyrannus ydioma
autem sua quam prima est malicia in fernal
est mendacium Joh 8 Cum loquitur
mendacium ex propriis loquitur et ideo ut
conducet mundum cum sua malicia infirma
li et ydiomate ordinauit q omnes
seculares in concionibus in tractioni
bus et commutationibus utuntur menda
ciis et sicut docendus in scola primo
addiscit gallicum ita uniuersus appli
candus seculo cum studio et labore
addiscit loqui mendacium unde
Jer 9 Docuerunt lingwa sua loqui
mendacium. Unde Gregorius exponens
illud Job 17 Terrebit eum tribulacio
et angustia vallabit eum. probat
q omne illud q malus homo ope
ratur relicta veritate vallatur tri
bulacionibus et angustiis et la
bore. et hoc probat specialiter de menda
ce. q mendax relicta vite meritis
deliberat ut audiencium animum fallat
Sed quantus labor est sollicite custodire
ne ipsa eius fallacia deprehendi queat
ponit namque ante oculos quid sibi a
veritate scientibus possit responderi. et
cum magno cogitatu perscrutatur quod
per argumentum falsitatis documenta veritatis
expresse supiret que se contegit et tri-
tribuitur. non deprehendi potuit ve
ritati. similem rem queret q si verum
vellet dicere utique sine labore po
tuisset plana quippe est veritatis
via et grauis est iter mendacii unde
propheta hanc dicat Docuerunt lingwam
suam loqui mendacium Et Gregorius sicut
nonnulli q quamvis boni meriti esse
sunt se arguere ingeniosos non tamen
sapientes Ita dixit est ipse sunt
ut sapientes sicut dicitur primo clerus vero
non mendacii de quibus nouit et me
ciente posse manifestare et ideo
quicunque mentitur arguit se non esse
sapientem Et ideo Ecc 7 Noli vel
le mentiri omne mendacium assidui
tas enim illius non est bona Ecc 11

Nolite zelare mortem in er
rore vite vestre neque acqui
ratis perdicionem in operibus
manuum vestrarum quoniam ~~in~~ deus
non fecit mortem nec delectatur
in perdicione viuorum. Postquam supra
sapiens declarauit qualiter homo tenetur
ordinare se virtuose primo affecti
ones suas cogitando secundo suas locuci
ones sermocinando hic ulterius docet
quod homo debet ordinare suas
operaciones peccatum detestando et circa
hoc duo facit quia primo suadet homi
ni detestacionem peccatorum credendo per viam timoris
secundo suadet idem idem illiciendo per viam
amoris ibi Creauit enim deus. Circa
primum duo facit quia primo suadet pecca
tum propter penam consequentis debitatem
secundo propter dei prohibitam uoluntatem ibi Quoniam
deus mortem non fecit Dicit ergo primo sic
Nolite zelare id est diligere mortem id est
peccatum mortale quod est causa mortis
Jacobi 1 peccatum cum consummatum fuerit ge
nerat mortem In errore vite vestre
id est erronee contra preceptum dei in mundo

pu' 19 Erunt qui operantur malum
Aug. euch. 2. Nos nullis errare
sunt aliqui deuia pedum sed non in via
morum et esse primum motiuum quare non
debemus amare peccatum uel peccatores
actiones quia est infernalis pena. ipa
enim sola ipse videtur peccatoris pu' 17
infirmus et peccatores coram deo. Cuius
magis curam de filios hominum. Unde
et ideo actum peccatorum in operibus ma-
nes q. d. via per ipsa opera actiones
iniquus merentes peccatorem. unde non
possumus habere nisi a deo sed peccatorum
actiones possumus per opera mamon
mauis. Unde signum dicitur Ezech.
peccatores tua est tum ex te est in me
cupiditatem tuam. Item motiuum quare
non debemus amare peccatum est dei perhi-
bens voluntas. Cum deus mitem
non fecit. i. non ordinat nos ad inte-
ritum sed magis ad vitam. qui vult omnem
hominem saluum fieri. Hoc est leges de-
dit per quas omnes homines saluari possint
si velit vt ipse. Deus mitem non fecit
. i. peccatum non approbat nec diligit. de
quo tamen dicitur Michil odisti eorum
que fecisti. nec letatur in perdicione
viuorum. i. non ordinat per se et principaliter
quod homines peccant sed ipsi per malam
perdunt semetipsos. Iob 7. Cum autem
autem sua per se ea. Luc. 9. filius autem
hominis non venit animas perdere sed salua-
re. Nolite ergo zelare etc. Item nota quod
per metaphoram locus peccati satis conuenit
vocatur mors ipsius cum ratione rationes uel

ipse / ipse / ipse — consistens — defectu / effectu / aspectu — tu — De primo mori-
ente corpore talis est processus in de-
ficiendo primo corpus dissipatur
et distrahitur. 2o infirmatur. 3o
moritur. 4o portatur extra domum. 5o

sepelitur. Eodem modo omnibus consimiliter
ffiorma anima primo dissipatur et dis-
trahitur per exterioracionem et cogitacionem
defectu. 2o infirmatur per consuetudinem
delectacionis. 3o moritur per consensum. 4o aspor-
tatur et elongatur ab hominibus per vul-
pe ab hominibus et diffamacionem apud
homines. 5o sepelitur per malam consue-
tudinem. Quia sicut lapis sup-
positus oneat et opprimit corpus ne
resurgat. sic illa mala consuetudo
est quedam moles grauissima oppri-
mens et retardans hominem a penitentia.
Unde Aug. 8 confess. c. 7. Lex peccati
est violencia consuetudinis qua trahitur
et tenetur etiam inuitus animus eo merito
quo in eam volens illabitur. et in eodem
c. circa principium de se ipso loquens
quod suspirabat post baptismum sic. Cui
suspirabam inquit ligatus non ferro alie-
no sed mea ferrea voluntate. velle meum
tenebat inimicus et inde michi
cathenam fecerat et constrinxerat me
quippe ex voluntate peruersa facta est libido.
et dum seruitur libidini facta est consuetudo.
et dum consuetudini non resistitur facta est
necessitas hec Aug. Ecce hec consuetudo
potest dici comparari sepulcro Lazari
secundum eundem de sermone domini in monte li. 1
c. 11. Et sicut videmus isdem magnis et
nobilibus fiunt sepulcra hoc est spissa
de marmore uel de aliis honestis
lapidibus seu lignis cum picturis
et figuris que sunt ornata et honorata
Ita ipsis magnis et potentibus in criminibus
per peccatum faciunt adulatores sepulcra
dealbata et depicta pallientes
et diminuentes et excusantes eorum
crimina et peccata potentum quod laudatur
peccator in desideriis anime sue
et ipsi videntur eos honorare et ornare
et ita faciunt sicut sunt et hic ornant

peccati satis quiescunt vocatur mors ref.

Moriente corpore talis est processus in de.

et apprimit misedes ne resurgant per
penitentiam de peccato. Unde in lu. nat. gest.
de mort. 19 c. Tres mortuos legimus christum
suscitavisse: puellam in domo, iuvenem
in porta, lazarum in sepulchro. Iuvenem
mortuum discipulis murmurantibus cogitat
sed tamen non suscitat quia valde difficile
est ut homo qui per usum male consuetudinis
adulacionem lingwe exaprimit a mente
tus sue morte revocetur. De quo ecclesiasticus
dicitur. Dimitte mortuos sepelire mortuos
tuos suos. mortui enim mortuos
sepeliunt cum peccatores peccatores suis laudi-
bus premunt. Erat autem lazarus mortuus
sed tamen non a mortuis sepultus sed quasi
de libris mulieribus cum pietate sepultus.

Secundo corpus mortuum a vermibus consumitur
sic mens privata vita gratie a vermis
conscientie desperacionis et finalis penitentie
corroditur et mordetur. Sic igitur
quiescenter peccatum dicitur mors propter con-
simile defectum vel processum desiccandi.
Sicut enim intrat in animam sic mors in
corpus. Ro. 1. peccatum intravit in mundum
et per peccatum mors. Secundo vocatur peccatum
mors propter consimilem effectum. mors
namque facit corpus rigidum et fri-
gidum, fetidum et putridum, horridum,
breve atque ponderosum. Consimiliter
peccatum facit animam rigidam per superbiam
et inobedienciam. Prover. 18. cum
obsecracionibus loquitur dives et
pauper. glossa id est superbus efficiatur rigi-
de frigida per invidiam qua vocatur
apostolus maliciam. Jere. 6. Sicut frigidam
facit cisterna aquam suam sic frigidam
facit malicia animam suam. fetidam
per luxuriam. Ysa. 14. De cadaveribus
eorum ascendet fetor. putridam per gule
immundiciam. per quod corpus sepelitur
et homo in asinum commutatur. Jere. 22.
Sepultura asini sepelietur putrefactus
et proiectus. horridam per iracundiam.

Gen. 15. horror magnus et tenebrosus
invasit abraham. brevem per avariciam
quia nichil sapit nisi terrenum ut dicitur
tali autem sicut talpe dixit via et ser-
penti dixit deus. Gen. 3. terram comedes
cunctis diebus vite tue. pigram
per acediam qua nichil boni operatur.
Prover. 23. vult et non vult piger. alia autem operan-
tium impinguabitur. et sic quiescenter
peccatum vocatur mors propter consimilem
effectum. Ro. 1. peccatum ut appareat pecca-
tum per bonum operatum est in morte. ut
fias secundum modum peccantis peccatum per
mandatum. Tercio propter consimilem aspectum
Consuetum enim illa sunt animalia
pulcher et delicatum stati post
mortem erit horribilis turpis et
abhominabilis et a communione ho-
minum separandus. Sic ante peccatum
pulcherrima et formosa esse videtur
simplex anima. Cant. 4. Tota pulchra es amica
mea et macula non est in te. sed postquam pec-
cato spoliatur virtutibus et voluatur
in naturalibus et fit feda et abhomi-
nabilis coram deo. ut dicit illi de-
us id est Ezech. 16. ad omne caput vie
edificasti signum prostitucionis tue
et abhominabilem fecisti decorem
tuum. et tunc per peccatum anima misera
separatur a communione fidelium
et a facie dei et angelorum bonorum.
Prover. 14. miseros facit populos peccatum.
stultissimus operarius est ille qui dif-
ficilimis laboribus se fatigat et
tamen nichil suscipit vel modicum in
fine recipit. quot laboribus periculis
et difficultatibus se exponunt homines
propter peccatum istis voluptatibus illis
cupiditatibus istis vanitatibus in-
explicabile est dictu et quod erit
stipendium eterne mortis stipendium
et infernale supplicium. Ro. 6. Sti-
pendia peccati mors. et in poste

pnuqdt sapns Nolite ze mor ssg
uar pibutgit Nec acqiiratl pdiq
i opibq manuu;. vitas q̄d · nllm
aliud lucru hēas p ptm · et q̄z
manus ē organu organoꝝ hoīs
ut dicit̄ z · de aīa · ideo mal' opa
tones quascuq; ut homo opere
p opa manuu suaꝝ phibet. Nota
q̄ dez a morte legimq i sac̄ sc̄pta

	clastra		comissa	
Mors	carna	lis	rsolu	tionis
	iferna		cruaa	

Pma mors ē uolutar̄ vencnda
ba ē mltaphac meditada et tua
ē omne detestada. De pa mors
q̄ sancta religio significatur vdtt̄
mors · Vnde wlgariṭ regulares
dicuntr mori · et scolares viuere
tu malq scolaris ē uc mortuq
et bonq regularis uc viuēs Vn
malo scolari dicit̄ Apoc̄ z
Nomē hēs q̄ viuas ʒ mortuq es
et de sōis dt̄ 2 Cor' 6 · q̄i mori
entes et ecce viuimq moi aut
ē pctō viuētes aut deo supa 1o
Rō 6 Estimate vos mortuos
quide ēē pctō · viuētes at deo i
cristo ihesu. Nāc aut religiosi
dicunt̄ mortui possunt alique
cogitatees addua pmo cum mor
tuꝛq const testa ū sūu · i q' le
gat aiam deo · et corpq tumlo
facultates amias et sup hc ex
ecutores ē qstituit · istomodo reli
giosus pfitendo dat aiam deo · cor
pus assignat monastio · facultat
tes hitas et hēdas resignat
mudo · executores ista testamēti
qstit platos suos quaꝝ custo
diam corpus q̄ aiam tradit · Itē
incidus incipit amittē colorē
nalem postea usu sspū ex
tioꝝ ut visus audit et similr et

tandē vltas motu suu qsm · ita q̄
si moueri debeat de loco ad locu op
tet q̄ hc fit p aliquos nō psepm
pariq cu tribuit pbris et meta
incsta · et sic finalr cu mortuus
fuit absconditr i sepultura · Sic
istomo modr ingrediens religionē
pmo amittit omē calore nalem
hc ē omē amore carnalē ut mu
dialem amicoꝝ et parentu q' possī
a mūdi qtepta et a sancta contepla
tione retardari · 2o q̄ amittit quai
usu sspū extioꝝ p honestā et reli
giosa custodia visus audit et tac
tus. 3o pdit q̄i loq̄lam p silentiū
locis et tpibq quietis fuati · Si
lenciu naqz inuiat ad interius recol
lectionem et gratiam qseruandā · sic
enim significam zacharias mutq ge
nuit iohem · i · gram luc 1 · 4o p
dit motu ppm q̄z uolute qz insepm
se monet ut uadit ū p obediantiā
ut licenciā platoꝝ. Quito ē tribuit
parq modicq q̄z hitus vilis ad
nccitatē nō ad superfluitatē · et sexto
tandē abscondit̄ i claust'o q̄i in
sepulchro suo ne p scāli comitatus
a sanctis occupationibq pturbetur
Vnde ipsis sic mortuis dt̄ Coll'
3 · mortui enim estis et uita vra
abscondita ē cu cristo. 2a mors
ē mors carnalis resolutionis · et hec
ē mltaphac meditāda Eccī 7 · Me
mor esto qm mors nō tardabit
Et ē ecepi · iste abq ē inprimo ama
rus et sanis suauis · ita memoria
mortis sanctis et uituosis hoibq
ē valde delectabilis · ipnis aute
et pctoribq memor amara Eccī 41
o mors q̄ amara ē memoria tua ho
mi iusto et pace hēnti in substā
sua · i · in diuicijs suis · O mors q̄
bonu ē iudiciu tuum hoi indigenti

De triplici morte legimus in sacra scriptura

et qui moratur ubique. Non sicut de la
zaro et similibus qui dispar sunt
corporibus eorum. Ista meditatio facit
mundum contempnere. Ieronimus ad paulinum
paulinum. Facile contempnit omnia
qui semper excogitat se esse moriturum.
Facit homines carnem respicere iuxta
illud Virgilii: Non aut potest melius
caro vinci domari. Mors qualis
erit quasi premeditatum. Iste facit
omne peccatum vitare. Ecclesiastici 7: In omnibus
operibus tuis memorare novissima tua et in
eternum non peccabis. De hac meditatione
Bernardus de copia librorum: cum reponenda
delibatur. Hec meditatio collatione ut pos
sis equo animo vitam relinquere va
nam iustificare temetipsum suppliciis
eternis et ad pacem in fine bonis cum
dolore relinquas. Sed de istis est ego
et ideo in eorum cuius sibi dicat. Secunda
est mors infernalis conditionis et
hec est confirme detestanda. De qua in
psalmo: Sicut oves in inferno positi sunt
mors depascet eos. Omnium est solis
simum peccatus inter alia conditiones
hec habet quod si sit in domo accensa nullus
non exiit ab igne sed magis igni
separatur. Sic dampnati in inferno ita
effecti sunt scaliti et per maliciam
obstinati quod de inferno que est eis quasi
domus accensa nunquam exibunt et
hec est mors secundum Apo. 21 De qua in
psalmo: Mors peccatorum pessima. Tercia
terminatur illa vita de qua loquens
Ambrosius ita dicit: Ibi est vita sine mor
te, eternitas sine sorte, dies sine nocte,
gaudium sine merore, tranquilli
tas sine dolore, fortitudo sine
debilitate, rectitudo sine puer
sitate, pulchritudo sine deformitate,
virtus sine fragilitate, caritas sine invi
dia, felicitas sine miseria. Hanc
nobis concedat etc. Lectio 12

Creavit enim deus ut essent
omnia et sanabiles fecit
naciones orbis terrarum non
enim est illis medicamentum ex
terminii nec inferorum regnum in terra.
Postquam sapiens studuit dissuasit pec
catum iniquis opponens invadendo
timorem per penam que sequitur. Hic dis
suadet illud idem alliciendo per amo
rem recitando divina beneficia que
homini conferuntur et circa hec duo facit
Nam primo declarat quales fecit
deus homines quantum ad naturalia.
2o excludit tamen per que homines
excusant se a peccatis quantum ad mo
ralia ibi non est enim illis. Circa
primum duo facit primo enim ostendit quod
deus creavit omnia qualiter.
2o quales fecit genus humanum spe
cialiter ibi et sanabiles fecit. Quantum
tum ad primum estimans se ad procede
re dicit sic: Ideo deus non fecit mor
tem id est peccatum quod ducit ad mor
tem enim per primam causam deus creavit
ut essent omnia mors autem et
peccatum fecit hominem non esse. Iero
mias: precessit peccavit et non sunt.
2 Cor. 13: Si linguis hominum loquar
caritatem autem non habeam etc. sic Et
Augustinus super Johannem: peccatum nichil est
et nichil fiunt homines cum peccant.
Ex quo ergo deus creavit non solum
homines sed etiam omnes res ut essent
unaquamque in natura sua manifestum
est quod deus non fecit peccatum de quo
supra ostensum est quod est mors id est
non approbat peccatores quia per peccatum
a perfectione sic deficiunt dicit
ergo sic: Creavit enim deus ut es
sent omnia certe potentia omnia
certe sapientia in psalmo: Omnia in sa
pientia fecisti ut essent id est certe

Omnium est solidissimum peccatus etc.

Creatus corpora ... hominum ...

bonitas sic clementia. Aug. 12 de
civi. c 21. Tria quedam scienda sunt
maxime de creatura: quis eam fecerit,
per quid eam, et quare eam fecit. Et hec
tria insinuat scriptura cum dicit: Fiat
lux et facta est lux etc. Ergo quicumque
quis fecerit, deus. Si per quid, dixit
fiat et facta est. Si quare fecit, quia
bona est. hec Aug. Unde Dam. li.
2 c 1. Summe bonus et super bonus est
deus, non est contentus sui ipsius con
templacione, sed per superhabundanciam
pietatis et bonitatis acceperit generari
que beneficiarentur et participarent sua bo
nitate, ex non esse ad esse de
duxit et condidit universa. Et philosophus
thimeo: Optimi erat ab optimo
porro invidia relegata est, itaque
consequenter sui similia cuncta, prout cuiusque
natura capax beatitudinis esse po
terat, effici voluit. quam quidem vo
luntatem dei originem rerum certissi
mam si quis ponat, recte computa
re consequitur. hec philosophus. Ex quibus facit
talis racio: amor et gratitudo com
pellit hominem cavere offensam ben
factoris et amici. Sed deus est bene
factor et amicus hominum precipuus,
qui creavit hominem et omnia alia propter
hominem; ergo omnis homo videtur tene
re ne eum offendat. et hec racio innuitur
in littera: Creavit enim deus ut essent
omnia. Consequenter posito beneficio crea
cionis subinfertur beneficium recrea
cionis sive reformacionis, et dicit
quod non solum creavit deus homines
sed omnia alia, immo fecit eos tales
quod si labentur in peccatum sanari pos
sent per sacramenta sua. et hoc est
quod dicit: Et sanabiles fecit naciones
orbis terrarum, hoc est homines quasi
cunctos de terra. et hoc est speciale ben

eficium quod soli hominibus est collatum.
Angeli enim insanabiliter peccaverunt. Unde
Dam. li. 2 c 3: Hoc oportet cognoscere quod
quod est hominibus mors hoc est angelis ca
sus, et post casum sunt hii in hiis insa
nabiles per naturam. ita angelus per casum.
Sed homini est hoc collatum quod licet multo
ciens infirmetur per peccatum, sit tamen sana
bilis usque ad mortem. et hoc est quod deus
te recolligit psalmo, cum dicit: Benedic
anima mea domino et noli oblivisci omnes re
tribuciones eius, qui propiciatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes
infirmitates tuas. Ex istis colligitur
talis racio: amor et gratitudo compellit
hominem vitare offensam illius qui creat
et sanat omnes infirmitates tuas. Sed
deus hoc facit homini, ergo etc. et hec continetur
in hac littera: Et sanabiles fecit na. or. t.
non naciones celorum vel angelos sed
specialiter nacionem hominum. Sequitur psalmo: Non
fecit taliter omni nacioni. Nobis eciam
in nova lege providit de certo reme
dio quibus sanari possimus, et est certe
sacramentis et indulgenciis si velimus.
[illegible] et non est sa
consequenter cum dicit: Non enim est illis.
Excludit triplicem excusacionem quam
solent homines peccantes assignare
ad excusandas excusaciones in pec
catis. Dicunt enim quod speciositas et bo
nitas rerum creatarum alliciat hominem et
incitat ad concupiscendum oculos contra
legem dei. 2o addunt et dicunt carnis
fragilitatem inclinare hominem ad pecca
tum. 3o dicunt quod demones homines
decipiunt et peccare faciunt quadam
violencia extrinseca. Sed istas tres excusa
ciones irracionabiles tollit primus
sensus. Sed istas tollit primus sensus per du
as negaciones que ponuntur in littera
ibi: Non enim est illis medicamentum

hominibus est collatum quod sunt sanabiles per penitenciam et a malo

Res create et caro non incitant nos ad peccandum

extiminij. Tan nō exasacōm tollet
p 2ā negāt ibi nec infors regnū
in tra. Cont pmas duas dicit Nō
est ī illis ref. i. in omibꝫ relig q̄s
dus tenuit et posuit tīmudo nō ē
infecōis et euandum partuyx. quod
homo extimat et merit extimi
nim ētnū. et extimatr ex timi
nos ētnē tam militibꝫ qm tum
phantꝫ. Et ē methaq modq loq
di ut qn medicꝫ loquetꝫ ipsius
ascedo t' aliquē abu com̄eu ds
comedas de isto secure ſ moderate
q2 nichil tē nocebit. nec timeas
q2 nichil piculi ē ipso abo. Ita
dicit hic. Nō est ī ill' nec ext.
nisi forte tu facis excessū. et
vult dicē. q hc nllo mō ē imputa
dū bonitati reꝫ ut spēr. Et hōīes
in amorē mūdanorꝫ cū amore
dei figuntꝫ. ſ timmo pupetua hōīm
qui male ututꝫ rebus cātis. et
sic tollitꝫ pma exasacō. Unde
Augꝰ de uā religio. c 38. Neq aūt
ucaut q̄d in ac vivit na iste sibi
sut. ſ malū ē volutaria supūtu
tio ī aqua et suffocacō qua mersꝫ
patitꝫ. sitilus sicut alia pte q
sciling et alia pte qua delcamq
subelatꝫ ē ī suo gnē pulcꝫ et ad
usu nrm accomodatꝫ. et siquisꝫ
ea pte scibet qua deletꝫ et ea
velit delē qua scibitꝫ nullo
stilū malū feat. ſ ipm factū
iure vitupatꝫ. h augꝰ. 2ª ex
casacio pccꝫ qua dicit fragi
litatis carnis ad peccandum im
pelle. excludit p illud. īde nō
est ī ill' nec di ext. i. in carne
nō ē accupia natiuis ut exter
minas ad sapiens pcm ſ timꝰ

meitas. cūt in homo p pcō me
ruit de ea si velit pstat et stat
si resistit. Unde gg. 9 mor c
36. Supna despensacō idco nos
tota t' intēcōne fluctus carnis
inē pmittit ipugnacōibꝫ ccoli
ti ne mēs nra audeat in sup
biā p supacōne sue securitꝫ eleuari
ut du pulsata tpidat in solo auc
toris adiutoris robustꝫ spem
figat. Itē 9 mor 3. dt sic. Ad
yma quippe trahit caro ne ex
tollat spūs et ad suma trahit
spūs ne sterniat caro. spūs leuat
ne iaceamꝰ ī infimis. caro aggr
uat ne extollamꝰ ex summis et
sic sm ggs quoddā cēto modeami
ne fit ut carne deprimēte ſ nō
spmēte homo despacōis lapsū
caueat. et spū eleuate et tū
temptacōnes sedente supbie
casū euadat. et sic dei spiritus
trahit et caro retrhit subtilissi
mo in medio moderamīe infra
suma et sup infima quodā
mālaba libatꝫ. Et ideo patꝫ
q nō ē in homē medicamen
extimīnij. Cap 2. Deus creauit
hōīem inextimabilē et ad ima
ginē similitudinis sue fecit illū.
3ª excusacō pccꝫ ē ppe deoꝫ
infestacōnes. ſ ista excusacō
excluditꝫ p 3ā negacōm. que ē
ista. Nec infors regnū in tra reg
nū. i. dominiū infors. i.
demonū nō ē in tra. i. in hōībꝫ
ūiuentibus in tra et de tra crea
tis. et ideo lz hōībꝫ pūt
suggerē malū et temptare. ſ
nullo uiolentie hōīem pmittit
et ideo dominiū nō habet in
homē. nisi homo eis sponte

Hō p carnē teptatꝫ ne extollatꝫ spūs

p libitu arbitrii subdi velit Unde
Hug de sancto victore de arra anime Impulsor
quis dyaboli et impulsor mundus est
impulsor homo · quomodo ho iste sapit q
vis · quisque sui · noli mirari usque
a deo homo impulsor sui est et
premet [illegible] ut non [illegible] sit
q [illegible] pulsare formides super
a te [illegible] contineas manus tua
quoniam nec tu · Ideo super Cant cum
deus ut essent omnia · quamquam
creaturas quas propter homines fecit mo
net bonam creaturam rationalem ad quasdam
laudabiles dispositiones · monet
enim homines vel · De primo Aug
ad | amo | rem
 | hono |
 | stupo |
 | timo |
 | labo |
10 confess c 6
celum et terra
et omnia que
in eis sunt ecce
undique michi
dicunt ut te amem non cessat dicere
omnibus ut sint inexcusabiles
et infra c 7 · quid autem amo cum
te amo non speciem corporis nec decus
temporis non candorem lucis et
dulces melodias cantilenarum
non flores et unguentorum aromatum fragran
tiam non manna et mella
non membra acceptabilia carnis
amplexibus non hec amo cum amo
deum meum ~~lucem odorem~~ et tamen
quandam lucem et quandam vocem et quendam
odorem · et quendam cibum et quendam am
plexum · et cum amo deum meum lu
cem odorem · vocem · cibum · amplexum
interioris hominis mei ubi fulget
anime mee quod non capit locus et ubi
sonat quod non capit tempus · et ubi
olet quod non spargit flatus · et ubi
sapit quod non minuit edacitas · et
ubi heret quod non divellit sacietas ·
hoc est quod amo cum deum meum amo
De isto amore Hugo de Sancto victore in arra anime

loquens anime sic dicens · Magno
debito obligata es anima mea et
multa accepisti et nichil a te ipsa
habuisti et pro hiis omnibus non habes quod ret
tribues nisi tantum ut diligas · Nam quod dile
ctione datum est nec melius nec decen
tius per dilectionem rependi potest · Cap 7
Diligis omnia que sunt et nichil odisti
eorum que fecisti nec enim odiens aliquid
constituisti aut fecisti · ex quo non ergo
diligendus homo omnia fecit rationale
est quod super omnia ab homine diligatur
ymo sicut omnia a deo per amorem
procedunt · ita per amorem reguntur et per
amorem in deum redeunt · quod inspicit
secundum Boetium 3 de consol metro 6 Quia
omnis res mititur ipse orbem dei
· i · sive circulum Unde dicit hic est cunctis
communis amor · Secunda consideratio creaturas
movet homines ad honorem debi
tum deo impendendum · omnis enim crea
tura quod sic nec potentia deum mititur
honorare nec est alia res corporea
que suis legibus mititur obviare
Unde boec de consol prosa 12 probat
quod omnes res a deo qui voluntate
reguntur sponte ad disponentis nutum
convenientes et contemperantes conver
tunt ne bonum regimen foret si
fecit iugum detrahere non ob
temperantium salus · et deo contraiet
quia nichil natura sua sponte deo
contraire conatur · et hoc est quod dicitur
Sap 8 · Attingit a fine usque ad
finem fortiter et disponit omnia
suaviter · De isto honore loquitur
Aug 1 Cur deus homo c 12 · dicit
Omnis voluntas rationalis creatura
subiecta debet esse voluntati dei · et hoc
est debitum quod debet angelus et
homo deo · quod solvendo nullus peccat

cat; et q omnib qui nos soluit p'dit
h est iusticia scrutatis uoluntatis que
iustos facit sinceros corde · i. uolunta-
tis hic est sobrius hec et tota que deb-
deo · et a nobis exigit deus h aug
et hanc consideracionem creaturarum sequerunt
ees illustres pueri qui in fornace
omnes creaturas singillatim ad deum lau-
dandum et honorandum induxerunt
Dan. 3 Benedicite omnia opera domini
domino etc. i pe. 4 In omnibus glorificetur
deus ¶ 2a consideratio creaturarum mo-
uet ad stuporem nā cū ē tā plura
creatura in toto mundo cuius naturam
compositionem et utilitatem possit comprehendere
intellectus humanus et magis stupere et
mirari Ecc. 4 Stupor et mirabilia
factus sum in terra et Eccli 4 mirabilia
opera altissimi solius et gloriosa
et absconsita et inuisa opera illius
¶ 3a consideratio creature mouet hominem
ad timorem Omnis enim creatura spe- 2
cialiter uoce hominem alloquitur ut dicit
hugo de sancto victore In hec inquit
gratie contemplacionis audimus omnem
creaturam tribus uocibus nobis loquentem
prima uox dicit accipe 2a dicit redde
3a dicit fuge · i. accipe beneficium redde
debitum fuge supplicium prima
uox est ¶ prima uox famulantis est

famulantis
2a admonentis
3a comminantis

celum quod dicit ego
ministro tibi lucem
in die ut vigi-
les · tenebras in nocte ut pauses
lectio ego obliacionem tua gratas temporum
vicissitudines pro veris et estus
feruore autumpni plenitudine · et
algore yemis · ego alternatibus
incrementis dierum et noctium spacia
consimili racione distribuo · et
ut varietas tollat fastidium et
non pariat obliuionem Aer dicit
ego prebeo flatum et omne genus animalium

ad tuum mitto obsequium Aqua dicit
potum tibi prebeo · sordes purgo · are-
ncia rigo · et diuersa genera piscium ad
tuum esum ministro Terra dicit ego te por-
to · pane conforto · vino letifico · om-
nibus fructibus oblecto · diuersis cra- 2
libus mensas repleo ¶ 2a uox ad-
monentis est mundus qui dicit vide homo
quantum amauit te qui fecit te sicut me
seruio tibi quia feci seruire te · te propter
se si sentio beneficium · redde debi-
tum accipe ista benignitatem redde
caritatem hec tribuit et hec exigit
deus ¶ 3a uox comminantis est igis
qui dicit a me comburentis · aqua dicit
a me submergetis · terra dicit a me ab-
sorbentis · infernus dicit a me deglu-
ciemini quia omnis creatura sit cum eo de-
tone sua homini seruientis Sic ee
peccatoribus per malos suos contra eos
minatur ut in singulis creaturis
se peccata timeant quod se meruisse cog- 2
noscunt h hugo Eccl. 27 Timor dei super omnia se
superposuit quia cum omnia creatura con-
cipere debet omnis homo timorem
dei ¶ Quarta consideratio creaturarum su-
persibilium mouet hominem ad labo-
rem · omnis enim creatura habet
aliquam utilem operationem unde
gregorius in moralibus gregorius omnium autem
operationes a rebus aufert
rerum essentias homo autem ad laborem
nascitur Job 5 et ideo cauendum
est ne ociosus aut inutilis ha-
beatur · et rogandus est deus ut
nobis cooperari dignetur quia ipse est
de quo scribitur ys 26 Omnia opera
nostra operatus es in nobis domine
Iusticia enim perfecta lectio R
est et immortalis iusticia autem
mortis acquisicio impii autem

Omnis creatura hominem triplici uoce alloquitur

Quarta consideratio creaturarum mouet hominem ad laborem

manibus et verbis accersierunt illam
et estimantes illam amicam defflux
erunt et sponsiones posuerunt ad
illam quoniam morte digni sunt qui sunt
ex parte illius. Postquam superius sapientia
liter reprobavit triplicem impiorum errorem
excusacionem in ista parte solvit quandam
incidentem dubitacionem et incidit
dubitacio incidenter predictis. Nam
declaratum est quod peccatores non possunt se
excusare per res sensibilium delectaciones
nec per carnis inclinaciones nec per de
monum exquisitas suggestiones et
certum est quod deus ab inicio creavit ho
minem iustum in statu innocencie. Est ergo
dubium unde primo provenit iusticia
iniquitas quando ex quo homo creatus est ius
tus et se potuit si voluisset in ius
ticia conservasse. Et circa ista dubita
cionem sic procedit. Primo enim premit
tit quod dubitacio supponit. 2o dubi
tacionem solvit ibi Impii autem. Circa
primum premittit duo. Primum est quod iusticia
hominis quantum in se fuit posset fuisse
perpetua quia deus non potuit eam se
parare a voluntate ipsa nolente. Primum
Augustinus de li. ar. c. 8. Secundum Iusticia
est perpetua et immortalis. Est autem quod
faciat homines perpetuos et immor
tales. Sap. 1 Iusticia autem perpetuum
vivet. Est igitur 2a dubitacio unde
provenit iusticia et mors iniqui
tas quando ex quo creatus fuit homo
iustus vel saltem sine iusticia fuit
immortalitas in sua potestate quia non
fuisset peccatores iusticia numquam
fuisset mors subsecuta. Ad
Ro. 5 per peccatum intravit in mundum et
per peccatum mors. Nunc potest impii
dici quod deus fecisset eos iniustos
probatum est enim in lectione precedente
quod nulla creatura alia a voluntate
sua facit voluntatem iniustam et quoniam

quod factum est iniustum. Igitur relinquitur
quod vel a deo vel a se ipsa facta sit iniusticia.
Circa secundum ibi Impii autem solvit
illam dubitacionem et in solvendo dicit
tria. Primum est quod primi parentes sponte
peccaverunt. 2m est quod errorem induxerunt.
3m est quod sua culpe ex pactione dep
navit. Dicit ergo primo sic Impii autem
i. primi parentes a pietate quod est cul
tus dei recedentes manibus i.
operibus comedendo pomum vetitum et ver
bis colloquendo serpenti accersierunt eam
i. iusticiam et existimantes illam
sine iusticiam vel transgressione divini
precepti et estimantes illam amicam
et expedientem eis quia putaverunt
quod nulla transgressionem facta fuisset si
cut sunt dii Genesis 3. Defflux
erunt i. se sponte separaverunt in
illa transgressione sive iusticiam vel
defluxerunt i. perdiderunt stabilitatem
iusticie originalis et sponsiones i.
pacta vel promissiones seu federa
posuerunt ad illam scilicet iusticiam servan
dam et quale pactum est esse tale
quoniam morte digni sunt qui sunt ex parte illius
i. omnes qui de illis primis paren
tibus obligantur iusticie desede
runt. Adam enim commisit crimen le
se maiestatis et ideo puniri de
buit tam in se quam in prole sua. Ad
Ephe. 2 Eramus natura filii ire. Hic
autem incidit duplex dubitacio. Littera
prima est utrum utentes artes malas
inclinent in pena contra demonem potestatem
habeant. Augustinus 10 de civitate c. 9. De
magis ubi recitat quod ... in
horum sic dicit: Utentes et or cardi
nales non manent ... istam
si ita esset quod post vitam istam

Unde iusticia et mors provenit iniquitas quando

Adam commisit crimen lese maiestatis

licet imortalit vivere in insulis beator
ut fabule fingunt q indigerenq for-
titudine cu nullus labor futurus sit
ul piculu de quo fuiret iusticia q
nullo appetet alienu · quā
temperancia cu non erit libido · adhuc
esset pru prudencia cu nulla sit elec-
cio boni ut mali · Unde subdit
q sic vivereq esseq bti sola
cognicione in qua nichil e melius
aut amabilius · Et una hanc nō
tēt Augus si plane dt q iusticia
manebit de alijs q fortes mane-
bunt si tamen iusticia et prudencia habebunt
alios actus q nunc hunt q ei nunc
agit iusticia in subveniendis mise-
ris · q prudencia in precavendis insi-
dijs · q fortitudo in perferendis mo-
lestijs · q temperancia in cohercendis
delectacionibus pravis · non erit ibi omnino
ubi nichil omnino mali erit · Et tunc
erit opus prudencie nullum bonum
deo preponere ul equare fortitudinis
e firmissime adherere temperancie
nullo noxio delectari iusticie subdi-
tu esse deo h e sma Augus · Et dt
dt thomas pa 2e q 61 ar 5 dt
q iste virtutes cardinales ad e materiale · aliqd
e formale · materiale e quedam incli-
nacio partis appetitive ad passi-
ones ul operaciones sm aliquem
modum formale aut e ordo rōis
determinans modum illum · dt ergo q
virtutes non manebunt quantum ad ee
suum materiale · manebunt tn quantum ad
suum esse formale · si iste modus dicen-
di non appareat clarus · quia ita e bitz
simplex · nec pt componi ex mediate
existente in appetitu · et ex alio ex-
istente in rōne · et maxime sm eum
qui ponit q fortitudo et temperancia
sunt in irascibili et concupiscibili

quas ponit potencias inde ex affixas
ab corporis organis · prudenciam
ponit in rōne et iusticiam eius bene
non aut sm eu dicunt alia appetitu
spiritus · Unde simaliter videtur dicen-
dum q manebunt ibi illi habitus · si habebunt
alios actus · iusticia aut plenius
manebit q alie quia perpetualem
actu habebit quem nunc habet sed red-
dendo unicuiq q suum e · deo adorando
et amore super omnia · et proximo sm
mensuram bonitatis divine · et ideo dt
sequitur de ea · q e perpetua et immor-
talis · potest aut salvari dictum sic
ut dicatur non intelligi de composicione
reali alicuius virtutis de mo istis
Et de consideracione tamen quia iste tamen
temperancia formalit e habitus cope-
scens sumus passionum gulus et vene-
tus · et ideo in recto dicit habitum
et in obliquo passiones et sic de
alijs ¶ 2a dubitacio litteralis e · an
iusticia originalis includat aliquod
donum supernale · et dicitur e q summa
ca originalis dicatur perfectam subiec-
cionem anime ad deum et corporis ad
animam cu anima sine gracia subdi deo
perfecte non possit · pz q sic · Et propter
corporis ad animam sic non oportet · et
sic vocatur naturalis rationis ut ius-
ticia qua anima corpus perfecte obediat
super illud · iusticia enim perpetua est
habet enim iusticia ea uq ¶ Notandum

Munimen — plantarum
Ornamen — tum — turpia — tio — quia iusticia
Instrumen — iudicia

quia e munimentum plantatis comparatur
leone · quia e ornamentum turpificantis comparatur
corone · quia e instrumentum iudicantis
comparatur regule ¶ Prima iusticia est
munimentum plantatis et ideo

Qualiter iusticia comparatur leone etc

·V·

comparatur lorice Ephes. 6. Quantum ad tertium indu-
ta lorica iusticie etc. Est enim lorica
genus armorum defensivorum et inva-
sivorum et disponit homines ad superanda
dum invasiones aliorum sine lesione
vulnerum. Secundo modo iusticia munit
homines contra persecutiones ut non eis
noceant sed iusticiam liceant. Act. 7 Ste-
phanum persecucionem paciebatur propter iusticiam.
Ista lorica debet homo indui ut omne
opus suum iusticie reguletur. Sicut ar-
ma lorice valent ad caput ad ti-
bias pedes et totum corpus. Et ideo
signanter de iusto dicitur: induit se
iusticia ut lorica et galea salutis
in capite eius. Ysa. 17 glosa moralis 12
expones c. 12 idem Job 29 Justicia
indutus sum et vestivi me sicut
induto 6 d. Sicut ille iusticia sit
vestimento vestitur qui se undique
bono opere protegit et nulla partem
actionis sue peccato nudam relinquit
Ita quod in talibus iusticia. Secundo iusticia
est ornamentum triumphantis. Et ideo
comparatur corone in ludis agonizantium
sicut palestra vel cursu propositum bravium
in fine stadii. Et illud est premium
certantis sicut tangit Apostolus 1 Cor. 9.
Omnes currunt in quo currimus est vita presens
cuius terminus est mors. In isto cursu
ponitur intentio nostra finalis iusticia
2 Tim. 4 usque ad mortem certa pro iusticia
Quod autem certe contingit hominibus ipse
dimittunt intentionem propter quod defici-
unt a triumpho sicut contingit Attha-
lante virgini per Ypomanen. De
qua narrat Ovidius 10 methamorphoseos. Ipse
fuit que tante agilitatis extitit in
cursu quod a nullo vinci
potuit nec aliquem virum dignabatur
habere nisi qui eam primo cursu vicisset
et simul cum hoc fuit tante venusta-
tis et pulchritudinis quod ab omnibus

nobilibus amabatur. Erant multi
nuptias affectantes si deficiant deberent
et in capitibus plecti. Tandem iu-
venis quidam informatus a venere
nuptias postulat Atthalante offe-
rens se certamini. Cui Venus tria poma au-
rea dedit ut ea uno sparsim proi-
ceret et sic a cursu suo faceret virginem
declinare. Currit agillime virgo et
inde incipit Ypomenes spargere
proicit pomum aureum. Illa videns
pomum divertit a stadio et Ypome-
nes illam preterit et preterit illa deviati-
one velocitate comprehendens celeriter
eum attingit. Proicit secundum de quo cursu
illa fecit. Tandem cum prope esset meta
fortiter proicit tertium et longius a sta-
dio quam prius fecerat. Illa cupiditate al-
lecta currit ad pomum et interim
Ypomenes metam attingit et sic
de virgine victoriam reportavit. Virgo
ista velocissima est anima humana que
est corporis mire venustatis quia creata
ad dei imaginem et mire agilitatis
quia affectionibus et cogitationibus nunc
est Rome nunc est Parisius nunc in celo
nunc in terra nunc in inferno. Ista habet
currere per stadium vite presentis ad bravi-
um finalis iusticie. Sed est virgo agilima
et velocissima quod simul cum ea co-
natur currere. Vel dyabolus qui est cursor
velocissimus Job 7 Cucurrit adversus
deum erecto collo. Iste videt quod vir-
tute et velocitate non potest eam vincere
et ideo cautelis utitur proiciens coram
ea tria poma aurea id est tres potiores
delectationes quas proicit in via
hominis vite unum quod cito post primam
aliud in medio tertium prope metam primum
in iuvenibus secundum in viris tertium senibus
Primum pomum est delectatio lascivie
secundum superbie et tertium avaricie et sic con-
tingit quod aliquis non impediatur
primis duobus per tercium tamen evade

De atthalante virgini que erat magne agilitatis

potest et sic perdit eterna iusticia fi-
nalis et ideo nunc hominis est tale vi-
lis et preciosa[m] continentiam a talibus
abstinere super id Apostoli 1 Ad Romanos qui omnis
qui in agone contendit ab omnibus se
abstinet supple istis terrenis quia omne
totum est tu corrigiam. Ecclesiastici 11 Omni
continens est iusticie apprehendet illam.
Hic enim clamat et exercitat Pau-
lus sicut ipsemet dicit 2 Thimotheum 4 Bo-
num certamen certavi cursum consummavi fidem
et in reliquo reposita est mihi corona ius-
ticie. Quarto est in se ipsum bene iudicat sic
enim iusticia nulla superior bene iudi-
cat ut disponit et ideo iusticia
comparatur regule. Sicut lathomus lapi-
des cedes et complanans duo secum habet
in promptu regulam unam et martel-
lum et cum martello parat cum re-
gula dirigit et examinat planiciem
vel bonum incepit vel plagis comminuit
duos debet habere in manibus malleum
ad corrigendum delicta et regulam
legis et iusticie ne fiat excessus
in vindicta. Verbi gratia bona iudiciam
respondere et iusticiam inquisitam. Augustinus
de doctrina christiana. Puta plus amas mor-
tem quam vivere. Absit inquit quis est
homo qui plus amat mortem quam vitam.
Forte convinco te quia plus amas mor-
tem quam vitam. Certe unde te convinco
tu amas tunicam tuam bonam eam vis.
Amas villam tuam bonam eam vis.
Amas filium tuum bonum eum vis. Amas
domum tuam bonam eam vis. Quid est
quod eciam bonam vis habere mortem bonam
et dicas Deus avertat a me ma-
lam mortem. Plus ergo amas mortem
tuam quam vitam tuam. Male mori ti-
mes male vivere non times. Cor- 2
rige male vivere time male mori.
Sed noli timere quia non potest male mori
qui bene vivit. Hec Augustinus. Capitulum 2m
lectio 1a

Capitulum 2m

(u)non

Dixerunt enim impii apud
se recte cogitantes exigu-
um et cum tedio est tempus
vite nostre et non est refrigerium in fine
hominis et non est qui agnitus sit
reversus ab inferis. Postquam supradictus
capitulus precedens persuasit hominibus sectari
iusticiam tamquam medium necessarium ad ac-
quirendam sapienciam cuius id est Ecclesiastici 1 Fili
concupisces sapienciam serva iusticiam. In
hoc 2o capitulo reprobat quandam detesta-
bilem opinionem tamquam iusticie et sapiencie
contrariam et circa hoc sic procedit. Primo
ponit reproborum erroneam opinionem. 2o
opinionis originem et occasionem ibi
Hec cogitaverunt. Circa primum duo facit. Primo
ostendit malorum pravam opinionem. 2o
describit nimis illam eorum conversacionem
ibi Venite ergo et fruamur. Circa
primum duo facit quia primo ponit opinionem. 2o
opinionis probacionem quia ex nichilo na-
ti sumus. Circa primum est sciendum quod opinio
est ista brutalis quod vita ista corporali
finita nulla restat alia nec in
gloria nec in pena quia sicut bestie mori-
untur totaliter in corpore et anima ita po-
nit hec opinio de hominibus quod penitus
moriuntur. Unde hec opinio negat
immortalitatem anime et penas et pre-
mia post hanc vitam durare. Dicit
ergo sic Dixerunt impii apud se cogi-
tantes id est cogitaverunt occulte et verbo me-
tis dixerunt credendo et asserendo.
In Psalmo Dixit insipiens in corde suo
non est Deus. Et hoc non recte quia sunt
contra veritatem et similiter hominibus
perniciter credere opposita. Sed quid dixerunt
dicit Exiguum. Sciendum nota quod tres
propositiones dicunt quarum prima est vera
et due que sequuntur false. Quia nota doc-
trina est quod non liceat aliquam ad

mixta. Omnis proditor et deceptor
operit falsitatem sub aliquo colore et opi-
nione boni sicut ille qui vult propi-
nare venenum non exibet illud in
propria forma nec cum aliquo amaro
sed magis cum aliquo dulci et delec-
tabili Unde dicitur in proverbio Sepe vene-
num solet inter dulcia poni ut la-
teat via ympinitate boni Et
sic ista ponit tres propositiones propter
quas prima est verissima 2a est falsis-
sima 3a est ista prima propositio est Epi-
curi et cum tertio est quod post vitam presen-
tem est post mortem Non est tempus premii
et penitentie Unde dicit sic et non est
refrigerium in fine hominis hec est contra-
ria quod homo bene vixit et iuste et
se a delectationibus irrationabilibus
abstinuit nichil ei post mortem
retribuetur premium quod non est refrigerium
in fine hominis id est quies post mortem
et hoc est contra Jere 6 Ambulate in
via bona et invenietis refrigerium ani-
mabus vestris Sap 4 Justus si morte
preoccupatus fuerit in refrigerio erit iste
ipse Transivimus per ignem et aquam
et eduxisti nos in refrigerium Et ad
propositum dicit quod post mortem hominis
nullus erit locus tormenti pro pec-
cato Unde dicit Et non est qui agnitus sit
reversus ab inferis quasi dicat Si aliquis
esset talis locus tormentorum illi
qui sunt ibi positi aliquando acce-
dent ad nos et nobis de suis
penis nuntiarent Sed ista false et
fatue locuti sunt non advertentes id
Luce 16 chaos magnum firma-
tum est inter nos et vos ut hii qui
volunt hinc ad nos non possunt neque
inde huc transmeare et hec de lege
quod false loquuntur quia Cristus ab in-
ferno resurrexit Joh 20 et Lazarus
similiter Joh 11 Contra istam litteram

sunt duo inquirenda Primo utrum anima
humana sit immortalis 2o dato quod
sit an possit hec probari evidenter ratione
naturali Circa primum est primo sciendum quod animam
humanam esse immortalem est verum
a potissimis philosophis estima-
tum a scriptoribus catholicis predica-
tum et a infinitis miraculis approba-
tum primum patet per Platonem in Thimeo c 2 et
7 ubi inter multa erronea que de anima
dixit humana hoc verum inseruit quod anima
humana est immortalis et tamen quod vi-
cerit passiones et ab eis victi fu-
erint premiabuntur vel punientur post mor-
tem Unde ponit quod si anima castitatem in
corpore viri vinceretur a corporis pas-
sionibus post separationem a corpore vi-
ri in corpus muliebre mutetur et si se
ibidem male habuerit in corpus pecco-
ris transibit post mortem in pena et tamen
quod male vel peius se habuerit in de-
terius pecoris mutetur finaliter tamen omnes
redibunt ad originalem innocentiam et
dignitatem cum finiunt per penas suf-
ficienter expiate Et in libro quem de
anima composuit et Fedron quem no-
mine tali intitulat rationes adducit
ad immortalitatem anime comprobandam ubi
plane dicit quod superveniente necem
hominem quod mortale est ipsius defugitur
quod non immortale integrum et corpora-
le avolat abiens cedens leto De
quo similiter Tullius in libro de Senectute non querit anima
mente humana Ubi Tullius ponit quod qui
homines defunguntur ducuntur in cha-
os et qui sancte et digne vixerunt
premiantur qui non iuste puniuntur
ymo hoc ait Crimen vi iustum est in-
quit si quis anima immortalis est sollici-
tudine indiget non pro isto tempore solum
in quo vitam vocamus verum etiam pro
universo Si enim esset mors universi
si liberatio intentio etiam esset malis

incorruptibilis a corpore presens liberari et
ab ipsius malicia cum anima nunc sane
quam immortalis apparet esse nulla per
fidus est illi alia a fuga malorum neque
saluacio quam ut optima et pruden-
tissima fiat. Et infra dicit malorum
animas necessarias tharthari unde nunc
egredientur quod est oppositum illi dicto supra
in theyco. 2o patet hoc idem per pictagoram
sicut recitat Ovidius 15 methamor.
ubi dicit sic versus Morte carent anime
semper priore relicta Sede nouis do-
mibus viuunt habitantque recepte
Et melius dicit in ipsis auctoribus sicut
allegat Caladius in commento super
thymeo platonis ubi dicit Corpore depo-
sito cum liber ad ethera perges Eva-
nades homo fiens deus ethereus
alta. Item hermes trimegistus ad
asclepium super principium dicit Asclepi-
onis humana anima immortalis est
sed non uniformiter cuncte sed aliis et
aliomodo. Et infra post medium libri
Cum fuerit anima a corpore facta discessio
tunc ad examen meritique eius ar-
bitrium transiet in summi demonis po-
testatem. Ideoque cum eam piam iustam
quod perviderit ibi sibi competentibus locis
manere permittat. Si autem delictorum
illam maculis viciis obligatam
viderit desuper ad yma procellis a-
eris ignis et aque sepe discor-
dantibus tradit et sic inter celum et
terram mundanis fluctibus ~~in diversa~~
in diversa semper penis agitatam rap-
tabitur ut in hoc anime obsit eternitas
quod sit immortali sentencia eterno suppli-
cio subiugata. Hec ille. Ad idem
Augustinus 16 de civitate c. e. Intellectus
solus est ab extrinseco et solus hic
esse divinum. Item 2 de anima dicit quod
anima intellectiva est alterum genus anime
a vegetativa et sensitiva et quod ipsa

solam contingit separare a corpore
sicut perpetuum a corruptibili. Item in libel-
lo de pomo. Item Seneca epistola 1 mors
quam pertimescimus et recusamus inter-
mittit vitam non eripit veniet iterum
qui nos in lucem reponit dies. Item
epistola 19 que tamen compter non habetur 36
epistolas preter illas 88 que communiter habentur
dicit sic Iuvabit de animarum eternitate
ad querere immo mehercule credere. Credebam enim me
facile opinionibus magnorum virorum
rem gratissimam et magnam promit-
tentium probanciam dabam me spei
tante. Quod autem hec sit fides sit ca-
tholica divulgatum et maxime
probatum. Probare non oportet quod satis
constat illud. 2o persuadetur illud
ad presens tripliciter. Primo ex divina
bonitate sic. Cum enim deus singulariter
sit bonus maxime tamen bonum est autem
primus sed amicos suos in te quiete 8 ethicorum
et amicus salvat vitam amici. Si er-
go sic deus est amicus animas suas
confert immortaliter. 1 Cor 17 Si
in hac vita tantum sperantes essemus mi-
serabiliores omnibus hominibus in christo
sumus. 2o ex dei equitate. Iusticia
enim dei requirit quod omnibus reddat
secundum sua merita et demerita premium
cum premiis et penam pro demeritis
sed hoc non fit in vita presenti quia mali
letantur et prosperantur et boni
deprimuntur et tribulantur ergo necesse
est quod hoc fiat in futuro. 3o patet hoc
idem ex veritate divina quia non fallit
deus sed promisit nobis vitam eternam
si bene fecerimus et penam eternam si
male ergo ita fiet et licet non
possit forsitan nulli racione probari
Sicut satis patet propter debilitatem
racionis que adest tamen a sanctis et
a philosophis adducuntur firme tamen

dvenerunt hec eadem sed multa alia sunt
ua que probari nescimus aliam ei istorum
est mundus vnum mundus incepit esse
vel mundus non incepit esse et tamen
neutrum istorum determinate probari
potest secundum dicit 3 theologorum Et quasi 2
tua coeli certum est et tamen eius demons
tratio tempore apostoli inventa non fuit
sicut ipsemet dicit 1 prima corinthiorum c 2 ad ad
et nobis vsque sunt dicit quod hec sensibilia
sunt Vnde quidam dicit de quodam
religioso quem quidam philosophi interro
gaverunt de eo quod negavit animam esse
immortalem Respondit inquit a te autem
anima est mortalis aut immortalis Si
mortalis propter incomodum infli
getur credentibus eam esse immortalem
Si immortalis et eam credis esse im
mortalem ad incomodum tuum cedet
non melius est credere animam esse immor
talem quam mortalem Ecce primum
vbi sed quod ipsum tantum opinione quo
niam iste scilicet Exiguum et incerte
dis est tempus vite nostre Secundum quod
vita nostra a tribus describitur scilicet

breuitate sicut dicit Exiguum
penalitate sicut affliccionibus cum tedio
labilitate quia incerti quos vi

De primis legitur Sap 2 Exiguum eius
mus exiguum tempus De 2 Job 10 te 2
det animam meam vite mee De 3o
ecclesiastici 10 De mane usque ad vesperum
immutabitur tempus Iste breuitate
vite significat simul cum penalitate
precitatis Genesis cap 3 Et enim
ipso tempore proximam nascitate et
vniuersi complecte deinde hec quod
etatem nostram quam opa inve 2
sa et videbis quod exiguum sit quod
optamus quod expectamus et hec constitu
latione quantum sollicitudines occu
pent quantum mors antiqua neat
quantum valitudo quantum timor quantum

tenent tuales anni dimidia ex hoc
comodatur et addite labores luctus
pericula et intelliges et longissima
est vita minimum esse quod viuitur Ita
Seneca Vide etiam istius tribus sed tem
poralitas hominum mundanorum presumit
cum longitudine non obstante breui
tate et diligentiam quam amatitudinem
non obstante penalitate Securitatem
mortis rationem non obstante temporis
instabilitate Contra istos ultimos Seneca
epistola 80 nullus vita non profuit in
[illegible] quod sit quam mali qui intantum
non eum viuunt sed victum sunt contra
sunt et si attenderemus cum intonuerit
trecent imo ad auctoritates et morales
et aliena habitant et illud dicitur
omni tempore sit Et ideo mox apostolus
ad Galathas 6 Dum tempus habemus operemur
bonum ad omnes Senes debiles et
impotentes non habent tempus cum non sint
sui compotes mortuo habuerunt
tempus suum et ideo nec senectus nec
morbus nec mors expectanda sunt
ad benefaciendum sed stabilitatem magnitu-
dinem dum tempus nostrum est sed quod plan-
gendum est multi inveniuntur et quando
omnes quasi sedentes visitantur ut de
Job 10 Dedit ei deus penitentie tempus
et ipse abutitur eo in superbia Et
in psalmo Tempus fluxit sed displice
tuam Ille autem qui potest dicere vixi et
tamen vivam de futuro felicissimus est
Vnde Seneca epistola 80 Ille beatissimus
et securus sui possessor est quod crasti 2
num sine sollicitudine expectat et quod
dixit vixi cottidie ad lucrum surgit
talis sine sunt ille religiosus
qui tantum vixit interrogatus a
quodam in illis reddit ei nisi vixi
sunt enim in religione .v. annis
et tamen aliquis diceret non queo an vixerit 2

sed senes atque
infirmi et quod
paucos non
habent tempus cum

ista secundum quietem. Reddit ius Dum dixi vixi quantum vixi cum dixi. Voluit dicere quod per tempus vivendi quantum significant littere numerales in hac dictione vixi et significant sicut patet. Unde Marcialis epygramatum libro epygramate Non est crede michi sapientis dicere vivam: crastina nimis vita est crastina vive hodie hodie. Et hoc est quod dicit beatus Augustinus de verbis domini in omelia 17 Congessisti crastinos longe quando est dies sed unicuique dies ultimus longe esse non potest quia brevis est vita et ipsa brevitas semper incerta. Ipsa est res que multos occidit. Dum dicunt cras cras et subito ostium clauditur remansit cum voce corvina quia non habuit gemitum columbe sicut columbinum. Hec Augustinus. Et ergo summa stultitia iuventutem vel presens tempus expendere in peccatis et de tempore futuro quod non est nostrum sepe spem habere. Et ideo sequitur dicit Ecclesiastes 7 Ne impie agas multum et noli esse stultus ne moriaris in tempore non tuo. Ecclesiastes 7. ad Galathas 6 Bonum igitur facientes non deficiamus tempore enim suo metemus non deficientes. Unde metrice sic dicitur Vita brevis casusque levis nec spes meditandi. Quanta seres hinc tanta feres sit cura parandi. Plura seras ut plura feras ne non seruisse peniteat dum valeat iam penituisse. Lectio 17

Omnia ex nichilo nati sumus et post hec erimus tamquam si non fuerimus quoniam fumus et flatus est in naribus nostris et sermo scintille ad commovendum cor nostrum quia extinctus cinis erit corpus nostrum et spiritus diffundetur tamquam mollis aer. Posita erronea opinione hic excogitatur de eius insufficiencia probacione.

Et est probacio talis. Nulla res que moriendo perit et ad nichil annihilatur permanet vel permanebit post mortem. Sed omnis homo est talis ergo etc. Homo non solum post mortem. Et probat causam quia post hec scilicet post vitam presentem erimus tamquam si non fuerimus id est nec corpus vivet nec anima. Et ita homo moriendo totaliter perit. Circa probacionem huius minoris duo facit: primo probat quod homo totaliter perit secundum rem; 2o quod perit eciam secundum nomen ibi Et nomen nostrum. Circa primum duo facit quia primo persuadetur hic opinio naturaliter et physice; 2a explanatur et rethorice ibi Et transiet. Circa primum duo facit: primo probat hoc ex hominis productione, 2o ex hominis resolucione ibi quia extinctus. Circa primum duo facit: primo probat hoc ex parte termini a quo, 2o a parte termini ad quem scilicet productionis humane ibi Quasi non fuerimus. Ubi sequitur prima ratio talis: corrupcio et productio sunt mutaciones opposite et inter terminos oppositos. Sed productio nostra est ex nichilo sicut a termino a quo et ad esse sicut ad terminum ad quem. Ergo corrupcio est ad nichil sicut ad terminum ad quem et ab esse sicut a termino a quo. Dicit ergo quia ex nichilo nati sumus, ideo concedendo. Unde ly quia stat hic consecutive quia inducunt istam conclusionem: Ex nichilo nati sumus ergo post hec erimus tamquam non fuerimus. Sed ista ratio nichil valet quia productio est ex nichilo sed productio corporis est ex aliquo quia ex semine viri et mulieris. Anima non corrumpi non potest sed si corrumperetur in nichil, corpus non corrumpitur in illa ex quibus componitur et ideo hec est falsa. Productio hominis

Cras cras vivam multos occidit in ...

sed ex nichilo quia corpus a principio
propagatur anima autem a deo immediate
et creatur et ideo in tempore hominis
corpus resolvitur et anima separata vi-
vit consequenter ibi Quamvis firmiter ponit
2am rationem ad istam falsam opinionem et
sumitur ista ratio a parte eorum ad quem
in productione hominis terminantur ad que
etiam vivens In isto autem tempore sunt
quae sunt in quibus vita videtur apprehendi
ut expiratio inspiratio spiritus ca-
lor et motus Unde anima non est aliud
tamen quam ad istorum secundum eos sed quolibet
istorum adnichilato homo et anima Quan-
tum ad primum dicit Quamvis flatus et fu-
mus est in naribus nostris id est in corpore
nostro et ponitur pars pro toto quia ibi per
sensibiliter egressio spiritus de corpore Quan-
tum ad 2m ut quantum ad primum dicit
Et sermo sermo enim non sine ymma-
ginatione et imaginatio sine sensibus
sicut patet 2o de anima sed constat quod sensus
pereunt corpore mortuo ergo etc Quantum
ad tertium dicit Scintille id est calores
naturales quando calor finitur perit Quan-
tum ad motum dicit Ad commovendum
cor nostrum id est calor est in corpore
nostro quando motus dicitur a corde
sicut dicit Aristoteles de motu cordis et
sic tangit quattuor falsas opiniones de
anima quas reprobat Aristoteles primo de anima
Prima fuit Critie qui posuit
animam esse vaporem quem ipse vocat
fumum et flatum 2a fuit Dyoge-
nis qui posuit animam esse aerem
quem ipse vocat sermonem quia sermo
est vox significativa articulata et
vox est aer percussus secundum Priscianum
3a fuit opinio quorundam antiquorum
dicentium quod anima est ignis quem ipse
vocat scintillam 4a fuit opinio

Mellissi et talia dicentium Quia anima
sed quoddam motivum corporis et illa
tangitur cum dicitur Ad commovendum
cor nostrum consequenter ibi quia extinctus
cinis probat quod homo totaliter moritur ex
hominis resolucione et quia inter ponentes
qui posuit animam esse de natura alicuius
elementi ille fuit Empedocles qui posuit
eam esse de natura ignis vel aeris de
natura enim terre nullus posuit eam esse propter
sui grossitudinem nec de natura aqua nisi
valde grossi philosophi Ut dicit Aristoteles primo de
anima ideo has duas opiniones tantum ex-
sequitur Et arguit primo sic secundum primam
opinionem Sicut cum ignis extinguitur
nichil remanet nisi cinis ita cum
anima moritur nichil remanet nisi
extinctus cinis et sicut cinis totaliter
extinctus non accenditur iterum ita nec
corpus nostrum iterum accenditur per vivi-
ficationem vel resurrectionem secundum istos Super
2am opinionem arguit sic Cum vas reple-
tum aere evacuatur ab aere nichil rema-
net ibi nisi vas repletum aliquo alio
sic cum homo moritur aer a corpore ex-
pellitur et nulla alia vita manet
Et fuit iste error solide mutan-
tes totaliter secundum quod nec alia rerum essent
tales esse nisi que possit videri vel
tangi 2a ratio tangitur cum subditur
Spiritus id est anima diffundetur et in
incapsulum de spiritualis resolvetur Tamquam
mollis aer id est tenuis vel liquidus
quia dicitur in littera quod corpus quamvis
erit cinis extinctus Et videntur
innuere ista ipsi quod hic est quattuor con-
ditiones nostre quando corpus resol-
vatur in cineres Hic posset esse
dubium utrum omne corpus humanum
sit de lege communi in cineres redigendum
et videtur quod non quia aliqui homines mo-
riuntur qui immediate ante iudicium
ad resurrectionem sed corpus hominis non ma-

Quattuor falsas opiniones quidam de anima

Utrum omne corpus humanum sit in cineres redigendum

neabitur. n p magnum tempus post in
de. ergo saltem corpora talium non incine-
rabuntur. Et de aliquibus talibus dicitur
quod simul rapientur obviam christo in
aera. Thess. 4. Secundo si omnia corpora re
digerentur in cineres tunc non foret
maior inclinacio in cineribus petri
ad animam petri quam in cineribus pauli. quia
patet quod omnes cineres istorum corporum sunt
eiusdem racionis sed quod est falsum. quia si
ulla inclinacio foret in illis cineri
bus ad animam petri ulla racio foret
ex quibus cineribus corpus petri for
maretur. sed hoc quod est falsum. quia secundo
foret idem quod prius. Tercio si sic tunc cor
pora omnium hominum essent combusta vel
comburenda sed hoc est falsum. quia patet
quia nichil resolvitur in cineres nisi per
combustionem. Quarto de multis sanctis legitur
quorum corpora non incinerantur et quorum
reliquie habentur. Ad oppositum est glo
sa et haymo. quod omnes nati in origina
li tenent hanc sententiam. terra es et in terram
ibis. Et gen. 3. pulvis es et in pul
verem reverteris. In isto dubio notanda
sunt tria. Primum est ad intelligenciam vocabu
lorum quando corpora nostra non sunt in cineres
2m est quod secundum intencionem sanctorum loquendo
hoc est quasi sententia quod corpora nostra de
lege communi sunt in pulveres vel cine-
res redigenda. 3m est quare utuntur
sancti isto modo loquendi. Primum patet breviter
ex tribus argutis quia cineres non vocantur
nisi combusta per ignem. 2m patet ex sententia
lata a deo pro peccato corporali que pe
na corporis debet de lege communi usque
ad iudicium. Sed illa sententia non solum
sonat de morte sed eciam de resolucione
in elementa. gen. 3. pulvis es et in
pulverem reverteris. ergo illa debet
sicut illa de morte. Sed sententia mortis
complebit in omnes in quos transit peccatum

mortale originale scilicet et sententia inci-
neracionis. hebr. 9 statutum est homi
nibus semel mori. Et rom. 5 in adam
omnes moriuntur. De tercio sciendum est
quare resolucio corporis humani in illa
redacta ex quibus componitur vocatur
incineracio apud omnes. Primo propter
antiquam consuetudinem qua humana
comburebantur et maxime nobilium
ne in elementa viliora iterentur. et
postea omnes incineracionem consuabantur
in urnis. et ideo mos inolevit di
cere quod illa que resolvitur corpus
humanum dicatur cineres. 2o propter causam
resolucionis corporis humani que est
ignis concupiscencie carnalis qui dicitur
fomes qui de lege communi corpori huma-
no cottidie accendit propter quem finaliter
corpus humanum in elementa resolvetur
ad huius infeccionis purgacionem. illud
autem quod per accionem ignis resolvitur
sicut combustum fuerit dicitur in cineres re
solvi. Ad primum dico quod tales resol
vuntur per ignem qui mundum ante diem
iudicii conflagrabit. et sic resol
ventur aliter et aliter reparabuntur. Ad
2m dico quod ulla est naturalis incli-
nacio in cineribus petri ad animam
petri sed ordo providencie divine hoc faci-
et quod illi cineres magis uniuntur
anime petri quam alii ut idem homo resur
gat. Ad tercium dicendum quod scriptura loquitur
figurative sicut dictum est. Ex isto patet
quod corpus virginis beate resol
vendum non fuit. quia in ea fomes ex
tinctus extabat. et sic est de ea. ita
de aliis similiter. Et tamen aliqui alii
sunt quod eis est hoc concessum de privile-
gio speciali. Idem dicendum est de reliquiis
sanctorum. Et de lege communi incine-
rari incinerabuntur et incineratur
vel non hoc cum eis concessum de privilegio

spiritali. Secundo consideret quod cum temptatur vane glorie de aliquo cum que delectatur moneri in presenti valde expedit cogitare quid de illo delectabili erit et in futuro. Sic legimus in diversis auctoritatibus et in vita beati iohannis elac- habetur ut mos erat antiquitus apud grecos quod statim imperatore electo et coronato edificatores monumentorum quattuor genera marmorum afferentes ei dicerent isto modo: De quali marmore iubet imperium tuum ut fiat monumentum, ne propter gloriam imperialis officii in vanam gloriam efferretur. Sic dicitur fieri in consecratione papali: stuppa coram eius oculis accenditur et comburitur et sic ei dicitur: Sic transit gloria mundi. Simile legitur in historia de romanis quod triumphanti in curru sedebat quidam ribaldus qui ei continue conviciabatur et interdum colaphizabat ne excessus honoris illo die collati cum eis homines transmutaret. Sunt nos accessiva que vane glorie est nobilitas iuventutis honor corporis con... et decus reprimendum mete dicatur: Forma genus mores sapientia vires et honores non retinent hominem qui redit in cinerem. Unde super Ec... maticne dicit Eccli 10: Quid superbis terra et cinis. Et ideo unicuique nostrum contra superbiam nostram expedit pluries in memoriam reducere ubi extinctus cinis erit corpus nostrum. Potest eciam hoc ubi dicta delicate et sumptuose nutrientibus corpora nostra mire calidis speciebus, mire clarissimis carnibus tam domesticis quam ferinis vestibus mollibus ac variis ac sic putant quod calore et igne vite naturalis perpetuare possint, sed valde decipiuntur. Job 30: Omnis caro deficiet et in cinerem convertetur. Sic eciam prout dicta pigris, remissis et

ociosis qui in corpora sua mentem afficiant quod nullo tempore illud volunt exponere et tamen post modicum tempus nichil aliud erit nisi extinctus cinis. Et ideo in signum cuius dicatur unicuique nostrum feria quarta in capite ieiunii a sacerdote: Memento quod cinis es et in cinerem reverteris et mente sedeamus quod extinctus cinis erit corpus nostrum. Duo sunt in quibus corporalis consistit pulcritudo et fortitudo. Pulcritudo consistit in quadam proporcionabili claritate bone complexionis et ideo nec pulchri sunt qui desiderant esse in lumine ut videantur. Unde corpus ...natum est quasi quedam lucerna. Lucerna enim non est pulchra nisi quando lucet, magis lucet et ardet; sic cum corpus non erit anima lucente et ipsum vivificante non refulget et ideo mali homines qui moriuntur totam pulchritudinem perdunt. Apud 13 lucerna ipsorum extinguetur. Secundo fortitudo consistit in aliquaquadam potestate spiritalis opinionis. Hec autem potestas resultat ex solida et compacta connexione carnis ossium et nervorum, sed hec fortitudo quantumcumque fuerit valida finaliter dissolvetur et fiet cinis. Ysa. 33: Erunt populi quasi de incendio cineris. Tercio nostra recordacio frequens et assidua quod extinctus cinis erit corpus nostrum. Et est ratio quod iste cinis merito se recogitatus. Primo dico quod fugat

Fugat tempta-
Servat devo- -cionem
Ornat ora-

temptacionem
exprimit
tu esse dicit

et reponitur. Albertus li. suo de vegetabilibus quod si corvus nidificaverit in arbore et ova posuerit, per talem cautelam sic naturaliter impediri ne de ovis pullos valeat producere: accipiatur cinis vitri et subalbi ponatur inter lignum et corticem arboris portantis nidum quamdiu cinis ibi duraverit, nunquam pulli

Imperatore coronato ostendebantur lapides monumenti

In duobus consistit pulchritudo et fortitudo corporis

ficabit. Corvus dyabolum significat. Unde
Theodolus: Corvum perfidie dap-
nant cialia queque. Homo est munda-
lis arbor sicut et salvator ait. A
Arbor bona fructus bonos facit.
In ista arbore dyabolus propter tractacionem
nititur nidificare ova ponere et tra-
dere pullos producere. Nidificat dyabolus
mundanis diversis cogitacionum. O-
va ponit de mundanis diversa-
rum delectacionum. Pullos producit per
consensum malarum operacionum. Ergo istum
corvum repellere velimus et si nidi-
ficat per adinvenciones cogitaciones
et si sua ova posuit per sinceptiona-
as delectaciones ne producat pullos
passionum elacionum. Accipiamus ci-
nerem vitri. Vitrum fragile est cas-
sura quod frangitur omni ictu. Cinis hoc
vitri est memoria status nostri, statu
cad habebit post mortem quam erit
ad litteram status cinis. Job 13 me-
moria vestra comparabitur cineri. Ponamus
ergo istum cinerem sub cortice i. sub
vera exteriori conversacione per privatas
et occultas meditaciones mortis
et infallibiliter inveniemus quod conteremus sug-
gestionibus dyaboli per cogitaciones et
delectaciones conceptas et hic con-
ditur. Ecc 7 Memorare novissima tua
et in eternum non peccabis. Iste est cinis
vacce quam mundus invenitur colligere
et in loco mundissimo ponere. Num
19 de quo dicit apostolus ad Hebre.
Cinis vitule aspersus inquinatos san-
ctificat ad emendacionem carnis. 2o
cinis iste conservat devocionis ignem
cum cineribus coopertus optime conservatur
et maxime cineribus iuniperi. Unde
Ysidorus 1 ethimologiarum et dicit Glossa: iuniperus
arbor ideo sic vocatur quod est ig-
nens pir i. ignem quia ignem coop-
tum adeo diu conservat et quod prune

si ex eius cineribus fuerint cooperte us-
que ad annum perdurat. Juniperus qui
gignens pir i. ignem debet homo
esse in dando qui igne fructus et de-
vote dilectionis in altari sui cordis
iugiter conservare tenetur. Levitici
6 Ignis in altari meo semper ardebit.
Ergo istum ignem devocionis et dilec-
tionis dei per totum annum vite nostre
servare velimus involvamus cum ci-
neribus carnis nostre in altaris mon-
tibus inveniuntur cineres incorrupte
per annum. Sic in tabulis stabunt magis
est memoria mortis cum prima devo-
cione et reprehensione suorum viciorum.
Exemplo Job qui dicebat me ipsum re-
prehendo et ago penitenciam in favilla et
cinere Job 42. 3o cinis iste ornat
oracionem, quanto cum pauper se magis
humiliat et miserias suas declarat
tanto facilius impetrat quod deplorat.
Sic nos quanto coram deo fragilitatem
nostram fatemur tanto facilius expe-
dimus. Exemplum habemus de Abraham
Gen 18 cum in suis supplicacionibus
premisit: Loquar ad dominum meum cum
sim pulvis et cinis. In hiis fi-
guram videri dominum orare volentes ci-
neribus capita aspersisse ut in mul-
tis locis sacre scripture dicitur. Unde
si sic fecerimus dabitur nobis corona
pro cinere Ys 61. Unde metrice sic dicitur:
Hic homo vas cineris quid confert flos
faciei. Copia quid rerum mors ul-
tima meta dierum. Flores marces-
ces candentes in morte nigresces. Lau-
dis fervor deseres formidabis ulla
pavesces. Hic lege leta tonet lac-
mis lapsent habene. Ne pateat
pene e. iama hec pene. Et iose
[illegible]
tus tucta suos repetunt mea quod rg-
nit. Et restat in nichilum quod nichil

Qualiter cinis sit spergendus ne pariat pullos

Qualiter ignis custodiri debet per annum

Quante fuit / Lectio 16

Et transiet vita nostra tamquam
vestigium et sicut nebula
que fugata est a radiis solis et
a calore illius aggravata. Postquam
sapiens posuit opinionem impiorum et to-
taliter pro ... de morte hominis
quam opinio posuit hominis sicut bruti mo-
ri et omnino resolvi in elementa, posuit
etiam ad hoc probandum rationes quibus ar-
guunt naturaliter et physice. Hic consequenter
ponit rationes quibus hoc persuadent
... et rethorice et sumuntur ista
tamen exempla de impressionibus que generantur
in sublimi videlicet de nube et nebula.
Est ergo generatio nubis de vapore elevato
virtute de aquis et terra usque ad me-
dium interstitium aeris ubi est locus
frigidus; elevatur autem talis materia
nubium virtute solis et corporum ce-
lestium immisso vapori quodam calore
actuali per quem ascendit. Cum autem per-
venit ad medium interstitium aeris
ubi est locus valde frigidus tum propter
distantiam a reflexione radiorum
solarium terra qua reflexio calefacit
aerem que inter medium ... tum propter
consimiliter distantiam a corporibus celes-
tibus et a spera ignis, calor incor-
poratus nubi per quem ascendebat de-
ficit et constringitur per consimiliter frigi-
ditatem et pacit nubes et resol-
vitur in pluvias vel in nubes sive gran-
dines secundum potentiam et fortitudinem
frigoris comprimentis. Sic generantur et gene-
rantur nubes ex vapore et sic per
resolucionem constringitur. Nebula autem
prout dicit philosophus 2 metheororum est reliquie
nubium resolutarum aqua pluente
et ideo nebula significat sterilitatem.
Comparat ergo vita nostra vestigio nu-
bis que est nebula secundum ... et sic
... et tenetur expositive per ...

Vel vestigium nubis dicitur per consimilem quod
illud est vestigium nubis secundum totalem
effectum sic nulla et nulla memoria
secundum omnes presertim corpore et anima. Sed
hic due sunt dubitationes. Prima est de
hoc quod dicitur quod nubes sive nebula
per calorem solis aggravatur cum calor
non sit causa gravitatis nec descensus sed
magis causa levitatis et ascensus sicut
patet 2 metheororum super primo. Ad hanc autem
dubitationem videre possumus intelligere primo
quod mali et impii hoc locuti sunt nec est
conveniens concedere quod ipsi sapientes abs-
cedunt quod evanuerunt cogitationibus
suis et obscuratum est insipiens cor
eorum. Dicentes enim se esse sapientes stul-
ti facti sunt. Ideo in fine capituli istius
hec cogitaverunt et erraverunt excecavit
enim eos malicia eorum. Secundo potest dici sic
quod cum nubes fuerint elevate ad me-
dium interstitium calor solis recedente
non agente et radiis non agentibus
sed deficientibus nubes aggravantur
per frigiditatem consimiliter et sic descendit
rediens ad naturam aque de qua fie-
bat. Et sic voluit dicere quod nebule
fugantur radiis solis deficientibus et ag-
gravantur calore illius deficiente. Tertio
potest dici quod nubes vel nebula fugatur
a radiis et calore solis in quantum fit
et quando est calor tunc frigus contrarium
magis eam penetrat et infrigidat
et sic est rediens ad naturam contrariam, quoniam
omnis vapor est essentialiter frigidus
cum omnis vapor sit aqueus vel terre-
us. Secunda dubitatio est de verbis loquendi
istorum impiorum quia videtur quod sicut superius
eorum modus loquendi videtur ... vita cor-
poris humani non sit de verbis respondendum.
Et arguitur intelligere primo sermo sic est in proposito
remittens in ut refrigerium ... ab
eam et amplius non ero. Secundo Job
4. Sicut consumitur nubes et pertransit

Hic nota qualiter nubes et nebule generantur

sic qui descendit ad infernum non as-
cendit nec revertetur ultra in domum.
Item Job 10 Vadam et non revertar ad
terram tenebrosam et opertam mortis caligine. Item 2
Reg 12 ego vadam ad illum ille vero
non revertetur ad me. Item Eccl 3 unus
est interitus hominis et iumentorum et equa
utriusque condicio sicut moritur homo sic
et illa moriuntur. Item in ps. Sepul-
chra eorum domus illorum in eternum. Item
Sap 16 homo quidem occidit per
maliciam animam suam et cum exierit spiritus
non revertetur nec revocabit animam
que recepta est. Item 2 Reg 14 Omnes
morimur et quasi aque dilabimur super
terram que ultra non revertentur. Item 1 Cor
15 Caro et sanguis regnum dei non
possidebunt. Item Algazel 1 methaphi-
sice c 8 dicit quod anima que est experta sci-
encias et sordida propter consuetudinem
voluptatum cruciatur quia amissum
est instrumentum scilicet corpus sine quo
non potest consequi illud ad quod eam invo-
cat concupiscentia et dicit ibidem quod hec est propri-
ma pena eterna sed eterna non foret
si corpus esset reviviscendum. Ad op-
positum Job 19 Scio enim quod redemptor
meus vivit et in novissimo die de terra surrec-
turus sum et rursum circumdabor pelle mea. Item Ezech
37 Ego aperiam tumulos et educam
vos de sepulcris vestris et ibidem dicit
dominus ossibus aridis dabo vobis spiritum
et vivetis. Item Dan 12 et Jo 5
et in aliis locis sacre scripture. Ad
primum dicendum est et assumendum
quod vita humana est denuo reparanda
quia anima humana naturaliter habet inclina-
tionem ad corpus suum eternam ad
informandum naturalis enim inclinacio
non est frustra. Ergo cum consistet omnis
motus naturalis est ponendum eorum ad
vitam quasi reditum. Ad 2m per auc-
toritatem de ps. sic exponit glosa:

Remitte michi peccata mea ut re-
frigerer priusquam abeam et amplius non ero ps.
quam abeam et amplius non ero id est si non
dimittis ibo de hac vita et amplius
non ero id est non ero esse quod est esse cum
deo. Ad 2m dicendum quod loquitur de re-
versione ad vitam istam mortalem et
eodem modo ad 3m et ad 4m. Ad quintum
dicendum quod ibi loquitur de resurrectione eo-
modo cogitationibus impiorum in persona sa-
pientis non in persona sapientis vel com-
muniter est ad experienciam eorum
Ad septimum dicendum glosa: in eternum id est usque
seculi vel in eternum quia in eis operantur
Ad septimum locum de reversione
ad pristinam vitam. Ad octavum similiter dicendum
est. Unde sicut aque fluunt in terram et
revertuntur ad mare et resolvuntur
et iterum vivunt divina resurgent.
Ad nonum dicendum est quod infidelis est
nec probat quod dicit et Avicenna magister suus
dicit oppositum et cum quod metaphisice sue
9a quod anima habebit corpus apud
resurrectionem. Ad decimum glosa exponit
sic Caro et sanguis id est et homines
dediti viciis que ex carne et
sanguine oriuntur. Confert vitam vana
Notandum quod scriptura sacra vitam humanam
comparat multis rebus sed nunquam vel
raro alicui rei permanenti vel sta-
bili sed rebus transitoriis vel cadu-
cis. Comparatur enim vita humana
aliquando herbe vel flori quandoque nubi
quandoque rori quandoque hospiti quandoque cur-
sori omnia enim ista sunt transitoria
momentanea et caduca. Primo
loquitur de homine vel humana vita
ps. Mane sicut herba transeat mane
floreat et transeat vespere decidat in durescat
et arescat. Ps. in isto versu sicut dicit
glosa: vita humana in tria tempora dividit
in pueriliam adolescentiam et senectutem

iuventutem. Tempore primo comparatur
homo herbe virenti florenti. In a-
dolescentia comparatur herbe florenti,
unde dicitur de homine vulgariter: dicitur
quod est in floribus suis; per has duas e-
tates primas dicit Ps(almus) mane.
Tertio vero tempus quod est senectus vo-
catur vespere, dicit Ps(almus) mane, id est in pu-
ericia, sicut herba transeat, mane
id est in adolescentia floreat et pertranseat,
sed in vespere, id est in senectute, decidit
per infirmitatem et induret per
mortem et arescit per resolutionem
in pulverem. Tertio comparatur vita nostra
nubi, sicut dicitur et Job 7: sicut nu-
bes pertransit et consumitur, sic qui
descendit ad inferna non ascendet.
Sicut enim nubes de inferioribus
elevatur calore celesti et ascendit,
volatur in altum ad tempus et quandoque
in sua altitudine circumfertur et
agitatur quasi sine quiete et tan-
dem iterato in terram resoluta descen-
dit, ita homines in vita presenti diu-
de terra elevantur ad dignitates et
honores, ubi continue agitantur, fatigantur
et inquietantur, et tandem de digni-
tatibus decidunt et convertuntur in terram.
Job 30: Abstulit quasi ventus desiderium
meum et velut nubes pertransiit salus
mea. Qualiter non in nullo gradu, in
nullo statu vel dignitate est quies per-
fecta, pulchre declarat Boecius de
consolatione libro 2 prosa 10: Nemo est igi-
tur qui prosperis feliciter ut non ex
aliqua parte cum statu sui qualitate
vexetur vel inquietetur; anxia enim res
est humanorum condicio bonorum et que
numquam cum tota proveniat vel numquam
perpetua subsistat. Hinc ceteris exube-
rant, sed est pudor degeneris sanguinis;
hunc enim nobilitas notum facit, sed

angustia rei familiaris inclusus
esse mallet ignotus. Ille vero utroque circumfluus
vitam celibem deflet. Ille nuptiis
felix orbatus liberis alieno censu nutrit
heredi. Alius prole letatus filii filie ne
delictis mestus illacrimatur. Ideo
nemo facile cum fortune sue condicione
concordat. Inest enim singulis quod inexper-
tus nesciat, quod expertus horreat. Hec
ille. Quarto comparatur vita nostra rori.
Osee 6: Vita vestra quasi nubes matu-
tina et sicut ros mane pertransiens. Ambrosius
2 metrorum de quo permaneat roris
non est in vivis dei. Quinto comparatur hos-
piti. Eccli 24: Transi hospes et orna
mensam et que in manu habes ab ante-
cedens quibus cum vitam facit vita ista
sicut in hospicio non sicut in domo. Unde
Tullius de senectute: sapiens ex hac
vita discedit tamquam ex hospicio non ex
domo; commorandi enim diversorium
natura nobis dedit non habitandi locum.
Recipitur in hospicio usus tamen domus,
lecti, vasorum et huiusmodi, sed non dominium.
Unde nichil secum infert sed emittit
libere et expeditur et tandem in fine
pro omnibus computare tenetur. Sic est
de nobis in vita ista: sumus in hospicio
huius mundi, usum mundanorum habere pos-
sumus, sed nichil asportare nobiscum in mor-
te. Job 21: Dives cum dormierit nichil
secum affert. Unde mundus similis est
Busiridi, de quo habetur in fabulis quod
homines hospicio recipere solebat sub
specie pietatis, sed postea cum oblata oppor-
tunitate eos occidebat. Sic homo mun-
dus sub specie fraudis et aliis admit-
tit et adducit ad diversas dignitates
et honores ut per gulas libidines et co-
cupiscentias occidat. Sexto comparatur
cursori. Job 9: Dies mei velociores
fuerunt cursore, transierunt et non vide-

rut bonu Sic go pz q vita mare-
bus ꝑ tristicie gpat mr Simp ru-
sone ꝑna quodaz vetus palaciu̅
dicitur rudisse Unde dicitur i poeta
induat fabula quedã poete quod dã
palaciu̅ deserto desolatu̅ i hꝰ
ubis Domus eccĩa gpugar ad la
cmas tua intuens solitudine at
illa respondit gpassa mi apte lac-
mas inlacrimant oi inquis ubi
asso sut qui quondã te ihabitaverunt
et iocunda vita cu̅ secouite et quib
amenitate duxerunt at illa quales
inquit existentes qualr cu̅ te fuere-
rut et me quasi sub sorte quib cu̅
iocunda dimiserunt Res nempe nec
stabiles qui cu̅ pluribus quib plu
stabiles pluit Hij ruiso hiꝰ pala-
ciꝫ concedat hinc ruisor 1 Ioh 2
mundus transit et concupia eius quod
exponens Augus dt sic. ecce iqt mu
dus transit et concupia eius quis vis go
amare utru̅ qualia et transe cu̅ te
an cristum amare et incessu̅ vive-
reru̅ qualiu̅ fluuius transit sꝫ iuxta
itus fluuium nata arbor e dns
nr ihesus cristus rapis i preceps
tene lignu̅ voluit te amor mudi
tene cristum q si amatus ista mi
seriam fluida q vita e ubi cu̅ tanto
labore vivitis quanto magis amare
debetis illa vita etna ubi nullum
dolore sustinebitis Subpecula
transitu glacie apponit aure ad
glaciem et si audit aqua currente
et fluente fortitr sub glacie nullo
gfidit de illa glacie q e nis te-
nuis ad sustinendu̅ ea Ista cautt-
la demu̅ nobis utı glã mudi est
quasi quedã pulchra et splendes
glacies q delectabile e honorari
ab hominibus pasci et potari et vesci
delicate et hic magna familiarꝫ

cui possit imperare Sꝫ audiendu̅ ẽ
q glacies ista e valde fragilis
ausculta diligenter et audies mur-
mur aquarum transeuntium sub ista gla-
cie Prouerb aque multe populi multi
adutas et audies q modo transit
unus rex i morte modo unus epus
modo miles vel alis. et io de ista
glacie no e gfidendu Rabanus i
legenda de omnibus sanctis transeunt
cuncta que temporalr persone celebratur

Et nomen impiorum Prov. 11
oblivionem accipiet p tempus
et nemo habebit memoriam
operum eorum Possunt ipsi declarari
q totu̅ genus humanum perit p morte
quantum ad corpus et quantum ad aiaꝫ
ita q nichil hominis manebit fi-
rem hic intendit pbare ultius q
totu̅ genus humanum peribit ecce fm opi-
nionem ita q omnis ho peribit no
fm psonã solu̅ s ecc fm famã Et
circa ista quorum duo facit q primo
ponit 2o pbat ibi Umbre Circa
primu̅ e sciendum q fama dupr hominis di
vulgatur ad multos primo palacias
magnorum statum alio p magnitu-
dinem operum apte fm reges et prin
cipes et omnes quarum potestas ma-
gis sunt noti q alie psone private
Ut fm legimus apud ueteres q p
sone q magna et mira opa fecerunt
ut multi ualia reipublice processo
res eorum no solum memorie comenda-
uerunt ymo sicut deos colere i eterna
memoria statuerunt Ut dicit ysidorus q qa
prima vite colere docuit liber pater
appellatus e et apud gentes deifica-
tus sicut minerva q docuit usum
olei Ut dicit Aug 18 de ciui dei
c 28 Sicut ysis et serapis apud
egipcios colebantur Ut pat 16

Fabula de quodam antiquo pallacio etc

Fama hominis super divulgatur ad multos

eius libro. Sicut hercules et ulix
es. aiax et hector et multi corpe
ffiuui nome et fama p opa belli
ca ppetuare conati sunt Sicut poe
te metris et carminibus tam se qua
alios in etna memoria apud hoies
commendare satagunt. Unde ouidius
in fine metham. dicit sic. Jamque opus
exegi quod nec yonis ira nec igne po
terit ferru nec edax abolere uetustas.
Cu volet illa dies que nil corporis hu
ius habet spacium infirmate pte me
liore mei sup alta pennis astra
tra ferrar nomeque quod erit indele
bile nrm queque pz domitis roma
po. teris. ore legar ppli p que oia
secula fama Si que habent veri vatu
presagia vivam. Vult dicere tales et
bm tpus ego opleui q p i^d hec
habes etna memoriam in ore hoim
quia opus istud nec flumine nec ignis
nec ferru in bello nec oblivio tpis
potest abolere. et ideo veniat mors
qn d'placet no cura de ea. et hic
quatuor duo pmo quia ipa mors hz ius n
in corpus meum. eo ffrus phennis
sm alam q e p s melior mei fe
ret sup astra in celum empireu
quo nulla mors potest attingere. 2o
q licet mors possit delere et destrue
re corpus meum. no tn nomen
meu delere potest. quia p totu mundu
ubi viget roma po tea legar ore
ppli. et sic licet no in corpe vivam
tn in nomine et ifama. Iste fuit i
hic bone spei et sane opinionis q pte
tz no sic ista impi q fame desperdea
uerit. et vanitate sui nois et me
mora suos opm. et tn desperantes
diprimunt. et nomen nrm no obstare
statu et dignitate q quicumque obliui
one accipiet p tpus. i. p lapsu
tpis. omnia enim tabescut et cor
rumpunt in tpe. et oblivio fit.
[illegible] tpus e. phios c. de tpe. Est aut
in ista racione notandum q erca hois cele
britate et fama diuersimodo dispo
nunt se hoies in pnti. Quida eni non
suu ambiciose magnificant ad ostetacoes
Quida eni nome suu scandalose
vilificant i detestacione. Quida
nomen suum virtuose dignificant ad edi
ficacoem. Primi nomen suu et famam
excellent appetunt. 2i nom suu
negligent appetunt. 3i nome suu
conueniens vendicant. Primi sunt vani
homines et mundani. quia nichil ad
ipsis opibus affectut ne intendut
n q sint magni nois et famose opi
nionis apud hoies. et ista ponunt
nota sua i cinibus. hec e in vanis
memoriis hoim q no sunt nisi tra et
cinis. Ecc. Omis hic cinis et tra. De
quibus loqr b. gg. 2j mor 17 c. Omis
qui i cogitacione trena huic seculo
conformantur p omne q agunt hic in
mundo relinque sui nominis memoria
voluit et conantur. alii bellorum titu
lis alii edificatorum menibus. alii
disertis doctrinarum secularium libris in
stant. s'q memorie nome edificant
Sz ille quia faciunt aut hec faciunt aut
paulo ptea. q'nt tn quod stulto gla
sui nois labor et memoriam sua ap
cinire posuit quia hanc cita uetus
mortalis rapit. Secundo dem sunt qui
in memoria etna erit iustus. Ratio tales
qui sic nis appetunt tm sui ne
gociu fame gloriam et celebritate
nominis arent. Boec de c'solac li.
2 p. 7 declarans fame vanitate p quatuor
rones. Primo ex terreni spacii parui
tate. terra enim no hz n'com vnicu
pucta resp'celi. sicut pbat ptholomeus
in suo alt' diuic. pa c. 6 et Alfraga
nus de diuicis astrorum. dicta 3. Et
de sup ficie terre tm terca pars Sz

Qualr quida nomen suu abiciose magnificant

habitabilis nec tamen illa eius tam pars ter-
pres propinquas polo artico ex parte
boreali. quod non magnum est datum est
quod homo per totum mundum qui non est probus
pertinens posset nomen suum divulgare
Job 21 gaudium ypocrite ad instar
puncti. Secundo sic impossibile est quod divulget
nomen suum ut patet per mundum et hoc
propter defectum itineris et defectum
conversationis et quietis quia non omnes
homines vel divicias comitant. Tertio da-
to quod possent non cederet ad gloriam
ubique quia illud quod una gens approbat
et commendat alia deridet et dampnat.
nat. Quarto quia homines moriuntur et me-
moria nominis cum perhibit. Unde quamvis
licet mos memoriam fidelis fabii vel
catonis vel bruti iacet nomina eorum
in paucas litteras. nec tamen nos qui le-
gimus litteras per litteras homines notos
personaliter. Quinto sic. ille qui intendit
vivere in nomine suo in memoriis hominum
facit ibi duas mortes. unam corporis
et aliam postea sui nominis quia nomen
a memoriis hominum cadit. Ad idem ac-
cedit duas rationes li. 3. c. 6. Sexto
sic. illud quod falsa opinio refert non
debet esse de iure magni ponderis
apud homines sed plerique nomen falsum
vulgi opinionibus absolvunt. Septimo sic
id quod falso iudicio datur vel si non in-
dicio datur non diu perseverat non debet
esse magni ponderis apud eum ubi
sed sicut favor popularis numquam durat
semper unum iudicium non diu durat
quia populus numquam diu perseverat in uno
sed quod isti placet alteri displicet. Ideo fa-
vor populi non debent homines multum ma-
nere. patet ergo vanitas talium qui nomen
suum ambiciose magnificant ad ostenta-
tionem. De talibus invenimus scriptum
Gen. 2 de filiis noe post diluvium

qui dixerunt celebremus nomen
nostrum antequam dividamur in universas terras
et ceperunt edificare turrim. cuius cacu-
men attingeret celum. et quod accidit
tunc volebant vel sperabant nomen ho-
ris. et fecerunt vel nomen confusionis.
et turris vocatum est nomen eius babel.
i. confusio. De talibus est themate exemplum
1 Mach. 5 quod yosephus et azarias
principes videntes dixerunt faciamus
et ipsi nobis nomen. et cum pug-
nare contra gentes. et sic ceciderunt
in alia die de populo ad duo milia virorum.
Secundo sunt aliqui qui nomen suum scan-
dalose vilificant. cuiusmodi sunt isti
notorii peccatores qui peccata vecor-
dia ingesserunt aliis exemplum male vi-
vendi et peccant sine fine. et isti
propter eorum scandalizant ecclesiam dei
probates in finibus occasionem peccandi
et ruine per ipso eorum exemplo. Male
enim est homini cum sic vel politicus ex-
formare se moribus eorum cum quibus
convivit. unde de talibus loquitur iacobus in
canonica sua c. 2. Ipsi inquit blasphe-
mant nomen bonum quod invocatum
est super nos. Bonum enim nomen quod
invocatum est super nos est nomen christi-
anus. Tertio sunt qui nomen suum ubique dig-
nificant ad edificationem. et sunt ta-
les qui honeste et laudabiliter in exemplo
tionem hominum conversantur. Dantes ali-
is formam exempli bene vivendi. De quorum
quolibet dici potest illud Hester 9 quod fama
nominis eius crescebat cottidie. Nota quod
sicut est de fama hominis sic de pa-
tura piri vel pomi. illa patura
per se delectatur a pomo parum valet
et tamen qui cum pomo bene conservatur
pomum. et qui aufertur a pomo
statim corrumpitur. Sic homo est de fama
quamdiu homo habet famam integram

Ad idem de vivendi in memoriis hominum i. sic vel duas rationes

De fama hominis est sicut de patura pomi vel piri

cohibetur et reseruatur pecca antiqua
parentis. sed recta predicti fama hominis
unum de maioribus refrigeriis a peccatis
est predicti. et corporis persona predicti
at cuius est pomum presentat con
tra demandatum. Gen. 3. medicina
ipsi cum laudibus et nomine ipsorum
presentat. Prima est quod illud quod scribitur
in celatura domus et illud quod scribitur
in pauimento de terra conculcatur et de
letur de facili. Secundo non uidetur nisi
a paucis non ab omnibus qui sunt in
domo. quod autem in celatura scribitur ab
omnibus simul uidetur. Secundo celatura
mundi est celum et pauimentum
est terra. In hoc pauimento sunt homines
mundani quorum quilibet potest dicere
Ps. Adhesit pauimento anima mea.
scribunt et conculcantur nomina
sua. iuxta illud Ps. Vocauerunt nomina
sua in terris et Ier. recedentes a te
in terra scribentur. Et etiam dupliciter desfau
dantur ab inferiori pena. tercio pauca
loquitur fama nominis eorum usque ad inua
nitatem et cognacionis eorum tantum. Nota illa
qui precesserunt. Subsequentur nichil
sciunt de eis. Iste corporalia pre diui
tes histriones et raptores quibus
dederunt bona sua ut multiplicarent
nomen suum maiorem et perfecte
nomina eorum delebuntur. In Ps. Nomen
eorum deleasti in eternum et in seculum
seculi. Sed sancti uiri scribunt nomina
sua in celatura mundi. hoc est in celo
ubi est liber uite. et sicut celum est in
corruptibile. ita nomen eorum indele
bile. Apoc. 3. Non delebo nomen
eius de libro uite. et ab omnibus ho
minibus uidebitur in die iudicii. et
ideo signanter dicitur Luc. 10. Gaudete
et exultate quia nomina uestra scripta sunt in celo.
Sequitur est ad hoc quod cursus narrat
historiam de diuite et lazaro. Nomen

diuitis noluit nominare sed in eodem
signum quod sunt deleta. In Ps. Nec
memor ero nominum eorum per labia mea.
Nomen autem pauperis signanter exprimit.
Eccli. 13. Nomen eius hereditatis illi.
Tercio nomen quod nomen cuiuslibet unius
debet habere usque. Primus ut fama inde

Odor		honesta	sit honesta
Tenor	rem	uerita	tis	et munda
Sonus		picta	2° ut sit

uera. et quod nomen concedet cum re. Primo
Ps. Sicut nomen tuum sic et laus tua
in fines terre. Secundo timendum est quod multi
habent magnum nomen et nichil de re.
Immo habent nomina quasi per antifrasim. sicut
bos niger uocatur cignus. appel
lantur pastores et sunt lupi. appellantur
dispensatores et sunt dissipatores
de quorum quolibet dicitur Apoc. 3.
Nomen habes quod viuas sed mortuus es.
Hii sunt similes pomis illis que nas
cuntur iuxta mare mortuum que usque ad
maturitatem sunt coloris honesti. sed si
ca matura maturescunt ut dicunt
et non cineres et fauillas ut magister
in historiis dicit. Ibi quidam nomine magnus
fuit in fama et statu. sed si intus cor
aperiantur turpibus et uilibus sunt re
pleti. Unde talis aliter tenens uitulis
in nomine suo et uisitatur de eo quod
scripsit quidam de abbacia que uocatur
Vallis dei cum clericus quidam fuisset
ibi exclusus hospitalitate summe maxime
recedens scripsit hoc super ipsa porta
Vallis dicta dei domus est inopia plena
Magnum nomen ei gratia nulla rei. Tercio
debet prouidere quod nomen suum habeat fa
uorem predicti. ut sicut fama hominis conuer
sa sit credibilibus et uicina uanis et
odiosa per pompositatem. sic fama predicti
de aliquo diuulgetur. fiet diligibilis
uniuersis. Cant. 1. Oleum effusum no
men tuum ideo adolescentule dilexerunt te

etiam

Secundo viri scribunt nomina sua in celatura mundi

De quadam abbacia dicta vallis dei etc.

complacentes et honeste dilexerunt te
mo. Dubitatur tertio utrum sit vir-
tuosum negligere famam suam. et arguitur
quod sic. quia fama est de bonis fortune
ut patet per boecium 2 et 3 de consolacione
sed bona fortune contempnere videtur esse
virtuosum contempnere sicut faciunt sancti
qui omnia propter cristum reliquunt
sed illud est contempnendum cuius contemp-
tus ducit ad perfectionem sed tale est
quod est nomen vel fama contempnere
Unde ait 1 Bernardus cum vos o
homo etc et cicernit non vestrum etc patet
Cor 6 In omnibus exhibeamus nos
sicut dei ministros et infra per infamiam
et bonam famam. glosa in omnibus ex-
hibeamus nos deo ut nec bona estima-
cione superbiamus nec mala dole-
amus. ergo sic non debemus dolere de in-
famia quanto curare de fama. Ad
oppositum est quod cura habe de bono
nomine. hoc nomine est magis permane-
bit quam mille thesauri magni et
preciosi etc secundum 2 melius est nomen
bonum quam diuicie multe Ad hoc facit
dicit Augustinus de communi vita clericorum
et allegatur 11 q 3 nolo sicut audiendi

Umbre enim transitus Eccl 18
est tempus nostrum et non est reuer-
sio finis nostri quoniam consignata
est et nemo revertetur. In parte
precedenti apostoli est una de probacionibus
opinionis impiorum et est questio ista. Quo-
to quicumque genus humanum adnichilabitur
desperetur et peribit non solum res sed eciam
solum nomen et memoria aliorum. ita
quod homo non erit in recordacione
nec in opinione. Posita ergo opinione
in racione hordier a sibi iungitur cum
probacionibus que est talis nam omnia que
sensu distinguimus id quod minus ema-
net meccione nostre est umbra cor-
poris moti ergo etc. Nam talis umbra
continue variatur sed vita nostra est con-
similis per omnia tali umbre. ergo ordi-
nate est quod eius memoria oblivione
deleatur. Posset ad istud dici quod
licet peccatis meis aliorum hominum perdito
tamen alias tamen renovabitur per cor-
porum innovacione et ideo hac innova-
cionem impii concessere excludunt primo
ista illud quod prohibitum et sic per consequens
sicut communi nec firmata quia ne no-
vitatur istorum conducendi vel reparandi
homines quod eos de morte reduceat
ad vitam ergo nemo umquam revertetur
Consistat ergo etc quod non ullomodo
firmabitur non sicut inicium eorum
nec est inmutabilis id est hoc quod a prima
racione ad statum impossibile est regressus
sed reversio nostra post mortem que est
finis noster est a natura prohibita et quia
per consequens firmata nec firmata quia natura
non utitur istomodo conducendi et re-
parandi homines quod eos de morte
reducat ad vitam. ergo nemo umquam
revertetur. Consistat ergo etc quod natura
nullomodo utitur reparacione vel re-
duccione hominis de morte ad vi-
tam sed corpus sic est talis quod de non
esse conducatur ad esse. et iterum postquam
vita ducitur a deo ad non esse per
mortem. et de illo quod umquam re-
ducetur per naturam ad esse. et hec est
sentencia littere. Circa istam racionem
queritur ista questio. Utrum resurreccio
omnium generaliter sit futura. et arguitur
a questione cristum cum virgine matre
sua dequa predicit ecclesia quod sit
in ea vero iam completa. et arguitur
ad questionem quod non. per illud Dan 3 mul-
ti de hiis qui dormierunt in pul-
vere terre evigilabunt sed ista locucio
quadam particione importat ergo non
omnes resurgent. Item in ps non
resurgent impii iudicio sed debe-

Utrum sit homini virtuosum negligere famam suam

Utrum resurreccio omnium generaliter sit futura etc.

qui resurget ad iudicium resurget
ipsi autem numquam resurget. Job 14
homo cum dormierit dormient
non resurget donec atteratur celum. Ergo
cum hoc numquam sit ut fiat sequitur quod
hoc numquam erit. Item aliqui cum cristo
resurgente resurrexerunt et cum cris
to ascenderunt cum corpore et anima
ergo in eis est resurrectio iam comple
ta. Antecedens patet per Rabanum et Hierony-
mum in glosa quando dicit quod cum cristo resurgente
resurrexerunt a mortuis et ad celos
ascendente simul ascendisse credidit.
Nec quod illa tunc eos deinde fi
des accommodanda est quando eos pre
cos postea reversos in cineres ac de
inde in monumentis quod prius de patre
facta sit ab eis quibus paulo an
tum apparuerunt more mortuorum
putant esse cinises. Sed illa Item spi
ritum moriebantur cum anima non separet
a corpore sine pena. Vis patiebat
penam mortis sed hoc est iniustum quod
ad Hebreos 9 Statutum est omnibus homi-
nibus mori semel et pro quo per mor
tem omne debitum pene est solutum
Item ipsi resurrexerunt ut essent
socii et testes resurrectionis cristi
sed cristus resurgens ex mortuis iam
non moritur quod eius resurrectio sunt
ad vitam eternam ergo et eos quod alter
alias non erant testes sufficientes
per totum. Ad oppositum est Salvator
Johannis 5 Omnes qui in monumentis sunt
audient vocem filii dei et qui au-
dierint vivent. Item 1 Corinthiorum 15 Omnes
quidem resurgemus. Item arguit apostolus Romanorum
5 quod si peccatum et mors transiit in omnes
homines per culpam originalem quanto
magis resurrectio ad vitam da
bitur a cristo in omnes homines. Ad
istam quaestionem sine scrupulo dicendum est quod
sic sicut ewangelium et doctrina apostoli

testatur tamen in locis ad oppositum alle
gatis et in multis aliis locis Hugo
in musis generalis sententie Thomas super
summa quaestio 3 et 2e articulo 1 et 2. Ut est ista
ratio omnis homines naturaliter appetit bea
titudinem iste appetitus non completur in
vita ista nec in vita alia per complerem
in sola anima ergo necesse est quod compleatur
in vita alia ubi anima anima corpori sit
coniuncta. Sed cum residencia doctoris hec
ratio nichil facit quia in homine homini dampn-
natorum in quibus oportet concedere quod
appetitus beatitudinis frustrabitur in eter-
num. Et ideo assignat quandam aliam
rationem sicut Richardus de media villa de ratione
allegata quod est talis naturalis inclinatio
non est frustra sed omnis anima rationalis
habet naturalem inclinationem ad regendum
corpus et gubernandum ergo omnis anima
rationalis corpori unietur. Sed nec ista ratio
cogit intellectum ad assensum quia naturalis
inclinatio voluntatis omnium hominum est ad bea
titudinem secundum Augustinum 13 de trinitate et in
multis aliis locis et tamen constat secundum
fidem quod ille appetitus frustrabitur
in multis quia multa sunt necessaria pro ac
cidentia et ideo tenendum est quod sic quod
hoc sacra scriptura expresse dicit hoc est
a sanctis patribus revelatum et quod in
initiis miraculis confirmatum. Tertium quod
est illud de septem dormientibus non in le
genda scribitur. Ad primum dicendum sit quod ad
litteram auctoritas sit exponi de pecca-
toribus dampnatis in Iobo quia illi a somno
non evigilabunt quod cum vigilia sit
solo et visus sancti et ipsi non re
surgent ad separationem penalium gravium
ideo sit hoc intelligi et teneri potest
Aliter exponit Augustinus multa i. omnes
sicut cum loquitur scriptura sacra. Ad secundum
dicendum quod ipsi non resurgent in duo
ad iudicandum sicut sancti resurgent
sed resurgent ut iudicentur. Ad 3m
sensus est donec atteratur celum i. donec

celo per quietem aufertur motus per quem
causat generacionem et corrupcionem in
istis inferioribus. ¶ Ad 2m quod est de illis
cum christo resurgentibus etc. dicendum quod vi
detur michi quod dicit sententia postea quod
magister in historiis tenet quod secundum b. augustinum
de primo sermone in pasce cogitationem c
paulo etc. dicit quod cum christo resurrexisse
legimus utrum redierunt in pulverem
tamen non tenemus. melius est cum deo totum
committere quam ad temere diffinire. et hec
sententia michi placet. et eadem sententia
magister in historiis super evangelia recitat
tamen quod quidam opinantur quod aliqui
de illis qui cum christo resurrexerunt
sepulta sunt in terram. Contra non beatus augustinus
de mirabilibus divine scripture plane dif
finit quod iterum mortui sunt quod certum est
et apparet similibus. patet igitur in resur
rectione mortuus similitudo corporis
mors gracie fidei tenetur. ita et in corporis
similitudo virtutis non ipsa resurreccio
ostenditur de gracia cum morte illos ad
vitam redivivam nisi dum usque in novis
simo die reviviscent. videtur igitur quod contra
mentem augustini quod apparet probabilis in
hac parte quod illi qui cum christo resur
rexerunt iterum mortui sunt quorum cor
pora iterum ad monumenta redibant.
Una ratio est quod inter eos debebant fuis
se sancti patres moyses et david et quidam
alii quorum fidem maxime commendat
apostolus hebreorum. et in fine subiungit
quod hii omnes testimonio fidei probati in
venti sunt non acceperunt repromissionem
a deo pro nobis ad melius providente
ne sine nobis consumerentur. et licet re
moveat augustinum ad secundum dicendum. ¶ Ad
rabanum dicendum quod non bene considerant
apostolum nec etiam augustinum qui sentit cum predictis
sunt. ¶ Ad quartum non constat quod incidebat
dicit de iohanne evangelista quod dolore in
cidendo non sensit. Unde non sensit quod
pro tunc incidebat sicut de iohanne
evangelista qui cum penam sicut cum deus
cum ministerio dispensare et eis pro pe
na gloriam reservare. ¶ Ad septimum sic
resurrexerunt per testimonium virtutis
probitatis absolute non tamen constat ad
omnis virtutis constancias. Umbre
cum quibusdam etc. Notandum quod vita nostra
quemadmodum umbra comparatur et cum umbra
indigeat luminis / existere / apparere — ad — luminis / figuris / corporis ‖ primo dico quod in umbra est indigencia lu
minis quia in umbra est lumine diminutum
ex racione essencialiter sicut aliquale
lumen cognitionis naturalis et etiam fidei
deserviens. sed tamen cognicio non est nisi um
bra respectu illius cognitionis et sicut
gloria sumus in patria habituri. Dicit enim
lex antiqua umbra fuit fidei que
nunc est ad hebreos 10. ita fides moder
na non est nisi umbra rerum nostre bonorum
cum quodam desiderio videndis. Cant. 2.
Sub umbra illius quem desiderabam sedi.
sed autem umbra fidei et nostre spi
ritualis tutele est utilis quod purgat men
tem ab infirmitatibus. Hec est a moyses
et patres in cuius figuram legimus dictum
¶ In umbra pertransibat infirmos
virtute etiam umbre et fidei christum
spiritualiter cognovimus. sicut dicit hugo vita
carnalis. Luce 1. Super sedes suas supplici
et tunc et ubi ad christum etc. ¶ 2a vi
ta nostra comparatur umbre quantum ad assper
tiam frigoris et cum locus magis fri
gidus in umbra quam extra. sicut unum in
patria et corpore et defectus caritatis.
Et sicut umbre sunt longiores et fri
gidiores usque vesperam quam in meri
die. ita defectus caritatis cordium
christianorum usque in fine mundi auge
bitur. quoniam superabundabit iniquitas
et refrigescet caritas multorum.

Vita nostra quemadmodum umbre comparatur propter hec

art q et sed b. Ve vobis qr decli-
nat dies et longiores facte sunt
umbre vespi. 3o umbra e appen
corporis et no existencia et ita in
vita pnti e apparencia solum in
diviciis dignitatibus et honoribus et
no existencia. pmittunt saciacitatem
et afferunt egestatem. pmittunt lata
tudinem. afferunt solliacitudinem et ideo
no incautus nobis iste umbre ut
nos fallant. Ro 3e. Quai q app
[illegible] umbra et psequitur [illegible]
bit q attendit ad umbra mediata
et sit videtur q qn ho het solem
pre oculis et an faciem sua pciat
umbra sua a tergo. qn aut sol e
a tergo tunc het umbra sua an se
et cora oculis suis. ita q umbra
et sol no comparantur se ex una
pte. Istud e spaliter de delectacionibus
tpalibus huius vite que sunt qsi umb
et de sole iusticie q e xristus. Ita
ille qui het xristum cora oculis
cordis sui pute illuminante psi
de et inflamante p amorem. ta
lis indubitanter pciat umbra a
tergo. respuit et contempnit et p
impedit illecebras huius vite. sed
e homines mundani qui xristum
tradiderunt oblivioni et pieces-
runt ipsi sunt umbras istas i q
sio. et qnto xristus magis distat
et elongatur ab eis. tanto eis um
bra vanitatis mundane maior ap
paret. cu nichil sit. Ita aut quali
luna eclipsatur in rei vite e qr i
trat umbra tre qr no sol. nunqm
intrat umbra tre. ideo nunqm
eclipsatur realiter sed apparent tm
Sic homines qui sunt tres mu
do mundo iungunt se vanitati mu-
dane nimis pmax [illegible]
p peccatum mortale Job 3. obscuret eu

Tcebre et umbra mortis. Pro 19
Venite ergo et fruamur bo
nis que sunt et utamur crea
tura tamquam in iuventute celeriter. Ista
impiorum erronea opinione hic agit co
scriptor de eorum viciosa conversacione
quales eni opiniones sunt homines i mo
ralibus tales sunt electiones i motibus.
electionem eni sequitur p conpliam ut p
etiqe 6 et 1 et ideo recipit qui asselt
et sup falsis racionibus fundatur scriptor
viciosa electionis et pusa et ideo i ista
pte ponitur quamplures modi negociorum q
credebant et e pratica valde mala sm
qua ipsi ducunt vita sua. et est
ista qa. una conspiratiua conatacio
q omnes ipsi afformunt et inuitat se
iuicem ad peccandum. Et diuiditur ista
conclusio in multas ptes qr e una cor
relacia ex multis ptibus congregata. sm
primo diciant semetipsos ad prata
lasciuie corporalis. 2o ad pecca ius
ticie generalis ibi Opprimamus. Circa
pmum tria sunt. pmo exhortatur se
ad peccandum i genere. 2o illa delecta
cione enumerant in speciae ibi vino
precioso. 3o q hec expediat confirmant
racione ibi Quoniam hec e pars nostra. Dicit
ergo pmo sic Venite ergo et fru. bonis
que sunt. q. d. ex quo sic e q no restat hoi
post hac vitam nec pena nec premium
sed omnis homo cum suis operibus corrumpitur in
morte. sic sm eos supremus e probatur
ergo Venite i. spacialiter et a pari conue-
niamus et fruamur bonis que sunt. i. istis
bonis temporalibus qr illa preparare no possumus
pter hanc vitam et utamur. ut nobis
placet creatura. i. et in omni re creata
tamquam in iuventute. i. tempestiue et fer-
ventius et auide et voluptuose. et hec
celeriter. i. statim qr tempus breve e. Et
sic ergo conclusio cu no sit premium pter hac

vita p bonis opibȝ nec pena ꝑplige
da ꝑinalis indulgeam cui e ei q̄d
ī hac vita delectat. De ista ꝯclusōe
p̄mo vided̄ e de qua et sine dubi
o videt̄ bona et satis ꝯsulte et p̄
deter illata q̄ s̄ ī hac vita tm̄
sperantes essemus miserabiliores om̄
omnibȝ hominibȝ ut dt ap̄s j Cor
17. Unde dato q̄ no foret pena futura
ut p̄mum no video quī fruendū eēt
illecebris et delectaōibȝ huius vite
s̄ cum e plen et dato una ī conuenien-
ti infra alia sequit̄ ut dt Aug̅ j
plin̄ s̄ q̄ insaciata sunt ī amore
illius ꝯsecraōe vel ꝑponendo temporalia
mortalibȝ ideo exaggerata multa
inconuenientia concessimus et ē ista pos
ꝯclusionis plena fatuitatibȝ. p̄o
in hoc q̄ dicit q̄ demus frui temporalibȝ
na ut docet btus Aug̅ j de doct̄a
x̄pa. c. A. ille res quibȝ fruendū e
nos btos faciunt q̄ no possunt facere
temporalia. 2o q̄ frui e amore inherere
alicui rei ꝑpt seipam s̄ omne tale
factū e ꝑpt ad s̄ ꝑpt deum glose 16
unumquodq ꝑpt seipm operaf e deus Ꝯstra-
ne go dicit fruamur bonis que sunt
s̄ temporalit et no ꝑmanebunt et tn̄
hoc nos ꝯmt quarunda malorum hominum
sinalis e damnus q̄ hoc homines nesciunt
quid habemus in futurū et ideo dicunt
dies letos. 2o fatue dicit q̄ ī me
diate post p̄ma ꝑponit concessa conce-
dunt eius contrariū q̄ dicit utamur te-
acum. Dia uti e diligendo ad referre
ī deum ut ī finem et ideo nullus stat
q̄ honore fruitur et semel fruat̄ et
utat̄ ut ꝑȝ j Senas d j. Unde
ī hoc q̄ dicit res sibi cuius fruamur
dicit ꝯtraria manifeste. 3o fatue
loquitur ī hoc q̄ se debitam amici-
tiam talibȝ inaptae q̄ nichil aliud
s̄ hoc n̄ ī ponis ꝑsecucare. Uinq̄ vo

s̄ q̄ illud q̄ homo assuescit ī iu
uentute no ut bn deserere et ideo
dt Aug̅ ȝ. ethic̄ q̄ no parū differt
sic ut sic ex iuuentute ꝯsuesci assuesci
et ideo ut glo ȝ. plus ꝯsuetudo hȝ
maxima vim ī a iuuentute conbibit
et Jer̄ 22 adolescens iuxta uiā suam
etiā cū senuerit no recedet ab ea. Un
ꝯclus eorum e plena fatuitate. Cum
ista litteram posset esse dubium an
homo teneatur ex caritate diligere deum
plusquam seipsum et arguit̄ q̄ no. q̄
qui diligit seipsum seipsum ꝯtra ut
no ut diligere deum plusquam ut go
no ut diligere deum plusquam se. go ad
hoc no tenet̄. q̄ aut homo diligat se
ꝯtm ut ꝑbat̄ q̄ diligit se nāt
s̄ nā agit ꝑm ultimū pot̄ q̄ no agit
libere go s̄ diligit natr̄ diligit se
ꝯtm ut. p̄o q̄ e ro diligendi
alterum plus diligit̄ ī altero. ꝯsa
ꝑpt q̄d unumquodq̄ est tale. Et ro quare de
us debet diligi ab homine e q̄ e
bonum suum ꝑpm. go diligit se magis
p̄ 9. ethic̄ c. e. Amicabilia ꝯsunt
ad alterum uenerunt ex amicabilibȝ q̄
sunt ad seipm. p̄o Aug̅ 10 ꝯfess̄ or-
ciens ad amat q̄ no ꝑpt te amat
minus te amat. sic qui amat deum
ꝑpt bonum ꝑpm minus amat deum
go bn amore dei stat uspiam dei. Ad
oppositum e Aug̅ 2 de doct̄a x̄pana c.
teipm no ꝑpter te debes diligere s̄
ꝑpter ipm qui dilectionis tue rectissi
mus finis s̄ unum quod ꝑpt q̄ ī eo
magis tenet̄ homo diligere deum q̄
seipm. Ad q̄onem dēm e q̄ sic. ro
e q̄ deus e btitudo no solum ꝑpa
cuiusquam hominis s̄ e quodda bonum totius
ꝯmunitatis ipius et ideo diligi debet
ꝑpt se tm et ꝑ ꝯsequens magis. ꝑpt
rones e nouū. q̄ dilectio qua ho

Utrum homo teneatur plus diligere deum quam seipsum ex caritate

diligit aliquid ex duobus pensatur scilicet ex
fervore sive contentione actus et
ex qualitate bone volitionis illius quod dili-
git. Cum ergo dicatur quod homo tenetur diligere
deum plus quam seipsum non habet hoc in-
telligi de intentione vel fervore ac-
tus sed de qualitate bone volitionis. Magis
debet velle deo summum honorem et sum-
mam beatitudinem quam sibi metipsi. Aliud
est notandum quod in homine duplex est dilectio
naturalis que non elicitur libere a voluntate
sed naturaliter et est ipsa voluntas. Alia est di-
lectio naturalis conformis rationi et de hac
dilectione habet intelligi quod homo non est
depravatus per hoc ad rationes. Ad secundum
maior est falsa pensando dilectionem
ex bono volito. Nam de dilecti-
one rationali posset enim homo plus
boni velle quam sit si rationabiliter
diligat se. Ita vero posset appetere
bonum infinitum. Ideo nec concludit
de dilectione naturali. Ad tertium minor
debet negari. non enim qui rationaliter
diligit deum diligit proprie quod bo-
num suum quod est summum bonum quod est totius
universi. Ad quartum intellige quod est de
illis bonis que sunt particularia bona et
non de illo quod est bonum omnium. Ad quintum
dico quod peccans mortaliter deum amat
non tamen virtuose quia vult eum esse deum
sed non sic amat eum quod servat eius precep-
ta. ut omnis qui amat deum tenetur
caritate. quia Item qui diligit deum proprie
amat deum et tamen peccat mortaliter.
Venite filii. Sicut in omni actu sive
belli sive pacis gerendo ductus exer-
citus militum iuvat quod secundum verba sua
et exempla totus exercitus regulatur
et ideo omnis ductor sibi providet
de aliquo invitatorio sive exemplaribus
faciendo. Quadruplex invitatorium
invenio in hac scriptura a quattuor can-
torum genere quadrupliciter decantatum.
Primum cantant voluptuosi. Secundum

ambitiosi. tertium maliciosi. quartum sancti
et religiosi. Tres primi serviunt in choro
diaboli. quartum solum in choro cristi. Invitato-
rium voluptuosorum ponitur i. Venite et fruamur.
Cum sic est quod homo intrat ecclesiam cathe-
dralem vel catholicam ut audiat matuti-
nas de aliquo sancto. statim precentor
sic intelligere et disponere in quantum vene-
rationis sanctus ille habet ibi. quia in quibus
diebus sufficiat tantum unus et quoto festum
celebratur solempnius tanto plures canta-
tores deputantur. Sunt nobis modaliter in-
vitatoria multa diversis cantibus. [illegible]
Ubique est et diversimode et deum multi
mundus. caro. demon. et deus. Unde
amici ipsius quibus istorum plures habeat in
suo choro ad cantandum in-
vitatorium et invenimus quod deus habet
paucissimos. omnes alii habent invita-
tores in magna copia. Cum loquitur
de mundo nonne senes et iuvenes
et pueri admirabilis sunt
statim alliciuntur seculi cantantur
et animantur ad colendum mundum
iste ut fiat mercator. ille ut fiat
miles. alius ut fiat dives rector
ecclesie. quasi omnes una voce dicunt
Venite et fruamur bonis que sunt et sicut
illi qui sunt magis vicini cantatoribus
magis excitantur ad cantandum. ita
homines familiariter conversantes cum mundi-
alibus et carnalibus vel illorum sunt eua-
de quia eis in moribus conformantur
Unde Sap. 2. de fructu bono. Ratio est
ut quisque inter seculi voluptates
positus a vitiis maneat illibatus
iniquus. et si non actu implicetur aliquo
tamen attrahitur. hoc dicit sic et concordat
quia periculo sunt proximus. Notandum
quod hiis diebus vitat homines ad
mundi contemptum ad quod a religiosis
ad se ... sunt prius totaliter contempti
etc ut nullus paucissimus tantum scripti

tus et mundi cantorum qui dicunt invi-
tatorium voluptatis et mundi, ipsi illi qui
dicunt invitatorium Christi vix tamen aliquos
ponit adeo. ¶ Secundum invitatorium quod ponitur
in scriptura cantat maliciosi et scribitur
Jeremie 18 Venite cogitemus contra Jeremiam
cogitaciones non enim peribit lex a sacerdote
neque consilium a sapiente neque sermo a
propheta. Et vide quales homines ma-
liciosi ponunt per partes suas vel sacerdo-
tes, sapientes, et prophetas. Sacerdotes
sunt magni prelati, modo sapientes
sunt iusticiarii, prophete sunt religiosi
et inquam videbitur in republica ma-
licia magna facta non tamen ab omnibus
istis sunt sed ab aliquibus istorum procedat.
Unde ista talis cantat presens invitato-
rium maliciosorum et ista faciunt facta
conspiracionum contra optimum hominem ut dicitur
Jeremie 18 Venite percuciamus eum lin-
gua et non attendamus ad universos
sermones eius. Ponite hominis linguam
e preclude eius vias ... ut non
possit dicere per scripta, ut ponite hominis
lingua potest esse falsum confirmare per
testificacionem contra hominem. ¶ Et nota quod isti
maliciosi tripliciter dicunt invitatorium. Pri-
mum quando se invicem ad maliciam ani-
mant et instigant primo enim se
recolligunt ad conspirandum subtiliter
dicentes Jeremie 18 Venite cogitemus contra
Jeremiam cogitaciones. 2o se recolligunt
ad accusandum crudeliter et subvenire co-
lore dicentes ut Jeremie 18 Venite percuciamus
eum lingua et non attendamus ad univer-
sos sermones eius. 3o se recolligunt
ad occidendum hostiliter dicentes ut Matthei 21
Venite occidamus eum et nostra erit
hereditas. Et hec est conclusio maliciosa.
¶ Tercium invitatorium quod ponitur in scriptura
cantat ista ambiciosi et scribitur Genesis
11 Venite faciamus nobis civitatem et
turrim cuius cacumen pertingat ad
celum et celebremus nomen nostrum.

¶ Et nota quod omnes ambiciosi expo-
nunt se maioribus laboribus et honoribus
consequendis, iuxta quod sciencia pro te labo-
ris faciunt propter dominium maximi mu-
ta fieret. Unde ista ad edificandum
fodiendum et construendum se appli-
cant et exponunt quantumcumque contra-
rie vexacione subsunt in curiis
pape et regis. Ex ipsis se maculant,
dant munera, dissipant et adulan-
tur, incantantur et se nequiter humiliant. Vide
Innocentium de vilitate condicionis humane.
Et sic ambiciosus pro tempore capiendus per
attentum ne dicat quod displicet humili-
tate placet, honestate mentitur, af-
fabilitatem exhibet, benignitatem
ostendit, subsequitur et obsequitur,
cunctos honorat, universis inclinat,
frequentat curias, visitat optimates,
assurgit et amplexatur, applaudit
et adulatur et bene novit ut poeta
ait Ovidius i. de arte amandi liber i.
Et si nullus erit pulvis tamen excute
nullum hic ille. Et ideo sunt de talibus cu-
rialibus qui castra regum sequuntur sicut
et quidam Ouidius qui dicitur miseri
per castra sequuntur. ¶ Quartum invitatorium
quod ponitur in scriptura cantant parum
boni et religiosi boni. Et est psalmus
Venite exultemus domino iubilemus
deo salutari nostro. Et istud invitatorium can-
tatur valde solemniter istis diebus quo
tantum est strepitus in choro mundi quod
istud invitatorium non auditur in choro
Christi. Et quod dolendum est qualiter ista
invitaciones se exponunt patet de
clamatur Matthei 22 ubi habetur de homine re-
ge qui fecit nupcias filio suo
et misit servos suos dicere invitatis
omnia sunt parata. Venite ad nupci-
as quod cum factum fuisset invitati to-
taliter neglexerunt et abierunt
alius in villam suam alius ad negociacionem.

Nota hic quod est ponite hominis lingua

Ambiciosi exponunt se maioris periculis

racionem suam · sed caveat quod contin-
git alicui quod faciens magnum fes-
tum invitat multos diu ante ut ille
ordinate fiant et sine pressura
habet fortes custodes in ingressu
portarum qui devote recipiant in-
vitatos · qui promiserunt venire
et sunt cum armis fulcitos festum · et ali-
os non invitatos excludant / Iste ho-
stiarius ordinatus qui mittat suos nun-
cios predicare ad invitandum ad cenam
agni · sed in die iudicii solum illi ra-
pientur qui nunc sunt invitationi ac-
quiescunt et alii excluduntur omnes di-
centes domine domine illud dulce invi-
tatorium Venite benedicti patris mei
percipite regnum quod paratum est ab origine mundi / et
dicet reprobis Ite maledicti in ignem
eternum qui paratus est dyabolo et angelis
eius · et ideo dum tempus habemus venite
adoremus et procidamus ante deum qui fecit n.

Vino precioso et lectio 2a
unguentis nos impleamus
et non pretereat nos flos temporis
Posita invitacione qua reprobi seri-
ose alliciunt ad fruendum ille-
cebris et voluptatibus in quibus hic
incipit eorum delicias enumerare
in speciali · et circa hoc tria facit · primo
enumerat materiam gule · 2o cupiditatis
superbie ibi Coronemus nos · 3o con-
cupiscentie luxurie ibi Nullum pratum
Vino quod enumerat delectabilia con-
ferencia gustui · 2o conferencia tactui ·
et 3o conferencia olfactui · Vinum igitur
delectat gustum · unguentum emollit
ad tactum · et flores redolent ad ol-
factum · Dicunt ergo Vino precioso et
unguentis nos impleamus · in quo deno-
tatur duplex excessus quo peccant qui
sunt dediti in suo appetitu · Appetunt
enim in vino maxime raritatem · et
necesse nimiam quantitatem · Quo ad primum
dicunt vino non qualicumque sed

precioso · id est · nec empto · omne enim rarum
carum / quantum ad 2o addunt Impleamus nos
non sufficiat in potatis et gulosis di-
cere vinum preciosum nec absolute vinum
bibamus sed vino precioso nos impleamus
tum tibi parva quantitate modica sit contenta
Vide boecium 2 de consolacione prosa 7 paucis
minimisque natura contenta est cuius sacie-
tatem si superfluis urgere velis aut
iniocundum quod superfuderis fiet aut
noxium | 1 Thimo 6 Habentes alimen-
ta et quibus tegamur hiis contenti
simus / 3o ad vinum addunt un-
guenta et electuaria addiscunt de bibe-
re · et sic hic tam vinum quam unguentum
pertinet ad gustum · Alter exponit de
unguento ad ungendum corpora et fa-
cies ut resplendeant magis et
suaviusque redoleant et molliora
fieri possint et sic pertinet ad deli-
cias tam visus quam tactus / 3o
quantum ad olfactum subinferunt
Et non pretereat nos flos temporis / quia
de floribus singulis in quolibet tempore
sunt iuras delicias habeamus / Alter
flos temporis vocatur tempus iuventutis
et tunc est ~~tempus~~ sensus · Non pretereat nos
tempus iuventutis nostre quin fruamur ·
quantum possibile est omni genere voluptatis
Hic est una questio et dubitatur litteraliter
utrum usus vini sit homini licitus
et arguitur quod non Eccl 2 Cogitavi a
vino abstrahere carnem meam ut
transferrem animam meam ad sapientiam
et sine sapientia non potest homo salvari
quia Sap. 1 Neminem diligit deus
nisi qui sapientia inhabitat · ergo necessarium est
homini quod anima sua abstrahatur a vi-
no / 2o quia Rom. 14 Bonum est non man-
ducare carnem et non bibere vinum
sed cessare a bono videtur esse viciosum
et illicitum / 3o quia 1 Cor. 8 Si vinum

cum carnibus post diluvium [?] dedi
catum. Ordinis autem venit in fine secu-
lorum ibi committere redeo ad propo-
situm quia legio ordinis est illicitus usus
vini. Ad oppositum .i. thy(moth). 5. Noli
adhuc aquam bibere sed modico vino
// stomachum utere propter ~~[?]~~ stomachum et frequentes
infirmitates. Eccle. 31. Exultatio anime
et cordis vinum moderate potatum.
Ad questionem sit distinctione di-
cendum quod per se loquendo usus vini est ho-
mini valde licitus. Sed tamen contingere per
accidens quod alicui homini sit illicitum
vel ex conditione bibentis vel aliorum qui
forte de suo facto scandalizarentur.
Ex conditione bibentis redditur alicui
usus vini illicitus quia forte a vi-
no de facili leditur et perdit cerebrum
linguam et pedes vel quia ex voto
ad vini abstinentiam se astrinxit.
Ad primum ergo dicendum quod licet hoc sit perfecti-
onis et consilium tamen est usus vini non
illicitus. Aliter dicitur quod sapientia est divi-
na a deo infunditur alia per
studium et doctrinam acquiritur et
hec respectu prime disponit abstinen-
cia a vino respectu 2e non. Ad 2m
dicendum quod illa auctoritas est allegata
truncate quia intencio apostoli est persua-
dere romanis conversis ad fidem quod nec
carnibus nec vino uterentur in scanda-
lum paganorum de novo conversorum. Unde
subditur nec in quo frater tuus offenditur
aut scandalizatur. Ad 3m quod ut
[?] dicit quod ordines a vino retra-
hunt tanquam ab impedimento perfectionis
si excessive sumatur. Circa istam lit-
teram est sciendum quod usus immoderatus vini
multipliciter nocet homini. Est enim

Detrimen		liberta		Det
Attinen	ti	honesta	tis	men
Complemen		volupta		ti li
Opprimen		sanita		bertatis vinis

Usus immoderatus vini multipliciter nocet homini

prima radix servitutis et ignobilitatis
fuit per vinum. Legimus Gen. 9. quod
Noe primo plantavit vineam. Nam
ante diluvium vinum non fuit nec
homines vinum bibebant vel vinum
habebant. Bibens ergo vinum inebriatus
est et dormiens iacuit in tabernaculo
posteriora nudatus. Accessit
filius suus Cham et patris verenda
denudata conspiciens patrem deri-
sit innotatum et postea hoc patri fr-
filium servitute dampnavit et hec fuit
prima origo servitutis. Sicut Augustinus
19 de civi. c. 17. Sed hic autem sciendum
innuitur quatuor mala que hebrietas ho-
minibus solet inferre. Primo namque
privat hominem usu racionis et sensus
et facit hominem deteriorem bestie et
hoc signat Noe dormicio. 2o expelli-
at hominem diviciis suis. Unde qui
magni potatores sunt frequenter
pauperes quia qui amat vinum et
pinguia non ditabitur et hoc signat
Noe denudacio. 3o reddit hominem
derisibilem et non solum inimicis sed
eciam amicis. Cham quem Noe punivit
sic filium suum signat quod potatores ple-
rumque sequitur mediatatem et servitu-
tem exponit. 2o vinum immoderate
sumptum est attinentum honestatis confun-
dit enim et destruit hominis tam
corporis quam anime nobilitatem. Unde
Innocentius de vilitate conditionis huma-
ne. Quid turpius ebrioso cui fe-
tor in ore, tremor in corpore, pro-
mit stulta, prodit occulta, cui
mens alienatur, facies transformatur,
nullum enim secretum ubi regnat ebri-
etas. Unde Seneca epistola 120 non est
alius ebrius in qua parte ebrieta-
te devictus quemadmodum musto
dolia ipsa rumpuntur et quicquid in
ymo iacet in summa parte vis calo-
ris erectat. Sic vino estuante

Quatuor mala ebrietas hominibus solet inferre

quod in ymo iacet ab dici aff(er)t(ur) et
p(ro)dit in medium. Et infra dicit de vinolen-
cia. Sic plus v(u)l(t) ingerere q(uam) capiat et
stomachi no(n) esse in(tel)ligat q(uam) multa
ebi(rietas) faciunt de quo sobrii erubescunt
et nichil aliud esse ebrietatem q(uam) vo-
luntariam insaniam. Refert Alexan(der)
macedo rex ep(iste)am qui licet v(ir) ac
fidelissimi int(er) ep(isto)las tu(m) fodit et
intellectum frone(m) mori noluit
ut Senec(a). Effingit(ur) a quibusdam ebri-
etatis imaginem sic fuisse depic-
tam. ymago pueri(lis) cornu habens
in manu et in capite corona(m) deuit(ur)
Puer erat insignum q(uod) fac(i)t homi(ne)
eligere et inflatum more pueri. cor-
nu(m) habebat in manu i(n) signum q(uod) n(ichi)l
celat secretum sed clamando et clange-
do reuelat. coronam habebat vitream
et reputat se gl(ori)osum et diuitem
q(ui) est ebrius cum nichil habeat. Et
ideo quoniam vinum fuisse p(ro)hibi-
tum u(ir)ginibus sacerdotibus et regibus
p(ro)u(erbiorum) 20 luxuriosa res est vinum et
tumultuosa ebrietas. Ieronimus ep(isto)la
91 de custodienda u(ir)ginitate hoc primum moneo
ut sponsa christi vinum fugiat p(ro) vene-
no. Unde apud antiquos vinum voca-
batur venenum. Luc(e) 16. Sacerdotibus
ingressuris tabernaculum p(ro)hibitum est
ne biberent vinum. Regibus est om(n)i
p(ro)hibitum Noli dare vinum regibus
o Samuel Pro(verbiorum) 31. Valerius li(bro) 2 c(apitulo) 1
Usus vini romanis feminis ignotus fuit
Tercio vinum est complementum voluptatis
Verecundia namque bona multos cohibet
a peccatis. et id non iam p(er) vinum aufert(ur)
voluptas que latebat in corde sine
pudore se detegit. Unde Senec(a)
in ep(isto)la ubi d(icit) p(ro) luxu pudor p(ro)ce-
dit q(ue) bona volu(n)tate p(ro)hibita fuit
a scelere ac ubi possedit animum nimi-
a vis vini quidquid mali latebat
emergit. Et ideo ep(isto)la(m) nolite tribuere

vinis in quo est luxuria sed estote etc.
Ephes(ios) 5. Multos etiam exterminauit vinum
Quarto vinum est complementum fatuitatis
q(ui)a si homo sit dispositus ad quamque ma-
liciam ebrietate capi de eo capi complete
tum Eccl(esiastici) 31. Vinum corda superborum arg(ui)t
i(d est) ostendit et p(ro)ponit. Lectio 21

Coronemus nos rosis antequam
marcescant. nullum pratum
sit quod non pertranseat luxu-
ria nostra. nemo nostrum exsors sit luxu-
rie nostre. ubique relinquamus signa
leticie quoniam hec est pars nostra et hec est
sors nostra. Postquam induxit quare
sibi se inuitant ad potus ebrietatis. Hic
ponit(ur) inuitacio qua alliciunt ad
superbie vanitatem et ad carnis vo-
luptatem. et ideo hac racione tangit(ur) triplex
primo se inuitant ad superbie vanitatem
2o ad luxurie voluptatem. 3o ad iniustitiam
ponunt libertatem. Primum tangit ibi nullum
pratum sit et 2 ibi nemo nostrum etc. Primo
ergo dicunt et inuitant se inducere ad or-
natum superbie et lasciuie dicentes Coro-
nemus nos rosis. Ubi q(uia) reprobi et pu(er)i
coronantur coronis lasciuie sed in futuro
coronabuntur coronis umbre. Unde
unusquisque eorum dicat ysa(ie) 22 coronans
coronabit te tribulacione et lugebunt
et plangent de quo modo rident
et gaudent dicentes Tren(orum) 5 De-
fecit gaudium cordis nostri versus est in
luctum chorus noster. cecidit corona ca-
pitis nostri ve nobis quia peccauimus.
et ideo conueniens dicit q(ui) noluit
coronari rosis ad significandum q(uod) omnis nostra
dilectio lasciua breuis est et transitoria. Ro-
sa enim licet odoris iocunditatem decoris
prosperitatem et uirtoris breuitatem et ter-
minatur et sic lasciuia huius
mundi non est sine punctura consci-
encie licet cum gaudemus in odoribus ro-
sarum non diligimus temperatos sicut dicit
ph(ilosoph)us 3 ethicorum c(apitulo) 10 in deliciis or-

Qualiter ymago ebrietatis fuit depicta

Reprobi et pu(er)i coronantur coronis lasciuie in futuro ubi etc.

natus sicus indicat vncus lasciviam
Ecc 19 amictus hominis et risus den
cium et ingressus hominis sicut enunciat
de illo Unde Seneca ep 88 semper
sobrietatis iudicia sunt argumenta
ex minimis solet capere impudicum et
inverecundus ostendit et manus mo
ta et intendo unum risum et vela
tus ad caput digitis et reflexus
oculorum magnum risus insanum vul
tus habitus quod demonstrat illi cum tap
tu pro notas exeunt qualis quippe
sit fieri sicut quemadmodum laudis ac
cepit Unde de sancto lodouico le
gimus quod serta de rosis seu alios
capellos prohibuit proli sue ferre
sextis portare propter coronam spineam
impositam tali die capiti salvatoris
Ulterius preterea sed ubi se invitat ad
luxuriam voluptas Hanc autem volup
tate integre nititur ex ebrietas causis
sicut conjugacionis vel Ex sociali com-
sociali amenitate quando
Ex sociali communitate nullius rei
dissoluta iocunditate sine socio
iocunda
est possessio Seneca ad primum dicit Primum
proibitum sit quod non persuadeat luxuriam
id est nullo locus delectabilis sit in quo
non luxuria ut amenitas loci confert
delectanci Seneca ad 2m dicit Ne-
mo rerum ex sors id est expers sit lup
uncrit quod de luxuria communis
sit omnibus sed quod sit libertas et licen
tia talis peccandi et alios ad peccatum
trahendi Nota quod luxuria est morbus
bus contagiosus sicut lepra ut sancta
bites si homo infirmus tetigit ut lepra de
defectali impuratis Et ideo solent lep
si expelli de civitatibus Sic est de
libidinosis si sunt unus talis in una
societate ut familia ipse detrahit ali
os attrahet ad peccatum Seneca ad 3m
vel dissoluta iocunditate dicit ubicumque
relinquamus signa leticie vel iam
tiet in trepudiis festis et laudis
Ultro subiungitur tamen quamquam libertatis
peccandi vel quod homo non potest habere plus
de hac vita nec restat aliqua
alia conditione re Et nota quod ypocriti
pseudo predicatores et deo contrarii
Ysaia 22 Vocabit deus ad
fletum et ad planctum et ad calvicium
et ad cingulum sacci et ista per contra
rium vocavit ad leticiam et ad dis
solucionem et ludum de ordinatum Ita
magis hominum locionis quod est de volup
tate carnali quod nota quod ipsa mul
tipliciter est nociva Nam ipsa
Efferativa vigoris potencie milita
Acuminativa doloris et dispensativa ris nos
Obfuscativa decoris prie saluta
Primo enim est effeminativa vigoris
et potencie militaris In cuius figura
Sampson qui dormivit in sinu
Dalide sua nititate solita extitit
spoliatus Iudicum 16 propter quod dor-
mivit in sinu Dalide quando se neglige-
ter confert voluptuose invitet Confin-
git Ovidius 17 methamorphoseos de fonte sal-
macis quod talis erat virtutis quod ipsum
abstulit viris quando se balneaverunt in
illis confestim devenerunt de volup
tate Nam si homo militaris se bal
neaverit in deliciis voluptatis effe-
minabitur et mollietur et strenui
tate amittet Unde narrat Valerius
li 1 quod Cornelius Scipio missus ad
Hispaniam eo momento quo castra
intravit cepit ut omnia que
voluptatis causa parata erant auferri
submonentur Unde simul et semel
duo milia scortorum leguntur abiisse
ab exercitu romanorum Et notandum quod
nobilissimi principes qui non bellis
ut armis vinci potuerunt per lux
uriam ceciderunt Sicut narrat Valerius
li 9 li 1 de Hanibalo duce Car-

De licitis ornatis dicit vncus lasciviam

principes quod bellis vinci non potuit per luxuriam ceciderit

thagon. que mulier quedam pro dnos
pe romanis tradidit oraderon. ca-
pana inquit luxuria sua vicitu ha
nibalem armis suis illecebris a
plexa vincendum romano militi tra-
didit. Unde fingit Ovidius de ar
te amandi 2. Cum mars quidem
a bellatorum captus sit cum venere
uxore wlcani invisibilibus cathe-
nis et omnibus dijs celestibus in de
risione ostensus. cui historie allu
dens Valerius ad Ruffinum de uxore
non ducenda dicit sic. mars qui cum
deus bellatorum dici meruit et tri
umphos familiares frequentia in quibus
coppedit maxime amplexu feminitatis
~~vest~~ vel mollities metuens a vulcano
ligatus est cum venere invisibilibus ca
thenis solibus cum hec ait et aplau-
su satirorum et derisu celestium ame-
nule dicit. Cum vulcanus fecerat cathenas
invisibiles et posuit eas in lecto
veneris in quibus cum mars intrasset
lectum veneris captus est et deten-
tus donec celestis curia cum conspex-
isset. Et ideo de talibus dicitur Job 36
morietur in tempestate anima eorum
et vita eorum effeminatos. Exemplum de
holoferne Judith 13. 2o voluptas
est accumulatiua dolorum vel meroris
et displicencie quia naturaliter post voluptatem
sequitur pena. Unde boecius 3. de conso-
latione. quid de corporis voluptatibus
loquar quarum appetencia quidem plena est
anxietate saciata vero pene. quantos
iste morbos quam intollerables dolores
quasi quendam fructum nequicie fruentium
solet referre corporibus quorum motus
quid habeat iocunditatis ignoro. tristes
vero esse voluptatum exitus quisquis
reminisci libidinum suarum volet intel-
liget. que si beatos explicare i. efficere
possunt nichil causa est quin pecudes
quoque beate esse dicantur quarum omnis

ad explendam lasciviam corporis fes
tinat intencio. hec ille. Et infra
metro sequente comparat voluptatem api
que in eodem loco primo fundit mel
et recedendo et infigit aculeum recedendo
unde dicit sic. habet hoc voluptas omnis
stimulis agit fruentes apium par volu-
latum ubi grata mella fudit et ni
mis tenaci ferit icta corda morsu
hec prudenter addidit. Demostenes
ille philosophus famosus aquolaius solle-
nis meretrix de corintho coitum tale-
ta peciit pro concubitu. ac ille i. celu
suspiciens aut non emo tanti peni-
tere. i. pro tanto precio non emo penitere quod
cum necesse forem si tua fruerer volup
tate. In huius figuram fingit Ovidius
methamorphoseos li. 10. Cum virgo quedam nomine
mirra patris desideravit incestum
et desideratum peregit adiuvante
nutrice. tandem cum esset perceptum fu
git a patre et inveniens recadit tris-
ticiam quod fletum suspirijs et gemi
tibus alternatim conversa est in arborem
sui nominis que adhuc guttis amari
simas quasi lacrimas desuper fundit.
per figuram quod voluptate illicita cor
poris perpetrata sequitur dolor mentis.
Tercio voluptas carnalis est absumpti-
va decoris et sapiencie siue pulchritudinis hoc
corporis. hec in Salomone 3. Reg. qui
feminis sua inclinavit mulieribus
et posuit maculam in gloria sua
Cui historie Valerius ad Ruffinum sic al
ludit. Salomon salomon thesaurus deli
ciarum dei sapiencie singularis domi-
cilium crasso tenebrarum fuscatus atra-
mento lucem anime sue odorem fame
sue gloriam domus sue amore mu-
lierum amisit et postremo et incli-
natus coram baalim contremiscere domi-
nus mutatus est in membrum zabuli i. co
tidianitate dei mutatus est in membrum
dyaboli. Dubitatio litteralis Utrum

post voluptatem carnalem sequitur penitencia

De quadam virgine que desideravit coitum patris

simplex fornicacio sit peccatum mortale
et videtur quod non nullum peccatum cadit sub
divino precepto sed Oze 1 precepit fuit prophete
Vade sume tibi uxorem for-
nicariam ergo etc. Respondeo augustinus peccatis sine
reprehensione hec fecerunt Gen 16
Abraham accessit ad agar ancillam
suam et Gen 30 Jacob accessit ad an-
cillas uxorum suarum balaam et zel-
pham et Gen 38 Judas accessit
ad thamar quam estimavit meretricem
Respondeo secundum id Deut 23 non erit meretrix de fi-
liabus israel glossa et ad eas prohibet
accedere quarum venalis est turpitudo
ergo fornicatio non est nisi venialis
turpitudo Respondeo secundum thobie 4 Attende te ab
omni fornicacione et glossa Ambrosius Omnis summa
disciplinae sancte omnia et pietate
est ut si ad scorta lubricus carnis
pactatur sine dubio vapulabit sed
tamen non prohibet ergo etc. Ad oppositum ad
Gal 5 manifesta sunt opera carnis
que sunt fornicacio et cetera et qui talia
agunt regnum dei non possidebunt
sed nichil excludit a regno dei nisi
peccatum mortale ergo etc. Item Deut 23
Non erit fornicator de filiis israhel
ergo 22 q 1 mandatur inter vicia criminalia
Item Hebr ult. fornicatores et adul-
teros iudicabit deus glossa iudi-
cio eterne dampnacionis Ad questionem
dicendum est quod sit quia prohibetur sub inter-
minacione eterne et propter sit tunc allega-
tum est Racio autem quare debet inhiberi
ista quia contrariatur bono prolis et si-
in potest generacione collate est a deo
est bonum prolis. Finis non generacionis
humane est duplex corporalis et spiritua-
lis corporalis est conservacio speciei Gen
dicit 1 de qua spiritualis est completio
numeri electorum Ad primum requiritur educatio
cionis filiorum ad 2m informacio
in fide et bonis moribus et utrius
bonum prolis quod continetur ad 2m bonum
matrimonii ideo tam ad educacionem
corporalem quam etiam informacionem
spiritualem duo requiruntur utriusque certa re-
cognicio prolis que haberi non posset
nisi mulier esset appropriata uni viro ut
scilicet nullo modo ita bene haberi posset
et individua cohabitacio ad quam requiritur
inseparabilis coniunctio viri et mulieris
et ideo lex matrimonii requiritur in omnibus
ad observandum debitum finem generacionis hu-
mane et ideo vagus concubitus
est contra caritatem quam habere debemus prolis
generande Ad primum de propheta dicendum
quod dispensacio dei sapienter fecit quod
non esset peccatum quod alias peccatum fu-
isset sicut de homicidio quod vo-
luit abraham in filio commisisse Ad
2m quod abraham et Jacob plures ha-
buerunt uxores Unde non fuit for-
nicacio vocatur tamen concubine inter eas
que cum duo gerant uxoris ut inseparabilis
bilis coniunctio et familie coadmi-
nistracio cum viro Conveniens est secundum
primum habuerunt et 2m non primum autem
fuit maius non autem 2m Unde
fuerunt uxores quo ad thoros non quo
ad regimen familie sed quod uxores
matres familias nominantur Demum
dicendum quod concedendum est quod peccat mortaliter
Ad 3m ubi littera dicit venalis non
venialis Ad 4m dicendum est quod pre-
cis invitat homines ut libertate ape-
na eterna si tamen desistat et penite-
at Non dicendum est hic quod non solum
concubitus iactu peccat mortalis est pec-
catum mortale sed etiam conplexus et de-
lictus peccatum mortalis est peccatum mor-
tale et ideo oscula tactus et am-
plexus que fiunt propter delectacionem
deordinatam concepta sunt peccata
mortalia et vocatur oscula libi-
dinosa vel tactus libidinis etc.
Lu Res hinc mundi quos tibi natura
dedit Sunt quasi flores agri quos fri-
gus et aura cremavit Si fidei
credit ledit homines peccata volu-

Utrum simplex fornicatio sit peccatum mortale

tas. Est ait facies lig. fra fui ffrat
homis mete ppe depnnit animu
qualis vultus est qualia talia
corde gerit &c. Lectio 22.

Opprimamus igitur pauperem
iustum et non parcamus vidue
nec veteranis revereamur canos mul-
ti temporis sit autem fortitudo nostra lex
iusticie quod enim infirmum est et in-
utile invenitur. Postea ex hortatione
per quam reprobi et pravi alliciunt et
provocant semetipsos ad peccata lascivie
corporalis hic ponitur invitacio
qua se invicem alliciunt et invitant ad
peccata iusticie spiritualis. Et circa hec
duo sunt. Circa primum locatur ipsum ge-
neraliter. 2o circumscribitur descendendo circa specialia
ibi Opprimamus &c. Circa primum duo
sunt. Circa primum se hortantur ad ali-
orum oppressionem. 2o legem quam sibi fa-
ciunt et statuunt ad eorum defensionem
ibi Sit autem fortitudo nostra. Circa
primum sciendum quod quatuor generibus hominum so-
lent homines parcere et valde mali ut

pauperibus		potentes		Et
iustis	ppe	innocentes	ciam	hec
viduis		clementes		om
senibus		fuerint		dicunt

non habeo compassionem. Sed isti vilissimi
homines contra tales non se specialiter
opprimunt. Unde dicunt Opprimamus
pauperem iustum quantum ad primum et 2m
et non parcamus vidue quantum ad 3m
nec vereamur multi temporis quantum ad 4m
horum opposita docet tamen nos quasi
scriptura ysa. 1. Quiescite agere perverse. discite benefacere. querite iudicium. sub-
venite oppresso. iudicate pupillo.
defendite viduam. Quantum ad 4m
levit. 29. Coram cano capite consur-
ge et honora personam senis. Unde
poeta Magna fuit quondam capi-
tis reverencia cani. Inque suo precio ru-
ga senilis erat. Nos se sensit

de calvis. Unde quidam de 3o de arte aman-
di. Turpe pecus mutilum turpis sine
gramine campus. Et sine fronde frutex
et sine crine caput. Et nota quod ista
Sit prima hominum mundanorum quando sunt
pauperibus nec iustis nec viduis nec
senibus ullam parcit amonet enim homi-
nes mundanos causa a se visa compassio-
nis omnino et induunt se iusticia cru-
delitatis ut nulli parcat. Secundum quod in ba-
nis lapidum ostendunt. Unde quidam 17
mach. Est enim fluvius quidam cuius aqua
bibita reddit unumquemque biberunt saxea
et quicquid intingitur illa aqua
fit lapidem. Unde de illo. Flumine
sunt cicones quod potum saxea reddit
viscera quod tactus induat marmora
rebus. Fluvius iste est cupiditas de-
ornata dicitur omnis affecciones pri-
vat hominem nostra caritate ac pietate
utinam de talibus verificaretur. Ezechiel 36
Auferam cor lapideum de carne vestra
et dabo vobis cor carneum. Consequenter
ibi Sit autem fortitudo. Statuunt sibi
legem ad suam defensionem dicentes. Si
contingat quod nobis ab aliis obiciatur
quod faciamus contra legem dicemus quod sic et
loco legis fortitudo nostra ita quod debet
nobis repugnantes opprimamus nec
aliquam aliam legem sequamur et quoniam
omnis legista debet habere colorem
iusticie ideo subdunt colorem
istum Quod infirmum est inutile invenitur
ad nostram scilicet lasciviam provocandam.
Et nota quod illi qui non sunt utiles pro
oblaciones et munera ab istis ma-
ioribus quantum opprimuntur quantumcumque sint
iusti. Illi autem qui sunt utiles etsi
sunt iniusti supportant. Unde non quod
opprimunt tyranni pro violencias. Jaco. 2.
Nonne divites per potestatem opprimunt
vos. Opprimunt advocati per rapinam.
Ebre. 1. Venite supplantemus opprimamus
eum. et ys. 16. Siccates iniquas leges.

Quatuor generibus hominum homines parcere solent

Nota quiddam fluvium reddit bibentes viscera saxea

rut ut opprimerent divites pauperes opprimunt plati pnegligetiam 3 re 3 dormiens quippe oppressit eum. Dubitabis pt esse an liceat p potestate opprimere proximum et videtur q sic liq pdare et rape ab hostibus. ergo lic eos opprimere. contrarium q rape ab aliquo subtam unde vivit hoc est opprimere eum. ans pz p dixibus hostibus suis de patriarchis et p quez iusti bellorum. Sed gentiles proximi sunt q omnis homo proximus secundum illud mandatum Diliges proximum tuum sicut teipsum. Sed secundum Aug in epistula ad Vincentium donatistam res male ab aliquis appellatur virus quas non iuste possidet et secundum leges terrenas regni admittere iustificationis ergo ab infidelibus liate pt hostes rape. Sed principes et domini a subditis suis multa violenter extorquent quae ad oppressionem ptinet. Sed non est eosdem q tamen nobiles caret ergo eliatum. Sed ubare hominem ptinet ad oppressionem. Sed hoc licet dominis q licet eis ubicare servos suos. ergo liq hoi homines opprimere. Ad oppositionem Ecclesiastici 19 non facies columpniam proximo tuo. Ad questionem dicendum q opprimere est aliquem contra vires et voluntatem premere. hoc autem fieri pt duppliciter. Uno modo secundum ordinem iuris sicut pater opprimit et ubat filios suos eiusdem tex ad castigationem. Alio modo contra ordinem iuris sicut tyrannus opprimit subditos et hoc est proprie opprimere aliquem contra ordinem iuris debilitate vel in rebus vel in persona et hoc est contra caritatem et est illicitum. Ad primum q est de hostibus aut est iustum bellum aut iniustum. Si est iustum q q p bellum acquiritur eorum efficiuntur nec ad restitutionem tenentur. Ad 2m dicendum q bona infidelium non liceat p privatis personis auferre sed cuiusque 2 de

lyns qui publica auctoritate fungitur vel subditur eum legibus prinapum terrenorum. Ad 3m dicendum aut principes extorquent q est necessarium reipublicae defendere et tunc liq subditis civitate solvere tamen ipsi non sunt in periculo. Aut extorquent q non est necessarium et tunc sunt oppressores et raptores q remota iustitia magna regna non sunt nisi latrocinia dicit Aug 4 de civitate Dei unde ad restitutionem sicut latrones tenentur et sibi caveant confessores eorum q longe aliud est loqui de regibus et de dominis et de regibus istis principibus. Ad 4m dicendum q nulli liceat aliquem ubicare nisi sit eius iurisdictioni subditus. servus autem iurisdictioni domini submittitur ut eum instruat secundum leges. Sed q expedit eum instruere et ideo deficiat ad pubertatem eum ad legem reducere. et ideo deficilis est. De paupertate est sciendum q triplex in hominibus reperitur paupertas. Est enim prima est miserabilis

egestas
paupertas — honestas — tas
vanitas

quae voluntaria contraria 2a

est commendabilis q ea voluntaria. Tertia vituperabilis et utilitaria. Prima paupertas quae vocatur egestas sustinetur ipsa involuntarie pauperes qui libenter haberent si possent divitias. isti deum accusant de inequitate proximorum de tenacitate fortunam suam de infelicitate. et sunt plerumque in murmurationibus ociosi furtivis et medicantes. et licet vicios sint ut plurimum tamen prius est eorum defectibus subveniendum. unde ps Beatus qui intelligit super egenum et pauperem. Glossa dicit super 18 R[eg] p[rimo] Da misericordiam et ne suspicias petitores sed sic Omni indigenti

Utrum liceat p potestate opprimere proximum.

Triplex paupertas reperitur in hominibus

mag tbuit nec q delicto ꝑmit mag
ne faciat · na cu respiciendu e no
psona · qui cu dat indigenti pecc-
ri · no qr peccare e s; qr ho e · no pc
catore s; iustu nutrit qr no q de
lictu diligit s; nam · 2a e paupertas
honestatis · et h e uoluntarie assup
ta ppt cristum · qua homo no solu
solliciitudine scali deserit · ymo i di
gcon̄is uilitas se exponit · Et istis;
brip com scartatem · Ita sut cristo

Similiores — quia — In
Validiores — in temptacione — aug
Beaciores — prima — de

ceteris dignitatibq · Homi e facil
tates cu dispensacione paupibq e
rogare · melig pinteacione dm se
qsi insil donac et abtu sollici
tudine ege cu cristo · Ez b · 7 flor
3a sut q paupes esse uolut eo tn
pacto ut nichil eis desit et sic di
ligunt paupertate ut nllaz paciat
inopiaz · Sut cristo similiores i co
mpicione · qr ipe reali et essenali
essens e paup pnob · paup nasce
do · viuedo · docedo et moriendo · in
oma psona et pos paup su ego · et
in laboribq · Vnde isti possut dice
cristo · Dne si decept sumq tu de
cepisti nos · sic vivedo sic docendo
venit eni ad sustentanda paupta
hominibq odiosam · ut ea nobis re
det gratiosam · Dices i9 Mt 19 Si vis
pfectus esse vade et vede oia que
hes · et da paupibq et veni et se
quere me · 2o sut validiores in tep
tacione · si duo hoies ad iuuce col
luctent · et alr sit totus partitus pa
nis · et alis nudq · ille q e nudus
lz fortisse hec uerecundia · s; tn ha
bilior e ad lucta · qr no het in se
vnde a socio teneat · Vita nra
colluctacio e cu dya° Eph 6 No
e aut nob colluctacio aduersus carne
et sanguinem suplectm · s; aduersus pri-

cipes et potestates · et sumo ipe sz dya
e totq nudq · qr de drmicijs no curat
Diuites aut sut copmpte uestiti ·
et ideo dya g sic eos copmptere
ne et psterne · in temptacione paupes
no sic nudi et ideo euadut · Vnde
Greg Nudq cu nudo luctare de
bemq · si qualis cu adilu trahitur
qui het in se vnde teneat · Terpes
sit et mgr i histo scholast hoies nudum
fugit · s; insilit vestitu · Sic dya g
qui e serpes antiquq paupes fugit
et i diuites insilit · qr qui volunt
diuites fieri incidut in temptacion
et laqueu dyali · Thy 6 · et Ecc 30
Melior e pauper fortis qz diues
imbecillus et flagellatus malicia
Tercio paupes ista sut beaciores in re
muneracione · erut eni iudices as
sessores iudicis Mt 19 in regenerac
cu sederit filius hois in sede sue sedebitis et vos iu
dicantes · tbq isrl et Job 36 Judicium
paupibq tribuit · Notand q tria sunt
genera hominu qui licet nil heant no tn
reputant paupes scilz Electi sive
uocati ad magna dignitate · hentes
i deposito scrinio diuas et thesauros
heredes magnoz Et h tria inueniuntur
in paupibq sps · Vnde Jac ij No
ne deus elegit paupes i hoc mundo
esse pmo · diuites i fide · esse 2m
heredes regni celestium · Conf cum
paupertas voluntaria Deprimo obice

Nocia — am
Leticia
Inudia

mapre amanda est
paupertas · qr a quo
amor e ot · qmppe
no het adulacoem comitatem sibi
pnte fortunaz et no psoaz amare
Jero in ep paupes dei sut qui
mundana supbia delicta humili
tati se p oma credidunt · Nam et
paup si supbiat no e dei pauper
et locuples si humilitate diligat

In paupe pcorre na no delictu e respicienda

Tria gna hoi q; nl heant no tn reputant paupes

no ꝯ seculi diuicias voluptates et ta-
lia sunt improbande. Unde nota. Cassi-
odorus super illud psalmi Edent pauperes et
saturabuntur in expositione Difficilius arrogancia
quam auro vel gemmis caremus. Hinc et
abiectis interdum gloriosius superbit sordi-
bus cupiditas et venerabilem pau-
pertatem auro offerimus plus quam ani-
mo deposuisse quam altius. Tercia est pauper-
tas vanitatis et talis fuit quorun-
dam philosophorum qui se istis elevantes qui
propter vanam gloriam mundi gemmas
preciosas proiecerunt in signum mundi
contemptus sed de hiis non plus modo.

Conveniamus lectio 23

igitur iustum quoniam inutilis est
nobis et contrarius est operibus
nostris et improperat nobis peccata legis
et diffamat in nobis peccata dis-
ciplinae promittit se scientiam dei habere et
filium dei se nominat. Postquam supra
posuit verba reproborum conspirancium contra
iustos in generali hic ponit verba iudeorum
conspirancium contra cristum in speciali. Et
circa hoc duo facit quia primo tractat de
cristo decapiendo 2o de eorum concilio
ibi Videamus. Circa primum duo facit
quia primo conspirant ad adversus cris-
tum conveniendum 2o inducunt
causas quare hoc est faciendum ibi Quoniam in-
utilis est. Dicit ergo primo modum con-
vencionis Conveniamus igitur iustum
id est cristum. Ista conspiracio completa
fuit Ioh. 11 Collegerunt ergo ponti-
fices et pharisei consilium et dicebant
quid hic homo multa signa facit quid
faciamus si dimittimus eum sic. Tercio
conspiratores inducunt causam huius conven-
cionis fraudem et accusant cristum
de multis. Opponunt enim contra eum duo-
decim accusaciones videlicet de infructuosa
occupacione et de maliciosa pertur-
bacione de superciliosa correctione et
de iniuriosa diffamacione de ambici-
osa presumpcione et de superbiosa blas-
phemacione de secreta revelacione de
dissidenti cognacione de criminali per-
suasione et de penali divisione
de preiudiciali comparacione et de super-
iali usurpacione. De istis articulis
sex ponuntur in lectione hodierna quorum
primus est de infructuosa occupacione
quam notatur cum dicitur Quoniam inutilis
est nobis. Arbor que est inutilis et in-
fructuosa mittitur extra ad ignem Luce 3 omnis
arbor non faciens fructum exciditur.
Eodem modo est de homine inutili quia nullus
ociosus debet permitti in republica
sicut docent omnes legislatores. Et hoc
persuadet quod unicuique rei accionem
propriam assignat et attribuit natura quod si ne-
garet proprias operaciones et acciones
negaret a rebus proprias essencias secundum
Aristotelem 9 metaphysice quarto. Sed iste cristus
est ociosus inutilis et nullum fructum affert
reipublice ergo iustum est et licitum per
consequens eum conveniendum et destrue-
re. Hec est prima eorum accusacio. Sed ista
accusacio dolosa est quia false accusant
cristum. Cristus enim fuit lux mundi
Ioh. 8 ego sum lux mundi. Cristus fu-
it lignum vite afferens fructus duo-
decim per singulos menses Apoc. 22.
id est docens et informans suos 12 apostolos
recta fide quia nichil aliud utili-
lius est in mundo quam lux que totum mundum
vivificat et illustrat. Si autem in-
utiles fuerunt eis culpa eorum fuit qui
se per odium cristi a luce diviserunt
Ioh. 11 Qui odit fratrem suum in tene-
bris est et in tenebris ambulat. Secunda
accusacio est de maliciosa pertur-
bacione et arguunt eum sicut hominem
finale tociusque civilitatis perturbativum

nullus ociosus debet permitti in republica

pax. igitur qui perturbat pacem ciui-
tatis dignus est de illa ciuitate
expelli quia ipse est perturbator pacis.
quia omni inquisitu est cum de ciui-
tatis cibitate hominem expellendum. et hanc ac-
cusacionem nostri cum dicit Contrarius est
operibus nostris. et ideo accusacio quia est
de perturbacione potissime debet mo-
uere principem regem vel imperatorem
et qualiter cumque rei publice rectorem.
quia finis operacionum principum est
pax subditorum. Unde Cassiodorus
variarum formarum epistola 22. Decet
regalis apicis curam qualiter custo-
dire concordiam. quia ad laudem regis
natus trahitur si ab omnibus pax
ametur. Quid enim est quod principem
melius predicet quam quietus populus. con-
corde senatus. et tota res publica
morum honestate vestita. hec ille.
Sed ad hanc accusacionem respondens est
quod christus fuit summus amator pa-
cis. quia pacem promulgauit nascendo
luce 2. In terra pax hominibus bone vo-
luntatis. pacem predicauit docendo luce 10
In quamcumque domum intraueritis primum
dicite pax huic domui. pacem le-
gauit recedendo cum legatis concedendo
pacem meam relinquo vobis pacem meam do vo-
bis Johannis 14. Sed quia pax vera est concordia
habere cum bonis moribus et litigare
cum vicijs. Sicut dicit Cassiodorus super
1a psalmos factus est in loco pacis locus
eius. et ipsi querunt inde eos perfectos
non esse fuit quia eis vel esset contrarius
vel conformis cum eis malis pacem
aut mala vel bona debes fouere
nam appetere concordiam est pessimus dis-
plicere 1 de consolacione prosa 3 ergo culpa
contrariis exercere malicia calcatur.

Tercia accusacio est de impiosa correc-
cione. et formatur sic impp[ro]perare
alicui peccata sua et viciosum et pacis

perturbatiuum. Sed hoc fecit christus a no-
bis quasi debet exterminari. Et accusacio
nostra in hijs verbis. Que concedat nobis precep-
ta vestra legis. Quicumque accusat
accusacio per legem Johannis 7. Nonne moises
dedit vobis legem. et nemo ex vo-
bis facit legem. Sed ad hoc dicendum quod non
caret scrupulo societatis occulte qui
manifesto facinori non desinit obui-
are in manifestum aut fuit facinus
eorum et ideo iuste debuit eos in-
crepare. sed quia obsequium dicitur et vitijs
eorum placet. ideo fecit est accusacionibus
aduersus. Quarta accusacio est de iniuriosa
diffamacione. et hec specialiter in doc-
trina et formatur sic qui malum docet
do sequatur et abducat homines a bonis
moribus publice vel occulte dignus
est expelli et ciuitate deponi. et quare
autem hoc imponit alicui nisi probet
dignus est pena talionis. Sed christus
publice dixit quod nos iudei falsa
et friuola docemus et legem dissolui-
mus nec hoc probat. ergo dignus est a tota
ciuitate exterminari. Ita hanc accusa-
cionem accipi potest de verbis saluatoris
Johannis 17 irritum fecistis mandatum dei
propter tradicionem vestram. et nostra hac accu-
sacio in hijs verbis. Et diffamat in
nos peccata dispensacione. Sed ad hoc dicendum
est quod falsis informacionibus est p[ro]
cipue respondendum a viris sed christus fuit
magister verax sicut ipsi perhibuerunt testimonium
Matthei 20. magister scimus quia verax es et
viam dei in veritate doces. et ideo sic
te et circa veritatem sancta est placere
veritate. igitur cum christus esset ipsa veri-
tas iustum fuit eos arguere de fal-
sitate doctrine nec fuit diffamacio. quia
falsa eorum doctrina notauit vnde se
diffamauerunt. Quinta accusacio est
de ambiciosa presumpcione et accu-
sant eum sic quomodo vos equaliter

pax vera est firma concordia cum bonis moribus et
litigare cum vicijs

sue dei arrogat cui petrum primi prelf
replicat · cristus autem ipse qui dixit
Joh 4 Si nescio me veni sed verus est
qui misit me quem vos nescitis ego
autem scio eum et qui scit eum patrem est
equalis ei in scientia Et ad istud dicitur
quod non sunt persone sed similis nobilitas
cum et per experimentum probatio ut
credent iuxta illud Joh 16 Nunc scimus
quia omnia scis et non est opus ut
quis te interroget Secunda accusatio notatur
cum dicitur Facit se vel iactat se
filium dei esse Tercia accusatio
est de presumptuosa blasphemacione
et formatur quomodo dixit se filium
dei vale exigit omnis fieri cultu sup
sticiosum et quia blasphemat deum sed de
blasphemis scribitur leuitici 24 Qui autem
blasphemaverit nomen domini morte
moriatur et hoc fuit crescens Joh 7 Vos
dicitis quia blasphemus quia dixi filius dei
sum Sed hec accusatio non repellitur quia
sunt blasphemie sed nec sunt amicitie
sicut opera manifestavit et probavit
cecos illuminando morbos curando
leprosos mundando et demones ex
mos eiciendo quod querunt Joh 10 vero
Mt 21 convictus centurio dixit vere
filius dei erat iste Sed accusatio notatur
in littera cum dicitur filium dei se nominat
licet omnes domini generaliter filii dei no
minentur et sicut Joh 3 Videte qualem
caritatem dedit nobis pater ut filii dei
nominemur et simus et Joh 1 De
dit eis potestatem filios dei fieri · hiis
qui credunt et cetera Sed dicitur
filii dei singulariter computati · Sap
5 computati sunt inter filios dei et inter
sanctos sors eorum et filios autem
deorum praesumptuose quia singulariter filius
dicitur quia sicut ille deus qui est inmu
tabilis in potencia ineffabilis in sapiencia
et media in clemencia Debet ergo

in istis apparere primo De primo dicitur
Vestis potencia — carnis mortificacio
Filii sapiencia — per — sancti formacio — nex
Spiritus sancti clemencia — peccati dimissio
eis Aggei 2 Accingimini et estote
filii potentes · accingimini per continen
ciam carnalis voluptatis que attine
tur per quatuor zonas habet in pretexta quatuor exce
ptis propheticis · Unam ad pectus unam ad
ventrem · unam ad renes et unam ad
lumbos Ad pectus debet esse zona aurea
ad ventrem zona linea ad renes zona
iuncea et ad lumbos zona pellicea
Zona aurea est in medio metallis pu
ritatis et hec debet poni ad pectus contra
immundas cogitaciones Zona linea
est que aliena nimie superfluitatis et hec debet
poni ad ventrem contra superfluas com
messaciones Zona iuncea est prima
rigide austeritatis et hec debet poni contra
libidinis titillaciones · Zona
pellicea est reminiscencia in re mortali
tatis et hec debet poni ad lumbos contra
voluptatis delectaciones De prima
zona Apoc 1 dicitur de Johanne qui vidit
personam similem filio hominis vestitum
podere et precinctum ad mamillas zo
na aurea De 2a Joh 13 Cristus pre
cinxit se linteo cepit lavare pe
des discipulorum suorum De 3a Job 12
Balteum regum dissolvit et precinxit
fune renes eorum De 4a Mt 3 Joha
nes habebat zonam pelliceam circa lu
bos suos · qui autem sic sunt amicti fi
lii potentes esse possunt per carnis
mortificacionem Referunt fabule et scri
bitur li 2 epistolas Ovidii epistola penultima
Herculem nato de alcimena Juno ux
or Jovis voluit eum interficere · et mi
sit ad puerum iacentem in cunis duos
angues ut puerum interficerent qui eos
manibus constrictos occidit et in hoc
apparuit eum esse filium Jovis · Her

Herculo nato pro uxor Jovis voluit eum interficere

culos et quibus litteratis qui nascitur spi-
rituali filiacione gloriosa. Cum vero Christo
mittitur duas. Sic enim post hos nasci-
tur sicut senex. Job 3. Nutritur delicate
et ponitur in carnis. Cum nascitur divi-
ciis deliciis, decimis et oblacionibus
carnaliter debitis pro nomine castri. Sicut
evenit forte. Cum esset pauper scola-
ris vivit satis caste et satis devote.
Cum autem iam est in carnis nascitur molli-
bus, epulatur cottidie splendide. Secun-
dum eius id est spiritualitatis duos agnos mit-
tit ut sic occidatur filius iste vomis ut
vomis vel pergula ut lupinas et sa-
bini ex deliciis et honoribus oriuntur
carnis temptaciones. Et si velit oste-
ndere quod sit filius vomis, manibus id est po-
testate recipere vomis et voluit ag-
nos temptacionis occidit. Et sic se filium
vomis id est Christi ostendet ut dicere pos-
sit de eo Christus Math 3 Hic est filius
meus dilectus in quo mihi bene complacui.
Sed timendum est et cavendum ne de istis fili-
is conqueratur Christus dicens Isaie
1 Filios enutrivi et exaltavi ipsi
autem spreverunt me. Qui enim debent es-
se filii Christi sunt hostes. Et qui de-
bent esse potentes fiunt imbecilles.
Vivunt in pompis et vanitatibus
deliciis et voluptatibus et carni suc-
cumbunt nec contra eam sed contra Chris-
tum pugnant. De quibus de Babylone [illegible]
22. Ministri Christi crescunt et fi-
unt antichristi. Honorant meretrices de bo-
nis domini quos non defe-
runt. In his hoc cottidie videmus mere-
tricius nitor, histrionis habitus, regius
apparatus, inde aurum in frenis, in sellis,
in calcaribus et plus calcaria quam
altaria fulgent. Inde mense splendide
cyphis et abis, inde comessaciones
et ebrietates, inde cythara et lyra et
tybia, inde redundancia torcularia

et promptuaria plena eructancia ex hoc
in illud, inde dolia pigmentaria, inde
referta marsupia. Pro huius volunt es-
se et sunt ecclesiarum prepositi, decani, archidy-
aconi, episcopi, archiepiscopi. Bernardus ille. Et contra is-
tos malos homines loquitur in eodem ser-
mone parum infra dicens: Olim predictum
est et nunc tempus impleccionis advenit.
Ecce in pace amaritudo mea amaris-
sima, amara prius in nece martyrum, ama-
rior post in conflictu hereticorum, amarissi-
ma nunc in moribus domesticorum. Non fugare,
non fugere eos possum; ita invaluerunt et
multiplicati sunt super numerum. Intestina et insana-
bilis est plaga ecclesie et ideo in pace
est amaritudo amarissima. Sed in qua pa-
ce? Et pax est et pax non est. Pax a pa-
ganis, pax ab hereticis, sed non pax a
filiis. Vox plangentis est in tempore isto:
Filios enutrivi et exaltavi ipsi autem
spreverunt me, contempserunt et maculaverunt me
a turpi vita, a turpi questu, a turpi commer-
cio et a negocio denique perambulante
in tenebris. Superest et iam de medio fiat
demonium meridianum. Bernardus ille. Ista ma-
li filii dei non sunt potentes a Christo sed
imbecilles et debiles et filii sunt car-
nis. Romanos 9. Non hii qui filii carnis fi-
lii sunt dei sed qui filii promissionis. Et
Galatas 4. Filius carnis mee pugnavit
contra me. Non sic vos karissimi sed appareat
vos potentes primo Ephesios 5. Estote
sit imitatores filii karissimi. Secundo debent esse
filius id est [illegible] apparere fi-
lii sapientia [illegible] informacionem
eius cum dicatur illud Thessalonicenses 5. Omnes
vos filii lucis estis et filii dei. Ergo
cum [illegible] doctrina officium illumina-
re sicut lucem super corda [illegible]
Ephesios 5. Ut filii lucis ambulate. Sed verendum
est quod de istis filiis iam veri-
ficatur quod olim de filiis Helym dice-
batur 1 Regum 2. Filii Heli filii Belyal.

Qualiter ministri Christi fiunt / antichristi.

nec facere diuinum neque officium sacerdotis
ad ipsum. Secundo debet in eis apparere summa
sua clemencia pro iuuante remissione
et hec est maxime ipsum quod filii orsa dis
cum sunt, nam cristo ipsum est miseri. et
ideo nobis dicatur luce 6 eritis fi
lii altissimi quia ipse benignus est deus
super ingratos et malos. Estote miser
cordes sicut et pater vester misericors est etc.

Factus est nobis lectio 2a
in traductione cogitacionum ma
nifestandis est nobis eciam ad in
dendum quia dissimilis est illius vita il
lius et immutate sunt vie eius. Pro
pter hoc in textu precedenti super accusatoribus
iudeorum contra cristum in leccione ista ad
ducitur dum alie contra eius. et secundum hec la
dividitur in duas partes. Nam primo accusant
cristum de secreti reuelacione. 2o
de discordi quasi ac. Primo ibi gravis est
nobis. Accusant ergo primo sicut ille qui oc
culta secreta reuelat proditiosus et frau
dulentus secundum id prouerbiorum 11 qui ambulat
fraudulenter reuelat archana. Sicut ergo
proditiosus et fraudulentus est a quolibet
homine extirpandus. talis autem est cristus
ergo etiam et magis homini accusacionis accu
perunt. Mathei 9 cum vidisset ihesus cogi
taciones eorum dixit quid cogitatis
mala in cordibus vestris et loquebatur in
deis murmurantibus dicit quod paralitico
sanato peccata dimisit sicut supra expecta
ta fuerit. ex hoc cum concepisse debebant
quod videret fuisset deus quia solus deus
videt cogitaciones hominum. unde primo para
lipomenon dominus scit cogitaciones hominum quo.
Arguunt ergo contra cristum quia mag
secreta scit scilicet hominum cogitaciones. et ideo
quia reuelat cogitaciones hominum eos
maxime confudit et est nociuus in eos
mutitate. ergo ipsum licet esse per erudicio
nem destrui. Hec accusacio ponitur in
hiis verbis Factus est nobis in traductione

i. per palacione sui quantum est cum tra
ducere sunt quos exemplare i. palla
lare eos qui sunt occulti. et cedit
ad dehonestacionem aliquorum. et sic ac
cipitur traducere. Mathei 1 Joseph autem
cum esset iustus et nollet eam traducere
voluit occulte dimittere eam. tradu
cere i. palare ad dehonestacionem vir
ginis coram iudice. 2a accusacio est
de discordi quasi ac et formatur sic
communiter studet singularitate et
dissimilacioni aliorum quantum vivere cum
videtur esse sismaticus in republica
quia recedit a quolibet unitate et quanto forte
sicut talis est iste cristus ergo sismaticus
et habens discordie quasi accionem cum a
liis talis est periculosus in republica
quare etc. Ista accusacio deduxit
concedens quod sunt dissimiles eius quia qui
sunt mali et ipse cristus bonus dis
similes sunt quia sine peccato conceptus et
natus sine peccato super quasi uitam. Unde
malis sunt dissimiles et bonis similes.
Hec autem accusacio ponitur in hiis verbis
Grauis est nobis eciam ad videndum quia
dissimilis est aliis vita illius et immu
tate sunt vie eius. i. varietate autem
sunt vie eius i. opera eius. et iste mo
dus loquendi ostendit eos fuisse val
de invidos. non solum dicit quod sunt
eis grauis ad conversationem vel conuer
sationem vel ad eum audiendum sed
grauis sunt eis eciam ad videndum. In
quibus est de ipsis quod magis spiri
tualiter immutatur sicut patet 2 de anima
Spiritualis immutacio magis grauat
quam corporalis. et ideo invidia
fecit eos valde tenues quod bonum
hominem sine lesione videre non po
terat. Sapientie 10 nequam est oculus in
uidi. Mathei 20 an oculus tuus nequam
est quia ego bonus sum. Sunt cum de ipsis

sicut de bubone et vespertilione quorum
oculi non sustinent lumen solis quod
oculis egris odiosa est lux que puris
est amabilis. sicut dicit Augustinus confessionum. Ter-
tia causa videndi oculos habent tam bo-
ni quam mali ut de omnibus felicitatibus
torqueantur. Vnde quanta felicitatem sunt
gaudia beatorum tanta videntibus tormenta
Sed aut accusatio in caput eorum resilit
si iuste iudicatur. Sed est sexta tertius
ymaginationis. quintus est non admi-
Nota quod multa tamen parva gravia sunt
peccantibus que non sunt gravia viris iustis
Sunt enim leviora que gravia sunt peccatoribus sicut

Onere / Opere — in — peccatorum / mandatorum
Via / Dimi — in — iustitiam / iudicium
Quia primo dicitur in persona com(m)uni, pro singulitate: iniquitates supergresse

sunt caput meum et sicut onus grave grava-
te sunt super me. quinto ad esse magis grave-
tatis velocius dividit medium et
descendit ad centrum terre si posset quod
omne grave appetit quod medium suum sit
medium mundi. dicit philosophus 4 de celo. et
si esset aliquod grave quod ad in instanti
descenderet et subito diceretur quod illud
foret infinite velocitatis quod secundum pro-
portionem velocius descendet quanto
gravius quod in tempore movetur. sicut philosophus 4
physicorum 76. Sic est quod peccator moriens
descendit ad medium terre subito et
in instanti quod infernus est in medio terre
Job 21 Ducunt in bonis dies suos et
in puncto ad inferna descendunt. in punc-
to hic est in instanti quod gravitas peccati est
omnis gravior infinite gravitatis
Et est magnitudo quod si ferrum cum
magnete ponatur in uno appendi-
culo eque libris non erit in momento
gravior sua gravitas inclusio promove-
bit suum descensum sed tamen descendit quando
premisit gravitatis magnetis. cum
tamen quia magnes naturaliter attrahit

ferrum ad se ut per modum finis sed per
modum efficientis. Unde non plus ponde-
rabunt ferrum et magnes quam magnes
solus. Sed ferrum est durum ad dividendum.
ita difficile est homo victus fortis et arbi-
trii liberi tamen quam difficultas sit vinci
non potest. secundum Augustinum de libero arbitrio. Magnes talis
magnes deus est quam deus magnus
dicitur in psalmo. iste magnes naturaliter trahit
ferrum scilicet homines quod sunt boni cupiditatis
naturaliter homini est inserta dicit boecius 2 de consola-
tione prosa 2 et Johannis 6 nemo potest venire ad me
nisi pater qui misit me traxerit illum quando
dura igitur deus et homo se tenent simul
et coniunguntur in fortitudine huius vite peregrina-
tione et civilitate homo non est levi gravis dura
deus ipsum sustentat et confortat. Unde
apostolus Omnia possum in eo qui me confor-
tat philippenses 4. Sed si separetur a deo et ponatur
in cornu appendiculi libre per peccatum
mortale statim fit homo in momento ipsi gravis
in tantum quod si moriatur statim ad infernum
descendit et hoc est quod significatur dicitur Job 7
Posuisti me contrarium tibi et factus sum
michimet ipsi gravis. cur non tollis peccatum meum et quare
non aufers iniquitatem meam. quod dicitur aufer iniquitatem
meam et statim ero iuxta te in alio appen-
diculo eque libris et ullomodo erit in-
michimet gravis. primo tunc ponas quod
volueris in parte contraria et ego quia diu
est adhesi non cadam. et hoc est quod dicitur
Job 17 pone me domine iuxta te et cuius
manus pugnet contra me. In huius figuram
vidit zacharias mulierem quandam sede-
re in amphora habentem in ore suo massam
plumbi et dictum est quod hec est impietas
zacharie 5 in signum quod omnis iniquitas
oppilabit os suum et quod omnis iniquitas
gravis est quod dicitur Ecclesiastici 22. Super plumbum quid
gravabitur et ideo impii in qualitate sua
ad ve etiam descenderunt si se sic non cor-

cum tamen sit gravia peccantibus quando non sit gravia iustis

·V·

repit/ penitēdo et hoc ē qđ dr ybi 1.
comanđo. Hec gēli prāta ꝓꝑlo gui
inigtate ſcim negua filios ſcelatꝭ
¶ 2º malis hōībꝫ videt̄ grauia oṗa
madatoꝶ et i hoc decipiunt̄ ca 1
Iob 7 madata eiꝰ grauia nō ſt̄ grau
tas rei nucꝫ bn̄ ꝓpendet̄ ꝑ viri
impotēte ſꝫ ꝑforte. Dr̄ ñ. uidiā
i viroꝝ et uītabꝫ nō debꝫ accipi
ſcdm ſꝫlam opinionē carnalis ſꝫ ſcdm
rectā rōnem ſapientis ſt p3 2 c.
et io q malis aſpet grue nō ideo
ē diceđ grue qꝛ ſūt inſrmi. Im pᵒ
Inſrrmati ſūt et ceadūt. Dꝫ
q ignis ē totalr̄ leuis et tra tōr
grauis qꝛ ē grue ſimp ꝑmiptū uō
ex tra et igne erit ꝑ tr̄ grue et ꝑ
tim leue. et ſi tra ꝑduct̄ inipoꝛ
tale deſced3. ſi aūt ignis aſcedet
Tr̄c aīa huāna grauis ꝑtꝫ p̄cim
ꝑ qcupiam originalē3 Ecc 40 ſu
gū grue ſup filios adā a die exi
tus de uetre mris eius uſqꝫ i die
ſepulture. Vnde ip̄s Anima mea ſt
tra. cautis ē igms. Luc 12 ignē
veni mitte in tra. qꝛ q̄ ita ē qđ
aīa ſepat̄ a cōte ſit ſit tra ſimpr̄
et grauis deorſū ſt̄ur de p̄ccō i pc
catū. Ecc 3 Cor ncqꝫ grauabit̄ do
loibus et ꝑccor adiacet ad p̄ccan
du. et tūc deſcedet eiꝰ diſtinctō
trumo ad trena et vana hꝫ uite
et ſit tota grauis. ap̄t qđ argumt
acute tales p̄s ſilii hōīm uſq
grui corde ut quid diligit̄ va. et
que mēdacium. glō. om̄a trea ſt
mēdaciū qꝛ non ſtaue q ꝑmit
tūt. ſꝫ ctē ſi ſiat ꝗmipis cautat̄
ad diiꝫ. aīa ꝓdit de ſua grauitate
qꝛ q̄nto intēdit̄ grauitas. tanto di
minuit̄ cupiditas. ſcdm Aug. ap̄t
quā nō ſt eius amor ſtri ꝑfcē
ſt debet. et intm̄ ſt ipa caritas

intēdi et augmētū q ſiat aīa
magis leuis i. tēdēs uſqꝫ ſupmā
ꝑdilcōnē q grauis ad ipa tpalia
et ꝗ ſmrſit ſt̄ ſupat nō que ſup
tra. Col 3. et ſi ſic leues eſſemꝰ
om̄a dei madata facilime ſace
mꝰ ¶ Tcīū q malis videt̄ grue
ē diuinū bn̄ſiciū. Diſplicet eī
malis q boni qui viuūt cuicuo
mō eos bn̄ſaciūt/ et bn̄ viuūt.
·et talis ſpē dicit̄ iudeus q̄ loqt̄
i ꝓpoſito de bono viro dices grauis
ē nō. eci adūid. ¶ 4m q malis
videt̄ grue ē diuinū iudiciū
et ita ē ſiue erroē. De iſto eī iu
dicio dicit̄ ybi 30. Ecce nomē dñi
venit de longīquo ardēs ſorma
eius et grauis ad portādū. qꝛ tō
grue ab altiori deſcedit tanto ſor
cius cadēdo ledit ſꝫ criſtus ad
iudiciū ecclo empirreo deſcēd3.
Im pᵒ A ſūmo celo egreſſio eiꝰ tātꝰ
ad incarnacōꝫ qua adiudiciū ſīna
lis diſſinicōm ꝗmpn aūt deor
ſū ſtabūt inꝓſūdo iuſno et io
grauiſſime ſup eos ſtia lata cadꝫ
¶ Nō q coquis mali ſt̄ grues et
ponderoſi magna oppſſio erit i inſ
no poſt diē3 iudiciū. qꝛ coꝝ tpa
erit inabl̄r grauia. et quotꝫ ſcdm
ulam ſuc potēc conabit̄ uſus
tetru. ꝑſſia mayora ibi ſiet. Et
tn̄ qtinigit h' imaginari qꝛ da
mnā3 ex iuſticia ꝓcedēte q licꝫ
quibꝫ eſſet digniꝰ centᵒ grauiora
tn̄ loca tetralia ocupabūt et
minꝰ grues loca exͤriora et ſic
erit inter ꝑſſia qua ſiſiet eos
uſo. ¶ Nō dicā ē ecl ca. qꝛ tūcꝫ
ſit homo grauis et ponderoſus ꝑ
p̄ccā et qtᵒ deſcēdat cadēdo
ꝑ p̄ccā. nūqua tn̄ ꝫ de eo ſinalr̄

depellendum. Pro huius est si ad aliquem casu-
dit ab alto quantumcumque a summis acci-
dit si posset ante casum ad terram re-
pelli a linea casus non cadet ter-
nius quam si cecidisset a loco in quo a
linea casus est repulsus. Unde si
homo cadet a tecto domus et du-
esset cadendo alius stans super terram
eum repelleret extra a linea recta
sui casus ipse ad terram cadens non
plus lederetur quam si a loco depul-
sionis a linea casus terminaretur ita
quod nocumentum tamen casus quod precessit
per illam depulsionem impeditur. ¶ Quod ar-
[illegible] cadit continue quamdiu est in spacio per line-
am rectam usque centrum terre quod est infi-
mus. Sed sunt homines stantes et non
cadentes scilicet sicut unum in terra quod est cen-
trum vel per predicationes vel per orationes vel
per perceptionem sacramentorum a linea sui casus
depelluntur et ideo non cadunt [illegible] ut co-
muniter omnis homo usque per mortem si-
ne [illegible] de casu non leditur nec aliqua
pena sentit pro casu si peccatum in hac
vita remittatur. ¶ Dubitatio etiam
super materia proxime accusatoris que est de de-
tectione secreti revelatione scilicet specialis. Utrum
aliquis teneatur ad preceptum sui iudicis
revelare secretum sibi sub commissum. Et
arguitur quod sic quia obedire deo oportet
magis quam hominibus Actuum quinto. Sed iudex
habet vicem dei ergo magis est ei obe-
diendum quam homini qui commisit illud se-
cretum. Preterea fuerunt inventi quidam
qui mobilia nobilia eis depredati fue-
rant qui ea revelent. Ponamus
ergo quod unus inveniens committat fidei
alterius quod dampnavit dominum suum in quadam
causa. Queritur an alius debeat ser-
vare secretum ipse est periurus contra dominum
suum. Non ergo est infidelis contra socium. Preterea
aliquis committit fidei mee omnem
quem commisit contra confessionem. Contingit

postea quod est de eodem crimine infamia
iudex inquirit et cognoscat per veritate
dicenda. Queritur utrum in quantum teneor reve-
lare iudici. Videtur quod sic quia non teneor
magis celare quam ille qui commisit ex
ordine caritatis sed iste dicere tenetur
ex quo laborat infamia. Videtur quod non
quia non faceres contra fidem et [illegible] nullus
preceptum dei potest. Ad oppositum arguitur
veritatem fraude et servare fideliter sunt
de iure naturali. Sed nullus iudex potest compellere
homines ad illud quod est contra illud iure. Ergo
nullus iudex potest homines per viam iuris
compellere ad revelandum secretum sibi sub
commissum. Ad questionem dicendum quod secretum potest
esse duplex. Quia vel tale quod potest servari sine
peccato vel non. Si potest servari sine peccato tunc quo-
cumque celare tenetur quia sic sub secreto re-
cepit et non tenetur dicere nec prelato nec
[illegible]. Quod autem non potest celare sine
peccato quia forte est de aliquo perpetrando
in nocumentum aliorum. Sicut aliquis commit-
tit michi sub secreto quod ipse tali nocte inter-
ficiet hominem vel comburet domum. Et is-
tud non teneor celare quia quod per caritatem
institutum est per contra caritatem militare
non debet. Extra de [illegible] et dices
et tale secretum ad preceptum iudicis ho-
revelare tenetur. Posset enim contra bonum
iusticie quam tale secretum vellet servare
si ad effectum tale deduceretur secretum.
¶ Secundo dico de sigillo confessionis quod si quis
sub confessione recepisset nullo modo etiam
pro morte revelare debet. ¶ Unde sciendum
quod quando aliquis dicit sic forte laico presbite-
ro vel cuicumque. Dico tibi hoc sub sigillo confessi-
onis et non confitetur est confessio sacramentalis
ibi non est sigillum confessionis sed tamen si-
gillum secreti. Unde talis sic recipiens
secretum et postea revelans peccat mor-
taliter sed tamen non est revelator confessionis
quia nulla confessio sacramentalis ibi fuit per-
actum. Sigillum secreti sic est. quod hoc dicit

Nota bene

Utrum aliquis ad preceptum iudicis teneatur revelare secretum sibi

Utrum liceat revelare sigillum confessionis

Dico ista et subiecto placet et admitte et aliq admittat si tue revelet peccat mortaliter et contra perdicionis meretur. Ad primum dicendum et quia deus precepit hoc servare fidelitatem, in illud non redundat in dampnum proximi, ideo non tenetur. Ad secundum talibus promissis non debet admittere secretum, quia esset contra mandatum, si scilicet debet dicere duo suo vel alicui de cuius dampno dicit alter dicitur. Ad secundum quia dato quod promisit secretum servare tenetur illud duo revelare quia est mandatum servandum et periculum de illicita promissione sine iure. In malis promissis rescinde fidem et in turpi voto muta decretum, hoc est ysidorus. Tho. 2a 2e q. 33 ar. Dubium est quando licet eis se iurare de non revelando secreto cum videatur esse contra preceptum de correctione fraterna. Mat. 18 si peccaverit in te frater tuus. Dico quod iuramentum debet intelligi salvo illo precepto et per consequens sine tamen corripere quantum sufficit et per hoc corrigere et monere ad restitutionem si oporteat et postea potest cum eo semper deprehendit duo intimare non autem prelato nisi sit ordinatus per preceptum ecclesie in art. Vel tercia aut causa potest contingere quod homo teneatur celare illud quod novit, id est ex hoc quod ipse salvus fiat. et nondum servavit ordinem correctionis fraterne 2o ex promissione sub secreto et 3o ex confessione quod est maxime. Ad 3m dico quod non tenetur revelare illud in dia unde preceptum iuris et iuramenta que exiguntur de vitiis dicenda sunt intelligitur servato ordine iuris et ordine caritatis etc. lectio 27

Tamquam mugaces estimati sumus ab illis et abstinet se a viis nostris tamquam inmundiciis et profert novissima iustorum et gloriatur se patrem habere deum. postquam in precedenti ostendit accusationibus quibus iudei accusant christum. ad quem in lectione hodierna supaddit quartam accusationem et primum hec lectio ista dividitur in quatuor partes. Nam primo accusatur de criminali derisione. 2o de speciali divisione. 3o de prudenciali comparatione. 4o de spirituali usurpacione. 2a pars ibi abstinet se. 3a ibi profert. 4a ibi et gloriatur. Prima accusacio formatur sic ille qui sceleri conniventes contempnit et perpendit pacem quem perturbat et quem per regnum debet a comunitate repellimus sed christus de bone creacione. Et ordinis non tollit iudeos per perpendit quare etc. Hec accusacio ponitur in hiis verbis Tamquam mugaces estimati sumus ab eo. Mugax mugacis est ois genus et dicitur homo qui totaliter et superflue dat se trufis et talibus unde dicit hec et hoc et hec mugax cuius ultima littera est s. hebreum nomen est et ideo significat quod mugax mugacis et est indeclinabile et ponitur sophi. 3 mugaces qui a lege recesserunt quasi gallia. Gloza exponitur mugaces id est vanos. Dicit iudei ergo quod servavit precepta et estimati a christo tamquam mugaces id est homines trufatores vanos et inutiles. Sed in hac accusacione magis accusant semetipsos nam tales fuerunt in rei veritate in ipse qui vitas fuerunt potuit de eis aliter estimare. Secunda accusacio et decima communis est de speciali divisione. Et formatur sic Carnaliter dicit se a vita communi trahes se ad conventicula et speciales confederaciones est nociva in republica sed talis christus abstinet enim se a nobis

Animal promissis rescinde fidem et in turpi voto

dicit hec de illo mugax mugacis est quod est genus duo

trahit se ad discipulos et ostendit
se cum lege antiqua igitur ante emendatio
nem nostri et ponitur hec accusatio in
hiis verbis Et abstinet se a vinis
mulierum tamen ab immundicie quam ad istam
accusacionem dicendum est quod cristus legem
eorum protunc servavit et implevit et
perfectiore lege docuit quam prius eorum
quia post hac per legem eorum successiva fuit
lege. Unde ille legem illa homines
divulgavit et bonis et suis illa
recipientibus se coniunxit et a ma
lis hominibus et deo inobedienti
bus se subtraxit. Tercia accusatio est
de spirituali operacione et formatur
sic operaciones sunt odiose et con
forme contrariter errant concordia. sed
cristus tales operaciones fecit. profert
enim gentiles viros qui legem non habent
nobis iudeis qui legem dei habemus
quod in preiudiciam nostrum fiunt tales opera
ciones et hoc dicitur in hiis verbis
Et profert novissima victoris i. prefe
ruit viros novissima i. finale prin
cipium victoris ierusalem non obstante
lege nostra. Hoc dixit cristus Matheus 12
Ubi dixit quod viri ninivite qui ege
runt penitenciam ad predicacionem ione
et regina austri que sola fama Sa
lomonis audita venit ut infor
maretur ab eo surget in iudicio et
condempnabit generacionem iudeorum qui contemp
serunt esse cristo qui maior fuit
tam salomone quam ione. ista accusatio
refellitur per semetipsos. Ita namque fe
cit in hoc quod victores pretulit ipsis ma
lis. Quarta accusatio est et duode
cimus terminus sed est eadem cum sexta dicte
Unde accidit etiam de spirituali usur
pacione non divine. et hec cum dicitur
Et gloriabitur patrem se habere. Unde iste
due accusaciones filium dei se nominat

et gloriabitur patrem se habere deum. Idem di
cit realiter. et replicatur hic ista
accusacio quia est de maxima gravissima ut
potest de blasphemia et usurpacione
divine honoris sed ut dictum est de sexta accu
sacione agetur non non usurpavit
sibi naturam divinam se habere per maxima magis
ima demonstravit et multo gloriabatur
se deum patrem habere. non per falsa gloria se
nam quia ne sic erat testante voce patris
Matheus 3 hic est filius meus dilectus in quo
michi complacui ipsum audite. gloriatur se deum
patrem habere. Nota quod magna est gloria
et vacat habere deum patrem et posse
cum fiducia constanter dicere cottidie pater noster
qui es in celis sanctificetur nomen tuum Matheus 6. gloriatur
enim quidem de progenitoris nobilitate
Nobilius deo nichil esse potest. De
quo singulariter dicitur Luce 19 homo
quidam nobilis abiit in longinquam regionem acci
pere regnum. Alii quidem gloriantur de pro
genitoris dignitate. Deus tanquam unus
rex et imperator est in psalmo Deus
autem rex noster ante secula. Quidam
de progenitoris diviciis. et de eo di
citur gloria et divicie in domo eius in psalmo.
Quidam de progenitoris miliciis. et
ipse dux est exercitum princeps milicie
belli. De quo Job 25 numquid est numerus mi
litum eius. Ergo consideret gloriemur deum
nos habere patrem. quia ecclesiastes 3. Gloria hominis
ex honore sui patris. et dedecus filii
pater sine honore. Invicem cum isto pre
libate sufficiant ex hiis capitulis si enim fuimus   mus
Regalitate quiescentes exsuga obscure eum delectamus
Hilaritate allocantes contraria oportet adeum videamus
De primo fit nobis cristus dulcissimum
certum quod non istis deus nobis defi
ciet si eum sequerimur Luce 11 Quis
vestrum inquit cristus de vobis patribus
petit a patre suo panem numquid
lapidem dabit ei aut piscem numquid

quod pistor ipse petere dabit ei. aut si petie
rit ovum numquid porriget illi scorpio
nem quasi diceret non. et tunc arguit christus
a multo fortiori. si ergo vos homines cum
sitis mali nostis bona data dare
filiis vestris, quanto magis pater vester de
celo dabit spiritum bonum petentibus se. et ideo
nullus timeat mundum contempnere et
paupertatem pro christo subire. Cum magister
ordinis predicatorum frater Jordanus
in quadam abbacia cisterciensi receptus
fuisset, convenerunt ibi cum monachi et
secum amicabiliter conferentes quesierunt
ab eo: magister, quomodo potest ordo vester dura
re cum nichil habeatis unde vivatis.
licet mundus sit vobis devotus, immo tamen
semper timemus et metuimus quia refrigescet
caritas multorum, et cum parentes ele
mosinas defecerint. Respondit magister
mansuete: si vobis videtur rerum
bona probatur in latere, quia vos caritas
defecerit, quia ubi vos allegatis scriptum
ut permittitur. Quoniam superhabundabit
iniquitas et refrigescet caritas,
sed quando superhabundabit iniquitas homines
raptores et predones auferent bo
na vestra, et tunc vos mendicantes necessi
tatis defecerint, et ipsi vobis debe
mus vestris conferent habundanter. Contra
quod pater habens multos filios mittendos
ad scolas tres vel quatuor, seniori dat
pecuniam pro omnibus, numquid eum plus
diligat? quia fortasse plus diligat
iuniorem, sed quia magis expertus de
secularis. Sic etiam deus dat alicui
homini divicias huius mundi non quod ipso
tamen sed pro ipsius pauperibus quorum se
nescallum et dispensatorem faciat
tale, et nisi eis erogaverit punietur
et finaliter arguetur. Unde vos divi
tes rectores videatis quod pauperes
habeant sua pte. caveat vero quilibet

quod cristus diligentibus se bene servientibus sufficienter providebit

quod non sit sicut Judas. Judas enim loculos
habebat et ea que cristus ordinavit
pro pauperibus asportavit et in usus pro
prios convertit. Sic etiam divites quidam
portant loculos et bona pauperum
convertunt in usus proprios, non ad opus cristi
vel pauperum, sed in voluptatibus et vani
tatibus huius vite. Quoniam vero deus
dat divitibus divicias racione paupe
rum docet Augustinus super sermone 2o. Dives
inquit et pauper duo sunt sibi contraria
sed item 2o sibi sunt invicem necessaria. nullus
indigeret si ab invicem se supportarent, et
nemo laboraret si ambo se invi
tarent. Dives propter pauperem factus est
et pauper propter divitem factus est. pau
peris est orare et divitis erogare.
pro parvis magna compensacione do
mina eius pecunia magna nascitur co
pia secundo ager pauperis cito
reddit seminantibus fructum. Via
celi est pauper per quam venitur ad pa
trem. hec Augustinus. Et racionabiliter vide
tur christus voluit pauperibus
sollicitudinem concessisse a carnis vic
tu suo. Ex quo enim precepit divi
tibus quod sint solliciti circa pauperes sus
tentandos de suis elemosinis, superfluum
esset quod pauperes similiter forent solli
citi circa idem. Ideo quoniam dicit
discipulis suis Mathei 6: Respicite
volatilia celi quoniam non serunt neque
metunt neque congregant in horrea et
pater vester celestis pascit illa. Et
infra: Nolite ergo solliciti esse dicentes
quid manducabimus aut quid bibemus
aut quo operiemur. Hec enim omnia gen
tes inquirunt. Scit enim pater vester quia
omnibus hiis indigetis. Querite ergo
primum regnum dei et iusticiam eius
et hec omnia adicientur vobis. Hec est
spes et regula pauperum firmis
sima quia si bene fuerint deo

q̄ omnia ꝑ alia adiacent eis
et si nō ꝯ̄tem decordinate affectus
quem tu indigeas. Secundo dicitur
iste pr̄e qui deus est regulatiue
conueniens castigacionis mī tēl omnia
q̄ pr̄ dat filio suo ꝯ̄m phm 8 ethicorum
post disciplina dat eum pr̄ filio
suo nutrimentum et disciplina et
vulgariter dicitur q̄ melius est puer non
natus q̄ male informatus. Hebr. 12
quis enim est filius quem nō corripit pater. no
bilis homo qui habet filios vel alios
facit eos diligentissime castigari
corripi et flagellari pro omni defectu
ubi garciones et famuli dimit
tuntur impune. et ideo dicit apostolus ad gala
thas 4. quanto tempore heres paruulus est nichil
differt a seruo cum sit dominus omnium sed
sub tutoribus et actoribus usque ad pre
finitum tempus a patre. Sic omnipotens deus re
probos et dampnandos finaliter dimit
tit sic noluit. filios nō suos casti
gat et corripit nunc per infirmitates
nunc per subtractionem bonorum temporalium
nunc per detractiones malorum hominum
que omnia sunt tollerabilia sufficienda
cum cogites q̄ pr̄ est qui inflat et sa
nat ista. et q̄ hereditate nos fruat
et hoc est quod dicit Sap. 11. hos quasi
filios tamquam pater monens probasti illos
autem tamquam rex durus interro
gans condempnasti. et ideo eccl. 3.
iudicium patris audite filii ꝯ̄ dilecti
et sic facite facite et salui sitis //
Tercio venientem isto patre in hilari
tate allicientis consolacionis si ad eum
redeamus quantacumque peccauimus
figuraliter hec est expressa ad literam luc.
15. de filio prodigo qui cum a patre suo
ne substancie porcionem petiuisset et iam
in regione longinqua viuendo lux
uriose cum meretricibus expendisset
et tandem compulsus miseria ad pa
trem redisset. cum adhuc longe esset
pater eum occurrit et cum dixisset pater pecca
ui in celum et coram te. et non sum dig
nus vocari filius tuus. fac me sicut unum
de mercenariis tuis. tunc pater amplex
us et osculatus dixit seruis suis cito
proferte stolam primam etc. Dicamus ergo isti
patri sicut filius dixit patri suo secundum vali
lium: tum quod venies grate amor
eo sit vilior quam a prima oritur.
ita dixit filius patri suo q̄ ꝯtinue offe
dit et reconciliatus est patri. Hec vale.

Videamus ergo si Marcus 26
sermones illius veri sunt et tep
temus que euenit nouissima illius
si enim est verus filius dei suscipiet
illum et liberabit illum de manibus
contrariorum. Postquam sermones posuit conspi
racionem iudeorum ad cristum crucifigen
dum. hic ponit eos conspiracionem ad
cristum occidendum. Et circa hoc duo
facit. Primo tractat de emolimentis
q̄ ipsi de morte cristi paciebantur. Secundo
de tormentis quibus cristum ad mortem af
fligunt. Primo ibi gloria. Circa primum no
tandum q̄ nichil boni facimus nisi q̄
possit eis ꝯuenire nisi una experi
encia euidentie an esset verus filius
dei an non. et sic fuit crudelis curiosi
tas sacerdotum volebant eum occidere
ut experirentur an esset filius dei. Nar
rat boecius et alii de nerone q̄ instinctus
crudeli curiositate fecit quasdam tradi
mulieres sue iacuit. nunc et ipsas pulcher
rimas dicit matrem fecit occidi et aperiri
et considerando singula membra ut lacrima
do vel gemendo cognoscit signum compassi
onis ostendi. et sic fuit crudelis curio
sitas. Sermonant ergo ꝯtra q̄ de cristo se
cum occisorum curiosestice: scilicet quoniam de cristo.

dixit: infallibilis veri; impassibilis potestatis; inuincibilis domini; terminatur diui — primo indicant se satu.

ros an cristus sit impassibilis vel et
quantum ad hoc dicit Videamus ergo si sermones
illius veri sint. constat quod veri fuerunt dicta eius
tamen sunt veritas. 2o indicat quod sci
ent an fuerit impassibilis per tactus et
quantum ad hoc dicit temptemus .i. experi
amur quae ventura sint illi. si eum affliga-
mus et torqueamus et tamen fuerunt de
cepti putantes quod non posset esse simul pas
sibilis et dei filius per naturam et hoc ideo
fuit. habuit enim duas naturas et secundum
unam impassibilis extitit et secundum alte
ram humanam potuit ne pati. 3o indi-
caverunt quod experirentur an esset simili
bus eternitatis et in hoc decipiebantur quia
quamvis finitus fuit per mortem corporis ex
timaverunt eum nullatenus resurrec-
turus. Unde et putabat mortem cor
poris novissima sua esse. et quantum
ad hoc dicit Et sciemus quae erunt no-
vissima illius. 4o indicaverunt quod experirentur
an esset invincibilis divinitatis et ar
guebant sic. si deus permittit eum
cruciari et affligi per nos et non liberavit
eum de manibus nostris constat quod non est
filius dei et tamen decipiebantur. Unde
venit enim mori. et cetera. lectura explanata

Dubitatio litteralis utrum persecutores
cristi cognoverunt eum deum et videtur quod
sic. Nam principes et maiores sciebant
eum esse illum qui fuerat promissus in le
ge secundum Augustinum in li. questionum novi et
veteris testamenti. sed secundum prophetas debuit
esse deus ergo sciverunt illum esse deum
Oppositum arguitur ita dicendo persuppositio cogita
tionis. sed dicebant eum quibus fuit de
us. ergo sciverunt eum esse deum. In oppositum
Joh. 15 Nunc autem viderunt et oderunt
me et patrem meum. Ad oppositum respondetur
2o Si cognovissent nunquam dominum glorie
crucifixissent quod exponitur secundum glossam
tum de demonibus suggerentibus in-

te cristi quod ex de iudeis quos dicit ori
tur de Luc. 3 Pater ignosce illis quia
nesciunt quid faciunt. Item dicit 3 pe
trus dixit iudeis Scio quod per igno-
rantiam fecistis sicut et principes vestri
Ad dubitationem dicendum quod non neque demo
nes neque principes neque simplices
cognoverunt eum esse deum. In hoc tamen est
differentia quod principes et maiores instruc-
ti in lege sciebant eum esse messiam
sed non sciverunt eum esse deum. minores
non et simplices nec sciverunt eum esse
promissum in lege nec filium dei. De de-
monibus Luc. 3 Demones clamaverunt quid
nobis et tibi Ihesu fili dei. Secundum Augustinum
super act. 21 hic est heres venite occi
damus eum et sic. Hec in illis impleta
est qui viderunt cristum et cognoverunt
filium dei nichilominus cognitum eum cru
cifixerunt secundum Bedam super illud Luc. 23
Pater ignosce illis etc. Moraliter quod
nec pro eis orat qui eum filium dei nec
intellexerunt et crucifigere quam confiteri
maluerunt. Ad hoc dicit sanctus Thomas
quod debet sic intelligi. cognoverunt eum
esse filium dei non per naturam sed per quandam
excellentiam gratie singularis quantum
ad iudeos. Ad 2m de demonibus
dicitur id est ex suspicione non ex
certa cognitione sicut exponit glossa. ad oppositum
2 Si cognovissent etc. Ad primum prin
cipale dicendum quod licet sciverint eum per
facta et signa quae fecit promissum in
lege non tamen omnes proprietates sciverunt
quas de eo [illegible] predixerunt prophete
sed tamen hoc sciverunt quod fuit messias
Ad 2m dicendum quod cognovit filium dei
non tamen cognovit eum esse filium dei et
deum dei. hoc sufficiat dicere cristum
Videamus ergo etc. [illegible]
quae cogitationis [illegible] ad cor
pus debet extendere [illegible] ad hoc quod vita

Utrum persecutores cristi cognoverunt eum esse deum

nra curiose regulis conspicit et videt

Videmus	supra nos premia est / infra nos pena / circa nos omnia / subtus omnia est	Videamus quo primo primorum affluentiam

Videamus interna commissorum conscientiam
Videamus superna premiorum indigentiam
Videamus eterna tormentorum vehementiam
Videamus quo primo superna primorum
affluentiam recogitando immensitatem
illius beatitudinis que nobis promittitur
in celis et statim vilescit quidquid pre-
sens est in terrenis. De ista visio-
ne dicit ps. viii videbo celos opera digitorum tuorum lu-
nam et stellas que tu fundasti. Sciendum
quod ille qui est in profundo putei cum me-
ridie videt stellas, ubi ille qui stat
in superficie terre in lumine nullam videt
stellam. Eodem modo ille qui ponitur in
profundo cuiuslibet tribulacionis et angus-
tie suspirat ad celum et clamat ad
deum, cum non stat in lumine mundi et
claritate mundane lascivie, stellas
videndo. Preterea est enim experimentum
quod si denarius ponatur in scutellam
vacuam recedatur quod a scutella donec
denarius desinat videri, si aqua super-
infundatur statim oculo in eadem dis-
tancia denarius iterum apparebit per a-
quam superinfusam denario. Moraliter
denarius iste vitam designat eternam.
Mat. 20 Nonne ex denario diurno
convenisti mecum. Iste denarius non videtur
a quibusdam hominibus in hac vita
dum in dignitatibus voluptatibus et
honoribus elongantur a deo, quales
fuerunt illi duo pessimi sacerdotes de
quibus Dan. 13 Declinaverunt oculos
suos ne viderent celum neque recor-
darentur iudiciorum iustorum. Sed si ponuntur
tales in infirmitate, tribulacione
et persecucione, bene recordabuntur
de deo et de celo. Ad quod facit. Non
quod vespertiliones debiles sunt oculos.

Causa est quia humor cristallinus qui est
necessarius oculis ad videndum convertitur in
substantiam alarum. Unde sunt alas carna-
les et propter hoc volatum amiserunt
visum quia subtilitatem oculis quod postea
est in alis. Hii significant superbos qui
quanto magis volare nituntur tanto gra-
vius lumine magis privantur quia tota
intencio eorum que debet esse in gaudiis
celestibus convertitur in penas ambicionis
quia tota eorum cogitacio est quomodo possint
gradatim ascendere de dignitate in
dignitatem. Causa autem quare a ce-
lestibus desideriis primo non laboramus
est quia de ea non videmus, sicut homo qui
habet pre oculis coopertum qui non
potest videre non temptatur inde emere
sed vendicionis qui ea plane videt
statim inclinatur ad emendum. Hec
experte ista. Unde Act. 7 Stephanus
vidit celos apertos et statim volebat
eum dicens domine Iesu suscipe spiritum
meum. Ecce statim abiit denarium suum.
Prov. 31 consideravit agrum et emit eum
et infra gustavit et vidit quia bona
est negociacio eius. Sed de illis dicitur
sicut de Moyse qui ascendens in monte bene
vidit terram promissionis sed numquam eam
intravit, sic quidam litterati vident
celestia per sacram scripturam sed numquam intrant.
2o videamus interna commissorum con-
scientiam, discuciamus peccata nostra cogi-
taciones et verba. Sequitur si oculos
suos aperiat a loco pessima et
turpissima librum faciet quod bona
scriptura diligentissime requirit visi-
one libri nostri sunt conscientie nostre. Dan.
7 iudicium sedit et libri aperti sunt
conscientiarum secundum glossam et Apoc. 20 iu-
dicati sunt mortui ex hiis que scripta
erant in libris secundum opera eorum. Ad
utrumque igitur quod scribamus dum liber
est infra et quod falsum est corrigamus et

abradiamus de possimus proximis nostris
est grecas oculi quod optime videt
alia a se quam se ipsum considerat sed semetipsum
nullomodo videre potest nisi speculo re-
putatione sui vel ita est de nobis quod
defectus optime notamus aliorum nostros non
videmus nisi forte per speculum hoc
est per circumspectionem aliorumque sicut et hoc esse
verum I Cor 13 Videmus nunc per spe-
culum et talia quedam ait salvator
Mt 7 Quid vides festucam in oculo
fratris tui et trabem in oculo tuo non
vides ypocrita eice primo trabem de
oculo tuo et tunc videbis eicere fes-
tucam de oculo fratris tui Unde Prosper
de vita contemplativa li 2 Nam dum
quis peccata sua quam nosse et flere
debet ignorat quam diu curiose conside-
rat aliena quod si videret suos ad se
ipsum conversus appareat non requireret
quid talibus reprehendat sed quod in se ipso
lugeat et ideo sequitur dicit salvator
Mt 6 Videte vosmetipsos Basilius
Exameron li 3 Revera omnium est arduum
difficilissimum est cognoscere semetipsum non
est plures oculus qui extrinsecus videntur
inspiciens semetipsum non valet intu-
eri sed eciam mens ipsa satis acute ali-
ena delicta contemplans tardior
est ad suorum cognicionem viciorum et ideo
sequitur dicat unusquisque vestrum illud
Joh 2 Vide quod malum amarum est re-
liquisse dominum deum tuum te et non
alios tantum. Tercio videas fraterna propria
vel indigencia Gen 21 Vide si cuncta
que precepi sint erga fratres tuos sed revera
multi vident fratres suos indigentes
sicut sacerdotes et levita viderunt
sauciatum Luce 10 Levita cum esset
secus locum et videret eum pertransiit
et de unoquoque talium dicatur Joh 3
Qui habuerit substanciam huius mundi et

viderit fratrem suum necessitatem habere et clau-
serit viscera sua ab eo quomodo caritas
dei manet in eo q. d. nullomodo Et
videamus nos pauperem indigentem
sicut samaritanus fecit qui vulnera al-
ligavit et in stabulum secum duxit
Joh 16 Videbo vos et gaudebit cor
vestrum Quarto videamus eternorum tormen-
torum vehemenciam ideo quia non dilige-
ter consideramus vel depinctos fiant
dit in eo sicut qui non comprehendit et
sequitur imaginatus de penis pu-
tei infernalis non bene cavet sibi et
ideo per oculis tuis considerabis et re-
tribucionem peccatorum videbis et quicumque
hec videt se infallibiliter retrahet
a peccatis suis ideo Naum 3 Omnis qui
viderit te resiliet a te Unde hugo
de s. Vict. li 4 suo de anima Infernus
latus est sine mensura profundus sine
fundo plenus ardore incomparabili
plenus fetore intollerabili plenus dolore
innumerabili ibi miseria ibi tenebre ibi
nullus ordo ibi horror eternus ibi nulla
spes boni nec desperacio mali Qui-
ille et ideo vigilate et orate Mt
24 et Eph 5 Videte itaque fratres quo-
modo caute ambuletis non quasi insipi-
entes redimentes tempus quoniam dies
mali sunt etc. lectio 21

Contumelia et tormentis
interrogemus eum ut sciamus
reverenciam eius et probemus
pacienciam illius morte turpissima
condempnemus eum erit enim re-
spectus ex sermonibus illius. Porta
comparacione videtur ad cristum oc-
cidendum hec ex capitulo 2 de sic con-
spiracionis excacione ad suam
plagam efficaciter ad implendum
ordinat autem quod mors cristi duas
habeat conditiones per alicuius sibi

Difficilissimum est cognoscere semetipsum

Infernus est latus sine mensura

q(uod) sepissime molesta p(er) anxietate(m)
acerbitatis et sepissime inhonesta p(ro) tur-
pitudine vilitatis. Ubi morte et
Circa p(re)missa q(uod) om(n)is p(e)na hom(in)i
inflicta i(n) duob(us) (con)sistit s(cilicet) in
verbis et i(n) factis. p(er) verba contumelio-
sa homo dehonestat(ur) et p(er) facta
cruciatiua h(omo) debilitat(ur). et
ideo istas duas penas dicit
se velle inferre cristo. Unde dicit
Contumelijs et tormentis. contumelia
quidem ad dehonestacione(m).
tormenta q(ui)dem ad corporale pas-
sione(m). Circa p(ri)mu(m) sciendu(m) q(uod) sep-
te sunt vicia loquendi quib(us) homo
p(ro)ximus suo iniuriat(ur) s(cilicet) conuiciu(m).
contumelia. improperium. detractio.
susurracio. derisio. contentio. Se-
cu(n)d(u)m 4or bona in homi(n)e q(ue) alig(ui)s
homo i(n)iuriose nitit(ur) diminuere
vel auferre s(cilicet) virtus. hon(or). fama.
et gracia. Contra virtutem e(st) con-
tentio q(ue) e(st) quedam inordinata
co(n)tencio in verbis p(ro)ut homo inte(n)-
dit ostendere p(ro)ximu(m) suu(m) dicere falsu(m).
Contra honore(m) sunt 4or conuiciu(m).
contumelia. improperium et derisio.
Conuiciu(m) e(st) verbu(m) honoris quod(am) de-
honestatiuu(m) p(ro)ut exp(ri)mat(ur) viciu(m)
culpe vel pene. s(ed) contumelia magis
e(st) q(ua)n(do) homo i(n)iuriose dehonestat(ur)
verbis exp(ri)mentibus culpa(m). Unde si
dicatur scabiosus vel cecus conui-
ciu(m) e(st). s(ed) si dicat(ur) q(uod) fur e(st) vel
adulter contumelia e(st). et om(ni)s co(n)-
tumelia e(st) conuiciu(m). s(ed) no(n) co(n)u(er)tit(ur).
Improperiu(m) e(st) i(n)iuriose recitac(i)o hom(in)is
indigencie p(re)cedentis. ergo q(ua)n(do) aliq(ui)s
i(n)iuriose et cum crudelitate reducat
alicui ad memoria(m) aux(ilium) q(uod) fecit
t(em)p(or)e sue indige(n)cie et h(oc) cora(m) a-
liis cedit ei i(n) diminucione(m) honoris

et fame. Derisio aut(em) e(st) vicium lu-
dendi et intendit erubescencia(m) q(uod) fit.
Unde derisor sub sp(eci)e ludi p(ro)ponit
illud p(er) quod sp(er)at hom(in)e(m) dehones-
tacione(m) timere. et p(otes)t in casu esse
peccatu(m) mortale contra fama(m) hom(in)is.
sicut e(st) detractio q(ue) nichil aliud e(st)
n(isi) dicere verba i(n)iuriosa et latenter de
aliquo cu(m) intencione diminuendi fama(m)
sua(m). Unde contumeliosus se habet ad
fama(m) et honore(m) sicut raptor ad
bona exteriora. Sed detractor e(st) fur
fame q(uia) de r(aci)one detractionis e(st) q(uod)
occulte dicat(ur). Contra amiciciam aut(em) e(st)
susurracio cui(us) finis e(st) separare ami-
cicia(m) occulte et seminare discordia(m).
et h(ec) e(st) pessima locucio. cuius r(aci)o e(st)
q(uia) amicicia e(st) de bonis exteriorib(us) optim(um).
est enim melior q(uam) fama vel honor
vel gl(or)ia q(ue) e(st) i(n)uenire iudicandi de
reb(us) i(n) quib(us) homo sine culpa p(otes)t
decipi. et ideo susurracio e(st) peior
detractione et contumelia. Similit(er)
sicut rapina peior e(st) q(uam) furtu(m) et
detractio peyor q(uam) conuiciu(m) q(ue) no(n) est
contumelia. et peior e(st) derisione et
improperio et ceteris contentio q(uia) ista e(st) ex(tra)
g(e)n(u)s peccatoru(m) indicando. rixa non
ullo mo(do) (con)sistit i(n) v(er)bis p(ro)p(ri)e s(ed) factis.
Unde rixa e(st) bellu(m) p(ri)uatu(m) inter p(er)-
sonas p(ri)uatas sine publica aucto-
ritate. et sic p(atet) quod e(st) contumelia
s(cilicet) publice imponere homini peccatu(m)
ad diminucione(m) sui honoris. et hoc
iuste. p(er) contumelia(m) no(n) p(ro)bat(ur) hom(inis)
humilitas. et p(er) tormenta hom(in)is pa-
ciencia. et ideo ut p(ro)barent iudei
cristi humilitate(m) volebant ei inferre
contumelias. et ad p(ro)bandum eius paci-
enciam ei inferebant tormentorum
molestias. dicit ergo sic. Contume-
lijs et tor(mentis). int(er)ro(gemus) eu(m). ut sc(iamus). reue(renciam) eius

Q(uo)mo(do) p(er)tinet conuiciu(m). (con)tumelia. i(m)properiu(m). detract(io)

Q(uo)m(odo) detractor est fur fame bone.

i. humilitate eius et plenius passionem eius
scilicet per tormenta quod patet ibi Morte tur-
pissima etc. quod mors sua fuit inhonesta
et hoc per turpitudinem mulieris dicentis
Morte turpissima condempnemus eum i. morte crucis
cum crucifixoribus turpissimis Erunt ei impe-
rii i. defensionem et execucionem habebunt
ex sermonibus illius quibus dixit Iohannis
Solvite templum hoc etc. et in tribus diebus susci-
tabo illud q. d. videbimus si per se ipsum inte-
resurgat ¶ Dubitatur litteraliter an
cristus fuit violenter occisus videtur
quod non probatur quia cristus fuit volun-
tarie occisus ergo non fuit violenter occi-
sus antecedens patet per ys. 53 Oblatus est quia
ipse voluit Et Augustinus 4 de trinitate c. 13
Spiritus carnem cristi non deseruit car-
nem devictus sed quia voluit quando voluit
et quomodo voluit Contra patet quia voluntaria
ria facta tunc dicitur quod fiat cum hominis
voluntate per Iohannem 10 dixit cristus Ne-
mo tollat animam meam a me sed ego po-
no eam a me ipso sed dicitur aliquis qui
tollit animam suam ergo cristus non fuit
ab aliis occisus sed a se ipso Item cristus
fuit optime complexionis et tamen citius
fuit mortuus quam latrones qui tamen simili
pena fuerunt unde pilatus mirabatur
si iam obiisset Marci 15 sed non fuisset
mirum si propter violentiam fuisset oc-
cisus ergo mortuus est voluntate tantum
Item in morientibus per violentiam natura de-
bilitatur paulatim et tunc deficit sed in
cristo natura fuit fortis quando moriebatur
sicut patet Marci 21 clamans voce magna
emisit spiritum Item mors sua oblacio
fuit sui corporis deo patri pro nobis
sed cristus obtulit semetipsum patri ad
Hebreos 9 qui per spiritum sanctum obtulit semet
ipsum pro nobis immaculatum deo ergo
ipsi mortem intulit Item Sampson in

morte sua occidendo semetipsum
cum philisteis figuravit passionem
cristi Iudicum 16 sed ipse mortem in-
tulit sibi ipsi ergo etc. ut videtur cristus
dicat figura Ad oppositum est quod sanctus
in littera dixit quod tormentis et morte
vilissima condempnaverunt eum et Luce
18 postquam flagellaverint eum occident
eum ergo fuit occisus ab aliis per
eorum violentiam Ad questionem dicendum quod
cristus fuit violenter occisus et tamen
voluntarie moriebatur violenter quia
tantis passionibus cristi intulerunt
causam sufficientem mortis ex tunc
unde mors cristi quantum fuit ex
parte iudeorum fuit maliciose viole-
ta ipsi enim credebant quod nullomodo
acceptasset voluntarie tamen dicitur occi-
sus quia permisit naturam succumbere illi
nocumento tamen posset si voluisset vel
tamen resistisse unde quia anima cristi
ex unione ad verbum habuit virtutem
conservandi naturam suam a quocumque lesivo
et non conservavit sed permisit naturam
pati quantum potuit et ideo dicitur
et voluntarie mortuus et violenter
occisus unde voluntas cristi fuit
causa mortis sue indirecte sed illata
lesio ab exterioribus per se et directe
Ad primum dicendum secundum dictum est quod violentum
violentum est illud cuius principium est extra
nil conferente vim passo et quia
principium est...mortis fuit ab
extra nec passum corpus suum adapta-
batur ideo fuit violentum per se et
directe quia cum cristus non impedivit
cum potuit ideo dicitur voluntaria
Ad 2m cum dicitur Nemo tollit etc.
intelligitur me invito quod ideo dicit quod ipse
tollit quod aufertur ab invito qui resistere
non potest sed dicit pono eam a me ipso
Ad 3m sed ad primum Thoma de cristo

An cristus fuit violenter occisus dicitur quod non

Passio cristi maxime fuit penalis

q. ex. ar. l° j. q illud fuit miracu
losum q permisit cicatricem mortuus
esse usitatissima permittere q subito
illa corporis cederet in sacrimento illa
to. Secundum doctorem ad x. q illud fuit
miraculum q naturam suam compellat for
te usque ad ulam et tunc subito
permisit naturam corporis cadere in sacri
da q̃tum doctorem q obtulit seipsum
suspendo non agendo accepitando non
vituperando. Ad scriptum dicatur q sta
dum intelligi non in omnibus sit ne
cessitudo. Figura autem est in hoc q sap
son moriendo inimicos suos de
struxit sic fecit crisdus. non autem
in hoc q mortem intulit sibi effec
tive. Morte turpissima condemnemus eum. Ista
uba a iudeis malicose prolata cris
ti specialiter describunt passionem quo
ad tria consistit enim. consistit primo pe
penalis / dolore / nalis
in / innalis / et / ignominia / ea / et do
prudicial / iniuria / losa
turpissima. passio enim fuit per totum cor
pus extensa. turpissima ad mortem ta
ta. Unde permittitur. mite t. q̃d eps.
eu. philippenses ij humiliavit semetipsum
factus obediens usque ad mortem. Per
consistit autem istud genus mortis lon
gum dolorem mittens. Unde augustinus de
verbis. longa enim morte cruciabantur
lignis suspensi. De istaque doloris
magnitudine exclamat cristus
per prophetam. Tren. j. O vos omnes qui
transitis per viam attendite et videte si est dolor sicut do
lor meus. Narrat augustinus 18 de civi
tate dei c. 19 et Vale. li. 9 c. 6 de Thec
baldo rege atheniensium q cum re
gio sua et civitas in grauiter hostium
bellis debilitata esset. Et quam auxi
lium diffiderent ad oraculum appolli
nis confugit ac per legatos sciscita

tus est quo eius terram hanc bellum destitui
posset. Audivit ita ei finem fore si
ipse hostili manu cecidisset. q cum
ad castra hostium pervenisset ordinavit
q nullomodo regem atheniensium interficer
ret. Videns ergo thebaldus q civitas
sua nullomodo pacem habere posset nisi ipse
ipse ab hostibus interficeretur. Deposuit
regis insignia. habitumque pauperis in
duit et castra hostium ingressus ab
eis interfectus est. post cuius mortem
patria sua triumphat. Spiritualiter iste rex
fuit de cristo. Prophetatum enim fuit divi
na ordinatione q civitas humanum genus
numquam triumphabit donec rex eius de
dei filius ab hostibus foret occisus
et ideo tamen eundem dei filium neque
aut vellet aut posset occidere. Ideo dei
filius amore humani generis liberandi
formam servi accepit et sponte se
occidi permisit habitu incognitus ut homo
philippenses ij. De hac morte Bernardus in sermone de
passione. O bone ihesu quid est et mor
ti nos debuimus tu solvis. nos pecca
mus et tu luis. opus sine exemplo. gratia
sine merito. caritas sine modo. Tertio
fuit passio cristi iniurialis et igni
niosa. in mirabiliter. Unde subiungit Tur
pissima videlicet. Ex genere mortis
genere / genus supplicii ma
Ex / tempore / gis ignominiosum fuit
spacio / quam crucis. Unde bernardus. O
loco / bone ihesu quam dura et
aspera pro hominibus passus es. dura
uba. duriora ubera. durissima et
horrenda supplicia crucis. Item in eodem
sermone dicit sic. caput inquit angelicis
tremendum. tremebundum spiritibus depunta
te spinarum pungitur. facies pulchra
pre filiis hominum sputis iudeorum defor
matur. oculi lucidiores sole caligant
in morte. aures que audiunt angeli
cos cantus audiunt peccatorum insultus

De thebaldo rege atheniensium.

Cristus est passus dura uba. duriora ubera. etc.

de quod docet anglos felle et ace
to potatur pedes quos flabellum
addatur cruci clauis affigitur ma
nus que formauit celos in cruce ex
tense et affixe corpus uberatur la
tus lancea perforatur et quod plus
non remansit in eo nisi lingua ut pro pec
catoribus exoraret et matrem discipulo
commendaret Et bibitur fit augustinus de con
flictu uiciorum cum animalibus consilius inquit
dei ad crucem dinatur expalmatur a
qua palma uictorie primus donatur
qui peccatorum primas venit compungere li
gatur qui soluit compeditos suspenditur
ligno qui erigit elisos aceto potatur
fons uite disciplina ceditur salus
wlneratur uita moritur occidit ad quos
uita mors ut consequeretur a uita occidit
mors Et ille fuit eciam mors cristi
ignominiosa ex quo tunc tunc temporis celebra
uit iudei pascha suum et fuit solle
mpnissimum festum totius anni et maioris
sanctitatis et ideo maxima populi
de iudeis confluxerat ad ciuitatem
ignominia est autem affligi tempore quo alii
magis communiter gaudent quam qui
est tempore prime quo alii affliguntur
sicut contritum ad tempus illo quo iudeis
patitur quo eos ab egipto liberauit
illo die animam expirauit quo die
animam homini inspirauit sic et propter lo
cum quia locus fuit altus in monte
qui uideri potuit a longe ab habita
bilis que cadauera dampnatorum prope
ciuitatem ut ab omnibus uideri posset
propter societatem quia inter latrones
inter cognatos et inter reos
et ideo turpissima morte ut de
eo exponat de Machabeorum 1 ipse lysi
as turpiter fugiens euasit lysi
as mortem per contratem et sic cristum
contratum a principe temporali et a morte te

podaliter 3o fuit passio cristi pri
uialis et iniuriosa quia nec confessu
nec legittime conuictum ad mortem
dampnauerunt sicut de eis predicatum fuit
capitulatum captabant in animam iusti et
sanguinem innocentem condempnabunt
Hec cogitauerunt *lectio 28*
et errauerunt excecauit
enim eos malicia eorum et
nescierunt sacramenta dei neque spe
rauerunt mercedem iusticie nec iudica
uerunt honorem animarum sanctarum
postquam premissus sapiens posuit reproborum
arrogaciam ostendit hic ponit erro
ris eorum fontale accionem et talis
tria fuit unde primo ponitur erroris re
captitulacio 2o cause erradi mani
festacio ibi excecauit 3o ponitur er
rancium triplex deceptio ibi et nes
cierunt Dicit ergo sic Hec cogitauerunt idest
uite sonalis mortalitatem uite car
nalis uoluptatem iusticie persequcionem
et mortis cristi deliberacionem Cogi
tauerunt hec ipsum et errauerunt co
gitauerunt per mala deliberacionem et
errauerunt per iniquam electionem 2o
ponitur cause erradi manifestacio
ibi Excecauit Ubi notandum quod
multiplex est error primum peccatum actuale
hominis quia si homines contingit errare
aut est uitabilis error aut inuin
cibilis si inuincibilis excusatur quia
deus non exigit ab homine nisi
quod homo bene potest facere si est uitabilis
ergo homo talem errorem debuit præca
uisse et tamen non uitauit propter aliquam
maliciam ut uicium processisse proce
dit enim iniquus errorem hominis negli
gencia quia homo non desperat scire que
debet scire nec adhibet solliaci
tudinem ad sciendum ea que concernunt
statum suum et ignorancia sequitur

Mors cristi qualiter fuit ignominiosa ex parte temporis

Quomodo est error hominis uitabilis et inuincibilis

peccatum et ignorantia affectionata
in speculacione licet non excuset a toto
ignorancia affectionata excusat et
talis per quam homo non potest non de
precari sive primus defectus neque sic
et talis non solum neglit sive primus
contempnit sive et talis est in malicia
malicia quia eius causa naturaliter sive de
fecit et talis per maliciam facit homo
neque ponere se ad sciendum et dare
se talibus que cum ad sciendum necessa
ponunt. Hec autem maxime sunt vo
luptates et iniuste libidines et ta
lis malicia fuit causa ignorancie iudeorum.
Et hoc est quod dicit Excecavit enim i. eos
ceptus sciendi cum voluntate iniuste
vivendi quia in malivolam animam non
introibit sapientia nec habitabit in corpore
subdito peccatis Sap. 1. 3o ponitur er
rorum triplex decepcio ibi Et
decipiebantur. Decipiebantur autem
isti mali de quibus in isto capitulo est tracta
tum primo quantum ad ea que tenemus
ex supernaturali revelacione 2o quantum
ad ea que tenemus ex informacione mo
rali 3o quantum ad ea que sciuntur ex
naturali declaracione. Quantum ad
primum dicitur quod nescierunt sacramenta dei
i. misterium incarnacionis et passi
onis Christi que per divinam revelacionem
homini necessaria sunt ad salutem et est
causa quare multe gentes non fuerunt
informate in fide Christi. Vivunt e
nim male et viciose contra legem na
ture quia non sunt digni habere legem gratie lex
enim gratie presupponit legem nature ob
servari in adultis. 2o decipie
bantur quantum ad ea que tenemus
ex morali informacione. Omnes
enim leges racionabiles ponunt ius
ticiam esse premiandam. Hoc plato
in libro suo de republica supponit eo
s premiatores iusticie immortaliter premi

andos et iniustos eternaliter puniendos
ideo supponit. Vivit de spiritibus animarum
et de actibus eorum eius. 2o istos
malicia eos excecavit. Unde dicit Neque
mercedem speraverunt iusticie i. neque premi
a danda bonis neque penas dandas
malis sicut supra in isto capitulo declaratum est.
3o decipiebantur isti quantum ad ea
que sciuntur ex fide et ex hac declaracione
scilicet quod anime sancte virtutes spiritu
dicimus sunt in celis ut augus
tinus honorabiles erunt post mortem
quod est contra eos qui non iudicaverunt hono
rem animarum sanctarum. Dubitatur litteraliter utrum
aliqua naturalia fuerint homini reve
landa necessario ad salutem et videtur
primo quod non quia natura non deficit in ne
cessariis nec habundat in superfluis sicut
dicitur 3 de anima. ergo per racionem naturalem
potest homo acquirere omnes noticias
necessarias ad salutem ergo nulla noticia
requiritur supernaturaliter celebranda. Preterea ne
gare bonum vituperabile est sed qui credit
ea que racioni repugnant negat racionem
ergo credere talia est vituperabile sed fides
suadet credere talia que racioni repug
nant sicut videtur de sacramento altaris
et de incarnacione filii dei et de mul
tis talibus ergo etc. Ad oppositum Hebr. 11.
fides est sperandarum rerum substancia argu
mentum apparencium supernaturaliter. Et item sine
fide impossibile est placere deo ergo
necessarium est habere fidem de non apparentibus
racionem. Ad questionem dicendum quod sic. Pro quo est
quod sicut finis sive beatitudo humana est
felicitas supernaturalis. Ysaie 64 et 1 Cor. 2.
Oculus non vidit nec auris au
divit nec in cor hominis ascendit que pre
paravit deus hiis qui diligunt illum.
ergo cum finis ultimus hominis sit supernatural
iter sunt quod homo habeat media supernatura
lia ad illum finem. Hec media autem sunt
fides caritas et sacramenta ecclesie nobis

Gentes qui male vivunt non sunt digni habere legem gratie

Nota quid est fides diffinitive etc.

reuelata et ideo omnia talia sunt ne-
cessaria ad salutem. ¶ Ad 3m dicendum quod
dicta propositio non supponit quod deus ille
cum omnia alia ordinat secundum benepla-
citum sue voluntatis et concedendum est
quod non deficiat in necessariis. Nam si homo
faciat quod in se est diuinitus informabitur
de hijs que sunt necessaria ad salutem suam.
Vnde Ioh. 16: Spiritus veritatis docebit
vos omnem veritatem. glosa necessariam ad
salutem. ¶ Ad 4m cum arguitur quod nega-
re rationem est inutile, concedo sed dico
quod ratio cuiuslibet hominis comparata ad se est
defectiua quia sicut experimento pro-
bamus secundum quod frequenter sensualiter decipi-
mur et ideo verisimile videtur quod in re-
[illegible] secundum rationem superiorem. Vnde
hic est periculum christiani adulti quando vult
esse fidelis captiuando non solum sensum
in obsequium christi quia hic sicut lay-
ci sed etiam intellectum. et hic valde est
difficile et ideo multo plus meretur
bonus theologus quando videt et audi-
uit rationes hereticorum contra fidem et tamen
assentit fidei quam laicus modum quia
quando putat theologos habere scientiam sub-
alternatam ad fidem qua posset demons-
trare illa que tamen tenuit fide tenet.
Vnde dicendum est sic ad formam ne-
gando probationem minoris. ista vero quia
fides suadet credere ea que rationi repug-
nant. sic vero quod nulli rationi consentiat
sed tamen adhibet credulitati, quia sine dis-
cretione rationis et perceptione volunta-
ria veritatis fides non habetur. Vnde
Hugo de sacramentis: Fides est voluntaria
certitudo absentium supra opinionem et in-
fra scientiam constituta. Et Tullius in sua
rethorica: Fides est perceptio veritatis
cum firma assertione creditoris sine causa
cognitione. ergo ad credulitatem et fi-
dem ratio requiritur et non repugnat

Excecauit enim eos malicia eorum.
¶ Ad 2m dico quod omne peccatum mortale est spi-
ritualis excecatio secundum illud Sophonie
1: Ambulabunt ut ceci quia domino pec-
cauerunt. ¶ Vnde septem vicia capitalia
septem inferunt cecitates que in sacra
scriptura notantur. ¶ Primo enim mentem ex-
cecat superbia propter sua nimia claritate.
Eccli. 43: Sol sicut radiis effulgens
excecat oculos. ¶ Sol est gloria prosperitatis
mundialis et signatur per paulum cecita-
te. De qua Act. 9: Circumfulsit eum
lux de celo et cadens in terram nichil
videbat. De hac cecitate exponi potest
illud Ro. 11: Cecitas ex parte contigit
in israel, israhel cum intrauerit ple-
nitudo gentium. et (?) [h]omines
domus nostre et fortune prospere. illi
maiores sunt homines ingeniosi, prosperi,
fortes et diuites. hij enim omnia
superbie sunt materia. Vnde Aug.
in quadam epistola: Vicia cetera in peccatis,
superbia vero etiam in recte factis timenda
est ne illa que laudabiliter facta sunt ipsius
laudis cupiditate admittantur. Reci-
tat Seneca ad Lucillum epistola 50
de vxore sua fatua quam dicit quod
subito facta ceca videre desijt. In-
credibilem rem tibi narro sed veram.
nescit se esse cecam. sed frequenter rogat pe-
dagogum suum ut recedat de do-
mo in qua est. dicit enim domum tenebrosam
esse. et subdit Seneca: Hoc in quo
illa videmus nobis accidit.
nemo se auarum intelligit, nemo
se cupidum. ceci ducem querunt, nos sine
duce erramus et dicimus: non
ego ambitiosus sum sed urbis ipsius
magnitudo exigit impensas. non est me-
um vicium quod iracundus sum, quod nondum
constitui certum genus vite adolescentia
facit. quod non decipimus non est ex-
trinsecus malum, intra nos est.

Septem vicia capitalia inferunt septem cecitates

in visibilibus sedet sed eius difficultatem
ad similitudinem pruriginis quod nos co
gitare nescimus. Gen. 19. Sunt
cecitatis exemplum Laodicie cui dicitur
Apoc. 3. Dicis quod dives sum et
locupletatus et nullius egeo et nes
cis quod tu es miser et miserabilis
et pauper cecus et nudus. ¶ 2a ce
citas est invidia et hec figuratur per
cecitatem Heli sacerdotis de quo
1 Reg. 3. Caligaverant oculi eius
et videre non poterat lucernam domini
antequam extingueretur forte sine
lesione oculorum suorum non po
terat videre lucernam ardentem sed
cum sunt extincta de die tunc bene
poterat videre lucernam ardentem.
Sic invidus est de invido lucernam arden
tem, id est personam grosse virtutis et ap
parere coram deo et homine virtuo
sum cum apparenda videre non potest quia
leditur in corde pre invidia. ¶ Nar
ratur de cupido et invido simul
iter agentibus vox de celo venit
ad eos dicens: Petat unus vestrum
quidquid voluerit et habebit sed alter
quod socius suus habebit duplum. Quia
plura concupiscentes sunt inter eos quis
eorum peteret. Tandem invidus petivit
quod unus ei [struck through] cruaretur in oculis.
De talibus potest exponi illud Ysa. 59.
Palpavimus sicut ceci parietem et
quasi absque oculis attrectavimus impe
gimus in meridie quasi in tenebris. ¶ 3a
cecitas est iracundia cum Ps. Tur
batus est in furore oculus meus. Et
Katho: Ira impedit animum ne possit
cernere verum. Hec figuratur per cecitatem
Lamech qui habuit arcum voluit
sagittare et putans se occidere fe
ram occidit hominem. Sicut narrat
magister in historiis super 4 c. Gen. Ista

Narracio quedam de cupido et invido.

Quarto de vindicabus ex cecitate propria con
persona accusatam putat se offende
re id est vindicare per eum et male
predicte occidit proprium. De talibus
scribitur Ephe. 4. Ignorantia que est in illis
propter cecitatem cordis. ¶ Quinta cecitas
est avaricia et figuratur per cecitatem Tho
bie qui dormiendo cecatus mansit
Thob. 2. ¶ Multi in cupiditatibus que
homines sunt similes talpis sub fodien
tes in terrenis et hec cecitas facit homines
pauperes et mendicos. Unde figuratur
per cecitatem mendici qui sedebat
secus viam quod petendo quod inseparabatur
a turba preeunte Luc. 18. Seneca
ep. 38. Non qui parum habet sed qui plus
cupit pauper est. Quid illi refert
quantum in archa quantum in horreis ia
ceat quantum possideat aut feneret si
alieno imminet si non acquisita sed
acquirenda computat. Quis sit divitiarum
modus queris? primus habere quod necesse est
proximus quod satis est. ¶ Sexta cecitas
est gula que frequenter excecat hominem
et spiritualiter et corporaliter. Prov. 23. Cui
ve cui patri ve cui rixe cui fovee
cui sine causa vulnera cui suffusio oc
ulorum? Nonne hiis qui morantur in vi
no et student calicibus epotandis.
Hec designatur per cecitatem ceca nati de
quo habetur Joh. 9. ¶ Septima cecitas est
luxuria et amor voluptatibus qui
aufert hominum iudicium rationis. Unde Ovidius:
Amor cecus non amor arbiter equus
Nam deforme pecus iudicat esse decus.
Unde Gen. 2. moris cecatus mentis
est prima figura luxurie. Unde dicitur
Metra: Mens excecatur qua luxuria
stimulatur. Hec autem figuratur per cecitatem
Sampsonis Judic. 16 quem Da
lida amica sua decepit et philis
teis tradidit ad excecandum. Figuratur

imminet

Non est pauper qui parum habet sed qui plus cupit etc.

cecitate percussi qua percussi fuerunt sodomite Gen. 18 et 19 Fecerunt ut angelis fuissent alibi quam in ipsa domo apud loth erant hospitati ab ipsis creaturis quibus custodiendis se custodire debet et est littera quod sublimi (?) dicitur. ysa. 42 Dedi te in fedus populi mei in lucem gentium ut aperires oculos cecorum ut educeres de conclusione vinctum de domo carceris sedentes in tenebris.

Lectio 29

O unam deus creavit hominem incorruptibilem et ad imaginem similitudinis sue fecit illum. Invidia autem dyaboli mors introivit in orbem terrarum. Imitantur autem illum qui sunt ex parte illius. Postquam supradictus posuit recapitulando errores ponentium animam corruptibilem hic manifestat ostendit eorum errores falsitatem. et primo facit hoc generali ostendendo anime rationalis naturalem nobilitatem 2o ostendit speciali per anime rationalis naturalem bonitatem c. 3. Iustorum autem anime. Circa primum duo facit primo ostendit quod homo factus est a deo immortalis et arbitrio sue voluntatis 2o ostendit primordium mortalitatis ibi Invidia autem. In prima parte duas ponit prerogativas hominis speciales scilicet valitudinem immortalitatis quantum ad corpus et similitudinem dei quantum ad animam. Dicit ergo sic patet error reproborum qui negaverunt mercedem iustitie et honorem animarum sanctarum post hanc vitam exposuit duobus ostendit primo quod deus creavit hominem inexterminabilem in quo differt a brutis et generaliter a quibuscumque elementis 2o quod creavit eum ad imaginem et similitudinem suam in quo differt a corporibus celestibus que licet sint incorruptibilia non tamen sunt creata. Circa primum sciendum quod parentes

primi in statu innocentie fuerunt posse mori si peccarent et posse non mori si peccatum vitarent et ideo quantum fuit a parte dei creavit hominem inexterminabilem secundum corpus et delectabilem. 2 Sententiarum dist. 19. Circa 2m sciendum quod creatura rationalis ab homine usque ad imaginem dei habet id est quandam obscuram notitiam secundum quod homo solus inter corporeas creaturas imaginem dei habet quam constat in memoria intellectu et voluntate in quo est processio ubi a memoria dicitur et amoris processio ab intelligentia et voluntate Unde memoria correspondet patri intelligentia verbo filio voluntas sive amor spiritui sancto. De hac imagine tractat Augustinus 9 de trinitate 12 et 15 de trinitate diffuse et magister 1 Sententiarum dist. 3 per totum. Fuit autem hic duplex ratio animae incorruptibilis et de corruptibilitate anime. Potest dupliciter dici uno modo quod non esset corruptibilis per se sed per accidens ad corruptionem corporis. 2o quod etiam per se in natura sua esset corruptibilis. De primo ait ipse talis debet esse homo naturaliter qualis a deo creatus est secundum corpus sed fuit creatus inexterminabilis secundum corpus ergo etc.
2o per se anima humana creata est ad imaginem et similitudinem dei sed dei nobilissima conditio est immortalitas ergo anima humana est immortalis per se. Consequenter ibi Invidia ostendit primordium mortalitatis et primo quomodo intravit mors corporalis 2o quomodo iam perseverat mors spiritualis ibi Imitantur etc. Primo ergo dicit sic. Dyabolus post suam ruinam videns hominem ad vitam eternam creatum ad quam ipse ab eterno ceciderat et per superbiam perdidit homini invidit et eum ad peccandum temptavit sicut patet in Gen. Homo autem hanc preceptum

Qualiter primi parentes fuerunt posse mori et non mori.

q(uod) no(n) p(ec)caret & si p(ec)caret moreret(ur). p(ec)
cavit et mortalitate(m) o(mn)i que hu(m)a
na co(n)sequit(ur) q(uam) i(n) se ab illa lege lig
ni vetiti p(er)s(u)pco(n)e(m) accepit. ¶ 2o de
morte sp(irit)uali qua(m) dic(itu)r ad i(n)f(er)na
descendit. h(ec) e(st) ta(m) i(m)itat(or) d(ia)b(o)li
i(n) peccando. unde q(ui) no(n) p(ec)cat no(n) s(unt)
obnoxii morti. et h(ec) e(st) p(ri)ma l(itte)ra //
¶ Dubitat(ur) l(itte)ralis utru(m) corp(us) p(ri)mi
hominis fuisset corruptibile. dato q(uod)
i(n) statu i(n)nocentie p(er)stitisset. et videt(ur)
q(uod) no(n) p(ro)batur q(uia) o(mn)e (com)positu(m) ex (con)t(r)ariis
de n(ecess)itate n(atur)e e(st) corruptibile. 2. ph(isicorum)
s(ed) corp(us) ho(min)is i(n) statu i(n)nocentie fuisset
(com)positu(m) ex (con)t(r)ariis sic(ut) n(un)c e(st) et ce-
t(er)is sp(eci)ei p(er)o(mn)ia. ergo (et)c. ¶ i(n) statu
i(n)nocentie fuisset nutritio augmentatio
et g(e)n(er)atio. et p(er) (con)seq(ue)ns deperditio n(ecess)e
q(uia) alias no(n) esset n(ecessa)rium q(uod) adam
comedisset q(uia) fuisset ca(us)a i(n)suffi
cie(n)s q(ua)ntitate. et ideo frustra come-
disset n(e)c p(ro) nutritione(m) et g(e)n(er)atione(m)
q(ue) i(n) p(ri)ncipiis e(st) (con)sistit p(er) (con)solida
tione(m) masse corporee vel carnis
q(uia) i(n)diguissent nutrimento p(ro) de
p(er)ditione nutritione et augmenta
tione ac g(e)n(er)atione. ergo fuisset cor
pa eor(um) corruptibilia. q(uo)d e(st) (con)t(r)a
¶ pona(mus) q(uod) gladius et acutus
cu(m) bono impetu attigisset collum
un(us) i(n) statu i(n)nocentie. ta(n)tu(m) e(st) q(uo)d
fuissent corpa molliora q(ua)m sic
fu(er)it. si fuisset ca(us)a iu(n)cta cu(m) cer
ne t(er)ra. ergo collu(m) cecidisset. q(uia) na(tur)a
molle cedit duro. et maxime duo
acute figure (et)c. et tu(n)c potuit
ad aliu(d) cecidisse vel ho(mo) posset a bes
tia vel a cane fuisse occisus. ¶ h(ec)
e(st) diffinitio hominis q(uod) e(st) a(nima)l r(ati)onale
mortale. d. m(emori)e. ¶ s(ed) i(n) statu i(n)nocen
tie fuisset ho(mo). ergo (et)c. ¶ calidu(m) n(atur)ale
agit in humidu(m) radicale (con)tinue
nat(ur)ale. et illud humidu(m) no(n) restaura(tu)r
ita finit sic finit ig(n)is p(er) admixtione(m)
humidi nutrime(n)talis aliq(uan)tu(m) deficit
nat(ura)l(ite)r. ergo cu(m) deperditio tu(n)c fuisset
humidi radicalis fuisset na(tur)a corrup(tibilis)
¶ ad op(po)situ(m) e(st) ap(osto)l(u)s ad ro(manos) 6. stipen
diu(m) p(e)cc(at)i mors. ergo ho(mo) si no(n) peccasset
mortu(us) no(n) fuisset. ¶ p(ro) pena no(n) p(re)ce-
dit culpa. ergo an(te) p(e)cc(atu)m no(n) fuisset
mors. ergo (et)c. ¶ ad q(uesti)o(n)em d(icen)d(u)m e(st) q(uod) q(ue)stio
t(ame)n no(n)dum sit p(ri)mo d(icen)d(u)m. p(ri)m(u)m e(st) q(uod)
i(m)mortalitate(m) no(n) h(ab)uisset a n(atur)a s(ed) a
div(i)na gr(ati)a. ¶ et p(er) p(?)dyoni(sium) de divi(nis) no(minibus)
c. 4. n(atur)alia e(ss)e data demonib(us) no(n)
p(er)ierunt ecc(lesiast)i p(ro)p(ter) p(e)cc(atu)m. et s(imi)l(ite)r mori l(itte)re
e(st) d(iv)i(n)a e(ss)e n(atur)alis homo ut ar(istoteles) d(icit)
ergo (et)c. ¶ 2m e(st) q(uod) ho(mo) i(n)fuisset (con)ser(va)
ta gr(ati)a co(n)ditionis i(m)mortalitatis corporis
(con)cessa. o(mn)i(n)o (et)c. e(st) q(uia) ho(mo) fuisset ordi
natu(s) ad fine(m) sup(er)n(atur)ale(m) sua (cor)ruptio
ergo decuit q(uod) ip(s)a (con)tin(er)e(tur) ad e(ss)e
o(mn)is collatio sup(er) facultate(m) p(ri)ncipio(rum)
n(atur)aliu(m) q(ue) s(unt) a(nim)a et corpus. habuit
ergo a(nim)a(m) p(er) donu(m) gr(ati)e sup(er)n(atur)alis. ita
q(uod) q(uan)du(m) i(n) ordine obedie(nti)e p(er)maneret
ad deu(m) corp(us) ho(min)is si no(n) p(e)cc(a)sset. ho(mo)
corruptu(s) no(n) fuisset. de h(oc) vide s(anctum)
thom(am) 2. s(ententi)ar(um) d. 19. ¶ 3o s(ed) q(uod) i(n)
reb(us) corruptibilib(us) corruptio(n)is mod(us)
m(u)ltiplex i(n)venit(ur). un(us) e(st) g(e)n(er)alis v(idelicet)
q(uod) o(mn)es res h(ab)ent sue duratio(n)is p(er)io-
du(m). sic d(icitu)r 2. de g(e)n(er)atione 20/ 29. e(st)
p(ro)p(ter) p(re)dominiu(m) excessivu(m) un(ius) (con)t(r)arior(um)
et h(oc) dutax(at) i(n) mixtis p(ro)p(ter) q(uod) p(re)do-
miniu(m) illa armo(n)ia dissolvit(ur) q(ua)m for
ma s(ub)st(anti)alis requirit. 3a q(uod) calor q(ui)
e(st) i(n)strume(n)tu(m) a(nim)e vegetative (con)sumit
humidu(m) i(n) q(uo)d agit. et tu(n)c no(n) pos
sit illud humidu(m) restaurare n(atur)alit(er)
i(n) sua puritate s(ed) admiscet(ur) cu(m) humi-
do nutribili. et sic fit (con)tinue sicut
vinu(m) mixtu(m) cu(m) aqua fit debilius et

tum inferri sit quod fiet aqua. Dicit dicatur
de qua de[?] in fine. Ita humidum radica-
le consumitur finaliter et aut moritur.
Consimiliter sit in animali et planta. Ex
defectu istius restaurationis est mors
naturalis. Secundus modus corruptionis est per vio-
lentiam ab aliquo extrinseco agente ut gla-
dio vel igne vel aliis. Contra primos du-
os modos datum fuit ante quod secundum eo-
rum sive immortalitatis corporis perfecte
et spiritualitate complexionis constet.
Contra tertium modum corruptionis fuit
homo istud documentum quod per esum ligni
de paradiso concessum fiebat restaura-
tio deperditi ad plenum [illegible] et quia
ista restauratio est etiam ad impediendum
humidi continui debilitatis humidum
radicale magis et magis. Ideo fuit
homo usu ligni vite cuius virtus est
alimentum totum assumptum in statum as-
similationis adduceret et fieret hu-
midum radicale totum ita perfecte sicut
fuit in principio nec eo deterius. Contra tertium
modum corruptionis quod est per violentiam
confirmabatur homo per divinam providentiam et
propriam prudentiam et ab extrinseco nichil
potuit pati corruptionem. Ad primum dicendum
quod concludit quod corpus hominis non fuisset
corruptibile propter compositionem contrariorum ex contra- 2
riis nisi fuisset divinitus preservatum ab
intrinseco per gratiam originalis iustitie et
ab extrinseco per subsidium divine providentie.
Ad secundum iam patet quia fuisset facta
restauratio deperditi continue per esum ligni
paradisi. Et quamvis fuisset per esum
ligni vite quod numquam fuisset nutrimentum
in impossibili debilitatem nec per recuperatione
recuperanda sit sicut supra dictum fuit.
Ad tertium quod est de nocumentis extrinsecis
dictum est quod per propriam prudentiam et divinam
providentiam nichil homo extrinsecus no-
cuisset nec molle ymo durum cessisset

ubi sive ante placuisset sive non peccasset.
Ad quintum patet quod fuit aut facile mor-
tale, id est natura moriturum. Dicendum
fuit ordinatum a Deo quod illa ap-
titudo moriendi numquam fuisset in
actum reducta nisi homo peccasset. Et ideo
fuit ipsa facultate mori et non
mori et posse mori et posse non mo-
ri stante lege data. Et ideo fuit
mortalis per naturam immortalis per gratiam.
Ad quintum de actione caloris naturalis
et humidi radicalis dictum est quod per
fieri restauratio illius humidi facta
fuisset per esum ligni vite. Verum tamen non
quod lignum vite non fuit eo quod virtute
naturali dare homini perpetuitatem vive-
ndi. Et cum esset res creata virtus sua
finita et firmata fuit durabi-
lite et non contulit fortitudinem humidi
radicalis nisi ad tempus certum quo lap-
so homo iterum comedere debuisset ita
diu perstitisset non consumptus donec ad
celum integraliter transferetur. Unde contra
illud arguitur per Gen. 3: Ne for-
te sumat de ligno vite et vivat
in eternum. Dicendum quod hic in eternum accipitur
ibi pro eo quod est diu. Ac si diceret
diu quam deceret secundum naturam corpo-
ris humani concessum vel a principio in- 2
stitutis preceptis. De invidia notandum.
Quod invidia est primus enim invidia

Oppositum cari-	est oppositum
hostium iniqui-tatis	caritatis vel
putredo ossium	cum illa est

quia gaudet de bonis alterius et de
malo dolet. Quod hic est proprium caritatis.
Unde Augustinus super Jo.: tolle invidiam
et tuum est quod habeo; tolle invidiam et
meum est quod habes. Glossa super [illegible] sic
dicit: ego duas formas tenebras quas
est vita preceptis est mors hominis per ve- 2
nenum. Et contra humor aquosus, id est sali- 2
va, est vita hominis et mors preceptis
scorpionis quod huius vita virtus est boni

nis hic quid est inuidia

hominis quod mors invidi et quod bonis
viris mors est dampnum quod vitam invi
dus. 2o contrarium iniquitatis. propter hanc
enim intravit mors in mundum. propter hanc
occisus est abel a caym. Jacob tribula
tus ab esau. ioseph venditus a fra
tribus. dauid a saule. cristus a iude
is. Act. 21. Tradebatur propter invidiam tra
didissent eum. et contra illud facere
illos fecit invidie. unde Beda Mor. li
bro de omnibus. et super illos inimicos
tibi fecit invidia. multos tibi fecit invi
dia. Beda. Iudus sua animadversionem
pacem invidie proximi. 3o contrarium pietatis
sanitatis. quia ipse putredo ossium sa
nitas. quia tibi est contrarium sanitas ignavia quod
est contrarium actorem recipit. unde
hugo de sancto victore. nichil invidia
nichil est quod prius ipsum auctorem
punit excruciat suum. unde
Basilius. Sicut rubigo ferrum sic invi
dia animam de qua nascitur corrodit.
Et in maxima invidia faciet de
us invidos superponet cum celo quod
ibi est summa felicitas. Ipsi vero et
perfecto summum nocumentum foret
invido. et ideo erit in inferno ubi
nichil videbit cui invidere possit.
1 pe. 2. Deponentes enim maliciam
et omnem dolum et simulaciones et
invidias et omnes detractiones sicut
modo geniti infantes sine dolo
lac concupiscite. Leccio 3a

Iustorum autem anime in manu dei
sunt et non tanget illos tormen
tum mortis. visi sunt oculis
insipiencium mori et estima
ta est afflictio exitus illorum
et ab itinere iusto abierunt in
exterminium et quod a nobis est iter
exterminii illi autem sunt in pace.
Posita et enarrata responsione opi
nione in capitulo 2. per totum. hic agitur
consequenter de illius opinionis responsione.
Sicut enim opinio prima per tractata posita
fuit circa mortalitatem. et per eam docet
homines invitavit ad vitam voluptatis et
ad iusticiam sine timore pene con
tempnendam. ita hic sapientia fides ca
tholica prima persuadet contra. per hanc
vitam iustam remuneracionis. 2o invitat
ad iusticie dileccionem. 1o per hoc. Diligite iu
sticiam qui iudicatis terram. prima pars sic ordi
natur quod scriptura vicissim et alterna
tim nunc agit de remuneracione iustorum
post mortem. nunc de punicione malo
rum. et dividit sic. nunc ad illos. modo
ad istos. ut sic ostendat quod sicut opinio
fuit in pena anime immortalitatem sicut vincet
procedit. quoniam sic 1o ponit quod iusti pa
cient in futuro simaliter. 2o quod
sustinet in presenti temporaliter. ibi. et si co
ram hominibus. Prima secundum hunc textum di
viditur in duas partes. Nam primo ostendit
quod contingit animabus iustorum secundum
veritatem. 2o ostendit quod de eis iudicatur
secundum mundanam fatuitatem. ibi. visi
sunt oculis. Dicit ergo primo sic quemadmodum dixe
runt quod non est refrigerium in fine hominis
et quod ideo sive iustus fuerit sive malus
nulla est differencia. quod anima cum corpore cor
rumpetur. sed econtra hic est ex plano. Iustorum
anime in manu dei sunt. id est in dei protectione
et gubernacione. unde est quod iustorum
corpora tam in morte quam in vita fuerit
in potestate hominum. sed econtra iustorum anime nec
in vita nec in morte sunt in manu hominum
nec dyaboli. sed tantum in manu dei. unde
Job c. 2. dixit deus ad sathan. ecce
ecce in manu tua est. verumptamen animam
illius serva. glossa. in ipsa iusticia promis
sionis iusticie docta libra pietatis
quod si totum deseret homo nichil esset
servata inquit non quod ipse servet sed ne an

deat recipere necessitudo superet. Unde Boecius 3 de consolacione prosa 6 ubi probat quod dignitas non potest facere hominem felicem dicendo dignitatem hominum mortalium dat mors. Dato hominibus tu hoc velit illos posset durare numquam quod inhabitat [illegible] non metiens firma racione brevitate hominem de statu ipsius equaliter animo nobis [illegible] non ideo iustorum anime in manu dei sunt et [illegible] in morte. Sap. 7 In manu dei sumus et nos et sermones nostri. Et ideo consequens est quod non tanget illos tormentum mortis. Differencia est inter tactum naturalem et tactum mathematicum. Tactus naturalis est cum passione quia quod tangit patitur sicut patet 2 de anima et 1 de generacione. Tactus autem mathematicus non est nisi corporum secundum ultima sua sicut corpora celestia tangunt. Sic vult dicere quod iustus in morte sua non tangitur tormento mortis tactu naturali qui fit cum passione et afflictione tangentis. Si queras autem hoc tormentum mortis consistit in tribus secundum Bern. Est enim in malorum morte

Dolor — spiritus / horror — in — corporis / pudor — [illegible] || Ista erunt non in morte iustorum omnino.

Preciosa igitur domini mors sanctorum eius. Unde dicit quidam sanctus: Mors nihil aliud est quam exitus de carcere, finis exilii, laboris consumpcio, ad portum applicacio, peregrinacionis finis, sarcine onerosissime deposicio, de equo furioso descensio, de domo ruinosa liberacio, omnium egritudinum terminacio, omnium periculorum evasio, omnium malorum consumpcio, omnium vinculorum disrupcio, debiti nature solucio, reditus in patriam, ingressus in gloriam. De qua

dicitur Eccl. 7 Melior est dies mortis die nativitatis. Et Aug. super Genesim sicut iustus sperat in morte sua. Et ideo stultum est et irracionale mortem propriam nimis timere et mortem alienam nimis dolere de propria salute. Loquitur Cyprianus et ponitur in Canone 13 q. 2 c. Non oportet: Pusillum est ut cum dei voluntate fieri postulamus, cum deus evocat nos et accersit de hoc mundo, non statim voluntatis eius imperio pareamus, obnitamur et reluctamur et pervicaciter more servorum ad conspectum domini cum tristicia et merore perducimur, exeuntes istinc cum necessitatis vinculo non voluntatis obsequio, et volumus a deo premiis celestibus honorari ad quem venimus inviti. Hec ille. De salute non de morte amicorum nimis dolendum loquitur Aug. de vera relig. c. 42: Omnem perfecte inquit deum diligit non affligitur de morte cuiusquam, quoniam qui toto animo deum diligit novit non sibi perire quod deo non perit. Deus autem dominus est vivorum et mortuorum. Hec Aug. Ex quo patet simpliciatis illorum qui pro morte bonorum irracionabiliter contristantur. Si pro quorum morte dolere nos queritur, dicit Isid. li. 2 de summo bono: Illi inquit deplorandi sunt in morte quos miseros infernus ex hac vita recipit, non quos celestis aula letificandos includit. Tullius de paradoxis: Mors terribilis est hiis quorum vita et omnia cum vita extinguuntur, non hiis quorum laus emori non potest. Et de tribus dicitur quod non tanget illos tormentum mortis. Hoc figuratum est in tribus pueris. Dan. 3 Illos autem non tetigit ignis

Mors est aliud quam exitus de carcere etc.

Stultum est valde nimium dolere de morte amicorum

nec correspondent ut quidam molestie in
tulit · quod scribitur ibi Visi sunt oculis · quod osten-
dit quod de iustis afflictis in hac vita
iudicatur secundum mundanam fabulationem ·
et ~~ba~~ circa hec duo facit · primo ponit
eorum estimacionem et 2o ostendit eorum
deceptionem ibi Illi autem Dicit ergo · iusti
a parentibus nostris visi sunt oculis insipi-
entium quos dixit insipientes a corde suo non
a deo · mori totaliter in corpore et ani-
ma quod falsum est cum mors eorum non sit
nisi requies a laboribus Apocalypsis 14
Amodo iam dicit spiritus ut requiescant a
laboribus suis Et estimata est afflic-
cio exitus illorum · propter quod videre
non iudicaverunt quod fuerint ingressi ad
vitam sed tantum quod fuerint afflicti · paulus
fuit alterius opinionis qui dixit ad
philippenses 1 cupio dissolvi et esse cum chris-
to · Isti ulterius iudicabant quod abitione
iustos abierunt in exterminium et iudi-
caverunt ab insipientibus et carnalibus quod
iustitia sua abierunt in exterminium · i ·
adulacionem et nullum alium fructum
sue iustitie receperunt · Et tamen clausula
secundum Rabanum non est deceptio sed anti-
qui et moderni ea utuntur · unde est quod est
in cena tempore deiunibus tunc simpliciter · 2o
ulterius iudicatum est · quod mors iustorum
non solum est afflictio · ymmo quod est iter
exterminii a nobis et de nobis quasi
mors non sit aliud quam iter nos ex-
terminans · i · extra terminos humane vite
ponens · ultra ibi Illi autem sunt in pace
ostendit istorum insipiencium deceptionem
Nam ubi putant iustos exterminari af-
fligi et adulari · iusti eripiuntur de hoc
seculo nequam et sunt in pace ysaie 32 se-
debit populus meus in pulcritudine pa-
cis et in requie opulenta · Dubium
litteralis · Utrum anime defunctorum habeant
distincta receptacula post hanc vitam

Utrum anime habeant distincta receptacula

diviniter sunt deputata · et videtur quod non
quia tunc tales anime vel possent ab illis re-
ceptaculis recedere vel non · Si primo ergo anime
dampnate et anime existentes in purgatorio
possent diminuere penam suam et anime exis-
tentes in celo possent minuere gaudium
suum · Consequens patet quia loca penalia augent
penam · et loca leticie augent gaudium
Aliter frustra eis talia loca deputarentur ·
et per consequens relinquendo loca illa di-
minuerent de suo gaudio si essent
beate · et minuerent suam penam si essent
non beate · Si dicatur quod anime defunctorum
non possunt pro suo libito loca illa dimit-
tere · Contra hoc est quod probat beatus Augustinus li-
bro de cura pro mortuis agenda inter-
medium et finem · quod aliquis ex mortuis
mittitur ad vivos per hoc quod Matthei 17 ·
Moyses in transfiguracione domini apparuisse
legitur cum helia · et tamen constat moysen ante
fuisse defunctum · Item Ieronimus redarguit
vigilantium super hoc quod dixit animas mar-
tirum non posse adesse suis tumulis
quando vellent per hoc quod sequuntur agnum quo-
cumque ierit · Sed agnus est ubique · Item demo-
nes toto orbe mira celeritate vagantur
ergo inconveniens est dicere animas martirum
alicubi esse desclusas usque ad diem
iudicii · Item gregorius 4 dyalogorum narrat
de multis mortuis qui vivis apparuerunt
Secundo ad quod si sic tunc sinus abrahe fo-
ret unum de illis receptaculis · Consequens patet
quia ecclesia orat circa in officiis sepulture
Sinus abrahe cum significat · Falsitas
consequentis patet · tunc est in inferno · tunc fuit
lymbus patrum ubi nulla anima modo re-
cipitur post christi passionem · Secundo si sic
purgatorium foret unum receptaculum
quod falsum · quia anime decedentes in caritate
vadunt ad purgatorium si habeant cul-
pam venialem vel obligacionem ad pe-
nam · Sed purgatorium est unus locus infer-
ni sub lymbo patrum · alias autem patrum

Gregorius narrat de multis mortuis qui vivis apparuerunt

purgande fuisse in loco superiori. Videtur tamen
ante purgationem quam post. ¶ Ad oppositum
est beatus Augustinus Enchiridion 3. Tempus quod est inter
hominis mortem et ultimam resurrectionem animas
abditis receptaculis continet prout unaqueque
digna est vel requie vel erumpna que te-
getur. 1 Thess. 4. Simul rapiemur
cum illis. dicit quod omnes anime que de seculo exierunt
habent diversas receptiones. ¶ Ad quod dicendum
quod sicut res que sunt graves et leves corporibus di-
versa requirunt loca ut patet 4 de celo. ita con-
venit et demeritum diversa requirunt loca
pro animabus. Unde quia est corporibus levitas sic est
anime meritum et sicut gravitas que est corporibus gravi-
tas. sic est anime demeritum. et sicut gravia con-
gruantur ad sua loca statim moventur nisi
impediantur ut patet 8 phisicorum et 4 de celo
ita anime statim cum a corpore separantur
moventur ad sua loca. male ad infernum
bone ad paradisum nisi inveniat aliquod im-
pedimentum pro culpa veniali et rea-
tu pene non soluto. habent enim distincta
receptacula. ¶ Est ergo notandum quod de istis
receptaculis post animas separationem loqui
possumus dupliciter. primo de lege communi.
alio modo de dispensatione speciali. Primo modo
loquendo quatuor receptacula animarum sunt scilicet infer-
nus dampnatorum. limbus puerorum pro originali.
purgatorium pro veniali. celum pro perfecte
bonis. Quintum receptaculum fuit ante
passionem Christi scilicet limbus patrum qui tunc
dicebatur sinus abrahe. Hec de lege communi.
De dispensatione speciali habent anime recepta-
cula alia nam homines in quibus pur-
gantur ad informationem et ad eorum celi
redemptionem et non dupliciter de reputatur sint
quibus et vinctibus expedit. ¶ 2° notandum
quod spacium infernale in 4or partes dis-
tinguitur. In infimo sunt dampnati pro
peccato actuali mortali. in 2° dampnati pro
peccato originali. in 3° anime que purgantur de le-
ge communi. in 4° fuerunt anime patrum antequam
Christus ad inferna descendit. ¶ Ad primum argumentum
dicendum quod animas a suis receptaculis

Spacium infernale in 4or partes distinguitur.

recedere dupliciter potest intelligi. vel
simpliciter vel ad tempus. Simpliciter sic
ut numquam redeat anima que recederet
que est in inferno vel purgatorio. Si ad
tempus dupliciter vel ex lege communi et sic
non. vel ex ordine divine providencie
et sic conceditur esse quod redeunt inter
viventes ad vincendum prout docet Augustinus
li. de cura pro mortuis agenda. Hoc tamen
intelligendum est quod anime sanctorum possunt cum volunt
viventibus interesse. alie autem non nisi
permissione divina. Cum dampnati vi-
ventibus apparuerunt ad ammonitionem viventium
monitionem. ¶ Ad 2m de sinu abrahe
dicendum quod secundum Augustinum 12 super Genesim sinus
abrahe dicitur requies sanctorum que olim
fuit limbus nunc est celum. Et sic
erat certa. ¶ Ad 3m dicendum quod textus
probabiliter exponitur de sanctis ex locis pur-
gatorii et locis vivancium in infernis de le-
ge communi. Iustorum anime in manu dei sunt
¶ Notandum inter iustum et impium quadruplicem
differentiam. In eo quod simpliciter differunt enim

vivendo, moriendo, pacem, puniendo — differunt

Vivendo quia iusti vi-
vunt in pace et in
tranquillitate. impii
in discordia et contra-
rietate. In psalmo pax multa diligentibus
te. De impiis non est. Ysa. 48. non est
pax impiis dicit dominus. Significat ut ps.
pax multa diligentibus te. et non est scandalum
diligentibus legem meam. ipsa sunt in con-
tencionibus in discordiis in rebellio-
nibus. Unde narratur de quo audivit
narra per sex annos vel septem fuit ma-
iores briga in una civitate vel comu-
nitate quam decem sapientissimi clerici
Christianis cum iustis legamus pacem
Joh. 14 pacem relinquo vobis. et con-
tra 27 Testatur illi tempestatem pacis. 2°
differunt moriendo quia mors iusti est
pretiosa et consolacio. mors impii est
desperacio. psalmo In malis aqua
expellitur impius quam sperat iustus in morte.

Nota quadruplicem differentiam inter iustum et impium

te sua dz psu z mortuus hinc ipso
nulla erit ulterius spes Cum omnes fres
et sacerdotes mundi celebrarent pro
aia sua si nitimq esset sine pena frust
fiet Unde augustinus li de ciuitate dei c 20
Cum de aliquibus malis ita constaret
qui sunt dampnandi sicut nunc constat de
demonibus certa iam plus orare pro
eis quam pro demonibus uel dyabolo et a morte
transiturum ad spes de ipsis iam
defuncto et hec de lege quantum ad primi
tiua 3o dicitur iustus et inimicus in pa
ciendo qui sustinendo aduersa se ex
hilarat iustus iniustus sustinendo se
remurmurat De iusto prouerbiorum 10 Non
contristabit iustum quicquid ei contigit
et labia iusti considerant placita et
os impiorum peruersa 4o dicitur in puniendo
do quia iustus in huiusmodi se accu
sat impius male viuendo se ex
cusat De iusto prouerbiorum 18 Iustus prior
accusator est sui et in eodem Impius
cum in profundum peccatorum venerit contemp
net et prouerbiorum 16 Os impiorum operit ini
quitatem Nondum quia dicitur iustorum ani
mi sunt in manu dei multiplex Primus est

In manu dei	sustentationis / confortationis / castigationis / consummationis	eos	in manu dei

sustentationis Unde quando puerum incipiente
cadere mater nutrix continet in
manus et ex ea parte qua incipit
cadere supponit manum et sustentat
ne cadens ledatur Christus est nu
trix nostra Osee 11 Ego nutricius effra
ym et brachiis meis portabo eos
Effraym interpretatur crescens et signi
ficat eos qui crescere debent de virtute
in virtutem Unde manus dei iusta
dei et dei manu in psalmo In manibus
tuis domine sortes mee in Iusta dicit
ut bene manus quia in manu sublevat
ne mus ledamur in psalmo Cum ceciderit

non collidetur quia deus supponit manum
suam 2o sunt in manu dei confortationis
Ezechielis 3 manus dei erat mecum confor
tans me Psalmus nobilis pascitur et re
creatur de manu domini sui alias si
cibum reperit ipsius regis auolaret a do
mino suo Ideo deus sic nos pascit bene
ficiis suis quia bene iste ea tenet in manu
sua et semine et messes et omnia in thesau
ros et oues et animalia omnia sunt in ma
nu sua qua manum cum vult claudit et
patimur egestatem et cum vult aperit
et replemur copie largitate unde in psalmo oc
culi omnium in te sperant domine et tu das
escam eorum aperis tu manum tuam et imples
omne animal benedictione et item in psalmo Aperi
ente te manum tuam omnia implebuntur boni
tate alias hoc auolaret a deo Osee 9
Effraim quasi auis euolauit sic qui
nis hominibus dant bremis auolat a deo
sicut falbo cum non recreatur a domino suo
3o sunt iustorum anime in manu dei casti
gationis cum medicus manu sua comprimat
infirma et postquam recepit bibendo fauces
eius coerceat licet medicus sit valde acu
ta tamen infirmus accepit Christus me
dicus calicem pregustauit tribulationis
et nobis pro remedio infirmitatis porri
gimat in passione et ideo castigationes
suas filiali benignitate suscipiamus
In psalmo Hic humiliat et hunc exaltat
quia calix in manu domini vini meri plenus
mixto 4o sunt iustorum anime in manu
dei consummationis id est quia hec in manu sua que
tenet id est bene conseruat Christus autem nos
in manibus suis tenet Unde solet hoc dici cum
habitum nomen aliquis scriptum in libro suo Ha
beo illum in libro meo Christus autem nos
in manibus suis scripsit quia non potest nostri
obliuisci Ysaie 49 Numquid obliuisci potest
mulier infantem suum ut non misereatur
filio uteri sui et si illa oblita fuerit
ego tamen non obliuiscar tui Ecce in
manibus meis descripsi te sed tamen alter

dicitur iustorum anime sunt in manu dei multiplex

Psalmus nobilis pascitur et recreatur de manu domini

habet animas iustorum et alia animas peccatorum.
Dicitur itaque quod aliquid est dupliciter in manu alicuius
primo et dimittatur in aliena custodia
ita quod alii ad eorum utilitatem capiunt usum
fructum illius. dicitur quod licet maneat
sit talis, dicitur tamen non esse in manu sua
sed videtur esse qui inhabitat et recipit fructum
et usum videtur esse in manu sua. modo
deus bene est dominus peccatorum, tamen non inhabitat
eos per gratiam nec recipit fructum ab eis
et ideo non dicit peccatorum sed dicit iustorum
in manu dei sunt etc. Lectio 21

Et si coram hominibus tormenta
passi sunt spes illorum immor
talitate plena est in paucis
vexati in multis bene disponentur quoniam
deus temptavit illos et invenit
illos dignos se. Postquam spiritus sanctus de
claravit quod iusti homines pacientur in
futuro eternam (?). hic ostendit quod sustinent
in presenti tempore et quia pene quas sustinent
et premia que percipient sunt contraria ideo
facit quandam comparacionem contrarietatum
utitur quodam colore rethorico qui vocatur
antitheses quasi compositio ut antithetos
vel contrarius secundum Tullium in rethorica sic
et est figura talis cum aliquis in locutione
contraria contrariis conferens ponit. dicit sicut
Apostolus 2 Cor 6 per infamiam et bo
nam famam a dextris et a sinistris
et cetera. et Eccl 33 Contra bonum ma
lum et contra vitam mors sic contra virum
iustum peccator. et isto genere eloquentie
utitur spiritus sanctus in isto textu ostendens
quod illa que paciuntur sancti in presenti non
sunt equalia illis que percipient in fu
turo. et primo et ponit tres antithe-
ses. quarum prima est sancti in presenti tribulantur
vexantur et temptantur in diversis per
missionibus sed contra tribulacionem percip
iunt spem immortalitatis contra vexatio-
nem consolacionem percipiunt spem eterne tranquil-
litatis et contra diversas temptaciones
percipiunt spem perpetue dignitatis. Dicens ergo

sic ponens primam contrarietatem. Et si
coram hominibus tormenta passi sunt. coram hominibus
qui tantum exteriora vident. Deut. hoc
videtur ea apparent. tormenta passi sunt
coram hominibus in corpore, sed spiritus domini spes
illorum immortalitate plena est. hic est dominus
spe animi a domino quod spes in spiritu primam
spes est plena et non vacua sicut ma
lorum de quibus infra in isto capitulo dicitur vana
a spes illorum. Unde spes contra
non confundit Ro 5. Secunda antithesis
est talis. sancti sunt in presenti vexati in bis
tribulacionibus et in diversis sed tamen sunt pauca
in respectu illorum que ad suam beatitudinem
aggregabuntur quia secundum Boecium beatitudo est
status omnium bonorum aggregatione perfectus 3
de consolacione. et ideo dicit in paucis vex
ati in multis bene disponentur. multum et
paucum magnum et parvum sunt relati-
va sicut patet in libro predicamentorum de quantitate.
Unde sicut illa que patimur in presenti com
parantur ad ea que in futuro dabuntur
bonis et innocentibus licet sint in se val
de multa videntur tamen in comparatione eorum
valde pauca. Ro 8 Non sunt condig
ne passiones huius temporis ad futuram
gloriam que revelabitur in nobis. Tertia an
tithesis est talis. deus temptat sanctos
in presenti sed non ad eorum detrimentum et de
lectionem sed ad eorum emolimentum
et promocionem. Unde dicit quoniam deus temp
tavit illos et invenit illos dignos
se id est sua societate et dilectione. Et
notandum quod difficile est et laboriosum quod homo
fiat dignus deo. ad hoc enim requiritur
perfectus mundi contemptus. Unde Chris
tus Matthei 10 Qui amat patrem et ma
trem plus quam me non est me dignus
et qui amat filium aut filiam plus quam
me non est me dignus. et qui non
accipit crucem suam et sequitur me
non est me dignus. igitur quam arduum est
dignus Christo esse quod debet sequi
Christo. ~~et qui non accipit crucem~~

difficile est et arduum sit quod homo sit dignus deo

hinc quasi probatur patet quod de tota quo circa
homo contingit sic arguere aut iste
diligit cristum plus quam filios et fi-
lias et seipsum aut non si non non est
dignus cristo si sic dat se pro cristo quia
qui non accipit crucem suam et sequatur
cristum non est deo dignus Notandum
est quod temptatio ipse contingit deo quia
ipse temptatur est experimentum ad ut ha-
beat eius cognicionem sicut homo temptat
vinum et magister discipulum Alter dicitur
temptatio experimentum aliquid cum intencione
maioris condiciones suas alius primo
deus temptare non potest 2do bene potest
Unde gen 22 Temptavit deus
abraham 3o dicitur temptatio callida
de accipe experiencia alicuius hominis
cum intencione decipiendi et sic
ipse convenit dyabolo et nullo deo
quia Jaco 1 Nemo cum temptatur di-
cat quod a deo temptatur deus autem
intemptator malorum est ipse enim
neminem temptat Vel sic deus temp-
tat erudiendo non seducendo
Unde intemptator malorum est quia nullo
temptat inducendo ad malum sed
experiendo et hortando ad virtutem Aliter
potest exponi sic deus temptat illos
id est temptari permittit Et notandum quod
deus electos suos temptari permittit
specialiter propter causas .4. Primo permittit

exercendum virtutem nec probi-
ad recuperandum virtutem et probitatem talis
premiendum vite future feli-

nos temptari ad exercendum virtutem
nec probitatem qui habemus usum liberi
arbitrii pro gratiam informatam si velimus
Si rex dedisset arma et equum
nobilissimum alicui militi et ille
probe et viriliter in bello se pro regis
amore et honore exponeret rex non
invito eum acceptaret Cristus
dedit nobis arma liberi arbitrii
cum equo corporis mei et sunt

quasi similia armis dei quia ad imaginem
et similitudinem suam fecit hominem Gen 1
et Ephe 6 Induite vos armatura
dei ut possitis resistere adversus insidias
dyaboli Igitur non nos pro honore regis mei vi-
riliter exponamus alias nosmetipsos
decipimus et dampnamus Job 7 Mili-
cia est vita hominis super terram Sic deus
temptavit abraham de ymolacione
filii sui Gen 22 Sic eciam deus omnes
amicos suos temptari permittit Thobi
12 quia acceptus eras deo necesse fuit ut
deus temptaret te Constantinus impera-
tor volens probare qui de familia
sua essent fideles pagani vel cristiani
sic permittit catholicos aliis temp-
tari et quam mundanam gloriam que est quasi
ydolum adorant de suis expellit fami-
lia quod nec potest duobus dominis servire
Et qui illud ydolum adorare contempnit
in suis retinet familiaribus et in omnibus
cristo fideles veraciter habet temptatum Et
ideo sapiens dicit Eccl 2 fili accedens
ad servitutem dei sta in iusticia et timore
et prepara animam tuam ad temptacionem
2o permittit nos deus temptari ad
recuperandum virtutem respice vanitatem nisi
enim temptaremur propter defectum cognicionis
virtutis et experiencie de nobis ipsis
superbiremus et ideo permittit clemen-
ter sanctos suos de sua carne temptari
sicut de paulo patuit 2 Cor 12 Ne
magnitudo revelacionum extollat
me datus est michi stimulus carnis
mee angelus sathane qui me cola-
phizet etc De hoc loquens greg 9
moral c 36 dicit sic superna dispen-
sacio ideo nos tota intencione
sanctos carnis mee permittit temp-
tacionibus concuti ne mens mea in su-
perbia audeat presumpcione securitatis
elevari ut dum pulsata trepidat in
solo auctoris adiutorio fide robusta

tius spci sigat Et ja mar c 3 ex
ponens illud Ro 1 Video alia lege
i mebris meis repugnate lege
metis mee et capite me i lege
pcti i ducete me que i mebris me
is diat sr adyma ~~est~~ cas trahit
ne extollat spus et ad suma trahit
spus ne psternat cas spus leuat
ne iaceamq i infimis cas aggra
uat ne extollamr ex sumis et sr
sm hug quoda eco modamie fit
ut carne dep'mete f no psternete
hs desperacois lapsu caueat et
spu eleuate et cu teptacones se
ciente sine casu euadat et pe
du spus trahit et cas trahit sub
tilissime intime racon modaime
infra suma et supra infima i qda
medio cia labsaret et ideo
sequit pceont psa pba me dne et
tempta me ure renes me
os et cor meu glo pba me i in
dica me esse pbatu no t qr cia
nesci f michi et homibq u enim
tempta et negligetes essemq No
glo q alr temptat deus et alr
homo et alr dyaq Deus ut eru
diat ho ut sciat dyaq ut sedu
cat Unde dr metrice Dat tria
temptacie seduce scie pbare Ms
de puella de qua narrat Cesarius
ni fine hug psdes sequit et apls
1 Cor 10 Temptacio uos nos no
apphendat u humana Sed deus
nos temptari pmittat ad pmeri
du uite future felicitatis Jacob p
Beatus vir q suffert temptacoem qm
cu pbatus fuit accipiet coronam
uite Et qmuis dyals omes teptet
adidpue tn pfcos platos et religio
sos magnue expeditur Unde
petrus Ravenn i quadam epl' medic

Alit teptat deus alr ho et alr dyalus

adurpus desertos suos fortiq pug
nat et aggredietes nitescalacis
illecebras grauior aggsss expetit
Una et i exitu yrl de egipto pharao
uehemetq exardesat et satha
nas egrediens ab hoie q ab ipsa
ca tenuat ipm grauiq inegssu dis
cerpit Et ideo hugo de claustro
aie li 1 religiosos instruit q sut cae
temptacionu et quo cas debeat e
uitare Quatuor igit sut cause temp
tacionu prima e loci amenitas ut
ciuitas et opida q no tm i scabu
losa amenitate recipiunt f com
fortunatum gra 2a aug ca e locus
diuiciis ubi cum dicit ibi pectus
3 ua ca e pascua ornatq equos
et pigrum cia cruciatus ex
q sic uarietates 4 e aut mulieru
speces quas uox blandit'r amiliqet
facies ocul spalis ocdines uulit
caueamq qr temptao no ledit u
obediamq et hoc e qd metrice diat
hostis no ledit u cu teptatus obe
dit Vel los du cedit si stat q si
musca recedit Et hoc e qd pmittit
apls 1 Cor 10 Fidelis e deus q
no pmittit uos teptari sr id q po
testis f faciet cu teptacoe eciam p
uentu ut possitis sustinere lc 22

Tamq aurum i fornace pba
uit illos et quasi holocau
sti hostia accepit illos
et i tpe erit respectus illos De
claro q ista hoies i pnti milit
tribular sic et qualit p tribulaco
mi collectaq a dno accepitatur
Et circa hoc duo fuat qr pmo ostedr
qd pene mstr e uehemtes erga
dne acceptacone et dileccione 2o
q ei concedet cuidens emolimetum
remuneracionis ibi et i tpe pena
go mstr esse deo accepta qr ex

Quatuor sunt cause temptacionum

caritate pro suo amico se sufficit offerre
prodest exemplum. Unde nota quod sicut
artifices in alia arte quodam artifico
legali ibi et qui holocaustum secundum ipsum
est tale quanto aurum frequentius liquefit
et tunc per ignem tanto purius efficitur
clarius et acceptabilius sic tribulationibus vi-
te presentis est formosior ut carmina
in quo homines depurantur. Eccli. 2.
In igne probatur aurum et argentum
homines vero recepti in camino humiliationis
sicut homo grandis vero quanto magis pro
Cristo tribulantur tanto sunt magis pre-
ciosi et acceptabiles deo. Et hoc est
quod dicit Tamquam aurum in fornace probavit eos.
Secundo exponatur nota quod inter sacrificia que deo
offerebantur precipuum erat holocaus-
tum et fiebat de animalibus pecudi-
bus et avibus. De isto sacrificio nichil
habebat sacerdos pro parte sua sed totum cre-
mabatur deo. Et ideo dicebatur ho-
locaustum. olon enim grece quod est totum latine
et cauma quod est incendium in holo-
caustum quasi totum incendium quia in aliis
sacrificiis sacerdos tollebat aliquando quam
partem et aliquando dabat partem offerenti ad
comedendum sed in holocausto totum
corpus sive esset vitulus sive ovis sive
edus incendebatur. Pellem tamen possit
sacerdos vendicare secundum legem. Levitici vero
ne omne genus sacrificii deo foret
acceptum. Nunc ipsum sicut holocaustum quia
illud totum offerebatur in honorem dei
comburendo. Et isto modo sancti martires ym-
molati sunt deo sicut hostia holocaus-
ti. Sacerdos occidens martires est mundus.
Johannis 17. Mundus vos odit et Romanos 3.
Estimati sumus ut oves occisionis. Sed iste
sacerdos nichil habuit nisi pellem secundum gratiam
secularem. Job 1. Pellem pro pelle et
cetera. Ergo sicut holocaustum est optimum
in sacrificiis sic martirium in operibus
nostris. Et hoc est quod dicit sequitur Et quasi
holocausti hostiam accepit illos. Tempore

dedit quod et emolimentum remunerationis
continuis iustorum persecutionibus in presenti et
dicit quod cum momentaneum penalitatis
accipient premium eterne felicitatis. Ut oste-
ndat quod tribulationis ad premium nulla
erit proportio. Superponit eos penam quasi
instantem breviter et eos premium tempo-
ra nec quantitatis nunc non est quod tempora
ad instans nulla est proportio sicut nec puncti
ad lineam. Ysaie 54. Ad punctum in mo-
dico dereliqui te et in misericordiis magnis congre-
gabo te in momento indignationis ab-
scondi faciem parumper et in misericordia sempiter-
na misertus sum tui. Unde supra
modum martires excedet laborem et hoc
est quod dicit Et in tempore erit respectus illorum
quod dicit in puncto modico et in instanti pas-
si sunt sed in tempore plures et longos sine fini-
te. Erit respectus illorum idest premiacio.
Et soli deo qui deus liberat remunerat
feliciter dando eis magnum ad leve
iste respexit eum et est deus ut here
sperat illos qui supra modum et propor-
tionem retribuet pro labore incedet.
Secunda ad Corinthios 4. Illud enim quod in presenti
est momentaneum et leve tribulationis
nostre supra modum in sublimitate eternum glorie
pondus operatur in nobis. Nota quod clericus
quilibet probatur a Cristo multiplicatur

clericus
novicius
baccalarius
doctorandus

Sicut ... ante ...

promocionem
professionem
recepcionem
collacionem

... ordinem

Primo probatur sicut clericus ante promocionem
clericorum ordinandorum et recepcionem coronam
primo probatur et examinatur et quanto
altiore ordine est recepturus tanto
specialius examinatur. Omnes enim pro
movendi ad ordines quia omnes in futuro
erimus sacerdotes Apocalipsis 1. Fecisti nos
deo nostro regnum et sacerdotes. Magna
autem favor fiet clerico si posset premu-
niri de quo passu ut de qua materia
debet examinari quia tunc posset se provi-
dere. Iste favor fit nobis ordines

sicut gualtes i dic iudici qui inpta
uita tma ad ordines anglos recapi
ent p[ro]ferre et diceret unicuiq[ue] tum
ti es sacerdos inet[er]num s[ecundu]m ordinem
melchizedech et no[n] sunt p[re]mium
ti de q[ui]bus examinabunt[ur] et etia[m] no[n] de
dif[fer]ib[us] s[ed] de o[mn]ib[us] s[ed] de donatis
et dep[er]tib[us] m[en]tis et hic e de op[er]ibus
pietatis sic p[atet] Mat 27 esurivi et de
distis m[ihi] manducare et c[etera] et totu[m] e
de donatis et ideo illi q[ui] invenient[ur]
nescivisse donatu[m] desficient de ordini
bus et depellent[ur] sicut laya et ponet[ur]
ubi umbra m[or]tis et nullus ordo Job
10 q[uod] dicet[ur] eis ite maledicti illi ei
q[ui] vindicavit bn[?] scivi erunt de cena
Thob 3 hoc h[abe]t p[ro] certo omnis q[ui] colit
te q[uod] uita eius ai p[ro]bat[ur] sunt coronabit[ur]
et Jaco 1 cu[m] p[ro]batus fuit accipiet coro
nam ¶ 2o examinat[ur] electus sit nomi
nus an p[ro]fessionem unde t[em]p[o]r[e] nomi
nat[ur] e t[em]p[o]r[e] p[ro]bacionis s[ecundu]m ... h[abe]t
ant nouicius mundu[m] gerat h[ab]itu[m] p[ro]
fessorum tu[m] in volu[n]tate sua e p[ro]ire h[ab]i
tu[m] intra t[em]p[u]s p[ro]bacionis quando sibi pla
cet et ideo no[n] habet h[ab]itu[m] inseparab[i]
b[i]lius et ornatus aie e h[ab]itu[m] nita ...
e nouicius et t[em]p[u]s p[ro]bacionis Rom 12
renouamini in nouitate s[ensu]s v[est]ri ut p[ro]
betis q[uod] sit voluntas dei bona h[ic] igit[ur]
ge[n]erauit h[ab]itu[m] p[ro]fessor[um] i[d est] bonor[um] qui
e ipsa consumata tu[m] no[n] sunt p[ro]fess
s[ed] h[ab]itu[m] p[ro]ire possunt p[ro]p[ter] p[e]cc[atu]m mor
tale q[ui] placet nouicio aut item
examinant[ur] de moribus diligent[er] et
gualit[er] de quibus conuict[ur] i[n] eis et ab
unoq[uo]q[ue] requirit[ur] scilicet ¶ Secundo aliquis sponsus

an
sit similis cu[m] diacono[n]is
alterius p[ro]fessionis
mulieri coniugatus
raciocinijs obligatus
occulta h[abe]at infirmitate

defectum
habuit
et sunt[ur]
a p[ro]fessio
ne repel

lit[ur] et certe ista quinq[ue] in sunt nouicia
is cristus requirit i[d est] an sit similis cu[m]

dicionis an sit tatus datus mundi ser
uiens p[ro] diuicijs p[ro] honoribus [con]sequend[is]
i[n] hac vita et sic sic no[n] admittit
eu[m] ad p[ro]fessionem q[uia] nemo sit duobus
dominus s[er]vire Mat 6 ... quidam
noluit surgere p[ro]pter papa[m] adueniente[m]
alius tu[m] homines assurgendo et
eam reddidit sunt i[n]quit s[e]c[und]o mes
et q[uia] contempsit mundu[m] et mundus
me sunt et ipse fuit ei quare no[n] as
surgo iste no[n] fuit similis cu[m] diaconis
s[ed] valde nobilis ¶ 2o requirit an sit
alterius p[ro]fessionis ille q[ui] e radicatus
et h[ab]ituatus in aliqua mala consuetu
dine vincendo p[e]cc[at]is ipse e quasi
alterius p[ro]fessionis educat s[ed] q[uia] h[ic]
recapi posset a cristo tu[m] cu[m] difficul
tate ¶ 3o requirit an sit mulieri co
niugatus i[d est] an sit op[er]ibus carnis de
ditus q[uia] sit q[uod] talis no[n] ue[ni]t ad eu[m]
p[ro]pria volu[n]tate Luc 14 uxorem
duxi et c[etera] ¶ 4o an sit raciocinijs obli
gatus homo obligat[ur] ad co[m]potu[m]
et restitucionem si sunt usurarius et
depecauit usuraria s[ed] dicat[ur] et no[n]
vult restituere cristus no[n] curat de
eo q[uia] ipse e raciocinijs obligatus
¶ Si clericus simoniace intrat eccl[es]iam
occupauit bona p[ro] amicos et no[n]
e paratus resignare et restituere iste
e obligatus ad raciocinia cristus
eu[m] ad p[ro]fessionem de se solum no[n] ad
mittet ¶ Si spoliasti pauperes per
potentiam vel p[er] falsum iudiciu[m] vel
testimonium p[ro]ptere tu[m] eu[m] et no[n] fe
cisti restitucionem tu es obligatus
ad raciocinia et talem cristus non
admittet In ps[almo] declinantes aut[em]
in obligaciones adducet d[omi]n[u]s cu[m]
op[er]antibus iniquitate[m] ¶ Quinto requirit[ur]
an h[abe]at aliquam occultam infirmitatem
si co[m]misisti p[e]cc[atu]m mortale de quo no[n]
es confessus celans et occultans tu

Nomicij examinari debent de quibus

De eo qui noluit surgere propter pape venientem

habeas occultam infirmitatem. Cristus te non admittet nisi te curatus et ablutus et excussis istis impedimentis. Unusquisque vestrum sciat se probabilem exhibere ne omnino a professione sua confusibiliter repellatur. 2 Thy 2 Sollicite cura te ipsum probabilem exhibere operarium inconfusibilem et qui talis inventus fuerit fruetur sua confessione finali iudicio terminato. Sic dicitur Deut. 16 Profiteor hodie coram domino deo quod ingressus sum terram pro qua iuravit patribus meis. 3o comparatur sicut baccalaureus ante incepcionem. Iste cum cathedram incipit probatur tribus modis in legendo opponendo et respondendo. habet enim nunc legere cursorie ad unum volumen pro facultate ad minus et tunc nos debemus legere per confessionem volumen quod hic incipit Obto lisius clericus qui nescit legere scripturam suam et opus suum. Gal. 6 Opus autem suum unusquisque probet et sic in semetipso gloriam habebit. 2o debemus opponere vel arguere per iustam correpcionem proximos et hoc principaliter pertinet ad prelatos et in casu ad omnes Act 18 Si peccaverit in te frater tuus vade et corripe eum etc. et Sap 1 probatio autem utique corripit insipientes. Et prelato dicitur Tit. 6 probatorem in populis dedi te. 3o debemus respondere per gratiarum accionem 1 Thess. 5 In omnibus gratias agite et qui hic compleverit dignus est gradu magistrali. Exemplum de Thobia qui in se omnia hec servavit et devote complevit peccata confitendo, vicios corripiendo et deo gratias agendo et ideo ei dictum fuit quia acceptus erat deo necesse fuit ut temptacio probaret te. Thob. 2. 4o probatur sicut denarius cum solucionem qui aliter mutavit denarium diligenter

considerat cum solucionem quantitate pondere et imagine et si in aliquo loco deficiat non est moneta legalis nec recipi debet. Quantitas est equitas ponderis est caritas ymago est veritas. equitas ad proximum caritas ad deum veritas et ad se ipsum. Unusquisque nostrum a cristo accepit denarium mutuo vel cuiusdam romane gentis imagine regis et in die mortis est tempus solucionis. tunc oportet denarium reddere et afferre Act 12. Afferemus denarium et tunc non liceat cum predicta scilicet quantitate pondere et imagine reprobabitur Ier. 6 Argentum reprobum vocate eos quia dominus proiecit eos tunc non illa habuit dicit cristus id Gen. 23 pecuniam quam dedisti in probati ego hec de mundo denarios unus falsabitur probatur illud. Argentum igne examinatum probatum terre purgatum septuplum. Examinatum igitur caritas probatum terre vel terram nichil habens terrene vanitatis et purgatum septuplum scilicet septem capitalia que sunt radices uniuscuiusque iniquitatis. Tale argentum nobis concedat Iesus Cristus filius.

Fulgebunt iusti Sap. 33 et tamquam scintille in arundineto discurrent. postquam spiritus sanctus posuit quandam premissionem generalem de futura remuneracione sanctorum premio et tribulacionibus quas sustinent in presenti hic eandem remuneracionem explicat et distinguit in speciali. Et primo ponit quomodo iusti liberari recipientur. 2o quomodo impii realiter punientur ibi Impii autem. Circa primum tangit excellencias in remuneracione sanctorum futuras. Erunt enim tam in corpore quam in anima gloriose possessores in vita eternali. erunt enim iudicibus assessores in iudicio generali. et ideo primo describit qualis erit in gloria corporis excellencia corporalis 2o qualis erit eis assistencia concessa iudicialis ibi Iudicabunt et 3o qualis erit

bano[rum] i[n] a[n]i[m]a gl[ori]a sp[irit]ualis ibi et[iam] co[n]si
stit illa[m] Et ap[ar]et p[er] adducta q[uod] in
la[u]done hodierna q[uatuo]r dotes corporis
gloriosi latent i[n]ueniu[n]t[ur] que su[n]t sc[ilicet]

Claritas	Erunt e[ni]m corp[or]a cla[ra]
Inpassibilitas	i[m]passibilia subtilia
Subtilitas	et agilia. Racio h[uius] e[st]
Agilitas	q[uia] a[n]i[m]a bona p[er]fectu[m]

d[omi]n[iu]m habebit tu[n]c sup[er] corpus p[er]fectu[m]
domini[um] et i[n]q[ua]ntu[m] forma et i[n]q[ua]n
tu[m] motor et i[n]q[ua]ntu[m] b[ea]ta et deo
coniuncta. In q[uan]tu[m] b[ea]ta gl[ori]a a[n]i[m]e red[un]
dab[it] in corpus cau[s]abit i[n] corpore claritate[m]
et hoc e[st] q[uod] dicit[ur] m[a]t[thei] 13 fulgebunt
iusti sicut sol i[n] regno patris eor[um]. In q[ua]ntu[m]
aut[em] reget a[n]i[m]e et d[omi]n[iu]m sup[er] cor
pus ca[u]sabit i[n] corpore i[m]passibilitatem.
Nu[n]c e[ni]m corpus q[uo]d pati[tur] passio
ne[m] p[ro]p[ri]e dicta[m] p[er]dit d[omi]ni[u]m forme sue
sup[er] mat[eriam] sua[m]. Alit[er] e[ni]m passio talis
no[n] foret via ad corrupcione[m] forme
pacie[n]t[is] ut p[ro]bat[ur] sep[ar]acio a mat[er]ia.
Et ideo q[uia] a[n]i[m]a incorrupt[ibili]t[e]r et p[er]fecte
gaudebit sup[er] corpus no[n] pot[er]it n[isi]
no[n] sine victoria a[n]i[m]e sup[er] corpus
domini[um] no[n] h[ab]ere. Ecce t[ame]n fuit i[n]
statu i[n]nocencie q[uia]uis a[n]i[m]a p[er]fectu[m] do[minium]
habebat potuit t[ame]n illud d[omi]ni[um] p[er]de[re]
q[uia] se a deo p[er] peccatu[m] auerte[re] et ideo
habuit i[m]passibilitate[m] ad t[em]pus s[ed] q[uia]
a[n]i[m]a b[ea]ta nu[n]q[uam] pot[er]it a deo p[er] peccatu[m]
auerti ideo nu[n]q[uam] p[er]det d[omi]ni[um] suu[m] sine
victoria sup[er] corpus et ideo nu[n]q[uam] p[ro]
p[ri]e pati et ideo corpus suu[m] erit i[m]pas
sibile. Ideo cu[m] a[n]i[m]a sit no[n] solu[m] forma
corporis s[ed] motor ut p[atet] 2 de a[n]i[m]a et
li[bro] de motu a[n]i[m]aliu[m] mouebit corpus
p[ro] volu[n]tate et q[uia] habebit p[er]fectu[m] d[omi]n[iu]m
sup[er] corpus ideo a[n]i[m]a gl[ori]osa i[n]q[ua]ntu[m]
b[ea]ta i[n]habebit o[mn]is sicut vellet corpus
moue[re] et ideo erunt corp[or]a satis agilia.
Ideo cu[m] a[n]i[m]a posset r[ati]onabil[ite]r velle
q[uod] corpus suu[m] sit i[n] eode[m] loco i[n] quo e[st]
aliud corpus s[ine] amocione illi[us] cor
poris et a[n]i[m]a pot[er]it rege[re] corpus suu[m] ta

[le] sc[ilicet] q[uod] a[n]i[m]a pot[er]it corpus suu[m]
pone[re] i[n] loco i[n] quo e[st] aliud corpus et
ista virtus vocat[ur] subtilitas. Sic g[ene]r[aliter]
erit corpus gl[ori]osu[m] claru[m] et i[m]passi
bile agile et subtile. Et ista p[ri]ui
legia vocant[ur] a doctorib[us] q[uatuo]r dotes
corporis p[ro]p[ter] quanda[m] similitudinem locucione[m]
q[uia] sicut dos dat[ur] i[n] signu[m] p[er]petue
federacionis et a[m]icicie i[n]t[er] viru[m] et
uxore[m] ita ista p[ri]uilegia dabu[n]t[ur] ho
minibus glorificat[is] i[n] p[er]petuu[m]. Iste aut[em]
dotes q[ua]tuor ponu[n]t[ur] 1 cor[inthios] 15
ubi facit ap[osto]l[u]s co[m]p[ar]acione[m] int[er] in[ter]
h[ab]ita[n]c[iam] et h[ab]itac[ionem] t[er]ra[m] et d[icit] sic
·ll· Se[m]inat[ur] i[n] corrupcione s[ecundu]m glozam
i[n]corrupc[i]o[n]e i[d est] i[n]corruptibile et i[m]passibile
se[m]inat[ur] i[n] ig[no]bilitate i[d est] i[n] obscuritate
mortis surget i[n] gl[ori]a i[d est] i[n] claritate
se[m]inat[ur] i[n] i[n]firmitate surget i[n] v[ir]tute
i[d est] i[n] agilitate se[m]inat[ur] corpus a[n]i[m]ale
surget corpus sp[irit]uale i[d est] subtile
ad modu[m] sp[irit]us. Sp[irit]us e[ni]m p[otes]t simul
esse cu[m] corpore ut p[atet] de a[n]i[m]a que est
tota i[n] toto et tota i[n] qualibet eius p[ar]te
et sic pot[er]it corpus gl[ori]osu[m] p[er] v[ir]tute[m]
subtilitat[is] esse simul cu[m] corpore non
gl[ori]oso q[ua]muis hoc no[n] placeat s[an]c[t]o Tho[me]
s[upe]r 4 s[ententiarum] d[istinctione] 44 q[uestione] 1 in solucione p[ri]mi
et 2i ar[ticu]li. Unde ibi e[ni]m d[icit] q[uod] h[oc] no[n]
habet corpus gl[ori]osu[m] ex dote subtili
tatis s[ed] ex operacione diuina. Dic[tis]que des
cendo q[uia]d ad litt[er]am. Iste q[uatuo]r dotes
i[n] hac litt[er]a s[ecundu]m istu[m] ordine[m] exp[ri]
mu[n]t[ur]. P[ri]mo notat[ur] claritas cu[m] dicit[ur]
fulgebunt. 2o i[m]passibilitas q[uia] iusti
Sap[iencie] 1 iusticia aut[em] p[er]petua e[st] i[m]mortalis
3o subtilitas q[uia] t[an]q[uam] scintille i[n] aru[n]
dineto. 4o agilitas cu[m] d[icit]ur discur
rent. Et q[uia] co[m]plecio[n]e[m] q[uo]d n[isi] p[ri]me
dici[tu]r p[ri]m[u]m i[n]te[r] fi[n]ale significat
ideo q[ua]tuor p[ro]p[ri]as dicimus t[ame]n ad has
q[uatuo]r dotes signa[n]dum. Sz de ap[ar]acio
ne p[re]cise ad p[ro]positu[m] litt[er]a nota

no[ta] q[uatuo]r dotes corporis gloriosi

q arundinetu i locis i qbus crescunt
arundines. Unde sicut scintille mo
uentur sine difficultate inter arundines
et sine resistencia, ita sancta spus
locia corpa spacio mouebunt. Fulge-
bunt iusti. Scdo q vi sancti multo sunt
decorati corpore se tactibus utuntur in
psenti et scdm tribulaciones occurrit
illa coniunxit psone. Et hec hinc
consideracione ad primum qd scdm dr
ingel qui sunt dns magnus p
~~tpali~~ tempibus diuersis anni convenien-
tes robas parauit. Una p yeme
et alia p estate. Illa q datur p yeme
e de grosso panno calefacie qz debz co
poni in plumis in uelas in om-
nibus in igni. Scda roba q datur p
estate ordinatur de pannis subtili
et delicato. Et hoc io qz sunt hoi
p tpe grosso v estate. Sic dns pui
det deus bonis viris vita psente i
yeme, vita futura i estate. Corpus e
dicitur roba. Job 10: pelle et carnibus
vestisti me. Ergo i psenti i tpe tribula
cionis et angustie et pene. Et ita
corpus nrm p mo e sicut roba de
grosso et vili panno. Sed tpe futura
vite sz eterne i tpe estatis glorie
et honoris et ideo tunc habebit claro
ba valde gloriosum, qn corpus erit
clarus sole, impassibile, agile et sub
tile. Et io sicut bonus armiger spe
rans et eius de roba estiuali la
tat et deseruit et expendit roba
yemale i seruicio dni, et non pot
plurima ueta ut ignibus iusti i ui
ta psenti corpi suo non pot ab opi
bus pene. Sed sic se exponit ad ho
norem dni sui quitem sicut faciens.
Tunc fulgebunt iusti. Refert scrip
tor de naturis rerum q papa Al
lexander habuit vestimentum quoddam
de pilis salamandre, q quando

vestimentum qn ablui debuit ad honos
tatem non lauabatur i aqua sz ponebatur
i igne et non comburebatur sz fulgenti
or reddebatur. Sic corpa sanctorum
non i aquis delectacionu carnalium sz
lauari ut fulgeant sz magis i igne
tribulacionis. Ecclesiastici 2: In igne
probatur aurum et argentum, homines uo in ca
mino humiliacionis. Tercio notandum qd
iusti fulgebunt i psenti triplici claritate:

Fame	ut fama resplendeat ad proxime.
Vite	Ob vita ad nosmetipsos.
Doctrine	Doctrina ad subditos et

propinquos. Et hec triplex claritas maxi
me necia e viris ecclesiasticis. Primo
ut fulgeant bona fama, quia sicut
cum candela fulget et ardet de
lectabile negocium e et utile, sz qn
extinguitur relinquit locum cum fetu
tenebrosum et fetet. Et sicut dicitur de
qualibus iste fetor e ita nociuus mulie
~~ris~~ pregnanti q si sit vehemens fiat
ea abortiri et occidit fetum. Sic homines
e de quibus viris ecclesiasticis qui quasi
candela lucent et ardent in ecclesia
constituuntur, quia sicut e bone fame e
delectabilis et utilis dando bonu exem
plum. Qui autem extinguntur ventis temp
tacionis et committit aliquod notorium
peccatum et publicum scandalum relinquit eccle
sie locum tenebrosum et fetet p infa
miam, et iste fetor nocet psonis
ecclesiasticis in proposito sic viuendi. Quem
cum proposuerunt e acceptus ut sentiunt
tis, et cetera. Secundo requiritur i bona persona
spu sco acceptus p fetore pecti scan
dalosi suffocatur et locus in ecclesia
fiat tenebrosus, q statum ecclesiasticum p ta
les contemptibiles et despicit indicatur,
q qui habent psonas fulgentes et lumino
sas a laycis honorabiliter honoratur. Thob
13: Luce splendida fulgebis et omnes
fines terre adorabunt te. Scdo fulge deq

Allexander papa habuit vestimentum de pilis salamandre

Iusti i psenti fulgebunt triplici claritate

quos ad nosmetipsos noticiam habemus in comparatione
ut dicam tenuicamus lucem in modo solis non
modo lune. Sol sic fulget quod licet lu-
ce incorrupta per totum luna non non sic. et
ideo sibi apparet maculosa et quedam
macula in ea. et est quasi umbra hominis
portantis fasciculum spinarum ut vetule fa-
bulantur. quoniam boni viri fulgent
in eternum more solis quia fulgent in fama
vel fulget in gratia. de quorum quolibet dici-
tur *Eccl. 50*. quasi sol refulgens. et *Matt.*
13. fulgebunt iusti sicut sol. mali non sicut
luna fulgebunt quia licet clare fame sint
sunt tamen umbrose conscientie ubi interior homo
fasciculum spinarum vel punctionem portat.
Baruch 6. quas nisi aliquis exterserit rubi-
ginem non fulgebunt. 3o debemus fulgere
per doctrinam. *Dan. 12*. qui autem docti fuerint ful-
gebunt sicut splendor firmamenti et qui
ad iustitiam multos erudiunt quasi stelle in perpetuas eternitates.

Dubitatio sequitur utrum corpus glo-
rificatum quattuor dotibus sit dotandum. videtur quod
non. et primo quod non erit corpus impas-
sibile quia erit corpus mixtum ex contrariis
elementis et contrariis humoribus et per consequens
ipsa contraria erunt vero approximata et
agent et patientur ad invicem. ergo corpus
erit passibile. 2o sic sentire est pati
2 De anima. Sed illa corpora erunt sensibilia
et sentient in actu videndo audiendo et
tangendo. Item quia aliter vita illa fo-
ret magis supina quam ista et peior
secundum vitam in praesenti. sicut dicit *Aristoteles 1 Ethicorum*.
Dormiencium vita dimidia.
ergo erunt passibilia. 3o arguitur quod
corpus glorificatum non erit clarum quia co-
lor est in extremitate perspicui in corpore
terminato. lux autem est qualitas corporis
perspicui non terminati. *Ex sententia Augustini*
in 9 De civitate Dei. pulchritudo corporis
est congruentia partium cum quadam coloris
suavitate. ergo erit corpus coloratum. ergo
non lucidum sive clarum. 4o quod corpus

non erit subtile arguitur quod bene potest
esse in eodem loco cum corpore non glo-
rificato. et eadem ratione cum infinitis. *Dicit*
Aristoteles 4 Physicorum. si duo corpora
possunt esse simul et infinita. 5o quan-
to quod corpus glorificatum non erit ita
agile quod possit moveri ad voluntatem
anime quia tunc moveretur in instanti. quia
sicut voluntas hominis potest velle. sed
voluntas est impossibilium *3 Ethicorum*.
Ad oppositum est fides ecclesie. et habetur
1 Cor. 15 et in littera ista. Ad quod
dicendum est quod sic. Nam sicut corpus quam-
diu est in mundo meretur ad merendum sic
instrumentum est ad premiandum. Et
ad hoc tenendum requiritur quod defectus
corporis ex dotibus collatis. Nam si
manerent nullo modo foret anima beata.
hoc beatus quam componitur ex corpore
et anima. Defectus autem corporis ma-
nifeste sunt pene peccati et propter peccatum
primi parentis inflicti sicut mors et
passio. igitur illi defectus debent in bea-
titudine futura suppleri per gratias ex
corpus illis defectibus contrarias.
Ad primum dicendum quod licet corpus in fu-
turo immaculosa erit et quantum
de statu gloriosi ad naturalem totum
erit immaculosum quamquam tunc sup-
naturaliter fiet modo quod contraria approxi-
mata sunt et non coagent sed per
divina virtute et non alia sicut facta
sunt de pueris. *Dan. 3*. et sic fiet
ibi quod dabitur sibi aliquod donum
creatum sive influens anime sive corpori
per quod contrariorum elementorum et humorum uni-
formiter contrariabitur ut non. non est
nobis ad hunc sufficienter revela-
tum. Et posito quod hoc fiet per tem-
pora maculata sed hoc tenendum est unde
tamen fiat quod saltem fiet quod electa
non aget ad invicem in corpore glorifi-
cato sicut quam tactum est. Quo et

aurum et tamen tenet. Ad 2m dicendum quod
passio est duplex, scilicet realis sicut quam
ignis agit in aquam, et intencionalis
sicut quam coloratum agit in oculum.
Secundum primam non est in corporibus beatis, 2a est,
et ideo omnes sensus erunt in suis opera-
cionibus et tamen tantum per immutacionem spiri-
tualem, sicut patet in commento super secundo
specierum primi in 2 de anima. Ad 3m dicendum
quod anime poterunt abscondere sua corpora cla-
ra si voluerint. Corpus autem clarum debet ap-
parere coloratum, et ideo erunt clara
et colorata quantum ad apparenciam sicut
homo voluerit. Ad 4m dicendum videtur quod
quod corpus glorificatum cum infinitis corpori-
bus possit esse, sed non posset esse cum
infinitis corporibus quia non possunt esse
infinita corpora, sed infinita corpora
possunt esse. Unde ad probacionem non est
exitus a latere sponsi ad matrem
sponse ut apud multos putatur.
Ad quintum dicendum quod sicut motus in instanti
necessario est, quia voluntas non potest
velle impossibile, necessarium tamen descendere,
quia ultra omnem velocitatem datam
potest se movere homo glorificatus, semper
tamen habebit velocitatem finitam, sicut
Cristus in ascendendo potuit ascendere velo-
citate qua voluit et tamen successive
ascendit in celum. Lectio 30

Iudicabunt sancti naciones
et dominabuntur populis et regna-
bit dominus illorum imperpetuum. In
postquam spiritus sanctus declaravit qualis
erit iustorum post iudicium excellen-
cia glorie corporalis, hic ostendit qualis
erit in iudicio assistencia personalis.
De qua habetur Matthei 19: Vos qui secuti
estis me in regeneracione cum sederit filius
hominis in sede maiestatis sue, sede-
bitis et vos super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israel.
Erit enim magnus honor sanctis
cum illorum sicut iudices quos pars

ante habuerunt persecutores, et tamen iu-
stum est quod eos recte iudicent a quibus
iniuste iudicabantur. Sed quia aliquando
contingit quod homo sit assessor iudicis per
unum diem et postea nullam habet iuris-
diccionem in illos quos prius iudicavit, ideo
ne hoc estimetur de sanctis circa asses-
soribus in iudicio, tractat spiritus sanctus
in leccione hodierna. Circa ipsam sic habet
secundum ordinem: iudex, dominus et rex,
quia non omnis iudex est dominus nec omnis
dominus est rex, sed econverso bene convertitur, quia
omnis rex est dominus et omnis dominus est
iudex. Incipiendo ergo ab inferiori ad
superius, primo attribuit sanctis iudicium tamquam
assessoribus, 2o dominium tamquam posses-
soribus, 3o regnum tamquam conregnantibus.
2 Thy 2: Si sustinebimus et conre-
gnabimus. Primo ibi: Et dominabuntur,
3 ibi: Et regnabit. Et sic triplex pre-
rogativa tangitur quam sancti habebunt
in futuro iudicio generali: scilicet habebunt
potestatem iudicandi, dominandi et
regnandi. In iudicando erit latitudo
sine qua nullus recusabitur, quia iudicabunt. In
dominando magnitudo potestatis quam nullus
evitabitur, quia dominabuntur. In regnan-
do eternitudo permanencie quam nunquam termina-
bitur, quia regnabit dominus illorum imperpetuum.
Dicit ergo: Iudicabunt sancti naciones, id est ma-
los qui tales permanserunt, id est sine
gratia qui tales nati sunt, nostra in fide
capi. Naciones itaque dicuntur sunt quasi
naciones. Et dominabuntur populis, quibus
prius subiacebant. In psalmo: Subie-
cit populos nobis et gentes sub pedibus nostris.
Sed tamen quia in iudicio cessabit omnis
prelacio et dominium, habetur super cetera
prius ideo 1 Cor 15: Deinde finis cum
tradiderit regnum deo patri, cum evacua-
verit omnem principatum et potestatem
et virtutem et dominacionem. Ubi dicit Haymo in glossa

Sancti in futuro iudicio habebunt triplicem prerogativam

tunc cessabit omnis contentio et placitum in
angelis et hominibus. cessabit tunc
regnabit caritas nec erit inter prae-
latos et subditos ulla discensio. Di-
cit quod ad dominum pertinet potestas coh-
ercendi et castigandi rebelles. Et ideo
quia sancti habebunt dampnatos ipsos car-
cere quasi cohercendos et puniendos de
eorum iusta punitione gaudebunt. Sed
secundum quendam modum dicitur eis dictum
Et regnabit dominus illorum in perpetuum. Prop-
ter quod sciendum quod tunc illi dominus in per-
petuum regnabit. Sunt enim domini in mor-
talibus principibus regibus et nobilibus
sunt in magnis periculis quia dum conti-
nuantur non solum in spiritualibus sunt pe-
dentium quia ex frequenter contingit quod
illos quos sunt magis familiares ob-
tinent. filii habeant magis odiosos sicut
historie multe docent. Sed contra de tunc
regnare etc. et quia dominus est immortalis
quando sancti in perpetuum regnabunt
Apoc. 5. Redemisti nos in sanguine
tuo et fecisti nos deo nostro regnum
et Sap. 6. Diligite iusticiam ut in per-
petuum regnetis. Iudicabunt sancti
naciones. Malefactores criminosi et
rei ex tribus causis solent confidere se eva-
sisse sententiam. Primo quia sperant quod
possunt declinare et euitare rigo-
rem iudicum ut tunc ex amicis fiat
emenda per mediacionem amicorum. 2o
sperant se rei probabiliter euasisse sed
non omnis sententie si possint subire
iudicium sic tamen quod habeant iudices
et assessores fauorabiles eis. 3o
per translacionem personarum suarum quia reus
in uno regno sunt commissa in alio
Sed contra nullo istorum modorum euadere
sunt peccatores. quia iudicabunt sancti na-
ciones non declinabunt rigorem iudicii. quia
iudicabunt non impetrabunt [illegible]

No[ta] b[e]n[e]

ces qui sunt eis propicii. quia iudica-
bunt sancti nec se alienabit a loco
supplicii. quia non iudicabit unam
gentem tantum sed omnes naciones. quia
post iudicabit in nacionibus implebit
ruinas conquassabit etc. multorum iudicabit
igitur ut assessores sancti omnia imita-
tores naciones id est peccatores. De illo
non quod dominus dubium est reos iudicis
iudicaret si iudex sit et concessus
qui et in nullo penitus teneatur
2o si sit talis qui amoris regula
utilitatemque abdicauerit. 3o si est talis
de cuius iusticia reus desperauerit. Istos
sancti iudicias reddunt se peccatoribus
valde contrarios cum ipse est orsus
dicere. Amen dico vobis nescio vos
etc. Matthei 25. 2o non declinabunt
a regula iuris. quia sancti iudicabunt
quia status est iustus. Erunt enim in diui-
nomine hominis qui propter deum contra est
instabilitate et iusta vite. Ephe. 2.
3o ipsi erunt hostes ipsorum quos
ipsi in hac vita conculcauerunt. Abac.
1. Quare respicis contemptores et
taces conculcante impio iustiorem se
et ideo ipsi tunc tempore in occursu cal-
cabunt eos. Unde Malachie ultimo.
Conuertimini et videbitis quid sit inter
iustum et impium. inter seruientem deo
et non seruientem ei. et alibi post. Egre-
diemini et salietis sicut vituli de ar-
mento et calcabitis impios cum fuerint
cinis sub planta pedum vestrorum. De
istis iudicibus iudices sunt cogitare
debemus. Unde Gregorius in omelia 39. Pru-
tis tempus talis sit leticia ut numquam
a memoria districti iudicii recedat
a memoria. Ideo Bern. super psalmo Qui habitat
Quis tam amicus quam perfecta anxi-
etate et vehementissime sollici-
tudinis excogitatum sit quod iudi-

Secundum tunc dominus qui in perpetuum regnabit

futurum iudicium timens recedat amicus tua

assistere illi terrifico et desiderato tribunali et in eternum ad hoc subiectamque sub districto iudice comparere sententiam. ubi iudex teste non indiget. ubi virtus discutiet intentiones. Et in quadam epistola ad Robertum monachum. Veniet veniet qui male iudicata reiudicabit. veritate mutata consultabit qui faciet iudicium iniuriam pacientibus. Veniet inquam veniet dies iudicii ubi plus valebunt pura corda quam astuta verba. et conscientia bona quam marsupia plena. quem iudex non fallet verbis nec flectetur donis. Dubitatur litteraliter. Utrum sancti homines in iudicio generali participabunt aliquo modo actu iudicandi et videtur quod non. Job 1 Pater omne iudicium dedit filio. ergo nullus alius habebit iudicium. 2º sic. Nullus iudicio potest esse accusator et iudex. sed sancti viri erunt accusatores malorum Sap. 5 Stabunt iusti in magna constantia. 3º si sic hoc potissime intelligeretur de pauperibus voluntarie. De quibus dicitur 36 iudicium pauperibus tribuit. sed hoc est falsum quod tunc ipso quod hoc solum 12 apostolis est promissum Mt 19 Sedebitis super sedes 12 et cetera sed non omnes voluntarie pauperes sunt apostoli. 2º quia martires virgines offerunt deo de suo corpore ergo magis eis debetur iudiciaria potestas quam pauperibus qui offerunt substantiam corporalem. 3º quia superior non iudicabitur ab inferiori. sed multi divites erunt superiores in celo quibusdam pauperibus ergo et cetera. Ad oppositum probatur Mt 19 Sedebitis super thronum iudicantes 12 tribus Israel. Luc. 3 Deus ad iudicium veniet cum senioribus populi sui. Ad questionem dicendum quod actus iudicandi in iudicio generali diversis diversimode attribuitur. quinque modis. Primo videlicet pro ordinaria maiestate. 2º pro ordinaria

Delegata potestate | ria maiestate. solus
Assessoria dignitate | deus iudicabit
Approbativa conformitate | 1 Reg. 2
Comparativa dissimilitudine |

Deus iudicat fines terre. Delegata potestate iudicabit humanitas Cristi ut allegatur in 1º articulo Job 1 Pater omne iudicium dedit filio. Nullus tamen licet potestate delegata nisi Cristus in quantum. 3º assessoria dignitate. et sic iudicabunt voluntarie pauperes. Juxta illud prius allegatum in 3º articulo Job 36 Iudicium pauperibus tribuit. et hoc est conveniens propter duo. Primo quia ille ad iudicandum magis disponitur. Unde erunt magis paupertas cum voluntaria non est nisi eorum qui soli Cristo inherent et propter eum omnia contempnunt secularia negocia. et ideo in eis nichil debet esse quod iudicium possit pervertere. 2º quia iudicare magis meruerunt. omnia enim est quod humilitati correspondet exaltacio per modum iusti premii. id est Mt 23 qui se humiliabit exaltabitur. Ratio inter omnia que homines despiciunt faciunt est paupertas. Unde illi qui apud homines apparent pauperes videntur esse magis despecti. et ideo qui volunt paupertatem suam ostendere excogitant quomodo possint vestimentorum vilitate pretendere ut ostendit ad compassionem pauperes et. quia vi pauperes propter Cristum faciunt se contemptibiles propter Cristum iuste merentur excellentiam assessorie dignitatis. Quarto modo attribuitur actus iudicandi in iudicio quibusdam in iudicio tamquam approbativa conformitate et sic iudicabunt omnes electi quia secundum tamen angeli quam homines approbabunt sententiam iudicis. Unde Apocalipsis 19 Audivi vocem turbarum multarum in celo dicencium Alleluia. laus et gloria et virtus deo nostro quia vera et iusta iudicia eius sunt. Quinto attribuitur actus iudicandi quibusdam

cpatma dupstate et iste mod iudi
candi no cluda q sic mag mali
diat iudicare magis malos fm id
Luc 7 Vim nimiuite surget iudic
cu gna dc hac et cdepnabut eam
exphns p3 ad com q sa vim i iudi
cis hebunt actu iudicadi omes qua
rendo ap i appbacom q e pars ipse sic
et tussip tunc dictu est cu omes co
isedebes in loco iudicu et appbates
iudicu put dia iudicare Et io di
cut doctores q specialr paupes pa
cipabut actu iudii pt assessores
ape rones supius adductas et auc
tates spuac q h sonat Unde glo
Jr id Aug Vos q reliqstis oia et q
cu reliquut oia et secuti st dnm
hy iudices erut qui liaa hentes
rec usi sut eis hy iudicabut Greg
in 6 mor expond id quidle Nobilis
i portis vir eius qn sedit cu sena
toribus tre dr cu crisus cu sena
toribus tre ees respodet q iudiciu sua
cu cuisdc eccle rex pdicatoribus dc
eut ubi doctoribus actu hebut iu
dicadi h bn scant sicut q sut pau
pes et pdicatores Ad pmu p3 pp
dicta q auctoritas intelligi de po
testate delegata Ad 2m dnm
q iudicias hvans iudex no lict cu
pcedat u expbaras et allegatois no
debet ide esse accusator et iudex h
i iudicio divino ubi iudex no habz
informad h omis novit ctim i dex
pt esse accusator et iudex Cu mat
reus no negabit h cofitebit velit
nolit Ad 3m qn arg q speciali
quibus stus copetet iudicare ref maxie
copetet paupibus secudibus crisme
i eccl e q eis copetit pras as
sessoria no ut iudicia gsulant sed ut
honorent et silr cstie cor erut qui
libri i quibus scta iudices crisi potuit
plane legi Ad pmu i assorm

dc p aptis videt Aug dc ciu
dei c 6 q pillu nume duodena
rium no intellit nius talis ad litt
h p nume nnsterm desigq alias cu
mathias loco iude fuit electus pau
lus suecessius relinquetr n duo
decim fuit et ideo p q qui e
nius pfectois universa pauperu
pfectiou ilrauit designatr Vel
universitas iudicaderu cu diatr
iudicantes p tbus isrl Ad 2m dc
meritibus et ignilibus dr q ista ign
sut in corde ubi repoiur dec
dine iustie pt paupta nam pau
ptas docte coiunat solliacudini
diviciaru q sufficatr abis Luc 8 Ad
3m diatr q coccedr dc pfectis pau
pibus q iudicabut melioris pte
no auctoritate ppa et ordinaria sed
tm auctoritate supiore aut erut
assessores pt aliqu iudex delega
tus e multo mflor q ille quer
iudicat reus Lectio 37

Omnigfudmit illa intellgeet
veritate et fideles i dilace
acqescent illi qui donu
et pax e electis eius Postq sps
sus declaravit qualis erit elcorz
remuna pmo quatm ad honestate
corpale in illa lra fulgebunt
iusti 2o quatm ad ptate iudicale
i illa pte Iudicabut sci hic 3o de
clat qual erit cor remunaco qm
ad feliatate spuale i cor arabus
Ubi notid q tribus virtutibus theologicis
indigemus i puta i hc q i fine pr
nalem queniet ordineur inig
de quibus loquit aptus i Cor 13

Fide | Nunc aut manet fides
Spe | spes et caritas tria hc
Caritate | q fides e cu obscura cog
nicione spes cu dina dilacone
caritas cu tepida dilacone ideo

ista tamen habitus in futura beatitudine permanentes erunt in qua nichil erit imperfectum nichil diminutum et ideo manebit caritas et perfectum actum habente fides et spes evacuabuntur. Cum enim venerit quod perfectum est evacuabitur quod ex parte est 1 Cor 13. Quare dicunt ergo theologi electorum tres dotes anime quas pro nostra operacione despergimus quia fidei succedit visio, spei comprehensio sive tencio, caritati autem nichil succedit sed ipsa manebit perfectior quam nunc est et vocatur dileccio sive fruicio. Erunt ergo tres dotes anime videlicet visio, dileccio, tencio. Hic enim est anima sue beatitudinis videbit tenebit et diliget sponsum bonum suum in quo tempore dudum in quo speravit et quem possedit dilexit. De istis tribus dotibus declaratur in hodierna leccione et docetur quod sancti viri et electi dei qui in vita presenti tribulacionibus variis pro suis bonis moribus exponuntur deum videbunt et cognoscent diligent et ei totaliter adherebunt. Unde dicitur ibi qui confidunt in illum id est qui fide spem et caritate crediderunt in illum intelligent veritatem et clare Joh 3 videbimus eum sicuti est veritatem omnia quod est prima et summa veritas Joh 14 ego sum via veritas et vita. Et fideles in dileccione id est fideliter diligentes et perseverantes acquiescent illi id est perfectius adherebunt illi quia in futuro a contemplacione eius avelli non poterunt quem cum hic per fidem et spem tenuerunt. Et quia posset aliquis credere quod ista remuneracio fiet sub pretextu valore suorum operum quasi opera nostra ex sui condicione forent condigna tanta remuneracione ideo hic consequenter concludit dicens Quoniam predicta premia fient sibi ex dei liberalitate et acceptacione donum et pax est electis eius quod pax eterne beatitudinis que futura

electis erit donum dei liberalitatis et propter condignitatem passionum presencium premiatis Ro 8 non sunt condigne passiones huius temporis. Dubitatur utrum homo adiutus gracia possit mereri vitam eternam ex condigno et videtur quod non primo per auctoritatem prius allegatam Ro 8 non sunt condigne passiones huius temporis. Si ergo passiones sunt maioris meritorie ergo nulla opera hominis sunt condigna ad vitam eternam. Secundo ille qui reddit debitum alicui quod ei debet nichil meretur apud eum. Sed quicquid possumus deo facere de debito facimus et adhuc sicut apostolus possumus quia sicut dicit Ethicorum 8 c 19 impossibile est nobis rettribuere condignos honores diis et parentibus quia eorum beneficia sunt precedencia. Et Luc 17 cum omnia bene feceritis dicite quod servi inutiles sumus quod debuimus facere fecimus. Tercio quicumque meretur ab aliquo constituit illum debitorem suum sed deus nulli est debitor nec esse potest ergo nichil possumus apud eum mereri. Ad oppositum est ad Heb 11 et 2 Thess 1 ... sed in merces aliqua datur pro opere correspondet dignitati operis ergo cum vita eterna sit merces operis humani constituti in gracia potest talis homo vitam eternam ex condigno mereri. Primo tempore. De reliquis respondi vita eterna iusticie quia reddetur in die in illa die iustus iudex. Sed quod redditur secundum iustum iudicium est merces condigna ergo homo potest mereri eternam iustam ex condigno. Sed illa est vita eterna ergo etc. Respondeo dicendum quod homo adiutus gracia meretur vitam eternam ex condigno sicut intelligi potest. Dupliciter. Uno modo quod opera hominis tantum valeant natura puta quod tanta sit bonitas in natura et substancia operis quod ei debeatur vita eterna. Alio modo quod tantum valeant legaliter ex institucione legis sicut parva pecunia cuprea ex natura sui sive naturali valore non valet tantum quantum unus panis sed ex institucione principis tantum valet. Primo modo opera nostra ex sua naturali bonitate non me-

Tres sunt dotes anime videlicet visio dileccio tencio

Utrum homo adiutus gracia possit mereri vitam eternam

reretur vitam eternam de condigno sed de
congruo tantum quia cognitum est quod homo fiat
per suam potentiam sufficientem dator premii
vite eterne. Sed 2° possumus dicere quod
opera nostra sunt condigna vite eterne
ex gratia non ex substantia actus. Statuit
enim deus quod bene operans in gratia habebit
vitam eternam. Unde Pe[trus] de pa[lude] respondet quod non
sunt condigne persone homines naturaliter
sed legaliter ut dictum est. Unde Ri[chardus] in
2° di[stinctione] quod meritum fit ad quod debemus de
cristo sic statuente et ordinante
et non aliter ex natura reddicionis fiat
arbitrium precedit. Unde 3 in di[stinctione] quod deus
constituit debitor ex natura sui promissi
non ex natura nostri commissi. Sic dicit
Thomas li. 1 di. 43 c. 2. Nam consi
dit tibi. Nota quod spes et confidentia
tribus generibus hominum est maxime
necessaria videlicet hec nos tres condi
Dimicantibus / Navigantibus / Egrotantibus — convenit nobis con / venit quia vi / ta et statum
nostrum peremus. Sumus enim dimican
tes et contra hostes continue preliantes
In persona. Quia bellantes adversum me
et 1 Mach. 2. Non quiescunt spolia
quia bellum contra nos est. Circa nostrum
est fides nostra. Ephes. 6. In omnibus su
mentes scutum fidei in quo possitis omnia
tela nequissimi ignea extinguere.
Fertur historia Urbani scribitur de Arthu
ro quod in intima parte scuti sui ima
ginem virginis benedicte depictam
habuit. Quam quociens in bello fatigatus
aspexit spem recuperavit et vires
sic eciam nos si in bello presentis vite
triumphare velimus infra scutum fidei
nostre imaginem virginis cum filio de
portemus. Hanc respiciamus et in
ea confidamus quia ab ea vires et vir
tutes recipiemus. Ambrosius de sancta
virginitate. Sit nobis tamquam in imagi
ne depicta vita marie ex qua
velud ex speculo refulget species
castitatis et forma virtutis. Hinc su
matis exempla vivendi ubi tamquam in exem
plari magistra expressa probitatis quid cor
rigere quid effugere quid tenere oportet declaratur.
Narrat macrobius de natura lapidum
c. 37. quod una gemma que vocatur enchi
tes habet infra se naturaliter inde signa
tis una alia gemma. Istam gemmam
aquila suggerente natura cognoscit et eam
in nidos suos cum pullos suos habuit
collocat inter pullos. Et quamdiu in
nido sunt nichil infortunii potest ac
cidere pullis. Gemma ista mariam
significat que lapidem angularem cris
tum ipse operante spiritu sancto concepit et
portavit. Sicut nos celestis nobis tamquam
pullos suos in nidos in civitatis eterne
ut fovet. Et ne per inimicos nostros
aliquod nobis nocumentum eveniet in
ferratur gemma ista maria virgo in
medio nostrum posuit que sic eam de
vote deferimus diligemus ab hos
tibus nostris defendet nos. Et tutos
nos in armis ac adversis in virtute con
fortamur. Sed in ipsa virginis inventis
in qua est omnis spes vite et virtutis
Eccli. 24. De qua exponi potest illud
Eccli. 2. Qui diligunt eam dili
git deus et qui audit illam iudi
cat gentes et qui intuetur illam
permanebit confidens. 2° indigent
confidentia spe et auxilio sancte qui sumus
navigantes in periculo maris huius
mundi. Naute de nocte per stellam
maris indirigunt sicut ~~...~~ dirige
iter suum. Sed cum est ita quod non luna
nec stella videre possunt de salute de
sperant. Act. 27. Neque sole neque si
deribus apparentibus ablata erat
omnis spes salutis. Modo per vita
nostra dirige velimus ad portum

Spes et confidentia tribus generibus hominum maxime est necessaria

Nota de una gemma aquila que vocatur enchites

salutis est .i. stella maris .i. mariam
attendamus . Hec oculis speciei mee videns
bus . Sermo in missus est in carne Ipse sunt
Maria et pcla comunia qz stella
Quippe hec mare magnum et spaciosum
nectis publicata mitas virtutis illus
tras corpus . o quisquis te intelligis
in huius seculi fluxus magis inter
procellas et tempestates fluctua-
re quam per terram ambulare ne avertas
oculos a fulgore huius sideris si non
vis obrui procellis . si insurgunt ven
ti temptacionum et incurris scopu
los tribulacionum respice stellam .i.
voca mariam . si [illegible]
[illegible] iactaris
superbie undis vel ambicionis si de
tractionis si emulacionis respice stel
lam voca mariam . si iracundia
aut avaricia aut carnis illecebra na
viculam concusserit mentis respice stel
lam voca mariam . Porrigamus
ergo ei preces nostras cum fiducia dicentes
Ave ... [illegible] hec delicata [illegible]
tris consider et lig [illegible] glosa
nobis oporet hec non tamen magis
labores et pericula [illegible] evadimus
Vnde dicitur quarta vigilia noctis labo
rantibus discipulis venit et dixit confide-
te ego sum nolite timere . Matth. 14 . Ex
confidencia bona est nobis necessaria . Quoniam
sumus certi [illegible] et confert
laborantibus aliqua infirmitate spera-
re et confidere in medicos suos et di
ligere medicum sperare per salutem
suam . Qui autem spes et confidencia
de salute futura sit ipsis necessaria
ideo metuunt [illegible] Operet quod metuit
mortis de vivere vidi . Ope duce vic
tos spe morte mori . Qui non solum
et spes de medicis multum confortat
egrotum [illegible] per quandam narracionem
quam ponit Seneca libro declamacionum

Declamacione quadam . ubi ponitur tale casus . quidam
abdicavit filium . abdicatus studuit ar
te medicine . contingit patrem graviter
infirmari . redit filius iam factus medicus
et curat patrem . Sic eum reconciliatur patri
accidit postea quod uxor patris et nover
ca filii infirmitate consimili laboraret
qua laboraverat eius pater . Pater iubet
filium a patre curare novercam . filius se
excusat . abdicatur secundo . Pater ergo accu
sat filium . de eo quod noluit eam sanare
et posset curare novercam quia ad sciunt
et potuit per hoc probatur quod patrem cura-
verat de morbo consimili . filius videt
quod nescit an eam posset curare ut non
licet de infirmitate consimili laboraret . Nam
aliquis spes et amoris est pater ad filium
quam noverca . spes enim patris de filio fuit
fortissima magis eam curare patrem . Unde
subdidit . nunc magis deest ergo quod ab
eo curari a quo voluit . Nos igitur postquam
cum simus in peccatis infirmi summe nobis
est necessaria spes et confidencia tamen de
gendo fiunt quam de medica consi
deratione . Nam quantumcumque sit infirmitas
magna de facili curabimur si spes
et confidamus in eius figuram crucifixus
paliticos sicut dixit Matth. 9 . confide
fili remittuntur tibi peccata tua . Propter autem
defectum huius speciei sed confidere . Cayn
et Iudas incurabiles extiterunt pec
catores propter ipsum solum quod neque re-
mittetur in hoc seculo neque in futuro
Matth. 12 . Et si quis fortissime a filio
crearet ex meo et in matrem inbue-
atur quod medicina est . Unde Cassiodorus in
epistola . tu profunda quam gravis tu afflic
tis reis medicina singularis quo
tuo non egeat nunc cuipiat patre
omnino . Sic est remissio est omne 2a . Si
omnium in maturitate beatorum quod sic ex-
peditate confusi medicorum doctorem
penitus bene incipiat absorbet ipsum

desperacionis abysso cogita mariam
in periculis in angustiis in rebus dubiis
cogita mariam inuoca mariam non
recedat ab ore non recedat a corde
ut impetres eius oracionis suffragium
ne deseras conuersacionis exemplum ipsam
sequens non deuias ipsam rogans non
desperas ipsam cogitans non errans ipsa
tenente non corruis ipsa protegente non
metuis ipsa duce et sic in temet
ipso experieris quam merito dictum sit et
nomen virginis maria Explicit premis-
nitus sermo de virgine Dan. 13 Hoc est conti-
nuo quod sequitur in textu Lectio 36

Impii autem secundum que cogitauerunt correc-
cionem habebunt qui neglexerunt ius-
tum et a domino recesserunt Sapienciam
enim et disciplinam qui abicit in-
felix est Sicut dictum fuit superius
in principio istius capituli sapiens sub hoc libro
agit nunc de iustis nunc de impiis al-
ternatim Postquam autem sapiens suus decla-
rauit quod iusti non carebunt mercede hic
dirigendo se ad impios ostendit quod nec
impii carebunt in pena Fuit autem eorum
opinio sicut supradictum patet quod nulla
penitus erit iusticia uel iniusticie retri-
bucio in futuro quam ideo iam declarat oppo-
situm declarans ostendendo quod pena ab ... per-
petualiter Hoc dicit quod ecce impii impie
eorum demerita punientur quam corpo-
naliter et contra deum sunt quod primo dicit quod ta-
les infideles nullam aliam uitam ex-
spectantes in futuro eternaliter ab ... 2o quod et
in presenti a suis desideriis defraudentur
Capitulo ibi Et vacua spes eorum Prima
est pena debita impiis applicatur
2a cum pene racionabiliter explicatur
3o ibi Qui neglexerunt iustum Dicit
ergo primo sic Impii autem id est infideles deum
negantes et illam uitam aliam esti-
mantes de quibus in 2o capitulo actum est
pro toto Dixerunt autem etc. tales in qua

impii habebunt correpcionem id est penam
eos corripientem et hec interius quod eorum
malicie condecet Vnde dicit secundum quod
id est secundum illa que cogitauerunt et quod omne
malum a cogitacione procedit ideo pro
cogitacionibus puniuntur constat quod ea
locuciones et opera puniuntur consequen-
ter dicit Qui neglexerunt iustum causam
punicionis malorum explicat Vbi
notandum quod primordialis causa omnis pec-
catum in homine et in angelis fuit ne-
gligencia Si enim homo uel angelus a deo
creatus in gratuitis fuisset vsus naturalibus
et gratuitis eis datis numquam affuisset
quemcumque angelum ad deordinatum
uel dei excellenciam appetiuisset nec
vmquam homo indicasset dictis et per-
suasionibus serpentis acquieuisse sed
quod neglexerunt utraque genus eis datis
permissi sunt cadere in errore propter pec-
catum negligencie et de errore negli-
gencie in peccata superbie et inobediencie
Et ideo tangendo radicem culpe pec-
catorum dicit Qui neglexerunt iustum
id est iusticiam Iusticia enim sunt et est quasi
omnis racionalis creatura progressus a
deo acceptas solliciter et diligenter
deum honoret qui est earundem gratiarum
largitor Michee 6 Iudicabo tibi
o homo quid sit bonum et quid deus
querat a te utique facere iudicium et di-
ligere misericordiam et sollicite ambulare
cum deo tuo et quod negligencia parit
contemptum ideo subiungit quod non
solum neglexerunt iustum primo et
a domino recesserunt quod impius cum in
profundum venerit peccatorum contempnit
Prouerbiorum 18 Et nota quod iste est ordo ...
cadendi in homine quantumcumque fuit iusta-
tum primo scilicet primo negligencie modi-
ca loquendo de se et nos consciam ante-
dicte diuina officia que videntur
modica esse Et ex istis inducitur

Ergo cadendi in peccatum

dyabolus magis sepissime peccata. Certe dolus
sunt magni catuli quibus asserendo do-
lor colligatur et illi magni in
prius coniunctionibus colligatur cum primus
solutus est prius viciosioribus
solvuntur et magni solutus mag-
nus totum decidit. Hic inde(?) ruit qui
spernit modica pars paulatim deca-
dit ad maiora. Ecclesiastici 19. et sicut non
solum non ceciderunt ista tempus sunt quod de-
sunt sed et abierunt. Unde scribitur
Sapientiam et disciplinam qui abicit in-
felix est. Sapientie 3. id est fidem de supernatura-
libus hominibus divinitus revelatam
Romanos 11. O altitudo divitiarum sapientie
et scientie dei etc. et disciplinam id est
divinas correctiones et monitiones
quas per prophetas suas mundo ostendit.
Proverbiorum 15. Qui autem abicit disciplinam de-
spicit animam suam et propterea est infe-
lix. Primus id est metrum. Tres docent
in mundo infelices cognovimus esse.
Infelix est qui pauca sapit spernitque
doceri. Infelix est qui multa sapit spe-
rnit quod docet. Infelix est qui recta
docens opera torquet iniqua. Nota quod
clericus peccator similis est Argo. Ar-
gus fuit sicut refert Ovidius Me-
thamorphoseos. Fuit quidam pas-
tor et habuit centum oculos et
tamen non habuit nisi unam vaccam in pas-
tu formatam de virgine ad custo-
diendum. Mercurius finxit pasto-
rem caprarum et accessit ad locum
ubi Argus iste pascebat vaccam.
Mercurius fistulabat ita iocunde et
grose quod Argus eum rogavit quod
placeret ei morari cum capris suis
in pascuis illis secum. Aliquamdiu
ita sunt. Hic venit. Sedebant quod sic
Mercurius desuper incepit fistulare
ita grose et glose quod aliqui oculi
ipsius Argi dormitare ceperunt
ad hunc aliis respicientibus ad

ad vaccam. Tandem ineffabili dulcedine fistu-
lat ita quod omnes centum oculi dormi-
taverunt et statim precepit manum et
caput cum oculis amputavit et vaccam
secum abduxit. Moraliter clericus litteratus
est quasi Argus habens centum oculos id est cen-
tum consideraciones vel multas caute-
las et non habet nisi unam vaccam custo-
dire id est unam bestialem conscienciam. Ista fuit
virgo. Dum non recipit innocencie puritate
habet transformatam in vaccam per bestialem
voluptatem. Vos 1. Invenit eos vaccam
et hec est vacca lascivie. Ecce declinat. Ecce Mercurius id est medius inter
est dyabolus qui cantat carmen quod devoret
ipse 2. Iste fistulat ita suaviter per
spiritum lascivie mundialis per adulaci-
ones amicorum quod iste Argus obdor-
mivit per negligenciam usque ad mortem et
tunc aufert ei caput quod separat ab eo
Cristum qui est caput ecclesie et miseram
vaccam ducit in infernum. Et ideo eis
dicitur: Nolite negligere nolite cessare
a custodia et conservate conscienciam vestram. Iudicum
18. In hominibus mundo deditis quadrup-
liciter diebus negligencia invenitur videlicet

In:
- addiscendo mores sancta(?)
- dispensando opera perversi-tatem
- reverendo dei maies-tatem
- suffendo proximi necessi-tatem

Primo sunt negligentes in addiscendo
mores sanctitatis. Unde invenitur quod quidam
assidui ad addiscendum artem subti-
lia propter curiositatem, artem civilia pro-
pter utilitatem, artem bellandi propter sevitatem,
artem negociandi propter paupertatem et sic
de singulis que ad vitam presentem pertinent. Sed in oraci-
one et administracione pertinet. Sed
ad addiscendum artem bene vivendi, ar-
tem deo serviendi, artem peccata cavendi
omnes qui se exhibent negligentes.
Unde mundus invitat ad errores
et rapinas et omnes obediunt. Deus
vos vocat ad honores et imperias

et omnes negligunt Matth. 22 Et illi
neglexerunt et abierunt alius in villam
suam alius ad negociacionem suam et
tamen hec est summa perversa quia bene vivendi
cui quidem et sic insistendum est et vacandum
ab aliis ut homo insinuatur non sicut
multi qui omnia cetera volunt facere quam or-
dinem bene vivendi addiscere. Contra quos
Seneca epistola 50 Michil subtrahere perimus
munes libro 36 non tamen vacamus ipse
tamen est et si omnia alia negligenda sunt
ut homo assequamur cui nullum tempus
satis magnum est etsi a pueritia usque
ad terminum cui termimus intra porrigatur.
Ergo est hec una negligencia contraria imme
mibus qui ideo negligunt parte addis-
cere quia non possunt totum acquirere ideo non
volunt scire quia non possunt alios ex-
cellere et hec negligencia filia superbie
quos bene deridet Damascenus hec epistola
est 1 Non potes oculo quantum contendere
Lynceus; non tamen lippus contempnas lip-
pus inungi vult dicere ponatur quod sic
lippus et diffidas acquirere tamen vi-
sus acumen quod posses per muros pe-
netrare videndo non ideo contempnas
uti collirio et aqua innate ad acu-
men occulorum et statim est cum pretermittit
contempnere quod totum non potes habere Ta-
libus aptis addiscendi dicitur 1 Thess. 4 No-
li negligere graciam que est in te figura
ad istud Gen. 42 Audiens Jacob
quod alimenta venderentur in egipto dix-
it filiis suis quare negligitis audivi
quod triticum venderetur in egipto vult si-
gnare quod ubicumque sunt alimenta anime
venalia propter nullam difficultatem
debet homo ea negligere Et revera sua
salus non est nisi egipto id est tenebra
et obscura themate quia tenebrosa aqua in
nubibus aeris quod in psalmo glosa id est obscura
doctrina in nubibus id est prophetis et predicatoribus
2o sunt homines negligentes in disqui-
rendo propria pusillatem Quedam no-

-mini qui sunt optimus senescallus or-
dinando familia aliena et mag-
norum dominorum et pessime sciunt or-
dinare de regimine domus sue Ta-
les sunt prelati qui diligunt alios
emendant et tamen sibi negligunt se-
metipsos contra quos collacionibus hec
nunquam addiscunt consuetas alienas
pro quibus non habemus nisi summas
eorum prelati quando datur pignora addis-
cuntur tales consuetas habemus conse-
cras tales discutimus unus domi-
nus die in quadragesima consuetas
proximorum per multos annos et tamen no-
bis dicatur quod incessanter nos discu-
tiamus Judic. 18 Nolite negligere
nolite cessare 3o sunt homines negli-
gentes in reverendo dei maiestate
et hoc habent tamen curati et specialiter
prelati et quicumque alii ministerio dedi-
ti dei titulo speciali omnes dicunt sic eos
clericos infra sacros ordines et quo-
cumque religiosi Et tamen quidem
hii sunt negligencius agunt 2 Paral.
29 Porro levita erga negligencias
isti tamen puniti Deut. 8 Observa
et cave ne quando obliviscaris domini dei
tui et negligas mandata eius atque
iudicia Negligencia in istis causat
nimia frequencia assistendi quia ni-
mia familiaritas contemptum parit
Et tamen contra tales dicitur 2 Paral. 29
Filii mei nolite negligere vos ele-
git deus ut stetis coram eo Nota
capitulo de celebracione misse Dolentes
4o sunt homines negligentes in suffe-
rendo proximi necessitatem Deut. 22
De omni re fratris tui si perierit et
inveneris ea non negligas quasi alienum
Si res fratris tui perit si manditur
latronibus sic est de paupertate fortuna
si indiget pro amore cristi Unde
nullus talis negligere debet quod sunt
tale innude Tale autem seculares

possunt inuadere sed non sine dampno
Quia nunquam deus non poterit recompen
sare dampnum quod facit quod sic quis iusticie
est quia sic prouerbiorum 12 Qui negligit dampnum propter
amicum iustus est ergo talem iustum nunquam
deus remunerabit Dubitatur utrum talis
utrum omnis negligencia sit peccatum mor
tale videtur quod sic Eccl. 1 Qui timet
deum nichil negligit ergo quicumque in aliquo
negligit perdit timorem dei sed hoc
perdere est mortale ergo etc. Item prouerbiorum 19 qui
custodit mandata custodit animam
suam qui autem negligit vias suas
mortificabitur et loquitur de mor
tificacione eterna que non debetur nisi pec
cato mortali ergo etc. Item Jeremie 48 ma
ledictus homo qui facit opus dei ne
gligenter sed maledictio eterna non
pertinet nisi ad peccatum mortale ergo etc. Ad
oppositum Eccl. 7 De negligencia purga
te cum paucis et glosa Quamuis ob
lata pura sit multorum delictorum pur
gat negligencias per pauca non pur
gabitur peccatum mortale Ad quod
dicendum quod negligencia nichil aliud est
quam defectus debite et congrue sollicitu
dinis circa actum virtuosum faciendum
proueniens ex remissione quadam
in voluntate sicut ergo negligencia
esse circa actum vel circa circumstanciam
actus que circumstancia vel quod actus est de
necessitate salutis ~~similiter si est circa eternam~~
~~et non ex caritate ut in casu peccati~~
~~mortalis~~ et talis negligencia est pec
catum mortale sicut si negligenter dare
eternam tempore comminacionis pro cristo
indigencia negligendo actum caden
tem sub precepto de necessitate salutis
Aliter si circa eternam et non ex cari
tate vel in casu peccati mortalis ob
mittendo circumstanciam que debet esse in
omni actu virtuoso de necessitate salutis
Unde vel omnia opera nostra in ca
ritate fiant Aliter sic contingit
negligencia circa actum vel circumstanciam ac
tus que tamen circumstancia vel quod actus non est
de necessitate salutis Sicut quando quis negligenter
dicit salutacionem beate virginis tunc genu
do coram ymagine sua vel cum audiendo
lectionem cogitat de impertinentibus ex remis
sione voluntatis et tunc est peccatum veniale
Ad primum dicendum cum dicitur Qui timet deum
nichil negligit Verum est cadens sub
precepto quia omne tale est de necessitate salu
tis Ad secundum patet Ad tercium dicendum quod ma
ledictio ibi imponitur pro negligencia in spirituali
circumstancie debite ad litteram loquitur propheta
de nabuchodonozor quem fecerat deus
instrumentum suum ad flagellandum populum
israel Istud autem opus fuit dei sic or
dinatum et commissum Sed iste nabu
chodonozor attribuit potencie sue fa
ciens ex odio proprio id quod fecisse debuit
ex obediencia tantum et ideo peccauit mortaliter
Et quod dicatur Maledictus homo qui
facit opus dei fraudulenter vel secundum
aliam litteram negligenter Maledictus
qui prohibet gladium suum a sanguine
id est qui parcit ex [illegible] ab occisione qua
deus precepit infligi Ad argumentum in
oppositum loquitur de negligencia veniali
vel mortali tunc sine venia est quod purgatur
in presenti per pauca respectu illorum quibus
in futuro eternaliter punietur Eccl. 31
Et vacua est spes illorum et
labores sine fructu et inhu
tilia opera eorum mulieres
eorum insensate et nequissimi filii
eorum maledicta creatura eorum Postquam
spiritus sanctus declarauit qualiter infideles
sola voluptate honorem sine estiman
tes in futuris careant hic ostendit
qualiter in presenti eos in capite affligit
propter stulticiam in intellectu propter voluptatem
in affectu et vanitatem in effectu Unde
in hodierna lectione semper miserias ma
nifestat ista secta secundum Omnibus cum

Vtrum negligencia sit peccatum mortale et

Qui timet deum nichil negligit

Defraudati		ptis estimacioni		
Fatigati in		vanis occupacioni		
Vilificati		abhominacioni		
Effeminati	in	delectacioni		suis
Dampnificati		propagacioni		
Excommunicati		adinvencioni		

Primo ergo eorum pena est quod decapiuntur
et a veritate elongantur in suis iudicia
ris et hec est magna miseria quando
homo appetit non falli et illi quod di
ligunt fallunt secundum Augustinum. Ipsi autem sperave-
runt hic evasisse omnem penam omne
iudicium quod suis flagiciis ... sunt
ino in inferno dampnati. hac pena
~~dampnacionis~~ decepcionis tangit cum
dicit Et vacua est spes illorum ys. 28
posuimus mendacium spem nostram et
mendacio protecti sumus. Et nota quod
commune diffinit primus de spe iu-
storum et de spe impiorum De illis
dicit super isto capitulo Spes illorum in
mortalitate plena est de ipsis autem
vacua est spes illorum 2 Cor. 6 Hor-
tamur vos ne in vacuum graciam dei recipiatis
2a pena istorum insidet in primo
est quod fatigantur in vanis occupacio
nibus. Vacuum est quod non assequitur finem
ad quem ordinatur 2 phisicorum. Omnis
labor humanus ordinatur ad fructum
aliquem percipiendum quod ergo homines contra
tacti laborant pro voluptatibus in bel-
lis in pace in terra in mari nocte
dieque et nullum fructum bonum suffi-
ciente percipiunt. Inde dicitur quod la-
bores eorum sunt sine fructu. Oppositum dicit
infra de iustis quod labor bonorum glo-
riosus est fructus. Iproinde recognoscent
in die iudicii illud quod scribitur infra
5 capitulo. lassati sumus in via iniqui-
tatis et perdicionis et ambulavimus in difficiles vias
Dominum ignorantes. Fructus innaturi sicut
mendacium granatum in ventre
Delectaciones huius vite sunt fructus
inmaturi Capitulo 10 Fructus eorum
inutiles et acerbi ad manducandum. que
ergo fructum habuistis tunc in illis in quibus
nunc erubescitis. Et hoc loquitur de
voluptatibus li. 3 de phi. A. Artistotiles sic illas
voluptates morbos quod intollerabi-
les dolores qui quedam fructum ne-
cessitate fruenciam solent afferre eis
dentibus. 3a pena est istorum est in pu-
nita quod vilificantur in abhominacionibus mi-
seria magna est hominum cuius opera sua sunt
ita vilia ita monstruosa ita repugna-
ncia racioni quod ipse non potest ea manifeste
defendere nec excusare. Et talia sunt omnia
que sola voluptate efficiuntur talia sunt
opera que cum racione repugnant et ab-
hominabilia deo sunt et angelis nec
humane conversacioni congruunt sed repug-
nant et hoc est quod dicit Et inhabitabilia
opera eorum i. convictui et conversacio-
nali ~~repug~~ repugnant et propagacio-
nem cessare nec primus deus ipse quem omnem
iusticiam dignatur pro opera tua ab-
hitacione civitatis humane expelletur
De quo auctor tercio sermone 7 non habitabit ibi
vir nec colet eam filius hominis et cetera
filius hominis ubi non eius fructus est et ha-
bitabit ibi eos Ioh 7 4a pena est effe-
minantur in delectacionibus hominis
enim voluptuosi sunt mulieres sibi
et amicicibus sibi sunt. Canis
autem ubicumque momordit hominem
eum facit amentem et eodem modo mulier
fatua virum rabidum et adolescentes
fatuos mulieres facit infatuata et qui per se
infatuat mulieres viri fiunt effemina-
ti. Primo maritati pro 6 Mulier autem
viri preciosam animam rapit. Omnis non est
sine gracia autem efficitur infatuatus. Et
hoc ipsa bene fatentur Sap. 2 Nos autem
insensati vitam illorum estimabamus insani-
am quia mulieres a posteriore faciunt
sapientes et arguunt sunt eorum Ecce
19 Et hanc penam tangit cum dicit

Vacuum est quod non assequitur finem ad quem ordinatur

Mulier fatua virum rabidum facit et cetera

mulieres eorum insipientes ¶ Mulier enim mu-
lier in operacione libidinis plus de-
lectatur quam vir. Unde Tiresias
dixit feminam habere decem uncias luxu-
rie, virum vero unam. Confirmat enim iste
Tiresias veritatem secundum fabu-
las successive (?) et ideo factus est mu-
lier (?) in hac ea et is consequens est quod
in hac secta que voluptate habet consi-
ne si viri sunt fatui mulieres sunt
magis insipientes. Et ideo dicitur Ecclesiastici 25 Be-
atus qui habitat cum muliere sensata. ¶ Ter-
tia miseria est quod dampnificantur in propa-
gacionibus. Unde subditur Nequissi-
mi filii eorum. Deus enim in homine po-
tenciam et modum certum instituit gene-
randi. Et est talis ut fiat infra limites
congruos plus proficiendo (?) ad cultum dei.
Illi autem homines qui plures gignunt et
eos cum pessimis informacionibus et ex-
emplis corrumpunt bonum naturale plus
admittunt et in hoc se ipsos confundunt
quia sic mala plures ingignunt (?) finaliter
in parentes et bene dicitur quod nequissimi fi-
lii eorum. Causa est quia mulieres sunt insipientes
et viri impii et filii imitatores
eorum ideo erunt iniqui (?) peiores. 3 Regum 16
Operatus est nequiter super omnes qui
erant ante eum. ¶ Sexto peccata eorum
que excogitantur in adinvencionibus suis
et hec subdit cum dicit Maledicta crea-
tura eorum. Illud quod homo excogitat et
adinvenit et promovet potest dici crea-
tura sua. Tales autem impii in omni genere
peccati tam luxurie quam iniusticie multa
adinveniunt que dicta sunt creature
illorum. Et sicut omnia dei opera sunt
benedicta et approbata Thimo. 4 Omnis
creatura dei bona est ita ista nostro sen-
su figmenta peccatoris sunt excommunicata
a deo et reprobata et maledicta.
Ecclesiastici 37 O presumpcio nequissima unde
creata es. Mulieres eorum insipientes ¶

Nota quod familiaritates et consorcia
malarum mulierum sunt ab omnibus hominibus
detestanda maxime autem religiosis
et personis ecclesiasticis quibuscumque sit cum mulieribus

libidinosis	in	allicere (?)	primo igitur sunt li- [tigio] sed bi-
maliciosis		convenire (?)	de
litigiosis		colloqui	
prodigiosis		copulari	

dinose in alliciendo. Dicit enim plus li-
bidine delectantur quam viri. Ita
in omni sexu (?) magis alliciunt forma
et facie gestu et voce. Et quamvis
frigidioris complexionis sunt tamen fer-
vidioris libidinis. Unde Ovidius 1 de
arte amandi Parcior in nobis nec
tam furiosa libido est. Legitimum (?) finem
flamma virilis habet. Ubi dicit quod li-
bido mulieris est infinita. Valde
enim nocivum est quod sine nocumento vi-
deri non potest. Et tamen nobis dicitur Ecclesiastici 9 Aver-
te faciem tuam a muliere compta et
ne circumspicias speciem alienam. Propter
speciem mulieris multi perierunt et
ex hoc concupiscencia quasi ignis exardes-
cit. Isto igne fatuus fuit iste monachus
qui nimis sue tibias nudas tange-
re noluit cum eam ultra aquam portare oportebat,
dicitur in Vitis patrum habetur. Isto igne
fatuus iste sacerdos qui in hora mortis
mulieri absolutam (?) cum spiritum exhalaret
dixit [illegible] vivit tolle palleam.
4 Dialogorum Gregorii. Isto enim igne ardebat
frater ille monachus qui dixit Femina
sapor sathane, flores rosa, dulce ve-
nenum. Semper prona rei que prohibe-
tur. Dicit enim Wilhelmus visu risu cantu
cultu. Semper ab insultu cogitur potens
esse procul. Tamen isto igne consideravit
Thomas de Aquino quem cum intricatis (?)
... dictis (?) in carcere et ad eum honesta
iuvencula sola intromissa fuisset
ille ardente ticione de caminio ar-
repto celerrime effugavit
eam. Dicit enim quod decet a viciatri-
ce illius [illegible] in [illegible] eius exar-

Mulieres habent decem uncias luxurie vir unam

consorcia malarum mulierum sunt detestanda

Eccli. 9. De uestimentis procedit tinea et a muliere iniquitas viri. Et ideo super omnia tenendum est consilium apostoli j Cor. 7. Bonum est homini mulierem non tangere. Quod intelligitur exponendo quod vel mulier est sancta vel religiosa vel quod utraque persona est senex et frigida quia vel est quasi frigidus simpliciter vel frigidus saltem vel calibe et tamen corporum [illegible] seculare [illegible] statim ignis. Similiter terra est bona et pluvia est bona de celo descendens et tamen eorum commixtio non est nisi lutum. Unde metrice dicitur: Res tamen diverse licet utraque sit bona per se. Si sunt permixte mixte perdunt pretium se. Et ideo valde sunt caute clericorum et mulierum cohabitaciones prohibite. Extra de cohabitacione clericorum et mulierum per totum. Et Ieronimus dicit 31. Hospicio tuo et sunt ubi [illegible] Ieronimus in epistola: Hospicio tuo tua aut raro aut numquam pedes mulierum terant quia non potes toto corde habitare cum deo qui feminarum accessibus copulatur. Femina consanguinea sanctimonialis [illegible] pariter [illegible] inde est quod monachi et moniales nullatenus cohabitare permittuntur in eodem monasterio ut dicitur 18 q. 2. In nullo loco permittimus monasteria puellarum longinqua a monasterio monachorum aut propter insidias dyaboli aut propter locuciones hominum collocetur. Et ideo sicut aliorum clericos [illegible] Ieronimus in epistola [illegible] et feminis qui ad altare cum fabulare [illegible] cum clericis nullo pacto [illegible] dyaboli [illegible] passio. Nocivum quod ignis et femina cum appropinquat ad stipulam incendit ignem flammigerum ignis [illegible] femina [illegible] ego [illegible] si cum [illegible] femine [illegible] non [illegible] dyaboli et [illegible] ab [illegible] petrum [illegible]

mentes domat libido. Ieronimus. Eccli. 42. In medio mulierum noli commorari. Sic ergo patet primo quod mulieres sunt libidinose in alliciendo. Secundo mulieres sunt maliciose in convincendo. Eccli. 25. Brevis est omnis malicia super maliciam mulieris sors peccatorum cadit super illam. De qua loquitur Crisostomus in sermone quem fecit de muliere mala dicit sic. O maliciosum et acutissimum telum dyaboli. Per mulierem [illegible] Adam in paradiso prostravit. Per mulierem mitissimum David in homicidium et adulterium deiecit. Per mulierem sapientissimum Salomonem in sacrilegium precipitavit. Per mulierem fortissimum Sampsonem [illegible] excecavit. Per mulierem castissimum Joseph in carcere et carcere incarceravit. Per mulierem malignam Iohannem baptistam capite truncavit. Hec ille. Hec autem malicia muliebris quanta sit in qualibet mulieribus declaratur utique in uxore Iob et Dalida amica Sampsonis. De prima loquens dicit sic. Hec virum suum videns ulceribus [illegible] ardente involutum in sterquilinio residentem [illegible] coopertum non est recordata nobilitatis regine dilectionis [illegible] qua adeo [illegible] fuerat non divicias et honores et plus [illegible] per eum [illegible] et ait benedic deo et morere. Non sufficiebat illi quod peccatum [illegible] persuasit [illegible] De secunda dicit sic. Dalida illa [illegible] et [illegible] malicia cum Sampsone [illegible] illum que [illegible] elegit cui blandimentis et osculis [illegible] et [illegible] blanditiis [illegible] hodie [illegible] rapit et [illegible] ad vinculum tradidit philisteis. Videamus ergo quod illi displi-

Mulieres sunt maliciose in convincendo

ce potuit in malo. Si fortitudo dili
git[ur] robustissimus fuit qui leonem
inermis quasi edum descerpsit. Si
pulchritudo quaeritur speciosissimus ex
titit nazareus. Si sanctitas et boni
mores talis fuit quod ad eius preces ari
stret deus de media mandibula
fontem eduxit. Si strenuitas amatur
debetur hic in mandibula asini mille
philisteos prostravit. Si gratitudo di
ligitur defectus in eodem non fuit. nam quia
eam multum dilexit ideo cum nulla causa
eam in eos valuit invenire sola mali
cia suffecit per eam hic ille. Et ideo sequitur. Ec
cle 27 Omnis plaga tristicia cordis
est et omnis malicia nequicia mulieris.
Et infra. Non est caput nequius super caput
colubri et non est ira super iram mulieris.
Commorari leoni et draconi place
bit magis quam habitare cum muliere ne
qua. Hanc auctoritatem oportet probat
verissime superius prius allegatis sed protestor
usque alias. Tertio mulieres inveniuntur
litigiose in collo dei et illa est magis
afflictio alligari ut viro nupserit
ut mulieri litigiose. et ideo bene dicitur
Prov. 19 Tecta iugiter perstillantia
litigiosa mulier. sicut tectum domus iugiter
stillat aqua unde in ea nullam ha
bet quietem sed necesse habet eam dimit
tere. Et ideo sola dicitur quod tria sunt que homi
nem de domo sua expellunt. videlicet
fumus stillicidium et uxor mala.
Unde Iacobus de vitriaco in sermonibus
quadam 6 [?] refert cum mulier de
cima costa et ideo semper contradicit. unde
Nota de illo qui uxorem sibi rixosam acqui
sivit contra eum aque. et cum aquam daret
quereret quare se fecit ridere ipse
sibi contraria erat. Refert Angelius li
bro noctium atticarum de Socrate quod cum
Xantippam ab eo quesivisset quare
uxorem suam Xantippam mulierem

plenam iurgiis et litigiis molestis
sima vir non fugaret de domo ven
dit cum tale domini splendor asper
co et expecior ut ceteras quas foras sunt
iniurias facilius ferat. Refert idem narrat
Ieronimus contra iovinianum. quod habuit duas u
xores quae cum semel litigarent propter unum de
risit eas eo quod propter tam fetidum hominem
zelarent. et statim sunt concordate in
tantum ei maledixerunt quod eum a domo
fugere compulerunt. et iste fuit semel post
infinita litigia ab altera earum prem
sa et perfusus fuit urina proiecta et
de loco superiori sed cum per unam earum ne
bene quid aliud nisi dixit in istud vere
ba in qua post ista tonitrua ymbrem
secuturus. Et ideo bene apostolus dicit
Eccle 21 melius est sedere in angulo do
mus quam cum muliere litigiosa in domo co
muni. Valerius ad rufinum. Contumelia
viri est uxor inobediens. quare Eccle 26
mulier si primatum habeat contraria est viro
suo. Quarto malas mulieres condiciones sunt
quia sunt periciose in conpellendo. sicut in Da
lida patuit. Et ideo metrice dicitur
Poma mera mellita ex decorem dicitur melle civi¶ ꝛ wutgirling
tas Cum mulieres eorum speciores sunt et bellas
Unde ipsa terribilis sicut vulgariter dicitur
nunquam debet homo adhibere fidem
Denti canis. fidei mulieris pedi
equi. Unde metrice dicitur In fide dente
pede mulieris equi canis est fraus
Teste. Teste Babilone qui in fine
comedie sue dicit sic. Valeas testis
adest hec ultima tuba tenete. Sunt
incredibiles uxor aliena clientes
Concludendo quod finaliter cum Valerio
et dicam Det vobis omnipotens deus fa
mine fallacis non falli et illuet
cor vestrum ne tedeatis quod timeo

Onomaum felix est. Lectio 38
filius et coniugata quae nesci
vit thorum in delicto habebit

Mulieres inveniuntur litigiose in collo dei

Mulieres sunt periciose in compellendo

fructu in resurrectione animarum sanctarum
Sequitur et quia hec spectet ad meos
reducere oppionem hominum improborum que postea
fuit diffusa c. 2. huius libri, quod quedam
opinio redarguta fuit ad duos in summa
primo est quod nulla vita est peior ista qua
corporaliter vivimus nec ad moriendum
2m est quod felicitas hominis est frui cor
poreis voluptatibus in presenti. et quod
2m probat primus suus specialiter a penul
tima lectione usque ad finem huius ca
piculi. Sequitur igitur in parte precedenti in me
diate declaravit quod multa inquietu
dia et dampnose iocundie sequitur vo
luptatem. hic ostendit dominus per contra
rium quod multe primicie et honesta
tes sequitur castitatem Et circa hoc
duo facit primo ostendit quod virginalis cas
titas est caput diu nutoria licet
sit corporaliter infecunda 2o quod bestialis
voluptas est simpliciter turpitudo quamvis
probilis et iocunda 3 ibi filiae
adulterorum Circa primum tria facit primo
commendat castitatem in sexu femineo
2o in sexu masculino ibi Et spado
3o assignat causam quare uterque est com
dabilis tamen habens iudicium ibi
3 ibi bonorum laborum Circa primum
est advertendum quod vita voluptuosa
nichil boni sit operatam non fecundi
tas prolis producte. Sed in sexu eo quod
ipsa fecunditas est mala. quia
nequissimi filii impiorum inveniuntur
propter mala imitacione filiorum et
mala informacionem parentum quanto
to magis pertinet ad felicitatem
quod mulier vivat caste cum sterilitate
quam quod vivat voluptuose cum talium
ipsa ~~fecunditate~~ fecunditate. tunc cum ca
dit iocundia quale in prolis puri
tate. tunc quod habebit mercedem condignam
in futura iocunditate. quod autem iocundi
tas est in primicias maior quam que

corporalis iocunditas sit patet Dicit igitur
sic felix est sterilis et coinquinata i.
felix est illa in qua est sterilitas prolis
cum mundicia cordis. quia si esset cordis
inmundicia. quia si esset cordis inmundi
cia non conferret virginalis integritas
Unde vult dicere quod felix est illa que
habet carnis et mentis integritatem
Carnis integritate videtur sterilitatem
quia talis omnis integra sterilis est i.
sine actuali fetu sed cordis mundi
ciam vocat coinquinacionem De corde
enim exeunt que coinquinant hominem ait
11 Que nescivit thorum in delicto
i. que non est copula applicata lecto
vel concubitu illicite voluptatis Et
quare felix est quia non habeat prime
fructu victris De quo in parte sequenti Filiorum
in eos fructus victris habebit fruc
tum in resurrectione animarum sanctarum i. in tempore
illo quando deus animas sanctas respiciet
et pro operibus virtuosis que in vita fece
runt Rx. 8 habeo fructum vestrum in
sanctificacionem. finem vero vitam eternam
Et canticorum 5 Veniat dilectus meus
in ortum suum ut comedat fructus po
morum suorum Dubitacio litteralis
Utrum virginitas sit virtus moralis
et videtur quod non. mater primo sit nulla
virtus est in nobis a natura 2. ethicorum sed vir
ginitas est a natura quod est 2o sit omnis
virtus moralis generatur ex actibus
virginitas non generatur 3o sit nulla
virtus aufertur involuntarie virginitas
aufertur involuntarie sicut patet in oppressis
quod est 4o sit nulla virtus perditur
sine peccato et mutacione sed virginitas
perditur sine peccato et mutacione per
matrimonium 1 Cor. 7 Non peccat virgo
si nubat quod est 5o sit omnis
virtus amissa sit per penitenciam restitui
sed virginitas perdita numquam potest

Utrum virginitas sit virtus moralis

restaui ergo etc. Sexto sic nulla vera
virtus est in infidelibus, sicut probat
Aug. contra Julianum li. 4. Absit enim quod
ut in aliquo sit vera virtus nisi sit iustus.
Absit autem ut vere iustus sit nisi vivat
ex fide. Sed virginitas est in infidelibus
sicut patet de virginibus dee veste sa-
cratis quarum una aquam de Tibri portavit
in cribro in signum virginitatis. Dicit Va-
lerius Aug. de civi. dei c. 10 et Va-
ler. 8 li. c. 1. Septimo sic omne quod re-
cedit a medio virtutis est vitiosum. Sed
virginitas est huiusmodi. Probatur. Dicit enim Philo-
sophus 2 ethicorum quod qui omni voluptate potitur
nec ab una recedit est intemperatus
qui autem omnes fugit est quasi agrestis et in-
sensibilis. Sed virginitas recedit ab omnibus
voluptatibus venereis ergo etc. Octavo sic
quidquid est contra preceptum legis divine
est vitiosum. Virginitas est huiusmodi quia
preceptum est Gen. 1 Crescite et multi-
plicamini et replete terram. Respondeo dicendum
quod sicut preceptum de conservatione individui
est de preceptis legis nature, ita preceptum
de conservatione speciei. Ergo sicut peccaret qui
abstineret ab omni cibo, ita peccaret qui
ab omni actu generationis abstineret. Nono
non sic nulla virtus indiget sacrificiis
expiari. Sed Plato legitur sua superstitione ab-
stinentiam continentiam expiasse et sa-
crificasse diis [illegible] per quod de omni re
nefarie vias abolendo. Ita Aug. de
vera relig. c. 3. Decimo sic qui habet
unam virtutem habet omnes. Sed qui caret vir-
ginitate quamvis habet alias virtutes. Ergo
virginitas non est virtus. Ad oppositum
est Ambrosius li. suo de virginitate quod dicit
quod est principalis virtus. Item soli virtuti
debetur premium. Sed virginitati debetur in
fructu centesimus, ut patet ex glo. super Mat.
13. Respondeo dicendum distinguendo. Primo de

isto termino virginitas, capitur enim ca-
usa apud doctores. Nam uno modo dicitur
virginitas integritas carnis. Et sic
omnis mulier nascitur virgo. Unde ita
virginitas non est virtus, cum quia non est a
natura, sicut ait 2 primo physicorum, tum quia talis
virginitas non est in feminis sponte
tum quia virginitas quod est virtus constat cum fractu-
ra illius integritatis, tum quia integritas
talis in corpore est sed sine virginitate.
Secundo accipitur virginitas pro inexperien-
tia cuiuscumque venereae delectationis. Et sic
est virginitas unius actus privatio; nec
habens talem experientiam impedimentum na-
ta experimento. Tertio accipitur virginitas
propositum continendi ab omni venerea vo-
luptate cum negatione voluntarie experien-
tie cuiuscumque venereae voluptatis de fu-
turo propter deum. Et sic de intentione
virginitatis est non solum continere in
futurum, et sic loquitur Aug. de sancta vir-
ginitate, ubi dicit quod virginitas est conti-
nentia qua integritas carnis ipsa
corporis et animae voventur, consecratur et
servatur ipsi creatori. Primo modo accipiendo
virginitatem pro carnis integritate
manifestum est quod non est virtus, sicut superius
dictum est, cum omnis virtus sit in anima
subiective, nulla in carne. Nec secundo modo est
virtus, cum sit carentia dispositionis
materie, et quia est virtus. Tertio est, quia omnis
talis virginitas est continentia. Omnis con-
tinentia est virtus, sicut est notum. Notandum tamen
est quod sicut se habet virginitas ad continen-
tiam vel castitatem, sic magnificentia ad li-
beralitatem generalibus cum habet pro ma-
teria quoscumque sumptus et usum pe-
cunie in dando, sicut patet 4 ethicorum. Sed
magnificentia habet materiam specialem in qua est
maior difficultas scilicet magnos sump-
tus. Ita se habet ad continentiam. Promittit abs-
tinere ab omni experimento veneree voluptatis.

Utrum sicut se habet virginitas ad continentiam sic magnificentia ad liberalitatem

illicite quia est contra leges matrimonii
Ergo ad virginitatem pertinet quod mentem
habeat immunem ab omni corruptione concupiscentie
venereae voluptatis illicite vel licite
Ex istis patet quod virginitas
carnis non est virtus sed sola virginitas
mentis Prima omnis virtus est habitus
mentis / 2° quia aliud mentis potest naturaliter
esse mentis et virgo loco deviginte quia est
virtus / 3° vel quod hec sancta patet quia mulier
posset opprimi vel impregnari violenter
manente tamen habitu virtutis in
mente sua uniformiter Et sic loquitur
Augustinus 1° de civitate dei c. 18 et 19 ubi
dicit expresse quod si violenter oppressa fuerit
pudicitia non est virtus animi nec pertinebit
ad illa bona quibus bene vivitur sed
in bonis corporis annumerabitur quemadmodum
sunt vires pulchritudo sanitas et
huiusmodi Et ponit exemplum quod quedam ob-
stetrix integritatem cuiusdam explorans
sive malivolentia sive imperitia sive casu
fregit et perdidit eius virginitatem Sed
contra est quod dicit Augustinus quod mentem factum est
dicere ad pudicitiam pertinere 3° declaratur
quod in libro sexto per solam voluptatis ex-
perientiam voluptatis sit corruptio virginitatis
que est virtus dico voluntariam adeo ex-
cludendo experientiam per coactionem
vel somniationem 4° declaratur quod de-
us potest virginitatem amissam denuo
reparare sicut potest quamcumque aliam distorti-
nationem vel vulnus corporis munire
et hoc accipiendo virginitatem primo modo
de dicto scilicet secundum quod accipitur virgi-
nitas pro in experientia veneree delec-
tationis non corrupta deus non potest
reparare ut fiat incorrupta et loquitur
de corruptione voluntaria Sed prima ar-
gumentum quod arguitur quod virginitas est aliqua
patet per predicta Ad 2m dicendum quod habitus
talis virtuosi respuendi omnia venerea

ad voluptates sicut patet ibi quantum
ex actibus et est augmentatum quamvis
medium videatur quod propositio assumpta
sit falsa non enim omnis virtus quantitatis
ex actibus quia pauper potest habere habitum li-
beralitatis secundum quem operaretur si subesset
materia ex sola doctrina dictis et in ex-
perientia experiendi Ergo dicendum vel-
dicere quod omnis virtus naturalis est secundum speciem
suam ex actibus quantum aliter non posset
pauper esse magnificus vel liberalis
non fortis nisi per exercitium contra lu-
xuriosos quod non est verum Ecce in christo
fuerunt iste virtutes ante actus Ad 3m
patet quod virginitas que est virtus magis au-
fertur iustitiae sicut dictum est Ad 4m
si diceretur quod votum esset de ratione virginitatis
que est virtus sicut videtur Augustinus dicere tunc
non potest perdi sine peccato Aliter potest dici
quod est virtus tanta quod adeo nulle obli-
gatur sub precepto nisi voluntate Ideo potest
amitti sine peccato Ad quintum quod vir-
ginitas que est virtus potest recuperari per
penitentiam quantum ad habitum virtutis et tunc
dicetur virginitas non virginitas propter quamquam
inexperientie preteriti Ergo vir talis
persona habitualiter sicut ancilla pertinebit in
proxima ratione Ad sextum concedit
quod in infidelibus nulla est vera virtus quia
non refertur ad debitum finem et per
consequens deficit christiana finis que
est maxima Ad septimum virginitas
non recedit a medio recte rationis sicut
nec magnificus recedit autem a medio
recte rationis est obmittere ad cetera que
oportet fieri secundum dictamina recte rationis
Similiter virgo non abstinet ab omni
delectatione quia tunc foret insensibilis
vel agrestis agrestis sed abstinet solum
ab omni delectatione venerea sicut quod
multas alias exprimit sicut nam speciales

Quid sit recedere a medio recte rationis

videlicet habet ad mulieres delectaciones
Et dicitur 10 ethicorum. Ad octavum dicendum
quod intencioni datur propter duo. Primo
una aliquando sic datur quod quasi de consue
tudine ad illud obligatur aliquando sic
datur quod sufficit quod aliquis vel aliqui de
illa intencione hoc faciant. Ut aliquis
conventui precipitur quod una missa di
catur pro uno homine et hoc sufficit de co
nventu quod celebret. Primo datur propter
tu de comedendo toti quare sufficit quod
pertinet ad communitatem indivisum. 2o
modo datur propter quandam quod spectat
ad multas homines et tamen licet cuilibet illorum
soluto pulchre animos possit querere
et hoc potest esse in materia. Ad nonum
de platone fatue fecit sacrificando et
ut conformaret se infidelium ritui.
Ad decimum dicendum quod qui habet virtutem
unam habet aliquo modo omnes non tamen perfecte
sed qui habet rectam racionem que constituit
medium in omni virtute. Non enim quilibet
liberalis habet perfecte magnificenciam nec
omnis continens habet perfecte statum virgi
nitatis sed participat aliquo modo comma
perfecte et facilius detestatur delec
taciones illicitas. Lectio 39

Et spado qui non operatus est per
manus suas iniquitatem
nec cogitavit adversus deum
nequissima. dabitur illi fidei donum
electum et sors in templo dei accep
tissima. Postquam primus supra commendavit
excellenciam castitatis in sexu fragili
id est feminis hic consequenter commendat cas
titatem in sexu fortiori scilicet masculi
no. Et circa hoc duo facit. Nam primo
excludit ea que repugnant ipsi virgi
nitati et 2o subiungit ea que dabuntur
perfecte castitati ibi Dabitur enim. Circa
primum excludit duo. Primo carnales dele
ctaciones que consistunt in actu. 2o car

nales cogitaciones que sunt in cogi
tatu. 2o ponit ibi nec cogitavit. Notandum quod
sic non solum mulier sancta et casta
habebit fructum in respicione animarum sanctarum
primus et spado et eunuchus vel castra
tus quicumque virtuosus. Vocatur enim castra
tus spado quia cum spata aliquis castratur.
Sed vocatur eunuchus quia bene vincens
ab eu quod est bonum et nicos quod est victo
ria. Distinguit tamen grammatica inter istos
tres terminos eunuchus spado et cas
tratus. Castratus dicitur qui castrus natus sit
naturaliter frigidi et impotentes ad generandum.
Spado dicitur qui ductus castratus. Sed eu
nuchus qui voluntarie se castrari per
mittit. Luc. Castratum ita fit vi sicut
ta spadone. Efficit ubicas eunuch
us sola voluntas. Sed ista dicta patet
ut nichil valent. Quia gentiles an
tiquis eunuchos fecerunt propter
tres raciones. Primo ut diu in eis vox
puerilis maneret. 2o ut essent apti
ad custodiendum dominas quia ex tunc fili
os ut filias heredes facere non po
tuerunt. 3o ut eis more zodomitico
sacrilege abuterentur dummodo quia ex tunc
semper manebant imberbes. Castrati
enim dimictitur nunquam barbescunt.
Accipitur spado in proposito generaliter pro quo
cumque virtuoso abstinente ab actu ve
nereo qualicumque voluntate et virtuose
Sicut supra accepit supra pro quacumque
virtuosa spiritualiter non secunda. Et
isto modo homo potest generare et caste vi
vere amore dei. Sed vocatur spado quia
vir potissime delectacionis virginitate
emigrari sunt viri castissima et religiosa.
De quibus loquitur salvator 19. Sunt
eunuchi qui castraverunt semetipsos
propter regnum celorum. Et de hoc dicit Ysaias
56 Hec dicit deus eunuchis qui cus
todierunt sabbata mea et elegerunt/

Quare gentiles castraverunt filios suos/

que ego volui et tenuerunt fedus meum dabo eis in domo mea et in muris meis locum et nomen melius a filiis et filiabus. ¶ Utrum liceat alicui castrare semetipsum propter continentiam servandam et videtur quod sic Matth. 5 et 18. Si autem oculus tuus aut manus aut pes tuus scandalizet te abscide eum. Scandalizare est dare occasionem ruine. Item propter sanitatem corporis conservandam licet homini se mutilare. ergo a multo fortiori propter virtutes et salutem spiritualem. Contra, art. 19. Non eunuchizetur. Item Origenes legitur hoc fecisse de seipso non propter servandam continentiam sed propter vitandam infamiam et malam suspicionem ut posset libere in occulto predicare tam mulieribus quam viris ut dicitur 6 li. ecclesiastice historie tertio capitulo propter secundum continentiam. Ad oppositum quia non est suadendum hoc licere in casu de quo Matth. 19. Sunt qui absciderunt seipsos. Dicatur de quo amputaverunt vitia non fiat clericus qui fuit castratus et dicitur 1 distinctione. Sunt in inimicis. Dicitur quod clericus fuit et abscidit seipsum omnino deponetur quasi sui homicida. Et hic est talis quod propter quod homicidium possit fuisse secutum. Ad primum illa auctoritas non intelligitur de membris abscindendis sed nomine partium corporis vocat amicos carnales qui sunt familiares speciales ut notum ut alliciant ad peccandum precipue a familiaritate nostra. ¶ Ad secundum negandum est quia pro salute mentis non posset talis membrum abscidere. Ymmo magis irritamentum prestat si prorsus eorum passiones ullas se dominetur. ¶ Ad tertium de Origene multe devotionis actus fuit. Nec fuit propter hoc impeditus ne esset sacerdos ordinatus sicut notat glo. distinctione 55 Si quis abscidit

sed factum fuit non per traditionem ecclesie. Tales enim decipiuntur et retorquent in se suo ventre peccandi intendunt sic quasi dicere. Talis igitur spado erit felix in futuro propter suam virginitatem in presenti. Ergo tunc oportet quod duobus modis careat ad hoc quod conservet virginitatem perfectam. Ubi a contactu manuali libidinoso ad provocandum delectationem carnis et cogitatu mentali voluptuoso ad excitandum imaginem corporis ut carnis. Unde dicit quod felix est spado qui non est operatus per manus iniquitatem quis ad primum nec cogitat adversus deum nequissima quoad secundum. Ex quo patet quod tactus impudici sunt peccata mortalia. Et secundo quod morose cogitationes ad delectationem carnalem ordinate nequissima sunt in genere mali carnalis. Eccl. 18. Dicitur nequus quod cogitaverunt eos et sanguinis concupiscentie ibi dabitur illi ex electis repugnantibus virginitati subiungitur illud quod propter hoc dabitur castitati et dicit quod dabitur illi id est vita casta fidei donum electum id est vita eterna in contemplacione dicitur quia fidei sue cedet et omnibus fidelibus promittitur. Apoc. 2. Esto fidelis usque ad mortem et dabo tibi coronam vite. Et non solum hoc primo dabitur ei sors in templo dei id est in celo acceptissima id est aureola singularis prerogative ~~singularis~~ virginitatis que est coram deo nobilissima et acceptissima ideo quia est condecens christi et matris sue et omnium angelorum. Est enim virginitas virtus angelica ut infra dicetur. ¶ Dubitatur tertio utrum virginitati debeatur aureola et videtur quod non quia si sic ubi esset perfectior virginitas magis deberetur aureola sed perfectissima virginitas fuit in christo

Utrum liceat alicui seipsum castrare &c

Utrum virginitati debeatur aureola.

et in beata virgine et tamen non eis debetur
aureola quia nullam pugnam sustinuerunt
in continendo et per consequens nulla fuit in
eis victoria spiritus super carnem. Ergo si
eis ratione virginitatis non debetur aureo
la in quibus tamen fuit potissime virgini
tas, videtur quod nulli alii ratione virginitatis
debeatur. Respondeo: maiorem difficultatem
in abstinendo a venereis sustinent
vidue quam virgines. Ergo maiorem
habent victoriam si bene vivant. Sed eis
non debetur aureola. Ergo nec virginibus.
Assumptum patet ex dicto Ysidori de summo bono
loquentis et dicentis: Quanto maioris
difficultatis est experte a quibusdam
voluptatis illecebris abstinere, tanto
maius est premium. Et Hieronymus de caeli
batu dicit quod iuvenes corrupte magis
appetunt coitum propter rememorationem
earum delectationum. Ergo etc. Respondeo: tanti me
riti est castitas coniugalis sicut virginitas,
sed castitati coniugali non debetur aureo
la. Ergo etc. Assumptum probatur per Augustinum
de bono coniugali capitulo 20 et allegat
magister Thomas 4 distinctione 33 et b. Dicit autem:
non est impar meritum patientie in Petro
qui passus est et in Iohanne qui non pas
sus est; sic non est impar continentie
meritum in Iohanne qui nullas expertus est
nuptias et in Abraham qui filios genuit.
Respondeo: naturali necessitati non est virtus premium,
sed quidam sunt naturaliter impotentes ad
generandum sicut frigidi et castrati a na
tivitate. Ergo in istis saltem virginitas
non meretur aureolam. Respondeo: secundum Augustinum de
sancta virginitate et allegatum fuit contra
precedens: Virginitas est continentia qua
carnis et anime integritas ipsi creatori
vovetur, consecratur et servatur. Ergo non me
retur aureolam nisi quando cadit sub vo
to ut videtur. Respondeo: ponatur quod aliqua
virgo nubat, tamen tunc cum copulam car

nalem moriatur. Queritur autem utrum ista habe
bit aureolam virginitatis an non. Si non, contra:
quoniam contrahens cum tali non fieret bigamus,
di. 34 Valentis. Ergo contraheret cum virgine,
quia omnis contrahens unam cum vidua vel
corrupta est bigamus, di. 33 Maritum
et extra de bigamis Nuper. Si habeat
aureolam, contra: illa non est virgo mente,
quia secundum Augustinum de nuptiis et concupis
centia virginitas est in carne corrup
tibili incorruptionis perpetua meditatio.
Sed ipsa fuit in proposito solvendi virgi
nitatem, ergo perdidit virginitatem. Respondeo: po
natur quod aliquis voveat virginitatem et postquam
eam corrumpat mente, quia vult omnino ex de
liberatione committere actum luxurie. Iste
est corruptus mente, ergo non habebit aureo
lam. Contra: est integer carne et postquam
eum penituit, ergo recuperavit virginitatem,
ergo habebit. Respondeo: habeat aliquis voluntatem
non nubendi et postea descendat contrahere,
numquam habebit aureolam. Ad oppositum sunt
communiter doctores. Ad questionem dicendum quod sic.
Ad cuius evidentiam notanda sunt quedam. Primo
quod premium duplex dabitur, scilicet essen
tiale et actuale. Premium essentiale consistit
in fruitione essentie divine clare vise.
Premium actuale vocatur quodcumque gaudium
quod non est de deo clare viso sed de creatura.
Secundo notandum quod premium actuale dicitur dupliciter:
primo dicitur specialiter gaudium de aliquo
actu anime in presenti excellente victo
riam habita mediante in presenti. Aliquo modo dicitur
communiter gaudium de quacumque re creata.
Tertio notandum quod actus excellentis victorie
in presenti sunt esse in triplici pugna secundum triplicem
pugnam, quia habemus pugnam contra carnem,
contra mundum, contra dyabolum. Contra carnem
excellentissima victoria est virginitas que
est virtus per quam utrumque respuit omnes ve
nereas delectationes tam licitas quam
illicitas sicut in presenti lectione dictum

Locut(us) mu(n)du(m) h(oc) e(st) co(n)t(ra) malos h(omin)es
mu(n)danos q(u)i bonos p(er)seq(u)unt(ur) et
conte(m)pnu(n)t p(er)fectissima victoria e(st) mar-
tiru(m) p(er) c(ri)stu(m). Con(tra) dya(bolu)m q(ui) fal(si)s
suggestionib(us) nos c(on)tinue conat(ur) seduc(er)e
p(er)fectissima pugna e(st) p(re)dica(ti)o. s(i)c doct(ri)-
na qua homo semetip(su)m no(n) solu(m)
b(e)n(e) regit s(ed) alios erigit et i(n)str(ui)t
et istis trib(us) pugnis ho(min)u(m) v(ir)ginib(us)
m(a)rt(yr)ib(us) et doctorib(us) tres aureole de-
put(a)nt(ur) p(ro)pt(er) tres act(us) excellentes et
p(ri)vilegiatos victorie. Q(ua)rto notand(um) q(uo)d
b(ea)titudo essencialis vocat(ur) metaphorice
corona vel aureola. b(ea)titudo u(er)o vel
gaudiu(m) actuale debitu(m) op(er)ib(us) ex-
cellentib(us) victorie vocat(ur) aureola. et
h(oc) p(ro)bat(ur) q(uia) o(mn)e gaudiu(m) i(n) beatis
de creat(ur)a e(st) min(us) q(uam) gaudiu(m) esse-
nciale de deo. et ideo p(er) t(er)minu(m) di-
minutivu(m) op(or)tuit denotari. Q(ui)nto
notand(um) q(uod) o(mn)e gaudiu(m) q(uo)d fit accide(n)t-
ale s(ed) aureola e(st) i(n) a(n)i(m)a ita e(st) aureo-
la i(n) corp(or)e p(ro)p(ter) aliq(uo)d signu(m) evi-
dens illi (con)gruens redundabit
q(uo)d quale et no(n) e(st) michi notu(m).
¶ Sed p(ri)mu(m) i(n) oppo(situm) de virgine glorio-
sa tenet s(an)c(tu)s thomas q(uod) aureola(m)
h(ab)uit et t(ame)n nulla(m) pugna(m) a carne
s(ed) ab hoste h(ab)uit temptac(i)ones de car-
ne. De c(ri)sto et q(uod) no(n) h(ab)et aureola(m)
form(aliter) s(ed) r(ati)one aureole. q(ui)a t(ame)n
iste aureola i(m)portat victoria(m) p(ar)ticu-
la(rem) ab aliis q(uod) c(ri)sto no(n) co(n)venit i(n) quo
e(st) plenitudo victorie. et simil(ite)r i(m)p(or)-
tat q(uod) aureola ab aliq(u)o a p(ri)ncipe
(con)feratur. S(ed) al(ite)r dica(tur) q(uod) iste t(ame)n
victoria de d(omi)n(ati)o(n)is sup(er) car-
ne et c(ontr)a n(ost)r(u)m respec(ti)o(n)e(m) que no(n)
fuit i(n) c(ri)sto nec i(n) m(ate)re (de)i. S(ed) q(ui)a
fuit plen(u)m d(omi)n(iu)m r(ati)onis ideo ha-
buit aureola(m) ex alia ca(us)a debita
tam eis quam nobis. ¶ S(ed) s(e)c(un)d(u)m dic(itur)

q(uod) si attendamus ista(m) una(m) occasio(nem)
temptac(i)onis carnalis que e(st)
recordac(i)o exp(er)te volupt(at)is q(ue) s(e)q(ui)t(ur)
q(uod) h(oc) e(st) i(n) viduis et no(n) i(n) v(ir)ginib(us)
R(espondeo) s(ed) t(ame)n i(n) eis imagina(ti)o quedam exp(er)-
te lascivie. cu(m) o(mn)ib(us) istis e(st) ebur-
c(on)cupiscens q(ue) sit desid(eri)u(m) experien-
di de c(ar)nis p(ro)p(ri)etate. s(ed) h(oc) magis de-
p(er)dat vide(n)s modicu(m) ut q(uo)d
nu(m)q(uam) videt qua(m) v(ir)i(?) monast(er)iu(m)
¶ R(espondeo) e(st) c(ons)uetudo maioris maioris
delectationis q(uam) sit i(n) rei vi(si)bile. R(espondeo) 2o
v(ir)ginis ... et t(em)p(or)ib(us)
(con)tinuatis. et ideo semp(er) l(ong)o pug-
na v(ir)ginu(m) e(st) difficilior q(uam) vidu-
aru(m). ¶ Ad 2m dic(itur) q(uod) no(n) i(de)o dat(ur) v(ir)-
gini aureola q(ui)a e(st) maioris meriti
q(uam) e(st) dist(i)nct(i)o(n)e(m) singularis victorie
vel dominij sup(er) carne(m). Unde ka-
therina habet aureola(m) v(ir)ginis et no(n)
magdalena. et t(ame)n no(n) e(st) maioris
meriti cu(m) castitas (con)iugalis et cas-
titas q(uae) q(uae) no(n) co(m)parant(ur). S(ed)
castitas (con)iugalis antiq(u)or(um) pot(er)at
co(m)parari v(ir)ginit(at)i legis nove et
excede(re) et excedi s(ed) no(n) s(ci)l(ice)t iste
due p(er)sone co(m)parant(ur) i(n) m(er)ito
q(uia) q(uae) una h(ab)eat aureola(m) et alt(er)a
¶ Ad 3m dic(endum) q(uod) no(n) tales na(tur)e casti(tatis)
(con)fer(un)t s(e)c(un)d(u)m c(or)p(u)s suo m(er)ito et
tunc h(ab)ebu(n)t aut nu(n)c s(ed) su(n)t i(n)te-
rrupti et tunc no(n) h(ab)ebu(n)t. ¶ Ad q(ua)rtu(m)
de dicto aug(ustini) dic(endum) q(uod) aureola v(ir)gin(ita)t(is)
(con)petit an(im)ab(us) h(abe)ntib(us) p(ro)po(situ)m abstin-
endi a venerea volupt(at)e s(ed) illud
p(ro)positu(m) nu(n)q(uam) fuit essencialit(er) int(er)-
ruptu(m) p(er) exp(er)iencia(m) oppositam
usq(ue) ad morte(m) dat(ur) tali. Si v(er)o
fuit essencialit(er) i(n)t(er)ruptu(m) nu(n)q(uam) h(ab)e-
bit. Si no(n) fuit i(n)t(er)ruptu(m) p(er) (con)po(si)-
tu(m) co(n)t(ra)riu(m) sine effec(tu) s(ed) p(er)sona

forte qsciit ex delibacione racti ve-
neru distinguendinē ul q̄ postea
penitz de isto qß quē wym opus
seqbatur et tūc ad hūc habebit aure-
olā q̄r uirginitas q̄ ē ritus p pmaz
restituit̄ ul si nō peccet actualit̄
te et cū. Jnq̄ua habebit eā dato q̄
salueť. Qd sextū pide q̄r idez
apostū carlis qnmpiōnis abluit
p pmaz dolens q̄ distrainerat
apostū qtinedi ul nō si sic habebit
si nō nequaq̄. Et sic Johes ewan
gelia uirginitate pdita q̄n crisaus
eū dempens uiolete nube mo
rauit ſm jo m̄ et uls partōs nō
q̄ orupcas uiduces bigamiaz est
solucas integritatis carnis nō cor
ruptis mētis. Qd septimū dicit sit
pz p p̄dicta. Qd octauū ex dictis
pz q̄ multe uirgines ſm carne cade
būt ī celo aureola uirgīs p̄taille q̄
moriunt̄ cū sponsis nubendi eēt cor
rupte ſm carnē mate cū spōsis
qtinedi sic fuit de ossis a bar
banis habebūt aureola de pueris
infra etatē utriusq̄ sexus nō ui
dēo quare aureola hr̄e ſz ī quibꝫ
nec fuit uirginitas q̄ ē ritus nec
victoria aliq̄ ſm carnē. Sermo 2us

Bonoꝝ enī laborū gloriosus
ē fructus. Sap. 3. Verba ista exaudiat
Tradip sapie. Postq̄ sup̄s s̄
declamit q̄ qtinēa uirgialis habebit
ī futuro triumphale remunacōne
hic assignat tante remunaconis racōn
ponit aūt racōm ī duplici exemplo
pm̄ ē ī opabilibus. 2m̄ ē ī nura-
libꝫ. pm̄ ē tale ī omi gne opa-
bilium quāto labor ē gmor tanto
merces q̄ruide eēt maior ut patz
ī agricultura et dimilia acti edifi-
o et ī omi arte. Sz similia cont
carnē ē optimꝫ labor et opti

ma agricultura ē colē tra carnis
et laborosissime ē edificacio statue ī car
ne templū cristi. g̃ tali melior agri
culture ul edificaciōis merces optīa cor
rūdet. Hec omia sūt uirginitas et hec
dimit q̄n dicit. Bonoꝝ ei la. glo. ē fr̄c
q. d. ēt maioris laboris ē qiugium
q̄ uiduitas et uiduitas q̄ uirginitas
ita fructus glosior debetur uirginitati
q̄ uiduitati et uiduitati q̄ qiugio de
putaē. Et hoc ē q̄ dicitur Luc. 8. Aliud
cecidit ī tra bona et ortū fecit fructū
centuplū. Mt 13. Dedimit fructū aliud
centesimū aliud sexagesimū aliud tricesimū.
Et conuenienter fructus centesimꝫ de
betur uirginibꝫ. Quia enī centū deca
es decem qui ē nūs quadratꝫ quia
dece. Homo enī naliter quiq̄ sensus ex
teriores et quinq̄ potencias spirituas
interiores sicut 2. decaa. Jn istis sensibꝫ
uiget p̄uitas concupiscē et uomi
tus carnis. Jux illud Gen 8. Sensus
eni et cogitacio humani cordis pna
sūt ad malū ab adolescencia sua. Ergo
g̃o uirginitas istas dece potēas cog
nitiuas et spirituas ducit ī decē
madata decalogi p̄fecte cas iux
illa madata regulando merito eius
fructus centesimꝫ q̄ruidet et ideo
bonoꝝ laboꝝ glo. 2o ē exemplū ī na
turalibus et ē tale ī omi arbore et
planta et herba bonitas fructus surgit
nitti ex bonitate radicis et eo
de modo ē ī moalibꝫ q̄r radix ī mo
ralibꝫ ē caritas. Jux id ephe. 3. Jn
caritate radicati et fundati. Quato
aut caritas ē maior tāto meritū ē
maioris acceptacionis apud deū. Sz
uirginitas ex maiori caritate procedit. Ergo
ei q̄ruidet melior fructus et hoc ē
q̄ dicit. Et q̄ nō cadat radix sapie
hec ē boni laboris qui sūt ī victoria
passionum carnaliū. Jdeo habent bonos

et glosa fructus qui procedit a ra
dice sapientie que est caritas scilicet timor filia
lis Eccli. 1 Radix sapientie timor domini et
ista radix timoris qua de causa sequitur
ibidem rami eius longevi Glosa
id est fructus De quadruplici bono fructu
legimus in sacra scriptura Est enim

fructus { mora | virgina | doctrina | eterna } lis
{ fecundi | sancti | fertili | felici } tatis

Secundus ergo fructus est fructus virginalis
fecunditatis scilicet virginis gloriose de
qua et de quo Luc. 1 Benedicta tu in
mulieribus et benedictus fructus ventris tui Benedicta
igitur inter mulieres Tu es enim

apis mellifi | vitis letifi | tellus fructifi | ficus fortifi — cans
apis dulco | vitis odo | tellus bonis | ficus vigo — ris

Primo igitur dico apis dulcoris
mellificans Eccli. 11 Brevis in volatilibus est
apis et initium dulcoris habet fructus
illius apis brevis est in modo humilis Tu
es vitis odoris letificans in canticis psalmo
dicitur Eccli. 24 ego quasi vitis fructificavi
in suavitate odoris Tu es tellus
fructificans de qua psalmista propheta dicens
Terra mea dedit fructum suum Tu es
ficus vigoris fortificans Joel 2 lig
num attulit fructum ficus et vine
a dederunt odorem suum Narrat
plinius li. 12 c. 6 quod in india est
ficus mirabilis modo fructifera Est enim
fructibus ita onusta quod pre pondere ra
mi deprimuntur ad terram et rursus de
terra resurgunt folia habet ita lata quod
cooperiuntur ad modum pelte Unde
sub illis foliis latitant homines et in
tecta sub umbra iocundissima poma
ita dulcia quod pre dulcedine a comede
tibus pro miraculo reputantur Mater
ista ficus est figura et parabola

De quadruplici bono fructu legimus in sacra scriptura

virginis benedicte Luc. 13 Arborem fici
dispositam parabola quod cum habet ramorum
longitudinem foliorum amplitudinem et
pomorum dulcedinem Rami in hoc sunt
potencie anime scilicet memoria intelligencia
et voluntas cum potenciis spiritualibus ista
rami sunt pleni plenitudinibus
memoria devocione intelligencia con
templacione voluntas dilectione propter
compassione filii cum sunt onusti
isti rami virtutibus gratiis et meritis
quod usque ad terram se inclinavit per humili
tatem cum dixit Ecce ancilla domini Luc.
1 Secundo ista ficus habet foliorum latitudinem
amplitudinem quod ad modum pelte
protegens sunt homines et virtutes Et ra
tionabiliter virgo ista tanta habet ubertatem pote
ncie et gratie in curia regis summi quod
tam homines viventes rationabiliter quam in
mortuis id est homines viventes bestialiter prote
git et defendit si ad eius presidium
velint habere refugium Michee 4 Se
debit vir sub ficu sua Tertio ficus
ista tamen in fine habet poma dulcia
quod eius suavitatis pro miraculo a come
dentibus reputantur Maria filio suo recta
cena fructibus ineffabilem confert
dulcedinem ut dicat una quaque psallens
illud Cant. 2 Sub umbra illius quem
desideraveram sedi et fructus eius dulcis
gutturi meo Ergo benedicta tu in mulieribus
et benedictus tertius Ita fructus tuus est

fructus { lu | cri | du | mi } cis

Fructus lucis est
puritate Prov. 3
primi et purissimi
fructus eius et cetera

1 Fructus crucis est in omni verbis
fructus caritatis per passibilitatem Prov. 11 fructus
iusti lignum vite Fructus ducis pro no
bilitate sit dicitur quod ad fructus est regat
Eccli. 24 flores mei fructus honoris et

Beata maria comparatur ficui mirabili fructifere

honestatis ffructus amici est grata
te. Est enim maior et forti de primis
nitibus et a pueris valde diligitur
et sunt eius prasie. Et est ista modo
crisdo in fucalinu pom et apud qui
les valde prasie. Cant. 6. Descen
di in ortum meum. Item una littera. Et
Cant. 8. Vinea afferet fructum meo
mille argenteos. Igitur bonum si ve
litis gustare istum fructum distabis
istam ficulneam. Prover. 21. Qui servat
ficum comedet fructus eius. Iste enim est
2us fructus de quo dictum. Primus autem fructus
bonus de quo legitur in scriptura sacra
est fructus moralis sanctitatis que consistit
in operibus prime iustitie et causis di
cit. Mt. 3. Omnis arbor que non facit fruc
tum bonum excidetur et in ignem mit
tetur. et Luce 3. Facite fructus dignos
penitentie. Est autem de multis hominibus et de
operibus prime et etiam sicut de fructu
palme. Dicitur enim de palma quod eius
fructus non est utilis donec fuerit cente
narius. Unde narratur quod milites
Alexandri comedentes dactiles
palmarum inventum mortui sunt. Ideo
valet iustus comparatur palme. In psalmo
Iustus ut palma florebit. Opera autem iusta
non apparent dulcia usque post centum
annos, id est post finem vite sue. Ecce
annos dicens homines ut
certum. Et ideo intimum oportet
pacier expectare. Iacob. 5. Pacientes
estote fratres usque adventum domini. Ecce
agricola expectat preciosum fructum terre
pacienter ferens donec
Sed de illa ficulnea de qua
narratur Mt. 21 ubi dicitur quod christus
esuriens rediens in civitatem et videns
ficum unam iuxta viam divertit ad eam et cum
non invenisset in ea nisi folia tantum ma
ledixit fici et ait numquam ex te

nascatur fructus in sempiternum et sta
tim aruit. Ista ficus designat divi
tes avaros quos tamen deus ditavit
ut fructificarent per elemosinas. Christus
esurit quandocumque pauper esurit
ut ipse exponit Mt. 25 Esurivi etc.
Venit ad ficulneam quando pauper venit
ad divitem et nichil invenit nisi folia
id est verba. ibi pauper recepit nisi verba aut a
indubitatis. Tali ficui deus in die iu
dicii maledicet quando ei cum aliis dicet
Ite maledicti etc. Et ideo signanter
dicitur Eccl. 5 Qui amat divitias
fructum non capiet ex eis. Non dicit qui
habet vel qui dispensat sed qui amat ad
servandum. Unde de illo adventu mor
te dicitur dyabolus Dan. 4 Succidite ar
borem et dispergite fructus eius. Succidi
te arborem vos corrosores et dis
pergite fructus eius vos executores. Ita
repugnantes in corpore faciunt
carnis corruptionem et executores
ordinates defuncti faciunt operum
dispersionem. Et tunc primo cognoscitur
quod qui amat divitias etc. Ut dicitur
de vegetabilibus quod arbores quedam
plantate in diversis locis faciunt
primo fructus acidos postea dulces
et tandem amaros. Et fructus talis
pirami datur ex utraque extremitate et
in medio habet figuram lateris. Talis
homo pauper datus omni mundo et tota
intencione sua extendens ad hoc quod
qualiter fiat dives facit fructum in
principio valde acidum et durum. ieiu
nat vigilat parcit laborat et ser
vit nichil dulcedinis est tunc in operi
bus suis. Sed postea cum factus fuerit di
ves ad tempus ludit expendit et
datur et tunc est fructus suus
dulcis. Sed hec dulcedo non durat. Nam
statim cedit ad mortem et tunc operum
dispersione de testamento et relinquere alii

eius dicas suas et iste fructus
non appetit ut cadat nec dulcis est amarissimus quando debet dimittere terras quas
coluit per ea qua gemuit aulam et
cameras quas curiose edificavit filios et filias et uxorem quam amavit
et delectabiliter nutrivit. Isidorus Sap 3 vana
a. est spes illorum et labores sine fructu
IIIo est bonus fructus doctrinalis fecunditatis et istum fructum colligit christus
a doctoribus predicatoribus et prelatis
omnibus loquitur Ioh 7 posui vos ut eatis
et fructum afferatis et fructus vester maneat et Sap 16 non nativitatis fructuum pascit homines sed sermo tuus hos qui in te
crediderunt conservat. De istis arboribus
est quarta. Primo quedam arescunt per nimietatem

Quedam arescunt / frutescunt / marcescunt — per nimiam siccitatem / nimiam curiositatem / vel virentis malignitatis

nimia siccitate quod non habent humorem
devotionis nec zelum animarum. Eccl 9
Super eorum cupiditate est inquisitio faciunt fructum. Non sic fit de primis predicatoribus
plantatis in ecclesia primo ipsi fuerunt rigati per gratiam per contemplationem inebriati
Eccl 24. Dixi rigabo ortum plantationum et inebriabo partus mei fructus.
IIo alie frutescunt per nimiam curiositatem quando surculi scilicet pulli frutices
crescunt circa arborem tunc subtrahunt ab ea humorem. Ita quando studio
curiosa et subtilia cum proponuntur. Multi
homines subtrahunt ab ea devotionem predicandi verbum dei. Proverbium de bonis
Eccl 10 vitis frondosa est fructus
adequatus est ei. IIIo quedam marcescunt
per vicii virentis malignitatem et sunt tales
qui dimittunt predicare propter obloquia
detractores et odia et sunt sicut in Iuda
nubes sine pluvia que a ventis circumferuntur arbores autumpnales infructuose. IIIIo bonus fructus est gloriosus

fructus eternalis felicitatis quem percipiet
quando christus aut dicet de corpore recepti
illius Prov 31 date illi de fructu manuum suarum et laudent eam in portis
opera eius. Istos fructus contemplando debemus gustare si propter ipsos habendos fortiter pugnare velimus. In quo figura
malogranata ficus et uve de terra
promissionis filiis israhel ostense fuerunt et allati fructus et uve de terra
promissionis aliqua indurate. Num 23
quasi alias parum terra tale difficultates
desperassent. Istos quod beatus Andreas
fructum celestem dulcedine prius
gustaverat ideo tamen ad illos anhelabat quod per arborem crucis quasi per scalam
ad eos cupiendo ascendit. 1o Cant
1 Ascendam in palmam et apprehendam
fructus eius. ~~pro~~ sciens quod bonorum
laborum gloriosus est fructus. Lectio 4

Filii autem adulterorum in consumatione erunt et ab iniquo
thoro semen exterminabitur
et si quidem longe vite erunt in nichilum reputabuntur et sine honore
erit novissima senectus illorum. Fi-
IIo ssimis potest continuari secundum duplex
2 de anima est continuatio speciei in esse
quod cum res sint naturales corruptibiles
nec possint manere specie secundum individuum
voluit benignitas creatoris rebus ab
eo creatis in speciei et communicare potentiam
producendi sibi similia in specie. Unde comm.
2 de anima commento 37 Sollicitudo divina cum non potuit facere permanere
secundum individuum misit ea in eis in dando ei virtutem qua potest permanere
in specie. Et in hoc non est dubium quin
melius est ipsis esse ut habeat hanc
virtutem quam ut non habeat hanc aut
potestatem generandi in natura corporea personali 1 homine sub duabus legibus

honestatis sine quibus non posset conue-
nienter matrimonium fieri ad cultum dei ut
supra dictum fuit. Deus constituit
personas hominum sexum et unum sexum
ut sit mulier unum ut una commu-
nionis indiuidualiter coniuncta. Et ideo
matrimonium viri et mulieris lege con-
iunctum multa vitabit consuetudines.
Et qui istas leges transgrediuntur supponunt
ponentes homines similes bestiis et
sine hominis voluptate et fidem
coniugii non seruantes. Ideo eos sanctus Thomas
in ista parte specialiter redarguit quales
sunt illi qui castitatem violant coniu-
galem. Et circa hec duo facit. Primo
ostendit in prole sua generationis instabilitatem.
2o honeste generationis nobilitatem
ibi ibi c q. O quam pulchra est.
Et circa primum duo facit. Primo ostendit qua-
ut quando talis generatio non est dualis
2o quando si non contingat quod dicit non est
finaliter honorabilis ibi. Et si quidem.
Dicit ergo primo sic filii autem adulterorum
id est filii geniti in adulterio sive ex parte
te viri sive ex parte mulieris in con-
summatione erunt id est in suo fine. Et hec
non diu durabunt. Et hec id dicat
quod est in suo fine et ab iniquo thoro
semen exterminabitur. Iniquus thorus
est lectus illicitus concubitus. Et quia
aliquando contingit hoc in paucioribus quod
homines sic geniti sunt diuturne
vite. Ideo consequenter dicit quod talis generatio
non est finaliter honorata. Et intelligenda
sunt hec omnia de generatione tali quae
imitatur scelera parentum sicut tales
generati quando solent esse vel consue-
uerunt esse. Non enim est impossibile quod
tales qui patiuntur defectum nata-
lium sint more gerenda et boni ut dicitur
de bono coniugali c. 21 et ponitur
in decretis d. 32. q. 2 sine sacramento

unde causa quod non a sacris honores sicut peccati vi-
cia non sectetur et dum recte colat ho-
nesta et salui erunt. Quemadmodum ex
qualicumque honore dei causa est eo ma-
le viuere male erit. Filius enim non por-
tabit iniquitatem patris Ezechielis 18. Et
ideo sciendum est quod hos quoscumque sunt
hominis filii sive sacerdotis sive adulteri
sive fornicatoris sive coniugati virtuosus
esse potest si ratione et libero arbitrio uti
voluerit virtuose. Sed quia accidit oppositum
ut frequenter mala educatione est in ea
et imitatione scelera parentum. Est enim
homini connaturale illos imitari a quibus
educationem et informationem accipiunt.
De imitationibus enim scelera parentum
dicitur. Et si quidem longe vite erunt
in nichilum reputabuntur. Et dato quod
deus eis concessit longam vitam in putri
in nichilum id est inter peccatores computabuntur
quia peccatum nichil est et ut sunt honores
cum peccant secundum Augustinum. Contrarium autem
dicatur de generatione iustorum infra c. 4. Quantum sunt inter filios dei
Et inter sanctos sors illorum est et non
solum quod generatio inique fuerint quia
sine honore erit nouissima senectus illorum.
Et hec est rationale quia honor est premium
virtutis et attribuitur tantum bonis 4 ethicorum
c. 2. Cum ergo non fuerint virtuosi in pueritia
etate sicut nec in medio irrationabile
foret quod honorem in senectute consequerentur.
Et istud est contra quosdam qui se venditi-
cant honores ex solo lapsu temporis quia se-
nes sunt et nichil in senectute valuerunt
nec umquam ad magnum virtuose fecerunt.
Sed ipsi senectutem vendicant sibi honorem
tum dicatur infra c. 4. Etas senectutis
vita immaculata et ideo iuuenis bene vi-
uens multo debet habere honorem senectu-
tis et senex male viuens verecundi-
as sine honore. Hec est tertia species eorum
quos deus odit senex fatuus et in-
sensatus Ecclesiastici 25. Dubitatio litteralis

Utrum filii debeant aliquod dampnum propter de-
fectum natalium reportare. Et videtur quod
non. Ezec. 18 filius non portabit iniquitatem patris
quandoque malum est in coitu id est in opere peccati
tamen partui. Item largitur deus bona natu-
ralia equaliter illegitimis sicut legitimis
sicut videmus quod tales sunt aliquando
eque bene ingeniosi et eque fortes.
Item cum igitur homines in quantum nichil debet
ab eis subtrahere in quantum sunt persone
quod due persone conveniant quibus sunt
equaliter condite de ipso mundo cont-
ingit tamen in foro ecclesie. Item aut filii
sunt legitimi aut non. Si sunt legitimi, non
sunt geniti in matrimonio legitimo ergo non
sunt legitimi. Item non convenit legitimus filius
est quando est genitus de matrimonio legitimo
vel de eo quod in foro ecclesie legitimum reputatur.
Ad oppositum sunt iura canonica et civi-
lia quia in ecclesia filii illegitimi repelluntur
ab ordinibus et beneficiis ecclesiasticis
et secundum iura repelluntur ab hereditate
quadam. Ad questionem dicendum. Cum ad dicatur
dampnum inferre dupliciter, primo quando aliquid
hoc quod ei subtrahitur quod suum est vel ei
debitum, alio modo quando hoc quod ad ne-
gatur ei debitum quod alias in eum poterat
esse fuisse debitum. Primo filius illegit-
timus non irrogatur dampnum, sed ~~modo~~ secundo
modo infertur ei duplex dampnum. Unum
quod non admittitur ad actus legitti-
mos, sicut ad officia et dignitates que
honestatem requirunt in clericis que eam decent.
Aliud quod non succedit in pater-
na hereditate. Pertinet tamen ad sollici-
tudinem eorum compellere parentes ad susten-
tationem eius sicut patet de lege naturali et
in educatione. Extra. Ad secundum
quod inferre dampnum hoc secundo modo non est
esse penam, sicut non dicimus quod sit pena
alicui quod non succedit in regno,
quod non est filius regis, et sic non est pe-
na alicui. Per hoc quod non est illegitimus .I.

non debentur ei ea que debentur legit-
timis. Ad 3m medicina est contra vitium. Cavetur
enim iure quantum potest ne matrimonia me-
lius consummentur. Unde quod homo naturaliter
diligit prolem propter hoc quod lex cavet ne
illegittimi consequantur dignitates
vel alia que debentur legitimis, ut homo
pro pena tali ab ecclesia statuta
contentus est propter legis retrahitur ab
adulterio et fornicatione. Ad 4m
quod tales apud ecclesiam iudicantur
legitimi dos patet de opposito.
Utrum autem liceat viro occidere uxorem
suam in adulterio actu deprehensam
videtur quod sic quia tale homicidium iura
civilia non puniunt sed permittunt
ut dicatur. Contra, affectus quod non licet uxo-
rem interficere quamvis permittatur quod interficiatur
quia uxoricidia prohibetur a matrimonio
metuum secundum canones. Dicendum quod ho-
mo licet viro interficere uxorem nec
in actu nec extra post actum nisi forte
agendo civiliter coram iudice contra
eam vel tamquam accusator vel
index dicatur reum occidere nec ecclesia
approbat legem illam sed aliqua talis
sit lex tamen in quantum sunt contradicunt
iam et in crementum maiorum
quod vir licet qui deprehendit uxorem ac-
tualiter adulterantem. Nota quod ux-
oricidium non est consilium quod interficiatur
sed consilium punitur secundum leges ecclesie
ad cohibendam ferocitatem hominum ne
uxores occidant. Ad quod sit valde
proximum 33 q. 2 Inter hec. Item sicut 27 q. de
modo remisse in glo. filii autem adultere.
Nota circa omne adulterium et notandum quod habet
vicium periculum et magis ob per esse tribus

legibus actu contra personam
R prolis per usum procreatione
date fidei violatione

De penis vero que incurrunt qui mechati sunt
aliquando cum uxore alterius et adulterium

Nota hic de magnitudine vitiorum adulterii

perpetrauit cum uxore proximi sui inte-
rficiatur et mechus et adultera. Quamuis
pena tanta qua utraque persona digna est
statuatur morte. eadem pena punitur hoc
peccatum secundum leges mundanas nec
recipitur aliqua redempcio. licet ecclesia
illis legibus non utatur. Iohannis 8.
Scribe et pharisei adduxerunt ad
cristum mulierem in adulterio de-
prehensam dicentes. Magister hec mulier modo
deprehensa est in adulterio. In lege Moy-
ses mandauit nobis huiusmodi lapi-
dare. Patet ergo quod grauiter punitur. Hoc pec-
catum a domino 2 Regum 12. cum David adul-
terium esset cum uxore Urie. non re-
cedet aut gladius de domo tua
usque in sempiternum eo quod despexe-
ris me et tulisti uxorem Urie Ethei.
In huius peccati grauitate assignanda pro-
hibicio adulterii in decalogo ponitur
immediate post prohibicionem homicidii.
Unde Clemens papa. In omnibus pecca-
tis quid adulterio grauius. Secundum enim
in penis tenet locum. et in prohibicioni-
bus quodammodo homicidio applicatur
adulterium. Tercio quia enim uir et mulier sunt
sit una caro. qui aufert uxorem suam
alicui idem est ac si semetipsum sibi
auferret. sicut fit in morte. Unde quo-
niam uidetur quod sit homicidium mutilacio et
corrupit eum sine fructu terrene
sobolis. quia quod aufertur cum sit carna-
lis melius est quam terrena soboles. Quar-
to omnis culpa est. cum quibus filia-
bus fuit. fraudatur enim ut concupiscentie
impleat suas. Quintum autem adulteratur
adulterat quia per corporis copia peccat
suam. 6o peccatum huius criminis pe-
riculum ex prolis presumpcione
quia solet esse frequenter mala et inho-
nesta. Unde et ipse penam et mutilacionem
cum ipse defectum castigacionis quia ta-
les pueri uel dimittuntur cum matre a-
non castigat filium uel cum concubi-
nis quam de nudibus pueri nichil
curant. Unde fiunt insolentes ingrati
degeneres et uiciosi. Et hec contra an-
glicos commatur Bonifacius martir
scribens regi anglorum sicut per istam pruden-
ciam diuulgatum est et nobis in Fran-
cia et in Ytalia improperatur et ab
ipsis paganis in improperium nobis obiciatur
spretis legittimis uxoribus adulteri-
is ad modum Sodomitice gentis fe-
dam uitam ducere. De tali commixtione
meretricum estimandum est esse degene-
res populos et spernentes libidine et
ignobiles fore procedendos et ad extre-
mum uniuersam plebem ad deteriora
et ignobilia uergentem et nouissime nec
in bellis secularibus fortem nec in fide sta-
bilem nec honorabilem hominibus nec deo
amabilem esse uenturam sicut aliis
gentibus Hispanie et Prouincie et
Burgundie populis contingit qui sic a
deo recedentes fornicati sunt quod
etiam detestantur aues que suos com-
pares non dimittunt. Tercio peccati huius
criminis magnitudo ex data fidei uio-
lacione. uiolatur enim fides data
coniugii in sacramento. Unde mulier
adultera peccat in deum uiolando
sacramentum. peccat in uirum ducendo fi-
dem eius frangendo. falsos heredes sub-
stituendo peccat et in prole quam dam-
nificat reddens eam inhabilem
ad ecclesiasticas dignitates. Peccat et
in proximum quem admittit. et frequenter
de adulterio nascitur homicidium et
membrorum mutilacio. et huiusmodi David
dicitur quod cum in adulterium cecidisset
precepit occidi fidelissimum militem
suum 2 Reg. 11. 23. Omnis mulier

relinquens virum suum peccabit et sal
tuens hereditatem ex alieno matri
monio: primo cum in lege dei altissimi
incredibilis fuerit et 2o virum suum
dereliquerit 3o in adulterio fornicata
est et ex alio viro statuit sibi filios

Et si celerius [lectio 27]
defuncti fuerint non habebunt
spem nec in die agnitionis
allocutionem. nationes enim inique
dire sunt consummationis. proposita
prius scilicet quod adulterine generationis pro
genitores suos vestigiis insequentes
puniuntur per temporalem dejectionem ...
... si tamen diuturna vita eis concedatur
hic ostendit quod puniuntur eternaliter si vite
diuturnitatem minime consequentur. Et circa
hoc duo facit quia primo ostendit suam intenti
onem. 2o assignat intentionis rationem ibi Nati
ones. Circa primum ostendit quod duo mala
hominem malum occupant in die iudicii
scilicet conscientie desperatio quantum ad se ipsum et
sine respiratio quantum ad eum. Et verum
omnino est hoc quia iudex eum reprobat
et ipsemet desperat. aliquis tamen est con
solatio est reis damnandis quod sperent
salutem et presidet damnari. errans
se cum aliquo quod fuerit. Et sic dicit Augustinus
ethicus ... si qui utrumque concurrit ex parte
rei desperatio et ex parte iudicis de
precatio reprobatio et tunc est omnimoda
desolatio. Ergo sic est in morte iniusti hominis
quia ictu oculi et iudex sua sententia
et reus sua conscientia. iudex condemnat
et reus desperat. et hoc est quod dicit
Et si celerius. in iuventute vel defuncti
fuerint non habebunt spem. circa de
speratio quantum ad se ipsos. nec in die agnitionis
presumptio erit ex parte dei sive beatitudinis
veniens ex dei gratia et meri
tis precedentibus. 3o scilicet Daniel 26 c. 1 In
iustis ut nulla fuerint multa si fuerint

infideles et postea peccaverint. Vel
nulla est in eis spes quia nolunt
comparare sine ... non est comparare ...
presumere. Nos solum autem desperabunt
sed etiam iudex eos reprobabit statim. Unde
subditur in littera nec in die allu
cutionem agnitionis supple habebunt.
Dies iudicii vocatur dies agnitionis
ex omnis personas quas in illo die erit
agnitionis omnium personarum et omnium condi
tionum tam bonarum quam malarum omnium
hominum qui fuerunt et qui futuri sunt
ut ibi tunc quentur (?) que est agnitionis
sine declinationibus 2e 3e 4e et 5e.
Daniel 7. Iudicium sedit et libri a
perti sunt. Dicitur in die agnitionis quia
tunc Christus illos agnoscat quos
modo quodammodo ignorare videtur. quia
tunc liber vite plenarie ostendetur.
Ecclesiastici 24. Hec omnia liber vite est testa
mentum altissimi et agnitionis veritatis.
In illa autem die non habebunt mali
allocutionem id est excusationem seu de
fensionem de peccatis suis ut allo
cutione id est consolatione desperanda
liberentur. Daniel 8. Erit allocutio
cogitationis et cordis mei. ut
allocutionem id est liberationem nulla erit tunc
sententia interlocutoria nulla appellatio
quia tunc non valebit medela appel
lationis nec cautela dilationis
quia statim dabitur sententia et statim fiet
executio. patet igitur quod ista duo in
iustum hominem occupant in morte
vel conscientie desperatio et iudicis re
probatio. Ergo de iusto dicitur opposi
tum. Iustus si preoccupatus in morte fuerit.
2o assignat istorum rationem dicens Na
tiones enim inique dire sunt consummationis.
Quia dire iniquitatis erit ea quas illas ge
nerationes supra nationes habebunt
dira id est crudelem et iniustam consumma

nos que fuerunt de cuiusquis thoro generati
sed que fuerunt ne alter consciati inde
erunt dire consumacionis. Ecclesiastici 2. Re
spiciate filii naciones hominum quia nu
sperauit in domino et confusus est quis non
permansit in mandatis eius et derelictus
est. De dira consumacione tocius mundi
per peccatum exceptis illis octo scilicet diluuio
patet Gen. 7. De dira consumacione quinque
ciuitatum propter vicium contra naturam patet Gen. 19.
De dira consumacione septem gencium cum
filiis Israel patet Josue 7 et de maccabeis
de dira consumacione nacionis iudeorum
patet tempore Tyti et Vespesiani. Unde sa
pientis constat quod naciones iniquae dire
sunt consumacionis. Nota quod motus natura
lis intenditur in fine. Unde debilior
est in principio et in medio quam sit in fine.
modo consuetudo est altera natura et ideo
mala consuetudo deducta per parentes
in filios quanto diutinior tanto uehe
mencior dicitur eos dei paciencia voluerit
ultra tollerare. Et ideo Thobias seni
or postposuit filiis suis precipiens de ciui
tate Ninive cum aduenerit quod post
mortem suam et uxoris sue nullus
Ninive maneret. subiungit etiam
Video enim quod iniquitas eius finem
dabit ei. Thobie 14. Iniquitas enim
gentis abbreuiat eius duracionem. Figura
Unde sicut notat magister in historia scolas
tica Gen. 6. Non permanebit spiritus
meus in homine in eternum quia caro est
eruntque dies illius viginti centum annorum
Centum viginti annos non in mensura vite homi
num est quia post diluuium homines vix ul
tra [illegible] excesserunt sed centum viginti an
nos fuerunt tempus quod deus hominibus
tunc peccatoribus ut penitentiam agerent antequam
diluuio delerentur et fuit hoc decimo
centesimo anno quo incepit archa edifi
cari. et archa fuit in edificando
100 secundum Strabum. quod tamen quamuis

illos tempore dato deus ad penitentiam uocabatur
totaliter ad peccatum abbreuiatum est 20
annis promissione diuina et centesimo
anno deleti sunt. Et hoc multum notabile
Job 24. Dedit ei deus locum penitentie et
ille abutitur eo in superbiam. 1 Petri 3.
Sustinuit eis paciencia temporis a diebus Noe
cum consumacio qui ambulauerunt in lux
uriis quia totum ista leccio et precedens
est semper de malis filiis qui malos
patres in suis sceleribus imitantur. Et si
celi desuper. Sicut non hic speciem. Inter
defunctos talis inuenitur differencia

	rem per spem lucran-		Primi
Alii	spe et re priuan-	tur	sunt
	sub spe rem consola-		illi

qui ab omni peccato immunes sunt et ad
nullam temporalem penam obnoxii mori
untur. Et de talibus dicitur Prouerbiorum 14. Spe
rat iustus in morte sua. Et ideo Ecclesiastici 1.
Timenti deum bene erit in extremis et in
die defunctionis sue benedicetur. Alii
sunt qui spe et re priuantur. sicut illi qui
in peccato mortali decedunt. De quibus
Prouerbiorum 11. mortuo homine impio nulla erit
spes ultra et Sapientie 13. Infelices sunt et
inter mortuos spes illorum. et sic de
functus potest dicere illud 2 Machabeorum 6. Ma
num omnipotentis dei nec viuus nec de
functus effugiam. Tercii sunt qui sub spe consolantur. et
hii sunt qui cum peccatis ~~mortalibus~~ venialibus uel
cum pena incompleta decedunt et ideo
ad locum purgacionis mittuntur. De quorum
spe potest exponi illud Prouerbiorum 13. Spes que
differtur affligit animam et de spe
defunctis 2 Machabeorum 12. Sancta ergo et
salubris est cogitacio pro defunctis ex
orare ut a peccatis soluantur et ipsos iu
uare suffragiis elemosinis et operibus
pietatis est maxime precipuum. Ad quod nos
mouere debent quatuor raciones

Triplex differencia defunctorum inuenitur

Pena | | punitur | | pro
benivolentia | | digni sunt | | mo
indigentia | qua | opprimuntur | tur | nent
confidentia | | recompensationem | | nos

debemus ad eos iuvandum pena qua pu-
niuntur que est valde magna excce-
dit enim omnem penam sensibilem huius vite
secundum beatum Augustinum. Ista questuarii qui por-
tant indulgentias et pro domibus hospi-
talitatum mendicant per mundum nar-
rant et exponunt fratribus quos cernes
cum palitiis cum igne infernali per-
cussos sustentat domus pro qua mendi-
cant et quantis ~~horrabilibus tormentis~~
horribiliores defunctos nominant tanto ma-
gis provocant auditores ad subveni-
endum. Est autem racionabile quod magis indi-
genti ceteris paribus subveniatur. Secundo ad
hoc monet benivolentia qua digni sunt
iuvari cum enim sunt in purgatorio con-
stat quod a domino diliguntur finaliter de hoc ha-
bitus in puncto mortis et in amore ab eo
dio digni sunt. Tertio monet ad hoc in-
digentia qua opprimuntur. Ipsi enim non
possunt se iuvare quia nec possunt a nobis eme-
re dicere quia non possunt laborare nec possunt
ab aliis mutuare. In presenti quilibet
potest seipsum quodammodo ut prius iuvare
et per se et per alios multis modis. Quarto
ad hoc nos monet confidentia qua questum (?)
recompensationem et dicitur. Heredes nobi-
les qui sunt infra etatem et sunt in
custodiis dominorum suorum non habent ubi ad
votum nostrum prout vellet (?) cum dum sint infra
etatem. Unde hoc tempus si ad eos iuvet
vel dando vel eis mutuando inhabi-
tat eos amore cupiditate et sunt de-
cus amicos maiores cum ad terras
suas veniunt et possunt rebus suis
dominari. Sicut in proposito ista sunt que ebu-
lata in purgatorio sunt heredes dei
et coheredes christi Ro. viii. Subsidia
igitur gratia ipsius heredes sumus ...

Quarto nos monet ad subveniendum defunctis

vite eterne et ideo si eos non iuve-
rimus non est dubium quin efficaciter
compensabunt cum sua hereditate gaudi-
um sumunt cum effectu. Et non habetur de auc-
toritate allegata quod non solum sancta
sed et salubris est cogitatio pro defunctis
exorando. Ex re vera timeo quod isti here-
des regni celestis ab hereditate cum
quadam iusta dilatione elongati conque-
runtur tamen de tribus generibus hominum vi-
delicet

De	plus exsecutoribus	contra ipsos
	prius curatis	tes quiter (?)
	ingratis heredibus	ipse dicunt (?)

dimicantes moriuntur. Malorum execu-
torum quidam legata diminuunt
et defalcant quidam differunt et
prolongant quidam totaliter auferunt et
usibus suis appropriant et mittunt mise-
ros mercatores suis ululare et
clamare in purgatorio dum ipsi tri-
pudiant et cantant in conviviis. Ideo
potest esse planctus defunctorum id est ps.
28 Posuit mendacium spem meam et
id est Tren. 3 periit spes mea et spes
mea. Secundo conqueruntur de plus curatis
curatis qui istis defunctis nocent tripliciter
primo eos defraudant debitis ora-
tionibus secundo abutuntur eorum legatis et ob-
lationibus tertio male vivendo faciunt
se indignos divinis et suis exau-
ditionibus. Ioh. 9. Scimus quia peccatores
deus non exaudit sed si quis dei cul-
tor est et eius voluntatem facit hunc ex-
audit. Unde ipsi possunt dicere id est ps. 30
hec erat spes nostra ad quos con-
fugimus in auxilium ut liberaret nos.
Tertio conqueruntur de ingratis heredibus et eorum
bona per labores et tedia congrega-
ta occupant viventes filiis fratribus
uxoribus filiabus et cognatis ut ex-
traneis assignatis quamvis illos tradi-
derunt oblivioni ac si eos bona
numquam vidissent. Quorum alia bona

Loquentur defuncti de rebus quibus homines

pretu expendunt i luxurijs aliqui
ca mutuat plusqm suis Qz de uiliori
bus et de minimis dant forte unu
frustru panis mgri semel i sep
timana Aliq sunt pessimi nec eos
sunt inedia Unde de istis defunc
tis sic dolentibz et deceptis expo
ni pt illud zach c Dolebit ins
acharon qui confusa e spes eius Acha
ron qui interptatur tribulacio spiritus
designat i purgatorio existentes
spes quia de aliis carnalibz sperauit
confusa e Et ideo uelud uir anguste no
me dm spes eius nec sparauit ipse
auiae thesauros quos p manus auo
rum relinquet dispergendas perij m
te Dubitatio litteral Utrum filij
teneatur p omnia parentibz obedire
Uidetur quod sic Deut 21 Qui genuerit
quis filium cotumacem et proteruum
ad malum qui non audiat patris aut
matris imperium lapidibz eum obru
et populus ciuitatis Sz pena mortis
non infligitur nisi pro peccato mortali ergo
mortaliter peccat filij si i omnibz pa
tribz non obediat S coll 3 filij obe
dite parentibz p omnia Sed inobediens
superioribus suis fit reus irreuerencie Sz nequ
irreuerencia licet filio facere parentibz suis
quia licet preceptu de opposito honora
patrem tuu et matrem tua Ad oppositum
magis tenetur subditi patribz spiritualibz
quam filij patribz carnalibz sicut patet
apostolus hebr 12 patres quidem carnis
nostre habuimus eruditores et reuerebamur
eos nonne multo magis obtemperabi
mus patri spirituali et uiuemus Sz sub
diti ut religiosi non tenentur obedire
patribz spiritualibz i omnibz Sz precipue
illis que exprimuntur i eos statutis
puta i regula uel constitucionibus quas
professi sunt sicut Bern li de precepto
et dispensacionibz et p consequens non in

Ut filij teneantur obedire parentibz p omnia

difficultatibus ergo multo minus patri car
nali tenetur filius obedire i omnibz Ad
hanc questionem respondit thomas 2 quolib
q q 9 Qz tm ad illa se extendit
debitu obediencie ad que se extendit ius
placionis quia obedientia non nisi aliquo plaᶜⁱⁱⁱ
to debetur large loquendo de plato
pater autem habet ius placionis super fili
os i duobus primo quantum ad domesti
cam conuersacionem quia pater familias e i domo
sua sicut rex in regno suo et ideo sicut
subditi regis tenentur obedire regi in
hijs que spectant ad gubernacionem regni ita
filij et alij domestici tenentur patrifa
milias obedire i hijs que ptinent
ad dispensacionem domus Secundo patet quod ius
placionis patris filium i hijs que ptinent
ad morum disciplinam debet enim pater filio
disciplinam Eccli 7 filij tibi sunt erudi illos Et
ideo i istis duobus tenetur filius patri obe
dire et non i alijs Sz contra hanc
responsionem arguo sic Aut loquitur doctor
de debito honestatis aut de debito neces
sitatis Si de debito honestatis uidetur
quod i multis alijs tenetur obedire filius patri
carnali quia i admissione familie
domus uel disciplina morum sicut
si i aliquo sit inobediens patri i quibus
cum liceat et honeste est i deesse hiis
uidetur patrem inhonorare quod non est licitum
Si autem intelligat istius doctor de
precepto necessitatis non uidetur quod filius teneatur
i moralibus ex obediencia patri quia tunc filij
haberent excusacionem de peccato p preceptum
malorum patrum qui ad sensum e Sed si tenetur obe
dire patri 2mo uidetur quod filius peccat
mortaliter non procedendo ubi pater precipit
uel non induendo ueste quam pater precipit eum
uti quod uidetur durum Sed ponamus quod pater
uelit parare filio quod uincat uxorem
uel quod intret religionem istud ptinet
ad disciplinam morum et tamen nullus dicit quod
in istis filius teneatur patri obedire ergo
non tenetur obedire i omnibus que spectant ad

In duobus pater habet ius placionis super filios

disciplina morum. Si ponamus quod ali-
quis religiosus habeat in sua regula
talem clausulam: fratres in omnibus pre-
latis suis obediant, tunc arctius confi-
teretur ad obedientiam secundum regulam quam
in omnibus, patet quia per illa particula in re-
gula profitetur ipsas non obstantibus dictis in quaes-
tione dictum. Unde notandum quod auctoritas patris
in filios duplex mensuratur: uno modo secundum
iurisdictionem quam pater habet, alio modo secundum ma-
teriam sue iurisdictionis. Quantum ad secundum sufficit
dicere doctor quod in materia in qua pater potest filiis
pape ut est de bonis moribus vel de
administratione familie. Sed quantum ad
necessariam iurisdictionis oportet advertere
quod pater nichil potest filiis praecipere nisi quod ca-
dit sub divino precepto. Et hec est quod nulla
regula datur secundum quam filius habet patri
obedire in hiis que pertinent ad guberna-
tionem domus vel mores vel omnia pre-
cepta decalogi. Unde vel tenetur ad
omnia honesta et licita que pater vellet
dicere vel ad nulla, non ad omnia constat,
ergo etc. Ad secundum conceditur dictum doctoris
dicens quod loquitur de precepto ... quan-
tum est preceptum honestatis quod in celebra-
tionibus in casu bene conveniunt. Et
quando arguitur quod tunc filii haberent excusationes
de peccatis quia precepta parentum patet quod
nichil, videlicet quod iurisdictionis omnes in-
telligitur superioris delicatis et honesta-
tis. Et doctor predictus exprimit adverten-
te vocem quod filius non tenetur in omnibus patri
obedire. Et quando arguitur quod si filius sit patri
inobediens in indifferentibus fit ...
irreverens ... quod iniqua sit
omni reverentia non obmittendo ad
in quo debetur reverentia quod esse non
potest in indifferentibus quod tunc non forent
indifferentia pro ipsa ... satis patet.
Ad tertium patet quod filius non peccat mortaliter
non sedendo in loco ubi pater precipit nisi
ex alia causa ... contingat quod hic

deus precipit quod in talibus patri ne-
cessario obediat. Ad secundum patet quod pater non
potest omnia precipere que spectant ad bonos
mores sed tantum illa que deus precipit
filiis suis ut teneant. Et ideo nullam
novam religionem potest pater praecipere fili-
is suis. Ad tertium dico quod talis clau-
sula si apponeretur in regula indiscreta
foret quantum ad virtutem vocis et pos-
set rationabiliter glosari sic: in omnibus
clausulis licitis et honestis, et sic
ipsa excluderetur cum non sit licita. Sed
contra ponatur quod sit clausula talis in
regula quibus fratres tenentur obedire in omnibus
licitis et honestis prelatis suis: ista
clausula apparet licita et tunc stat
argumentum. Dico quod hec clausula non est lici-
ta quia ponet homines in nimia perplexitate.
Unde ille regule que profitentur nimis
generalem obedientiam vel multa generalia
precepta faciunt suos professores sem-
per vivere in perplexitate et in indigentia
dispensationis et variationis ex proximo
pro tale regula tenendas quod nulla
non foret ... sub quadam. Ad
primum nobile dico quod auctoritas solum
semetipsum ... quantum sibi ... quod
filius ille concessationibus vacet luxu-
rie atque ... Ad tertium de
apostolo Coll. 3: filii obedite parentibus
per omnia ... solum ... quod ...
tum beneplacitum deo ... precepta
divina ... Ad quartum dico quod
nulla irreverentia fit patri si in illis
tantummodo non obediatur in quibus
ius placationis non habet. Credo
tamen quod filius venialiter potest peccare de-
... non obediendo patri etiam
in indifferentibus ex genere suo. Sed
ex venialibus peccatis necessariam perfectionem
in hac materia ... in posse-
ro. Capitulum xiii. lectio xx

O quam pulchra est casta
generatio cum claritate. Immor-
talis enim est memoria il-
lius: quia apud deum nota
est et apud homines. per
prius scilicet reprobauit adulterine gene-
rationis fecunditatem. hic commendat cas-
te generationis honestatem. et quia alter-
natim et viciissim agit. modo de iniu-
stis. modo de iustis ut ex contrariis
oppositum utriusque melius reluceat. Primo
ponit casti generationis honestatem.
Secundo iterato adulterine generationis repli-
cat vilitatem. ibi adulterorum autem.
Circa primum tria facit. Primum quod eius nobiles
commendat: nec castitatem tribuit coniu-
gali vel temporali gloriam in comparatione
et contra meritum in approbacione solle-
mnitate victorie in rebus. Secundo ibi
ibi immortalis. et tertio ibi coronata.
Circa primum est aduertendum quod ad hoc quod
castitas coniugalis decorem suum perficit requiritur
sacramentalis significacio obseruat spiritualem
corporalem constitutionem conseruat casti-
prolis moralis educacio efficiat sancti-
tatem et coniunctam ad hoc. O quam pulchra est
casta generacio. et quantum ad hoc dicat
tu autem et erudiet ipsas. Ubi ergo tria
bona que sunt in matrimonio scilicet spes fi-
des et sacramentum. fides est fide-
litas mutua in coniunctione corporum
prolis educacio bona filiorum uel fi-
liarum ad dei cultum. sacramentum est
representacio inseparabilis coniunctionis
Christi et ecclesie. Ad horum euidenci-
am notanda sunt primo quod nullus naturalis
appetitus est in homine. omnis effectus
non possit uiciose impleri. omnis enim
est qui naturam consistit est ad eo unde secunda
ad actum inclinat et quod actus ille
posset iterum per peccatum contra hoc a tali
inclinacione fieret culpabilis. quia per
naturalem inclinacionem et simul cum hoc culpa-
bilis quia per actus deordinacionem que
duo simul stare non possunt nec diuersa per
quam naturam generaliter. Licet hoc ex originali
peccato quod inclinat ad actum generandi quod
talis inclinacio fuisset in statu innocen-
cie cum tamen non peruenisset racionem circa ac-
tum nec racionem absorbuisset in actu. et
ideo quia non ad hoc inclinat oportet di-
cere quod hec inclinacio a deo est. et per consequens
quod possit fieri uiciose si homo uelit. quia con-
tradictio est dicere quod deus inclinet ad aliquid
faciendum a deo inclinacione nec et est contra
nos. et non possit illud facere uiciose.
Unde tenendum est quod actus generandi ui-
ciose et uictorie excusari potest in prima li-
mites coniugii. Secundo notandum circa bonum
matrimonii supradicta que dicuntur actum car-
nalem excusare et honestare quia scilicet ipsa
fides prolis et sacramentum. quia fides est
opposita non est uirtus theologica de qua dicitur
quod fides est sperandarum rerum substancia argu-
mentum non apparencium Hebreorum xi et i Corinthiorum xiii
nunc autem manet fides spes
et caritas tria hec. sed est quedam uirtus
moralis contenta sub iusticia per quam homo
adimplet efficaciter id quod promisit. Unde
ad fidem ipsam inter coniuges conseruandam
requiritur quod neuter alteri corporis sui de-
neget nec alienus accedat ad eum
opus carnale: in propositum quam in fa-
cie ecclesie consenserit. Bonum autem prolis ad-
dit scilicet prolis educacionem ad cultum dei.
Unde qui licet multos filios et male
educatos prolem licet et non bonum prolis.
Similiter ipsa bonum in intencione suf-
ficere excusat matrimonium et honestat
dato quod nunquam generetur proles in effectu sicut
inter senes patet qui mutuo redderent debi-
tum non tamen pariunt et in omnibus generalis
dicitur quod intencio boni prolis est bonum prolis
ante prolem. Bonum autem sacramenti est

inseparabiles personas unius coniuctas
unis repudiatus inseparabiles unione
crista et caritate Da hac ergo castiga de
castitate exponi potest prima primo laudans
ius de qua exclamando dicitur O quam pul
chra est casta generatio. Quod in persona multum maius
volumine ubi ait de mulieribus quod
que in nomine et quod in mulieribus quod
adulterii. Nomine enim littera quae vocatur o
interiectio que significat admirationem vel dolo
rem adulterii quod enim nota ostendit
vocandi. Unde glosa. O superbo o du
bitat vocat indignatur et optat
clamat et queritur vox ex hic reputatur
Est ergo in proposito non admirationis in
signum laudis et commendationis. O quam
pulchra est. Nam haec casta et castitas coniu
galis per mutuum adiutorium viri et
mulieris dicitur coniuctos. Vir autem et
mulier cohabitant dicitur non solum gratia
procreationis filios sed corporis quae conferuntur ad
vitam activam. Habet enim in regimine
domus operationes viri et uxoris dis
tinguntur. Unde non sufficiunt ad dicere
viri corporis operationes quae conveniunt secundum philosophum
8 ethicorum capitulo 12 et Genesis 1 faciamus ei
adiutorium simile sibi. Casta generatio est
quae coniuges ad dicere coniunguntur ut in
fidei generatione vel plus procreande vel
propter utrumque. Unde ad Titum 2. Ado
lescentulas ut viros suos diligant
prudentes sobrias castas etc. Generatio potest
accipi active vel passive. Active pro
operatione generantis. Passive dicitur generatio
plures generata. Sic accipitur communiter in
scriptura Deuteronomii 32. Generatio prava atque
perversa hec reddis domino populo stulte et insipiens et
utroque modo potest accipi in proposito sed magis
convenienter accipitur secundo modo generatio in qua
cum claritate vel cum sapientia plures educantur.
1 Corinthiorum 1. Vidimus et sapientia et generationes
aetas hortos iuvenibus et fortes deo misso. Et
Sapientiae 9. Clarus et in qua maresce. Bub.

O pulchra facit. et quod est casta generatio

tamen exponit cum autem secundum antiquam bibliam
et Rabanus exponit cum claritate et
hanc litteram tenens videtur. Secundo ista
lectione ponit 2as commendationes castitatis
coniugalis quae est caritas et melior a ex
probatione. Unde dicit. Immortalis est enim me
moria illius quia apud deum nota est et apud
homines. Probatur est et approbatur quia deus
coniugium instituit in paradiso ante peccatum
Unde notant doctores quod coniugium
institutum est in officium et in remedium
in officium ut fiat propagatio speciei in
remedium concupiscentie ut consulatur infir
mitati et vitetur culpa. Prima insti
tutio fuit in statu innocentie tamen in
statu non post lapsum est. Unde tamen insti
tutio et in officium et in remedium. Et
ideo apud deum status coniugalis est
approbatus et finis est et immortalis apud
homines quia talis quae de bonis parentibus
educantur boni filii et per illos filii fi
liorum. Et sic deinceps. Unde ecclesiastici 30. Et
30 mortuus est pater illius et quasi non est
mortuus. Reliquit enim similem sibi post
se. Unde apud homines est casta generatio
et immortalis quia usque ad finem mundi
deficient boni in ecclesia dei. Unde
Luce 22. Symon ecce sathanas expe
tivit vos ut cribraret sicut triticum ego
autem rogavi pro te ut non deficiat fides
tua. Dubitatio utrum actus ma
trimonialis possit fieri virtuose. Et
videtur quod non. Exodi 19 capitulo precepit populo quod
per triduum non appropinquarent ad uxo
res suas quia lege fuerunt recepturi
sed si possent hoc facere virtuose non
fuissent impediti a sanctitate. Ergo fieri
non potest virtuose. Sed concupiscentia carnalis
sit carnis inobedientia est corporis. Ergo
non potest fieri sine peccato. Sed actus ma trimo
nialis sit tali concupiscentia fieri non potest.
ergo etc. Secundo id quod corrumpit in homine actu

Utrum actus matrimonialis potest fieri sine peccato

rationis ullomodo sit vitiose quia omnis
actus vitiatur deviatur a vera ratione 3
ethicorum. Sed delectatio actus carnalis excedit
rapit actum rationis quia impossibile est cum
in illa delectatione aliquid intelligere ut
dicitur 6 ethicorum. Ergo impossibile est quod talis
actus fiat non vitiose. Item illud dimit-
tere quod est virtutum non est laudabile. Sed
dimittere actum coniugalem causa castitatis est meri-
torium. Ergo dimittere talem actum non est
laudabile. Ergo nec vitiosum. 32 dist.
q. 2 Sollemnia laicia cavent peccatis
tamen illo tempore quo coniugales actus
committuntur et perdant spiritum sanctum. Nullus
actus est virtutis unde non perdat spiritum sanctum
ergo etc. Ad oppositum: actus quo impletur
preceptum est virtuosus. Sed actus matrimonia-
lis est huiusmodi probatur quia 1 Cor 7: Uxo-
ri vir debitum reddat et similiter uxor
viro. Item quidam possunt fieri sine peccato
possunt fieri virtuose. Sed sine peccato possunt iste
vel vir nubere et se per consequens actui
obligare quia 1 Cor 7: Si virgo non peccat
si nubat. Item non cadit sub consilio sed
de perfectione conveniens in fine non quod possunt fieri
virtuose et virtute et sub consilio dei
plus et in finibus qui virginitatem servare
non possunt 1 Thim 6: Volo iunio-
res viduas nubere filios procreare
matres familias esse. Ad quem dicendum quod licet
ad omnia evidentia dicatur sit pro parte
quod actus matrimonialis possunt fieri sine pec-
cato. Istud patet per probationes ad oppositum.
Et similiter dicere aliquem statum esse in (?)
annectatur per sacramentum omnis actus non
posset fieri virtuose. Nihil aliud est
quam damnare sacramentum ecclesie. Item incli-
natio naturalis et vera ratio dictat quod
faciendum sit quia generis propagatio. Ideo
deus revelavit oppositum quia constat
quod fuit preceptum et adhuc est non quod mul-
tiplicandi in equali persona sed multi-
tudini pro aliqua vel pro aliquibus personis

ergo oportet dicere quod alique persone possunt
illud propter sine peccato implere. Secundo ergo
est quod talis actus potest fieri virtute. Istud est
probatur quia quidquid potest fieri virtuose potest fieri
virtute ab existente in gratia. Quia nihil
plus requiritur ad actum virtutis nisi quod ab
existente in gratia operetur secundum debitas circumstantias
virtutis in materia in fine et talibus, puta
quod faciat quando oportet et sicut oportet etc. Sed
actus coniugandi potest fieri ab existente in
gratia cum istis circumstantiis. Ergo etc. Tertia
ergo est quod tamen duobus modis potest actus
carnalis esse virtutis vel quantum causa
movens ad actum est religio vel iustitia.
Religio movet cum sit pax et per
tantum plus prevenit ad cultum dei. Iustitia
movet cum sit causa reddendi debitum et
servandi fidem promissam in contractu matri-
moniali. Ista ratione probatur quia actus talis
non potest esse virtutis nisi bonis matrimonii
istum actum honestent que sunt fides
proles in tractu fidei servande vel plus
prevenire. Ergo etc. Quarta ergo est quod quando
libido est causa movens ad actum talem
actus ille est peccatum aliquale quia per nullum
de bonis matrimonii movet sed tamen li-
bido movet. Ergo actus non excusatur
a peccato quia ut dictum est actus non
excusatur a peccato nisi per aliquod illorum
bonorum matrimonii. Quinta ergo est quod si li-
bido excedens sit causa movens ad
actum carnis inter coniuges est peccatum
mortale. Voco autem libidinem excedentem
tantam que tanta est quod non licet respectu
ad limites matrimonii quin eandem cog-
nosceret in illo servande dato quod mulier
eius uxor esset. Item ergo patet per quam
nec movet per tale bonum plus nec bonum
iustitie fidei sed tamen libido et tenditur
leges matrimonii per casum autem excepit
let formatio. Sexta ergo est quod supplenda
quod libido in sodalis tactibus et abu-
sus in modo delectandi sunt peccata mor-
talia de speciali et tamen circumstancias opti

Actus carnalis duobus modis potest esse virtutis

relinquere destruccionem boni viri / Quarto patet
quod bona matrimonii talem libidinem non excusant licet ista videantur vilia et
a sancta contemplacione valde distancia non tamen debet esse ista nec predicatori
bus nec pastoribus quorum interest esse generales medicos animarum / Ad primum de
precepto dei fiendo populo quod precedit ab
uxoribus abstinere cum lege daturum
dicendum est quod a mulieribus bonis propter maiora
iura frequenter est abstinendum propter pre
dicta / Ad secundum de concupiscencia que est in membris
dicendum quod illa concupiscencia vel inobediencia
pena peccati est unde non potest bene
ea uti et male / Et quod dicitur turpi
tudinis est bona matrimonii id est excusant / Ad tertium de interrupcione actus
racionis que fit in coniugali actu dicendum est quod
actum racionis impedire propter maius
ius bonum non est peccatum sed virtuosum
unde potest homo virtuose ponere se ad dor
miendum et ideo non est peccatum propter bona
matrimonii actum racionis intermittere / Ad
quartum cum arguitur dimittere id quod est melius
rem non est laudabile etc. dicendum quod licet
homini dimittere unum opus melius
magis ad quod non tenetur et exercere
aliud esse si ad aliud non teneatur / Et
licet tunc dimittere oracionem propter eciam
quod ad neutrum tenetur et hoc non potest
tamen antecedit dimittere melius
est tamen magis meritorium exercere / Ad quintum
dicendum quod canon loquitur de presencia spiritus
sancti in actu maritali potest est prophetare
vel mortuum suscitare potest per christum propter gloriam

Cum presens est illa lectio xx
imitantur et desiderant eam
cum se eduxit et in perpetuum
coronata triumphat incoinquinato
rum certaminum premium vincens / Perpetua
quia presens status concedant quique
castitatem tam ex honestate quam quam
inclita victoria quam ex dimidiatate

et immortali incorona / Hic capitulo 2o commendat ex primum quantitate et virtuosa victoria et dicit decantata primo
quod desideratur propter vite naturam / 2o quod
premiatur propter eternitatem ibi et in perpetuum
3o quod in causa pacificatur adiungitur ibi
incoinquinatorum / Circa ad primum dicat
sic / Cum presens est illa imitantur id est gen
tes naciones et populi qui honestatem
quamque per exprimentalem usum didi
cerant / imitantur id est statuunt illam
imitandam per leges consuetudines
et statuta / Et hoc est quod dicit / Cum presens
est imitantur illam et desiderant eam cum se eduxit id est
dum fuit contempnata per consuetudinem
desiderant eam super coaccione
legis / Et quod posset aliquis dubitare
de eius premio in futuro licet eius
honestas potest valde evidens in presenti
ideo hic volens excludere subdit /
et in perpetuum coronata triumphat id est
fideles quique honestate fruantur
quamque usque ad mortem conabuntur
Apocalypsis 2 Esto fidelis usque ad mortem
et dabo tibi coronam vite etc. / Et quia
virginitas fecunditate excellit coniugalis
prolibus posset aliquis credere quod nullus posset
coniugatus virgini coequari quod tamen verum
non est potest enim esse virginitas fatua
vel superba Mathei 25 Et quod autem excessus
fatue et quamque potest / Unde status pos
sibilis est bona coniuge inobediendo
viro educando prolem disposicione fuisse
eam tamen meriti quod attingat ad meri
tum virginis et excedat potest possibile
est quod dives per opera vite active ex
cedat illum qui pauper est voluntarie
licet status paupertatis potest altior
quod status divitum non facit personam al
tius meriti nec persona maioris meriti
facit statum altius meriti / potest enim quandoque
esse index et monachus secularis
Et ideo subdit quod in causa tamen triumphat

qr vivat pmer ctrarium tam quatorum .i. virginum .d. apls .1. ad cor .7. sic quam similiter qui cum mulieribus non sunt coinquinati virgines enim sunt .d. taliibus enim virginitatis patribus aliorum e .c. d. ma .i. lacio ne ista puta agit de fidelitate coniugii .qui vivet sic qua uterque promisit alteri usque ad mortem. ¶ Secundo ista quaestio utrum coniugatus resuscitatus a morte teneatur stare cum uxore coniugii. Et arguitur quod sic quia religiosus mortuus et resuscitatus tenetur ad servandum obedientiam quam prius vovebat ergo pari ratione coniugatus. Contra probatur quia sicut religiosus obligat se usque ad mortem ita coniugatus usque ad finem vite ergo finis est vite et mors. Ad oppositum est .i. ad Rom .7. mulier obligata est legi quanto tempore vir eius vivit. si autem dormierit vir eius liberata est cui vult nubat in domino. ¶ Ad quaestionem dicendum quod religiosus non tenetur ad suum ordinem sicut prius. Dicit Henricus de Gandavo .i. quodlibet .9. q. 31. Ratio sua est quia per religionem homo Christo conformatur quantum ad omnes vires suas. quantum ad concupiscibilem per castitatem. quantum ad irascibilem per paupertatem. quantum ad rationabilem per obedientiam. Et quia sicut obligatio sit principaliter propter rationalis ita obedientia est principalis pars in voto religionis. et quia ratio [ration]alis manet in anima separata non autem vis concupiscibilis et irascibilis. ideo obligatio ad obedientiam semper manet in anima etiam separata. Obligatio autem matrimonii est eadem quam corporis sunt. et ideo anima separata ad talia non obligatur. Licet ista sit opinio multorum doctorum. michi tamen omnino non sonat quod tanto videtur ¶ quia pacto voluntaria limitata ad certum terminum ligat vel illud terminum quia non ligat ultra intentionem obli-

gantis sed quia iure spontanea est obligatio. ergo cum terminus sit mors morte subsecuta obligatio est soluta. nec matrimonium quia tunc sit obligatio sit ad alterum obligationis. et ideo religiosus resuscitatus sit liber intrare religionem quamcumque vel manere si voluit secularis. Ad autem argumentum quod obligatio ad obedientiam pertinet ad virtutem rationalem et illa in anima manet separata. videtur arguere quod obedientia religionis manebit in patria quod incredibile est. et ideo videtur mihi dicendum quod sicut coniugatus resuscitatus sit contrahere cum illa et cum alia sicut ei placet. ita religiosus liber factus est. et sic tamen ad argumentum quod ad quaestionem dicendum licet prius fuerit ... rationibus coniugium multum commendabilem. ¶ Est tamen quod nec sit cum ubi sit coniunx dicit sine gratia pura et magna prudentia nec sine magna prudentia familiari regi potest. Et ideo accedentes ad nuptias quod uxor ista nota et circa uxorem diligenda

mulier
eli-
eri-
dmi-
dili-
genda

Est enim uxor eligenda discrete. eri-genda mansuete. erigenda secrete. et diligenda complete. ut sit electio per discretam declarationem. direccio per mansuetam gubernationem. erectio per discretam informationem. et dilectio per completam commixtionem. ¶ Primo igitur est uxor eligenda discrete non subito nec precipitanter recipienda. et contra talis fervor impetuosus parit penam in fine. Exemplum legimus Gen. 34 de Sichem filio Emor qui ad primum aspectum Dyne filie Iacob eam rapuit et mori voluit nisi eam ducere posset. quod et fecit in tanto fervore quod pro eius amore se et populum suum totum circumcidi permittit. ubi omnes fuerunt precipitanter interfecti cum populo suo per fratres Dyne. Non igitur in eligendo uxorem debet esse talis

utrum resuscitatus a morte teneatur uxori coniugii

Accedentes ad nuptias quod uxor diligenda notet

aspectus ad formam vel ad speciem mulieris
quia propter speciem mulierum multi perierunt. Ecc
8 non ad divicias non ad parentes sed pa
rite ad bonos mores. Nam mortem et
gravem negotium bene nubere quia teste
Salomone domus dei propter reputacionem prius.
ss. Domum et divicias dantur a parentibus
a domino propter uxor prudens. Distinguit
autem philosophus 8 ethicorum c 3. species
amicicie videlicet propter utile propter delecta
bile et propter honestum hoc est propter bo
nos mores et ista sola perfecta est
amicicia et quodque bonum est in duabus
primis speciebus totum est in ista. Unde
ista sola perfecta est amicicia propter utile quia
est propter lucrum et mercatorum transit bene
ficias utilitatis cessante utilitate. Amicicia
propter delectabile que est propter iuvenum ve
lociter cessat delectacione transeunte.
Et ideo philosophus. Amicicie iuvenum et
specialiter tamen mutabiles propter duas
primas quia secundum etatem variantur delecta
ciones non enim eadem delectant plus adu
lescenti que placent pueris. 2o quia ma
xime amant non cognoscendo iudicio ro
nis sed compassione passionis. Aut aliis
transit et ideo velociter amant et
velociter ab amore cessant. Sed terti
a amicicia que est propter honestum hoc est istas con
dictiones quod est mansiva et vera quia
fundatur super bonos mores qui in virtutibus
se permanet. Rara autem est quia
pauci sunt virtuosi et indiget secunda amicicia
longo tempore et conuictum et experientia
morum. Unde et ibi philosophus. Non est
scire ad invicem antequam comedant salis quotsunque
Cum igitur ad uxorem debeat esse amicicia
magna non potest fundari super
pulchritudinem formalem quia illa amicicia tran
sibit. Prov 31. Fallax gratia et vana
est pulchritudo mulier timens deum ipsa
laudabitur. Nec potest fundari super

divicias quia illa ?? propter utile amicicia
et est amicicia per accidens quia bona dili
guntur et non persona. Vide questionem. li 1.
marcia. Chatonis filia minor cum quereretur
cur post amissum maritum denuo
non nuberet respondit se non invenire
virum cui se magis vellet quam sua.
quos dicto innuit quod eligere consuet
divicias magis eligi solere quam pudiciciam
questionem et ex modernis temporibus nec pudicicia
nec honestas morum movet ad nup
tias sed tantum divicie vel libido et ideo
nec perseverat amicicia nec proveniunt proles
apti viventes coniuges ut fieri contingit.
Vide Vincentium super prima parte ante amicicie 1 corporis
1 parte 1. Salomon genuit booz ex raab
quia inquit secundum interpretes accepit uxo
rem et a deo promissionem in virtute ge
nerat filios et ipsi per omnes virtute ha
bentes. Booz enim robur interpretatur.
Quam autem accipiunt uxores ex pro
missione dyali in infirmitate generant
filios nec valentes nec fortes sed
in malo et ad penam sive irregu
lariter non ad gaudium et complacenciam
videantur filios genuisse. Et in fine
Booz ex ruth genuit obeth qui inter
pretatur subditus. Nunc autem qui divi
cias eligunt et non mores pulchri
tudinem et non fidem et tamen quod in me
talibus solet queri hoc in coniugibus optatur
propterea non generant filios subditos vel
deo vel deos sed contrarios et contra se et
contra deum ut filii eorum non sunt fructus
iuste generacionis eorum sed pena con
digna irregularitatis eorum secundum Vincentium hugonem
exemplum huiusmodi compresse Thobie 6 ubi
legimus quod zara filia raguelis
septem viris tradita fuit quos sin
gulos prima nocte quidam demon
nomine asmodeus suffocavit virgine
manente intacta et ideo tunc rapha

Nota quod tres sunt species amicicie

Uxor non est ducenda propter pulchritudinem vel divicias

el' suggereret inimicus thobie ut eam duceret et quod debebat uxor tienti thobie dixit ita audi me et ostendam tibi qui sunt quibus prevalere potest demonium hii namque qui coniugium ita suscipiunt ut deum a se et a sua mente excludant et sue libidini vacent sicut equus et mulus in quibus non est intellectus habet super eos potestatem demonium. tu autem cum acceperis eam ingressus cubiculum per tres dies continens esto ab ea nichil aliud nisi orationibus vacabis transacta autem tercia nocte accipies virginem cum timore dei et magis amore filiorum quam libidinis eam duces et habebis in uxore ut in semine abrahe in filiis benedictionem consequaris. Et notandum quod hec fuit prima occasio quare filii seth recesserunt a deo et quare diluvium inundavit Gen 6 Cum cepissent homines multiplicari super terram et filias procreassent videntes filii dei filias hominum id est filii seth filias caym quod essent pulchre acceperunt sibi uxores ex omnibus quas elegerant. Cavere igitur volentem nubere est uxor eligenda ut est exemplum quod abraham eleazar ordinavit quod non acciperet uxorem filio suo ysaac de filiabus chanaan Gen 24 Jacob etiam cum matura deliberacione sibi de uxoribus providit serviens pro eis septem annis Gen 29. Secundo est uxor regenda mansuete non cum tirannice cum austeritate vel rigore verbis vel verberibus non re non timore dulcedine non amaritudine Coll 3 Viri diligite uxores vestras et nolite esse amari ad illas. Unde forte fuit mulier non de capite non de pede sed de costa est assumpta de latere in signum quod nec debet esse domina nec ancilla sed socia. unde sic dicit notat mr 2 sentenciarum dist 18 et talem regimen cum concordia sed Tria cum

Uxor regenda est mansuete et non tyrannice

sunt in quibus sibi spiritus scilicet dicit sibi beneplacitum esse Eccl 27 in tribus beneplacitum est spiritui meo que sunt probata coram deo et hominibus concordia fratrum amor proximorum et vir et mulier sibi consencientes. Tercio est corrigenda secrete non cum confusione vel verecundia publice vel contemptibiliter arguenda. Unde Varro in quadam oratione vicium coniugis aut tollendum aut ferendum qui tollit vicium comodiorem coniugem efficiat qui fert se ipsum efficiat meliorem. Et ideo multi ardua fuit severa austeritas circa viros de quibus narrat Valerius li 6 c 3 quorum primus vocabatur sulpicius gallus qui uxorem repudiavit quod in publico fuerat discooperto capite. Secundus dicebatur sempronius sophus qui semper uxorem repudiavit quod ausa est ludis spectaculis ignorante. Tercius dicebatur metellus qui uxorem pro eo quod vinum bibisset fuste percussa interemit. Non sic fecit Job uxorem que pessima arguebat sed secrete et mansuete quando inquit una de stultis mulieribus locuta es Job 2 nota dicit quod sunt stulta sed quasi una de stultis loquebatur. Quarto est uxor diligenda complete scilicet complectione triplici et ideo quia esse debet ~~esse d~~ inter virum et uxorem amplius inspiratur triplex primo per dilectionem dei ad ecclesiam que fuit maior. Alio per dilectionem viri ad corpus proprium tertio per dilectionem viri ad semet ipsum de primo dicit Eph 2 Viri diligite uxores vestras sicut et christus dilexit ecclesiam et tradidit semetipsum pro ea. De secundo ibidem viri debent diligere uxores suas. De tercio ibidem. Unusquisque diligat uxorem suam sicut semetipsum. nec mirum Sunt enim bone uxores quite in coniuncto condolendo et comodando sicut narrat Valerius de regina uxore mausoli li 4 c 7 quod mortem eius

Diligenda est uxor a viro suo complete

suis cautelis habens virum amantem quod tonsis capillis habituque vili assumptis equis et armis se assuefecit ut virum fugientem quocumque pergeret comitaretur et sequeretur. Narrat igitur ibi de eodem excessivum. Gracchus romanus duos apprehendit angues masculum et feminam. Certificatus fuit per aruspices quod dimisso masculo uxor sua celeriter moreretur, dimissa femina ipse moreretur. Ille statim feminam dimitti iussit, sciens quod in etate sua semper in maritali affectu crederet. Secundo sunt gratie et pie in [adversis] condolendo. Narrat Valerius quod cum lacedemonii a spartanis essent capti et ad decollandum in carcere servarentur, coniuges eorum illustris sanguinis velud allocuture perituros viros intraverunt carcerem impetrato a custodibus aditu, commutataque veste per simulationem doloris velatis capitibus eos abire passe sunt. Ita et ipsi et que salvabantur. Tercio sunt gratie in commodo. Narrat Ieronimus contra Iovinianum libro primo: Indi ut omnes pene barbari uxores plurimas habent. Apud indos lex est ut uxor carissima cum marito defuncto cremetur. Hee igitur contendunt inter se amore viri et ambicio summa certantium est ac testimonium castitatis digna morte decernitur. Itaque victrix in habitu ornatuque pristino iuxta cadaver accubabat amplexans illud et deosculans et suppositos ignes prudencie laude contempnens. Eccli. 26: Mulieris bone beatus vir. [illegible] bona quomodo superbia ad impacias moneatur.

Secunda sunt verba Hugonis de sancto Victore in quodam libello quem scripsit ad quendam socium suum volentem nubere tradi[...]: non est uxor ducenda sapienti. Primo quia studia philosophie impedit, nec potest quisquam libris et uxori inservire. Multa sunt in matronarum usibus que sunt necessaria, vel preciose vestes, aurum, gemme, sumptus, ancille, supellex varia; deinde per totas noctes garrule querele: illa ornatior procedit in publicum, hec honoratur ab omnibus, ego in conventu feminarum misera despicior. Vicinam aspiciebas, quare cum ancilla loquebaris? de foro veniens quid attulisti? Non amicum habere possumus, non sodalem; alterius amorem sui suspicatur odium. Et ipse addes quod nulla est uxoris electio, sed qualis advenit talis est habenda: si iracunda, si fatua, si deformis, si superba, si fetida, quodcumque vicium est post nupcias discimus. Equus, asinus, bos et vilissima mancipia probantur et sic emuntur; sola uxor non ostenditur ne ante displiceat quam ducatur. Item in eodem: attendenda est semper eius facies et pulchritudo laudanda, ne si alteram inspexeris se estimet displicere; si totam domum ei regendam commiseris serviendum; si aliquid tuo arbitrio reservaveris fidem sibi haberi non putabit, et in odium vertetur et iurgia, et nisi cito consulueris parabit venena. Hec Hugo.

Quod autem sit uxor occulte maliciosa viro suo quantumcumque grata videatur, exemplum unius declaravit ille romanus de quo refert Ieronimus contra Iovinianum libro primo. Legimus quendam apud romanos nobilem cum eum amici arguerent quare uxorem formosam, castam et divitem repudiasset, protendentem pedem et dixisse eis: et hic soccus quem cernitis videtur vobis novus et elegans, et nemo scit preter me ubi me premat. Hec ille, addens quod incomprehensibilis est suis viris uxoris malicia, ut patet, et eius repudiacio vulgo constat [...] maritis [...] Unde narrat Ioc[...]

Bone uxores sunt gratie in omni casu condolendo.

Cautiunculis uxor sit gratiosa, sed habet occultam maliciam.

ubi d[icitur] illi o infelix felicis et si non
hujusset uxorem metalla quibus pa-
la erat ignidica et quod nouissimi
mala mea diaq[ue] de athenis can-
tabatur et sua ignorabat scelera que
domus sue prima ostium quilibet dici-
cat lex hom[er]i. Unde metrice dicit: Con-
gius et nasi viciu[m] vix nosse valemus
nos quia domi gerit[ur] possumus forte
scientes. Cum quamprimum natus fuimus patet
ut alij minus Cantica vulgus habet
nos tamen ista latent Lectio 27

Multigena autem impiorum mul-
titudo non est utilis et ad
ultime plantationes non
dabunt radices altas nec stabile
firmamentum collocabunt et
si interim in tempore germinabunt in
summitate posite a vento commoue-
buntur et a nimietate ventorum era-
dicabuntur. Postquam primus s[ermo] quidam
ut casitate quignitate hic redit
ad detestandum fecunditate adulteri
concubitus fornicatorum scilicet post tertio scilicet ponit
Est hic notandum quod omnis generatio personarum
potest habere duplicem bonitatem. Una dicitur
quaedam vivendo ut ipsa persona. Alia
civilis vivendo ut est res publica
Unde non est idem esse bonum virum et
bonum civem. Cum igitur non est quod bona per-
sona dicatur quando vivit conformiter
legi date quantum omnibus. Sed bonus
civis non est nisi qui vivit utiliter civi-
tati. Cum igitur et post hoc non posterius ostensum est
quod ut quando persone de fornicatione con-
cubitu generate non sunt mori generati
ne bone spirituales propter defectum ed-
ucationis quibus et ideo per hec facit
ut quando dicat quod non sunt apte ad generi-
tate civili. Unde generationes vel genera-
tio per hoc locum talis est. Postquam
ostensum quod generationes coniugales sunt valde

ad continuandum tempus regni perpetui-
tate quod post dictum est impossibilem consona-
ta ex probat hic ostendit quod generatio adul-
terina superne dissipat tempus regni civi-
liter. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit
quod talis generatio minus potens in leges
quod republica ordinari statute illos primo
de fornicationis generatione continuanda
2° et quod dato quod posset sua leges ro-
nabiles hic facit per ordinare leges
tamen perpetuis aliis nullo modo possunt ordinare
Et 3° ibi ista assignat rationes tales 2°
post ibi Et si interim et 3 ibi Lon-
gitudinem Circa primum primo sic est advertendum
quod in omni civilitate debite ordi-
nanda istud requiritur circa leges videlicet
primo
2° quod sint
3°
concordit ordina
per consuetudinem observa-
te
proceditur fienda
Modo sic est quod fiunt leges concubi-
tus fornicatorum minus primum impiorum
Et c. 2. ubi dicatur nullum principium
quod non perficiat luxuria mea igitur
possunt ista tamen fieri predicta igitur illa
lex indigna est contra ad primum quod
leges civiles per tales gentes minus
potuerunt bene ordinari probatur sic nulla
lex potest constitui nisi de concordi voluntate
gentis aliquam sed talis gens quae ex parte
una est ipsa ipsa et ex alia parte
multigena id est dissimilis et diversis ge-
neribus educata minus bene concorda-
bit in lege statuenda ergo talis gens
non est utilis ad constituendum leges
civiles ista vero exprimitur sub hac
forma Multitudo autem impiorum non est
utilis supple ad ad statum administra-
tionis nisi primo quod scilicet non fuit de-
ceptus quibus ita est sunt diversificati
in his et ideo valde diffi-
cile est quod gens multigena se di-
versis sanguine puta de romanis gal-
licis anglicis lubardis et polonis

sic discordia est ad seditiones mutabiliter
quod in tali civitate quilibet diliget se
ipsum et numquam rempublicam, sicut patet per philosophum
supra. Sicut sex vel septem fratres bastardi
qui per aliquam similitudinem vel civitatem zelum
gerant, magis erunt illi civitati
utiles quam 20 de illegitimo sanguine
congregati. Exemplum de machabeis in quorum
libro per totum. Et hoc est quod sumitur ex textu
spuria vitulamina et cetera vel non est validis.

2a ratio est quod leges bene excogitate
sunt per approbacionem longam et consuetudine
radicate. Sed hoc non potest fieri in civitatibus que gene
rate indifferenter fornicationis coi
bitu et adulterio. Nota est quod tales pro
genies non dabunt radices altas
id est bonas genealogias antiquas
quia non potest allegari sic fuit avus meus
sic proavus sic abavus sic omnes proge
nitores mei quia ubi generacio est illegi
tima ibi nullus posset gradus computari
Et generaciones per solam libidinem regula
rentur et hoc non committitur [illegible]. Adul
terine generacione non dabunt radices al.

3a ratio est quod leges bene excogitate
sunt et per bonos homines fundate
Sed homines liberi et carnales in
quantum huiusmodi sunt omnes cum legis
latores oportet esse virtuosos. Isti autem
tales non sunt. Unde nec stabile fun
damentum collocabunt. Et cetera. Dicitur
firmum stabilimentum. Et eius pro
pria propter statum stabilis et 2a apponit
aparum ipsa racione assignat cum dicit
propagatio illegitima non est utilis reipublice
quia nulla lex durabit hoc stante, etiam
si per priores ordinetur. Unde nota est
quod filii tales debent recipere momen
ta prima sicut enim rami debile nutri
mentum recipientes a radicibus germina
re vel florere possunt sed non fructificare
ita nec isti legem possent magis indus
trie non bene continuare. Unde aqualiter

Propagatio illegitima non est utilis republice

mutationes mundi ipsi etiam mutabuntur.
Ita quod leges in tali civitate firmas edu
cationes ad tempus recipient. Tamen non
sunt firmiter posite. Auctor id est a tractu de
monebuntur id est dissolventur a civitate
id est ab excessu contradictionis et turbula
cionis eradicabuntur id est supra et pater
na loge dimittet. Unde patet quod generatio
adulterina non valet reipublice. Hic
est dubitatio litteralis. Utrum in actu ad
ulterii equaliter peccet vir quam uxor. Et videtur
quod non quia ad penam divorcii par
adulterium iudicatur ergo a pari racione tunc
pena debet adequari peccato. Unde quod
equaliter peccant. Dicitur patet in canone
32 q. 7 c. precepit ubi dicit apostolus
quod non licet femine quod non licet viris et
eadem servitus pari condicione censetur
quod est eadem que pena et reatus. Magister
sententiarum li. 4 d. 37 c. 1 pena adulterii
adulterium inter sponsum pari racione condemp
nat ergo pari racione peccant. Ad dubi
tacionem dicitur quod ceteris paribus plus peccat
uxor. Non tamen est semper quantum ad bonum
fidei qua uterque alteri obligatur equaliter
peccant quia equaliter obligantur. Sed ut
quantum ad bonum prolis plus peccat mulier
quia causat incertitudinem prolis. Unde simpliciter
loquendo plus peccat uxor adultera quam
vir adulter. Ad argumentum in oppositum quando
est quod ad penam iudicatur in causa divor
cii quia illud quod facit est divor
cium est fractio fidei et quantum ad hoc
equaliter peccant in actu adulterii non
tamen semper equaliter. Unde dicendum est
quod adequale pena iudicatur sed non
ex equalibus causis. Sicut duo fures
quorum unus in duplo peior alio ad eque
le penam puta suspendium iudicantur.
Unde licet ad equale pena iudicentur
non sequitur quod equaliter peccent. Quia
mulier peccat contra bonum fidei et contra
bonum prolis. Vir autem solum contra bonum
fidei. Et ideo tamen divorcium in mulie

Utrum in actu adulterii vir equaliter peccet quam uxor

z maior causa. licz tunc qz sit causa
suffiaens. 2o pt esse dubium utrum
fornicando ceteris paribus plus peccet vir
an mulier. dicunt doctores. Ostiensis et thom
li e. d 3 q. n. ar. to e. q vir. Racio e
qr plus habet de bono racionis. licz mulier
plus habet de malia tepidacionis quia
magis e fragilis. Et contra ista videtur
esse beatus Aug. de adulterio coniugato
rum et ponitur in canone 32. q. 6. In
dignetur taquam maior si audiat ad
ulteros viros pendere penas adulteras
feminas pena cum tanto grauius eos pu
nire oportuit. quanto magis ad eos per ti
net et virtute vincere et exemplo regere
feminas. Ad istud dicendum est q licz vir
quantum ad vnam causam grauius peccet.
puta quantum ad hoc q magis habet vigorem
racionis et virtutis. tamen compensando omnes
causas mulier magis peccat. Beatus
aut Aug. non loquitur in dicta auc
toritate nisi de sola causa et virtute
q in viro debet preminere. hoc tamen vi
am q vir vg plus peccat habet pe
trus de tarent. di. 37. q. e. Et contra
tenet sanctus thomas et saco. de media villa
in scriptis suis. Auctor vero summe con
fessorum li. e. c. 22. q. 9. Respondeo
utra pars. dicit enim petrus q vir pec
cat. et addit ipsemet idem per ora dt
thomas li. e. Et tamen salua pace pia
ro e vnum ymus dicit hoc contra
dt enim petrus q vir plus peccat pro
dnancia racionis Et dt thomas vero
q mulier q plus facit contra bonum matrimonii
Item pt esse dubium utrum plus peccet
ceteris paribus vir adulterando vel sa
cerdos fornicando Dico primo q ce
teris paribus sacerdos plus peccat Racio e
qr sacerdos vouit sollempniter continenciam
ab omni muliere. et tradidit se deo dedi
cauit. Vir vero maritus mulieri fidelitatem
et ad opus in continenciam se obligauit

si uxor velit. hic e ad oppositum actu
go sacerdos se magis se elongat ab hac
tali carnis qr vouit q maritus cum a ta
li. Item magis sollempniter vouit q coniugatus
maritus. qr votum suum e sollempnizatum per
sacrum ordinem. qr sacrum e maioris
reuerencie q matrimonium sit omnes alia
constituciones. et tamen hic vnum e. qr illud
sacrum dirente et immediate applicat
homines ad conficiendum corpus cristi vnum
in sacris altaris qd e maximum quod pt
homini conuenire in hac vita. Et contra non
plus tenetur sacerdos q subdyaconus. qr
cum sit subdyaconus vouit continenciam
sollempniter et mariti postea. hic dico du 2
o primum e q quasicumque postea or
dinatur tacite de facto protestatur se ap
probare votum sollempnizatum in prima sus
cepcione sacri ordinis. Secundo sacer- 2
dos facit tot protestaciones de obser
uanda continencia. 2o dico q subdyaco-
nus ceteris magis peccat fornicando ce
teris paribus q coniugatus adulterando. Ret
io e. qr votum suum e sollempnius propter
sacrum quod suscepit et propter priuacionem
que ex hoc applicatur. Probatur autem
q ordo sit sollempnius sacrum q matrimo
nium reputo vacuum simpliciter. Ista aut
racionem vel solucionem de fornicacione sacer
dotis et adulteri confirmo per canonem
21 q. 1. c. 1. dt q vidue vouentes
castitatem virginitate et votum frangentes
peccant grauius quam adulterium q apparet
esse propositum Et pt videri q illud
capitulum loquitur de illis viduis q primo
vouerunt castitatem et postea contraxerunt
matrimonium et hic e grauius q vouere
castitatem et postea fornicari. Secundo
e q. h. e. in textu capituli illius et alibi
capi supra scripti. Secundo utrumque capitulum loquitur
de vouentibus castitatem et postea con
trahentibus. Similiter habetur de illis etiam
fornicantibus di. 31. Nos. Et ipso abimus

utrum vir plus peccet adulterando q sacerdos fornicando

sis accipis media planiora primo sic
quanto magis peccat monialis fornicando quam
vir vel uxor adulterando. sicut Aug(ustinus)
de sancta virginitate longe ante medium
2° quanto magis peccat sacerdos fornicando
quam monialis vel religiosus quia iste
nis est infra sacros ordines. 3° quan-
to magis peccat quam adultera vel adulter
ergo si quanto magis peccat monialis vel religi-
osus quam adultera vel adulter quanto
peccat sacerdos quam monialis igitur sequitur
quod magis peccat sacerdos in fornicando
quam adulter sicut in prima dubitatione dictum
est. Unde videtur michi quod sacerdos tamen ma-
gis sollempniter obligatus ad castita-
tem quam monachus et in quantum talis
nisi sit forte sit infra sacros et pari
racione magis quam sanctimonialis vel quacumque
religiosa in quantum religiosa. lc 26

Confringentur enim rami in-
consummati et fructus eorum
inutiles et acerbi ad man-
ducandum et ad nichilum apti. ex
iniquis enim omnes filii qui nascun-
tur testes sunt nequicie adversus paren-
tes in interrogacione sua. Firmius
et utilius humane gubernacioni est ples
bene disciplinata in moribus bonis et
ad deum cognoscendum et colendum prius
ordinata. Talis autem ples honorat deum
per obedienciam honorat parentes exhiben-
do eis reverenciam. Et de tali dicitur Eccl
3 Filii sapiencie ecclesia iustorum et na-
cio eorum obediencia et dilectio. et circa prin(cipium)
Deus enim honorat patrem in filiis. Post-
quam igitur prius sapiens reprobavit quamcumque
vagam illecebram prolem quia repugnat
rei publice et humanis legibus. hic re-
probat eandem prolem quia repugnat ta-
men quam dei legibus. suadet autem illam
deo et parentibus exhibere reverenciam
quia beneficia eorum sunt incredibilia
sicut philosophus 2° ethicorum dicit. ostendit igitur in ista

lectione duo primo quod proles male
morigerata vel indisciplinata deo con-
tendit rebellione. 2° quod parentibus ex-
hibet confusionem 2a pars ibi Ex iniquis
enim. Describit autem primo scilicet malos pa-
tres et malos filios sub figurata
locucione radices et ramos vo-
cans parentes radices et filios ramos
Ro. xi Si radix sancta et rami. Dicit
ergo sic Confringentur enim rami inconsum-
mati. consummatos et completos homines
est unire deo per cognicionem et amorem
Eccl 23 Consummacio sermonum ipse
est. Unde omnis homo a deo divisus
est imperfectus et inconsummatus. et quia
mali filii et indisciplinati sunt a deo
divisi ideo merito vocantur a deo ra-
mi inconsummati et isti confringentur
Confraccio enim importat violentam
divisionem. Unde mali homines confrin-
guntur in morte. Sed boni et sancti sepa-
rantur et voluntarie dividuntur. Desidera-
bant enim rami dissolvi et esse cum
Christo philippenses 1. Unde ipsi peccatores
qui si vellent hic vivere nec unquam
aliam vitam videre sed contra voluntatem
eorum dissolvuntur et ideo merito confringi
dicuntur. In psalmo reges eos in virga ferrea
et tamquam vas figuli confringes eos. Alia ra-
cio est quia aliter separat artifex ramum soli-
dum ab arbore quem intendit in edi-
ficiis collocare et aliter ramum siccum
et aridum putridum separat et deponit
quia ad nichil valet nisi igne. Nam
primum ramum curiose secat et separat
secundum frangit negligenter non curando
quomodo cadat. Sic deus sanctos
recedentes de hac vita quasi deli-
cate dissolvit quia hic reperit quod prius
optavit et ponit eos in edificio
celesti in gloria et honore eterno Eccl 24
Rami mei honoris et gracie dicit

Sapia quia adeo est misericors peccatores
paruos ad ignem eternum confugiet tollens
ut cadant in ignem eternum sicut ipse per
prophetam promittit. Confringam illos nec po-
terunt stare, cadent subtus pedes
meos. Et patet quare vocat eos ra-
mos consummatos et quare confringet.
Quia sunt digni sic confringi. Et quare?
quia si esset arbor que faceret fructum mor-
tiferum et nulli usui aptum digna es-
set confringi vel succidi. Supra iii Matthei.
Omnis arbor que non facit fructum bonum
excidetur et in ignem mittetur. Quia isti
faciunt fructus inutiles ad nichil ap-
tos id est opera deordinata contra deum
et racionem. Et ideo iustum est eos
confringi. Vocantur enim opera hominis fructus
hominis quia sicut a fructu cognoscitur arboris
bonitas ita per opera hominis eius boni-
tas cognosci potest. Matthei vii. Ex fructibus
eorum cognoscetis eos, non ex forma cor-
ticis, non ex colore apparencia, non ex fo-
liorum pulchritudine et uberiorum superflu-
itate sed ex fructibus eorum cognoscetis
eos. Et quia fructus istorum parvorum sunt
inutiles et acerbi ad manducandum
et ad nichilum apta ideo digni sunt
eos in morte confringi et eterno igne
comburi. Secundo notandum est quod fructus id est opera
bonorum sunt ut debent esse alimen-
ta anime nostre. Ex operibus et exemplis bonorum
virorum debemus proficere et nutriri sicut
homo augetur et crescit per hoc quod man-
ducat corporaliter. Et ideo sunt viri ho-
neste viventes qui pascunt omnes pro-
ximos et vicinos fructibus et bonis
operibus vite sue. Et licet hoc omni homini
conveniat maxime tamen viris ecclesiasticis
quibus in persona discipulorum dicitur Matthei [illegible]
Date vos illis manducare. Quia populus
positum quidam sunt quorum fructus sunt
mortiferi et acerbi ad manducandum
qui vivunt de rapina, superbia, libi-
dine et iniusticia. [illegible] fructus ipsorum
ad penitenciam(?) [illegible] quamvis laicos et con-
cedere quod plures indisciplinata respicit
puerilibus consuetudinem. Et quamvis hoc sit in
disciplinis male nutrit et erravit in discre-
cionibus sicut ignorans presumpcio quedam est
contra ingenium suum qui debebatur eum do-
cuisse. Unde [illegible] facit ingens dis-
cipulusque ignorans et famulos maculat
facit dominus [illegible] qui debetur cum qua-
liter educare non ponentes tenetur ad
ingenium et quod dominus filiorum et ideo quando sunt
mali est magna confusio parentum. Ecclesiastici xxii.
Confusio patris est de filio indisciplina-
to. Et hoc est quod dicitur in littera. Ex iniquis
enim omnes filii qui nascuntur testes sunt
nequicie adversus parentes in interrogacione
sua. Potest eciam littera intelligi de il-
legitime generatis, qui apud parentes
interrogantur sunt testes nequicie
parentum. Sed tamen dicitur [illegible] fructus eorum
inutiles. Notandum quod in sacra scriptura homo arbori
comparatur. Unde Matthei viii. Video homines
sicut arbores. Sicut enim quadam similitudine

pro vivendo	Arbor enim non vivit
crescendo	nisi per calorem celestem
fructum ferendo	et humorem terrestrem. Sic
finaliter decidendo	nec moraliter homo vivit

vita gracie nisi per humilitatem et caritatem. Hu-
militas oritur de terra id est de inferiori
consideracione quod terreni sumus et in terra
revertemur in brevi. Unde sicut ille arbo-
res que suas radices profundius infi-
gunt terre diutius vivunt et stant sta-
biles, ita illi homines qui se diligencius
et apercius terreos esse cogitant vivunt
perfectius vita gracie et stant firmius
contra temptaciones varias culpe. Ar-
bores similiter plantate in planicie
vel in vallibus minus evacuantur et fa-
tigantur a ventis quam ille que stant in mon-
tibus. [illegible] persone humiles [illegible] fu-
gientes dignitates et ambiciones
mundi et honores et contente sua

ff.
Nota bene

Homo comparatur arbori in sacra scriptura.

simplicitate qua viuunt/ multos concien
tiis i plus grauis stat quam illi qui se
ingerunt ad officia et dignitates et
ambiciones mundi Et quia cristus fu
ne sunt humilis ideo quam suas ra
dices figit et fundat i cristo vi
uet et crescet et fructum faciet sicut ipse
docet Ioh 15 ipse e uitis nos pal-
mites et sicut palmes non potest facere
fructum a semetipso nisi manserit i uite
sic nec vos nisi manseritis i me quod sit
deus i nobis et nos maneamus i
ipso De hac similitudine hominis ad arborem 2a nuc
loquitur Innocencius de vili conditione humane Ho
mo quid est arbor euersa cuius radices sunt
crines truncus caput cum collo stipes
pectus cum aluo rami vlne cum ti
biis frondes digiti cum articulis 2o
assimilatur in crescendo quia quamuis corpor
pus arboris terre adhereat ramus
tamen et pulchrior pars arboris terre su
peremineat tendens versus celum Sic
moraliter licet natura opportebat nos aliqua
sollicitudinem circa terrena habere tamen po
cior pars voluntatis nostre debet tendere versus
celum Ysa 37 Quod saluatum fuerit de
domo Iuda et quod relictum est mittet
radices deorsum et faciet fructum sur
sum 3o assimilatur homo arbori in fructi
ficando Quia cum arbores primo
germinant 2o florent 3o portant
fructus sicut patet super verbis 8. dominice 22
Germina sunt bone cogitationes flo
res bone voluntates fructus bone opera
ciones Math 7. Arbor bona fructus
bonos facit 4o assimilatur homo arbori
in cadendo arbor que diu stetit et
crescit et cadere presumit declinat ad
illam partem cadit versus quam vincendo
plures ramos extendit Sic homo
moriens ad illam partem cadit ad quam
plures cogitationes et affectiones
viuendo transmisit Si in terram cadit
in infernum si in celum illuc et depor

tabitur Eccl 11. Si ceciderit lignum siue
ad austrum siue ad aquilonem ubi ceci-
derit ibi erit Est igitur homo moraliter sicut
arbor Et quod dolendum est multe ar
bores faciunt fructus inutiles et arbor
ad maledictionem Sunt enim quidam fructus peccatorum
pleni humoribus corrosiuis sicut
Quidam superbiis amaricatiuis sunt
pleni humoribus inflatiuis fructus
lascivie et carnalis delectationis
2i sunt fructus auaricie et mundialis
possessionis 3i sunt fructus superbie et secu
laris ambicionis De istis istis igitur
tribus fructibus inutilibus primi fructus
sunt lascivie et carnalis delecta
tionis et hii sunt pleni humoribus corro
siuis Videmus enim in medium pomum
pulcherrimi coloris exterius et sua
uissimi odoris et apparet valde bonum
et tamen interius latet vermis et ue
nit totum corrosum intus Sic istorum sug
gestio voluptatis apparet exterius suauis
et delectabilis tempore temptationis et
cum scelus fuerit perpetratum inuenitur
vermis corrodens conscienciam quam si non
mortificatur in hac uita viuet eternaliter
Ysa ult. Vermis eorum non extinguetur
nec morietur Hic est vermis quem momor
dit ederam sub cuius umbra Yonas
delectabatur Ione 4 Letatus est
Yonas leticia magna et statim post
morsum vermis aruit Edera est pax
consciencie sub qua Yonas qui interpretatur
columba i. simplex et innocens de
lectatur vermis adueniens sibi delec
tacio et statim aret edera quia turbatur
consciencia tam ex culpe actu et perma
nente reatu Et ideo valde stul
tus est qui istum vermem non mortificat
quam cito potest et sic puer fringens ut
scindens pomum pulchrum de quo sperat
se habuisse bonum cibum reputat se de
ceptum cum intus inuenit turpem

Multe sunt arbores facientes fructus inutiles

Vnde ista tempestas de libidine de
lectationis suscitata et nunc assentie
in remorsum conscientie indicat fuisse de
ceptum De qua loquitur Apostolus ad Romanos 6
Quem ergo fructum habuistis tunc in ill
is in quibus nunc erubescitis nam finis
illorum mors est Hec absit quod tales sint
peiores quam Cayn de quo legitur Genesis
4 quod obtulit deo de fructibus terre sed
spinas et tribulos vanitatis abiectionis
contractas Ultima ista tractata dicentur
malorum qui sunt tribulosi pungentes et
sinistros in aspectu vanitatis pro bestia
les delectationes a iuventute sua
et usque in senectutem et senium vellent
tamen in fine dierum suorum offerre se deo
per primas in sacrificium vespertinum Et
nota quod in veteri lege et in ecclesia pri
mitia dabantur primicie de frugi
bus et fructibus modo vero dantur
decime ita olim sicut ecclesia volun
tes continentiam in sua iuventute et
dabant deo primum fructum iustum est
et quod devote de primis fructibus quam
verum sit per patrem cui clamamus abba
pater Galatas 4 Et ideo simile de op
timis frugibus terre vel fructibus
secundum quandam litteram translationis veteris et
deferte viro munera Genesis 43 Offe
rentur primogenita terre tue et primi
tiva universi fructus Numeri 20 Tercio fructi
bus in quibus tales sunt fructus avaricie
vel mundialis possessionis et ista
sunt plena ~~fructibus~~ saporibus ama
ris quia quicumque ille qui in mundi
rebus in divitiis acquirendis possidendis
vel custodiendis frequenter turbatur et a
maricatur in corde quantumcumque videatur
in pace vivere Ysaie 38 Ecce in pace a
maritudo mea amarissima Aliud
est quod novimus quod comedentibus poma
cruda et fructus immaturos sanitati
cibi sunt insipidi Hec ipsis quod mens
delectatur in divitiis vel congregandis
vel dispensandis cibus autem eterne pe

rit abque ubi dei ab eius devocionis
et orationis et contemplacionis appetitu in
spiritibus eorum sicut figuratur legimus Josue
quod comedentibus filiis Israel incepit vesci
fructibus terre promissionis statim
defecit eis manna sine dispensatione
nec amplius descendit de celo Ita eciam
et divitiis hic compleccionis et quibus
in terrenis deficit eis consolacio qua est
fructus de divinis Unde Augustinus de civitate dei
et quia contemplacio in illa specie quam rapit
omnem animam desiderio et tanto arde
ciore quanto mundiorem et tanto mundi
orem quanto ad spiritualia surgentem tanto
ad spiritualia surgentem quanto a carnalibus
et terrenis affectibus morientem Hec
ergo quis fructus administracionis tempora
lium est amarus et aquas prophetas in
ecclesia dei oportet administrare temporalia
quos potuerint ipsa fructus dulcorari Unde
dicitur Primo Regum 2 de vegetabilibus quod
fructus amarus missus in igne et as
satus efficitur dulcis sicut patet de po
mis que sunt nimis acerba ad comedendum
cruda quia bene assantur ad ignem fiunt
satis dulcia sic enim nos qui estis occ
upati in vita activa et administracione
temporalium fructus gustastis amaritudines
mundi et turbaminis ita plurima
Et ideo si velitis fructus occupationes
vestras dulces oportet quod bene assentur
in igne caritatis ne sint crude 1
Corinthios 16 Omnia vestra opera in caritate fiant
Exodo 12 Non comedetis ex eo crudum
nec coctum aqua sed assum tantum igni Unde
omnia facta vestra bona que licent ad ho
norem et utilitatem proximi refectio
quia qui sine caritate amat divitias
fructum non capiet ex eis et vel sicut fructus arboris
Et confundemini a fructibus vestris quos pre
fuistis domini et Ecclesiastici 21 Ecclesiastici 12 Vispetibus sup
vos nimis fructu studiosis vestris Tercio fru
ctibus in quibus tales sunt fructus superbie et
temporalis ambicionis et ista sunt plena
infectionibus inflamatiuis Hec in quarto

ys. 10. visitabo super fructum magnifici cor-
dis. licet enim divicie et honores sua-
viter sapiant tamen periculose inflant.
De gestis Alexandri narratur quod
milites sui in India invenerunt
fructus ita dulces quod eos come-
dendo non poterant saciari. Unde sepe
eos perimunt eorum esu quod magna eorum
strages et pestis invasit eos. Sic mo-
ralis fructus honorum et diviciarum sunt
ita dulces quod difficile est saciari de
eis. Bonum est tamen cum talibus fructibus
et inflatis miscere sal et ita expedit
affluentes honore et nobilitate seculi
salsire sale discretionis et modestie.
Job 6. Numquid comedi poterit insulsum quod
non est conditum. et sic queritur a homi-
nibus viciose quod fatuum esset dare secun-
dum honore si essent qui deberent
honores recipere. Et ideo dicit … Trop.
quod omnes appetunt honorem. Unde non bene
diffinitur per eum ibidem ambicio sic
Ambicio est appetitus honoris. sed oportet
addere quod sit deordinatus appetitus ho-
noris. Apponatur ergo sal sapientie et
discretionis. et sic utendum est fructibus
honoris laudabiliter. Eccl. 21. Est sapi-
encie sic fructus illius laudabilis
hec sapientia est humilitas quia Prov. 11. ubi
est humilitas ibi est sapientia et Eccl. 11.
Sapientia humiliati exaltabit caput
suum. et est hoc quod de iusto dicitur ys. 37.
mittet radices deorsum et faciet
fructum sursum.

Lectio 21

Iustus autem si preoccupatus fuerit
morte in refrigerio erit. Duo
sunt declarata. iustus de iniustis in
fine iii capituli. De iustis primo quod
si contingat eos diu vivere care-
bunt in plenitudine senectutis hono-
re. 2° quod si contingat eos in iuventute
mori celeriter. mors eorum erit in eterno
dolore. ut ergo appareat prerogativa ius-
ticias contra iniusticiam alicuius. In presente ista
ostendit quod iustos et sanctos querient duo
contra duorum predictorum. Illa videlicet quod
si moriantur iuvenes liberabuntur
a dolore et pro tempore non obstante
digni habebuntur senectute et ho-
nore eo quod si vivat modico tempore. Dum
tamen iuste et virtuose vivat. Et circa
istud duo facit. primo ostendit qualiter iusti
liberabuntur in iudicio particulari in iuste.
2° quod malos accusabunt et condem-
pnent in iudicio generali et in quo concluditur
in fine capituli. Venient in cogitatione.
Circa primum duo facit quia primo ostendit quod mors
iusti in iuventute non arguit quod deus
tales iuvenes non diligit. 2° assig-
nat unam causam quare hoc fieri deus
permittat. 2a pars ibi placens deo factus
est dilectus. Circa primum duo facit quia primo
ostendit quod iustus in iuventute moriens
liberatur eterna salute. 2° qualiter defectum
etatis non perdit virtutis felicitatem
ibi Senectus enim. Circa primum dicit sic
Iustus autem si morte preoccupatus fuerit
in refrigerio erit. Sunt errores conten-
tos in opinione impiorum posita in 2°
capitulo diffuse ipsius sunt unum quod
nulla merces habebitur iustis propter hanc
vitam. Unde dicunt Non est refrigerium
in fine hominis. et ideo spiritus sanctus contra
istos affirmat oppositum dicens. Cum quo-
cumque moriatur iustus in refrigerio erit.
Et ratio est quia sicut mali habent refrigerium
in presenti et habebunt ardorem caloris
in futuro. ita iusti qui sunt modo positi
in certaminis tribulacionibus erunt post
in refrigerio consolacionis. Unde potest
dici illud ps. Transivimus per ignem
et aquam. et eduxisti nos in refrigerium. per
ignem temptacionis. In ps. Igne me
examinasti et non est inventa in me iniquitas.
et aqua tribulacionis. In ps. Sal-
vum me fac deus quoniam intraverunt aque

usque ad maxillam meam. Et pro contumelia
iusti et reprobi quam fecit mihi in deli-
ciis tuis ponetur in stagno ignis
et sulphuris. Job 24. Ad nimium
calorem transeat ab aquis nivium
et usque ad inferos peccatum illius. Propter
hunc iuste in retributionis reddite
et Lazaro Luce 16. Dives cum in tor-
mentis cruciatus flamma dixit Pater
Abraham mitte Lazarum ut intingat
extremum digiti sui in aquam ut refrigeret
linguam meam. Et ideo monet propheta
Jeremie 6. State super vias et vi-
dete et interrogate de semitis anti-
quis que sit via bona et ambula-
te in ea et invenietis refrigerium animabus
vestris. Iustus ergo iustitia generali id est virtuo-
sus si preoccupatus fuerit morte id est im-
matura etate mortuus fuerit in iu-
ventute vel in media etate nichilominus
in refrigerio erit. Legitur de quodam viro
sancto et litterato quod mortuus inventus
fuit sedens inter libros suos in ca-
thedra et habens in genibus suis librum
apertum. Cumque alii compacientes adve-
nerunt et mirati de tam subita morte
ipsius fuissent considerauerunt diligenter et
invenerunt manum suam super librum iacen-
tem et indice ostendentem ad textum
huius lectionis Iustus autem et cetera. Unde
metrice dicitur Mors iusti subita quamquam
precessit bona vita. Non timuit mala
si moriatur ita. Unde licet mors ma-
lorum sit mala mors tamen malorum bonorum
est in conspectu domini preciosa. Unde Bernardus
in epistola quadam. Bona mors iusti propter
requiem, melior propter novitatem, optima
propter securitatem. Econtra mors peccatorum
mala sequitur in mundi amissione, pei-
or in carnis separatione, pessima
in vermis igne et duplici contritione.
Ideo in eadem epistola. Preciosa inquit mors
sanctorum preciosa plane tamquam finis laborum

De viro sancto qui mortuus inventus fuit in cathedra sua.

tamquam victorie consummatio tamquam vite ianua
et securitatis ingressus. Iustus autem si
preoccupatus fuerit morte in refrigerio erit. Ista preoccupatio
potest dupliciter intelligi. Uno modo ut mors
veniat ex improviso sicut in quibusdam drag-
honibus preoccupatum quando aliquid sibi
evenit de quo non cogitabat et de quo
sibi non providit. Alio modo potest intelligi pre-
occupationes ambitiones quibus consueti primo
nullo modo iustus potest preoccupari. Ex eo ipso
quod iustus est morte premeditatur et ad
mortem disponitur. Unde Seneca de qualibus
cogitationibus. Effice mortem tibi cogitatione
familiarem ut ita si fors tulerit possis
et ei obviam exire. Secundo modo iustus potest pre-
occupari morte quando videlicet moritur in iuven-
tute vel in media etate vel quando non puta-
vit. Unde Seneca epistola 21. Quorundam
vita mors in medio flore preciditur ali-
orum interrupit ipsa pueritia aliorum consumma-
ta mors senectus aliquos mente nondum
solutos est. Et ideo ista mors convenienter
precogitanda est. Unde Seneca epistola 27. Nichil
illi eque est quod placet ad tranquillitatem com-
venit quam frequens cogitatio brevis evi et
huius incerti quod spiraculum respice ad mo-
tem. Dubitatio quod utrum mors sit pe-
na inflicta pro peccato primi parentis. Videtur
quod non. Natura omne compositum ex contrariis na-
turaliter dissolvitur. Corpus humanum est huiusmodi,
ergo et cetera. Preterea bestie moriuntur quamvis non pec-
caverunt, ergo similiter homines. Preterea in talibus corporibus
ius videtur in compositione et in complexione
ergo et in resolutione. Preterea qua ratione
mors fuisset inflicta pro primo peccato
tamquam pena iusta eadem ratione debet modo
infligi pro quocumque peccato mortali et suc-
cederet mors cuilibet peccanti. Ad oppositum
est Augustinus 13 De civitate dei c. 17. Confitetur
nostra catholica fides credentes quod neque
nobis corporis mortem non lege nature
quia nullam mortem deus homini fecerat sed
merito inflicta propter peccatum. Quod peccatum

Utrum mors sit pena inflicta propter peccatum primi parentis.

vindicatis deus dixit hec 19° tit
omnes eamque terri eos et interim ibis
iste duos c c ca° 1° ieremie Sed
quare deum qui sic fuit natura humana ta
li cum dono originalis iustitie per quam
anima habuit per potestatem dominium super corpus
ut quod posset corpus vivificare et
regere sine lesione vel aliqua infirmi
tate et ideo habuit potestatem non moriendi
Si vero autem dominium fuisset traductum
in prole unde fuit datum et sibi et
suis quod diu fuisset deo subiecta quia
ergo peccavit perdidit mitto ipsum dominium
et ideo deserente voluntate dei crea
tore suo anima morit naturale descen
di corpus suum sicut diffuse declarat
Augustinus 13 de civitate dei in libris eius et sic
desinit aliquis moriendi et non morien
di incidit libere per se et per suis in
naturam moriendi unde dicitur quod mors
est homini naturalis et cum peccata implicata est
sic duobus dicet suo originali libertate
et postea per ingratitudinem perdidit
cum libertate sua tunc quilibet foret
ipsa et naturalis et penalis Sed primum
dicitur quod licet homo sit compositus ex ritus
tamen per donum superadditum nec consuatum
a morte fuisset corpus unde videtur
quod omne compositum ex contrariis corrupti
natura tamen fit incorruptibile per donum
superadditum sicut probabit post resurrectionem
Ad 2m dicitur quod bestie nunquam id donum
habuerunt sicut causa aliis nunquam deo po
terunt obedire et ideo in eis non est
mors pena sed natura in homine enim licet natura
ipse considerata sit mortalis habuit tamen
donum quo morte carere potuisset
et ideo nobis est pena quod in eis est natura
Ad deum dicit unum li de dono originali
iustitie nichil facit quantum ad hoc quod dicit
quod natura est hominis i consequens natura sine
compositum nec sed quantum ad 2m patrem dicit
ex pena 2 cum composicio ac dei plena

ut supra dictum est Unde Augustinus in me
ditationibus suis Dure et durior casus
heu quid perdidit homo et quid invenit
homo perdidit beatitudinem ad quam factus
est et invenit mortem ad quam factus non
est Illo die veniens a patria in exi
lium a visione in cecitatem a ioconditate
in mortalitatem ab immortalitate in cor
ruptionem mortis missa est dico quantus
dolor quantus dampnum quantum totum De
morte breviter notandum est primo dico

Mors — debet premeditari — quia mors
Mors — non potest declinari — debet quam
Mors — non sit bene fordari — premedi

tari Ratum est sicut provideatur contra
illud quod ingratis venenum et dimittere
provideatur contra id quod factum necesse fore
futurum Fatui sunt qui contra natale
non provident vestita robas et alia
et tamen nesciunt natalia in quo pecca
bunt contra mortem autem nichil provident
quod tamen certissime est futura Unde Bernardus
super 2 Cantica illius rei meditatio tam certa
est ad cetera eius contempnit fortasse in
superveniat adversus prosperitatem spiritus
est dumque principaliter dicitur ad contemp
tum doloris nos armatur in qua
a nobis exigetur huius vitae corpori
quid est sed si fastidiose mori
Et ideo nos consulitur sapientis Eccl. 14 Si
Memor esto quia mors non tarda
bit et ideo de factis huius memorie
et cogitationis fac et nos impara
tos ante mortem et ad moriendum
inceptos qui mirum est Unde Bernardus
super dicta Mirum est quod nos pigros et
ineptos facit et videt nemo nimium
cogitat quia de corporis domicilio esset
migraturus Hic videtis in quibus
indulgencia loca et constructus et mi
nuas desinet ius adversus corpus ex
libere tamen migratio huius habitationis quam
eius contubernio esse credendum for
cior enim erit ad necessitatem eo quod vidi

Secundo mors non potest declinari. Unde
notat magister Aug. de civi. c. x. Quod istud
verbum morior non potest secundum bonam
gramaticam declinari more aliorum verborum.
Dicens sic: Non inportune neque incongrue
arbitror accidisse, et si non humana
industria, iudicio forte divino, ut hoc verbum
quod est moritur in latina lingwa nec
gramatica potuit declinare ea regula
qua cetera verba declinantur. Nam ab eo
quod est oritur potest verbum preteriti temporis ortus
est et simpliciter per participia [illegible] per preteritum tempus per
participia declinantur. Ab eo non quod est mori
tur si queramus preteriti temporis verbum reddi
solet mortuus est in litera geminata.
Sic enim dicitur mortuus quomodo fatuus ar
duus, conspicuus et similia
que non preteriti temporis sed quia nomina sunt sine
tempore declinantur. Istud autem quasi ut de
clinetur quod declinari non potest pro participio
preteriti temporis ponitur nomine
quodcumque ita quod sicut et ut quicadmo
dum illud quod significat non potest agendo ita
ipsum verbum non potest declinare loquendo
secundum Aug. Et ideo accidit unus an
tiquus doctor quod convenienter dicatur mor
tuus, quia sicut ille dicitur fatuus cui inest
fatuitas, et ille arduus cui inest ar
duitas, et ille albus cui inest albedo,
ita nunc ille dicatur mortuus cui inest
mors. Sed nobis inest mors quia a prin
cipio vite usque ad finem, ergo nunc sumus
mortui. Sap. v. Nos nati ergo continuo
desinimus esse. Et 2 Re. 14. Omnes
morimur et quasi aque dilabimur in
terram. Et si obiciatur quod contraria non
possunt simul esse eidem, Respondeo quod vivum et
mortuum non sunt contraria sed privativa.
Et mors accipitur dupliciter: primo est
privacio vite totalis, alio modo est privacio
vite partialis. Primo modo est terminus et finis
vite, secundo modo stat cum vita. Est etiam ad
quod gramaticos admirandum, significat
un pene nunc humane quod prius peccatis
inflictis sicut notat auctor libri quod vocatur

Catholicon et secundum de ipsa notat negocio
nis non in tota gramatica Latinorum non
sunt nisi tria verba in quibus cursim potest hec
nota negocionis pro compositionem et sunt ista
Volo, scio, queo. Additur enim non ad
istud verbum volo pro composicionem et dicitur nolo.
Additur ad scio et dicitur nescio. Additur
ad queo et dicitur nequeo. Ad reliqua autem
verba addi potest per appositionem tantum et non
per composicionem. Sic dicitur non curro, non lego,
non scribo. Cum igitur ista verba actum designent
tum [illegible] potentiarum anime: volo actum po
tencie appetitive, scio cognitive, queo
motive. Ad ostendendum quod hec in ipsis viribus
est debilitas diminuta per peccatum singule
additur signum non negacionis et con
fusionis istis tribus verbis per composicionem
ad denotandum quod in istis tribus potenciis
sumus per peccatum naturaliter defectivi et
earum male sic a causa sic apposito
sunt ordinata. Tertio mors non est
nimis formidanda. Unde sicut dicit
Sen. sapiens scilicet moritur quam nascitur.
Epistola 91. Vide ergo omnes. Et post: Frangit
morum mors naturalis nec tanta crudelis
quia non fugienda sed potius amplecten
da, sciat ergo nolentium quod est natura in fu
tuum, offeramus deo per munere quod ex
debito tenemur reddere. Ideo Cass.
sup. id. ps. Beati immaculati. Omnis
mortem temporalem metuat cum eterna
vita permittat. Omnis labores agri
timeat cum in spectiva recte nomine
collocat. Ecc. 1. Noli metuere
iudicium mortis. Ecc. 1. Sperat
iustus in morte sua nec mirum quam in ius
tus si morte preoccupatus fuerit in re
frigerio erit etc. Sermo 28

Senectus enim venerabilis est
non diuturna nec numero annorum
computata. Cani sunt autem sensus
hominis et etas senectutis vita im
maculata. Sentencia istius scripta in libro
Sap. iiii et ista sunt declarare quasi hoi

vita bona qstat · et quantum honorac
at vita mala / cfaciat enim hominem vita
viciosa duo mala quod reddet eum in
morte dampnabiliter eternaliter et in
vita abhominabilem temporaliter Et ideo
dictum fuit supra quod mali homines
si moriantur in iuventute moriuntur
in dolore si gaudeant senibus cade
bunt honore · Per oppositum autem virtus in
fert duo bona quod habebunt si moriantur
etsi iuvenes ista duo quod erunt sicut in
senectute deo acceptabiles et homini
bus venerabiles Primum autem istorum
poeta declaravit sapientes quod homo virtu
osus in iuventute moriens est deo ac
ceptabilis quod ipse iustus si morte preoccupatus
fuerit in refrigerio erit hic dicit quod
homo virtuosus in iuventute moriens est
hominibus venerabilis non obstante
nimia brevitate Et circa hoc duo facit
primo reprimit vetustatem 2o exprimit veri
tatem ibi Cani sunt Circa primum est ad
vertendum quod quidam imaginantur quod so
la etas quantumcumque vixerint faciet
venerabiles et dignos honore quod
non est verum primo sola virtus reddit
hominem dignum honore Et ideo qui
vult habere honorem in senectute facia
at opera laudabilia in iuventute Nam
honor est exhibitio reverentie in testi
monium virtutis Unde dicit philosophus 4 ethicorum
c 9 Honor est virtutis autem solus bonus
honorandus est Sic in cuius figura est valde no
tabile quod narrat Augustinus 7 de civitate dei
c 10 quod romani duas edes id est tem
pla honoris videlicet et virtutis contiguas
construxerunt sic ordinatas quod nullus ad
templum honoris posset accedere nisi primus
per templum virtutis transisset ad denotan
dum quod via vera ad honores solum virtus
Et hoc est quod dicit sapiens in littera hono
randa Senectus enim venerabilis non diutur
na nec numero annorum computata Cani

Solus bonus est honorandus

rat enim Seneca epistola 93 li 18 primo La
cineo libro Et nestor quidam homo
vero mirum gloriabatur se diu vixisse quod
inscribi suo monumento iussit se 99
annis vixisse quod derisio subiungit
Annos ea etate ferre potuisset si con
tigisset illo impleto quod si centesimum
annum implevisset adhuc vivus fuisset
Et subdit quod fabula sic et vita
numquam diu sed quam bene sit acta Etiam
refert nichil ad rem pertinet quocumque
loco desinas quocumque voles desine
tantum bonam clausulam impone fabulam
vocat carmen et vult dicere quod non
prolixitas eloquentie sed bonitas
sententie commendatur in carmine Et eo
demum vita humana non diuturnitas
annorum sed virtus morum hominem reddit
dignum honore Circa igitur reprimitur va
nitas eorum qui propter tempus solius senec
tutis privilegium honoris sibi vendicat
ubi virtus morum non precessit Secun
do ibi Cani autem sunt exprimitur veritate
exprimitur veritas et dicta quod adhuc
quod homo dicatur vere venerabilis duo re
quiruntur videlicet primum tangit cum dicit Ca
Sapiencia mentis || ni igitur sunt sensus
Audiencia carnis || hominis id est sensus hominis
loco canorum id est pro senectute computatur
quod sic dicit glosa ille bene canus est
qui bene sensatus et gracientur pro canos
sensus sapientia designatur Sicut enim
deficiente naturali calore corporis eius
sunt cani capitis ita deficiente interius
motus viciorum vel saltem frigescente ca
nescunt sensus mentis Ecclesiastici 25 Quam
speciosum canicie iudicium et presbiteris
cognoscere consilium Unde dicit philosophus 2 ethicorum
Nec enim infantes sunt audi
tores nec iudicat sibi senibus
presbiteris quod in pluribus habundant huius
modi tribulationes et motus Sicut
ibi dicit 9 20 2o minuitur auris
tangit cum dicit Et etas senectutis

Ad verum venerabilem duo requiruntur

vita imaculata q d ille B bn senex
qui e sine macula pcti. ppt ista duo
nectis sapiaz et ceteris iudicauz
dictu e danieli a toto pplo cetl dan
13 veni et sedi i medio nrm et i
dica nobis qz t dedit deus hore
senectutis Et ibi narrat historia
quo duos senes iudices de falsa
codempna susanne qfecit cum
esset iuuenis et qi puer etate
vnde ibid pmittit Suscitat de
us spm pueri iunioris Sed circa hanc litte vtru malq senex
possit i articulo mortis valir pe
te Vir q no Oms qui ue penitet
dimittat pcta B talis no dimittit
pcta B a pctis dimittit go non
ue penit. mor pz p Augu i hoc
quoda de pnia et allegat d
Cmag d 20 c 1 Si vis agere
pniaz qn pcc no potes pcta
te dimittut no tu tu illa p de
nous valr penitete no e dubi
tandu qn saluabit B depeite
te i eptis dubita Aug in hoc
pdicto loqs de tali Si scdus hic
epicis ego nescio pniaz dac pos
sum scuritate no no nuqs dap
nabitur B nc dico saluabit p
nllo qm penitet timore et neate
ducty penitet valr Ez talis vir
sc penite Vnde Augu Nemo ex
pectet nc qn iam pcc no pt
arbitri cum lib tate querit deus no
neate igo talis no penitet valit
p nllo ue peitet n cu pposito sa
tisfaciendo B talis qm sit se mori
turu scit q no pt satisfice go
hc no ppoit igo i valr peit Co
firmat qr sm canones prinu ta
li no e pnia imponenda B iniotes
ceda 6 l q 1 Ab infimis Et e
Cmag d 20 c e p cor. 21 vi
ivis et sanis qsciteberis dno igo

sicut pnia no valz n i uita itanc
videt valz n i in sine pnite Ad op
posita qz dm manet in hoie po
testas pcandi manet et ptas
penitedi B ptas pcandi manet
in hoie usqz ad morte quadiu e li
bi arbitri go rc p lat i fine pe
tens mia iuenit Luc 23 Ad q
ziz dicd q ad pniaz utile duo valent
vz dolor de pctis et ppositu ca
uendi defutus Et q quilz usu
ronis habes quicunqz pcauit
et quicunqz sero pt hre ista duo
ideo qcedo e q pnia quicunqz sca
utilis esse pt licet de ea qfidere sit
sup modu piculosu Vnde ad rom
dicedu q malq senex pt i articulo
mortis valr penite. hz hc accidit
raro valde pnia tn talu quqz ti
more pene pcedit no amore iustie
Sicut de Antiocho dr 2 mach 10
Orabat aut scelestus ad dom a q
no erat mia qsecutus Ad pm dicd
q pcta dimittut hoie qntu ad
effectu qn sit impotes corpe no
tn dimittut hoiem tuc qntu ad
affecm et io ad hoc esset in sua
ptate affectu pcandi dimitte
Ad 2m dicd q Aug no dubitat
qn sera pnia sit valis si sit uera
B dubitat an sit ua et pcedens
ab amore iustie no a timore pene
Vnde i pro vocat sera pnia Sac
fiam ucpptimui et ideo si sit uea
suffit ad salute Ad 3m dicd q
qtingit pniaz fieri a tali libe qn
tu ad affectu pcandi ut dictu e
Ad qm dicd q talis hcet ppositu
satisfaci sub codicione si possit et
hc sufficit dune mie qr ho velit
facere q i se e ad pniaz deus faci
et qd in se e ad mniaz et io licet
pnia no sit iposito absolute B ind
tescenda sm canon. Respo tn q

Vtr malq senex pt i arlo mrt penite

Ad pniaz valem duo requiruntur

vtile ꝫ eis p̄mā; ēēa impone͂ sub
correpcione ſi conualeſcant qꝛ ſ͛ſpue
de ſpūalis magnus et eciā maximis
homines curaſerunt ad vitā. Ad quā
tū de certo dicat͛ ꝙ confeſſio dīuita eſt
neceſſ qꝛ ecc̄ xi. Ante mortē cōfi
tē dn̄o tuo ꝙ nichil ꝑit confeſſio ſ
conſtat in ſanitate et ſecuritate. Quod
ſum cadit ſub p̄cepto xxii ſub confeſſio.
et ideo nō eſt ſimplē demitā ꝯ ſanitate.
Senibus cū venerabilis. Notād ꝙ cō
cra ſenectutē bona ꝙ ipa ē diligenter
venandā vz ꝓmo ē liba ſenectus

Dicit
medica
modesta
casta
liba

iuen

incontinens
insolens
expers
penitens

tie

in ſanctis ſenibꝫ venanda ſt me
dicamē in ſobrietate. Unde Sen
eca ad Lucilium. Gracias ago ſenectuti quod
debebam velle nō poſſe ceſſare ea
debet in ſeruitute quodam voluptatis quā
laſciuiae quaſi in illecebroſa pla
cuit iuuentute. Unde Sen̄ 2. de
clamacionum declamacione 6. Adoleſcens luxu
rioſus peccat ſenex inſanit. Unde
Tullius de ſenectute. O pꝛeclarū munus
ſenectutis etatis ſiquidem aufert amod
ꝙ ē in adoleſcencia viciosiſſimum i. libi
dine corrig͛. In comedia qꝫ nō ſenec
tutis dicit Ambroſius in exameron libro 5
Senibus in quiete ē in bonis moribus dul
cor in conſilijs vtilior in conſtancia
ſublimior mortis pacior ad reprime
das libidines forcior. Ipa quoqꝫ
infirmitas corporis ſobrietas ē mentis
Quare caueant hec ſenes etate et
iuuenes virtute illud ꝙ Ambroſius dicit
ad Valentinum. Erubeſcat ſenectus
quę ſe emendare nō poteſt. Nō cū ami
cos comendatē amorē ſed morū
Sunt cum quidam ſenes ita mali ſpi
ritualiter in voluptatibꝫ ꝙ dolent vt vi
detur ꝙ nō ſunt vt ſolebant ad voluptates

potentes delectantur audire et fabu
las de turpibꝫ delectantur imagi
nari de vilibus. Et ſi nō valentes
tes carnibꝫ delectantur in corde ſic
illi qui ſperant operacione fruuntur
imaginacione. Quarto notandum ꝙ de pam
mirabiliter ē in ſene qꝫ in iuuene.
Unde Auicenna dicit de flebotomatibꝫ
parte 1 c 28 Et dicit ꝙ in hyeme
pauciores ſunt egritudines quam in
eſtate morciferę nō magis in hyeme
Et videtur ꝙ in eſtate propter quidem
occaſione ſunt egritudines in hyeme
vero nō qꝛ per occaſiones aliquas diger
untur in hyeme. Unde illa que
ſunt a maiore occaſione multo peiora
ſunt et magis deſtructiua. Quando
aut ſunt que in hyeme eueniunt
et ſpeciā in eſtate ſunt. Sed ſenes iuueni
bꝫ frequencius egrotant. Cum ꝙ in eis
ebriūs egritudines fiat infirmitates
connaturales. Macrobius ſanitas
corporalis ē equalitas humorum. ita
ſanitas ſpiritualis ē temperancia paſſio
num et diſtemperancia eorum infirmitas
ſpiritualis. Eſtas ē iuuentus hyems
ē ſenectus. Unde dicitur ꝙ plures et
frequenciores accidunt ſpirituales infir
mitates in iuuene qꝫ in ſene quam
multo plures ſunt occaſiones tam ex
complexione calida qꝫ ex iuuentute ex
periencia. Sed eciā iſte infirmitates ſunt
multo curabiliores in iuuenibꝫ quam
ſunt in ſenibus qꝛ ſi accidant in ſe
nibus vix curantur. Exemplum de Salo
mone 3 Regum xi c. Ubi dicitur cū eſſet ſenex
depravatum ē cor eius per mulieres ea
ē qꝛ tales infirmitates ſpirituales
procedunt ex magna malicia. Tales
fuerunt illi ſenes de quibꝫ Danielis 13
dicitur Quia egreſſa ē iniquitas a ſeni
bus iudicibꝫ qui videbantur regere
populum. Et ideo ē notandum ꝙ ſtatus

bn vivendi acquirendo scilicet in iuventute
si homo velit sancte vivere in senectute
nec ab decetate mens consideret quia quidam
qui in iuventute evasserunt in senectute
turpiter ceciderunt. Sicut ille qui 60 a-
nis virgo vixerat et in 60 annis corrup-
tus obiit ipso anno. Et ideo signanter
orat ps. Ne proicias me in tempore senec-
tutis. ¶ 2o venanda est senectus per supple
moderamen insolentie. Omnes enim boni
senes arguere debent insolentes et in-
formare sine timore. Unde nar-
rat Valerius li. 6 c. 2 de quodam sene
qui de his que suis temporibus apud roma-
num populum agebantur liberrime loquebatur
increpans arguendo et [illegible] di-
scernens facta maiorum. Hic cum ab aliquo
moneretur qua audacia ita effronte
diceret omnibus veritatem, ille inquit duc-
unt res licentiam in presenti, orbitas
et senectus. Voluit dicere quod ille qui
est iuvenis et aspirat ad ardua
spectat promotiones et officia necesse
habet adulari, sed ille qui iam fuit
senex. Et ideo senibus debet
auctoritatem. Item senex habens filios
vel filias promovendas licet non possit
tamen pro prole sequenter mentitur vel silentio
dissimulat veritatem. Sed autem qui prole ca-
ruit et senex sine prole semper fuit. Et ideo
a veritate dicenda nullum offendere
potest. Sed etiam modernis temporibus non tantum
iuvenes obaudire non obedire no-
lunt senioribus. Et verificatur illud
Ysa. 2. Tumultuabitur puer contra
senem et ignobilis contra nobilem. Non
sic erat antiquis inter romanos sicut nar-
rat Valerius li. 2 c. 1 ubi dicit quod taliter
iuventus senibus ita cum summo honore
[illegible] tamquam omnes maiores natu
communes adolescentium essent patres.
Ideo autem dicendum [illegible]
sunt specialiter senex irreligiosus et
adolescens sine obedientia. Sicut

dicit Tullius de senectute. In hoc
melioris conditionis est quam quod sperat adoles-
cens ipse consecutus est. Ille vult diu vive-
re, iste diu vixit. Quamquam in quodam nec
diuturnum videtur quod habet in quo est ad
communem. Sed quales senes debent esse
quibus nunc debetur honor reverentia
et amicitia docet Tullius in eodem. Se-
nectus inquit honesta est cum suum ius
retinet sicut adolescentem in quo est seni-
le ad sic et senem in quo est adolescen-
tis ad [illegible] quod qui sequitur cor-
pore voluptates senex esse poterit
animo numquam. Unde metrice dicitur. Res est
grata senem iuvenilem esse iocosum
Gratius est iuvenem moribus esse se-
nem. Unde adolescente [illegible] ad esse
senectutis et in sene ad iuventutis.
Et sic senes cum iunioribus laudent
nomen domini. [illegible] tamen senes ne
solo suffragio etatis solo pro proximis
et amici honore [illegible] auctoritatem ad
alios [illegible]. Unde dicit Tullius
Non cani nec ruge auctoritatem repente
arripere possunt sed honeste acta et superi-
oris etatis fructus capit auctoritatis
extremos. Et ideo virtutes in iuventute co-
gregande sunt. Iuxta illud Eccli. Que 2
in iuventute tua non congregasti, Et c. 27
quomodo in senectute tua invenies. ¶ 3o venan-
da senibus est temperamentum experientie.
Est enim senibus quidam thesaurus sapientie
experimentalis et per experientiam. Et ideo ubi de-
sunt senes et experti magna [illegible] da-
buntur consilia. Propter quod dicitur 3 Ethicorum.
Nemo iuvenes eligit in duces eo
quod non constat eos esse prudentes. Unde
in speculo Alexandri. Neos non sexage-
narius expertum dixit. Et hinc est quod
nec propter senectutem neque decrepitam
etatem presbiteri senes dicuntur sed propter sa-
pientiam. Iuxta dictum di. c. Porro. Unde presbiter
grece latine senex interpretatur non propter
etatem sed propter sapientiam quae in eis

Venanda senectus est moderamine insolentie

Denique venanda est temperamen experientie

esse debet. Et cum presbiteros sic et contra
malos senes seniores. Unde ad lit-
teram contra malos presbiteros pulchre et
eloquenter invehit Petrus in aurora et
loquitur contra antiquos senes qui precedunt
maturitate in annis et servant levi-
tatem in moribus. Bonos autem et mori-
geratos non tangit. Et dicit sic Canicies
eis est in mente nomen et alba non ...
retinet. Alba senectus fide albi in moribus
ore tribus vigore [illegible] Equat
tpa cana nunc corda dolo [illegible]
non sunt ipsis mista moribus etas Et
stupet senio non senuisse senes. Virt-
ti autem ipsius elegantes ibi ponuntur
quos [illegible] ne videor pocius alle-
gasse diffusius quam expressas. Unde aliquos
presbiteros et annos subiungit ipsius quos
expedit saltem semel audisse et dicit
sic Vix est de pingui [illegible] premissa
scriptura. Vit res seri veteres dolia
sunt dolos. Amant non annos illi non
vera fere. Non equus sed equos non in
opes sed opes. Et mensas libras non li-
bros religant [illegible] mortem non mortis
pena non [illegible] iuvat non alliat
eructare sed alia sed vorat plus in
psalmone quam psalmone legitur. Ipsos
versus allegat beatus dictione presbiter
et subiungit quod secundum hanc expositionem
tamen presbiter melius dicitur quam [illegible]
libere ter. Omnia ut [illegible] omnes senes
sumus ut esse senes meremur si
deus voluit licet hic non sit presbiteros
appetere absolute tamen ut [illegible] hoc
appetunt homines magis mori cum
[illegible] ne quam fidei. Et ita est
bonum cum conditores senectutis quos
ponit Aristoteles 2 rethorice audiamus Se-
nes inquit moribus et passionibus
sicut iuvenibus contrarii sunt quam con-
diu vixerunt et in multis decepti
fuerunt et experti in pluribus negocia
esse prava. Ideo nichil asserunt di-
cunt sed in omnibus opponunt forte et

omnia agunt remissius quam oportet et
omnia in tempus considerant et male
suspicantur propter incredibilitatem. Incre-
dibiles autem sunt eo quod multa mala
experti sunt et propter hoc ea neque amant
valde neque odiunt quam sic experti
sunt et magnanimi non sunt quam in
vita vita abiecti fuerunt et humi-
liati neque ad magnum et excelsum
sed solum ea que adiuvant natura se co-
cupiscunt et liberales non sunt quam ex-
perti sunt quod facile sit abicere natura
et difficile acquirere et timidi sunt
et naturali complexione frigidi enim sunt
Unde via preparavit senectus formi-
dini et ideo quam natura calidi sunt
sed iuvenes et audaces sunt. Ma-
gis amant vivere in ultima die quam
in prima. Quam concupiscencia eius et desi-
nit deficiat. Deficiat autem in eis tanto
plus quanto diucius vivunt et sunt
amatores sui magis quam oportet. Hec
enim pusillanimitas modus est qui in
eis viget. Et propter hoc magis amant
conferencia ad honestatem quam conferens
in eis bonum. Honestum autem spiritualiter
et iucundi et difficiles spei et
debilis concupiscencie et magis memorie vi-
vunt quam mori ut vita et adve-
nire sunt quam in spe vivunt que ad
vita disponit et inspabiles sunt quod
omnes sue debiles et misericorde con-
trarie putat et hoc inseparabile
non sunt autem lusivi sed magis planc-
tivi. Hec Aristoteles. Unde Innocencius de
vilitate condicionis humane. Senectu-
te familiares hec loquitur. Thesau-
ru in sepulchro ponit quam senes hec
dein faciat Senes facile provocatur
difficile revocatur. Cito credit et
tarde discredit tenax et cupidus
tristis et querulus velox ad loquendum
et tardus ad audiendum laudat
antiquos spernit modernos vituperat

penda quedat plida suspirat et amp
iatur torpet et infirmatur Et audi
poetam multa senem circumveniunt inco
moda Quod probat ipse quod autem nos con-
tempnendi sunt supplicandi sunt senes Nam
ista defecta sunt omnibus quos vel con
tales cum vel aliquando moriemur unde
Eccli 8 Ne spernas hominem in sua senec
tute etenim ex nobis senescunt Et
Levit 19 coram cano capite consurge
et honora personam senis ¶ 2o senec
tus est veneranda quia est libamen per
fecte Est enim libamen idem quod sacrifi
cium et libare idem est quod sacrificare Dicit
Hugo Omnis autem senex tenetur semper
in primis sacrificare deo vel saltem per
contritionem et disciplinam veteris vite
quod sacrificium deo spiritus contribulatus
Psalmus est sacrificium vespertinum De quo
loquebatur Apostolus 2 Thimo 4 Ego enim
iam delibor et tempus mee resolu
tionis instat Unde Sen ep 70
Imaginatur quod vita nostra est quasi navigium
in mari et quod qui diu vivimus tandem
in senectute applicamus ad portum et
tunc sicut naute recolligunt in sentina
et vasa navis quibus navigaverunt
ita debemus nos spiritus motus et
meditationes cogitationes et sollicitu-
dines seculares recolligere totaliter
ad nosmetipsos et ad dubios se vivere
Unde dicit sic Incipiamus vasa
in senectute colligere in freto hoc enim
maris incipimus moriamur in portu ¶ Sed
quod est in vicesimo contra diversa genera senum
Quorum aliqui senectutem accusant ut
ea parant persone contrarie abstine
appetiunt hunc contra quos loquitur
ta Sen quod Tullius sic accusat Tul
lius in libro suo de senectute dicit sic Tamen
in omnibus stultitiae ... acci
piatis est quod omnes etatem ut adipis
cantur exoptant eandem adeptam
accusant Et Sen ep sua 8 talis

Senectus veneranda est libamen perfecte

consequenti loquitur de rideo ... Vespe
tamen dolor inequitat ... etenim
parum dulces ... gratia est
senis querela ... Seneca
de capite tuo tamen ... vides vespe
bas ... optas cum optares senec
tutem ... longam vitam sunt
quemadmodum in longa via et pulvis
et lutum et pluvia Sed dicas volebam
volebam vivere et carere incommodis omnibus
Vidit tam effeminata vox utrumque de
cet ut Sen ¶ 2o sunt alia senes qui
senectutem dehonestant moribus puero-
rum Contra quos Sen epistola 40 secundum librum
3 secundum communes libros auctoritate homo
senum et vita puerorum Item ep 3 Desi
ne eadem velle que voluisti puer hoc
opus sit et cogitatio ... moribus
malis finem ... puer 100 annorum
in maledicto non sic nos bonum sed ...
supportemus vilitatem senectutis ¶ 2o
ca ... virtute De quo Sen
ep 62 Senectus lasse ... non
fracte nomen est Unde nos senas
in aliis etatis ... senatum
in corpore bene vivat ... in specie
viget animus et gaudet et multum
esse cum corpore ... et in contra
ipsa fiat de senectute ... ac de
flore suo ... bono
suo ¶ 2o per senectutem acquirimus virtute
Sit docet idem Sen ep 107 Quis facere
solebant quem sequi ceperunt et vo
lunt tempus celeritate ... addag
senem operis sunt ... studia non est
ut estimes ulla etate aptiore
esse ad bonam mentem quam senectus
experimentis longis aut frequenti rerum
experientia domuit qui ad salutaria
mitigatus affabilis ... etcetera
2 Mach 6 de eleazaro ... ibi sobius
quod cepit cogitare etatem et senectutem emi
nentem dignam et ingenitam nobilitatem ca
niciem et moribus ... Lc 99

Alia senes dehonestant senectutem moribus puerorum

Placens deo factus est dilectus
et vivens inter mortuos trans-
latus est. raptus est ne ma-
licia mutaret intellectum eius aut
ne fictio deciperet animam illius. Quia
mundani possent probabiliter admi-
rari quare valde morigerati iuve-
nes subtrahuntur ubi peccatores et in-
iusti usque ad decrepitam etatem aliquando
perducuntur. Ideo sapiens sancto spiritu edoctus
racione huius eventus assignat contra
homines seculares quod solent
iudicare quod iniustum est quod deus bonos
citius subtrahit et malos diu per-
mittit vivere. Et circa hoc duo facit. quia
primo excusat divinam iusticiam. 2o accu-
sat mundanam maliciam ibi [illegible]
Circa primum assignat tres raciones et quare
deus bonos non permittit
senium exspectare. vel primo divinam
amiciciam sapiente ad premia.
2o approximi maliciam allicientem
ad crimina. et 3o ~~acquisitam~~ acquisi-
tam iusticiam sufficientem ad vitam.
2a assignatur ibi Raptus est
et 3a ibi Consummatus in brevi. Dicit ergo
placens deo factus est dilectus. quasi di-
ceret. quare iustus tollitur ab
hac vita. quia est placens deo
persona vita factus dilectus per graciam.
Et ideo dignus est vocari ad eterna.
Cant. 2. Dilectus meus michi et ego
illi qui pascitur inter lilia. et vivens
inter peccatores bene et virtuose. quod
est valde laudabile et difficile. Philipp.
2. Simplices filii dei sine rep-
rehensione in medio nacionis prave
et perverse. et ideo translatus de terra
ad celum. Consequenter ibi Raptus est.
Ratio causam addit vel approximans ma-
liciam allicientem ad crimina. Propter hoc
enim quod ab de malorum societate
removentur inveniunt [illegible] sanctitatis et
consuetudinis bone vite. Unde primo

allegat periculum mali consorcii. 3o
assignat modum qui tradit unam ibi
Consummatus. Circa primum dicit Raptus
est ne malicia mutaret intellectum eius
et ne malicia corporis quasi diceret homines mu-
taret intellectum eius practicum. cuius ratio est
quia ~~corrumpitur~~ corrumpitur ubi in homine
Unde personis pluribus corrumpitur aliquando
per actus de ordinacione. Primum tangitur
cum dicitur Ne malicia. 2m cum dicitur
Aut fictio. Intellectus enim practicus est
principium operandi. Unde quando ita est
quod prava practica corrumpitur in homine
omnia facta sua fiant prava. Et ideo quia
rectam iudiciam corrumpitur per malam
concupiscentiam et acquiritur habitus con-
trarius virtuti ibi est etiam malicia et lon-
ge peius est quando quis pervertitur ex com-
passione. Aut ne fictio deciperet
animam eius. fictio est in illis qui male
operantur in quibus tamen recta estimacio-
nis est corrupta quia operantur mala con-
tra conscienciam scientes se mala facere. Utrique
istorum pertinet ad maliciam. Dicens
est quia necesse in hac vita oportet vivere
inter peccatores quantumcumque homo sancte
at ad creacionem peccatorum quod semper
erunt aliqui mali bonis commixti
in omni societate. Dicit de Augustinus ad
Vincencium donatistam. Et
ponitur in canone [illegible]. Simpliciter
inquit vigilo disciplina domus
mee. homo sum inter homines vivo nec
michi arrogare audeo ut domus
mea melior sit quam archa Noe. ubi
tamen inter octo homines unus reprobus inven-
tus est. aut melior sit quam domus A-
brahe. cui dictum est Eice ancillam
et filium eius. aut melior sit quam do-
mus ysaac. cui de duobus geminis
dictum est Jacob dilexi. esau autem
odio habui. Simpliciter autem fateor
coram domino deo nostro qui
testis est super animam meam. ex quo deo

fuit accepi · quam sicut spiritualem corporaliter
sunt meliores quam qui in monasteriis
perfecerunt · ita non sunt peiores corpora-
libus quam qui in moribus defecerunt · Et
ideo in quacumque societate homo ponatur non
poterit omnino evadere quin inter peccatores
consistet · et ideo oportet praelatos vitia
malorum corrigere · et quod non possunt
corrigere sustinere · Nam tales deus qui est
iudex superior reservat · Unde Gregorius
20 moralium c 18 · Nullus perfectus est qui
inter pravitates proximorum mala patiens non est
quia cum equanimiter aliena mala
non tollerat ipse ... per impatienciam testis
est quod a bono plenitudine longe
distat · abel quippe esse renuit quem caym
malicia non exercet · Sic grana sub
paleis premuntur · sic flores inter spi-
nas producuntur · rosa que redolet cre-
scit cum spina que pungit · Duos namque
filios habuit primus homo · scilicet unus re-
probus · et alter electus fuit · Tres quoque noe
filios archa continuit quorum duobus in humi-
litate persistentibus · unus ad fratris irri-
sionem venit · Duos filios abraham
habuit quorum unus innocens · alter fratris perse-
cutor fuit · Duos quoque ysaac habuit
unus in humilitate fundatus · alter non
sed nascens reprobatur · Duodecim
filios iacob genuit quorum ex eis
unus per innocenciam venditur · ceteri per
maliciam non fratris venditores fuerunt
Duodecim quoque apostoli in ecclesia sunt sicut ele-
cti ne inprobati maneret unus eis ad-
mixtus est qui eos persequens probaret
Sic namque iustus peccator cum malicia vi-
git sicut cum in fornace aurum palea
cum ~~...~~ igne succenditur et ingitur et
quia ardet palea aurum purgatur
Hinc autem in vite boni sunt qui in boni-
tate persistere et inter malos possunt
Dicit Gregorius quando 1 moralium c 11 · Neque enim
valde laudabile est bonum esse cum
bonis sed bonum esse cum malis · Sicut
enim commemorat culpe est inter bonos

bonum non esse · ita immense est preconii et bo-
num inter malos extitisse · Job 30 frater
fui draconum et socius strucionum · et
Canticorum 2 · Sicut lilium inter spinas ita amica
mea inter filias · Dicendum est per tertium est

De — rebellione / dissolucione / pugnacione — ad — reconciliacionem / religionem / quietam — vitae

Deus electos suos transfert tripliciter · Primo
transfert existentes in statu peccati et in
iusticie sive originalis sive actualis ad sta-
tum gracie et penitencie · sicut victores rex
expulsos profugos et proscriptos et in
extraneis regionibus vagantes revocat
gratiose et ad proprias reconciliacionem ad-
mittit · ita christus suos rebelles re-
cedentes a deo per peccatum et exulantes
in regione dyaboli et in regione umbre
mortis transfert misericorditer in regnum
suum et repatriare permittit · De isto exu-
lis translati fuerunt paulus · petrus · mag-
dalena · matheus · et multi alii · inter
quos Augustinus de quo sic legimus in-
venit se Augustinus longe esse a deo in re-
gione dissimilitudinis tamquam audiret etc.
De ista translacione Colossenses 1 · Eripuit eos
de potestate tenebrarum et transtulit in regnum
filii sui · In tempore yemali in tempore frigido
quando omnia sunt quasi semimortua · tunc prius
deus ortulanus transfert de loco ad lo-
cum bonas arbores primas et herbas
evelles eas radicitus a terra in qua
steterunt primo · ac per talem transplantacionem
aliquando steriles fiunt fertiles et fructuose
que prius fuerunt steriles et inepte · Tempus
yemale et frigidum est tempus tribula-
cionis et adversitatis · Christus est mo-
raliter ortulanus sicut estimavit maria
Johannis 20 · Iste ortulanus immittit quandoque
peccatoribus yemem tribulacionis infir-
mitatis et angustie · et sic transfert
eos per confessionem et contricionem
in ortum ecclesie et facit eos fructife-
ros et fertiles qui prius et steriles
extiterunt · Johannis 3 · Translati sumus de

Sed in quacumque societate homo ponatur inter peccatores consistet

Deus transfert electos de rebellione ad reconciliacionem

demorte adiuita qm diligimus ¶ 2o
tusfert deus electos suos de dissolucione
ad religionem sicut ortulanus arbores
plantas delicatas fructus optime ppe vi
am et in loco qui ubi frequenter mo a
bestiis leduntur mo aribaldis excutiuntur
ergo stat sine diminucione in via qui ita
quod intus aut vix perduat fructum suum
ad maturitatem qui ledutur in gmibus
qui germinat vel in flore qui floresat
vel in fructu qui maturesat Ideo cum
plantam transfert in viridarium vel in
ortum suum bene gclusum ut fructificet
integre sine impedito fructus totus
ad usum dni reservetur ¶ Isto modo modo
cristus aliquam videns personam aptam ad
fructificandum in terra que stat in mundo
qui est via qua omnes transeunt per
gemmas et flores per sanctum propositum
per multa bona proponit facere quod statim
leditur a bestiis i. bestialibus hominibus
dativis voluptatibus huiusmodi vite vel ex
cutitur a ribaldis an fructus matu-
ritatem et impeditur et agitatur a per
simis mundanis hominibus sic quod vix
aliquis fructum boni operis perduat ad
maturitatem Tales igitur cristus transfert
aliquando in ortum sancte religionis
De quo Cant. 5 Veni in ortum soror
mea sponsa messui mirram meam
cum aromatibus meis ¶ In isto ergo orto
sunt mirre penitencie et aromata sancte
doctrine De hac translacione in ps.
Vineam de egipto transtulisti de egip
to i. de tenebris mundanis ¶ ¶ 3o de
us transfert electos suos de peregrina
cione ad quietacionem Videmus enim
aliquem hominem qui in aliquo officio
humili seu laborauit promovet eum
ad aliquem excelsum statum et preciosum pla
bet suo ut in clericis fit cum promoni
ad ecclesiasticas dignitates sicut in laycis
dat eis honores seculares reddituum
officia et mancia ut sic de labore
transferatur ad requiem ¶ Isto modo cristus
illos qui semper in hac vita laborant

Deus transfert electos de dissolucione ad religionem

transfert finaliter in requiem regni
celestis Eccl. 44 Enoch placuit deo
et translatus est de hac translacione loquitur
presens lectio Lectio 7a.

Fasinacio enim nugacitatis
obscurat bona et inconstancia
concupiscencie transuertit sensum sine
malicia ¶ Postquam supra sapiens declarauit
maliciam periculosa esse quoniam cum
peccatoribus comparatur hic ostendit per quam
viam boni a malis recipiuntur in pugna
cione Notandum enim in homine duo principia
cognicionis et nutricionis intellectus
et sensus et utrumque principium cognitiuum
habet suum appetitum intellectus habet suum
appetitum i. intellectum et sensus appe
titum suum sensitiuum sicut patet 2o de anima
Cum ista duo principia sunt potencie anime
reguntur virtuose prima tota est con
uenient ordinata ad deum quod ad est
recipienda bona persona quando autem duo
inueniuntur inter mundanos istorum prin
cipiorum infectiua sensus est viciosa lasa
uia in lasciuias 2m est viciosa diui
sitas i. concupiscencia sensus est decepta
in formatis inpercepta 2m est dece-
ptoria delectatis rei sensibilis per primum
corrumpitur pars intellectiua ut tota parte
per 2m pars sensitiua De primo dicit de appe
titu intellectiuo quo racionabilis voluntas in
tellectiua ut tota parte vole complet
titur Dicit sic Fasinacio enim nugacitatis
obscurat bona ¶ Ubi notandum quod bona
sunt triplicia scilicet naturalia supernaturalia
et acquisita ¶ Naturalia potencie naturales ani
me quod quinta De quibus 2 et 3 de ani
ma Supernaturalia sunt tres virtutes
theologice fides spes et caritas 1 Cor.
13 Bona vero acquisita sunt sicut et vir-
tutes morales in quibus tota perfeccio
consistit Et homo qui habet ista tria bona
perfecte esset bene potens ad regendum bene
virtuose in vita ista habet tria naturalia
acquisita et gratuita Sed nec ad aliquis

Triplicia sunt bona naturalia spiritualia acquisita

tritanus cum mundo deceptus consideat quantum-
cumque sit bonus. Ecce quod dicitur sapientie
in lectione hodierna fascinacio enim nu-
gacitatis obscurat bona. Fascinacio
id est infectiva visio alicuius persone no-
civa in se non latens per radium visualem
nocumentum rei vise. Et istomodo sole-
mus dicere quod maliciose vetule tenel-
los pueros inficiunt solo aspectu. Et
sic loquitur Virgilius in bucolicis: Nes-
cio quis teneros oculus michi fascinat
agnos. Dicit enim Avicenna quod anima
alia per imaginacionem immutat ocu-
lum quem est membrum tenerum et spiritua-
le et oculus infectus immutat aerem,
aer autem infectus immutat tenerum
corpus infantis et immutat provo-
cando puerum ad nauseam et sepius
ex repentino mutamento consumitur.
Istius igitur dicitur fascinare ad literam.
Nugacitatis est autem assiduitas dicendi
nugas. Nuge autem sunt truffe verba
vel ad nichil apta vel saltem narra-
ciones lusiore que nichil valent nisi
ad ludum. Est ergo intellectus istius litere
quod perfectus homo tamen bona predicta si se
det secularis pro deficali deputari ad
malum. Quia dicitur quod fascinacio id est
occulta et infectiva decepcio nu-
gacitatis id est vanitatis mundanorum non
nisi per vane loquentem obscurat bo-
no contingit statim tamen bona predic-
ta naturalia gratuita et moralia. Quia per
obscurat ista que fecit homo qui fasci-
natur et ludificatur. Nam homo corpus
ipsius prosperitate videt valde bene
quod aliquis male faciant. Dicit bene fasci-
natus quod aspicit et per vitam suam sanctus
esse sibi videtur. Unde michi vi-
detur non est corruptum quando dampnis
ludificatum id est quando dampnis obscuratur.
Et est tamen quando prudentes mundi de-
cipit se esse in periculis magnis aliqui
quando circa multis malis aliquando carere

gibus et opibus et tamen non possunt se
excellere. Fascinati enim sunt a vicia prosperi-
tate per quam obscurantur bona naturalia
gratuita et moralia. Secundum aliquem corrup-
cione utitur. Est varia mutacio volup-
tatis. Sic temptacionis delectacio rei sensibilis.
Si enim homo haberet pacem respecte quantum mo-
ratur in seculo vini gaudium voluptatis
esset. Est tollerabile malum. Sed non sic est
quod una temptacione sedata statim surgit mox
surgit alia: vel cum intrabit contra
potatores vel luxuriosos vel ambiciosorum
vel detractorum vel cupidorum velit no-
lit per se commisceat in mundo et
tunc est vehemens labor et difficul-
tas in tam continuis luctis repor-
tare victoriam. Et ideo sequitur secundum
literam: hec quod sequitur contingit per incon-
stancia concupiscentie subvertit sensum sine ma-
licia. Hic est sensum innocentis et bonum de
subvertit sensum sensus enim hec naturalem
appetitum vel regatur a racione. Unde
licet racionis debet precedere sensum quando
autem sic est quod sensus precedit racionem sensus
tunc subvertitur et pervertitur. Et hoc fuit de
sensu sine malicia id est de sensu innocentis
non corrupti maliciam aliorum obscurat bona.

Istud quod certa bonorum decepcionem decepit discerning nos — ·k·
iudicium mundanorum. Cum enim sint tam
bona sibi gracie nature et fortune. Bona
fortune sunt minima bona nature media bo-
na gracie maxima secundum Augustinum. Et tamen mun-
dani non sic iudicant. Quia ponunt econtrario. Bonum
de divite Luce 12 quem dixit ait anima
mea habes multa bona posita in annos
plurimos comede bibe et epulare.
Dixit autem ei deus: stulte hac nocte ani-
mam tuam repetent a te que parasti
cuius erunt. Et sic est omnis qui thesau-
rizat et non est dives in deo. Iste glo-
riatur dives tamen stultus et deceptus.
Fuit iudicans temporalia esse bona mag-
na cum illa bona tamen magna sint qui-
bus efficitur homo dives in deo quod
per bona hic de bonis thesauro cordis

sui prefert bona. Ita non isti qui decep
tionis quae homines bona temporalia iudi
cant esse magna. spiritualia non cum
maiora sint iudicant minima accipi sicut
per exemplum quando contingit sicut contingit visui. Cum enim
oculus videt rem per medium diuersis
dyaphonitatis continere valde male
iudicat de re. Sicut apparet de ba
culo cuius una pars videtur oculo per me
dium aerem et alia per medium aq
uam. et ideo iudicat quod baculus sit frac
tus. Preterea quando oculus videns est
in medio raciori et res visa in medio
densiori. res visa apparet ~~minor~~ maior quam
sit in rei veritate. Sicut patet de denariis
visis sub aqua. Cum autem econtrario oculus
videns est in medio densiori et res
visa in medio raciori. res visa apparet
minor quam est. Sicut stelle que sunt max
ima corpora preter nobis apparent non
solum propter distanciam sed quia est subtilius
medium in quo situantur et per quod
videntur quam est multo subtilius quam aer
in quo est oculus noster. Videntur enim
mediante spera ignis que est subtilior
et racior quam aer et mediantibus
speris celestibus que sunt maioris dya
phonitatis et transparencie quam sit aer.
Sic(ut) modo exteriora bona cum sint
corporalia et delectaciones de eis
accepte sint corporales que sunt in re
bus corporibus quam oculus mentis
qui est intellectus purus et malis sit
diciatur de causa. Ideo videntur nobis maiora
quam sint. Bona non econtra cum
sint spiritualia et consolaciones de
eis accepte sint spirituales a deo
qui est summe spiritualis nobis immisse ideo
videntur minora quam sint. Et ideo
signanter dicitur Ecclesiastici 21. Cor fatui
sicut vas confractum et omnem sapientiam non tenebit. Secundo de
capiuntur mundani multo turpius
estimantes voluptates carnis delec
taciones bonum hominis principale. Contra
quos Seneca epistola 3 racionabiliter arguit
sic primo sic aut ista bona non sunt que

Bona temporalia iudicantur maiora spiritualia minora

vocantur aut homo felicior est deo quoniam
nullam que parata sunt nobis non habet
in ipsis deus. Nec enim libido ad illum
pertinet nec epularum lautitia nec
opes nec quidquam ex hiis que hominem in
escantibus et vilitate voluptate
ducunt pertinet. Sed impossibile
est bona deo deesse. Ergo ista falso
vocantur bona. Secundo sic. Adhuc quod mul
ta que mali bona videri volunt animalibus
quam hominibus pleniora contingunt. Illa
cibo avidius utuntur venere non ea
fatigantur. Viribus illis maior est et
equabilior firmitas. Sequitur ergo quod
multo feliciora sunt homine. Et subdit
non est summa felicitas mea in carne.
Vera ipsius dona bona illa sunt vera que ratio
dat solida ac sempiterna. Et ideo
infra capitulo 13 concludit. Vere felicitatis
hominis est perfectio et consumacio virtu
tibus. Unde et ratio perfecta est proprium
bonum hominis ceterum illi cum animalibus
commune sunt. Verbi gratia si homo est fortis et
leo fortis est. Si pulcher et pavo
nes formosi sunt. Si velox et equi
veloces similiter sunt. Est ergo in homine
proprium ratio. Unde quid proprium homi
est proprium hoc est perfectus quia unumquodque
tunc est bonum cum suam propriam perfectionem
est bona. Et ideo Michee 6. Indica
bo tibi o homo quid sit bonum et quid
dominus deus tuus querat a te utique fa
cere iudicium et diligere misericordiam et sol
licite ambulare cum deo tuo. De
filiis non mediocriter nec prius Boecius
de disciplina scolarium in fine ubi
narrat de uno qui omnia voluit facere
vnus solus respondit quia non potuit in
fine si voluit esse asinus postquam
omne genus humanum expertus est etc.

Consummatus Lectio 23
in brevi expleuit tempora mul
ta. placita enim erat deo anima
eius propter hoc properavit educere
illum de medio iniquitatum. precedentis

Et dona bona vera animalibus amplius contingunt quam hominibus

prius secundum duas causas assignat qualiter
ipsa viri aliquo subtrahuntur a vita is-
ta est in iuvenili etate vel diutina ac-
cidia et mundana malicia. Hic consequenter
assignat 3am scilicet superius sunt divisi-
vel diuina iustitia. Et circa hec duo facit
quia primo exprimit cause conditionem 2o effec-
tus expressionem. Dicit ergo primo quod iustus quamvis
erat primum dicit sic: Consumatus in brevi
explevit tempora multa. Sunt peregrinos ad unum
locum euntes cum diversa velocitate et tar-
ditate. Ita unus aliquando tantum fecit in me-
se quantum alius in dimidio anno. Sunt
etiam quidam peregrini qui peregrinationem
suam faciunt delicate. Diu dormiunt
de mane et secundo cubant de nocte fa-
ciunt dietas parvas et visitant compota-
tes vicinos et tales sunt nimis tardi-
venientes. Peregrini sumus omnes in psalmo
Advena ego sum et peregrinus sicut omnes
patres mei. Contingit autem quod aliquis
diu vadit et tarde vadit etiam si
quis diu vivit et remisse et lente pro-
ficiunt. Alii modicos quod vadunt
et velociter sicut iuvenes in tempore devoti
qui plus merentur apud deum in anno
quam unus senex remisse vivens in decem.
Et de tali iuvene moriente verifica-
tur textus illius lectionis Consumatus
in brevi etc. Sunt stellas erraticas in
que velocior est scilicet luna in brevissimo
tempore quia in mense complet cursum suum. Illa
que est altissima tardissime consumat
cursum suum scilicet saturnus de scibus quod motum suum
complet in 30 annis. Sic persone humiles
motus suos in deo prius caelo complet
persone alte et nobiles in seculo quae
conversantur in magno comitatu cum pompa
ambulant et ideo tarde moventur in
deum. Et alii minus tarde moventur
sicut timentes eum. Contra quos dicitur Ecclesiastici
v. Ne tardes converti ad deum et ne
differas de die in diem. Sunt septima et lo-
ma ascendendo illud dicitur esse maio-
ris virtutis quod in brevi tempore dividit me-

dium medium per quod tendimus ad celum
et mundum. Unde ille qui mundum brevi-
ori tempore vidit et perfecit ascendo nulli
dubium quin est maioris virtutis et amoris
ad deum. Sicut quidam iuvenes qui statim ut
mundi senciunt difficultates et neces-
sitates ipsum relinquunt et ad religionem
confugiunt magne virtutis fuisse se osten-
dunt et non de quolibet tali sicut dicitur quod
Consumatus in brevi explevit tempora multa. Et bre-
viter consumatus sicut mali quantumcumque diu
vivant semper sunt inconsumati et imperfecti
ita iustus licet parum vivat semper est iustus
consumatus et perfectus dicitur. Et iste bre-
viter de iustis superius consequenter nimi
inconsumati. Et pro oppositum Cap. II. Mors
te mi te iusta comparata est quod de sicut ex-
poni de presente in seculis penitentibus
si tamen assit gratia et vehementia penitendi.
Debuit enim Sexti Julii Frontini strategematum li. 3
c. 1 de Marcho Catone. Tale belli
cautela cum esset in hispania et vi-
deret se quoddam oppidum posse occupare
si illud ex improviso invaderet festinavit
se quadriduum fugere et subito in hostes
quorum biduo per vias difficiles mon-
tes et nemora rediit. Et hostes suos
nichil tale metuentes oppressit tamen
tam facilis eventus requirentibus ratio-
nes ita vincebat rudit. Tunc illos vic-
toriam victoriam adeptos cum quadriduo
iter biduo arripuerunt. Modo quod
per quatuor dies elongamus nos a deo
peccando cogitatione locutione opere
et obmissione sicut cum consideremus
reputamus nos demones se sentire quod op-
pidum celeste nobis inclauserint quod
tamen desperdeamus acquirere. Unde quod res-
tat facere est nichil aliud nisi fugam
quatuor predictorum dierum biduo recompen-
sare et ad deum redire. Primo a nostra
per quatuor dies vel perplexitatem locutionem
operis et obmissionem recessimus possumus
tamen si volumus in duobus diebus redire
vel per contritionem et confessionem. Nam

Satisfactionem condignam deus nemo non
exigit sed per multiplices indulgencias
et pietates opera redemptionis possimus
si volumus eam quod valeat pena pro tpe
brevi pro peccato pro mortali peccato pro quo primo
pro tpe multum debebat. quia ut Eccl.
prima. in brevi exple. t. mi. Et is
causa desine penitere qua ecclesia dei
nocte subiungit. placita erat
deo anima eius. i. placuit deo iuste et
innocenter vivendo valeat pecitendo. Et
quia sic est. ideo propter quod premissa in media
vite diuina amica sapiente adpro
nia. malicia mundana alliaci
te adorna. et personale iustiam sus
ficiente ad vitam. Properavit deus
educere illam de medio iniquitatis. i. pla
cuit deo propter ista educere eam de loco
certaminis in quo dispicit victor in palestra.
qui omnes contrarios superat educatur
de medio ad gloriam. et datur ei corona.
De medio iniquitatis. in quo habitat. i. hominum
et demonum perversorum et maxime
hominum malorum qui magis sanctum virum
impediunt quam demones. Unde Crisostomus
in opere imperfecto. omelia 22. Attendite vo
bis ab hominibus qui quibusdam pes
simis malis. et super omnia mala
homo est pessimum malum. homo enim pe
ior est quam ipsemet diabolus. Dyabolus
enim si videat iustum non est ausus ad
eum accedere. homo autem malus quamvis
hominem sanctum videret non solum eum
non timet sed magis contempnit. Non
enim dyabolus homini prestat virtutem sed homo
dyabolo. Arma enim dyaboli est malus homo.
sicut enim homo sine armis non potest fa
cere contra hostem. sic dyabolus sine homine
non potest ad contra homines sanctos. Unde Crisostomus.
Placita erat deo anima eius. Ubi notandum
quod anima humana et deo preciosa indi
catur ex tribus videlicet. Primo ex eius do

v.

placita

	dolorosa amissione	
Ex eius	diligenti inspectione	ne
	karissima redempcione	

Homo malus est peyor quam dyabolus

losa amissione. Sapiens enim non
multum dolet de amissione parve rei.
Cristus autem sapiencia dei patris plus
de dolore inclinavit de amissione ani
me pauculis qua si totum aurum his
panie perdidisset. nam multa talenta
auri suis temporibus perdita sunt. civitates
combuste et destructe de quibus non
tum iratum legimus flevisse. Sed
de perditione anime pauculorum in
civitate multum legimus eum flevisse.
Luce 19. Videns Ihesus civitatem fle
vit super illa. Ibi plangit regibus
et eis qui nesciebant cur plange
bant. sed copulat in rebus perpessis. Cris
tus quod amat animas. Sap. 11. parcis
eis omnibus quoniam tue sunt domine qui amas
animas. Secundo patet ex eius diligenti inspectione
sapiens enim non multum curat si perdat
ad vile sed cristus in tribus reruis perdit
mis animam perditam quesivit deus. Dum
quia 33 annis laboravit quasi in paupertate
vilitate et labore. Narrat fabula
quod Orpheus uxorem suam quesivit ubi
quando non eam invenit donec ad infernum
descendisset. Ita cristus eam animam huma
nam 33 annis quesivisset tandem mo
riens descendens ad inferna ibi ea
invenit. In psalmo. Domine eduxisti ab in
ferno animam meam. Tercio patet illud ex eius
cara redempcione per qua redimen
da cristus videns totum mundum non
sufficere dedit semetipsum. i. Cor. 6.
Empti estis pretio magno. Sed enim
deus humanam animam valde preciosa
et cara. In omni periculo spiritualia pro
dicatur deus animas custodire. nos non
custodit in medio in rebus corporalibus
vilium enim rerum custodia datur fa
mulis. Sed domino temporalia bona hominibus
eis malis deus custodia committit.
animas vero sic custodit quod se deligat.
In psalmo. Custodit dominus animas sanctorum
suorum. Et Sap. 3. Iustorum autem anime in manu

Deus diligit humanam animam super omnem thesaurum

dei sunt. Sicut autem deus maxime
caram habet animam humanam. ita per contra
mali homines animas proprias summe perpe-
dunt. eciam vendant suos sotulares
si fecerint quam animas suas. Unde augustinus
in quodam sermone. Quid est quod vis habere ma-
lum dices michi quod nichil omnino non uxo-
rem non filium non filiam non servum non
ancillam non tunicam postremo non ca-
ligam. et vis habere vitam malam. rogo
te prepone animam tuam calige tue. Quod
quarte articuli probat idem doct. phi. quia
homo malus plus diligit mortem
quam vitam quia mortem vult habere bonam
et vitam malam. Propheta. Qui autem diligit
iniquitatem odit animam suam. De modo
autem hominum presentium. Alii animas suas
perdunt. aliqui vendunt. alii impigno-
rant. aliqui pro nichilo dant. Pri-
mi sunt cupidi qui pro divicijs huius vite
exponunt se rapinis. furtis. et per-
iurijs. et falsis in racionibus suo-
rum et huiusmodi. Ecclesiastici 10. Nichil est iniquius
quam amare pecuniam. hic enim animam
suam venalem habet. Secundo sunt alii qui
animas suas perdunt. et tales sunt ocio-
si negligenter viventes et accidiosi
ad opus bonum non curantes nisi quod
una dies vadat et alia succedat.
Ecclesiastici 22. Est qui perdit animam suam
pre confusione. Tercio sunt quidam animam im-
pignorant. Ille enim qui impignorat rem
suam non intendit alienare dominium
proprium. sed tamen ad tempus alienet ad usum.
Et sic faciunt ista deditores qui corpus se-
natores et usurarij dant eis ad
tempus multis quidquid volunt dignita-
tes divicias et voluptates. tandem
senescunt fiunt debiles solvere non
possunt. quia vitam consuetam dimittere
nequiunt et sic finaliter pignus perde-
lis id est quando impignoratum maxime perde-
re compromittit. Est tamen nondum quod dua-
gna hominum animas suas impignorat pro-
dimittere. quia alij videntur pro volup-

tatibus huius vite. De quibus dicitur
Aliquis vendit se. et sunt prelati et curati qui
animas suas obligant pro animabus subdito-
rum. Regum unicuique dicitur 3 Regum
20. Custodi virum istum dicto pro subdi-
to. qui si lapsus fuerit erit anima tua
pro anima illius. Quarto sunt aliqui qui animas
suas pro nichilo dant. et sunt specialiter
et maxime. Hec anima cupiditatis recepit divi-
cias. luxuriosus voluptates. superbus et a-
bitiosus honores. gulosus cibum et po-
tum. Sed ista miseri nichil recipiunt
delectabile sed amaritudinem et dolorem.
Et ideo animam suam gratis dant. Dyalogo de
christo quoniam visitatur in iudicio quoque ani-
mam suam dedit pro nichilo. Sermo 92

Populi autem videntes et non
intelligentes nec ponentes
in cordibus talia quia gratia
dei et misericordia in sanctos eius et respec-
tus in electos eius. Divina permissio
et providencia electorum suorum gubernacio a
malis hominibus multipliciter iudicatur. Do-
lent autem specialiter arguere deum dicentes
iniusta homines sceleratos deos quod iustos
in presenti permittat affligi et quasi publice
occidi. iniustos non delicate et diu per-
mittit vivere in prosperitate. Super quo mirabile
est quod deus in presenti malos prosperare
permittit et bonos contempni et confun-
di in tantum movit tam philosophos quam poetas
quod quidam negaverunt deum habere providen-
ciam et omnia de rebus inferioribus et omnia
in istorum ista disponit pro fortuna et casu
irracionabiliter agitari. Super quorum persona ex-
clamat boecius 1 de consolatione metro 4. O stel-
liferi conditor orbis etc. Conqueritur et
clamat sereno vultu a prima quare
deus motus corporum supercelestium so-
lis et lune et syderum ita uniformiter
regulat quod omnia sub certa lege tenen-
tur et eodem modo arbores et fructus et
semina quoque nascuntur in terra. comparare
iniqua soli homines videntur a divina
providencia sequestrari et fortune com-

mitta ad regendum q ex hoc patere
videtur q minus iustis dominatur et
reprobi iniustis. Ista autem eorum sc-
ientia fuit causa. com quos sequens s. ait
Et hec locus quod nullam aliam vitam sperantes
nisi istam illos iudicaverunt esse mundi quos
semper quos in ista vident prosperitatibus
malorum attentos. Ista ergo dubitacio con-
rudis sepius facta in hodierna leccione
ostenditur quod procedit ex ignorancia hominum
non ex iusticia dei regentis mundum. Et
ostendit hoc in isto quod deus permittat su-
os sanctos affligi ad tempus iuste ut
quod multo pacis glorie cedetur imper-
fectum. quod ista remuneracionem futuram
mali non intelligant. Deo dimitte-
re prime cum electos suos reprehendunt.
Dominus igitur primo in leccione ista. Nam
primo reprobatur reproborum ignorancia. 2o
declaratur divina iusticia ibi Cum gracia
De quo primo sic Ipsi autem videntes
i. ipsi videntes iustos tribulari. cum
multas tribulaciones iustorum. Et non
intelligentes primum quod eis da-
bitur in futuris nec ponentes talia i.
divinas promissiones in vita futura
in precordiis i. in affectu sanctorum
fide caritate formata. cum hoc credit
deo et id quod credit amat et operatur
talis ponit in precordiis dicta dei
Precordia enim ut dicit Ysidorus in ethimologiis
sunt loca vicina cordi quibus sensus
capitur. Ecc. 23 precordia filiorum qui
vota eorum et apud universalis cogi-
taciones illius. Hec est igitur ignorancia in
ex culpabilis reproborum qui non intelli-
gunt nec ponunt divinas promissiones
in precordiis suis i. in debita affec-
cione. Ecce qui plus non intelliges va-
pulabit. Sic ergo reprobatur peccatorum
ignorancia. Postea declaratur divina iusticia
Cum gracia dei et tangit tres effectus
sunt benivolencie gracie hominis. Primo
Veniam / Misericordiam / Respectum
prebet iuste viventibus. Ad Rom. 6 gracia dei vi-
ta eterna. Et in lucem (?)
hortamur vos ne in vacuum graciam dei re-
cipiatis. Immo permittebatur super quod ma-
dum plena est terra. Et Tren. 3 miseri-
cordia quia non sumus consumpti. Et respectum
in innocentibus. Luc. i. respexit
humilitatem ancille sue. Clara munera
dei gracia peccatores in mundo quod tanta signa
faciat peccatorem contra homines sic misericordia divina
non obstat. Tercia peccatorum primo
Concludit / Excludit / Includit
Concludit in iudicio.
excludit a regno. in-
cludit in infernis. Ex
opposita misericordia solvit a primo ne homi-
nem iudicans concludatur. tollit impedimentum
ne hoc a regno excludatur. et con-
fringit ligamentum ne hoc in infernis
includatur. Argumentum quod sit iusta
contra peccatorem determinativa. sicut fur-
tum invictum condempnat furem. et contra
tim iusticia condempnat. et misericordia condempnacionem
suspendit. et mediam sicut princeps
superior. Iaco. i. misericordia superexaltat
iudicium. et ait. Ps. Concludet quid
eam iam nolo et non sacrificium mundi
quod condempnassetis innocentes. 2o peccatum
excludit a regno. sed lepra ex-
cludit hominem a sanis quorum peccatis
impedimentum tollit misericordia hec anima
respiciendo. Unde Dominus dicit Iob 10 ego
sum ostium. Istud ostium frangit divina misericordia
cum baculis crucis et toto impetu quod
una pars descendit ad infimum et re-
liqua usque ad sepulchrum. In sacra
dicit Nemo virorum qui vocati sunt gus-
tabunt cenam meam. Contra dicit Epi-
atus ipsa. et in compelle intrare ut impleatur
domus mea. Luc. 14. 3o peccatum includit
dit in infernis sicut debitum non so-
lutum detinet hominem in carcere. Ius-
ticia dicit Amen dico tibi non exibis
donec reddas novissimum quadrantem
Luc. 12. ego misericordia ligamentum solvit
redimendo i. Cor. Empti estis pre-
cio magno. Iusticia dicit Condempnatur
peccator in infernum. Contra dicit Ipsa
inferni crucis domini animas eorum. Tercia

Argumentum determinativum quod iusta sit contra peccatorem.

in littera dicitur misericordia dei et
iustitias. ¶ Potest esse dubium circa il-
lud. Utrum in omni opere dei misericordia et ius-
titia concurrant. Videtur quod non. Quia in
iustificatione impii tantum apparet misericordia
et non iustitia. Quia omnis iustitia presuppo-
nit meritum. Sed iustificationem meritum non
precedit in impiis. Ergo etc. Item in opere
creationis neutrum invenitur. Non iustitia
quia illa presupponit debitum. Non misericordia
quia illa presupponit miseriam. Sed creatio non
presupponit. Item parvuli baptizati af-
fliguntur in infirmitatibus et in mor-
te et nulla ibi apparet iustitia quia libera-
ti ab omni peccato non sunt debitores
alicuius pene. Ergo iniuste talia patiuntur.
Item non videtur esse iustitia quod unus
pro peccato alterius puniatur. Et hoc facit
deus frequenter sicut pro peccato cham male-
dictus est chanaam filius eius Genesis 9.
Et pro peccato david quem populum numera-
verat periit [illegible] populus 2 Regum ultimo.
Item Exodo 32 Aaron et populus peccave-
runt in adoratione vituli. Sed populus fuit
punitus non autem aaron sicut ibi legitur.
Ergo deus fuit acceptor personarum. Item
Romanos 15 Dico christum iesum ministrum fuis-
se circumcisionis ad confirman-
das promissiones patrum gentes autem
super misericordiam honorare deum. Ex hoc igitur
conversione gentium sola fuit misericordia in
conversione iudeorum sola iustitia. Item
in predestinatione nulla est iustitia in re-
probatione nulla est misericordia. Ergo etc. Quod
probatur ad Romanos 9. Cum nondum nati
essent pueri aut boni aut mali
egissent non ex bonis operibus non
ex vocante dictum est Iacob dilexi esau
autem odio habui. Item iniustum videtur dare
meliori plus de malis et minus de
bonis et econverso peiori plus de bonis
et minus de malis. Et hoc facit deus
distribuendo temporalia. Ergo in tali distribu-
tione nec est misericordia nec est iustitia. Ad
oppositum est quod psalmista: universe vie domini misericordia

et veritas. ¶ Ad questionem dicendum quod misericordia et ius-
titia dupliciter accipiuntur. Primo large
et communiter. Alio modo stricte et proprie. Large
loquendo misericordia dei dicitur voluntas ben-
eficiendi creaturis. Iustitia vero dei dicitur
condecentia bonitatis sue circa creaturam. Et is-
to modo loquendo certum est quod in omni opere dei mi-
sericordia et iustitia concurrunt. Quia in omni
opere suo fuit secundum decentiam sue bonitatis
et voluntatem beneficiendi creature. Providendo
rebus cum eorum formas utiles et bo-
na sint etiam. Et sic iustitia et misericordia no-
mine large non sunt inter se opposita. Ymo sunt due
[illegible] Prologus n. Misericordia nascitur de
iustitia quia iustum decet sic esse bonum
ut parcendo sit bonus. Et sic dicit [illegible]
Similiter sciant quod universe vie domini misericordia
et veritas. Et tamen iustus dominus in omnibus
viis suis. ¶ Secundo accipiuntur iustitia et
misericordia stricte et proprie. Et sic misericordia dicitur
voluntas dei ad subveniendum miseris
propter meritum. Iustitia vero dicitur voluntas dei
retribuendo secundum merita et tamen merentur
et demeriti non sunt rationalis creature.
Manifestum est quod non in omni opere dei is-
ta duo concurrunt. Sed tantum in opere retri-
butionis que fit rationali creature de lege
communi. ¶ Ad primum dicendum quod iustificationem
impii precedit motus liberi arbitrii attri-
butionis propter quod aliqua ratione iuste videtur
quod deus sibi infundat gratiam. Similiter
etiam ibi ratione iustitie ex parte dei quia quo-
dammodo debitor efficitur penitenti
propter promissionem suam. Unde glossa super
illud psalmi: Iustificaberis in sermonibus tuis etc.
Deus enim hoc promisit ut peccatoribus
ut veniam petentibus largiretur.
Et sic iustificatio impii contra pro
parte ratione iustitie reperitur. ¶ Ad secundum patet per
dicta in positione quod in opere creationis in-
veniuntur hec duo large non stricte.
¶ Ad tertium dicendum quod peccatum originale sequitur
duplex pena scilicet una in quantum est vicium
persone ut carentia divine visionis. Alia
in quantum est infectum nature et secundum hoc

Utrum in omni opere dei misericordia et iustitia concurrant

ipm sequitur pena que ex defectu eius causatur
propter ablacionem vel absolucionem domini
originalis iusticie sicut alias dictum fuit
Modo baptismus delet penam debitam
originali in quantum est carencia visionis divine. non
autem in quantum est carencia vite nature. Et ideo baptis-
mus aufert carenciam visionis divine quam
parvulus mereretur. non tamen aufert penali-
tates quas contraxit ex defectu priorum
parentum videlicet propter ablacionem iusticie ori-
ginalis. Unde baptizatus absolvitur a
reatu mortis eterne. manet tamen sub
reatu mortis corporee et aliarum
penarum carnis corporis corporaliter conse-
quencium. Ad cuius racionem Augustinus super illo
Iosue 7 Filii Israel prevaricati sunt dicit
In penis eternis numquam unus pro alio punie-
tur sed in penis temporalibus quandoque unus pro
alio punitur. Tercia racio. Prima pena
eterna non infligitur alicui pro bonis pacien-
tis sed ad vindictam culpe. sed pena tempora-
lis semper infligitur pro bonis pacientis
et eciam aliorum. ut videant homines quam
tum peccatum sit fugiendum ubi pro peccato u-
nius affligitur multitudo. et sic fiant
homines cauciores contra peccatum. Unde
dicit quod unusquisque debeat esse sollici-
tus pro alio ne peccet ex quo pro unius
peccato tota punitur. 2° quia quantum ad
corpus unus homo est res alterius sicut
servum sicut filius patris et servus domini. et
ideo filius quandoque punitur pro peccato patris
et servus pro peccato domini. Sed quantum ad bo-
num anime quilibet gerit personam propriam.
Et sic in tali casu pater et servus puni-
untur quasi filius autem et servus pacientes
in contumeliis eorum. et sic Canaan
pro Cayn punitus est. Et est quasi non bene
tu de filiis tuis sicut ego de te. 3° racio est
sive quandoque unus est particeps cul-
pe alterius sicut quandoque subditi culpas
superiorum plana puniuntur videlicet
peccatum. Et ideo pro peccato plana temporalis
multos puniuntur. sicut David paciente
puniti sunt populus. sicut argutum est. Ad
quintum dicendum quod Aaron fuit punitus sicut

populus non tamen pena manifesta. in signum
quod prelati non debent puniri manifeste
sed occulte propter scandalum vitandum.
Peccata Aaron dicitur fuisse in ipso et in fi-
liis eius quia in sacrificio vitule fusi-
le convincitur efficaciter. Exodi 32. Numeri
19. Ad sextum dicendum quod apostolus utitur
istomodo loquendi quia ad modum istic fuit
in quesitione iudeorum qui non fuerunt in
quesitione gencium sed impleto promisso
in fratres prioribus per prophetas fuerunt
tamen ultimi conversi donec bonitatis
qua vocarentur ad primum. et sic in isto
est dicte insufficiencia multorum fuerunt
in ultimum et sic ultima. Ad septimum
in predestinacione et reprobacione ut
convocat effectus in causa licet sic fuis-
tia et ultima quum loquendo non tamen
stricte ut in perpetue dictum est. Ad octavum
dicendum quod hic recedit in perfectum bonorum
quantum ad bonum spirituale quod est simpliciter
bonum hominis. Leccio 73

Condempnat autem iustus mor-
tuus vivos impios et iuve-
ntus celius consummata longam
vitam iniusti. Postquam sapiens reprobacionem
et diversam iusticiam et quod quandoque punit
tam iustos tempore et quos mori ce-
lere ante maturam etatem quodam na-
turali defectu vel quosdam violent
per mortem eis illatam. Hic comparat bo-
nitate vite iustorum ad longevitatem
reproborum. Et circa hoc duo facit. Primo
ostendit quod reprobi indicantes de vita
iustorum decipiuntur pigritas. 2° quod
post vite puniuntur per penas tolle-
randam. 2a ponit ibi Et erunt post hec
decidentes. Circa primum duo facit. Primo
ostendit quod reprobi ex comparacione iusto-
rum iudicatur eundem esse punibiles.
2° quod ex pretercaracione iustorum excecantur
et fiunt derisibiles. 2a ponit ibi Vide-
bunt enim finem sapientis. Circa primum dicit Condemp-
nat autem iustus mortuus et cetera quia dicit euidenter ap

In peccatis temporalibus quandoque unus pro alio punitur tercia racio

paret malicia peccatoris diu vincentem
in operatione adiutos in iuventute con
sumatos. licet enim ad acquisitionem vir
tutum moralium requiratur multum tempus
tamen a deo perfecte sumentem per virtutes
theologicas deus supplet quod
minus fuit de diuturnitate aetatis. et
ideo iuvenis celerius consumatus i.
iuvenis bonus et citus et in brevi tempore
consumatus i. perfectus. condempnat hic
est condempnabilem ostendit. longam
vitam iniusti. quia eo quod iuvenis mor
tuus fuit perfecte iustus et deo accep
tus. patet quod viri ipsum diu viventes mul
tum dent condempnari hic est formaliter
vel quod mali senes condempnantur i. con
dempnabiles ostenduntur per comparationem
ad iuvenes bonos cito defunctos. Nota
tandem est hic quod in omni republica et
civitate quacumque summa cura debet esse
de regimine iuventute in bonis moribus
instruenda sicut sapiens docet Eccl. 30 sub
metaphora de equo indomito. est
equus enim indomitus evadet [durus] du
rus et filius remissus evadet preceps
Et infra. non des illi potestatem
nec despicias cogitatus illius curva
cervicem illius in iuventute et [tunde]
tunde latera eius dum infans est. Vult
dicere quod sicut equus indomitus in iu
ventute [dure] dure vadet et ita
liber in principium sicut via recta. ita
iuvenis dimissus voluntati sue nunquam
suaviter portabit alios in quacumque
proprietate. Sed ita liber ruet in vi
cia sicut equus indomitus in preci
picia. equus antiquus non admittat
calcar non sellam non frenum nisi ad
talia sit assuefactus in iuventute. ita
nec adolescens admittet aliquam
obedientiam nisi fuerit assuefactus in iu
ventute. Et ideo sicut dicit Philosophus 2
ethicorum c. 2. Doctrina plenis fuit
ista quod dum aliqualiter confestim ex iuve
nibus quae et in quibus gaudere

et contristari oportet. et ideo non solum
hic primus opus quod instruantur legibus co
actiuis quia iuvenibus opera virtuosa sunt
primo se delectabilia. Sicut dicit Philosophus 10
ethicorum c. 10. Et ideo sicut ibi concludit ne
cessarium est fieri quasdam leges primo
vitiis quibus compellantur ad mores quia
cum pleni sunt passionibus voluptatum
non possunt addiscere delectari in virtuosis nisi
per bonas leges informentur. Qua
les autem sunt conditiones iuventutis
sufficienter narrat Philosophus 2 rethorice
c. 8. primo concupiscentie sunt iuvenes
et faciliter concupita perficientes sicut
venerea vehementer quidem igitur faciliter
concupiscunt. et faciliter a concupiscentiis
desistunt. Oritur enim acute voluptas
non magne sicut laborantium siccitas et
fames. Sunt animosi et acute ire et
faciliter iram suam perficientes amant enim
honorem et non sustinent despici. [illegible]
liter autem aliena desistunt. amant et
honores et victorias quia iuventus ex
cellentiam concupiscit. minus autem honos
amant pecunias. quia in expertes sunt
ad indigentiam honorem et maligni
non sunt nec cavillosi sed faciliter cre
dentes. quia adhuc in multis decepti non
sunt. et bone spei sunt et plurima
sperant. quia in paucas repulsas passi
sunt. et quod multa sperant. et quia fu
turorum est spes preteritorum autem memoria
iuvenibus. et pauca preterita sunt. plura
autem futura. quia in prima die vivere inci
piunt. [illegible] hic faciliter decipi possunt
quia faciliter sperant. et erubescentes sunt
quia in virtutibus non sunt perfecti sed solum ca
cogitant que in eis a legibus promittuntur
in quibus prius defecerunt. et magnani
mi quia adhuc a vita in vita humi
liati fuerunt. et dignificant se metip
sos quia bonorum spei sunt et magis
eligunt honorabilia quam utilia vi
vunt enim magis vivunt quam ratiocinacione
Virtus autem est vis honorabilis et est

iuvenes sunt informandi in bonis moribus

Nota hic conditiones iuvenum sunt duplex

ratiocinacionis utilis. Et amatores eciam
eorum sunt et magis coetaneorum quam eorum
qui sunt alterius etatis. non enim dat ad
utile. et ideo delectantur quibusdam iu
cundis. si in quantum delectantur et ideo
sic eciam amant coetaneos et omnia
in magis et excessive operantur. putant
amant valde. Odiunt autem et odiunt
vero autem est quod omnia sciunt putant et as
serunt. et ideo excessive in omnibus
operantur. et iniuste faciunt et contumeli
as aliis irrogando. et inde excel
lentes volunt apparere et maiores esse
sunt. quia omnis facit ipsi sunt arbitrantur
innocentes et iniuste pati in suppliciis
et ludorum amatores sunt. Ex quibus
dictis patet satis quod iuvenes castiga
cione indigent vehementi. propter dic̄.
Ista desideria. que cum cor et racio calida
causant dum durat tempus iuventutis. Unde
2 Thy. 2o Iuvenilia desideria fuge.
Propter quod vos qui curam animarum habetis et precipue
subditus vestris specialiter inculcare debetis
quod tam patres carnales quam spirituales
instruantur filios suos in cultu cristi
et in preceptis divinis. Nondum ergo quod
adetate iuvenili. Sed eciam adiuvenes
vos qui viles annos attigistis loquor vos
Ihesu debetis. Est enim iuventus primo
moribus informandus
Arcius castigandus
Parcius sustentandus
Districtius indicandus
da (primo quod iuvenes est mo ribus informandus)
Sed
fecerunt senes et ebales tempore preterito scrip
tis librorum pictis gestorum et figu
ris signorum Et ipsi libros exple
verunt enim nobiles antiqui qui vane
liberos fecerunt plures et illis pueros su
os cum liberis quam moribus imbuendos
dederunt. Unde troyanus plutarcum
Nero senecam Alexander aristotelem magistros
habuerunt. Et ne a talibus magistris ad
dissolucionis vel lubrice levitatis addis
cent prudenciam Unde boecius 1o de
logo musice. et valerius describunt
et dicit Sap. 8. Hanc amavi et ex
quesivi a iuventute mea. Sic docuit
pueros pictis gestorum. Unde sicut
narrat quidam expositor super iu
venales li. 1. Satira Nobiles roma
ni sic disposuerunt acciones suas per
singulos dies quod primo mane occu
pierunt petebant ubi adhibebant ar
cus triumphales in quibus antecesso
res pingebantur cum armis et cau
telis quibus devicerunt hostes suos
Et sic iuvenes illis visis accen
debantur ad virtutes per imaginacionem
gestorum. Deinde templum Apollinis
petebant qui erat deus sapiencie
postea iudices ad forum senatores
ad capitolium descendebant. iudices
ut causas tractent senatores ut
de eorum utilitate rei publice delibera
rent. et sic tempus suum usque ad horam
nonam expendebant et ne iuve
nes ab omnis occupacionibus impe
direntur per totum tempus ante nonam
ordinatum erat quod meretrices illo tem
pore prostibula exirent ante nonam
ne iuvenes a suis informacionibus
et viri a consiliis rei publice per de
lectaciones libidinosas aliquatenus
turbarentur. Et hec est racio quare me
retrices apud romanos nonarie vocabantur
secundum hug. quia ad horam nonam licuit
eis exire de suis domibus et non
ante. Sic docebantur iuvenes ad
bonos mores figuris signorum. Unde
narrat macrobius 1. Saturnalium
quod apud romanos pueri nobilium quondam
utebantur veste que dicitur pretexta
et inde pueri nobiles vocabantur
pretextati. Habebant coram pectore suo
bullam quandam auream habentem sig
num cordis humani. bullam autem
semirotunde figure quasi medietatis
spere ad similitudinem bullarum que fiunt

in aqua p(ro)iectam cecidit de purpura
que erubui coloris ut pudore sue
nobilitatis a viciis se subtraheret et
cordis imagine ante oculos porta-
bant ut se iuvenem instruerent ita si
forte homines cogitarent in corde
apparerent. Sic in macabeis. Sic iuventus
est moribus informanda. Ecc(lesiastes) 12 Memen-
to creatoris tui in diebus iuventutis tue.
2o iuventus est virga castiganda. q(uia)
Pro(verbiorum) 13 Qui parcit virge odit filium suum.
Ecc(lesiastici) 30 Curva cervicem eius dum
iuvenis est. Aves pullos suos et
fere fetus suos secundum ... quamdiu iuve-
nes sunt castigant et domant. Istud
significatum fuit in Heli sacerdote qui propter
negligentiam castigandi filios pro filiorum
iniquitate dampnatus est. Unde Beda
Heu fera pietate seperatus est Hely, fi-
re filios delinquentes et negligen-
tes noluit apud districtum iudicem
secum cum filiis crudeli dampnatione
periisset. Unde verum est quod ubi aliquos
eos diligunt. Reg. 1 c. 2 Non est
bona fama quam audio
de vobis. Sic et iuvenis moderat ad
creationem malorum iuventus. Sicut 10
c. Unde narrat Boecius de dis-
ciplina scolarium de Sanguineo Lucrecii
filio. 3o iuventus est primo frenanda
ut in iuvenili etate assuescat sob(ri)-
etati. Ad Thy(tum) 2 Iuvenes similiter hor-
tare ut sobrii sint. Sicut narrat de
bona matrona Aug(ustinus) 9 Confess(ionum) c. 8.
Cum eam filiam quondam nobilium
haberet erat ei in eius cohercendis cum
opus esset sancta severitate vehemens
atque in docendis sobria prudentia. Nam
eas preter illas horas quibus ad mensam
parentum modestissime alebantur
si exardescerent siti nec aquam bibere
sinebat precavens consuetudinem ma-
lam et addebat ubi sanum. Modo aquam

bibitis quia in potestate vinum non habetis, cum
ad maritos veneritis facte domine apothe-
carum et cellariorum aqua sordebit,
sed mos potandi prevalebit. 4o iuven-
tus est iniciis iudicanda. Non enim est
desperandum si ... precesserit. Unde diligenter
petit p(salmista) Delicta iuventutis mee et
ignorancias ne memineris. Sicut tale aphorismum est ... quibus
cum iuventute inarticulatur (?) ... quantum
cum ... amorum fiunt plurimum ... quo-
niam Sic ergo iuventus moribus infor-
manda. Et sic fuit sanctissimus predica-
tor splendor ecclesie sanctus Paulus cuius
conversione celebramus instructus tam
moralibus quam spiritualibus ad pedes Ga-
malielis doctoris et ideo confiteri dicit
coram rege Agrippa pervenit. Actuum 26
Et quidem vitam meam novit a iuven-
tute que ab initio fuit in gente mea in
Iherosolimis et omnes prescientes me
ab initio si velint testimonium perhibere quoniam
secundum certissimam sectam religionis mee
vixi phariseus et unde iste confirmatus
est et bene complevit tempora multa. Diser-
endo, docendo, disputando, scribendo,
ut confiteri scribit illud 2 Thy(motheum) 4
Bonum certamen certavi cursum consumavi
fidem servavi, in reliquo reposita
est mihi corona iusticie quam ... reddet mihi
In historia Barlaam quam ... Dam-
ascenus compilasse refert quod de Barla-
am monachus solitarius fuit ... et
postea magister cuiusdam filii regis qui
Iosaphat dicebatur. A quo idem puer
quesivit cuius etatis esset sub hiis ver-
bis: Dic michi quanta pro quot annorum es
et ubi quesivis quoniam a te michi nolo se-
parari. Et ille ait: annos sunt ... in de-
serto ... degens, ad quem Iosa-
phat. Amplius michi per aspectus 70 annorum.
Et ille: si a nativitate mea omnes annos
meos queris dicere bene existimas; sed nullo
modo a me in inepcia vite computatur quod
quod in vanitate mundi et expensum est.
Tunc enim in interiori homine mortuus

Iuventus est virga castiganda et primo frenanda

Quarto iuventus est iniciis iudicanda

eru et annos mortis in q̄z uite nona
bo Filius siut ruso illius q' diu vix
erat in seculo et cu fr amis i reli
gione qm etate sua interrogati rudit
uixi et itm queña qntm rudit
Diu uixi dixi qntu uixi ē dixi Et
ideo narrat Valerius marcialis li
10 de quodā antthonis sene q' cōpu
tare potuit 17 olypiadas iste ita
utiose uixerat scdm eu q' recogi
tare potuit de tota uita sua et
etate sn displicencia preteritis vitā et
ideo ginedans sua felicē etatem
dt q' hoc ē bn viuē vl sic viuē q' hō
possit frui uita priori Unde dr sicut dm
plex actus etatis preteriti 8'um bene
hoc ē viuē bis uita posse priore frui

Videbunt enim lectio 38
finē sapientis et nō intel
ligent quid cogitauit de
us de illo quare munierit illum
deus videbunt enim et contemp
net illos aut dns irridebit.
Postquam supius s' declaraui q' impii
ex operacione iustorum cui der iudicari
mirabiles hic dt q' ex psecucione
iustorum excecati et sunt derisibi
les excecauit enim eos malicia
eoru Sap 2 et circa hoc duo facit
primo tangit eorum culpa 2o subdit
eorum pena ibi illos aut Culpa
ē dupx vz ignorancie et malicie
ignorancie ī nō intelligendo malicie
i contemptu dt ergo sic Videbunt scilicet ma
li et reprobi peccatores iustorum
finē sapientis i. mortis scdm glo. ut te
liniare et nō intelligent quia ē ma
licia excecatem 2 Cor 4 Deus
huius seculi excecauit mente infi
delium ut ī eis nō fulgeat illumina
cio euangelii Deus huius seculi i. ue
rus deus qui nō solum bonos re
git sed eciam malos iuuito precipitat
scdm Augustinum vl deus huius seculi
i. princeps huius mundi qui seculari

bus principatur scdm Augustinum et ideo
ex culpa eorum prouenit quod nō intel
ligent Ys 6 Audite audientes et
nolite intelligere visione et uide
te et nolite cognoscere nō ergo itel
ligent quid cogitauit de illo scilicet
sapiente Deus i. qualiter deus spa
rauit 8' eterna premia alicui plus
cu pallium laudis pro spiritu meroris
q' aut dns super iustos qui aduersa
sustinent cogitet ipse dt Ier 29
Ego cogitaciones quas cogito sr vos
aut dns cogitaciones pacis et non
afflictionis ut dem uobis finē et pa
ciam Et quare munierit illu deus
supple nō intelligent reprobi quare de
us munierit iustum sicut armis
fidei scdm glosa ex quo appet q' bonus
debet esse muniunt et nō muniunt
licet Rabanus sic exponat consequen
ter dt Videbunt enim assignata eo
ru ignorancia assignat eorum malici
am dt sic Videbunt enim morte iustorum
in presenti et contempnent eos nescien
tes finē future glorie sicut diues con
tempsit lazaru et tn portabatur
ab angelis in sinu abrahe Luce
16 et sic tangitur eorum culpa qui
ibi illos aut subditur eorum pena
q' dns illos irridebit i. dignos
irrisione monstrabit ī die iudicii ge
neralis Prov 1 Ego q'o ī interitu uro
ridebo et subsannabo cum uobis q'
timebatis aduenerit Et ī ps Qui
habitat ī celis irridebit eos Irrisio
ista fit cu exaltacione oris et
buccarum sed subsannacio fit cu corru
gacione nasi Et tm uult dicere q'
deus ostendet reprobis omnium irrisione
dignos h' est sensus littere Videbunt
i que finē sapientis Sapiens scdm
Isid 10 ethi dicitur a sapore q'
sicut gustus aptus ē ad discrecionem
saporis ciborum sic sapiens ad dinos

Duplex ē culpa scilicet ignorancie et malicie

Differencia inter irrisione et subsannacionem

sim rerum aut cuiuslibet eo quod unumquodque
dinoscitur atque suum initiis designatur
cui contrarius est insipiens eo quod sit sine
sapore alicuius discretionis vel sensus
cui nullus est sapiens a natura sicut
dicit Aristoteles 6 ethicorum c 8. Circa sapientiam
sunt quatuor attendenda videlicet
quo studio sapientiam acquiren- | di
quo signo sapientiam cognoscen- | di
quo opere sapientiam exercen- | di
quo fructu sapientiam possiden- | di
sapientiam acquirendi studium quod quia non acquiritur
sine amore sine labore sine humilitate
sine stabilitate. De primo Augustinus de
moribus ecclesie et manicheorum li. 1
c 29. Sapientia si non totis viribus concu-
piscatur inveniri non potest. Amore queritur
amore revelatur amore in ea perma-
netur. et Sap 8. Hanc amavi et
exquisivi a iuventute mea. Unde me
tedeat. Disce libens et eris sa-
piens et honore fruens. Ex his quibus
disce libens et eris patet quod requiritur
amor. 2o labor. Unde narrat
Didascalicon parte 2a quod apud veteres
lecticam philologie quorum personis sup-
portabant duo in specie iuvenum pre-
cedentes et due in specie puellarum se-
quentes. iuvenes dicebantur amor
et labor. puelle cura et vigilia.
In labore est ut agas. in amore ut per-
ficias. in cura ut provideas. in vigi-
lia ut attendas. Unde narrat Poly-
craticus li. 7. Quod gentiles veteres
sapientiam quam omnium deorum principem colu-
erunt. et eius imagines pro foribus
omnium templorum depinxerunt. et in
imagine eius ista verba scripserunt. Usus
me genuit mater me peperit
sophia me vocant grai vos sapientiam
ego odi stultos homines et ignavia
opera et frivolas sententias. Item hoc est
quod dicitur Proverbiorum 2. Si sapientiam invocaveris
et inclinaveris cor tuum prudencie

et sicut pecuniam quesieris eam et sicut the-
sauros effoderis illam. Tunc intelliges
timorem domini et scientiam dei invenies.
quia dominus dat sapientiam et ex ore eius sa-
pientia et prudentia. Sapientia in scriptura
per aurum figuratur. Aurum non nisi me-
talla per fundamina generatur in terra et cum
maiore labore effoditur. 3o ad acquiren-
dam sapientiam requiritur humilitas. Et de hoc
loquitur Augustinus li. 3 de natura et digni-
tate ad Vincentium in procemio quantum atque
ex donis ingenii que tibi largitus est deus
prestare sapiens eris si te non esse credideris
atque ut sis ab illo qui facit sapientes
pie supplex et instanter precaris et ma-
lueris errore non decipi quam erroneum
laudibus honorari. Et idem cum quidam discendi
antiquam de modo interrogaret respondit
sicut recitat Hugo in suo Dydascalicon ubi
primus versus. Mens humilis studium querendi
vita quieta. Scrutinium tacitum.
paupertas terra aliena. Hec reserare solent
multis obscura legendo. De studio vero
et humili voluntate discendi quam habuit
Plato scribit Ieronimus in epistola ad Paulinum
presbiterum sub hiis verbis. Plato egip-
tum et Archite Tarentini eamque horam
Ytalie que quondam magna Grecia dicebatur
laboriosissime peragravit ut qui athe-
nis magister erat et potens cuiusque doc-
trinas achademie gimnasia persona-
bat fieret peregrinus atque discipulus mal-
lens aliena verecunde discere quam sua
impudenter ingerere. Proverbiorum 11. Ubi est humi-
litas ibi est sapientia. 4o requiritur
stabilitas et perseverancia in addiscendo.
Unde antiquos philosophos usque ad mortem
legimus studuisse. Unde Valerius li. 8.
Carneades laboriosus ac diuturnus
sapientie miles fuit. siquidem exple-
tis 90 annis idem illi vivendi ac philosophan-
di finis fuit. Socrates 94 anno a-
gens nobilissimum librum scripsit. Crisippus

Circa sapientiam quatuor sunt attendenda

In scriptura sapientia per aurum designatur

do ans exactissime volume scripsit
Dosphaces qui ser 100 annos ages ante Cy
moides do ans carmina scripsit de
stabilitate sacdos archimedis quos
ius archimedes diaing sit cedo ita
narrat ibi valerius archimedis q
fructuosa fuisse industriam dicere
n cade illi et dedisset vita et
abstulisset Captis enim siracusis
marcellus machinacionibus eius diu
ac multu victoriam sua retardatam sensit
eximia cu hois prudentia delectatus
ut capita illius parceretur edixit pene
tm glorie i archimede servato q
tu i oppresso siracusis reponens
at lines du oculis ac aio i terra de
fixis foris describit miles q predi
gra domu irripuerat stricto q sup ca
put gladio quis nam esset interroga
bat ipse nimia cupiditate inquisiti
dem que quebat nome suu indi
care no potuit sed protectis manibus
pluue noli inquit obsecro istu detrahas
pinde qui negligens ipm victoris
obtruncatus sanguine suo artis sue line
amenta confudit quo accidit ut ipse a
studiu suo donaretur vita et spoli
aretur. Liber 6 Fili i iuventute tua
accipe doctrina et usque ad canos i
uenies sapiam Dic igitur prima quos sit
modus sapiam acquirendi Secundo vides
e designis sapiam cognoscendi Unde
notand q apud stoicos signu sapie
fuit paca Unde Sene ad Seremu
i lio quem sic intitulatur Ci insapie
te no cadit iniuria sed dixit Epheturn
aut iniurias intollerables et sapiente
nos aut iniurias no esse ne dicens hec
de repugnare no negamus rem i
comoda esse uerberari et impelli et
aliquo membro carere sed omis negamus
iniurias esse ai sp illis doloribus
subtrahimus sed non inique dicimus no posse
recipi salua virtute Unde sm cu
ibus qua no valet aliquis ho in fieri
diuiciaq ego ego accipio iniuriam ponit
enim insidias pecunia esto q aliqd
fe q de uilla mea surripint i do
mo mea ponit ille furtu fecit ego
nichil perdi Quemquidem cu uxore sua
tamquam aliena coibat adulter erit quia
uis illa adultera no sit aliquis mi
venenu dedit sed vim sua remix
ta cibis perdidit scelere se obligauit
et si no nocuit no minus latro quis
telu oppressus teste elusit e et arma
scelera et an effectum opis q stu cul
pe sabas e perfecta sunt eos liquid aliqd
infecit iniuriam sapienti sapiens eam
no recipit aquila cum sicut q iniuriam
sibi monet ponit Secundo q in sapiente
no cadit contumelia sic persuadet art
ta enim q iudicetur qtumelie no sunt sed
sunt vias inferre Dicit ad dicat
qtumelia fieri ab aliquo q h no afficit
Ponit ergo tale exemplum pueri aliquam
feriunt parentes exprimunt iniuriam et
lacerant et tamen nullus dicit eos contume
liam intulisse et subdit quemadmodum
aduersus pueros nos habemus ita se
habet sapiens aduersus omnes quibus est
post iuventutem canos quam puerilitas rest
et addit q inter eos et pueros no
e diuia nisi q i maioribus errant volup
tate scauta nulla ratione regulati
Ex quartus ab eo quae sapiens sine
accipit iniuriam vel qtumeliam contempu
nit eos q talia sibi vel aliis inferunt
Videt no esse ulciscendos sed illos
emendat ut tamen irascitur qui me
dicus frenaticos irascitur qui febrica-
ti et a frigida aqua prohibiti maledic
ta in mala parte accipit hec effectum
aduersus omnes habet sapiens quemadmo
du aduersus egros suos medicus scit
Sapiens omes hos q rogati prin
gat q incedunt valentes colicatos
cu male sanos esse quos no alter vi
det q egros q et intpatos non
respiciat q honores dependunt ant

Que apud stoicos signu sapie fuit paca

Insapiente no cadit iniuria nec qtumelia

miseri nos et quod amplius sunt super dicta gratia
mundo ita incedunt talis adiungit op-
pinionem suam vadit quia ille. Dignum
non est sapientem furiosis tanto nos pati ad-
versitas. Unde Boecius 2° de consolatione prosa 1
narrat de quodam qui false nomen
philosophi assumpserat. Adiuncti casu ac-
cessit quidam et dixit se velle experi-
ri an iste esset philosophus si illatas i-
niurias leniter pateretur. Quod sustineret
ille autem patientiam paulisper assumpsit
acceptaque contumelia velud insul-
tans iam tandem inquit intelligis
me esse philosophum. Cui ille nimium
mordaciter intellexeram inquit si
tacuisses putasse te philosophum. Iste
autem de tua patientia quasi vana glori-
atus est quod philosophus non es. Et inde accepit
illud vulgare Si tacuisses philosophus fuis-
ses. Eccli. 20 homo sapiens tacebit us-
que ad tempus. Secundo videndum quod opus est sapi-
entiam excedere. Ubi notandum quod tres
sunt principales actus sapientie videlicet

Informa- / Reproba- / Ordina- — re — mo / erro / vitio — res || Et dicuntur ... clericorum

Est autem ut unum sit dicere opus sa-
pientie non incorrigere de quibus novit et
incarnate maiestatis posse. Primum
pertinet ad informationem secundum ad repro-
bationem. Dicit enim philosophus 1 methaphisice quod
inter ea que homines de sapiente conci-
piunt quoniam unum est quod ad eum pertinet
ordinare. Et ideo in aureis seculis
soli sapientes gubernaverunt. Sic dicit
Seneca epistola 91 et Jo. in suo policrati-
co. Romani principes autem ducen-
tum continuo res publica viguit non
memini extitisse illiteratos et neg-
no quod accidit ex quo in principibus
languit vigor literarum armate mili-
tie infirmata est manus et quasi
quasi precisa est radix. Unde quidam
rex romanorum scribens epistolam cuidam
regi francorum quasi in literis erudiret

filios ipsius monuit. Rex inquit illi-
teratus est quasi asinus coronatus. Hinc est quod
Karolus transtulit studium de Roma
in parisius. De quo dicitur quod omnes artes
liberales habuit in suo palacio mirabiliter
depictas. Et de Dauid legitur quod habuit
sapientiam sicut angelus dei in illa civi-
tate sine sapientibus regi potest. Sap. 6
multitudo sapientum sanitas est orbis terra-
rum. In cuius signum narrat ista Celli
li. 1 c. 26 quod Demostenes orator
contra Philippum regem fabula tali
usus est. Cum Philippus Athenienses ob-
sideret postulavit ut sibi decem orato-
res darentur et tali pacto discederet.
Tunc dixit Demostenes. Lupus aliquando
pastoribus quorum diligenciam aliquando
decipere volebat persuasisse ut amici-
ciam quererent ea condicione ut canes
in quibus erat causa iurgiorum inter illos
traderent. Annuerunt pastores et pro
securitate dederunt canes quos omni-
um vigilantissimos custodes habe-
bant. Lupi ergo adepta omni fortuna
quod in gregibus erat non solum pro sacie-
tate sed pro libidine laniarunt. Et isto
persuasit Atheniensibus Philippum principes
sibi postulare quo facilius posset op-
primere spoliatam custodibus urbem. Secundo
videndum est quis fructus sapientiam possidere
et de hoc satis dicitur. Sap. 6 Qui
habebit amplius sapientes salvos et quod
pauper minus ut purgat illic ubi est
vita. Et Sap. 6 Concupiscentia sapientie
deducet ad regnum perpetuum. Ad quod
nos perducat etc. Lectio II

Erunt post hoc decidentes sine
honore et in contumelia inter
mortuos in perpetuum quoniam dis-
rumpet illos inflatos sine voce
et commovebit illos a fundamen-
tis et usque ad supremum desolabuntur
et erunt gementes et memoria eorum
peribit. Postquam superius declaravit quod
prescientes iniustos decapiuntur in pena

Nota tres actus sunt principales ipsius sapientie

Rex illiteratus est quasi asinus coronatus

purgatorium. Hic declarat qualiter post
mortem puniuntur per penas tolleran-
ciam et angustiam. Erunt enim sep-
tem penales condiciones dampnandorum
que sunt iste: deiciuntur cum confusione, af-
fligentur cum desperacione, repellentur sine
rusione, destabiliuntur cum auctenticacio-
ne, premuntur sine consolacione, conte-
rentur sine condicione condonacione et
supprimentur sine retardacione. Et ista
iuste paciuntur quia septem ibi mali-
cias quas tyranni et mali homines
persecutores secuti fuerunt in vita sua fu-
erunt enim ambiciosi ad honores, con-
tenciosi ad errores, argumentosi ca-
villatores, facinorosi suppositores, pravi-
corum persecutores, voluptuosi leta-
tores et obliviosi contemptores. Et
ideo multo reddendo singula singulis
iuste iudicabuntur quia cum fuerunt
ambiciosi ad honores ideo deiciuntur
cum confusione, quia contenciosi per errores
ideo affligentur cum desperacione, quia ar-
gumentosi cavillatores ideo repellentur
sine rusione, quia facinorosi suppo-
sitores ideo destabiliuntur auctenticacione,
quia pravicorum persecutores ideo premuntur sine
consolacione, quia voluptuosi letatores
ideo conterentur sine condonacione, quia obli-
viosi contemptores ideo supprimentur sine
retardacione. Iste ergo septem pena-
litates innuuntur in ista leccione. Primo
ergo quia fuerunt ambiciosi ad honores
ideo deiciuntur cum confusione et primo
ad hoc dicit sic: Et erunt post hec id est post
hanc vitam ut post peccata mala que
fecerunt decidentes sine honore, quasi diceret
non solum cadentes sed proiecti deca-
dentes. Sicut primo decadent a regno seu
etiam ipsi corporis ex eo quod irritaverunt te
dominum decadat igitur a regibus suis a-
biciosis et superbie quibus honores et
dignitates appetebant in presenti. Deca-
dat ergo cum dyabolo capite et princi-
pio suo ad profundum inferni ... vestibus

clades omnibus horribile illud casu.
Unde Gregorius xxiii moralium c. xx exponens
illud Iob xl: Et inter cuius ...
tabantur ... in medio ... angelus ...
te ... angelorum ... assiste-
te ... celestium potestatum
ac clades omnibus ... deduc-
tus dyabolus crudelis et fortis ...
... captivus deducatur et cum suo
corpore i. cum reprobis omnibus ... -
... in medio magnificatur cum dicetur:
Discedite a me etc. O quale erit illud
spectaculum quando haec immanissima bes-
tia electorum oculis ostendetur quae hoc
belli tempore modo ... terre potuit sed vi-
deri non sed occultis ac ... dei consilio
agitur ut et inter penis ... a pug-
natibus non visa vincatur et tunc a-
lios victos ... captiva videatur.
Sic Gregorius. Secundo quia fuerunt contenciosi per er-
rores affligentur cum desperacione et quan-
tum ad hoc dicit: Quia erunt in contumeliam
misericordiae imperpetuum. Et nota quod omnia
verbum importat ... aggravan-
te pena eorum quia erunt in contumelia
quia dicit non solum corporalis operis ... in a-
nimo et sermone ita quidem reprobis af-
ficiantur ab aliis contumeliis maledic-
cionibus imperpetuum. Tertio premuntur non ... lo-
co vincencium ubi esse sperant sed pereunt ... -
sed in loco mortis in inferno. Tertio non
premuntur ad horam nec ... pollacionem
sed imperpetuum. Unde Gregorius moralium c. ...
exponens illud Iob xx: Luet quae fecit omnia
nec tamen consumetur non igitur in morte consumitur
quia si consumetur consueretur vita morientis
in pena finiretur sed ut sine fine cru-
ciatur vivit sine fine in pena compellitur
ut cuius vita in via hic fuit in culpa
illic mors ei vivat in pena. Luet
ergo quae fecit omnia et non consumetur quia cru-
ciatur et non extinguitur moritur et vivit
deficit et subsistit finitur et sine
fine est. Hec solo auditu sunt valde
terribilia quanto magis passione. Sic
Gregorius consequenter ostendit et expositus ...

exemplum quod in quibusdam questionibus apostolicis invenitur de revelacione facta cuidam persone quod anime dampnatorum ab hora nona sabbati usque ad horam nonam in dominica ut aliquantulum quiescant refrigerium obtinent quod est mirabile. Cum ergo cuidam peccatori non sufficeret quod non esset perpetua quia quod erat perpetuum est continuum et eternum. Et ideo omnes tales narraciones et fictiones sunt fugiende. ¶ 3o reprobi quia fiunt argumentorum cavillatores repelluntur sine fructu. Et quantum ad hoc dicitur Disrumpet illos inflatos id est qui parum sciunt, et inflati vanis legibus et falsis allegationibus. Disrumpent enim in illo quod disrumpitur sicut magna dissencio possibilis. Et isto modo sunt reprobi discordia sociorum suorum et malarum voluptatum ad invicem. Et ideo dicitur Deus disrumpet illos sine voce cuiuscumque excusationis. Et id est valde notabile quod iniustis legistis et falsis advocatis de quibus visum est supra quod in morte eam vocem quam linguam habent unde dicitur et exemplum est quod ipsi mali advocati et falsi placitatores in sanitate sua et iniusti frequentissime in morte amittunt vocem et linguam et spiritum. Congruum est enim et iustum quod aliquis vendit aliquid alteri et ille retineat. Isti autem male et iniuste vivendo linguam spiritum et vocem et facundiam aliis vendiderunt falsa allegando et contrarias allegationes inducendo maliciose obiciendo et cautelose suggerendo. Et ideo iustum quod indigent voce pereuntes. Unde Vendicacionis ubi Deus loquitur de lingua sydonis in quadam ecclesia sedendi in quo morbum incurabilem ad quem curandum non inveniebat medicus sed inveni eam adeo depressam quod adeo vix inveniebatur.

advocatis ¶ Isti enim sunt valde reprobandi propter quatuor rationes. Primo deteriores esse videntur quam vilissime meretrices quia ille vendunt partem corporis vilissimam et magis abhominabilem. Isti non honestissimam corporis sui partem scilicet linguam et os. ¶ 2o quia debent esse sicut stelle fixe motu tamen motu firmamenti id est veritatis quia sicut dicitur 27 Glossa veritas firmum est et perpetuum. Ergo etc. pro maiori parte omnes inveniuntur erratice quia moventur duplici motu scilicet contra veritatem ... et cum veritate ducti contraria. Et ideo de stellis dicitur Job 27 Stelle non sunt munde in conspectu eius. ¶ 3o pro eo quod lingua eorum assimilatur statere quam statera ad minimum pondus facit motum et se ad partem inclinat maiorem ponderis. Ita ista quocumque sit de veritate ad illam partem magis declinatur quam fiat in dando pecuniam ponderosa. De quibus tali dicitur in proverbiis Mendaces filii hominum in stateris. ¶ 4o comparari possunt illi cherubim qui tenet flammeum gladium atque versatilem ad impediendum reditum hominis in paradisum Genesis 3. Revera isti advocati mali habent flammeum gladium quia lingua eorum gladius acutus est et valde versatilis quia de facili nunc pro contra veritatem et pro veritate cherubim interpretatur plenitudo sciencie. Et isti dicuntur sapientissimi apud vulgum. Sed ad quid deserviunt revera utique non ad custodienda viam ligni vite id est ad opposittum. Isti enim sunt qui placitant divorcia illegittima coniungunt matrimonia contra veras placitis expoliant et symoniacos copulant incestuosos conquinant et ubi falsis cum deberent non sunt rebelles reconciliant crimina et contraria precepta. ¶ Et ideo verisimiliter narratur quod quidam vidit in spiritu narracione apud inferos balneantes ministri non vidi quod aurum bulliens tantum eis infundebat

Mali advocati in morte perdunt vocem et linguam

Advocati mali sunt deteriores quam meretrices

Cum igitur nero una cohorte ad necandum
eum vidisset accedere ipse clamabat
dicens hic est venalis homo genus est ad
necandum anima mea accedite et iterum
se balneasse necat adhuc ipse lo
cus in eo que pro nobis signari. ¶ Audi
vi de quodam cupido ffrancie qui
primum et actus invidias de paupe
ribus factus fuit mirabiliter dives tan
dem infirmatus fuit ad mortem. Ama
nos eius ex omni parte secerunt et roga
verunt eum ut conderet testamentum et ille gra
viter infirmatus cepit recogitare
quod tot divicias per suam clausuram et lig
we piram congregasset et recollecto
toto spiritu in gallico quod habunt clamavit
in gallicos lange lange lange. Idem secundo
et tertio reiteravit. Et cum admirarentur
qui astabant quid vellet significare sub
iunxit in gallicos Tat gayna et lan
ge tout amuta. Contigit autem eo tempore
fratres predicatores de novo venisse
ad illam civitatem et aream habebant
super illam domum edificata. Mandavit
ergo statim pro quibusdam de illis fratribus
et cum venissent coram amicis et fami
lia dixit eis Ego cum precia lingue
lucratus sum ista temporalia aurum argen
tum et alia possessa. Vos autem linguis
vestris lucramini spiritualia et eterna et
ideo volo vobis cum mamonia mea
condere et dividere ut vos partici
petis de fructu lingue mee et ego vi
ce versa ad horam possim de fructu lin
gue vestre. Et ideo dixi amicis meis
postquam venistis quod lange tout gayna
et lange tout amuta et totum the
saurum suum dedit fratribus et post mor
tuus est. ¶ Secundo reprobi quod fiunt fa
cinorosi superfluitates destructores an
tecessores et quantum ad hoc dicit quod con
movebit illos a fundamentis et istos
istud est specialiter contra malos ministros
officiales et ballivos et ipsi omnes
quadam fingunt auctoritate dominos sic
ministrarii castellani cancellarii
et alii officiales multa loquuntur ut
in persona principis et ideo sive iustum
sit iniustum auctoritate habent quod funda
menta terre quasi non sunt singulis esse
principes et ideo eos quos volunt sup
portant et excusant et quos nolunt
deponunt et condempnant et sic habent
se regia auctoritate. Ergo dicit dicit modi
cum destructum ista antecessores
quibus habebit fides per se. Et ideo
bene dicitur quod commovebit illos a fun
damentis. Et per oppositum dicitur de viro
iusto non commovebitur in eternum quia
habitat [illegible] quod fundamentum eius in montibus
sanctis. Cauendum enim iusti sicut aspice
sunt inordinabiliter alleguit ex opposito to
tum remanere debet de mobilibus suis
i. de doctrina sua. ¶ Tertio reprobi quod
fiunt priores peccatores iam punientur
sine consolacione et quantum ad hoc dicit
usque ad supremum desolabitur. Et totus
quod licet puniuntur eo quod digni
sunt ut dimittatur in primum. Unde
Gregorius Dyalogus dicit in hoc mundo multa
sub uno sole consistunt ut tamen eiusdem
solis ardore equaliter sentiant quia
alius plus estuat aliquis minus ita
illic non est unus modus in tedii in
uno igne quod quod hic diversitas corporum
hoc illic agit diversitas peccatorum ut
et dissimilem igne non habeant et tamen
eos singulos dissimiliter excruciat
hic Gregorius. ¶ Sexto quod reprobi fiunt vo
luptuosi letitiores iam contristentur sine
consolacione et quantum ad hoc dicit oc
cidit gementes. Est autem narra
tio de muliercula quadam in francia
que cum per annum vixisset libere cum ama
sio suo et tandem impregnata fuisset
et derelicta cepit flere et gemere
et inconsolabiliter contristari a qua cum
quidam quesivisset quare tantum ipsa ploraret
respondit gaudium inquit anni preteriti
isto modo finitur est quod illud sine pena

De quodam divite cupido ffrancie

De quadam muliercula ffrancie

in preterito dant se voluptatibus carnis
sine gemitu in futuro. Et si cum ab eis
queratur cur bona temporalia que gemunt et
plorent gaudium anime perdita. Naum 2.
Minabantur gentes ut columbe. Colum
be sunt aves valde libidinose et naturaliter
habent gemitum pro cantu. Per signum quod homines
qui se libidini tradiderunt gemunt
ut gemunt. Sap. 2. Venient illos ac
ceptabit tedium gemitus cum memoria
preteritorum. Sed proprie replicabitur sicut
aliquis compositus temptaciones. Ideo multi
puniuntur sine recordacione. Et quan
tum ad hoc dicitur quod memoria eorum peribit
et post ipsum de mundo dicit psalmus sine
memoria eterna erit iustus. Quidam autem
antiquitus apud romanos quod nomina fecerunt
et inderunt in tabulis ereis scribebantur
et in vocabatur patres conscripti. Quando autem
contingebant quod aliquid delebatur fuit
pro maioris sceleris et confusione et vituperio
quomodo multi scribuntur secundum presentem iusticiam
in eterna militante ecclesia quidam sunt episcopi. quidam
dam rectores et curati quidam religio
si et pollentes eciam quibus maxima
fiet inuidia in die iudicii si in
libro vite non inueniuntur. Et fient de
numero illorum de quibus dicit psalmus perijt
memoria eorum cum sonitu. Et ideo dele
antur de libro viuencium et cum iustis non
scribantur et post inde desperatur
Apocalypsis 3. Qui vicerit sic vestietur
vestibus albis et non delebo nomen
eius de libro vite etc. Lectio 96

Venient in cogitacione peccatorum
torum suorum timidi et tra
ducent illos ex aduerso iniqui
tates ipsorum. Possunt primo sic intelligi
ipse pena tyrannis infligenda. Ipse
peccatum in inferno in illa pena eis in
fligetur in iudicio manifesto quod pa
tet potest. Ideo in tacita
eorum peccata eternaliter declarat aliquantulu
lum de processu obseruando iudicio gene
ralis ut hic fuit alienacionis de qua supra

nis de causis. Et circa hoc duo faciat
ita primo declarat formam processus quam
comparebunt iniusti. 2o formam secundum quam
compelluntur iusti etc. Tunc stabunt iusti
Circa primum certa procedat primo sic in lectione ho
dierna de iniustis futura iudicio genera
li quod ibi decet. Puniuntur personaliter sine
procuratore. Consternabuntur integraliter
sine consolatore. Accusabuntur eternaliter
sine defensore. Et ista sunt valde ter
ribilia quod nec homo potest habere procura
tore nec consolatorem nec defensorem.
Primo ergo puniuntur personaliter sine pro
curatoribus quia sicut dicitur 2 Cor. 5. Omnes
nos manifestari oportet ante tribunal chris
ti ut referat vnusquisque prout gessit
et quantum ad hoc dicit. Venient inquit
in cogitacionibus suis timidi. Ioel 3.
Venite omnes gentes de circuitu et con
gregamini ibi occulite fuerint de cetero
robustos consurgat et ascendat gentes
in valle Iosaphat quia ibi sedebo ut
iudicem omnes gentes in circuitu. Veni
ent ergo personaliter sine dilacione quia
vocabuntur et citabuntur peremptorie illa
terribili voce de qua ait Apostolus 1 Thess.
4. Quoniam ipse dominus in iussu et in voce
archangeli et in tuba dei descendet de
celo et mortui qui in christo sunt resurgent primi. In
iussu id est imperatoria potestate. Non enim tunc
veniet in humilitate sicut venit in carne
in primo aduentu non exhibebit aspera nec
baiulabit crucem sicut legitur fecisse Ioh.
19. Et tunc videbunt filium hominis veni
entem in nube cum potestate magna et
maiestate sicut dicitur Luc. 21. Et dicit
apostolus quod ipse dominus veniet in iussu et in
voce archangeli id est in voce facta per
semetipsum qui est princeps angelorum.
Est enim angelus magni consilii. Ysa.
9. et Ioh. 5. Mortui audient vocem
filii dei et qui audierint viuent et in
voce archangeli ad litteram id est in voce
facta ministerio alicuius angeli qui vocabitur

ista Surgite mortui venite ad iudi-
cium De hac terribili voce loquitur Ier.
sr apt dt esc Quociens diem illum con-
sidero toto corde contremisco sive come-
do sive bibo sive aliud faciam semper videtur in
ista tuba sonare in auribus meis Sur-
gite mortui venite ad iudicium De-
niet ergo domini iussu et voce archan-
geli et tuba dei Habet vox ista vo-
cari tuba propter similitudinem ad usum tube
que sunt in veteri testamento qua convocabatur
ad consilium commovebatur ad prelium et vo-
cabantur ad festum et is modo respective
convocabuntur ad consilium iudicii ad pug-
nam prelii quia orbis terrarum pugnabit
contra insensatos et ad festum eterni con-
vivii De ista tube voce loquitur Crist.
sr 1a ad th 4a Videbis celos moveri
et dicit Hec vox magna vox tube
terribilis cui omnia obediunt elementa
que petras scindit inferos aperit por-
tas ereas frangit vincula mor-
tuorum disrumpit et de profundis abis-
si animas liberans suis corporibus as-
signat hec omnia citius consumat in opere
quam sagitta transeat in aere dicente apostolo
In momento in ictu oculi in novissima
tuba 1 Cor 15 Erunt ergo isti ty-
ranni et iniusti persecutores in sonitu
terribili a interno excitati evoca-
ti et personaliter iudicio presentati Terribi-
le enim est quod sic subito excitatur a
sompno perfundere per strepitum tonitrui
magni Est autem verisimile quia illa vox
erit sicut vox tonitrui maximi quo
terra et celum concuti et mundus de
suis locis videbuntur commoveri tunc
reges et regine prelati et nobiles
milites et cives mercatores et mecha-
nici et consules pro malis suis
contremiscent Unde Ieronimus in epistola sua ad
Helyodorum monachum iudicantis domini
lugubre mundus immugiet et tribus
ad tribum pectora ferient potentissimi quondam

quondam reges nudo latere palpitabunt
Ibi adducentur prelati cum suis subditis
discipulis tunc aristotilis argutia non pro-
derit cum venerit ille filius paupercule
questuarie iudicaturus orbis fines terrarum
Soph. 1 Vox diei domini amara tribu-
labitur ibi fortis dies illa dies ire
dies tribulacionis et angustie dies
calamitatis et miserie dies tenebrarum et
caliginis dies nebule et turbinis
dies tube et clangoris Secundo impii in
iudicio consternabuntur intelligentes sine co-
solacione et quantum ad hoc pervenit in terra
quod non solum veniet Ez veniet in co-
gitacione peccatorum suorum timidi Iudicis
hec quod contra me bonos et malos quia
boni timent de peccatis suis et timent
etiam ante iudicium secundum psalmistam Confige timo-
re car. me. a iu. t. ti. Et eccl 5
De propiciato noli esse sine metu et
ideo timenti deum bene erit in extremis
et in die defunctionis sue benedicetur
Eccl 1 et per oppositum reprobi in vita non
timebunt timent peccata sua nec deum
sed in iudicio timebunt quia timor
erit ad penam non ad emendam ipsorum
persona dicit psalmista Timor et tremor ve-
nerunt super me et contexerunt me tenebre
Unde Greg. 1e mor. Vitam namque terror
iudicis nos iam ante iudicium sed non nos
terret si prius placatur cum nos in illo
tremendo examine sedet et videri
potest et placari non potest quia facta pravorum
quod diu sustinuit tacitus simul omnia redde-
mat Unde necesse est nunc timere
iudicem cum nondum iudicium exercet cum
diu sustinet cum adhuc mala tol-
lerat quod videt ne cum manet in retri-
bucionis ultionis concussit tanto iudi-
cio districtius feriat quanto ante iudicium
diu a nobis exspectat Tercio impii iudi-
cio accusabuntur criminaliter sine defen-
sore et quantum ad hoc subditur in littera
Et traducet illos ex adverso iniquita-
tes ipsorum Traducet idest hoc quod ad-

compositione aliqua illud quod fuit occul-
tum propalare. Unde ait i[n] Ioseph autem
cum esset iustus nollet eam traducere id est
divulgo dicere. Quod comitterent peccata sua · cf ·
propalabunt actores eorum si esset ad
vocationem accusatores et assertores corporales
ipso contra eum. Item psalmus peccatum meum contra
me est semper. Cum aliquis de peccato dixit in
fine ipsum furtum quod deprehenditur cum
Dicatur quod simia fugiens venatorem
cum habet fetus illum filium quem magis
diligit amplectendo inter brachia et
fugit et alium dimittit. Ille vero dimis-
sus insilit super dorsum eius et collo suo
velit nolit. Venatore fortiter insequen-
te simia fatigatur. Fatigata fetus
magis dilectum et amplexatum proiicit. Ille
vero de quo non curavit velit nolit
insidet dorso tamen timore quod plerumque capiatur.
Considerans peccator peccatum et delectationem
tamquam duos filios habet. Delectationem di-
ligit. peccatum odit. more simiae ve-
natorem quando sic insequitur peccatorem pec-
cator homo sperans secum delectationem
evadere illam tamquam carissimum filium inter
brachia sua id est inter intellectum et affec-
tum portat sed [illegible] peccatum a ter-
go se collocat et numquam non dimittit
de more vel qualiter cum capiat vel
utrumque attingat. Non de nudo testa-
te abscondito. ¶ Dubitatur litteralis
circa praedicta. Utrum vox tubalis prae-
cedens iudicium aliquo sit causa re-
surrectionis corporum. Et videtur quod non.
Damascenus dicit ordinem fiendi divina
voluntate virtute et nutu. Ergo cum omnia
illa sufficiant [illegible] erit vox tu-
bae cum [illegible]. Item frustra fit vox ad illud
quod audire non potest sed mortui non habent
auditum. Ergo frustra emittetur vox
ad eos. Item si talis vox esset causa
resurrectionis haec foret naturalis. Sed cum
vox illa causabitur producetur a deo da-
tum sit. Dicit glossa super i ad Thessalonicenses: Dabit vo-
ci suae vocem virtutis, sic quod talem virtu-
tem efficaciam naturalem causabit sicut in ceco il-

Utrum vox tubalis est causa resurrectionis corporum

luminato restitutus visus sed per miraculum
sed visus secundum naturalis. Item corporum fieri
non potest in auditu infinita. Sed vox illa
continuat quod magna infinita virtute [illegible]
non potest ergo etc. Contra. Glossa super i ad Thessalonicenses dicit quod vox
Christi est ea quae mortuos suscitabunt ali-
os quos suscitavit. Item ad oppositum magister
Sententiarum d. 43 ubi dicit quod causa resurrectionis
mortuorum est vox tubae quae tamquam audietur
ab omnibus audientibus et cuius virtute ex-
citabuntur mortui et de monumentis
resurgent. Item glossa super i ad Thessalonicenses: Dabit
voci suae vocem virtutis id est efficaciam resusci-
tandi omnes mortuos. Solutio. Dicendum
quod causa dicitur duplex principalis et instrumentalis.
Causa principalis resurrectionis est virtus
divina assistens illi voci sicut quo vir-
tus divina assistit verbis sacramentalibus
talibus in eucharistia [illegible]. Causa
instrumentalis erit vox illa sicut verbum
prolatum est causa instrumentalis aliquo modo
transsubstantiationis panis in corpus Christi.
Qualis autem erit vox illa dupliciter
dicitur. Dicunt quidam quod ipsa evidens
praedicatio filii dei in mundo. Dicit vox propter
illud [illegible] Gregorius qui dicit: Quid tubam so-
nare nihil aliud est quam mundo iudicem
filium demonstrare. Sed videtur dicendum me-
lius quod vox tubae erit sonus quidam
sensibilis et imperium vocale Christi quo
praecipiet mortuis resurgere propter illud
Iohannis 5: Mortui audient vocem filii
dei et qui audierint vivent et pa-
ri post omnes qui in monumentis sunt
audient vocem filii dei. Et hoc dicit
sanctus doctor quod videtur [illegible]
quam [illegible] apostolus Thess 4: In iussu et in
voce archangeli et tuba dei descendet.
pro modo [illegible] erit sicut tunc praecepit Christus
primo cum Christus ipse desuper iube-
bit pulveres sicut [illegible] quascumque cor-
pora mortuorum recolligi per ministerium
angelorum. Et hoc notat cum dicit: Descendet
iussu. Secundo praecipiet corpora informari
ex illis pulveribus recollectis et for-
matis corporibus animas reuniri [illegible]

Qualis autem erit vox illa iudicii dupliciter dicitur

duos sicut per divina virtute .3o archangeli qui sunt custodes principatus. et regionis quas custodierunt clamabant fortiter et sensibiliter sono articulato et mediate alia creatura sensibili formata per omnes coram iudice corporaliter comparebant invenis (?) let(?)e-tacia audiendum illa vox vox nostri (?) enim diatur in voce archangeli. De hoc ista tubali (?) prophetavit Sibilla sicut recitat Augustinus de civitate dei c. 23 Et tuba tunc sonitum tristem dimittet ab alto urbe gemens ...ans varios que labo-
b res. secundo dicitur in oppositum quod forme ubique sacramentalium habent suam effectum non ex hoc quod audiuntur sed ex hoc quod pro-
a feruntur et sic in proposito. Ad primum in oppositum quod fiet virtute divina principaliter mediante voce instrumentali primo modo
c quo dicitur a 2m dicendum quod vivus non est tradice sublime sed dicit esse in voce quod voca assistet operando. Ad tertium quod fiet principaliter virtute infinita. Ad quartum dicendum quod rro circa tres conceptiones nostre primis non efficacis comparie re.

Tunc Capitulum quintum stabunt. lectio 1a iusti in magna constantia adversus eos qui se angustiaverunt et qui abstulerunt labores illorum. Postquam prius declaravit formam quasi publice in qua nostros comparabunt in causa iudicis generali hic consequenter et ordinate actiones tam bonorum quam malorum aggreditur enarrare ordine eius de iudicio in speciali. Singulis autem iudicis generaliter persone requiruntur admiratio de iure quam sunt iudex actor testes et reus. Sed in illo non iudicio iudex est deus reus erit peccator actor presens et testis iustus in quo peccator delinquens. Si agatur de iustitia particulari ut dicit quod deus ipse sit agitur de iustitia generali modo dictum est in lectione precedenti

quod in iudicio generali precata tenebuntur loco accusantium sicut dictum fuit quia traducent illos ex adverso iniquitates ipsorum. Ergo nunc non restat describere iudicium in generali quantum ad tres personas videlicet ad testes reos et iudices. Et hic facit primo sicut usque ad istud caput tertium. Vide capitulum sic intenduntur. Declaratur qualiter se habebit accusator. Secundo declaratur qualiter se habebunt testes iudex et reus. Et primum hic totum capitulum dividitur in tres partes. In prima declarat quod testes non turbabuntur ab adversitate. 2o quod reus consternabitur et cum falsitate. 3o quod iudex non movebitur a summa equitate. 2a pars ibi videntes turbabuntur. 3a ibi iusta autem in perpetuum vivent. Est ergo intentio huius capituli quantum ad reprobos declarare quod videlicet quod accusabuntur cum furore lauli conturbabuntur timore mali et consternabuntur cum pudore inestimabili. Prima ponitur ista lectione. 2a ibi videntes turbabuntur. 3a ibi dicentes intra se penitentiam agentes sicut infra patebit. Quantum ergo ad primum qualiter videlicet testes non turbabuntur ab adversitate sed accusabunt malos cum furore lauli dicit sic. Tunc stabunt iusti et cetera in quo processu quinque circumstantie iudicialis testimonii iustis assignantur videlicet

Tempus comparendi
Gestus proponendi
Modus prosequendi
Forma resistendi
Causa contradicendi

Tempus comparendi exprimit cum dicit Tunc. Gestus proponendi

Stabunt. Modus prosequendi in magna constantia. Forma resistendi adversus eos qui se angustiaverunt. Et causa contradicendi quia abstulerunt labores illorum. Dicit ergo Tunc videlicet in die iudicii non durante parva huius vite. Et tunc quando Luce 21 Tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate magna et maiestate et in Apocalypsi Tunc loquetur ad eos in ira sua et in furore suo conturbabit eos. Et ideo Tunc stabunt quia prius iacuerunt conpediti ligati sup

presse et presentes. 1 Mach. 9 State contra
inimicos et expugnate eos. Vult enim
scriptura quod iusti stare debent ad quatuor
actus, videlicet primo ad videndum. Unde ille

Ad: videndum, docendum, testificandum, pugnandum

qui stat in machina
potest videre et melius
quam qui sedet. Iere. 6
State super vias et
videte, interrogate de semitis antiquis
que sit via bona et ambulate in ea. 2o
ad docendum. Pro clamabis edictum re
gis ascendit in altum ut eminencius au
diatur predicator, quod congruit cum pro pro
clamabis edictum et precepta Christi. Unde
quando stetit locutus in templo, omnia verba
intelligimus. Nee. 8 Stetit Esdras super
gradum ligneum quem fecerat ad loquendum.
3o stare ad testificandum. Act. 7 Sta
bis ante reges et presides propter me.
4o ad pugnandum. Ephe. 6 Accipite
armaturam ut possitis resistere in die
malo et in omnibus perfecti stare. Stabunt
iusti in magna constancia, qui dum ista
abiecta sunt in magna miseria. 1 Mach.
2 Mathathias et filii eius steterunt con
stanter. Fuit quidam rex francie nomine
Robertus qui floruit circa annum domini
996, cum esset vir litteratura et
publice celebris et morum civilitate
urbanus, carmina multa latinis sermonibus
ad honorem dei composuit, videlicet prosam Sancti
spiritus assit nobis gratia, et responsorium de nata
li domini Iudea et Iherusalem, et sequenciam de beato
Petro Cornelius centurio, et de omnibus
Concede nobis hostias. Uxor vocabatur
Constancia, que moleste tulit quod de ea
nichil composuerat quod posset ad eius
laudem cantari. Ille autem ad placandum
ipsius iracundiam composuit predictum responsorium
de martiribus O constancia martirum, quod ipsa
de se estimavit dictatum et placata
est. Stabunt ergo iusti in magna con[stancia]
et hoc adversus eos qui se angustia
verunt iniuriis aut flagellis. Hebr. 11
Circuierunt in melotis et in pellibus,

Iusti stare debent ad quatuor actus etc.

crucibus ceterisque angustiis afflicti,
quibus dignus non erat mundus. Et sub
ditur: Carissima abstulerunt labores illorum,
id est auferre voluerunt, cogendo eos legem
Christi derelinquere. Dubitatur circa mate
riam superius tactam: Utrum in iudicio generali
erit aliqua disceptacio vocalis. Et videtur
quod non, quia secundum beatum Augustinum 20 de civi.
dei c. 26 Deus omnes reproborum con
vincet sine ulla sermonis prolixitate.
Sed si fieret accusacio singulorum, fieret magna
sermonis prolixitas. Ergo nulla erit ibi
vocalis disceptacio neque iudicis
neque testium neque reorum. Secundo Augustinus libro
eodem c. 17 loquens de libro vite. Ex qua
figura omnes homines iudicabuntur,
per que scripta Apo. 20, non debet intelligi cor
poraliter, quia esset magnitudinis inestima
bilis et tempore longissimo quod posset le
gi. Sed non minus tempus requiretur ad enar
randum opera eius quam ad legendum in libro
si essent ibi scripta. Ergo sic liber vite
sic debet intelligi spiritualiter, quadam
virtute divina per quam fiet ut unicuique
opera sua tam bona quam mala in memoriam
revocentur atque omnes simul et singulis
iudicentur. Ita debet iudicium et quantum
ad sentenciam et quantum ad disceptacionem
intelligi mentaliter. Ro. 2 testimonium
reddente illis consciencia ipsorum et inter se
invicem cogitacionum accusancium seu etiam
defendencium in die cum iudicabit deus.
Ergo accusatores ibi non erunt nisi mentales,
et eadem racione et disceptacio et sentencia
iudicis. Ad oppositum est glossa 26 moral.
c. 24 ubi loquens de reprobis dicit illa ver
ba iudicis audient qui eius fidem saltem
verbo tenuerunt. Sed de hoc verbo intel
ligi non potest, ergo de verbo vocali. Preterea sentencia
dei contra reprobos salvatoris illos contra quos fundata
est. Ergo sicut iudicium particulare nec concor
dias corporales fert sentencia specialis,
ita hic cum sentencia in homines corporaliter
assistentes debet esse corporalis. Augustinus
libro 20 de civi. dei c. 1 dicit quod post

Utrum in iudicio erit aliqua disceptacio vocalis

dies hec iudicium immediate mentis quia
si fieret mentaliter statim expedietur. Hoc et
valis. Ad quartum ergo videtur secundum Thomam
super 4 sententiarum dist. 43 q. 1 ar. 2 q. 2.
Quamdiu ista (con)iunctio sit unico aspectu diffi-
niri non potest probabiliter tamen estimatur quod totum
illud iudicium et quo ad discussionem
et quo ad accusationem malorum et quo
ad commendationem bonorum et quo ad sen-
tenciam de utroque mentaliter perficietur
quia si singulorum facta narrarentur inestima-
bilis magnitudo temporis exigeretur. Unde secundum
probabile est quod processus quem recitat Christus
Matth. 25. ... et de corporalibus mentalis
tamen perficietur salva reverentia sanctorum quod aliter
dicunt probabiliter et concordaque cum tex-
tu sacre scripture ubi quod ibi erit disceptatio
tam mentalis quam vocalis. Quia
Cristus qui iudicabit est deus et homo
et ideo iudicabit modo divino et mo-
do humano. et ex hoc erit maius gaudium
sensibile bonorum et maior dolor sensibilis
malorum. Magis enim augetur corporalis pu-
nitio iudicans et iudicandos et cetera
vocali eos citacione, pro qua tuba de qua
in lectione precedenti dictum fuit. Unde dicendum
videtur quod vocalis erit accusatio malorum
a Cristo de talibus completam processum sicut
ipse posuit Matth. 25. et commendatio et
sententia diffinitiva consequenter erit sicut accu-
satio mentalis ut habetur in precedenti lectione
est dictum. Anima educet eos ex parte
sua, digitos eorum. Sin autem homines testi-
ficabuntur contra malos vocaliter est magis
dubium. Dicunt quidam quod sic angeli ut
qui fuerunt custodes corporum peccatorum testi-
ficabuntur contra eos sicut tenet sanctus Bernardus. Hec
idem dicit Aquilaque in libro suo de decem Boe-
tis. Mundus autem quod fiet discussio de
duobus scilicet de preceptis misericordie et operibus
misericordie. Reprobi autem dampnabuntur propter duo
ubi quod preterierunt custodiendo precepta miseri-
cordie et quod peccata sua non redimerunt
per opera misericordie. Prima erit de omnibus et est
mentalis. Secunda de operibus misericordie ut appa-

[...]ret eos non esse dignos vita et
erit etiam vocalis sicut sonat textus
evangelii. Ad primum oppositum sanctus Augustinus dicendum
est quod Augustinus non negat sermonem sed sermonis
pluralitatem. Ad secundum dicendum Augustinus vult
quod non fiet discussio scripturarum et sigillatim
de culpis vocaliter sed mentaliter similiter
tamen et extra ubi iudicabuntur vocaliter
sicut dictum est. Ad tertium dicendum quod accusatio-
nes verbum non fiunt et per cogitationes
unicuique ad seipsum mentaliter et per
replicationem iudicis generaliter de operibus
misericordie neglectis. Ad motivum quod tenet
viam oppositam de pluralitate temporis patet
quod non requiritur magnum tempus ad re-
plicationem contra omnes in generali et ad pro-
ferendum sententiam modo predicto. Sed discus-
sio tam malorum quam peccatorum in particulari
erit mentalis ut dictum est. De die
iudicii homo generaliter communiter et te-
nemus quod non erit antequam antichristus vene-
rit. Sicut dicit apostolus 1 Thess. 2. Cum ad
venerit dominus etc. nobis incertus. Licet cir-
ca adventum multi calculatores astro-
nomi seducti fuerunt. Hoc tamen scimus sicut
dicit quidam expositor super cap. 12 Apoc.
Antichristus regnabit sicut dicitur 42 mensi-
bus id est tribus annis cum dimidio et
tunc venient Enoch et Helias et
predicabunt 1260 diebus. Hoc est toto
tempore quo regnabit antichristus. Antichristi
sicut ut convertant homines ad penitentiam
quos occidit tandem antichristus et in pla-
tea iacebunt per dies tres et dimidium
propter timorem antichristi et postea resur-
gent et ascendent in celum et postea
occidetur antichristus a Cristo vel a Michaele
archangelo sicut dicit glossa 1 Thess. 2. Post mor-
tem autem antichristi dabuntur ad penitentiam 45
dies pro illis qui in persecutione antichristi
ceciderunt. Tunc enim miseri et secu-
ri ... antichristi licet tempore mundi pace et
securitate habentes ubique ducent
uxores et celebrabunt convivia

et cum dixerint pax et securitas tunc re
pentinus eis superveniet interitus sicut do
lor in utero habenti et non effugient dicit Apostolus 1 Thess.
5 ubi in glossa omnia predicta sic ponuntur
Dicit etiam Haymo et habetur in glossa
2 Thess. 2 nasceretur de tribu Dan
ascendet autem in monte oliveti in pa
pilione et in solio suo in loco illo
circa quem dominus ascendit Ipse autem
dominus veniens sit post illos 45 dies
penitentibus ignem Haymo Luc. 18

Videntes turbabuntur timore
horribili et mirabuntur in subi
tatione insperate salutis
gementes pre angustia Declara
est super hoc tu gratia predictos iniquos
apparebunt in iudicio generali secundum iudex
iniustus et reus iustus non terrebuntur
de aliqua adversitate reus confite
bitur sine contradictione iudex non mo
vebitur a legis veritate De istis
quitur ad primum declaratur in lectione
precedenti Ubi ostensum est quo iniusta se habe
bunt apud semetipsos pre angustia for
titer opposito continuatur quod locus iste
postquam predictus declarat qualiter
iniusti in iudicio confitebuntur veritatem
laudis. Hoc dicit quo respondit [crossed out]
iudicio confitebuntur veritatem consistitur
Et circa hec duo fiunt Unum per tertium
ponit eorum vitam 2o subdit eius
suspicionis multiplicem materiam 2. pars ibi
Hii sunt quos aliquando Circa primum dicit sic
sensus quod illa tarda et in tale ipsi tamen
eius confessionem qua faciunt respondet in iu
dicio ita procedit quod turbabuntur mira
buntur et conturbabuntur et quo ipsis dicentibus
coacti veritatem de se ipsis miseri
fatebuntur Circa primum dicit quod vi
dentes turbabuntur horribili timore Unde
Greg. 21 moral. c. 2 Oculos quos culpa
claudit pena aperit Et econtra culpa
in pena claudit oculos malorum ne
videant veritatem sed solum in morte
pena solvit oculos quos ipsi homines
videntes se de gloria mundi tunc descen
dere sola ad penam inferni saltem
debent turbari et terreri Nec mirum quia
horrendum est incidere in manus dei vi
ventis ad Hebr. 10 quod tamen est quod ulla
consuetudine evadent videntes consti
tuti 1o quod postea subiugetur 2o mira
buntur sicut in littera dicitur Hii in subitatione
insperate salutis Cum homo vehementer
sperat unum negocium et opposita sibi
prospere desperat miratur de subitatione
negocii quod post tempus ulla sperem
habent de qualescumque aliquando iustorum postquam
fuerunt ab eis sufficienter et ideo mirantur ad
mirari dicuntur in subitatione insperate sa
lutis quam de ipsis dicitur Sap. 2 Nec
speraverunt mercedem iustitie Ista autem salus
rogaverunt fuisset insperata a malis fuit
tamen sperata quia hoc a bonis secundum ps. Inte
dixit speravi non confundar in eternum quia
salus iustorum a domino et protector eorum
in tempore tribulationis 3o respondit in confes
sione eorum Dicit eis conturbabuntur
et gementem ad hoc dicit gementes pan
gustia spiritus et iuste quod hic noluer
unt angustiari sed delectari et in posse
est sicut dicit Greg. quod aliquid a deliciis ad
delicias transeat et ideo turbabuntur
quia hic delicate et deordinate vix
erunt et dicit Magister sicut dicitur
in tractatu Hoc enim legit communiter licet
textus biblie sic dicitur Magister sicut primum
i. nihil agentes helic. per non inveni
primo locum quod cum in lacrimis consumpsiss
ent et item ait pre angustia spiritus ge
mentes Ipse duplicem materiam gemitus
gemunt enim et propter penam quam sustine
bunt et propter gloriam quam in perpetuum ca
rebunt quam ergo in lectione ista de pe
nitentia et affectione agitur maxime

pena aperit oculos malorum quos culpa claudit

In posse est a deliciis ad delicias transire

qua mali homines presumunt per mortem
Quinto mouetur dubitacio utrum dolor pec-
catoris possit esse nimius. et videtur quod non
quia dolor de peccato procedit de dei amore
quia omnis dolor fundatur in amore. si-
cut homo non amaret deum non doleret
si eum offenderet. Item timor dei non
potest esse nimius ergo nec dolor de peccato
probatio. Augustinus in quadam oracione Ut timeam in-
pigrescentis visitacionis tue ut me
diu ille comprimat cruciatus ergo ta-
lis dolor de peccatis qui mortem cor-
poris inducat est laudabilis ergo licet po-
tentem non est nimius. probatio de pe. dis. 3.
cato peccator poenitens oriatur de peccatis et quod semper
doleat et non sufficit solus quod doleat probatio
ad contricionem requiritur dolor maxi-
mus. ergo non potest esse nimius. Assumptio
probatur quia quanto est amor quanto magis adhe-
rentis debet esse dolor de separacione. Sed
amor quo adheret deo debet esse
maximus. quia maior debet esse quam
timor quo adheretur ad corpus
ergo dolor de hoc maximus. ergo ille
dolor de peccato potest esse nimius. Ad
oppositum Ro. 12 Exhibeatis corpora vestra
hostiam viventem sanctam deo placentem
ro. ob. in. Item dolor penitentis potest esse
tantus quod interficeret penitentem ergo esset
foret virtuosus probatio virtus moralis
consistit in medio et corrumpitur tam per super-
habundanciam quam per defectum. Item contricio est virtus
moralis cum sit pars iusticie ergo in medio
consistit. Ad questionem dicendum quod in penitente est
considerare triplicem dolorem. Unus est esse-
cialis penitencie et in voluntate scilicet ipsa vo-
luntatis displicencia de peccato quo commisit peccatum in dei
offensam. et ista displicencia dei est esse-
cialiter contricio. et quia iste dolor directe
causatur ex caritate in deum quam per mille
gratias data nobis intendi non potest. iste do-
lor non potest esse nimius. Alius est do-
lor non essencialis penitencie et est in sen-
sualitate et est passio appetitus sensitivi

Et iste dolor causatur ex motu ex redun-
dancia doloris vel displicencie in voluntate
per modum quo vires inferiores se confor-
mant ipsius actibus viribus superioribus
proprie sicut dicit Aristoteles 3 de anima. Item appetitus
intellectivus rapit aliquando appetitum sensiti-
vum sicut spera speram. Tertius potest accipi do-
lor in penitente ex afflictione corpora-
li. constat quod potest nimius et istis duobus
modis possibile quod dolor penitentis potest
nimius secundum doctores multos. Item de ipso
tercio dolore qui causatur ex afflictione cor-
porali constat quod potest esse nimius quia non licet
inferre alicui corpori ex intencione causam
mortis. Item de 2o dolore potest esse du-
bium ex quo ille dolor causatur di-
recte et naturaliter ex displicencia voluntatis
cum ipsa displicencia non possit esse ni-
mia. Unde apparet quod talis dolor potest
esse nimius. Sed videtur dicendum quod si pe-
nitens ex vehementissimo amore
ad deum tantum doleret de suo peccato quod
causaretur dolor in appetitu sensitivo
tante intensionis quod corrumperet armoniam
corporis necessariam ad vitam. et sic indu-
ceret mortem non esset iste dolor excessi-
vus in genere moris nec superfluus sed
virtuosus et opus perfecte penitencie. Sed tamen
supposito quod voluntas potest penitentis non
faceret directe istam passionem causatam
usque ad mortem consequenter sed tamen appetit dis-
plicenciam de peccato in quantum offendit
deum. Et sic legimus quosdam commen-
datos de perfectione contricionis. Ad
primum concedendum est quod de dolore qui est dis-
plicencia voluntatis vel dolore ab ea naturaliter
vel elacione causata. Ad 2m dicendum
Augustinus ex excessivo modo loquendi et
mathematice nec appetunt quod liquores sui
corporis epicurarent ad libitum. Item ut
medici carnales in eo extinguere
tenentur vel potest dici quod appetunt dolo-
rem 2o dictum quem posui opus perfecte
contricionis. Ad tercium loquitur de displicencia

Utrum dolor penitentis possit esse nimius

volutus ad xxij dist. quod dolor sensus accep-
tus dicatur esse maximus in genere quia quan-
tum ad placet tantum contrarium displicet
Deus autem summe placet et id debet
summe displicere peccatum. non tamen intelligendum
quod dolor sensitivus sit maximus sed tamen
intellectivus quia sic debet peccatum homini dis-
plicere quod nichil plus displiceat et
quod pro nullo vellet peccare. et hic est
necessarius ad contritionem. peccatum debet esse
maximus dolor per comparationem ad alios
dolores. ¶ De istis tribus talis tactum
nobiliter dicit quod videntes turbabuntur. ca-
re quare plures modo non turbantur quia non
vident defectus suos nec pericula suorum
defectuum. Et una ratio quare non vi-
dent est negligentia prelatorum et docto-
rum. licet enim se non videant in proprio speculo
saltem prelati autem vel doctores sunt vel
esse debent specula laycorum. vive-
do docendo exemplando et si sic essent
peccatores se cognoscerent et se viderent
et agerent penitentiam. istud autem speculum
offensivum est insipientibus sed valde
placitum sapientibus. Proverbiorum 9 argue sapi-
entem et diliget te et valet opus
maioris caritatis est premunire hominem
de suis defectibus modo autem non est ali-
quis tam sapiens quin omnes defectus
suos videre possit. Unde in libro quodam
qui intitulatur de dictis philosophorum et sa-
pientum c. de dictis alexandri sic narratur
quod quidam vocatus quidam diu fuerat
in servicio alexandri commorans et numquam
alexandrum increpavit ad partem. ipse
ergo unus die ad se vocato alexander dixit
ei. non doleo in quantum in servicio tuo et
aliquando quae dixi. et alexander quia homo
sum. et homines quantum perfecti esse non sunt
et tu sic tali tempore meum prodisti
errorem meum ignorans [illegible] et sapiens
occultasti errores meos fraudator. Et applicando summa [illegible]
libro c. de dictis philosophorum. plato dixit sic

homines in quantum magis expriment quam amici
confitentes quia de inimicis errores ipse
rent exprimere [illegible] sed non amici
suos eis non annunciant errores sed tolle-
rant et occultant. quia errores eorum aug-
mentant et continuant. Unde si patres
nostri annunciantibus sua peccata vel
diu permanentes pro suis peccatis viderent non
est dubium quin salubriter turbarentur. psalmus
videntes te aquae deus viderunt te aquae
et timuerunt et turbatae sunt abyssi. vi-
derunt te aquae glossa id est populi apocalypsis 17
aquae multae populi multi et timuerunt de
peccatis et turbatae sunt per contritionem. abyssi
id est profundissimi peccatores. lectio 49

Hij sunt quos aliquando habuimus
in derisum et in similitudinem
improperii. Nos insensati vitam
eorum estimabamus insaniam et fi-
nem illorum sine honore. ecce quomodo computati
sunt inter filios dei et inter sanctos sors
illorum est. ¶ Postquam sanctus spiritus assignavit
confusionem comparabilem a reprobis in die iu-
dicii faciendum contra nos. hic enarrat ei-
dem confessionem magis intelligibilem. primo enim
fatentur se peccasse in proximos. secundo erras-
se quo ad seipsos ibi ergo erravimus.
Circa primum duo facit. quia primo ponit recog-
nitionem pravitatis. secundo admirationem vo-
luntatis ibi. Ecce quomodo. ¶ Circa ad primum
recognitio eorum stat in duobus. consistunt e-
nim exponere. primo quod vitas iustorum iniuste
contempserunt. secundo quod vitam eorum ma-
le iudicaverunt. De primo dicit sic. hij
sunt quos aliquando habuimus in derisum et in si-
militudinem aliquando suppleo derisionis mun-
dialis. habuimus in derisum. Job 12 de-
ridetur iusti simplicitas. sed non conve-
nit. quia Proverbiorum 3 illusores ipse deludet
et mansuetis dabit gratiam. Et eiusdem 19
parata sunt derisoribus iudicia et mal-
lei percucientes stultorum corporibus. qui-
ter derisores sunt peromacces et

dure sunt fere duris. Et ideo dicit si faber
ferrus mallcabit sup(er) eos qui sup(er) caudes
ferri in inferno. Et in splendoribus sup(er)ior(um)
i. in splendoribus i. sp(irit)u(m) sup(er)ior(um)
quod secuntur sanctos non sunt veri sup(er)-
ni. Nam cum sup(er)iores sunt de malo.
ipsi aut(em) sup(er)ant id est qui non sunt
malum pro bono sicut et ipsi erant
pauperes et abiecti in mundo quod ipsi ve-
debant in vanitate honorum carissimum quod re-
vera non sunt in superiori s(ecundu)m glosam
Gal. 6. Michi aut(em) absit gloriari nisi in
cruce domini nostri ihesu cristi. Sic ergo patet
quod viros iustos iniuste condempnant. 2o
patet quod vita eorum male iudicatur
et hic dupliciter p(ro)p(ter) co(n)tinentiam admirationem et q(uan)-
tum ad primum. quantum ad primum patet
quod vita sanctorum estimatur insania. Unde
dicunt sic. Nos insensati vitam illorum es-
timabamus insaniam. Ecce inabilis bis mutatio qui
insipientes et alios reputant reputa-
bant se sapientissimos sapientes ad
acquirendum sapientes ad temporalia
defendendum. Sed revera stulta facit
deus sapientiam huius mundi et ideo bene
magister sum confiteor. Nos insen-
sati i. estimabamus insaniam. Sunt de numero qui-
bus procedamus quorum vita magis re
putatur insania quam vita illorum. et
qui cristum totaliter imitantur in vo-
luntaria paupertate qui relinquunt hospicia
et splendida renunciant divicias carnis et
hereditates amplas pro nichilo alii
os cuiusque sua apud mundo dedi-
tos fatui fabulosi et insani putant
Sed a quibus nam ab insaniis mundi
amatoribus. et istud mirabile est cum
fatui putant cristum stulte idiotas
esse et finxisse sapientiam dei patris et
venisse in mundum ad docendum homi-
nes viam rectam veri et sinceram
in celum. et tamen illa via sectatores de-

rident et abhominantur et quantum
possunt despiciunt. Unde quod ergo gua-
homines cristum legimus derisisse videlicet
Divites aura
principes pecora
milites arma
simplices igna
nos
Et iste nu-
me(rus) narrat
in omnibus de
fortunis homines
luce 18. Cristus legitur docuisse quod nos
possumus deo servire et mamone et ibi sequitur
dicit sic. Audiebant omnia hec pharisei
qui erant avari et deride-
bant eum. De 2o luce 23 Derride-
bant eum principes dicentes alios sal-
vos fecit seipsum non potest salvum facere
Et in eodem capitulo Sprevit autem illum he-
rodes et exercitus eius et illusit
indutum veste alba. De 3o quod homines
illudebant autem ei milites accedentes
et acetum offerentes illi dicentes Si tu
es rex iudeorum salvum te fac. De
4o luce 8 qui sciebant filia archi-
sinagogi quod non est mortua puella sed
dormit deridebant eum scientes
quod mortua esset. Cum ergo cristus tot
a nobis derisiones paciebatur sustinuit
felix est qui pro eo voces respondendo
derisiones malorum sustinuerit sepe
nebit nisi cum sanctis a mundi de-
lectacionibus contempnantur viam cristi
non sequuntur nec discipulorum eius qui
cum mundum relinquunt et hono-
rem a mundanis requirunt iste videtur
deo servire sed inde recipit a deo
Gaudeant ergo mundi contemptores quod
ciens vite sue ducunt tristes
propter hoc eum accipiunt arbitro quod
via dei imitatur si a mundi dilec-
toribus tamen fatui contempnatur. Unde 2
Bern. li. de moribus Nondum felix es
si te non turba irriserit. Si bene vivis cogita hec secundum contempne ab a-
lijs contempni. Et 1 Cor. 4. Spec-
taculum facti sumus mundo et ange-

Quarto ergo guare homines legem cristum derisisse

lis et hominibus dicit apostolus derisi et sunt
sequacibus nos stulti propter cristum, vos
autem prudentes in cristo et est yroni
ce dictum secundum glossam quia vos reputamini
stulti quia cristum predicamus et pu
tatis vos esse prudentes quia tractatis q
no e um. Unde augustinus super psalmos 36
et post ibidem in glossa super 1ª allegatum
angelis et hominibus. Boni enim ange
li et boni homines laudant nos sed
mali irrident. hii sunt dextera et
sinistra harum utimur quasi armis ad
feriendum dyabolum scilicet laudantibus et
vituperantibus sed neque ista elevant nec
ista frangunt. hec augustinus. Dicit ergo vi
ta cristi et cristi sequaces contempne
tes iudicio tali. Nos insensati vi
tam eorum estimabamus insaniam et finem illorum sine honore. ista
sunt dicta hic stultis propter stultitiam
tamen satis quia estimati sunt. Sicut nobis
foret insania finis fores sine hono
re honor est premium salutis
pro omnibus. 2º quia ista laus post
ista recognicione punietur post ad
imitacione nominis sub non amicis ta
lis. Quomodo ergo computati sunt inter filios dei
et inter sanctos sors illorum est. ista cognicio
quia erit irremeabilis quia est de mali
cietur sed quem tamen tarde pro sa
lute sua. Ut enim habet quasi penitencium
in vita eorum pro cristo predicatores
derisissent quia sapientia 1 dedit eis pote
statem filios dei fieri hiis qui credunt in nomine eius.
Unde quasi non carnis filii sunt tale
a deo recepimus per gratiam ut
filii dei nominemur et simus 1 Joh.
3. Videte qualem caritatem dedit
nobis deus ut filii dei nominemur et
simus. adhuc tamen ad retinentes de
victa fatuitate exprimit eam tantum
quo cum dicit Et inter sanctos sors
illorum est quia status beatitudinis non
videtur sed sorte debet attribui. ipse
tamen pro tanto intres sanctos vocari sors

quia quantum dominus hoc voluit, meritum quod
de eo finaliter evenit propter mutabi
litatem voluntatis per peccatum deficiali in
clinabilis ad peccandum. Luce 9. Domine
insti atque sapientes et opera eorum in manu
dei. et tamen nescit homo utrum odio vel
amore dignus sit sed omnia in futurum servantur
sibi certa computacione et ergo bene dicit quod
insti computati sunt inter filios dei. ista
quia sunt precesi hominum servantur sub certa
computacione quia non sunt vilia non cadunt
sub computacione. secunda ista est quia sunt preciosa
coram deo ps. 19 preciosior erit nimium au
ro et homo mundus obrizo. ista vilia non
cadunt computacione quia Luce 1. Delictum
infinitum est numerus homini sed quod aliquid habemus
in derisum. Promisit qui inter locuntur hu
manis una quia vehementer contrahitur ut uti
in derisu. Et in derisu locucio de
ordinata de defectu hominis propter ludum.
Unde vide hoc erubescat. Unde inter
nos derident propter quod derisio in pa
tet in diminuere gloriam qua homo
in consciencia sua de bonis utitur peru
bescere tamen in eo sub specie ludi dum
rides et quo ecclesiastes 2. Contra ludum
quod contra ludum contingit repperire sup
fluum et defectum et medium
in quo consistit virtus. Illi est enim ludus
numquam admittat sicut quidam reges
mentis quia sunt mentes humana ex tenditur
certa scientia hebetantur et fatigantur
mus. et ideo quietes in pro loco et
tempore ut primis habeat requiem. hec autem
per ludum tamen debet in majore super
fluum quia sunt dicti rides quia ecclesiastes de
lectacio in vita admixta sit sal ad
alium in modicum enim de sale sufficiat
pro magna quantitate alium. Unde si quod
posuit alium foret desale non valeret.
Modo sic in modicum de ludo est
temporibus sufficit ad quietem mentis. Unde
illi quia totum quod sunt expendunt in lu

dis venacionibus alcis et taxillis
exercicium sunt et maxime in ludo decij
lius vnfratres Sap 17 Estimauit
lusum esse vitam nostram Et ideo dicitur
loco preallegato quod nos derisum fre
quentabant in ludo et sunt tales qui
nichil curant quod dicant siue sit pla
cidum siue offensiuum siue honestum siue
inhonestum dummodo concitent risum et
tales sunt nimis et dependentes in
risu et vocantur bomolochi id est rap
tores templorum et vocabantur eis ho
nomine ad similitudinem miluorum vo
lancium circa templa gentilium qui in illis
cum loca relinquebantur de extis
de sacrificiis et aliis Vnde sicut milui
quando volitant circa templa non aliud va
cantes nisi ut rapiant intestina ita
bomolochi in offendo cum verbis nil
aliud explorant nisi defectus hominum
quos possunt recitare et tandem ri
sum in aliis et in aliis excitare. et
talis ludus non est liberalis nec disci
plinatus sed seruilis et indisciplinatus
quia ad ludum liberalem requiritur quod dictum
placitum et honestum Et ideo notandum
quod derisio quatuor facit quia primo ostendit

ostentationem
dissipat
offendit
inter

dis

stulta
arma
insipi
mali

ciam

stulta
quia de
ridet ho
minem sibi

quasi defectum quoscumque naturali uel morali
ignorat propriam fragilitatem sicut cum fieri
derisum de quolibet per deus permittat
Vnde gregorius 27 moralium c 1 Qui sumus
hodie nouimus quod aut paululum
post esse possumus nescimus hii
no quos fortassis despicimus et tar
de sunt maxime et tu via mea per
neccessitatibus studens an me timeo dum
ita et ne in nobis cadentibus surgit
surgit quod nos stantibus vnde quod
nos facie ita non nouit quod non stare
nouit ixxi de hoc gregorius Et ideo ad

Derisio ostendit stultitiam hominis

...itat quilibet illud Job 11 Tu ceteros
irrisisti tua non confutabit quis dicit quod stat
quasi sic quod proverbiorum 3 de deo dicitur illu
sores ipse deludet Secundo suspendit
amiciciam est cum ut frequenter causa
contencionis et discordie proverbiorum 23 Eij
ce derisorem et exibit cum eo iurgia
Tercio offendit iusticiam sicut cum derisor
quasi non vult fieri Et iob proverbiorum 3 parata
sunt derisoribus iudicia Quarto incedit
maliciam incipit enim in ludo et sub
specie ludi incedit in honestatem pro
ximi et sic committit mendacium fra
ctionem quia Omnis autem fraudulenter ince
dit et vir fratrem suum deridebit et
veritatem non loquetur Et iob contra deri
sores dat scriptura quatuor doctrinas dicitur

Non sunt arguendi
Non sunt instruendi
Omnino eiciendi
et sunt dimittendi

de

inique
fatui
specie
dimittes

tate

De primo proverbiorum 9 Noli arguere deriso
rem ne oderit te argue sapientem
et diliget te De secundo quaerit derisor
sapientiam et non inueniet De tercio proverbiorum 22
Eice derisorem et cetera De quarto ipso Tu
domine deridebis eos et ad nichilum
deduces omnes gentes Et sap 12
propter hoc tamquam pueris insensatis iudicium
in derisum dedisti te lectio 60

Ergo errauimus a via verita
tis et iusticie lumen non
luxit nobis et sol intel
ligencie non est ortus nobis Pos
tea violenta confessio qua reprobi
compulsi fatentur in iudicio generali quam
ad iusticiam quam proximis intulerunt
hoc gerunt sibi exequuntur sumus sibi pone
cos confessionem quod cum ad maliciam quam
in scientibus habuerunt Et circa hoc
duo facit primo ponit eorum confessionem secundo
dictorum recapitulacionem ibi Talia
dixerunt Circa primum tria facit Nam

Hic scriptura dat contra derisores quatuor doctrinas

primo fatebuntur se fuisse iniuste frauda-
tos a vera cognitione. 2o fatebuntur se
fuisse frustra fatigatos in operatione
et 3o fatebuntur se fuisse valde deor-
dinatos in delectatione. Sap. 5o ibi las-
sati sumus et ibi Quid nobis profuit
superbia. Dicunt ergo primo conditionaliter in-
ferendo sic: ergo erravimus et cetera. Deinde op-
time concludunt de semetipsis di-
centes Nos insensati vitam estimabamus
illorum fuisse insaniam et finem illorum
sine honore et iam videmus quod vita
eorum fuit summa sapientia et finis
eorum est in maxima honore. Igitur constat
nobis modo quod vere erravimus a via
veritatis, id est a doctrina Cristi Iohannis 14 Ego
sum via veritas et vita. Et iustitie
lumen non luxit nobis. Sicut ille qui re-
lictis viis in superficie terre ambulat
per specus subterraneos quemadmodum rece-
dit a lumine et est in opaco cavernarum
lumine. Et sol iustitie non est ortus nobis.
Dicitur Cristus sol iustitie et sol intelli-
gentie. Sol intelligentie quia facit nos in-
telligere cum per fidem. Ysaie 7 Nisi credi-
deritis non intelligetis. Item in eandem
litteram: Sol iustitie quia iuste retribuet
et nobis nostra opera nostra et facta
nostra. Malachie 3 Orietur nobis timen-
tibus nomen meum sol iustitie. Compa-
ratur enim Cristus soli propter multa. Primo
quia sol est fons luminis et caloris
et vite corporalis in istis inferioribus.
Unde dicit Philosophus 2 Physicorum: Homo
generat hominem et sol. Ita et Cristus est
causa nostre et vite gratie in omnibus creaturis.
Unde sicut sol radios suos ubique
spargit super pulchra et super feda, ita Cris-
tus radios sue bonitatis extendit non
solum ad bonos sed ad malos eos
ad penitentiam alliciendo eis temporalia lar-
giendo et penam eis debitam diffe-
rendo. Luce 22 Sol illuminans per omnia
respexit et cetera. Et Mathei 5 Qui solem suum oriri facit
super bonos et malos. Item autem est certum
quod sol spargit radios suos super nivem et
super glaciem et non liquefacit. Signum est quod planete
actio per summa frigorem impedit radios so-
lis et eius effectum. Sic est moraliter: Cristus
Cristus spargit radios sue clementie
super cor congelatum alicuius peccatoris scilicet
cum cogitatione de beneficiis Cristi incar-
natione redemptione et peccatorum remis-
sione et premiorum distributione et tamen
non liquefacit cor illud durum. Ratio signum
est quia frigida placita, id est qualitate
malitia infrigidat. Ier. 6 Sicut frigidam
facit cisterna aquam suam sic frigidam
fecit malitiam suam. Dilatatur frigore
in cordibus talibus. Et per oppositum est de
peccatoribus congelatis non tamen in tanto ex-
cessu frigiditatis illi cum liquescunt ad
radios solis Cristi. Exemplum de Petro Luce
22: Cum postquam Cristum negaverat
et Cristus eum respexerit egressus foras
flevit amare. Ecce quomodo liquescebat
et convertebatur in aquam. Exemplum de Mag-
dalena que irradiata ab isto sole la-
crimis cepit rigare pedes Cristi et
capillis tergere. De qua aut est certum
liquescebat resoluta et lamentis ubi
missum celitus. De talibus exponi potest
illud Exodi 3 Cum egressus est ortu sole
congregatus aquas vidimus in modo albite (?)
P 2o Cristus comparatur soli racione sue morta-
nis. Sed certum est quod sol rubet de mane
in ortu suo signum est tempestatis secutivi
et quando rubet in occasu signum est serenitatis.
Unde Mathei 16 Facto vespere dicitis Serenum
erit rubicundum est enim celum et ma-
ne hodie tempestas erit rutilat enim triste
celum. Sic erat Cristum accidit. Nam
post ortum sue nativitatis statim rubor ap-
paruit quia die octavo venit circumci-
dere puerum. Unde statim effudit suum
sanguinem et etiam istum ruborem servabat

tempestas valida p(ro) dolore vite sue
In p(ri)mo Incontinenti eius tempestas vali
da. Sic est secundum Iohannem in occasu istius solis
apparuit rubedo magna qui totum
corpus eius effluxit sanguine flagel-
latum, clavatum, laureatum et spinis
in capite coronatum. Sed iste rubor fuit
signum future serenitatis in resurreccione
tranquillitatis future. Thob. 3. post tem
pestatem tranquillum facis et post lacri
macionem et fletum exultacionem infun-
dis. Erat autem sol sine lepore se
culorum ressurreccio non potest sed per nubem te
gatur quia non est nisi grossa delectabi-lia
videtur. Ecc. 11. Dulce lumen et delecta-
bile est oculis videre solem. Sic filius
dei in sue nature puritate ab oculis
mortalibus non potest videri ante in
carnacionem. Et ideo volens se visi
bilem hominibus exhibere nube huma
nitatis nostre de virgine sumpta se in
voluit operante spiritu sancto. Sic prophetatum
fuit Ezech. 32. Solem nube tegam.
3° sicut sol radio intromisso in domum
quantumcumque videatur pura ostendit ta
lem pulveres quam tamen non videtur nisi
in radiis. Ita Christus declarat ortus do-
mini conscientie in quacumque homine quantumcumque
videatur honesta tamen magnam co
piam venialium peccatorum. Anima quanto
magis ab ipso radium recipit tanto
magis se frequencius de erroribus
propriis reprehendit. Sic sole et suo
radio tria a nobis subtrahunt et ab
scondunt: terra, nubes et luna. Terra
mundialis cupiditatis, nubes temporalis
vanitatis et luna carnalis voluptatis.
Quia terra interponitur inter aspectum nostrum
et solem, sicut contingit de nocte nec
videmus solem nec solis radium sed ma
nemus omnes in tenebris infra um-
bram terre. Sic homines multi sunt inter Christum
aspicium et deum interponitur terra quo to
ta eorum sollicitudo cogitatus et affectus

Tria a nobis radium solis subtrahunt

ad terram dirigitur et eis occidet sol
in meridie. Sicut dicitur Amos 4. Sunt
alii quibus sol absconditur propter nu
bem interpositam dignitates volup
tates et huiusmodi quia sunt qui in mune-
bus sunt quiete que interponuntur inter
oculos superborum et ambiciosorum
et deum Christum quod eum videre non possunt
sed in morte cum clare satis videbunt
ad timorem et invidiam. 2 Mach. 3.
Tempus apparuit quod sol refulsit qui
prius erat sub nube. Sunt alii tres
quibus sol eclipsatur per interposicionem
lune carnalis voluptatis et hii sunt
bestiales dediti libidinibus et ig
ne concupiscencie totaliter inflammati in
quos. Super cecidit ignis et non viderunt
solem. Dictum est supra quod ortus soli
comparatur propter operacionem vivificacionem
apparicionem signatam et declaracionem ma
nifestacionem. Restat quo adhuc con
siderare qualiter iste sol moraliter com
plet et peragit motum suum. Ubi
sciendum quod sol per totum circulum planete
describit zodiacum complens cursum suum
in annum solarem et pertransiens univer-
sa signa que sunt 12. Inter illos usus
quedam est aries thaurus gemini
cancer leo virgo libra scorpius
architenens caper amphora pisces
4. Dicitur autem aries esse primo dextera
celi et nobilior ubi incipit motus
Unde aries est primum signum secundum philosophum
et secundum katholicos. Sol fuit creatus
in ariete et ideo in ariete fuit primus
sicut tenet quantum moraliter. Sic per ista 12
signa transiit et transibit Christus. Primo
cum in statu innocencie quando creavit primos
parentes et in paradiso collocavit nam
adhuc eis felicitate constet etiam tempore
primo in creando et gubernando res et
innocencia. Aries autem est animal valde
innocens secundum genus suum potens tamen et
fortis in specie sua. Et ideo moraliter
tunc filius dei fuit quasi in ariete vel

Allege hic unum nobile de duodecim signis

in signo arietis .i. agnus ad hunc michi alli-
us .i. mundo signatus. ysa. 2o Aries
iste rex qui resistat ei. Hec salu-
tatione peractam intravit in thesaurum
quia est ad magne fortitudinis et mag-
ne fidelitatis quod satis eos expulit de
paradyso in terra misit et eis mor-
talitate moriendi in corpore et ad infe-
ros descendendi in morte. Est autem
ita taurum quod quantumcumque fuerit ferox
si alligetur ficui mansuescat. Dicit
Damascenus ethym. 21 c. 1 et ita fuit
de filio dei quod cum esset alligatus ficui
dulcissime .i. virgini gloriose per in-
carnacionem omnino fedatus adge-
nus humanum. Quamvis si alligatus
adeo vinculo filiali omnino man-
suescit et visitatum fuit id ad 21
Ecce rex tuus venit tibi mansuetus
et ideo tunc intravit iste sol in signum
geminorum .i. in duas naturas in utero vir-
ginis ineffabiliter copulavit. Procedens
de thalamo pridem aula regia
geminie gigas substancie alacris ut cur-
reret via. Dicit ambrosius super genesim 27. gemi-
ni tres eius repleti sunt. Depingitur autem
istud signum in forma duorum iuvenum
se invicem complectencium. Et sicut quidam
fingunt illi fuerunt castor et pollux
duo filii yovis se invicem diligentes
in tantum quod cum castor haberet a patre inmor-
talitatem .i. posse non mori si voluis-
set mori voluit pro germano suo ad
tempus ut vere daretur inmortalitas.
Unde ambo stellificati sunt et signum
id mansit quod geminorum dicatur. Sic cris-
tus frater est germanus hominis cum inpos-
sibilis mori esset si voluisset fecit
per tantum quod homine mori ut nos sue
inmortalitatis effici esse participes.
De isto signo intravit sol iusticie cris-
tus in cancrum. Cancer est animal vel
piscis retrocedens .i. passu retrogra-
do vadens. Super id Amarum in quodam
apologo Currit retrocedens dum fer

vet vestra tamen. Isto modo cristus vide-
batur quando retrocedebat dum hic vivit ?
homines in isto mense dicit esse de utili-
te ad honores de iusticia ad penam de
labore ad requiem. Sic cristus quamvis
retrocessit de iusticie in vituperium de vita
pecus ad iudicia et ad crucem et sic ad mor-
tem et ad infirmitatem. Unde toto se spe ? inpro-
bitate et ? inmoderatis est sol in
cancro et sic sol constante in cancro magis
? diffunditur. Super id Theologi. Sic
cristus ipse crucis tempore quo maiorem solis tempus. Ita cris-
tus isto tempore inter media magnam caritatem
hominibus demonstravit. Ex de isto signo in-
travit leonem in resureccione. Dicit
Ysidorus super ethymologiarum c. 2. quod catulus leonis
de novo natus tribus diebus iacet quasi mor-
tuus. Tandem post tres dies patris ru-
gitu suscitatus a dormicione sic intel-
ligitur cristus cum mortuus esset in tribus
diebus per ? iacuit postquam
tercio virtute patris .i. divinitate quam cum
patre resuscitatus surrexit. Hic est leo
de tribu iuda de quo loquitur ysaias quem applicavit
iacob benedicens filio suo genesim 49 Ca-
tulus leonis iuda ad predam fili mi as-
cendisti requiescens accubuisti ut leo et
quasi leena quis suscitabit eum. De leo-
ne intravit in virginem. toto enim tempore meo
in ? suam et assencionem doctrina
et fides ecclesie in beata virgine potissime
conservabatur. Hec inter apostolos et discipulos
doceret monuit et consolata est ut pura
illa que repleta fuit spiritu sancto plenissime
in ubi dei concepcione. Et ideo tunc temporis
mansit in signo .i. in fide virginis. De qua
Albumasar 3 de revolutionibus c. ult. O virgo
felix a virgo signata procellas ubi puerum
nutriens corpus quod dicet in tempore viri quod pos-
sim laudare ? tuam rem ubique
prophetat diffusius quod deus corpus sumeret
de ea carne et quod resurget a mor-
tuis et quod in mare ? virginem assu-
met in corpore et anima in celum. Unde

Sol iusticie .i. cristus intravit de gemini in cancro
Sol deitatis intravit in leone. de leone in virginem

dit se in fine libri. Vo quod opus ut ea
velit exaltare gradatim. Set simul assiciet
simul et cum catthedrabit illuc esto tui
memores magister optime uirgo illuc
cum sanctis et nobis tecum pro talibus orne
bis te non pigeat suadere quod ad se
nos trahat et propter te veniat ad nos
a nobis christi sit gloria laudis ab ipso
sit gratia nobis et nunc te vestigia mihi
Dicit sit ouidii liber de uetula nominatus quibus
a leone prothonotario sacri palacii
bisanticum principis refertur. liber iste
repertus de sepulchro ouidii. Unde
testamentum ouidii intitulatur. Dicit
enim quod inventus fuit in quodam sepulchro
in cimiterio publico in suburbis Dyscori
ciuitatis que est caput regni Colcorum et
quia ibi non erat copia latinorum eo quod
armenia lingua latina non intelli
gent rex colcorum misit librum istum
Constantinopolim ubi tunc erat co
pia latinorum. Refert etiam quod inter latino
rum sepulchra unum inventum est cuius
epigramma sculptum erat litteris armenicis
cuius interpretatio sic sonabat. Hic iacet
ouidius ingeniosissimus poetarum. O
biit autem anno christi 18. Ut refert
Willelmus de Wang in cronica sua
tercio anno tiberii. Unde constat quod iste li
ber idest sepulchrum erat. Sunt pulchra
sepulchra et cetera. Vepres
sol in fine augusti desinit de augusto in libra
quia augustus benedicta inter sua virgo
dixit liberum accipiens spiritus in sedibus
et elevatus in celum. Actus 1. Tunc ei dixi
mit ad libra quia coram patre passionis
sue initium consummavit primi parentis prevaricatio
nis pretium appendit ostendens se plus
soluisse in pena quam adam commisit in cul
pa. Unde omnia ad eius pondera dixit sol. Undique
appenduntur pretia in quibus iram
meriti et calamitas quam paciar in
orsus humilis l. modo merita tractata

quia acena maris hic quomodo minor apparet
Octavus de libra transiit in scorpione
quia corpus suum quod est in terra tyranno
rum et hereticorum persecutionibus quam cruda
scorpionum aculeis lacerari permisit
ut tunc dicet multos contra eum et de regem
2 Dubitant sunt tecum et cum scorpio
nibus habitas. Nonus transiit sol in m
sagittarium. Sicut cum a tempore plures
fuere et nos statim impacemus quia temporalia
lia etiam pro deo dedisse sed iudicia
et dissensiones inter clericos quod eos
videtur esse maior ad pascendum
oves christi. Et hec est causa quare volant
sagitte acute inter regalium suppli
cationum ad romana curia inter accu
sationum et diffamationum ad inferio
rum iudicum audientiam ita quod plena
est terra advocatis in totam ad de
fendendum iniurias. Et ideo ipsis in his
diebus dicitur sol stat in sagittario sig
no seu 27 iaculum et gladium et
sagitta acuta. Hoc quod loquitur contra prepositum
suum per filium testimonium et hii sunt qui
bursarum spoliant vulnerant et predantur.
Si esset ita pauper non sit sicut qui
nupit hic infra non haberet tales in terra
placitatores nec tales invasores. Pau
per et inermis viator non timet
predones nec patitur insultus sed cum est
dives tunc mittuntur cum honores spoliantur.
Et qui prius conabantur cum ditate ita
est quod qui terra fuerint pauperes bene
valent, modo studet ditari et patitur
a sagittariis. Et lo in de ecclesia vis
tatur et 1 s 31. Consocia fuit cum viri
sagittarium et vulnerans vehementer
a sagittariis. Ideo tunc sol intrans
in signum capricorni. Capricornus habet par
tem sui corporis caprina et tunc sol
in maxima elongatione a nobis quia in ipso
puncto capricorni est solsticium yema
le. Unde istud signum signat tempus
animi quod capricornus dicitur, tunc quia ca

Orsus sol in fine augusti transit in libram

Hiis diebus ecclesia est cum sagittarius

primo quia valde libidinosum. Et de
antichristo scribitur Dan. 11 erit enim in con-
cupiscenciis feminarum et quia deos non
curabit. Tunc capra generat edos et fi-
lios suos atque sequaces hedi vocantur Mt
25 Statuit oves quidem a dextris edos
autem a sinistris. Unde tempore antichristi erat
cursus solis iuxta signum capricorni
et tunc videbitur quod maxime elonga-
tus ab ecclesia quia non curabit. Quarto
in cursu suo sol incipit ascendere et cur-
sus solis antichristo cessante in cordibus pi-
orum fidelium refulgebit. Undecimo
incipit sol in aquarium. Aquarius depin-
gitur ymago hominis tenentis urnam sub
ascella de aqua et aqua profluens flumi-
na faciunt et signat 42 dies tunc tocius
residuus temporis post mortem antichristi in quibus
cristus pluet imbrem super iustos qui
tempore antichristi vacillaverant. Dicit enim illud
dictum fuit. Unde tunc cursus erit in
aquario. Eze. 36 effundam super vos aquam
mundam et mundabimini ab omnibus
inquinamentis vestris. Duodecimo et ultimo
sol erit in temporibus … quando sol
ad signum piscium pervenit tunc desinit
yemps et incipit ver … Et est
yemps … cathedrato Simonis Petri.
Quo die sol in temporibus … ista que
quasi radices et semina sub terra la-
tuerunt incipiunt erumpere … et
terra incipit se aperire et pandere que
occultavit. Et designat tempus univer-
salis omnium corporum …
… aperiet et reddet …
occultatos. Et tunc erit cursus in pis-
cibus quando cum suis piscatoribus quos
olim apostolos fecerat ad iudicium veni-
ent et tunc verificabitur illa parabola
Mt 13 Simile est regnum celorum sage-
ne misse in mari et ex omni genere piscium
congreganti quam cum impleta esset et secus litus sede-
… bonos in vasa, malos autem foras miserunt. Sic erit in

consummacione seculi. Et Abacuc 1 facias
homines quasi pisces maris. Et sic in fine
piscium est ipsum adventus quod est caput arietis
ubi sol fuit creatus et ibi stabit post iu-
dicium … non movebitur ultimus contra
… ortum et occasum. Sic cursus
… cum … in medio …
stabit … tunc erit dulce lumen
et delectabile oculis videre solem …
et implebitur illud Abacuc 3 Sol et luna steterunt
in habitaculo suo etc. Sermo 61

Lassati sumus in via iniquitatis
et perdicionis et ambulavimus
vias difficiles viam autem domini igno-
ravimus. Postquam declaratum est quod impii
et male viventes in pena fatebuntur
se fuisse fraudatos propter culpam suam
a veritate et a sanctitatis cognicione. Hic
ostenditur secundo qualiter fatebuntur se fuisse
frustra fatigatos in operacione unde
dicunt sic Lassati sumus. Non est mirum quia
… viatori fuit cum … lassitudo
de iniquitatibus non sentitur in presenti. Secundo
…
velint nolint peccatores lassabuntur
… laborum et occultis exprimentis videtur loqui
in omni genere hominum … nobi-
les et milites et vanitate et fama
volatili … hominum totaliter se exponunt
manifestis … quod plus …
de pena torneamentorum vel bella que
sunt … in decem annis. Secundo mer-
catores qui maria transeunt personaliter
passus periculosos … insidias
et insidias … socios …
vias mundi esse difficiles. Tertio cle-
rici vel laya qui curias magnorum
regum vel comitum vel episcoporum …
ad serviendum sicut … ipsa vita
difficultates ubi per decem vel septem an-
nos servient cum remorsu consciencie cum
obiurgacionibus dominorum cum invidia
sociorum cum omnibus infortuniis corporali-

Et ideo omnes illi sunt subditi sub deum qui
peccatis serviunt et felicitatem mundi dicunt sunt
in die iudicii. Septem vie iniquitatis etc. Est
autem hic notandum quod septem sunt vie iniqui-
tatis que sunt valde difficiles et tamen
hominibus multum amabiles. Et hujus causa
experiencia est et ingratitudo. Quamvis enim
via est difficilis perficit. Prima via est

montuosa	Istam accipiunt superbi
spinosa	et ambiciosi qui semper
lutosa	vadunt vias montu-
tenebrosa — via	osas et tamen hec est val-
sumptuosa	de periculosa quia de
tediosa	modico lapsu immi-
tumultuosa	net magnum periculum

secundum illud quanto gradus altior tan-
to casus gravior. Et est de ceteris sicut de
lepore quia lepus multo melius currit
contra montem ascendendo quam descendendo
de monte in vallem. Ita ipsi de monte super-
bie cum difficultate descendunt sed ad
locum dignitatis cum magno conatu
ascendunt. Ratio de lepore est quia habet crura
anteriora breviora quam alia. Moraliter
affectiones hominis ad deum que tibie ante-
riores affectiones ad mundum sunt tibie
posteriores. Quando ergo in homine affectiones
ad deum breviores sunt quam affectiones ad
mundum ille homo currit velocius contra
montem ad accipiendum dignitatem et divi-
cias. Job 27 Cucurrit adversus deum
erecto collo et pingui cervice arma-
tus est. Secundam istam viam eligunt cupidi
et avari scilicet spinosam. Unde salvator
dicit Luce 8 Divicie sunt spine qua-
liter puncciones laboris in custodiendo et
doloris in amittendo. Eze 2 Quoniam
via tua sunt spinas tecum. Terciam istam
viam que est lutosa eligunt luxuriosi
homines et bestiales qui semper accipi-
unt viam magis tritam et illa est commu-
nior ita ipsi illam viam preeligunt
quia plures frequentant cum tamen Bene-
dicat sponsum quia in via pedum forte

illa est securior sed non est in via morti
quia pauca sunt luxuriosi et multa viciosi
de vino luxuriantur. In psalmo Inquinate
sunt vie illius omni tempore et Canticorum Collata
est via que ducit ad vitam per dicionem et
multa ambulat in ea et per oppositum
de vanis casibus dicitur in psalmo Ambulabat
in via immaculata hic non ministrabat
et Ysaias Luce 2 Vie eius vie pulchre. Quartam
viam que est tenebrosa eligunt inviti qui
per maliciam propterea sunt excecati et ideo
tamquam sunt in tenebris ambulant. Proverbiorum 2
Relinquunt iter rectum et ambulant per
vias tenebrosas qui letantur cum malefe-
cerint et exultant in rebus pessimis.
Et in psalmo Fiat illa via illorum tenebre
et lubricum et tunc nomina habent eadem
Proverbiorum 4 Via impiorum tenebrosa nesciunt
ubi corruant. Quintam viam eligunt
gulosi vel via sumptuosa quia sicut de quo
magna causa sit in aliqua civitate
de pane de vino et de aliis necessariis
ipsis ita mercatores qui vadunt ad nun-
dinas propter lucrum non libenter intrant
tales villas vel tales civitates quia
plus perdunt in una nocte quam lucrarentur
in duobus. Moraliter loquendo omnes
sumus mercatores et negociatores
Luce 19 Negociamini dum venio Ta-
la loca et sumptuosa sunt tabernae ubi
homo plus expendit in una hora quam
non posset sufficere tota die. Omnibus
unus gulosus ubicumque fuerit plus con-
sumit quam expedit uno die et
omnis vita gulosi est superflua et sump-
tuosa et ideo detestanda. In psalmo Vidi
illorum scandalum ipsis et postea in se
sua complacebunt. Sextam viam scilicet
tediosam eligunt accidiosi ipsa mechan-
icant ubicumque fuerint et tamen semper
fatigati sunt cum accidia quadam
spirituale tedium in hiis que dei sunt ita
quod omne id quod ad divinum spectat officium
reputatur ab eis nimis longum. Ideo

Septem vie iniquitatis difficiles etc.

non moraliter loquendo omnes sumus mercatores

volunt esse longa convivia et breves
orationes garrulationes diurnas et
horas in orationibus comprimunt et sentiunt
et missam venabiles in festis licet raro
nolunt dormire quam in temporibus magis
mittere. Cap. 1. Dicitur puer mittere ex
delicatis suis et quiescunt. Et qui
quod relinquit semitas rectas et vivunt
per vias prudentes. Septimam
viam eligunt maledictorum, ut viam tenebrosam
tenebrosa et plena periculis, ita ubicumque
sunt per spiritum erunt. Unde Dan. 3. decima
c. 6. narrat de illis dicere qui
nequissimi extiterunt et in psalmo con-
tritio et infelicitas in viis eorum et
viam pacis non cognoverunt. Hec sunt vie
illorum de quibus Ysa. 55. Derelinquat
impius viam suam et vir iniquus cogi-
tationes suas etc. et Ezech. 16. Converti-
mini a viis vestris pessimis et cetera omnium
suorum etc. Et ideo quilibet petere debet
in psalmo a Deo: Vias tuas Domine demon-
stra michi et cetera. Notandum sicut in via
in qua ambulet. Et notandum quod vita
mixta homini non potest esse continue uniformis
et ideo apud sanctos vita hu-
mana dividitur in vitam activam et con-
templativam, quod non est intelligendum
quod ab una et eadem persona continuari
possit actus vite contemplative, et
ab una alia actus vite active,
et mixtus actus vite contemplative,
quia hic non esset humane fragilitati
possibile nec rectum ordine forme, sed
ab una et eadem persona pro loco et
tempore utrique istorum tenetur incedere; et
ideo vita mixta homini aliquando
nominatur in singulari a poeta et ali-
quando in plurali. Unde debet notari sicut in
via in qua ambulet et enim vias duas
dicimus in Mat. de proverbiis parabola
in Apocalipsi 10. quarta ista quomodo dicitur
homo magis laborat continuando viam pla-
nam diu quam ambulando viam non planam
sed aliquando vallosam et aliquando altam
vallosam. Et huius ratio est quia homo
incedit quasi et uniformiter per viam
planam quasi et uniformiter fatigatur
in sedimentis partes corporis quibus am-
bulat sicut genua crura et tibias un-
de quod isto continue ambulando quasi
tenet unam figuram motus in via plana,
ideo convenit homini maior labor et
maior fatigatio in processu non plano
ubi aliquando ascenditur et aliquando descenditur,
non servatur eadem forma motus in mem-
bris movendi nec tales partes uniformiter
non operantur quasi et alternatim quia
ascendendo plus laborant in genibus et
tibiis, descendendo in femoribus et
propter istam alternationem laboris in parte
superiori in genibus et reliqua sub genibus
in via non plana quiescit minor labor
et minor fatigatio alternatim nunc in
vallosam nunc in montuosam. Consimilis modus
contingit in vivendo viatores. Fragilitas
enim humana nullomodo permittit quod
mentes et studia hominum uniformiter
procedant in contemplando nec ideo
expedit quod homo semper descendat ad opera
vite active circa mundum quia tunc fieret
nimis aridus et indevotus. Et ideo
sicut homo est compositus ex anima et corpore,
de quorum uno corpus fatigatur ascendendo
per orationes, vigilias et studia et con-
templationes anima delectatur et fa-
tigatur descendendo sicut et occupando circa
temporalia propriis dispensanda, et ideo
sic alternando et vicissim descendentes incedere
debent ut quantum possumus fatigationem et
tedium devitemus in sumendo deus et
mentem ascendere contemplando et postea
descendere proximum iuvando. In cuius
figuram Jacob dormit vidit angelos
ascendentes et descendentes de celo in
terra et de terra ad celum vicissim Gen.
28. Unde sicut in vitas fratrum predicatorum
narratur quod quidam iuvenis consuluit a
fratre Iordano qui fuit sanctissimus homo

scdus mgr ordinis pt̃ȝ sbu dinai
quid essȝ d' ualiq ul orombq ipsi
cc ul sc siuidus sup̃ bibas compare
Cui mgr rndit quod tamet e me
liq sb bibe aut sb ocede et utraqȝ pt
sepissime alt̃nati fieri sic et illa
Unde de paulo scribit haymo qd vitȝ
ptẽ dici solebat expende i orõe
et alia i pdicacõe et tcia i opa cõe
ne cu istas malis dicamq in ultas
uno fine amblamq uias diffici
les. via aut dni ignamq petit
quilȝ mim et dicit cu pñs Matim
ffac in via tua abulez ¶ Cognitu
cum qfert ad solaciu abulatis bona
noticia vie p quã debet ho ambu
lare na cetis pibq ipa videt ambu
lati bnior qua via ignota eisdẽ
qstitutis Unde sr̃ps de pblemtibq
pti 7 pblemte 27 querit cur ambu
lates via uia et nesacies cõtra
ipa apparet nob longior qua cõ
sciimq eaȝ et fiquer sumq eius cõti
tutẽ cõpti. Et rndȝ qd ctã i illa
via plongatur quodamõ a scipa
cõputur cum cia ista qsequa esse
etaȝ. Dico mensuaȝ hmq vie go est
finita et qr nescit mensuaȝ aliq
vie. io arguit qr a negõne ante
dccis hmq vie mensuaȝ nesto go
e infinita et sic inudido decapit
Ffomo inicũs hores dati viens
no indicet qd alij hoies put ime
ciciose. Unde ho lupuriosus mirat
quo alius possit sinac pecua conti
nenciaȝ. ho gulosus estimat qd nulle
possit face abstineaȝ. ho cupidus et
cupidus credit qd oms ho cupit hre
diuicias hmi diuicaȝ. et ideo ons ho
iudicat aliu frm scipm. Dicit dag
Unus i psto Omẽ 36. Oms ho frm
scipm estiat altm. et no pt ipse
melius sentire de aliquo qm sentit de

scipo. Race fornicatus nemine
estiat castu. castus no faule sus
picatur de fornicatiõe. Supbq neq
putat humile. et humilis nemine
credit supbu. et sic de alijs. Est go
ca qre via ubicat et piue et sancte
religionis reputatur laboriosa. et
difficilis i experiencia et ignorata
et qd cia plongatur a scipa. Et
ideo dicitur Jere 6 State sr̃ vias
videte et interrogate de semitis
antiquis que sit via bona et am
bulate i ea et inuenietis refecm
aiabus vris etc. lectio 63
Quid igitur pfuit nobis sup
bia. aut diuiciarum iactacia
quid contulit nobis. Decla
to i pte pcta qd mali iudices gnali
fatebunt se fuisse iudicando fram
datos et opando vexatos. Hic pse
quitur enarrando qualr qfitebunt
se fuisse amando deordinatos et
cia hic duo facit. pmo eni ostendit
qualia fuint illa q sume ama
uerunt. 2o qd p eu pon extiterunt
ibi tu sermit. Circa pm e sciendum qd
affectus hominis pmo fuit deordi
nata p appetitu singularis ex
cellencie. 2o p amore secularis e
pulencie et ideo quitu ad pmum di
cit. Quid pfuit nobis supbia. fa
cilis e rnsio. qr eciam uichil pfuit
sz offuit. qr deus resistit supbis
humilibq aut dat graciam. Jacobi. Et
notandum qd no solu i qfessio pmo ue
hementis contricionis recogitacio. sm
peccata sua cu quadam impensioi supbis
obitos qfitebuntur. Unde no solu co
fitebunt pmo eos supbos uehement
impliciabunt p ineffabilem ipsius
qsticie sue. Et hic no tuit iste quones
quas no alijs sz ementiris qponit

Notitia vie confert solacium ambulanti

Homo iniquus credit alios esse viciosos

palliadas. Quid igitur p[ro]sunt nob[is] sup[er]bi
gulosi et iracun[di]
magis luxuriosi et admi[ni]stra[n]do
cautelosi et callidi
p[ri]mo sup[er]bi mit[tun]t vi-
ciat[um] viam valde gulosi [et] iracundo. q[uia] sp[irit]uale et inter anglicos s[an]c[t]os adiunctum. Et ideo nobiles metes meis impedit. Unde Ieronimus in ep[isto]la Gre-
bia na[tu]ra[m] celestis sublimitatem ap-
petit metes et [quia] ad s[an]c[t]os reve-
lans ortus appetit gl[ori]am et puri-
tate[m] ho[m]i[num] q[ui] de gl[ori]a et puritate
anglor[um] erupit, ut q[uo]s v[id]ebat
p[er]hapes n[on] fruat [com]portes ru[in]e.
Dic tu sup[er]bia q[uia] ad domu[m] nescit
redire. Unde Hugo li[bro] 2[o] de a[n]i[m]a:
Sup[er]bia i[n] celo nata est sed ime-
mor qua via cecidit illuc p[er] ea[m]
redire n[on] potuit. Sc[d]o sup[er]bia est
viam gulosi i[n]vadendo q[uia] n[on] parat
locu[m] ne p[er]sone ne te[m]p[or]i ne statui n[on]
p[ar]cit loco q[uia] q[uan]to locus sollempnior ta[n]-
to sup[er]bia [com]petit in ecclesiis
i[n] p[re]dicacionib[us] i[n] quibuscu[m]q[ue] nego-
ciis stati sup[er]bia se i[n]miscet q[uia] in
ecc[lesi]a i[n] loco s[an]c[t]o valde lucratur q[uia]
vbicumq[ue] se p[er]sone in ornatu et
gestu manifeste in ecc[lesi]a ubi contricio[n]i
et humilitati se dare debent, contrario
et sup[er]bie magis student q[uam] devocioni.
N[on] p[ar]cit sup[er]bia cristo. Ipsum enim s[an]c[t]us
sup[er]bie invasit ut ea angelum p[ri]m[um]
d[e]icit et unumquemq[ue] celestium q[uia] d[ic]it
Ieronimus: Difficilius arrogancia q[uam] auro
vel gemmis caremus. Unde Aug[ustinus] in
ep[isto]la ad Dioscorum: Vicia cetera i[n] p[e]cca-
tis, sup[er]bia vero in rectis cavenda e[st], ne
illa q[ue] laudabiliter facta sunt ipsius
laudis cupiditate amittantur. Ideo in
regula: A quibuscumq[ue] malis operibus
[insidiatur ut pereant] cetera vicia ut fiant
sup[er]bia vero eciam bonis operibus insidi-
atur ut pereant. 3o n[on] p[ar]cit tempori
u[n]de quanto dies sacrior sit in ea

tali et i[n] pascha et quadragesima talis magis
infestat. Nimirum de nocte q[ua]m de die. Nam
cum lucifero q[ui] sunt de una p[a]tria, ambo
enim venerunt de celo. 4o n[on] p[ar]cit statui
q[uia] omnes invadit senes cum iuvenibus
religiosos cum secularibus divites cum
pauperibus ut n[on] sit qui se abscondat
a calore eius. Et ideo merito d[icit] Aug[ustinus]
Ubi bene pugnare cum cuncta subacta
putaveris, tunc p[ro]p[ter] hoc infestat vincenda
sup[er]bia restat. Et ideo orat p[ro]ph[et]a: Non
veniat m[ihi] pes sup[er]bie. et ma[nus] p[e]cc[at]oris no[n] mo-
ueat me. Ibi incedere sup[er]bie q[uia] operantur
iniq[ui]tatem, expulsi sunt, nec potuerunt stare. [Quia] pes sup[er]bie
est affectus quo homo it[ur]a ad eos. Et ma-
nus peccatoris est temptacio ab exterioribus
vel impulsio p[er] suggestionem dyaboli ad
malum exterius p[ro]ximi. 3o sup[er]bia du-
citur magis cautelosius alliciendo
specialiter cum declinat gula et de
vitat luxuriam resistit quo ad
fructum homicidium et huiusmodi ipsa
parit. Unde sapit sagittarius su[pe]r
cuius bestia incedere vel retrorsum non
est secundus decca. sed tamen si retrorsum ista
dya[bolus] magnam securitate se reputat
hic de homine cum ipsum parat retro de
sup[er]bia q[uia] sit q[uasi] Respice sagitta per
cor regis stat. q[uia] erant Ier[emie] 49: Ar-
rogancia tua decepit me et sup[er]bia
cordis tui. Omnis enim sup[er]bus est deo
adversarius. q[uia] est Eccl[esiastici] 10: Odibilis deo et
hominibus sup[er]bia. Unde d[icit] metrice: Ac-
cipe ad libris hoc tu quicumq[ue] sup[er]bus: Hec
retinere libri frangit deus omne sup[er]-
bum. Possumus ergo in p[ro]ximo merito querere
quid p[ro]sunt nobis sup[er]bi, aut divicie
q[ui]d contulit nobis, Ubi compungit sup[er]biam
cum divicias. Quam magister Aug[ustinus] sermone 31
de verbis domini: Divicias est sup[er]bia difficile
est q[uia] non sit sup[er]bus qui dives est. Tolle
sup[er]bia[m] et divicie n[on] nocebunt. Hec
Aug[ustinus]. Quid ergo divicias iactancia contu-
lit nobis. Specificatur esset sumatur qui

se iactat de eo quod portat cum inde
nichil lucretur nisi dorsum excoriatum
et corpus fatigatum. et cum tota die
portaverit onus suum in fine diei du
citur ad stabulum. et onus suum portatur
ad thalamum et ab eo elongatur. Sic
malus dives est qui equus summarius por
tans thesaurum domini sui quamdiu vivit
et nichil sibi inde lucratur nisi remor
sum consciencie et fatigacionem corporis et anime
et in fine diei vite sue ducitur ad
stabulum inferni et divicie sue reponuntur
in thalamis mundi. Eccl. 5. Est alia
infirmitas pessima quam vidi sub
sole divicie conservate in malum domini sui
et pereunt enim. Ubi sunt multe opes
et multi qui comedunt eas et quid prodest
possessori nisi quod cernit divicias oculis
suis. Animus satiatur gloriatur ut se iac
tet quia summa [illegible] in pede sic
divicie sunt. Luce 8. per eas affectus cordis
statim erigitur de diviciis gloriam. Unde
Seneca epistola 22. Nemo alius est deo dig
nus quam qui opes contempsit quarum
possessionem non interdico sed efficere vo
lo ut illas intrepide possideas. quod ita fi
ret si facimus quod [illegible] gloriaretur
et se iactaret quod res cum leticia et
securitate [illegible]. Hoc autem faciunt
divicie. Unde Seneca epistola 11. Plena
acceptam libertatem magnam ex contempsimus
ut essemus si ista nobis non essent.
Unde idem epistola [illegible]. Animus sapientis
vadit audacter contemptor omnium
nec ad pecuniam respiciat aurum et ar
gentum [illegible] illis quibus iacuit tene
bris dignissima non estimat. sed tali
bi positus esse divicias quam [illegible]
tantur. animum implere debet archam.
Divites cum suis opibus despiciat. hoc
est sub se positos respiciat quasi ve
nit tam letus [illegible] quam [illegible] alie
nis. Auferunt ergo divicie ab homine
libertatem hilaritatem et securitatem

Malus dives est qui equus summarius

Prima omnis dives [illegible] suspiciosus
si videt pauperem estimat esse
furem. si divitem putat esse predonem.
Unde Boecius 3 de consolacione probat quod di
vicie non auferunt indigenciam sed con
ferunt. non auferunt etiam suspicionem sed ap
ponunt horem [illegible] quandam anxietatem.
Unde philosophia querit a Boecio. Si in ergo
tempore quo paulo ante [illegible] divi
ciis affluebas interrogamus illos
ingeniosissimas opes numquam ne animum
tuum concepta ex qualibet iniuria confudit
anxietas. Boecius respondit. Aut quam
numquam me liberum animo quin aliquid semper an
geret reminisci nequeo. Et philosophia. Nonne
quia vel abesset quod abesse nolles
vel adesset quod adesse noluisses. Sic
est inquit Boecius. Ergo dicit philosophia. Huius
absenciam vel esse illius presenciam deside
rabas. ergo indigebas. ergo divicie non
conferunt sufficienciam nec auferunt indi
genciam. et tamen hoc promittere videbantur
iste divicie sunt auferre. [illegible]
ergo dives indiget munitione petita
presidiis quo tueatur pecuniam. et hoc
presidio non eget si nec pecuniam possi
deret. ergo divicie quod promiserant facere suf
ficientes faciunt in aliis indigen
tes. Iste numquam divites esurire ne
queunt. numquam sitire non possunt. Nam
frigus hybernum [illegible] corpora
non sentiunt. Concludit ergo [illegible]
[illegible] omnem avarum divitem duo
mala sequuntur. in vita timor mordaci
tas. et in morte paupertas. Unde
dicit [illegible] plurimos dives au
rum [illegible] cogat. non complebitur ullo
avarus opes. [illegible] bacis collarum
[illegible] Rimaque [illegible] optima boves. Nec cura mordax
deserit superstite. Defunctum que leves
non comitantur opes. [illegible]

Duo mala sequntur omnem divitem malum

auarus cogat . i. congreget opes nec tamen
complectens indigencia sua . Congreget
tamquam in tanta gerundana quasi congre-
gates plumas aurei ad se sponte
sponte plexerunt . et hec quantum ad spe-
ciem . et cetera . colla . i. collum posuit
pluraliter pro singulari . barbas . i. ge-
nus collectivum in littore rubri ma-
ris . quod est mare egipciacum . et hec dicit
quantum ad iocalia et ornamenta eg-
ius est sicut ita dives agros quos scin-
dat rura certa bobus . i. eos in qui-
bus in tanta sic tempore sunt dives
ista duo in condempnata cum non consu-
mantur . i. dixit ad mordacem non
deficit superfluitate de fructu leves . i.
leviter trepidantes . opes non commu-
tabuntur . Job 21 . Dives cum dormi-
erit nichil secum auferet aperiet ocu-
los suos et nichil inveniet . Tertium
est igitur de diviciis glorie et cetera . lc 63

Transierunt omnia illa tamquam
umbra et tamquam nuncius
percurrens tamquam navis que per-
transit fluctuantem aquam cuius
cum preterierit non vestigium invenire
neque semita carine illius in fluc-
tibus . Postquam confessione facta de abs-
conditis in medio quali per quam declara-
tur quod ipsi amantes temporalia tamquam summa fe-
licitate . hic ponit confessio per quam
declarabunt temporalis felicitatis vanitatem
Et circa hoc duo facit . nam primo exem-
plificant . 2o exemplum applicant 2a pars
ibi . Sic et nos nati . Circa primum ponit
quatuor exempla et primum et littera dividitur
in quatuor partes . comparant temporale felicitatem
umbre vanescenti . nuncio percurrenti
navi transeunti avi transvolanti . et sa-
gitte festinanti . De istis quatuor tamen po-
nuntur in lectione presenti sicut patet dicit ergo
sic Transierunt omnia illa . Sicut enim
umbra abscondit hominem a lumine
solis et calore . ita divicie honores

et dignitates abscondunt gratiam hominis et
dilectionem dei sicut dicitur 8 . c 2 . Umbra quidem
est que unde nunc . Et ideo dicit umbra
cum declinat ablatum sum . Ubi notandum quod
nunc tamen gratia peccatis est umbra correspondet . est enim

peccatum < originale | veniale | mortale || pro originali / pro non deleatur / per baptismum est

respondet pena eterna . mitissima tamen est secundum
Augustinum pro veniali correspondet pena
temporalis ut hic vel in purgatorio . pro
mortali correspondet pena eterna et tan-
to maior quanto in delectatione manifestatur diu-
cior vel ex tempore . Isti triplici peccato
correspondet triplex umbra . Est enim umbra
secundum figuram < Chelindroydes est quedam

umbra < chelindroides | conoydes | calathoydes || figura ro- / tunda et / longa et

inter lineas eque distantes contenta
Unde cum corpus opacum et corpus
luminosum sunt equalia fiat umbra
chelindroides in infinitum protensa inter
lineas equedistantes . propter quod illam ad
corpus luminosum impediat . Sic peccatum
originale est quoad celum . Unde non quod pos-
set concedi homini et quod primo fuit co-
cessa homini in statu innocencie quod sic et suis
successoribus . et ideo correspondet ista
peccato est infinita . et tamen sunt inter lineas
equedistantes quia illud peccatum augeri non
potest nec aliud possunt addi . Unde peccata
ista tenet quasi figuram chelindroides
Sed pena peccati venialis correspondet um-
bra conoydes . conus est figura a lato
cadens in acutum et cum corpus obscu-
rum et minus corpore luminoso cui obiacet
tunc cum umbra initium tendit in conum
et terminatur sicut patet de umbra terre respec-
tu solis . Sic modicum peccatum veniale
minus est quam gratia ad modicum non sed
Unde licet fervorem gratie impediat in opera-
cione meritoria stat tamen cum gratia Et ideo
pena sua umbra quam causat peccatum

Triplici peccato correspondet triplex umbra .

veniale similiter navis et tendit in conum per prosperitatem temporalem sicut peccatum penes ut peccati mortalis. Tertio umbra calathoydes. Chalatoydes est figura conica cono quae incipit ab acuto et tendit in latum et haec figura convenit umbrae quando corpus luminosum est minus corpore opaco. Et haec umbra significat peccata peccati mortalis incipientis a modica temptatione et tendentis in latum per continuacionem assuefactionem et reiteracionem et sic in infinitum. Et haec est umbra mortis ubi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat. Job 10. Quarto exemplum de felicitate temporali quae comparatur nuncio percurrenti. Licet omnes nuncius debeat festinare ille tamen maiore quam precedit dominum suum pro hospicio suo et cibo preparando. Et ideo felicitas humana non comparatur cuicumque nuncio sed cursori velocissimo qui precedit dominum suum. Job 9. Dies mei velociores fuerunt cursore, transierunt et non viderunt bonum. Quinto comparatur navi transeunti per mare et quantum ad id per quod. Aut sicut navis quae pertransit fluctuantem aquam cuius cum preterierit non est invenire vestigium neque semitam carinae illius in fluctibus. Carina est veter sive media pars navis super illos lignos dicitur. Prora prior pars navis, posterior ultima puppis. Dic latus et costas, ventre dic esse carina. Sicut planum quod postquam navis non relinquit vestigium per transitum ita vita hominis mundialis nullam relinquit memoriam transactis paucis annis. Et hoc est visum in pluribus cum nobiles perierunt quorum habeantur in memoria sicut per scripturam sicut per memorialia quaedam et sic inter se recognitus ad quem per tempus seculi nullum innuat. Unde legitur quod Xerxes narrat quod Perses rex Persarum cum semel de alto loco quasi infinitam hominum multitudinem et innumerabilem aspexisset contra incepit in lacrimas et cum ab eo quereretur causam respondit

post 100 annos nullus istorum quos nunc video superstes erit. Tertio navis quae pertransit et cetera. Respondendo quod status quem iam incipiamus comparatur navi triplici ratione

Propter:
- fragilitatem qualitatis
- incertitudinem commoditatis
- raritatem possibilitatis

Navis est figura strictam in extremis et latam in medio. Et istud non est de prima quod in principio difficultatem habet propter defectum assuefactionis et repugnantiam carnalis delectationis. Matthaei. Angusta via et arta est quae ducit ad vitam et pauci ambulant per eam. In fine est et angusta quia duas impediatur fini mortis cum ... Unde dicit glossa Thessalonicenses 5 super id: Exprimit pressuras in malis accidendas cum dicit dominus in evangelio passio dualis quo morientes confratres advenit ... Unde mors in illa angusta porta. De qua dicitur Luce 13. Contendite intrare per angustam portam. In ista porta est strictitas quia nullus onustus diviciis nullus impinguatus deliciis nullus adornatus vestibus preciosis potest pertransire. Unde omnia deponat et nudus evadat. Job 1. Nudus egressus sum de utero matris meae, nudus revertar illuc, id est in terram quae est mater omnium. Tercio in medio est via prima aliquantulum et sufficienter ampla quia secundum Boetium paucis minimisque natura est contenta. Unde Gregorius: Via dei non est in arto itinere inchoatur sed amoris dulcedine dilatatur. Psalmus. Qui ducat te per semitas caritatis quas cum ingressus fueris non artabuntur gressus tui et currens non habebis offendiculum. Glossa. Semite caritatis dum inchoantur arte videntur et anguste, cum vero postquam ceperit ea consuetudine spaciose videntur et late. Unde propheta de eo tempore dicebat psalmus: Propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras et viam tuam cucurri cum dilatasti cor meum. Secundo mali ho

Felicitas temporalis comparatur nuncio et navi

Status hominis in seculo comparatur navi triplici ratione

nites in quibus dicitur lata via in principio
et postea in progressu artatur. Job 18
Artabuntur gressus virtutis eius. Dicitur
una cordias figure principium navis quod
est stricta in principio et ampla in medio
Alia vero cordias cuius figure est que est
clausa ipso ipsius mare et apta su-
pius celum et sic ista penitentes debent clau-
di ad mundum et aperiri ad celum. Ista
enim est navis ad calcandum mare et
spernendum non ad recipiendum mare. Ista
enim penitentibus non debet mundum tangere ad
delectandum sed ad calcandum et despi-
ciendum. Psalmus 3 Ista est que navis in fra-
delon por pane suo. Secundo penitentia com-
paratur navi propter necessitatem commoditate
spiritualem medicis et quecumque necessaria depor-
tatur de terra ad terram per navem. Item
existentes in insula nullo modo possent ea que
sunt per navem. Sic omnes nos qui sumus in ista
insula mundi nullo modo possumus que potimus
ad celum sine penitencia per navem. Unde is-
ta navicula crucis et eius discipuli
Petro ascenderunt ut nos audaces effi-
cerent. Illi qui non sunt experti navigi-
um timide intrant naves; experti et
assueti sine difficultate. In cuius fi-
guram dicitur Mt 8 Ascendente Jhesu
in naviculam secuti sunt eum discipuli eius.
Item navis est vas continens preciosis
et vilibus omnia recipit et salvat
et ad portum optatum perducit. Sic
penitentia recipit peccatorem quicumque sit
turpis peccator si in navi penitencie et sal-
vabitur. In cuius figuram Gen. 8 legitur
Quod omnia animalia que non intraverunt navem
que archa Noe vocabatur mortua sunt.
Tertio penitentia comparatur navi propter necessitatem pos-
sibilitatem. Est enim navis quasi in quibus periculis

propter scopulos	Et est Omnis navi-
propter fluctus	gat mare et intrat
propter voragines	pericula eius. Et istis

navi periclitanti quadrupliciter succurritur

per { exoneracionem / foraminum obturacionem }	per { aque eieccionem / anchore fixionem }

Ipsa penitencia comparatur navi

De prima primo dicendum nauta qui venit ad
passum periculosum ubi timet submergi
exonerat navem suam. Unde dicitur Actus 27
quod illi qui cum Paulo erant in navi ar-
menta navis eiecerunt. Sic omnes primo qui
sunt onerati divitiis vel peccatis antequam ve-
niunt ad passum periculosum mortis exo-
nerant se per confessionem et elemosinarum lar-
gicionem. Secundo iuvatur navis contra periculum
per foraminum obturacionem. Sensus nostri sunt
quasi quedam foramina vel fenestre per
quas aque temptacionum ingrediuntur
et ideo istis debent obturari per bonam custo-
diam sensuum. Tertio aqua debet eici ita quod
per aqua nimia delectacio submergitur
debet eici per confessionem. Quarto debet figi anchora
in re firma. Hec est in deo qui non mu-
tatur. Anchora est spes ad Hebr. 6 Con-
fugimus ad tenendam propositam spem quam
sicut anchoram habemus tutam et firmam.
Et ad Ro. 8 Si deus pro nobis quis
contra nos. Sciendum est notandum quod in periculo
maris insolita tria sunt metuenda.

Sirenarum cantica	Sirene secundum fa-
Circes pocula	bulas tres fuerunt
Scilli ap. insula	ex parte virgines
et ex parte volucres	habitantes in mari

Et dicebantur sirene vel syrenes
quasi trahentes syram vel syron enim
grece trahis dicitur latine eo quod per dulce-
dine armonie homines navigantes
ad se traherent et attractos occiderent.
Una enim canebat voce, secunda alia
tibiis, tertia lira sonabat. Unde recitat
Allegor in Deciballo poesis. Ulixes
igitur cautus per eas tali cavit cau-
tela. Ipsius enim aures sociorum suorum obtu-
ravit cera ne ad earum armoniam audi-
rent. Semetipsum malo navis alli-
gavit et sic evasit. Sed per Ulixem
sapiens in tempestate et designat men-
te in qua prudencia militare debet.
Tres iste sirene corporales designant

Item pericula maris insolita esse sunt tria metuenda

ille celebres que per dulces laqueos attraxit ad periculum navigantes per mare huius mundi sed viri prudentes aures socorum id est sensum corporeos potencias obturat cera id est memoria irrefragibili et semetipsum ad lignum crucis quasi in malus navis permit et se cavet

Quintum periculum in mari est circes pocula. Narrat enim boecius de consolacione metro 3 quod ulixes rediens de bello troiano decennio erravit per mare. Quodam tempore videns quandam insulam in qua circes pulcherrima domina que filia solis dicebatur habitabat ad eam applicuit et intravit. ista per incantaciones et carmina miscuit quedam pocula per que omnes bibentes mutavit sicut voluit a natura humana in bestias. Omnes statim socios ulixis propter depocacionem suam et mutavit in aprum alium in leonem et tercium in cervum. Textus. Ulixi non dedit mercurius quem deus archadicus unum florem contra cuius virtute sint tales incantaciones inspicit nichil passus evaginato gladio maga insequitur et eam ad reparacionem sociorum suorum coegit. Moraliter ista maga est cupiditas scilicet per incantaciones suas homines transformat in bestias et eos spoliat racione et mansuetudine per que deus hos efficit bestiales et abiles ad comiciones [illegible] multiplices in varias bestias transformatur. periculum cupiditate patere possumus inductive. Aliqui quidem fiunt lupi rapaces sicut iniusti milites. Quidam vulpi fallaces sicut subdoli mercatores. Quidam canes minaces sicut falsi advocati et placitatores qui contra quecumque latrant nisi aliquid recipiant. Sextum periculum insolitum ceti fallax insula. Est enim cete belua marina et magna hec aliquid colligit in dorso lutum et super illud lutum crescit gramina et herbe virescunt unde quasi insula virens navigantibus apparere dicitur quod decepti applicant vela solvunt et ibi fingunt. Cum autem se estimantes in terra solida collocatos ignem accendunt pro necessariis decoquendis bestia calorem persenciens subito se subtrahit et in mari submergit et tunc ea omnia illic in profundum sinuntur. Hec bestia moraliter dignitatem et statum nobilium sicut figurare. hanc simplices navigantes in mundo desiderant estimantes ibi esse soliditatis et quietis. Unde unus desiderat episcopatum et alter comitatum alter abbaciam alter porcionem putantes se fore felices si status huiusmodi assequantur. Set cum se locavit hunc pacem et securitatem habentes cogitantes inicitus repente et multo velocius descendunt ad infernum quam sursum ascenderunt tale periculum. Lectio 65

Aut tamen avis que sursum volat in aere nullum invenitur argumentum itineris illius sed tantum sonitus alarum verberans levem ventum et scindendo per virum itineris aerem aliis [illegible] transvolavit et post hec nullum signum invenitur itineris illius. Postquam comparata est felicitas temporalis navi transcurrenti hic ergo comparatur avi transvolanti. Sicut enim avis velociter transvolat et nullum argumentum itineris relinquit per quod volat ita divites et potentes volant in honoribus et dignitatibus ad tempus et subito subtrahuntur ut remanet de eis vestigium vel signum. Sunt autem in volanti avis tria scilicet usque sonitus impetus et transitus. Sic tria sunt potencia et nobilium et sonitus pompe et magnificencie impetus prede et violencie. Transitus

homines per cupiditatem seculi mutantur in bestias

In volatu avium tria sunt re[illegible]

tus culpe et infamie. Et ista nota per
signum in lacu scribitur ubi dicitur Quum
similitudo alarum vibrans leve ventum
et scindens aerem. Columbis alis suis
volat aerem. Sunt enim ista malignis
sibi alas suas id est complices senescal-
los et balivos malos. Iste sunt ale
a dextris et a sinistris per infamiam
et bona fama per istas alas volat
ad predam suam. Non enim possunt sine adde
predationes et decimas quas faciunt
contra pauperes nisi per malos complices
os qui sunt dampnabiles ale demonis
Iere. 2. In alis tuis inventus est sanguis
animarum pauperum et innocentum. Omnis
est similitudo istarum alarum iactare comi-
nationes et pompe et false magni-
ficentie ubi nichil virtutis subest. Ergo
quod non solum habent similitudinem pompe et magni-
ficentie sed eciam impetum predo et violen-
tie subiungit. Et vibrans leve ventum
et scindens per vim itineris aeris aer
sicut ventus quod hic accipiuntur pro eodem
designat ipsum medio ere domus
magnis subito subitum. Sunt enim sine
aere nullo possunt vivere sed aer est communis
respiratio omnium ita vita populi medio-
cris qui terram colunt et artes mechani-
cas exercent. Tales enim quasi spiritus nullo
possunt aliqualiter vivere et cum tales
irrationabiliter exercent vires suas
vibrant, scindunt, spoliant et excor-
iant per vim hoc est per violentiam et in-
iustam potestatem ubi malos predones
et eis consimiles sine insultu eis per
mittunt. Unde signum mali et colli-
gentes in mundo scitur sunt dicere quod
sunt sicut volatus avis vibrans le-
ve ventum et scindens per vim itineris
aere. 3o in vita divitum potencium
est eius culpe et infamie et ostendit
ad hoc subiungit. Columbis alis suis
Sunt enim inter aves que mare transvo-
lant que numquam redeunt sic et inter

peccatores quidam a deo volant per peccatum
et redeunt et manifestant per penitentiam.
Sed sicut ista nobiles sicut falcones
in lascivia avolant quia se raro pe-
nitent post hec. Et post hoc signum
dicitur in 2. Nos est se decens divi-
tibus quod largas elemosinas faciunt in spe-
tum divitias sicut de illis qui abbati-
as perpetuas fundaverunt, pauperes reli-
giosos edificaverunt. Hec omnes isti columbis
volaverunt quia signa itineris remanserunt.
Dignum enim quod ipsi recto itinere tenue-
runt ad celum et multo magis illi qui
omnia mundana in mundo relinquentes
ad statum sancte religionis volaverunt.
Narrat Sextus Julius frontinus li.
1. c. 2. quod est de explorandis consiliis
hostium quod et Aemilius Paulus consul
romanus apud oppidum quoddam dimis-
sus erat exercitum in quadam planicie
et subito circumspiciens vidit quandam
avium multitudinem subito excitatam
a quadam silva consurgere et statim con-
cepit quod ibi sunt insidie. Missis igitur
exploratoribus didicit ibi decem milia
armorum se abscondisse ut romano exerci-
tui obviassent. Missis igitur per viam
aliam militibus eos circumdedit et con-
fudit. Hoc ex facto diximus quod argumentum
accipe demum deus placere et bene vi-
vendi a sanctis qui nos precesserunt et animu-
do avolaverunt. Magis dicitur ad fervore consta-
stantium religione. Et sicut tales considerans
videbimus multas sanctas animas
avolasse a silva mundi. Sicut abs nobis
apparet quod in silva mundi insidie multe
latent. Et est hic notandum quod hic viator
avi volanti multis comparatur. Job 7 Homo
ad laborem nascitur et avis ad volan-
dum. Possumus autem generaliter homines
generibus avium comparare. Sunt enim
milites . . . milites enim sicut nobiles
mercatores . . . et assimilantur falconibus
prelati et . . . Sunt enim falcones aves
predicatores

gladio que vivunt de preda. Et ita quodam-
modo de isto genere hominum vivunt cum de-
spoliacione ecclesie et religiosorum et paupe-
rum subditorum. Et patet de dominis in
Yspania. Omnes aves predales venan-
tur predam aliarum generum quam de suo genere excep-
to solo niso. Nisus enim est quasi exemplar huius
pietatis. Istam formam contrarie observant
nobiles quia potentes et divites quia isti
qui eiusdem sunt status cum eis non venantur. Sed
contra illos qui non sunt resistere sicut quidam
clerici et religiosi dotati a dominis quibus
predia sunt data quia possunt defendere.
Sed huiusmodi pietatis solus nisus est exemplar.
Nisus est primus falco in specie et contra aves
suas et crudelis pro quantitate corporis
sui et venatur parvulas aviculas contra
in veritate speciei sue non parcit. Sic figurant
maiores falcones. Iste nisus figurat
unum genus militum qui non propter strenui-
tate corporis non propter ingenium militarum
pugnis applicantur militie sed propter pravi-
tatis armati cum legibus et statutis
non latrociniis non furtis. Ista tuchnados nulli
parcit in quos possunt spoliant milites
qui sunt eiusdem speciei clericos rusticos mo-
nachos quia in istis copia ad quam
tenentur non explicet [illegible] per [illegible]
cuntur. De istis et aliis conqueritur ecclesia
in persona pauperis Treni 3. Venacione
ceperunt me quasi avem inimici mei gratis
et auche [illegible]. Frequenter sunt venatores ad
mortem. Ista moraliter milites et armi-
geri rapaces sunt falcones dyaboli ut
portantur super pugna dyaboli quia statuntur
in obsessione et bellis iuste. Unde loquuntur
stulti et quandoque quod habent in pugnam mani dyaboli
lavant sed tamen in duplici periculo sunt
quia habent oculos coopertos quodam vela-
mine ne corde se conspiciant et habent pedes
ligatos quodam ligamine ne a domino
suo avolent nisi quando placet domino quod sollicitatur
laces suo et luce. Contra de istis nobi-
libus sedet super pugnam dyaboli in magna
reverencia et dignitate sed contra excecati

adorme malum illud quod adveniat et
eterna felicitate pertinet quod non licet
in vita ista. 1 Cor. 2. Deus huius secu-
li excecavit mentes infidelium quibus
placet dyabolo quod isti venentur ista mun-
dalia deponit omnem eternitate eorum
ut videant predam suam et permittit
eos qui libidos ad opus et statim revola-
mat quod ita sunt assueti ad manum
suam quod nolunt avolare. Sed quid eis ac-
cidit finaliter vera in pota anaquam
exemplum falco et gallina sunt fere contraria
Nam falco diu vivit et post volare
ponitur super perticam in aula revertitur
et habet vestes sub pedibus ne le-
det ungues. Gallina fugatur ab
aula vivit in area sculpit in terra
et colligit granaque sunt. Sed in morte
mutatur fortuna quia falco mittitur eiectus
de aula pro [illegible] ad finarium gallina
non mittitur [illegible] argenteas affertur
ad mensam et ponitur coram domino. Ita
erit de divite predone et paupe-
iusto. Exemplum Luce 16. Factum est ut
moreretur dives mendicus et portatur
ab angelis in sinu Abrahe. Mortuus
est autem dives et sepultus est in inferno.
Et hec est quod dicitur propheta Baruch
3. Ubi sunt principes gencium et qui
dominantur super bestias que sunt super terram
id est super pauperes qui non reputantur ab
eis nisi bestie qui in avibus celi ludunt
qui argentum thesaurizabant et au-
rum in quo confidunt homines et non
est finis acquisicionis eorum. Et statim
videtur. Exterminati sunt et ad infe-
ros descendunt et alii in loco eorum
surrexerunt. Primum genus hominum signant
milites et ista assimulantur per ocia
cornua et cingno. Perdix autem ut
dicit Ambrosius ova aliarum perdicium rapit
et furatur sed pulli procreati ad vocem
matris relinquunt falsam matrem et se-
quntur matrem. Quid est quod tempore acquisitio

Moraliter milites et rapaces falcones sunt dyaboli

Moraliter falco et gallina habentur in aula

et illicite totum sunt furtum. Videmus et quod inventor vel per viam usure vel alia conventione iniusta emit terras redditus et mansia que alii possidebant et occupant ad quorum sed esse post mortem suam omnia abeo et heredibus suis recedet ut patet quia de malis quesitis vix gaudebit tertius heres. De tali dicitur Ier. 17 perdix fovit que non peperit fecit divicias et non in iudicio. Comparantur 2o corvo. Corvus furatur quodcumque potest et asportat et abscondit et credit se illud alias invenire et veniunt bestie et totum comedunt sibi in cibus. Sic multi decepti peccatoribus avarissimi sunt et pessima vivunt et quodcumque possunt lucrum abscondunt in archa de quo moriantur et totum cedit ad manus aliorum. 3o comparantur cigno qui suavissime canit in imminente morte ~~qui cedit testamentum~~ et ideo a canendo cignus appellatur secundum Isid. c. 1. Sic avarus nunquam dulcius cantat nisi imminente morte quia tunc cedit testamentum et incipit dispergere que prius congregavit. Unde Seneca: Avarus nichil bene facit nisi cum moritur. 3m genus hominum sunt prelati ecclesie. Et isti comparantur aquile. Habet enim aquila sicut dicitur in libro de natura rerum dextrum pedem maiorem sinistro. Diligentissime nutrit pullos suos ymmo corpus suum inter ponit inter eos et sagittarium ad defendendum eos. Captam predam ita liberaliter quod avibus aliis assistentibus tribuat impertit. Sic prelati habeant duos pedes i. duas affectiones una ad curas eorum curam commissas alia ad decimas que est pes sinister. Sed zelus animarum qui est pes dexter debet esse longe maior alio pede per dei gratiam. Unde illa est causa que ecclesia placabit in cuius [illegible] non pro decimis et oblationibus sed pro omnibus [illegible] quos zelo maiori habent. 2o semper pullos i. parrochianos et sagittarium milites vel tyrannum iniustum se medio ponunt ne suspicet eos iniuste per quod capitulum eorum suppeditat facultatem. Et tercio predam suam i. bona ~~eccl~~ ecclesiastica temporalia impertit pauperibus vel impartiuntur in elemosinis viciniis indigentibus ut cristus loquens prelatis eos dicere posset Exo. 19 Vos ipsi vidistis quomodo portaverim vos super alas aquilarum et assumpserim mihi. Sed tunc [illegible] eorum sunt 4or.

Struciones	Struciones habent pennas sicut falcones Job 39. Penna
Bubones	strucionis similis est penne
Vultures	herodii et accipitris.

Herodius est girfalcus. Unde strucio habet pennas sed non volat a terra. Ita prelati quidam habent prebendas dignitates et status et tamen se occupant in terrenis. Bubones diligunt tenebras propter alcu[illegible] unde extinguunt lucem et consumunt. Ita quidam ecclesiastica lucem [illegible] extinguit et pinguedinem [illegible] comedunt. Vultures pullos suos in summa macie custodiunt in summa. Ita quidam parrochianos in summa paupertate detinent propter placitationes [illegible] in curia ecclesiastica [illegible] in curia laicali per iniustas exactiones per iniustas exactiones [illegible] angariis permittunt vel pinguedinem ipse vel [illegible]. Et tamen [illegible] Job 28 [illegible]. 4m genus hominum sunt predicatores. Et hi debent esse

Galli predicando		
Kalandri in confessando	do	Primo ipsi predicatores debent
Grues predicando		

esse galli predicando Job 38. Quis posuit in visceribus hominum sapientiam aut quis dedit gallo intelligentiam. Gallus annunciat horas noctis, excitat homines a sopore, sic predicatores. Sed gallus antequam cantat verberat se cum alis

prelati ecclesie comparantur aquile

predicatores debent esse galli et calandri

Sic predicatores primus debent primo operibus macerari. 2° debent esse calandrii in confitendo. Dicitur in libro de naturis rerum quod calandrius est avis alba que si infirmum aspexerit infirmitatem aufert. Sic confessores infirmos respicere debent ut peccata deleant. 3° debent esse grues pervolando et ostendendo viam. Contra tenendum est quod quidam sunt confessores

psitthaco adulando
umfalconi indignando
gallinacio conveniendo

psitacus naturaliter salutat voce humana. Et ideo significat adulatorem. Et confessoribus loco confessoris est summe periculosum. Umfalco si primo ictu non capit predam indignatus et cum recalcitratione redit. Sic quidam confessores desperatione recalcitrantes quando capiunt cum primo ictu indignantes desperant, quod est ultimus et sui ... Gallus gallinacius est sub pectore et ventre deplumatus et in alis (?) ubertatis fovet pullos more galline. In hoc tamen est differentia quod gallina hoc facit naturaliter, et propter commodum ipsorum pullorum; gallinacius non est significatione et propter commodum suum, quia plus boni a pullis recipit quam pullis impendit. Sic nonnulli predicatores fovent filios suos spirituales eius confessores propter bonum temporale quod ab eis intendunt recipere, non propter zelum animarum, et fiunt inimici effectu potius quam affectu. Sunt enim pauperes deplumati et ideo pullis insident non ut abscondant pulli, sed ut a pullis potius calefiant. Contra quod talibus propositum meliorem est ebullare (?) sapientia conati vos 22. Ecce dominus asportare te faciat sicut gallus gallinacius asportatur, et quasi amictum sic sublevabit te. Coronans coronabit te tribulatione. Lectio 67.

Aut tamquam sagitta emissa in locum destinatum divisus est aer et continuo reclusus est, ut ignoretur transitus illius. Sunt post temporis intervallum quo cum tempore quo circa felicitas comparatur sagitte festinanti ad terminum. Et certe hic duo sunt: primo ponitur tempus, 2° applicatur ad propositum 2ª parte ibi Sic et nos nati. Primo est manifestum sicut littera procedit quod sicut sagitta emissa ab arcu velocissime transit usque metam, ita nos missi sumus ut per mundum transeamus ad mortem. Omnis ista que sunt etc. quibus mundana felicitas comparatur, ut Declarata

umbra vanescens
navis transiens
navis transmigrans
avis transmigrans
sagitta penetrans

temporalis prosperitatis velocitatem. Sunt tamen singula ea que suas proprietates designativas malicie quod diversimode mundanam exprimunt:

umbra
navis
avis
sagitta

designatur:

vanitas lascivie
fatuitas luxurie
instabilitas avaricie
sublimitas superbie
dolositas malicie

Propter quod notandum quod sicut sagitta velocissime transit et tamen nescit quo vadat: aliquando infigitur luto, aliquando repercutitur a petra. Ita miseri qui in hac vita dyabolo [missi] comite sunt quasi sagitte sunt ab eo ad diversitates malicias ad splendidas sicut ei placet. Et sicut divisus aer ipse quasi reclusus est, ita multo do ... ... subtracto unius homine malo qui perturbavit totam patriam statim reconciliatur una patria ut multotiens sicut prius, et cum ipse putaverit quod eo sublato patria dissolveretur, vel civitas tota erit unitas post eum et concordia ipso in infernis decumbente sicut ante. Et hoc est quod dicit divisus est aer ipse quasi reclusus est ut ignoretur transitus illius. Anima in collatione ista homo malicie comparatur sagitte. Notandum est quod dyabolus habet arcus et sagittas ad nocendum, et Christus similiter arcus ad regendum. Habet enim

Nota quedam sunt gallinacii et gallinarum

Quales habet arcus ad nocendum Christus ad regendum

dyab(olus) tot malos arcus absque vite ut p(er)cutiat
sanctos v(iro)s. ¶ De arcu carnalis con-
Arcus carnalis concupiscentie
spiritualis invidencie — ac | cu pis ce
mundialis cupiditatis
procedit mala mulier vaga inquieta
et trahens sp(ec)iata ad capiendas
animas. Eccl(esiastici) 9 quia anima capitur et
vulneratur. vecors ingenio de capitibus
subditur quasi sequitur eam quasi bos ductus
ad victimam et ignorat quod ad vincula
stultus trahitur. Doc(ec) sagitta cum configit
cor eius. ¶ Ista sagitta est pennata
per ornatum curiositatis, ferrata pravitate ma-
liciositatis, inflammata per amorem libidi-
nositatis. Unde Cupido filius Veneris
dicebatur qui cum sagitta et facula
depingebatur, quia amor carnalis
vulnerat et inflammat. Cum illa sagit-
ta vulneratus fuit David in aspectu
Bersabee cum conspexit eam se lavan-
tem 2 Reg. 11. ¶ Ista sagitta absconditur
in pharetra qua diu se occultat in
camera. ¶ Arcus tenditur quando ad pulsa-
tionem ornatur et componitur. Sed sa-
gitta emittitur quando ipsa in publicum
procedit. ¶ Et ideo sicut periculosum est homini
non armato inter sagittas volantes
incedere, ita periculosum est iuvenibus
non [illegible] et solidis mo-
ribus inter mulieres frequentias [illegible].
Qui habitat in adiutorio altissimi
in protectione dei celi commorabitur et
talis non timet sagittam volantem
in die nec a negocio perambulante in
tenebris sicut dicit ps. ¶ Secundus arcus est dyaboli
spiritualis invidencie, de quo procedit
sagitta detractionis prave. De quibus
dicit ps. paraverunt sagittas suas in pharetra
ut sagittent in obscuro rectos
corde, et bene dicit in obscuro quia
dyabolus isto arcu non utitur nisi in obscuro
et sicut sagittarius bonus non mittit
alias sagittas contra lapides ubi
repercutitur et refringitur, ita nec dyabolus

15\. verba detractionis contra aures sto-
lidas quas in talibus non delectatur.
Unde Jero(nimus) in quadam epistola ad Rusticum
monachum. Sicut inquit sagitta mittitur contra
duram materiam non numquam in mittentem
revertitur et vulnerat vulnerantem ita de-
tractor cum tristem viderit faciem audientis
immo non audientis sed obturantis au-
res suas ne audiat sagitte illico
conticescit, pallet vultus, heret labia,
saliva siccatur. Et Jero(nimus): nemo invito
auditori libenter refert. Sagitta in la-
pide numquam infigitur sed interdum resili-
ens percutit dirigentem. Et est sagitta
dolosa quia sunt tres occidit sicut dicit
B(ernardus): detrahentem, audientem et absentem.
Jer. 9: sagitta vulnerans lingua eorum
dolum locuta est. ¶ Tercius arcus dyaboli
est arcus mundialis cupiditatis. De quo
procedit maliciose conspirationis [illegible]
suggestionum et adinvenciones ac-
cusacionum contra innocentes. Prov. 27
Sagitta acuta homo qui loquitur contra proximum falsum
testimonium contra proximum. ¶ Isti significantur
per istos sagittarios qui utraque manu fundas
iaciebant et sagittas [illegible]. ¶ Ista
isti [illegible] accusaciones iniuste
iniuste ita libere contra innocentes sicut
contra nocentes ut presumpte. Unde con-
queritur ecclesia in persona mea Tren. 3
Tetendit arcum suum et posuit me quasi
signum ad sagittam. misit in renibus
filias pharetre sue. ¶ Ista arcus sunt ar-
cus dyaboli et sagitte. ¶ Possumus considerare
licet triplicem arcum et totidem sagittas
Primus arcus est lux scripture — De arcu scripture
Secundus mors nature
Tercius lex censure
procedit verbum dei. De quo ps. Et po-
suit me sicut sagittam electam. Sagitta- T
rius est christus et eius sagitte in pre-
sunt apostoli penam [illegible]. Unde
sunt tres penas que [illegible]
Corp(ora) [illegible] causas [illegible]
ipse sunt ferrati [illegible] et infla-

mabigne spus sca supra io pe sagit
tas suas ardentibus effecit Et item
sagitte po acu cu carbo desolato
rijs quia si sagitta sit mis oneata terra
vel luto nuq tn volabit Isto mo
quida qui deberent esse sagitte cristi
i actu predicandi sunt mis onerati terre
nis ita q volare no pnt Quida
no caret pennis quia licz scia habet
tn eminencia arent vite Et nonu
e q n preb sagittaq manu appo
nat ad arcu arcus no tn emittet
sagitta Unde legimus 4 regum 13 O
yonas rex isrl peciens consiliu ab
helyzeo infirmato accedit ad eu
dicens pr mi pr mi currus isrl et
auriga eius et dixit helizeus
affer arcu et sagitta et posuit
rex manu sup arcu et helyzeq ma
nu sup manu regis et dixit sagit
ta salutis dni et sagitta salutis
sup syriam Syria in ptat subli
mis manus no cristi e gra q sup
ponitur man predicatoris Nota de ele
onino atheis sepulcrulu sentens
li 3 c 6 Tercius arcus cristi e mors
eius de quo egreditur sagitta penali
tatis et infirmitatis Jn ps Sagitte
tue infixe sunt michi et no sa i
car mea Et loquitur de penalibus
conceptibus originale peccatum Iste arcus
paciit an nos cu infirmat in nobis
antiquores retro nos cu infirmat in
niores in pta nos cu aufert nobis
tetate pares Super nos potentiores
subtus nos tn inferiores In ps Emit
te sa tu et co eos Quartus arcus cris
ti e lex considerandi iudicio generali a
quo egredientur ille acutissime sa
gitte vltime diffinitionis Venite
benedicti patris mei per regnum item ma
ligni et cetera De isto arcu dicitur ~~in ps deu 32~~
~~Congbo sup eos mala et sagittas~~
~~me cople i eis~~ i ps Dedisti metu
te sig ut fugiat a facie arcus De malis
ad implebitur Deut 32 Conge
bo sup eos mala et sa me conple i
eis Iste arcus cristi diuicias exp bat
tatis cuiusq revelabit Unde tunc ad
implebitur illud Ezech agitta i eos
sagittas meas pessimas que mortife
erunt ut disperda eos Et vo Jo Sa
gitta eius qi vim in peccatores no reu
tetur vacua Lectio 66

Sic et nos nati continuo desim
imus esse et uirtutis quidem nullum
signum valuimus ostendere in
malignitate aute nra consumpti sumus
Sap 5 Verba ista reprobacie tenere scolastes per
cepta hic ponitur ad opaq probabile
na dicit enim mali contemplantes vi
ta sua tripicita sine fructu Dicit
umbra euanescit sicut nuncius qui p
cessit sicut nauis tempestas et sicut
auis tempus lans et sicut sagitta exit
aere penetrans Sic et nos nati
contin desimus esse Homo enim natus sta
tim incipit viuere incipit mori co
e viuere a uita discedere Unde Augu
13 de ciui dei c 9 Ex quo quisque in
isto corpore moriturus esse cepit in eo
agitur ut mors veniat Hic enim
agit eius mutabilitas toto tempore vite
si tamen vita dicenda e ut veni
atur in morte Nemo enim est qui
ei post annum sit propinquior quam ante an
num fuit et cras quam hodie et
hodie quam heri et paulo post quam nunc
et nunc quam paulo ante quoniam quidquid
cras viuitur de spacio vivendi demi
tur et cotidie sit minus quod restat
ut omnio nichil aliud sit tempus vite
huius quam cursus ad mortem Unde Gen
47 9 Dies peregrinacionis mee cotidie moriuntur
cotidie enim deminuitur aqua per vite
nre et tunc quo cum estimus vita decres
cit in fanciam amisimus deinde pu
ericiam deinde adolescenciam usque

Vita nra no est nisi cursus ad mortem

ad penitenciam. Quarto quam tempore quo potest sine
ipsum quod agimus dicit cum morte decumus
non solum aug. fatebuntur se fecisse dum
vixerunt morientes quamvis coacti sic et
delinquentes moriuntur. Unde subdit. Et
virtutis quando non ultra possunt vacare ostendere
sancte vel mala quam amarissima dicit
dicatur deligatis quia non potest ambulare
et tamen si solvatur potens est ad ambu-
landum. Bonum eius pater dum ligatur
pedes ad opus virtutis nichil valet. Et
ipsa malicia non excusat cum quia
ipse sibi est causa illius tamen impossibile ut
dicit aug. i. Contra. deus hos c 30. Et ideo
concludit flebilem conclusionem dicens
in malignitate autem nostra consumpti sumus
Bonum est decursus in quibus si peccat et
fiant maligni. ipsa enim malignitas
in eis consumitur per primam et ultimam
dictam. Iheron. 3 unam dicit quod non sumus
consumpti. Videbis quando in in signum va-
ostendere. Nota quod certa sunt signa in operacione
et cum operatur.

faciliter / delectabiliter / perseveranter — ter	Cum omnis virtus sit circa difficile opa-ri tamen faciliter circa dif-ficile signum evidens

est magne virtutis. 2m signum est de-
lectabiliter operari non cum murmure non
cum exaccione non cum tedio. Unde
Arist. 2. ethicorum dicit quod signum habitus
est fit superveniens delectacio. Et ideo
de sanctis dicitur in ps. ibunt de virtute in vir-
tutem delectabiliter. 3m signum est opera-
ri bona perseveranter. Unde de Caleph
dicitur Eccl. 46 usque in senectutem per-
mansit illi virtus. Ista tamen sunt vera sig-
na virtutis que nullo malo potest ostendere
Sed sunt quedam signa falsa virtutis que
mali possunt habere. Est enim honor virtutis
secundum Arist. 4. ethicorum signum. Unde qui
honorat alium signat eum esse virtuosum
Sed istud signum est falsum quia frequenter honorantur
qui parum valent. Similiter dig-
nitates et dominium temporale et placa-
res et officia sunt signa virtutis

sed frequenter fallunt. In ps. posuit in egip-
to signa sua. Egiptus interpretatur tenebra
et in tenebrosis ponuntur frequenter ista
signa. Nota quod delectabiliter et gaudiose
debemus insistere operibus virtuosis. Unde
glosa super illud ps. in matutinis interficiebam illius
retribuens multa cum tamen peccatis in futuro
reddetur premium. Sed hic in corde custodia
magnum est gaudium. Cuius gaudii ro
talis est. Virtus consistit in medio sicut
dicit 2 ethicorum. et naturaliter delectatur de me-
diis sicut per experientiam ostenditur. Visus enim de-
lectatur in viridi colore qui est medius color
inter album et nigrum. Tactus in tepido
quod similiter ab excessive calido et fri-
gido distinguitur. Similiter mulier gaudet
naturaliter si peperit filium. Si bufonem vel
monstrum mirabiliter contristatur quod fieret
contra naturam. Similiter anima racionalis que
profert opus viciosum sicut pariter val-
de debet contristari quod contra naturam suam
est quod monstrum. Sed profert opus virtuo-
sum cum difficultate et labore magis
gaudere debet. Joh. 16. Mulier cum parit
~~peperit~~ tristiciam habet quia venit hora eius
cum autem ~~iam~~ peperit iam non meminit pressure
quia natus est homo in mundum. Gaudium
virtutis gaudium mundi excedit vel

Certitudi- / Puri- / Digni- / Salubri- — tate	Certitudine quia prius Ecclesia: meus cum est sola virtuose agere est iuge convivium. Ho-

carnalis non sic sedet ad mensam
cordis. Sed homo virtuosus est in mensa de-
lectacionis sancte. philipp. 4. Gaudete
in domino semper iterum dico gaudete. Sed oppositum
Job 20. Gaudium ypocrite ad instar
puncti. 2o precellit puritate. Dulce-
do felicitatis humane et mundane
est multis amaritudinibus mixta. Et
hoc facit deus sicut mater amarum ponit
circa mamillam quam vult puerum ablac-
tare. Unde Aug. 2. confess. c. 2 Tu
semper aderas misericorditer seviens et amaris

B.

nus offensionibus asperges omnes illi
citas iocunditates mentis ita ut q
rere sine offensione iocundari et n
hec posse non inuenire quidquid pter
te domine Item in eodem libro 6 in fine
Sic autem audiui quosdam se melius
habere postea recessisse ipsa et reuersa
in dorsum in latera in latera dura sunt
et omnia tu solus requies Tercio in dig
nitate precellit quia non datur nisi suis
et dei amicis temporalia et naturalia dantur
bonis et malis et frequenter habundan
cius malis Unde Augustinus 1 de ciuitate
dei c 3 Ista temporalia bona et mala
voluit deus bonis et malis esse
communia ut nec bona cupidius appetantur
que mali quoque habere cernuntur nec turpiter
mala vitentur quibus et boni ple
rumque afficiantur Unde patet quod gaudium
deitatis precellit dignitate Item patet
quod gaudium vitatur tamen in illis de quibus
dignum est gaudere dicit dicit glosa super illud
Galatas 5 fructus autem spiritus est caritas
gaudium Et per oppositum prouerbiorum 2 Qui le
tantur cum malefecerint et exultant in rebus
pessimis Unde Augustinus Gaudere in ma
gaudium [illegible] dicere, seculi leticia
est impunita nequitia scilicet luxuriari, spec
taculis ebrietate ingurgitari, turpitudine
et scelere et nichil mali pati Hoc gau
dium deterius est dolore peyus enim est
gaudere de iniquitate quam dolere de cor
reptione Quarto gaudium vitatur quia
precellit gaudium mundi in salubritate
fraccat enim nos domini concupiscentie et de di
abolo triumphare Unde dicitur primum
dixit Anthonius Unica res vincen
di diabolum est leticia spiritualis Ecclesiastici
30 Iocunditas cordis est vita hominis
et thesaurus sine defectione sanctitatis
Unde in libro de spiritu et anima Virtus
sic describitur Virtus est habitus men
tis bene instituta admodum regni

Item mal et bon temporalia bona sunt communia

quod est bene institutum si recte in eo consulat
recte in eo preputatur et recte obediatur
Sponsus meus constituta est in ea ratio recte
consulit et voluntas recte preparit et sen
sus prestes obediunt sicut uno ipso regi
mine meus pulcher regitur Et assimilatur
regno Roboam 3 Regum 12 Cum relic
to consilio senum iuuenum consilio acqui
euit Ubi enim ratio non est que preesse
debuit imperat et que dominari debuit
ministrat et in regnum sub eo distru
ctum gaudium vitatur est ne ex foris ido
neus gracia nascatur Unde Seneca in epistula
ad Lucilium estimas me detrahere multas
voluptates qui fortuita submoueo
qui spe dulcissima oblectamenta
cessa deuitanda primus contra volo tibi
numquam deesse leticiam volo illam tibi
domi nasci nascitur aliquid sine tempore
sicut tu in epistula iudicatis cum gaudere
primo videt animus debet esse alacer
et fidens et super omnia erectus Et in
dicatur Ecclesiastici 30 Nec est oblectamentum
super cordis gaudium Unde utique sunt
sunt duplicem paradisum unum terrestre et
celeste in corde hominis Ecclesiastici 40 dicitur
dicit paradisus in benedictionibus Assimilatur
enim mens virtuosi paradiso in tribus unum

In amenitate
In fecunditate
In decore

Deus plantauit
ibi quatuor virtutes
velud quatuor flumina

paradisi mentem irrigantes Unde glosa
super Genesis 1 flumina que describuntur
de loco voluptatis ad irrigandum
paradisum id est quatuor flumina paradisi ir
rigant id est hinc quatuor virtutibus cor
suo fecundantur et ab omni carnalium de
sideriorum estu temperatur Alatudo sunt secu
ritate Dicit enim sentibus super Genesis 2
plantauerat autem dominus deus paradisum
id est quia paradisus attingit ad circulum
lunarem Et Seneca dicit quod talis est sapi
entis animus qualis mundus supra lunam
Secundo nondum quia paradiso celesti mens vir

Rectus virtuosi assimilatur paradiso celesti

uiosa assimulatur i(n) 2o cor. Est enim celum

locus	diuine habitacionis gualis illumi(nacionis) ordinate delectacionis gaudii et epulacionis	domus	Est enim ornata utilibus adornata est

dei habitans. Unde secundo Michel ... ciuis
ut primus ea mente debz esse q(uam) in dei
habitaculum preparanda est quae non templa
fulgencia non gemmis alcaria distincta
delectant. Ut enim ornata utilibus per
picturas in domo precipue domus officiali
altar enim pingitur tabula altar capel
la in capella depingitur gesta sanctorum
in tabula gesta factorum. Sic mentem ani
mete homines possit uidere enim est or
nata utilibus dicitur ea capella uel
templum filii dei j Cor 3 Nescitis quia
templum dei estis et spiritus dei habitat
in uobis. Ex quo arguit apostolus Si quis
aut templum dei violauerit disperdet illum
deus. Templum enim sanctum est quod estis uos.
Sed non mens humana spoliatur utilibus
et uiciis depingitur tunc fit tabula
demoniorum j Cor 10 Nolo uos esse socios
demoniorum. Sed hec talis locus mentis scilicet
humana liber inhabitat deus secundum Bern(ardum)
quia est celum suum quod non fecit celestis spiritibus
tamen ut fieret sed pugnauit ut acquireret
occubuit ut redimeret. Dolent ei ho
mines macicia ab eis edificata et
perdita et iam acquista multum diligere.
2o mens uiciosa est locus gualis illumina
cionis. Tota lux cognicionis humane
a mente diriuatur. Unde sicut tempus
celo obscura est et opaca sic corpus
sine mente lux aut sapiencie non inhi
bit in malicia caret sed tamen in uicio
sa. 3o est locus ordinate delectacionis
ita enim uiciosa. Unde Aug(ustinus) de ciui
dei Vera diffinicio uirtutis est quod uirtus
est ordo amoris. 4o celum est locus gau
dii et epulacionis. Sed certe nullibi est
gaudium nisi ubi est uirtus Arist(oteles). Laude
et epulacione certe enim mens uera mens est
in te. Unde Boeci(us) i de con(solacione) Verum est
homines beati ipsa uirtus quam mens possidet

ayens utilibus adornati est habitaculum dei

fortunata et aduersa superba mecedit
cum magno uicio quam tempori uicio sed
uirtute. Ducit ducit quod conseruat sed sine
nigredo uicia dissoluitur. Boeci(us) Unde
ide de natura quomodo li. 1. Dissolubilis
uicia est uirtus ducit uirtute quod conseruat
sed sine nigredo uicia dissoluitur. Et enim ad
uicia totum mundum nos docet adiutu
tes paucas et certe magis uicio quam mo
dum. Unde sicut uita antiquorum inspiciamus
multos uideamus doctores. Gregorius
li. j moral. c. 1. Ad ostendendam innocenciam
uenit abel. Ad docendam munditiam enoch
uenit. Ad insinuandam longanimitatem spei
et operis uenit Noe. Ad manifestandam
obedienciam uenit Abraham. Ad demonstran
dam coniugalis uite castitatem uenit Ysaac.
Ad insinuandam laboris tollerantiam uenit
Iacob. Ad rependendam pro malo bone
retribucionis graciam uenit Ioseph. Ad
ostendendam mansuetudinem uenit Mo
yses. Ad insinuandam uitae aduersa fidu
ciam uenit Iosue. Ad ostendendum inter
flagella pacienciam uenit Iob. Et ad oste
dendam omnium more regulam uenit filius
dei homo Cristus Ihesus. Sermo 6x.

Talia dixerunt in inferno hii qui
peccauerunt. Quoniam species impii quasi
lanugo est quae a uento tollitur
et tamquam spuma gracilis quae a procella disper
gitur et tamquam fumus qui a uento diffusus
est et tamquam memoria hospitis unius di
ei pretereuntis. Postquam spiritus recitauit
responsorium consonum quasi descripcio consu
pbit faciat tamen iudicium qualiter quoniam
demceps in pena infernali in perpetuum
hic prime sine cuiusdam confirmacionem.
Et circa hic fit quasi primo ponit dictorum
recapitulacionem. 2o eorum confirmacionem
ibi. Quoniam species impii. Dicit ergo primo
Talia dixerunt in inferno talia uidelicet ex
pressiua humane fragilitatis et depurata
humane paupertatis et exterminata mun
dane felicitatis dixerunt in inferno. Certe

Vicia dissoluitur sine mentis nigredo uirtutes uero non

frustra q(uia) in impio illa s(ed) recep(ta)
q(uod) si sterilia cum p(ri)ma confessio fuisset in
utili fuisset eius confessio fructuosa
Talia igitur disponit in impio. Hic d(icit)
pau(lus). i. tu p(ar)tes similit(er) sine p(ar)ma de
cepimus. Et h(ec) cor(dis) dictu(m) sit. sed videa-
mus de posita recipi(tur). post confessionem
cordis, confirmationem et specialit(er) quantu(m)
ad unum articulum vel de s(u)p(er)e p(ro)dus sc(i-)
licet eius qua mali h(ab)ent dum vivunt
Primus autem spes vanitatis et sic p(er) eor(um)
cor(d)a. comparat eam p(ri)mo p(ro)speritati impio(rum)
que reputant se felices p(ro) voluptates
et divitias sine cultu dei et bonis
moribus. q(uo)r(um) reb(us) multum transitoriis
et p(ar)vi valoris vel flori desiccato.
s(ecundum) herbas. Sp(ec)ies q(ue) aggregate sup(er)
aquas. fumo ignis. et memorie hos-
pitis. Et ideo sic. Talia disponit in
impio h(ic) q(uod) p(rimo). Primum disponit q(uod) pri-
mus spes impii. i. p(ro)speritas in qua sperat
e(st) tamq(uam) lanugo que a vento tollitur. La-
nugo in p(ro)posito dicitur id q(uod) stat sup(er)
capita quarunda(m) herbarum flore de-
siccato et hab(et) similitudine(m) aliquo(mod)o
ad lanam et ideo vocatur lanugo.
quia est tota statim adveniente modico
tollitur et reliquit semitas huius
cum caput nudum sicut p(atet) s(ecundum) flore mar-
cidum et desiccatum. herbam vocat(ur)
dens leonis sup(er) capita p(ue)ro(rum) ca-
diorum invenitur lanugo res va-
na et valde transitoria. Lanugo est
s(ecundu)m papiam dicitur p(ri)ma capilla-
tio h(ab)ere q(ue) non accipitur sic hic. 2o
spes impii e(st) tamq(uam) spuma gracilis
que a p(ro)cellis dispergitur. Spuma s(ecundu)m
britonem dicitur a spuo is. q(uia) spuitur
i. e(st) expelli(tur) q(uia) putatur. Est enim sordes un-
darum. unde mustum et carnes coquitur
spuma purgantur. Fit autem ex collisione
aquarum ad invicem gratia spu-
ma stans in sup(er)ficie aque. P(ro)cel-

la s(ed) repentina impetu venti et mo-
tus fluctus vel tempestas pluvia
pluvie. manifestum e(st) aut(em) q(uod) spu-
ma congregata in sup(er)ficie aque finale
dispergitur a p(ro)cella. 3o spes impii si-
milis e(st) fumo qui statim a vento
disp(er)gitur. Fumus enim quanto altius
ascendit tanto magis deficit et quanto
magis disp(er)gitur et dilatatur tan-
to citius dissipatur. Impius deficit eo
quemadmodum fumus deficit. 4o spes im-
pii i. p(ro)speritas secula in qua sperat
ipse est. Tamq(uam) memoria hospitis
unius diei p(re)tereuntis. Hospes q(ui) tan-
tum unus die manet in domo et sta-
tim recedit cito traditur oblivio-
ni apud illos q(ui) illum recepe-
runt et alios q(ua)n(do) novos recipi-
unt. Mundus e(st) q(uasi) hospitator
qui novos hospites recepit et
receptos emittit a domo. Pri-
mas (?) p(re)terit et quando advenit ter-
tium medium fuit. Talis aut(em) hospi-
tator multa facit. p(rim)o usu(m) domus
et templum pro(pter) sua(m) concedit hospitibus
sed non d(omi)nium. 2o ideo sicut sepe va-
dit dum p(ro)p(ter) mundat eum cameram
et demandat ut hospes emat pa-
leas. et cum recesserit, cameram iterato
demandat ut ca(m)se paleas alius
de novo emat. 3o non p(er)mittat hos-
pites stare ubi meliora sunt hos-
pitia sunt. unde licet sit melius
vinum melior avena et panis
melior in vicinis hospitiis quam
ibi non licet hospitato illa comparare.
Et postquam hospitem suu(m) recepit et
quandoque necessaria sunt ab hospite suo emet.
4o hospitator pulcherrimum velut facit
et obedit p(ro)pria et deficit. Et in
fine sicut taliter in opposito erigit. Quando
hospite recedente et non revertitur ob-
livioni penitus tradit. Ista quantum
facit mundus homini ut sic est in regula

mundanas concedit homini non dominium
inde nichil secum permittat asportare
sed tantum cum illis cum quibus intravit ex-
ivit. Eccl. 5 Sicut egressus est nudus
de utero matris sue sic revertetur et nil
auferet secum de labore suo miserabilis
corporis infirmitas quod nemo secum porta-
re potest. Et 1 Thi. 6 Nichil intulimus
in hunc mundum haud dubium nec aufer-
re quid possimus. 2o idem successive
redit divitibus sed numquam eadem dig-
nitate idem manerium idem officium
successive vadit divitibus. 3o non per-
mittit homini gaudium celi emere
nec delicias ex mundo expectetis
licet sint meliores quam ipse habeat
nunc enim ut lex mundi quod hic largi-
atur eternas sed quod ex perdat eius celi
delicias et eius pompas. Unde Gregorius
super mor. c. 13 Despiciunt celestia nes-
ciunt qui cor in voluptatibus brevis
defigunt. 4o [illegible] homini quod intendit
decipere optimum [illegible] sicut [illegible]
iudas [illegible] perdidit. Unde Augustinus
in epistola ad Dyascorum et est epistola 68 mun-
dus iste periculosior est tam blandus
quam molestus et magis cavendus est
cum se facit diligi quam cum se amonet
cogitare contemptum. Fuit igitur homini ad
vitam dat sanitatem divicias et [illegible]
[illegible] in fine [illegible] [illegible]
[illegible] de corpore. Unde Augustinus in ser-
monibus ad amatores mundi omnia
regna [illegible] militantis maior non po-
terit esse spes nostra in mundo quam ut amici
mundi simus ibi [illegible] non fragile plenum
periculis. Et per quos periculum pervenitur
ad maius periculum. Peccamus ergo omnia
et dimittamus ergo vana et inania
et conferamus nos ad sola inquisicionem
eorum que finem non habent. Vita ergo est mise-
ra mors incerta subito obrepit et
post negligencie [illegible] luendas
[illegible] hospite recedente oblivioni

[illegible] tradit. Eccl. 1 [illegible] alia homi-
oblivioni [illegible] et [illegible]
in fine homo [illegible] operis illius
Et Sap. 2 Nomen nostrum oblivionem
accipiet per tempus et nemo habebit me-
moriam operum nostrorum. Dubitatur utrum talis
utrum dampnati in inferno agunt penitentiam
de eo quod peccaverunt. Ubi notandum quod peni-
tere de peccato est duplex per se et per accidens
per se penitet de peccato qui detestatur
peccatum in quantum est peccatum ut [illegible] est
dei offensivum. Per accidens non penitet
quis [illegible] alicuius [illegible] peccati [illegible]
[illegible] primo modo non agunt
penitentiam 2o agunt. Unde vellet se non
peccasse propter dolorem quem sustinent non
propter iusticiam quam amiserunt. lc. 68

Iusti autem in perpetuum vivent et apud
dominum est merces eorum et cogita-
ciones eorum apud altissimum. Postquam
declaravit qualiter reprobi se habent
in pena hic ostendit qualiter iusti
se habent in gloria. Et circa hoc duo
facit quia primo describit ipsorum [illegible]
retribucionem 2o reddit ad descri-
bendum malorum punicionem ibi
Et accipiet armaturam. Circa primum
duo facit quia primo et [illegible]
[illegible] 2o [illegible]
[illegible] felicitate 2a ibi Et
accipient regnum [illegible]
Iusti autem in perpetuum vivent etc. Vivent
in qua vita glorie qui [illegible] vixerunt
vitam [illegible] et gracie que vita consistit in
[illegible] dei visione Joh. 17 Hec autem est
vita eterna ut cognoscant te solum verum
deum et quem misisti Ihesum Christum
Vivent ergo [illegible] in perpetuum nec mirum dicit
[illegible] in libro de vita et morte
[illegible] ignis et aque sunt longioris [illegible]
[illegible] in iusto autem est [illegible]
[illegible] et aque [illegible] in tribulacione
et ideo non est mirum quia apud dominum est
merces eorum quia qui sunt fideli [illegible]
[illegible] qui autem infideli

[illegible] blandi [illegible] ipse secum [illegible]

Utrum dampnati agunt penitentiam in inferno

frangetur de capite. Et deus est iustissimus dominus. Unde ps. Iustus dominus et dilexit iustitias. iustus dominus et iusti dei. Et ideo unicuique iuste dat deus. ideo Gen. 15. Ego protector tuus sum et sum merces tua magna nimis. De hac mercede dicit Aug. de verbis domini sermone de decem. Domine igitur promissa michi omnia bona preter amorem te dare solum et sufficit mihi. Per oppositum mali domini defraudant suos servientes de mercede condigna. et hoc est inter peccata clamancia. Quatuor enim genera peccatorum in scriptura inveniuntur que dicuntur clamare ad deum pro vindicta ut

Oppressio pauperum	
Clandestinum homicidium	
Defraudacio servientium	
Flagicium zodomiticum	

Depauperum oppressione et paupere pupillorum et viduarum quo clamant pro vindicta ad deum de clamatur Exo. 2. ubi dicitur. Ascendit clamor filiorum israel ab operibus ad deum. Et inter omnes oppressiones clamantes magis videntur clamare oppressiones extorte exactiones facte contra viduas et pupillos que sunt persone indigentes amplius unde signanter dicitur Exo. 22. Vidue et pupillo non nocebitis. si lese eos vociferabunt ad me et exaudiam clamorem eorum. Secundo clamat ad deum clandestinum homicidium. Unde Gen. 4. Cum Cayn occidisset fratrem suum Abel. dixit ad eum deus. quid fecisti. ecce vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra. Tertio clamat vicium contra naturam Gen. 19. Clamor zodomorum et gomorreorum multiplicatus est. et peccatum eorum aggravatum est nimis. De hoc Aug. 3. confess. c. 8. Flagicia que sunt contra naturam ubique et semper detestanda sunt atque punienda. qualia zodomitarum fuerunt. que si omnes gentes facerent eodem criminis reatu divina lege tenerentur. que non sic fecit homines ut se illo uterentur modo. Violatur quippe ipsa societas que cum deo nobis esse debet cum eadem

Quatuor genera peccatorum que dicuntur clamare vindictam

natura cuius ille auctor est libidinis perversitate polluitur. Quarto clamat ad deum pro vindicta defraudacio servientium sive famulorum. quia multi avari domini faciunt quod mercedem debitam debito tempore et cito non persolvunt quod famulos suos fu[illegible] compelluntur querere cum famulis fidel[illegible] domini quem fideliter exposuit in rebus domini. De isto clamore Jac. 5. Ecce merces operariorum vestrorum qui messuerunt regiones vestras que fraudata est a vobis clamat et clamor eorum in aures domini sabaoth introivit. Nota sic se habet deus ad hominem sicut serviens pro mercede qui habet pactum. Ecc. 11. Benedictio dei in mercedem iusti et in hora velox processus illius fructificat. et Apoc. ultimo. Ecce venio cito et merces mea mecum est reddere unicuique secundum opera sua. Est ergo merces servorum apud dominum et tempore cum altissimo. quia dicit Michel. preter de labore servorum non fructum non ubi [illegible] nec cogitacio quam totum erit perfectum redditum. Sap. 10. Reddet deus iustis mercedem laborum suorum. Ex quo scimus sicut similiter operariorum conducti pro mercede recipienda. supra id. Mt. 20. Simile est regnum celorum homini patrifamilias qui exiit primo mane conducere operarios suos in vineam suam. et vocavit operarios et reddidit illis mercedem. Nota deinde esse scias. Vita enim presens est tempus operandi et vita futura est tempus flendi et sabbatizandi vel requiescendi. Unde qui non vult hic sabbatizare habebit in futuro tempus laborandi. Unde ps. Laborabit in eternum et vivet adhuc in finem. Nota Volunt enim primi medici quod omnis septimo die contingens vertitur ad malum. septima contingens est ad bonum crescitatis. Unde Vallensis li. suo de decem diebus nature septimo diei regi applicatur et septimus

presens vita est tempus operandi et futura quiescendi

assimilat tyrannus Moab per quem infirmitas
labor vite presentis intelligitur in qua
per opera penitencie laborare tenemur. Luc.
13. Sex sunt dies in quibus operari oportet
de hac autem infirmitate aliquantulum trac-
tat. Ponuntur septem dies invitati presenti
et sunt illi qui ocio et quieti dant
se totaliter in presenti. Sed ecce isti ociosi
veniunt in mala die quia hic opera penitencie
recusant in futuro opera pene eterne
perpetuo. Levit. 23. Omnis anima que
afflicta non fuerit hac die peribit de
populis suis. Et possumus qui hic elevant
in operibus penitencie et pro peccatis vexantur
qui per sex dies laborant et in septima
vite die requiescunt. Exo. 31. Dies
septimus sabbatum est id est requies sancta
domino et ecce tunc in presente ecce quia tunc
cessabit omnis infirmitas tedium
et temptacio carnis mundi et
dyaboli. Joh. 4. Hora septima reliquit
eam febris et quia ipso dicit salus fuit
Est igitur Moab per sex dies meditando
quod tyrannus primum Bellicosum quia illi qui debi-
lis et quieti se dant in hac vita labo-
ri se subiciunt omnino vomitum vocat
Aug. tyrannum. Sed dies septimus in veri-
tate sibi quies prima libertatem donatur pri-
ma signa dicit Dan. 14. Rex venit
die septimo ad Danielem et eripuit
eum de lacu leonum. Nos igitur qui nec-
dum septimam operibus meritoriis in vita pu-
ti sanctificamus. VS. 6. Si autem quod operatur
merces non imputatur secundum graciam sed secundum
debitum. Muravit septimo filius li. i. c.
ii. Cornalis tyrus rex persarum amos
plures in exercitu exanimit ad pugnandum
primo cum toto die unus eos in qua-
dam plura eparcida mirabiliter fatiga-
vit. Sed septimo die dedit liberalissi-
mas epulas inter quas accessit ad
eos et assumit ab eis quo die ma-
gno gaudent vel sessionis die

vel die epulacionis illi redeunt quod die
2a tunc subiungit perfecte requiret ad illa
perveniendum est sic requiret liberi et beati
esse non poteris nisi medios vitiatis
atque ita eos ad cupiditatem plus ne-
telaverit. Secundo nos prima in defessa cogi-
tacione est per ad mercede vite eterne non
possumus feliciter pervenire nisi per laboris
penitentes. Verba enim patrum scribunt
singularis meritis oportet per quoniam sua
de die longe vite si velimus ad cenam
vite eterne pervenire. Prov. 31. Quiescat
vox tua a ploratu et oculi tui a lacri-
mis quia est merces operi tui ait dominus. Sed
quod ille merces non nisi iustis permittitur. Vi-
dendum ergo est quis sit vite iustus dicendus.
Describitur enim iustus Eze. 18. Vir
si fuerit iustus et fecerit iudicium et ius-
ticiam in montibus non comedit et oculos
suos non levaverit ad ydola domus Israel
et uxorem proximi sui non violaverit et
ad mulierem menstruatam non accesserit
et hominem non contristaverit pignus
debitori reddiderit per vim nichil rapu-
erit panem esurienti dederit et nudum
operuerit vestimento ad usuram non commoda-
verit et amplius non acceperit ab iniqui-
tate averterit manum suam et iudicium ve-
rum fecerit inter virum et virum et in precep-
tis meis ambulaverit et iudicia mea
custodierit ut faciat veritatem. Hic iustus
est vita vivet ait dominus. In ista descrip-
cione quidem quidem iustus in se ponuntur
sunt quod est sive iudicium et ius-
ticiam quidem plorandum sui re-
atus confessionem iusticiam per condignam sa-
tisfactionem. Ipso procedunt et ius-
ticiam. Sed quod forte nonnulli per magis faci-
unt ut videantur ab hominibus. Ieiu. 18.
et 29 quidem in montibus non comedere
in montibus comedit qui de miraculis de
bonorum operum in delectando gloriatur
inaniter qualis fuit ille phariseus
de quo dicit Luc. 18 qui dixit Domine

gratias ago te quia non sum sicut ceteri homines et
ieiuno bis in sabbato decimas do et cetera. In
huius figuram legimus Gen. 31 quod Laban
invitavit Rachel ad comedendum cum fra-
tribus Galaad super acervum lapidum. Quod
sit cum dyabolus suggerit homini ut multi-
tudine bonorum operum glorietur, sed quia
non sufficit de peccatis primam faciem non
fecisse nisi penitendo non committere. Secun-
dus gradus est oculos non levare ad
ydola domus Israel. Ydola sunt peccata que
antea coluerat. Ad hoc ne oculos le-
vet debemus per complacenciam de peccato
sed potius dicere cum Ps. Averte oculos
ne videant vanitatem. Tercius gradus
est uxorem proximi non violare. Proximus
noster est Christus Luc. 10 Quis tibi videtur
proximus fuisse illi qui incidit in latro-
nes? Et dicitur Samaritanus qui ibi significat
eundem. Uxor proximi est anima humana
quamcumque igitur mala doctrina vel ma-
lo exemplo animam proximi corrumpit et alli-
cit ad peccatum, hic modo uxorem proxi-
mi violat et incestuose esse declarat
1 Cor. 3 Quicumque templum dei viola-
verit disperdet illum deus. Quartus
est ad mulierem menstruatam non accedere. Hic
est ad personam viciis infectam societate
non habere. Levit. 17 Quicumque tetigerit
menstruatam immundus erit secundum legem. Et
Prov. 13 Qui cum sapientibus graditur sapi-
ens erit, amicus stultorum similis effici-
etur. Et in ipso [illegible] sancti [illegible]
Menstruata mulier inficit speculum et
magis novum dicitur 2 de proprietatibus. Et vi-
detur mala persona infecta peccato inficit
hominem quemcumque per primam per mala so-
cietatem et magis inveniet. Sex-
tus gradus est hominem non conturbare per ira
et impacienciam quia fiunt pacis pertur-
batores in re publica. Exo. 22 Adve-
nam non contristabis nec affliges. Et Ro.
12 Si fieri potest cum omnibus hominibus
pacem habentes. Septimus gradus est prox-
imo debitum reddere. Ille proximo de-

nota hic quindecim gradus iusticie

bitori reddit qui iniuriam sibi factam animo ex
animo dimittit. Mat. 18 Sic pugnam a
proximo acceperis an falso occasionem redde
illi, hoc est quod te offendit statim
quem in ad rancorem reddas ei dimit-
tendo. Ephes. 4 Sol non occidat super ira-
cundiam vestram. Octavus gradus est per vim
nichil vel nulli rapere. Modo non solum
rapina corporalis immo mediate sed
spiritualis. Est enim rapina triplex scilicet
lascivie, glorie et pecunie. Gloriam ra-
puerunt filii Adeo Ezech. 2 Soli deo
honor et gloria. Et Ysa. 42 Gloriam meam
alteri non dabo. Et Ysa. 62 Ego dominus
odio habens rapinam et holocaustum
i. vanam gloriam ex bonis operibus.
Lasciviam rapuit luxuria. In cuius fi-
guram filii Beniamin qui intercepta
filii proximi rapuerunt sibi uxores de
virginibus choros ducentibus in Silo.
Pecuniam rapuit avari Ysa. 3 Rapi-
na pauperis in domo vestra. Et Jud. 2
Alii dividunt spolia et dicuntur fuerunt
alii rapiunt aliena et propter regem [illegible]
sunt dicens rapaces sunt propter macel-
les 1 Cor. 7 Neque rapaces regnum
dei possidebunt. Nonus gradus est panem
esurienti dare. Non sufficit non rapere verum
oportet aliena indigenti liberaliter erogare
Ysa. 58 Frange esurienti panem tuum. De-
cimus gradus est nudum operire vesti-
mentis. Nudus est qui virtutibus et gracia
caret. Unde anima in sui creatione est sicut
tabula nuda in qua nichil depingitur
3 de anima. Ysa. 58 Cum videris nudum
operi eum. Undecimus gradus est ad usuram
non commodare. Ad usuram commodat qui
pene carne se obligat propter momen-
taneam delectationem sicut patet in glosa
super id Ps. Expositus. Duodecimus gradus
est ab iniquitate avertere manum suam,
hoc est animum et potentiam effectus ca-
pere, ubicumque erunt munera ibi quia
sit iniquitas. Tredecimus gradus est [illegible]

nota quod rapina est triplex scilicet lascivie

vinum facit minus vinum et vinum et istud
est non solum contra malos iudicos sed
in publicos sed contra malos iudicatos in
occultos sicut faciunt suspiciosi invide
et detractores. ista auferunt quasi dya-
dema de capite dei quod eius competit
solum iudicare de occultis Job 19 Spo-
liavit me gloria mea abstulit coronam
de capite meo. ¶ Decimoquarto quidam sunt
in preceptis deambulacione [illegible]
de [illegible] ¶ Decimoquinto quidam sunt
mediocra dei custodire ut sanctitatem
tate habent et perseverantiam istam fidelem
Et quod ista 17 hec hic usque est Ille 67

[I]llos accipient regnum decoris
et dyadema speciei de manu domini
qui de protectione sua reget illos ¶ De-
clarat qualem ipsi habent in presenti vita
securitate hic declarat qualem ipsi
ibi habebunt felicitate. ¶ Et dicitur
de eis quatuor in predicta lectione scilicet
Condignabuntur cum bonis
Connumerabuntur cum deo
Consolabuntur sibi bonis tutis
Desperabuntur ab omnibus
De primo dicit quod nisi in fine
Ornatos vestros equali ornabuntur in ho-
nore quia accipient regnum decoris. quia
enim anima beati obtinebit perfectum regnum
sic corpus glorificatum clarum et subtile
agile et impassibile tunc erit anime glo-
rificate regere corpus suum. quod hic iam est
valde tediosum quia Sap. 1. Corpus
quod corrumpitur aggravat animam. et ideo reg-
num anime sic corporis erit tunc regnum
decoris. quia anima quandoque subiecta per-
fecte voluntati dei et corporis voluntati anime
Mat. 6 ¶ Adveniat regnum tuum fiat vo-
luntas. ¶ Unde nota quod regnum decoris
est celum. regnum timoris mundus. reg-
num horroris infernus. ¶ Celum nempe est
regnum decoris et glorie. In psalmo Glo-
riam regni tui dicent et potentiam tuam
loquentur ut notam faciant filiis hominum potentiam tuam et gloriam
magnificentie regni tui et Mat. 11 regnum ce-

lorum vim patitur et violenti rapiunt id.
Unde Bernardus de claustro li. 9 c. 16 ¶ Quatuor
sunt genera hominum regnum celorum possiden-
tium. Alii violenter rapiunt. alii mercantur.
alii furantur. alii compelluntur. Illi vero
rapiunt qui relinquunt omnia et sequuntur Chris-
tum. ¶ Sunt alii in sermonibus [illegible] qui eme-
runt carnalia dum seminant spiritualia
et dicuntur mercatores. ¶ Sunt alii qui
nonnulla bona faciunt occulte et hi
furari dicuntur qui laudem humanam vi-
tantes solo divino testimonio sunt contenti.
Illi autem qui compelluntur sunt pauperes
necessitati quos hic ignis paupertatis probat
deo disponente dispensante. ¶ De quibus
dicitur Compelle intrare. compelluntur enim
variis oppressionibus et variis afflicti-
onibus Luc. 14 ¶ Secundo mundus iste est regnum timoris
Mat. 24 ¶ Surget gens contra gentem et reg-
num adversus regnum et erunt pestilen-
cie et terremotus per loca. ¶ Istud regnum
contempsit Christus qui fugit ab hominibus
qui eum regem facere volebant. ¶ Et Jo-
hannis 6 et 10 et 18 dixit regnum me-
um non est de hoc mundo. ¶ Et ideo istud
regnum est regnum timoris. ¶ Sicut decla-
ravit Boecius 3 de consolatione prosa 7 alludens
historie de Dyonisio tyranno qui probavit [illegible]
[illegible] sic periculum. tyrannus regni me-
tus pendentis super verticem gladii timore
[illegible] ¶ Hanc historiam plenius narrat
Macrobius de sompnio Scipionis li. 1.
¶ Dyonisius [illegible] aule [illegible] incle-
mentissimus incubator familiarem
quendam suam bonam estimantem vitam tyran-
ni volens ostendere quanto metu
[illegible] plena esset periculorum [illegible]
gladium vagina raptum et a capillo
de pilo equino pendentem in vertice dimis-
so iussit familiaris illius capiti inter
epulas imminere. ¶ [illegible] ille inter [illegible] et
tyrannicas copias [illegible] magis periculo
gravatur. ¶ Talis est [illegible] Dyonisius vita
quam tu beatam putabas. ¶ Sic mortem no-
bis [illegible] imminentem [illegible] estima

nota hic de tribus regnis scilicet decoris timoris et [illegible]

Quatuor sunt genera hominum regnum celorum possidentium

quam felix esse posset qui in timendo desi-
nit. Simile habetur. Adueniat ille nobilis
triumphator romanus Cipus de quo nar-
rat Ouidius 15 methamorphoseos per hunc modum
Cipus ille veniens de bello in quo
pro romanis pugnauerat et triumphum
obtinuerat subito facta a casu respexit in
unda deprehendit frontem esse cornu-
tam. Estimans autem se esse delusum per
imaginem in aqua, manum ad caput
posuit et in fronte cornua reperit.
Statimque sacrificatis diis suis in templis
hostiarum misit aruspicem inquirere quid
istud prodigium designaret. Aruspex habito
nomine reges considerans et consulens vi-
dit diligenter quod stabilitum esset quod si in-
traret muros ciuitatis romane rex
fieret romanorum ipse et sui successoribus
in eternum. Unde dixit ei sic Ouidius: Rex
ait o salue tibi n. e. Cipe tuisque hic locus
et Latie parebunt cornibus arces. Tu-
mo rumpe moras portisque intra pa-
tentes appropera sic fata iubent namque
urbe receptus Rex eris et sceptro tutus
potieris perhenni. Retulit ille pedem
toruamque a menibus urbis auertens
faciem procul a procul omnia dixit. Ta-
lia dii pellant. Multo ego iustius euum
exul agam quam me videant capito-
lia regem. Hec ille dixit. Quo audito responso
prophetie quod futurus esset rex romanorum si ur-
bem intrasset statim auertit faciem tor-
uo vultu a ciuitate et cepit recedere
et fugere a ciuitate rogans deos quod
talia fata procul pellerent, ab eo asse-
rens se malle exulare perpetuo quam reg-
ni dyadema suscipere et ciuitatem in-
trare. Statim ergo misit pro patribus et sena-
tu romano ut ad eum extra ciuitatem
venirent. Et facto (?) dextra ap-
tisque cornibus suis coronato de lauro
alloquebatur romanos in hac forma. Est
inquit preter capitolia vnus in hac in-
tra de me quem videtis qui nisi ab ur-
be vestra repuleritis fiet rex vester et

sicut nobis dixit aruspex dabit regales
familias et onera seruitutis. Et tan-
dudum in esse potuisset nisi ego eum pre-
diuisissem quamuis tamen sit non dicam nomine
sed signis. Ille est qui cornua in fronte
gerit. Populus motus subclamauit
Dicimus te illum et quilibet respexit frontem
alterius. Tunc Cipus dixit ad populum ec-
ce inquit que queritis habetis. Et statim
populo respiciente dissoluit coronam
de capite et cornua eius ostendit quo
viso omnes super modum doluerunt et
cum iterato reposuerunt coronam capiti ipsi-
us. Et quia muros ciuitatis intrare no-
lebat tantum de terra dederunt quantum
vnum aratrum circumdare potuit vs-
que die. Ecce ergo iste pacem maluit ciuitatis
quam vitam suam. Videmus alia dixit ipse
ille qui de potuit portas irrumpe-
re apertas si nos obsistimus. Cernimus cuncti-
tor illo nemo nisi nos urbe vetu
prohibite contra(?) aut si dignus erit
grauibus vincite cathenis aut finite
metum fatalis morte tyranni. Ergo
regnum mundi regnum timoris. Unde
Valerius li. 6. c. 2. Rex inquit nobilis
iudicij qui fertur ei traditum dya-
dema prius quam capiti imponeret diu re-
tentum considerasse et dixisse. O nobilem
magis quam felicem pannum quem si quis
penitus cognosceret quantis sollici-
tudinibus periculis et miseriis sit re-
fertus nec humi iacentem tollere vel-
let. Secundo infimus est regnum hor-
roris et doloris ubi dominator ille
tyrannus qui est rex super vniuersos fi-
lios superbie Job 41. Ubi nullus ordo
sed sempiternus horror inhabitat. Omnis
horroris nichil preter terram (?) Sap.
1. Non est inferorum regnum in terra. Super
in super stat (?) (?)
hic (?) regnum nec (?) accipiet
sancti. Et durabunt in honore quam
accipient regnum decoris. Secundo corona

Historia qualiter Cipus noluit esse rex romanorum

Dispiciet (?) capitalitate coronam nolentem accipere

bunt cum decore. Unde subiungitur. Et
accipient dyadema speciei de manu domini
Dyadema est corona regia et dicitur a dya
quod est duo et demos id est quod demit principium
et finem et est ex parte decorum et de lapi
dibus preciosis. Unde glosa. Virginis
est filium cleri corona poete. laurea rex
gestat dyadema vel imperator. Et
est epithesis secundum metrum id est imperator
et est vitandus sensus. Bene vocatur dyade-
ma. Nos enim mala patimur in presenti scilicet
culpa et pena. quod duos habet permittit nec
sabunt deinceps erit autem integratio et in
corpore et in spiritu perfectionis potestas. Unde de quo
libet isto potest exponi illud psalmo secundum cap
tivationem. Super eum efflorebit dyadema
meum. Unde mea captivitas hic est sancti
ficacio mea. Et ysaie 62. Eris corona
glorie in manu domini et dyadema
regni in manu dei tui. Istud dyade(ma)
accipient non de manibus alicuius an
geli vel archangeli sed de manu domini
id est de ipso cristo qui manus domini dicitur
quia deus pater omnia per filium operatur. In
psalmo. Fiat manus tua ut salvet me
quoniam mandata tua elegi. Vel de manu
domini id est de potestate media qua cristus. Secundo
confirmabuntur sub bonis tutele. Et ideo sub
dit. Et manu dextera tua reget illos. Dex
tera psalmo in omni qualibet est fortior sinis
tra et dignior. Unde de dextris id est
de qualibus et 2. de cetero. Dextera igitur
sancta protegentur quia sub eius omnipotentia
requiescent. Unde de Augustinus in prologo
21 de potestate bonorum. Ubi potestas quarum
omnipotentes erunt voluntate sicut sicut
deus sic ita potest potentia deus quod non
peccare ita poterunt illi quod nolent
peccare quia potest illi non aliud volent
quam quod ille volet. quidquid illi volent
In psalmo. Etenim illuc manus tua dedu-
cet me et tenebit me dextera tua
Secundo defensabuntur ab omni timore

Dextera psalmo id est qualibet fortior est sinistra.

Et ideo ultro subinfertur. et brachio
sancto suo defendet illos. Brachium
dei patris dicitur cristus. Ysaie 53. Domine
quis credidit auditui nostro et brachium
domini cui revelatum est. Non solum autem
cristus dicitur brachium patris sed brachium
nostrum quia sumus unum corpus cum eo per
caritatem. Ysaie 33. Domine miserere nostri te
enim expectavimus. esto brachium nostrum
in mane et salus nostra in tempore tribulacionis
Sed in isto brachio est vel. Scias enim quod

Nostra: minucio / tricio / ffruicio — In brachiis fit minucio sanguinis pro toto corporis sa

nitate. pars enim sana minuitur pro
recreatione partis infirme. In toto autem
corpore generis humani non fuit aliqua pars
tota perfecte sana nisi istud brachium nos
trum cristus. Et ideo fuit in eo minucio
pro totius generis sanitate. In psalmo. Salva
vit sibi dextera eius et brachium sanctum
eius. Istud brachium calefactum fuit
per motum et ignem. per motum in itinere
33 annorum. In quo spacio frequenter legitur
eum fatigatum. per ignem vero quod in eminente
tempore passionis incenderunt eum fascibus
iudei et lanceis fuit ligatum in fla
gellacione. Et sic inde percussum in lancea-
cione. Sunt bene valde malum potum
in sua minucione quod in psalmo. Dederunt
in escam meam fel. et in siti mea potaverunt me ac-
Datur enim potus homini minuto ut expo-
at etiam sanguinis fortius. Sanguis iste
fuit nobis medela salutis. Unde
Augustinus. Pretiosus sanguis medicus fuit et
medicamentum egrotantis. In psalmo. Redemisti
in brachiis tuis populum tuum filios iacob
et ioseph. Tertio in brachiis contrabuit
in quibus solo inimicos nostros et fremimus
nullum enim opus nostrum est satisfac
tionis pro peccatis nostris nisi virtute istius
brachii. cum quod nichil possunt
omnes adversarii nostri. In psalmo. In brachio
virtutis tue dispersisti omnes inimicos tuos

Ihesus cristus salvator noster comparatur brachio

et Sap. ii. Virtuti brachii tui quis resistet. 3o in brachio isto contra inimicos ys. 40 In brachio suo portabit agnos et in sinu suo levabit fetas. ipse portabit cum dicet in die iudicii venite benedicti ... cum dividet bonos a malis sicut pastor segregat oves ab edis. Sic agnos portabit i. innocentes acceptabit in hoc brachio suo quod semper innocentes non habentes usum liberi arbitrii propter laminacionem illius brachii salvabuntur et in sinu suo levabit ducens eos in celos et fetas similiter portabit i. acceptabit scilicet personas fecundas ... non solum innocentes Tertio est penitentes quos omnes salvabit non virtute propria sed isto sancto brachio. Unde in ps. brachium eorum non salvabit eos sed dextera tua et brachium tuum et illuminacio vultus tui quoniam complacuisti in eis.

Et accipiet arma lectio Ao tura zelus illius et armabit creaturam ad ulcionem inimicorum. induet pro torace iusticiam et accipiet pro galea iudicium certum. assumet scutum inexpugnabile equitatem. acuet autem duram iram in lanceam. Postquam propheta descripsit retribucionem bonorum recompensacionem hic redit ad declaranda supplicia malorum punicionem et circa hoc tria facit. Primo describit iudicis advenientis irrepugnabilem apparatum 2o creature contra eos conspiracionem intollerabilem ibi et pugnabit cum eo. 3o iudicis sentenciam indispensabilem contra eos ibi Contra illos stabit spiritus virtutis. Circa primum duo facit primo tangit quo armabitur in generali. 2o exprimit magis in speciali ibi Induet. Circa primum dicit ergo primo quod armabit seipsum zelus suus contra malos 2o ostendit ad quem effectum. Circa primum ibi Et armabit 3 ibi Ad ulcionem. Circa primum est advertendum quod homines volentes se vindicare de inimicis quandoque solent armari. Deus autem christum venientem ad iudicium describit hic propheta sicut talem hominem armatum ut ostendat in eo securitatem et sufficientem potestatem quia sicut homo armatus ledere potest inermem et non ledi. ita christus reprobos puniet nec in aliquo poterit ipse ... Dicit ergo quod accipiet armaturam zelus illius i. ipse zelans ad modum zelantis et offensi se habens accipiens arma. In primo enim adventu venit inermis et tremens Mt. 21 Ecce rex tuus venit tibi mansuetus et homo tremens quia venit in carne mortali et passibili venit ideo potuit vulnerari ys. 53 vulneratus est propter iniquitates nostras. Sed in 2o adventu veniet cum talibus armis quia in carne impassibili et immortali quod omnino vulnerari non poterit. Luc. 21 Videbunt filium hominis in nube venientem cum potestate magna et maiestate. et tunc non parcet quia prov. 6 zelus et furor viri non parcet in die vindicte. 2o dicit non solum armabit seipsum sed etiam suum exercitum. Unde subdit. Et armabit creaturam dando quod tam angelis bonis quam aliis virtutem et voluntatem accipiendi de iudicium et penam inferendi in reprobos. Erit enim omnis creatura bona confortatoris ipsius cum christo iudice illa die. sine misericordia sine compassione aliqua miseris exhibenda. et ideo statim subiungit. Ad quem et in decreto cum exercitu in armis quia ad ulcionem inimicorum. ille enim ... erit tunc quia Deus ulcionum. In ps. Deus ulcionum dominus deus ulcionum libere egit. et Deu. 32 mea est ultio et ego retribuam eis in tempore. Consequenter describit specialiter armaturam in speciali quantum ad deum. primo quantum ad arma defensiva 2o quantum ad arma invasiva. Arma non defensiva specificant hic tria scilicet loricam galeam et scutum. Quantum ad arma invasiva non specificat hic nisi unum genus armorum scilicet lanceam. Dicit ergo primo Induet pro tor[ace]

In primo adventu cristus inermis 2o armatus veni[t]

et iustitiam. Lorica sive thorax est armatura quae circuit
et protegit ad partem corporis quae est pectus
et ad munimentum militare quod dicitur
latine lorica. Induet ergo Christus pro
lorica iustitiam, vel quia indutus est iustitia
ut lorica. Sicut enim lorica circumdat
pectus, sic Christi cor [?] concipiens [?]
ita iustitia ex legibus et praeceptis divi-
nis sic Christi sine conditione contra
dampnatos ostendetur. Et accipiet pro ga-
lea iudicium certum, quia sine quocumque errore
iudicabit. Psalmus 96 [?]: Divinatio in labiis
non errabit in iudicio. Sed eius sumet
scutum inexpugnabile aequitatem. Et
in psalmo: Iudicabit orbem terrae in iustitia
et populos in aequitate. Iudicium accipient
sancti in quorum persona dicit Psalmus: Apprehende
arma et scutum et exsurge in adiu-
torium mihi. Acuet autem duram iram in lanceam,
hoc est in vindicta pungente proferendo
sententiam dampnationis contra malos. Iob
16: Circumdederunt me lanceis suis, con-
vulneraverunt lumbos meos. Et dicetur
ira dei tunc temporis dura, ad differentiam
eius quae est nunc. Modo enim quia est mixta
misericordiae et respectiva et suavis. In psalmo:
Iratus es et misertus es nobis. Et
Abacuc 3: Cum iratus fueris misericordiae recor-
daberis. Quia in prima littera tactum est quod bea-
ti angeli et homines sine compassione
ne [?] adiuvabunt miseros Christo assistentes in iu-
dicio. Dubitatio litteralis potest esse utrum
boni post diem iudicii gaudebunt
de poenis dampnatorum. Et videtur quod
non, quia compassio est in viatore, non dispo-
ni in comprehensore. Sed hoc est magis
vituperabile in viatore quod laetetur et gau-
deat de poenis aliorum. Ergo etc. Praeterea compas-
sio procedit ex caritate. Ergo ubi est ma-
ior compassio [?] caritatis ibi est perfectior
compassio. Sed in beatis est summa caritas.
Ergo perfectissima compassio. Ergo non gaude-
bunt de eorum poenis. Praeterea beati erunt
sic deo conformes. Sed deus non de-
lectatur de poenis nostris [?], immo compatitur

nobis et miseretur. Dicendum quod sicut superius dice-
bant [?] beati ad dampnatos. Praeterea in beatis
nullum odium erit. Sed ad odium pertinet
gaudere de malo alterius. Ergo non gaude-
bunt de poenis dampnatorum. Sed op-
positum est. Psalmus: Laetabitur iustus cum vi-
derit vindictam. Ad istam dubitationem
videtur magister Thomas in ultimo quarti libri
allegans Gregorium in quadam omelia super Lucam
et est 50 [?]. distinctione, sic: Apud animum iustorum non
fuscabit beatitudinem aspecta poena repro-
borum, quia ubi iam compassio miseriae non
erit, minuere beatorum laetitiam non valebit.
Et licet iustis sua gaudia sufficiant
ad maiorem gloriam, videbunt tamen poe-
nas malorum quas per dei gratiam eva-
serunt. Et hoc est quod dicitur: vel ultra [?]
Bernardus [?]: usque ad satietatem visionis [?] [illegible],
id est electorum. Pro quo notandum secundum doctores
quod aliquid potest esse materia gaudii dupliciter: uno
modo per se, alio modo per accidens, ratione adiunc-
ti. Sic in poenis autem malorum est duo consi-
derare: unum quia ipsum nocumentum malis
illatum, et ordinem divinae iustitiae secundum
quod iustum est eos sic puniri. Primo modo non
gaudebunt boni de poenis malorum, sed
secundo tamen. Unde per se loquendo divina
iustitia et eorum liberatio seu evasio
de poenis illis erit materia gaudii bonorum,
sed poenae per accidens tamen. Ad primum
dicendum quod laudabile est in viatore quod delectetur
in poenis malorum per accidens in quantum
iuste puniuntur, vitiosum autem est quod lae-
tetur per se loquendo de poenis. Ad secundum
dicendum quod compassio est volitio qua quis
desiderat malum ab aliquo repelli. Quando
autem malus est in statu tali quod sua poe-
na potest ab eo repelli vel removeri, tunc
a caritate procedit compassio. Ideo [?] [illegible]
hoc potest malum imputari, quia tunc est in statu
in quo potest emendari, et sic dignus [?] circa
illius poenam. Sed deos [?] potest iuste procedere a
caritate bonorum compassio ad eos. Sed quia
dampnati sunt extra [?] statum illum in quo

Utrum boni post diem iudicii gaudebunt de poenis dampnatorum

In poenis malorum duo sunt considerare

possunt fieri bomiuides ex caute bozlna
conpassis ad eos oriente quia talis compas
sio esse non posset sine prudicio diuine
iusticie. Ad tertium dicendum quod deus proprie
loquendo de penis malis non delectatur
sed per accidens potest delectari de operibus iusti
tie sue similiter conparatur et cum miseri
cors de statu isto in quo sunt omnes non
aut de statu alio in quo dampnati non
potuit conceditur. Ad quartum patet per predicta
quia gaudere de malis alterius quia est malum
tum sunt in actus odium non aut gau
dere de malo alterius quia iuste cedit implic
tum. Ad quintum quod potest uideri cristus arma
bitur modo lorica et galea scuto et
lancea. Ita et nos in spiritu unde apostolus
ad ephesios 6. Induite vos armaturam
dei ut possitis resistere aduersus insi
dias dyaboli. Arma aut ista sunt quatuor
uirtutes cardinales 2 Reg. 10. Ar
ma cum militare mee non sunt carnalia
sed potencia a deo ad destructionem muni
cionum. Est cum iusticia quasi lorica temperan
cia quasi galea fortitudo parma lancea
prudencia competit cum spiritu aparet et
pugnare simul et sic ut simul edi
ficatores ut pugnatores. Sicut fecit
iudei de quibus Neemie 4. media pars pa
ta erat ad bellum et lancea et scu
ta et arcus et lorice. Una manu fa
ciebat opus et alia manu tenebat
gladium. Refert Vegecius de re
militari li. 2. c. 8 de quodam consule
romanorum quod ista cautela contra temptationem expecta
tum usus est. Cum enim quidam expeditu
dixisset de quo non multum confidebat
elegit unum exercitum alium fortissimum et
fidelissimum et retinuit secum in castris
et in eorum sibi primum non exercitu
sunt missit procedere et sic apud eos
proclamari quod ut eligerent pug
nare cum hostibus uel cum ciuibus. Illi uero
considerantes contra bonos ciues uel contra
malos hostes dimicare aggressi sunt
hostes et uictoria potiti sunt. Sic deus

deus habet demones hostes suos contra
quos misit unum magnum exercitum
totum ut conquerant. Unde eph. 6. Non
est nobis colluctatio aduersus carnem
et sanguinem sed tamen aduersus prin
cipes et potestates aduersus principes
mundi rectores contra spiritualia nequicie
in celestibus. Et quia uidit quod nos uocate
mur ad pugnandum elegit unum ali
um exercitum fortem et fidelem ut exer
citum bonorum angelorum et hunc exercitum se
cum retinuit in castris et in exercitu
suo. in terra militante misit pro
clamari quod eligamus unum de duobus
aut pugnare contra demones hostes nos
tros uel contra bonos angelos ciues
nostros. Nos ergo romanorum eligamus
pugnare contra demones hostes nostros.
Eph. State ergo succincti lumbos ues
tros in ueritate. induti loricam iusticie
et calciati pedes in preparatione euangelii
pacis. Calciate pedes et per exempla
sanctorum qui mortui sunt affrontes nos
tras muniunt. Scilicet temperancia est quasi ga
lea. Dicitur enim ad litteram galea prote
git caput in quo sunt omnes sensus. Ita
temperancia in ablacionibus sensibilibus conseruat hominem
et bonum caput et sensum uiuacem
Ysaie 59. Galea salutis in capite eius
3o. scutum est parma quia fortitudo Ecclesiastici
Dabit eis scutum cordis laborem tamen
id est paciam qua sustineat forti corde
labores propterea. 4o. lancea est prudencia
Et cum per lanceam uulnerat et repellit
homo a se talis per prudenciam illa que
sunt contraria uidet et auertit eis. Quia
reus exercitus prudencia incitatur. Iere. 46.
State in galeis polite lanceas. Indui
te uos loricis etc. Leccio 11

Et pugnabit cum illo orbis terra
rum contra insensatos. Ibunt directe
emissiones fulgurum et tamquam
habente curuatis arcu nubium ex
terminabuntur. et ad certum locum insilient

Cristus uidens modo armabit lorica et galea

et a petrosa ira plene grandines mit
tentur et cadent super illos aqua ma
ris et flumina concurrent duriter /
postquam supra descripsit cristi iudicis ad
uenientis ad iudicium irrepugnabilem p
parationem hic describit creature cristo
[illegible] intollerabilem oppositionem
ubi notandum quod sicut creatura omnia [illegible]
[illegible] ita omnia mouebit sicut dominus ad
vindictam [illegible] de reprobis. Unde sicut
elementa seruiunt homini ut ipsi deo ser
uiant ita seruient deo ut de repro
bis qui ei seruire noluerunt ulcionem
accipiant. Et quia omnis creatura cor
poralis inferior celestes orbes tenet
ideo primo ponit ad concussionem in qualita
te ea magis manifestatur in speciali
ibi sequitur directe. Sequitur ad primum dicit
Et pugnabit cum illo [illegible] non solum
cristus iudex [illegible] accipiet sicut arma
[illegible] loricam [illegible] et galeam [illegible]
et scutum [illegible] de quibus [illegible]
dictum est [illegible] pugnabit [illegible] pug
nabit cum illo orbis terrarum id est omnis or
bis mundi [illegible] terra Luce 21 Nam uir
tutes celorum mouebuntur ut ipse met
orbis terrarum id est ipsa terra et hec cum
insensatos reprobi non uocatur insensati
[illegible] disciplina et uo
luntate dei [illegible] Sap 5 [illegible]
[illegible] insensatos iudicium [illegible]
[illegible] De ista pugna loquens
[illegible] 1o [illegible] 2e [illegible] uirtutes celorum mo
uebuntur dicit sic [illegible] rege celes
ti iudicante uiuos et mortuos uir
tutes angelice mouebuntur terribiles
[illegible] terribilem [illegible] precedens et
infra [illegible] [illegible] domus
turbatur familia plangit et nigris
uestimentis induitur [illegible]
[illegible] facta sunt omnia [illegible]
[illegible] celi [illegible] luget et
[illegible] de posito tabernaculo indumentum
[illegible] Sed quam terribilis autem erit hec

pugna celestium creaturarum cum impiis
imminente iudicio describit in speciali
per eorum opera unde 9 Sequitur ad primum dicit

per
coruscationes fulgurum — sic sequitur
inundationes nubium — directe
perturbationes grandinum — emissiones
eleuationes marium — fulgurum

Fulgur est vapor igneus et compul
sus a nube ut dicitur 3 metheororum. Unde
per emissiones fulgurum intelligitur spiritus
[illegible] in opposito [illegible] plaga
tionem que fiet pugne De qua dicitur
in psalmo ignis ante ipsum precedet et in
circuitu eius. De qua conflagratione qualis
[illegible] cito et dubitatione videbitur. Se
cundo ad 2m unde quomodo creatura pugnabit
contra reprobos dicit sic Et tamquam a bene
curuato arcu nubium exterminabitur id est
sicut bene sunt curuati arcus nubium id est
[illegible] diluuiis aquarum que nec [illegible]
omnes mali fuerunt submersi per inunda
cionem diluuii ita fiet imminente
iudicio quod omnes reprobi exterminabuntur
et [illegible] ab illis et reprobi
[illegible] implicent [illegible] ad [illegible]
3o describit quam terribilis erit illa
pugna creature corporalis per eorum de
perturbationem grandinum et quantum ad hoc
dicit sic [illegible] plene grandines id est pon
derose [illegible] quas faciet in
[illegible] sicut dicitur [illegible] et non dedisti
[illegible] 27 mittentur a petrosa ira id est in
dicta cristo [illegible] lapide petra
autem erat cristus 4o exprimit pug
nam creature contra malos per eleuatio
nes marium in psalmo mirabiles elatio
nes maris [illegible] et quantum
ad hoc dicit Et cadent super illos aqua
maris et flumina concurrent duriter /
Et [illegible] hic [illegible] de illis 15
signis que Ieronimus dicit se repperisse in anna
libus hebreorum que sunt ista primo die omnia
maria exaltabuntur 15 cubitis ultra
montes orbis terre non affluentia
sed sicut muri stabunt 2o descendent in
profundum ita quod vix uideri possunt

Nota hic de pugnam die iudicii et cetera

De quindecim signis ante diem iudicii

3o cessabunt et tanquam stabunt. 4o die
bellue et alia que mouentur in aquis
congregabuntur super pelagus dantes mugi-
entes in modo contencionis. Quinto omnia
volatilia celi congregabuntur in campis
et omnes invicem lamentantes nec gusta-
tes nec comedentes. Sexto flumina
ignea surgent ab occasu solis contra fa-
ciem firmamenti usque ad ortum currencia.
Septimo omnia sydera erratica et fixa
spargent ex se crinitas igneas comas
sicut comete. Octavo erit terremotus
ita quod nullus homo possit stare sed omnia edifi-
cf cia sternentur. Nono omnes lapides tam
parvi quam magni in quatuor partes se divident
una petra aliam collidente. Decimo
omnes plante sanguineum fluent rorem.
Undecimo omnes montes et colles et
edificia in pulverem redigentur. Duodecimo
omnia animalia venient ad campos de
silvis et montibus rugiencia et non
gustancia. Decimotercio omnia sepulchra
ab ortu solis usque ad occasum patebunt
cadaveribus ad resurgendum. Decimoquarto
omnes homines de habitaculis suis ex-
ibunt non intelligentes nec adinvicem
loquentes sed more freneticorum discurrentes. De-
cimoquinto morientur et resurgent
cum mortuis longe ante defunctis. Hec
tamen signa quia de apocrifis sunt accepta
certitudinem non habent. In hec tamen quod dicitur
in littera cum candescet in malos aqua
et pluvia torrens dimittetur videtur tangi
primum signum de collisione aquarum et e-
arum in altum elevacione. Unde quod philosophus dicit
in Thymeo de diluviis ignis quod exsiccacio-
nis (?) sequetur tempore apud eum quod superius
tactum est quod per emissiones fulgorum
intelligitur generacio ignis in aeris super-
ficie (?) quo totus mundus conflagrabitur ante diem
iudicii. Oritur ista dubitacio litteralis
utrum mundus purgabitur per ignem. Et
videtur quod non, quia vel ignis ille foret
productus naturaliter vel supernaturaliter. Non supernatura-
liter, quia non habebit operacionem naturalem; non
naturaliter, quia tunc possibile est quod naturaliter fieret dilu-

nium vel ignis. Contra iste articulus est condemp-
natus a domino Stephano parisiensi episcopo.
Item si sic non (?) generaretur nisi ex certa constel-
lacione planetarum et aliarum stellarum
et sic tunc homo posset prescire tempus illius
per calculaciones astronomicas quod est falsum.
Pro secundo si mundus purgabitur per ignem, quomodo
ille ignis precedet iudicium vel
sequitur. Dicitur quod precedet. Super illo
verbo: ignis ante ipsum precedet. Contra videtur
Augustinus 20 de civitate dei c 16: iudicatis
hiis qui non scripti sunt in libro vite, tunc (?) peraget-
tur figura mundi mundanorum ignium confla-
gracione preteribit. Item libro 20 c ultimo
in fine tractatus de iudicio: has res ven-
turas esse credidimus: Thesbiten Heliam,
iudeorum (?) conversionem (?), antichristum persecuturum, Christum
iudicaturum, mortuorum resurrectionem, bonorum
malorumque diremptionem, mundi conflagra-
cionem eiusdemque renovacionem. Et
infra: existimo ea quo a me commemo-
rata sunt ordine esse ventura. Secundum
Bedam (?) Augustinum mundi purgacio per ignem
erit post iudicium. Contra: non dicitur quod
per (?) nos sic dicit Augustinus de civitate dei 20
c 18 et allegat magister Thomas libro 4 d. 47 (?)
q. 1 (?) et incendium mundi sanctis
quod fiunt (?) tamquam tribus (?) partibus in quibus
(?) aliquid purgandum sint per illum
ignem purgabitur. Et constat quod post
iudicium nullus purgabitur per illum ig-
nem quia omnes sancti statim in resurreccione
habebunt corpora gloriosa et per consequens
impossibilia. Ergo ille ignis precedet
resurreccionem et iudicium. Ad oppositum
est beatus Petrus in 2a epistola 2 (?) c. 3:
Adveniet autem dies domini ut fur,
in quo celi impetu magno transient, ele-
4. menta calore solventur, terra autem et que
in ipsa sunt exurentur. Et infra: per quem celi
ardentes solventur et elementa ignis
ardore tabescent. Novos vero celos
et novam terram et promissa ipsius expectamus.
Item 1 Cor 7: Preterit enim figura
huius mundi, scilicet glossa (?): dicit pulchritudo huius

Utrum mundus purgabitur per ignem

mundi mundanorum ignium conflagratione
peribit. 2o mundus per ignem purgabitur
sicut dicit Augustinus 20 de civitate dei c 16 de
illa conflagratione quando mundana
elementorum corruptibilium qualitates que corpori-
bus nostris corruptibilibus congruebant ardendo
penitus interibunt atque ipsa substantia
eas qualitates habebat que corporibus
immortalibus mirabili immutatione
conveniant ut scilicet mundus innovatus in
melius accommodetur hominibus etiam
carne in melius innovatis. Secundo quomodo
dicitur quod sic. Sed primo videndum est propter que
purgabitur mundus 2o in quibus partibus
3o unde causabitur iste ignis. Circa
primum est advertendum quod cum mundus factus
sit propter hominem. Unde 2 phisicorum dicitur quod nos
sumus quodammodo finis omnium. conveniens est
quod cum homo glorificabitur mundus etiam simi-
liter innovetur. Advertendum autem quod homo glorifi-
cetur duo oportet removeri ab homine
corruptionem in corpore et infectionem cul-
pe in anima conformiter. Ideo ipsa oportet
mundum a duobus purgari. Sunt enim
elementa in quibus corrumpitur sicut ignis
terra aqua et aer et quoniam inpermixtas
quasdam partes contrarie. nec propter aere
assumptum cum vaporibus terreis et aque-
is sicut dicitur 2 metheororum. Similiter partes terre
et aque sunt adinvicem permixte sicut
cognitum est et convenienti habitacioni
hominum corruptibilium ita quod nullum de
istis tribus elementis est in sua naturali puritate
et ista impuritas convenit corruptibili
corpori in homine. 2o habent elementa ista
quandam impuritatem contrariam infecti-
oni culpe. hoc est quandam ydoneitatem
ad futuram inondationem propter predicta
et quia loca commissa per magnum tempus
tam a malis hominibus quam a malis an-
gelis sicut quod loca consecrata indigent
reconciliatione. purgabitur autem mundus
ab utraque impuritate. per hoc quod omnes dis-
positiones contrarie elementorum incorruptione
corrumpentur et restituentur elemen-
ta ad ~~locum~~ suam simplicem puritatem
unde non manebunt per ipsa anima-
alia nec plante nec mineralia
nec commixta sed sola elementa. 2o per
considerare in quibus partibus mundus purgabitur
et hoc usque in quibus sunt habitaciones hominum
et demonum. Unde secundum Augustinum 2. de
civitate dei c 18. Ignis ille incipiet
purgare aerem in superiori parte aeris
ubi medium interstitium et descendet
successive per gradus usque terram. Erit
autem altitudo illius a terra quantum ascen-
derunt aque diluvii que 15 cubitis
ascenderunt super montes quos operue-
runt sicut dicitur gen 7. Circa ad
3m dicendum quod erit productus supernaturaliter
sicut fuit aqua diluvii sicut textus
sententiarum innuit. procedet tamen vehementes
siccitas et calor productivum ignis
quod desinet celum atque imbrem et
aquas. Unde impressiones sicut sunt plu-
vie impetuose [illegible] et ros et similia
et que [illegible] a sub descendentes in tanta
multitudine et apparebit aspicienti-
bus quod sunt stelle de celo cadentes
Et sic intelligitur Mathei 24 Stelle
cadent de celo quia locucionem credendum
est esse typicam secundum Augustinum 20 de civitate
c 24. 4o secundum dicitur quod ignis ille quan-
~~tum ad aliquam operacionem~~ operabitur spiritua-
liter ut dictum est et non valde quia ergo
non habebit operationem naturalem. Secundo 2m
dicitur quod ignis ille quantum ad aliquam opera-
cionem precedet et quantum ad aliquam conco-
mitabitur et quantum ad aliquam sequitur
Actus enim illius ignis erit successive.
quare ante iudicium fiet per illum ignem mun-
dacio corporum hominum tunc viventium
et per modum istum quod postea resolventur
sine pena [illegible] ab illo igne illata
et in postea purgabitur quos [illegible]
erit resurrectio mortuorum. Postea rece-
dente iudicio inflammabitur totus mun-
dus per [illegible] pacto non iudicio divi-
detur impium et turbidum [illegible] illius
ignis et illud cum omnibus feditatibus
relictis de [illegible] mundi involventur
reprobos. sicut dicit Basilius super illud ps

vox dum intra deest flamma tunc et de
portabit ad infernum. Unde aliqui pec
catores addentur igni infernali qui modo est
et alia peccatores que sunt nobiliores et pulcriores
addentur igni futuro ad gloriam electorum
et sic quod ille ignis purgans mundum fu
erit ad finem operis naturale procedet quod
est primum genere et comminuetur secundum quod tunc
ad eius consummacionem sequitur ut sic
intelligitur. Augustinus alias a se ipso dis
cordaret sicut patet per auctoritates superius
allegatas etc. Leccio 12
Contra illos stabit spiritus validus
et turbo venti dividet eos
et ad heremum perducet omnem
terram iniquitas illorum et malignitas
tas evertet sedes potentum. Rabanus
et antiqui habent iniquitates quamvis moderni
iniquitas. Postquam supra scriptor descripsit ornatum
a adveniendo ad mediam terre pugnandi
nabilem preparacionem et creaturas intollerabilem
bilem contra reprobos cooperacionem. Hic
describit penas finales indispensabiles
execucione. Et circa hoc duo facit. Nam
primo assignat modum quo omnes repro
bi punientur. 2o assignat causam quare in
iusti nobiles punientur ibi et ma-
lignitas. Circa primum dicit primo quod con-
dempnabuntur finaliter. 2o separabuntur
potencialiter. 3o incarcerabuntur localiter.
2m ibi Et turbo venti. 3m ibi et ad here-
mum. Quantum ad primum dicit sic Contra illos
stabit spiritus validus. Spiritus in scriptura
dicitur vox aliquando secundum illud Ps. psalla
spiritu psallam et mente. Cum igitur vox ornata
iudicantis erit vox valida et vibrans super
id Ps. Dabit voci sue vocem virtutis cui
nullus ille poterit resistere. Ideo signanter
dicit contra illos stabit spiritus validus. Vox
Christi oris sui interficiet ipsum. Ad 2
Thess 2. Tunc revelabitur ille iniquus
quem dominus Ihesus interficiet spiritu oris
sui. Quantum ad 2m dicit Et turbo ven-
ti dividet eos. Primo scilicet ethimologice ubi de
ventis agit turbo est volubilitas ven-
torum et dicitur turbo aëra qui quiescens ve-
tus comprimit terram in aëra emittat.
Sicut ergo pulvis facilis satis sine re
sistencia elevatur ad aëra et defertur
secundum motum venti ita reprobi per latam sen
tenciam sine aliqua resistencia involventur
illo turbido igne. De quo dictum fuit
in priori leccione. Demergentur in infernum
supra Ps. Non sic impii non sic sed tamquam pul-
vis quem proicit ventus a facie terre et Job 21 Erunt sicut
palee ante faciem venti et sicut favilla
quam turbo dispergit. Favilla est cinis
ignis extinctus et sicut quod a vento
excitatur motu facili dispergitur quia vectus
est turbo. Naum 1 Dominus in tempestate et
turbine vie eius. Et Jer. 23 Ecce turbo
dominice indignacionis egredietur et tempes-
tas erumpens super caput impiorum veniet.
Et ideo dicit quod reprobi incarcerabuntur lo
caliter. Et quantum ad hoc dicit Et ad he-
remum deducet omnem terram iniquitas illorum
et hoc est in antiqua littera quam exponit Raba
nus. Et sic dicitur verum textus est et ex
pressus quod ad infernum deducit deus omnem
terram per iniquitates illorum. Hic est omnem
terram et carnalem affeccionem illorum ad
puniendum in effectum. Si autem textus sit
iniquitas illorum tunc est sensus quod iniqui
tas illorum deducet eos taliter et de
mittet ad infernum. Et sic forma non mutatur.
Infernus in ista littera vocatur heremus quia
sicut heremus est locus vastus et incul-
tus ubi non est racionale institucie se
quenti. Ita infernus locus est irraci
onali creature aptus non pacem esset
quod malum bonum ordinatum in suis locis
positum eminenciaque quedat littera
secundum Ambrosium ethicorum 6. Est enim heremus
femini generis. Unde declaratur heremus
heremi insignum quod promineu genere
ad heremum illa homo primo dominabatur.
Unde hic et hec heremita dicitur proprie
a solitudine vel heremum institue in
quoque civitates vel urbes inhabitat
et tamen vocatur heremite. Hic autem
nomine rei. Contra enim urbanitate liq

nota quare heremus est generis feminini etc.

vocatur heremite · sicut patet de heremitis
ordinis augustiniani et aliis religiosis. Dicendo assig-
nant causam specialem quare tunc sanctos nobi-
les subvertent et dicit quia magis ma-
lignitas evertet sedes potentium non dicit
ignorantia quia illa tunc sic corrumpit
malignitas non dicit impotentia quia illa
similiter corrumpit sed dicit malignitas eorum
dampnabit eos quia cum sciverint et possent
noluerunt. Unde bonum fuit illud verbum
publicum quod allegat dominus [?] in cetibus [?] prin-
cipalibus unum obedit. Et bonum dicit inter-
ea. Cum potius quam vis probat actio te-
na quod dicitur. Cum enim principes male
fiunt sciens et potens bonum facere sicut
debet quod de principe exprimit. Tunc
manifestum est quod malignitas eorum est causa.
Quare ipse malignitate fiunt male subver-
tentur ipsi ergo quod salomon vidit homines
malignos florere ad tempus non debemus
de hoc mirari nec eos imitari. Unde
psalmus. Noli emulari in malignantibus
neque zelaveris facientes iniquitatem. Dicit in servmone
quod forte mirans quod mali florent
noli emulari in semper malignitates
neque zelaveris id est nec imiteris ut a-
mes facientes iniquitatem. Et hic quare
nos assignat causam noli inquit emu-
lari ut malignantes quia quam malignantes
exterminabuntur. Ubi quasi malignantes ex-
terminabuntur et si nunc florent tamen isti
exterminabuntur id est extra terminos divine
dilectionis ponentur. Dubitatur litera-
lis utrum pena dampnatorum debeat
dici corporalis et videtur quod non quia
si ille ignis foret corporalis corpora
dampnatorum calefierent et alterarentur
ab illo ignis sed quia cessante motu
celi nulla erit alteratio nec aliquis
motus esse poterit in universo unde
dicitur 8. phisicorum probat quod motus celi
circularis est perpetuus et quod motum
quo illo subtracto nullus motus esse
posset. Ergo si ignis esset corporalis
et agent quod est in corpora corrumperet illa
corpora quia passo magna facta abi-
cit a substantia ut dicitur 2. topicorum.
Et sic non foret dampnatorum pena
perpetua ignis quo ad corpus saltem.
Ergo sicut dicitur quod erit ibi ignis ita
dicitur quod erit ibi fletus. Matthei 8
Erit fletus et stridor dentium. Sed fle-
tus non potest fieri nisi per resolucionem
lacrimarum. Sed non est imaginabile
quod ibi esset perpetua resolucio aque
ab oculis nisi foret generatio novi
humoris et per restauracionem alicuius
alimenti. Ergo non erunt ibi lacrime
ergo nec fletus. Sicut potest ponitur ibi ig-
nis ita dicitur etiam quod erunt ibi ver-
mes. Sed hoc non potest intelligi corpora-
liter cum nullum corpus mixtum
manebit post iudicium nisi corpus hu-
manum. Similiter dicit Augustinus 20 de civitate dei
c. 22. In penis malorum in esse inexti-
nibilis ignis et vivacissimus
vermis sub aliis alter non alter alter
exposuit. Alii utrumque ad corpus
alii utrumque ad animam retulerunt.
Alii proprie ignem ad corpus tropice ad
animam vermem quod credibilius esse videtur.
Item si sic ibi foret tenebre corporales
quia secundum quod Porphyrius 2. de anima in(?)
videretur nisi in lumine sed dampnati vi-
debunt multas suas penas
quia alter visus in eis esset ociosus
et superfluus ergo ibi erit lux. Item
ibi non erit verum sulphur ergo non
verus ignis patet consequentia quia de virtute
quam diversis dicitur ignis sulphur et
similes procellas etc. Et confirmatur quia in
purgatorio est solus ignis ergo in inferno
non. In oppositum est beatus Augustinus 21 de
civitate dei c. 1 et 10. Gehenna quod stag-
num ignis et sulphuris dictum est
corporeus ignis erit et cruciabit
corpora dampnatorum. Item Gregorius 4
Dialogorum parum ante medium. Ignem
gehenne corporeum esse non ambigo

Ad istam questionem dicendum quod sicut beatus hugo dicit quod omnis pena quam corpus patietur est pena corporea. Sed corpora dampnatorum ibi pacientur post diem iudicii. quia sicut beati gaudebunt in anima et in corpore glorificabuntur ita dampnati cruciabuntur in anima et punientur in corpore. Ad primum argumentum est opinio beati thome quod ignis non agit in corpora dampnatorum naturaliter seu mutacione naturali sed tamen spirituali eo modo quo sensus immutatur. Sic enim est quia omnis sensus in quantum sensus est susceptiuus specierum sine materia. Unde sicut oculus pacitur a colore et tamen oculus non coloratur nec alteratur per recepcionem naturalem coloris. ita tactus in dampnatis immutabitur spiritualiter a calore et tamen non recipiet calorem nec alterabitur per calorem. Unde tenet quod calor in sensu tactus secundum esse spirituale non secundum actum spirituale naturale potissime quod videtur ad ipsius tamen mora est ipsius de cessacione motus celi. de quo arguitur sunt heri circa abutur per formas receptas intencionaliter non naturaliter ab extra. Sed contra istud arguitur quod impossibile est rem existentem perfecte preuare operacione sua propria. Sed ignis est ibi realiter. ergo poterit calefacere. Ultra illa corpora non erunt impassibilia sed sufficienter approximata. Preterea ad preces Josue sol et luna steterunt. Josue 10. Sed si illa corpora celestia non sunt stetissent totus ordo corporum celestium fuisset mutatus. et tamen tunc tempore Josue pugnauit et vincendo ubique acciones naturales fuerunt. Preterea corpora celestia non solum agunt in ista inferiora per motum sed per formas suas sicut per diuersos effectus naturales. ergo dato quod quiescerent adhuc aliquam disposicionem causarent in ista inferioribus. quia licet non tale alternatiua generacione rerum et corrupcionem sicut modo. Preterea iste articulus est condempnatus parisius.

Quod celo stante ignis in stupam non ageret. Preterea ex quo nulla accio naturalis est post cessacionem motus celi. non igitur cogitur dicere quod erit ibi accio et passio in corporibus dampnatorum. manifestum est enim quod quamuis omnia que circa dampnatos sunt immutata subita sunt et superiora a diuina voluntate sua dene (?) enim ignis ille infra terra conclusum posset moueri violenter secundum doctores contra violentum sicut perpetuum ut iterum corpora mixta omnia que erunt corpora gloriosorum posset esse secundum naturam perpetua. cum sunt composita ex contrariis et nulla celestia facialiter (?) in adducere ad perpetuam quod dicunt alii quod corpora non solum spiritualiter sed eciam naturaliter immutabuntur et calefient. Et tunc patet ad primum argumentum. Ad secundum quod est directe contra illud dicendum quod illud argumentum est contra utramque viam. quia excellens sensibile corrumpit sensum. sicut agens naturaliter corrumpit passum. Unde ad argumentum dicendum quod deus non valet coagere igni ad alterandum non ad corrumpendum. quia augustinus 21 de ciuitate dei c. 2 videtur declarare per exempla. quod quedam animalia et corruptibilia viuunt in igne. et c. 4 de salamandra. licet secundum doctores de proprietatibus elementorum nullum animal in igne viuere possit diu. et tamen pilos eius ab igne posse consumi. Unde utrumque oportet dicere. et quod ignis cruciabit et tamen corpus in perpetuum durabit. Quomodo qualiter ignotum est nobis quia certum est quod illud oportet reducere ad miraculum singulare. Ad tercium de fletu dicunt doctores quod in fletu duo concurrunt. resoluciones lacrimarum et turbaciones corporis capitis oculorum et fletus. Quantum ad primum non erit ibi. sed quantum ad secundum sicut arguitur bene deducit. Ad quartum de verme quod consimiliter dicunt quod erit spiritualiter vel remorsus consciencie quam dicitur ex putrefaccione peccati metaphorice loquendo et affliget. Ad quintum de tenebris dicendum quod disposicio inferni erit talis qualis esse poterit maxime ad afflictionem dampnatorum

vt ipso non punit et delectabilis sicut patet in
mente; pro actu non est sensibilis, sed quia
ad nocendum visui apponeretur. Erunt ergo
dispositiones inferni talis quod nichil perspi-
cue ibi videbitur sed sub quadam umbro-
sitate ut illa videantur que dicit pos-
sunt ingerere afflictionem. Unde semper locus
est magis tenebrosus quam lucidus quia ibi non
poterit esse ignis nisi feculentus et tur-
bidus. Quod scriptum dicit quod non solum per
ignem puniuntur dampnati sed sicut dicit
Basilius super illud psalmi Vox domini intercidentis
flammam ignis: in ultima mundi
purgatione fiet quedam separatio in
elementis primi ab impuris ut quicquid
est purum et nobile remaneat rema-
neat superius ad gloriam electorum et
quicquid feculentum et turbidum des-
cendat ad infernum ad penam dampna-
torum, ut sicut omnis creatura dei celeste-
tis ita gaudium, ita dampnatis ex omni-
bus creaturis tormentum fiet. Et sic
intelliguntur verba principium capituli
lectionis: pugnabit cum illo orbis
terrarum contra insensatos. Et illa varia
imperia talium fecit sulphur sic
vocatur. Quia ista pena purgatorii non
est principaliter ad affligendum sed ad purgan-
dum, ideo dicitur etiam per solum ignem
fieri; non sic autem in inferno cuius
pena est ad affligendum et nullo
ad purgandum etc. Lectio 13

Melior est sapientia quam vires et
vir prudens magis quam fortis.
Postquam ostensum est a principio
libri usque huc quod per sapientiam et bo-
nos mores sicut hic sapientiam acquirere
hic declarat consequenter quod sapientia ac-
quisita sit hominibus perficiens. Est tamen
notandum quod ista divisio libri vel processus
non ita sapientie sit quin in utraque par-
te utrumque fiat. Nam in precedentibus
aliquid dictum est quomodo sapientia homines
possit perficere et in sequentibus docebitur

quomodo aliquis homo possit sapientiam acqui-
rere. Agit ergo alternatim nunc de sapi-
entia acquirenda, nunc de sapientia accep-
ta ubique per totum librum. Quia in primis
et postremis sapientie est fructus hominis habilitare
ad se ipsum et ad alios gubernandum
utrosque. Ideo de isto fructu prius hic inten-
dit. Unde intendens quoniam cadit in infor-
mandum reges et principes, iudices et
prelatos quomodo tam se quam subditos de-
beant gubernare. Hic autem fit mentio specula-
tim et alternatim duplici via videlicet
sapientiam commendans
et ad perficiendam invitans. Unde
primo com-
mendat eius valorem, nunc invitat ad
eius amorem circa per totum capitulum. Commen-
dans autem sapientiam ipsam laudem compara-
tiva ad fortitudinem corporalem que facit
principem per suppositionem habilitans ad ali-
os regendum et gubernandum. Fortes
enim homines et robusti primo ceperunt
per tyrannidem debiliores opprimere ut
eis essent a ... non ad subiectos quomodo
dominandi. Sicut de Nemprot 10
Gen. 10 de quo dicitur: cepit esse ro-
bustus venator hominum coram domino, id est
oppressor et extinctor ad se dominan-
di. Multum autem invaluit illa opinio quod
fortitudo corporalis valet dignificare
homines ad principatum et quidem communiter
hodie a pluribus fatuis fatuus appro-
batur. Contra quam opinionem eleccio quod fla-
... de eo quod ad regendum et gubernandum
Melior est sapientia quam vires etc. Sapientia
inquit quia describitur est quod includit fide
speciem et caritatem cum omnibus virtutibus
cardinalibus. Quia non loquitur de sapientia
... ut est quedam virtus intellectualis
prout sicut in principio libri dictum fuit. Unde
Eccli. c. 1. Dat differentiam inter sapientiam
et alias artes quia alie artes sunt in
... sicut navigatio vel edifi-
catio vel plantatio. Sapientia autem est
ars vite. Idem etc. secundum grecos

exactores quos an expavit. amme
non sentit esse per sapientiam per litteras
nescit sapientia res tradit non verba de
diversis questionibus quae cogitat de pretiosis de
futilibus de caducis de aeternis. ¶ De ista
sapientia loquitur Bernardus in quibusdam sermonibus
et ponitur auctoritas super libro florum c.
20. Distinguit sapientiam triplicem scilicet
cordis, oris, operis. Et qualiter ponitur in tribus capitulis
Et sapientia inquit cordis est
in penitudine peccatorum praeteritorum in contemptu
praesentium commodorum et in desiderio fu-
turorum praemiorum. Invenisti inquit pla-
ne sapientiam si prioris vite peccata deple-
as si huius saeculi desiderabilia parvipen-
das si aeternam beatitudinem toto deside-
rio concupiscas. Invenisti sapientiam si tibi
horum singula sapiunt prout sunt hic
quidem amara et omnino fugienda ista
non velud caduca et transitoria et con-
tempnenda illa non ut perfecta bona tota
affectione desiderans in animi amici confida
sapientiam diiudices et discernas. Hec quantum
ad sapientiam cordis. De sapientia vero oris
subdit sane in his tribus ore affluit
sapientia et prudencia scilicet in ore confessio
propriae iniquitatis in gratiarum actione et voce
laudis et in sermonis edificatione. De
operis sapientia dicit sic quecumque in opere
triplicem affluentiam. Illud puto esse
quantum ad opus pertinet illum copiose
satis affluere sapientia quem tamen continet
patientem et obedientem ut videlicet fidelis
obedientiam propriam mortificet volunta-
tem continentia carnalem vero et se-
cularem apprimat voluptatem. Scilicet
patientia utraque similiter corporalem scilicet et mun-
dialem vilitatem sustineat adversitatem. Hec
Bernardus. Et certe ista sapientia melior est quam
vires. Sapientie 27. Cum ipso virum est sapi-
ens veniat et fiat quod deus incipit
¶ Est enim sapientia triplex videlicet mundialis bes-
tialis et spiritualis. Prima huius ab iaos

et cupidi. 2a voluptuosi et lubrica
eorum non iniuriosi et solidi. De prima sapientia
dicitur 1 Cor 3. Si quis videtur inter
vos sapiens esse stultus fiat ut sit sa-
piens. Sapientia enim huius mundi stul-
titia est apud deum. De ista sapientia lo-
quitur Gregorius 10 moralium exponens et dicit
sic huius mundi sapientia est cor regere
machinationibus sensum verbis velare
quae falsa sunt vera ostendere et quae vera sunt
falsa demonstrare. Hac qui sciunt ceteros
despiciendo despiciunt. Hac qui nesciunt
subiecti et timidi in aliis ipsam mirantur
hi vero subsequentibus sapiunt honorum
culmina quaerere adepta temporalis gloriae
vanitate gaudere irrogata ab ali-
is mala multiplicata reddere cum vi-
res suppetunt nullis resistentibus ce-
dere cum virtutibus possibilitatis deest quidquid
per maliciam expellere non valet hoc
pacifica voluntate simulare. Hec Gregorius. ¶ 2a sa-
pientia est sapientia bestialis. De qua
ad Rom. 8 sapientia carnis inimica est deo
legi enim dei non est subiecta. Hanc
sequuntur voluptuosi qui in tota sua sol-
licitudine circa carnis delicias
propagandas apponunt. ¶ 3a sapientia est
spiritualis. De qua Col 1 impleamini
agnitione voluntatis dei in omni sapi-
entia et intellectu spirituali. Et Iac 3 omni
desursum est sapientia prima quidem pudi-
ca est deinde pacifica. Per primam ex-
cludit sapientiam bestialem per 2am mun-
dialem quae iniqua est pacifica scilicet
in turbulentia et in bello. Spiritualis non
sapientia stultorum est. De qua Gregorius ubi dicit iust-
orum sapientia est nichil per ostentationem fin-
gere sensum verbis aperire vera ut sunt di-
ligere falsa devitare bona gratis ex-
hibere mala libencius tollerare qua
facere nulla iniurie ulcionem quaerere pro
veritate contumeliam lucrum putare. Hec
istorum simplicitas deridetur et cetera

mundi sapientibus fatuitas reputatur quod cum mundo stulcius quam amissa non querere, possessa repetentibus relaxare, nullam vindictam pro acceptis iniuriis reddere, ymo ad multa alia paciencia prebere secundum Augustinum. Sap. vi. Quia sapiencia melior est quam vires et vir prudens magis quam fortis. Prudencia et sapiencia accipiuntur in proposito pro eodem. Quantum ad primum: vir prudens diriget gressus suos. Sed qualiter prudens hoc faciat bene docet Seneca de copia verborum. Dicit quod prudens animum suum tribus temporibus dispensat: presencia ordina, futura provide, preterita recordare. Nam qui nil de preteritis cogitat vitam perdit, qui nichil de futuris premeditatur in omnia mala incautus incidit. Sed qualis ista prudencia debet esse dicit Seneca in eodem libro: Non debet esse tamen astuta sicut aliqui deprendeant prudentes videri et sunt astuti. Prudencia enim requirit amandata calliditate fieri in omnibus attentum sed ad timentem, ad requirentem astucia plenum, sicut pelle simplicitatis inuitum, quicatorem culpatis, et ut possemus unus omnes a cunctis malis. Hoc vocatur perfecta prudencia, ne obtusum esse quod licet nec astutum secundum Senecam. Verbi plane patet quod per sapienciam sapiencia vel prudencia debet adiungi simplicitati secundum doctrinam salvatoris Mt. x. Estote prudentes sicut serpentes et simplices sicut columbe. Notandum quod triplex est sapiencia serpentis in bonis quam nos contra mundi insidias pertinentes debemus periculis imitari. Prima est quod per prudenciam totum corpus pro salute capitis exponit quod caput involuit. Sic nos pro cristo capite nostro et nostra corpora ponere exponere debemus. Et propter honorem dei iniurias suscipere tam in cordibus quam in rebus. Secunda prudencia serpentis est quod obturat aures suas ne audiat incantantes, et precipue incantatores venena que sunt in capitibus serpentum ad medicamenta vite conficienda. Serpens non hoc precavens caput suum inter spiras corporis involutum abscondit et unam aurem applicat ad petram et aliam cum cauda obturat. Sic nos moraliter facere convenit. Incantatores sunt mali homines et corrupti alliciantes nos sub specie amicicie ad vicia mundi vel carnis malis suggestionibus et exemplis perversis. Nos igitur cum tales temptant superiorem partem racionis tamquam cristo aurem petre quodammodo i Cor. x. et inferiorem obturemus per cogitacionem finis que cauda corporis vite nostre, ne illi qui blande et leniter voluptates nobis suggerunt pertrahant ad consensum.

Tercia prudencia serpentis est quod pellem veterem deponit. Cum enim senescit et putrescit corpus suum ingenuat si fit tunc per foramen angustum alicuius petre ubi pellem veterem relinquit unde et sic renovatur et sanatur. Petra sicut prius dictum est cristus est. Foramina multa sunt ipsius plurima vulnera. Relinquitur veterem pellem, id est mortis conversacionem corruptam et abhominabilem deponendo volumus devota contemplacione et recordacione passionis cristi per ista foramina. Exo. xxxiii. Ponam te in foramine petre et protegam te dextera mea. et Cant. 2. Veni columba mea in foraminibus petre. Et bene dicit: Estote prudentes sicut serpentes, sed non estote pungentes sicut serpentes vel estote venenum emittentes, sed estote prudentes tamen. Non est cautela mala quam in aliquo inveniat homines ad vivendum. Eph. iv. Deponite nos secundum pristinam conversacionem veterem hominem qui corrumpitur per desideria erroris. Duo tamen requiruntur ad hoc quod serpens in foramine pellem deponat: foraminis angustia et subtilitas. Si enim latum esset sine difficultate transiret et pellem veterem secum portaret. Secundo requiritur stabilitas pe-

De triplici sapiencia quam serpentis

Duo requiruntur adhuc quod serpens in foramine pellem deponat

cu no esset stabile porq forme secu
feret qua pelle ibi relinquet . Sic nos
si volumus pellem veteris conversacionis
deponere oportet arta et angusta via
primo pertransire et sic no quaciunq sed
instabili prosperitate via mutanda in melius
commutandi . michil enim est maius contrarium
prudencie qua instabilis mutabili
tas Unde Seneca de prudencia . Aplec
tis ubique idem eris et pro rebus ac
varietatibus quam exigit ibi aptare ac
tomedes temporis ne te aliquo mutes
sed porcius aptes . etc. Capitulum septimum lectio XI

Audite ergo reges et intel
ligite iudices finium
terre . Sicut igitur primo et
per frater sapiens sermonem di
rige ad se ipsum et ad alios uniuersos
regendum et hic magis ad reges in
dices et platos pertineat et iam
declaratum sit quod sine sapiencia non potest
esse iusticia nec sine iusticia sapiencia
concludit frater predictus ex omnibus premis
sis dicens ista persuasione dicens Au
dite ergo reges etc. id est vos qui estis qui
sapienciam et iusticiam subditis vestris administrare
tenemini . sapiencia enim sine
disciplina haberi non potest ergo audite re
ges et intelligite . In psalmo Et nunc reges
intelligite erudimini qui iudicatis terram persuadet
ergo predictus sanctus in hoc textu quatuor videlicet

humili — audiendi — audite ergo reges
subtili — intellectu — intelligite
studii — apprehendendi — discite
generi — excercendi — iudices finium terre

dicit ergo sic sapienciam ordinando litteraliter
O reges vel quicunque prelati audite au
ribus cordis . quia Ecclesiastici 6 Si dilexeris audire
sapiens eris et hic est ratio . Sed nec satis
valet aures rex quia Ecclesiastici 10 Rex insi
piens perdet populum suum . Consignat
Salomon cum rex constitueretur a domino
peciit 2 Paralipomenon 1 Da mihi sapienciam et
intelligenciam ut ingrediar coram
populo tuo etc. quia non sufficit ante pa

re n' papiat et mete 3 deos subdit
intelligite Ecclesiastici 9 Iudices papiam
sapiencior erit et intelligens guber
nacula possidebit . et iterum Vos iudi
ces finium terre . id est vos iudices genera
les . quia quanto maior est vestra iurisdic
cio tanto maior requiritur in vobis iu
sticie dilectio . Discite vero id est discite bene
facere et hoc sufficiat . Primo ergo in hac
littera regibus persuadet humilitatis
addiscendi . Unde dicitur Audite reges
Cum enim nulla virtus in vobis innata sit
neque moralis ut patet 2 ethicorum neque in
tellectualis libro 3 de anima eo quod anima est
sicut tabula nuda etc. Reges enim
summe virtutibus indigeant . et iterum
audite sicut sermo in textu dicitur . Sed
Alcuinus in vita Karoli magni de missa ad au
res ergo audite vos reges Audite etc.
Audite reges auribus papite persuado
Omnes enim rege decet dominum summe co
lere et legem dei scire . Unde Deuteronomii
17 Rex moys sancti sic papit post
quam sederit rex in solio regni sui
describet sibi deuteronomium legis huius
in volumine accipiens exemplar
a sacerdotibus leuitice tribus et habebit
secum leget que illud omnibus diebus
vite sue ut discat timere dominum deum
suum et custodire verba et ceremonias
que in lege eius precepta sunt Et in omni
consecracione regis subiecto benedicens ut
consecracio super eum fiat ista tamen fiat
subiuramento sub hac forma Haec
tria nomine promitto quod tamen populo parens et
michi subditos In primo me precep
turum et opere pluribus temporibus ut
ecclesia dei et populus christianus veram
pacem nostro arbitrio in omni tempore servet
Aliud ut rapacitates et omnes iniqui
tates omnibus gradibus interdicam
Tertio ut in omnibus iudiciis equitatem
et misericordiam papiam ut michi et
vobis indulgeat misericordiam suam clemens

Rex in suscepcione sua talia iuramenta faciat

meus et mediator deus. Ecce quod secunda
consta pt talis unctio qua licet subiecti
in sumini fastigium regem cui licet sublimare
in rebellem potestate et stare familiarum
summe difficilis. non enim ad ludum nec
ad honorem tantum nec ad ocium sed ad pericu-
lum sollicitudinis et summi negocii
evocatur. Postquam autem rex sic percepit
unctionem dictis supra cum quibusdam
orationibus metropolitanus unget eius
manus de oleo sanctificato. postea
humeros et scapulas compages brachi-
orum et tandem de oleo eodem faciet
crucem super caput eius. postea de cris-
mate cum orationibus. postea ab episcopis
accipiet ensem et cum ense totum
regnum sibi fideliter ad regendum sciat
esse sibi commendatum dicente metropo-
litano vel cum sollempnitate fiat. Ac-
cipe gladium per manus episcoporum licet
indignas vice tamen et auctoritate
apostolorum consecratum tibi regaliter impositum
nostreque benedictionis officio in defen-
sionem sancte dei ecclesie divinitus ordina-
tum. Et esto memor de quo psalmista prophetavit
Accingere gladio tuo super femur ut per eun-
dem vim equitatis exerceas molem
iniquitatis potenter destruas et sanctam
dei ecclesiam eiusque fideles propugnan-
do protegas. nec minus sub fide falsos
filios quam christiani nominis hostes exe-
crens ac destruas. viduas ac pupil-
los clementer adiuves ac defen-
das. desolata restaures restau-
rata conserves. ulciscaris iniusta confir-
mes bene disposita. quatenus hec agendo
virtutum triumpho gloriosus iusticieque
cultor egregius cum mundi salvatore
cuius typum geris in nomine eius sine fine
merearis regnare. Cum accinctus fuerit
ense accipiet armillas a metro-
politano et suscipiet eas hac benedicti-
one. Accipe armillas sincerita-
tis et sapientie diveque circumdationis indi-

cium quibus intelligas omnes operationes
tuas contra hostes invisibiles et visi-
biles posse esse munitas. Deinde
accipiat pallium et postea coronabitur.
post hec accipiet anulum. deinde scep-
trum et ultimo virgam. Coronatus ergo episcopis
psallentibus a quibusdam choro canente Te
deum laudamus ad solium regale du-
citur metropolitano dicente. Sta et
retine amplius locum amodo quem
usque nunc paterna fuit successione tenu-
isti hereditario iure et delegatum per
auctoritatem dei omnipotentis et presentem tra-
ditionem nostram et omnium episcoporum ceterorumque
servorum dei suorum et quanto clerum sacris
altaribus propinquiorem prospicias tanto
ei potiorem in locis congruis ho-
norem impendere memineris quatenus me-
diator dei et hominum te mediatorem
cleri et plebis in hoc regni solio
confirmet et in regno eterno faciat
regnare. Ihesus cristus dominus noster qui cum patre
regnat et dominus dominantium. letanie
et orationes multe dicuntur super eum que
omnes declarant eum esse debere culto-
rem iusticie et fidei zelatorem quod sine
doctrina sapientie exequi non pos-
sunt. Et ideo signanter dicit eis sub fi-
gura in hoc textu audite illud. Domi-
no solum ipsi reges dicuntur in sacra
scriptura sed etiam clerici qui se et alios
bene regunt ut dicitur xii q. 1 Duo sunt
genera et ad alios dicitur ut audite
reges et i pe 2o Vos estis genus
electum regale sacerdocium genus sanctum
Et caveant ne de eis verificetur
illud quod dicit Abbas decorniato in
quodam sermone. Vos inquit genus de-
lectum simile sacerdocium geritis prophana
amplius perdicionis quod habet. Secundo per-
suadet studium sive regibus et prelatis non
solum humilitatem addiscendi sed etiam
subtiliter advertendi. unde dicit:
Et intelligite. In primo intelligite

Qualiter constituuntur inunguntur et coronantur reges

Clerici dicuntur etiam reges si se bene regunt

insipientes in populo et stulti aliquando sapite
Est ergo intelligere quasi intus legere Et pon
derare et recordari ac memoriter re
tinere que legerit et non intelligere est ne
gligere ut gravius conqueritur psalmista Dominus
de celo prospexit super filios hominum ut
videat si est intelligens aut requirens
deum et sequitur Omnes declinaverunt simul
inutiles facti sunt etc. Tercio persuadet pro
fessoribus rectoribus ac gubernatoribus et in
ferioribus aliorum aviditatem inquirendi
cum dicit Discite Proverbiorum 6 Vade ad for
micam o piger et considera vias eius
et disce sapientiam Et iterum petit psalmista
Da michi intellectum ut discam man
data tua Matthei 11 Discite a me quia mi
tis sum et humilis corde Antiquitus
aviditate inquirendi quesierunt prin
cipes magistros et sapientiam ut patet exemplo
de Alexandro magno quem pro patre suo
Philippum regem Macedonie disci
plinis Aristotelis tradidit cui Aristoteli
mox Alexandro nato hanc epistolam
destinavit Philippus sicut narrat Agel
lius libro Noctium Atticarum Philippus
rex salutem Aristoteli dicit Filium michi ge
nitum scito quia equidem diis habeo gratiam
non tam quia natus est quam pro eo quod
nasci contigit temporibus vite tue Spero
enim fore ut eductus eruditusque a
te dignus existat et nobis et ista
rum rerum susceptione Vult dicere quod
per doctrinam Aristotelis et educacionem spera
vit filium suum fieri dignum filiacione
regia et regia successione in regno
De studio non Alexandri magni scribit
Alexander Nequam libro suo de naturis
rerum sic Aristoteles discipulum Macedonie
fuisse certum est omnia tamen logica ela
boravit tamen a seculis nostris indaga
tor extitit Macedo ut in vase vitreo
in mare missus naves et [illegible]
piscium deprehendit gallum cum [illegible]
[illegible] ut super [illegible] pro galli can

Quia quidem antiqui quesierunt sapienciam

tu excitaretur et in vase dicto dicitur
quod insidie clandestine pretendere
super hostes in re militari dum exerci
piscatur cum aliis insurgere precipit
in mari Virginianus exercitus sicut narrat
Plinius aliquando multa hominum que in tota
Asia et Grecia vacarunt armentis alue
aribus piscinis vinariis ne quidem
ipsi [illegible] ignoraret quidam ne illi
excipiebantur Aristoteles summus vero primo
institit pro Aristotele pernoctando Et fe
runt volumina illa pro [illegible] de arabica
condidit et Plinius [illegible] apud nos non in
veniantur [illegible] ergo ista aviditas ad
discendi Nos autem non movemur cas
titate que [illegible] curiositate scrutandi set
assimili ea in ad laudem dei et bonos
mores pertinent solummodo apti sumus
perscrutari Baruch 3 Disce ubi sit sa
pientia ubi sit prudentia ubi intellectus
ubi utilis et scias simul ubi sit longe
vitas vite et victus ubi sit lumen
oculorum et pax Quarto persuadet gu
bernatoribus aliorum severitatem exequendi
pro iusticia cum dicit Iudices finium terre
equali modo dicuntur fines terre et
in illos debent iudices severitatem exercere
Unde de iudicibus dicitur Romanorum 13 Dei enim minister
est vindex in iram ei qui male agit Et Deuteronomii 16
Iudices et magistros constitues in omnibus
portis tuis ut iudicent populum iusto iu
dicio nec in alteram partem declinet Non
accipies personam nec munera que mu
nera excecant oculos sapientum et
mutant verba iustorum Unde Augustinus 14
de civitate dei ignorantia iudicis plerumque
est calamitas innocentis etc. Lectio 17

Prebete aures vestras qui contine
tis multitudines et placetis
vobis in turbis nacionum quoniam
data est a domino potestas vobis et
virtus ab altissimo qui interrogabit
opera vestra et cogitaciones scrutabitur

Moraliter mali dicuntur fines terre etc.

postq̄ sp̄us sciis inuitant ad amorem
sapie reges iudices et platos gnā
lit̄ hic dirigit inuitacōne sp̄a ad
reges et iudices malos sp̄ealiter
Unde postq̄ inuitant p amicabilez
informacōm hic inuit p cōmina-
cione Et circa hoc duo facit. Ita p̄mo
exprīat eis penā 2º expallat eos culpā
za po ibi Quōm exessetis minist̄ regis
Circa p̄m dr tangit contra iudices et in
iustos ptores p̄mo status eos celsi
tudinē 2º actus eorum ingratitudinē ibi
Quōm data ē a dn̄o po 3º pene certi
tudinē ibi Quōm interrogabit Dr
go p̄o sic pbete aures sz ad discendum
sapiam et bonos mores. pū. 7 fili
mi attende sapiam meā et prudencie
mee inclina aurē tuā. Nos q̄ tenetis
multitudinem. non dr vos q̄ regitis multitudinē
nec qui docetis q̄ gentes q̄ d. vos q̄
dominium queritis non fructum. q̄ publice
utilis Con qualis loquitur apostolus i
pe. 7 no ut dnantes in cleris sz forma
facti Greg. i epistolis pbete go igitur
aures no una tantum sz duas scilicet cordis
et corporis Luce 8 Quōm hēt aures
audiendi audiat. pbete go aures
no accomodate no vendite Aures ei
sapie accomodat q̄ tantum ad horā doc
trine vacant Con. quales i Thymo 4
attende tibi et doctrine et post ante hec
meditare. i hijs esto Unde Bern. ep.
sz. no cui vacamus p̄chando ē omnia
alia negligenda sunt ut hic aspideas
cui nullum opus sciris magnum ē cetis
aspuncia usque ad horam cui tamen mos
uita p̄ducitur no multum refert utrum
obmittas p̄am an intermittas Et io
pbete aures vestras. no accomodate nec
vendite Vendunt enim iudices recepto
res munera aures qui nichil audiunt
de causis hominum pauperum doc munus
aduenit Michee. principes eius in
muneribus iudicabunt. pbete go

Vendunt enim aliqui iudices aures suas.

aures vos q̄ continetis multitudinem et placetis
vobis no deo sz sm augustinum in ps. Adu
lenam Quōm placet deo displicet
in turbis nacionum. i. in multitudine subdi
torum ut auditores et no in bonitate
eorum q̄ ē cōm doctrina sapientis Ecc.
16 no iocundum in filiis impijs si multi
plicentur no sic placuit sz Joh. eius
sua z q̄ dicebat matre eorum no ha
beas graciam q̄ ut audiam filios me
os in ueritate ambulantes Hic go ex
primit status eorum celsitudinē Cons
quenter subiungit actus eorum ingratitudinem
et sic dr Quōm data ē a dn̄o ptās
illa enim magna est ingratitudo. cum
hoc de beneficiis a deo receptis deum
expugnant. i. deus tales cui i recepe
runt ptātem ut subditos gubernent
ad honorem dei ipsos expoliant et
ipsis deum inhonorant Data ē igitur
vobis ptās. no vendita. q̄ d. Gratis ac
cepistis gratis date Mt 10 et hic a dn̄o
q̄ Joh 19 no hēres vllam ptātem in ea
cum esset ē desup. Actus sp̄imendi ma
los et cohercendi reos Quōm interroga
bit opa vestra Hic subiungit pene cer
titudinē i iudicas equali qm deus
no interrogabit hominē tantum sz opa que
testificabitur contra hominē Joh. Opa
q̄ ego facio testimonium phibent de me
Et no solum opa ymmo cogitaciones
scrutabitur Sap i in cogitacionibus
ipm erit interrogacio pbete igitur aures
vestras Ita corrigit cursus ut ei pbeat
Cor Cor ad diligendum Ecc 23
Maius pbe fili mi cor tuum in maxa
Dauces nus ad testimonium phibendum
Ecc 46 dr de Samuele testimonium
phibuit in conspectu dei et cristi Aures ut
hic et Joh. 6 pbete aures et videte
Dz me ē demosthis nobilibus sz B.
de Albane Narrat Aristo 2. de anim
c 2 Est enim aut magnitudinem certi
tum cum q̄ficitudine eum aliud h̄uo

nō de nobilibus set et aliis q̄s stat sed tamen

fel in aure sicut fel hominis est et amarum valde. Unde in aut. magno iure conqueritur fedantur multi potestates et magni cum languent verbis dei vel cum contra generaliter predicatur in quibus tamen res se sentiunt statim amaricantur et turbantur sicut cum fel in aure cordis quorum unicuique dicatur per illud Act. 8 Non est tibi pars neque sors in sermone isto. In felle enim amaritudinis et obligatione et iniquitate video te esse.

Notandum est quod licet prelatus sit malus et subditus bonus et sanctus, quamdiu tamen prelatus tolleratur, ab ecclesia maiorem habet honorem et reverentiam quam subditus propter tres rationes. Primo quia prelatus gerit vicem dei. Unde deus ipsos specialiter honoratur et hoc debetur per quemcumque subditum ad honorem prelati sui. 2a ratio est quia est persona publica. Unde in ipsa honoratur res publica et bonitas communis que maior est quam bonitas alicuius persone singularis. Et ideo competunt prelato personaliter dicitur id quod in fine ethicorum dicitur de perfectionibus ... et ordo prelati est quam ordo ... Et ideo videtur melior ... quam ordo singularis persone.

3o quia prelatis habet se adiuvare sicut causa efficiens in aliis virtute. Unde ipsa prelacio honorabilior est etiam in persona indigna. Dicit enim philosophus 4 ethicorum Dignus est in aliis tamen virtutibus ... tamen virtuosum esse etc. Lectio 76

Quoniam cum essetis ministri regni illius non recte iudicastis neque custodistis legem iustitie neque secundum voluntatem dei ambulastis. Postquam sapiens declaravit malorum iudicum futuram penam, hic accusat et applicat future pene causam. Et circa hoc sic procedit. Primo ostendit quod mali iudices prelati sunt veraciter iniusti debitores. 2o ostendit in quibus sunt iniusti transgressores. Primo ibi Non recte iudicastis.

Primum declaratur sic. Omnis minister obligatur ad ministerium quod sibi pactum cum domino suo. Sed omnis prelatus iudex et superior facit pactum cum domino suo scilicet deo ut sit minister regni huius et gubernationis communis sub deo, ergo sic talis obligatur ad hoc ministerium. 1 Cor. 4 Dispensatores ministrorum sunt hic et ... persone recta ad ... ministeria obligantur. Iste autem dominus vel ipsa obligatio eius exigerit cum dicit Cum essetis ministri regni illius. Ex quo manifeste concluditur quod fuerunt iniusti debitores et per consequens mali iudices sunt iniusti debitores. Omnis enim rex et quicumque est sub eo est iniustus debitor et omnes sunt ministri regni dei et communis 2 Cor. 6 Exhibeamus nos commendet hoc ut ministros christi et dispensatores ministeriorum dei et sic per consequens mali iudices sunt iniusti debitores quod est propositum.

2o ostendit quod sunt iniusti transgressores. Et hoc expetitur ... Contra ad primum dicit sic Non recte iudicastis.

1o quia male iudicaverunt reos | Contra ad
2o quia iniuste spoliaverunt iustos |
3o quia male regulaverunt seipsos |

2m neque custodistis legem iustitie. Contra ad 3m neque secundum voluntatem dei iudicastis. Dicit ergo sic primo Non recte iudicastis. Hic autem agit quando ... sicut dicitur ... et hoc in Canon. 2 q. 3 quatuor modis humanum iudicium pervertitur scilicet. Hoc est in prima ... ubi agitur in quibus secundum Gregorium quatuor modis iudicium humanum pervertitur.

Timore / Cupiditate / Offensione / Affectione

Timore dum metu potestatis alicuius veritatem loqui pertimescimus. Cupiditate dum premio alicuius corrumpimur. Odio dum contra quemlibet adversarium molimur. Amore dum amico vel propinquis contendimus prestare hoc Gregorius

Prelatus malus a subdito debet honorari

Iudicium humanum quatuor modis pervertitur

Judicant et non recte. Contra quos dicatur

Quidam — propter personarum acceptionem — propter pecuniam interventam — propter debiti ordinis pretermissionem — [non recte iudicant]

Deut. 1. Sic parvum audietis sicut magnum
nec accipietis cuiusquam personam quia dei iu-
dicium est. Verumtamen legem istam omnes iu-
dices attendent qui dei iudicium
faciunt. Unde illud facere debent quod
deum vellent facere sibi esse. Alii
non recte iudicant propter pecunie interventio-
nem. Intendunt enim quandam remune-
racionem temporalem vel in persona vel in pe-
cunia. Contra quos loquitur Gregorius et habetur
in canone. xi. q. 3. Qui recte. Qui recte
iudicat et premium remune-
racionis expectat. fraudem iudi-
cii perpetrat quia iustitiam quam gratis
impartiri debuit acceptione pecunie ven-
didit. Bonis male utuntur qui pro
temporali lucro iuste iudicant. Tales
quippe ad videre non iustitie defensio
sed amor premii provocat quibus si spes
nummi subtrahitur confestim a iustitie
defensione discedunt. Et Gregorius. Cum
enim quia iudex propter munera iusta fa-
ciens dampnatur quid fiet de illo
iudice qui propter munera iniuste iu-
dicabit. Tertio sunt quidam qui non recte
iudicant propter ordinis debiti
pretermissionem. Debemus enim quicunque
sumus in superiori gradu positi primo
iudicare nosmetipsos et postea
alios considerantes nos esse homines
et non deos aut dominos. 1 Cor. xi.
Si nosmetipsos iudicaremus non
utique iudicaremur. Qualis autem
debet esse qui debet alios iudicare
bene et lucide declarat Ambrosius super
psalmum Beati immaculati et habetur in
canone. 3. q. 7. Judicet. Judicet ille
de alieno errore qui non habet quod in
seipso condempnet. Judicet ille qui
non agit eadem que in alio putavit
punienda. ne tunc cum de alio iudi-
cat in se ferat sententiam. Judicet ille
qui ad pronunciandum nullo odio nulla
offensione nulla levitate ducatur.
Et post pauca. Bonus iudex nichil
ex arbitrio suo facit nec ex domestice
voluntatis proposito. Sed iuxta leges et iura
pronunciat statutis et statutis iuris ob-
temperat non indulget proprie volunta-
ti nichil paratum vel meditatum de domo
defert sed sicut audit ita iudicat
et sicut se habet natura discernit. Et ille
Oneas [?] custos dictus legis iustitie. Ubi accusat
eos fuisse iustos et transgressores quia
iniuste spoliaverunt iustos. Judex qui
male iudicat sequitur iustum a bo-
nis suis spoliat. Et sicut dicunt
doctores concorditer si tulit iniquam
sentenciam ex certa malicia vel ex iuris
ignorancia tenetur ad restitucionem et ad
totum interesse parti lese si non possit revo-
care illam per quam iudicavit iniuste
ad satisfaciendum parti lese. Et istud
intelligitur de iudice ordinario vel
delegato et sponte se ingerente vel
acceptante gratis delegacionem. Sed
si non aliquis iuris ignarus fuerit
compulsus ad iudicandum et peteret consi-
lium a iuris peritis cum eos potuisset
habuisse tenetur. Aliud est hic notandum
secundum Ray. de simonia et re iud. dicit
Summa [?] ... Tu etiam si iudex
ecclesiasticus ordinarius vel delegatus
contra conscientiam et iustitiam partis alterius
iudicio quidquid facit per gratiam vel per
sordes ab execucione officii per
annum noverit se suspensum ad estima-
cionem litis parti quam lesit nichilominus
condempnandus. Et si durante suspensi-
one ingerit se divinis irregularis est
et cum eo solus papa dispensat. Et idem
illi qui cum iudicibus tractant vel compu-
lendo vel supplicando vel informan-
do. Bene cavere debent ne sint ca-

Judex bonus seipsum primus debet iudicare

quare iudex a veritate declinet vel
propter carnis affectum vel precio vel suggestionem
quia alias contingit fieri et ad restitucionem
pro sentencia tenetur. Et id quod fit ami
cabiliter rogandum docet Tullius de of
ficiis c. xi. Preclare a maioribus amato
ribus accepimus morem rogandi iudicis
si eum morem teneremus quod salva fide fa
cere posset. Ita si omnia sentencia sit que
amicus voluit non amicicie tales sed coniura
ciones putande sunt. Ad hoc autem quod iu
dex legem iuste custodiat optineat
veritatem. Vide li. primo et 2o Job 29 Cau
Ex affectu cause discussio | sam
specialiter eciam caritatis excludo ... nem | quam
delibatam parte prallacas | nescie
bam diligentissime investigabam. Deut.
13 et Greg. 10 mor. c. 16 maiora cri
mina tarde credenda sunt cum audiuntur et
cicius punienda cum veraciter cognoscuntur. Specia
litas enim crudelitatis presumpta facit dare
iudicium. Unde reputasse princeps mi
litum pharaonis putatur. Gen 39 Domi
nus credulus verbis coniugis tradidit
Joseph ~~carceri~~ carceri mancipavit.
De forma autem discuciendi in iudicio
exemplum habemus de domino nostro qui cum ora
verit ut deus. Gen 18 Clamor
factus est sodomorum multiplicatus est et
gomorreorum et peccatum eorum ~~aggra~~ aggra
vatum est nimis. Descendam et videbo u
trum clamorem meum qui venit ad me
opere compleverint an non, ita ut scia
mus. Exponens magister in hystoriis dicit sic
hic exemplum reliquit nobis quod de mala
hominum non ante credatis quam cognoscatis in
de est quod iudex omne quod sibi notum pu
nire non potest. Item 2o exemplum habemus
exemplum ad idem Joh 8 quam diligenter
discussit Cristus mulieris et causam
mulieris quam scribe et pharisei de
adulterio accusabant primo cum in

clinans se deorsum digito scribebat
et rursum erigens se dixit eis Qui sine
peccato est vestrum etc. Et iterum scribebat
in terra. Ecce quam moroso pius fuerat dampnare
noluit et quam diligenter causam
mulieris discussit. Quid autem scribebat
ex scriptura expressum non habemus. Dicunt
quidam illud idem scripsit quod eis dixit
Qui sine peccato est vestrum etc. Alii dicunt
scribebat peccata eorum ut quilibet legeret sua.
De Ambrosio et Tiberiensis melius dicunt
quod non scripsit nisi illud Jeremie Terra terra
absorbe hos viros abdicatos. Unde
quorum quadam expositio ad Hyeronimum videtur
velle quod scripsit. Sic terra terram accusat. Ho
mines isti qui ex eis crista per doctrinam orum ter
derelictos sine quibus iudicium iustum esse
non potest. Ad hoc enim iudicium sit actus iusti
cie tamen exigitur. Forma ~~sit~~ si sit
prima ... accedit coniunctio iusticie
secunda ... procedat ex auctoritate iusticie
tercia ... fiat secundum rectam prudencie
rationem iusticie. Dicitur iudicium perversum
vel iniustum. Si sine auctoritate iusticie di
citur iudicium usurpatum. Si sine recte
prudencie in causa examinacione dicitur
iudicium temerarium. Contra accusat
primus super malos iudices de hoc quod ma
le regulant subiectos. Unde dicitur
quod sunt voluntate dei abulagus Ro. 12
Nolite conformari huic seculo sed refor
mamini in novitate sensus vestri ut proba
tis que sit voluntas dei bona et bene pla
cens et perfecta. Non enim debent iudices
conformare se huic seculo sed facere soli
de in terris iudicias ut sancta sunt
in scriptis qui habent alios ex officio su
stinere. 1 Thess. 4 Hec est voluntas dei
sanctificacio vestra ut abstineatis vos a
fornicacione ut sciat unusquisque vestrum
vas suum possidere in sanctificacione et honore
non in passione desiderii sicut gentes

Ut iudex legem iuste custodiat et optineat

Quid Jhesus Cristus scribebat in terra

ignis decem. De imperatore Theodosio et beato Ambrosio nobilis est historia que ponitur in libro historie tripartite c. 18. Cum enim apud Thessalonicam quidam iudices fuissent lapidati, indignatus Theodosius omnes passim interimi iussit non precedente examinatione iudicum, ut septem milia occiderentur. Post hec venit imperator Mediolanum ubi presidebat Ambrosius. Cumque in die sollempni imperator ecclesiam ingredi voluisset, foris adhuc manens Ambrosius eum prohibuit et gravissimis obiurgacionibus et inter alia dixit [illegible] qua tenet penitenciam ostendisti post tantas iniquitates que restituuntur. Item

Horrende et cito apparebit vobis quoniam iudicium durissimum in hiis qui presunt fiet. Exiguis enim conceditur misericordia, potentes autem potenter tormenta pacientur. De ceteris causis agitur quas mali iudices inventi potuerunt accusari, hic exequitur de pena quam incurrunt iudicialiter condempnati. Et circa hec duo facit, quia primo ostendit quod fiet iuxta proporcionem. 2o quod fiet sine personarum accepcione, ibi Non enim subtrahet. Circa primum duo facit: primo ostendit quod contra malos iudices fiet iudicium cum singulari districcione. 2o ostendit quod hic fiet excepcionali proporcione, ibi exiguis. Quantum ad primum dicat sic: Horrende et cito apparebit, quasi dicat vos qui iam terribiles apparetis pauperibus et innocentibus, saturati militibus et multitudine famulorum, honorati muneribus et adulacionibus clientum, ditati pecuniis et quadam incrassacione honorati sceleribus debitis punicione, quod iudex verus Christus horrende et cito apparebit vobis. Et bene cavete quod Hebr. x: horrendum est incidere in manus Dei viventis. Et quod faciet vobis ille iudex adhuc videat sufficienter. Primo ostendendo modum quo veniet. 2o describendo actum quem intendet, ibi contra iudicium, quid et quod contra iudex faciet. Unde quis pro prelatis ostendit per verba Horrende et cito apparebit vobis. Ubi docet tantum circa adventum Christi quantum pertinet ad malos iudices et prelatos, quam interim quibus bonus apparebit benignus et malignis austerus. Veniet cum nobis malis iudicibus potestate cum maiestate timoris, quasi horrende. Repete cum conclusione eorum quasi cito apparebit. Ubi videtur cum declaracione vigoris quasi visibilis. Iam enim dicatur et iam vere eo deus absconditus, Ysa. xlv. Et tunc visitabitur. Ps. Deus manifeste veniet deus noster et non silebit. Veniet in qua summus potestate cum maiestate timoris, et hic iuste. Nam ubicumque venerint falsi iudices et mali domini incuciunt timorem; imperant enim non cum pietate sed cum austeritate, non amore sed cum timore, quibus Christus valde comminabatur loquitur Eze. 34. et comminatur eis deus meus quod beatus. Ve pastoribus Israel qui pascebant semet ipsos. Nonne greges a pastoribus pascuntur? Quasi dicat sic. Lac comedebatis et lanis operiebamini et quod crassum erat occidebatis. Gregem autem meum non pascebatis; quod fuit infirmum non consolidastis et quod egrotum non sanastis, quod fractum est non alligastis et quod abiectum est non reduxistis et quod perierat non quesistis, sed cum austeritate imperabatis eis et cum potencia. Iustum est igitur quod iudex contra asper sic veniat ad eos et in eis tunc quasi horribilis apparebit. Ysa. xxxiii. Videte conturbabuntur timore horribili. Propter eos et malos consules et iudices dicis iudicium quod debet vocari dies consula-

tionis liberacionis humiliacionis et acrio
vocatur dies tribulacionis et horroris
Joel 2 Sol convertetur in tenebras et luna
in sanguinem antequam veniet dies domini
magnus et horribilis. Veniet ergo hor-
rende. ¶ 2º veniet cum exclusione
cordis quia cito ille qui venit ex inopina-
to dicitur venire cito quantumcumque expecta-
vit nesciendo veritate crescit mo-
dus iusticie eos expectavit et qui sua mora
abutuntur. Et ideo cum dixerint pax
et securitas tunc repentinus super veniet
eis interitus quia ipso. Viri sanguinum
et dolosi non dimidiabunt dies
suos et Apoc 22 Ecce venio cito
et merces mea mecum reddere unicuique
secundum opera sua. ¶ 3º veniet cum evidenti
declaracione vigoris quia tunc vi-
debunt filium hominis venientem in nu-
be cum potestate magna et maiestate
Luc 21. Nunc enim non loquitur deus nisi per
occultis et ideo non apparet eis. Dicitur
enim cum pharaone Exo 7 Quis est dominus
ut audiam vocem eius et dimittam
Israel nescio dominum et Israel non dimit-
tam. Sed tunc manifeste ostendet se eis
Abacuk 2 Adhuc visus procul et
apparebit in fine et non mencietur. Si
moram fecerit expecta eum quia veniens veniet et non tar-
dabit. Sic ergo veniet contra malos
prelatos. Sed ad quem finem est adhuc
quia contra totum mundum fiat vindicta
iusta de omnibus sed principaliter de ma-
lis prelatis quia tunc iudicium durissimum
in hiis qui presunt fiet. Durum unde
fiet durum quia male intraverunt. Durius
quia male rexerunt. Durissimum quia male
vixerunt. Tunc eis erit triplex quo.

	intrasti	durum iudicium
Quomodo	rexisti	fiet secularibus
	vixisti	durius magis re-

ligiosis sed durissimum prelatis. Du-
rum quo quia a pauperibus extorsiones
fecerunt. Durior qualiter bona pau-

perum consumpserunt. Durissima quia cristo
et ecclesie de peccatis minimis eius
non fuerunt. Dura ergo quia oves cristi
non paverunt in cristo in quali pabulo. Du-
rior quia non paverunt verbis doctrine.
Durissima quia non eos paverunt exemplo vite
bone. Dura quia bonos non informaverunt.
Durior quia malos non increpaverunt. Duris-
sima quia peccata non bene correxerunt. Ergo iu-
dicium durissimum in hiis qui presunt fiet
¶ Patet ergo quod fiet iudicium contra prelatos
cum singulari districtione. Restat decla-
rare quod hoc fiet excepcionali proporcione. Est
enim iustum quod sic se habeat pena prelati
ad penam iudicis sicut culpa prelati se ha-
buit ad culpam iudicis et illa proporcione
in qua culpa prelati excedat penam sub-
diti. Et quia iste excessus est talis quod
maior esse non potest, ideo vocatur iudi-
cium durissimum quod infligetur prelatis.
Et ideo quod dicitur Ezechiel quo excedit
ima potestas aut potentes tormenta
paciuntur. Et quis in eius potestate piget
ciam aut fragilitate excedet ima
hic est maior pena. Sed potestates in pla-
ti fuerunt iudices vel ad sinistram alligati potest
vel singulariter tormenta paciuntur.
Apo 18 Quantum glorificavit se et in
delicijs fuit tantum date ei tormen-
tum et luctum quia in corde suo dicit se-
deo ut regina et vidua non sum luc-
tum non videbo. Qui exponit decta
prelati propter iudicium durissimum in hiis qui
presunt fiet. Adhuc quia prelati digne presi-
dere debet esse ¶ Primo dico quod debet esse

luminosus		racionem informaci	
compositus	per	status occupaci	onem
graciosus		bonam conpassi	
virtuosus		iustam directi	

luminosus per rectam informacionem Sap
6 Diligite lucem sapiencie omnes qui preestis
populis. Hij sunt ille stelle modo de quibus
Gen 1 posuit stellas in firmamento celi
ut luceant super terram et preessent diei

malis prelatis fiet iudicium durum durius et durissimum

Quales se debet habere prelati ut digne presit

et nocti .i. dicitur clericis. nocti .i. laycis
Unde Gregorius 21 moralium Cum luminis qui subesse ser-
uit ad obsequium respicit quanto dicitur
ut lumine quod preest fruatur adiutum et cum
lumine quod subest missus obtemperat considerat
quod lumine quod preest curam solliciitudinis
impendat. Quod iam uisum est Joel 2
Sol et luna obtenebrata sunt et stelle re-
traxerunt lumen suum. Sol et luna sunt
prelati maiores stelle clerici et minores
subditi. ¶ 2o debet esse operosus per suam
occupationem temporalia contempnendo spiritualia
predicando sacramenta ministrando et pauperes
uisitando ad Romanos 12 Qui preest in sollicitudine
et tales tamen digni sunt honore prelati.
1 Thimothei 5 Qui bene presunt presbiteri duplici
honore digni habeantur maxime qui labo-
rant uerbo et doctrina 1 Thessalonicenses 5 Ro-
gamus uos fratres ut noueritis eos qui
laborant inter uos et presunt uobis
in domino moneo uos ut habeatis ha-
beatis illos in caritate et propter opus il-
lorum pacem habete cum eis. ¶ 3o debet
prelatus bonus esse compassiuus per compassionem
ut consoletur pusillanimes suscipiat
infirmos paciens sit ad omnes primo
regula beati Augustini Non se existimet
esse felicem potestate sed caritate seruientem
sed petrum ut qui infirma fuat compassio-
pone indigneat compassionis uiscera
fungitur operiret Genesis 20 Eliezer
perit omnibus que habuit abraham Elye-
zer interpretatur dei mei consolatio et
designat prelatum per cuius discreta clau-
sulam debet subditi. Unde bernardus su-
per Cantica Discite subditorum matres
tres uos esse debere non dominos Studete
te magis amari quam metui et si inter-
dum seueritate opus est paterna sit non
tyrannica matres fouendo patres cor-
rigendo uos exhibeatis suspendite
uerba producite ubera pectora lacte
pinguescant non typo turgescant
et innocentiam seruite considerans huma-
ne. Statim ut ambiciosi presbiteri

et ad honorem in superbia extollitur et in
iactanciam effrenatur non audet quod dece-
re. Quod elatus preesse presumit se melio-
re quia cernit se superiorem ac bonum non
fuat quod dum. Quod uirtus non dignitas sed
honestas honores dedignatur Ciceronis
uirtutes sequitur. Hestenus spirituales contemp-
nit antiquos uultus audet cum ecclesie
fustat ostendit grandia loquitur sublimi-
mia meditatur sub eius non patitur preces
molliter spernit et audax gloriosus et
arrogans gradiens et importunus. Sed
aut in malos prelatos fiet iudicium
durissimum ita bonis dabitur premium maxi-
mum Unde Augustinus in quodam sermone
Nichil est in hac uita et maxime hoc
tempore difficilius laboriosius et periculo-
sius episcopi officio Quod apud deum nichil
beatius si eo modo militetur quo noster
imperator iubet ¶ 4o debet esse prelatus
cautus pro ista creatione Genesis 1 presit
piscibus maris et uolatilibus celi et
bestiis terre omnique reptili quod mouetur
in terra. Pisces maris sunt rebelles
et ociosi volatilia celi sunt superbi
et ambiciosi bestie terre sunt auari et
peccatores reptilia lubrica et libidino-
si quos omnes debet prelatus iuste cor-
ripere et per ecclesiasticas sanctiones
ad uirtutes reducere vo. 22 principes
uidicos perierunt Quidam sunt prelati
miluis qui non antiquas gallinas
sed pullos inuadunt quidam sunt
prelati imitatores leonis qui non leonem
sed catulum uerberat. Sic prelati modi
non diuites et nobiles peccatores sed
pauperes ecclesiastica censura castigant
Quod dequo dolendum est tales modi
presunt in ecclesia qui sunt uidelicet

Tenebrosi	per	ignorantiam			ecclesie
Uiciosi		ignauiam			con-
Sediciosi		iracundiam			tales
Ignorosi		infamiam			bene

loquitur Ambrosius in suo pastorali nichil
in hoc seculo excellentius sacerdotibus nichil

plati debent esse matres subditorum non domini

Quidam plati sunt in ecclesia sicut milui rapaces

sublimius quo recipi sit ut cum dignitatis secularis deuiuentis digne cos cauam quod sunt et quod fuerunt p confone actione pocius quam nomine demenciam ut nomen congruat actioni et actio concordeat nomini ne sit honor sublimis et uita deterior ne sit deifica professio et illicita actio ne sit religiosus amictus et irreligiosus profectus ne sit gradus excelsus et deformis excessus ne locutione simplicem columbinam et mente gerant caninam ne professione mentiantur diuinam et feditate gerant lupinam. Consilium primum dicit Bernardus ad Eugenium. Audi inquit alium meum ma... sed salutem monstruosa res est gradus summus et animus infimus sedes prima et maligna vita. lingua magniloqua et manus ociosa sermo multus et fructus nullus. vultus grauis et actus leuis. caput canum et cor vanum. facies rugosa et lingua nugosa. ingens auctoritas et nutans stabilitas. hec Bernardus. lec. 18

Non enim subtrahet personam cuiusquam dominus qui est conditor omnium nec verebitur magnitudinem cuiusquam quoniam pusillum et magnum fecit ipse et equaliter est illi cura de

bq omnibus fortioribus autem fortior instat cruciacio. Hic declaratur sit quod cristus iudicabit equos dominos et pauperes prelatos cum sine distinctione. Hic ostendit quod hoc fiet sine qualicumque dissimulatione preut cum inter duos iudices hoc est beniuolenciam inter duos hoc est potenciam inter duos hoc est negligenciam. Primus ergo istarum excludit primus a iudice cristo. 2o subinfertur principalis principalis conclusio ibi fortioribus autem. Continuacio primi quod cristus non potest habere beniuolenciam ... sic non subtrahet personam cuiusquam dominus. Cautela est frequenter apud iudices mundi quod persona rea subtra-

Iudices seculares aliquem peruertunt. deus autem non

hitur ... ita quod non oportet quod iudex pro illo dicat ad faciat causam eius. sed ista cautela nichil tunc valebit quia nullo protunc se poterit absentare 2 Cor. 5. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal cristi ut referat prout gessit. Secundo ergo deus non subtrahet per dissimulationem personam cuiusquam quia dicitur Io. Non est personarum acceptor deus. Ro. 2. quia est conditor hominum tunc. Hic ergo nullus poterit habere impotenciam et quantum ad hoc dicit. Nec non verebitur magnitudinem cuiusquam. id est non dimittet hoc est timore potencie regum vel principum vel cuiuscumque persone cuiuscunque. Et hoc probat sic. Nullus artifex timet de eo quod facit et sit destruere cum vult. quoniam omnis artifex potencior est artificio suo. Sed deus fecit pusillum et magnum ipse. Sap. 6. Quoniam ipse est deus ipse fecit nos et non ipsi nos. Tercio deus nulli poterit per ignoranciam negligenciam. et quantum ad hoc dicit Et equaliter est illi cura de omnibus et per quod non plus negliget pauperem unum quam alium. Sap. 12. Non est aliquis deus quam tu cui est cura de omnibus ut ostendas quoniam non iniuste iudicas iudicium. Hijs ergo tribus causis dissimulationis exclusis subinfertur conclusio talis. fortioribus autem id est illis qui fortiores et tamen pauperum fuerunt fortior instat cruciacio. Quoniam deuterono. 25. pro mensura delicti erit et plagarum modus. Quoniam in ratione tangitur de personarum acceptione sit ergo ista dubitatio. Vtrum personarum acceptio sit peccatum. Videtur quod non. apud deum nullum est peccatum. sed apud deum est personarum acceptio. ergo ipsa non est peccatum. Maior ostenditur per Ro. 8. Cum nondum nati fuissent aut aliquid egissent boni aut mali ... dictum est. Iacob dilexi. Esau autem odio habui. Preterea conferre alicui officium vel beneficium ecclesiasticum propter consanguinitatem est acceptio persone sed hoc non est peccatum sed caritas ordinata Gal. 6. operemur bonum ad omnes maxi-

Vtrum personarum acceptio sit peccatum etc.

ime aut ad domesticos fidei ¶ Et j
Thi v. Si quis suos maxime domesticorum non habet
et maxime domesticorum fidem non
habet et est infidelis, sed domesti
ci sunt illi qui attinent consanguinitate
¶ Sed propter nobilitatem illitterati vel ignobili
litteratis est acceptio persone sed hec non est
peccatum, quia talis potest magis defendere
ecclesiam quam alius et dominus papa similiter potest
facere in dispensationibus frequenter attendit
ad nobilitatem ¶ Similiter cum dispensat
cum eis quam cum aliis, ergo cum hec sit accep
tio personarum non omnis acceptio personarum
est peccatum. ¶ Dicitur similiter dispensatur
cum divitibus quam cum pauperibus quod con
trahant matrimonium in gradu prohibito
¶ Si eligitur minus bonum ad prelaturam
dignitatem ubi potest eligere meliorem
videtur esse acceptio persone. ¶ Sed aliquis
quod voce in electione, potest hec licite fa
cere quia secundum iura sufficit eligere bonum
Contra declaratione ¶ Cum dicta, ergo ac
ceptio personarum etiam in spiritualibus
non est peccatum. ¶ Confirmatio, quod secundum
statuta ecclesie electio in eodem debet fieri
de ipso gremio, quamvis extra gremium
magis ydonei valeant inveniri
ergo ecclesia approbat quod fiat acceptio perso
narum, quia cum eligitur minus bonum et di
mittitur maius bonum sic acceptio persone
videtur ex dicto ¶ Secundum super leviticum
8 ubi agitur de ordinando sacerdote
et secundum apostolum: qui prestancior est ex omni
populo qui doctor, qui sanctior, qui in omni
virtute eminencior ille eligatur ad
sacerdotium. ¶ Sed acceptio persone in iudicio
non est peccatum quia dicitur Ecclesiastici 4 In iudi
cio esto pupillis misericors ut pater ¶ Sed
Exhibere honorem indignis est accep
tio persone. ¶ Sed ad hoc etiam in casu te
nemur ex precepto, quia tenemur honorare
parentes etiam malos et prelatos malos
secundum apostolum et leviticum 19 ¶ Coram cano ca
pite consurge et honora personam senis
Si senes quamvis non sint virtuosi secundum illud
Dan. 13 Egressa est iniquitas a senioribus
iudicibus qui videbantur regere populum
¶ Ad oppositum nichil prohibetur in lege di
vina nisi peccatum sed acceptio personarum pro
hibetur Deut. 1 Non accipies cuiusquam
personam et loquitur specialiter in iudicio
ergo acceptio persone in iudicio est peccatum ¶ Sed
Iacobi 2 Nolite in personarum acceptione ha
bere fidem domini nostri Ihesu Christi, ubi dicit
glossa: Elungari omnis sit. ¶ Si quis divitem
eligat ad sedem honoris ecclesie, contempto
paupere sanctiore et instiore, ergo accep
tio personarum in collationibus beneficiorum
ecclesiasticorum est peccatum ¶ Ad questionem dicendum est quod sic
quia est contra rationem. Omne quod opponitur iusticie
vel virtuti vicium est et peccatum. Sed acceptio
persone opponitur iusticie ergo est peccatum ¶
Ratio est cum quod ad iusticiam pertinet quod
bona diversa diversis distribuantur perso
nis secundum valorem et dignitatem personarum.
Cum ergo aliquis considerat in persona ali
qua conditionem quod non faciat eum dignum
illo quod ei datur est acceptio persone. Si autem
consideret in persona aliqua conditionem
que faciat eum dignum beneficio conferendo
tunc non est acceptio persone sed cause ¶ Et
secundum hoc dicit glossa Ephes. 6 super illud: Non est ac
ceptio personarum apud deum. Dicit quod iudex
iustus causas attendit non personas. Est
ergo acceptio persone iniusta quia prefertur
persona persone propter causam non dignificantem
eum ad illud ad quod prefertur. Omnis autem
conditio que non faciat hominem dignum
illo negotio ad quod prefertur refertur
secundum istum modum loquendi ad personam
Ut si attendam istos dilectos vel consan
guinitate et propter istas conditiones
promovea eum ad magisterium vel pla
cationem acceptio persone est, quia tamen
movens non est conditio que faciat eum
dignum honore collato. Sed si atten
dam istos consanguinitate et propter hoc
lego quod decet iniurias vel insidias eum

hēdē et dimittē cōmeñ nō ꝫ acceptō
psone ꝑ tñc qr ista capiat cū dign
et ꝓporcionatā requic bñfco ꝑ eo
scām primū ¶ Unde accepc psona
ī ꝓposito nō ē acceptātē nāz hōmīs
ꝑ acceptacē hōinis ad aliqd bñficiū
ꝑꝫ ꝗdicōnez nō significante nō ꝓ
porcionate cuās bñficiū ꝗferendū
p hōc adrōnes ¶ Ad ꝑmū dicendū ꝙ dacō
est dupp. vna ꝑtinēs ad iusticiā ꝑti-
cularē dat ꝙ debet et cui debet et
ꝙn debz et ꝓpt ꝙ debet et ista dona
cō ꝑꝑe nō cadet in deo qr nichil det
tatue simpr loqndo ¶ Alia ē dacō ꝑ
tinēs ad liberalitez ubi hō dat et tn
nō tenet ad hoc ꝗ dat grās imo ac
cepcō ꝑsonaꝫ ē iusticia et nō ꝗsistat
ī in donacionibꝫ ꝑtinentibꝫ ad iusti-
ciaꝫ et ī accepcōne dei ut de ꝑdes
tinacōne nulla ē accepcō psone
ꝙ deus nō faciat iniustū ēcōtrario
eā ꝑdestinādo reprobando ꝑtnon
faciat iniustū ēcōtrario eā ꝑdestinā-
do et id ī ius gracioso nō potest hō
dando uni et nō alii ¶ Ad 2m de ꝑ
mocōne ꝗsanguineorū dicendū
ē qr aut ꝗsanguinei plati sūt minꝰ dig
ni simpr et priꝰ ad bñficiū ꝯfe-
rendū et pritꝫ ad bonū cōe aut
sūt eque digni ut alii et sic in pᵒ cau
ꝓmouē eos et dimittē digniores ē
accepcō psonaꝝ et ī dispensacōe spi-
ritualiū quod nō ē dñs ꝗ tm dispē
sator .i. ad cor. 4 Sic nos existimet
hō ut ministros xpi et dispensatores ... dei. in 2º
cau tn licet platis ꝓferre ꝗsangui-
neos suos qr sūlē ī hoc inuenit eē
aptiores et qr de eis magis ꝗfide
ꝙ negocia ecclie cū eo unanimiter
tractabunt ¶ Ad 3m de ꝓmocōne no-
biliū et dispensacōe cū eis facta
dicendū ē ꝙ cōmūis litteratura simpr lodo
reddit hōmīez magis ydoneū ad
ꝗmocōm ecclīaꝝ cau tn ubi nobi
litas fulata ē bonis moribꝫ plus
ꝑt expedīe ecclie in resistendo re-

bellibꝫ et lupis ouēs inuadentibꝫ
ꝙ possit litteratura ¶ Et tamē tali dēt
nobilitas ꝑponi litterature nec ē accep
cō psone in capitulis secꝫ ē si eque
ualeret eccle litteratura simplicis
sicut preminencia nobilis et iste modꝰ for
te nō ē accepcō psone in collacōe
ꝑbēdaꝝ dimittē vir hōiez theologū
et ꝓmouē unū bonū iuristā ut ca-
nonistā ¶ Ubi negocia eccle sūt litigi-
osa ut ille ꝑ iura sua defendat me
lius eccle libertates cōmunis simpr lodo
theologia magis dignificat hōiez ad
regimē aīaꝝ ¶ Canones tn magis dig
nificant hōiez ad defensionē ecca
marū et ꝑactorū ecclārū ¶ Ad 4m autem
cū nobilibꝫ fiunt dispensacōes in
contrahendo matrimoniū infra gradus ꝓ
hibitos et nō cū pauperibꝫ ē accepcō
psonaꝝ ¶ Ita cū dispensandi cū no
bilibꝫ ē ꝗfirmacio et multiplicacio
pacis inter maiores ī ecclīa ꝙ causa
apud pauperes nō hꝫ ¶ Ad 5m de
elecōne minꝰ boni dicendū ꝙ alr ē
loquendū de elecōne apud forū
iudiciale et alr apud forū ꝯsciē
¶ Apud forū publicū nō vocat elecō
viciosa si non nō eligat simpr
meliorē qr sic omnis elcō defa-
cili pateret calūpniaz et ideo sufficit
eligē bonū sm iura nec obligat
hō ad eligendū meliorē sm iura
ꝑ qntū ad ꝯsciaz eligentis necē ē
ꝙ eligat illū quē reputat meli-
orē et aptiorē ad illā dignita-
tē ꝓpter tales ꝑsonas ... ꝑti
cularibus q̄ eccliaz tuo ꝯtingunt
et alias ē accepcō pne et men-
daciū con... eligendo ¶ Ad 6m con
firmacōm de eligendo inf. gre-
mii dicendū ꝙ illi qui sūt de gremio
quē ꝗsueuit utiliores esse ad
bonū quē ecclīe ī qua sūt nutriti

quam adulteri. Et ideo statuitur quod de gremio potius eligatur si quis sit ibi ydoneus si non fiat de aliis secundum illud 8 q. 1 nullus et d. 63 sacrorum. Glossa quibus dicitur quod non debet iudicans misereri pauperis quantum in se est uel personaliter sed ratione personae in facie et non contra iusticiam. Contra Exo. 23 pauperis quoque misereberis in iudicio. Respondet de collatione beneficiorum indignis dicendum quod hec est collatio beneficiorum in testamento utitur. Unde sola unius est debita cum honoris. Aliqui enim uenantur propter utilitatem propriam, alii propter utilitatem alienam, alii propter utilitatem apparentem, propter utilitatem alienam uenantur siue honorant mali prelati qui gerunt personam dei et qui tribus cum presumuntur secundum id Prov. 26 Sicut qui mittit lapidem in aceruum Mercurii, ita qui tribuit insipienti honorem. Aceruus enim dicitur quasi maior congregatio uel rotundi uocatur aceruus Mercurii. Consueuit autem quasi cum lapidibus sic ergo imponitur ergo quando ponitur ibi unus lapillus quasi centum libris ita ponitur in eternum ~~ponitur~~ quando unus ydeota et insipiens in loco prelati et loco dei siue honoratur propter utilitatem apparentem et diuites propter bonitatem rei publice cum presumuntur utiles esse non propter diuitias honorantur. Unde et glossa super illud Jaco. 2 Nolite in personarum acceptione quod diuites propter diuitias honorat peccat. Lectio 19.

Ad uos ergo reges sunt hii sermones mei ut discatis sapientiam et non excidatis. Qui enim custodierint iusta iuste iudicabuntur et qui didicerint ista inuenient quid respondeant. Conclusio est ratio concedendo, conuincendo et continendo quia disciplina sapientie indicitur principibus et prelatis et sunt nocua qualibus non sufficit ...

morti audiant et adiuuat ideo eos in hac parte excitat magis efficienter replicando et magis constanter explicando. Et datur comprobatio ... quod non est satis qualia persuadere cum erubescant ... contra ... in causa ... regulas ... tene ... contra ... rebelles compellit. Et ideo unum est quod ipse ... regibus et prelatis quod addiscant sapientiam. Nam cum reges et presides sint minus desides ad ea que eis rationabiliter ostenduntur et persuadentur ideo explicat insistendo Ad uos ergo reges id est ceteros rectores et prelatos qui eis subsunt hii sermones mei qui usque nunc ... et ceteri qui sequuntur ut discatis sapientiam non illa que deorsum est que est terrena animalis et diabolica sed illa que desursum est Jaco. 3 de qua Eccl. primo Omnis sapientia a domino deo est et cum illo fuit semper et est ante euum. Et non excidatis uel a gratia in culpa sed contineatis perseuerantes finaliter in caritate. Qui enim custodierint iustitiam iuste iudicabuntur id est iustitie premium percipient ... de reliquis reportata tamen cum iustitie et soli tales inuenient iudicio quid respondeant. Et Job ... quando ... respondebit ... Qui didicerint ista inuenient quid respondeant. Ubi notandum quod respondere debemus eorum quibus disputabunt et arguunt contra nos. Arguunt igitur primo demonstratiue

Deus Mundus Demon et Caro	per	geometricas demonstrationes rhetoricas persuasiones sophisticas obligationes insolubiles deductiones

Primo ergo deus arguit disputando demonstratiue ut nos doceat et erigat. Procedunt enim sic demonstrationes ab

ri

mediatricem et notissimo nobis quod de peccatis nostris Ioh 16 Ipse arguet mundum de peccato et ideo ad has raciones dicimus non lacrimosis quod si dixerimus quod peccatum non habemus nosmetipsos seducimus et veritas in nobis non est Ioh 1 Unde Iob 9 Quis michi tribuat ut videam eum et loquar verbis meis cum eo qui eciam si habuero quippiam iustum non respondebo sed meum iudicem deprecabor. Sic mulier fecit deprehensa in adulterio Ioh 8 Cum cristus ei geometricas demonstraciones digito protraxit in terra et eius confusionem et accusaciones evasit dicente ei cristo nec ego te condempnabo vade et amplius noli peccare. Sic fecit David ad Nathan 2 Reg 12 cum eum arguit de adulterio et homicidio perpetratis cum statim natham [illegible] dixit peccavi domino. 2o arguit mundus per rethoricas persuasiones Apoc 3 suades enim a me emere aurum ignitum probatum ut locuples fias et vestimentis albis induaris. Est enim persuasio mundi ut colligas lucreris et undecumque poteris preparis et cum dives fueris fuis tunc per opera pietatis deo sacrifices quod potes. Unde mundus primus suadet que sunt mundi et postea que sunt dei. Cristus non docet ordinem oppositum Mt 6 querite primo regnum dei et iusticiam eius. Unde sic racionatur per exempla suadet ita mundus ut nam Noe Abraham dives fuit David rex magnificus et tamen largius elemosinarius et sic de multis aliis exemplis qui cum sanctitate divicias habuerunt. Sed iste raciones non debent cristianos movere quod licet cum divicijs cristo bene servire sit possibile. Tamen securior via paupertatem eligere et maioris perfeccionis. Et ideo mundo respondeamus 18 Actuum 26 in modico suades me cristianum fieri. Et queramus ab eo qua securitate nobis faciet quod vivemus donec divites efficiamur et quod tunc bona habebimus voluntatem ad elemosinas faciendum. De hac racione in ps Fecit ei in via veritatis secundum paupertatem[illegible] mutuo. Rogavit rex quidam nomine pirrus Seneciam[illegible] qualis ipse fieret si fieret dives et potens. Respondit ille scio. Dic michi si fias tu leo qualis eris. Unde ista historia scribitur sic libro epigrammatum. Sepe rogare soles qualis sim prisce futurus. Si fiam locuples simul repente potens. Quemque posse putas mores narrare futuros. Dic michi si fias leo tu qualis eris. 3o arguit demon per sophisticas obligaciones. Obligat enim hominem ad sustinendum falsum. Unde cum primum peccatum fecit falsam posuit mulieri Gen 3 Nequaquam moriemini sed eritis sicut dii. Et consequenter concedit omnibus qui suas obligaciones admittunt in ps Declinantes autem in obligaciones adducet dominus cum operantibus iniquitatem. Et ideo dicimus illud Dan 3 Non oportet nos de mundo respondere tibi. 4o arguit temptatione per insolubilium deduccionem quod ipsi argumentaciones impossibilem solucionem recipiunt in quibus cottidiana est pugna et rara victoria Iac 1 Unusquisque temptatur a concupiscencia sua abstractus et illectus. Et isti disputacioni respondeamus per tres famosas et antiquas opiniones solvendi insolubilia. Fuerunt enim antiquitus cassantes restringentes et respondentes per casum. Cassantes dicebant quod ipsum actum negabat de quo peremit insolubile. Nos ergo primum omnes istas vias carnis respondeamus primo temptantibus cassare actum eius a quo peremit temptacio. Destruamus ergo fedam imaginem de veneria voluptate que est cum ipsi capitulum ipsi tenere conquassandum. In ps Conquassabit capita in terra multorum. Et tunc talis cogitacio est vitata et non culpant. Quod tali offenditur ps 92 Calamum quassatum [illegible]

Quomodo mundus suadet contra quae suadet cristus non

situ non cedet. 2º ecce videamus p re
ssione ne cas cum dependens spualis
ut spualitas instigatur legibus roris
Exo. 28. Constringatur rationale anulis
suis cum anulis sic humanitas 3º videamus
p instrum cogitandi quia aris eius desu
det et tumbit terram i. decastetur elec
tum et cogitur quasi moreretur. De ista su
sione 2 Cor 1. ipsi in nobis ipsis respo
morans habuimus ut non simus confiden
tes in nobis sed in deo et qui se dedi
derunt ista spiritu invenient quod vi
deant in futuro etc. Lectio 8.

Concupiscite ergo sermones me
os et diligite illos et habe
bitis disciplinam. clara est et que
numquam marcescit sapientia et faci
le videtur ab hiis qui diligunt eam
et invenitur ab hiis qui querunt eam.
Declarata conclusione principali ut quia
reges et presides tenentur studere sapi
entiam. hic ostendit quemadmodum hec potest eis
possibile. posset enim ad hec forte ex
cusare quod non posset ista sapientia atti
gi cum sapientia videatur esse possessio
divina non humana ut dicitur in metaphysica. Ideo
hic excludit primo sic in hac parte respon
dens et ostendens quod sapientia ista que est
dei cognitio per fidem et amorem non solum
unicuique possibilis est ymmo intelligibilis
quia quedam facilitas patet ex tribus. Prima
ipsa habetur si diligatur. aspicitur si aspe
ctetur. et tertio occurrit si quaeratur. Et
sic hec specialitas dividitur in tres partes
Prima primo ostendit quod ista sapientia que est cultus
dei per cognitionem et amorem habetur
si diligatur. 2º quod aspicitur si aspectatur
tertio occurrit si quaeratur. 2ª pars ibi preoccu
pat autem se. 3ª ibi Cum digne se ipsa
Dicatur ergo duo de sapientia in prima lec
tione. primo quod ipsa habetur continue in per
manendo. 2º quod habet facilitatem in oc
currendo ibi Concupiscite ergo sermones
meos. Concupiscentia in intimeti hoc signum

sanitatis et bone dispositionis corporis
et per oppositum abhominatio cibi et po
tus est signum manifestum cuiusdam infirmi
tatis. Spiritualiter primo dicitur est cibus anime
pane. ait Christus Non in solo pane vivit
homo sed in omni verbo quod procedit de ore
dei. Ambrosius in quodam sermone quadragesimali
Omnis qui verbo Christi pascitur terrenum pa
bulum non requirit. nec enim potest spirituali
pane carere qui pane reficitur salva
toris. non eligit famem corporis qui pabu
lo lectionis intendit nec ventris curam
habere potest qui alimentum verbi celestis
acquirit. Ipsa enim refectio est que saciat
animam que impinguat viscera cum divinis
scripturis cibum eloquii perhennis accipit
Cum ergo sic est quod persona quecumque desiderat
legem et audire sermones dei et audi
lectionem divinam incorporat signum est sani
tatis essencialis vel spiritualis bone dispositionis
ad sanitatem. Jeremie 1. Inventi sunt sermones
tui et comedi eos et factum est michi
verbum tuum in gaudium et leticiam cordis.
Et per oppositum illi qui nullum saporem
in sermonibus divinis experiuntur nec aliquid
dulcedinis sentiunt signum est quod stomachus
repletus est malis humoribus et quod graviter
infirmatur. In Psalmo Omnem escam abhomi
nata est anima eorum. Concupiscite ergo
et custodite sermones meos et diligite
illos. Diligere illos est servare. Johannes 14
Si quis diligit me sermonem meum
servabit. quia secundum Gregorium probatio dilectionis
exhibitio est operis. Non enim sufficit sermo
nes Christi in memoria portare nisi serve
tur. Unde Augustinus Psalmo 18. In quo corrigit
adolescentior viam suam in custodiendo ser
mone dei intelligendo et opere perfec
torum. Frustra enim custodiuntur in memoria
si non custodiuntur in vita. Nam verba dei
tenendo agunt quidem ne obliviscatur
non tamen agunt vivendo ut corrigantur
Et habebitis disciplinam. quia secundum Gregorium Ob
servancia mandatorum intelligentia doctorum

Qui verbo dei pascitur terrenum pabulum non requirit

Unde qui diligunt sanctos eorum habent
disciplinam. Quid autem sit disciplina docet
Hugo de institutione noviciorum ita dicens:
Disciplina est conversatio bona et honesta
cui parum est malum non facere sed studet
etiam in hiis que bene agit per cuncta irre-
prehensibilis apparere. Disciplina est mem-
brorum motus ordinatus et disposi-
tio decens in omni habitu et actione. Et
Hugo de eodem libro in quadam epistola:
O quam apostolum reddit honestum corporis sta-
tum vultus et mentis habitum disciplina
cervicem submittit, ponit supercilia, compo-
nit vultum, ligat oculos, cachinnos co-
hibet, moderatur linguam, frenat gulam,
sedat iram. Huius disciplinae scola est clau-
strum sive etiam ecclesia ubi pocius demonstrati-
bus quam omnibus intendendum est. Unde
Hugo libro [illegible]: Vos igitur fratres qui
scolam disciplinae claustralis intrastis in lectio-
ne divina prius debetis quaerere quod mores
vestros ad virtutem instruat quam quod ingenium ac-
uat ad subtilitatem, magis quam velle in-
formari preceptis scripturarum quam questionibus
impediri. Ergo cum divinas scripturas legitis
sollerter attendite quid ibi sit dictum ad ex-
citandum in nobis amorem dei, quid ad
contemptum seculi, quid ad cavendum insi-
dias inimici, quid ad bonos affectus nutri-
endos et ad prava desideria extinguen-
da valeat, et quid acius cor per compunctionis
ardorem accendat, quid disciplinam in opere,
quid humilitatem in cogitacione, quid obedienciam
in preceptis, quid pacienciam in adversis habere do-
ceat, quid denique ad agenda bona pro-
ficuum et ad mala cavenda doceat
esse conveniens secundum Hugonem. Et ideo Bernardus epistola
36 docet quod in omni scolas non sunt
indigentes propter excepte disciplinas ad
quam pertinent principaliter vices in quo pervenit
qui nos docet subtiliter disputare et
non utiliter vivere ad distinctionem quod proponit
ad preceptores afferunt non autem excole-
di sed ingenium vult dicere quod scolarem in-

Disciplina est conversatio bona et honesta.

tas scolasticam quam per ingenium colere
studeat, non autem eam per virtutes sed talem
ordinem non tenuit psalmista qui dixit: Bo-
nitatem et disciplinam et scientiam doce me.
Clara est et que nunquam marcescit sapiencia,
quod multum est diligenda scientia que
clara est et non turbida secundum psalmum. Calix
me. Ad bibendum me quia preclara est, sicut cum ca-
lor est ita dulcis quod quanto homo magis
gustat tanto magis placet. Ecclesiastici 24: Qui
edunt me adhuc esurient et qui bibunt
me adhuc sicient. Et ideo dum turpis
est via mundi et non cicatricem de dul-
cedine scientiae divinae. Unde Jeremiae 2:
Quid tibi vis in via Egypti ut bibas
aquam turbidam. Egyptus tenebrae interpretatur
et signat mundum, vie mundi sunt volu-
ptates libidines seculi et sole leges se-
cularium. In istis viis bibitur aqua tur-
bida quod sua probata per grana mali ad
turbandum bonos reddunt audaces.
Sed per oppositum de lege dei dicit psalmus:
Pax multa diligentibus legem tuam. Cla-
ra igitur est et que nunquam marcescit. Ideo
solebant sapientes antiquitus coronari
lauro in signum quod sicut laurus viridi-
tatem servat perpetuam, ita sapientia numquam ares-
cit. Et ideo probat Sapientiae 7: preciosior est
omnibus opibus et de perpetuis, et quamvis
sit ita nobilis est tamen in victu facilis.
Unde subdit: facile videtur ab hiis
qui diligunt eam. Sap. 7: Optavi et da-
tus est michi sensus, invocavi et venit
in me spiritus sapientie. Ecce quam faciliter
invenitur sapientia. Et quis indiget sa-
pientia postulet ab eo qui dat omnibus
affluenter et non improperat, et da-
bitur ei. Unde pietas boni mores
oratio devota sunt vie ad istam sapientiam
acquirendam. Unde Augustinus libro de moribus
ecclesiae c.: In sacris scripturis divinitus
inspiratis neque omnes a quibus queruntur
docere possunt neque omnes qui querunt disce-
re digni sunt. Sed ad hoc quod in eis veritatem

pietas boni mores et oratio sunt vie ad sapientiam

scia videat et diligat et pectus ad libeda e alted fict ut scientes incrantur alted ut incamt. Hilla ncon tn videt n ab hys qui diligit ea amati cu oma sut fcalia Ro c. qr ined sine dilacione e cecal Sap n Expectavit cu eos mala eos et Soph 1 Ambulant ut ceci quia dno pccavit Inveniet ab hys qui querit eam no ab ociosis q eaz no querit Queendu e eam Ubi debeat

	loco	Inveniri cto loco inve
Certo	tpe	nitur i pena Job 28
	modo	no inveniet in tra

suavit vincam h invenitur in tra ipse vincam et ideo incta e m Daniele et i socys eius qui gtemp nentes cibos regios legumibq vescebantur Et io de hys dr Dan 1 pueris a hys dedit deus sciaz et disciplinam et sapiaz in omni libro Certo tpe qr gtic Luce n petite et accipietis querite et invenietis pulsate et aperietur vobis Cty no quia humilis Prov n Ubi e humilitas ibi e sapia et Sap In simplicitate cordis querite m Bnh sce 30 Ei no licet querere deum frustra ut no queramus

	vena		pills ad aut
Querimus	freque	ter	cu illo adnc
	psenan		ab illo ad ad

comittimur Specialiter cu actu et tra tusire qz ut sic qres no inveniat sic petes no accipiat sic pulsati no aperiatur h i hic e mirabile q de us queri no pt et pus inveniatur qr nullus querit n aliquo invenerit Unde bnh de diligendo deo Nemo te dne querere valet n qui prius invenit Vis go inveniri ut queras queris ut inveniaris h bnh in po lectatur cor querenciu dnm querite dnm et gfirm q fi eius sr Ord exponendo bnh Aug dr sic Ei ss querentur qui invenientur forte cu filio ad filiae

cu vidimus sicuti h i ad hic p qredy e et sine fine qreda qr sine fine amadus Causa dine bonitas imense stas q vidi pt aplicari no potest et io ss lti pt et deb tn ss queri Unde Aug sr Joh queramus invenienda quiramus inventu ut inveniamus querat occultus e et inventus querat inmensus e et licet inveni possit non tn pfte i hac vita cu cum ipse sit vita no pt pfte repiri i regione umbre mortis Unde Aug conf qretes btitudine i hac vita dit sic l. gfess c h Redite pvaricatores ad cor et inhite illi q fecit vos stare cu eo et stabitis requiescite cu eo et requieti eritis quo itis i aspa quo itis bonu q amatis ab illo e h quntu ad illu no bonu no e et suavis amar et iuste qr iniuste amatur deserto illo quis vobis adhuc amabiltr vias difficiles et laboriosas no e requies ut queritis eam querite q queritis h ibi no e ubi queritis btam vita querites i regione mortis no e illuc quo eni bta ubi nec vita et Lectio 81

Preoccupat aut qui se concupiscunt ut illis se prior ostendat qui de luce vigilaverit ad illa non laborabit assidere cu illa foribus suis inveniet Propterea quia prius s facilitate acquirendi sapiaz declarat ex duobus uz tangit si diligatur tangr appet si appetatur hic ostendit illud idem ex tribus uz q occurrit si i quiatur Et ceca hic duo facit pmo q prevenit se amantes 2o q assciat vigilantes dicen tu ad pm dit sic Preoccupat aut q se concupiscunt i deus ipse qui e sapia incata Preoccupat p gram pvenientem eos qui affectualit diligunt eu et io inveniri potest Pveniri

Qualiter deus sit qredy ut inveniatur

Aug sr con querentes btam i hac vita

non potest. Sed contra videtur quod nos deum preoccupare et prevenire debeamus quia in psalmo: Preoccupemus faciem eius in confessione et in psalmis iubilemus ei. Psalmo 94. quia ibi loquitur propheta de iudice venturo ad iudicium cuius faciem preoccupare debemus per confessionem laudis sue et fraudis nostre. Hic autem loquitur propheta de actu iudicis in quo ipse nos prevenit gratia preveniente sine qua nullum opus meritorium exercere valeamus. Preoccupat autem quis se convenit ut ille se prius ostendat. Unde bene dicitur ab ipsis primus est in accessu et ultimus in recessu. Iohannis 4. In hoc est caritas non quasi nos dilexerimus deum sed quoniam ipse prior dilexit nos. et sic prevenit se amantes. 2o assignat vigilantes et quantum ad hoc subdit: Et qui de luce vigilaverint ad illam etc. Sicut dormire est habere sensus ligatos ita vigilare est habere sensus solutos et actualiter operantes. Illi autem qui intellectu et affectu bene utuntur secundum precepta rationis naturalis vel secundum precepta fidei tales dicuntur vigilantes. Sed de luce vigilant qui mane scilicet a iuventute in bonis operibus se exercent. Ecclesiastici 39. Iustus cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad dominum qui fecit illum. et talis qui sic vigilaverit ad sapientiam id est ad deum qui est sapientia increata non laborabit frustra. et si modicum laborabit non laborabit quantum ad comparationem illius boni quod acquiret. Ecclesiastici 51. Modicum laboravi et inveni mihi multam requiem. et quamvis non diu laborabit etc. quia statim ipsum deum inveniet assidentem foribus suis. Fores per quas via licet ingressum ad deum et ad sapientiam increatam sunt principia prima tam practica quam speculativa. Practica sicut hec: faciendum aliis quod tu vis fieri et quod tu non vis fieri alii ne feceris. Speculativa sicut alterum contradictoriorum in quolibet complexorum dicatur de quolibet et de nullo eodem ambo sicut patet 4 methaphisice. Per ista prima tamquam

per quasdam portas sive quasdam fores hic via ingressum ad deum cognoscendum et ad sapientiam increatam inveniendum. Et videtur Aristoteles 2 methaphisice quod theoria que est de veritate partim est facilis et partim difficilis. quia quantum ad prima principia circa que non contingit errare est facilis. Sed quantum ad conclusiones ab eis deductas circa quas contingit errare est valde difficilis. quia prima principia sunt sicut fores domus de quibus proverbialiter dicitur in foribus quis delinquet quia intrantibus in domum de facili cognoscitur quod ibi positum non latet sed interiora domus latent preter prudentes consideratores. Proverbiorum 8. Sapientia in ipsis foribus loquitur dicens: O viri ad vos clamito et vox mea ad filios hominum. intelligite parvuli astutiam et insipientes animadvertite. Dicit ergo qui de luce vigilaverit ad sapientiam non laborabit assidentem enim illam foribus suis inveniet. Sicut est sapientiam increatam inveniet assidentem foribus suis id est manifeste patentem in intellectu principiorum. quia cognitionem existendi deum hominibus omnibus est inserta sicut dicit Damascenus libro 1 c. 3. Et Boecius de consolatione libro 3 prosa 2. est enim mentibus hominum veri boni naturaliter inserta cupiditas. Et Tullius libro 1 de natura deorum: insitas vel potius innatas cognitiones habemus. Que enim gens aut genus hominum quod non habeat sine doctrina anticipationem quandam deorum quam Epicurus prolepsin id est anteceptam animo rei quandam informationem sine qua nec intelligi quicquam nec queri nec disputari potest. Idem libro 2. Quid potest esse tam apertum tamque perspicuum cum celum suspeximus celestiaque contemplati sumus quam esse aliquod numen prestantissime mentis quo hec regantur. Sed contra videtur esse illud quod scribitur pro-

Principia practica et speculativa sunt fores

Cognitio existendi deum omnibus hominibus naturaliter est inserta

Beatus homo qui audit me et qui vi-
gilat ad fores meas cottidie. Ideo sapien-
cia non sola invenitur assidens in foribus
dicens, et qui invenit assidens statim
convertitur ad intellectum puerorum et quietem
ad nobilitatem dei qualitates sed non invenitur
post statim quia qui ad venit plus
nosse cupit. Fores iste sapientie dicuntur
ipsi doctores per quos demum homo in-
gressum ad sapientiam et ad illas fores
oportet vigilare cottidie. Luce 6. Di-
videns statum evigila ad illum et ...
aliquos hostes expellit pectus ... Propter
autem nostram contra mag... Propterea laboris
quod triplex causa exprimitur in scriptura
quare vigilare et vigilantes nos ha-
bere demum ... contra ad
hostilitatis ... rebellis
Utilitas fidelis administracionis
Debilitas ... habitacionis
Primo homines existentes in bello non
possunt securi sompno vacare. Nos autem
semper cottidie cum ... bellis. Ps.
Conculcaverunt me inimici mei tota
die quoniam multi bellantes adversum me.
Ideo necesse homo vigilare. Grues sicut
dicunt naturales inter se vigilias disponunt
et illa que vigilat debet lapidem tenere
in pedibus ut si illa dormitat lapis
cadens alias excitet et separet. Si-
cut autem avis ista separata que vigilare non ...
sic et quidem contra sompnum pro caute-
la ... debere demum. I Pe. 5.
Fratres sobrii estote et vigilate quia
adversarius vester etc. et bene adiungens
mittit sobrietatem vigilie. Contra ebrie-
tatem sequitur ... multus sompnus.
Est autem de isto adversario dyabolo sicut
de duce quodam Carthaginensi.
Refert Julius Sextus li. ii li. i c. de
insidiis. Dux iste habuit bellum contra
quosdam de Affrica qui Carthaginibus
rebellabant. Erant autem isti de Af-
frica avidi nimis ad bibendum vinum

quod intelligens dux ipsius quod contra eos
tali cautela accepit multa dolia vi-
ni et miscuit cum vino succum cuiusdam
herbe que vocatur mandragora que est
herba cuius ... in sompniferis
ut docet Aristoteles i. de sompno et vigilia.
Facit enim homines dormire ita profun-
de quod sunt insensibiles. Et ideo solet
dari hominibus qui sunt propter aliquam in-
firmitatem secandi ut possint sine
dolore secari. Dolia ergo vini sic in-
fecta dimisit iste princeps in tento-
riis suis et fugit ad cautelam
... Affri ergo gau-
dentes tentoria invadunt et invenien-
tes victualia cum vino in habundancia
comederunt et biberunt de isto vino
infecto et statim omnes sic oppressi sunt
sompno quod velut mortui iacebant po-
tantes. Hic exploratis dux predictus
de nocte rediit super eos et ... eos
sicut voluit trucidavit. Ista cau-
tela modo utitur dyabolus contra homines.
Vinum quod letificat significat leticiam
vel lasciviam secularem. Istam leticiam
seu iocunditatem mundi dyabolus sic in-
miscuit succo mandragore id est delec-
tacioni luxurie quod omnes ex eo biben-
tes sunt quasi insensibiles. Mandra-
gora enim est herba habens masculum
et feminam et omnia lineamenta hu-
mani corporis in se profert et ad ge-
neracionibus fecunditatem confert. Gen.
30. Dixit Rachel sorori sue Lye de Ia-
cob viro suo: dormiat tecum in hac
nocte pro mandragoris filii tui. Et
ideo merito mandragora volupta-
tem designat quia ergo tota mun-
dana iocunditas inter homines hiis
diebus dyabolo procurante quam nos ...
cautelose debellat de succo vo-
luptatis est infecta. Ideo homines
viciosi dormiunt in peccato et ad ...
rencias prelatorum et predicaciones doc-
torum reputantur insensibiles ut dicit

Propter triplicem causam vigilare debemus

Nota hic de herba que dicitur mandragora

quib; coru id psa 22 Vbauit me
et no doli trapcrut me et non
sensi qn euigilabo et rursu vi-
na repiant Ideo sic nos fres fiat
dicatr 2 Cor 6 in omnib; exhibe-
amq nosmetipos sic dei ministros
Et infra in vigilijs ieiunijs in
castitate et infra Ido ta instam
predictes vigilias ieiunia et cas
titas 2a ca quare nos i hac vita
vigilare debe est deuoq i vtilitatis fi
delis administracionis Numq eni
scit qui vigilates de nocte et ex
pectates aduetu dni dni sui de nup
cys redeutis in pace sut in celo
ineffabilis gaudiy de sacrosancta
vnione deitatis infinite adiaz
huana de his in porus dns in-
uetus e i die iudicy descensus
ad totu mundu finaliter iudicandu
Et ideo dr t 20 Vigilate qr nesci
tis qua hora dns vr ueturus sit Et
luc 12 Sint lubi vri pcincti et
lucerne ar dentes in manibus v et vos si hoi ex
dom sue qn reueniat a nup ut cu ve
et pulsauit confestim apiant ei beati
sut qui illi quos cu venit dns i
venit vig. Et licet omnis vigilare
debeamq maxie tn plati quos cure
due sut comisse in cuius figura cum
cristus discipulos dormientes in
uenisset specialiter petru pcetus me
pauit dicens Simon dormis non
potuisti vna hora vigilare mecu
3a ca quare i puta modr vigilare
debeamq e debilitas terrestris ha-
bitacionis hoc qui iacet in domo
ruinosa ex omni pte debili et sic
tu hic fuerit qr ab extenus que suffo-
dit muros ad eu occidendu non
dabit se sompno si esset prudens si
solerti vigilie domus aie e corpus
luteu ut breui Job 3 habitant
domos luteas ut terrenu fudatu
habet et consumetur velud a tinea. Fossor

Numq eni h sit qui vigilates de nocte

3 mors qui indefesse nititur pfo-
dere domu istaz ut fuetur aiaz eu
peccatis si possit ut eu penis debitis
pperuis Et ideo bn dicitr 2a Vigi
let prefatas q hora fur ueni vigi
let et no si pfodi doma sua 3a timedu
e qr e de nobis sicut de pueris recens
natis Vt eni dicit 1 de sop et vi a
qr pueri qn pmittr dormire et habe
oculos clausos habet consuetudinem
dormiendi in naturam sic e de omnib
tis tam diu durabit in eis consuetu
do dormi dormiendi neglige
pigrae et accidie qr vigilare non
pnt 4a timedu e a tribus malis
passionibus q accidunt i sopno sicut
dicit i li pallegato que sut illa
Epilencia | Epilecia e quedaz
Ephialtes | passio cebri fiaciens
Litargia | hoiem cadere subito et
in expirato Ephialtes e passio i
sompno fiaciens hoi appere qr ali
eu opprimit et nititur suffocare Vnde
illi qui habet hanc passione videt
quiter qr vna vetula incubit su
eos et eos nititur suffocare Litar
gia e quedam infirmitas compellens
hoiez dormire et dormiendo mori
Moraliter iste tres passiones qualia vicia
signant quib; inuolutur totq mudu
Supbi naqz et ambiciosi qr ad g du
et honores ius nitutur ascendere Epil-
tia sint qr supbia cum habet et clu-
diang ultis in via tollitur i altu
ut casu grauiori ruat Luxuria si luxu
riosi patiuntr ephialte qr vetu
la illa q e caro corrupta ppriam su
cumbet et grauatr et deprimit non
surgat Auari no sut sic litargici
i obliuiosi qr quanto plura a deo a
uarq papit tanto magis obliuiscit
tam sui qz dei Vnde gregorius sr id ps
Deus deus meus te ad dem vigi
lat qui nec dei memor e ad dem

In sopno tres male passiones accidunt

dormit qui deum obliviscitur. Non
sic vos karissimi sed sicut apostolus dicit 2 Thess.
5 non dormiamus sicut ceteri sed vigilemus
et sobrii simus etc. Lectio 82
Cogitare ergo de illa sensus est con-
summatus et qui vigilaverit
propter illam cito securus erit quoniam
dignos se ipsa se circuit querens et in
viis suis ostendet se illis hilari-
ter et in omni providentia occurret illis.
Superius posuit conditiones quas sapiens sive intel-
ligens [illegible] in hac parte capitulum usque ad
finem de sapientia declarare. Una que est
in eius acquisitione i. facilitatis. alia
que est in eius possessione i. felicitatis
et de istis duabus agit alternatim mo-
do tangendo felicitatem sapientie acquiren-
di, modo commendando felicitatem sapientiam
possidendi. Consistit autem possessionem sapientie
duplex felicitas, una temporalis et eterna
et de utraque fit hic descriptio modo de
una modo de alia vicissim. Dividitur
igitur textus presentis lectionis in duas par-
tes. In prima ostendit felicitatem que
est in sapientie possessione. 2o facilitatem
que est in eius acquisitione. 2a ponitur ibi
Quoniam dignos. Quantum ad primum dicit quod
duplicem perfectionem confert homini sapientia
que consistit in [illegible] cultu dei. Una excludit
ab homine quantum ad racionale errorem
stultitie et quantum ad irascibilem timo-
rem adversitatis. Quantum ad primum dicit
sic Cogitare de illa i. de sapientia in-
creata que deus est vel de illa i. sapientia
creata que est cultus dei est sensus consummatus
i. sensus valde informatus sine decep-
tione. Sensus enim interior decipitur
aliquando propter indispositionem organi
sicut lingua febricitantis iudicat dul-
ce amarum. aliquando propter indispositionem
medii sicut oculus iudicat baculum
esse fractum cuius una medietas est in
aere et alia in aqua. aliquando propter ter-
elongacionem obiecti sicut oculus iudicat

solem esse pedalis quantitatis et sic de
aliis propter quod sinceritas [illegible] veritatis non est ab
sensibus expectanda secundum Augustinum 2
Soliloquiorum. Et ideo iudicium sensus dicitur imper-
fectum et inconsummatum nisi [illegible]
[illegible] regulatur. In solis ergo sapienti-
bus qui spiritualia diiudicant proprie
est sensus consummatus. Unde Augustinus 1 de li-
bero arbitrio c. 18. Sapiens est qui regimine
mentis omni libidinis subiugatione
remota placatus stat et Eccli. 21 Consum-
macio timoris dei sapientia et sensus. Et per
oppositum stultorum sensus est inconsumma-
tus quia insensualiter stant et sine racione
non vivunt et ideo vocat [illegible] c. 9 Qui in-
consummatus erat [illegible] confugiet [illegible] ra-
mi inconsummati. Sic ergo sapientia exclu-
dit ab homine errorem stultitie. 2o ex-
cludit timorem penalitatis. Quantum ad hoc
dicit Et qui vigilaverit propter illam cito securus
erit quia post mortem quo veniet cito vel
debebit securitate que est potissima
pars beatitudinis. Unde Augustinus [illegible] de trinitate
loquens de futura beatitudine dicit sic Omne
quod ibi erit bonum atque ad fruendum bonum
et summus deus summum bonum erit atque ad
fruendum amantibus presto erit et quod est
omnino beatissimum ita semper fore certum erit. Quamvis
ergo bonus cito securus erit. Apoc. 22 Ecce
venio cito et merces mea mecum est red-
dere unicuique. Et Apoc. 1 Significavit deus
que oportet fieri cito. Et ideo signanter dicit Qui
vigilaverit propter illam cito securus erit. Ad
differentiam hominum lascivorum qui vigilias multas
faciunt non propter cultum dei sed propter cultum
carnis. Quorum quidam vigilant ergo quidam
vigilant ad vigilandum — ad gulam — quidam propter gulam
Quidam ad predam — et suas volup-
Quidam ad luxuriam — tates implen-
das. De quibus dicitur Sap. 12 In sanie
plenas vigilias ducentes. Alii vigilant
ad predam sicut fures et latrones et pre-
dones. Job 24 Vigilantes ad predam
preparant panem liberis agrum non suum
demoliuntur et vineam eius quem vi oppresserunt

Sensus homo multipliciter decipitur

Quidam vigilant propter predam gulam et luxuriam

videmiant planctu in quadam come-
diane apud quos dum vigilia multa
in nocte protrahitur non cum primo sumus
de vita quantum de nocte aufertur. Et hy
vigilant ad luxuriam. Job 24 Oculus
adulteri observat caliginem dicens non me vi-
debit oculus. Sequitur 3º probo laudans
in qua ostenditur specialiter sapientiam acquirendi ex
tribus. ille enim qui nos quaerit et qui no-
bis ostendit et qui in omni tempore nobis
occurrit specialiter invenitur a nobis. sed sa-
pientia incarnata que deus est per se habet
ad nos. Quia ipsa circuit querens dignos
se, scilicet in viis suis et in preceptis suis
ostendit se eis hilariter et in omni providen-
tia occurret illis. Dicit ergo sic spiritualiter in-
venitur. Quia dico scriptura circuit querens
et ad modum querentis se habet. Ex quo si-
gnificatur dat nobis deus occasionem eum
cognoscendi et amandi. Unde Augustinus 10
confessionum c. 6 Celum et terra et omnia que in
eis sunt ecce undique mihi dicunt ut te
amem nec cessant dicere omnibus ut sint
inexcusabiles. Circuit querens nos cir-
cuiens in celo in terra in inferno. Unde
Augustinus 13 confessionum Quesivisti nos non querentes
te quesiti autem ut quereremus te. Circuivit
nos in terra descendendo in cruce moriendo
in inferno ad inferos descendendo. Et in vi-
is suis ostendit se hilariter. Unde consi-
lia precepta consilia semite eius sunt con-
silia. Psalmus: Vias tuas domine demonstra mihi et
semitas tuas edoce me. Et hec hilariter. Apoc. 16 in
hilaritate vultus regis. et in omni provi-
dentia occurret illi. Dicit enim doctor
Tullius 2º rethorice. Providentie tres sunt
partes scilicet memoria, intelligentia et pro-
videntia. Memoria est per quam animus re-
petit illa que fuerunt. Intelligentia
est per quam futurum aliquid videtur antequam sit.
Unde providentia quasi procul videns dicitur est
prius nobis futurum pertractans eventum.
Primo ergo sic providentie deus occurrit
diligentibus docens quid eis expedit
recordari, prius meditari quid

personaliter. Dicit ergo dicere primus quod deus
se diligentibus in omni providentia occurrit
id est gratiam tribuit non solum bene ordinandi
presentia sed etiam bene providendi de futuris. ¶
Ubi notandum quod ad perfectum regimen huma-
ne vite quadruplex providentia est necessaria videlicet

legalium statutorum		prima provi-
temporalium thesaurorum	rum	dentia sunt
personalium meritorum		tenentur re-
regalium responsorum		ges providi

prelati iusta ... et regi-
minis ut leges iuste instituantur
in quibus cum divitibus qua pauperibus
respondeant. Est autem providentia de the-
sauro sacre scripture procedere debet. lex
enim que obviat sacre scripture de certis
et bonis moribus utique debet
esse nocivus sicut dicitur in canone di. 10
Non licet. Unde Felix papa ad Zenonem
imperatorem sic scribit. Certum est hoc
rebus vestris esse salutare ut cum de
causis dei agitur iuxta ipsius constitutionem
et regiam voluntatem sacerdotibus Christi
sacerdotalis studeatis non preferre et sacro-
sancta per eorum presules posse discere
que docere: ecclesie forma sequi sed non humana
humanitus sequenda iura preficere, ecclesie
sanctionibus velle dominari; cui deus
voluit clementie sue pie devotionis
colla submittere ne dum mensura
celestis dispensationis excedit, eam
in contumeliam disponentis. De thesau-
ro ergo sacre scripture sumi debet providen-
tia legalium statutorum sine quibus
impossibile est inter homines conservare pa-
cem et quod dicit 2 Mach. 4 Videbat enim
Onias quod sine regali providentia
esse impossibile pacem rebus dari. 2ª
providentia que est temporalium et thesau-
rorum tenentur facere prelati circumspecti
quod pauperibus sustinendis. Ipsi enim sunt
speciales senescalli Christi quod de ipsius
patrimonio familiam suam exhibere tene-

vudebuch li. e. c. 7. Res pauperu
nō paupib; dāe par sacilegii cē
omen dimostit. Dans pdonia sē
paupm facultates ecclās et sacile-
gia eis crudelit ꝑcipit. quod ꝯ
mise et dispensatores nō uerꝯ posses
sores ultra victū accipiūt et uesti-
tu. Et c. e. dt sic dignū ē ut qui
altario desuit de altario viuat. Vi-
uat ī quit de altari et nō supbiat
nō luxurietur nō dites nō edificabi-
dines ex paupe fiat nō ex ꝑq bili
glosis nō ꝯ de bonis ecclīe apla
pallacia fabricat nec loculos inde co-
ngreget nec vanitate ꝗ sup̄fluitate
dispergat nō extollat de facultatibus
ecclīe ꝯsangwineos suos aut nepotes nec
filias ditare ī nuptūi tradat. Concedit
go ē ut si bn̄ deservis altari de altari
viuas ut bnds. Est go platꝯ ꝑs nasc
callꝯ paupum sigwatꝯ p angelum qui
thobiā iuniorem duxit in regione
medorū et ꝯseruauit eius uxorem
ꝗ debuit copulare et sanū reduxit
cui thobias regraciādo dixit Dimi-
dium tradā ē sum nō ē condignus
puidere tuc. Thob. 9. Sic ēē regi
cabilit sub ditꝯ saluati ꝑ puidēciā
boni plati ductꝯ pmaꝯ pme et re-
ductꝯ ad ciuitatē celestē. Et idō signāt
dꝯ de platis. 1 pet. 7. pascite q̄ ī uo-
bis ē gregē dei puidētes nō coacte
sꝫ spontanee. Nō solū aut plati sed
omnes hentes subas humanū mundi ad
aliqlem hā puidēciā ꝑ paupibus
sustetandis obligatur. Tercia ē puidē-
cia ꝑ salutē animarū et ad istā facie-
ndā omnes obligatur. quilꝫ ꝑ se ipso ī
mundo hūq uita. Ro. 12. Nolite esse
prudētes apud uosmetipsos nulli
malū p malo reddētes puidētes
bona nō tm̄ corā deo sꝫ etiā corā
hominibus puidētes ī quit bona vꝫ

necessaria que sunt uirtutes et bona opera
ista eni bona hent ī se vꝫ. Est eni
preciositatem
durabilitatem
utilitatem
una etiā ad de
uotū ieiunium mā
gis placet coram
deo qua totū aurū mundi et omnes
lapides preciosi. Est etiā multū bonū
durabile quia perpetuum si nō interupatur
ꝑ peccatū. Est tamquam ualde satis ꝯsisteris
ī mundinis ubi multa uidentur uena-
lia pposita. sicut puidet ꝯ de talibus
de quibus scit se esse expoliandum ī
recessu suo de mundinis uellet nollet.
Vita pns nundine sunt ī quibus nego-
ciari debemus. lluc. 19. Negociamini du̅
uenio. Ita tamen ergo sunt qui totā suam
puidēciā faciunt de terrenis diuiciis
de quibus in morte sunt nouis spolia-
ndi. 1 Thy. 6. Nichil intulimus ī hunc
mundū haut dubium quia nec auferre quid
possumus. et ī psona talium dicit Sap.
9. cogitaciones mortalium timide
et incerte puidēciē nostre adulant ecia
qui nundinas quas diuicias plongū tps
cū laboribus cū piculis et tedijs ꝗ
suis filijs et heredibus. et nichil ad
hoc ꝑ se ipsis ī ppetuū puidimus. quanta
fatuitate laborant et acquirat exem-
plo de iacob. Gen. 30. qui postquam se annis
seruicat laban dixit ad sacrū suum
iustum ē etiam ut puideam aliquando do-
mui mee. et ex tunc lucrū ipso vacauit
ꝑ se et ꝑ familia sua. Quarta ē puidēcia
regalium rursus. et ad hanc omnes te-
nentur ꝑ se ipso quilꝫ ꝗ pocius reddituri
et etiā ruis et reus corā iudice
ꝗpitus diliger ꝯ puidet de ruis
in istis casibus eciam omnes ī die iudi-
cii. et ideo de nobis hoc optat deus
impta dd. Deut. 32. Vtinā saperent et
intelligerent ac nouissima puiderent
puide ē paul. vide Crit de bocq 7
de ꝗ sola de Nouissima uita sunt mors

facultates ecclias sē pdonia pauperū

Impnti vita negociari debemus ut ī mundinis ꝑ

et uideant penam et premium. Ista nouissi-
ma dum [illegible] sit prouide et preordina-
re denique et dat [illegible] probabiliter [illegible]
in omnibus operibus tuis memorare nouis-
sima tua et in eternum non peccabis. lc 83

Initium enim illius uerissima est discipli-
ne concupiscentia. Cura ergo discipline di-
lectio est: et dilectio custodia est le-
gum illius: custoditio autem legum consu-
matio est incorruptionis. Incorruptio
autem facit esse proximum deo. Concupis-
centia itaque sapientie deducit ad reg-
num perpetuum. Postquam declarauit quod
homines per sapientiam perducuntur ad felicitatem
restat declarare que sunt media conferentia
ista potestate. et hic facit in presenti lectio-
ne. Unde intentio sua in presenti lectione
est ostendere quomodo natura hominis ordinatur ad
beatitudinem supernalem que consistit in uita
eterna contemplando sapientiam increatam
[illegible] autem beatitudinis adipiscende [illegible]
[illegible] et initium est ab ipso deo. media
uero sunt partim a deo partim a nobis. Fi-
nis ultimus a deo supernaturaliter nobis [illegible]
radix autem et fundamentum beatitudinis
concedende que in diuina consistit [illegible]
est naturale desiderium quod hominibus licet ad sciendum
De quo dicit Philosophus in methaphisica omnes
homines natura scire desiderant et istud
idem desiderium naturale est initium sapientie
sicut ibi dicit sapiens. Initium enim illius
id est sapientia uerissima est discipline concu-
piscentia. Concupiscentia sciendi que est
uera non ficta per simulationes non mome-
tanea realis non picta. Ista generalis
est appetitus deum cognoscendi et aman-
di quia deus est primum uerum et summum
bonum et primus [illegible] ad feli-
citatem que est sapientia in futuro beatificans
per sapientiam fidei in presenti. Et est notandum
quod ista uerissima concupiscentia discipline
derelinquit quosdam ut addiscant
propter apparentiam ipsi uidelicet

Sophiste uerborum [illegible] Est enim sophista
[illegible] apparens sapiens et
[illegible] non existens. et
sophistica [illegible] ab apparenti sapientia
et non existenti ut dicit Philosophus in elenchis
De quibus 2 thimotheum 3 ducuntur uariis
desideriis [illegible] et numquam ad sa-
cientiam ueritatis peruenientes. Alii addis-
cant propter pecuniam de quibus dicit
Ouidius 3 de uetula. Omnes declinant
ad ea que lucra ministrant ut qui sciat
dicitur [illegible] plures ut [illegible]
dant [illegible] [illegible]
[illegible] et ideo [illegible] phisica [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] Sap 7 diuitias
nichil esse duxi in comparatione illius nec
comparaui illi lapidem preciosum quoniam omne
aurum in comparatione illius arena est exigua et ta-
mquam lutum [illegible] illius. Alii sunt uagi
et ociosi et [illegible] negligentes
ingenium naturale colere per doctrinas et
[illegible] disciplinas. Et contra quos
[illegible] scribit apostolus 1 thimotheum 4 Noli ne-
gligere gratiam que est. Et infra attende
tibi et doctrine [illegible] et sic [illegible] di-
citur quod radix sapientie que est naturalis con-
cupiscentia discipline. Sunt post media
que sunt [illegible] Et est talis ordo
Cura | quia desiderium naturale sciendi
Dilectio | causat curam id est diligentiam
Custodia | et sollicitudinem addis-
cendi. Cura causat dilectionem dei quia non
est possibile quod homo sit sollicitus ad cog-
noscendum deum quin sibi proficiat in cog-
nitione proficiat in dilectione. Dilec-
tio dei causat custodiam legis. Unde
Joh 14 Si quis diligit me sermonem me-
um seruabit. Et 1 Joh 2 Qui dicit se nosse deum
et mandata eius non custodit mendax
est. Custodia autem mandatorum dat con-
summationem immortalitatis que immortali-

tus secundum spectans divina quia deus solus secundum eam repugnat non esse ergo a posteriori adulterium arguendo. Concupiscentia sapientie deducet ad regnum perpetuum. ¶ Et est notandum quod sermo iste in ista deductione utitur colore quodam rethorico qui vocatur a Tullio gradatio in rethorica secunda sive ut climax grece sicut docet b. Augustinus 4 de doctrina christiana 6 c. et 7. Omnis eloquentia rethorum in scriptura sacra potest inveniri. Est enim gradatio secundum Augustinum c. 7 cum verba vel sensus alterum ex altero connectuntur sicut patet in verbis apostoli Ro. 5 ubi dicit: Tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem, spes autem non confundit. Et sic est Ro. 8: Quos predestinavit hos et vocavit, et quos vocavit hos et iustificavit, et quos iustificavit illos et magnificavit. Et est hic figura sicut color pulcherrimus ornatus sermonis. Gradatio non secundum Tullium diffinitur sic: Gradatio est cum non ante ad consequens verbum descendit quam ad superius ascensum est. Hic vero quia nam reliqua manet libertatis species illius quibus et quibus placet, et quod placet audet, et quod audet faciunt, et quod faciunt nobis molestum non est. Dicit enim dicit doctor ecclesiasticus discere eloquentie ut doceat delectet et flectat sicut dicit Augustinus 4 de doctrina christiana c. 12. Docere est necessitatis, delectare suavitatis, flectere est victorie ut probatus. Et istud ultimum est finalis intentio doctoris ecclesie. Unde Augustinus dicit c. 13: Si talia dicat quod credere vel nosce sufficiat nihil est aliud eius consentire vel confiteri verum esse. Cum vero illud docetur ut agatur frustra persuadetur verum esse quod dicitur, frustra placet modus ipse quo dicitur si non dicitur ut agatur. Oportet ergo eloquentem esse ecclesiasticum quod suadet ad quod agendum est non solum doceat ut informet et delectet ut teneat sed etiam flectat ut vincat secundum Augustinum. Item

Nota hic de colore rethorico qui dicitur gradatio

ergo gradatio quae locum dicitur sermo sic dicit: Initium ergo discipline est dilectio vel dilectionem operatur. Sicut enim repleto lumine ad speculum calorem causat ignis, ita est in anima quae ad instar speculi est de visione reddit radium luminis sacre scripture a Christo quia sol iustitie divinitate et reflectitur eius radius ad deum per amorem et revertitur sive in comprehensibilitas veritatis causatur amor intermedia causa media. Et tunc dilectio custodia est legum illius. Cum autem nihil magis sit in potestate voluntatis quam diligere patet quod finaliter legem dei custodit. Ro. 13: plenitudo legis est dilectio. Custodia legum consummatio est incorruptionis, id est perducat ad incorruptionem. Hec est ad immortalitatem. Incorruptio autem facit esse proximum deo, id est immortalitas facit nos similes deo, quia sicut dicit Porphirius: Mortale separat nos a deo. Concupiscentia itaque sapientie deducet ad regnum perpetuum. Qualiter autem amor in nobis causet sapientiam et ipsum quasi infundendo pulchre declarat Climacus in hoc quod dicit de pastoribus ita dicens: Sicut cera mollis fortiter applicata sigillo recipit imitatoriam similitudinem omnium formarum et figurarum sigilli in sculpturarum pulchritudine, sic anima per amoris copulam fortiter ad deum applicata non equaliter sed cum summa imitatione similitudinem ipsius pulchritudinis recipit et conformitatem, et tamen apud summam pulchritudinem nulla decipit pulchritudo. Ipsa enim dicit: pulchritudo agri mecum est, id est anima per amorem copulata a summa pulchritudine impressa non est aliena pulchritudinis absentia sed refulgebit in illa pulchritudo que est in illa imitative. Omnis enim pulchritudo inferior parum refulgebit respectu illius pulchritudinis superioris, cum omnis superior pulchritudo refulgebit in illa multo amplior quam inferior decoris venustate etc. Ideo sic summe

pulchritudinis forma et sapientia summa
cum anima fuerit perfecte conformis summe pul
chritudinis et perfecte sapientis summe erit
et per consequens anima illustrata sapientie pul
chritudine. Unde et amor quam facit
animam deformem sit castus sapientie per ha
bitationem sapiente. Est igitur plena
dilectio totius vitalis integra unio ipse
amor et ipsius vitalis notitia. Unde
de ipsius vitalis amore dicitur per os Christi
in Johanne paraclitus autem spiritus sanctus quem mittet
pater in nomine meo ille vos docebit omnia.
Nec contingit aliquem quod multi in vias
dei ambulant nec tamen in eis est ple
na notitia vitalis quia sicut dicitur magister do
cet discipulum aliquam artem totam puta
rethoricam vel geometriam cum adhuc
discipulus incipit circa principium artis vel
medium non dum sciens artis terminum.
Sic et spiritus sanctus dicitur nos docere unam
magnam et universalem artem omnem vi-
vitale. Cum tamen adhuc incipimus circa
artis ipsius primordia augmentata
non in nobis dilectione augetur et
huius magne artis notitia cum nos
implebitur in nobis amor ut dili-
gamus deum ex toto corde et ex tota
mente ut vis omnis particula cordis
quiescat in ipsum totaliter quod similiter hac
peregrinatione erit in patria tunc et ut
et huius magne artis consummata no
titia. Efficitur ergo amor consummatus
decoris perfectum et sapientie plenitudinis
secundum modum consummationis quam sic tercio
in suprema facie ... Canticorum
Ipsa non sapientia est que sapida sola. Unde
comparatur vinis in scriptura. Canticorum 5 Co
medi favum cum melle bibi vinum
meum cum lacte meo. Dicitur autem Albertus
super methaphisicam tractatu 1 capitulo 10. Quod vinum
longum ductum melius efficitur ex
motu quod per passionem et motum
per convalescit in eo calor naturalis

et magis et subtilius digeritur humidum.
Et eadem ex causa quae pendula vi-
num bene percussum et motum reddit ali
quid in statu suo. Vocatur autem pendu
lum vinum quod incipit declinare ad cor
ruptionem ut communis. Sic ergo vinum de
longe ductum est doctrina spiritualis sapientie
que de celo ad homines per prophetas patri
archas et angelos et unus post unum dei
filium est deducta et ab natis inmedi
luculenter agitatur et conducitur et per
expositorum ingenia et ideo istud
vinum est multo melius quam vinum aug
custe sive secularis quod non defertur nisi
de terra ad terram. Vinum etiam quod crescit
in montibus est delectabilius delicatius
et subtilius quam illud quod crescit in valli
bus ex eo ratione aliorum celum terra val
lis lacrimarum et ideo vinum sive se
cularis rude et grossum et insipidum
aliud non subtile et sapidum. Canticorum
8 Dabo tibi poculum ex condito vino
et mustum malogranatorum. Lectio 8a
Si ergo delectamini in sedibus et
sceptris reges populi diligi
te sapientiam ut in perpetuum reg
netis. Diligite lumen sapientie omnes
qui preestis populis. Quamvis sapientia
sit singularis notitia singulis max
ime tamen principibus regibus media
bilis et prelatis et ideo ipsi specialiter sunt
monendi quod studium suum apponant
circa sapientiam acquirendam. Sapientia igitur est
per precepti determinatum quod non solum
in eius possessione est felicitas verum
quod in eius acquisitione est suavitas sed
hoc concludit primo quod in eius dilectione
est perpetuitas et per consequens quod ipsa sit na
liter appetenda. Unde in ista littera duo
facit primo invitat ad sapientie dilectionem
reges specialiter 2o quoscumque alios pre
fectos et prelatos ibi 2o ibi Di
ligite lumen. Circa primum dicit primo

Vinum longum ductum ex motu efficitur melius

o reges populi si delectamini in sedibus et sceptris Sap. 6. quia scilicet sic est de facto quod delectamini in honoribus temporalibus quos recepistis a populo per hoc quod populum iudicatis et regitis et conceditur vobis quod sedes vestre et sceptra non prosunt hic perpetuo permanere. Ideo Diligite sapientiam id est veri intellectum dei ut in perpetuum regnetis et veram dilectionem presentem ac futuram continuetis. Apoc. 1 fecit nos deo nostro regnum et sacerdotes et regnabimus super terram et 20 Apoc. Erunt sacerdotes dei et christi et regnabunt cum illo mille annis. Glossa id est in eternum. Ponitur ibi millenarius qui continet limites numerorum pro eternitate. Ideo monens dicitur specialiter regibus. Secundo idem monet omnibus aliis prelatis quare sic dicens: Diligite lumen sapientie omnes qui preestis populis. Precedentibus et ducentibus alios de nocte tenebrosa necessarium est lumen quia alias cadent vel saltem corruent a via tam ductores quam ducti. Matth. 15. Cecus si ceco ducatum prestet ambo in foveam cadunt. Sunt autem prelati ductores subditorum precedentes eos in via morum, ideo indigent lumine sapientie et cognitionis sacre scripture. Bonus auriga sic ordinat de equis trahentibus bigam vel currum quod si sit equus excecatus nunquam stat cum precedente quia sic bigam subverteret et socios secum faceret confundere, sed stat cum post aliis qui trahant bigam et sequitur alios qui possunt videre conformans ut cursus sit quem currus et auriga eius. Luc. 16. Non placet ergo quod carentes lumine sapientie preficiantur et preponantur ad trahendam bigam ecclesie sed tamen clare videntes in quibus industria sane doctrine et fidei et ideo sic dicitur de prelatis ecclesie consequenter: Diligite lumen sapientie.

Lumen sapientie debent esse doctores et scolares sacre scripture quibus dicitur Matth. 5 Vos estis lux mundi, quasi dicat tales prelatos in universitatibus electos diligatis honorando ~~beneficiis~~ beneficia conferendo et in perplexitatibus consulendo. Sic tamen pauci faciunt, plures enim consulunt laicos vel legistas quam theologos et canonistas, et ideo timendum est quod illis accidet sicut accidit Sauli qui per necessitates consulens pythonissam et ab ea responsum mortis sue recepit, sicut patet 1 Re. 23. Nota quod prelati sunt valde delectati in sedibus et sceptris. Sceptrum non ... papa dicitur virga regalis. Sedes dicitur triplex vel solia in quibus reges sedere solent. Dicit enim magister in historiis quod in 2o atrio templi Salomonis sub porticibus erant tria genera sedium: Cathedre, Exedre et Sinedre. Cathedris utebantur doctores in gignasiis. In sinedriis sedebant auditores in consistorio. Et dicebantur sinedre quasi consessus. In exedris sedebant assessores cum iudice qui ad sententias tractabant et dicebantur exedre quasi assessus. De sedium duplicitate distinguit grammatica sic: Rex solium, doctor cathedram, iudex quoque tribunal possidet ac sedem presul, pretor curule. In istis autem sedibus prelati sunt delectati tamen in eis difficile est vitare iniquitatem et impossibile servare ~~equitatem~~ stabilitatem. Non enim patet quod prelati et iudices qualitercumque sunt cum magna vilitate et summa difficultate possunt vitare iniquitatem iudicii propter falsos allegatores, propter benivolos supplicatores, propter iustos comminatores, et per varia media iudices fallere molliuntur.

Prelati debent esse ductores subditorum

Iudices difficulter possunt vitare iniquitatem

Apo lopn Dicas ubi situs ubi e sedes
sapiencie sit dia pupo iudicii Et idem
sit recitat Elinandus li 17 Cambi
ses rex adeo seuerus fuit quod quendam
iniustum iudicem excoriari fecit et se-
dem iudicialem pelle sua fecit coope-
riri et in eadem sede posuit filium iu-
dicis loco patris dicens ei quod numquam
sit causa iudicum ne sic iudicans
plecteretur De qua narracione for-
matur tales uersus Sede sedens
ista iudex inflexibilis esto A ma-
nibus respectus munera ab aure preces
Sit tibi lucina sedes pellisque
paterna Qua residens natus pro te
sponte datus Iste cambises fuit
filius tyri regis persarum qui laxa-
uit iudeos captiuos quos deberet
redificare templum Et iste cambises
vocatur Nabugodonosor in hystoria iudith
et arfaxes ut assuerus apud
esteram quem seneca appellat felicem
furiosum tante enim fuit austeritatis
quod a natiuitate sua fingitur furio-
sus fuisse sicut dicit lucanus 2 impos-
sibile est cum tali stabilitatem exemplum de
tyro Sic ipse sedes dicitur superbos
deposuit deus et sedere fecit mites
pro eis etc Lectio 87

Quid est autem sapiencia et quead-
modum facta sit referam et
non abscondam a vobis sa-
cramenta dei sed ab inicio natiuitatis
inuestigabo et ponam in lucem scienciam
illius et non preteribo veritatem neque cum
inuidia tabescente iter habebo quoniam
talis homo non erit particeps sapiencie
Cum declaratum sit superius quod sapiencia pre
dileccionem preciosa et omnis homo naturaliter
dileccionem appetat sicut dicitur 1 ethicorum
Quia tam bestie quam homines ymo omnia
quandam delectacionem prosequuntur pos-

set multos querere quid quod sit sapiencia
et unde trahat originem Et ideo
intencionis presentis lectionis est quantum pos-
sit obuiare et istam dubitacionem ex-
cludere Unde dicit Quid autem est sapiencia
Exponitur ista littera dupliciter primo
allegorice de cristo qui est sapiencia in-
creata Alio modo litteraliter de sapiencia creata
Quantum ad primum modum exponendi
posset sic dici tu sapiencie quesita-
tor et cristi predicator tu delectaris
in cultu sapiencie et eius dileccione nos
nescimus quid est sapiencia increata quam
tu dicis cristum Respondet auctor
Referam quid est sapiencia et queadmo-
dum facta sit id est queadmodum genita sit
eternaliter a patre ex utero ante luciferum
genui te et temporaliter a matre et quomodo
uenit eius generacionem non valeat e-
narrari perfecte sicut enim utrius eius nati-
uitatis quantum possibile est exponitur expla-
explanando Et non abscondam a uobis
sacramenta dei videlicet Set ab inicio natiuitatis
natiuitatem
passionem
resurrectionem
ascensionem
cristi inuestigabo quia
infra c 1 narrat
eius incarnacionem
200 exposicio ista littera
de sapiencia creata ut sit sensus referam
quid sit sapiencia creata que est vera uir-
tus dei et queadmodum facta sit id est
qualiter opera sapiencie fuit ab hominibus
sapiencia durante Et non abscondam
a uobis sacra dei id est secreta misteria
quibus deus colitur a deuotis personis
in ordinibus ieiuniis et de-
uocionibus Sed ab inicio natiuitatis hominis
secundum quod homo nascitur in mundum non sapiens
inuestigabo quia natiuitatem humanam
describit c 1 Sum quidem et ego mor-
talis homo Et ponam in lucem scienciam illius
id est euidenter scienciam sapiencie cognitam et
non preteribo veritatem quia uerum integre et

Cambises rex fecit excoriari quendam iudicem

Sacramenta dei sunt eius passio natiuitas resurreccio et ascensio

apte eam manifeste neque ai iu-
dia tribeste · v tabeste funeste sc.
Ebreos · tribeste enim idem est quod pnteste
vel lagweste quam talis secundum Ugucionem in-
dus. non erit princeps sapiens inimi-
cum enim mutuo praecipiant nec comitant
mores suas quia sapientia et invidia inimi-
cantur quia sapientia illuminat et invidia
excecat. Unde secundum invidus non potest esse
princeps sapiens. De probis viciose etc.
Est autem vindictam quod est primus.

Veritas	sermonis / operis / intentionis	Veritas sermonis requirit quod ita sit sit dicitur et quod di-

cens sic credat malo, ita semper re-
sit sicut dicit; si enim credat aliter esse dicit
contra conscientiam et est defectus veritatis mo-
ralis quae requiritur in sermone. De ista veri-
tate loquitur Apostolus Ephes. 4. Deponentes
mendacium loquimini veritatem unusquisque
cum proximo suo quoniam sumus invicem
membra. 2a veritas est veritas operacionis
et consistit in conformitate operis sermonis
et ordinis in bono et huius contrarium
est fraus, dolus et fictio; primus
quando dicit pulchra verba et simulat se
amicum et tamen occulte eum odit et
ponit ei insidias. Contra quales scribitur
1 Ioh. 3. Filioli mei non diligamus ver-
bo neque lingua sed opere et veritate. 3a
veritas est veritas intentionis et consi-
stit in conformitate intentionis ad o-
pus ut unusquisque operis quod de se genere
est bonum non faciat ex appetitu lau-
dis humane neque ex qua cumque va-
na intentione sed ut honor dei procura-
tur vel mereatur. Ioh. 4. Veri adoratores
adorabunt patrem in spiritu et veritate
i. sancta intencione conjuncta cum ex-
teriori operacione. 2o notandum quod aliqui
solent distinguere circa triplicem veritatem s.

Doctrine / iusticie / et vite		Veritas vite est observancia legis divine. Veritas doc-

De triplici veritate s. sermonis operis et vite.

trine quam probans et praedicatus. Veritas
iusticie est forma iudicis vel testimonium
testis pro veritate. Et ista 3plex veritas pro
nullo scandalo est obmittenda. Unde
secundum Ieronimum ipsius tales. Scandala pro vita
doctrina iusticia quam nunc effugies sunt
in religionis fugienda. Pro vita ergo et
aliquo pro nullo scandalo vitando debet
peccare mortaliter nec doctor nec praedica-
tor debet falsum docere pro quocumque scan-
dalo vitando. tacere tamen potest et debet
si ita sit quod auditores confiant ex sua
doctrina deteriores. nec idem iudex vel
testis sustinens iudicium plenum ferre
debet vel dicere propter iudicias pro aliquo
scandalo vitando potest tamen iudex in
casu sententiam differre et testis ad tempus
tacere. Et sic potest intelligi ipsius qui
videtur duobus praedictis contrarius. Sed
Est unum vite doctrine iudicii quam primus
ipse habet duo propter scandala linquere
hoc est veritate doctrine in casu propter
scandalum publice et iudicium licet
differre nullo tamen plenum vel docere vel
iudicare pro scandalo quo vitando.
3o notandum quod veritas est prima veritas

inquirenda / deffenda / proponenda	cum	studio / odio / pacis	est inquirenda cum studio. Eccl. 2.

Primus est et sincero deus et remit-
tit in tempore tribulacionis peccata et protec-
tor est omnibus inquirentibus se in veritate.
2o veritas est deffenda cum odio contra
sententiam Salusam. Veritas potest odium absque
quia non potest ... veri-
tas ipsa finaliter praevalet. Esdre 3. Mag-
na est veritas omnibus. Unde paciens
adversitate pro defensione veritatis possit (adversitate)
ad tempus opprimi finaliter tamen triumphabit.
In omni figuram legimus de Iona quia
in laqueo fuit tribulatus et in laqueo li-
beratus. Dicebatur autem Ionas

Veritas finaliter triumphat licet ad tempus opprimatur.

filius amathi i. filius veritatis non quia
ipse per se fuerit verus sed vocatus sed
quia Helias eum suscitavit a mortuis
et restituit eum matri sue. Que pro filio
resuscitato regratiando dixit Helie:
Nunc in isto cognovi quoniam vir dei
es tu et verbum dei in ore tuo, 3 Reg.
17. Et ex illa hora et deinceps
vocatus est Jonas filius amathi i. fi-
lius veritatis. Quod dico sic est quod de nullo
homine legimus quod tot evaserit peri-
cula sicut Jonas. Primo cum sicut dictum
est ipse fuerit filius illius vidue Sarep-
tane de qua legitur 3 Reg. 17 ubi scri-
bitur quod egrotavit filius mulieris matris
familias et erat languor fortissi-
mus ita quod non remaneret in eo alitus.
Unde ibi in iuventute sua mortuus est
et resuscitatus ab Helia. Iste adultus
factus a Domino missus fuit ad predican-
dum Ninivitis et nolens fugere in Tharsis
per mare illa sorte cadente super eum
eiectus est de navi et proiectus
in mare. 2o devoratus est a cete. 3o conser-
vatus vivens in ventre ceti tribus diebus et tribus
noctibus. 4o evomitus fuit de ore
ceti. Tandem Ninive adventus est tanto
fervore solis quod peteret anime sue ut more-
retur et ait: Melius est michi mori
quam vivere, sicut patet Jone 4. Ecce quantas
adversitates tribulationes et angus-
tias passus fuit filius veritatis. In signum
quod amatores veritatis constanter et per-
secutiones et diversas pacientur, sed ta-
les liberabuntur. Joh. 8: Si manseritis in sermo-
ne meo vere discipuli mei eritis et cog-
noscetis veritatem et veritas liberabit
vos. Tertio in vulgari exemplum quod homines
sic se habent ad veritatem audiendam sicut
se habent ad recipiendam aquam benedictam.
Cum sacerdos incipit aspergere aquam
benedictam populus totus applaudit et
accurrit approximando ad sacerdotem, de-
ponunt capucia et inclinant capita
et manus elevant ut aquam benedictam
recipiant. Sed si sacerdos sit liberalis
de aqua sua et det eis habundanter
in faciem statim se avertunt et fugiunt
vel se ab aqua defendunt. Consimiliter con-
tingit quando nunc homines de veritate
dicta. Cum tam nobiles quam simplices
cum audiunt de aliquo prelato vel predi-
catore quod dicit hominibus veritatem liber-
aliter applaudunt et tales commen-
dant et cum audire desiderant. Sed si
contingat quod ad eos inclinet et dicat
eis habundanter de aqua sua benedicta
arguat increpat et exprimat vicia
in quibus iacent statim recommurmurant
et faciem avertunt et pro causa sua defen-
dunt 2 Thimo. 4. A veritate quidem au-
ditum avertent ad fabulas autem con-
vertentur. Quarto veritas est proponenda con-
tra quoscumque amicos. Socrates et amicus, ve-
ritas sanctior est prehonorare veritatem
ambobus enim existentibus amicis sanctum
est prehonorare veritatem. 1 Ethicorum. Dicit
enim Andronicus peripateticus quod sanc-
titas est qua faciat fideles et servantes
ea que sunt ad deum iusta. Hoc autem
quod est prehonorare veritatem amicis in fines
destruit familiaritatem pro salute vita
et adeo necessarium ad bonos mores quod
impossibile est sine hoc vivere. Consuevit
enim hoc precedat veritatem familiaribus
suis posset hoc adducere falsa te-
stimonia et falsa iudicia ad defensi-
onem amicorum suorum quod deus non permit-
tit. Magister autem hoc prius cognovit
quando fuit professor sapientie que quidem
sapientia est cognitio veritatis et ideo
specialiter contingit ad defensio-
nem veritatis. Sed autem magis debeat
amare veritatem quam homines patet in ...

homines se habent ad veritatem audiendam sicut ad aquam benedictam

veritas est proponenda contra amicos etc.

pnus ppt veritate diligimus veritatem quo magis amanda e vnde plato reprobando opinionem socratis magistri sui dixit quod oportet magis curare de veritate quam amicos alios. cristus aut volens nos veritate amare et honorare dixit se esse viam veritatem et vitam. Ego sum via veritas et vita et ioh 18 dicit se in mundum venisse ut testis fiet veritati. Ego in hoc natus sum et ad hoc veni in mundum ut testimonium perhibeam veritati lectio 86

Multitudo sapientum sanitas est orbis terrarum et rex sapiens populi stabilimentum est. ergo accipite disciplinam per sermones meos et proderit vobis. postquam philosophus in capitulo precedenti invitavit ad sapientie dilectionem hic reddit iterum ad sapientie commendacionem. Et circa hoc duo facit primo ponit sapientie commendacionem. 2o alliat ad eius acquisicionem 2a pars ibi ergo accipite. Circa primum sciendum est quod licet fructus sive effectus sapientie undique appareat commendabilis maxime tamen in regimine humane vite. Regimen aut humane vite complet in duo sunt et in sapientia valet. Vnde Iob 12. Consilium est a sapiente requirendum. et prov. 8. per me reges regnant et legum conditores iusta decernunt. dicit sapientia. consilium aut bonum quod est in tranquillitatis humane conservacione est maxime bonum quod hominibus prevenit per sapientiam in hac vita. et dependet a duobus. a sano consilio civalis multitudinis. et a iusto imperio regalis celsitudinis. et quantum ad primum dicitur Multitudo sanitatum sapientum sanitas est orbis terrarum. Et est locucio metaphorica et figurativa. Primum enim dicitur sanitas dicta et urina analogice

fit per 2 methaphisice c 1. Sed quod dicitur de re publica ut dictum est quali et civilitate humana. hic est in methaphorice et figuratione. et tamen sicut racionabiliter dicimus sanum et egrum sunt dicuntur corporis dicit sicut Wallensis in tegni c 1. Res publica sit quasi quoddam corpus secundum plutarchum quod divini muneris beneficio animatur et secundum apostolum 1 Cor 12. Omnes sumus unum corpus in cristo licet diversa membra racionabiliter et congrue dicitur potest quod sicut res publica est corpus quoddam necessarius sanum vel egrum. Modo sicut est quod sanitas corporis est convenientia proporcionis humorum et infirmitatis commensuratis vel superhabundancia alicuius unius humoris solita armoniam debitam. quia sanitatis corporis corrigit. Et eodem modo est in re publica quando cuncta quod omnia officia et iura et dignitates requiruntur et observantur in proporcione racionabili. tunc est sanitas in re publica tamen cum vna pars superhabundet et alteram paciatur per penuriam surgit contencio. Humorum que est egritudo corporis cristiani mistica. Modo sicut finis medicine est sanitas corporis. ita finis que cristus intendit est pax hominis humani. Sicut innuit angelus luce 2 gloria in excelsis deo. et in terra pax hominibus bone voluntatis. iste finis per sapientiam obtinetur communis et ideo dicit Multitudo sapientum sanitas est orbis terrarum. Et note quod ad bonum regimine requiritur sapientia et est multitudo quod si desit sapientia erit sicut de Roboam 3 Reg 12. qui reliquit consilium seniorum quod ei dederant et locutus est eis secundum consilium iuvenum dicens pater meus aggravavit iugum vestrum ego autem addam iugo vestro. pater meus cecidit flagellis vos ego autem cedam vos scorpionibus. Multitudo aut est in uno quam

nullus unus post cristum posuit deus per-
fectione sapientie. Et ideo nullus princeps unquam
amplius debet esse cautus. Unde primo
Mach. 8 legimus de romanis quod tempore Iu-
de Machabei fecerunt curiam et cot-
tidie consulebant 320 consulum agentes
semper de multitudine ut que digna essent
gerent. Exemplum quarto. Ego sapientia habito in con-
silijs et eruditis intersum cogitacioni-
bus. Et proverbiorum 11. Ubi non est gubernator
corruet populus. Salus autem ubi multa
consilia. Sexto ergo quod multitudo sapientum sani-
tas orbis est. Sexto dando consilium suum. Rex sa-
piens regit rempublicam iusto imperio
et quietem ad hoc subditis suis. Et rex
sapiens populi stabilimentum est. Sicut
docet Plutarcus et recitatur Policra-
ton libro 4. Princeps debet esse in populo
sicut citharedus. Sicut enim citharedus
cordas oberrantes compellit et ad
dulcem armoniam reducit, ita prin-
ceps nunc rigore iusticie nunc remis-
sione clemencie subditorum facit ar-
moniam. Hic autem cum tam tucius est
cordas remittere quam extendere. Remissa
namque peritiam artificum exigitur et debitum
soni reddit gratiam, que autem semel
rupta est nullo artificio reparatur. Proverbiorum
20 misericordia et veritas custodiunt regem
et roboratur clemencia thronus eius.
Primus autem sic populus declarat Augustinus
libro de civitate dei capitulo 20. Populus est cetus iure
consensus et utilitate communione sociatus, ut
alibi quem eadem diffinit populus sic:
populus est cetus multitudinis racionalis
rerum quas diligit concordi communione
sociatus. Et respublica est res populi quam
eidem. Sic autem res publica ex tribus
constat: ex superioribus, medijs et in-
ferioribus. Unde Augustinus recitatus verba
Scipionis dicit quod que est armonia in cantu
ea est concordia in civitate. Unde sicut ex

distinctis sonis in fidibus ac tibijs
cantorum concentus efficitur, ita ex sum-
mis infimis ac medijs interiectis
ordinibus concordia constituitur civitatis.
Rex ergo sapiens populi est stabilimentum,
quod secundum Platonem regula non fallit si
vel contingeret esse philosophos reges vel
philosophari. Populus enim sicut admodum
aque, que omni impetu vel impulsu
acta agitatur. Apoc. 22 [?]. Aque quas vidis-
ti populi multi. Sic rex sapiens est stabi-
limentum populi, per bonas regit leges
et iusta imperia et rigore iusticie sed
multo magis remissione clemencie.
Unde Seneca de clemencia libro 1 capitulo 11.
Nullum clemencia ex omnibus magis
quam regem decet. Et infra: presidia vi-
tam valere ad mansuetudinem [?] et capitulo 3 [?] predicta:
sunt crudelitas bellum est; clemencia
in quacunque domum pervenit eam feli-
cem et tranquillam prestabit. Et infra
capitulo 2. Sic deos placabiles et eam de-
tam potestatem non statim fulminibus perse-
quitur, quanto equius est hominem hominibus
prepositum miti animo exercere imperium. Un-
de Valerius de Alexandro libro 7 capitulo 1 dicit Al-
exander [?] ut infinita gloriam bellica
virtus, ita principatum amore clemencie
meruit. Ponit autem Seneca notabile
exemplum contra reges excessivo rigore
utentes, qui sine ira morte puniunt
omnes qui eos offendunt et estimant
se per hanc multitudinem [?] securitatem et augere,
quam periculum et multiplicant hostes
suos. Quemadmodum ad pascua [?] arbo-
res plurimis ramis repullulant
et multa satorum genera ut densior
resurgant rescinduntur, ita regia cru-
delitas auget inimicorum numerum tol-
lendo parentes, liberi liberaque eorum qui
interfecti sunt et propinqui et amici in lo-
cum singulorum succedunt. Et ideo

occidendo unum hostem efficiatur deterior
Unde secundum Senecam reges debent esse
medici, et non minus turpia sunt
regi multa supplicia quam medico mul-
ta funera. Et ideo convenit dicere metrice
sic: Sit piger ad penas princeps
ad premia velox. Et doleat quociens
cogitur esse ferox. Unde Seneca li.
de clementia c. 8. Optime deos ex-
emplo principis conversari ut se talem civibus
qualem deos velit. Sic etiam
Eneas docuit Anchises pater suus
sicut recitat Virgilius 6 li. Et augustinus
illud idem allegat 5 de civi. dei c.
12. Tu regere imperio populos romane me-
mento. Hee tibi erunt artes, pacisque impo-
nere mores. Parcere subiectis et de-
bellare superbos. Hinc est quod dicitur
8 ethicorum. Quod principatus comparatur regis
ad subditos et patris ad filios et
pastoris ad oves. Rex ergo sapiens
stabilimentum populi. Patent ergo duo
sapientia verum quod ipsa rempublicam bene
regit sanis consiliis et iustis imperiis
Quantum ad primum dicitur quod multitudo sapien-
tium sanitas orbis est. Et quantum ad
2 dicitur quod rex sapiens populi stabili-
mentum est. Quia ergo tot bona per sapientiam
conferuntur multo ad principes magis pertinet
[illegible] ita dicitur. Ergo accipite
disciplinam per sermones meos et pro-
derit vobis etc. Capitulum septimum lc 81

Sum quidem et ego mor-
talis homo similis ho-
minibus ex genere terreno
illius qui prior factus est.
Postquam supra in precedentibus declara-
vit doctrinaliter quod possibile est homines
sapientiam acquirere nunc restat idem
experimentaliter declarare in se ipso. Unde
Salomon in hoc capitulo inducat exemplum de se
ipso ut intuentes quod ipse quamvis mortalis
homo existens sapientiam attigit nullus de-

speret qui consilio suo velit se disponere
sapientiam valeat impetrare. Et dividitur
istud capitulum primo in tres partes secundum
quod tres dispositiones quibus ipse fatetur
fuisse quarum alia precedit sapientiam
acquirendam alia subsequitur sapientiam ac-
quisitam. Primo ergo ponit humiliationem sapientiam
precedentem, 2o deprecationem sapientiam deposcen-
tem, 3o affectionem sapientiam extollentem
4o gratiarum actionem sapientiam recognoscentem
et quibus ponit quandam commendationem
sapientiam describentem. 2a pars ibi propter hoc op-
tavi. 3a ibi Et proposui illam. 4a ibi Michi
autem dedit deus. Et quinta ibi Est
in illa spiritus intelligentie. Primo ergo dicit ipse
fuisse quandam humiliationem per considerationem
proprie fragilitatis. Quamvis considerationem magis
disponit homines ad sapientiam consideranti ergo
recognoscit propria fragilitate ad humiliationem
propriam conferentem ad eam videlicet. Et secundum hoc

ad suie conditionis corruptibi-
considerationem ad sue conceptionis abhominabili- tatem
ad sue eductionis lacrimabi-

litatem dividitur in tres partes. 2a pars ibi
Et in ventre. 3a ibi et ego natus. Primo
ergo considerans Salomon semetipsum recognos-
cit humiliter sue conditionis corruptibilitatem dicens Sum quidem et ego
mortalis homo. Inquantum considerare debet
tres proprietates superbie quibus omnes com-

negligentia
differentia — fragili-
apparentia — singulari- tatis — comprobi-
generosi-

liguntur considerare perfecte quales sint et
ab aliis differentes singulariter et volunt.
Et multa loquuntur, quoniam se esse finguntur.
Iste vero contra hec tria confitetur infirmitatem
confitetur conformitatem, et diffitetur gene-
rositatem. Confitetur infirmitatem cum dicit Sum
quidem et ego mortalis homo. Confitetur conformita-
tem cum dicit similis hominibus. Diffitetur generosi-
tatem cum subiungit Et ex genere terreno illius

multa supplicia sunt expiranda regi etc.

Ergo Dum quidem et ego mortalis homo
Adhuc est principium superbie prudencia de
morte Unde Ieronimus ad heliodorum Ista
tedium nobis est omnes sapientum vitam
meditacionem esse mortis paucam tam
sit quam sequeter hec attendit Narrat
enim de pavone quod pennas suas con
siderans pulchritudinem glatur et gau
det sed statim videns turpitudinem pe
dum suorum decadit et ucaudatur Sic
quidam prudens cum gracias sibi datas at
tendit quibus volat ad opera virtutum
et commendabilis apparet in aere
et in conspectu omnium finem suum cogitet
esse futurum et non solum miseros set pi
culosum et durum et sic superbiam po
terit euitare Ista principium superbie
est ignorancia nec homo nunquam de sciencia
glatur nisi in eo aliqualis ignorancia dicitur
Unde Bernardus super cantica sermone 21. De
ignorancia tua venit in te superbia
sic cum superbia pertinet ignorancia tui tu
meliorem quam sis decepta et decep
trix tua cogitacio te esse mentitur
Hec quippe est superbia hec inicium omnis
peccati tu maior es in oculis tuis quam
apud deum Et infra Non est periculum quan
tumcumque te humilies quantumcumque te re
putes minorem quam sis Est autem gran
de malum horrendum quod periculum
si vel modicum plus te extollas si
vel uni in cogitacione tua te preferas
quem forte deus parem tibi iudicat
aut eciam superiorem et ideo signanter dicit
Dum quidem et ego mortalis homo Impro
mis est homo qui vivet et non vide
bit mortem Omnium cum hec devote con
siderat nichil mundani honoris po
derat vel acceptat Unde bernardus in
quodam sermone exponens id Ecclesiastici 7. Me
morare novissima tua et in eternum
non peccabis Dicit sic Mortis horrorem
iudicium tremendum ignem ardentem

ichenne mentem ab oculis cordis
tui elongam velut et nunquam parcias
cogita peregrinacionis tue miseriam
recogita annos tuos in amaritudine
anime tue et cogita vite huius precu
la cogita fragilitatem corporis et in hiis
cogitacionibus si perseveraveris dicas et pa
rum securus quod dubium foris videbatur esse
molestum dum toto corde tuo intro
rem molestia occupaveris hec Bernardus
Hic ergo primo Salomon consistit in primi
tate contra primam superbie speciem que
est nesciencia vel ignorancia proprie fra
gilitatis cum dicit Dum quidem et ego mortalis homo
Secundo consistit conformitate cum dicit Si
milis hominibus et est contra secundam speciem
superbie que est dicta singularitas Sunt
enim multi ita superbi quod in omnibus vo
lunt singulares videri et hec est quarta
species arrogancie secundum Bedam in omelia
sic dicente Quatuor sunt species quibus
omnis tumor arrogancium demon
stratur Cum aut bonum a semetipsis
se habere estimant aut si datum de
super credunt pro primis se accepisse
meritis putant aut certe cum iactant
se habere quod non habent aut despectis
ceteris singulariter videri appetunt
habere quod habent Non erant ista tales
sicut fuerunt sancti apostoli qui divinos
honores sibi oblatos a simplicibus
renuerunt dicentes Et nos morta
les sumus similes vobis omnibus Actus
14 Tercio distitit una generositate
et hec est contra elacionem de parentibus
cum dicat Et ex genere terreno illius
qui prior factus est scilicet Ade cum enim
dicit ex genere terreno illius ostendit tam
cum qua nos de terra duxisse origi
nem Ecclesiastici 3 Omnis superbus cinis
et homo etc Narrat Machabeus

li. c epigrammate. 27 de quodam rege
qui invitavit et premisit in vase aliis
ministerium in mensam delutis. tum autem
a quodam familiari interrogaretur
cur illud faceret, rendit quod quamvis
tunc esset rex Siciliae fuit tamen fi-
lius cuiusdam figuli et ut haberet
memoriam cuius filius, ne esset [illegible]
[illegible] superbiret, ordinavit quod de vasis
fictilibus sibi luteis ministraretur. Vide-
bitur ergo poetam sic istam historiam sic
talibus tenuisse fuit anathocles
rege atque alia cum suis fere omis-
misse lutum, quem cum vidit rex
ego cum sim Siciliae rex figulo sum
genitore satus abacis [illegible] [illegible]
mensa scit et famuli luti de fonte
insula in qua fuit nata Sicilia for-
mabant. Anathocles fuit non
regis [illegible] salam [illegible] non
de dando forte suo tamen bene cit origi-
ne sui, sed de terra de qua formatus
est primus homo. Eccl. 33. Omnes homines
de solo et terra unde creatus est Adam.
et ysa. 46 Domine pater noster es tu nos
vero lutum et ye. 18 Sicut lutum in ma-
nu figuli sic vos in manu domus
[illegible] alter exponitur ista littera de cristo
sicut Ego quidem et ego mortalis homo. i. homo
potens mori in natura humana licet
immortalis in natura divina similis
hominibus in natura et passionibus natu-
ralibus. philippenses 2. Exinanivit
semetipsum formam servi accipiens
in similitudinem hominum factus et habitu
inventus ut homo. Ex quo tenes illud
[illegible] factus est secundum quod Ade prim-
o carne. 1 Cor. 15. Factus est primus
homo Adam in animam viventem novis-
simus Adam in animam viventem. Dubi-
tatio litteralis utrum in cristo fuit
necessitas moriendi et videtur quod sic
omne mortale moritur sed cristus

assumpsit corpus mortale ergo illud cor-
pus fuit necessario moriturum [illegible] ho-
celi et mundi ipsa fine ubi probat [illegible]
quod impossibile est aliquid corruptibile esse et-
ernum ergo omne corruptibile necessario corrumpetur
secundum Hebr. 4 Debuit per omnia fratribus assi-
milari ut misericors fieret et fidelis
pontifex ad deum ut repropiciaret de-
licta populi sed in aliis hominibus
est necessitas moriendi ergo in cristo fuit
secundum Cristus assumpsit secundum Dam. li. 3.
omnes naturales et indetractabiles
passiones dicuntur autem naturales passio-
nes que universaliter consequuntur naturam humanam
indetractabiles autem dicuntur quia de-
fectum gratie non important sed necessitas
moriendi non importat defectum gratie ergo
et cetera. Ad oppositum si in cristo fuit neces-
sitas moriendi ergo impossibile fuisset
quod non fuisset mortuus, quod est falsum quia
[illegible] quod quodcumque determinatum est
necesse est ipsum mori impossibile est quod moriatur.
Ad quoniam istam rendit magister
Sententiarum li. 3 d. 16 et tenet quod sic ut quod
cristus assumpsit voluntate necessitatem
moriendi et patiendi. Sanctus autem
thomas 3. parte summe q. 14 articulo 2 et
in scriptis super tertium sententiarum d. 16 articulo 2
dicit quod in cristo fuit necessitas naturalis
ad moriendum ex principiis intrinsecis na-
turae humanae licet per naturam divinam potuit se pre-
servasse a morte. Unde prius cum sit
simpliciter concedimus quod mortuus est, ita
concedere possumus simpliciter quod necessitatem
habuit moriendi. Sed quia iste videtur sin-
gularis necessitas moriendi et impossibi-
litas sic vivendi ideo hic supponitis me-
lius videtur dicendum quod cristus non assumpsit
necessitatem moriendi quia absolute conceden-
dum est quod possibile fuisset eum non fuisse
mortuum et sic dicendum est quod in illo
homine sed necessitas moriendi quod abso-

De rege qui fecit sibi ministrari in vasis luteis

Utrum in cristo fuit necessitas moriendi

lute concederet, sed quod omnem hominem potest
deus conservare vivente in perpetuum. Conside-
ratio tamen istorum doctorum ac etiam aliorum
est dicere quod Christus habuit necessitatem moriendi
si aliunde non preservaretur et sic Christus
accepit naturam corruptibilem quod nisi
corrupta fuisset mortua vel aliunde
preservata fuisset a morte, unde non
sequitur in isto est necessitas moriendi
vel aliunde preservetur. Ergo in isto est necessi-
tas moriendi sic manifestum. Unde
doctores illi concesserunt unam cathe-
goricam et tamen intelligebant per eam
unam ypotheticam. Christus secundum hoc
necessario mortuus fuisset si non fuisset
predictam ante preservatus. Unde licet [illegible]
ab intencione sed ab illorum verbis rece-
dendo. Ad primum in oppositum cum arguitur
quod omne mortale de necessitate mori-
etur et omne quod sunt mortale sunt
de necessitate moriturum. Dico est negan-
do tales et similiter ista omne compos-
tum ex contrariis de necessitate corrumpetur
et omnes consimiles. Ad est quod possibile
est quod deo volente quod est corruptibile et
compositum ex contrariis in perpetuum conservetur.
Ad racionem autem quando dicit in principio secundo ergo
in tali isto negare sic multis aliis
que fide attingitur. Ad manifestum est cum
quod corpora humana caderent saltem prima
naturam aliquorum inhabitant, primum fidem in-
perpetuum post primum. Ad racionem quando dicit
apostolus quod debuit fructibus alimentari pro
omnia componentes est hoc pro omnia ut
sic rebus distributis accomoda
pro omnibus que cum decebant et in esse sa-
lutis expediebant; alias fuisset
in eo peccatum saltem originale et igno-
rancia et difficultas ad faciendum
bonum. Similiter cum dicitur quod in aliis
hominibus est necessitas moriendi, hec
neganda est ut dictum est. Ad dictum
cum arguitur de Adam quod necessitas

moriendi est una de passionibus
naturalibus communibus tota natura non in specia-
libus defectibus gratie. Ergo Christus illam
assumpsit. Nego antecedens quia necessitas mo-
riendi non competit alicui rei quia talem
rem deus non posset in perpetuum conser-
vare quod videtur omnino sic potest de-
rogare quia non asserit maior res quam
deus posset perpetuare unam rem corrup-
tibilem plus quam aliam. Ergo vel quamli-
bet perpetuare vel nullam etc. lc. 88

At inventis miris figuratus
sum cum decem mensium tempore
coagulatus sum in figuram
et ex semine hominis et delecta-
mento sompni convenientes. Pos-
quam spiritus sanctus induxit racionem ad
conceptum scriptum Christum ad sue con-
dicionis corruptibilitatem, hic inducat
eundem per spacium consistendo sue concepcionis
abhominabilitatem et hic ad speciem huius
racionem. Tangit autem circa concepcionem
humanam quatuor circumstancias solum spiritus sanctus

Illos in quali
forme debili
tempus quanti
materie fedi
Dicit infirmi
— talem

Illos qualiter
tangit cum dicat
et inventis mi...
non in talamis in
paradiso non in

igne non in aere non in auro non in ar-
gento sed in infectis tuguriis in tempore tabernaculis in absconsis sterquiliniis con-
cipitur miser homo. Lc. 11. Quando ignis
quasi via spiritus et quam racione
comprimitur, considera in infecto pugnacium s-
nesis opus dei quod fabricator est.
In isto loco turpi figuratus sum. Quod non
sol non luna non gemma sed cum infirma
natura (?) 26. Spiritus quidem promptus est, caro vero
et Ioh. 6. Spiritus est qui vivificat,
caro non prodest quicquam. Circa forme
debilitatem tempus quantitatem tangit
cum subdit decem mensium nec fedit(?)

Quia xpus (?) cum concepcione hominis

te eius dicitur coagulatus sit in sanguine ex
semine hominis. vite infirmitate eius dicitur
et delenire delectamentis sompni conve
nientibus. Cum enim vita in sompnum et vi
gilias dividitur sompnus similior videtur
esse morti quam vite. Decem igitur mensium
tempore. ¶ Notandum est primo distinctione q. de animalibus
c. 1 quod omnia animalia habent unum certum
terminum pariendi preter hominem. solus autem ho-
mo habet diversos terminos pariendi. Nam quidam
pariuntur mense septimo et quidam ut communiter
mense nono et quidam in mense decimo,
et quidam in mense 8. Qui autem nas
cuntur cum septimo mense moriuntur. Qui vero
nascuntur in octavo vel in principio noni, nisi fa
tum moriuntur sicut dicit Willelmus de moti
bus exponens Macrobium super sompnum
Scipionis. Quod autem loquitur de septimo et
nono mense sit prius. Dicit ibi dicat
Macrobius et doctor. ¶ Rabanus autem dicit
in glosa quod qui nascuntur in decimo mense
perfectiores et magis utiles et sa
niores dicuntur esse. Unde videtur quod
decem menses debent hic accipi pro
nodochien ut sint novem completi et
ad de decimo. ¶ Dicit enim eis nasci videtur
qui optime concepti nascuntur. ¶ Dicit enim Cris
tus natus est post novem menses et
sex dies. Unde a die conceptionis
Cristi que est octava kalendas
marcii in qua est dies mortis fuit
usque ad octavas kalendas Januarii quo
natus est compleverunt 276 dies sicut
dicit Augustinus doctor de 83 questionibus q.
76 ubi exponens illud Johannis 11 46 an
nis edificatum est templum hoc et in
tribus diebus excitabis illud. ¶ Dicit illo
quod hec formacio corporis Cristi fuit per
fecta in primo instanti sue conceptionis
quantum ad omnia lineamenta membrorum
sed quantum ad debitam corporis quantitatem
perficiebatur successive sicut corpora puer
orum augmentatur. a qua figuracione

usque ad partus maturitatem. ¶ perficiuntur autem
corpora humana que concepta fuerint
in mundo. in primis sex diebus conceptus cor
poris humani habet quasi similitudinem lactis.
novem vero sequentibus diebus convertitur quasi in
sanguinem. Duodecim inde diebus solidatur
in carnem. Decem et octo diebus respon
sis formatur usque ad perfecta lineamenta
corporis humani. De ista forma Augus
tinus sic tales versus. ¶ Sex in lacte
dies tres sunt in sanguine terni. Bis seni car
nem ter seni membra figurant. Collec
tio ergo 6. 12. 18. in unum numerum surgunt
45 cui additus fuerit 46. ergo ac
primum senarium qui fuit primus numerus
termini ubi quasi semen erat quasi lac et 46
dies qui est ultimus et duos unum
in alterum fiunt dies 276. dividendo ergo
tot dies in menses et dando cuilibet men
si 30 dies sunt novem menses et tot
dies. ergo tot annis dicitur templum edi
ficatum quot dies fuerunt in perfectione
corporis Cristi. quia ab octavis kalendis apri
lis quando Cristus fuit conceptus usque ad
octavas kalendas januarii sunt dies 276
qui ~~sunt dies in quibus Cristus~~ surgunt
ex senario ducto in 46. ¶ Ista moda
litate beati Augustini quod videtur obscura sic in
telligo. accipio primos dies conceptionis
sex. et illum numerum duco in 46. et sic
surgunt 276. qui sunt dies in quibus
Cristus fuit in utero matris beate Virginis
Marie. Benedictus fructus ventris tui. Se
dus videtur sequi unum quod numquam fuit
ita parvus aliquis puer sicut Cristus
fuit. quia embrio in matrice primo vivit
vita animalis quam vita hominis. primo distinctione
q. de animalibus. ¶ 2o quod numquam fuit aliquis puer
ita diu in utero matris sicut Cristus fuit
nec esset monstrose natus ut nisi solent
ut in excedunt. ergo templum divina corporis
in 46 diebus attingit quantitatem talem
in qua in aliis embrionibus fit figuratio
infra tot diebus obstructam dicitur quod

anno fuit templum male constructum multo
melius posset dici quod in tot senariis diebus
significaretur corpus cristi quot annis est
edificatum templum quod in 216 diebus que
sunt quadragesies sexies sex ut per pre-
dispositionem. Sed contra argumentum quod 3
reg. c. 6 dicitur Salomon edificavit domum dni
septem annis. Ad quod dicendum quod supra respon-
sum est quod dictum iudeorum non videtur de tem-
plo salomonis quod destructum fuit per nabuchodonosor
sed de templo reedificato per zorobabel post
reditum de captivitate babilonis cuius e-
dificatio impugnationibus inimicorum multum
dilata et impedita fuit quod usque ad
46 annum non potuit consummari. Aliter
videtur secundum Aug. quod intelligitur de
templo salomonis quod computando a tempore quo da-
vid incepit preparare materiam templi propter
quod sibi hoc consuluerat Nathan propheta ut
habetur 2 reg. 7 usque ad consummationem templi
perfectam per salomonem fluxerunt anni 46.

Ipse item advertendum circa tempus a concep-
tione humana usque ad partum quod decem
menses sufficiant quod Romulus qui ro-
mam condidit et kalendarium primus for-
mavit constituit annum solum tamen decem
mensibus eo quod in tanto tempore potest mulier
concipere et parere. Similiter etiam fuit in lege
statutum apud romanos quod mulier mortuo
marito per decem menses manet vidua
et deplet luctibusque vidualibus maiori-
um ut si forte de viro concepisset
pareret ei filium ut pateret cuius filius
esset. Et fuit lex ista multum honesta
et racionalis. Ista tradit Ovidius de
fastis li. 1 versus principium ita dicens versus
Tempora digereret cum conditor urbis in
anno Constituit menses esse bis quin-
que suos. Scilicet arma magis quam sidera
romule noras. Cura quam finitimos
vincere maior erat. Est tamen et racio
cesar que movit illum. Errorem suum
quo tueatur habet. Quod satis est utero

matris dum prodeat infans. Hoc anno
statuit temporis esse satis. Per totidem
menses a funere coniugis uxor Sus-
tinet et vidua tristia signa domo.
Macrobius tamen super sompnium scipionis po-
nit duos terminos natales humane vi-
te septimum mensem et nonum mensem. Hu-
manus tamen partus frequentiore usu na-
ture mensium certa numeris modulatio-
ne constituitur sed ratio sub asserta numeri mul-
tiplicatione procedens et septem menses
complet usurpari. Intendit autem asse-
rere rationem partus in septimo mense pro na-
tura senarii assertam quod vocat quasi de
senario in passu illo tractat per totum.
Unde summus in ratione sub asserta numeri
i. senarii quod assumi i. vocavi ad
me ut de illo tractare multa plura
procedens in septem menses complet usur-
pari. Dicit autem illa nativitas usur-
pata quod valentior et magis conveni-
ens natalis quemiens in nono
mense. Et huic concordat scriptura 2
mach. 7 Fili mi miserere mei que
te in utero meo novem menses portavi
et lac trimis dedi et alui et pro-
duxi in septem fratrum adiumentum
fratribus mestis. Dicit macrobius quod om-
nium duos sunt primi cubi quod pri-
mus paris scilicet binarii cubus est octo
et primus numerus imparis scilicet ternarii cu-
bus est 27. Impar ut cubus est mas-
culus par ut femina. Iungitur ergo pri-
mas et femina et 27 et 8 et fi-
erunt 35 tamquam fetu intus matris
multiplicatio quo fetu per sex et efficiunt
210 quotiens dies septem menses
complet dando cuilibet mensi 30 dies.
Et iste dicit macrobius quod ratio numeri mul-
tiplicis senarii procedens prima com-
plet maturitatem partus humani. Sed
conceptus docet regula per quam scie-

De tempore conceptionis humane usque partum non

Nativitas in nono mense et convenientior quam in 7o

potest an plures citius vel tardius nasci debeat. Et ideo mensem accipiendo pro primis
dies in quibus fetus incipit se movere et
computando tempus a conceptione usque
tunc et duplicando illud addendo tunc ad
illud et tunc tunc nascetur. Unde dies
qui motum precedunt triplicati perti
gunt ad diem nativitatis. Unde si puer
incipit se movere 70 die nascetur
in septimo mense quia triplicatio 70 dierum
septem menses adimplet. Si enim 90
die incipit se movere in nono mense
nascetur quia ter 90 dies efficiunt
novem menses. Dicit ergo Salomon Decem
mensium tempore coagulatus sum in sanguine
hominis. Job 10 Nonne sicut lac mulsisti
me et sicut caseum me coagulasti. Ca
git ergo expresse me fecunditate. Et sicut
Rabanus hic dicit in glossa utrumque fecun
dum. Ut enim dicunt physici semen
viri candidum est et semen mulieris
sanguinolentum quorum commixtione
certis spaciis corpus formatur donec
anima viva veniat ad perfectum. Ex semine hominis
17 de animalibus dicit quod mulier habet natu
ram prebendi passivi in generatione prolis
et vir administrat materiam de qua vir
formativa consistit in semine viri
formatur corpus prolis ita quod semen
viri nullomodo est materia corporis prolis
sed materia quam dat mulier ad quam se habet
semen viri sicut artifex ad lignum et
sicut manus figuli ad ollam et sicut
coagulum se habet ad lac. Et hoc videtur
esse quod dicit hic Salomon Coagulatus
sum in sanguine id est in materia data a matre
ex semine hominis id est ex materia data quantum
ad productionem activam quod tamen fortia
quedam ipsum spermosa spermatis huma
ni. Et delectamento sompni conveniens.
Queritur autem circa illud quod 4 de animalibus
c. 1 Utrum vigilia conceptus nati in
prima creatione an sompnus. Et videtur
quod sompnus quia mutatio que habet fieri de

esse ad non esse debet fieri per medium. Sompnus
autem videtur esse medium inter vivere
et non vivere quia vita est in vigilia
illa tamen quiescit quia in prima creatione
in embrione non est nisi sompnus quia em-
brio primus vivit vita arborum et post
ea vita animalis et tunc est sompnus in per
fecte. Unde multa pueri qui prius dor
miunt propter consuetudinem dormiendi
in matrice. De ipsa vilitate hominis Bernardus
in meditationibus suis. Attende inquit
homo quid fuisti ante ortum, quid es ab
ortu usque ad occasum atque quid eris
post hanc vitam. Homo certe vilis fui
sti et vilissimo panno involutus
menstruali sanguine tunc es in utero matris
tunica tua fuit pellis secundina. Sic
indutus et ornatus venisti ad nos non
es memor quam vilis sit origo tua et cetera.

Et ego natus accepi Lectio 89
communem aerem et similiter de
cidi in factam terram. Et primam
vocem similem omnibus plorans emisi
et involumentis nutritus sum et curis
magnis. Nemo enim ex regibus aliud
habuit nativitatis initium. Unus ergo introit
itus est omnibus ad vitam et similis
exitus. Declarata universali conditione
hominis quantum ad eius mortalitatem et
abhominabile eius conceptionem propter miseriam et
loci feditatem. Hic ulterius prosequitur Salomon
in hac parte de hominis lacrimabili educa-
tione post ortum matris. Et circa hoc facit
duo primo enarrat nostram humanam fragi
litatem. 2o assignat causam de fragi
litatis continuatione. 2a pars ibi Nemo enim
ex regibus. Circa primum duo facit. Primo fa
tetur se habuisse inchoationem dolorosam
2o fatetur se habuisse educationem curiosam
ibi Et involumentis. Quantum ad primum
dicit tamen Ita fatetur Salomon in suo ortu
fuisse miserabilem propter tria. Caruit enim
sui curam prudentie. Caruit suavis potestate
et omni delicias voluntate. Caruit

pmus similiter affectate qr nudus na
tus nichil secum attulit in hunc mundum
et ideo dt **Et ego natus accepi aerem**
aerem q d non tm meum afflatum de
aere unde posse respirare s usu celesti
omnis tamen ex hominibus in
aspirari neque ego aere terra s terram
accepi nec pro me terram singulariter s
cum omnibus equaliter **Et similiter decedi**
in factam terram q d certe cum carnis omnium
virium potestate quia nec veni in mun
dum volans nec ambulans nec no
bilis navigans nec equitans s sum
quasi quandam fortitudine decedi de v
tero matris mee receptus per manus
aliorum reclinatus sum ad terram lig
nis incedite tymedate terra me
sustentavit terra ubi a sita sunt ante
et non appetit me de novo **Et prima**
vocem emisi plorans similem omnibus q d
certe cum carnis delicias iocunditate
quia prima vox quam emisi in mundum fuit
vox ploratus et ululatus et fletus
Et non solum ego hoc feci quia sic dicit
clamat in mundum veniens quia dicit
clamat e vel a quotiens nascitur
ab eva si sunt masculi garriunt de
primo patre adam et ideo clamant a
si sunt femine garriunt de sua matre
et ideo clamant e quia propter eius pec
catum cum pena et dolore sic in mundo
victum **Ideo narrat beatus Augusti**
nus de civitate dei infirmorum quod quidam
philosophi fuerunt qui in nativitate puerorum
flebant lamentabantur et plange
bant et in morte hominum letabantur
et gaudebant **Et Christus resusci**
tans lazarum ad vitam istam morbi et
misera flevisse legitur Iohannes 11 illa
cruciatus et cristus ... nonis quod iris
tus invenitur quater flevisse videlicet
in infantia in resuscitatione la
zari super civitatem Luce 19 et in cruce

Hebreorum 5 cum clamore valido et lacri
mis offerens exauditus est pro sua reveren
tia ut se verum hominem ostenderet ut la
crimas magis affectuosas redderet e
misit editiones ipsum amore accen
deret Super lazarum ut exhiberet eos
sionem humanitatis ut daret signum ibi
caritatis ut compateret amico quem revo
cabatur ad statum mundane calami
tatis Super civitatem ut doctrinam
quam docebat per presentibus exponi
exprimeret et ut se fonte pietatis o
tenderet ut tyrannide persecutorum s
ostenderet In cruce ut acerbitate inti
sue exprimeret ut nos ad sui compassi
onem excitaret ut preces ad misericor
diam humanas pro nobis faceret **Et ideo bi**
dit **Omnium prima vocem similem omnibus emisi**
Prima enim vox humana et ultima e
ploratus et gemitus quia extrema
gaudii luctus occupat sicut se et
ideo convenienter quod medium conve
niat cum extremis dum in hac valle
lacrimarum moramur **Propterea Aspexit**
in corpus suis dispositum in vallem lacrimarum
Dicitur enim de quodam viro sicut na
rrat Soliny de mirabilibus mundi
libro 2 c 8 Nascentium vox prima va
gitus est in letitia cum sensus differtur
in 40 diem **solus autem zarosteri**
eadem hora qua natus est risisse legi
tur hic in una bonum portendebat futu
rum sunt victor artium magica
rum que armis aulius crassus que
bella pertinacia rapuerunt mundus res
Et idem agelaus cognominatus fr
solinum ibidem quiecerit Sic quod
puer recenter natus qui in penam
peccati originalis pro eo dicens diffe
signa letitie et iocunditatis ac si dicit
Certe cum ligittur pro sui et in per ca
uis mea / multum honabile

q(uod) no(n) armati p(er) 40 dies p(ro)cessimus et
a nobis signa letici(e) elongent(ur) q(uia) p(ec)ca
ta accidentalia et mortalia ultra co
nsuevimus. Deut. 9. Iacui coram d(omi)no
40 diebus et 40 noctibus quibus cum
suppliciter deprecabar. dixit moyses
filius ephr. p(ro)p(ter) igit(ur) q(uod) multo dat(ur)
se fatetur magnaliorum fuisse dolosa
2o fatetur se fuisse educatorum cuius
fi(li)i et q(ua)ntu(m) ad hoc d(icitu)r Rec(or)dare insolu
ntatis nutrit(ur) fui et cum magnis
ulta (con)pleto inundo berissime cum uis
tati sollicitudine indiget educa
cionis ulla affectione fetus ca ibecal
litatis sit ho qui n(on) incede(re) n(e)c co(m)e
de(re) p(otest) se monet n(e)c videt(ur) ullu(m) se(r)vi
cium inuenctu(m) affre. Et ideo n(on) ē q(ui)
ipaus ponat(ur) et inolutum Illud n
nutricis infantem panis inolutu(m)
Unde hug. de dasolicon li. i. c. ipsi
uestimenti pius adueit q(uo)ddam
q(uod) singula aq(ue) nascatur p(ro) ea q(uo)d
habeant munimenta quib(us) n(atu)ram
sua ab incomodis defendunt. Cor
tex ambit arborem. penna tegit vo
lucrem. piscem squama operit. lana
ovem induit. pilus iumenta ues
tit et concha testudine claudit
non tam sine cum forti e(st) q(uia) tam sing(u)la
ciarum n(on) sine arma h(ab)ent secu(m)
nata solus ho inermis nascitur
et nudus. Oportuit enim ut illius qui
p(ro)uide(re) n(on) nesciunt ea (com)pleret homi
uit ex hoc maior copiendi occasio
praeretur cum illa que ceteris nalie
data sunt (com)paratione b(e)ne conueniret
De ca(r)de malo q(ue)re d(omi)n(u)s sup(er) aut
a c dat(ur)? quare inter alia aialia
sola ho nascitur inermis et despe
otique ceteras sensibile armatam
et munita creavit deus. alios ve
loci pede equi. alios unguibus a
lios pennis alios cornibus. homin(em)

sic disposuit ut virtus sua sit ipse
deus. et i(n) eo q(uo)d infirmiorem cum fecit
in seipso fortiorem voluit esse i(n) deo
ut necessitate infirmitatis coactus sit n(e)c(essa)rium
h(ab)eat d(omi)n(u)m suum requirere. Dt. glo(sa) Sa
lomonis Inuolutus nutritus sum et i(n) curis
mag(nis). q(uasi) d(iceret) q(uia) nudus Job. i. Nudus
egressus sum de utero m(at)ris mee nudus
reuertar illuc. et i(n) curis magnis q(uia) p(rop)t(er)
ea et inbecillis de p(ro)p(ri)a et sollici
tudine nutritus. ¶ Cum plorat(ur) dt Innocen(tius)
de uilitate co(n)dicionis humane. Concipit
nutritur cum infirmitate et fetore. parit
cum t(ri)stitia et dolore. nutrit cum an
gustia et labore. custodit cum instan
cia et timore. ¶ Sed originale medi
tate docet bulls esse (con)siderandam
sequentem. ¶ 2o de (con)sideratione scilicet
ad eugenium sic. Consulo (con)sideres
maxime q(uo)d es homo vg q(uo)d et natus
es n(on) nunc q(uo)d natus s(is) et qualiter natus
attendas. Unde inudu(m) (con)sideres quo
dus egressus es de utero m(at)ris tue co(n)
siderantiq(ue) quis sis. Videbit ē homo q(ui)
et pauper et miser et miserabilis homo
doleo q(uo)d ho sit erubesce q(uo)d nudus
sit plorans q(uo)d natus sit murmurans q(uo)d
sit ho natus ad laborem n(on) ad honorem
homo natus de muliere et abh(in)c cum
reatu. breui vivens tempore repletur multis
miseriis. et (com)p(ro)pterea cum pleburet ue
cuendo mulias et multiplicabus quia
miseris corporis. miseris cordis. mise
ris cum dormit. miseris cum vigilat
miseris quocumq(ue) se vertat. ¶ Enarra
ta ho humane natiuitatis fragilitate
(con)sequenter salomon de cunsorte fragilitatis
(con)mitate. et d(icit) sic. Nemo enim ex regi
bus aliud habuit natiuitatis q(uasi) d(iceret) q(ua)m
tumq(ue) refulgeant ornamentis
vestium et armorum insignis militum
et munimentis fortium tales fuit
eorum initium. Unde bul. i. (con)s(ideratione) p(ri)mos

de passione dñi ꝯtinue inquit fr̃ omnes
et totos filios ade a die exitus de
ventre matris eorum usque in diem se-
pulture in matrem omnium corporibus ge-
neramur in tenebris ꝯfovemur in
doloribus parimur ante exitum mi-
seras cruciamus matres in exitu more
vipperarum laceramus mirum quod non ipsi per-
laceramur prima voce ploracionis
ordimur luto quidem utpote val-
le ploracionis ingressi ubi malicie
plenum sapiencie modicum ubi vicia
sicut per [illegible] ubi lubrica opera tene-
bris et obsessa [illegible] laqueis
peccati ubi felicitatis [illegible] ubi ipsi
affliguntur ubi tamen vanitas et af-
flictio spiritus est. Nec enim ex regibus
aliud habent nativitatis initium. Et ideo sa-
lus concluditur. Unus ergo introitus
est omnibus ad vitam et similis exitus.
Dicitur enim fecit aliqua differencia que
apparet in ingressu et egressu nobilium
eorumque sunt reges et principes quia de
eis est [illegible] quibusdam sicut
de [illegible] narravi ergo unus est
introitus ad vitam et similis nativitas
omnibus et similis exitus. Et [illegible]
a [illegible] esset [illegible]. Et ideo
dicatur [illegible] Mors [illegible] serme
mors sceptra ligonibus equat dis-
similes simili condicione trahit
pauperes et reges omnibus lex mori-
endi datur [illegible]
ta legis. Et ideo [illegible] allorum [illegible]
[illegible] in meditacionibus suis dicit. Quid
superbis pulvis et cinis cuius con-
ceptus culpa nasci miseria vivere
pena mori angustia. Quid extol-
lis terra preciosis rebus impinguas et
adornas quam post paucos dies
vermes devoraturi sunt in sepul-
chro. Animam vero tuam non ornas bo-
nis operibus quam deo et angelis

eius presentanda est in celo. Et infra
In summus sane labor obmittere
curam cordis et carnis pagere
in dispendiis impinguare et fulcire
caducum presentem et paulo post
escam vermium [illegible] dubitatur
Propter hoc. Lectio ergo
optavi et datus est michi
sensus et invocavi et ve-
nit in me spiritus sapiencie et preposui illam
regnis et sedibus et divicias
nichil esse duxi in comparacione illius
Hec est secunda pars capituli quod ipsum
capitulum divisum fuit in quatuor partes quarum
[illegible] Salomon
declarat primum quod ad sapienciam acqui-
rendam requiritur [illegible] sapienciam
[illegible] exequitur e-
narrando 2m quod ad sapiencie acqui-
sicionem requiritur [illegible] sapienciam
[illegible]. Et in lectione [illegible] fuit
quod primo ostendit qualiter sapiencia ha-
benda [illegible] 2o [illegible]
tum ad sapienciam [illegible]
batur [illegible]. Et preposui illam et in-
cipit ibi 3a pars [illegible]
rando qualiter sapiencia [illegible] de-
[illegible]. Optavi et datus
est michi sensus quia consideravi carnis
corruptibilitatem mundi [illegible] statum
[illegible] vanitatem et vidi quod nichil
de eis fuit optabile [illegible]
bile [illegible] quamvis
[illegible] sollicitatur
[illegible] miseria [illegible] videlicet
[illegible] pluritate [illegible]
[illegible] resolutionem sicut fuit de-
claratum supra et ideo [illegible] animam
meam esse immortalem ne posse par-
ticeps fieri [illegible] temporalis
et caduce [illegible]. Optavi et op-
tavi et datus est michi sensus ad cog-
noscendum [illegible] meum et ei [illegible]

leges suas serviendum. Optavi inquit
et datus est michi sensus. Sicut quidam urbis inspe-
dargunt iactanciam superborum quorum a- Sicut
liqui dicunt se adeptos sapientiam per natura-
le ingenium aliqui per industriam et
studium. iste vero humiliter dicit se non acce-
pisse sed per graciam recepisse. Datus est mihi in-
quit sensus. 1 Cor 4 Quid habes quod non
accepisti. si autem accepisti quid gloriaris
quasi non acceperis. Et Iacobi 1 Si quis
vestrum indiget sapientia postulet a
deo qui omnibus dat affluenter et non
improperat. Et invocavi et venit in me
spiritus sapientie. i. instanter vocavi non so-
lum voce exteriori sed ex corde intrinseco.
Et invocavi ex parte mea instanter et nec-
gligenter [illegible] invocavi. et ve-
nit in me spiritus sapientie. ecce quasi finali-
ter spectatur gracie divine optatur et
desideratur invocatur et venit non insufficien-
ter in ipso sed sicut in vasis capabilibus cum vera
veritate. Hic ergo ostendit Salomon qualiter
sapientiam deputabat et dicit Et pre-
posui illam regnis et sedibus. Et est capitulum 10 primo pri-
ncipalis huius capituli qui dividitur in du-
as partes quarum prima narrat quod magis
deputabat sapientiam quam temporalia corpo-
ra. 2o quod magis quam bona corporalia
hominum interiora. Tunc secundo ibi Super salutem
et speciem dilexi eam. Capitulum primum in littera
lecta profert Salomon sapientiam quam est vera
dei cultus per fidem et caritatem cunctis
que nunc dantur maxime apprecianter vero
potencie | propter potenciam nota regna
honoribus | honores propter sedes Preposui
divicijs | inquit illa regnis et se-
dibus quid autem sit regnum docet
Aristoteles 8 ethicorum c 10 Distinguit enim
regnum in tres species politie principatus
vero regnum aristocratiam et timo-
cratiam. Est enim regnum monarchia
sive principatus unius quia vero una per-
sona principatur toti multitudini vir-

tuose. Aristocratia est principatus
plurium sed paucorum et virtuosorum. Timo-
cratia est principatus plurium et multorum
ubi una magna multitudo gubernat. De
istis principatibus secundum philosophum quod
optimus principatus est regnum ubi to-
tum regnum reducitur ad unum virtuosum
honestum et iustum. Hoc probat 2o metaphysice in
fine quia unus deus regit et guber-
nat totum mundum tamquam unum regnum
bene ordinatum et quietum quod dispositio
naturalis creature est talis qualis est op-
tima quod est bonum et unum quod est op-
timum quia tamen sua naturali dispositione
sed non sic est quod pluralitas principa-
tuum non est bona sicut non est bonum quod
essent multe familie in una domo
in tempore eodem et non civitates
ad invicem relinquitur ergo quod totum uni-
versum quasi unus principatus sive unum
regnum gubernatum ab uno guberna-
tore qui est primum movens et primum intel-
ligibile et primum bonum. Ideo concludit
Aristoteles sic entia nolunt male disponi.
Ymmo non est bona pluralitas principa-
tuum unus ergo princeps regnum ergo to-
cius universi est regnum dei in quo de-
us monarchice principatur de quo
regno dixit Christus Iohannis 18 regnum
meum non est hic quia dicitur regnum meum
sit hic non est malos cum non est hic i.
non sumit originem de hoc mundo. Et
ideo in littera est hic autem regnum
meum non est hic. 2a species politie
principatus est aristocratia in qua plu-
res virtuosi pauci tamen dominantur et
est minor principatus quam regnum. Et 3a
species est minus bona que vocatur timocra-
cia in qua magna multitudo non optimo-
rum sed mediocres dominatur. Sicut autem
ista tres principatus sunt boni licet non
equaliter ita cernuntur tres corrup-
ciones principandi que sunt non sunt
principatus politie quia transgressiones
et corrupciones eorundem. Nam

Regnum corrumpitur | tyrannidem
Aristocracia in | oligarchiam
Timocracia | democratiam

Primo ergo corrumpitur regnum in tyrannidem
quando de rege fit tirannus. Sicut in regno
dominatur unus, ita in tirannide. Et ideo reg-
num et tirannia videntur monarchie
species. Sed hec est differentia quia tyrannus in omnibus
intendit utilitatem propriam, rex vero
utilitatem subditorum. Et ideo sicut est opti-
mus principatus, ita tyrannus est pessima
et corruptio monarchie. Contrarie
in oppositis [illegible]. Regnum autem et ti-
rannia sunt contraria sicut rex et tirannus
moraliter quia malus rex fit tirannus. Se-
cunda autem species pollicie principatus que est
aristocracia est in qua pauci virtuosi
dominantur et corrumpitur in oligarchia
in qua pauci et viciosi dominantur qui
omnia bona civitatis attribuunt sibi
ipsis et amicis suis. Et non inten-
dunt bonum commune civitatis sed tantum bo-
num suum et amicorum suorum. Unde
dignitates et officia civitatis tri-
buunt tantum amicis suis et usur-
pant sibi ipsis. Tertia species pollicie prin-
cipatus que est timocracia in qua multi
boni mediocres tamen dominantur corrumpitur
in democratiam in qua multi non tamen
mediocres sed populares dominantur. Et is-
te corruptiones magis principaliter sed communiter
minus habent de bono. Aristocracia namque
intendunt bonum commune tam divitum
quam pauperum. Aristocracia est principa-
tus multitudinis collecte de utrisque.
Sed democratia intendunt principaliter
bonum pauperum et de divitibus divi-
tum nichil curant. Et hec est minus ma-
lum quam bona civitatis arrogare
et usurpare sibi ipsis et amicis suis.
Sed sicut oligarchia oligarchia est
minus mala quam tirannis quia tirannus habet

tantum ordinatum ad bonum commune et nichil
curat de amicis. Hic ergo patet quod tres sunt
species pollicie principatus et tres earum
corruptiones. Et quod optimus principa-
tus est regnum et monarchia et
eius corruptio pessima est tyrannia. Unde
ergo Platon qui inter suprema capitula
qui docet rem coli deum quem preposuit
eam potestati omnium principatuum
quia cum inter species principatuum regnum
sit optimum preposuit illa regno primo
regimus. Et tamen nomine regni ca-
nonici [illegible] ita quod unoquoque regnum vocatur
ipsa terra vel regio uni regi subdita
sicut dicimus regnum Francie. Et sic ac-
cipitur Matthei 4° ubi legitur quod dyabolus assumpsit
cristum in monte excelso valde
et ostendit ei omnia regna mundi.
Aliquando accipitur regnum pro potestate
principandi sollicitudine sive monar-
chie. Et sic exponit Augustinus Johannis 18
Regnum meum non est de hoc mundo id est
potestas vel auctoritas qua sum rex non
habet originem ex causis humanis
vel pactionibus humanis sed aliunde
quia a deo. Secundo loquendo ipsi homines
occupantes terram sub dominio alicuius
monarchie vocantur regnum. Et
sic accipitur regnum Apocalipsis 5 Et fe-
cisti nos deo nostro regnum. Nunc
loquitur de regimine que sunt regio-
nes [illegible] sive pro regimine quod sunt
principatus et potestates regnandi.
Daniel vi exponit bona vita regni
ius Hebreorum. Sancti per fidem vice-
runt regna. Et glossa [illegible] est quod in-
te sanctitatis non solum regimus se
earum sedibus et honoribus mun-
danis et turpitudine illuc. Deposuit
potentes de sede et exaltavit
humiles. Sedens super quilibet
ter capitat et ponit exhibente
exponit se periculo pro nobis descendat.

Nota de ipso nomine regni quot modis accipitur

quicumque equus videatur aliquid preci
puum. Honor mundi est sicut equus ele
vans homines in altum et portans cum sua
viter. Quia delectabile est homini ho-
norari propter inscientiam hominum adulationes
inclinationes et genuflexiones
et vocari magister et domine. Sed caveat
honorabiles quicumque quia iste equus
est valde dolosus. Narratur de quodam
histrione qui habuit proprium equum super
quem equitabat et cum quo coram hominibus
in aula ludebat inter alios ludos
quos equum suum docuerat docuit eum
quod quandocumque diceret ei flectamus ge-
nua ei equus obediret et genu
flecteret. Cum autem diceret levate sur
get. Contigit autem quod menestrallus
hic cum histrio iste accederet ad quoddam
festum cuiusdam domini equum suum cum
equis aliorum hospitum collocavit
in stabulo. Cum autem homines comedissent
iste menestrallus invadebatur sicut
debuit coram domino suo in aula et
interim ivit quidam armiger ad sta
bulum et videns equum menestrelli
rotundum et pinguem relicto ibi equo
suo et ascendit equum menestralli
et recessit. Et cito post hoc insurgit
dominus menestrallo qui relictis
omnibus currit et insecutus illum ar-
migerum et armiger videns quod se
cum attingat et deprehendat tempta
vit transire quandam aquam quam nullo
pede potuit transvadare. Videns hoc
menestrallus quod erat in periculo per
dendi equum propter equos existentes
in medio fluminis clamavit forti
ter ad equum. Flectamus genua
statim equus audita voce domini sui
flexit genua et armigerum proie
cit in aquam et equus sumpsit et
rediit ad dominum suum. Menestral
lus iste qui ludit et illudit et de
cipit homines est mundus equus cum
maxime est optabilis et hon-

talis. In proverbiis: Fallax equus ad salu
tem. Armiger qui equum furatur est qui
ambiciose ad honores vadit. Caveat hoc ta-
lis quia quandocumque placet mundo et qua-
lis est in maxima securitate dicet
flectamus genua et prostrabit cum ho-
nore acquisito. Unde Boecius loquens in per-
sona fortune hominibus qui in prosperitate
fuerint quos de honoribus et dignitatibus
deponit. 2 de consolatione prosa 3 dicit
sic: Hec nostra vis est hunc continuum ludum ludi-
mus rotam volubili orbe versamus in-
fima summis summa infimis mutare
gaudemus ascende si placet. Sed ea le-
ge ne cum ludi mei ratio poscet des-
cendere iniuriam putes. Et sequitur: Vides
dudum superborum despectos et sic fiat
per eis mutes. Finis monendum est hoc iste fi-
lius quem saepe sapientia incorporatur in sol
regnis in potestatibus. Sed eciam sedibus in
honoribus sic igitur de divicii sic
sit falsum et ideo statim subdit et
dicas nunc esse scriptum in quaque illius
in sapientia. Et bene dicitur divicie michael
quia per eas sic homines ad michelant
invitando insidiando machinando
et bellando. Unde apostolus dicas unus
quisque ad michael ac invitatur alium. 2o quia
in maxima necessitate non invitatur in mor-
te dives qui hoc maxime indiget
tunc dominum suum delinquent. In proverbiis
Dormierunt sompnum suum et michel
invenerunt omnes viri divitie in manibus suis. Et Job 21
Dives cum dormierit nichil secum
affert aperiet oculos suos et nichil
inveniet. 3o dicuntur michael quia non sa-
ciant nec eorum possessores sic vacuum
dicitur michel. Ecclesiastes 1: Non saciabitur oc-
ulus visu nec auris implebitur audi-
tu nec mirum quia omnia terrena sunt
vacua. Genesis 1: Terra erat inanis et vacua
... et nichil homini dabit pro eis

Ne sapientia abscondita. Lectio 94.
Et comparavi illi lapidem
preciosum quia omne aurum in eius

De equo qui interpretatur flectamus genua

Divicie dicuntur michel quia te vincent.

pacione illius arena est exigua
et eciam tamquam lutum estimabitur
argentum in conspectu illius. postquam
salomon declarauit valorem sapiencie superando
eam omnibus potencijs honori
bus et diuicijs qualiter quod dicere videtur
placere et prodesse tamen generaliter quam specialiter vt
gemmas aurum et argentum. vnde in parte
ista ostendit valorem sapiencie per comparacionem
ad ista tria generaliter singillatim et singu
lariter primo de gemmis. 2o de au
ro. 3o de argento. Et in textu tenetur
eius ordo. Quantum ad primum dicitur Nec
comparaui illi lapidem preciosum. De istis
tribus simul loquens Boecius de 2. de
consolacione metro 5. Heu primus quis fuit
fuit ille auri qui pondera tecti
gemmasque latere volentes preciosa peri
cula fodit. Narrat boecius in isto me
tro qualiter parentes nostri in etate au
rea et mundi principes fuerunt con
tenti de hiis quibus natura indiget co
medebant fructus arborum. bibe
bant aquas foncium. dormiebant
in pratis. vtebantur lanis naturaliter
colcatis. tunc emigrauit tunc
ius parens in mirabilis liquorum. volu
ptates incitorum et crudelitates bel
latorum. omnia enim ista a cupiditate
superflua sumunt originem. et ideo merito per gem
mis. per auro. per argento. pugnat homi
nes sine quibus natura humana suf
ficienter regi potest. primo ista latere vel
le videntur in cuius signum in profundo
et in visceribus terre latent quamquam enim
necessaria est ad vitam humanam vt est
elongata a terra sicut corpora celes
tia vt ad minus de terra originetur et in
superficie terre se offert. sicut herbe ar
bores et blada. illa vero que ad hu
manam vitam necessaria non videntur sub ter
ra latent. cuiusmodi sunt aurum. argentum
et lapides preciosi. quorum generacio est in
absconditis. et ideo qui primo talia
scrutatus est et fodit preciosa pericula
fecit. Et hoc est quod dicit Heu primus

Dicit ergo Salomon Nec comparaui illi. id est
cultui diuino quod est summa sapiencia in hac
vita. lapidem preciosum. vt autem quod
summa virtus lapidis preciosi est in sua perfe
ccione ad salutem corporis. cultus vero
dei perficit ad salutem mentis. Et ideo
bene dixit Job 28. non conferetur tinctis
Indie coloribus nec lapidi sardonico
preciosissimo vel saphiro. Dicit ergo quantum
ad gemmas quod eas sapiencie non comparauit
id est non adequauit. Quantum ad aurum
et argentum ostendit comparacione sapiencie in
estimacione sua per duas exempla.
Nam aurum comparatur arene et argentum
luto. et per ista duo intelligit pecu
niam. et ideo sicut lutum et arena con
culcamus et contempnimus. ita omnem
pecuniam vilipendere debemus in comparacione
ad bonam vitam. Sic est actus eius religi
osi quod non diuicias amplectitur vt negligat
mandata dei. in psalmo Dilexi mandata
tua super aurum et thopazion. In
arena est. Et istas tres condiciones

Sterili | defectiuas causat
Dissolubili | terre amor pecunie in
Graui | mentibus mundanorum

primo sterilitatem per auariciam per quam
impeditur ne libant fructum spiritualem
elimosine. Ecclesiastici 5. Qui amat diuicias
fructum non capiet ex eis. et Ysaie 22.
Orbe vineam istam. sterilem vinum qui in
diebus suis non impleuerit prophetabitur.
2o de ordinatum amorem pecunie causat
est in homine dissolubilitatem. sicut la
pides in arena sunt inter se diuisi
non conglutinati per cohesionem. ita in
amatores pecunie sunt diuisi discordia
concordia et litigium. 3o causat in eis gra
uitatem quod est affectum terrenorum deor
sum. Subtrahit enim mentem a celesti
bus et facit eam inherere caducis.
Et ideo signanter dicit Salomon Prouerbiorum 8. Ac
cipite disciplinam meam et non pecuniam
doctrinam magis quam thesauros eligite
Notandum est tamen quod pecunia prodicat

Honores non pugnat per gemmis auro et arg(ento)

Auaricia impedit ne homines faciant fructum elimo(sine)

sapientie in diuersis viris. Ipsa enim actus sunt
percipiendo | Iste operaciones sapientie
In decernendo | virtus pape iuste de
protegendo | cernit. et salus protege
Et ita vicit pecunia et istas operacio
nes usurpat. Sapit enim magnis et par
uis diuitibus et pauperibus omnes ei
obediunt ad nutum sicut monachi abba
ti suo. Eccl. 10 pecunie obediunt om
nia. 2o decernit et iudicat et sicut om
nia iura mundi allegat probat et conti
nuabilissime appropriat sibi sedet in con
sistorio pro tribunali tam in foro eccle
siastico quam ciuili de quibus omnibus
dicitur Michee 3 principes eius in mu
neribus iudicabant et sacerdotes
eius in mercede docebant et prophe
eius in pecunia diuinabant. 3o pe
cunia protegit et defendit tam iniu
stos quam iustos. Eccl. 7 Sicut enim prote
git sapientia sic protegit pecunia. Nar
rat auctor lapidarii c. q. de ias
pide tres condiciones. Una est si caste
geratur facit portantem tutum et po
tentem et sanum. 2o dicit quod si gestans dat
falsum iudicium lapis perdit virtutem
suam. 3o addit quod lapis non exercet vir
tutem suam potissime nisi includatur in
argento. Moraliter iste lapis significat
iusticiam quia cum virtutibus quedam que
gerentem facit tutum et sanum et fortem.
Prov. 12 Non contristabit iustum quicquid
ei acciderit. Unde etc. sed tutus est. Sap.
3 Iustorum anime in manu dei sunt. Sed 2o
illa iusticia si ille qui eam gerere/portare
debet facit secundum iudicium falsum perdit
virtutem suam. Ezech. 18 Si autem auerterit
se iustus a iusticia sua et fecerit iniquita
tem omnes iusticie eius non recordabuntur
in preuaricacione qua preuaricatus est in pecca
to suo quod fecit in ipsis morietur. 3o iu
sticia perdit virtutem suam et firmitatem
debitam si homo facit secundum iudicium per
dolorem [illegible]. De 3o quod iusticia legis

diebus non exercet virtutem suam nisi includatur
argento. Contrariumque enim sunt clamantium pau
peris non exaudientur nec absoluuntur. Con
trarius regis vel pape nisi inuoluatur argento.
Et ideo nimis verificatur ubique illud verbum
prophete supra allegatum. Principes eius in
muneribus iudicabant quantum ad principes
et dominos. et sacerdotes eius in mercede doce
bant quantum ad viros ecclesiasticos. et prophe
eius in pecunia diuinabant quantum ad viros
religiosos. et ideo bene dicitur Eccl. 8 Multos
perdidit aurum et argentum et usque ad cor
regum extendit et conuertit. Quando vero ad
iniquitatem et vocatur mamona ini
quitatis. Eccl. 10 Nichil nequius quam amare
pecuniam. 2o Salomon comparat argentum luto
cum dicit Tamquam lutum estimabitur argen
tum in conspectu illius. Et merito quia lutum illutum
est deturpabilium cum quicquid quod tangit pro
pria feditate. Unde qui cadit in luto
totaliter deturpatur in corpore. Sic homo
qui cadit in amore argenti vel pecunie
necessario maculabitur. Si protrahatur ar
gentum super albissimum pergamenum relinquitur
secundum colorem argenti una nigra linea
in pergameno et tamen argentum est album et
pergamenum similiter. Sic homo mundus licet
dotes et munda et argentum sint res
in suo genere bona quia omnis creatura dei bo
na est. tamen cum ea tetigeris tamen si fortis in mun
datur anima per amorem relinquitur linea ni
gra peccati cum qua ultima precibus est captiuus
ad infernum. Job 21 Ducunt in bonis dies
suos et in puncto ad infernum descendunt.
De isto luto dicitur Abac. 2 Ve qui multipli
cat non sua usquequo aggrauat contra se densum
lutum. 2o lutum est tenax et retentiuum
unde homo non ambulat in profundo luto
nisi cum magno labore et frequenter infigitur
et stat immobiliter ne deuiat. Sic est
de ambulante in amore pecunie retinetur
mente et infigitur ne possit proficere in mun
do spiritualis vite. Sic enim figuram Pharao
rex Egypti oppressit filios Israel seruitute

Qualiter pecunia defendit iniustos et iustos.

Salomon comparat aurum et pecuniam luto.

luti et latis ne essent liberi in regnis
suis. Exodi 1. Ista dya(bolus) qui suis cupiditatibus im-
do mittit ... comprimunt argenti
et diaaru. sicut qui et nos potest duobus
dominis servire. Math. 6. Non potestis deo
servire et mamone. et qui serviunt ma-
mone infiguntur in luto quod non potest absi-
di. Ps. Eripe me de luto ut non infi-
gar. Recitat Magister in poetria quod
poete Arabia vocaverunt dona compe-
des. quia sicut compedes non permittunt incedere
sicut velles et posset per virtutem moti-
vam corporis sui sed constringunt et retrahunt
ab ambulandum per mensuram quam
compedes ei limitant et concedunt. ita
recipientes dona quantumcumque sint dis-
creti et fortes in iusticia servant se re-
spectos et retentos. et quasi quodammodo
compeditos ne libere procedant quod iusticia
eis suadet. 3o de luto decoc-
to fiunt lateres durabiles cum igne.
et sic amatores luti per cremationem fiunt
apti ut ponantur in igne infernali in
perpetuum. Apoc. 20. Super aurum et ar-
gentum gratia bona etc. lectio 92.

Super salutem et speciem di-
lexi eam et proposui pro luce
habere illam quoniam inextingui-
bile est lumen illius. Postquam
Salomon declaravit sapientiam esse prepone-
dam bonis exterioribus puta pote-
ntiis divitiis et honoribus. Hic ostendit sapientiam
esse preponendam bonis corporalibus comparis
intionibus. Et circa hoc tria facit. Nam
primo ostendit quod sapientia preponderat omni cor-
porali prosperitati quantum ad specialem. 2o comparat
similitudinem eam ad spiritualem qualitatem. 2a
pars ibi et proposui pro luce. Declarat
tamen ex dicta ibi Venerunt autem mihi omnia bona pari-
ter cum illa. Circa primum duo bona
sunt ad corpus pertinentia que apud
mundanos appetuntur. videlicet corporea
sanitas et approximacio prosperitatis. Hec ci-

magis affectat homo hic quam
ad bona carnalia. videlicet corporis pro sanitate
pulchritudinem. Secundum primum sanitas sic quam nos
Salomon prepo(nit) omnibus. ut eciam ipsorum preponenda
est sapientia id est quam sancta bone vite
vel devotus dei cultus. Unde dicit
sic Super salutem quantum ad primum. et
speciem quantum ad 2m. Dilexi eam
id est sapientiam. Ratio primi est quia sapientia est
anime salus. et ideo quanto preponderat
anima corpori tanto prevalet sapientia corporis
sanitati. Eccl. 30. Salus anime in sa-
nctitate iusticie. Ratio 2i est quod pulchritudo
corporis est multum vana. Prov. 31. Fal-
lax gratia et vana est pulchritudo.
Cum ergo salus magis anime sit dilige-
da quam salus corporis. et salus corporis
magis quam forma corporis. patet quod super
utrumque est sapientia diligenda. Nota
est quod sanitas corporalis non est nimis
diligenda. nec corporalis infirmitas
est nimis detestanda. Primo quia
a deo immittitur cum gravibus doloribus
est acceptanda. quod valde credit ibo-
nu. anime infirmitas corporis. Si tamen as-
sit patiencia. Et eum indicare quis ex
exemplis. Certe infirmitas corporalis assi- | primo
milatur posse in castellum | dico
propone presidiose munita | ... | quod inf-
... fugientibus arcesa | irmitas
hostes resistens expugnat
corporis sicut corporalis est quasi archa pa-
ratos concatenatos. Quanto enim archa
vel cista fortioribus cathenis est
alligata. et quanto pluribus serris fer-
reis est clausa. tanto est capacior
ad servanda preciosa thesauri que inibi
servatis et reconditis. Sic quando corpus
hominis est infirmitati ligatur. sicut solet
dici vulgariter vinculis ipsius dei et
reatum. sera qua solus deus aperit
et claudit. Tale corpus aptum ad ser-

poete arabia vocaverunt dona compedes

infirmitas corporis cum gravibus doloribus est acceptanda

uandu p(re)ciosu thezaur(us) ip(s)i(us) a(n)i(m)e
q(ue) e ip(s)m nobilissi(mu)m iocale (christ)i Unde
bern(ardus) thesaurum p(re)ciosu(m) corpi acce(pi)
p(ro) q(uo) mercator no(n) infi(rm)ic(us) su(m)
ui(n)c(u)l(u)m sui dedit Vincula ig(itur) in
firmitatis sue (con)tinue sustinenda q(ue)
deus nobis (com)mittit Eccl(esiastici) 6 Sub
ice humer(os) tuu(m) et porta illa et
ne acidieris in vinculis illi(us) Et
infra decor enim vite e(st) in illa et
vincula illi(us) alligatura salutis
Et h(oc) e(st) q(uod) sequitur dicit ap(ostolus) 2 Cor(inthios)
12 libe(n)ter gloriabor in infirmitatib(us)
meis ut inhabitet in me v(ir)tus (christ)i
q(uasi) d(icere)t q(uam)vis su(m) vinctus i(n)fi(r)mitatib(us) tunc
s(u)nt fortis cista apta et ydonea su(m)
ut inhabitet in me v(ir)tus (christ)i q(uia) q(uan)to i(n)fir
mior tunc fortior sum et potens 2a
infirmitas corporalis e(st) medicina q(ue)
p(er)sone scelerose mittitur Q(ue)n
am(m)o ut p(ro) capite (con)t(ra) multos
socios habet et multor(um) malor(um) e(st)
sc(ilicet) vinculat(ur) et magnis tor
mentis affligit(ur) Sic (con)stricti(us) v(er)i
tate et socios i(n) comune p(ro)clamet et
accuset Sic anima e(st) reus multu(m)
criminosu(m) socii sui sunt sensus corporis
q(ui) freque(n)t(er) spoliant a(n)i(m)am virtutib(us)
(quas) fur(tive) deus capit et i(n)carcerat
et post ad (questi)ones et tormenta q(ue)
i(n)mittit e(st) fortes febres vel guttam
vel palisim et t(alia) Et ita e(st) q(uod) alias
no(n) (con)fitetur v(er)itate(m) nec socios ner(uos)
i(n) (com)m(un)e p(ro)clamaret Unde videmus q(uod)
q(uam)plures (qui) sunt sani vix in anno vel in
duob(us) annis (con)fitentur sed q(uan)do aute(m) eu(m)
infirmitate (com)primis (con)fessorib(us) mittunt
et faciunt accusac(i)o(n)em suo (con)fessoris
coram (con)uenitis In ps(almo) cu(m) occideret
eos querebant eum et revertebant(ur) et
dilu(culo) ve(nie)ba(n)t ad eu(m) Et re(cordati) s(un)t q(uia) deus
adiutor eor(um) e(st) et deus excel(sus) r(edemptor) e(orum)
e(st) et in alio ps(almo) multiplicate s(un)t i(n)firmi(tates)
eor(um) postea accelaverunt 3o infirmitas e(st)

palis (scilicet) q(ui) sociu(m) fugientes a(d) re(s)tiu(m)
collegit quia q(uam)diu socij p(er)egrinant(ur) s(imu)l
et i(n) itinere faciunt expe(n)sas suas (com)m(un)es
et vivunt delicate simbolu(m) co(m)puta
tes et (con)scientes q(uod) vnusquisq(ue) p(ro) rata
sua soluat Evenit (er)go interdum
q(uod) vnus eorum fugere mitit(ur) simbolo suo
no(n)du(m) soluto et incedit asportare
ratam sua(m) et alij soluere p(ro) eo tales
deprehensu(m) iustu(m) e(st) a(r)restari et sim
bolu(m) suu(m) ad solucione(m) (com)pelli Sic
a(n)i(m)a et corpus p(er)egrinant(ur) s(imu)l
in hac vita 2 Cor(inthios) 5 A(n)i(m)a dum su(m)
mus i(n) h(o)c corpore p(er)egrinamur Faciunt
expensas (com)munes q(uia) nec a(n)i(m)a sine (cor)p(or)e
nec corpus sine a(n)i(m)a delectat(ur) pecca
tis sed (er)go q(uod) s(imu)l utraq(ue) delectac(i)o(n)e
p(ar)ticipat sic utraq(ue) p(ro) rata sua i(n) pena
simbolu(m) sue porc(i)o(n)is exsoluat
(Com)mo sic e(st) q(uod) corpus e(st) q(ui) socius fugitiuus
et inconstans et nollet soluere quod (est)
Job (scilicet) (con)fugit velud umbra et nu(m)q(uam)
i(n) eod(em) statu p(er)manet Deus (er)go qui
e(st) iustus et iusticias diligit facit eu(m)
arrestari p(er) infirmitate(m) et (com)pulit
eu(m) soluere q(uo)d iustitia exigit velit
nolit Ma(tthei) 18 misit eum in carcere(m)
donec redderet vniuersu(m) debitu(m) Exem
plu(m) hu(ius) habem(us) Ys(aie) 36 de rege Ezech
ia qui cu(m) fecisset con(tra) d(omi)n(u)m in hoc
q(uod) e(st) no(n) fecit canticu(m) regraciatorium
p(ro) victoria nobilissima qua(m) e(st) deus
fecerat sibi e(st) (regum) 18 (et) 19 q(uod) angel(us) d(omi)ni
i(n) vna nocte p(er)cussit i(n) castris Sen
nacherib regis assiriorum C. lxxxv
milia offensus (er)go deus cu(m) Ezechiaz
i(n)misit e(st) infirmitate(m) g(ra)vissimam
de qua egrotauit usq(ue) ad mortem
misit eciam ad eum ysaiaz p(ro)phetaz qui e(st)
dicit dispone domui tue q(uia) morie
ris tu et no(n) vives et fuit p(ro)phetia
s(ecundu)m (com)minac(i)o(n)em et no(n) s(ecundu)m p(re)dic(ti)o(n)em
et statim Ezechias convertit faciem

sua adspectu dni cu lacrimis et fle
uit fletu magno et statim egressus ysa
ia de pallacio regis audiuit preceptum
mediam ptem atrii dixit dns ad ysa
yam reuertere et dic ezechie duci
ppli mei audiui oroem tuam et vidi
lacrimas tuas et sanaui te die
tercia ascendes i templum dni et ad
da diebus tuis xv annos et tercia die
tercia ascendit in templum et cantauit
illud canticum Ego dixi i dimi
dio dierum meorum et cetera ezechias
qui non solum placat deo qui debuit a
restaurari fuit per infirmitatem doc perfecte
soluisset ¶ Sinagam enim preces pro
victoriis eius excessus diuitis canti
ca regnaciacionis canere solebat respond
Ut dicit mr in historiis li c. x ¶ ¶ Ex
infirmitatis corporalis e hostis resp
tatis expugnacio quia cum carnem
pisat aduersus spm et spus aduersus
carnem hi enim s'i inuicem aduersantur
ad gal 7 et ideo debilitatio car
nis e fortificatio spus ¶ Ut 21 inf
mitas carnis soluitur fit aug Unde
bulus exponit illud apli Cum infir
mor tunc fortior sum et potest Quo
niam si hoste debilitato fortior ef
ficaris ut forte insanissima illa
dicit amica qua non cessit corpus
te aduersus spm Ex quibus ombus
sitas patet quod sanitas corporis non est
nis detestanda et quod super salutem
corporis e sapia amanda ¶ Et quod
mus et Salom super salutem dilexi
ca ¶ Spes enim si pulchritudo corporis e

¶ Boni	defectiuum infectiuum deceptiuum	‖	Prima dico quod forma pul chritudo uel

spes e boni defectiuum ita corpore
fugit quae perit et diminuitur
Unde boec 3 de consolacione prosa 8
¶ Forma nec nitor ut rapidus est
et velox ut vernalium florum mu
tabilitate fugacior ¶ Et infra

diuicias pro victoriis cantica reconit gratoria

¶ Estate quod nulli nimis corporis bono
dii sunt quando quasi incarnatum terena
ne febris igniculo posse dissolui
¶ De hoc quod dicit Ouidius 2 de arte
amandi ¶ Forma bonum fragile est quan
tumque accedit ad annos sic fit mi
nor et spacio carpitur ipsa suo ¶ Nec
viole semper nec florent lilia semper et ri
get amissa relicta rosa ¶ Et cum
iam venient tibi formosa capilli
¶ Iam venient ruge que tibi corpus
arent ¶ Et ideo dicit consequenter bona
doctrina hominum qui vult facere amabi
lem quod studeat animum suum colere vir
tutes et sciencias quia illa e pulchritu
do permanens usque ad mortem ¶ Unde
subdit ¶ Iam molire animum qui duret
et astrue forma solus ad extremos
ille rogos nec leuis ingenii tas pr
tus cultiuisse partes ¶ Cura sit et
linguas edidisse duas vel graiam
et latinam ¶ Et Ouidius li 3 de re me
dio remedii laxantur corpora
ruge ¶ Et perit in tabido quod fuit ante
color ¶ Est ergo spes boni defectiui
Unde eccus 24 ne laudes hominem
in specie sua neque spernas virum in uisu
sua ¶ 2o e boni infectiuum rare
enim iunguntur pudicicia et pulchri
tudo ¶ Unde auctor libri de varie
tate carminum ad Iohannem Normanst
de sic li 3 ¶ Tria sunt sermo genera
que maxime innectuntur agro absque com
mitatibus 3 zizaniis rarissime coa
lescunt ¶ Elegancia pulchritudinis vigor
fortitudinis ¶ sanitas vocis ¶ pulch
tudo enim inuenire aliene per eam
libidinis aut predone efficiat ¶ ca
stitas fortitudo audacia ingerit
audacia nec ad iniurias committenda
impellit ¶ aut non bene quam vocis ame
nitate pertinet lasciua modes
tus ¶ lucri per fictionis et iocosa se
rmo anteponit ¶ Unde helinandus

Innectuntur absque vicii nunc crescit et

Sicut recitat Vincencius li. 3. c. 199.
Difficile invenitur aliquis levis et gravis vite, quippe cum vocas levitatis tam vite, gravitas planctum deposcit et subdit: Vidi infinitos tam viros quam feminas tanto vite peiores quanto vocas meliores. Hec ille. Est ergo pulchritudo sicut species quedam corporis bonum utilitas et quandoque occasio magis mali. Et ideo sequitur Eccl. 9. Averte faciem tuam a muliere compta et ne circumspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit.

Tercia species corporalis est bonum deceptivum. Eligit enim homo in sobria aliquociens et sic pro forma cum carnis perit hoc contingit in menbris. In cuius figura legimus Marc. 6 quod Herodes in convivio suo celebrans diem natalis sui iussit occidi Iohannem baptistam. Herodes interpretatur glorians in pellibus et significat de specie corporis glorians que tota est in pellibus sive in superficie et non in profundo. Unde Boecius 3 de consolacione: Si inquit linceis oculis homines uterentur ut usque ad obstacula penetrarent, illud Alcibiadis corpus superficie pulcherrimum videretur turpissimum. Ergo pulchrum videri non natura sed oculorum spectancium reddit infirmitas. Iste ergo glorians in pelle sive pulchritudine celebrat suum diem natalem, dum tamen gloriatur de bono tam de vanis quod non sperando sed nascendo recepit et ipse statim occidit Iohannem, id est graciam, propter vanam gloriam decepcionis. Dan. 13 Species decepit te. Lc. 93

Venerunt omnia bona mihi pariter cum illa et innumerabilis honestas per manus illius.

Postquam Salomon declaravit quantum bonum est decorum cole, quod nocetur hic sapiencia per manus et omni honore temporali et decore corporali omni valore mundiali, et sic per consequens quod habet singulare excellenciam. Hic ostenditur quod ipsa habet generale sufficienciam. Et circa hic duo facit: primo narrat affluenciam divine liberalitatis; secundo vehemenciam humane cupiditatis quam cumulabat deos supra acceptat a deo. 3 Reg. ibi. Rex autem temporibus. Venerunt autem omnia bona pariter.

Recitanda est hic historia de Salomone que ponitur 3 Reg. 3. Salomon post mortem patris promotus ad regnum cum hostias ad deos immolasset de nocte sopito apparuit ei dominus dicens: Postula quod vis ut dem tibi. Cui respondit: Domine deus ego sum puer parvulus ignorans egressum meum et introitum meum et tu elegisti me regere populum istum tuum qui innumerabilis est propter magnitudinem. Da michi ergo domine cor docile ut discernere possim inter bonum et malum ut possim iuste iudicare populum. Placuit ista peticio domino et respondit per sompnium domino Salomoni: Quia postulasti verbum hoc et non petisti dies multos nec divicias nec animas inimicorum tuorum sed postulasti sapienciam ad discernendum iudicium, ecce feci tibi secundum sermonem tuum et dedi tibi cor sapiens et intelligens ut nullus ante te similis tibi fuerit nec post te futurus sit, insuper et que non petisti dedi tibi divicias et gloriam et si in preceptis meis ambulaveris longos faciam dies tuos. Ex isto patet tercio notandum quod liberalitas dei est magna quia concedit non solum quod iuste petatur, immo dat amplius quam petitur. Et circa hoc magis notandum solet ... plus dare quam tollit rogetur pollicitatur. Iob Salomone deus ... placere probatur. Quoniam secundo notandum est iste quod tanta est divina liberalitas quod cum aufert homini bona temporalia adeo expectat et multum et iterum ea reddit plus quam abstulit; secundo plus concedit

quam petatur. Et 3° tribuit in effectu
plus quam exprimit in promissione. Et ista
tria per tres historias sunt sufficienter de-
clarata. Primum signum liberalitatis divine
scilicet quod plus reddat quam abstulit patet
de Job. Cui deus abstulit primo totam
substantiam quam habebat scilicet septem filios
et filias et .7. milia ovium et tria
milia camelorum. 500 iuga boum
et 500 asinas, sicut patet Job 1. Cum autem
Job perfectam in omnibus exhibuisset pa-
tientiam placuit deo facere Job restitu-
tionem plenam ablatorum et non solum
restituit primo omnia bona sua mobi-
lia duplicavit Job ultimo. Addidit
dominus cuncta que fuerant Job duplicia. Unde
cum prius habuisset septem milia ovium
habuit in fine 14 milia ovium et sex
milia camelorum et mille iuga boum
et mille asinas. 2m signum divine
liberalitatis primo exprimitur in quo quod
plus tribuit quam rogatur. Et de hoc
declaratur in historia sive posita
et habetur 2. Reg. 3. et 2. Par. 1. capitulo. Tertium
exprimitur divine liberalitatis in quo
plus tribuit promissum complendo quam
expressit promittendo. Istud patet per histo-
riam que ponitur Num. 17. ubi legimus quod
cum essent duodecim tribus Israel filiorum
et dominus sacerdotium contulisset tantum uni
tribui scilicet Levi murmurabant alie tri-
bus contra Moysen et Aaron et alle-
gabant quod racionabile foret quod de qua-
libet tribu fierent similiter sacerdotes. Allega-
bant causam quod forte placeret deo quod
de qualibet tribu foret aliquis sacerdos
non tanta dignitas uni domui et
tam paucis crederetur. Ministris dixit
ergo dominus ad Moysen quod acciperet 12
virgas 12 principum et scriberet in una-
quaque virga nomen principis cuius e-
rat. Et in virga tribus Levi quod in illa
inscriberet dominus scribi nomen Aaron. Ulterius
iussit dominus quod praeter illas virgas 12
acciperet unam aliam que foret virga

Nota hic de tribus signis liberalitatis cristi

principis cuius tribus in qua nova omnium tri-
buum scriberentur et ita quod essent in uni-
verso virge 12 et precepit Moysi quod cum
ab eis virgas singulas accepisset
secundum formam primo dictam poneret eas
in tabernaculo coram domino una nocte
et promisit quod illius virga quam eligeret
ad officium sacerdotis in crastino germinaret
et si illa que sunt virga communis omnium tri-
buum germinasset signum foret quod de qua-
libet tribu fierent sacerdotes. Et sic per
illud miraculum cessaret murmur populi
de sacerdotio contra Moysen et Aaron. Factis
autem omnibus istis redeunt Moyses in
crastinum et invenit solam virgam Aa-
ron germinasse floruisse et foliis
dilatatis amigdala protulisse. Et
sic determinatum est populo quod semper quod
tantum apud Aaron et stirpem suam
deinceps sacerdocii dignitas per-
maneret. Patet ergo quod dominus plus imple-
vit in opere quam pollicitus fuerat in pro-
missione quia non promisit nisi germina-
tionem et contulit germinationem flori-
tionem cum foliis et fructu ex quibus
patet per istorum trium tria exprimenta
divine liberalitatis deus continet plus
dat quam requiritur. Media autem historia
tangit de rege Salomon in littera huius lec-
tionis dicens. Venit autem omnia bona
mihi pariter cum illa scilicet cum sapientia de donis
dei. Unde dicit glossa hic quicumque sapientiam ca-
pit hic scientiam omnium pariter virtutum hic
gignit et in futuro vitam eternam. Et in-
numerabilis honestas per manus illius.
Innumerabilis quia perpetua et eterna. Qualiter
enim quantumcumque fuerit extensa et pro-
lixa innumerabilis est cum primus sit nu-
merus secundum prius et posterius ut philosophus.
Sed honestas eterna innumerabilis est
et infinita a parte post. Honestas
enim idem est ut virtus unanimis et ho-
nestum idem est quod virtuosum. Et sic accipit
ex fide honestum de ceteris. Ubi disting-
uit tres species boni a tunc secundum tria habi-

Qualiter dignitas sacerdocii processit ab Aaron

lia vel vt sic accipit et honestum in
(Utile / Delectabile / Honestum / Deliberatio) titulum illius que incipit in da
lum dum philosophus ubi auc
tor loquens de consilio dicit
quod triplex est deliberationis consilium
capiendi prima est quod de honesto tm
an vel illius de quo consilium petitur sit
an honestum an non 2a est de utili
an vel sit utile an non 3a est de conflic
tu utriusque quod si ad sit utile et non
sit honestum id est virtuosum et iustum non
tamen est eligendum Unde narrat Va
lerius li 6 ad Tiberium c. 7 quod cum te
mistocles themistocles senectute et pau
dencia prima sua debilitatum ad sta
tum pristinum reformasset et ipsam re
gem cum suis exercitibus fugasset de grecia
et cepit recolligere ea potentiam suam
thesauros et havelac adhuc quod athe
nienses obtinerent grecie
principatum iste temistocles inti
mit quadam die concione hic est con
gregatione potentum et sapientum de civi
tate athenensi et dixit se deliberasse
de quodam negocio quod si ad effectum
perductum posset nichil magis potentior athe
niensis esset quod si fieret oportet tamen tale quod
oportet celari et occultum Unde pe
tit in concione quod vnum de septem sa
pientibus ei deputarent cum deliba
tione sua communicaret occulte et si ille
ea approbaret primus poneretur in effectum
Datum est ergo quidam sapiens qui dice
batur aristides dixit ergo se deliberasse
se ipsas quod si subito darent insultum
ad naves lacedemoniorum que omnes
in una classe stabant incederent eas omnes
et eas statim incenderent quod sicut
dicit manus et sic multo potentiores
lacedemoniis effecti obtinerent de
facili totius grecie principatum Isto au
dito redijt aristides ad concionem
et inquit consilium temistocles est uti
lissimum ita est omnino iniustum nec publi

Ergo quod utile debet esse virtuosum et iustum

cavit ulterius quale fuerit sed tota con
cio acclamavit quod cum ista non expedi
ens erit nobis et iussit omnino quod te
mistocles desisteret ab incepto Unde
apud antiquos et virtuosos nichil fuit
utile nisi quod fuit honestum id est iustum et
virtuosum Dicit ergo salomon quod advenit michi
inestimabilis honestatis perinamus sapie
ntie id est preparatum et operationes virtutum

Et letatus Iterum quia
sum in omnibus quoniam antecede
bat me ista sapientia et igno
rabam quoniam omnium bonorum mater est
postquam salomon declaravit affluentiam
divine liberalitatis in concedendo sapientiam
decentis pabulo postulata hic consequenter
declarat vehementiam huiusmodi iocundi
tatis quam mens humana consequitur per sa
pientiam impetratam Et circa hoc duo facit
primo ostendit quomodo per sapientiam reddit homo
dispositum 2o quomodo ad sapientiam sit homo
dispositus Secunda pars ibi Quam sine fictione
Circa primum duo facit primo narrat sa
lomon quomodo sapientia sibi contulit iocundi
tatem sue iocunditatis 2o quomodo ab eo abs
tulit ignorantiam veritatis occultis 2a pars
ibi Et ignorabam Narrat ergo quomodo per
sapientiam id est per suam quasi consiliam ha
buit iocunditatem iocunditatis dicens Et le
tatus sum in omnibus quoniam antecedebat me
ista sapientia letitiam debet iustus et iusti
in presenti quam in futuro In presenti de tribus
gaudet primo ergo debet iustus letari de

De { sui dei infinita bonitate / sue conscientie puritate / sui proximi prosperitate } { sui / dei / esse }
nita bonitate Unde psalmus letabitur ius
tus in domino et sperabit in eo et lauda
buntur omnes recti corde Est enim leti
tia dilatatio cordis sed tristitia est
cordis constrictio Cor autem iustorum sic est
dispositum quod latum per caritatem suprema
apud deum et strictum per iniquitatem mundi
et ideo cor iustorum sit dilectum de deo
dicatur enim letitia quasi latitia a latitudine

letari debet iustus in presenti de tribus preter in futuro

Unde lampas in ecclesia que diu habet
latitudinem supra ipsius supremam continet
lumen et oleum. Sed quando subducatur ut co-
mis lampadis ... ipsius supremi
et latitudo inferius tunc lumen extin-
guitur et oleum effunditur. Ista lampa-
lis qua diu cor hominis habet supremam
latitudinem ipsius celum et communis ...
terra continet lumen gratie et oleum cari-
tatis. Cum subducatur tamen extinguitur
et cum cor hominis sursum debet habere latitudinem
ad deum ideo debet semper habere letitiam
de deo. Unde in psalmo Jubilate deo
omnis terra servite domino in letitia. Secundo debet
letum de spe eterne prosperitatis. In psalmo
Letetur mons syon et exultent filie
iude. Syon interpretatur specula. Est
autem specula locus altus et elevatus
a quo potest homo despicere et conspicere
a se procul ut in turribus castrorum. Per quod
significatur syon est anima veri iusti alta per con-
temptum terrenorum et aptus ad spe-
culandum a remotis per contemplationem
celestium et futurorum. Sed in isto monte
debet esse letitia et quies. In culmi-
ne altissimorum montium non sunt tur-
bationes ventorum nec inundationes
pluviarum sed quies et serenitas. Sic
est consequens in mente veri iusti. Ca-
pitulo docet Seneca. Mens sapientis
est sicut celum super speram lune ubi non
sunt peregrine impressiones. Sed si in
mente iusti contingat turbatio propter
casum habet statim remedium consolationis et
ideo subdit: exultent filie iude, quia
non solum debet letari innocentes
et persistentes in spe eterne prosperitatis sed et pe-
nitentes et confessi. Iudea confessio
interpretatur. Unde ypocras in aphoris-
mis suis primo parte: Desipientie cum risu
fiunt securiores. Que vero cum sollicitudine
molestissime. Vult dicere. Sed infirmis
contingit duplex alienatio mentis
quedam cum risu et letitia quedam cum de-
solatione et tristitia. Prima desipientia

est specialiter curabilis. Secunda difficilis
quia provenit de nimia melancolia que est
difficilis ad digerendum. Sic spiritualiter
quibusdam peccatis desipit et alienatur
mentis pravitate. Unde de peccatoribus
dicitur ysaie i. Dereliquerunt dominum blas-
phemaverunt sanctum israel abaliena-
ti sunt retrorsum. Sed inter ipsos est diver-
sitas quia quidam desipiunt cum tristitia
desperationis de divina misericordia et despe-
rationis eterne. Et talis desipientia
est molestissima. Sic desipuit caym
gen. 4. Maior est iniquitas mea
quam ut veniam merear. Alii peccant
et desipiunt sed tamen cum letitia spei de
divina misericordia. In psalmo Secundum multitudinem
dolorum meorum in corde meo consola-
tiones tue letificaverunt animam meam. Tertio debet delectari
iustus in pena de sui proximi prospe-
ritate sicut unum membrum letatur de
alterius sanitate et tristatur de infir-
mitate. Dicunt enim boni de suis con-
fessoribus illud quod scribitur 2 macha-
beorum. Erat pietas et decet mentis
... letantur itaque de gloria vestra.
Dicit glossa Salomon letetur iustus in tribulatione
proverbiorum 8. Diligentibus deum omnia coo-
perantur in bonum. Et hic sunt prospera
sicut adversa. Quid? Non contristabit
iustum quicquid ei acciderit. Et ideo nulla
fortuna mala est apud sapientem. Ut
declarat boecius 4 de consolatione prosa 7 ...
quibus potest formare fortunam quam
sibi voluerit. Si enim est aspera et sus-
tinet eam patienter fiat ea mi-
tior et [illegible] emendi si electa
et bene caveatur bona est. Et ideo
dicit philosophia boecio: In vestra sunt omnia
manu quale vobis fortunam formare
malueritis. Omnis enim que videtur aspera
aut exercet aut corrigit aut punit. Hec est quod
adversa fortuna aut exercet perfectos
aut corrigit ipsos aut punit iniustos ...

Mens iusti letum debet de eterne prosperitate

Nulla fortuna mala est apud sapientem

ideo sequitur 2a proprietas quod in omnibus gratias
agite. et ad proprietatem 3. Ideo sanctis hilari-
tas et iocunditate ubique et continue in
sentitis sunt et sanitatem et constantiam et iocun-
ditatem et serenam pati omnia possum in
eo qui me confortat. Ecclesiastici 51 ego iuvenis cum
sum quando errarem quia antecedebat me ista sa-
pientia id est dei timor quia initium sapientie
timor domini ut alibi dei devotio que
vocatur pietas. Job 28 Ecce timor
domini ipsa est sapientia et illa in ii. Ista sa-
pientia facit dei hominem ante se et via
ostendere et parare pedes quod oculi tui
recta videant et palpebre tue prece-
dant gressus tuos. Sunt tamen duo genera
hominum quos sapientia non precedit videlicet
impetuosi || homines enim capitosi
et tardiosi || precipites et impetuosos
non precedit sapientia sed stulticia. dicit enim
Seneca quod duo maxime sunt contraria con-
silio festinatio et ira. et ideo inclaudi
et impetuosi nunquam habent sapientes consi-
lium indiget sapientia enim quiete et
deliberatione. Unde Seneca de quattuor virtu-
tibus prudentis proprium est examinare
consilia et non cito facili credulitate
ad falsa prolabi. Unde tales non prece-
dit sapientia sed aliquando subsequitur quia sa-
ne presumpcionis penam addiscunt
alias ceteras negociandi. 2o tardio-
sos non precedit sapientia quia negligentes
sunt in providendo et preordinando an-
tequam et ideo cum [illegible] [illegible] [illegible]
erit nimis tarde. Et ideo dicit Seneca de
copia verborum sive de 4or virtutibus
cardinalibus Si prudens esse cupis in
futura prospectum intende et que possunt
contingere animo tuo cuncta propone ut
est subditum sit sed solum [illegible] [illegible]
na qui prudens est non dicit non pu-
tavi sic fieri quia non dubitabat sed
expectabit sed suspicatur sed cavet. ipse
est cum sero videtes cum ordinatis
de statu suo differentes cum illos qui
sunt de suis amicis carnalibus [illegible]

consideres. et ipse est qui de salute sua
disposicione differunt. Alter vero est de sa-
pientibus et iustis quia tales ipsa ante-
dit sapientia iuxta illud Ecclesiastici 4 Sapientia
filiis suis vitam inspirat et suscipit
pit exquirentes se et preibit in via
iustitie. Sic ergo patet quod sapientia est iocunda
cum sit in iocunditate 2o aufert ingratitudinem
in [illegible] [illegible] et cum tibi adhuc sub-
iungitur in littera Et ignorabam quoniam omnium
bonorum mater est. ipsa enim est ut dicit Ecclesiastici
24 Ego mater pulchre dilectionis et ag-
nitionis et sancte spei. Sapientia enim ma-
gis dicitur mater quam pater quia sicut pater est
causa producens in generatione et mater ca-
pacitas quia principium passivum ita
in omni operatione [illegible] [illegible] est
sicut pater et humana industria est mater
loquitur de sapientia metaphorice ima-
ginando sapientiam quandam personam
ut facit Boecius libro suo de consolatione philosophie
ubi tam personam describens ponit
Boecius libro 1 prosa 1 Talem refert Boecius apparuis-
se iacenti in lecto et casum suum de-
flenti [illegible] [illegible] [illegible] mulierem
[illegible] reverende vultus fulgentibus oculis
[illegible] [illegible] et inexhausti vigoris
[illegible] etatis [illegible] [illegible] [illegible]
discretionis ambigue quia aliquando ap-
paruit quod statura communis humane cor-
poris aliquando videbatur celum pulsare
capitis sui vertice aliquando celum videbatur
ultra celum caput elevare intuentium quasi
hominum respectum frustrabatur. Item
vestes erant quas ipsa manibus
suis indissolubili materia subtili arti-
ficio fecerat. In quarum extremitate texta
littera greca in superiori margine [illegible]
[illegible] scribebatur. in dextra portabat
libellum. in sinistra sceptrum. Illius
descriptionis talis est intellectus. philosophia
sive sapientia in specie describitur mulieris
quia philosophie competit officium [illegible]
[illegible] quod specialiter convenit mulieri. Dicit enim

officium mulieris et viri parere et
postea ad sufficientem etatem de semet
ipsa nutrire. ~~Iure enim signum antiqui philosophi~~
in esse naturali ita philosophie debetur
virtutem in esse morali parere et nutrire.
Iure enim signum antiqui philosophi vocaverunt
philosophiam nutricem suam. Unde Plato de
nutricibus dixisse legitur hic scilicet
ta philosophorum. Unde isti duas nutrices se
fatebantur habere virginem et philosophiam
de quibus ~~nutribus~~ nutribus ista sunt
eorum verba. Illa nos genuit viles et ru-
des sed philosophia nos peperit divinis virtu-
tibus informatos. Sed est hic notandum quod
apud omnes tam grecos quam latinos
philosophia pingebatur in specie mulieris. oc-
culi fiebant fulgentes. id est lumine compre-
hendentes quia philosophiam nichil potest absconditum
latere. color erat vividus. vigor in-
exhaustus quia virtus philosophie de cotidianis
et incorruptibilibus est in grecia et tamen ipsa
a deo est antiqua quod non est in nostris temporibus
per aliquam humanam adinvencionem abducta
sunt possessio divina sicut dicit ~~ille~~ i. dubi
sapiencia a domino deo est et cum eo fuit
semper et est ante evum. Statura fuit discre-
cionis ambigue quia modo sese cum sa-
ciet humane. modo celum pulsare visa
cacumine videbatur. ad designandum quod
in aliqua parte sui tractat de moralibus
naturalibus et de hiis quae comprehendere potest
et aliquid de celestibus quae visu hominis
attingere valet sicut in astrologia. et
aliquid de supercelestibus puta de deo
primo motore et intelligenciis quae ab
nos multum latet quia penetrat. Vestes
subtilissime sunt septem artes libera-
les quia sicut corpus sub veste tegitur
et ornatur ita philosophia sub sermonibus
racionabilis que sunt gramatica rethorica
dyalectica et sub geometrie dimensi-
onibus sub arismetice proporcionibus
sub musice modulacionibus recipitur
et vestitur ornamentis vestitur et tamen

istas vestes philosophia texuit manibus
suis ex materia indissolubili et subti-
li artificio quia licet dicte late sunt vesti-
tes exornative philosophie sunt [illegible]
partes. Sub vestis de tinctionibus subti-
lissimis quarum in superiori parte theta
littera scribebatur quasi tamen [illegible]
et pi greca in inferiori vero margi-
ne pi littera greca scribebatur et desig-
nat practicam ad scalarum modum quidam
gradus insigniti sunt quibus ab inferiori
elemento id est pi usque ad superius quod est theta erat
ascensus et tamen videtur denotare videlicet
quod ad philosophum aliquem pertinet contempla-
ri aliquam operari aliquam studere vite con-
templacionis et aliquam intendere vite
active et quod vita activa sive practica
per contemplacionem regitur et quia sapiencia
ista per talia ad imprimenda vita
vivus contemplativa [illegible]
et celestia. vel theta est littera capitalis
in superiori margine practice vero littera
in inferiori in simbria ponebatur. Sunt
has scalas gradus exhibuerunt ut
racionalis fieret ascensus et descensus
quod tunc nunc ab activa ad contempla-
tivam nunc econverso descensus. Sed tamen
vestes philosophie ut dicit boecius quasi duos de-
fectus. Unus erat quod erant obducte
quadam caligine neglecte vetus-
tatis prout videmus in antiquis ima-
ginibus pulveribus et arancarum
telis obtectis. Alius defectus erat
quod vestes erant talibus partibus vi-
olentorum lacerate. Primum signat quod
philosophie ornamenta omnia sunt ille
septem artes liberales de quibus dictum
est non habentur in tanta veneracione
in tantum quam exercitacione mode-
rnis temporibus sicut antiquis habebantur
sed sunt quasi neglecte et quasi obli-
vioni tradite nisi apud paucos. Sed

Spirantia philosophi vocaverunt philosophiam nutricem suam

Ad philosophum pertinet aliquam contemplari aliquam o[perari]

designat diuersas sectas et varias
opiniones philosophorum. Unde unus acce
pit unam particulam et alius aliam et sic
philosophiam secundum apparenciam lacerant quamuis
in rei veritate lacerari non possit. Cir
ca de insolubilitate sit effecta. In
manu dextra portat libellos et in
sinistra sceptrum ad denotandum quod
duo sunt opera sapientis scilicet informare
et castigare ut docere et regere. Et
libellos habet in manu dextra quia
nobilius est docere quam punire. Liber enim
denotat informacionem et sceptrum
punicionem ad denotandum scilicet quod in sa
piente debet esse prudencia et iusticia.
Habuit enim imago libellos per quos
prudencia denotatur in dextra et scep
trum per quod denotatur iusticia in sinistra
quia est dextras philosophie per Boecium. Atte
nienses non persecuti modum philosophandi
tempore destrui fuerunt aliqui sicut dicendum de
licata iacere aliqui in parte sed
te aliqui sicut regina in kathedra se
dere. Primo monebatur dextera a philosophis
in ascendendo naque et sedendo sicut ani
mas faces et prudentes. Et hoc ad de
notandum quod sine quiete et pace a
turbacionibus seculi et spiritualibus nullus
potest sapienciam adipisci. Lectica autem
philosophie quatuor personis portabant due in
parte inuenta scilicet philosophus et theologus
id est amor et labor. Et due in parte
puellas secundum filii mei et agnus
id est cura et vigilia secundum Hugonem Didasca
licon expositor Boecii Willelmus medicus
dicit quod omnes quatuor habebant species
puellas. Secundo nota Athenienses fuerunt
alii qui philosophiam depinxerunt quasi
impatiens stulte et hoc clamitans te
plorans et super caput suum sic cantans Sepul
tum vestis me gemuit memoria me
peperit Odimi stultos et opa ignara.
Tercio depingebatur deformis sicut re
gina sedens in kathedra cum pe

capellis ordinabatur duos renes disse
nes habent et inde qui vero genu plexo
pingebant philosophie in mamillas ipsius
sic utrumque quia confluendo extendit bra
chia ut manus. Sic autem in pectore de
pingebatur ad denotandum quod sine sapien
tia vis indicio expectans sit et quod in
dices quantumcumque sunt senes vel corpore
ti quia indiget nouus sapientie nutrimen
to. 1 Petri 2. Rationabiles sine dolo
lac concupiscite ut in eo crescatis in salu
tem. Et Ecclesiastici 27. Crna paos sic atmaci
indicium et plures corporis confiscate exemplum
quod per ciosa iusticiam sapientia et gloriosis
intellectus et exemplum. Lectio 97

1 Quam sine fictione didici
et sine invidia communico
et honestate illius non abscon
do. Postquam Salomon declarauit quod sapientia
campsit in homine sic comparacionis racio
dicit hic qualiter requirit ab homine
disposicionis subtilibus et informatur
in hac littera specialiter vi cautis quos ad
ea ut quod habeant zelum solide viri
tutis in intellectu et moti placide a se
in effectu et signum intimi bonitatis in af
fectu. Ut sit veritas in addiscendo. Cari
tas in docendo et bonitas in inueniendo
circa ad primum dicit sic et sic sine ficti
one didici. Notandum est quod in addiscendo
vires sunt et intelligere modum finem
et ordinem. Debet enim addiscens studio
lans prauam nobilitate subtilitatis et
litate sublimia scilicet curiositate vanitatis
primo utilitas praponenda est subtili
tati. Augustinus. Tollite iugum meum super
vos et discite a me quia mitis sum et
humilis corde. Unde Seneca in quadam
epistula cum inspectos super vacuis
dicit sic: Quando te torquebis in illa quaestione
quam subtilius est contempsisse quam soluere.
Et capitulo 88 in libris quibus quod de
ridet nimis lopere usque ad sensum
inspectos et dicit sic: Aliquis istam fallaciam
in nostris casum rodit. Putas me

mnc ipsos no posse solue q2 in cp is
ta mista pieculi imminet q2 immo
dicu sine dubio vendit e necessi
immi sapula pellas cupia autne
qui neglig' sud cuspu lib' arme
dat ut inqt pucilles meptias Et
infra si multu superesset etatis p te
dispensandu esset ne suffici' necess
sarus. nunc aut que demeo ac
supuacua dispe i talib qb cgess
tate li Sene Et is de sli j de
pomis de clauis phie uolibet et
lo quo de loyca dt sic li sta e uti
lis ut e utilis scorpio in tiriaca
q licz sit venenu tu s deb paac
ti dolore minuit et prat reme
diu. Aut dic q sic scorpio i tyria
ca michil valet simulis li tn a scor
pione passis. ita loyca no valz ui
du a sophistis afflig'. Et ideo si
dit dicit phus sic ouis ronees
eo q sophisticc no fallat' et intel
ligat locos et ppones i quibus fit
ei sophisma 2o ppone da e apud
bonu solare huilitas sublimi
tati. soli homines bn pfiaunt i a
dispe dis qui antus dispe erubescat
Unde ieron in epla ad paulinu
scribit de apollonis qui toti mu
du ut addisce circuiuit et sic inue
nit ille ubiqz q disce ut sp p fi
ciens sp se melior fieret et is pg
nat dt pd bonu ni qm huiliasi
me ut dispat inpsiscatoes tuas
q d sine huilitate dispe cas no
valere 3o ppone da e solicitas
vite ubors vaniti q tpsl labore
comedit sudor et doctna
Ca maz ista sit ipsa dubitat litti
lis Utru religiosis liceat inten
de studis scripturas. Et videt q
no Sunne vitanda e ab ei religio
so occasio scribic li sta e occasio
scribic sup id 1 cor 8 Scia inflat

caritas aut edificat Lec 1 dr q in
multa sapia sit multa indignaco p
bius ggl 2 dyal narrat de bto be
nedicto qui fuit papus i religione
q recessit a studiis tras scire nesci
et sapiet indoctus go a deiq cp m
tenet religiosi studiu desere p
bius ffrancisais i regla sua de po
mones et exhortor i dns ihesu
cristo ut caveat fres ab omi scibia
vana gla et iudia et sollicitudine
huiq scdi detrone et murmura
cone no curent nesciebs littis di
ce h attedat q oia dent here spi
tu dni p ggl h mors sr illo Job
16 Hostis meq terribilibq oculis me
intuitus e dt quidem sunt i carita
veritas i pacone suaz paupes spi
otas elegit et simplices illa au
tp ippis assistet in fine mudi adpu
p dicatores astutos et duplices
sciaz mudi hentes eleccione e a
go p dicatores cristi p dicatoribus
an e deant esse duplices videt q
deant esse ydiote et simplices
sciaz mudi no hentes p impod
Sin no cogui littatibus intribu
i potestas dni glo i i virtute pan
Ez psns ubertas pane magore
uenit religiosis go no ptinet ad
eos insiste studiis tras sp si sto
tue licet eis adipisa gradus et h
noes studij qnd ptm q tue lice
eis fieri ofessores studis et ingnare
et magistri vocari Ez ho videtr
eis illicitu q appet esse cristi o
ptum cht 23 qui repbat tles qui
volebant vocari rabi et ingnari
dt sic amat pmos recubitus in
cenis pmas cathedras i sinagog
et salutacones i foro et vocari
ab hoibus rabi Vos aut nolite
vocari rabi omes eni fres estis

loyca e utilis sic venenu scorpionis i tiriaca

Utz religiosis liceat itende studiis scripturis

ergo contra apostolum est quod religiosus vocetur magister uel ut dicunt quidam eorum uenis uel in scolis sed debet vocari frater. sed contra. 16. q. 1. monachus non doctoris sed plangentis habet officium. Ergo tales canonici et alii religiosi eorum iure consentiunt ut ex deposito corpore et corpore de iure statu monachorum dei timore ergo non licet religiosis habere officium doctoris. Sed non minus tenentur ad perfectionem humilitatis quam ad perfectionem voluntarie paupertatis. Ergo ad paupertatem se tenentur quod illum dominium sunt recipere ergo nec aliquem honorem quia sicut dominium repugnat paupertati ita honor humilitati. magisterium autem sine honore non confertur. Ad oppositum arguitur ut 7. sub ea capitulum ductuli et multis nec quod non habent scientiam. glosa quod nolunt habere scientiam ergo si voluntarius defectus scientie punitur ideo studium scientie est laudabile. Sed ad rusticam monachum nunquam de manibus tuis et oculis tuis recedat liber. Et infra. ama scientiam scripturarum et carnis vicia non amabis. Item sed ad paulinum presbyterum in omnibus et divine historie libros prolixum circa paululum ad studium studium scripturarum et ad ingressum religionis. Ubi inter alia sic dicit. sancta quippe rusticitas solum sibi prodest et quantum edificat ecclesiam uite quantum tamen nocet si destruentibus non resistat. Et infra. unde fratrum oro te frater karissime inter hec vivere ista meditari et loqui de libris scripturarum scire et sub ditione non aliud querere nonne regni celestis habitaculum. Ad ista respondeo dicendum quod omnis religio ad colendum instituitur. Colitur autem deus per opera cultus autem deum et ad proximum. Sed per opera vite contemplatiue quam per opera vite active. Inde opera vite active et distinctis quod quedam dependent immediate a contemplacione et ad contemplacionem

nichil aliud nosse ut aliud adquirere

ordinantur et tale opus est docere. Quedam ordinantur ad contemplacionem sed non immediate sicut disputacio uel predicacio infirmis et recipere hospites uel ad tale. Sed ergo ambigitur quid ad utilitatem uni religioni quod non est alia quia non repugnat religioni in quantum religio. Et repugnat determinato fini particularis religionis. Loquendo autem de religionibus clericorum et non laycorum Item de religionibus ordinatis precipue ad contemplacionem. Dicit sunt in doctrina canonica et omnes fratres domini quod legitur a loco et tempore vacare studio scripturarum. Ad omnia cuiusdam dico semper secundum quod religiosi sunt magis ydonei ad studium scripturarum quia sunt magis abstracti et alienati a mundi curis et a delectatione carnis quod sunt dicta contemplacioni. Item in logos. 1. phisicorum. Castitas et alie virtutes morales quibus concupiscentie reprimuntur faciunt valere ad acquirendum scientias speculabiles. Item decet esse religiosi et magis pauperes quorum tota cura debet esse pro continenciam abstinenciam et paupertatem respicere mundo et dominacioni carnis ergo illi ceteris paribus sunt magis ydonei. Sed quidam est quod huiusmodi religiosi intendere studio scripturarum. Hic probo sic. Omne illud est licitum religiosis quod iuvat perfectionem ad observanciam religionis quod statum faciunt quod ab obligauerunt se ad aliquem statum et ei addixerunt ab illud quod perfectionem confert ad statum illum. Et studium scripturarum maxime confert ad observanciam religionis confert enim multum ad continenciam. Vide supra preterea. Sed ad rusticum. Dixi ama scientiam scripturarum et carnis vicia non amabis. Audi enim studium lasciviam carnis et delectacionem carnalem quod sunt dominium cum vires naturales intenduntur in suis actionibus. vires animales remittuntur et ergo supra in libro 31. vigilia hospitatis tabefaciet carnes uel et adde

Utrum semper conveniat religiosis et etiam de studio scripturarum

scientiam acquirendam et ad amorem pau
pertatis. Unde patet de pluribus anachoretis quod ipse
expediencius studium paupertatis se secuti
Unde Sap. 1. Iudas nichil esse dixi
in comparacione illius et 1 Machab. 12. dicitur Nos
autem nullo horum indigemus habentes consolacionem
sanctos libros qui sunt in manibus nostris. Valet 3o ad obe
dienciam. Unde Augustinus de operibus monachorum
quod puritas et oracioni nolle operam
dare. Unde ex hoc ipso quod
vacantes studio dispensat ab operare.
Vitabus efficaciter humilior ad obedien-
dum superius suorum prelatorum. Item quidam dicunt quod
quamvis religiosis liceat intendere operibus pietatis sacer-
docii licet intendere studio doctrine per hec
illud patet quia cuilibet publice licet omne id
quod spectat ad illud. Item ad
defensionem spiritualium patet certum quod plures
qui cum hereticos pape conferunt dicta
plurimorum. Ergo licet eis studere ad defen-
sionem fidei spiritualis. Frustra autem fieret
miles si non intenderet per arma sua.
Unde Augustinus de doctrina christiana. c. 40. Phy-
losophi qui vocantur si qua forte vera et fi-
dei nostre accomoda dixerunt et max-
ime platonici non solum formidanda
non sunt sed ab eis tamquam ab iniustis possess-
oribus in usum nostrum vendicanda. Et
ponit exemplum quod sicut populus egipcius de
quibus receperunt filii israel habuerunt
ydola que filii israel detestabantur. Tamen
habuerunt eciam vasa aurea et orna-
menta que filii israel mutuabant de pre-
cepto domini et ea in usus suos conver-
tebat. Ita doctrine gentilium
licet quedam figmenta et supersticiosa con-
tineant habent eciam multa utilissima
vitalia inquirenda. Ad idem adducit
Ieronimus una figura in epistola ad pamachium
monachum et alludit legem mosaycam
Deut. 21 quod dicitur Si pugnaveris contra
inimicos tuos et eos vicas et vi-
deris inter captivos mulierem et pla-
cuerit tibi habere eam in uxorem radet

cet crines capitis et circumcidet ung-
ues et flebit parentes uno mense
et sic intrabis ad eam. Ieronimus sic dicit
ad amantes mulierem captivam i. scienciam
secularem et eius pulchritudine captus
fuimus decalva eam atque illecebras cri-
num et ornamenta verborum cum reme-
tis unguibus seca et lava eam prophe-
li nitro et tunc requiesces cum illa. et
dicito fruitur eius sub capite meo et
dextera eius amplexabitur me et mul-
tos tibi fetus captiva dabit et de mo-
abita efficietur israhelita. Ex quibus patet
quod monachis et religiosis licet studere in libris
phylosophorum. Hoc tamen faciendum est per ordinacionem
prelatorum suorum quorum interest exponere
studentes aptiores. Secundo dicendum est quod re-
ligiosis convenit et licet docere. Unde
Ieronimus ad rusticum et habetur 16 q. 1 Sic vi-
ve in monasterio ut clericus esse merearis. Le-
gitur quod tempore discite ut postmodum doceas.
2o arguo sic. Illud licet religiosis mo-
dernis quod sancti patres religiosi antiquos
fecisse leguntur. Sed omnes ipsi tam verbo quam
opere quam scripto docuerunt qui eciam reli-
giosi fuerunt. Ieronimus monachus. Augustinus can-
onicus. Canonici non in canone vocantur
clerici apud Augustinum 12 q. 1 Nolo ut
alis. Unde scribit regulam de qua vita cle-
ricorum que vocatur beati Augustini regula quam
multi alii religiosi postea assumpse-
runt. inter quos sunt fratres predicatores
fratres servorum sancte marie et longe
post heremite sancti Willelmi et sancti aug.
et multi alii. Conveniencius in unum
collegium facti de heremitis urba-
nite et assumpserunt sancti Augustini regulam
quia heremitice vite omnino repugnat. Et
vocatur ordo ille ordo heremi-
tarum sancti Augustini. De quo ordine mul-
tum Augustinus quia monachi fuerunt heremite
sicut patet per predicacionem suam 10 confessionum in fine ubi
loquitur ad deum dicit sic. Conterritus peccatis
meis et mole miserie mee agita

na in eodem eos meditabor q fugam fu
gi in solitudinem et placasti me et confor
tasti me. Dionisius Tripolitus pro omnibus mi
nistris est ut qui vivunt iam non sibi vivant
sed ei qui pro eis mortuus est. Hec ergo licencia
nunc religiosos qui tamen ubique scripto do
cuerunt quorum Augustinus Gregorius magnus
Gregorius Nazarenus Iohannes Damascenus Ba
silius Orig. qui omnes monachi fuerunt
ex preceptis Augustinus et multi alii quos lon
gum esset enarrare. Sed tamen est nondum
quod fuerunt in primitiva ecclesia quidam monachi
... qui de sanctitate vite presentes
auctoritate pape vel docendi officium usur
pabant et in hoc multi certabant pax
ecclesie. dist. 16 q. 1 Quidam monachi
et contra eos emanavit decreta prima
de romana quod licet eis non licet publice
et in populo nec ab eiusdem prelatis eis con
cessum qui non licitus apud fuerunt ad doc
tam quod religio non impedit actum docto
ris sed magis adornat. Quia tamen adductio
est quod licet religiosis nomine solum et ho
nore magistralem recipere hic patet sic. Michael
quod est prius(?) cum utilis et apta professio
nis assimilatur est religioso sed liberati
sicut statum magistralem et nomen magisterii
susceperunt apostoli sicut de paulo 1 Thymo 2
positus sum ego predicator et apostolus et magister gen
tium. Unde apostolus se vocat magistrum et
doctorem. De honore autem manifestum est
quod est testimonium utilis. Unde si non fo
ret magisterium quod magisterium est nomen
honorabile nec aliqua utilis facit honorabilia
nec eos aliqua sua facit licita nec apte
tibit nimis cum omnibus sua sicut de
nuo bonos et honorabilia sicut dist.
1 de ca. Deinde quia dicunt est quod expe
dit ecclesie quod aliqua religio instituatur que
opera per doctrina et studio specialiter. Hic
patet. Expedit ecclesie quod alia religiones
instituantur que specialiter ad prosperos(?) ...
proiciendam propriis utilitatem consolicio a
multis fortasse expedit quod instituatur

religio vel religiones que per eundem utilitatem
spiritualem quanto magis est spiritualiter inter quam ...
et elemosinas spirituales sunt corporalibus po
tiores. Sed licet et expedit instituere
religionem pro militia corporali igitur pro spiri
tuali. Spiritualis autem militia est predica
tionis ubi dei contra hereticos et demonum temp
tationes. 2 Corinth. 10. Arma militie
nostre non sunt carnalia sed potencia a deo
ad destructionem munitionum consilia de
struentes et omnem altitudinem extollen
tem se adversus scientiam dei et in capti
vitatem redigentes omnem intellectum
in obsequium Christi. Ergo aliqua religiones
instituende sunt ad exercendam militiam
corporalem contra eorum inimicos corporales
ergo et contra adversarios capituli. Ad primam
quam arguunt quod omnis actus publice
est a religiosis interdicta. Hic est negacio
tamen ubi sit secundum eorum vicia et ora
sed probis. Unde Augustinus in Glosa. Totum
quicquid iniquitates in malis operibus est
certum ut fiant probiba nullo modo
eciam bonis operibus imputetur ut peccat.
Et quod allegatur quod studium inflat primum
est sic sit sine caritate nec ad honorem dei
refertur. Cum autem sit cum caritate magis
edificat quam caritas sola. Illa non auctori
tas. Dist. 1 ubi dicitur. Dist. Multa scriptura
multa sicut indignacio non allegatur ad
propositum secundum glosam quod expositum illa de in
dignacione contra vicia et errores. Sed
si esset non faret efficax concluderet ge
neraliter contra omnes clericos omnis enim
sunt probiba et indignacio nisi tamen se
fuerint religiosi sive seculares. Ad
2um de beato Benedicto dicitur quod ipse non
discessit a studiis litterarum quia statum hono
res sed secularem vitam et societatem
formidabat sicut in medium ad quem est ipse
bonum per anceps periculum civitatis. Sed
quod inedit in scolis multas lascivias et
palibus inventas est(?) ipse talia studia
dereliquit ad statum religionem. Cons

b. Vide dicens et non nuncupor doctor gentium ipse
et vide 2. Thym. 1 in quo positus ego sum predicator
et apostolus et magister gentium etc.

laurit ubi sine periculis studiis sanctis
vacare posset. Ad tercium de regula sancti
Francisci intelligo quod noluit a fratribus
nimia curiositate amoveri que impedi-
ret eorum devotionem. Unde dicit sic
et non curent nescientes litteras litteras
discere. Sed attendant quod super omnia debent
habere spiritum domini. Hic est dictum quod non cu-
rent, id est non sint nimis curiosi discere
litteras illi qui nesciunt sic quod propter lit-
teras postponant devotionem. Vel forte
de quibusdam intelligit, attamen sunt inter
eos litteras nescientes, non convenit quod
non est rationale deputare studiis litteras.
Ad decimum arguitur quod predicatores
cristi debent esse dissimiles predicatoribus
antiquis et quod bene ipsi instituti erunt in spe-
ciebus secularibus. Hec autem tradit causa-
liter contra seculares sicut contra religiosos.
Dicendum tamen quod licet apostoli primo fuerunt ydio-
te et simplices postea tamen fuerunt
discretissimi et sapientissimi. Nec habe-
bit antiquos sapientiores quam ibi fue-
runt. Sed in hoc est differentia quod cristus vo-
cavit simplices quos ad scientiam aptos
vocabit doctos secundum seculum quorum tamen
aliis excitatos et cottidianam in lege
meditacionem habere solet. Hoc sensus sto-
tilius suggerebat, dicit Ieronimus in epistola
ad Paulinum loquens de apostolis cristi.
Ad quintum dicendum quod intelligitur de pro-
bacione legis littere mosaice secundum glosam.
Unde sensus est quod non cognovi littera-
turam, id est non approbavi litteram que occidit
scilicet legis non intelligibilem. Cuius paria
et similia, quoniam erant contra omnes pa-
nes, item quod totum destruetur studium
litterarum propter ad litteram vana esset. Ad sex-
tum dicendum quod religioso non repugnat sta-
tum nomine et recipere honorem magistra-
lem. Dicit enim quicumque contra hoc sentit nec
hic contra consilium cristi. Immo magis
sub consilio cristi cadit et ideo sicut
fractibus secundum consilia de virginitate

debetur aureola, ita doctoribus aure-
ola convenit. Sed constat quod nichil quod sit
contra consilium debetur aureola. Ergo doctor
cadit sub precepto vel consilio sicut patet.
Capitulo ultimo. Euntes docete omnes gentes,
quod eius contrarium non cadit sub consilio
cristi. Ergo tunc apostoli non fecissent contra
consilia. Et ideo non arguatur quod ea que ad
sollempnitatem doctoratus pertinent perfectis
non conveniunt propter elacionem. Dicendum quod
si elacionem inducant vel caverent si fie-
ret ab hominibus cavitatem. Modo sic
est quod ordinata sunt tamen ad auctoritatem offi-
cii concedendam tamen ut infirmiores
auditores provocentur. Licet enim propter ho-
nores non possit magisterium procurari appe-
ti, nichilominus nec appetitur a bonis propter
honorem tamen ex quo est status nobilis
et dignitatis decet quod fiat sub aliquibus
sollempnitatibus, propter quod non solum nichilominus et
propter ipsum immo est nichilominus et ipsum ad
dignificandum se quod tali valeant
imitari ut sic ex necessitate fiat sicut
frequenter convenit nichilominus. Ad hoc adden-
dum est quod sicut honor inanis homini-
bus causat elacionem et vanitatem, ita propter oppo-
situm solidis causat humilitatem cum considerant
propter dominum dei et non propter sua merita
honorari, et sic videt se strictius deo ob-
ligatos quia propter tales honores non re-
cipent. Tercio sic nichilominus esset eos honorem
repellere quibus prelati obligantur ad
oppositum nichilominus quia cum subditi tenentur
prelatos honorare et filii dominos et iuve-
nes senes et filii parentes et disci-
puli doctores, omnibus quibus debetur
honor ad oppositum nichilominus tenentur. Sed
cum honor talis a bonis religiosis
non ambiatur sed per obedienciam imponatur
quoniam nec sibi assumit honorem sed qui vocatur
a deo tanquam aaron, id est a superioribus. Patet
quod ambire honores vitiatur ex quo cau-
santur. Secundo ... sed non possunt autem

honores ubi ipse magnanimitas prez
dinis qui attendit medium circa honores
dicitur 4. ethicorum. Quantum enim ad hoc quod vocari
rabi quasi interpretatur magister non sit conve
niens patet manifestum per hoc quod apostoli
se magistrum nominant, 1 thimo. 2 et 2
thimo. 1 sicut prius dictum est. Auctoritas
autem inducta de consilio domini: Vos autem
nolite vocari magister rabi intelligenda
est de appetitu deordinato et ambitio
so sicut fecerunt pharisei de quibus
ibidem loquitur: amant autem primas kathedras
in scolis vel in cenis vel primos recubi
tus in cenis et huiusmodi. Unde sicut est
prius dictum, alias faciunt pessimum in
ecclesia sicut episcopi et maiores prelati qui
priorum locum tenent dicunt. Item sicut ho
dicitur rabi vocari et magister quam plurium
cristi et preceptum debet fuisse datum
est. Nemo vocet honorem magistrum quia
non est de veritate doctoris quod sic vocetur
sed vocabulo sicut honor est in honorante
non in honorato. Item ibidem sic prohibet
cristus: vos autem nolite vocare vobis patrem
vestrum super terram unus enim est pater vester qui in
celis est et tamen fratres vocantur patres
et omnes antiqui religiosi modo sic
modo vocabant abbates et priores
et tamen non est prohibitum preceptum vel consi
lium quod honores non vocentur magistri vel pres
dicitur excluso ambitionis in maioribus
ne sic vane et inordinate appetant ho
norari et est excluso adulationis
in subditis ne homines indigni honore
inordinate et non ad honorem dei exhib
eant sine persona honoris honorent.
Et ideo sic dicit: nec vocemini ma
gistri unus enim est magister vester cristus
ad quem omnem honorem vobis exhibi
tum referre debetis. Ad septimum quod nec
canonici nec fratres eodem iure tene
ntur quo monachi [illegible] ad
illa [illegible] re
ligiosi alias [illegible] quod non licet

cautelas vel linteis ad carnem nec ex
de carnes in refectorio. Item quamvis
monachi ex sua religione non habe
ant quod docere possint in publicis licet
tamen eis docere si a prelatis eorum ad hoc
vocentur. Unde nec religio aufert auctori
tatem docendi nec ei repugnat actus do
cendi sicut quidam canones et quidam [illegible]
tra dixerunt. Unde quod dicitur quod monachus
non doctoris sed plangentis officium habet
[illegible] quod monachus [illegible] quod est
monachus [illegible] primam age
re docere. quamvis autem ei non conveniat
docere ex eo quod est monachus non tamen sequitur
quod ad docendum possint assumi. Item
gratianus loquitur de doctrina [illegible]
que prelatis conveniunt et religiosis ad hoc
per curam deputatis. non autem loquitur de
doctrina scolastica cui prelati parum
intendere possunt. Ad octavum dicendum quod ho
nor non repugnat humilitati [illegible]
[illegible] de sua humilitate quamvis
papa esset [illegible]
[illegible] paupertati cristi repugnat
non autem honor humilitati repugnat [illegible]
cristum [illegible] honores legimus rece
pisse [illegible] a discipulis [illegible]. Item
[illegible] cristus [illegible]
[illegible] preceptum de honore [illegible]
sed de ambitione vel appetitu deordi
nato honoris [illegible] preceptum. lc 46

Infinitus enim thesaurus est hominibus
quo qui usi sunt participes facti sunt
amicitie dei propter disciplinae dona
commendati. Postquam Salomon [illegible]
sapientie [illegible] hic concludit
[illegible] quandam dubitationem que [illegible]
posset [illegible] si ego [illegible]
primam [illegible]
et sicut de bonis mundanis [illegible]
quomodo docet [illegible] dubitationem [illegible]
dicit [illegible] in littera [illegible] duo
primo [illegible] et
secundo [illegible]

sufficienciam. Ipse ibi omnes qui ipsi sunt
rector summus est sicut infinitus eius thesau-
rus in hominibus, quod dicitur quia ibi quasi
sapiencia abscondita sub liberalitate co-
municanda. quia ipse thesaurus infinitus, id est
nunquam deficiens, sed semper fluens, quia quanto
magis communicatur tanto magis crescit
et augmentatur et idem infinitus esse
quia non est talis in aliquo qui si concederetur
augebitur in dando. Unde bene dicit
ipse fuit et addiscimus et docemus.
De isto thesauro et eius liberali commu-
nicacione loquitur pulchre Alanus
in Anticlaudiano li. 1 ubi narrans
quomodo fronesis i prudencia virum ubi-
que sinis dicit invincibus dicat sic
a p̄sipes fines plent omnia dona
sophie. Nos illas largitur opes quia
sepe potencia Provocat ad res et ma
iestatis honores Inclinat minuit
quod leges et maturdat. Sed pocius
donat thesauris meus et omnes di-
vicias dum quo quisquis acquirit ultra non
eget. Unus solus diviciis sic habundat
Omnes virtus amor possessio nobilis
usus. Utilis utilior largior fertur
habundans. Hec est gaza poli celi the-
saurus mundi. Divicias quas doctos
ditat quod prodiga largos Vult pos-
sessores et dedignatur avaros. Clau-
sa perit diffusa redit non publica
fiat. Labitur et vires acqui-
rit eundo. Non istas depascit opes
rubigo nec ignis devorat aut fur-
tim subrepto rapit naufragium
tollit predo depauperat hostis. Qui ipse
ipsius dat diuitias, inter thesauros di-
uiciarum et sua quia thesaurus divicias
excedit non terrena dignitatis declinat
ad invidiam vicium et retardat
instancia legum et statutorum. Thesau-
rus autem meus qui est thesaurus sapi-
encie talis quod eius amor est virtus eius ap-
petitur possessio nobilis eius habetur usus

Quanto magis sapiencia communicatur tanto magis crescit

utilis in benivolencia largior utilior
in docendo fructus habundans primum in
sapiendo et in aliis ponderans usus.
De isto eodem loquitur Augustinus de doc-
trina christiana. c. 1 invitans homines ad docendum
liberaliter ea que a deo eis concessa sunt sic
quia si docere cavet plura sicut non c
inquit in medio dum nec dare desinat
ceteri cum ea que data sunt comprimat in
pendere. Omnis enim res que dando
non deficit dum habetur et non datur non dum
habetur quomodo habetur. Quis autem
habendo aut ille qui habet dabitur ei.
dabitur ergo habentibus, id est cum benignitate
utentibus eo quod acceperunt. Et adducit
ad hoc ibidem beatus Augustinus duas figuras
pulcherrimas de duobus festis quando in
cuius fecit pauperibus quod cum faciebat in
ut ab eo docentur primum festum fecit
quinque milibus hominum de quinque panibus
et duobus piscibus et illis saciati
superfuit 12 cophini fragmentorum
sicut patet Mathei 14. 2m festum fecit quatuor mi-
libus hominum de septem panibus et pi-
sciculis paucis quibus saciati superfuerunt
septem sporte plene fragmentorum. Quibus
miraculis ipsis exponens alludens beatus Augustinus
ibidem dicit sicut ille quinque et illi septem
crescunt panes cum quasi magis post eum dati
esurientibus quod non fieri cepit ad cophinos
et sportas saciatis tot milibus hominum
impleverunt sicut dicit ille panis dum
frangitur acrevit sic secundum Augustinum quia
doctor liberaliter impertitur dona dei quia
dona dei recepit multiplicatur et
augetur in docendo sapiencia, est ergo infini-
tus thesaurus habentibus communicans, est quod inter
doctores qui pascunt populum verbo dei
in ecclesia doctrina est quia alii pascunt so
De quinque panibus. De quinque pa-
et de septem
exemplicat
fortes in fide et devocione licet
minus erudita in scolastica capacitate

Inter doctores primum verbo dei retenta est doctrina

ista p(er) (con)tinua(m) passionis c(hrist)i p(re)dicatio(n)e
edificat ad suffragia corda simpliciu(m)
et i(st)a p(er)sona talia loq(uitu)r ap(osto)l(u)s i Cor(inthiorum) (x)iiii
in eccl(esi)a uolo quinq(ue) u(er)ba meo s(ensu) lo
qui ut alios i(n)struam. ista enim u(er)ba sunt

quinq(ue): faciendu(m), tacendu(m), timendu(m), credendu(m), appetendu(m) — I. Quinq(ue) credendu(m) p(re)-
dicati i(n) q(uod) faciendu(m)
io p(re)cepta. q(uod) cauen-
du(m) scelera vitia cu(m)
culpa. q(uod) timendu(m)
inf(er)ni supplicia. q(uod) appetendu(m) paradisi
gaudia. ¶ Alii sunt qui pascunt p(ro)ximo(s)
de septe(m) panibus. de qu(ibus) ce(n)tenarii es-
tis vniu(er)sitatis. et h(ii) sunt subti-
les doctores i(n) vniu(er)sis i(n)st(ru)cti et i(n)-
formati i(n) h(ic) m(ist)erio qui sunt i(n) scriptu-
ris et foris et signati septe(m) si-
gillis. Apoc(alipsis) v. ¶ Igitur sapi(enti)a e(st) li-
beratur q(uia) in ea est q(uod) infinitus thesau-
rus e(st) o(mn)ib(us) si bu(m) disp(er)getur. (e)x c(on)tr-
ario augme(n)tu(m) et (con)sec(r)atur. ¶ 2o
e(st) liberalit(er) (com)mu(n)icanda p(ro)pt(er) scilicet emolu-
me(n)ti et suffragiu(m) maxim(um) et emo-
lume(n)tu(m) e(st) q(uod) h(ec) fiet p(ar)ticeps diuine
dei. h(ec) aut(em) fuit bonu(m) virius sapi(enti)e
unde ista · i(n) ista ca(pitulo) d(icitu)r amicos dei
et p(ro)phetas (con)stituit. et q(uo)n(iam) ad h(oc) d(icitu)r. Ecc(lesiastic)i
xx. q(uod) usq(ue) sunt. v(erbis) q(uo)s thesauros sa-
pie(nti)e. qui usq(ue) sunt faciendo quos ad se
ip(s)os et docendo quos ad alios Philip(pen)ses
p(ro)fecti s(un)t aduc(er)e dicitur (lxxii)i · Qui fe-
cit et docuit h(ic) magnus vocabitur.
Ioh(annis) xv. vos aut(em) amici q(uia) s(unt) s(ec)retas
a patre nobis p(ro)pt(er) disciplinae dona
(com)mendati · h(ec) e(st) (com)mendatio et speci-
alis amicitia apud deu(m) p(ro)pt(er) disciplinae
dona. q(uia) v(er)bis magis doctus dedit
liberalit(er) disciplina(m). Ecc(lesiastic)i xxxiii. Videte q(uod)
no(n) michi soli laboraui s(ed) o(mn)ib(us) exq(ui)-
re(n)tib(us) disciplina(m). ¶ Est aut(em) notandu(m)
q(uod) tri(p)l(e)x g(e)n(er)a ho(min)u(m) sapie(n)ciu(m) thesauru(m)
sapie(nti)e no(n) utuntur ad mun(us) d(e) q(uibus) c(on)-

quida(m) sapie(nti)a: suppresso, subuerso, abuso (r)es — Cum [illegible] ea

predica(n)t q(uod) ea a deo acceperunt q(uia)
ad p(ro)ximoru(m) edificatio(n)em et tu(m) vtilitate
de ea fructu(m) (com)mendatio(n)em. Tales sunt si-
miles s(er)vi illi s(er)uo maligno et pi-
gro q(ui) accepto talentu(m) fodit in t(er)ra
et abscondit pecu(n)ia(m) d(omi)ni sui. Mat(thei)
25. et cu(m) post te(m)pus venit cu(m) suo
lucro ad d(omi)n(u)m duplicato ip(s)e accessi-
sit cu(m) talento et ait: Domine scio q(uia) ho-
mo es et metis ubi no(n) seminasti
et (con)gregas ubi no(n) sparsisti et timens
abii et abscondi talentu(m) tuu(m) i(n) t(er)ra
et ecce habes q(uod) tuu(m) e(st). De isto loquens
Crisost(omus) Omelia xix. i(n)p(er)fect(i) dicit q(uod) h(ic) excu-
satio e(st) falsa. d(icitu)r i(n)quit fu(er)e(n)t(ur) mendax
q(uod) metit ubi no(n) seminauit. q(uia) cui
ho(min)u(m) e(st) vel gentiliu(m) vel iudeoru(m) quib(us)
no(n) suffic(er)e(n)t naturalib(us) scilicet ad o(mn)ia uit
cui no(n) dedit sci(enti)am boni et mali
et cui no(n) dedit posse fuge(re) ma-
lu(m) et apprehendere bonu(m) si vult. C(ui)
inquit nulli e(st) h(ic) cui sic mic(hi) ad
mebru(m) corp(or)is ad usu(m) corp(or)alem
sic no(n) esse cui sit minus ad sp(iritu)s
a potestate ad intellig(endu)m boni aut ma-
li aut ad o(mn)e bonu(m) op(er)is faciendu(m)
q(uo)cu(m)q(ue) voluerit h(ic) Crisost(omus). Et vult ex-
p(re)sse dicere q(uod) deus nulli ho(min)i deficiat
i(n) (con)cedendo s(ibi) gra(ti)am necessaria(m) ad salute(m)
si g(rati)o utatur h(ic) g(rati)a s(ibi) a deo (con)cessa
et no(n) opponat obice(m) p(ec)c(a)ti. ¶ Qui
g(rati)o quida(m) q(ui) sub t(er)ra abscondu(n)t ta-
lentu(m) q(ui) noticia(m) scriptu(r)e sa(cr)e et (con)su(e)-
tudine disciplinae vel sub desidia et pig-
ricia carnis sua vnde de vno quoq(ue)
tali p(otes)t exponi illud Ecc(lesiastic)i vi. Si ho
genuit multis annis et no(n) utatur bo-
nis sub(stanti)e sue. de hoc g(rati)o p(ro)nuncio q(uod)
melior e(st) abortiuus. q(uia) Ecc(lesiastic)i 24. Sa-
pi(enti)a abscondita et thesaurus inuisus
q(ue) vtilitas i(n) utr(is)q(ue). ¶ 2o sunt sapientes
quida(m) et b(ene) sapie(nt)e subu(er)sores q(ui) q(uas)
quodu(i)s edificant moribus ex pu(r)g(e)(n)t

¶ ta g(ene)ra ho(min)u(m) sapie(n)tu(m) no(n) utu(n)tur thesauro sapie(nti)e

4 sub p(er)sollic(itudi)ne occup(ati)o(n)e a co(m)mu(n)i t(ra)ctat(us) ro(n)do(n)t ·

uant et dato quod fortassis edificaret
proximos tamen in nullo promovet sapiens.
Dicit Aristoteles 8 de animalibus quod apes effi-
ciunt magna copia mellis in fauis
suis, fugiunt de illis mella et se
recedunt de eodem et si non hic faciunt
mel illud corrumpetur et de fauis fi-
unt aranee. Moraliter quando persona ec-
clesiastica habeat magnam copiam mel-
lis id est scientiam sacre scripture que melli comparatur
in psalmo Quam dulcia faucibus meis e-
loquia tua domine super mel ori meo. Nisi
habet aliquem fructum de melle suo quod
non hic faciat, mel corrumpetur quia scientia
in displicenciam et penam convertetur et
de fauis fiunt aranee id est de habi-
tacionibus spiritualibus vertuntur ad curiosi-
tates et vanitates. In psalmo tabescere fecisti
sicut araneam animam meam. Et in psalmo 89
Anni tui sicut aranea meditabuntur
vel operabantur secundum aliam litteram glosa.
Unde dicit meditabantur anni id est non
operabantur quia sine fructu et utili-
tate boni operis transierunt. Et ideo primo
et predicit [?] quibus litteratis utitur scien-
cia ad devocionem et recreacionem propriam
et postea ad alienam. Et hoc [?] dicit
significatur Ecclesiastes 2 Hanc ratus sum partem meam
ut uterer labore meo. De tercio id est de
qua dicitur [?] sine quo es et stannum no-
bis mixtis adinvicem. Sicut quando
in ore balbucientis sic commiscentur es
et stannum dicit ei idem balbuciens una
littera sonat et alia evanescit. Ita
stannum et es si commisceantur stannum
subterfugit et evanescit et es ma-
net. Moraliter es quod est metallum so-
norum designat designat predicacionis
eloquenciam. Stannum quod affectat ar-
gentum et non est signat conversacionis
falsam apparenciam. Et ista duo sunt
male commixta in persona quacumque.
Et ideo cum ad examen dei devene-
rint nichil apparebit nisi es vel sonus

Mel si non fugatur ab apibus fiunt aranee

doctrine sine vite. Sed si cum argento
bene commiscetur es quia vite claritas et
verbi sinceritas delectabiliter miscebuntur
effectum. In cuius figuram legitur Exodi
37 quod deus replevit Beseleel spiritu
sapientie et omni doctrina ad faciendum
opus in auro et argento et ere in
omnibus que requirebantur ad sanctu-
arium tabernaculi. Hic est moraliter quod
persona ecclesiastica debet esse instructa
quod operari sciat in auro devote contem-
placionis, argento honeste conversa-
cionis et ere sonore predicacionis.
Tercio sunt sapientes sapientie abusores
et hii sunt homines bene instructi qui scien-
ciam applicant ad nocendum, colorant
falsa, excusant mendacia, impugnant
veritatem. Unde Ieremie 10 [?] ...
ubi ledit aliam sua [?] ... ipsi mo-
le [?] thesauro sapientie. Similiter
et hii qui maliciam probant et falso
auctores allegant ad suas contrarias
et omnem prophanam diffamacionem tal-
is arguit apostolus 2 Cor 1 Numquid
levitate usus sum aut que cogito secundum
carnem cogito ut sit apud me. Et
ideo dico considerandum quod talis utuntur le-
vitate carnali et sollicite. Non sic
fecerunt sancti patres qui nos prece-
sserunt. Sed illi sunt thesaurum sapientie
sine invidia vere docendo et vade
predicando. Et ideo participes facti sunt
amicicie dei propter discipline dona commendati.

Michi autem dedit Lectio 4a
deus dicere ex sententia et presu-
mere digna horum que michi
dantur quoniam ipse sapientie dux est et
sapientium emendator in manu enim
illius et nos et sermones nostri et
omnis sapiencia et operum scientia discipli[na].
Hic est 2a pars huius capituli in
qua ponit Salomon gracias actionem
sapientie recognoscentes. Unde pri...

Quomodo sapientes sapientie sunt abusores

primo posuit humiliacionem sapientie precedentem et 2° supplicacionem sapientie deposcentem 3° apparacionem sapientie extollentem. Hic ponit 4° graciarum actionem sapientiam recognoscentem. Et circa hoc duo facit. primo recognoscit deum esse sue sapientie largitorem et qualiter 2° enumerat quantum et qualem dederit scientiam devenis inductiue et specialiter 2a pars ibi Ipse enim dedit michi. Circa primum duo facit quia primo recognoscit eum esse sapientie largitorem 2° facit eum gratiarum omnium gubernatorem 2a pars ibi In manu enim illius. Dicit ergo sic Michi autem dedit deus ex sentencia etc. quasi dicat quod autem michi contingit quod predico et doceo sapientiam esse [illegible] etc. Cuius causa est quia deus ipse dator est sapientie et quia gratias dat omnibus sapientiam et scientiam concessus est per quem gratias dari decet/ Actuum 10 Veritas accepistis gratis date et in regnando dicam michi dedit deus ex sentencia etc. ut non est ista vox superbie vel elacionis sed devote graciarum actionis Unde Augustinus super 18 psalmo Custodi diagmeam quam suus super dixit. Non ista superbia clatum sed confessio non ingrati sed dicere te cognosce et in [illegible] extolle te ut nec superbus sis nec ingratus dic deo tuo Deus sum quia sanctificasti me quia acceptum non quia habui. quia tu dedisti michi non quia ego merui et istos dicit salomon Michi autem dedit deus dicere ex sentencia i. ex certa scientia Iob 3 Ego scientiam loquimini et quia in duiniis desperantur nil dicere ex sentencia i. ex iudicio dicere non ubi ex quod Proverbiorum 10 ubi plurima sunt verba ibi frequenter egestas i. paupertas et indigencia sapientie. Et ideo sapientes solent habere pauca verba et sentenciosa. Jacobi 1. Sit autem omnis homo velox ad audiendum tardus ad loquendum et tardus ad iram. Vt Seneca dicit In me canes quanto infirmior est magis latrat. et patet experimento quia parvus canis

culus magis latrat quam magnus mastinus. Ita contingit saepe quia minus sciunt de scientia habent tamen plura verba Et est et nonnumquam quia inter omnia parabolam multi reddit hominem commendabile et amabile. Unde quidam philosophus interrogatus fuit a quodam quis esset homo multis placere posset. cui philosophus respondit Qui sequitur gesserit optima et locutus fuerit pauca Unde Moralis figurarum leuitici. Cum pati[...] pluyon scimus unde dus erit Deinde secundum spiritualis gradationis [illegible] sapientia. Fluunt autem decordinate et deperduntur quando fuerit uerius rationibus proferentur atque Michi autem dedit deus dicere ex sentencia i. non subito non repente sed ex solida deliberacione sicut indocti labiis suam scientiam uitate uacantes et maxime in sermone diffusa quam fuerit ponit confusione. quia de re dubia non est dare scientiam certam. Ut habetur 11 q. 3 Cuncte Et presumere digna horum que michi dantur supple deus dedit michi presumere i. presumere aliis addiscendum et docendum digna horum que michi dantur i. vera et convenientia dine inspiracioni non humane suadencium. sic uocatur nomine presumptoris Augustinus sermone in prologo ubi dicit Ardua scientia opus ultra vires agere presumpsimus i. motu non ex temeritate sed caritate Paulus presumpsimus dedit ergo michi deus presumere digna non quibus verbis meis concessa sed in deo Et ratio subdit Quoniam ipse i. deus sapientie dux est et sapientium emendator i. ipse est auctor sapientie et sapientum emendator i. augmentator et sic recognoscit salomon deum esse omnis sapientie largitorem 2° qualiter facit eum esse omnium gratiarum gubernatorem In manu enim illius etc. quasi dicat in manu gubernatiua illius sunt [illegible]

Speculacio et vera practica ex actibus.
In manu inquit illius nos super primum
quantum ad vitam sibi perfectam. Dani
elis. deum qui habet flatum tuum in manu sua et
omnes vias tuas non glorificasti. Et
in ps. In manu eius omnes fines terre.
Et sermones nostri quantum ad vitam elo
quencie. quia ii. Cor. iii. Non sumus suffi
cientes cogitare aliquid a nobis quasi ex no
bis sed sufficiencia nostra ex deo est. quia ma
nes pt dicere dominus ihesus nisi in spiritu
sancto. Et omnis sapiencia quantum ad scien
cias speculativas. et sciencia operum
disciplina. id est disciplina sciencie quantum
ad sciencias practicas. Et est hoc gratiarum ac
cio devota qua salomon a deo se re
cepisse sapienciam recognoscit. Sicut enim
omnia flumina oriuntur a mari et ad
mare finaliter revertuntur ut iterum flu
ant. ita omne quod bonum est a deo
procedit per largicionem et ad deum
redire debet per gratiarum accionem. Unde
bernardus super Cant. Origo fontium et flu
minum omnium est mare. virtutum et sciencia
rum dominus ihesus cristus. continencia carnis
cordis industria voluntatis rectitudo.
casta aplia ista indiga ista de
sciencia ex illo manant. Si quod callet
ingenium. si quod nitet eloquio. si quod mori
bus placet. inde sciencie. inde sapiencie
prius ad locum unde exeunt rev
tantur flumina gratiarum ut iterum fluant.
Qualiter inquit. qualiter et apostolus. In
omnibus gratias agentes. Quidam sapiens.
Qui se videt habere consideris dei vidit
et dei sapiencie reperit cristo. Si quidem
plenus aqua si facile cepit computat
ait plane. si gratias cesset de eius
ibi recepta non fluit. ulterius vel
augetur ingratis. Sed et quod accepit ei
ubi tollitur in primacie sibi. Unde her
mes trimegistus li. suo de natura deorum
ipsius fine narrat. quod post longam

Bene quod a deo bonum redire ad deum debent

disputacionem diversarum rerum et humanarum
cum adinvicem fecissent trimegistus. Asclepius
et tacius paraverunt se ad cenam. Et cum
vellent deum adorare primo more
priorum existente quod sole descendente ad
austrum respexerunt et post dixerunt
Quod ut cum sole oriente ad locum quo
sub solaris se convertebat ad adoran
dum ita sole occidente se convertebant
ad austrum propter consuetudinem antiquam supplicaturi.
Ut quod asclepius ad Tacium quo ro
garet trimegistum ut dignaretur appo
nere tura et pigmenta ad precem.
eorum. Quod intuens trimegistus com
motus ait. Melius ominare o Ascle
pi. hoc enim sacrilegium simile est cum deum
rogas thura ceteraque incendere. nichil
enim deest ei quia ipse est omnia et in eo
sunt omnia. sed nos agentes gratias ado
remus. Hec enim sunt summe incensiones
cum gratie aguntur deo a mortalibus.
Hec hermes. Quod ait de thure deo in
cendendo esse sacrilegium. sic intelligitur
si fiat superstitiose cum estimacione quod de
us in corporalibus odoribus delectetur quod
omnino falsum est. Unde subdit quod summe
incensiones sunt gratiarum acciones. Et co
mmenda linguis sic deo regraciatur qua
mvis gentilis. Gratias tibi summe exsuperantis
sime. tua enim gratia tantum sumus summi
tue cognicionis consecuti nomen sanc
tum et honorandum nomen unum quo
solus deus est benedicendus religione
paterna. quoniam omnibus paternam pietatem
et religionem et amorem et quecumque
est dulcior efficacia prebere dignaris
donans nos racione sensu intelligencia.
sensu ut te cognoscamus. racione ut te sus
picionibus indagemus. cognicione ut
te cognoscentes gaudeamus. ac numine
salvati tuo gaudeamus quod te nobis
ostenderis totum. gaudeamus quod nos
in corpore sitos eternitati fueris consecrare

Summe incensiones sunt gratiarum acciones

dignatus est quod cum humana sola glori-
ficacio cognicio maiestatis tue cog-
noscimus te et lumine maiori solo
intellectu sensibili intelligimus te. Ut vi-
ta nostra naturalissima omni secunda signa-
cio cognoscimus te toto nostro habitu quae
concepti plenissime cognoscimus te
eterna preveniences. In hoc enim ipsa ado-
rates te bone voluntatis tue. Hec tamen de-
precamur ut nos semper dignetis per-
feneratos in amore cognicionis tue
et mihi ab hac vite gratie separari q-
bus dictis venerunt ad cenam. Summa-
riter sunt tres partes quod manus di-
vine gubernacionis in qua sunt quinque
digitos habet scilicet pollicem indicem me-
dium medicum et auricularem etc.

pollex		potestas		puniendi
index		sapiencia		disponendi
medius	est	benignitas		defendendi
medicus		pietas		miserandi
auricularis		specialitas		exaudiendi

Primus ergo pollex manus dei est potestas
puniendi. Dicitur enim pollex secundum Ysidorum
2 ethimologiarum c. 1 eo quod inter ceteros digitos
polleat virtute et potestate. Sic autem
pollex est id est potestas quod cum tempus ad-
venit puniendi nullus potest ei evadere.
Job 10 Nemo est qui de manu tua eruere.
Et ideo dicit apostolus Heb. 10 horrendum est
incidere in manum dei viventis. Et Job 13
manum tuam longe fac a me et formi-
do tua non terreat me. Secundus digitus
est index eo quod illo ostendimus et indi-
camus. Et est moraliter index manus
dei sapiencia disponendi. Isto digito
omnia demonstrabit iudex et aperte tam
bona quam mala in die iudicii. 2 Mach. 6
manum omnipotentis neque vivus neque de-
functus effugies. Omnes enim nos mani-
festari oportet ante tribunal Christi ut re-
ferat quisque prout gessit 2 Cor. 5 Tercius
digitus est ceteris longior et est medius.
Unde iste digitus in manu dei est beni-
gnitas mediam defendendi per quam nos ex-
pectat ut ad misericordiam redeamus. Gen. 32

hanc divine gubernacionis habet quinque digitos

Salvos nos fac in manu tua. Et psalmo
108 Fiat manus tua ut salvet me. Et
per isto digito expedito super planum non pol-
lex nec index preter illud planum contin-
gere. Ita quod diu digitus benignitatis ad nos ex-
tenditur et expeditur nichil nobis nocere
potest nec potestas puniendi nec sapiencia
disponendi. Quartus digitus vocatur medicus.
Est autem medicus manus dei pietatis mise- pietatis
randi. In isto digito scilicet in manu sinistra
solebant veteres anulos portare. Unde
causam reddit Macrobius 3 Saturnalium in-
venta fuisse ab egipciis eo quod per
anathomiam repertum nervum quendam a corde
natum ad illum digitum procedit et cum
nervus illius digiti applicatur. Et ideo
ordinatum fuit apud eos quod ille tactus
cum anulo coronaretur. Iste est digitus
applicatus signat secundum quem composit digita-
lem qui est unus pietatis. Et ideo ille di-
gitus merito debuit coronari. Moraliter
apud nos inter omnes dei digitos pie-
tas miserandi debet a nobis coronari
quia una miseria sapit dulcius que de
pietas a vulnere cordis Christi emana-
vit per quam digitum omnis in nobis per-
fecte curatur. Unde Job 5 Increpacionem
domini ne reprobes quia ipse vulnerat et me-
detur percutit et manus eius sanabunt.
In sex tribulacionibus liberabit te et in
septima et non tanget te malum. Quintus
digitus est minimus et vocatur auricula-
ris. Hic autem digitus in manu dei specialitas
est exaudiendi preces nostras. In psalmo aperis
tu manum tuam et imples omne animal benedictione.

Ipse enim dedit michi. Leccio 98
ut sciam disposicionem orbis terrarum et
virtutes elementorum inicium consumacio-
nis et medietatem temporum vicissitudinum
permutaciones et consummaciones temporum
morum mutaciones et divisiones
temporum anni cursus et stellarum disposicio-
nes naturas animalium et iras bestiarum
vim ventorum et cogitaciones hominum
differencias virgultorum et virtutes radicum
et quecumque sunt absconsa et improvisa.

Quia veteres anulum in digito medico portabatur

vidici omnium enim artifex docuit me
sapientiam Postquam salomon regratiatus est deo
gratiarum et statim de sapientia sibi data hic
illi ideo regratiatur specialiter et inducit
diversos per modos diversarum scientiarum et com
ge deus facit quod primo enumerat quorumdam scientiarum
sunt 2o qualiter adea pervenit sicut omnium
enim artifex Circa primum deus facit tria primo
recognoscit sue scientie soliditatem 2o sue
scientie certe multiplicitatem ibi ut sciam
Circa primum dicit sic Ipse enim deus vero de-
dit michi libar hoc quod sunt scientiarum veram
id est omnium creaturarum veram non fallacem nec
apparentem noticiam quemadmodum iactant
se habere falsi coniunctores nigromanti-
ci albumici et per artem notatoriam
ad doctrinam demonum confluentes sed
seructos et ostentantes se scire que
nesciunt cuiusdi sunt prestigiatores
divinatores sompniatores phizonomi-
ci palmiste et incantatores et ma-
gici quorum scientia non est vera sed falsa ut
nulla quod per prius docet unde apostolus
Thimotheo 6 O thimothee depositum custo-
di id est fidem devita prophanas vocum
novitates et oppositiones falsi nominis scie-
ntie glosa id est falso nomine dictas scientias Item con-
tra scientias falsas dicit salomon hic datam sibi
scientiam veram et per hoc recognoscit sue sci-
encie soliditatem Consequenter autem ostendit
sue scientie multiplicitatem cum dicit sic Ut sciam
dispositionem orbis terrarum id est distinctiones
climatum et diversitatem locorum habitabi-
lium et non habitabilium in terra secundum distan-
ciam a polis mundi et appropinquacionem
et elongationem a via solis et virtutes
elementorum transmutationes corporum
naturalium tam secundum locum quam qualitates in
icium et consumacionem et medietatem temporum
id est principii mundi et temporis cursus et
diei iudicii saltem in generali scivit
esse futurum Morum mutationes id est diver-
sas consuetudines et leges humanas
secundum diversitatem status temporis et consuetudinis
...onis et complexionis Divisiones
temporum id est distinctas revoluciones plane-
tarum Vicissitudinum permutationes id est ...
et terre Varias transmutationes quibus ...
sunt et successive et continue disponuntur
ut nunc sit ver nunc estas nunc autum-
pnus nunc yemps Et consumaciones temporum
id est quando unumquodque istorum incipit et desinit
secundum ingressum planetarum in diversa signa
et in zodiaco Anni cursus et stellarum
dispositiones id est computaciones motuum
solis et lune et figuras et imagines
omnium stellarum fixarum in spera octava Na-
turas animalium quantum ad generositatem et
iras bestiarum quantum ad utilitatem et do-
mesticationem hominum Vim ventorum ventos
id est duodecim diversos ventos quatuor princi-
palium et octo collateralium Dicit propter e
methecos Et cogitaciones hominum id est ima-
ginaciones et affectiones ad quas ho-
mines declinant ex complexione et corporum
celestium cooperacione disponi Differentiam
virgultorum quantum ad plantaciones inser-
ciones transplantaciones fructificaciones
De quibus virgilius libro de georgicis et
palladius de agricultura Et virtutes
radicum que calida que frigida que
temperata que confortans que nociva secundum vari-
etates sanitatum et infirmitatum et
non solum ista ymmo Quecumque sunt abscon-
sa et improvisa et quantum aliis hominibus
occulta didici non per invencionem sed per re-
velacionem Et hoc est quod subdit Omnium enim
artifex docuit me sapientiam Sapientia vero
multa que conscius est De qua dicit
apostolus 1 Cor 1 Nos autem predicamus
cristum crucifixum iudeis quidem scandalum gen-
tibus autem stulticiam ipsis autem vocatis iudeis atque
grecis cristum dei virtutem et dei sapientiam
Consequenter eius quod dicitur in littera nunc alia
quod de sapientia salomonis quod vero habuit scientiam
de cursu anni et disposicionibus stellarum
Quaeres ista questionem Utrum de motibus
stellarum possit esse scientia Videtur quod non
quia ... hoc maxime foret possibile de mo-
tibus solis et lune Sed de illis non
potest haberi scientia igitur nec de aliis Consequentia

Utrum astronomia sit scientia ... canonica

corporibus quia si aliqua esset de corporibus motibus
possit videtur quod esset illa in qua doctores
philosophi concordant videlicet quod sol fiat contrarius
motu circulari celi contra et quod sol mo-
veatur motu firmamenti ab oriente in oc-
cidentem et quod sol numquam eclipsetur tempore
oppositionis solis et lune. Sed iste pro-
bantur esse falsa ex textu sacre scripture
Primum videlicet quod sol non moveatur contra hec patet
Iosue 10 Stetit sol in medio celi et
non festinavit occumbere spatio unius
diei non fuit ante et postea tam lon-
ga dies obediente deo voci hominis. Secundum
patet 4m Reg. c. 20 ubi legimus quod cum
Ezechias rex Iude gravissime eg-
rotaret et per fletum et primam sanitatem
a domino meruisset misit deus ad eum
prophetam Ysaiam qui diceret ei quod die 3a
ascenderet ad templum domini totis [illegible]
Ezechias non signum petiit ut certi-
ficaretur de sanitate futura et dixit ad
eum Ysaias Vis ut ascendat umbra in
horologio Achaz decem lineis aut totidem
gradibus revertatur et reversus est sol per
decem lineas in horologio Achaz et posi-
ta est umbra gnomonis in horologio sicut
fuit de mane sole existente in oriente
hoc autem fieri non potuit si sol continue
moveretur motu firmamenti ab oriente in
occidentem sicut patet. Ergo illa conclusio est falsa
Tertium videlicet quod sol possit eclipsari luna ex-
istente in oppositione ad solem patet ex Mat-
theo et Luce 23 ubi scribitur quod te-
nebre facte sunt in universa terra usque ad
horam nonam obscuratus est sol tempore videlicet
passionis Christi. Sed constat quod tunc luna
fuit in opposita regione ad solem quia
Christus passus est luna 14 et sol fuit
in nono gradu arietis et luna in nono
gradu libre in medio illius sicut scio sepe
ergo patet falsitas illius conclusionis de eclip-
si solis. Oppositum est vera et omnis dispositi-
ones ad quorum destructionem quod de motibus
stellarum sit esse scientia non quedam
determinativa qualiter omni tempore move-

bantur sed determinativa qualiter omni tempore
nature sunt moveri. Sed deus miraculose aliter
non disponat sicut enim docet beatus Augustinus
Sed deus rebus creatis motus et operati-
ones indidit ut cum sibi libitum naturales
eas exerceant vel obmittant. Unde commu-
nis experimentaliter et sensibiliter videamus
quod ignis nature est comburere. contingit tamen
aliquando quod ignis quibusdam pueris ap-
proximatus non nocuit et tamen alios qui
magis distabant occidit. Sicut patet Dan.
3. Et ideo quamvis sciamus qualiter res
sunt nate agere et qualiter frequenter contingit
ex hoc necessario non sequitur quod semper ut frequenter
contingit qualiter tamen res contra tempore agent
nescimus quia hoc est in manu dei. Ex
rationibus tamen est notandum quod ista tam mirabi-
lia maxima que invenerunt in corporibus celes-
tibus contingunt adducit Dyonisius com-
mendans philosophiam in epistola ad Policarpum
que est 7a in ordine epistolarum beati Dyo-
nisii ad quorum evidentiam et intentionem dic-
te epistole breviter explanabo sequens
expositionem fratris Alberti qui omnes libros
Dyonisii exposuit satis clare. Dicendum
est ergo quod in alia epistola mentione fit
de tribus personis videlicet Dyonisio Poli-
carpo et Appolliphane. Fuit autem
Policarpus discipulus beati Iohannis
evangeliste post episcopus et tandem
martirizatus. Appolliphanes fuit quon-
dam philosophus qui fuit magister beati Dyonisii
in philosophia. Iste cum vidisset eum a Policar-
po et initiaretur ad fidem Christi reprehen-
debat Dyonisium abbatem super hoc quod
philosophia que a gentibus didicerat contra
philosophos uteretur dicens iniustum esse quod
uti aliquis contra eos a quibus id acce-
pit. Et ideo vocavit Dyonisium violato-
rem philosophie. Iste enim videlicet reprehen-
dit grecos de corrupta philosophia a quibus
tamen philosophiam didicerat sicut a patribus et
a magistris. Illud ergo sic scripturis videtur
Policarpo discipulus philosophus Policarpus
facta opportunitate mandavit Dyonisio

per que aliqua respiciebat Appolliphanes
dacis ad fidem trahi posset expertus
principalis discipulus quia clarus in as-
tronomia inter alios habebatur. Hac
igitur occasione scribit Dyonisius ad policar-
pum illam epistolam ostendens quod Appolli-
phanes abutebatur sua philosophia eo
quod per eam ad cultum veri dei nesciat per-
tingere. Adeunque tamen notabiliter ex astro-
nomia sua maxime debuit percipe-
re. Et dicit sic cum ordo motuum ce-
lestium corporum sit regularis et cer-
tus si ille ordo ab aliquo mutaretur
oportet quod ille sic mutans foret deus
Sed ordo motuum corporum celestium
fuit aliquotiens mutatus sicut ipsemet Ap-
polliphanes novit ergo debuit
cognoscere quod causa huiusmodi mutacionis
fuit causa prima continens et regens
totum celum et quod propter conspectis helio-
tis vel solis talis deus foret colen-
dus. Ad maiorem huius rationis probat Dy-
onisius in epistola duobus prima probacione
solis Josue 10. De quo argumentum fuit
in prima ratione Si enim dicatur quod sol
stetit immotus cum ordinibus superiori-
bus et inferioribus secundum unam opinionem
sed si solus sol stetit aliis motis secundum
suum cursum secundum aliam opinionem scribi-
tur enim solem stetisse quod non potuit
fieri nisi per operacionem alicuius cause infi-
nite. 2o probat idem per ascensum solis
in horologio Achaz sicut argumentum fuit
in ratione 2a quia unus dies artificia-
lis fuit sic triplicatus dies. Dies
artificialis habet 12 horas et tres
dies 36 horas modo ille dies habuit
32 horas et processus fuit triplex ad
alium diem artificialem exceptis 4or
horis. Quod sic patet quia sicut in astrolabio
signatur et lineantur 12 hore ita
fuit lineate 12 hore in horologio
Achaz et in adventu Ysaie ad re-
gem descendit sol per decem lineas ita
quod non distabat a nocte nisi per 12 horas

Sol ergo reascendit per dictas 10 lineas
et iterum descendit per easdem ergo tunc comple-
vit 30 horas et adhuc restabant due
linee ille usque ad noctem ergo ille di-
es habuit 32 horas. Et ideo dicit Dyonisius
quod dies illa sic fuit triplicatus et hoc
fuit tantum miraculum quod contulit in tem-
pore Babiloneos qui fuerunt diligentes
in consideracione stellarum et motuum ce-
lestium et hoc miraculum subiecit eos
regi Ezechie sine pugna sicut creditur
equali deo et homines ex cedenti. Et de
incepto sacerdotes persarum notantes diem
illum fecerunt annuatim festum triplicatio-
nis solis et dicebantur templum mitre
sacerdotes unus quia festum triplicia colebant
solis. Ista ergo signa que non fuerunt localiter
facta unum in una regione vel in una civitate
sed quasi toto mundo debuerunt movisse Ap-
polliphanes ad colendum illum qui
miracula causavit. Sed quia Appollipha-
nes ista posset forte ex pertinacia negare
contrarius sacerdotum predictorum testimonium vide-
deo scribit Dyonisius Policarpo quod si ipse
dicta miracula negaverit cognovisse re-
ducat eum ad memoriam. Tertium vero de eclip-
si que contigit tempore passionis Christi. Et
dicit sic Dyonisius quod illa non potest negare
quia nos ambo fuimus consistentes in Heliopoli
civitate Egypti et sic stantes vidimus
lunam incipientem et intrare se opponentem
soli cum non esset tempus coniunctionis sed
magis opposicionis. Vel sic quamvis de eclip-
si fuerit mirabiliter miraculosa. Primo quia
cum eclipsis solis non potest nisi in coniunctione
solis et lune. Secundo autem quia
luna est velocioris motus quam sol et ideo
attingit solem maius et quia luna accedit
ad solem incipit per arcum interceptum inter solem
et occidentem. Tunc quamvis non sit coniunctio
sicut est eclipsis sed non modo in passione
non venit luna ab occidente usque ad solem
sed a parte orientis quia et omnis contra naturam luna
pars orientalis dyametri solis primo eclip-
sabatur et sic consequenter totus dyameter soli

quia fiunt eclipses universalis et tunc redit
visus orientem. ita quod primus illuminatur
pars orientalis occidentalis que ultimo
eclipsabatur. quod fiunt 2o cum nondum
eclipsis quia in omni universali eclipsi prius
occidentalis primus eclipsabatur et
post reilluminatur. 3o fiunt mirabiles
quia luna tunc temporis infra sex horas
complevit secundum motum 17 dies quia inter
nonam et vesperas ivit 187 gradus
secundum Orosium ut patet in oppositione quod secundum communem
quia fiunt inter solem et lunam 180 gradus
qui sunt medietas celi. 4o
fiunt eclipses post oppositionem per novem
horas. ita quod luna in illis novem horis
transierat quindecim gradus ultra locum
ne oppositionis. visus occidentem redit
3o per 187 gradus semel accedendo
et semel recedendo. et sic infra
sex horas ivit motu secundum 27 dies.
5o miraculosa fiunt quia ut probat
Ptholomeus tunc in oppositione quam in co-
niunctione luna est in auge. ostendit quod
quod aux circuli lune in eodem spacio tem-
poris accedet ad solem cum luna
et cum luna recedet. quod est contra naturam
quia aux lune semper movetur motu contra-
rio lune. ut patet in theorica planetarum. 6o sicut latitudo lune fuit
tanta quod luna non fuit infra gradus
eclipsis. etiam dato quod fuisset soli
coniuncta etc. Lectio 99.

Est enim in illa spiritus intelli-
gentie multiplex. unicus
subtilis. modestus. disertus. mo-
bilis. incoinquinatus. certus. suavis.
amans bonum. acutus. quem nichil ve-
tat benefaciens. et qui capiat omnes
spiritus intelligibiles. mundus sub-
tilis. Hic est quintus paragraphus huius
capituli in qua postquam Salomon posuit
gratiarum actionem sapientiam recognoscentem
tam in speciali quam in generali. in hac
parte subiungit quandam commendationem

sapientiam extollentem. Et declarat quod
sapientia sufficiens est ad ostendendum et to-
tam nobiscum realitatem in nulla latione
Ubi notandum quod licet sapientia appropriatur filio
sicut patri potentia et amor spiritui
sancto. Ipse tamen trinus sapientia etiam essentia-
liter significat quod non relative ut patet primo
sententiarum d. 28 c. 10. Et in quantum filius
dicitur sapientia genita per modum quo
cedendi a patre quod gignitur a prima
memoria per modum verbi et intellectus
ut patet 1. de trinitate c. 12 in philosophia
est spiritus sanctus. Spiritus sapientie dicitur
a sapientia patre et a sapientia filio procedit
tamen sapientiam in se devote colentibus
efficit atque aufert. Et in ecclesiastico
viri timentes deum dicitur Ecclesiastici 15 Im-
plebit illum spiritu sapientie et intellectus
Illud autem ergo de sapientia quod dicitur est Salomon
dicit sic. Est enim in illa i. sapientia que
est divina essentia spiritus intelligentie
et ~~perfectus sapientie~~ est modus loquendi
accipiendo omnes pro eo quod est esse idest
videlicet spiritus est quod in illa sit sapientia
spiritus ~~sapientie~~ intelligentie et perfectus
sapientie est sufficiens addenda gratia
cum augmentum sancti. 1 Cor. 12 Unicuique
autem datur manifestatio spiritus ad uti-
litatem. alii quidem per spiritum datur sermo
sapientie. alii sermo scientie secundum eundem spiri-
tum et infra. hec autem omnia unus atque
idem spiritus dividens singulis prout
vult. Et ergo Salomon non est attribuendum
humanis studiis vel ingeniis sapienciam
in conceptam sed spiritui sancto qui est sapientia in-
creata. Et quod iste spiritus sit omnibus ad
tenendam sapientiam inquantum probat cum
describendo a 20 conditionibus. Prima
est quod est sanctus i. omnia que facta sunt sanc-
tificans. Sanctus in latino idem est
quod agyos in greco. Agyos enim dicitur quasi
sine terra. ab a quod est sine et geos
terra. Spiritus ergo intelligentie dicitur primo
sanctus pro tanto quia eos quos sanctificat purifi-

Spiritus sanctus describitur a 20 conditionibus

cat ab amore terreno et trahit ac con
iungit ad amorem celestium. Et ideo
quia ignis in specie ignis descendit in
apostolos non in specie aque vel aeris que
elementa corporibus superioribus suppositi sunt
coherent sed in specie ignis qui immediate
corporibus celestibus coniungitur. Et psalmus
in metris: hec sunt insignia quod illos
quos incendit amore facit nichil terrea
perpendere et ad celum ascendere. Et ideo
vocatur spiritus sanctificationis. Ro. 1. 2°
dicitur multiplex ab effectu propter multipli
cia dona que prestat. Ys. 11 Requiescet
super eum spiritus domini spiritus sapientie et in
tellectus spiritus consilii et fortitudinis
et replebit eum spiritus timoris domini. 3° dicitur unicus formaliter scilicet et effec
tive quia nos unicus deo scilicet fide spe
et caritate et est proprius. Ephe. 4
Solliciti servare unitatem spiritus in
vinculo pacis. 4° dicitur subtilis
quia sanctos viros subtiles facit in eli
gendo bona et faciendo per dona quibus
eos suos exornat. Ezech. 16 Induit
te subtilibus et ornavi te ornamen
to. Quintus dicitur modestus quia est
modestus facit. Ad gal. 5 fructus
autem spiritus est caritas et gaudium et
pax et infra modestia continentia
castitas. Sextus dicitur disertus quia
disertos facit de balbucientibus et in
fantibus quemadmodum die penthecostes
fecit apostolos quamvis ante [illegible] et ex
eius spiritus sancti missione fuerant
valde rudes. Sicut etiam omni die videt
ad religionem [illegible] pauperes et indoc
tos de quibus si bene conversentur fiunt
predicatores disertissimi. Sap. 10
Sapientia aperuit os mutorum et linguas
infantium facit disertas. Et est dis
ertus idem quod eloquens et de dispensio et
subtraliter vini [illegible] licet [illegible]
mittetur in [illegible] De ista dicit [illegible]
b. Augustinus li. 2 de [illegible] et ordine [illegible]

Disertus idem est quod eloquens

Assumendo quod valde est periculosa eloquencia
si non committetur scientia. Et dicit sic valde
enim sunt noxia [illegible] disertis hominibus
minus eruditis eo quod disertis sunt videtur
et vera. Et ideo Tullius de rhetorica loquendo
theorice. Et sapientia cum eloquencia [illegible] ci
vitatibus proficiunt ita eloquencia sine sapi
entia constat plurimum nocuisse. Unde docet
Seneca epistola 113. [illegible] eloquencia est comprehendenda
ut non appetenda non [illegible] queat [illegible]
medicum loquentem sed si ita contingit quod ille
idem qui sanare potest composite de hiis que
facienda sunt disserat non tamen contemnetur quod
incidit in medicum disertum. Sic enim tale
est quale si gubernator peritus est formo
sus [illegible] contemplanda tamen non est diffitudo
loquendi sed est sapientie quedam. Unde idem
Seneca epistola 42 li. 2° reprobat multum ce
leritatem et festinationem loquendi. Celeritati
[illegible] loquendi nec ipsa pietate est nec satis
decora [illegible] ubi habeas
ne [illegible] procedens exigo quod oro cum
impedimento eat [illegible] cum malo [illegible]
fluat. Et infra quemadmodum sapienti
viro incessus modestior convenit ita oratio
pressa non audax summa summarum sit eum
tardiloquum te esse precipio. Seneca.
Septimus spiritus sanctus dicitur mobilis id est moveri
faciens prompte et obedienter. Quamvis
ipse immobilis permaneat. Sed enim movet
et immobilis est nichil potest probatur 8
phisicorum. Iste spiritus sanctus fecit apostolos ita mo
biles quod in omnem terram diffusi sunt [illegible]
et virtutes celorum movebuntur. Et
Joh. 15 posui vos ut eatis et fructum
afferatis et fructus vester maneat. Argentum
vivum est satis mobile sed si mortificatur
stat firmiter et quiescit. Ita predicatores
vita gratie destituti moventur conveniunt
[illegible] salutem proximorum procurandam. Prov. [illegible]
[illegible] amicum [illegible] Octa
vus dicitur incoinquinatus et hoc est unum
tam formaliter quam effective. Honesta
persona non inhabitat loca turpia et

Eloquencia est valde periculosa sine sciencia

immunda nec sperne sive mentes gulositatis vel
libidinositatis. Et de apibus dicitur quod
diligunt eos receptacula munda et
tribuit eis cum sanatum dona. Nonus
dicitur cuius contra meastrates et me
dates et desperantes. 2 Thymo 1
Scio cui credidi et certus sum quia potens
est depositum meum servare in illum diem.
Decimus dicitur esse suavis. Sap 12
O quam bonus et suavis est domine spiritus
tuus in omnibus nobis. Suaves enim
faciat et mites quos inhabitare dignatur
non impacientes non amaros non cum
pendios et contentiosos, sicut multi musice
tes dum spiritualiter recipiunt immersi
sunt. Et ideo qui spiritus aliquis
sunt bene educati signum est quod sunt
alicuius nobilis. Unde metrice dicitur
Est domini facies famulus speculum
quia magistri discipulus monstrat sig
num maxima regis. Ergo prudentes
sumus ad invicem signum est quod
simus de familia spiritus sancti. 2 Cor
6 In omnibus exhibeamus nosmet
ipsos sicut dei ministros. Et sequitur In
longanimitate in suavitate in spiritu sancto.
Undecimus dicitur amans bonum actum
facit enim homines congaudere de profec
tu alieno. Et hic contra invidos qui
de bonis alienis contristantur. Ro 5
Caritas dei diffusa est in cordibus
nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Du
odecimus dicitur esse talis quod nichil
vetat benefacere. Unus hortatur benefa
cere et hic contra negligentes et acci
diosos. Prov 3 Noli prohibere bene
facere ei qui potest. Et est contra ma
los consiliarios qui dudum suos ali
quando impediunt a bono proposito quod
intendunt in elemosinis et opera pietatis
convertunt ad opera vanitatis. Decimus
tercius dicitur humanus. Tunc homines diligit.
Prov 8 Delicie mee esse cum filiis hominum.
Tunc homines humanos facit non auste
ros non belluinos non bestiales.
Sap 12 Docuisti autem populum tuum per ta

lia quoniam oportet iustum esse et huma-
num. Decimus quartus dicitur benignus quia benignitatis
et benignitates faciat efficiat quod dis
ponit. Sap 1 Benignus est enim spiritus
sapientie. Et ad Ephesios 4 Nolite contris
tare spiritum dei in quo signati estis. Et
sequitur Estote ergo invicem benigni mi
sericordes donantes invicem sicut et
deus in Christo donavit nobis. Decimus
quintus dicitur stabilis quia stabiles facit
et perseverantes in bono nec obstat
quod prius mobilis dicebatur quia secundum
Rabanum Spiritus qui implet omnia mo
bilis simul et stabilis dicitur. Homo enim qui
ubique discurrit ubique obviam venit
et repente ubi non creditur invenitur
omnipotens igitur spiritus ut ubique esse signetur
et stabilis simul et mobilis dicitur
secundum Rabanum. Omnibus facit suos proficere
in bono de virtute in virtutem et ideo mo
bilis dicitur. Efficit etiam eos in bono
perseverare et ideo stabilis dicitur. 1 Cor
15 Itaque fratres mei dilectissimi stabi
les estote et immobiles habundantes
in opere domini semper. Decimus sextus dicitur secu
ros quia securos nos efficiat per spem
que est etiam ex parte nostra futuram beatitudinis
veniens ex dei gratia et meritis prece
dentibus. Creditor quilibet pignus suf
ficiens a debitore est securus de suo de
bito. Dominus autem volens nos esse securos de
futura beatitudine dat nobis spiritum sanctum
loco pignoris. Ephe 1 Credentes
signati estis spiritu promissionis qui est pig
nus hereditatis nostre. Decimus dicitur omnem septimus
habens virtutem quia est patri et filio coequa
lis et consubstantialis. Job 33 Spiritus
domini fecit me et spiraculum omnipotentis
vivificavit me. Decimus octavus dicitur
omnia prospiciens. Tunc spiritus omnia scrutatur.
1 Cor 2 Tunc spiritus sanctus facit hominem
prudentem omnia prospicere quia de preteritis
dat cautelam de presentibus circumspectionem
de futuris providentiam. 1 Cor 2
Spiritualis homo iudicat omnia. Decimus

nons dicit q3 talis q capiat oes
spus intelligibiles · i · cui subta sut
oms spus angelica bon q mali
q omes sut administratorij spus i
ministeriu missi hebr j vel qui capiat
omes spus intelligibiles et cape
faciat oma dona s s mediatibq
quibq ho intelligat quedam necia
e ad salute ecci 39 Si eni dns
magnus voluit spu intellige reple
bit illu · i · si deus voluit quoniam
deus magnus dns spu intellige
replebit illu · i · iustu Unde sanctus
de s s e mudq nec mirum ipse eni
e lux ua q illu omne ho · ne · i hunc
mudu Et io mudq e ipse et fac
mudos so iusticia dignatur In
ps Cor mudu crea i me deus et
spm rectu i noua i visceribq meis
Spm rectu omes recte linee
sup recta linea stantis duos vtbiq
anguli · a · recti sut aut duobq rectis
equales Recta linea e spus sos
Unde dr Spm rectu i noua i vis
ceribus meis Ite alia linea recta
e mes sti aia humana Ecc 7 so
lumo et iuenit q fecit deus ho
mine rectu sup sm mete Cu
go spus s descendit sup ista recta
linea nras duos angli · i · ro et
volutas sut formalr recti p inocia
ps Innocentes et recti adheserut
m vel sut equales duobq rectis
p pma Status eni pme capat
hoie statu inoce Et io licet
ro et volutas i penitete no sut
recte formalr p inocetia sut tam
recte ~~formalr p inocetia~~ equale
p pma De qua rectitudie dr ps
2 Omi recta e eriget via sua
Ultio e q dicto replicatur et dr
q e subtilis Est eni subtilis pro
funda penetrado e eni subtilis
difficilia declarado Iob 18 Pacie
tus aut spus sus qu mittet pr

m noie meo ille vos docebit oia
et suggeret vobis oia quecuq dixero
vobis Oma go spus sos e spus itel
ligen et e nobis ita mlapsr nam
dignu e cessare et celestis cultum
hijs diebq vacare ancq ultiq prece
damus et c

Sermo 100

Omnibus enim mobilibq mo
bilior e sapia attingit
aut vbiq ppt mundiciam
suaz · Vapor e eni virtutis dei et
emanacio quedam e claritatis oipo
tentis dei sincera et ideo nichil
iqnatu in illa mcurrit Posita co
mendacone multipa s s cuius donu
e sapia restat iam ipius sapie ex
cellencia declaranda quemdedo aut
sapiaz sic pcedit q primo quedat
sapiaz ex hijs q ei conueniut abso
lute ex se metipa 2o ex hijs q co
ueniut ei i cpacone ad alia 3o ps
ibi Est eni speciosior sole Circa prim
dus facit na primo ostedit eius nobilitate
in essendo 2o eius ptate in regendo
3o ps ibi Et ac pt vna cu ps Circa
prim dus fit primo eni quedat sapia
p cdicones spales 2o p lacucones
tropicas ibi Vapor eni e Circa prim
dus attribuit sapie oia gubnanti
sm suffica celitatis et cocpnacaz pu
rialitatis Quitu ad prim dr sic Om
nibus mobilibq mobilior e sapia
Ubi nons q quto magis ages est
maioris virtutis i agedo tato celius
et velocius pduat effcm Unde a
gens infinite virtutis age pt in no
tpe · q go sapia e donu s s e quo
dams infinite virtutis Ome aute
mouens male e virtutis finite patz
q sapia e mobilior · i · ultior
i mouedo oim motu et p pseques
hec suffica celitatis 2o habet
cocpiste pualitis Et quai ad
hec attingit aut vbiq ppt sua mu
diciaz · dima eni p sapiaz dispon

et regitur. In primo Summa in sapientia re-
cipit ipsa est tria possibilia. Dicit enim
Seneca inter alleor(?) nequaquam incommu-
nicabilia corporea quantumcumque sit media
valoris potest racio humana videre infini-
tam dei potenciam infinitam sapientiam et
infinitam dei bonitatem. Verbi gratia ut
de athomis fiat exemplum. Et tamen [illegible] ap-
probat humana racio et attemptat quod me-
diante potencia agentis finitatis per compara-
cionem sit ad illud de quo fit. Tan-
ta tamen est potencia facientis quantum ipsum
factum excedit illud de quo fit. Er-
go racio invenit athomum esse de ex
nichilo et sciat quod si athomus ex-
cedit in nichil in infinitum excedet.
concludet quod potencia ducentis atho-
mum de nichilo ad esse est infinita.
2o videbit racio quod cum athomus sit cor-
pus habet in se tres lineas intersecantes
se ad angulos rectos in qua secatione
posito circino transcribi potest spera in
athomum et videt in spera infini-
tos circulos posse describi unus infi-
nita corpora infra speram esse yma-
ginalia et ultra infra circulos [illegible]
figuras fore inseparabiles que tamen
erunt infinite super quod infinite pos-
sunt exigi demonstraciones tam de mag-
nitudinibus quam de minimis. Ergo vide-
bit racio humana in athomis vel ipso-
rum infinitatem scientiam omnino descripcionis
infinitam vel scientiam non potest describi
se agens quodcumque nisi sapiencie infinite.
Ergo humana racio si est bona inveniet in
uno athomo infinitam sapienciam con-
ditoris. 3o videbit racio mentis
humane quod in assercione huius infi-
nitatis que est in athomo est mag-
na utilitas sue et delectacionis ad-
mirabilis. Et si foret infinitum intel-
lectus infinitas haberent delectaciones
de unius intellectus istius potest delectari
in accipiendo noticiam huius athomi.
Ergo potest racio concludere quod ille qui

athomum creavit et infinite hoc sci-
tus quod racione infinite utilitatis de sua bo-
nitate creavit. Sic igitur ex minimo a-
thomo potest homo concludere deum esse infinite
potencie et sapiencie et bonitatis. Aliter(?) expo-
ni potest de deo qui est in omnibus rebus

per essenciam / potenciam / presenciam — Essenciam in quantum esse cuiuslibet rei est quedam participacio

divini esse. Et sic essencia divina cuilibet rei
adest in quantum habet esse sit ei adest
per suam essenciam. Per potenciam adest in quantum omnia
agunt virtute ipsius. Per presenciam in quantum omnia
immediate disponit et regit. Attingit ergo
sapientia divina ubique id est in omni loco propter
suam munditiam quod cum in omni loco sit corpus
in omni corpore sua potest esse infinita
oblitas(?) id est quiete(?) subtiles infinite et
hoc propter suam munditiam et [illegible] de-
suis [illegible]. Sic ergo describit
sapienciam per quasdam absolutas et compara-
tivas [illegible] describit per locuciones figura-
tivas et typicas et dicit Vapor est enim.
Ubi incipit subtiliter describere sapienciam
per figuras et similitudines et ponit quin-
que similitudines quibus sapiencia comparatur. Dicit
enim quod methaphorice loquendo ipsa est vapor
emanacio candor speculum et yma-
go. Vapor est quoddam corpus subtile
extractum de terra vel de aqua per calorem
solis secundum philosophum 1 methaurorum. Tamen stricte et pro-
prie loquendo vapor est humidus et extrahitur
de aqua exalacio est sicca et extrahitur
de terra. Et de istis duobus generantur omnes
aeris impressiones unde sunt nubes
pluvie et grandines [illegible] et tonitru-
a et pluvia et cetera multa. Est ergo
sapiencia quasi vapor virtutis id est subtilis ef-
fectus divine virtutis causans in nobis [illegible]
2o dicit quod est quedam emanacio claritatis
omnipotentis dei sincera id est claritas emanans
sincere ab omnipotenti deo. Emanare idem est
quod scaturire. Sicut aqua descendens
de terra dicitur emanare sic dicit quasi sine
cera id est sine mollicie vel flexibilitate

Vide inter vaporem et exalacionem

purg gstas et munda ut ro michi li
quati i illi mont sp̃e mundias sue
clitatis Sicut sol quantu aut laca turpia
illuminet michil tn̄ iquinat sic eo tralis
Emanans quos deus ipe fons ē aq̃
nobis emanat omne genus gr̃ias Est
igitur in fonte inguiter emanente scz

perpetui		pacis	p° in fonte
indivisi	tas	sapid	ba ē perpetuitas
cōmuni		copio	preciosa. quia

cum bonitas ul copie inueniatur i riuulo
totu emanat de fonte et eodem mo
quicquid letabilitas ul bonitas ē i tra
totu emanat de fonte i finite boni
diuine Eccl .i. fons sapie ubu dei i ex
celsis Ad istu fonte festinat
cervus sicut spus illos Sicut cerua
mea ad dem fon. vi. Cervus hausto
spete n̄ cicius attingat ad aqua mox
desideat cum nat vita sua plon-
gare Unde sicut dt glo sr id ps Cervi
ad mod. desi. e. ad fon aqrum tq̃ Cer
uus senio grauatus ex cauernis pilis
atq cornibus explorato spete ipm
naribus haurit quo hausto venen
estuat unde fonte ad bibendum ar
dentissime desidat a quo si desiciat
moritur et inde uita abuiat quasi
longasse putauit Peccator hos spetes
haurit qn dyali suggestionibus acce
dat et noxias delectationes s'in-
corpat p pctm. Sz tunc venenu estu-
at. qn concepta delca°s feditates
pcti apparet. tunc ad fonte mie desi-
deat. cu deo reconciliari p prime sac-
mentu affectat Sed ego contingat qs
post haustu spetis .i. commissionem
pcti fonte gr̃e n̄ attingat de ipm
spetue mortis incurrit Fons aute
gr̃e de quo putei aquas emanat
ē cristus i cor° cuius multa ulnera
qu multa putei extiterunt Ecc 48 In
diebus cuius emanauerunt putei aqua
et qui inde adimpleti sunt supra mod.
De istis puteis dicit ys 12 Haurie-

Cervus plongat vitam p venenu spetis

tis aquas in gaudio de fontibus sal-
uatoris. 2° est in fonte emanante
suauitas saporosa Dulcor ei aqua
ē in fonte qua i riuulo et isto modo
dulcior ē delectatio i cristo qm in creatu
causatur Dulcedo eni fontis ē sm con
dicionem tre de qua emanat Sicut dicit
Aug i li de spu et aia Sicut aq̃ trans
p tram amara et sulphuream et sic ema
nans ē amara nat sz aqua emanans de
tra pura et sabulosa fit dulcis et
cla Sz aut fons sapie emanauit
de tra humili uginis vn benedta i qua
michil austeritatis ul amaritudis michil
lutose feditatis erat videntur amaritu-
dinis in fonte qm ē cristus inueniri
sicut Iaco 3° Nmq̃ fons de eodem foramine
ne emanat dulce et amaram aqm
et tn̄ ipe de inguis hoibus qui diuina de
lectat contemptum i tremis uolupta
tibus inuguntur et ille aquetis Ierem
2 Dereliquerunt fonte aque uiue et fo-
derunt s' cisternas dissipatas q continere
n̄ valent aquas 3° i fonte inguiter
emanante inuenitur cōitas copiosa
Est eni fons omnibus cōis pauperibus et
diuitibus hominibus et iumentis sic omnis
cristus iustis et pctoribus et gnalr
omnibus clemens inuenitur et ppiciis
Gen 2 Fons descendebat de tra
irrigans uniusa supficiem tre
Dubitacio litteralis sicut esse Vtrum deus
sit i qualibet creatura Et videtur q non
q si sic tunc cu i aliq̃ creatura sit deus
adorandus. pari rone i ala q i qualibz
ē essencialiter Sz aut sit adorandus i
i aliqua creatura pz exo 3 quod moyses
adorauit deum in rubo Et i genesi
hominis quod abraha adorauit deum i
angelo Sz iste adorauit deum i crucifixo
ul i ymagine intedens per ipne a-
dorare deum et n̄ peccat quia cu deus
sit essencialiter in lapide cum ad inte-
dat deum existentem i lapide adorare

Vtrum deus sit i qualibet creatura

cadere, ymmo non potest. Secundo quia licet maioris
potencie magis est deo attribuendum, ideo
maioris potencie videtur quod possit conservare
rem per absenciam suam quam per presenciam. Et
ex nobilitate regie maiestatis est quod ubi
rex regnat in regno licet ubique corporaliter
non existat. Respondetur quod licet quidam effectus in
tantum dependent a suis causis quod sine
eorum presencia non existunt propter vehemenciam
talis et dependenciam effectus sicut
patet de radio et sole. Sed omnes res
summe a deo dependent, et deus est
eciam intima omnis rei, quia est in omni re
essencialiter presens. Ad quintum dicendum est quod sic
vide Lyram etc. quod deus est ubique sicut
in quo sit ubique in intellectu non capimus.
Ad sextum dicendum quod deus non est
adorandus in quolibet suo signo sed tantum in
illo quod est et aquare est ad hoc ordinatum
ut in ea deus adoretur. Concedit sicut fit
nubibus ardentibus sine combustione et angelis
apparens abrahe. Ad septimum non sicut dote
dicit simplices ut sic in lapidibus et
lignis deum adorent propter similitudinem
ydolatrie, cum eius possit hic adorare
deum presentem esse in quolibet re sicut
patet, quia tamen hic possit speciem mali, melius
est a talibus adoracionibus abstinere. Ad octavum dicendum quod maioris potencie est
regere per presenciam quam per absenciam. Unumquodque
unde ille qui potest esse absens indiget
motu et substancia se presentem... Omnis
autem actus ipsi in potest ad absens.
Ita per se regem sicut presens. Lectio 101

Candor est enim lucis eterne
et speculum sine macula
dei maiestatis et ymago
bonitatis illius. Describit sapiencia per
quas similitudines methaforicas, quarum
prosequitur in hac littera et describendo
per figuras tres alias. Habet enim sapiencia
in se domum dei pulchritudinem venustatis,
magnitudinem puritatis, similitudinem.
Et quantum ad primum dicit quod est candor
lucis eterne. Illud vero est vitas in ecclesia quam

candorem recipit cum decoris eiusdem
induit. Et sicut dicit vitas manifestacionem
fidei quantum ad ea que fide tenentur. Albus
autem candor doctores in ecclesia candidi
notantur. Gen. 49: pulchriores sunt oculi
eius vino et dentes eius lacte candidiores. Doctores
enim et prelati quorum est alios in
formare dicuntur dentes ecclesie, quia sicut
officium dencium est cibum frangere et dividere,
conterere et masticare, ita officium est prelatos
et doctores sacram scripturam frangere
et dividere secundum quod subditorum necessitas exigit
et requirit. Cant. 4: Dicit sponsus
ecclesie dentes tui sicut greges tonsorum que
ascendunt de lavacro. Glossa: dentes qui peccata
remittunt scripturas attinent sunt fortiores
et sunt quasi ad reges ecclesiam apti quam
firmitate prevalent. Et dicuntur isti
dentes sicut greges ovium propter innocenciam, tonsarum
propter voluntariam paupertatem, per quam abiecerunt
omnia superflua et que necessaria auferuntur,
que ascendunt de lavacro, quia a
baptismali regeneracione continue proficiunt,
ascendentes de virtute in virtutem. Et isti
dentes sunt lacte candidiores propter sapiencie
venustatem. Dicit Aristoteles de dentibus ista
tria: unum est quod quando dentes quam sunt stupidi
ciantur cum sale, quia sal aufert stupo
rem a dentibus. Et hoc dicit Aristoteles particula
prima problemate 21. Secundum est quod gentes nigros
et dispares dentes non sunt ita longevi
sicut illi qui habent dentes spissos et
fortes. Et hoc dicit particula 3a problemate
1. Tercium quod dentes sunt duriores et fortiores
quam carnes et tamen magis paciuntur
a frigiditate quam carnes sed a calido plus
leduntur. Causa quia dens, ut ... est enim
quod dentes habent multos poros et minutos,
et hoc denotat eorum altitudo. Sunt
uero minimi pori in modicum de albo.
Habent ergo dentes frigidiores, quia ossa,
et ideo frigidum veniens eos alterat
et ledit dentes. Caro autem habet poros
latos in quibus plus continetur de
calido, et ideo minus patitur a frigido. Et

Doctores et prelati dicuntur dentes ecclesie

a calido plus leditur cum quam dentes calida
naturam percipiunt taliter calidum et leditur
inde ita quod efficiatur nec dignus in igne
moralis sicut dictum est. Prelati et doctores
in ecclesia sunt sicut dentes candidi in corpore
cristi mistico infirmiores vero et deli
catiores sunt sicut cibus. Contingit autem
aliquando quod ista dentes patiuntur stuporem
sicut evenit cum quis comedit fructus
arbores et immaturos tunc enim non posset
statim post ea masticare sine lesione
cibos alios grossiores sic est quod illi qui
doctores esse debent in ecclesia occupant
suum ingenium inter curas seculares
et circa providencias dispendii ista munda
na conflingit stuporem et sunt inepti
ad digerendum cibum doctrine fidei ad usum
subditorum. Et de talibus dicit Amos quarto
Dedi vobis stuporem dencium in cunctis
urbibus vestris et indigenciam panum in
omnibus locis vestris. Istum enim stuporem
auferre potest faciliter prelati id est sacerdotum
sacre scripture. Ad coloss. quarto Sermo vester
semper sit in sale gratia conditus. Secundo ille eciam
in paritate qua sunt nostri dentes id est pau
cos doctores et prelatos perfectos non
sunt ita longevi id est ita perseverantes in
vita perfecta sicut sunt illa loca ubi habun
dant doctores. Tercio eciam isti dentes ma
gis paciuntur a frigido quam carnales
et carnales homines sunt mundani qui
magis paciuntur a calido frigidum
et calidum sunt prosperitas et adversitas
boni autem et perfecti magis leduntur adver
sitatibus quam imperfecti et ipsi magis
falluntur et leduntur peccando in prosperi
tatibus quam in adversis. Prov. i. prosperi
tas stultorum perdet illos. Dicit quarto sic
primo Sap. vii scriptura quarta in scriptura sacra
est candor lucis eterne id est veritatis increate
quia deus est lux. Io. i. Deus lux est et tenebre
in eo non sunt ulle. Secundo est speculum sine
macula dei maiestatis. In scriptura
enim sacra dei maiestas per fidem inspicitur

est in quodam speculo mundissimo in quo
nulla macula est falsitatis. I Cor. xiii
Videmus nunc per speculum in enigmate.
Unde tota cognicio quam de deo habe
mus in presenti est specularis in qua cognicione
obiectum non representatur per se sed per propria similitudinem
et non per lineam rectam sed per lineam reflexam
Sed videbimus in futuro eum sicuti
est non per creaturas sed immediate quasi per lineam
rectam. Non solum autem in speculo sapientie
quod est sacra scriptura videmus deum sed
eciam mores nostros scilicet quales esse debe
mus secundum legem dei vivendo. Unde
legitur in epistola ad Demetriadem virginem
Vide inquit lectione divina vite specu
li feda corrigendo pulchra conservando
et pulchriora faciendo. Scriptura enim
speculum est feda ostendens et corri
gens. Vide de hoc Gregorium ii mor. c. i.
Sacra inquit scriptura quasi speculum
quoddam oculis mentis opponitur ut in
terna nostra facies in ipsa videatur. Ibi
enim feda ibi enim pulchra nostra cog
noscimus ibi sentimus quantum proficimus
quantum vero a profectu longe distamus. Et
sicut ille qui habet in facie maculam ma
nifesta abhorret se videre in speculo
ita nobilis vicio in vita abhorret
se ponere ubi sacra scriptura contra ad
bonos mores in vicio diu manifeste
opponitur. Et tales sunt quibus nullum
speculum bene placet. Sicut narratur de
quadam turpi et deformi puella
seu domicella. Ista enim torta habuit
faciem oblongam et cum sciens respexit
speculum doluit et offendebatur de
formitate eius propria sed imputavit spe
culo. Unde plura specula fregit quia
omnes mulieres. De primo ita est in ec
clesia de hominibus nostri viciosis nec vi
tam suam volentibus emendare nullus sermo
bonus eis placet cum quo libet bene predica
tor offenduntur quia percipiunt in isto speculo
vitam suam esse distortam et turpem non

Speculum est sicut sacra scriptura

tamen se erigunt propter magnum spiritualem
se audierint verba despiciens statim per-
vertere conscientiam obliviscuntur qua-
les in speculo describuntur. De talibus
dicitur Iacobi i: Si quis auditor est ver-
bi dei et non factor, hic comparabitur viro
considerans vultum nativitatis sue in speculo:
consideravit enim se et abiit et statim
oblitus qualis fuit. Et ideo bene permittit
apostolus fratres ubi et non auditores
fallentes vosmetipsos. Legimus enim
Exodi 38 quod Moyses fecit de mandato
domini quoddam labrum id est quoddam lavacrum
quod ponebatur inter tabernaculum
et altare in cuius margine superior
erant specula et intus continebatur
aqua ut sacerdotes antequam ad altare
accederent inspicere possent si aliquam
maculam haberent ad abluendam. Sicut
dicit magister in historiis et eam abluendo
delerent antequam accederent ad altare.
Istorum in sacra scriptura sacerdos est itaque
aqua gratie et devotionis et exterius
in libris doctrine sunt specula exformacionis
sancte ut omnis homo semetipsum
possit inspicere et quod deformabilem fuit
emendare. Quoniam hic est speculum sine ma-
cula dei maiestatis. Secundo sapientia que
in scriptura continetur dicitur imago bo-
nitatis dei. Sicut enim per imaginem
cognoscitur id cuius est imago ita
per eam in sacra scriptura docetur divina
beneficia nobis exhibita et promis-
sa. Alio potest lectio hodierne lectionis
exponi de Christo qui est sapientia incar-
nata ipse enim fuit candor lucis eterne
honestissime vivendo, speculum sine
macula docendo, et imago bonitatis
benignissime redimendo. Fuit enim
candor lucis per corporis puritatem, spe-
culum sine macula per mentis claritatem
et imago bonitatis per divinam personalitatem.
Unde Augustinus libro de Trinitate c. 22 dicit
quod homo dicitur imago dei et ad imaginem

dei, filius autem illius Genesis i: Faciamus hominem
ad imaginem et similitudinem nostram. Quia filius
sic dicitur imago patris et non ad ima-
ginem quia natus est non creatus similis et equa-
lis et in nullo dissimilis. Homo autem est
imago et ad imaginem quia non equatur
personaliter. Quia accedit similitudine in
qua tamen imagine plus deformitatis
quam conveniencie demonstratur licet similitu-
do sit de ratione imaginis non tamen
equalitas sed tamen de ratione perfecte ima-
ginis est equalitas. Sicut dicit Augustinus
de 83 q. 71. Item speculum vero Christus
fuit planum plane docendo, specu-
lum concavum homines movendo, speculum
convexum homines respiciendo. In speculo
autem concavo apparet imago reversa et
sinistrum inferius et dextrum et superius.
Et ita fuit in Christo moriente. Quo-
niam deus a vilissimis ribaldis torque-
batur, summe iustus accusabatur, summus
iudex plectebatur. Et sicut per specu-
lum concavum accenditur ignis ita per
contemplacionem istius speculi concavissi-
me in nobis accenditur ignis devo-
tionis et dilectionis ad eum. Et sicut
in speculo integro non apparet nisi
imago una, si autem confringatur vel
discontinuetur quelibet particula sua repre-
sentat imaginem. Ita fuit in Christo
quia dum anima et corpus Christi coniuncta
fuerunt ad invicem et Christus fuit ho-
minibus una tamen imago apparuit videlicet
similitudo hominis quia apud sapientes infide-
les non videbatur nisi purus homo et non
homo et deus. Quia ubi est confractio facta
istius speculi et discontinuatio sive
divisio corporis ab anima licet deitas
utrisque esset coniuncta statim modo
paruerunt due imagines divina et hu-
mana videlicet dei et hominis et ex his in speculum
apparebant. Imago hominis apparuit in cor-
pore vulnerato crucifixo et clavato
sepulto et consignato. Quia imago

dei apparuit in sole eclipsato terremo-
tu monstrato velo lacerato ruptu-
ra petrarum et mortuos resuscitatos
ut mitto (Matth.) fatetur Centurio vere filius
dei erat iste Mt 21 Et quod cristus
est speculum sine macula ad differentiam
hominum qui specula quodammodo possunt
esse non sine macula propter fomitem concu-
piscentie qui repugnat spiritui quamdiu vivit
in carne Job 17 Quando te cristus ut inma-
culatus sit et ut iustus appareat natus
de muliere etc. Lectio 102

Et cum sit una omnia potest
et permanens in se omnia inno-
vat et per nationes in animas
sanctas se transfert amicos dei et pro-
phetas constituit neminem enim diligit
deus nisi eum qui cum sapientia inhabitat
Postquam superius sanctus declaravit nobilitatem
sapientie in essendo hic enarrat eius
potestatem in regendo Et circa hoc duo
facit Primo ostendit eius qualem guber-
nationem communem et cetera 2o eius specialem
operationem circa humanam progativam
ibi Et per nationes sanctas Circa primum
ad primum tangit quattuor de sapientia videlicet
Unitatem | Unde dicit sic Et cum
potestatem | sit una omnia potest et
stabilitatem | permanens in se omnia in-
causalitatem | novat Sapientia enim
dicitur una ab unitate subiecti principalis
Et omnis scientia est una in proposito Vel
una dicitur ab unitate finis quem in-
tendit qui est amor dei Est enim
deus principale subiectum et amor dei
contemplatio scientia est principaliter intenta
Unde Augustinus de laude caritatis ille tenet
quod patet et latet in divinis codicibus qui cari-
tatem servat in moribus Ista sapientia cum
sit una omnia potest et permanens in se
id est omnino immutabilis existens omnia
innovat regendo et gubernando ex
quibus patet eius generalis gubernatio com-
municativa Specialis autem eius operatio circa

humanam progativam subiungitur quo
ad tertium Causat enim in hominibus sanc-
timoniam amicitiam et prophetiam Unde
subdit sic Et per nationes in animas
sanctas se transfert quia non est personarum ac-
ceptio apud deum Act 10 Non est
personarum acceptor deus sed in omni
gente qui timet deum et operatur iusti-
tiam acceptus est illi Et ideo sapientia
que est donum dei per nationes sanctas homi-
num ubique terrarum se transfert ut inspi-
rando cuilibet divina et ea que sunt necessaria
ad salutem transfert se in animas sanctas non
salutem presupponendo sed faciendo Unde
subdit Amicos dei et amantes
deum et amatos a deo constituit et con-
stituit eos a quos amicos prophetas constituit
1 Cor 12 Unicuique datur manifestatio
spiritus ad utilitatem Et infra Alii prophetia
alii discretio spirituum sed omnia hec operatur
Deus illi dat donum sapientie nisi illi
quem diligit Sed deus non diligit
nisi illum qui cum sapientia inhabitat ergo
nulli alii dat donum sapientie Unde
subdit Neminem enim diligit deus
tamen electum et de familia sua nisi eum
qui cum sapientia inhabitat Et est hic figura
que vocatur ypallage que figura est quando
eius ordo verba per contrarium intelliguntur
Ut si dicam Dedit dare classibus aus-
tros cum navem demum ventis non ven-
tos navibus sicut ipse sit et talis est
dicti casibus Unde sensus est Neminem
enim diligit deus nisi eum qui cum sapientia
inhabitat Et omnia que de sapientie dono ex-
ponuntur plenius de sapientia que est filius
dei verificantur Sed sententia littere non mutatur
propter hoc quod dicitur in littera Et sapientia ami-
cos dei et prophetas constituit Potest
esse dubitatio litteralis Utrum solus autem
dei conferat donum prophetie Et videtur quod sic
Secreta non sunt revelanda nisi amicis Johannes 1o
Joh 17 Vos autem dixi amicos quia omnia que
audivi a patre meo nota feci vobis Sed deus

secreta sua revelat prophetis. ergo prophetie
sunt dona dei. Math. 7. Attendite a falsis
prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis
ovium intrinsecus autem sunt lupi rapaces
et per consequens false prophetie. ergo omnes vere
prophetie sunt dona dei. secundum Aug. et decreta
et in a. li. 2. Quod per divinaciones que a deo in
conveniens est committere [illegible] aliquando
et non semper veras. Unde primo cum in con-
venientibus est dicere quod divinaciones sepius
sunt a deo tamen videatur quod talis divinacio
queratur falsis ydolis et maleficiis
hominibus et non sapientibus. Quod constat dominum
prophetie esse a deo quia non datur nisi bonis
et amicis dei. Ad oppositum Balaam fuit pro-
pheta sicut patet Num. 22. tamen fuit malus
homo et cultor ydolorum et demonum.
Math. 7. quod multi dicent in die illa
domine domine nonne in nomine tuo prophetavimus
et in nomine tuo demonia eiecimus et
virtutes multas fecimus. Et tunc dicet
eis a domino nunquam novi vos id est nunquam
approbavi. ergo illi fuerunt prophete et tamen mi-
nime fuerunt amici dei. Ad istud respon-
dendum est quod sola caritas est per quam homo
amicus dei constituitur et omnis gracia
gratis data potest esse sine caritate que
potest communicari bonis et malis amicis
dei et inimicis. et huiusmodi sunt gracie que sunt
prophetia
fides
sapiencia
potestas curandi
virtus faciendi
Unde dicit 1. Cor. 13. Si
habuero prophetiam et nove-
rim misteria omnia et habue-
ro omnem fidem ita ut mon-
tes transferam caritatem autem
non habuero nichil sum. Ergo quia auc-
toritate patet quod donum prophetie potest
sine caritate. Et ideo dico ad racionem nega-
tive quod non solum amicis dei confertur do-
num prophetie cum quo non est dicendum prophetie
... dicitur ad utilitatem ecclesie communi-
cet non prius ad utilitatem illius cui datur.
Unde 1. Cor. 12. unicuique datur mani-
festacio spiritus ad utilitatem. Ad utilita-
tem ecclesie et ad honorem dei quod sicut

testacionem est a malis aliquando. Et ideo le-
gimus multos malos prophetasse. Preterea ubi
novus quod licet prophetia compaciatur secum ma-
liciam morum non tamen in distinctum admittit
maliciam viciorum. Quia enim prophetia est quedam
spiritualis perfectio mentis ad quam requiritur
elevacio mentis per contemplacionem spiritualium
cognicionem repugnat et contrariatur prophetie.
Et ideo vicia carnalia que habent vehemen-
tes passiones et occupaciones terrenas
hominem quoniam mentis elevacionem impediunt
prophetie repugnant. Et ideo legimus de fi-
liis prophetarum 4. Reg. 4. quod simul habitavit
cum Heliseo qui solitariam vitam agentes
in quadam est honestate a carnalibus
abstinentes vicia non spiritualia que mentis
elevacionem non impediunt prophetie non re-
pugnant. cuiusmodi sunt cultura ydolorum
observaciones et adinvenciones ac est
oblaciones facte demonibus. Unde 3. Reg. 18.
dixit Helias. Congregate ad me univer-
sum Israel in monte Carmeli et prophetas
Baal 450 prophetas lucorum 400 qui
comedunt de mensa Yezabel constat quod
omnes isti fuerunt demonum cultores
et tamen in quadam honestate corporali vix-
erunt. Unde est nigromantici qui de-
mones consulunt non concedunt pro illo
tempore quoniam luxuriosus sit immisceat sicut ipsi
fatentur et si corpus committit supersticiosi hoc
dicit. Ad primum dico quod secretum non sunt
revelanda prophetis nisi propter utilitatem ...
maiorem ubi notitia non prodest inimico
nec indiget occultacione set publicari
tunc enim ad honorem domini est quod secretum id
quod est commune inimico et utile amicis
per inimicum porcius divulgetur. Quod autem
dicit Ioh. 15. quod ideo Christus dixit discipulos
suos amicos quia omnia fecit nota sibi eis.
Respondit Greg. quod non omnia illa que in eis
caritatis fuerunt nota cum amore talis
autem noticia non omnibus prophetis com-
municatur. Ad 2m dico quod lupi rapaces

ibi dicit dicitur taliter tamen quod intendit
per mala doctrina alios seducere et per-
dere Unde non sunt omnes mali inquantum et
exterius apparentes boni sicut sunt ypocri-
te et alii qui honesta docent et tur-
piter viuunt sunt lupi rapaces Et illi
sunt lupi rapaces et falsi prophete
qui donis suis abutuntur ad seducen-
dum alios quia ad hoc non mittuntur a
deo sed mali homines Vel tamen prophete
mittuntur a deo propter utilitatem aliorum sicut
fuit balaam et quia prophetat zelo
veritatis dicitur non intencione alios
decipiendi Ad 3m de diuinacione que
fit in sompnio dicendum Et dicit philosophus ut dicitur
quod ista diuinacio est naturalis et non est a
deo Dona autem dei non dantur irracionabiliter
daretur autem irracionabiliter si darentur
quibuscumque omnibus et precipue fatuis et ydi-
otis Et ideo concludit quod diuinacio talis
in sompno a natura est a speciali operacione di-
uina sic contingere quod unus malus homo est
aliquando aptior ad quamdam diuinacionem
quam alius qui tamen simpliciter magis est bonus
Et similiter quia est ad honorem dei Unde
de suis hospitibus hic testatur ideo
hic donum prophetie datur etc inquantum
aptus tamen ad tale ministerium perficitur

Set contra ista videtur quod diuinacio per
sompnia non sit possibile quia sicut ibi dicitur
quamvis nullo est hoc cum sompnium non
contineret ad futurum et ut in pluribus fit
in toto falsum Dicit philosophus ibi Ista
ma autem omnia non perficiuntur quia multa
propter famam Unde notandum quod sicut do-
cet albertus Sompnia significatiua ali-
qua causantur in nobis ex corporibus
celestibus et aliqua ex nobismetip-
sis Et illa sunt in duplici genere Quia
quedam sunt originaliter ex parte corporis
quedam ex parte anime Ex parte corporis
quando quia aliquis humor dominatur in hoc
sicut sunt fleuma melancolia colica

quod ut per motum vehementem illius humoris
fantasiam formacione diuersa ydo-
la et concordancia cum illo humore
Sicut qui sompniat se gustare dul-
cia propter humorem fleumaticum descen-
dentem ad linguam et palatum Et
talia sompnia sunt signa infirmitatum
Sicut narrat albertus de quodam qui
sompniauit prope ardentem infirmi-
tatem se fuisse propter humidam colera ni-
gra et expergefactus emisit de se
coleram nigram Ex parte anime sunt ori-
ginaliter propter vehementem sollicitudinem
anime circa aliquid in vigilia Rursum in talibus
curas sequuntur sompnia Et ideo dicit
philosophus quod anima pauli existentes
maiore sunt sollicitudine de se inuicem Contin-
git quod anima formatur diuersa ydolorum de dile-
cto et per hoc multa ydola de circumstanci-
is circa dilectum oriuntur tamen de propri-
etate quam aduersitate quia sompnia aliqua
sunt vera aliqua sunt falsa Et idem est
de inimicis sicut de dilectis quia tamen sol-
licitatur anima circa fugam inimici et
quomodo ab eo possit se defendere sicut sol-
licitatur circa amicum curam Unde quan-
do quis sompniat de alia persona sig-
num est uehementer quia anima sollicitatur mul-
tum circa illam personam Et an amor
aut odium sit in causa nouit ille solus
qui sompniat Unde Valerius libro I
c xi infine dicit Duo familiares iter
una facientes megaram venerunt
quorum alter se ad hospitem contulit
alter ad tabernam meritoriam diuertit
Is qui in hospicio erat uidit in somp-
nis comitem suum orantem ut sibi cau-
ponis insidiis circumuento opem ferret
posse enim celeri eius accessu se immine-
ti periculo liberari quo uiso excitatus
prosiluit tabernam in qua hic diuersabatur
petere conatus est pestifero deinde fato
eius humanissimum propositum tamquam superuacuum
dampnauit et lectum ac sompnum re-
pecijt tunc idem ei saucius oblatus

Quod sompnium iudicat aliquod futurum

Quod sompnia sunt originaliter ex parte anime

obsecravit ut si unte sue auxilium fre
neglexisset necnon salte ultionem non ne-
garet. Corpus enim sui a caupone
trucidatum cum maximo plaustro fimi
ad portam sciberre occultum est. Constabis
familiae sabius compulsus statim ad
portam currit et plaustrum quod in
quiete demonstratum fuerat comprehendit
cauponemque ad capitale supplicium
perduxit. Tertio sunt sompnia in nobis
orignem ex corporibus celestibus que
alterant organa virtutum sensitivarum secundum
quasdam qualitates et tunc phantasia
fortis vel ydola consimilia et fiunt
signa eventuum futurorum de bellis et
infortuniis et eventibus. Quales autem
sunt optimi divinatores dicit textus. Ex
tunc quia homines bene divinant et sunt
sompnia significativa videlicet

Vesani amates melancolici — Vesani sunt ydiote et fa-
tui omnes et ideo tales
non sunt solliciti circa motus
proprios et ideo bene sentiunt motus exteriores
corporum celestium sicut aves et bestie
magis recipiunt influentias corporum
celestium quam homines. Bone et secunda
ultimas. Secundo amantes de notis sunt
tanquam sompniant. Dicit enim si homo in vigilia
videat duos a remotis cum equali
distantia unum notum et alium ignotum cognoscet
iudicabit de noto quam de ignoto. Tertio me-
lancolia sunt imaginativi quia sunt natura
frigidi et sicci et ideo fit natura in eis
maior impressio simulacrorum. Quia cum cerebrum
tum est album et clarum delectatur natura
in luce et claritate et odit et fugit
nigredinem et obscuritatem. Sed cum autem
melancolicus ascendens denigrat cerebrum
rum et ideo quia imaginativa melancolici
est cum tali fumus tunc fastidit cito quam
alia imaginativa et querit unum fuge
et divertit se ad alium. Et ideo omnis
melancolicus velocior divertit se ab uno
tum ad alium propter plura quia faciliorem

divisio ad propositum quam ad medium. Et consequenter
contingit quod melancolici sunt boni sompniato-
res. Aliud tamen est esse hominem bonum somp-
niatorem et bonum sompniorum interpretem sicut
ibidem dicit textus quod illi sunt divinatores sompniatores
quibus apparent vera sompnia. Illi
boni interpretes qui cognoscunt quorum som-
nia sunt signa. Unde fatui et mela-
colici sunt boni divinatores sed non
sunt boni interpretes quia ad hoc requiritur
experientia longa et ideo difficile nosse
sompniantes et dispositiones corporum
celestium et multa talia que nobis difficile
le est nosse. Est vanissimum quod homo
de interpretationibus se intromittat nisi
forte in illis sompniis que ex complexione
hominis oriuntur. Sed fatui non dicuntur bene
divinatores quia non sunt solliciti circa terrena
nec corporalia. Unde eorum sompnia sunt
valde certa sicut omnes causas interpretari.
Ex quibus patet quod in quibusdam sompniis est
aliqua veritas sed in paucis. Et ideo
sompniantes omnes non fallunt sompnia
plures et cetera. Lectio 103

Est enim hec propositio sole
et super dispositionem omnium
stellarum luna comparata videtur. Propter
illud enim procedit nox. Sapientia
autem non vincit malicia. Postquam
commendata est sapientia ex hiis que dicit conve-
nit absolute et ex se ipsa in hac
parte ex hiis que sapientie conveniunt in comparatione
cone ad alia. Omnia enim tam que
sunt omnia corporalia magis nobilitatis
apparent unde sed ista omnia precellit sa-
pientia. Est enim hec propositio so-
le.

Sol stelle et luna — sapientia incantata que
est decus et speciosior est sole
et cum sol sit omnia opera dei nobi-
lissimum. Unde signatur de sole dicitur
Ecclesiastici 43. Opus celi in visione glorie
sol in aspectu annuncians in exitu vas
admirabile opus excelsi. Magnus dominus
quod ab artifex opera multa fecit aliquid

maiora et alia minora illud expresse
dicitur opus suum quod magis accedit
ad proportionem utilitatis operantis et in quo
maiori relucet sapientia artificis. Sed in
sole maiori relucet sapientia summi ar-
tificis. Unde Cris. exponens illud
In principio erat verbum etc. dicit quod sol cali-
continet in se omnes formas et species et
colores rerum mundi visibiles. Unde
et Plato sicut narrat Macrobius super
somnium Scipionis li. 1. versus finem dicit
quod sol vocatur dux et princeps et
moderator luminum reliquorum mens
mundi et cor celi. Dux quidem quia
omnes stellas luminis maiestate precedit
princeps quia ista singulariter preminet ut
quia solus talis sit sol vocetur. Modera-
tor reliquorum luminum quia ipse cursum ea-
rum retrogradatione et statione spatia-
lis certis causat. Mens mundi dicitur
quia sicut omne illud quod ab homine fit con-
veniens ex mentis deliberatione procedit
ita omnia que in mundo sunt congruenter
ab operatione solis existunt dies et
nox autumpnus estas ver et yemps.
Dicitur autem cor celi quia sicut cor in medio
animalis ita sol in medio celi ponitur ad
calefaciendum totum mundum et sicut corde
cessante a motu animal vivere non potest ita
nec quodlibet naturaliter vivere potest in mundo mo-
tu solis cessante. Et cum hec in sapientia
increata precelsior est sole. Quantumcumque
enim sol relucet radios tamen suos in-
tra viscera terre non extendit nec ad
opposita parte terre. Sed de sole iustitie
aliter est quia eius radios visuales per
totam terram extendit nec ad eum latere
potest. Omnia enim nuda et aperta sunt
oculis eius. Unde Ecc. 23 Oculi domini
multo plus lucidiores sunt super solem
circumspicientes omnes vias hominum et pro-
fundum abissi et hominum corda intuen-
tes et absconditas partes. Et ideo
concludit Boecius Quem deus sit dici ve-
rius sol quia solus omnia videt dicit sic

Nota quare sol vocatur dux et princeps etc.

ponitur clara luce Phebum mellifluo
canit ore Homerus Qui tamen in-
tima viscera terre non valet aut pe-
lagi radiorum Infirma perrumpere luce
Hanc magnus conditor orbis Hunc ex al-
to cuncta tuenti nulla terre mole resis-
tunt Non nox atris nubibus obstat
Que sint que fuerant veniantque uno men-
tis cernit in ictu Quem quia respicit omnia
solus Verum possis dicere solem Vult di-
cere quod Homerus qui dicitur mellifluus oris
propter dulcedinem eloquentie composuit unum
librum de laude solis qui tamen sol non
potest penetrare ad intima viscera terre
vel maris propter infirmitatem lucis sue
Sed non est sic de deo quia deus in-
tuenti omnia ab alto terre non resistunt
sua mole. Unde omnia que sunt vel que fuerunt
vel erunt cernit in uno ictu mentis. Et
ideo rationabiliter quia respicit omnia solus
possumus eum dicere verum solem. Est igitur sa-
pientia precelsior sole et non solum quia
est super omnem dispositionem stellarum id est super
omnes imagines stellarum figuratas sicut
sunt in zodiaco sicut expositum est vel super omnem
dispositionem stellarum id est super omnem pul-
chritudinem cuiuscumque stelle creature
ut super Job 25 Stelle non sunt munde
in conspectu eius. Et ideo tamen subiungit Lu-
ci comparata invenitur prior id est dignior
et honorabilior. Unde dicitur de
li. pos. quod melius est et honorabilius
prius esse videtur. Consueverunt autem
plurimi et honorabiliores et magis
dilectos a se priores dicere apud se tamen
alienissimus prioris hic modus est. Ille
Et quia posset esse dubium quis sapientia est
dignior luce in suo genere. Igitur consequenter
hic probat sic Illam succedit nox et
per consequens caret eterna stabilitate et virtute
aliquando ex quo non semper manet unifor-
miter. Sapientiam autem increatam vero non
vincit malicia. Complexionem comparationis
solaris luminis ad divinam bonitatem
facit Dyonysius 4. c. de divinis nominibus.

Cum sol sit ex ipsa soliditate sue benignitatis et luminis sui quod habet eximie exterius extendit ad omnia visibilia et per aliqua interiora illius non penetret hoc est causa defectu non ex defectu solis. Unde nichil omnino privatur eius virtute. Cum hoc videtur contra predicta a boecio quod lumen solis dicitur esse infirmum id est debile quia non potest penetrare ad intima terre ergo non illuminat centrum.

Et sicut hoc potest esse duplex dubitacio an sol illuminet infra terram. Alia an illuminet stellas alias sibi subiectas et supra se. Cum aut illuminet centrum medium mundi Arguitur ex dicto ptholomei qui dicit quod radii omnium stellarum in unum adunantur in centro terre ergo radii solis se illuc extendunt et illuminant sicut radii luminosi ergo illuminant viscera terre et maris. Tu dicendum plane dicitur quod non tamen [illegible] ptholomei. Cum per capacitatem lumen est duplex vel formaliter secundum actum lucis vel virtualiter secundum aliquem effectum luminis. Primo modo non illuminet sol viscera terre nec ipsa se lumini participant. Secundo participant vero secundum aliquem effectum luminis. Unde non incedit de radiis luminosis sed de radiis virtutis et accidentis quemadmodum loquitur Albumasar in libro de theorica artium magicarum c. de radiis stellarum. Ubi ponit omnem lumen actualem existens in hoc mundo elementali radios emittere in omnem partem et totum mundum replent. Unde omnis locus radios continet omnium rerum secundum exitus suos. Unde Dicitur non ad aliud dubium an vero sol illuminet stellas superiores. Et arguitur quod non primo quia non est inferioris influere in naturam superiorem ergo sol non influit lumen stellis superioribus. Confirmatur ista racio quia sicut se habet motor superior ad motorem inferiorem ita mobile superius ad mobile inferius. Sed motor superior semper est in inferiorem et non econverso. Ergo mobile superius influit in inferius et non econverso. Preterea Albion dicit solam lunam obscuritatem habere stellas ceteras habere lumen proprium. Cum sol per excellenciam lumen habeat ergo non omnes stelle alie a sole recipiunt lumen sed tamen luna. Preterea si sol caret lumine in superioribus planetis et stellis fixis tunc omnia alia planetis et stellis fixis forent cum substancia [illegible] luce solis. Quod non quia saturnus propter lumen causat frigiditatem. Unde saturnus dicitur planeta malivolus propter excessivam frigiditatem et mars similiter propter excessivam siccitatem ut docet ptholomeus in quadripartito lune et machometus in saturnalibus propter [illegible]. Cum lumen luna dum [illegible] humectat corpora ubi lumen solis desperat. Unde si quis dormit sub luna dormiens [illegible] et fit insanus. Unde etiam ligna que luna plena vel cum luna crescente deiciuntur inepta sunt fabris quia multum emollificata propter humorem [illegible]. Et agricole fructus de arboribus colligere non in luna deficiente ut sicca permaneant. Et per opposita alia que debent humida [illegible] ut poma vel pira colligi debent plena luna vel crescente. Ad oppositum Alficius [illegible] quod dicit quod sol ponitur in medio superiorum corporum tamquam cor in medio animalis ut vero in omnia corpora influere possit sicut cor in omnia membra. Et hinc [illegible] 2 de celo quod Cum quanto ad pauciores motus [illegible] tanto est perfectius. Sol vero inter omnes planetas pauciores habet motus. Habet enim duos vero primum motum ab oriente in occidentem fere et motum firmamenti ab occidente in orientem et per consequens eius motor videtur esse propinquior primo motori et ideo [illegible] influencia in omnia corpora superiora

Et in hoc concordant doctores Ptholomeus, Avicenna, Averroys et Messehallach. Et licet alie stelle illuminentur a sole, quia tamen plene sunt et numquam semiplene sicut luna. Et istam sententiam tenet Dyonisius c. 4 de divinis ubi loquens de sole dicit: omnia quecumque ipsum participare possunt et illuminat et super extensum habet lucem ad omnem extendens visibile lumine mundum et sursum et deorsum apparentium radiorum splendores. Item contra istud est quia tunc venus et mercurius forent superiores saturno et marte. Ad primum dicit commentator gto ee unus motus in quo conveniunt motu diurno sol et motus lune et mercurii et unicuique celorum planetarum et motui sunt contrarii. Ad istud per commentatorem gto ee prefuit corporum celestium et celi motoris celestium et secundum eorum in situ. Ad istud dicendum quod prima auctoritas philosophorum non sunt determinata unde quod ordo nobilitatis corporum celestium debet esse secundum ordinem situs vel secundum infinitatem vel proportionabilitatem motuum neutrum enim potest salvari secundum quamcumque viam astronomie. Unde commentator commenti dicit super 2 de celo gto 62 et super metheororum gto ee. Dicit enim 2 de celo quod illud quod movetur motibus paucioribus et nobilius ubicumque fuerit in situ. Et non merito dicitur quod perfectio et nobilitas corporum celestium est secundum ordinem eorum in loco ubi illud quod superius locatur perfectius iudicatur. Unde ista perplexi sunt in motibus corporum celestium ideo eorum dictus non est certum. Hoc tamen tenendum videtur quod sol plus placuerit perfectissimus et maxime regens mundum et tamen dimeo septem placuerunt post eum sicut dicit Ptholomeus. Deo sic volente Alphonsus in opere suo isto oportet negare quod nobilitas planete vel corporis celestis debet attendi equalis secundum ordinem situs ut ubi superius situs nobilius sit et istud perfectius quod pauciores

motus habet. Unde celum stellatum perfectius est. Et sic dicatur de nobilibus ita quemadmodum dictum est de motoribus. Unde motor spere solis est nobilior primo motore quam motor spere saturni. Ad 12m de auctoritate Albumasaris dicendum quod alie auctoritates ponunt consuetudinem quam in astronomia priores fuerint. Ad 13m cum arguitur quod si sic luna cum stellarum foret eiusdem speciei cum luna solis sic dicatur unionem negando cum loquendo de specie specialissima. Item quod actus activorum sunt in paciente et disposito ut in saturno alia una per eam lune in luna alia et sic de stellis fixis. Similiter nec est advenant penitus unica ac sto lumina sunt eiusdem speciei in termedie. Diversis autem secundum speciem ponitur nisi luces proprie per diversitatem effectuum secundum speciem quod unum lumine infrigidat et aliud calefacit ac sto passu et ac sto approximatu. Et per eam naturale et potentie active eiusdem speciei in equalibus passivis habent effectus eiusdem rationis. Dico tamen dicendum quod omnia lumina sunt eiusdem speciei tunc posset dici quod stelle non solum agunt per lumen sed vel per substantiam suam vel alia qualitatem nobis incognitam una cum lumine et non est inconveniens quod diverse res eiusdem speciei sint cause particulares effectuum diversorum specierum etc.

Capitulum octavum Salomonis

Attingit igitur a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia suaviter. Hanc amavi et exquisivi a iuventute mea et quesivi michi eam sponsam assumere et amator factus sum forme illius.

Intentio Salomonis in isto capitulo 8vo est specialiter enarrare quemadmodum adilecta mala (?) sapientiam quam habebat devenit. Et vult dicere quod nec ab hac nec a studiis nec demac nec ab angelo

sed per devotam supplicationem impetravit
eam a deo. Unde etiam hec dicta fuerant
Pro quo notandum quod triplex habuit ad sapientiam acquiren-
dam desiderium et affectum. 2o posuit
in forma sue peticionis devota sup-
plicatione, unde supra ibi capitulo 9. Deus patrum
meorum. Circa primum advertendum quod sicut
inter quos fervencior amor consistit ut
communiter inter homines sunt vir et mulier
iuvenis et puella amicus et amica
quando inter se coniugali copula cogitant
coniugalem. Et ideo Salomon ut amoris
vehementiam manifestaret quam habebat
ad sapientiam ymaginacione poetica ficta quadam
narratione. Et iam significative introducit
semetipsum in forma iuvenis cupida
puelle nobilissime quam sapientiam
vocat nuptias affectante. Prudens
autem nuptias contracturus primo considerat
primo considerat valorem et gratias perso-
ne cum qua proponit coniungere. 2o dotem
et divicias quas sperat cum ea recipere
et 3o si condiciones parentum principis
puelle cognoverit. 4o quos eciam parenti-
bus et amicis quorum interest poterit
placere et hec considerans Salomon cum circa
suam sapientiam attendit. Primo quod quam puel-
lam intendebat esse amabilem et graciosam
2o quod eius dotem sacre scripture desidera-
bilem et preciosam. 3o principis eius condicionem
invenit fuisse laudabilem et virtuosam
et 4o quod puelle datorem esse nobi-
litate venalem et gloriosam. Et primum
tangit secundum capitulum dicitur in corpore per hoc
unde supra ibi. Et proposui hanc ego addu-
cere. 2m ibi. Puer eram ingeniosus. Et 3a
ibi. Et scivi quoniam aliter esse non possem
continens. Circa primum dicendum fuit post
consideravit sapientiam 2a aggre-
ditur charitatem triplicem ad sapientiam
acquirendam desiderium et affectionem
unde ibi hanc amavi. Cunctis corpore
dotibus illata et probata est ista
sapientia habet omnem potestatem guber-

nativa et sic concludit quod ipsa omnia sunt
benigna et suavis et amans bonitat-
tem et nihil vetans benefacere. Sed sapientia
in te est dictum est igitur cum sit liberans
necessitatibus se ipsam quia facit bonum actum
et cum ipsa sua actus sit regere universa
ergo hec facit secundum condiciones sue bonitatis
vel potestatis et misericordie. Unde dicitur
quod attingit ergo a fine usque ad finem
fortiter et disponit omnia suaviter. Circa
quod sit materia de gubernacione divina sunt duo
dubitanda. Primo an omnia subiacent
gubernacioni divine. 2o an deus disponit
omnia misericorditer. Circa primum videtur
quod deus non omnia gubernet quia si sic
nihil male fieret in universo cum sit summe
bonus et summe potens. 2o quia si guber-
naret omnia nihil fieret preter propositum suum
et sic nihil fieret a casu contra Aristotelem 2
physicorum. Ad oppositum est et contra dicendum quod
deus gubernat omnia cum enim sit causa
efficiens omnium et etiam finis omnia efficit
propter se et sic ad honorem suum cogit omnia
in se dirigit sicut in finem. Hoc autem est guber-
nare scilicet dirigere res in finem aliquem inten-
tum. Est tamen sciendum quod gubernator omnium quod guber-
nat mediantibus causis secundis unde cor-
pora inferiora et corruptibilia gubernat
et corpora celestia per angelos sive intelli-
gentias. Huius ratio est quia maioris bonitatis
congruencia est si gubernat et efficiat cau-
salitatem efficiendi et gubernandi aliis sub
se ordinatis communicet quam si superiora
gubernaret absque inferiorum gubernacione et omnia
immediate per se ipsum gubernaret. Et ideo
ad concedenda sua perfectionem in causando
et communicando perfectionem suam creature communicat
quibusdam gubernacionem aliorum. Ad secundum
cum arguitur primo quod nihil fieret male in univer-
so si ipse omnia gubernaret negandum
est consequentiam verum est quod si ipse solus et imme-
diate singula gubernaret et ageret
nihil male fieret nunc quia idem

An omnia subiacent gubernacioni divine

effectus sit a deo sit a causa particulari. Et ideo concludit quod idem effectus sit a deo bene et ab homine male. Et potest poni in exemplum ut si dominus dicat servis trahatis leviter cordam istam sic quod eam non frangatis, et servus trahit nimis et frangit eam; ista fractio est a domino et a servo, et tamen servus peccat et male facit et non dominus. Sic deus statuit quod creature rationali sit comparatio in suis sponsionibus ut eius nec maneat quam instituit sine quo nulla res potest agere unus nec esse per motum nisi ipse conservaret. Cum igitur creatura rationalis facit contra legem dei quam prefinita a deo quamvis a deo gubernetur et conservetur et deus idem generaliter cooperetur sicut cooperatur igni comburendo, soli lucendo, tamen cum male fiat legem transgrediendo non autem deus quod sic fiat sicut lex sua statuit. Ad 2m quod cum dicitur quod nichil fiet a casu si deus gubernaret omnia, dicendum est quod idem effectus dicitur esse a casu et quod effectum respectu unius cause et non a casu respectu alterius. Sicut ponitur exemplum de domino qui mittit duos famulos ignorantes suis ordinatis quod uterque obviet alteri certo loco et tempore quorum neuter scit de alio. Iste concursus famulorum dicitur esse a casu respectu utriusque famuli et tamen est per se intentus respectu domini. Et sic est dicendum quod nichil fit a casu in universo respectu divine gubernationis nec ad eius inopinatum eveniunt sit. Sed ex eo quod causas particulares unde procedit effectus qui accidit est intentus et ille effectus dicitur causalis vel fortuitus respectu causarum. Et hoc est in tercio libro Augustini de 83 q. 24 ubi dicit quicquid a casu fit temere fit et quod temere fit non fit a providentia. Ergo a casu aliqua fiunt in mundo, non providentia universus mundus administratur et cuius

alia non atque superba que ad opus suum docere non pertineat, quod quia plenum est concludit quod nichil a casu fit in mundo. Et ad istum intellectum loquitur Plato 2 Thimei dicens nichil fit cuius ortum legitima causa et ratio non precedit. Et Boecius 5 de consolatione prosa 1 ubi diffinit casum dicens: Casus est inopinatus ex confluentibus causis in hiis que ob aliquid geruntur eventus. Sed hic videntur esse contrarii inter Augustinum et Boecium, quod secundum Augustinum nichil in mundo fit a casu, secundum vero Boecium multa fiunt a casu. Dicendum est quod non est contradictio sed equivocatio. Antiqui enim Epicurei dixerunt casum esse eventum productum modo temerario et non gubernante causas. Et sic accipit Augustinus casum loco preallegato, et Boecius sic accipiendo casum dicit: casus non est nisi vox inanis neque rem aliquam sue significationi subiectam. Diffiniendo tamen casum dicit Aristoteles 2 physicorum: casus est causa per accidens in hiis que fiunt propter finem et in minori parte. Et secundum diffinitionem Boecii sic est dicendum quod idem fit a casu et tamen ipse casus sit per se causa inventionis thesauri in fossione agri et reposicione thesauri in eodem, sed quia istum effectum non intendebat fodiens dicitur vel illa a casu. Quantum ad secundum dubium utrum deus disponit omnia sicut fiunt et mortem, videtur quod non, per insidias vel parvulos non baptizatos punit eternaliter pro peccato originali. Unde videtur quod istos nullam exerceret iniuriam, sicut Jacob 2 iudicium sine misericordia fiet illi qui non facit misericordiam. Ergo tales non disponit misericorditer. Ad oppositum est Boecius et dicit quod sic, sicut enim dicit in 4 ethicorum nullum malum aliquid vocatur magis bonum quia ergo deus tribuit bonis vel vita et malis. Dicitur ergo quia misericorditer disponit. Nam cum dei providentia bene facere omni indigenti, deo non omnis creatura indiget sine quo nec esse potest, et ideo cum omnia de sua gratia

Deus gubernat omnia in mundo etc

Non est de casu et diffinicio eius casus

ta voluntate que fuerit omnibus causa impe-
dit. Et quia deus ex bonitate sua nobis
impedit bona et punit nos pro
nostra culpa. Ideo dicitur propter hoc compete-
re miseri et quod ipse puniri. Magister
de primulis dicit quod deus pro peccato origina-
li non solum potest influxisse circa
visionis divine. Sed posset omnes ad mi-
clare si vellet. Et ideo christus agit
cum eis misericorditer quod esse humanum habe-
bunt et vivent sine pena sensus. Vero
tamen sine dubio quod non sunt consumpti
Ad secundum dicendum quod licet innocentes non
concesserit causam eas a peccato tollere libe-
raliter concesserit tamen causam ad deperdita
debita relaxante. Et hoc eo digni
puniuntur sicut alii omnes pro demeritis
suis dampnabuntur. In ista parte littere
2a procedit conditur Salomon enarrare
quantum habuit ad sapientiam acquirendam
desiderium et affectionem. Et ideo dicit sic
Hanc amavi etc. Ubi describitur
sapientiam desiderasse secundum octo condicio-
nes universales. Primam namque desiderat
frequenter et studiose et quantum ad hoc
dicit Hanc amavi etc. Secundo et ex cor-
de essencialiter et laboriose. et quantum
ad hoc dicit et exquisivi. Inquirere
enim est querere sed involute ut me-
te sicut exquirere est extra querere
studiis et in opere precurrit et
...iose et quantum ad hoc dicit a iuventu-
te mea non a senectute. Contra de eo
dicitur 3 Reg. 11 Cum iam esset senex
depravatum est cor eius per mulieres. Et
Eccli. 25 Que in iuventute tua non congre-
gasti quomodo invenies ea in senectute
tua. Est autem nobile exemplum ad omnes
hos presumptores recitandum ne quis
propter mundiciem sue iuventutis superbi-
at cum tamen sciat quod ita pravatum cum
deo tanta sapientia dotatum recogitat
per mulieres fuisse in senio depravatum

Quam studiose Salomon desiderat sapientiam

Tertio desiderat sapientiam utiliter fructuose
et quantum ad hoc dicit Et quesivi michi
sponsam eam assumere. Sponsa enim naturali
appetitu querit prolem. Proles autem sapientie est
opus meritorium. Et ideo quicumque sapientiam de-
siderat ad delectationem vel ad ostentationem
sui vel ad elacionem. Hic non desiderat
sapientiam ut sponsam sed potius meretricem. Sed tamen
illi ut eam in sponsam copulat qui per eam
opera meritoria generant. Et ideo dicit Jacobi 2
quod fides sine operibus mortua est. Unde
Augustinus in sermone 22 Fides appellata est ab
eo quod fit quod sillabe sonant. Tunc dicitur fides
prima sillaba est a facto 2a est a dicto.
Interrogo ergo te utrum credis. et dicis credo.
Fac quod dicis et fides est. Quarto eam de-
sideravit prudenter et ingeniose et quantum
ad hoc dicit Et amator factus sum forme
illius. In sacra namque scriptura que est sapientie
collectiva sensus litteralis est quasi materia. sensus
non spiritualis quasi forma. Unde regi Philo-
medorum dicitur Deut. Vocem verborum eius
audistis et formam penitus non vidistis
Ista ergo amanda est ut habeamus formam
fidei et vitalis in lege ad Ro. 2. et ad
Ro. 6. Gratias ago deo quod ex corde obe-
distis in eam formam doctrine in quam
traditi estis non persone sed presertim
in christo ihesu etc. Lectio 107

Generositatem illius glorificat con-
tubernium habens dei sed et om-
nium dominus dilexit eam. Postquam
Salomon declaravit quanta habuit ad sapi-
entiam acquirendam desiderium et affectio-
nem hic exponit diffuse tanti sui
desiderii rationem. Et quia usus est significatione
fictione de causa que est inter amicum et
amicam et necessarium est homini nobili aliquam
in tanta affectione amplecti ut eam velit
perpetuo coniugio copulare ut ipsam
veniat sponsam. Ideo in hac parte admo-
net ardentem amatorem vel procum suam
amasiam singulariter recommendat osten-
dens quod tanta est in ea habundantia generis
quod per fructus amoris aprice mereatur

Proles sapientie est opus meritorium

proci sicut dicit glosa super ecclesiastici dicuntur
nuptie petitores ut pastores et dicuntur
a procando .i. blandiendo quia tales solent
frequentare tam ubi quam in aliis ipsam
illam quam amant. Et inde procor paris
dicitur qui officium exercet et quia turpe est et
contemptibile sicut dictum est alium nobilis
ad personam contemptibilem exercere procationis
officium. ideo restat salomon per clausule
sponse sue declarare premium ut amor
suis applicet non ex levitate vel sur-
reptione sed ex discreti electione sub
ortus ex tollendo quasi bernarda a copia
generis et septem prerogativas attribuit
ex caritativas amoris v.g. Et primitus
Generositate propagationis | septem
Celebritate commorationis | prerogati
Qualitate conversationis | vas sibi
Opulenciam in divitiis | attribuit
Experienciam in artificiis | in septem
Amicos modernos in malis | partes 2a
Verum examen in spiritualibus | pars ibi
Et et omnium domini .3. pars ibi doctrix
est enim etc. ibi Si autem sponsus optaverit
rex ibi Et sapienciam quis diligit
Septima ibi Et si multitudinem sciencie de-
siderat quis Et planum est quod quinque
istas septem conditiones amore magis
digna fieret. Prima ergo prerogativa que
in istius sponse premio ponitur est genero-
sitas propagationis. Vitant enim no-
biles ne cum vili vel degeneri sangui-
nem copulent. Et quantum ad hoc
dicit Generositate illius glorificat contuber-
nium habens dei .q.d. Si de genere clari-
tate mediocri in fiat non solum ipsa est
generosa propter ius et generositas sua est fa-
mosa Multi enim sunt nobiles sed tamen
de nobilitate eorum apud multos ulla est
fama Sapiencie non generositas tante
extitit notitie atque fame ut aliis habi-
tus nobilibus testimonium habeat clarius
quia omnis persona contubernium habens
dei glorificat generositate illius etc.

Septem prerogativas quas attribuit sponse salomon

Et non contubernium dicitur quia societas sive
commanens ad tempus et dicitur contuber-
nium quasi contubernium a taberna quia
illi qui ad tabernam conveniunt ad tempus
commanent in una societate. Unde est con-
tubernio omnis et hic et hec contubernia-
lis dicitur socius commilito qui in eodem
contubernio manet cum alio Vult ergo
dicere quod quicumque sit ille qui contubernium
.i. societate habet cum deo glorificat .i. cla-
rificat et claram predicat generositatem
sapientie dicitur cum gloria quasi clara quia lucet
et claret hec autem quomodo nos possimus
et debeamus contubernium habere cum deo quod
i. Cor. dicitur fidelis deus per quem vo-
cati estis in societatem filii eius ihesu christi
domini nostri Singulare tamen contubernium
habuit cum deo natura humana in cristo per
ypostaticam unionem. i Cor. Ire viri istius
sociati sunt vobis in die illo. Viri istius .i.
duo intellectus rationales videlicet divi-
nus quia deus. humanus quia humanus socia-
ti sunt vobis in die illo .i. in die annun-
ciationis dominice qui filius dei coniunctus
homini fuit in virgine benedicta Et ex
quo cristus societate nostre desiderat
videamus ne simus nos eius societati
aptos et ydoneos faciamus et ei con-
formes in quantum nobis possibile faciamus
i Joh. i. Si dixerimus quod societatem habemus
cum deo et in tenebris ambulemus
mentimur et non facimus veritatem. Si autem
in luce ambulamus sicut et ipse est in luce
societatem habemus ad invicem. Sapien-
tie glorificat generositate quia omnis sapiencia
a domino deo est Eccli. i. generositas non eter-
na primi patris Dicit enim allegatum Senece
epistola 44. plato dixit neminem regem non
ex servis oriundum neminem servum non
ex regibus omnia ista longa varietas
miscuit et sursum deorsum fortuna
versavit Nemo est ingenuus Seneca quod
pius et fundit ad virtutem a natura bene
compositus hoc unum intuendum alioquin

Contubernium est societas sive commanens ad tempus

Si ad vetera revocabis mens non idem est a primo mundi ortu usque ad hoc tempus quod dampnavit nos ex splendidis sordidos quam alternati sunt eius qui illos. Cum autem bonitas sit in nobilitate vel quia potestate carnali formali declarat Boecius 3 de consolatione prosa 6: Nobilitas nichil aliud esse videtur quam quedam de meritis parentum veniens laus. Propter quod si quod est bonum in nobilitate istud arbitror esse solum ut imposita nobilibus necessitas videatur ne a maiorum virtute degenerent. Et Boecius: Sine cum nomine animos sine operibus vacuos pariunt ut nichil valet. Unde Valerius Maximus exprimens se scribit ad quemdam qui vocabatur Maximus qui de nomine honoris gloriabatur ita scribit: Nomen honoris sine pondere honoris monumentum nominis et non sine parum nomen et amittit. Quia tamen in nomine honoris. Unde quod possit bonos magis nitere facias. Secundo in isto textu extollendo sapientiam ostendit eam salvam sine celebritate bone opinionis et quantum ad hoc dicit sic: Hanc amavi dilexi eam. Si enim dominus unius regionis unam puellam adamaverit digretur in tantum fiat ad celebritatem bone opinionis de ea divulgande ergo a multo fortiori ex quo omnium dominus qui est deus istam puellam diligit constat eam sine celebritate bone fame. Unde dictum est Sap. 7: Neminem diligit deus nisi cum sapientia inhabitat. Et unumquodque propter quod et id magis, ergo plus diligit sapientiam. Sed in littera ista ex opposita tractatur de ingenuitate sive nobilitate potest esse dubitatio litteralis. Utrum plus sequi debeat conditionem patris in libertate et servitute. Et arguitur quod sic quia denominatio debet fieri a digniori, ergo proles magis denominari debet a conditione patris quam matris. Consequentia patet quia pater est nobilissimum in generatione et dat formam, mater vero ad ministrat materiam. Dicit 16 de anima-

libus. Ergo etc. Contra 17 q. ultima cum in [illegible]. Item si ex de contestandis consuetudine aliaque constitutione in tempore fuerint filii procreati in eis eorumque de eaque facti tum ignominia nati sunt erunt servi iure proprio. Ergo plus non sequitur patris conditionem. Contra in sacra scriptura non intexuit genealogiam per mulieres sed per viros. Item per genealogiam magis declaratur nobilitas humana, ergo nobilitas hominis magis debet attendi secundum patrem quam secundum matrem. Ad oppositum est extra de natis ex libero ventre c. Dignos. Videtur esse dicendum ut percepta ex libera ad servitutem retrahantur. Ergo plus sequitur ventrem quantum ad conditionem servitutis et libertatis et consimili ratione quantum ad conditionem servitutis. Secundo dicendum quod secundum iura civilia proles sequitur ventrem in conditione servitutis et libertatis. Unde quantum ad hoc plus sequitur ventrem. Secundum tamen quedam iura localia in aliquibus regionibus que non reguntur iure imperiali plus sequitur partem deteriorem conditionis sicut sit in [illegible] et sicut dicitur plus secundum iura ut estimamus. Secundum tamen unum ut sunt in regno regali. Et ista videtur in quibusdam partibus Francie. Item quia secundum iura civilia plus sequitur ventrem. Et hoc rationabiliter primo quia magis sit constat de matre quam de patre. Unde dicit [illegible] 8 ethicorum et quia status libertatis debet esse certius ab illis parentibus a quibus magis et certius constat. Ideo videtur esse rationabile eum denominare. Secundo quia ars imitatur naturam. Et sic videmus in animalibus natura quod ex diversis speciebus nascuntur quod plus assimilantur matri magis quam patri sicut patet de mulo qui generatur ex equa et asino et multo evidentius assimilatur eque quam asino. Tertio quia servitus et libertas sunt conditiones corporis. Unde

Utrum debeat proles sequi conditionem patris in libertate etc.

Secundum iura civilia proles plus sequitur ventrem

Boecius 1 de cons. p. 6. Quis non quippiam aliquid vel quempiam nisi in solum corpus et quod infra corpus est possit exercere. Non quidem liberam impassibilemque animam [illegible]. Ex quo solum corporis accipitur a iure et servitus et libertas circa officia corporis principaliter attenduntur. Consonum videtur quod ventrem sequatur. Et huic concordat lex divina et lex canonica. Divina quidem Exodi 21 ubi dicitur quod si dominus dederit uxorem alieni servo et ille postmodum efficiatur liber filii postea debent remanere domino qui dedit ei uxorem et uxor similiter. Cum ergo si iudeus emeret iudeum septimo anno efficiebatur liber per legem. Si tamen [illegible] dominus dederat ei uxorem ipsa uxore [illegible] ad libertatem remanet domino cum tota prole sua. Lex etiam canonica huic concordat Extra de donac. Ex libro [illegible] ut allegatum fuit. Quod autem dicunt doctores quod quia pater est principium activum et honorabilius mater principium passivum et vilius ideo proles in conditionibus activis ut in honorabilibus et in principiis sequitur patrem circa ea que per conditionem principalem acquiruntur. Unde talia dicuntur principia filii in conditionibus vero passivis sicut in servitute et libertate sequitur matrem. Istud parum movet. Primo videtur agere ad oppositum libertas enim non videtur esse conditio passiva sed activa dicitur enim liber qui est sui gratia et suis actibus dominatur et per consequens servi istos sequi debent conditionem patris. Sed sicut filii succedunt in hereditate patrum ita succedunt in hereditate matrum. Unde secundo illa non movet contra tamen potest sanctus Thomas Allexander et Petrus. Ad primum dicendum quod non semper fit denominatio a digniori sed aliquando econtra etiam a viliori sicut homo denominatur ab humo. Sic fit etiam denominatio a predominanti et ab evidentiori et in isto sicut in propo-

sitione dictum est. Ad secundum dicendum quod illud statutum esse fuit specialiter editum in detestationem talis coniugii. Et sicut dicit glosa ibidem, tamen non est usa isto iure per [illegible] dit ius istud. Ad tertium dicendum quod sacra scriptura computat genealogias ad sciendum conditiones servitutis vel libertatis sed ad sciendum de qua familia vel de qua tribu persona sit exorta. Et quamvis tam liceat pater et mater de una tribu esse deberent pater tamen principalior est. Ideo unde a patribus in genealogiis derivati sunt texenda etc.

lectio 106

Doctrix enim est disciplina Dei et electrix operum illius. Hic prosequitur de qua supra a Salomone commendatur et sponsa singulariter adoptanda in predicto textu sit exposita. Ostensum est enim quod ipsa habet generositatem propagationis et celebritatem bone opinionis. Unde in parte ista ostendit eam habere qualitatem bone educationis. Hec enim est unum de principiis in sponsa eligenda quod sit bene disciplinata et qualiter educata. Unde disciplinate domicelle et domine specialiter eliguntur ut filias nobilium educent et informent. Educatio vero virtuosa in duobus consistit in castigatione passionum. Unde in exercitatione bonarum operationum. Seneca libro de moribus. Educatio et disciplina mores facit. Et idem Sap. Unusquisque sit quod didicit. Quod autem ista domina sapientia istis duobus sit sufficienter erudita educata affirmatur. Doctrix est enim discipline Dei. [illegible] ipsa docet scilicet ad castigationes passionum et electrix operum illius quantum ad exercitationes operationum. Si enim sit doctrix discipline et electrix operum docere non et eligere nemo potest nisi quod novit et expertus est plane. Ergo quod sit doctrix et electrix in bona educatione est sufficienter in moribus informata. Dicit ergo doctrix est enim.

Virtuosa educatio in duobus consistit

disciplinae dei .i. ipsa docet nos re-
cipere gratiam disciplina dei ipse
nobis valde necessaria quia sapientia dicitur
c. 3. Sapientiam et disciplinam qui abiicit infe-
lix est. Et electus electus opum illius
.i. sacerdotis nos eligere opera deo bene
placita. Disciplina tripliciter accipitur
in sacra scriptura. Primo generaliter pro infor-
matione sive doctrina. Proverbiorum 1. Audi fi-
li mi disciplinam patris tui et ne
dimittas legem matris tuae. Aliomodo
accipitur disciplina pro compositione mo-
rum interiorum et gestuum. Unde ille
disciplinatus dicitur qui honeste regi-
tur in ubis et ornatu interiori et exteriori scilicet
sicut et sic loquitur Hugo de institutio-
ne noviciorum de disciplina. Disciplina
est conjunctio omnium membrorum motus ordina-
tus et dispositio decens in omni habitu
et actione. Et iacobi 3. Quis sapiens
et disciplinatus inter vos ostendat
ex bona conversatione operationem suam in
mansuetudine. Tertio accipitur disciplina
pro flagellatione cum castigatione illata
ut Proverbiorum 23. Noli subtrahere a puero
disciplinam si enim percusseris eum virga
non morietur. Tu virga percuties eum et
animam eius de inferno liberabis. Isaias 53.
modo est sapientia. Doctrina disciplinae dei dis-
ciplina enim dei est a nobis suscipien-
da patienter quantumcumque dura videatur
ipsa tamen est vera. Apocalypsis 3 castigatio diligentis
castigantis diligentis | nem
hic | praecantis correctio | omnem | ille
temptatio dei | enim quam
disciplinat nos pater noster et amicus
et redemptor. Ad hebraeos 12. Omnis
est filius quem non corripit pater. Quod si extra
disciplinam estis cuius participes facti
sunt omnes ergo adulteri et non filii estis
quod omnis anima dei facti sunt participes
disciplinae dei. Sed in matre et in a-
postolis suis patet et generaliter in omnibus

quem filii sui dicantur. Non esset magnum
si hoc reciperet unum ictum pro unum abad-
quod minore anima quam pro eo fructus acrime
vulnatus cristus pro nobis non solum vulnatus
in crucifixionibus et occasibus sicut ysaias 53
Ipse autem vulnatus est propter iniquitates nostras
attritus est propter scelera nostra disciplinae pacis
nostrae super eum et livore eius sanati sumus.
Ergo et nos pro amore suo et pro pietate sua
disciplinam debemus. Ad hebraeos 12. Fili mi
noli negligere disciplinam domini neque fa-
tigeris dum ab eo argueris. Ut narrat Marbo-
dus suo de lapidibus c. 19. Si maritus
ponat magnetem sub capite uxoris
dormientis experimentum potest an sit adul-
tera vel fidelis quia si sit adultera statim
cadet de lecto ac si manu hominis fuis-
set expulsa. Si vero fidelis sit marito
connectet se ad maritum et ipsum amplex-
abitur dormiendo. Ut ergo sic. Nam quae
sibi conscia sua si sit adultera continuo
supposito capiti lapide sentiens ad-
aptet. Atque quod casta manet pectora
placida maritum. Non tamen singulas casta
omnis adulteria lecto. Namque pulsa
manu subito fetore coacta. Carnalia
piis emittit celari criminis index. Cana-
nis ista non sit lenibus et lascivijs in
druter quantumcumque virtus tamen litteris
et causa dicta sit. Moraliter huma-
na anima quando dei dicitur professione autem
informatur. Ozee 2. Desponsabo te
mihi in fide. Volens ergo deus experi-
ri an anima cristiana sit vera sponsa vel adul-
tera supponit magnetem qui lapis est
ferruginei coloris et trahit ad se ferrum
.i. magnam tribulationem quam fecit homines
et duris cordis domantur et trahuntur
ad deum et quasi eiciuntur extra temporis commu-
ges cadunt de lecto aut per impatientiam
et remurmurationem contra deum. Si autem vero
et fideles sponsae cristi conjunguntur se
ad deum dum sunt sub disciplina et pro
humiliant orationem et devotionem dicentes

·m·

Quod disciplina et quotupliciter accipitur disciplina

Qualiter lapis magnes ostendit uxorem adulteram

illis ro 8. Quis nos separabit a cari-
tate cristi tribulacio an angustia an
persecucio etc. Et infra. Certus sum quod
neque mors neque vita neque creatura alia
poterit nos separare a caritate dei. Unde
Augustinus in quodam sermone. Nullus sermonis
cristi sine tribulacione. Si putas te non
habere persecuciones nondum cepisti esse christianus
Supponitur ergo magne iste discipulus cristi
sub capite sponse cristi quiescens et
dormiens quod qui hiis ad maiorem aqui-
sicionem meliorem communiorem se disponit
tunc deus hiis tribulaciones et disciplinas
iniurias et persecuciones immittit. Job
33. Cum irruit sopor super homines et
dormiunt in lecto tunc aperit aures
virorum et erudiens eos instruit dis-
ciplina. Unde gregorius 26 moralium. Aures
cordis tribulacio aperit quas sepe mun-
di prosperitas claudit. Quia vero disciplina
devote suscipienda est propter castigatis
dilectionem. Secundo est devote recipien-
da propter peccati correctionem. Unde ps. Dis-
ciplina tua correxit me in finem et dis-
ciplina tua ipsa me docebit. Unde
petrus Ravennensis in quodam sermone. Ideo te
percutit qualiter punit deus ut eterne
mortis ardores pena temporalis redi-
mat. In edificacione enim templi omnes
lapides prius malleis tundebantur
ne in illo postea sonus mallei audire-
tur in horreo domini reponitur frumentum donec
flagellis aut trituracionum pedibus per
concussum. Sic et vivi lapides qui po-
nendi sunt in illa celesti ierusalem que edificatur
ut civitas variis infortuniis et pres-
suris polliuntur ut apta in edificio ce-
lestis habitaculi collocentur. hec petrus ra.
Et ideo ad correctionem et comodum nostrum
ordinatur quidquid nobis de ista disciplina
prestatur. Ad hebreos 12. Omnis disciplina
in presenti non videtur gaudium esse sed
meroris. postea autem fructum pa-
catissimum exercitatis per eam reddit. Unde

gregorius. Deus quandoque hic quibusdam parcit ut
eos in perpetuum feriat. alios autem hic ferit per-
do ut in eternum parcat. hec gregorius. Et ideo
[illegible] filium cum iugiter fuit puerum
ubera [illegible] cessare a fletu et ipsum iugiter
osculari. cum quare [illegible] displiciat [illegible]
vult deus de nobis iugiter quod deus
electos [illegible] ad mala hic affligit tri-
bulacionibus et angustiis. Ezech. 7 a. Floruit vir-
ga germinavit superbia iniquitas surrexit
in virga impietatis. et bonum ut deus quod
ploremus [illegible] consolacionem [illegible]
esse vult quod [illegible] osculemur
et amemus. Mt 5. Diligite inimicos
vestros et benefacite hiis qui oderunt
vos et orate pro persequentibus et calumpniantibus
vos ut sitis filii patris vestri qui in celis est.
Unde Cesarius. Quamvis captivos redimere
pauperes pascere et vestire non prevalet
cum iram hominis odium in corde retinet
et inimicos suos non solum malum pro
malo reddat sed eos diligat et pro
eis orare non desinat. Cum de iusticia
et permissione dei sui libera consciencia
ante tribunal dei sui libera ubi dicere po-
terit da mihi domine quia dedi dimitte quia di-
misi. hec ille. Tercio videtur quod nos a
deo tamen parentes inspiratos disciplinat
frequenter ad comodum et correctionem
nostram omnia cum graciarum accionibus equanimiter
tolleremus. Prov. 22. Stulticia colliga-
ta est in corde pueri et virga discipline
fugabit eam. Tercio disciplina dei est
devota suscipienda propter temptacionis de-
iectionem. Quia cum caro mundus
et demon [illegible] disciplina dei fortiter
tollatur. Unde et contra temptacionem
carnis solent sancti ipsi disciplinam
infligere. Sicut gregorius 2 dyalogorum c. 2 dicit
de sancto benedicto cum ipse de quadam
muliere quam prius conspexerat temptaretur
[illegible] vestimento [illegible] se [illegible]

Tribulacio cordis aures aperit quas prosperitas claudit

Deus punit bonos in presenti ut parcat eis in futuro

aculeis et urticarum incendiis se perfi-
cit. Suavitas autem medialis corpo-
ris. Dum scilicet hiis persecucionibus agitatur.
Sicut enim nutrix filium suum volens
ablactare inungit mamillam sinapio
vel aqua alia re amara, ita deus quando
vult delicias infirmitatis amaritudini-
bus ordinavit esse respersas ne cas-
us amaremus. Unde Aug(ustinus) in confessi-
onibus suis regratiatur deo quod respar-
serit semper amaritudinibus omnes illici-
tas delectaciones suas. Et boeci(us) 2
de conso(lacione) pro(sa) 4. Quam multis amaritudi-
nibus humane felicitatis dulcedo respersa
sa est, que etsi fruenti iocunda videatur
esse, tamen quominus quando velit abeat re-
tineri non possit. Et de eodem loquitur
deua (?) inotera (?) affone (?) vac (?) dicat sic
Est in presenti vita et delicie quales
dulces sunt et tribulaciones quales
amare sunt. Si quis non bibat tribula-
cionis poculum metuat ignem iehen-
nalis, et quis non contempnat dulce-
dinem seculi inspirans bonis vite eterne.
Dicitur hec divine discipline quasi quedam
medicamenta preservativa a corrupcione et
putrefactione peccati. Ut enim dicit methau(rorum)
4 quatuor sunt que impediunt putrefactionem.
Frigus constans ad multos annos,
et ideo magis putrefiunt res in estate quam
in yeme, quia calor naturalis per frigus ex-
terius circumstans comprimitur et conser-
vatur in humido suo. Secunda causa est quia ex-
cellencia caloris naturalis intrinseci, et ideo
illa in quibus habundat calor igneus
ut piper galanga et huiusmodi non ci-
to putrefiunt. 3a causa est coagulacio facta
a frigido intrinseco. Quarta motus moderatus.
Quinta magnitudo rei. Unde
aqua divisa propter eos cito putrefit, inte-
gra in sua magnitudine non putre-
fit. Istis correspondent quatuor que sunt que pu-
trefactionem peccati impediunt. Nam cum hu-
midum et calidum debere comprimitur

res putrefiunt. Sic cum huiusmodi gratie et
calor caritatis per peccatum ab homine exclu-
ditur, homo putrefit mortaliter. Ps. 37. Putrue-
runt et corrupte sunt cicatrices mee a facie insipiencie mee.
Has autem putrefactiones quatuor modis impedit,
primo per frigus constans, id est per persecu-
cionem et tribulacionem exteriorem. Secundo per
excellenciam caloris naturalis ignei intrinseci,
id est per excellenciam spiritus sancti. Deut. 6. Ignis
in altari meo semper ardebit. Tercio per coa-
gulacionem factam frigido intrinseco, id est per ti-
morem divini iudicii et ultionis future
intrinseca recogitacione. Quarto per motum mo-
deratum super illud: et vias capiunt
moveantur. Aliquis motus moderatus est
vacacio et estimacio sensus occupacio quarto
que excludit ocium quod inducit maiorem
putrefactionem libidinis. Super 10 Ovidius: si
tollas periere libidinis artus. Quinto
non impeditur putrefactio peccati per magnitu-
dinem rei, quia res magna magis re-
sistit corrupcioni quam parva. Istis respondet
magna dignitas per quidus sui status
persone, debet enim preservare a corrupcione
peccati cum homo recogitat quod in prelatus
habet curam animarum, recepit honores a sub-
ditis et bursam quibus omnis indig-
nus est nisi bene vivat ex ipsa sui digni-
tatis magnitudine fiat ob similem hoc
vite. Sunt ista quatuor putrefactionis
impedimenta precipue in disciplina
que vitam gratie a putrefactione servat.
Prov. 6. Mandatum lucerna est et lex lux
et via vite increpacio discipline etc.

Et si divicie Lectio 101
appetuntur in vita quid sapientia
locupletius que operatur omnia.
Si autem sensus operatur quis horum
que sunt magis quam illa est artifex.
Hic tamen est propter desponsacionis commen-
dacionem in qua Salomon duas condicio-
nes de amica sua sapientia introducit.

Nota quatuor sunt que impediunt putrefactionem rei

Qualiter quatuor impedit putrefactionem peccati moraliter

que i sponsis eligendis apud homines
mundanos no modicu pondantur.
Et pm hec q ei duas progatiuas ei
attbuit littra diuidit in tot ptes
p° enim ei attbuit opulencia in diui-
tiis 2° experienciam i artificiis ibi si
cut sfius opatr. Et q diuersi hom
diuse sut cupiditates tam pm psue-
tudines qua pm pplexiones ma-
iar despedant simplr i diuers
Aliq subtilitatem in artificiis
utilitatem moralium conscienciam
utilitatem intellectualem excellenciam
Ideo sub qdombz eor ome huam
desideriu honestu tn et no bestiale
descibit quor tn appetibilium tm
duo i ista littra psequitur. Quantum
ad pm dt sic Et si diuicie appetuntur
in uita q sapia locupletior q opatr
omnia q d michil. Et istas intellig
specialit de sapia increata q cristus e
de q eph i Omnia opatur pm pplacitu
uoluntatis sue. q enim sapia q e ubi
huana domu e sapie increate et
ideo e que diuicie domu et dantem
i ca. Ideo salon fecit i hec lio sapi
enciam que queda ponit de sapi
creata et plima et queda de sapia
increata. pt tn et ista lra de huana
sapia intelligi qua si ho hec locu-
ples satis fiet Modu uo quo ali
poterit esse diues dicit pm Senecam
12 ep i qua docet qualiter uis ho
s pt pace et diuicias fabricare
q duo multu quit affectant dt sic
inimicus maior e animus qz ubi aliena
se posuit et fecit s pace uel time-
do diuicias uel concupiscendo. quasi pm
Senecam. si uis habere pace quantu ad ani-
mu ptinet nm timeas et eris
in pace michil concupiscas et eris
satis diues Primus i quantum si diui-

Alitr de i modo quo ali diues esse poterit

te illu putas cui uacua suppellex
qm i q intens multos arat q multu
suburbani agri possidet cu dia
diuitis pauper e. quam q debet
Quantu i quantu omnia ii forte iudicas
necesse utru ad abhorere an a fortua
muneru suppetit hec Senece similiter
Qz melis diuisisset si eo clusisset omnem
diuite debuisse deos finisse no for-
tune. Dt enim Aug i retract. c i hoc
nec laudat i pessima psuetudine q ubi dt
pt hoc deus noluit dicit hec fortua
noluit. Qz quas dantur diuicie a deo
cui sint no ciue sequitur illis quibus
dantur. Ista qsm ruds Senece ep 91
ubi dt quod du sunt aspicere et dicit
Qz dicatur eis aspice qz eis bonos et
benignos uoltu mala magnifica
tribuit. ad hoc unum excogitata qt illa
q uruit experiuntur opantibz data
sunt. In hoc igitur du excusantur qm
dt cui qt licet debet eis ea q eis non
pfuerunt dant tn qualia appetunt
Qz ctera uero diuicie quas sapia dat hoi-
bus sut uirtutes et bone opaciones
quas signitr uocat sapientia diuicias sa-
lutis ysa 33 Diuicie i quantum salutis sapi
et scia Prou 10 bn dicens dm diuites
facit 2a progatiua et e ipsius sapie
in uniuso e q ipa hec expericiam
i artificiis Et quantum ad hoc dt Si at
sensus opatur tc i si ars q e cui sbtilia
et exprimentalia que dectur ab aliquo
sapia increata q e cristus artificio p-
cellit. q omnia cauit de michilo Sa-
pienca est huana larga loqdo pru-
dencia et arte comphendit et p conse-
quens michil magis e artifex q illa
Qz i quantum diuicie appetuntur Nota
q tria sut gna diuiciaru uz q quedam sut
temporales | periculose | honorabiles pui
spuales et | uirtuose | perdere 2e sut
eternales | gloriose | laudabiles expe

Nota hic q tria sunt genera diuiciarum

de 3e ineffabiliter appetende ¶ Prime di-
cie sunt periculose quia repellunt vo-

veri- | a cognitione | ¶ prime re-
securi- tate | ab estimatione | pellunt
vani- | ab affectione | veritate

a cognitione. divites enim non habe-
nt veram cognitionem dei nec sunt proxi-
mi dei non quia ... sed falsa divicias
suffocant verbum et sine fructu efficitur
in omni figura divitibus regibus angelis
apparuit in sompnis sed pastoribus pau-
peribus vigilia presentia se ostendit. Sig-
num quod pauperes deo sunt clariore no-
ticiam assequuntur quam divites. Unde Luce
19 dicitur quod zacheus qui fuit princeps pub-
licanorum et dives et tamen statura pu-
sillus erat et non poterat pre turba vi-
dere ihesum donec in arborem ascendisset
Sic divicie constipant et faciunt
sunt parvi in statura virtutum et comprimuntur
sollicitudinibus et pressuris negociorum et
officiorum quod non vacat eis cogitare de
ihesu nisi valde raro. Et semel forte
in anno in ... ut circa pascha arborem
ascendant penitentie et contemplationis
devote ut videant illum in domum suam
Et ideo dicuntur pulveres excecantes
oculos spirituales. Unde cuidam diviti
dicitur Apocalipsis 3. Dicis quod dives sum et
locupletatus et nullius egeo et nescis
quia miser es et miserabilis et pauper
et cecus et nudus ¶ Secundo non habent veram
cognitionem propter duo impedimenta

propter | veritatem dicentium raritatem | ¶ De primo
| adulantium falsitatem | dicit Seneca

mirabor quod omnibus possidentibus
deest. i. qui verum dicat. De 2o pau-
tot sunt adulatores divitibus de filiis
de amicis de vicinis de cognatis
...os quod ipsos defraudare non possunt ...
... ¶ Diviti decepto nulla recu-
peratores locuti sunt ... et insaticia-
...unt illum. Et infra dives locutus est
et omnes tacuerunt et verbum illius usque
ad nubes perducent ¶ 3o non habent

cognitionem de proximo quia nesciunt qui sunt
eorum amici qui hostes Unde Seneca
de remediis fortuitorum. iste quem tu diviti
pectore estimas loculos multos habes
ignoras utrum avarus an prodigus sit
Si prodigus non habebit. Si avarus non habet
Iste quem tu felicem admirationibus credis
sepe dolet sepe suspirat multa illum co-
mitantur ut muscae sequuntur cadavera
lupi frumenta formice predam sequuntur
ista turba non hominem. Et ideo bene dicit
at boecius 2 de consolatione prosa 8. Ego adversa
fortuna plus quam prospera hominibus prodesse
illa enim semper specie felicitatis cum videtur
blanda mentitur hec semper vera est cum se in-
stabilem mutatione demonstrat. illa
fallit hec instruit. illa mendacium specie
bonorum mentes fruentium ligat. hec cog-
nitione fragilis felicitatis absolvit
Sic ergo divitie repellunt veritatem primo
a cognitione ¶ 2o repellunt securitatem
ab estimatione. Divites sunt enim in timore
perdendi pecuniam terrenis et thesauris
et cum sint sine securitate sunt possessio
sine multa sollicitudine. Unde Augustinus
9 confessionum narrat quod transiens per quendam
vicum vidit pauperem mendicum iocantem
et ingemuit loquens ad socios omnibus
inquit conatibus quibus laboramus ad
vellemus non ad securam leticiam pervenire
re quo nos iste mendicus precessit. Et
sequitur iste letabatur ego anxius eram
ille securus ille trepidus. et ideo convenienter
dixit in suo cantico beata virgo Luce 1
Esurientes implevit bonis et divites
dimisit inanes sicut enim a vane quod apparet
esse repletum et est vacuum ita divites
videntur exterius sine metu sine tribu-
lacione sine sollicitudine et tamen intus sunt
pleni tristicia et timore ¶ 3o repellunt
veritatem ab affectione. causant enim invi-
dias et tribulaciones. bella brigas
et discordias mortes. Exemplum Genesis 3
de abraham et loth consanguineos

Divites non possunt habere veram cognitionem dei nec sunt proximi

Divites semper sunt in timore perdendi pecuniam

rio de quibus dicitur cat cor subsanna multa et non quibus at habitudo quam ter. Et ita sunt primpsedede unde Seneca ep. 18 Nemo alius est deo dignus quam qui opes contempsit. Et ideo dicit ps. divicie si affluant nolite cor apponere. Dicit Aug. non dicit nolite habere sed nolite cor apponere. Non dampnat divicias unde mea in p[ro]cellu sed quod oppositum est quod non expedit sed reconndit. Et ideo dixi quod divicie sunt ordinatur primpsedede nec totaliter secundum recta racionem ne sit impedimentum virtutis. Unde oppositum quamentum docet Aug. super ps. 71 Cum nullos divites mundus contempnat nec mundus de paupertate presumat. Dicit sic hic attendite ne passim divites reprehendatis et rursum ne de paupertate et egestate presumatis. Si ma est presumendum de divicijs quanto magis non est presumendum de paupertate. Pauper ulcerosus non legitur nisi sublatus veniens ipa neste sublatus est ab angelis in sinum abrahe. Hic vides quam liberatus est ab angelis lege scripturam et invenies divitem abraham sublatum ergo in sinum divitis pauper an potius ambo divites deo ambo cupiditate pauperes. Hec Aug.

Tercie divicie sunt spirituales et virtuose et hee sunt gratie et operaciones virtutum et bonorum morum. Unde Gregorius moral. 17 super Ecce Expositi quam firmat hec sole divicie vere sunt que nos virtutibus divites efficiunt. Si ergo fratres divites esse cupitis veras divicias amate si culmen veri honoris queritis ad celeste regnum tendite si gloriam dignitatum diligitis in illa superna angelorum societate ascribi festinate. Unde Ecclesiastici 6 In paupere divitibus hominis seculi non sublime sape neque sperare in incerto diviciarum. Et inferius Bene agere divites fieri in operibus bonis. Et eph. 3 Dat secundum di-

vicias glorie sue virtute. Hec divicie sunt eternales et glose (?) in istis est perfectiones sine diminucione securitas sine fatigacione 10 in divitiis sine afflictione et sacietas sine defeccione de quibus in ps. Gloria et divicie in domo eius et iusticia eius manet et fac bonitatem et pastorem in dicens eius et cetera. lectio 108

Et iusticiam cum diligit labores huius magnas habent virtutes sobrietatem enim et prudenciam docet et iusticiam et virtutem quibus utilius nichil est in vita hominibus. Postquam salomon declamavit quibus pro gradibus sapientie sponse sue sermo hac parte quod scilicet de sponsa dicendum est enim quod ipa habet nobilitatem propaginis celebritate bonorum operum et qualitatem educacionis opulentiam in divitiis et ex purgentem in taciturnitate. Secundo ipa habet sincerum moderamen in moralibus et optimus virtutum examen in spiritualibus. Est igitur in tercia sua in isto textu commendatur ista sponsa sub duplici persona electa a bonis moribus. Et circa hoc duo facit quia primo commendat ea quantum et simul tim a iusticia legali 2o singulariter et sigillatim a qualibet virtute cardinali ibi Sobrietatem enim. Circa primum est advertendum quod sicut docet Aristoteles 5 ethicorum c. 1 duplex distinguitur iusticia una generalis que vocatur legalis et particularis iusticia sunt quas talis est diversa quia iusticia legalis non est species virtutis sed est tota virtus. Et vocatur iusticia legalis quia per eam fit homo observator totius legis secundum singulas operaciones virtutum vocatur eciam iusticia generalis non quod sit genus aliarum virtutum sed quia est una virtus particularis directiva tamen cuiuslibet virtutis in actu suo secundum Aristotelem secundum quod expedit bono communi. Unde iusticia intendit dirigere omnem virtutem in actu suo. Sed expedit

nullos mundus dites contempnat nec presumat de paupertate

Quantum duplicem duplex distinguitur iusticia

ad bonum civitatis. Justicia vero particularis est illa cui contrariatur avaricia. Et est in commutacionibus et distribucionibus que fiunt in singulares personas. Et hec est que connumeratur inter quatuor virtutes cardinales que sunt prudencia iusticia fortitudo et temperancia. Primus quod commendat Salomon sponsam sponsa a iusticia legali. Secundo a iusticia cardinali ut dictum est. Tercium ad fundamentum dicit sic Et si iusticiam quis diligit etc. Secundum varietatem conspectionum et complexionum in hominibus varie sunt inclinaciones tam ad vicia quam ad virtutes. Unde quidam homines naturaliter inclinantur ad opera iusticie et eorum operacionibus delectantur. Et de tali homine Salomon loquitur dicens Et si iusticiam quis diligit naturaliter vel ex electione et hoc loquendo de iusticia generali. Labores huius id est operaciones difficiles sapiencie magnas habent virtutes id est vires adquisicionum vel Labores huius magnas habent virtutes id est per operacionem sapiencie magne acquiruntur virtutes. Labores dicit propter difficultatem que est circa opera virtuosa. Operari et respicit circa difficile. Et sic dicit quidam alta est non ardua virtus. Secundo commendat ea a quatuor virtutibus cardinalibus singulariter dicens Sobrietatem et prudenciam quia prudenciam et iusticiam specificat nobis nisi temperanciam vocat sobrietatem et fortitudinem vocat virtutem. Sicut enim dicit Tullius de officiis nomine virtutis fuit antiquitus solum fortitudo. Iste autem quatuor virtutes dicuntur generales principales et cardinales. Sicut enim in artibus est dare subordinacionem quia una precipit et principalis sub fiunt et coercentur ita est in virtutibus moralibus. Sicut enim ars militaris precipit equestri et equestris frenefactive. Et ars gubernativa navis est architectonica principalis et preceptiva respectu remigative et navifactive et huiusmodi. Finis enim superioris artis est intentus ab inferiori.

... sunt inclinaciones in hominibus tam ad virtutes quam ad vicia.

ri sicut frenefactiva intendit bonitatem ad hoc quod homo bene equitet et bene equitare ordinatur ad bona milicia. Et ideo ars militaris licet precipiat tamen equestri quam frenefactive et multis aliis subservientibus arti militari. Similiter est in virtutibus moralibus. Una precipit alii puta superior inferiori. Verbi gratia in passionibus concupiscibilis desideri delectaciones secundum tactum sunt difficiliores ad regendum. Et ideo indigemus una virtute qua ordinabiliter regamur in huiusmodi delectacionibus generaliter et ista vocatur temperancia. Sub ista fiunt alie virtutes circa materias speciales delectabilium. Est enim delectacio circa tactum in copula alia circa gustum alia circa venerea alia circa ludos. In delectacionibus secundum gustum indigemus virtute que vocatur sobrietas. In delectacionibus venereorum indigent coniugati quibus solis venereis licet uti una virtute que vocatur continencia vel castitas. In delectacionibus que fiunt circa ludos indigemus virtute servante medium inter superfluitatem et defectum que virtus vocatur eutrapelia. Sicut docet Aristoteles 4 ethicorum. Ideo quia omnes iste virtutes sunt circa materias magis particulares quam temperancia et temperancia licet sit circa delectaciones secundum tactum generaliter sub intellectis gustum sub tactu quia gustus est quidam tactus sicut dicitur 2 de anima. Ideo temperancia vocatur virtus generalis. Eutrapelia est species temperancie. Et sic castitas coniugalis et sobrietas in cibis et potu sunt species temperancie. Et quia superior virtus precipit inferiori, ideo temperancia vocatur principalis respectu eutrapelie vel sobrietatis quia non sobrietas sicut quia omnis materia moralis reducitur ad quatuor vel ad passiones concupiscibilis vel ad passiones irascibilis vel ad electionem finis vel ad operaciones circa res victui necessarias. Unde si iste quatuor bene regerentur perfecte esset quis virtuosus. Et ideo secundum istas quatuor virtutes dicuntur quatuor cardinales sive principales. Ita temperancia facit tenere medium circa passiones concupiscibilis.

Nota delectacio secundum tactum est multiplex

Sed fortitudo facit tenere medium secundum rectam rationem circa passiones irascibiles. prudentia circa electiones in operabilibus et iusticia circa commutationes in rebus exterioribus. Dicuntur autem iste virtutes morales et cardinales. Cardo enim secundum papiam et hugutionem est pes ostii quo vertitur in quoddam foramen ligneum vel lapideum per quod ostium vertitur cum clauditur et aperitur et aliquando vocatur cardo ipsum foramen. Et dicitur cardia grece quod est cor latine quia cor hominis regit corpus et movet ita lignum illud regit et movet ianuam. Quia ergo operationes humane reguntur et terminantur ab istis virtutibus secundum rectam rationem sicut ianua per suum cardinem. ideo ab antiquis cardinales eos placuit appellari. Vel melius forte dicuntur cardinales id est cardiales a cardian grece quod est cor latine. Et dicuntur cardiales ad differentiam virtutum corporalium sicut sunt robur et agilitas corporis. Iste vero sunt in corde et anima. Et ideo forsitan cardiales vel cardinales esse primitus dicebantur. Ex hiis patet que sunt quatuor virtutes principales et que dicuntur cardiales. Est autem ulterius advertendum quod iste quatuor secundum plotinum et macrobium super librum de sompnio scipionis quadrupliciter variantur. Dicuntur enim primo

Virtutes { exemplares / purgati animi / purgatorie / et politice }

Iste autem virtutes secundum quod sunt in deo vocantur exemplares ut dicitur iusticia dei ab eterna lege eterne in administratione causarum. fortitudo potencia gubernandi. temperantia conformitas voluntatis sue ad rectam rationem. prudentia sapientia infinita. Sic ergo virtutes secundum quod in deo ponuntur virtutes exemplares quia virtutes divine quatuor esse debent ad humanas virtutes domi-

sicut summa regula bonitatis imitandum debemus comprehendendo istas virtutes secundum quod ab hominibus habiti sunt. Dicit differre secundum gradus perfectionis et imperfectionis in hominibus in bonis in melioribus et in optimis. In bonis vocantur politice id est civiles quia per eas homo aptus efficitur ad rem publicam in qua civitate. In melioribus et perfectioribus qui transcendunt se et tendunt quodammodo ad divinam similitudinem ut imitentur et effigiant virtutes exemplares in deo vocantur iste virtutes purgatorie quia purgant a viciis passionum ita quod iste virtutes sunt in hominibus qui habent pugnam passionum et contra eas dimicant viriliter. Et iste dicuntur in eis purgatorie. Sed in hominibus perfectissimis qui totaliter divinis adherent dicuntur iste virtutes esse virtutes purgati animi. in quibus prudentia sola divina intuetur temperantia terrenas cupiditates nescit fortitudo passiones ignorat iusticia cum divina lege perpetuo federe sociatur. Et iste omnes dicuntur esse virtutes in beatis et forte in quibusdam paucis clarissimis in hac vita. Et specialiter fuit in consummata humanitate et ignea gloria. Hiis visis patet littera quia sapientia docet sobrietatem id est temperantiam. i petri v. Sobrii estote et vigilate. docet etiam prudentiam mathei x. Estote prudentes sicut serpentes et simplices sicut columbe. et iusticiam et virtutem id est fortitudinem. Quibus utilius nichil est in vita hominibus. Sed contra hec videtur quod virtutes theologice sunt meliores ad promerendam vitam quia sine fide impossibile est deo placere ad hebreos xi. Et sic hoc contrarium non habeat nichil est [illegible]. Dicendum est quod sub istis quatuor comprehenduntur virtutes theologice. Fides sub prudentia. Spes

ut in fortitudine, castitatis in temperancia et sic de aliis. Et quia nichil est in aliqua virtute habitus. ¶ Hic potest dubitari an virtutes morales sint connexe sic quod nullus homo possit unam habere nisi habeat omnes. Et videtur quod non. Quia Augustinus dicit ad Jeronimum epistola quadam quod non est divina sententia qua dicitur qui habet unam habet omnes, sed omnis nostra sententia est divina, quia secundum Ambrosium omne verum a quocumque dicatur a spiritu sancto est. Ergo nostra sententia. Preterea virtutes morales generantur ex consuetudinibus actuum ut patet 2° Ethicorum. Sed contingit aliquem exercitare se in actibus unius virtutis et non in actibus alterius, ut aliquis potest exercere se in actibus liberalitatis licet non exerceat se in actibus continencie, ut patet. Ergo talis acquiret liberalitatem et tamen non erit continens. ¶ Ad oppositum est philosophus 6 Ethicorum ubi probat quod nullus potest habere prudentiam nisi habeat virtutes morales, nec potest quis habere virtutes morales nisi habeat prudentiam. ¶ Ad questionem dicendum quod virtus moralis potest accipi perfecta vel imperfecta. Virtus moralis imperfecta potest sine ceteris esse si alie non habeantur. Perfecta autem non potest haberi. Virtus imperfecta vocatur inclinatio naturalis ad virtutem. Ut aliquis naturaliter inclinatur ad castitatem, aliquis ad liberalitatem. Perfecta vero virtus est habitus inclinans ad bonum opus bene agendum, huiusmodi complexionibus vero apud inflexibiles talis est. Et quia nullus potest esse prudens nisi sit virtuosus, quia virtus est eius modi ut faciat bene eligere ea que sunt ad finem et bene iudicare de fine. Sicut e opposito malicia facit male sentire de fine. Unumquodque enim bonum apparet ad quod disponitur aliquis et ideo si homo non haberet rectam estimationem de fine numquam bene eligeret media que sunt ad opus prudentie et corruptus per habitus viciosos habet falsam estimationem de fine et propter erronee eligeret. Et ideo

prudentia que est recta ratio vel recta ratio agibilium non est in tali. Quod autem virtus moralis sine prudentia esse non possit sic ostenditur. ¶ Inclinatio in actum virtutis est ab habitu virtutis, modo sicut inclinatio corporis si est nimia corpus impingit in aliud et leditur, ita inclinatio virtutis si est nimia non sit secundum rectam rationem. Et ideo ad hoc quod operatio sit virtuosa requiritur non solum habitus inclinans sed prudentia dirigens et moderans operationem. Et ideo virtus moralis non potest esse sine prudentia. ¶ Ad primum in contrarium Augustini est quod illa sententia expresse in hac scriptura non docetur. ¶ Ad secundum dicendum quod qui assuefacit se in operibus unius virtutis et non alterius et non habebit prudenciam nec acquiret aliam virtutem moralem perfectam, acquiret tamen unum habitum imperfectum magis circa quam se exercet. Sed ille habitus non habebit rationem virtutis perfecte propter defectum prudentie. Et ideo oportet ad hoc quod aliqua virtus acquiratur quod homo bene se habeat circa omnia que in usum vite veniunt. Non tamen oportet quod simul exerceat se in actibus omnium virtutum sed requiritur quod non se habeat viciose circa materiam alicuius virtutis. Sunt tamen quedam virtutes convenientes homini secundum eminentem statum ut magnanimitas et magnificentia, et istas virtutes acquirit homo exercendo se in actibus liberalitatis. Sic quod habita liberalitate habet eas in potencia propinqua. Si enim liberali superveniat habundantia superfluum et pecunias exercebit actus magnificentie de facili propter usum liberalitatis in donationibus mediocribus exercitatum. Lectio 109

Et si multitudine sunt decedat quibus sunt perfecta de futuris estimatur sunt versuciam sermonum et dissolucio-

me verum a quocumque dicatur a spiritu sancto est

inclinatio corporis si est nimia corpus impingit in aliud et leditur

nes argumentorum. signa et mon-
stra scit antequam fiant et eventus
scit temporum et seculorum. Sunt ergo
ea quibus homines singulariter extolluntur
divitie et experiencia in diversis scienci-
is. Secunda cum omnis sciencia est de numero
bonorum et honorabilium ab ea sciencia
redditur persona aliqua honore digna. quam-
vis enim primum inventis virtus aut rei
necessitatis extiterit quod potest attingere ad
illud ad quod est naturaliter ordinatum quia
in eo consistit eius perfectio. modo omnis ho-
minis finis dependet et scientia est hominis
perfectio naturalis. Et sic omnis scientia reddit
personam dignam honoris. Possunt igitur
Salomon sex prerogativas de sapientia
sponsa sua retulit videlicet In hac
Diversitate propagacionis — parte supra
Nobilitate bone opinionis — tangit sep-
Liberalitate conversacionis — timam pre-
Opulencia in diviciis — rogativam
Experiencia certificacionis — videlicet vir-
Amicorum moderamine in moralibus — examine
in spiritualibus. Et quia sic sequitur que-
admodum res et dicta. Res non di-
vidit in signum et signatum. unde
omnis doctrina vel est rerum vel signorum
sicut dicit Augustinus I de doctrina christiana c. 6. Que
non que sunt de signis vocantur scientie sermo-
cinales. scientie que sunt de rebus vocantur
reales. Et quia omnis scientia alterum istorum
modorum vel utrumque continetur. Ideo ad
commendacionem sapientie insinuat Salomon
in hac parte eam habere noticiam tam scien-
tie realis quam sermocinalis. Et dicit
sic. et si multitudinem scientie quis desiderat
~~quod dicit non solum ipsa~~ sed quia omnia naturaliter di-
ligit multitudinem scientie. quod dicit non solum ipsa
est adornata virtutibus moralibus
videlicet iusticia. fortitudine. prudencia et
temperancia. verum ipsa est dotata virtu-
tibus intellectualibus ut habeat non
solum scientiam sed etiam multitudinem scientie

Scientia quoque nam multitudo scientie secundum multi-
titudinem scibilium. Sunt autem in ta-
libus quedam preterita. quedam futura.
quedam que eveniunt raro. et quedam
frequenter. Item sermonibus scientiarum quedam
sunt plana et facilia ad intelligen-
dum. et quedam obscura et perplexa et
apta ad decipiendum. Ideo de omnibus
istis dicit sapientiam esse sufficientem. Scientia
Scit preterita et de futuris esti-
mat recte quia cum disciplinati est
in tantum certitudinem inquirere sicut unum-
quodque genus suscipit natura rei permittit ut
dicitur I Ethicorum. Ideo sicut esset certi-
tudinem exigere de futuris contingentibus que
possunt deficere cum tamen futura contingentia
sunt contingentia. preterita non necessaria publicata.
Et ideo signanter distinguendo dicit scit
preterita et de futuris estimat recte i. coniciat
vel conicietur. Scit versucias ser-
monum. i. occultos et enigmaticos
modos loquendi. Vel versucie sermonum di-
cuntur perplexe forme arguendi in quibus
per redarguicionem falsam apparens conclusio
pro his elegit sicut insolubilibus. Scit
et dissoluciones argumentorum. i. que videntur
apud simplices solui non posse. Ali-
liter habet dissoluciones argumentorum. i. debili-
tas informis arguendi sillogistice exempla-
ris et inductive et huiusmodi dis-
pones de quibus I Posteriorum tractatur. Scit
non solum ista verum in talibus scit signa
et monstra. Signa dicuntur effectus
aliquales in celo vel terra quibus eventus
futuros designat statum humanum sicut
patet de cometa qui signat mortem
principis et bella futura sicut patet I
Metheororum et longa experiencia pro-
batum. Monstra non dicuntur proprie que
fiunt contra consuetum cursum et contra
intencionem nature sicut cum homo nascitur
cum sex digitis vel cum duobus capi-
tibus et huiusmodi vocantur monstra

...quit ad dissuetudinem devenirent esse
...dictum. Unde cum monstrum est signum sed
...is ergo large loquendo designans quivis
...stricte loquendo possit dici signum illud
...ratio. Sed tamen fiunt raro, eveniunt sicut
...cometa vel eclipsis solis. Monstrum
...praeter naturam eveniunt et contra naturam sicut si ad
...media parte esset leo et ex reliqua
...parte bos vel equus. Sed cruentus tamen
...secularis i. signum faciat omnia sicut dicitur
...supra. Unde dei et apostolus constituit
...quod [illegible] nulla quae signa nos conet tamen
...nobis signa nova [illegible]. Prima igitur signa

plagarum — protraximus
beneficiorum — quae — recepimus | circa quarum
supplicationum — meruimus | deque

...esse causam in nobis nostrarum plagarum
...ut illa discuciamus nosmetipsos puni- [nra]
amus et non superbiamus. Et arbi-
...determinatum ad [illegible] ista nobis
...signa, affert nos constituta nostra iniqui- 2
tas et [illegible] quos damus de malicia
...nostris. Unde sicut dicitur Ier 2 Ar-
guet te malicia tua et aversio tua
increpabit te. Scito et vide quia malum
et amarum est reliquisse te dominum deum
tuum. Sed destinum signum sunt multa que
sunt in rebus mundanis et in desti-
...aliorum [illegible] sunt [illegible], 2
...et [illegible] seipsos negligentes. Sit
...oculus videt omnia preter se. Bernardus
...in primo meditacionum suarum. Multi
multa sciunt et seipsos nesciunt, alios
inspiciunt et seipsos deserunt. Et ideo
...dicitur 1 Thess 4 Sciat unusquisque
vas suum i. corpus suum vel conscientiam suam
possidere in sanctificacione et honore. 2a signa
...qua debemus esse causam in nobis
...quas recepimus [illegible] peccati
...redemptionis quia recepimus per passi-
onem Christi. Unde quia Christus fecit nobis
...arcum debitum determinatum sue
...dilaccionis cum pro nobis mori
voluit in ligno crucis. Tercia autem [illegible]

[illegible] ad determinationem sicut dicitur Philip. passionis
[illegible] passionis et diffinitio quae sit medium ad
concludendum [illegible] passionem. De a[illegible]
[illegible] determinacionis fuit filius dei
qui licet equalis esset patri secundum divi-
nitatem, minor tamen pro nobis semetipsum
exinanivit et subiecit factus obediens
usque ad mortem. 1 Cor 15 Filius erit
subiectus ei qui subiecit ei omnia. [illegible]
[illegible]. De hoc [illegible] fuit passio [illegible]
Hebr 2 Videmus Ihesum propter passionem
mortis coronatum. Medium concludendum
hanc passionem de hoc [illegible] fuit diffi-
nitio i. [illegible] ipsius filii quod tradi- 2
dit semetipsum pro nobis una cum patre et
spiritu sancto. Luce 22 Filius quidem hominis
secundum quod diffinitum est vadit. [illegible] fuit de-
terminacio [illegible] pro nobis in signa crucis
in nobis [illegible] ut in [illegible]
[illegible] aliam [illegible] contemplacionem [illegible]
Paulus scribit 1 Cor 2 Non enim iudica- 2
vi me scire [illegible] ad vos nisi [illegible] Chris-
tum Ihesum et hunc crucifixum. 3 signa
[illegible] debemus esse causam in nobis
supplicacionum quas meruimus et hec habi-
[illegible] penarum infernalium que sunt
[illegible] sanctis [illegible] revelata et in [illegible]
[illegible] Ignis et [illegible]
[illegible] ignis fetor et horror. Tene-
bre [illegible] vincta [illegible]
Et de ista [illegible] dicitur [illegible] Condet [illegible]
[illegible] in inferni [illegible] que
obliviscuntur deum. Et [illegible]
[illegible] quam [illegible] sunt mortales [illegible]
[illegible] delinquunt [illegible]
quod Christum fecit nobis unum argumentum
determinatum in ligno crucis. [illegible]
quod Christus hominibus triplex efficit argumentum

argumentum — quo ei specialiter unimur / quo ab eo specialiter [illegible] / quo per eum finaliter [illegible]

[illegible] fecit in [illegible] incarnacione
[illegible] in [illegible] cotidiana [illegible] faciet
in finalis iudicii [illegible]. Et [illegible] 2

tur istud triplex argumentum tribus regulis philo-
sophicis notis. Quarum prima est: in medio con-
sistere habet ad naturam extrema conjungere. Secunda:
est maiori convenire de necessitate et minori de-
messe sequitur conclusio una de necessitate. Tertia: si
affirmatio sequitur ad affirmationem et nega-
tio ad negationem, et tenet causa pro
causis. Primum igitur argumentum fuit in dicta
incarnatione, cuius conclusio erat quod necesse
erat esse pacem et concordiam inter
deum et hominem. Deus fuit maior extre-
mitas et homo minor. Iste autem extremi-
tates unite fuerunt in quodam medio
quod nec fuit homo ad usque in filio qui humani-
tatem in sua personaliter assumpsit ut eadem
persona idem fuit idem homo ad fieret
deus et homo. Et homo tali medio necessario
fuit pax. Joh. 20: Venit Jesus et
stetit in medio et dixit eis: Pax vo-
bis. Secundum argumentum fuit tante difficul-
tatis quod nullus preter deum potuit istas
extremitates unire. Job 9: non est qui
utrumque valeat arguere et ponere
manum in ambobus, et exponitur de
deo et homine secundum glossam. Et sequitur Gen.
31: respexit deus et arguit. Tertium
argumentum argumentavit sic Christus in sua
cotidiana conversatione et docet quod nos
debemus faciamus contra hunc argu-
mentum de necessitate omnis persona contra hos
vinces erit beatus. Istud ergo quod est de necessitate
docet quod concludamus per istam regulam: maiori
convenire de necessitate et minori de terre-
rena. Vite enim invenio plures et duplex:
contemplativa et activa. Contemplativa est
maior, activa est minor, secundum sanctos. Con-
templativa est de necessitate quia est eterna. In-
choatur enim in hac vita et continuatur
ulterius in futura. Activa est de inesse
quia non pertinet nisi ad vitam temporalem et
corporalem que nunc sentit. Ergo maior pars
vite nostre fuit dedita contemplationi
et minor pars vite nostre active utili-
tati proximorum. Sequitur conclusio de necessitate
in vita eterna. Ista similitudine que alit
contemplativa est de necessitate et vita activa
de inesse. Hec enim a salvatore, Luce 10,
ubi de hac vita dicitur quod sub figura
duarum sororum loquitur. Volens per Ma-
riam vitam designare contemplativam
et per Martam vitam activam. Loquens
enim de Marta dixit sic: Martha, Mar-
tha, sollicita es et turbaris erga plurima.
Ecce quod est de inesse. Sed ecce de con-
templativa subiungit. Porro unum est
necessarium. Ecce quod contemplativa est de
necessitate. Unde sequitur: Maria optimam partem
elegit que non auferetur ab ea. Istud
argumentum tetigit propheta cum dixit Abac.
2: Contemplabor ut videam quid dicat
mihi et quid respondeam ad arguentem. Tertium argumentum
faciet Christus in finali iudicii
declaratione, cuius conclusio erit ista: Ite
maledicti in ignem eternum et concludet
per istam regulam: Si affirmatio est ad
affirmationem et negatio ad negationem
etc. Dicit enim Matth. 25: Christus iudi-
cio sic arguet quia ad bonos: Esuri-
vi et dedistis mihi manducare. Siti-
vi et dedistis mihi bibere. Hospes eram
et collegistis me etc. Et ecce de istis
affirmationibus sequitur ista conclusio
affirmativa: Venite benedicti patris mei,
percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi.
Et quia iste affirmationes fuerunt cause
precise predicte affirmationis, ideo opposite
negationes erunt cause opposite negationis.
Unde statim subiungit contra malos: E-
surivi enim et non dedistis mihi man-
ducare. Sitivi et non dedistis mihi bibere.
Hospes eram et non collegistis me etc. Ideo
concluditur: Discedite a me maledicti
in ignem eternum qui paratus est dyabolo et ange-
lis eius. Et de isto triplici arguitur loquitur propheta
Ysa. 2: Iudicabit gentes et arguet
populos multos. Et ipsemet Christus Luce
21 ponit in tribulationes magis arguetur
in futuro. Et ideo dixit propheta: Domine ne in furore tuo arguas me.

Proposui hanc Lectio ii°
adducere michi ad conuiue-
ndum sciens quoniam mecum commu-
nicabit de bonis et erit allocucio
cogitacionis mee et tedii mei.
...est in pe. predicatur hunc autem iste Salom
...des pabs ... sapiam semper ens
...cum hec dixit cum sapiencia sponsa. postquam
...set ipsam puellam fore amabilem et
...ciosam. hic ostendit dote cum ipsa recepta
...ta sunt de predealez et preciosa. hoc ei
...vini quia a viris ... pacem pon-
...catur. Et circa istud tria facit. primo ci
...ca istas spirituales nupcias enarrat
...ne intencionis voluntatem. et 2° sue i
...tencionis utilitatem. et 3° sue intencionis
...oportune. Consulta cum hunt bona inte-
...ncione sed non sunt opera ad producenda
...ta ad effectum sed sequitur pociora et se-
...ncia. 2a pars ibi Sciens quoniam mecum
...nicabit. 3a ibi Et cogitatus apud me
...ntur ad primum concludit exprimendo
...ta dicendo quod sapiencia est ita amabilis
...t quod sepe propterea de
...a preposita. Proposui igitur ... hanc
...ducere michi ad conuiuendum. nempe intra
...nichil est cum ipsa ... confirmacionem ... asp...
...ceteris sunt conuiue. Et si in omni specie
...mmatricie hoc fit unum maxime tamen in
...lla specie que est ut esse debet unde universi et
...rporis quod admittit corporis in ire ma-
...trimonium contrahitur tenetur. Alia lectio
...set ad conuiuendum. Unde glossa exponens
...ista libera de sapiencia incarnata dicit sic
...quod dicit persone sapiencia id est cristi sic habe-
...gaudet et in amplexu eius delectatur
...qui ait Si quis michi aperuit intrabo
...ad illum et cenabo cum illo et ipse me-
...cum Apocalypsis 3. Est autem sensus secundum expositionem
...de sapiencia creata quod est dominum proposui hanc
...adducere michi ad quid quod dicit ut faciam
...in conuiuium et dulce epulemur. Dicent eum et dimpens propter et sponsa

dulce epulari. Apocalypsis xx. Ecce prandium
meum paraui tauri mei et altilia oc-
cisa et omnia parata. venite ad nupcias.
Hic ergo patet intencionis sue voluntas.
2° subiungitur hunc domini intencionis uti-
litas que est valde multiplex. Unde qui-
cumque sibi sapienciam copulare utilitates sunt
fructus 8 dotis nota quomodo habebit
Communicacionem bonorum | Et primum
Allevacionem tediorum | istas ex-
In populis veneracionem | cellencias
Et in iudicens discrecionem | habet tria
Inter nobiles maiestatem | ecto pes
Post hanc vitam immortalitatem | 2a ibi Et erit allo
Dignitatem regiminis in presidencia | cucio 3a
Et iocunditatem solacionis in consolacionem
ibi habebo propter hanc claritatem 4a Iuuenis
et acutus inueniar 5a ibi Et in conspectu po-
tencium 6a ibi propterea habebo. 7a ibi Dis-
ponam populos et naciones 8a ibi Intrans
in domum meam. Dicit ergo sic. Ideo proposui
michi sapienciam copulare sciens me cum
ea preciosa munera recepturum in dote
Sciens cum quoniam mecum communicabit in
bonis. hoc enim iustum ut viro et uxori
omnia communia sint cum sint duo in
carne una. Genesis 2. et bonum est Abite
de bonis non dico de perpetuis ut reddi-
tibus ut mancipiis seu thesauris que
omnia transitoria sunt et caduca. Sed de ve-
ris bonis id est virtutibus et donis et premiis
perhennis permansuris. Luce xi. Si vos cum
sitis mali nostis bona data dare fi-
liis vestris quanto magis pater vester celestis
dabit spiritum bonum petentibus se. Et ideo
dicitur Exodi 33. ego ostendam tibi omne bonum
unde Augustinus 2 de libero arbitrio c. 19. Virtutes
quibus recte vivitur magna bona sunt.
Autem quorumlibet corporum sine quibus recte
vivi potest minima bona sunt. Potencie vero
animi sine quibus recte vivi non potest media
bona sunt. virtutibus nemo utitur male.
ceteris aut bonis id est mediis et minimis
non solum bene sed eciam male quisque uti potest

Conuiue / Conuiue cuiusdam i... amicorum

Magis bona sunt virtutes quibus recte vivitur

nis ita contingit de quibusdam uxoribus ad vi-
ros suos. Sunt enim nonnulle que dolo-
res et tedia suis viris conferunt et bo-
na si que sunt vel et adulterio suis sepa-
raverit et refutant. Verba non amant et pro-
pterea conferunt viris suis bona nec
separant et refutant. Eccl. 26. In mu-
liere zelotipa flagellum lingue omnibus
communicans. Et post 30. Talis est via mu-
lieris adultere que comedit et tergens os
suum et dicit non sum operata malum. Unde
male uxores non conferunt de bonis vi-
ris suis sed magis subtrahunt et conparant
contra eos in vita sua et in morte. Unde
narratur de quodam simplici qui moritu-
rus condidit testamentum et inter alia
dixit uxori sue quod venderet unum bovem
et daret pretium pecuniam pauperibus pro anima sua. Mu-
lier ista viro defuncto accepit cat-
tum et bovem et duxit eos ad forum. Cum
venisset quidam et vellet emere bovem
quam vendere, illa inquit emet bovem non
nisi velit emere cattum. Alius videns quod
libenter voluit emere bovem sed de catta
non curavit. Illa asseruit esse quod sunt
dominus ille et quis inquit eos habebis.
Cattam inquit illa tu emes pro una mar-
ca quia est preciosa sed bovem habebis pro obulo
et pecuniam quam receperat pro bove scilicet
obulum dedit pro anima viri sui. Non sic
uxor fidelis que est secundum primam viam. Sed de bonis
suis conferabit viro suo tam in vita quam
in morte. Hebr. 13. beneficiis et communionis no-
lite oblivisci talibus enim hostiis pro-
meretur deus. Secundum 2o emolimentum
quod Salomon de sapientia consequitur est quod habebit
per eam alleviacionem tediorum et quietem
ad hec subiungit. Erit enim inquit alloc-
ucio cogitacionis mee et tedii mei
allocucio id est alleviacio vel consolacio magna.
Nam enim solacium est homini habere cui re-
velet occulta tedia cordis sui et co-
gitacionum suarum. Unde Eccl. 6 cap.
Non cuius omnes cum omnes cogitaciones
tuas nisi de fidelis sed prudentes fiant.
Ista locucio celebrit mali in die media
sicut supra dictum est cap. 3 quia non habent
se ne in die agnicionis allocucionem.
Contra illa littera. Apposui ergo hanc adducere
mihi convivam. Et dicendum quod sunt convivia
corporis ista non curalit invitat et con-
tra adeo vendicatur, invitat eum homines
ad convivium. Dyabolus enim tria apponit fer-
Dyabolus | cula prodices iniuste vena-
Mundus | ciones malicie et pavo-
Deus | nes superbie 2 Reg. 13 fecit Ab-
salon convivia quasi convivium regis. Absa-
lon interpretatur patris mei amicicias et
significat dyabolum qui cum sit in eo est pre-
sumit amicicie mittitur per peccatum. Iste facit
convivium quasi convivium regis propter nobilitatem
seculorum et societatem invitatorum. Job 41.
Ipse est rex super universos filios superbie.
Sed ad istud convivium non debet homo
accedere quia non fit ex affectionis sed ex pro-
dicionis. Unde Absalon ideo grande con-
vivium fecit ut in eo possit occidere am-
nonem suum. Sic dyabolus ad convivium nos
invitat per peccatum ut nos intoxicatos
et inebriatos occidat que fecit suum
quosdam anglorum. In cuius figuram
Job 1. Filii Job dum convivarentur in domo
fratris sui primogeniti repente ventus vehe-
mens irruit a regione deserti et concus-
sit angulos domus et omnes oppressit.
Iste dat prodices iniustos. Perdices enim
nates que ova aliena producit. Furatur
ova aliena ut suos ovos inde re-
staurent. Ita mali dum tum bona sua
perdiderint per malos conspiciones bona
pauperum auferunt per iniustas extorsiones.
Et ideo dyabolus in suis servis facit prodices
apponit fraudulenter quia omnes quos pas-
cit docet dolos iniustos. Docet eos ve-
naciones malicie ut eum quod fraudulenter
fraus venetur in morte sicut illis convivas
perimit. Augustinus super fratrem suum venabitur
usque ad mortem. Dat eis pavones
superbie sicut enim refert Augustinus 21 de civitate

Mulier vendidit cattum pro bove pro anima viri sui

Dyabolus tria fercula apponit hominibus

2. Tad pauonis bz cotta itm de
enit cruda qz ipe cōpotis c ptysa
i spaciu ca cusactu Dic mealiter
splia qītuncq vinaits ff recru
esit et recessit qz de bonis opib
ast. Unde Aug. de na et gra
cetā vicia i male fiūt valet sbia
cq in rne fiūt ē cauēda Rm con
uiuiū fiat inudis et appont ei fu
a. Dz istud quiui in t picalosum
delicias | qz delicie sunt infecte
diuicias | veneno morales cōma
honores | venenu appm i fana
ule admistec ei delicens quod
venenu magr lodo redit homines
bmedretes et mediatos ad vocem
vattacionis .i. p dicatas ūbum dei
diuiciae no st panus albq. Unde com
uiu mudi no valet Qa ad sticet
quiuiu peccati et pmissu de tlib
abays notis hs reicet facti e cotu
no et quinis nelonis ... qnidem ...
est. Tale quiuiu ē quiuiu modi
ntu ad xm facitu Job 20 Diuicias
uas deuoranit euomet et de ventre
illig eohiat illas deus Pfaulu ho
sonis ē inflaciua qz dirupit ...
retes psrbiaz et iane glam et
iectacias pmotm Unde dixit ille
compotis olym Job 32 plenus su
moribg et coartat me spus ... ventri
...
... langulas nouas dirupit
...s de istis quiuis ... Eccl 1. Me
lius ē ire ad domu luctus qua ad
domu quiui Rm quiuiu fiat
istus descripo in quo fit ca facla
elicata vz Ecce 1. Asseueri fecit
... nudissima | gaude quiui in
... sacrata | cuctis picapibg
... diuitias i fita | et pueris suis
... quiuiu vocat cena magna Luc
2 homo quida fecit cena magna et
vocat multos. Qz qm quiuiu coigit
eis ab hore fit cu dt Gñ 31 mors
descens qz quiso peccati ta facla sct

Contrio | Greg Unde de matheo
gfessio | publicano dr Luc ffecat
satisfac | ei quiui magnu leuiu in
domo sua Ut ta facla i qm xamj glg
enstus pasicr sit Contrio pcd in
qua dz esse mortificato cuius Thob
1. Fecit magnu aicte dando et patr
quiuiu Qnfessio pximos Luc 14
Cu facis quiuiu voca paupes debiles
et claudos Et exeplaris dingo scrutu
ta ea ... Prov 17 Melior magnus
qz mge quiuiu Ista magnas non
potuit p breuitate tpis gplen ut no
fit orais alias melius cogitandi

Habes gpter Sermo iii
hanc claritate ad turbas
et honore apud seniores
iuuenes et auctes ... i m...
in gl... potent admirabilis ... et fa
cies pncipu mirabimt me tacete
me sustinebut et loquete me re
spiacent et smocianter me pla
manus suas ori suo iponet ...
qz Salon commamit duas dotes spuales
de octo dotibg quas eu sapia spōsa
sua recepit i. isti bra subiugit ...
alias ... ei pca ... venera
com i iudicens ... nobi
les admiracom Et ... litta
dividit i ... quas sapia
ofert ueneracom ... ... ante
ē ... Aug 19 de ciui c 24 Cetc
multitudine ... et ... quae
pacatg Unde ubicumq ē ... ibi e
societas ordinata ... qui ...
sit digores et honorabiliores ali...
sit minores ... vocat h seno
res minores vocat turbas apud
... sit sapiens honorabilis
Qz dicitur qz a vulgo recipit fa
ma et apud seniores ffama ...
Isid 1 ethy ... a fando .i. loquendo
qz loquendo pagatur vulgo ... ...
et ideo fama hominis p vulgus

istus fit quiui descripo i quo fit ta facla

Unde ē ... Augustinu 19 de ciui

maxime publicatur. Quantum ergo ad ista
duo que conferunt venerationem vel famam
et honorem dicit pro hebreis propter hanc id est sa
pientiam claritatem id est bonam famam ad
turbas et honorem apud seniores. ad
turbas id est ad minores et vulgares ho
mines qui ideo vocantur turbe quia minus
ordinate sunt in conversacione et nobi ‖ in scribis
les qui sunt nobiles. Dicit enim secundum augu
stinus loquendo turba est multitudo inor
dinata. Unde Tullius [illegible] secundum sapientiam
sapientia insigniter dicit quod sapientia parit
famam et quod fama volucris secundum scilicet
vulgi figuratur a fame apud poetas
¶ Fuit quidam equus alatus qui pegasus
dicebatur. iste natus fuit de sanguine
gorgonis id est terroris mortis quia initium
sapientie timor domini. Iste equus pede
suo percussit terram et erupit fons musa
rum de quo in prologo poete nec fonte
labra prolui caballino. Occasione fame
multi de fonte sapientie bibere ceperunt
propter famam cum quibusdam multi ta
men qui rebus bellicis se dederunt
¶ Tertium emolimentum est quod confert sapientia
vel discretionem in iudicando. Et quantum ad
hoc dicit Juvenis et acutus inveniar in
iudicio juvenis id est fortis j Johannis 2.
Scribo vobis iuvenes quoniam fortes estis
et verbum dei manet in vobis et vicistis
malignum. et acutus id est subtilis. In
dicas dicitur de eo nomen ab infantia sancti
tas acumine iudicii dedit sapientia
Danieli Dan. 13 Reddidit ad iudi
cium quia falsum testimonium tulerunt contra
eam. Ipsos est acumen iudicii salomon
a sapientia percepit 3 Regum 3. Audivit itaque
quod omnis israel iudicium quod iudicasset
rex et timuerunt regem videntes sa
pientiam dei esse in illo ad faciendum in
dicium ¶ Quartum emolimentum quod hic
per sapientiam acquiritur est quod confert homi
nibus nobiles admirationem. Nobiles
principes maxime indigent consilio.

Dic exposuit per abraham sapientium
Unde propter sapientiam pauperes sunt et reges
sunt ductores et hoc est quod dicit in con
spectu potentum admirabilis ero. Et per
litteram istam specialiter exponi de christo in
quo maxime specialiter sapientia increata. De
quo luc. 2. Omnes illi testimonium dabant et
mirabantur in verbis gratie que procedebant
de ore ipsius. Et facies principum mirabuntur
eum ys. 52. Super ipsum continebunt reges
os suum. Tria autem dant potentes sa
pientibus recte docentibus videlicet. Et ideo

Expectatione		reverentia	quantum
Consideratione	cum	diligentia	ad ipsam
Auscultatione		patientia	tamen sub

iungit. Tacentem me sustinebunt id est expecta
bunt Job 29. Expectabant me sicut
pluviam et os suum aperiebant quasi imbri
in serotino. ecce expectatio cum reveren
tia quantum ad primum. Et loquentem me respicient.
Ut homines intenti ad verba alicuius re
spiciunt eum in facie Job 29. Intenti tace
bant ad consilium meum. ecce consideratio
cum diligentia. Et inmorante me
plura manus ori suo imponent. quia non
valebant resistere spiritui et sapientie que
loquebatur. Act. 6. ecce auscultatio cum
patientia quantum ad tertium Job 29. Videbant
me iuvenes et absconde-
bantur et senes assurgentes stabant
principes loqui et digitum superponebant
ori suo. Juvenis et acutus inveniar
in iudicio. Notandum est quod in iuvenibus tria
sunt premenda. tria sunt imponenda et tria
sunt predicanda. Premere enim debent in

Sompnum torpe			ociosi	
Luxuriam infracie		nos	sociis	tatis
Estum presume			timidi	

pinus premere debent sompnum torporis
ociositatis. Sicut docet plinius Acci
piter pullos suos cum sunt apti ad
volandum. expellit nidum parat et v-

Nota hic quid est turba et

Juvenibus tria sunt premenda. imponenda. et predicanda

cat eos alius civiles et ne in civitate
ea pigrescant et marcescant ocio et
delicationibus. Dicit que omnis
civitas iuvenes ordinari primo ex parte mi-
litie esse volunt civitates de exerci-
tiis castigentur et ad capiendam
fidem suam stati assuescant. Dicit
quod debent esse prudentes per intelligen-
tiam quod appellatur adolibus. Simi-
liter prudentes contra extremitates et
victoria pugnare excercitus in bellis
et incautes prudentes contra lucrum ex-
cantur tendimus sic omnis qui nullo
iacet ocio. Et possunt quibus dicere cum
psalmista: pauper sum ego et in laboribus a iu-
ventute mea. Et sic dicitur in libro de na-
turis rerum: pullus asini tanto tor-
nior quanto senior. Et de capris et
vitulis et de animalibus quod fetus qui primo
generatur est melior et fortior et fetus
qui postea generantur sunt peyores.
Tales est modo ... inter iu-
venes qui in primo sunt devoti sunt
studiosi et boni sed quanto magis ado-
lescunt tanto magis vicinis se immis-
cent et fiunt torpidores. Tales sunt
scolares devoti dum sunt pauperes et
iuvenes avidissimi autem et superbi
cum divites esse ceperint de primo
principio. 2o prudentes debent vitium
insipientis societatis. Sicut enim puer
ex fatali infirmatur lepra corporali ita
a talibus corrumpitur spiritualiter vicos
et proprie cum mulieribus quas blan-
dimentis et sortes aut emolumenti ad
venerantur. Proverbiorum 7. Defendendo de
... meos perspexi iuvenem vecordem.
... iuvenem qui transit
per plateas et ecce mulier occurrit ei
ornatu meretricio preparata ad capiendas
animas et apprehensum deosculatur iu-
venem. Et breviter infra subditur. Statim
eam sequitur quasi bos ductus ad
victimam. 3o prudentes debent esse

presentis timiditatis. Unde quia homines
sunt natura magne spei dum eadem stante
cordis durat. sed iuvenes et ebrii qui
propter ... iurgia sua iurgia dis-
sensiones vel bella inter socios oriuntur
et iuvenes vel ebrii sunt. Et est quod autem
iuvenes sunt presumptuosi et magne spei
dicit Aristoteles 2 rethorice. Et huius causa est quia
sunt tres conditiones obiecti ipsius spei. Ob-
iectum enim spei est bonum arduum et possibile
quia enim iuvenes multum possibile se esse de
futuro et parum habent de preterito memoria
aut preteriti. Spes non fundatur nisi multum
habent de spe et de possibili et parum de re et
de actu. Unde sicut prima materia dicitur esse in po-
tentia ad omnes formas et quanto magis
accedit tanto magis potest de possibilitate. Ita
puer dicimus et iuvenis et in potentia ad
omnem statum sicut esse sacerdos sicut episcopus
et sicut esse papa. Sed cum creverint modicum
vix sufficiet portare aquam benedictam.
2a causa quare iuvenes sunt presumptuosi est
caliditas nature. Habent enim copiam caloris et
spirituum et ideo cor eius ampliatur. Ex appli-
catione autem cordis homo tendit ad ardua.
In psalmo Viam mandatorum tuorum cucurri cum di-
latasti cor meum. 3a causa est quia inexperigen-
ti illi qui nondum passi sunt difficultates et
repulsas in factis suis audaces sunt ad
temptandum omnia. Illi vero qui iam sepe
passi sunt in conatibus non de facili temp-
tant ea que non sunt experti repulsa frus-
tra laboraverunt. Et est causa quare iuve-
nes non debent duces fieri bellorum sicut
dicit 3 topicorum. Nemo iuvenes eligit
in duces eo quod non constituit esse pru-
dentes. Et ideo sequitur dicit Ecclesiastes 11. In
bono sit cor tuum in diebus iuventutis
tue in bono vero habitus. Omnia sunt
vera in quadam convenientia. Cum prime habi-
litate virtutes cogitat qui in iuventute
... 2o puer sunt bina
iuvenibus imponenda videlicet

Promptitu- | obedien- | Prop-
Temeritu- de | amfacien- cie | terea
Sollicitu- | contumen- | obedie-

quia iuuenis sine obediencia abusio est. Unde dicit Aristoteles 8 ethicorum Amicicia inter senes et iuuenes necessaria est. Senibus quidem ut eis a iuuenibus ministretur. et iuuenibus ut per eos tractabiles fiant et ut per seniores a peccatis actionibus preueniantur. Timorem enim seniorum et reuerenciam solent iuuenes se absente in presencia refundare. Job 29 Videbant me iuuenes et abscondebantur. De ista obediencia iuuenum ad seniores dicit Valerius li. 2 c. 1. quod apud antiquos senectuti iuuentus quadam ita circumspectum honorem reddebant tamquam seniores patres omnes patres essent omnium iuuenum. Judic. 29. Sicut enim iuuenes conueniunt sibi et bene diale conueniunt quia iam abolimur in hac consuetudo abrogata. quia ysaias 3 tumultuabitur puer contra senem et ignobilis contra nobilem. Item quia tercius eis imponendum in teneritudo consuetudo ut diffluit sua peccata cum cor constancius diligere diffusa intelligens et considerare exprimere quia si fuerit consuetudine larga iuuentute ampliabitur sua inopia in senectute. Ecclesiastici 6. fili mi a iuuentute tua excipe doctrinam et usque ad canos inuenies sapienciam. et quam in iuuentute tua non congregasti quomodo inuenies ea in senectute tua. quasi dicat nullo modo. et ideo dolore lugens multos plangentes preripere sic iuuentutis in eam ostentate et insolencia describit Salomon prouerbiorum v. Cur detestatus sum disciplinam et increpacionibus non acquieuit cor meum. nec audiui vocem docencium me et magistris non inclinaui aurem meam. Et inde solo plangere potest talis quod merito dicatur Dampna flere reor si plus flere dampna dies. Res potitur rebus successerit

[Luc]renis diebus. Tercium quod in iuuenibus imposcendum in sollicitudo continere quia contincres essendo potuit sine summa custodia et sollicitudine iure sua propter varias impugnaciones. Job 13. Scribis enim contra me amaritudines et consumere me vis peccatis adolescencie mee. Item ps. Delicta iuuentutis mee et ignorancias meas ne memineris. Item quartum sunt eis precedit

Liberali- | tempo- | iuuentu-
Deformi- tas | yema- lis | senectu-
Debili- | corpo- | et uirtu-

Solent enim iuuenes de fortitudine sua multum gloriari non aduertentes quod attingebit. ysaias 40. Juuenes in infirmitate cadent. Item in precedencia eis liberalitas temporalis iuuentutis quia fortitudo corporis quantumcumque magna cito transit. Unde Ovidius 2 de arte amandi Fforma bonum fragile est quantumque accedit ad annos fit minor et spacio carpitur ipsa suo. Nec violae semper nec florent lilia semper. Et riget amissa spina relicta rosa. Et tibi iam venient cani formose capilli. Iam venient ruge que tibi corpus arent. Secundum precedencia in iuuenibus deformitas yemalis senectutis. De qua dicit Ovidius li 3 de arte amandi ait sic dicit Et tempus ~~Et to dirt pigment etc~~ ~~. Venite membres iam nunc estote senecte Sic nunc nobis tempus abibit iens. Utendum est etate cito pede labitur etas. Nec bona tam sequitur quam bona prima fuit. Nostra cito mensura lapsant corpora ruge Et perit in nido que fuit ante color. Et tibi signum dicit etc. Ecclesiastes 12 memento creatoris tui in diebus iuuentutis tue antequam veniat tempus afflictionis et appropinquent anni de quibus dicas non mihi placent. Et Virgilius in Bucolicis ecloga 2. O formose puer nimium ne crede colori. Alba ligustra cadunt vaccinia nigra leguntur. Vaccinia apud Virgilium aliquid sunt quidam parui fructus nigri et

Juuenes sine obediencia est abusio

Juuenes de sua fortitudine solent gloriari

ac loquitur. Aliqui vaccinia sunt flo-
res qui vocantur similes veris. Et pro-
sequitur Virgilius in ecloga dicens
Mollia luteola pingit vaccinia ca-
lthis et cetera. Lectio 112

Propterea habebo per hanc immor-
talitatem et memoriam eternam
hiis qui post me futuri sunt
relinquam. Pro immortalis quam dotibus
in donis partibus quas spiritus sanctus sponte
largitur credentibus in hac parte
ipse subiungitur que est maxima vel
immortalis perpetuitas bone vite que
velle sapientibus id est deum bene colentibus
est promissa. Et quia ista immortalitas potest
duplex vel realis et singulariter
eterna gloria et simpliciter vocalis id est
memoria. Ideo de utraque sufficienter subiun-
gens dicit. Propterea habebo per hanc con-
singulariter vel et realiter quia sapientia
inspirata perpetuitatem immortalis. Et de ista
immortalitate loquitur Augustinus 13 de trinitate ca-
pitulo ubi dicit sic. Cum beati omnes esse vo-
lunt si vere esse et immortales esse
volunt aliter enim beati esse non possent.
Hoc probat Augustinus sic de immortalitate
interrogati sicut de beatitudine omnes
ita se velle respondent. Aliter quo posset
beate vivere non vivent. Cum ergo omnes
appetunt beate vivere et beate vivere non
possunt nisi immortaliter vivant constat
omnes appetere immortalitatem et cum
talis appetitus non sit frustra con-
stat quod immortalitas sit homini possibilis
licet eam habere non valeat a se ipso
sed quod per sapientiam eam habere potuimus. Hec
est per dei cultum sinceris quia absque ea u-
tilitate dependet. Ideo Salomon dicit
predicta habebo id est per eam solita superius
nominata habebo per hanc immortalitatem
id est per sapientiam. In huius figuram apud poe-
tas dea sapientie dicebatur Mi-
nerva quasi immortalis minime id est

immortalitate per sapientiam habere potuimus

que non. Et erat mortalis interpretatur minu-
lia quasi immortalis. Ista dea pingebatur
quasi virgo decora triplici habens veste. In
pectore caput gorgonis gestabat de-
pictum. Sicut dicit Albericus in Scin-
tillario poetarum capitulo de pallade. Dicitur
esse nata de Iovis vertice et sine matre
et dicitur tritonia pallas et minerva cui
septenarius numerus consecratur et est dea
sapientie et omnium artium et bellorum. Virgo
pingitur dea quia illam recipit corruptio
vicio. Sed perpetua morum gaudet inte-
gritate. Triplici habet veste propter tres
artes sermocinales quibus ipsa vestitur
et ornatur que sunt gramatica dyalectica
et rethorica. In pectore portat caput
gorgonis id est meduse que aspicientes
in lapides convertebat cuius caput perseus
abscidit. Gorgon interpretatur terror
quia ergo omnis sapiens terribilis est vanis
et fatuis esse debet. Ideo depin-
gitur dea sapientie caput gorgonis por-
tare in pectore. Ista dicitur nata de vertice
Iovis et sine matre quia sapientia fidei et
bonorum morum a dono dei est. Ecclesiastici 24
Ego ex ore altissimi prodivi primogenita
ante omnem creaturam. Huic septenarius
numerus consecratur quia est numerus universitatis eo quod
universum tempus per septem decurrat dies.
Universus mundus per septem planetas di-
rigitur. Omnis homo ex septem quodammodo
comparatur vel ex tribus potentiis anime et
ex quatuor elementis. Inpar modum loci Tritonia
vocatur Tritonia id est trinoticia propter re-
migium quia philosophi in tribus considerationibus maxi-
me laborabant vel circa creatorem creaturam et
animam. Vocatur autem pallas id est nova quia sa-
pientia nullum sentit illam senectutem aut
vetustatem habet. Vel est dea bellorum quia in
bellis magis confert sapientia quam fortitudo
corporalis. Sapientie 6 Melior est sapientia quam
vires et vir prudens magis quam fortis.
Dicat ergo Salomon Habebo per hanc immortalitatem
Et non solum hic sed et memoriam eternam

Minerva dicitur dea sapientie et taliter depingebatur

hys qui post me futuri sunt relinquas
Sicut dicit Seneca Ad paucitatem natus est
qui etatem sui temporis cogitat Omnibus ei
vias virtuosis et ad bonam vitam tenent
et ad bonam famam ut per vitam specialiter
vivere et per famam proximum edificent
Proximus autem non solum qui est sed qui
futurus est Unde bocacius exposicione
sui quincium Unus enim bonus homo
qui infinitis futuris prodesse potest per
bonum exemplum Unde ille venerabilis
Eleazarus iudeus nobilissimus cum
inpelleretur contra legem carnes suil-
las vesci et cetera nobilem mortem
magis quam odibilem vitam amplectens
dixit fortiter vita excedendo sene-
ctute quidem dignus apparebo adoles-
centibus forte exemplum relinquam Et id
bene dicit psalmus In memoria eterna erit iustus
et proverbiorum 10 memoria iusti cum laudibus
¶ Inspexitur namque variis locis invenitur
triplex memoria Est enim prima

memoria — beneficiis / exemplis / dampnis — [illegible] — est retinenda prima / possidenda 2a / est aliis

exhibenda 3a est relinquenda Prima enim
memoria habere debemus divinorum beneficiorum
Ysa 43 Ego sum ipse qui deleo iniqui-
tates et peccatorum tuorum non recorda-
bor reduc me in memoriam id est beneficia
que tibi feci secundum glosam creando redimen-
do et beatitudine preparando Sed istam
memoriam tria impediunt Primo videlicet

Prosperitas / Curiositas / Voluptas — Prosperitas facit ingratos obliviosos amicorum qui eos in angustiis
adiuverunt Unde Gen. 40 dicitur quod prepo-
situs pincernarum pharaonis qui fuerat prius
incarceratus cum Ioseph et per ipsum
de spe liberacionis prophetice informatus suc-
cessibus prosperis oblitus est in prosperis
sui promissionis et de multis que cum afflic-
tionibus tribulatus et preservationibus

ut in infirmitatibus deum laudet in memoria
sed qui sunt in sanitate et tranquillitate
tradunt deum oblivioni Deut. 32 Deum
qui te elegit dereliquisti et oblitus es
domini creatoris tui ¶ Narrat autem Vin-
centius 3 c. quod semel in Ethiopia tan-
dem contingit pestilencia quo ad memoriam
hominum quia homines obliviscebantur nomina
patrum suorum nomina filiorum et eciam nomina
propria Et oriebatur ista pestilencia propter
eum ex fetore et putrefactione quorundam
cadaverum interfectorum in bello ¶ Moda-
liter est in hiis diebus in hominibus ista
[illegible] pestilencia quia nec recor-
dantur nominis dei patris omnium nec grati
sunt amicis vel aliis defunctorum
nec prudentes sunt ad seipsos Et quia
oblivioni traditus est memoria cordis
Seneca 2 de beneficiis comparat legem
gratitudinis et beneficiorum mutuo lu-
do pile Sicut enim cum duo homines ludunt
cum pila et eam alternatim recipiunt
inter se tam diu durat et continuatur
ludus inter eos quamdiu recipiunt
et iactatur Si non unus recipiat et
retineat vel in quemcumque recipiat
desinit ludus qui desinit non [illegible]
sicut dicit Seneca ubi ut ex mittente [illegible]
recipientis defectu ¶ Sicut ymaginari
Seneca quod debet esse de beneficiis tam
tua inter amicos Si enim a te beneficium
recepisti et postea per [illegible] illud
tibi [illegible] retribuis iuxta leges gratitudinis
a parte ludo Si non beneficium receptum
oblivioni commendo nec tibi ubi possem
in aliquo recompensando ludendi finem facio
et beneficium autem et [illegible] non libet
oblivisci Si sic nos habere debemus
ad homines multo magis ergo deum
nos convenit esse gratos Unde Hu-
go de claustro anime Dicit nullum est momen-
tum quo homo non utitur vel fruatur
dei bonitate et misericordia ita nullum debet
esse momentum quo eum presentem non

Bonam memoriam de beatitudine tria impediunt

Seneca comparat legem gratitudinis mutuo ludo pile

habeat in memoria. Tren. 3. Memoria
memor ero et tabescet in me anima
mea. Secundo ista memoriam impedit curio-
sitas et sollicitudo nimia circa mun-
dum sicut enim dicitur quanto pluribus intendis
minor es ad singula sensus. Quod vos
ipse oblitus sit beneficiorum eius et mi-
rabilium que ostendit eis. Tertio ista me-
moriam impedit et tollit voluptas
carnis. Unde boecius 3 de consolatione metro
non vult corpus quod in imaginacionem
platonis mole obliviosa. Sciendum
enim opinionem platonis sicut tangit Aristoteles
1 physicorum anima habet noticiam omnium
rerum in prima sui creatione et species
omnium rerum sibi inditas a deo. Sed cum sola
que infunditur corpori terreno tradit
oblivioni illa noticia sibi data nec
potest ea uti donec per studium excitatur. Et
ideo posuit plato quod addiscere non
est nisi recordari. Unde concludit boecius
metro preallegato contra platonem mu-
sa personat pectore quisquis discit immemor
recordatur. Item ait corporis moles
obliviosa id est ad oblivionem dei indu-
cens. Unde anima immersa voluptatibus
et deliciis carnis perdit memoriam
dei sui quod conqueritur psalmo adhereat
lingua mea faucibus meis si non meminero
tui [illegible] memoria que possidenda.
Alia est memoria proximis exhibenda
pro odore bone fame et honeste con-
versationis opera tamen sementitur et vic-
toriis solet habere in memoria et in vin-
cendo mundum per pravitate carnis
per castitate spiritum per humilitatem
memoria dignos sicut semetipsos.
Eccli. 45. Dilectus deo et hominibus moy-
ses cuius memoria in benedictione est. Nar-
rat magister in historiis Exo. 2 quod moy-
ses duxerat uxorem filiam regis ethi-
opie et cum in patriam suam redire volu-
isset impedire nitebatur uxor. Moy-
ses ergo tamen vir peritus astrorum
sculpsit in gemmis duas imagines
huius efficacie ut altera memoriam altera
oblivionem efficeret. Cumque paribus et si-
milibus anulis eas inseruisset obli-
vionis anulum uxori tradidit et
memorie anulum secum tulit et sicut
pari amore sic paribus anulis insig-
nirentur. Cepit gentilis mulier oblivisci vi-
ri et sic moyses in patriam suam libere
est regressus. Spiritualiter moyses animus humanus
racione celestis cum carne terrena
que per ethiopissam designatur coniugium
trahit qui infunditur corpori. Animus vero
racionalis naturaliter desiderat beatitudinem
et vult in celum redire. Sed ista uxor eum
impedit. Et ideo utendum est cautela
moysi ut duos anulos cum gemmis fa-
ciamus et anulum oblivionis carni
tradamus. Anulus oblivionis est re-
cogitacio mortis quia mors oblivioni
homines tradit. Psalmo. Oblivioni
datus sum tamquam mortuus a corde. Anulus
memorie est recogitacio vite eterne. Un-
de in memoria eterna erit iustus. Et sic
libere in celestem patriam revertimur. Tertia
memoria est penitus relinquenda et est
memoria dampnorum et iniuriarum nobis
illatarum a proximis. Levitici 19. Non
queras ulcionem nec memor eris iniu-
rie civium tuorum. Unde sicut dicit Basilius
in exameron. Camelus habet bonam
memoriam de iniuriis. Unde si ad tempus
percussus distulerit percussionem ad tempus
sed indubitanter cum opportunitatem habuerit
expetit ulcionem. Ita sunt nonnulli qui
iniurias dissimulant non remittunt ab-
scondunt non obliviscuntur. Quamvis di-
cat Seneca memoria beneficiorum debet
esse tenax iniuriarum fragilis et cetera
ubi superius et infra unde remedium
est oblivio. Et talis qui iniuri-
as obliviscitur dicit sicut deo convenit
Tob. 3. Et nunc domine memor esto
mei neque vindictam sumas de peccatis
meis. Et ipse deus iniurias non videbit.
Ezech. 33. Non erit in memoria peccatorum

Secundum boecium corporis est moles obliviosa

Camelus habet memoriam ad vindictam de iniuriis

[A]scendent super cor eius gaudebit et exultabitur in sempiternum lectio 13

Dispergam proceres et naciones

Dimicantes erunt sibi terribiles timebunt me audientes reges horrendi in multitudine videbor bonus et in bello fortis. Septimum emolumentum quod sapiencia exhibet possessori suo est dignitas regiminis in presidencia preceptorum. Nam hec efficit aptum ad regendum et disponendum sicut ipsa dicit proverbiorum 8. per me reges regnant et legum conditores iusta decernunt. Ad sufficienciam autem regiminis quinque requiruntur que in ista litera tanguntur. Videlicet

Ordina		statuto	ut patet
Obtempera		subiecto	capitulo quo
Divulga	cio	triumpho	rum	tamen ista
Reconcilia		transgresso	subtus
Expugna		inimico	summo breviter

regit. Quantum ad primum dicit Disponam proceres vel preceptorum. Unde regna statuta iusta et utilia ordinancia. Eccli. 19 In omni sapiencia disposicio legis. Ubi notandum quod dicit 1 politicorum quidam sunt dispositi ad principandum et quidam sunt apti ad famulandum. Ista enim non solum sunt nociva ex lege posita sed eciam ex lege nature videmus enim quod et animalia sunt aliqui ad serviendum et ideo declaravit quod talem principalitas que fuit esse equalis. Anima quedam sunt quibus expedit famulari que ab eis homines diriguntur. Racio enim dictat super ista et melius debere regere minus bona. Sicut enim homo regit bestiam anima regit corpus masculus regit feminam. Ita illi qui homines sunt sic se habent ad alios sicut homo ad bestiam vel sicut anima ad corpus vel masculus ad feminam apti sunt et ydonei ad regendum sed aut excellencia singularis super ceteros non habent vel preminenciam hominis quod scilicet per studia racionis que prestat est sapiencia. Et ideo determinat philosophus quod fortes ingenio et racione communiter sunt debiles corpore et debiles racione sunt apti ad serviendum. Ita quod naturaliter pro republica bona est quod qui gentis et quod sapientes regunt et minus discreti subiciuntur. Sicut anima que racione claret corpus disponit et regit et corpus ei adiutus sic emolumentum sibi sunt. Et ideo dicit Genesis et debuisse dicit homini animus et ingenium at dencium duas res dedit et ideo quibus sit eum terribile et validum racionem et societatem per racionem eum animalibus et societate gentibus diatur communis nec benigna societas absque racione possit haberi. Dicit Salomon quod inter omnia grossa quod docuit omne cum sapiencia sua recipiet. Unum est ydoneitas regiminis prepositum ad alios gubernandum et hec fit per et principaliter iusta statuta ordinando et quantum ad hoc premittit. Disponam proceres. Unde de bonis platis dicitur Sapiencie 18 Iusticie legem in concordiam disposuerunt. Et hoc est primum quod ad bonum regimen requiritur scilicet ordinacio statutorum.

2o requiritur obtemperacio subiectorum et quantum ad hoc subiungit Et naciones erunt michi subiecte videlicet per voluntariam et amicabilem obedienciam. Reges enim et principes non propria potencia stabiliuntur sed benivolencia subditorum. Unde Tullius in philippica prima 2 primum argumentum armatorum est presidium caritas et benivolencia civium oportet esse septem armis.

3o requiritur divulgacio triumphorum illud enim singulariter magnificat principem et terribilem reddit hostibus et regibus qui causant. Nam Iosue 2 dicit quod exploratores venerunt ad rumores triumphorum quos filii Israel de duobus

na dictat melius debere regere minus bona

Sapientes regunt et minus discreti subiciuntur

regibus amorreorum quae erat solo timore cor et audaciam perdiderunt et quantum ad hoc subiungit Timebat autem audientes reges Gorredi Non solum autem debitoribus et principibus uerum etiam quod superius fuit eos timeri a regibus vniuersis de vinis suis et simplicibus uerificatur super: si tamen uita superius non discordet Cyrillus Heddes inebriebat iohem spiciens cum vino uisum et gustum Quo ad bonitatem regiminis requiritur recordalias successorum ut princeps sit platus clementia et benignitate resplendeat successoribus pro locis et tempore loquitur ipse Et quantum ad hoc subdit sic In mutatione uidebor bonus Sed cum bonus sit tamen qualis aut honorifice tamen accipitur pro benignitate mansuetis et pius Unde bonitas principis in eius mansuetudine Et per oppositum michil turpius et inconveniens principe quam sevitia contra bone. Unde seneca ad neronem Opportet eum rempublice esse rex et non magnum et sic uidetur ille confederatus preceptor suus quoniam debeat esse mansuetus et humilis ad omnes ex diuerso torno uultu tumentibus labiis rugata fronte conspicatis coniuens facie inter ruborem et pallorem uariata perstrepat et carentes non tamen ad bonum retrahit quantum ad malum sua sevitia precipitat hoc seneca Et idem dicit quod summa pie bonitatis allegans contra dominus dicit Memento domine dauid et omnis mansuetudinis eius Qualis autem debeat esse platus ad hoc quod in multitudine bonus appareat pulchre describit Allexander in quodam sermone quem dam quaedam legatum Othonem nomine cardinalem qui fuit legatus in anglia tempore regis henrici et qui londoniis capitulum celebrauit hic in quo regibus se exhibet iohem egiptius moysen fornicatoribus phinees

ydolatris heliam heliseum auaris petrum mendacibus paulum blasphemantibus negociatoribus cristum qui uulgum non spernit sed docet diuites non palpat sed curat pauperes non grauat sed fouet minas principum non pauet sed contempnit qui ecclesias non spoliat sed emendat quem marsupia non exhaurit sed corda reficiat et omnia dirigit famem pudet sue non inuidet aliene qui orandi studium gerit et usum quo addecorare ~~quo addecorare~~ set et ad decorare ornari plus studet quam sue industrie uel labori Omnia in ipsius pacificus modestus corpus et omnis sermo edificatio omnis uita iusticia omnis pura gratia omnis medicina in benedictione est quem se amabilem probet non uerbis sed opere reuerenciam exhibet actu non fausum quam humilis est ac humilibus cum indoctibus inocens dimos dure redarguit malignantes coherceat retribucionem superbis quam nos de dote uidue sed primicias mundi fuxi se ditare festinat qui dat quem gratis accepit gratis fames iudicium iniuriam peccatibus vindicta inuocationibus inexpiationes in ipsius Ex illis in quibus bonus platus sufficienter describitur Multa et ultra ad bonitatem regiminis requiritur in principe exprugnatas inimicos et quantum ad hoc subiungit quod erit non solum tempore pacis bonus sed in bello fortis talis fuit dauid qui inter pralia manu fortis 2 regum 23 dauid sedens in kathedra sapientissimus princeps inter tres ipse est quasi ligni uermiculus qui octingentos interficiat impetu vno Ubi commendatur a tribus sicut dicit in historia ut comparatur

sapientia | aut dauid uermi
humilitate | culo ligni quod teredo
fortitudine | dicitur qui mollis

durum lignum perforat dum tangitur ut mollis illo qui tangit michil durius Sic et dauid regimus et domi erat subiectos mansuetior fuit ceteris in thronis et contra hostes

Michel turpius in principe quam seuicia contra bone

bonus platus hic multis describitur

vel acuator. Hic nomine teredo est equo-
cum quia media correpta significat vermiculum
ligni. Et dicitur a terere et edo edis quia te-
rendo edit. Media autem producta cor-
ruptionis pulverem significat ligni se-
cundum eundem (?). Unde habetur talis versus:
Est vermis teredo, sed pulvis dicas
teredo. Secundo agitur hic de bello
et dubitatur litteralis (?) ista: An bellum
possit esse licitum christianis. Et videtur quod
non, quia bellum vel bellare contrariatur di-
vino precepto Matth. 5: Ego dico vobis
non resistere malo. Et ad Rom. 12: Non
vosmetipsos defendentes karissimi sed da-
te locum ire. Item Matth. 26: Omnis qui
gladium acceperit gladio peribit. Ergo
bellare aliqua pena indicatur; sed pena
non indicatur nisi propter peccatum et prohibi-
tum illicitum; ergo et bellum. Ad oppositum
est 23 q. 2: Iustum est bellum quod ex edic-
to geritur de repetendis rebus aut propulsan-
dorum hostium causa. Item Isidorus c. 2: Iusta
bella solent diffiniri que ulciscuntur in-
iurias, si gens vel civitas plecten-
da est que vel vindicare neglexit quod
a suis improbe factum est vel reddere quod
per iniuriam ablatum est. Ad quod dicendum
est quod bellum reddatur licitum quinque
que secundum antiquos doctores requiruntur:

Persona Res Causa Animus Auctoritas	Persona ut sit secularis cui licitum sit effundere sanguinem, non ecclesiastica nisi in casu i- nevitabili. Res ut sit pro rebus repetendis vel

defensione patrie. Et hic pro rebus nomine
rerum comprehenduntur iniurie. Unde
licitum est et honorabile iniurias vindicare.
Causa sit propter necessitatem pugne ut ac-
quiratur pax. Animus ut non fiat propter
odium, ultionem aut cupiditatem. Auc-
toritas ut fiat auctoritate principis
vel ecclesie. Thomas (?) vero 22e q. 40 ar. 1
dicit quod tria sufficiunt ad bellum iustum:
Auctoritas principis, quia non persona

Bellum licitum redditur per quinque causas (?)

privata potest ius suum consequi et optinere
in curia sui superioris. Hic autem princeps
non potest. Secundo requiritur iusta causa ut videlicet
illi qui impugnantur ex aliqua culpa
hoc meruerint. Tertio requiritur intentio
recta ut videlicet bonum promoveatur et ma-
lum impediatur. Et addit hic quod intentio rec-
ta requirit qualitatem persone et ne-
cessitatem in repetendo; iusta causa includit
alia quinque. Alii reducunt ad quatuor
illa que faciunt iustum bellum. Unde habentur
tales versus: Vir decernere (?) potest in iudicio (?)
bella iubere. Vir bonus est bellans et
qui degit arma movendo. Vir patiens
cum res prava videatur. Hoc (?) Non ob (?)
bella querit dira crudela vere (?). Ex
hiis patet quod licet clerici possint bellis
interesse ut suis exhortationibus ab-
solucionibus et spiritualibus suffragiis
iuvent bellantes, tamen eis interdictum
ne manu bellant. Et de hoc habetur
23 q. 8 c. Clerici et c. Hiis a quibus.
Ipsa pugnantes sanguinem fundant quod si
fecerint fiant irregulares quantumcunque sit
bellum iustum, nisi fuerint ad defensionem
vite sue qua aliter salvare non possent.
Ad 3m arguit secundum Augustinum de sermone domini
in monte libro 1 c. 21 quod illa que salvator
ibi precepit sunt suasa in preparatione
animi ut videlicet sit paratus ad talia sustine-
re (?) quod christo si expediret videlicet percutien-
ti unam maxillam prebere et alteram et
non defendere se et tollenti tunicam di-
mittere pallium et huiusmodi; quamvis tamen
magis expediens aliquando fuerit propter
bonum commune et bonum eorum contra
quos pugnatur. Eodem modo dicendum est ad
verbum apostoli, vel dicendum quod intelligitur de in-
ordinata defensione. Ad 2m secundum
Augustinum 22 contra Faustum ubi dicit quod
ille dicitur accipere gladium qui nulla
superiori ac legitima potestate iubente vel co-

Clerici bellis interesse possunt sed non bellare manu

cedente in sanguine alicuius armati
et talis gladio peribit .i. pena infirna-
li n̄ peniteat cū p° scribit c in
fiorā ēre tradet in manus gladij
.i. pene infernalis Ut alr̄ sit exponit
Augꝰ de sermōe dñi in monte li. 2° cap
ad dictū c. Omnis q̄ gladio pcusserit
gladio peribit n̄ qz ipo pccō arma
insitum cōdāt qz commisit scđm id ps
Gladius eor̄ intret i corda ipor̄
Et sic pz q̄ bellū aqū c liatū est
Intrans i domū meam ꝯquiescebā cū illa non
enim habet amaritudinem conuer-
sacio illius nec tediū conuictus
illius sed leticiam et gaudium Uo-
tantum et ultimum emolimentū q̄ sapiā
affert suo possessori c iocūditas sala-
ris in sua ꝯscīa qz quidē emoli-
mentū salom̄ se assēt habiturꝰ in ista
littā Et talis deus fiat ipo alle-
git modū in ēne iocūditatis 1°
assignat causam eius tranquillitatis
ꝯ ibi nō hēt amaritudinē Circa
primū dt sic intrans i domum meam
requiescam cū illa q. d. cōtra quietem
emolimentū m accipiet p sapiam
.i. cultu dei desponsauēo Et cum
nichil aliud p dote recipere cum
hac sponsa hic n̄ solū debet suf-
ficere q̄ intrans domū mea .i. ꝯsciam
mea ꝯquiescā .i. quiete i uenia
cū illa .i. sapia. nulla em̄ res exterior
potest delectare quā dum ꝯsciā hz uir
potest immundā hec e domus quā sa-
pīa post labores et tedia seculi re-
petit et requirit hec e domꝰ quā
ipi deo dedicare tenemur p sanctā
conuersacōem In ps Domū tuā dō
sanctitudo in longitudinē dierꝰ De se-
curitate et tranquillitate loqitur ꝯscīa
sr̄ Ezech dicēs q dt sic ꝯscīa omni
tpe q̄ dt sr̄ tuate recte deus
admitte et inferiore teste et iudi

cem requiete Quid enim p̄dest
q̄ omnia laudent et ꝯscīa accusat
Aut quid potest obesse si omnes de-
rogent et sola ꝯscīa defendat Quo-
lis aut sit ꝯscīa bona docet hug
de sco victo de aīa li. 2. c. 9. Tran-
quilla ꝯscīa e q̄ omnibꝰ e dulcis
nulli grauis uitās aīas ad gr̄ am
et amicos ad paciam auctus beīus
leciam quibꝰ se ad buccam e deus
ne sua pccā imputat q̄ nō fecit nec
aliena q̄ nō approbauit nec neglige-
ciam q̄ nō tacuit nec supbiam q̄a
in humilitate pmansit Ista domus ꝯscīe
debet bn̄ fundari et honeste mun-
dari 1° debet mundari p confessionem
et prima ꝯfessionem in tali domo sic
quiesce tam deus q̄ hō et licet
tam fama q̄ ꝯscīa sit hōi nēa co-
sciā tn̄ p̄ter scipam fama ut e p̄ xi
21 q. 1 Nolo bn̄ intem pondat bonū
ꝯsciē q̄ p salute ꝯsciē p̄ci debz cū
gaudio bonū fame ubi nēnis altum
oportet obmitte Unde Seneca epla
83 Nemo mi valet plus estimare
uirtutē nec illi magis esse deuo-
tū quā qui boni uiri famā pdidit
ne ꝯsciam pdet Et ut dicit q̄
ope iniuriosā expedit et ꝯ̄ meā
infamiam debet hō pcede Hec est
domus quō i qua sapiens cū sapia co
quiescat sine tribulacōe et quare
dicitur q̄ nō hēt amaritudinē conuer-
sacio illius bona exterior diuicie et
delicie et honores uel hēnt amaritudinē
uel ms gīnant tediū et fastidiū
et saciabilitē uel q̄ hō id idē q̄d
prius optauit postea fastidiat et
contempnat Et ideo dt Rabanꝰ
sr̄ in glo. corporales delicie corpꝰ
ꝯsumunt spūales uō mentē rele-
uant et tanto magis esuriuntur
quanto amplius comeduntur in illis

Qualis debet esse bona ꝯscīa doceat hugo

appetitu placet ex opia displicet. au
gent spuales delicie desideriu quas
magis sumutur auidius amatur. Hec
Rabanus. et accipit a b(ea)to Gg(regorio) omel(ia) .36. c.
ande smaz melo clos claue dicat s(e)c(un)d(u)m
Corporales delicie cu no h(ab)entur g(ra)ue i(n)
se desideriu accendut cu uo h(ab)entur
et edutur comedente p(ro)tinus i(n) fastidiu
diu uertut. at cont(ra) spuales delicie
cu no h(ab)entur i(n) fastidio sunt cu aut
h(ab)entur i(n) desiderio sunt. In illis appetitus
saturitate, saturitas fastidiu generat
In istis aut saturitatem appetitus, satu-
ritas appetitu parit. Augent ei spi-
rituales delicie desideriu i(n) mente
dum saciant. h(ec) ille. Unde dicit cur-
mo voluptate doceo contempne dic
Voluptas corporalis fragilis est
et breuis cu fastidio obiecta q(uo)d auidius
acta e(st) citius i(n) contrariu recedes cuius
subinde necesse e(st) aut peniteat aut
pudeat. Contra i(n) qua nichil magis
cum aut q(uo)d nam h(ab)eris d(omi)n(u)s p(ro)uidere
at res humilis membrorum ministeriu
nustus ueniens cito i(n)ficiat. h(ec) S(eneca)
Sapia aut no h(ab)et amaritudine
in quersacone nec tedium i(n) conuictu. Sed
p(o)t(iu)s assiduum leticia et gaudium. et ideo
a sapore sapia dicta sapida scia nuncu-
patur. Et p(er) contrariu h(ab)emus mundi sapia
q(ue) consistit i(n) nostra iuris positiui amari-
tudine et tediu h(ab)et in conuersacone
et ut quide reddens h(ab)ent presumptuosi
i(n) se ip(s)is et i(n)uidiosi ad alios i(n) conuic-
tu. Et io ad pacem et tranquillitate ut
melius studeant ipsorum scia et sa
pientia p(ro)hibitu e(st) ab ecc(lesi)a ne p(ro)fessus
ut cuiuslibet uicinis ad doce(n)du et au-
dire ius ciuile p(re)sumat et q(ui) contra
fecerit ac(tu)s patrimoniis ut dixi excolu-
datur et p(er) ep(iscop)um loci excomunicetur. Ex(tra)
de privilegiis et excessibus prelatorum sup(er) spe-
cula. Circa domu (con)scie(nc)ie notandu est
q(uo)d q(ua)rta debet h(ab)ere. Fundamentu (con)scie

Solidum fundamen
Decens ornamen
Aptum tegumen
Frequens expurgamen
tum
Debet fundari
s(upe)r solida doc-
trina s(e)c(un)d(u)m saluator(em)
tor dicit. Mt. 7.
Omnis q(ui) audit uerba h(ec) et facit ea (com)parabitur
viro sapienti qui edificat domu sua sup(er)
petram. Petra e(st) doctrina cristi. dicit 1.
Sup(er) hanc petram edificabo eccl(es)iam mea
sup(er) ista petra sane doctrine debet (con)scia
cuiusq(ue) edificari. Unde sunt caue(n)du
e(st) ne ista domus sit erronee sub alta
ut nimis larga ut nimis stricta. q(uo)d omne id
q(uo)d sit contra (con)scie(n)cia(m) edificat ad iehennam
28 q. 1. Si obitus et 1 d. 1. Unde s(ecundu)m dicunt
doctores dictamen (con)scie(nc)ie plus obligat
q(ua)m preceptu(m) prelati. et omnis (con)scia siue recta
siue erronea siue pro se malum sive in indiffe-
rentibus obligans e(st) q(ui)a i(n) omnibus talibus
veniens contra (con)scia(m) facit contra illud q(uo)d
credit contra lege(m) esse prohibitum. In ista do-
mo mali non parant quiete. Multi ho-
mines mundani qui illud q(uo)d durius e(st) ponunt
sub capite. et illud q(uo)d mollius ponunt sub
pede. Sed cum (con)scia e(st) in recta sit caput
in homine ~~insensualitate~~ et sensualitas e(st) sit
pes. qui ergo ponit i(n) sensualitate delectacionem
et penam i(n) (con)scia q(uo)d remurmurer e(st) contra penam
durire reclamat caput suum. Istam domum
fundant quidam sup(er) aquas voluptatis
quidam s(upe)r arenam cupiditatis. et ideo (con)scie(nc)ie
talium stare no(n) possunt eo q(uo)d caret solido
fundamento. Et io Mt. 7. Sed vir stultus
edificauit domum suam sup(er) arenam. et des-
cendit pluuia et flauerunt uenti et cecidit
domus. 2o domus (con)scie(nc)ie debet h(ab)ere h(on)estum
ornamentum ut sit picta amore et arti-
ficialiter imaginibus uirtutum et sanctorum
uirorum exemplis q(ue) nos precesserunt. Nar-
rat Augustinus li. 7. contra Julianum et 2 re-
tract. c. 62. Quod rex quidam cum esset defor-
mis precepit thalamum suum siue cubiculu
fecit depingi pulcherrimis imaginibus ut
carnaliter aspiciens uxor sua pareret p(ro)lem. Rex

Corporales delicie cum quia generat spuales leuat

Dictamen (con)scie(nc)ie plus obligat q(uam) preceptu(m) prelati rex

Et racio cubiculum memoria sua propria. Opulen-
tias et uxor. Et ideo sua pulcherrima proles
id est virtutes spaciosas habere velimus domum
nostram multis imaginibus depingamus di-
centes cum psalmista Domine dilexi decorem domus
tue etc. Secundo est notandum quod domus quando non in
habitatur ab eis nunquam est eis ibi male sit
et cetera. Quando redeunt ad se et intrant do-
mus conscientias suas ibi inveniunt universas
corrupciones et sordes veteres peccatorum
et domus incipit inclinari ad mortem
sicut illud Proverbiorum 2. Inclinata est ad mortem
domus eius et ad inferos semite eius. Tercio
domus conscientie debet habere aptum tegumentum
cooperimentum conscientie bone et honestas
conversacionis virtuose ut bonum nomen quod di-
citur nubes ostendat exterius et sic lu-
ceat lux eorum coram hominibus ut vide-
ant opera bona et glorificent patrem vestrum
qui in celis est et hec est quod ait per Augustinum ad
laurencium audientes predicate super tecta id est per
honestam conversacionem. Quarto domus conscientie debet
habere secretas exemplum [?] ingrauamenti propter peccatorum
confessionibus ut ad remedium fugiendum
et ut ait Augustinus apud non quia conscientia ex-
pellatur. Unde Augustinus super Johannem omne enim
animus peccati quo fugit secum se trahit quia
nunquam fugit non fugit se ipsum mala conscientia
non est quo eat sequitur se ipsum non rece-
dit a se peccatum enim quod facit intus est vis
audire consilium si vis a deo fugere ad ipsum
fuge confitendo non latendo confiteri potes
latere non potes. Unde est de Augustinus pariter est
de labirintho fecit enim Dedalus do-
mum quandam cum variis viis inserta et
picturis ita perplexis quod nullus eam intrans
exire potuit sine glomere fili. Et illa
domus vocabatur laberintus id est labor in-
tus quia in egrediendo et ingrediendo
maximus labor fuit in illa domo in-
clusit Dedalus unum monstrum quod ex
una medietate fuit homo et ex altera me-
dietate fuit bos eam intencione ut ibi

inpersonam pasceret et nunquam exiret sicut
narrat Ovidius libro 8 et Ysidorus 27 etymologiarum.
Moraliter enim istud est quod dyabolus peperit invaz
persona ad peccatum monstruosum fecisse fa-
cit conscientias tales quasi domum Dedali et abscon-
dit peccatum et fabricat ibi tot vias perplexas
et pictas obsistentes vice de timore
vice de pudore vice de negligencia vice
de expectacione et dilacione confessionis.
Et ibi occultat illud monstrum ut nullus
confessor possit intrare nisi cum glomere fili
oportet enim confessorem evolvere omnes in-
terrogaciones spectantes ad peccatum antiquum
retinet velit recognoscere illud quod fecit non
faciat sic probus homo confessoribus suis sed omnia
pandit et ostendit nude et aperte. Genesis
20. Omnia quecunque sunt in domo mea vi-
derunt nichil est quod non monstraverim eis
in thesauris meis etc. Leccio III.

Hec cogitans apud me commemorans apud me quoniam im-
mortalis est in cogitacione sapi-
encia et iucunda illius delectacio bona
et in operibus manuum illius honestas
sine defeccione et in certamine loquele
illius sapientia et preclaritas in communicacione
sermonum illius circuibam querens ut illam
michi assumerem. Postquam Salomon enarra-
vit sigillatim octo prerogativas quas do-
tis nomine deus contulit homini qui sapienciam
accepit in sponsam ipse que bona multa
contulit Salomon monere ad inquirendum sapi-
enciam comprehendit. Hic ponit recapitulando
per ordinem in generali recitacionem. Solet
enim oratores commendacionem amicam per
plures incidere sub diversis coloribus licet
sua sit una. Unde ista leccio non est
nisi quedam recapitulacio precedencium in qua bre-
viter sunt ostenta primus est qua intencione de
sapientia cogitavit. 2o quales in ea virtutes
ponderavit. 3o qua affectualiter eam
querenda investigare laboravit. Ibi Quoniam im-
mortalis. Ibi circuibam. Circa primum dicit

sic hec vero predicta privilegia que dant
p(ro)p(ri)a(m) a tibi postea recitabo cogi-
tacio(n)es quantu(m) ad actualem intelligenciam
apud me occulte sine expressione vo-
cali ad alios et commemorans in corde
meo quod no(n) solu(m) cogitaui inquisicio(n)e
et p(er)fectione de nobilitate sap(ient)ie que est
vera dei cultus Et commemrani in corde
meo hec in memoria p(er)fectio(n)em quarum
inueni de ea ut posse fin(a)liter de ea
cogitare q(uo)m vellem ea que sunt in
memoria condidimus q(uod) volu(n)t(ur) Dicit gl(ossa)
3 de ani(m)a Sic gl(ossa) probat q(uod) in(tel)l(ec)tus de ea
cogitat 2o ostendit quales virtutes
in ea pendant et sic quarto Dat
eni(m) sap(ient)ia p(er)fectio(n)em multiplice(m) sapienti

Cognicio(n)em veritatis		ad intellectum
Delectacio(n)em iocunditatis	quantum	ad affectum
Communicacio(n)em honestatis		ad effectum
Disputacio(n)em subtilitatis	in	disputando
Declaracio(n)em difficultatis		predicando

Dicit 2o q(uod) cogitans de sap(ient)ia animadu-
tat Quoniam immortalis est in cogitacione
p(ro)p(ter) na(tur)a sap(ient)ia est de racionis et eternis
Et delicia illi(us) est delectacio bona Vnde
dicit Aug(ustinus) 10 ciuitatis q(uod) philosophia videtur habere
ad mirabiles delectaciones Est autem
philosophia amor philosophie sap(ient)ie delectacio
delectacio eni(m) in sap(ient)ia est magna quia
quanto magis amatur tanto suauior
inuenitur Et 3e Quoniam cont(inu)e me ad
hunc conuenit et de sap(ient)ia ad legem
Et io(hannes) 4 in amicicia ei(us) delectacio
inquiter 3o sap(ient)ia dat homi(ni) quam ipsa
honestatis quantum ad effectum Et quantu(m)
tu ad hoc subdit Et in operibus ma-
nuum illi(us) honestas sine defectu
1 Cor(inthios) 14 Omnia honeste et secundum or-
dinem fiant in nobis Vnde de sap(ient)ia
supradictum est c(apitulo) A Venit in omnia bona
pariter cum illa et dimi hoc p(er) man(us) eius
mirum est Et 3e Flores mei fruc-
tus honoris et honestatis 4 ea

sap(ient)ia dat discrecio(n)em ambiguitatis in dis-
putando Et quantu(m) ad hoc subdit et in
certamine loquele illi(us) sap(ient)ia Est eni(m)
certa(m)i(n)a vitalis inquirenda no(n) solu(m) studen-
tibus sed etiam p(ro)fessoribus multiplicacionem et studiis
ac ingenia acuendo q(ui)a dubitare de
singulis no(n) erit inutile Et vltra
Colluctatur anima cum sap(ient)ia Est autem dis-
putacio quoddam certamen loquele
in quo certamine debet esse sap(ient)ia id est sa-
pida veritatis inuestigacio no(n) vana ambi-
cio seu fallacia 2 Thim(otheum) 2 Stul-
tas et sine disciplina questiones devita
Immundum est enim illis q(ui) dicit eccl(esiastes) 6 ver-
ba plurima sunt et multa in disputando
habencia vanitatem Quinto sap(ient)ia dat
declaracio(n)em difficultatis seu informando
et quantu(m) ad hoc subdit Et preclaritas
in communicacione sermonum illi(us) Doctrina
eni(m) obscura no(n) iuuat auditorem Vnde
hugo de Dydascolon Duo debet doc-
tor vitare in docendo obscuritatem et
prolixitatem et sicut sicut lecio duabus modis
auditorem fastidiu(m) ingerere solet et affligere
spiritu(m) in qualitate vero si obscurior fuerit in
quantitate si prolixior extiterit in quo
vtroque magno vtimur moderamine oportet
ne quod ad refectio(n)em aptabatur in primatur
ad suffocacio(n)em et ideo dicit quod debet esse
p(re)clara in co(mmun)icacio(n)e sermonum illi(us) Cum ipse
declaracio sermonum tu(m) illu(m) et ide(m) de
pluribus Quarta 3o in ea tot virtutes et
gr(aci)as concedunt Ideo eccl(esiasticus) sap(ient)ia 7 in
quirenda multiplicitur laborant et quantum
ad hoc subiungit sic Circuibam querens
ut illam mihi assumerem circuibat inquirit
inspirando caritas discendo spiritualis
et audiendo lectiones Plato eciam
morte sua dicitur discipulos docuisse
q(uod) liberius magistros audiunt [illegible]
eorum inspiciunt adiungens q(uod) littera
vnica sic se offert inspiracio magistri
autem sub pluribus faciebus eam affert

Sapientia dat sapienti multiplicem p(er)fectionem

Quid doctor duo debet vitare in docendo

Audienti. Ermannigo dt Salamon
ut eam assumerem michi i. consortem tu
comodum et utilitatem meam ipso et pro
et quidem ad comodum aliorum. Proverbiorum 9. Si
sapiens eris tibimetipsi eris. Non sic
assumunt sapienciam qui male vivendo
alios illuminant sicut candela non ad
comodum sed ad consumpcionem sui et aliorum
illuminacionem lucet. Et per oppositum homo
sanctus lucet sicut sol qui eciam in se lucet
et alios illuminat sine sui detrimento.
Ecclesiastici 27. Homo sanctus in sapiencia manet sicut
sol. quod dicitur quia in eius sapiencie est
delectacio bona. Est notandum quod nulla
res est in homine que sic declarat qualis
est sicut delectacio hominis. Unde omnis
homo talis denominari debet qualis est
illud in quo delectatur. Et ideo luxurio-
sus dicitur qui gaudet in operibus luxurio-
sis qui in operacionibus iniustis vo-
luptuosus qui delectatur in operibus
voluptatis et sic de singulis virtuti-
bus et viciis. Unde sicut exemplum per
eo dicitur [illegible] et 10 ethicorum. Delectacio
in homine est motiva regulativa pro modo
suo finis. Et ideo dicit Augustinus super illud Psalmi
Scrutans corda et renes deus fi-
nis cure et cogitacionis est delec-
tacio ad quam nititur quis pervenire.
Unde qui delectatur in possessione pecunie
dat se mercacionibus vel alicui opera-
cioni per quam pecunia acquiritur. et
qui delectatur in milicia dat se opi-
bus [illegible] unusquisque ordinat
se finaliter ad illud in quo magis de-
lectatur. Et ideo docet Aristoteles 2 ethicorum c.
1. Quia a delectacionibus et delectacioni-
bus maxime debemus cavere et quod debe-
amus nos habere ad eas sicut senes ple-
bis se habuerunt ad Helenam. Senes
enim plebis Troyane iudicaverunt eam
esse abiciendam. Unde hec est doctrina
Aristotelis ibidem. Alii ad alia apti nati su-
mus quod quidem notum est unicuique ex

sua delectacione propria et privata. Con-
siderandum est ergo an illa delectacio sit bo-
na vel mala. Si bona bene quidem; si
mala in contrarium oportet nos trahere.
Dicit Aristoteles sicut vehementer lignum tor-
tuosum dirigere ad rectitudinem ipsum in
contrarium ulterius rectitudine retrahunt et
sic tandem reducunt ad medium. Hec est
doctrina Aristotelis ibidem. Hec est causa quare
providerunt [illegible] sine dei proposuit ps.
ubi dicit Quam dulcia sicut eloquium meum
ego non delectabor in dominus. Prima delec-
tacio hominis est motiva declarativa qualis
sit dictum est supra talis est unusquisque
quale est illud in quo delectatur. Ad idem
loquendo omnis gestus exterius in ludis
in seriis [illegible] probet de composicione
mentis. Unde Seneca ad Lucillum epistola
88. Omnium rerum si observentur indicia
sunt et animi motum [illegible]
capere [illegible] et incessus et et ma-
nus mota et interdum unum responsum
et relacio ad caput digiti et flexus
oculorum [illegible] risus [illegible] vultus
quisque demonstrant. illa etiam in aperto
per notis exeunt qualis quisque sit
sciens sed qui eadem laudat apparebit.
3a delectacio hominis est motiva aug-
mentativa. Unde Aristoteles 10 ethicorum dicit
quod omnes homines [illegible] et [illegible]
[illegible] illa in quibus delectantur quam alia.
Unde delectaciones proprie confirmant
operaciones suas. Et ideo si duo homi-
nes ad eandem artem ponantur ille
magis proficit qui etate paribus am-
plius delectatur. Secundo principaliter notandum
est quod triplex est delectacio videlicet
naturalis, bestialis, humana. Delectacio naturalis est
sine qua natura humana
esse non potest. Dicitur
delectacio qua homo habet in cibo et potu
et sompno et convenientibus quidem
delectacio per [illegible] non [illegible] exce-
dit regulas racionis. Unde Aristoteles
1 ethicorum. Delectacionum quedam sunt

Homo denominari debet talis qualis est in quo delectatur.

Nota quod triplex est delectacio hominis.

uerie quedam volutatis et ex elec-
cione sicut alii et potius ad conti-
nuacionem individui. et venereus ad
conservacionem speciei. Voluntarie delecta-
ciones sunt sicut victoria honor et divi-
cie. In hiis autem quamvis delectetur non
sicut homo quantum delectari secundum Aristotelem
ethicorum. tum quia non sicut continue operari
et nulla delectacio est sine operacione
continua. tum quia delectacio continuata circa
unum generat sui fastidium. Et non sicut
diversa circa unum erit perfecta. Unde do-
cet Aristoteles quod cum delectamur in uno ve-
hementer propter tunc non attendimus alia
sicut dicit ipse amatores fistularum non
attendentes attendunt sermonibus qui
dicuntur eis delectabilibus cum aliorum re-
pellit. Sed si remisse in aliquo delecte-
mur possumus simul attendere ad alia
sicut qui vident in theatris male
agonizantes tunc simul comedere
ligumina. 10 ethicorum c. 1. Et ideo ista
delectacio non est naturalis delectacio ho-
minis cum homo appetit continue et perfecte
delectari. et qualis delectacio numquam
habebitur nisi in visione dei quando tota
anima et simul et semper adimplebitur
gaudio. super illud psalmi. Adimplebis
me leticia cum vultu tuo. delectaciones in
dextera tua usque in finem. Secunda delectacio
bestialis est que est turpissima de-
lectacio et exprobabilis. Sicut dicit
Aristoteles 3 ethicorum c. 17. quia homines tali
delectacione non utuntur secundum quod homines
sed secundum quod animalia sunt. Sicut narratur
ibidem de quodam qui appeciit gut-
tur ita longum sicut esset guttur
gruis. Delectaciones vero contac-
tu maxime inducunt bestialitatem
et faciunt hominem brutalem quia non
sunt homines secundum quod homo sed proveniunt
vel ex corrupcione complexionis
vel ex mala assuefaccione vivendi
di secundum quod Tercia delectacio infamiae

impiorum neque placeat malorum via
Tercia delectacio est racionalis que consistit in
contemplacione veritatis. Sed cum eadem delec-
tacio que placet uni displiceat alteri.
queritur que delectacio dicenda est delecta-
cio hominis. Respondet Aristoteles 10 ethicorum quod
si queretur de saporibus quid est dulce et
amarum. dicendum est quod illud est dulce quod
sanus dicit esse dulce non quod infirmus. Eodem
modo dicimus quod illa est delectacio humana
quam virtuosus et bonus iudicat hominis de-
lectacionem non esse illa quam corruptus et
malus. Alie vero delectaciones simpliciter
sed delectaciones non sunt delectaciones
simpliciter sed delectaciones istis sunt sicut
brutales vel consuetudinales. De quibus
dictum est supra 66. In abhominacionibus autem corpus
delectatur. Sed delectacio simpliciter est
in quibus sanus moraliter delectatur. virtuo-
sus non delectatur in omnibus divicijs.

Puer eram lectio 116
ingeniosus et sortitus
sum animam bonam. Et cum
essem magis bonus veni ad corpus
incoinquinatum. Et ut scivi quoniam aliter
non possum esse continens nisi deus
det. et hoc ipsum erat summa sapiencia scire
cuius esset hoc donum. adij dominum
et deprecatus sum illum et dixi ex totis
precordiis meis. Sicut in prima huius
capituli dictum dictum fuit Salomon in isto
capitulo de sapiencia et de se ipso quandam
fingit parabolam ponens se ipsum loco
cuiusdam amatoris ardentissimi cum sa-
piencia quasi cum quadam virgine nobilissima
contraxisset. Vult autem ista ficcione
ad ostendendum amoris vehemenciam
qua tenetur ad sapienciam acquirendam
quia inter tales personas quandoque amor ar-
dentissimus invenitur. Tria vero autem so-
lent iuvenes considerare circa sponsam
cum considerat condiciones persone cum
qua contrahit connubium. Primo dotem et divi-

ciag quas pt cu ea recipe 3o posuit et
tpis codicones explanant an possit
puelle cogrue 4o delibeat qmo eaz
aprtib et amicas possit pete et hre
Inp ista qor salon qor fat illos cap
pria p o ostet sapiaz esse mirabilr aabi-
lem et grosam 2o ot tpis dote fore
despdcabilem et psosam 3o declat
supis codicom fore pcibilem et vir-
tuosa 4o ot datore puelle hre nobi-
litate et venealez et glosam Sym
ista capm fuit divisu in qor p pu
Et de duab qpdcacomib e expedi
tu et de duab 2is exequitr i puti
lacione Et pm hc litta dividitr i du-
as ptes Pria pmo ot supis qdicom
fore pcetabile et virtuosa ut multo
digna appeat tali sponsa 2o ostedt
datore puelle hre nobilitate vene-
rabile et glosa a quo ipa puella
e amiabilr petenda 2a pe ibi Et ut
scivi Pca pm dus facit pmo ot se ama-
bile aptu et ydoneu ad amplexandu
cu sapia expeccis pciate virtutu mo-
ralium 2a ibi Et cu esse magis bonus
Dt go pmo sic puer era ingeniosus
et sortitus su aiaz bona ubi reddit se
comedabile ex trib ug dua ci

corpali mudi
intellectuali peri cia
spuali iust i

puer eram
ingeniosus
et sor su a bo

3

no e pfte bona ii p gram et caritate
qua debito mo ordinatur i deu unde
Aug de lib ar Bona e aia i vnu-
ptate melior ipsi que exta expu
ordinaoc Est aut h ordinao amo-
ra carnaps volutf i dm et ex tota
voluntate devota subiecois Ideo ad-
dit Sortitus su aiaz bona no p a
catu deuenit ss qr pria graz ulls
pt mer Na cu oie mitu pt ex
gra si pma gra cadet sub merito
pa graz pcedet et to deus sponte
dat hoi pma graz homi mag ad

Hic Salon se reddit quemdabile ex tribus

graciam se disponenti disponenaliter et
no pbenti obice gre pmalu ipsi li-
beri arbitri lig aut ad pma graz req-
rat disposco quecien pago illa
tu no merett graz multo codigni ss tm
congrui Et ideo ot Sortitus su aiaz bo-
nam Coll Gras agetes deo pri qui nos
dignos fecit i pte sortis scoz Dolet
eni q sorte datur diuitis dei Dicit
Aug sr gen ad lraz c 22 ubi ista ex-
ponit lraz puer i qua era igeniosus et
cu esse magis bonus etc ubi Salon lo-
quens de tpe pue iuuentutis dit se fuisse
grossu de tpe pue iuuentutis no solu in
naturalib ss et i moralib Unde dit sic
Et cu esse mag bonus supple qr ingenio-
sus et cu magis iam pemineret boni-
tas moralis qua bonitas natalis inge-
nii Veni ad fiacdo que tuc tpis ad
incoinquinatu i atagi ad tanta pfec-
cione virtutu moralium qr corpus meu
fuanii incoinquinatu a passionib viciosis
Et h dicitr q saltu quo pdeqm ipa
iuuentute legitur deo placuisse 3 Reg
3 Dilexit salon dnm ambulans i pre-
ceptis david pris sui Consequenter ponit
Salon i littera modu petendi ista puel-
la ug sapiaz a dat i uxore et hc ad-
qr Jaco 2 Si quis vrm indiget sa-
piencia postulet a deo qui omib dat
ad sufficienciaz et no ipperat dit sic Et
ut scivi qm alr no possu ee qtines
ii deq det Tangit pcar bonum qtinec-
qr qtinencia e recta via ad p sapiam
Jaco 3 Sapia q desursu e pm qde
pudica e et h ipa cat sapia puma
ug Dcle cuius esset hc donu adii do
mini et depcatus su illu i sapia
obtinenda et dixi ex totis pcordiis
meis i ex pfundo cordis mei no ex
summitate labiorum Jn ps de pfundis
clamavi ad te dne Precordia pm pa-

puia

Nota qr ipa qtinencia e recta via ad sapiam

piaz sit loca vicina cordi eo q ibi
sit pndam motus et cogitacionis Et de
clinat plualit cadit q vocaliu sin-
gulari Unde ysido de sūo bono li. 1.
Quid pdest strepitus labioꝝ ubi cor
ē mutū Sicut eni vox sine modu-
lacione ē q vox porcoꝝ sic oraco
sine deuocione ē q mugitus boū
Et ideo Oro ignit cordis ē non
labioꝝ neq eni uba depcatis de
us intēdit s̄ orātis cor aspiciat me-
lius eni ē cu silencio orare corde
sine sonis ūbi voce q solis ubis
sine intuitu mentis ¶ Nā q multa petit
castitatē sequit et nō exaudit p
cordie sit de semetipso inabilitē
qstitet Aug. 8 cōfess c. 1. Ego
inquid adolescens miser et valde
miser in exordio ipso adolescencie
peciam a te castitatē sequit et
dixeram da mi castitatē et cōtine-
ciaꝝ s̄ sequit nolimo. tiebā eni ne
me cito exaudires et cito sanares
a morbo cōcupiscencie qua malleba ex-
pleri q extingui ¶ Nondum ē hic q

Ca bonū ingenium < cōstituunt / cōcedunt / ērumpunt > pina / tria / sunt

Memoria / Intelligeᵃ / Voluntas | Unde g̃g. 1o de trini. c. 27 In his tribus cōspi-
cua solet ingenia puulorū ēnagdi sferunt indoles q̃sto
quippe tenacius et facilius puer
meminit q̃nto acutius intelligit et
studet ardencius tanto ē laudabi
oris ingenii Dic Aug. Unde illa
ingenia q studiose se applicauerint no
sunt lic acuta sunt fortassis asꝑ
pera laudabilia tn nō sunt s̄m eū
¶ Est eni studiū sit dr hugo de dy-
dascolon lio 3 Anima assidua et
vehemens applicacio ad aliq age-
ndū et cu suma volūte occupacio. p

que nō modum studē bonum ingenium
docet prudēr Macrobius lio 1 Satur-
nⁱ pliās. Ut dicit q̃ s̄i apes colligit
de diūsis floribus cibū suū et in
mel ipsos labore cōuitit. ita studens
ēta illud in quo studet alia opaciōz
ipse nō debz ut abbuiare ut at cor-
dinare q aliās nō tēpbit ingenium
s̄ vinedriaz Dr go sic q̃ corpe nō
videmus sine ulla opa nra fieri
nāz alimenta q accepimus qua diu
in sui qualitē pseuerant et solida
vacant male stomacho oīna sē ac
tu eo q cant mutata sunt ita demū
i vires et sanguine tūsierunt q̃dem
hys quibus alitur ingenia pstemus
ut quecunq hausim⁹ nō paciamur i
tegra esse nec aliena sunt s̄ i q̃dam
digeriem cōcoquantur. aliōqui i memo-
riaz ire pōt nō ingenium / Sic dr
Senc ad lluc ep̄ 84. de ubus adu-
bu fēc. Cz q̃nta diligenciaz hūt hoīes
ad exercn̄ exercitādi corpa sua isti ad
luctū isti ad pugnā. illi ad cursum
illi ad saltū. alii ad ludū alii ad
bellū. et qua pauci curant suū ex-
cere ingeniū i ad adiscēdos bonis
moribus vehement plangit Senc
ep̄ 81 Cogito inquit q̃ multi corpa
exercent ingenia qua pauci q̃ntus
ad spectacula lusoriū fiat cōcursus q̃nta
sit cīca artes bonas q̃ imbecillit
cius sunt post laceratos hinnides q̃n
iniamp. S̄ ego cu solū ingenium cō-
stituunt. Memoria. Intelligeᵃ et voō
studii ¶ 2 ca sunt q bonū ingenium os-
tendunt. s̄ illud est ingenium ē bonum q̃d

Nouit eligē ver
Abicere vani > tatem
prudētē loquaci

‖ De q̃o loq-
uit s̄ 8.
ethi. Bonum

inquit ingenium ē s̄m veritatē bn
posse eligē vm et fugē fl̄m Et
s̄i hec sit vm ispeculatis. mltoma

Strepitus labioꝝ nl pdest ubi cor ē mutū

Meō. itelligeᵃ. voō cōstituunt bonum ingenium

gis ꝫ unum in medalibus. Unde illa bona
sunt ingenia que mundum plenum et falla-
cijs plenum fugiunt et peligant viam
Cristi. Ps. Viam veritatis elegi. Hec est
signum boni ingenij scilicet eligere veritatem.
Quintum signum boni ingenij est abicere vanitatem.
Non enim omne subtile ingenium est bonum
sed solidum ingenium. quia inutile est et magis
infructuosum quam subtilitas que sola
est. Unde pe. Raven. in sermone de sibi-
lius ubi est subtilitas non sola subtili-
tas. quid enim prodest illius experte-
dies suos. que nec domi nec milicie nec
in foro nec in claustro nec in curia nec
in ecclesia nec alicubi prosunt. ut dicitur
ad episcopus scribens. Et Sene. ad Lucil.
Quid enim inquit acutius artifex est
quo est ut tale quod ingenium quod sola sub-
tilitate lasciviens. nam enim se respicit
fruitate. Secundum petrum. Nota dictum Symo-
nis de mepham Cantuariensis ar-
chiepiscopi. Ista inquit valet in urbe non in
orbe loquens de subtilibus questionibus. Et
ideo nos qui parvi sumus quos demones
infestant et ad vicia attrahunt quibus
mors que cominatur ut auferat a nobis
ubi usus studere debemus curiosis obmis-
sis. imitari id quod monet Sene. epistola 16.
Et ideo demones omnibus videret timentia
supra communimenta murorum senes et
femine congererent tamen invicta intra
portas armata signum eruptionis
expectaret cum hostilia in portis tela
vibrarent et ipsum solum suffossionibus
et cuniculis tremere tremerent dic-
tus. et sic que clamabat sponte quod
non perdidisti hec omnia non perdidisti
quam tormenta hostis minentur et demones in-
dentes. Si sapis impendas opera et ne
obsidior quid agam more me spectat
et vita fugit adversus hoc doce me
aliquid efficere ut mortem non timeam

Sextum signum boni ingenij ꝫ precavere
loquacitatem et copiam excessivam verborum.
Unde Aug. super psalmum ci. c. 106. Bonorum
ingeniorum clara est indoles in verbis dis-
pectam verum amare non verba. Quid
enim prodest clavis aurea si aperire no-
luerit et non potest. aut quod obest lignea
si hec potest qui nichil petimus nisi patere quod
clausum est. Hec ergo sunt que ingenium
bonum ostendunt. Tria tamen sunt que ingenium
bonum corrumpunt videlicet levitas cum ni-
mia levitate | et dissolucio spec-
prava voluntas | taculorum et ludo-
lasciva voluptas | rum secularium. Cor-
rumpunt ingenium. Dicit de b. Aug. 6
confessionum c. 1. 2o corrumpit prava voluntas.
Unde Aug. de demonibus contra et ma-
nicheos li. 2 c. 3. Vidas quosdam esse
qui quamvis bono ingenio ut tamen
ista videant mala cum voluntate ipsum
quod ingenium sunt amiserunt. 3o corrumpit
ingenium lasciva voluptas. Unde
Sene. in prologo 1 li. declamacionum. Nichil
tam mortiferum ingenijs quam luxuria
et corpore. conqueritur ibidem plangendo de-
clamat. torpent inquit ingenia desi-
diose iuventutis nec in unius honeste
rei labore vigilatur sompnus languor-
que ac sompno et languore torpor
malarum rerum industria invasit ani-
mos. cantandi saltandique obscena studia
effeminatos tenent capillum frangere
et ad muliebres blandicias extenu-
are vocem mollicie corporis certare cum
feminis immundissimis se excolere mu-
nditiis nostrorum adolescentium specimen
est. Quis equalium vestrorum loquar in satis
filius suis tribus senectis mebe et
nonato. Quis inquit equalium vestrorum quid
dicam satis ingeniosus quis satis studiosus
immo quis satis vir est. mollis enerves
quod nati muti manent expugnatores
aliene pudicicie neglegentes sue

lloyce subtilitatis nec domi nec in foro valet

Tria sunt que ingenium bonum corrumpunt

Deus Capitulum nonum
patrum Secunda
patrum meorum et do-
mine misericordie qui fecis-
ti omnia verbo tuo
et sapientia tua consti-
tuisti hominem ut
dominaretur creature tue que a te est
facta ut disponat orbem terrarum
in equitate et iustitia et in directi-
one cordis iudicium iudicet. Postquam Salomon declarauit quod sapientiam que
est verus dei cultus acquirere non poterit
nisi illa a deo petendo per instantiam
sume deuotionis in isto capitulo consequenter
explanat formam et seriem sue
supplicationis qua deo proposuit pro
sapientia acquirenda. In hac autem sup-
plicatione enarrando duo facit. Nam
primo commendat diuinam excellentiam
2o allegat humanam indigentiam. 2a
ibi Quoniam enim homo. et in istis duo-
bus [illegible] usque ad finem capituli alternatim
quandoque aliquid supplicat aliquando rationem
allegat quare exaudiri debeat.
Circa primum duo facit. primo captat
diuinam beniuolentiam. 2o proponit sue pe-
titionis formam ibi Da michi sedium
tuarum. Circa primum in captatione beniuole-
ntiam diuine maiestatis extollit deum
ex tribus [illegible]. Sicut patet in littera. Nam

Ex clementia / potentia / sapientia

dicit sic De-
us patrum meorum. Parentes
hominis fuerunt aliquem magnis ta-
libus [illegible] familiaribus et confidentiam
a tali deus postulat illius quod indi-
get bonum est deus adoptat et ac-
ceptat filios [illegible]. Et
ideo patres illi ex quibus descendit
Salomon [illegible] fuerant sicut Abraham
Ysaac et Dauid. Secundo quod allo-
quens ait Deus patrum meorum et
domine misericordie qui liberaliter das misericordiam

Iuxta litteram quod deus ex tribus extollitur

Qui fecisti omnia verbo tuo id est filio
tuo. Iohannis 1 Omnia per ipsum facta sunt
verbo tuo id est ita similiter fecisti omnia sicut
homo loquitur verbum suum. Psalmus Ipse dixit
et facta sunt. Qui et sapientia tua con-
stituisti hominem quod licet omnia crea-
uerat sapienter quia omnia in sapientia feci-
sti tamen in creatione hominis magis relu-
cet sapientia tua in quo imaginem tuam
posuisti Genesis 1 Faciamus hominem ad
imaginem et similitudinem nostram in quo
est totus mundi quodammodo repertus
imago unde et minor mundus appel-
latur. Istum autem hominem creasti ad tria

ad dominandum / ordinandum / iudicandum per potentiam / sapientiam / clementiam

Ut sic in istis tribus dei imago que est homo
[illegible] ipsi deo tamquam suo exemplari
qui per potentiam sapientiam clementiam cuncta
gubernat. Unde ergo Et sapientia tua con-
stituisti hominem ut dominaretur creature
tue. Genesis 9 posuisti timorem illius
super omnem carnem et dominatur bestia-
rum et volatilium. Genesis 1 Crescite
et multiplicamini et replete terram et subiicite eam
et dominamini piscibus maris et vola-
tilibus celi et uniuersis animantibus que mouentur super terram. 2o est
ordinatur. Unde subdit Et dispo-
nat orbem terrarum in equitate et iustitia. orbem
terrarum id est homines qui orbem terrarum inhabi-
tant. Domini est terra et plenitudo eius
[illegible] Non solum collatum est [illegible] quando
ut dominaretur [illegible] creaturam per potentiam sed
ut disponat humanam qualitatem
secundum rectam rationem iustis legibus con-
stitutis hominum. Homo enim genus ar-
te et rationibus viuit. Ut dicitur
in metaphysica. 3o constituit deus hominem
ad iudicandum per clementiam. Clementia
enim debet esse in iudice ut [illegible]
odiat culpam et diligat penam.
Et quantum ad hoc dicit Constituisti

Deus creauit hominem principaliter ad tria

generum ut in directione cordis iudicium
indicat. In directione iniqua cordis
ut per calumpnias uel cauillaciones
seu cautelosas circumuenciones. Et per
oppositum dicitur Prov. 28 Dux indigens
prudentia multos opprimit per calumpni-
am. Hec ille. Secundo quia cristus est
propter hereditariam possessionem / acquisitoriam mercacionem / operatoriam creacionem
dominus ire. De quo patet 2 Cor. 1 Be-
nedictus deus et pater domini nostri Ihesu
cristi pater misericordiarum. 2m patet in re de qua
qua suum sanguinem fudit ut de ea ipse
sit dominus ... omnibus dare posset in
precio. ... redemit de nichilo ...
... in ira et misericordia. 3m patet quia ipse
facit et efficit iram ubi nulla super-
petit materia. Unde sicut faber alter
esset dominus rei facte totaliter si ca-
reret materia sicut formam, sic cristus est
dominus ire quia creator ire qui facit
iram in uiis non congruentibus. Et pro-
pter istas tres causas dicitur deus di-
ues in ira. Ephes. 2 Deus autem qui
diues est in ira propter nimiam cari-
tatem etc. Surgit autem cristus magni-
tudo ire et ... ad inmise-
randum ex tribus videlicet primo ex spe-
Ex naturali proprietate / equali potestate / principali natura — proprium est igni calefacere,
soli lucere et illuminare, ita proprium est cristo
misereri. Unde canit ecclesia Deus cui
proprium est misereri semper et parcere. Et ideo dicitur
quod deus qui citus punit et coacte
et tarde, sicut hoc tarde facit illud quod inui-
te facit secundum Crisostomum. Unde cristus tardus
est in puniendo et velox in miserando. Sicut
ignis tarde descendit quia hoc est contra
naturam ignis et velociter ascendit, ita
cristus velocissime miseretur et tarde
et cum magna expectacione punit. Et ideo
dicitur Ysa. quod sit longanimis et multum

miseracionis. In signum autem quod cum dolore et
displicencia punit peccatores dicit per prophetam
Ysa. 1 Heu ego consolabor super hostibus
meis et vindicabor de inimicis meis,
ubi exponit interlinearis dolentis quod dicit cum
dolore et displicencia consolabor me. Sicut
si nulla res sit per se contraria opacitati tamen
quamdiu manet non ualeat impedire uel re-
tardare ad tempus, ita nullo modo obliuis-
cetur misereri deus nec continebit in ira
sua misericordias suas, ymmo cum iratus fuerit
misericordie recordabitur. Abac. 3. De hac mix-
tura ire et misericordie glossa super Ezech. Ezech.
pulchre declarat quomodo deus cum irascitur
non omnino irascitur sed ineffabiliter cum
culpas prosequitur ipsos protegit peccatores. Ad
quod adducit duas historias. Una est
de captiuitate decem tribuum quas deus licet or-
dinaret ad correctionem populi simul tamen eis
prouidit de prophetis et sanctis qui eos in illa
captiuitate consolarentur. Alia historia
adducit de populo israhel quando missi
duodecim exploratoribus de terra de cetero re-
deuntes populum ad murmuracionem contra
dominum prouocauerunt intantum ut dicerent se
ductores dare. Quo iratus dixit quod nullus
eorum terram promissionis intraret. Quo
audito statim compuncti lacrimis se af-
flixerunt et arma accincti parauerunt se
contra populum preliari ut per lacrimas terram
promissionis conquirerent. Quibus Moyses
per dominum dixit Nolite ascendere neque pug-
netis non enim sum uobiscum ne cadatis
coram inimicis uestris. Numeri 14. Pe-
simum est si cum ipsis non erat cur eos
ne ascenderent prohibebat. Si autem cum
ipsis erat quid est quod ait Non sum uobiscum.
Numeri 14. Mira equidem dispensacione
discipline et misericordie et cum ipsis erat et
cum ipsis non erat. Cum ipsis non erat ut
vincerent sed cum ipsis erat ne ab hosti-
bus perirent. O ineffabilia uiscera pietatis

Magnitudo ire cristi surgit ex tribus

Qualiter deus citus et tarde punit peccatores

culpas misericordie et tamen penitentes prote-
git. iratum se iudicat et tamen ab hostibus
bus defendit. Unde plerumque primo pro
delinquentibus misertus pater impie repre-hendit
increpat verberat. Sed si filius in pap[illegible] re
conspexerit ne in mortis periculum ruat te-
dit manum et retinet et quasi verbe-
rabat ac si non diligeret sic diligendo
retinet ac si iratum non verberasset etc. greg.
Et si queratur quis compellit deum puni-
re et non prestat magis liberantem
totaliter a pena ex quo est omnipotens. Re-
det Aug. Tu tantum precor qui miserationem
non consideras sit cum desperatione magis
deneget crudelitas. talem non despe-
rati magis prestat iustitia est. Et si q-
ris quis est iste qui non desperat misericordiam
Unde Aug. tu qui permanes in peccato
desperare facis misericordiam dei et contumeli-
a adderit. ille quoque desperat misericordiam dei qui
timet iram eius qui enim iram non ca-
uet non desperat misericordiam sed contempnit
Secundo deus est misericors ex generali proprietate
creditur sicut leo vel bestia naturaliter est ipso-
tencia maior tanto est ad clemenciam
promptior. Unde patet de leone qui cum sit
animal fortissimum est tamen et prostratis mi-
sericordissimum. homini enim vel animali sibi
prostrato naturaliter miseretur et patet supra
in parce prostratis scit nobilis ira
leonis. Unde si eius catulus mordeat le-
onem leo non se vindicat de catulo
Sed si catulus mordeat catulum statim
remordetur ab ipso et lacerant se
invicem ad mutuam ulcionem. Similiter
mulieres que sunt naturaliter debiles crudelis-
sime se vindicant. Quia ergo deus
aut infinite est potencie omnipotens
et ideo omnium miseretur. Unde ei dicitur mi-
sericordie assignatur infra est. Misereris
omnium quia omnia potes. Et ideo dicitur ecclesia
Deus qui omnipotentiam parcendo maxime
et miserando manifestas. Unde cum ab

homine rege offendat ex potestate sua
se tuetur sed expulsando et in regnum suscipiendo
tuetur se sed per se ipsum contemptus non
timeat potestatem talis regis evacuat. Non
enim licet. Ideo potestatem in corpus quod
affligi non potest. Sed istomodo non
est de dei potencia quia ipsius regnum est
in terra in celo et in inferno sed post deus asten-
dendo in celum tamen illic est etc. Et cuius ignis
domini non finitur in morte quia ipse potestatem
et corpus et animam mittere in gehenna. 2
mach. 6. manum omnipotentis dei neque vivi
neque defuncti effugiemus. Tertio deus est mi-
sericors propter experimentalem nostre fragili-
tatis aliquis morbi medicus scit per

per { speculacionem in libro / experimentacionem in signo / experiencia in corpore proprio } | ille autem medicus qui morbum infirmi

percepit speculative bene probabiliter ei com-
patitur. magis autem ille qui signa actualiter
et circumstancias infirmitatis perticandas examinat
nat et maxime ille infirmus compatitur qui
morbum consimilem in corpore suo portat. Ta-
lis autem ante incarnacionem nostras infirmi-
tates cognovit speculative in libro cre sapientie
et ideo fuit misericors. In post Christo non in-
tuitur per se. nisi est dicit. sed cum ipse cog-
fiometum post incarnacionem in
pia cottidiana quiescere. sed fuit commu-
dicus perticando et sanando infirmos
vel tunc habuit maiorem compassionem et mi-
cordiam quam tempore est precinit compuerit
sensus est tunc dicit nosse nostras infir-
mitates per experienciam. et tunc maxime
misericors est effectus. Non quia illa res dicitur
magna cuius una extremitas celum attin-
gere et alia in infernum descenderet quia tenet
ad longitudinem sic si eius longitudo tanta
foret quod totam terram repleret. cuius caritas
dimensio ita longa quod metiri durare
talis in quantum non dimitte dicitur magna
misericordia dei quia a celis in mapiente
filium misit non solum in mundum sed usque ad

Deus itaque ex potestate est maior tanto clemencior dicitur

fragilitate aliquis nisi medicus scit per

insertum ut inde tolleret aras primum In
ps. una tua magna est frater me et crux
a me ex ipso infirm 2o totum terram re
plet quia omnem hominem aliquando fuit nato
nis aut gentis si ad eum velit conuerti re
cipit et acceptat In ps. ergo dominum ple
ne terra 3o quia gratia non fit hodie nec per
tres dies sed a principio mundi ita fuit
et sic erit in fine In ps. una eius ab
eternis et usque in eternum super timentes eum
Et iste signatur dupliciter ps. miserere mei de
us secundum magnam misericordiam tuam Et iste apostolus
dei nimiam vocat caritatem Ephe. 2. De
us autem qui diues est in misericordia propter ni
miam caritatem qua dilexit nos cum
essemus mortui peccatis conuiuificauit nos in christo
cui est honor et gloria amen. Sermo 118

Da michi sedium tuarum assis
tricem sapientiam et noli me
reprobare a pueris tuis
quoniam seruus tuus ego sum et filius
ancille tue homo infirmus et exi
gui temporis et minor ad intellectum
iudicii et legum Etenim si quis erit
consummatus inter filios hominum si ab il
lo fuerit sapientia tua in nichilum compu
tabitur. Postquam Salomon de palacio
suo deum et sapientiam ostendit captiuit
diuina beniuolentia In hac parte exponit
deuote sue peticionis formam Et ista
hec duo facit Circa primo exponit formam
sue supplicacionis 2o allegat causam
diuine exaudicionis 2 ibi Quoniam seruus
tuus sum In peticione autem sua duo pet
ad bona vita necessaria scilicet diuina infor
macionem et diuina applicacionem secundum primum per ti
net ad intellectum 2m ad uoluntatem sed
effectum petit ergo duo scilicet sufficienciam
noticie et complacenciam bone vite Quan
tum ad primum dicit sic Da michi sedium tuarum
assistricem sapientiam Quantum ad 2m noli me
reprobare a pueris tuis Da igitur michi quod ne causa
possim ne violem aurem. Sap. 1. quod

quia deest hic dicas stulto tu sapiencia
cuius non possit Da michi ergo sedium tuarum
id est sapienciam sedium angelorum in quibus sedes
sicut ps. qui sedes super cherubin ap
pareat sapientia sed sedium tua assistricem id est
illam sapienciam que tue maiestati semper assis
tit Non enim petiuit sapientiam mundi que
sedibus principum et pontificum semper assistit
quia illa stulticia est apud deum 1 Cor. 3
Sed sapienciam que assistit sedibus dei Sedes
enim dei dici possunt anime deuote in quibus
christus quiescit. Sap. 1 In aias (?) sedes
se transfert Et noli me reprobare a p. t.
hoc est dignare me inter pueros accep
tare et noli permittere quod propter demerita
mea sim reprobandus et eiciendus a
consorcio puerorum tuorum id est electorum tuorum
humilium et paruulorum in oculis suis
Luc. 18 Sinite pueros venire ad me
et nolite vetare talium enim est regnum
dei Hec est forma supplicacionis Deinde
allegat causam diuine exaudicionis et
allegat quod deus debet eum fauorabiliter ex
audire propter racione stipite ex parte sui 2
racione stipite ex parte dei 2 ibi Tu autem
elegisti me regem ex parte sui allegat
duplex motiuum Quorum unum procedit
per modum iusticie aliud per modum gracie
primum est specialis familiaritatis 2m naturalis
imbecillitatis Specialem familiaritatem
allegat dicens Quoniam seruus tuus sum ego per
fidem et deuocionem Et seruos et seruos (?) utiles
et uernos solent homines gratis et
fauorabiliter exaudire Joel 2 Super seruos
meos et ancillas meas id est dilectos et
effundam spiritum meum et non sum seruus
conductiuus uel emptiuus sed originalis
quia mater est sancta mater ecclesia de nouo sed ab
uberibus matris mee adhuc ex ipsa e
ducatus quia filius ancille tue id est Bersa
bee hoc est quod dicit Salomon primum moti
uum quare dignus sum exaudiri specialiter

quod deest hic dicas stulto tu sapiencia non potest
cuius

familiaritas. Quia aliud est quod magis
provocat ad compassionem et ad audien-
dum illud quod petit propter modum supplicem
et mite, non autem per modum minis et
iniurie. Unde nalie inculcantur ipse
qui sunt parcens ad faciendum illud
quod debes et quantum ad hoc subest hic
infirmus et exiguus temporis ut dicit
Diatur homo receptor gratiarum vilitatis
ubi primo allegat impotentiam ex defectu
gratie ex defectu autem non allegat impo-
tentiam duplicem primo ex parte corporis
2º ex parte anime. Ex parte corporis dicit
homo infirmus et exigui temporis quasi dicit
quod dicit homo receptor gratiarum vilitatis
hoc enim dicit aliquis quia infirmus con-
fiteor fragilitatem. Job 26 Opus
quidem prumptus est caro autem infir-
ma quia exigui temporis similes in te
brevitate. Job 14 Breves dies hominis
sunt. Et sap. 2. Exiguum et cum te-
dio est tempus vite nostre. Ex parte anime
allegat ignorantiam dicit et minor supple
ad intellectum iudicii et legum scilicet
tuarum. Iustitia iudiciorum et legum quas
deus statuit in ecclesia contra iudiciorum
Ezechiel 18. Custodite leges meas
atque iudicia que faciens homo vivet in
eis. Ultimo allegat impotentiam ex de-
fectu gratie quia quantumcumque homo sit perfectus
et sanus quantum potest acquirere per naturam
sine gratia nihil faciet meritorium vite
eterne et ideo dicit Etenim si quis est consum-
matus in perfectione quantum homo per naturam
potest. Si ab illo fugit sapientia tua
in iustitia fidei tendentis in vite et
per dilectionem in nichilum computabitur.
Sap. 15. Vani sunt omnes homines in
quibus non subest sapientia dei. Et ideo
dicit improperatio dicatur E. 2 c. Et sap.
longe vite erunt in nichilum compu-
tabuntur. Noli me reputare a pue-
ri. Nota quod sancti et devoti homines

pueris comparantur propter septem pue-
rorum conditiones que ipsis quibusdam
conveniunt. Omnes pueri pari prin-
modicis satiantur. Consortes lu-
dunt alias dant alias pacificantur. Imu-
nimque in pueris videtur. Sic modo

parvi — sancti sunt pueri con-
puri — temptore superbie
hobe — ri contemp-
deformi — tatem — tari
fecundi — lucrum. Hobe-
liber — cum favore gile. D-
tranquilli — formes cum liver

dientes. Liberales cum rigore avari-
tie. Tranquilli cum fiducie mundi. Sic
dicitur quod sancti sunt pueri per humilitatem.
Nunc enim porta regni celestis sit
parva et angusta et ideo volentes
ibi intrare debent per humilitatem parvi
fieri. Math. 18. Nisi conversi fueritis et effecti
sicut parvuli non intrabitis in regnum celorum.
Et Luc. 18. Quicumque non acceperit
regnum dei sicut puer non intrabit
in illud. Preciosa iocalia solent
operiri cristallo propter duo quia honeste
et secure salvantur a pulvere et ab il-
licito tactu lesivo. 2º quia sic bene
manifestantur. Cristallus enim cum
sit transparens permittat speciem rei
transire ad oculum immo auget speciem
et facit rem apparere maioris quantita-
tis quam est. Sic homo mediante virtu-
tutes aliquas salvas custodit oc-
cultet et operiat eas sub humilitate.
Est enim humilitas sicut cristallus
quia salvat virtutes a pulvere vane
glorie et tactu superbie palpatione laudis
humane in conspectu dei facit eas appa-
re maioris quantitatis et valoris
quam si per se sunt sine humilitate.
Per istud medium reputat autem hoc
de virgine dicens sua humilitate sua pie-
tate sua castitate ita quod fiant
omnia apta sub cristallo humilitatis.
Et ideo signanter dixit in suo cantico

Nota hic septem conditiones puerorum

gemma respexit humilitatem ancille sue et
illud Cant. speciem in genis naturalibus et ex accessi-
dentali gratia specialis patet quod quanto virtus ta-
lis tanto maior videtur quanto sub hu-
militate contegitur. Sed sapientia mundi os-
tendatur per iactantiam, fortitudo per
pulchritudo iuuentus apparet. Ut sic quod-
libet bonum non minus est quam tu hoc. Ex
quo coniungitur cum humilitate contrario sit bo-
num et acceptum in oculis eius quia ipsa su-
perbia appetit humilis apparere. Nemo
enim est qui superbus vellet apparere ut in-
dex. Unde Bernardus de .x. gradibus humilitatis
gloria rara est humilitas quia ipsa quoque superbia
palliare se appetit ne vilescat.
Unde Saul lib. i Regum xv. Cum esset
paruulus in oc. tu. ca. et c. is. et s.
propter humilitatem fuit clarus et propter
superbiam fuit deiectus. Habet ergo puer
puritatem contra tumorem superbie. Secundo
habet puritatem contra fetorem luxurie.
Quanto deus est maior tanto maiorem
honestatem in suis seruitute requirit.
Deus autem maximus deus est et ideo
vult ministros suos esse mundos et hones-
tos. Sicut in cuius figuram legimus i Reg. 21
quod cum david cum sociis venisset ad
Achimelech sacerdotem dei in nobe et fa-
mes eos urgeret vehementer quod pe-
teret david panem ab achimelech
panem pro se et suis in tanta necessitate
videt sacerdos quod mundi sint pueri
maxime a mulieribus ma duce et quod
diceret necessitas non habet legem quod si
immundi essent plurimum illos cibos
dare fecerat ergo luxuria non solum in
quo dei et bonorum angelorum primus eorum
contra aliquibus demonibus nobilis
est. Unde quidam nigromanticus cum
demone more suo solito inuocasset
post longam expectacionem et carmi-
num suorum iteracionem tandem apparuit a
longe stans et naribus obturans na-
res suas a quo cum inuocator quere-
ret quare ita tardasset et quare ita se
a remotis tenuit. Respondit fetor tue
luxurie non me permittit ad te
accedere. Cognoscat autem in mente sua
ille clericus paruum ante. De talibus veri-
ficatur illud Joel 2. De cadaueribus eorum
ascendet fetor. Tertio puer habet sobrietatem
contra furorem gule quia cum indiget et
bibit et comedit secundum necessitatem naturalis
indigencie non excedit. Hic sit sa-
num in hoc pueros imitando quod cum in-
non sufficiat capiunt et tunc cum sanitate
quia superius saluabitur. Sicut in cuius figuram
legimus Dan. 1 quod daniel et socii sui
pueri qui nolebant comedere de cibis
regis Nabuchodonosor nec bibere de vino
eius sed comederunt leguminia et bibe-
runt aquam honestiores fuerunt ceteris
pueris caldeorum. Unde dicitur ibi post
decem dies apparuit vultus eorum me-
liores et corpulenciores pre omnibus
pueris qui vescebantur cibo regio et
pueris illis dedit deus scienciam et dis-
ciplinam in omni sapiencia et libro. Et ideo
comparatur nimis sobrietas ametisto de
quo dicitur in lapidario c. 16 habet fa-
cilis sculpi contra ebrietatem contra habetur
nimis per varius esse dicitur. Aut de isto
lapide quod preseruat eum gestantes a
crapulacione et infirmitate. Eodem
modo sobrietas facilis est sculpi quia
sobrie facialiter docetur et castigatur.
Item ciba vini sua est sicut equus ca-
ro sit equus ps. 31. Equi cornu caro
anima istum equum debet regere et refre-
nare et in medio virge calcaribus do-
mare equum i. anima ista gemma i. sobri-
etate portantem equus i. caro non
poterit frenum non respicibit animam mo-
rum nec cadet per peccatum prius vel cor-
poralem infirmitatem euadet. Unde Secun-
lo declamationum dicitur quod sobriis mori-
mur quod de mortalibus viuimus quod de

Luxuria non permittit accedere demones

Sobrietas comparatur ametisto lapide

anima volitat. quedam piscium natat.
quedam reptarum discurrit. Unde sepe leditur
in membris quo scilicet comederit subito moria-
mur. quia morbis vivimus. Et ad hoc
cilium capitulo 1. multos morbos multa fer-
cula fecerunt. incurabiles morbos non
mirabilis cetos fecerunt inimica. De hac
materia nobiliter dicit innocentius de vilitate
condicionis humane. Primo quidem homines
vite aqua et panis. gulosis autem
non sufficiunt fructus arborum non genera
leguminum non radices herbarum
non pisces maris non bestie terre
non aves celi sed queruntur pigmenta
parantur aromata capiuntur obesa
que studiose coquuntur et laute parantur
officiis ministrorum. alius contendit et colat
alius confundit et conficiat. substantiam commit-
tit in alterius. nam immutat naturam
ut satietas excitat in appetitum revo-
cat ad appetitum ad irritandum gu-
lam non ad sustentandum naturam non ad ne-
cessitatem supplendam sed ad cupiditatem
explendam hec ille. Secundo puer habet con-
formitatem cum liuore audiencium. Si
puer videat matrem flere statim con-
lacrimatur. et si videat eam ridere mox
arridet. Secundum quod vult deus quod sacer-
dotes compaciantur tribulatis et congra-
tulacionibus congaudeant. Ro. 12. gaudere
cum gaudentibus flere cum flentibus ut
sint omnibus conformes per caritatem.
Ista significantur per pueros clamantes
in templo osanna christo Matthei 21. Ta-
les pueri carentes inuidia digni sunt
deum laudare. Quinto puer habet iocun-
ditatem cum corpore auiditate. Iocundi-
tas enim cordis facit eos mobiles quia
currunt ambulant et discurrunt et lu-
dunt et numquam sunt ociosi. Sic sa-
cerdoti dicunt esse laboriosi solliciti
et semper in aliquo utili occupati. Horum
figuram habet Samuel. De quo 1 Regum 2.

puer samuel ministrabat coram do-
mino. Cum esset ablactatus. Sexto puer ha-
bet liberalitatem cum rigore audacie.
puer enim liber dat quicquid habet. Sic
sacerdotes liberales esse debent per elemosinarum
largicionem. Istos signabat puer habens
quinque panes ordeaceos et duos pis-
ces. de quibus christus saciavit quinque mi-
lia hominum Johannis 6. et Thobias qui cum minimus
esset omnibus de tribu sua in captivitate
nichil tamen puerile gessit in opere sed omnia
que habere poterat cottidie cum captivis fratribus
qui erant ex genere suo impertiebat Thobie
1. Septimo puer habet tractabilitatem cum
fugere iracundie. puer enim nunquam licet
sepe ledatur et offendatur statim
remittit. Unde pro uno pomo reconci-
liatur si valde fuit offensus. Sic omnes sacerdotes
remittere debent illis qui in eos delin-
quunt. Nota quod doctores quidem et cetera quos sequitur
thomas distinguunt tres species iracundie.
Quidam enim iracundi dicuntur qui veloci-

iracundia	acuti	irascuntur et velo-
	amari	quiescunt et illi sunt
	difficiles	optimum quod habent

non retinent iram in corde celando
statim iram suam per aliqua signa mani-
festant propter velocitatem motus iracundie
et ad istam speciem maxime disponuntur
colerici propter subtilitatem colere. Amari
dicuntur quorum ira diu perseverat et
numquam ostenditur sed occultatur et ideo
sunt amarissimi in seipsis et ad
alios et indigent multo tempore ut ad
hoc digerunt iram suam et ad hanc iram
maxime disponuntur melancolici. Diffi-
ciles dicuntur qui numquam cessant ab
ira concepta donec sumunt vindictam.
Istas tres species vincere debet sacerdos
per mansuetudinem et moderanciam. sacerdos
per moderanciam ne sit acutus. Secundo per pa-
cienciam ne sit amarus. tertio per pietatem ne sit
difficilis ut sit puer de quo Zacharias in ca-
pitulo 1. puer iste dilexi eum et cetera.

Multos morbos fercula multa fecerunt

Tres sunt species iracundorum videlicet acuti et cetera

Tu autem Sermo 119

elegisti me regem populo tuo et iudicem filiorum tuorum et filiarum et dixisti edificare templum in monte sancto tuo et in civitate habitacionis tue altare similitudinem thabernaculi sancti tui quod preparasti ab initio et tecum sapientia tua que novit opera tua que et affuit tunc cum orbem terrarum faceres et sciebat quid placitum esset oculis tuis et quid directum in preceptis tuis. Postquam Salomon supplicat ut sapientia sibi mitteretur et quoniam quod a deo exaudiri debeat allegavit supra a parte mentis in hac parte congregatur aliaz ad inquit racionem ad idem supra ex parte divine bonitatis. Et cum deo talibus decet divina bonitate perfecte consumare illa que proposuit et incepit sed tu deus proposuisti per electionem mei quod forem rex et iudex populi tui et edificator templi que sine tua sapientia consummare non possum ergo decet te dei dare in sapientiam qua ista que tu proposuisti me facturum consumare possim. Dicit ergo sic Tu elegisti me regem quasi dicat non me ingessi per presumpcionem nec me intrusi per violentam occupacionem sed tu me elegisti et non super unam civitatem vel insulam sed ut sim rex populo tuo. Unde 1 paralipomenon 28 ubi ponitur historia de ista supplicacione Salomonis dicens sic Quis sum ego domine qui tantis gradibus dignitatis non solum me elegisti regem sed voluisti me esse regem iudicem vel mediatum filiorum tuorum et filiarum tuarum id est tam maiorum quam minorum. 2º non solum me elegisti in regem et iudicem sed tantifice et edificatorem ubi dixisti me edificare templum

in monte sancto tuo 2 Regum 7 ubi dicit deus ad David: Suscitabo semen tuum post te et ipse edificabit domum nomini meo. 1 paralipomenon 28 Salomon filius tuus edificabit domum meam et altaria mea ipsum enim elegi mihi in filium et ego ero ei in patrem. Templum in qua in monte sancto tuo iste mons secundum quod dicunt Hebrei fuit ille mons ubi Abraham volebat ymolasse filium suum Genesis 22 et ibi erexit altare et in eodem loco fuit postea altare templi de quo supradictum est. Et in civitate habitacionis tue vel altare sed civitas fuit in Ierusalem de qua in predicto loco quod edificaretur ut civitas. Altare domini secundum similitudinem thabernaculi tui sancti. Ab inicio id est tale altare iussisti me facere quale fuit altare thabernaculi Moysi. Ab initio id est ab antiquo sicut tu deus prius ordinasti de me. Et tecum sapientia que novit opera tua creacionis et recreacionis et glorificacionis de quibus dictum est 3. Cum predicavi spacia tua et compararem que quedam sapientia affuit tunc cum orbem terrarum faceres creando de nichilo. Et sciebat quid placitum esset oculis tuis id est quibus preceptis voluisti honorari dignum est inter ipsum secundum in spiritu fuisse. Tu autem elegisti me regem populo tuo et iudicem filiorum tuorum et filiarum. Ex ista auctoritate informatur princeps qualiter et prelatus circa statum suum debet considerare ut quod primo attendat

ut non sit	intrusus per terram / intrusus per dignitatem / neglector culparum / acceptor personarum	prelatus sive princeps

quod non sit intrusus per intrusionem sed ut possit dicere deo Tu me elegisti. Forma autem prelatorum eligendorum est ipse Christus in tribus affuit eius

in sua	concepcione / nativitate / conversacione	receptus ex spiritu sancti inspiracione

Qualiter princeps vel prelatus debet considerare.

natus sine intus corrupcione cum ipsa
tus timido sine ambicione. Unde
prelatus qui elegit eum tradere fugit
et tremuit recepcionem. Job 6. Sponsus
qui debet intrare ad sibi placen-
dum sponsae ductibus electorum per
sancti spiritus inspiracionem non per dissolu-
torum conspiracionem debet nasci de ma-
tre que est congregacio sancta matri cui
debet preesse sine corrupcione ita quod
nec sit corruptus precio vel prece vel mi-
nis potentium. Debet sic electus
admittere statum suum sine ambicione
ut velit si possit et ex corde fugere
et invitus obedire ut deus possit dicere ei Ysa. 44. Noli timere
serve meus Jacob rectissime quem
elegi. Sed timendum est quod nonnulli
eligunt propter parcialem affectionem. Quidam propter mundales possessiones et
quidam propter carnales inpressiones. Non
perpendunt nonnulli electores non quod
melior vita clarior sciencia et fama
celebrior. Sed quis plus velit esse in ter-
ris et subieccionibus nolior quod
velit suam vitam minus emendare quis
velit crimina magis dissimilare. Con-
siderant alii quod est in rebus temporalibus acrior
in bursis pinguior in corporibus
fortior. Et consanguineis largior et consanguinea
familia multiplicior. Alii quis est
regi et regalibus gracior et acceptior
quod rectius parentum genere nobilior
quod mundane vanitati habilior et
utilior invenitur. Ipsa non eligunt
per spiritum sanctum sed per spiritum suum nequam. Contra
quos admonemus sic dicentes Reg. 10. Eligi-
te meliorem et eum qui vobis placuerit
de filiis domini vestri et ponite eum super
solium patris sui. Nota quod premittit
meliorem et eum qui vobis placuerit
et signum quod bonitas generis non accep-
cio personarum debet esse et quod vobis
placeat. Refertur quedam dixisse regi

Electores prelatorum non debent esse acceptores personarum

lladislavo quendam cum non fuit immacu-
lata per tempus sic olim. Nunc igitur olim
fiebant clerici per spiritum sanctum unde se fu-
erunt immaculati. Modo fuit reges et
principes quod immaculata fieri non possunt.
2o considerat prelatus ut princeps quod non
sit remissus per dissimulacionem qui electus in
regem. Rex enim a regendo dicitur et est
nomen tam oneris quam honoris. Teneat
enim eum sicut alius pre hiis fratribus maxime
ut dicitur de gedeone. Illud Judicum
8. Me videtis facere hoc facite. Plus
enim movent exempla sua principis quam
iussa imperia. De Julio cesare dicitur
quod numquam dixit militibus suis ite sed
venite. Josue 11. Constituimus nobis regem
et rex gradietur ante nos. Narrat
Sextus Julius Strategematon li. 2. c.
de quodam duce qui vocabatur Postumius
hic cum interrogatus esset a militibus quod
imperaret dixit ut se imitarentur et
nichil aliud et arrepto signo primus in-
vasit hostes. Talis prelatus debet esse bo-
nus prelatus ut possit dicere cum apostolo Imi-
tatores mei estote fratres et observate
eos qui ita ambulant sicut habetis for-
mam nostram ad Philippenses 3. Li. 1. Valerius
narrat Quod Argeus rex macedonum
moriens reliquit filium parvulum. Con-
tigit autem macedones inter con-
tra illirios bellare et vinci qui statim se
recolligentes regem suum parvulum in cu-
nis iacentem ante se statuerunt posuerunt
et sic illos vicerunt concedentes macedo-
nibus regem defuisse non virtutem. Quali-
ter presencia prelati proficit et iuvat subditos
3o considerat prelatus ne sit neglector
culpantium. Unde forma est clavis in
Inquirendo dicitur Tu autem elegisti
Discuciendo et iudicas dicit dominus
Puniendo in ecclesie. Quod unusquisque
est bonus iudex eorum quod cognoscit. Et
ideo ad bonum iudicium dandum requi-
ritur inquisicio et cognicio ne leviter procedat

Presencia boni prelati proficit et iuvat subditos

ex meliis suppositionibus ex una parte et
ex alia parte debet homo inquirere ne ma-
la surrepant et augeantur per defectum
correptionis. Cum non omnia sint cognita
questio si possibile est sint certa prudentie
quam debet esse sicut iusticia civitatis. Sic dicitur
Ecclesiastici ut inter sua bona sit iustitia
occupata. Et ideo plus accedit ad
iudicem sicut administrationem civitatem ut cuique
reddat quod iustum est. Ecclesiastici 7. Noli querere
fieri iudex nisi valeas virtute irrumpere ini-
quitates. Unde Hugo de 12 abusionibus
claustri. Tres sunt species negligentiarum
prelatorum. Quidam sunt qui bene vivunt
et subditos male vivere permittunt.
Quidam qui male vivunt et subditos
bene vivere cogunt. Quidam qui male vi-
vunt et subiectos male vivere volunt.
Qui bene vivunt et subditos male vivere
permittunt ex eo peccant quod non increpan-
do deliquerunt. Licet enim bene vivat nisi
bene est ut de grege suo commisso deo rationem
reddat. Illi vero qui male vivunt et
subiectos bene vivere cogunt caritates
renunciant quod recte et fortes esse
renunciant ubi se condemnant. Quis de
ipse non oportet facere mecum. Hec
Hugo. Secundo informatur prelatus ne sit
acceptor personarum cum dicitur Filios
tuos et filias id est clericos sive in rege
et iudice tam maiores quam minores
tam simpliciores quam peiores. Filios
in qua tuos id est clericos sive in iudice
sicut populum tuum non sicut servos meos vel
rusticos quam sicut filios tuos vel sicut eius
loco tui patris non tyrannus. Unde Bernardus
super Cantica. Discite subditorum matres
vos esse debere non dominos. Studete ma-
gis amari debere quam metui et si interdum
severitatis opus est paterna sit et
tyrannica. Matres fovendo patres corri-
gendo vos exhibeatis. Mansueti-
te iram procuratis ubera. Ubera pec-

tora lacte pinguescant non cibos vir-
geant. Hec Bernardus. Et ideo sicut bonus pre-
latus dicit Iohannes in Canonica sua. Maio-
rem horum non habeo gratiam quam ut audiam
filios meos in veritate ambulare. ¶
Dubitatio litteralis an electores tene-
antur eligere meliorem. Videtur quod non
quia Decretalis dicit sufficit eligere bonum nec
est necesse eligere meliorem. Ad oppositum
videtur esse. Si 10. Eligite meliorem de
filiis domini vestri et ponite eum super solium
patris sui. Dicendum est quod non sicut ille qui est
melior simpliciter est melior ad pla-
ciam. Ille enim habens est simpliciter
melior quam est in civitate peior. Unde
Ezechielis 8. Quoniam in quocumque civitas ma-
ior est tanto melior et in quo est. Ve-
rum quaeritur utrum quisque sit homo bonus
non queritur quis erat aut quod peperit
sed quidam est. Contingit autem frequenter
quod illi qui est perfectissimus in civitate multa
deficiant que necesse sunt prelato. Puta
scientia, valitudo corporis et huiusmodi. Electi-
ones autem eorum qui sunt ad finem debet
fieri secundum conditionem finis. Et ideo di-
cendum quod electores quando talem eligere tenentur
qui sit melior ad statum illum quem
per electionem tenet providere. Non autem
tenentur eligere hominem meliorem simpliciter. Hec
patet ad argumentum quod decretalis intelligit de sim-
pliciter meliore. Unde decretalis sunt
dicit quod non tenetur eligere meliorem
ad illum statum sed sufficiat quod eligant
bonum nec est propter hoc electio cassanda
nec decretalis infert quod statum electorum
sed iudicium publicum. Auctoritas ad op-
positum intelligitur de meliore ad statum
primo. ¶ Alia dubitatio an sit melius
habere reges per electionem vel per hereditar-
iam successionem. Et hanc movet
Aristoteles 3 politicorum et arguit quod non per genera-
tionem quia contingeret filium boni regis
esse malum. Malus autem destrueret com-
munitatem. Ad non dicitur quod prudens

filium malum dacet alteri regnum quod esset bonum dicit philosophus quod non est credibile ymo difficile esset et contra naturam quamvis rex non tradat regnum magis dilecto et filio est contra alterum patet nam videtur quod tradet illud filio. Istam questionem non soluit philosophus Sed dicunt expositores quod melius possit loquendo et simpliciter continuare regnum et per electionem et rebus simpliciter et utroque rege per actionem tamen melius est in casu continuare regnum per generationis successionem propter tria. Primo propter discordiam et dissentionem eligentium. 2º propter consuetudinem dominandi in una domo. 3º quia equaliter bonum est debet defectus secundum publica. Et ideo multa regni per electionem est periculosa pati continuitatem. Sed hoc est pactum quod cum essent omnes venales et sine zelo rei publice melius esset regi per electionem continuitatem ab una persona quam per succes-sionem naturam. Aliam mouet ibi dubitationem de potestate regis et quanta et quanta debet esse. Videtur quod oportet regem potentiam esse tantam quod maior quam alicuius unius et maior quam quorundam plurium de illa ciuitate. debet tamen esse minor quam potentia multitudinis Aliam soluit ibidem dubitationem de rege. et est idem melius sit regi optima lege ut optimus rege quia impossibile est lege expo-situm quod non indigeat Hec tamen
applicatione | ab optimus rege sicut
interpretatione | possunt etc.
dispositione
dispensatione | **Lectio 102**

Mitte illam de celis sanctis tuis et a sede magnitudinis tue ut mecum sit et mecum la-boret ut sciam quod acceptum sit apud te. Posita supplicatione deuota pro sa-pientia impetranda et allegata ra-

tione ex parte dei quam ex parte salomonis. Hic iterato redit ad continuationem sue petitionis. Et circa hoc tria facit. Primo petit quod sapientia debet sibi liberari. 2º in-nuit quod intendit per eam regi qualiter ibi ut mecum sit. 3º probat quod ipsa pos-sit eum bene regere moraliter ibi Scit enim omnia. Circa primum dicit Mitte illam id est sapientiam que est fides infusa ope-rans per dilectionem De celis sanctis tuis id est de celo empireo quod principaliter in spiritu creditur licet ubique et tamen in omni loco asserens Sicut enim dicit philosophus primo de celo Omnes antiqui celum est locus dei et quod est in celo non vetus-citur nec mutatur nec alteratur sed habet vitam in secula seculorum. Et a sede magnitudinis tue propriata locu-tione loquitur enim de deo non quamvis mo-dum tamen sit sine quantitate magnus et sine qualitate bonus et sine situ presidens ut dicit Augustinus primo de trinitate c. 2. per sedem ergo magnitudinis nichil aliud intelli-gitur nisi quedam ut incomparabilitas pote-stas dei qua uniuersa disponit Tu autem dominator uirtutis cum tranquillitate iudicas. 2º ostendit ad quid istam sapientiam tamen optat et dicit quod ut per eam regatur qualiter et prefatum in essendo agendo et cognoscendo tamen subdit. Ut mecum sit. Quantum ad primum I Corinthiorum gratia dei sum id quod sum et mecum laboret quantum ad 2m est Corinthiorum 15 habundantius omnibus illis laboraui non ego sed gratia dei mecum Et sciam quid acceptum sit apud te. quantum ad tertium dei beneplacitum cognoscendo et me eidem conformando Ut mecum sit et mecum laboret. Notandum quod si primi pa-rentes in statu innocentie perstitissent omnes eius posteri meruissent sine labore presta enim fuisset obedientia carnis

Melius est regnum continuare per generationis successionem quam electionem

ad portum. Unde sicut celum movetur sine fatigacione et labore eo quod suo motori non resistit, ita corpus tuum ab anima sine labore motum fuisset. Ita nunc nec cogitare de aliquo possumus sine labore corporis et a multo fortiori nec loqui possumus nec movere. In psalmo: Estimabam ut cognoscerem hic labor est ante me. Iam in ista est modo nostra condicio ut qui nati fuissemus ad quietem si peccatum non esset, qualiter et qui nunc nascimur ad laborem dicitur Job 5: homo ad laborem nascitur et avis ad volatum. Sicut autem peregrinus veniens ad concursum viarum eligere potest per quam viam voluerit ambulare, tamen nullam ibi sine labore. Ita homo positus in hac vita multas vias vivendi inveniet, videlicet

In
divitiis
paupertate
honore
servitute
deliciis
miseriis

Sed nullam arripiet in qua magnum laborem non inveniat. Si dives esse voluerit in divitiis congregandis, conservandis et dispensandis. Eccl. 31: laborabit dives in congregacione substancie et statim requietur; laborabit pauper in diminucione victus. Et sic describendo ubique laborem reperiet, quia fuit hec pena toti humano generi iniuncta. Gen. 3: maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea omnibus diebus vite tue. Igitur laborare debemus in vita presenti viriliter et virtuose propter tria videlicet

propter
convenienciam premissi temporis
penitenciam commissi sceleris
vehemenciam promissi muneris

Primo dico quod laborare debemus in presenti, non quiescere nec ociari propter convenienciam premissi temporis. Tempus enim quo nunc vivimus et eternitatis vite future sic comparantur ad invicem sicut vigilia precedens festum sequens. In vigiliis enim sollempnitatis solent homines laborare [illegible] et [illegible]. Unde in talibus vigiliis faciunt agricole alter nona, in diebus vero festivis indulgere solent competenter solaciis et quieti. Consimili modo nunc est in vigilia in qua ieiuniis et orationibus et laboribus vacare debemus. 1 Petri 4: Sobrii estote et vigilate. Et 2 Cor. 6: In omnibus exhibeamus nos sicut dei ministros in laboribus, vigiliis et ieiuniis. Sed cras in vita futura erit festum et sollempnitas eterna et tunc vacabimus gaudiis in leticia et gaudio. Apoc. 14: Beati mortui qui in domino moriuntur; amodo iam dicit spiritus ut requiescant a laboribus suis. Unde Jeronimus in quadam epistola: Nullus labor durus, nullum tempus debet videri longum quo gloria eternitatis acquiritur. Sicut ergo fatuus esset qui in vigilia omnibus laboribus [illegible] ociosus esset et in festo laboraret cum omnes gaudent et quiescunt, sic fatuus est qui in presenti quietem querit in quo Christus et omnes sancti ante nos processerunt laboribus et perfectionibus se dederunt, ut vero in futuro laborem perpetuum [illegible]. Et ipse laborabit in eternum et vivet adhuc in finem.

2o tenemur laboribus virtuosis insistere propter penitenciam commissi sceleris. Magna enim gracia foret si dominus remitteret rustico pecuniam servitutis pro labore et fructus unius diei, et multo deberet ille rusticus tali die diligentissime laborare. Omnis enim peccator servituti [illegible] adicitur cum peccat. Joh. 8: Omnis qui facit peccatum servus est peccati. Pro hac servitute peccator laborare deberet in inferno ut est dictum, sed per misericordiam Christi mediante penitencia pena eterna in penam temporalem commutatur. Iustum est ergo quod licet paululum dum vivit iste fortiter laborare pro penitencia commissi sceleris exemplo prophete qui ait: Laboravi in gemitu meo, la. p. s. noc. lec. m. la. me. s. m. riga.

homines qui acriter laborant cito pa
tiuntur sudorem. ita deuoti in labore pe
nitentie cito irrigantur sudore lacrimarum.
Dicit Auctor de proprietatibus rerum libro 3 capitulo 4 quod
plorantes ex gaudio et deuocione lacri
mas emittunt. lacrime sunt calide.
qui autem dolentes oculos ex aliqua
infirmitate emittunt lacrimas. lacri
me ille sunt frigide. Et huius causam
assignat talem. in digestio est frigorum
digestio uero calidum. dolentium autem
oculos lacrima indigesta est. quare est
et frigida. quia est ex humore et medici signum
putant esse maioris egritudinis fri
gidos sudores. calidos autem econtrario
alacrimis. Et huius subiungit causam.
quia quando sunt superfluitates multe
tunc calidum non potest illa digerere
quare necesse est frigidum esse. quando autem
pauce superfluitates calor vincat. fi
unt autem ex superfluitatibus egritudi
nes ¶ ille ¶ moraliter loquendo inter
penitentes est duplex. quia alii conterun
tur ex caritate et amore iustitie caritatis est
ignis et Et ideo horum lacrime sunt
bene digeste calore caritatis et eorum
sudores sunt calidi et signant sani
tatem. Alii autem videntes penitentes
et alacriter magis quam contriti
recogitant penam infernalem quam pec
cando meruerunt et ex inde tre
re incipiunt quos timore ducti lacri
mas frigidas et sudores frigidos
fluunt quia confitentur sicut deprensi
timore pene non amore iustitie. Sic
petiuit Antiochus 2 Machabeorum 9
orabat scelestus dominum a quo non
esset veniam consecuturus. Sic iudas pe
nitentia ductus 30 argenteos retulit pa
ni tradens signa iustitie Matthaei 27 ist
tu est confessio frigida pro timore et
desperacionem. Et ideo signum est mag

ne infirmitatis ¶ Ista laborantes dicere possunt
illud Luce 5 per totam noctem laborantes
nichil cepimus. Tales non fluunt lacri
me pro eo quod dicitur 26. nec lacrime magne
Luce 1 ¶ 3º laborare debemus in spiritu pro
opera nostra quam vehementer promissi
muneris. Consideracio enim mercedis
accendit amorem laboris. ¶ Ideo ad per
suadendum laborem utuntur aliqui vocaque
vel phisica loquitur boecius de consolatione met
ro ¶ ubi inducit exemplum de viris illus
tribus qui labores maximos pro virtute
et gloria temporali sustinuerunt videlicet
Agamenon nero. Vlixes et herculis
quorum primus bello decennali troya
ni deuastauit. Secundus periculo 29
poliphemum gigantem monoculum qui
omnes socios suos deuorauerat per sui
audaciam interemit. ¶ 3º hercules 12
labores sustinuit. De quo dicit herculis
dum celebrat labores ¶ iste centauros
domuit superbos etc quia hic non pono
Tandem dicit sic Vltimus celum labor
irreflexo sustulit collo precium
rursus ultimi celum meruit laboris. et
enarratis istis exemplis dicit sic ¶ ite
nunc fortes ubi celsa magni ducit
exempli via. celestis mercedes terra nuda
tis. ¶ Si fata felicis sydera donat Sunt
dicit vos qui uiri et fortes vultis
esse ita ad celum peruenire intendatis quod cir
sit via exemplum est via magni exempli
quia multa magis pro eo quam nos me
ruit. Et vero via exemplum magni exempli
nos enim ducat enim mercedes terra
nudatis quod mundi fugientes despicis
et petentes ab hostibus inimicorum. Ecce
qualis merces nobis promittitur. Fata
celesti sydera donat. ¶ Hoc est dictum. ha
beatis vos terra talia quod victores
estis. et super sydera erit imperium
merces vestra. Et hoc est quod dicitur Sapientie 3.

Nota quod quedam sunt lacrime calide quedam frigide

Laborare debemus in spiritu quam vehementer promissi muneris

Sunt lacrime clare. sunt salse. sunt et amare
Clarificant clarum. sal condit. purgat amarum
... est ... ... lacrimare ... fletus
Et ... psallens ... pectora ...

Bonorum laborum gloriosus est fructus. Et in
proverbiis: laboravi manu tua quia manus bonorum et
bonum est [?]. De hac beatitudine loquitur beatus
... in quodam sermone: O beata regio deliciarum
ad quam suspiramus de valle lacrimarum, ubi
sapientia sine ignorantia, ubi memoria sine
oblivione, ubi intellectus sine errore,
ubi ratio sine obscuritate fulgebit. Beati
qui habitant ibi et laudant nomen
domini in secula seculorum. Lectio 121

Scit enim illa omnia et intelligit
et deducet me in operibus
meis sobrie et custodiet
me potentia. Et erunt accepta opera
mea et disponam populum tuum iuste
et ero dignus sedium patris mei.
Postquam Salomon sapientiam per quam optinuit
intendebat se regere moraliter in civi-
tate, hic ostendit quod eadem sapientia hec vere conferri
potuit quadruplex copiosa potestas et pro-
cessus potuit eum facere virtuosum perfecte.
Unde ergo partes duo ponit comparacionem;
2o ergo hic infert quandam conclusionem,
2a ibi Et ero dignus. Circa primum fiat
tale racionem: id quod sit homines facere perfecte
virtuosum quod confert homini sapientiam pru-
denciam et potestatem quod eciam faciat hominem
deo acceptum et ei subiectus conformem [?].
Sed talis est sapientia quam peto a deo
dicit Salomon. Igitur per ipsam potero me re-
gere in omnibus virtuose. Minorem ergo huius
racionis ponit in quinque particulis nar-
rans de sapiencia quod ipsa est videlicet

Doctrix		scientiam			Quantum
Ductrix		providenciam			ad primum
Defensatrix	per	potestatem	eam		sic Scit
Mediatrix		amiciciam			enim illa
Moderatrix		iusticiam			i. sapientia

omnia et intelligit. Apud autem intellectum
scientiam et ~~sapientiam ...~~ intellectum hic
est differentia quia scientia est conclusionum. Unde intellectus
hic dicitur scire id apud eum scire loquendo
de scientia in quantum demonstrative probari
et fuerit scire cadit in diffinicione

nos dicam intellectus scientiam et intellectum secundum philosophum

demonstracionis sit principium. Posteriorum intellectus
non est ... Intellectus est habitus continens principia
et ... quod probari non potest. Unde dicit philosophus
6 ethicorum: intellectus est principiorum quoniam
non est ars neque sapientia neque prudencia
quia scientia est de immutabilibus, ars vero et
prudencia de contingentibus. Hic ergo loquitur
... de principiis sive de conclusionibus. Sapientia
scit i. sine scit et intelligit i. intel-
ligere facit omnia i. omnia necessaria ad sa-
lutem. Hic enim loquitur salvator de
spiritu sancto Johannis 16: Cum autem venerit ille
spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem,
glo. necessariam ad salutem. Est ergo sapientia
doctrix discipline dei et electrix operum
illius. 2o ipsa est ductrix per prudenciam.
Est enim prudencia recta ratio agibilium.
Unde ad prudenciam pertinet bene consiliari
circa totam vitam hominis et bene eligere, quia
sine prudencia nulla perfecte virtus mo-
ralis, ut dicit philosophus 6 ethicorum. Et quan-
tum ad hoc dicit Salomon de ipsa sapiencia:
Deducet igitur me in operibus meis so-
brie, i. mensurate secundum mensuram rec-
te racionis. Dicitur autem sobrius quasi se-
bria quasi ... briam, i. mensuram,
Et ebrius quasi extra briam. 3o sapientia est
defensatrix per potestatem, et quantum ad
hoc subdit sic: Et custodiet me in
potentia ab omni vi adversitate ne vincar
... in psalmo: Dominus custodiet te ab omni
malo. 4o sapientia est mediatrix per amiciciam,
et quantum ad hoc subdit: Et erunt opera
accepta mea, scilicet quod efficit cristus
homini qui est sapientia dei patris. Ita per
meritum cristi omnia bona opera nostra sunt
deo accepta. Tyti 2: Dedit semet-
ipsum pro nobis ut nos redimeret ab omni
iniquitate et mundaret sibi populum accep-
tabilem sectatorem bonorum operum. Quinto
sapientia est moderatrix per iusticiam. Sicut enim
homines iuste regere subditos, et quantum
ad hoc subiungit sic: Et disponam
populum tuum iuste, populum tuum non meum

permittu cristi omnia bona opera sunt deo accepta

Dat homines bene vivunt tunc deus eos
vocat populum suum. qui vero male tunc sunt
populi hominum. Unde deus loquens peccatis
dixit ipsi moysi Exo 32 quod populus tuus
fecerunt sibi vitulum conflatilem moyses con-
tendit invidet cum domino. Vade descende pec-
cavit populus tuus quem eduxisti de terra
egypti. Cum vero homines bene se habent tunc
sunt populus dei. In psalmo. Attendite populus me-
us in legem meam. v. c. u. dixit mei. Finalis
autem in littera infert Salomon ex omnibus
istis ista conclusione Et ero dignus dig-
nus sedium patris mei. q. d. Si sic mi
concessis sapientiam qua exploro ero
dignus regia sede quam tenuit pater
meus david in regno suo et sedi-
bus patris mei pro remuneratione futura
in regno celi Deducet me in operibus
meis sobrie Dividitur quod triplex
est sobrietas sed tercia virtuosa est sobrietas necessaria
virtuosa. Debet enim habere sobrietatem

ut sit	sciencie / continencie / abstinencie	et cetera	sine presumptione / in parte intellectiva / sine superfluitate

in parte spiritualis sine ingurgitatione
in parte nutritiva. Primo ergo necessaria est virtuosa
sobrietas in specialibus ut sit sciencia sine
presumptione et hanc suadet apostolus
Ro 12 Dico enim per gratiam que data est nobis
omnibus qui sunt inter vos non plus sapere quam oportet
sapere sed sapere ad sobrietatem Unde Seneca
ad lucillium epistola 127 plus scire velle
quam sit satis intemperancie genus est. Et
epistola 19 dicit sic Quemadmodum aliarum
rerum ita litterarum intemperancia laboramus
non vite sed scole discimus non faciunt
ista bonos sed doctos pauci est. i. con-
tingit ad mente bona uti bonis. Semper
autem sobrietas est contraria est ebrietas pre
sumptionis qua quis sentiat sui ipsius
et ipsius approbat et eam proponit se-
tetens melior talis enim presumptuosus
sui homini signa docet hugo libro suo
de claustro anime. Et loquitur
de monachis presumptuosis. Primo

in conventu respicit in omnibus primus re-
det non vocatus accedit non iussus se
intermittit et coordinat refert facta
que dixit ipse non fecit aut ordinavit
non recte fieri ne recte estimat ordina-
tum iudicat iudicatus. Primo iudicat in
dicacibus semper consideracio docet Arist.
1 ethicorum c 23 ubi docet quod quidam sunt
ita durant in sua opinione et sic tali
timates quod nullo a suis opinionibus
evelluntur. Et tales vocat greci alles
tyce quod est fortis et gnomone quod est
cognitivus quasi fortiter sue opinioni cognitive
intendunt. Et ideo attribuunt
ex consciencia. Primo sic habet ad conti-
nentem sicut prodigus ad liberalem et au-
dax ad fortem. continens enim vocatur
secundum differenciam quia contra passiones manet fir-
mus firmus immutabilis secundum rectam racionem
sed inmobilis est ut ipse gnomon autem se
habet ad continente quod immanet
et immobiliter ad hoc. hoc autem non est
virtuosum simpliciter sed qui fit secundum rectam
racionem. Unde sicut prodigus excedit libera-
lem quod dat plus quam oportet et ubi non
oportet ita iste presumptuosus excedit con-
stante virtuose que vocatur philosophus conti-
nente quod adheret plus quam debet sensui
suo proprio. Secundo dixit Arist. de talibus quod sunt
indisciplinati quod nolunt ab aliquo in-
strui. Tercio sunt agrestes quod cum se velit
sequi suum sensum non sunt dociles con-
versari cum aliis et ideo habent frequenter so-
litarii parum conversantes cum aliis omnibus
enim hominibus est amicabiliter cum aliis con-
versari debet sic eis tempore conformari Unde
cum Allexander regnum persarum esset adep-
tus suum relicta forma macedonum
in habitu et vestitu conformavit se per-
sis et sic eorum benivolenciam captaret
Omnis enim singularis fit eo ipso odi-
osus et ideo bene dixit Salustius et
alberti quod et polis istos ipsos reatat
Consilio quemquam eris qui paras se

nõ triplex sobrietas necessaria e virtuoso homini

presumptuosum modicum videtur esse primus in omnibus

dea querens. Consonum est ebrius cum quibus esse cupis. Secundum est quod sobrietas primo dicta sit sine praesumptione temporis in telleccualis. Secundo est quod continentia sive disciplina temporis in vestitu, et ista sobrietas est ordinata modestia sensuum exteriorum ut nichil vage mentis appareat nichil libidinosum sed totum sit religiosum et hunc contrarie ebrietas dyssolucionis quod est vana implexa gestus et ornatus in homine exteriori. Istam sobrietatem in gestu monet apostolus i thimotheum 2. ubi dicit sic volo viros orare in omni loco levantes manus puras sine ira et disceptatione. Similiter et mulieres in habitu ornato cum verecundia et sobrietate. Dicit Augustinus in regula. In incessu, in motibus nichil fiat quod cuiusquam offendat aspectum sed quod vestram deceat sanctitatem. Et Ambrosius de officiis li. 2. dicit sic. Sermones quosque liberos mentis examinatos ut sit gravitas in sensu in sermone pondus atque in verbis modus temperancia cordis. Decet ait mulierum iustitia maxime prudentia pacem fortitudo mansuetudine. Secundum Ambrosium ista sobrietate caret dissoluta et voluptuosa iuvenes qui dum sunt sani et incolumes quamquam corporis caliditate et aviditate infirmitas [illegible] non possunt considerare. Sed si febre corripiantur per unam ebdomada vel duas statim fiunt sobrii saltem ad tempus. Et hoc signat dicitur eccle 31. infirmitas gravis sobriam facit animam.

Tercia sobrietas est abstinencia sive ingurgitacione temporis in cibo et potu. Et sic de ea loquitur apostolus ad tytum 2. Sobrie et iuste et pie vivamus. Ad primos sic addit et facit. Decet quidem omnes 21. Sobrietas omnium virtutum mater est. Sicut contrarius ebrietas mater est omnium viciorum. Sed est denudatrix secretorum, infatuatrix sensuum, alligatrix robustorum, iniquatrix plagiorum, primus est denudatio secretorum. Bene ad Alvaltum ep. 86. Sicut admodum mustum dolia ipsa rumpuntur et omne quod in imo iacet in summa per vim caloris eructat. Sic vinis exestuante quidquid in imo iacet abditum effertur et provit in medium. Et hoc est una causa quare specialiter regibus prohibetur vinum quorum est celare consilia. Nichil enim est ita periculosum rei publicae sit ebrietas tregere a talibus namque principe exactos indebite et prepites irrogantur consultationes accepte divitias aliorum incaute revelantur et domaciones cavere et utilia rei publicae retractantur. Et ideo dicitur proverbiorum 31. Noli regibus dare vinum quia nullum secretum est ubi regnat ebrietas.

Narrat Valerius li. 6. c. 2. quod mulier quedam innocens dampnata fuit a philippo rege temulento. Que sentencie innocens confidia clamavit provocare se inquit ad philippum sed sobrium quo verbo excussit regi sobrietatem qui tunc sobrius diligenter inspexit et mulierem liberam a pena dimisit. Insignum vero quod ebrietas est denudatio secretorum legimus gen 9. quod noe primus plantavit vineam et bibens vinum inebriatus est et cum postea dormiret posteriora iacuit denudatus et a proprio filio derisus est. Secundo ebrietas est infatuatrix sensuum unde Augustinus in libro ad sacras virgines. In ebrio nulla vero in re gerende mite consilium nos gestorum aut lectionum memoria nec ulla artium aut industrie providentia. Et ideo nullus de sua scientia confidat si ebrietati succumbat. ysaias 28. Sacerdos et propheta nescierunt pre ebrietate absorpti sunt a vino erraverunt in ebrietate. Et ideo in antiqua lege sacerdotibus est prohibitum ne biberent vinum quando ingressuri erant tabernaculum ad ministerium. Levitici 10. Tercio ebrietas est alligatrix robustorum facit enim de homine bestiam de robusto infirmum et de prudente insanum. Exemplum de holoferne fortissimus qui nimia ebrietate sopitus a iudith vidua gladio proprio interemit. Judith 13. Exemplum etiam de Allexandro. De quo dicit

Senece epistola 84 quam eciam tot philosophos tanctum intemperancia bibendi viciat. Et ille herculeanus ac perfata scyphis prebuisset ipse hec scripsit pars. Veteres vinum vinus vocabant quia possessum inductum et vinus letificans sumptum hoc vinum id est venenum dictum est. Et iusti vinum requirit sobrie potatum sanitatem dat et auget sed eciam duos superius ad vicia catus prestabit. Deus autem cathedrit hondacion huanis arbitris res navit ut presumosia dicte esset ima custos sobrietas hondacione in uia lapsu quam temulentus obsolebit huana odio.

Item ebrietas et impetus plagiorum. Tunc probet ira arma et ictus libido ubera et tactus tunc ardor nimius predoret. Exemplum hic eciam de loth gen 19 quam pro ebrietate cum utraque filia commisit incestum. Exemplum in quo admiraris quod amicum carissimum et ac fidelissimum mee epistolas tristes dicit et intellectos prenoscere noui volunt. Rusticus quidam inebriatus redent domum et de quolibet quem videbat apparebant ei duo. Considerans ergo duos filios suos putabat eos esse quatuor et imponens uxori quod habuit 2 ros filios ipsa negante iussit quod se purgaret et precepit cultrum hoc est vomerem afferri et imponi igne et dicit uxori sue quod omnis fateret ferrum ignitum. Illa ergo prudens femina vidit quod liberter faceret hoc si tamen primo ei ferrum ignitum tradet. Ille autem fatuus eciam ferrum ignitum accepit in manibus et excoriavit se pessime et ad sobrietatem se reduxit. Et ideo significat dicat de talibus Job 12 palpabunt quasi in tenebris et non in luce et errare facit eos quasi ebrios etc. lectio 122

Omnis eciam hominum potest facere consilium dei aut quis potest cogitare quid velit deus cogitaciones eius mortalium timi-

de et incerte providencie nostre. Corpus enim quod corrumpitur aggravat animam et deprimit terrena habitacio sensum multa cogitantem. Postquam Salomon devote supplicavit deo pro sapiencia impetranda et pro peticionis sue declarat utilitatem in ydea pro ratis magnificat sue supplicacionis necessitatem. Est autem necessitas magna ad supplicandum deo pro sapiencia qua dirigitur ignorancia nostra ubi agendis. Sicut supra id est 2 paral 20 Cum ignoremus quid agere debeamus hoc solum habemus residui ut oculos nostros dirigamus ad te. Istam ergo ignoranciam nostram ostendit allegando celsitudinem maiestatis tam in supernalibus quam naturalibus cognoscendis licet enim ex cognicione creaturarum assurgere possimus aliqualiter in dei noticiam contuendo ad minima usque quod est bonus et potens et clemens. Sicut id est Ro 1 invisibilia enim ipsius a creatione mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur ad evidenter cognoscendum consilia sua et precepta quibus vult nos suadere in hac vita pertingere non possumus sine ipsius revelacione. Et ideo primo ostendit Salomon quantum homines ad cognicionem celestium et supernalia difficiles. Et circa hoc facit duo quia primo allegat generalem hominis ignoranciam 2o allegat tante ignorancie causam ibi Cogitaciones eius mortalium timide. Quantum ad primum dicit sic Quis enim hominum potest scire consilium dei aut quis potest cogitare quid velit deus quasi diceret quantum ad hoc quod homo consequatur beatitudinem que est in vita eterna et visio supernalis deitatis est necesse oportet hominem disponere per meritum adimplendo aliquam divinam voluntatem in preceptis et consiliis suis. Set quid deus consiliat et quod preparat non potest homo consequi nisi per revelacionem fidei de credendis et agendis ergo revelacio fidei de credendis

De rustico ebrio cui duo videbantur quem videbat

et agendis quia 3 una sapientia est humana
naturalis quia nullo homo potest ex puris naturali
cognitione consilium dei scire nisi quibus velit
deus. Secundo quia iste timoris consilium est
timoris equus quo anima aliquem in casibus
unius vel plurium in rebus dubiis vo-
catur consilium. Et sic loquitur dicens Eccl. ubi
concedit quod consilium dei precedit electionem
et consiliatum est eligibile. Et sic loquitur Tho-
bias filio suo quando dicit Consilium semper quere
a sapiente. Thob. et quarto. Salus
autem ubi multa consilia. Aliomodo consilium
vocatur sententia declarativa illius quod compe-
tit fieri in operibus. Et sic loquitur apostolus i Cor.
7. De virginibus autem preceptum domini non
habeo consilium autem do. Tertio modo vocatur
consilium persuasio ad aliquid agendum vel
vel obmittendum. Quarto vocatur consilium
quodcumque archanum aliquorum. Primo dicendum quod non
possumus attingere consilium quia loquendo secundum
methaphisice et figurative loquendo de deo
more humano quia in deo nullo modo cadit
incertitudo vel dubitatio. Secundo dicendum quod maxi-
me convenit consilium quia ipse maxime
nos in dubiis certificare potest. Tertio con-
venit consilium et sic distinguimus inter
preceptum et consilia dei. Ex quarto patet alle-
gata quia humana ignorantia explanatur
in eius ignorantie etc. Et post dupplicat vel
Cognoscentis debili- / Cognoscendorum subtili- } tate | 2a ca potest ibi Et diffi-
cilius estimamus. Circa primum duo sunt quia primus
allegat ignorantie causam ex parte anime. 2o ex
parte corporis ibi Corpus quod corrumpitur.
Circa autem ad animam sunt duo. Dicit 2 Metha-
phisice intellectus noster se habet ad intelli-
gencias et ad maxima sicut se habet oculus
nocticoracis ad lumen solis. Et ideo adver-
tendum de hiis que supra vires nostras sunt
dicimus esse timidi et hoc est quod dicit Cogi-
tationes autem mortalium. Et item ad
illa que sunt infra nos circa que operamur
frequenter experimur nos decipi et aliter
evenire quam nos preordinamus. Et ideo

nos de isto timore consilii quod est equus eius

nes solum cogitationes nostre timide
in speculationibus sed etiam incerte sunt provi-
dentie nostre in operibus. Et ideo docuit
nos Jacobus quod loquentes de futuris agi-
bilibus a nobis semper sub condicione dicamus
Si dominus voluerit faciemus hoc vel illud. Jacobi
4. Propterea corpus duplex surgit
difficultas ad inquirendum scientiam de
deo et necessariis ad salutem. Primo quia
corpus infectum fomite concupiscentie cor-
rumpit affectum anime et reddit animam
difficilem et tardam ad surgendum. Et ideo
dicit Corpus quod corrumpitur aggravat animam.
2o sollicitudo circa naturam corporis et
ista qualia deprimit sensum hominis cogi-
tantis multa et reddit eum distractum
a studio et sapientia acquirenda. Ideo sub-
dit et deprimit terrena inhabitatio et (i. occupatio circa terrena)
corporis naturam sensum i. intellectum mul-
ta cogitantem et reddit eum distractum.
Corpus quod corrumpitur aggravat animam.
Notandum quod corpus potest per modum anime alligari
in triplici officio. Habet enim anima corpus
Aut { instrumentum adiutorium / indumentum corporatorium / detrimentum vel aggravatorium } ad { proficiendum / regendum / puniendum }
Primo dico quod anima habet corpus sicut con-
iunctum sibi instrumentum adiutorium
ad proficiendum. Unde dicit 1 politicorum
Sicut autem constat ex anima et corpore quorum
hoc quidem principans est naturaliter. Hoc autem subiectum
per corpus in hoc autem bene disposito
corpus est sicut servus et anima principatur
et dominatur. In hoc autem pestilente
corpus dominatur et anima famulatur.
Est autem secundum eum ibidem duplex principa-
tus vel dispositum seu servilis et po-
liticus seu regalis. Anima cum princi-
patur corpori principatu dispotico et ta-
lis principatus cum subditum non habet potentiam
resistendi principanti. Sed intellectus
principatur appetitui politico principatu
et regali quia appetitus habet in se aliquam
potestatem resistendi rationi. Sed ideo primum

nos quod corpus potest per modum anime dari in officium

quod corpus est naturaliter similis conditionis et eque liber et quam servus delicate nutritus protervit in dominum suum. Prov. 29. Qui delicate a pueritia nutrit servum suum sentiet eum postea contumacem. Propterea statim a pueritia debet iste servus domari et in servitutem redigi. Et hoc satis advertebat apostolus qui dixit: Castigo corpus meum et in servitutem redigo ne forte cum aliis predicaverim ipse reprobus efficiar. 1 Cor. 9. Omnibus autem sunt mira si pro oculta incredit mundum contentum cum libera. Unde si servus dicat se ingenuum et contrahat cum libera et ipsa postea perpendit se esse deceptam potest agere ad divortium faciendum et obtinebit. 29 q. 2. Si femina ingenua. Modo autem servus iste videlicet corpus nostrum fingit se liberum et nobile et iactat totum mundum esse suum et appetit se ordinatum et ideo frequenter presumere se prefert domine que est domina sua et nititur se admirari per quandam equalitatem tamquam ratione comprehendam sed certe ipsa debet advertere et ipsum repellere ut non maritetur suo. 1 Cor. 7. Non est subiectus frater aut soror in huiusmodi. Ergo spiritus debet corpus nostrum tractare. Quis ideo sit modus servum tractandi ostenditur Eccl. 33. Panis et disciplina et opus servo. Tria enim ei conveniunt videlicet cibus panis

Castigatio	Omnia opus conducit
Disciplina	et debet talis tempera-
Occupatio	menti ne superbiat et ne

succumbat. Unde exponit [illegible] parte 2 omel. 1. Si plus corpori quam debemus tribuimus hostem nutrimus et si necessitati eius quod debemus non reddimus civem necamus. Hec ille. Ex quo ergo corpus nostrum servus est et subiectum spiritui quantumlibet sit hinc servus sumus. De hoc Seneca ep. 99. Fateor insitam nobis nostri corporis caritatem fateor gerere huius nobis gerendam tutelam non nec indulgendum illi

comendum nec nimis cum servet qui corpori servit qui pro illo nimium timet qui ad id omnia refert honestum est vile et cui corpus nimis carum est. Tertio ergo primo corpus datum fuit spiritui ut iumentum. Secundo corpus datum est homini ut indumentum vel operimentum ad se tegendum. Job 10. Pelle et carnibus vestisti me ossibus et nervis compegisti me. De hoc Seneca ep. 2. Corpus nostrum ut quandam vestem dicit convenit velamentum eius quamvis autem vestitum ornavit alia nec bonum nec malum gladium vagina facit ita nec corpus hominem bonum. Seneca. De indumentis autem et vestibus quas dominus distribuit in famulis suis duo videamus. Unum est quod dominus qui dat famulis duplicem libratam unam pro yeme aliam pro estate sic solet ordinare quod illa librata quam sumet pro yeme fiet de pannis grossioribus illa vero de subtiliori quam sumet in estate. Modo autem tempus nostrum totum dividitur in duas partes scilicet in yeme et estate. Yemps est vita presens estas erit vita futura. Dominus autem noster datus est nobis duplicem libratam. Unam robam accepimus pro yeme huius vite et ista est de grossi panno. Corpus enim nostrum si advertimus est de turpi et rudi materia factum et tamen satis sufficit pro yeme huius vite. Hebr. 10. Corpus autem aptasti mihi id est aptum dedisti conveniens tempori in quo vivimus. Sed librata quam habebimus in pascalitate vite future in eterna [illegible] est de pannis subtilibus. Erit enim tunc corpus subtile contra grossiciem clarum contra opacitatem agile contra gravitatem impassibile contra mortalitatem. 1 Cor. 15. Seminatur corpus animale surget corpus spirituale. Dat ergo dominus noster duplicem libratam secundum congruenciam temporum diversorum. 2o videamus ...

Quis sit modus servum tractandi non [illegible]

Totum tempus nostrum dividitur in yeme et estate

lis et currus quod boni armigeri ro-
bas duplices perceptum non patet in
yeme a laboribus lacerent robas
inter in pluviis inter tonitruis ig-
nibus ubicumque domino placuit. Secundo est
dictum quod faciunt sibi novas robas in pas-
chate percipiendas. Consimiliter boni
ab xpiani non patet operibus penitentie operibus
penitentie vigilant ieiunant et vari-
is penitentiis macerant corpus suum. Et
quare hic quod novas robas expectant in
resurrectione quando vestientur suis corporibus
gloriosis. philippenses 3. Salvatorem expectamus
dominum ihesum cristum qui reforma-
bit corpus humilitatis nostre configuratum
corpori claritatis sue. Notandum quod inter
indumenta quedam sunt vestes et ar-
ma et quedam sunt vestes tantum et non ar-
ma. In vestibus et armis fiunt quedam
signa depictura et coloribus ut con-
sueverunt reges iuvenes et principes
militare in ludis militaribus in armis
non notis ut in armis qui postea debet
describi. Et in armis istis advolute
eos [illegible] autem tales principes ex-
cum ~~armos~~ armorum in talibus ludis dimittunt
tunc solent dare alicui armigero ar-
ma illa concedendo eam insultum militum
et id cedit ad honorem nobilitatis talis
armigeri quod possit arma portare domi-
ni sui quibus usus est in sua militia iuve-
nili. Modo autem dominus noster dei filius ihe-
sus cristus militavit in cruce ar-
ma habent de carnis albissime car-
nis sue id est roseis rubeis distincta
que fiunt quasi vulnera ipsius corporis illi-
us. princeps autem ipse ludum talem
armorum in sua resurrectione dimisit. quia
cristus resurgens ex mortuis iam non
moritur mors illi ultra non dominabitur
Ro 6. Et homini tamen armigero multum
dilecto contulit arma illa et militem
illum fecit dominus paulum i thimotheum 2
labora sicut bonus miles cristi. Et hoc
non fecit dei homini nullum esse sine-

moit cogitando sic dulce corporaliter
tollando portare valeat arma cri-
sti. et in de istis armis unde gla-
batur ille qui dixit Gal 6. Stig-
mata domini ihesu in corpore meo por-
to. Et ideo sicut scribitur 1 Cor 6. Empti
estis pretio magno glorificate et portate deum in cor-
pore vestro. Tertio corpus est datum anime sicut detri-
mentum et afflictio ad puniendum et
hoc est ut unum quod tempus est lapse. Ex quo
enim homo [illegible] subtraxit deo
obedientiam quam debebat subtracta est ei
illa obedientia quam ei corpus exhibebat
et ceperunt passiones miserie et cor-
ruptionis affligere animam in corpore ha-
bitantem. unde quod clamare compellebatur
Apostolus Ro 7. Infelix ego homo quis me
liberabit de corpore mortis huius. Unde
Seneca epistola 101. Corpus hoc cum pondus
est et pena premente id urgetur et in
vinculis est. et infra. maior sum et
ad maiora genitus quam ut mancipium sim
corporis mei quod equidem non aliter aspi-
cio quam vinculum ad libertatem meam circum-
datum. hic Seneca. Et de hoc nobiliter loquitur
epistola 102. admiror dementiam nostram cum
tanto opere amemus rem fugitivissimam
corpus tenemus quod neque moriamur
cum omne momentum mors sit prioris
habitus. vis tu timere ne semel fiat quod
cottidie fit. Et ideo significat de hoc corpus
quod corrumpitur non quod corrumpetur est
infantia corrupta in adolescentia. Et sic ...
le omnes morimur et quasi aqua dilabimur in
terra que non revertetur. lectio 123

Et difficile estimamus que
in terra sunt et que in prospectu
sunt invenimus cum labore
que autem in celis sunt quis investiga-
bit. sensum autem tuum quis sciet nisi
tu dederis sapientiam tuam et miseris
spiritum sanctum de altissimis et sic cor-
recte sunt semite eorum qui sunt
in terris et que tibi placent didi-
cerunt homines nam per sapientiam sanati

Inter indumenta quedam sunt vestes et arma et

sunt quecumque placuerunt tibi domine apud
apud. Postquam salomon allegavit humanam
ignoranciam propter quam non est facile a depre-
hendere sapienciam, unam causam istius ignorancie
declaravit esse ex parte humane imbecillitatis
In ista parte assignat aliam causam ad idem
magnitudinem videlicet difficultatis ex parte re-
rum sibilium(?) Et circa hoc tria facit. quia primo
ostendit quod attingere ad cognicionem spiri-
tualem excedit limites humane fa-
cultatis. 2o quod talium cognicio nullo mo-
do haberi potest nisi ex dono divine liberalitatis
et 3o quod iniqua sunt alia via salutis
in hominibus bene indigatus(?). 2a pars ibi
Sensum autem tuum et sic directe sunt. 3a ibi
primum ait sic. Si nos homines non pos
sumus id quod minus est nec possumus id quod
magis est. Sed minus est cognoscere creaturam
dei et condiciones naturales earum que sunt
in terra nobiscum quam cognoscere divinam voluntatem
que est in celis. Sed ad cognicionem creature cor-
poralis non possumus devenire sine diffi-
cultate et labore. ergo ad cognicionem
occultam divine voluntatis nullo modo possumus
attingere. Maiorem ergo ad hoc dicit sic. Et
difficile i. difficulter estimamus i. cum
non certa cognicione devenimus. sic enim
terminus estimandi non importat omnimodam cer-
titudinem sed quemdam modum loquendi. sit
notum est Difficile inquit estimamus que
in terra sunt. Eciam dicit sunt quantitas terre et
mobilitas terre. primo qualiter cum diffi-
cultate scire possumus quomodo herbe arbo-
res plante quare augmentantur et
fructificant. in terra enim propter cottidianam
consideracionem apud nos vilescunt et tamen
nullus est in mundo qui sciat de istis plenam
reddere racionem. Unde dicit Augustinus Magis
miraculum est quod de paucis granis se-
getes crescunt quam tot milia hominum de pau-
cis panibus et piscibus saciavit et tamen
hoc nemo miratur. istud omnis miratur
non quia mirabilius sed quia rarius. ergo ista
cottidiana que sunt in terris non estimamus
comprehendere. primo nisi aliqualiter [illegible] esti-

Magnum miraculum est quod segetes de granis

mare. Et i. Invenimus res difficiles nisi
per eas homines exponendo. primo dicit
hoc. Et difficile est que in terra sunt. Et
sequitur. Et que in prospectu sunt invenimus cum
labore. et certum secundum partem invenimus cum
labore cum enim sensu et experimento compren-
derant non ad sentiendum sine passione
possumus. et sic per partem cum labore cognoscimus
aliquali. et tamen de istis nota Dicit Augustinus
2o Methaphisice. quod consideracio de veritate difficilis
est uno modo et facilis alio modo. facilis est
quantum ad partem. quod sic fuit sicut porte
vel fores ad manum in quibus nullus de
linquens. Sed difficilis est quantum ad totum
que ex principiis claudit in quibus aut
tenebras. et quod sic est. Que autem in celis
sunt et in prospectu i. que sublimia a quo modo
afferunt se semper invenimus cum labore. mi-
nus quare per se sic. Que autem in celis sunt
quis investigabit et sic de celis i.
de spiritibus celestibus in quibus sunt stelle ex-
traneo sicut fixe. Vel de celo empireo
quod super illos celos deus apparet et an-
gelis intelligentur. Moraliter quod est hoc
cum res quas per tot centenaria annorum
exposuit illi homines qui nos in principio
mundi processerunt cum quanto est labore
et diligencia investigaverunt quantitatem terre
et postea quantitatem usque solis et tocius
firmamenti non potest a nobis finaliter
cogitari. Cum ergo ad ista insufficientes
sumus. constat quod sine dono et revela
cione dei attingere non possumus ad
ea que nullus sensus nisi experimentum per
duxit. Et ideo dicitur subiungit Sensum
autem tuum quis sciet nisi tu dederis
sapienciam autem tuam et miseris spiritum de
altissimis. Sensum autem tuum i. consilium propositi
et ordinacionis tue quis sciet nisi per
donum liberalitatis tue. nisi inquit tu de-
deris sapienciam tuam revelando que tibi pla
cent per nos fieri in hac vita. et nisi miseris
spiritum sanctum de altissimis. ad inclina-
dum voluntates nostras et suggerendum

Quae homines per exposuit ultra centenaria annorum

nobis fuit quia tu paraclitus Joh 14 Ille
vos docebit omnia et suggeret vobis omnia
De altissimis altum est celum placentini
altius est stellas separans altissimum est
celum empireum quod dicitur celum trinitatis
In ps Tu solus altissimus super omnem terram
Bo subiungit quia in qua sunt alia ima
salutis hominibus possunt nisi per revelationem
et alter que deus exegit ab hominibus
per fidem | videt et sic Et sic directe
spem | corum qui sunt mentis et que
caritate | placent dirigunt homines
ita prophetia sanati sunt quicumque placue-
runt tibi domine a principio Et sic i. missus
spiritus sanctus de altissimis et sapientia tua da-
ta hominibus directe sunt semite i.
prima mortalium vivendi et operandi tua
mandata In ps Deduc me domine in se-
mita tua Semite terra eorum qui sunt in
terris i. hominum terrenorum Et sic per modum
istum dirigunt homines ea que tibi placent
usque per incarnationem filii et missionem
spiritus ita per istam sapientiam usque filii in-
carnationem sanati sunt a morbo peccati
quicumque placuerunt tibi domine a principio Math 21
qui precedebant et qui sequebantur clama-
bant dicentes Osanna filio david Ubi dicit
glo quia tam salvati sunt in fide
incarnationis completam et completa
missione spiritus sancti Vera missio spiritus
sancti est spiritus quia illa sui missio fuit mundo
necessaria propter tria usque Venit enim
lacrimantem consola
Dicit ignorantem informa tor
vacillantem confirma
| Pro
| ut
| sunt
lacrimantem consolatur Cum mater rece-
dit a pueris puer contristatur et plorat
et licet ipsa puerum hortetur et moneat
quod non ploret nec doleat puer autem
recessit statim clamat et plorat
continueque ipsa cito se rediturum promit-
tat nec cessat a fletu donec mater ma-
millam in os suum mittat Consimili modo

lac cristus nutrius fuit apostolorum suorum
quos tamquam filios iuvenes et teneros
diligebat et fovebat Ose 11 Ego
quasi nutrix effraym portabam eos in
brachiis meis Effraym frugifer
interpretatur et signat apostolos qui fruges
doctrine ferebant quibus totus mundus
fuit post se saciatus Iste nutrix ac-
cepit licenciam suam ab apostolis et dixit
eis quod non turbarentur de recessu suo
Joh 14 Non turbetur cor vestrum neque for-
midet vado et venio ad vos Iterum
modicum et videbitis me et multa
talia dixit eis et tamen omnibus illis
obstantibus se non poterant a tristicia conti-
nere Joh 16 Quia hec locutus sum vobis
tristicia implevit cor vestrum et ideo dixit cristus
volens eos consolari posuit mamillam
dulcedinis sue usque spiritus sanctus posuit
in ore eorum unde Ca 1 lac generum
sugens et mamilla regum lactaberis
mamilla regum i. spiritus sanctus qui est ma-
milla dulcedinis et clemencie et
suavitatis totaque trinitatis Ista mamilla
dedit ipsis lac dulcissimi intimem
Omnia enim dulcia inducunt propter
et de spiritu sancto scribitur Eccl 24 Spiritus
enim meus super mel dulcis Sed inter
sugentes ista mamilla magna est
differencia Quidam namque sicut pueri dysso-
luti postquam sugunt mordent dentibus
Quidam pellunt manibus quidam lace-
rant unguibus Sic omnes ingrati sunt
parvi qui postquam spiritum sanctum receperunt
per sacramentum penitencie redeunt ad
ingratitudinem per peccatum quorum quidam
mordent per detractionem et ledunt
caritatem que est spiritus sanctus Gal 5
Si invicem mordetis et comeditis
videte ne invicem consumamini Quidam
eum pellunt per rebellionem quia contra
resistunt et doctrine verbi dei Act
13 vobis oportebat primum loqui verbum
dei sed quia repellitis illud et i-

signos vos indicatis uite eterne
certe conuertimini ad gentes Alii la
cerant unguibus sicut rapaces et
predones quorum bona eterne rapiunt
au ferunt et predantur et isti sunt ma
li milites quorum per illa bestiam de
signatur De qua Dan 7 Ossa erat
terribilis mirabilis dentes et ungues eius
ferrei comedebat et comminuebat
et reliqua pedibus suis conculcabat
De istis tribus magistris et malis dicitur
Act 7 Vos semper spiritui sancto resistitis Secundo
missus est spiritus sanctus sicut ignorancium
informator Cristus enim dei filius
predicauit iudeis verba sue sapiencie
inter quos sentiebantur Ioh 7 Nunquam sic
locutus est homo sicut hic homo loquitur
Fecit inter eos opera sue potestatis Ioh
17 Si opera non fecissem in eis que nemo
alius fecit peccatum non haberent Dedit
eis opera sanctitatis et bone uite Mat
11 Discite a me quia mitis sum et humi
lis corde Et ista tamen non obseruanti
bus ipsi iudei uerba sapiencie dicebat
esse falsa Ioh 8 Tu de teipso testi
monium perhibes et testimonium tuum non est uerum
Miracula sue potestatis dicebant fieri uir
tute dyaboli Mat 12 Hic non eicit
demonia nisi in uirtute beelzebub prin
cipis demoniorum Opera uero sue sanctitatis
dicebat facta hominis peccatoris Ioh 9
Nos scimus quia hic homo peccator est
Spiritus igitur visus poterant discipuli res
pondere quod cristus recedens ab eis
dixit Eritis mihi testes usque in fi
nitate ... omni tribue Doctrine quo
nos relinquens et ad iudeis transmit
tis sicut uerba tua falsa dixerunt Si
miracula tua demonibus ascripserunt
Si uite sanctitatis asperam in scanda
lum pertraxerunt quid inter eos facere po
terimus nos ignari quorum lingua prauam
sciunt nos insani quorum lingua prauas

potestates nos reales peccatores quorum lingua
lesa constanciam Et ideo missus est ad eos
spiritus sanctus pro omnibus istis sicut ignorancium
informator Ioh 14 Paraclitus autem
spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo
ille vos docebit omnia et sequitur In linguarum
figuris missus est spiritus sanctus in tribus speciebus
scilicet ignis lingue et columbe Dap
igitur apparuit in luce clara
In ⎨ lingua eloquencia ueri ⎬ ratio
columba pacifica suaui
et suauis est spiritus cum in aliis significatur
sicut designatur potencia quia inter elementa
unum est ita actiuum et hic habet per calorem
quod in igne designatur et hic pro ple
doret In lingua designatur eloquencia
precucas clangore quodo ita sunt
quod apostoli habuerunt predicare principibus
qui fidem impugnabant per potenciam
philosophis qui eam impugnabant per sapienciam
et populis qui apostolos non intelligebant
propter ydiomatis diuersitatem Et ideo cris
tus dedit eis spiritum sanctum in specie columbe
ut vincerent per potenciam in specie lin
gue ut instruerent per sapienciam et ha
berent omnia ydiomata diuersa Act
2 Ceperunt loqui uariis linguis sicut
spiritus sanctus dabat eloqui illis Tercio missus
est spiritus sanctus sicut vacillancium confirma
tor Iob 4 Vacillantes confirmauit
sermones tui et genua trementia con
fortasti Vas luteum quod est recens et
non habet aliam qualitatem quam luti cedit
omni tactui et omni impulsui Sic apostoli
et omnis homo qui est vas luteum per
naturam Iob 10 Memento queso domine quod
sicut lutum feceris me ... sicut per se
resistere temptacionibus quamcumque ...
... qualitate Set si vas luteum desiccetur
et roboratur ad ignem fit solidum et
durum et sonorum Et ita apostoli se habe
bant et alii uiri sancti se habent in
ecclesia qui accenduntur spiritu sancto in nos

Et ciues michi testes In teste firmi
considerentur tamen considerari debent videlicet Mira ut
in actu | sit vir non fictus et serius
in verbo | ille stabilitate et instabilitate
in vita | solet ancipitem habere Consideratur
tercio ut sit liber non servus et servus
metu dum solet fieri a vite ab
dua consideratur vita ne sit infamis
in se qui de aliis testimonium debet per
hibere specialiter contra prelatos tunc qui ut sunt
effeminati libidinose viuendo vel ser
uilis condicionibus mundo et mammone
seruiendo vel lesi in bona opinione pub
lice delinquendo non sunt conuenientes tes
tes christi ut sunt fures. sed confirmatur Ideo
apostoli fuerunt viles propter cordis constantiam
liberi et sine timore predicabant veritatem
ciam famosi et bone opinionis per
scrutinio vita Et de eis scribitur Actus
et virtute magna reddebant apostoli testimonium et
ista tamen tangit beatus Augustinus Talis est
inquit gratia spiritus sancti quod si tristiciam in
venit dissoluit si desiderium prauum
consumit si trepidacionem abiciat
In hoc quod dissoluit tristiciam dat cordis
serenitatem in hoc quod desiderium prauum
consumit dat vite stabilitatem in hoc quod trepi
dacionem abiciat dat constanciam et li
bertatem Unde gregorius super ezechielem Considera
dos pretes noui et veteris testamenti Dauid
Danielem Amos Petrum Paulum Mattheum aptos
oculis fidei intueor Implet citharistam
puerum spiritus sanctus puerum citharedum et psal
mistam facit Implet abstinentem pueros
et iudicem senum facit Implet piscatorem
et predicatore apostolum facit Implet persecuto
re et doctorem gencium fecit Implet pub
licanum et euangelistam facit Gregorius Non
de pectore quod tunc erat vas lutum non conbus
tum ad vocem ancille confitendo negat cris
tum et post peccata tunc accepit et modi prin
cipibus constantissime predicat Et ideo significanter
petunt psalmista Spiritu principali confirma me et tunc
constanter docebo iniquos vias tuas et impii
ad te conuertentur Capitulum decimum lectio 129

Hec illum qui primus for
matus est a deo pater
orbis terrarum cum solus
esset creatus custo
diuit et eduxit il
lum a delicto suo et
eduxit illum de limo terre et dedit
illi virtutem continendi omnia Hic sig
natur incipit decimum capitulum et 2a pars
huius libri consimiliter nonnulli antiqui signa
uerunt capitulum paruum ante ibi Dura perdu
ram scandali quod ego in prioribus libris diui
sionibus seruabar sed hic mediam refert vel
nichil ad libri processum modo tamen secundum
malo capitula que continentur consueta Unde
postquam salomon multum declarauit sapiencie
nobilitatem et magnam de ea fecit comme
dacionem secundum ipsius effectus generales In ista
parte consequenter de sapiencie nobilitate continu
at quosdam effectus speciales ostendendo in
concretum quos singulares personas quedam
fecerunt per sapienciam in bono consummate Unde
ab ista parte usque in finem libri ponitur exem
plificacio in particularibus gestis et historiis
de beneficiis que hominibus per sapienciam sunt col
lata et de suppliciis que per eandem pecca
toribus sunt illata Et diuiditur hec 2a
pars libri principaliter in duas partes In
prima agit de beneficiis collatis per sapienciam
quibusdam personis In 2a de beneficiis vni
toti populo videlicet israelitico Et 2a pars in hoc loco Populum
iustum infra eodem capitulo Prima pars diuiditur
in sex partes secundum quod sex precipuos describit
et ostendit a sapiencia gubernatos fuisse videlicet
Adam Noe Abraham Loth Jacob
et Joseph Prima autem pars que laudes primi
est de Adam cui contulit sapiencia dei
quasdam prerogatiuas et gratias speciales Scilicet
cum haberet principalem preeminenciam ad ge
nus humanum propagandum Originalem in
nocenciam ad sui mancipium conseruandum
Spiritualem excellenciam ad rationem infli
tandum Realem magnificenciam ad cre
turas gubernandum Spiritualem indulgenciam

In teste firmi considerent tamen debent considerari

Ipsa sapiencia contulit adam quasdam gratias speciales

addem post peccatum reconciliandum. Dicit ergo primo sic Hec i. sapientia increata illum i. adam qui primus formatus est a deo pater orbis terrarum i. qui pater omnium futurus fuit a deo principaliter et medio tempore generis humani. et non est dimissus in diversis partibus orbis terre. causa principalis peccati necessaria ad genus humanum propagandum. generassent enim homines in statu innocentie

sine tremore pudore dolore

Et cum illum adam cum solus esset creatus custodivit i. originalem innocentiam vel dedit gratiam per quam et se et suos custodisse potuit. Habuit enim adam perfectum dominium super corpus quod nullam sensisset infirmitatem ab intrinseco nec lesionem ab extrinseco nec deceptionem ab aliquo si in statu innocentie perstitisset. Sequitur cum solus esset creatus i. antequam humanum genus per generationem multiplicasset. Dicit quidam fuit quod solus ante formationem mulieris de costa. Et est originalis innocentia ad semet ipsum conservandum et ista iustitia originalem naturam in filios diffudisset sicut modo parentes diffundunt peccatum originale. Secundo tamen Adam eduxit a delicto suo. dando vel filialem reconciliationem a deo post peccatum placatum et istud beneficium gratie sui magnitudinem creatur. An duo alia concesserit licet postquam sit collatum. Dedit enim ade gratiam penitendi de peccato suo et remissionem eiusdem peccati. Et quantum ad hoc dicit Et eduxit illum a delicto suo. Hoc autem factum fuit complete et perfecte per christi passionem. Tertio sapientia increata dedit ade spirituale et locale excellentiam ad locum inhabitandum. Dicit enim narrat scolastica historia super Genesim. Creatus fuit in agro damasceno et inde translatus in paradisum qui est locus amenissimus et delicatissimus ubi modo manet enoch et helias qui innatentes vitam per fructum ligni vite et aliorum que sunt ibi. Et quantum ad hoc dicit sic Et eduxit illum de limo terre i. de agro damasceno in quo formatus fuerat de limo terre. Inde transtulit in locum amenissimum paradisi. Genesis: plantaverat autem dominus deus paradisum voluptatis a principio in quo posuit hominem quem formaverat. Quarto sapientia dedit ade rationale magisterium ad creaturas gubernandas et quantum ad hoc dicit Et dedit illi virtutem continendi omnia i. rationem et cognitionem qua potuit omnibus creaturis dominari. Genesis 1. Dominamini piscibus maris et volucribus et universis animantibus que moventur super terram. Dubitatur tamen utrum adam in statu innocentie fuit a deo sufficienter custoditus. quod non quia crudelis esset qui permitteret filium pugnare in duello in quo sciret eum esse vincendum. Sed deus permisit adam filium suum et sciebat eum vincendum esse in temptatione futura per dyabolum. ergo crudelis fuit non custodiendo eum ab ista temptatione. ergo eum per hoc non sufficienter custodivit. Preterea si deus eum custodivit ergo non debuit permittere eum temptari. Respondit magister sententiarum d. 23 c 1 Quod gloriosius est non consentire quam temptari non posse. Et ideo deus eum temptari permisit ut inde gloriam reciperet gloriosam. Sed contra sciebat eum vincendum ergo non expediebat homini victori ergo non est dictum quod deus permisit ut homo vinceret. Propter sapientie et ordinationis divine que ad suum finem ita quedam sunt sicut absque ordinari. Sed finis hominis est beatitudo et beatitudinem posset homo attigisse convenienter sine temptatione et sine peccato quia illa sunt impedimenta ad beatitudinem consequendam. Preterea ad bonum custodem pertinet pericula et removere omnia pi-

Qualiter homines generassent in statu innocentie

Utrum adam in statu innocentie fuit a deo sufficienter custoditus

cula ab illo q3 sup custodie cōmis
sum ig' deus debuit temptacōem amo
uisse. Ad opposi dr' sic in littera. Ad
3am racōem Cum solus esset cabsaus
todiuit illum. Ad 3am dicend q̄ deus
eu custodisse dicitur q̄ ex demsta ori
ginali et gra puidit p que semet
ipm potuit custodisse si voluisset
Pater arguit tn dnō q̄ sic docet
dyo. 4. c. de diui. noībus. puide
cia dei nō ē nāe corruptiua s3 saluati
ua. Unde ad puidenciam ptinet nāᵐ
rerū admistrac̄e sic tandem bonitē
vniūsalem 2a nō q̄ bonitas to
cius respondat bonitati ptis. Unde si
ad esset melius pti q̄ tn toti ce
det. i puidiciam ptinet ad bonū
gubnatorē tale comodū subtrahē
pti ut sicut p̄sto tocius melius ei p̄m
imaginacōem melius eēt pedi esse
caput q̄ pedē tn melius ē toti hōi
vnū caput et duos pedes q̄ duo
capita et vnū pedem. Ad oppositū
ig' dicend q̄ decuit ēe vnū vniū
su i quo esset varietas spēs et nāe
ad ostensionē sue bonitatis int̄ quas
spēs hō ē quedā de nobilibus nō aūt
posset hō esse hō n̄ esset flexibilis et
temptabilis ad peccandū. Et io fuit
q̄ hō nō posset fuisse temptabilis et
fuisse hōiem. condicōem includit
Sz dices posset eum sic dotasse grā
is natalibus et infusis q̄ fuisset immu
tabilis ad malū sicut erit post beatitu
dinē. Dicd q̄ licet deus hoc potuisset
de potēcia absoluta nō tn de potēcia
ordinata. Nā cum homo ē qui
ptingit ad beatitudinē p bonum usu
libi arbitrii hōᶦ aūt requirit mutabi
litatē et flexibilitatē et posse tempta
ri et hmōi et io rōnabiliter et ad
pfectum homīs pmittit eum esse temp
tabilē et ad magnā utilitatē h' eīs

nisset si temptacōes vicisset. Ad pmū
dicd q̄ licet deus pscieret ad vin
cendum fuit tn q̄ nā sua ad hoc in
stituta erat ut foret pceptorum p̄mi
ata. et ideo decuit eū pmitte tep
tari ut ultimatē sua uteretur qua fruitionē
accepisset n̄ ea uti potuisset. Ad 2m
q̄ m̄ dicend dr' sicut p3 p pdicta q̄ fi
nis ē ut p victoriam ad beatitudinē p
veniret et victoriam hr̄e nō posset
n̄ p pugnā et psuasionē cū a pugna
esset impedire eū a victoria ad quam
fuit ordinatus. Ad 3m q̄ hō ē ordi
natus ad beatitudinē sic q̄ eā mereatur
declinando a malo bonum faciendo vn
via cōmunis hominū ē ista ē p victoriam
temptacōnum. Unde hoc est negandū
q̄ ita quiescent sic hō attingere beatitu
dinē sine temptacōe sicut cum temptacōe
In cuius signum ipemet cristus tempta
cōnes passus est ab exterius tum a de
monibus quam a malis hominibus. Ad
4m dicendum q̄ temptacio nō ē hōi pi
culosa n̄ velit vinci. q3 ē nimia et
glosa et io a bono custode pmitti
debuit. Unde Aug' sr' ps 60 Ui
ta nra in hac pegrinacōe et psens
nō p temptacōem nrā sit nec q̄ sapi
incognosc.... n̄ temptatus nec sic cōnam n̄
vincit nec sit vince n̄ certaūit Idem sr'
ps 63 Tm dimittitur dyab' tempta
re q̄ntum ē pfectum ut exerceat plebē
ut qui te nesciebas a tempt... ...
aris De ista mā loquitur quidā ex
Deus ipe omnium rector ac dñs cū omni
angelorum milicia certantē te cū coop'
tatur tu cum dyabolum dimicanti parat
eternitatis coronam quam nos conce dat

Ab hac ut recepit [lc 127]
Augustus in nasicia pmam
homicidii fruitus dependet
ipē quod cū aqua delet terra sana
uit idem sapia p contemptibile

Nō q̄ bonitas tocius respondat bonitati ptis

Temptacio nō ē piculosa si nō vincimur

ligni iustu gubnans. Postq̄ sapia
Salon declaravit gubnacoem tam
utile quā mirabile quā exhibuit
sapia incarnata tercia psona trinitatis adē
qui iuita agro damasceno creavit
et i paradiso voluptatis collocat et a
pcto finali liberavit. hic consequent
de sapie gubnacoe quā fecit circa
psonam ipius noe. Ubi sciendū qd sicut legit̄
Gen. 6. tpe noe fuit tanta homi ma
licia qd omnis caro corrupat viam
suā. ordinauitq̄ deus qd diluvium
dissiparet totū genus humanū exceptis
octo psonis que fuerūt de familia
ipius noe cū uxore et tribus filijs su
is cū uxoribus eorum. Hec igitur utilis
sima gubnacio quā sapia custodi
uit noe dans ei preceptū de archa
fabricanda i qua de singulis speciebus
reservaret. Factū ē igitur diluvium
universale post duo milia sexcen
tos et xl anos ab origine mundi
Causa ēt ipius diluvij fuerūt multiplex
malicia cayn et seminis sui. sed specialiter
fuit ostendere quō sapia custodiuit
noe tpe diluvij. In hac lra ta
git a primo pctō cayn qui continuat
maliciam tam ipse quam filij sui
donec p diluvium tota illa cognatio
perijt et omnino et de filijs seth
omnes pter octo psonas ut dictū
ē. In pma aut lcone duo fuerūt p.
narrat cayn maliciosa iniquitas. 2o
noe gloriosa libacio. Et pō ibi ppter quos.
Dt igitur pmo sic Ab hac ut recessit i
iniustus ira .i. suus impius p iram
suā quā voluit interficere fratrem suū. p
ira homi .i. pra que fuerūt fra homi
cidij fraternitas perijt .i. cessauit esse fra
ternitas qr destructa vna relacionis
destruitur et reliqua nā plures ad hūc
frēs adhuc frēs fuerūt. et io mor
tuo abel fraternitas tota fuit destructa
vel pira homicidij fri. scilicet .i. aer
et quietudo que inter frēs debet inve
ri. Et hic dicit cayn recedendo a sapientia
meruit homicidiū. qz eodē ordine
nā homo dimittit deū et recedit
ab eo qd deus p gratiā recedat ab eo
qz eodem ordine nā ho pcat qd punitur
quia lex sunt tpe. Unde bernhardus. Dulcis
ihesus primus ē i accessu et ultimus
in recessu. Job 21 de pctoribus dicitur.
Dixerunt deo recede a nobis sciam
viarum tuarum nolumus. 2o in sua lcone
narratur gloriosa libacio ipius noe in
diluvio generali. Et quantum ad hoc dicit
sic ppter quos scilicet pctm cayn et
posteriorū suorū tam imitatione quā
generatione Gen. 6. corrupta ē tra coram
deo et repleta ē iniquitate. Cū aqua
delet tra .i. cū aqua diluvij dele
ret homines et bestias habitantes in
tra. Iterum sapia que deus ē sanavit
saluando genus humanū gubnans iustū
noe. Gen. 6. vir iustus atq3 pfectus fuit
in generationibus suis. De isto noe dicit
Josephus li° de pomo ubi dt Omnes ho
mines narrabant illic qd stellas ado
rauerunt et corpora celestia usq3 ad ad
uentū noe p contemptibile lignum .i. p
archam de lignis leuigatis .i. poli
tis. Et dicitur archa contemptibile lignum
qz forte iudicio nautarum ligna ar
che fuerūt valde rude. Circa ista li
beracionē ipius noe notanda sunt tria. videlicet
Diluvij causa prima | Modū ad cau
2o de eius durā dū tū mora | sam sciendū qd materia
3o tractatus de ipa archa | omnis pluvie
ē vapor eleuatus p calore solis imis
su ei ascendit usq3 ad locū frigidum
ubi frigus occurrens submergat inv
bem et condensat in aquā. Unde
multi vapores eleuantur quos calor
solis nō sufficit desiccare nec digerere
in aerem tūc fiunt multe pluvie vel
nebule sicut pz in estate. Dicendū ē qd ca
efficiua ipius diluvij pma fuit deus

volens punire peccata generis humani. Causa
efficiens influentia[?] celi. Causa disposi-
tiva demeritus hominis. Causa materialis
vapores multi elevati de terra et aquis
fuerunt sicut aliarum pluviarum secundum Isidorum
in mundo[?]. Qualiter vero peccata creverunt et ma-
licia hominum multiplicata est super terram narra-
vit Methodius martir magis expresse
quam Moyses Genesis. Dicit enim quod 500 anno
secunde chiliadis id est primi millenarii mundi
filii Cayn abutebantur uxoribus fratrum
suorum nimiis fornicationibus. Sexcentesi-
mo vero anno mulieres vesania accense
subegisse viris ut alibi. Octingentesimus
autem annus secunde chiliadis transierunt homi-
nes talentum[?] coeuntes. Septingentesimo
filii Seth concupierunt filias Cayn
et ab eis orti sunt gigantes. Quamvis etiam
et ante hoc gigantes fuerunt secundum Augustinum
17 de civitate. Prohibuerat autem Adam Seth
et filiis suis quod non cohabitarent nec
matrimonia copularentur cum stirpe Cayn.
Unde filii Cayn habitaverunt in oriente in
monte Carbam[?]. Filii vero Seth habita-
verunt circa Damascum. Tenuit ergo ista
prohibitio vivente Adam. Quo mortuo
filii Seth contra prohibitionem patris commo-
verunt se filiabus Cayn propter earum pul-
chritudinem et se totaliter libidini ma-
ciparent propter quod diluvium venerat.
2o de mora seu duratione diluvii est
sciendum quod eodem die anno revoluto quo Noe
ingressus est in archam eodem die egressus
est. 3o de archa sciendum quod erat in fundo
forme quadrangularis non quadrata
sed altera parte longior. Cuius longitudo
fuit 300 cubitorum, latitudo 50, altitudo
30. Unde ab angulis in archam ascen-
debat et summitas eius in cubito consumma-
batur. In latere vero inferiori fuit ostium
per quod homines et animalia ingre-
diebantur et cum ingressi essent dominus
illud clausit a foris. Et in supremo fuit
fenestra quam Hebrei dicunt fu-
isse cristallinam. In ipsa vero archa fue-
runt quinque distinctiones secundum Strabum[?].
Secundum vero Augustinum ponit enim Augustinus quod
in medio superioris fundi fuit quoddam
spacium vacuum sicut in navibus contingit,
quod spacium dicebatur sentina. Et super id
fuit unum tabulatum et supra id 2um tabu-
latum et tunc super id tectum. Spacium autem
inter tectum sub tecto dividit Augustinus in tres
partes, spacium sub illo in duas. Et sic
secundum Augustinum fuerunt quinque camere preter sen-
tinam: tres superiores et duas inferio-
res. Et de tribus cameris superioribus me-
dia fuit hominum, laterales animalium mitium
et immitium. De duabus cameris inferioribus
altera fuit apotheca in qua repone-
bantur cibaria ad esum hominum et animalium.
Alia dicebatur stercoraria hominum. Non po-
nit ubi cimicata[?] iacebant. Alii is-
tas cameras in quibus in altitudine
disponunt [illegible] infima esse
sentinam, 2a apothecam et tertiam
immitium animalium, 4a mitium animalium, 5a homi-
num. Et ista ponit ostium directura
inter apothecam et immitium animalium.
Videtur esse contra textum de collatione
ostii Genesis 6: Ostium arche facies ex la-
tere deorsum. Recessit virtus in ma-
sua. Notandum quod ira facit divinam deo
proprius et quasi suppositio. Subtrahit enim
deus effectum sue potentie ac proprio
proprio effectum sue potentie convenit
quasi suppositum effectum recipit et tribuit et deo
ratione sue potentie culpas iudicialiter
vindicare, bonos spiritualiter inhabitare
et eis liberaliter spiritualia bona legare. Et
contra ista divinitatis iracundia deo in
omnibus proprio aufert a deo vindictam
quia ira est deordinatus appetitus vindic-
te. Et deus dicit: mihi vindictam et ego re-
tribuam, Ro 22[?] et Deut. 32. Mea
est ultio et ego retribuam. Deus enim
dixit qui retinuit gloriam et vindictam:
alteram superbia, alteram aufert iracundia.

vb ps glam meã alti no dabo ¶ 2°
iracundus dei iunatur q expellit
eu a quiete sue habitacõis . In pu
stats e ipaceldaus eius ira aut t̃
bat pacem et destruit . pu pr 8
iracundi plus cat ppas domu
q tota die mouet et emet ille
magnus dns liber inhitaret ¶ 3°
deo iuatur ipediendo ne legatum
dei sc̃e possit illegauit eum deus
pace hominibus . Joh 14 pace relinquo
vobis pacem do vobis . Et io malus
dus est cognitus e iuitandus prou
22 Noli esse amicus homini iracundo
neque ambules cum viro furioso ¶ 2° ira
p̃xim pr subtrahit prximo effectũ
delite beniuolẽ . Tencor cu prxi
mi saluac subam fama et psonam
Et tñ ista ira expellit admodũ
q pximis in subia depdando i fama
diffamando i psona trucidando
Ecc 21 Ira et furor utriq execrã
bilia . qr Ecc 28 obiurgacõ et ira
admulabunt subam . dit aris 3
de aiabus q apis cu ciat aculeu
moritur . Et ita e iracũ de ira
do et appetitus vindicte . dñ enim exer
cet malicias sua cõtra pximũ vbo
ut ope ledendo in subia psona ut
fama sic infliat penalr semet
ipm . Job 5 Vir stultũ interficit
iracundia ¶ 3° ira subd sit suppositis
ipo subtrahit et dispõit ea bona ira
namque pximo igitur destruit hones
Destruit hones | cpalis disposicõ
Impedit potestatem | naturalis rõnis
Diminuit quietem | Tantal dixacois
tate corpalis disposicõis ciuitu
em psona sit pulchra subuertit oc
culos e gene sunt ut mis rubee
ut mis pallide gestus e tornig lig
wa cessitat et totum hõ dehonestat
De isto lõ Sene 2 et 3 de ira d.

Nota hic multa utilia de ira vitanda

nichil equale fuit iratus sit intueri
deformitatem rei si mem̃ naturam casu
cies turbatur . ora pulchra fe
dat . torvos vultus ex tranquillis sitis
reddit linquit decor omnis iratus et
sequitur qualeputas esse aiam cuius
imago tam feda e . qdeo dixit qda
phus q io iratus q fuit aspexisse
speculum ut imago repercussa osten
det hõi sua deformitate . Et Sen
de li 3 de ira . nulla facies terra qu
tuaucq agitet e ita corripis sit hõ
mines ira flagrantes ¶ Narrat fable
q minerua aliqñ delectatu e in
musica tibiam . Cu go semel i fluv
plaret tibiam mps quedam flumen
vidit buccas suas corripit tumes
centes . et statim fistulas suas frica
at minua est dea sapie et sapientes
meditu sue indignacõis . Ecc 1
In multa sapia e indignacõ . Con
tingit go q ab sapiens quosque prouoti
iracundie tangitur et statim sic est
sapiens ostendit indecenciam sui sta
tus et alias ibi caret ¶ 2° ipedit
potestatem nalis rõnis . Ins e Catõ
Ira ipedit aium ne possit cñc vin
Et ideo dyals facit sicut astutus pisca
tor qui qñ vult facilr decape pis
ces turbat aqua et tũc e spenis q
pisces nõ potuit puidere retia sua
Eodem mõ dyals facit i congregacõe
quacumq immittit turbacõm pali
que iracundie in tota congregacõm
et tũc ducat eos ad pctã et mali
cias excogitandas sit ei placet et
totam congregacõm reddit fatuã . Dit
eum aris 4 topicorum qñ irascit nõ
ipat rõnali et ita e nisi qui pu
sa fuit aia diuatur et inuq alias
dit arist 1 elenc q ira cautela
e specialis sophiste ut vg qn ocet so
ciu sui ad iram qr ira ipedit ei
esse sophista cu dyas . Ecc 21 oi

Ira impedit potestatem nalis rõnis

sophisticae lapis gdibilis est. vnde dicat
diascorides in decadibus c. 2. quod ista lapis co-
gnoscitur in marsipia et in dosalibus
Et ponit exemplum de aspro argenti. Et
ita est in moderni mercatoribus non que bene
docebitur et ideo bene dicitur Vnde 1. Neve
lapis sit ad mysteria quoniam ina ipsi misericordiae
ti requiescat. Ideo magnam minuit quantitatem
vitalis spiritus. dicalia cum ex posuit
fine colica sunt naturaliter bonus vite. Dicit
maioris pars de carne. Et hoc est quod dicitur
Vnde zo. zelus et iracundia minuunt
dies et ante tempus senectus adducit. Vnde
antiqui dixerunt magis esse bonum insa-
niam. Et secundum Bene 3. decima. Regne
cum impotens sui est decoris obli-
tatus est igitur ira papiae cancellata quod
ipsum tamen fecit et quelibet que mandat
fecit dicunt. Glosa de sacris. Ira cum
vim iustitiam non operatur. Vnde cum
multis operatur quidam gemme que vocatur
onix. cui male proprietates attribuuntur
in lapidario c. 9. Ad collum suspensa
regitone legatur in sompno lemures
et terribilia ducta significat multiplicat
lites et commovet vndique rixas
Hec gemma venit de perdia et de
arabia et nullam bona virtute dicitur
habere. Et nobis designat iracundia
quod ad nichil vtile valet. Ipsi super fiat
lemures i. dyacas imagines quod in
hominem venit et terebat celebrum. com-
movet lites et rixas. proverbiorum 21. gra-
ue est saxum et onerosa arena sed ira
stulti vtroque gravior. Vnde Bene 3.
decima appellat iram pestilentiam. Et dicitur
quod sicut contra pestilentiam nulla bona dis-
positio valet. ita nec contra iram aliqua
compositio morum. Sed tamen mores bonos
et malos corrumpit et lacerat. Dicitur
tamen sicut in lapidario dicitur contra maliciam
predicte gemme invenitur alius altius
qui vocatur Sardius cuius pre-
sentia non sinit onix nocere. Ideo aliter

iste lapis gemma designat paciam
sunt. 12. Responsio mollis frangit iram.
Bene 3. decima. Vera amicitia quod offe-
dit secundum quod voluit sed divinitus fecit quod
debuit etc. Lectio 126

Hec et in opere suo publice cu-
stodiunt. Hec nacionum externalissemus
sperauit iustum et conservauit
sine querela deo et in filiis misericordiam
custodiuit. Hec est pars 3a. istius sapientie
partis secundum capituli in qua ponitur commen-
dacio specialis ipsius sapientie ex qua
nacione persone abrahe. Et dividitur
hec particula in duas partes. In prima tangitur
mirabilis clades quorundam hominum fa-
ctorum. 2a narratur ipsius abrahe ap-
probacio in benedictione filiorum. Prima ibi
Servivit iustum. Circa primam est sciendum quod sicut
narrat philosophus in libro quem sequitur Vincentius
et allegat magister in historiis ex tribus
filiis Noe. Sem. cham et yaphet
adhuc ipso Noe viuente nati sunt 24
milia hominum et 10 sunt mulieres et par-
vulos. et fuerunt super se tres duces
vz Nemroth super filios cham. Ic-
ran super filios sem. Duffene super fi-
lios yaphet. Hii ergo post obitum
Noe monuit se ab oriente et vene-
runt in campum Sennaar quod nunc
est babilon. et timentes diluuium
quod tempore Noe fuerat ceperunt edificare
turrim que pertingeret vsque ad celum. Hec
est valde in altum mota quod aque di-
luuij non pertingent ad summitatem
Non est enim credendum eos ita fatu-
os fuisse quod vsque ad corpus celeste
intenderent turrim facere quia ipse Nem-
roth doctus fuit a Jonitho filio quarto
Noe secundum Metodium de ortu regnorum
Et ille Ionithus fuit astronomie magi-
ster. Et dicitur de illo magistro in historiis
quod invenit astronomiam. Ceperunt ergo

Ira operatur quidam gemme que vocatur onix

Filij noe voluerunt turrim edificare ad celum

edificacione turrim istam scilicet lateres
ex saxis et bitumine pro cemento volen-
tes domum munire ne si iterum deo com-
placeret possent aquis diluvii casti-
gari. et impedivit eos per modum istum.
homines quicumque si debeant cohabitare
indigent uno ydiomate ad communi-
candum conceptus suos in diversis
negociis. Unde Arist. 8 ethic. dicit
quod omnis amicicia consistit in communicacione
et quod multas amicicias dissolvit inappella-
cio. Deus ergo in una classe cum essent
omnes unius lingue et unius ydio-
matis divisit eos in 72 linguas
ita quod ille qui scivit unam omnino aliam
ignoravit. Ista ergo multitudo consistens
tanta in ydiomate divisione di-
visit se secundum numerum linguarum. et qui
erant de una lingua coierunt se
in una turma. et qui de alia
lingua in alia turma. et sic a loco
illo diviserunt se in universas partes
mundi. Inter has linguas tres sunt
principales scilicet hebraica greca et lati-
na. Unde narrat Aug. de mirabilibus scrip-
ture divine c. 17. Et his tribus lin-
guis scriptus fuit titulus crucis cristi
et secundum istas 72 linguas elegit cris-
tus 72 discipulos Luc. 10. Quia igitur in
edificacione istius turris perdiderunt filii
Noe communicacionem lingue hebree et di-
visi fuerunt secundum multitudinem supradic-
tam. Vocatum est nomen illius loci Ba-
bel quod interpretatur confusio quia ibi con-
fusum est labium universe terre. Gen. 11.
Istam ergo inhabilem presumpcionem et ela-
cionem tangit Salomon in hac litera
dicens Hec et in consensu nequicie cum se na-
ciones contulissent scivit iustum et
hec i. sapiencia. et primo est Cum se na-
ciones contulissent in consensu superbie
i. in illo consensu quo dixerunt Venite
faciamus nobis civitatem et turrim cuius

cacumen pertingat celum et celebre-
mus nomen nostrum antequam dividamur in uni-
versas terras. tunc in qua sapiencia scivit iu-
stum i. abraham qui propter magnitudinem
fidei iustus fuit Gen. 15 Credidit
abraham deo et reputatum est illi ad
iusticiam. Scivit in qua iustum i. appro-
bando prescivit. Non est imaginandum
quod abraham fuit tempore divisionis lin-
guarum. quia quando divisio facta fuit tempore
phaleg qui fuit sextus ante abraham
secundum linearem successionem. Sed vult prin-
cipalis dicere in ista litera quod est tempore divi-
sionis lingue deus previdit abraham
futurum et preelegit eum sibi talem per quem
cultus dei multipliciter augeretur et cui fi-
eret specialis repromissio de redemp-
cione generis humani. Tangit ergo tri-
buciam sapiencie circa abraham videlicet pre-
eleccionem antequam esset. conservacionem cum
esset. et bone pluris perfeccionem postquam
esset. Unde dicit quod sapiencia hec cum cum se
naciones contulissent in consensu ex-
posito scivit i. approbando scivit iu-
stum i. abraham qui postea fuit iustus
et conservavit sine querela deo i. ad ho-
norem et voluntatem dei. conservavit enim
eum educendo de terra caldeorum in cha-
naan Gen. 12 et inde in terram egipti
educens timore dixit Zaram uxo-
rem suam sororem esse. Simili modo pro-
ca fecit cum apud regem Gerare pe-
regrinaretur Gen. 20 et vocavit autem
fratrem suam patrem suam quia fuit seni-
or fratris fuit zara filia Zaram illa-
us vocavit sororem secundum consuetudinem
loquendi inter hebreos qui cognatos
vocavit fratres et cognatas sorores.
Unde tamen est dictum cognata mea
est ex parte patris. Unde illum malum fuit
eis decipere quia hec eis cessit in bonum
De hac materia videns Aug. contra

Attende hic de confusione linguarum

Qualiter deus previdit abraham futurum iustum

Augustinus li. 22. c. 30. sed quare ita non
permisit abraham de deo ut non timeret
fratrem et uxorem et dicit quod ideo quia vo-
luit uti racione et non temptare deum
totaliter. Si enim interrogatus illam fe-
minam indicasset uxorem duas res
tuendas committet deo vel suam vitam
et coniugis pudiciciam. Deinde tamen
propter pulcritudinem zare et ne eius pu-
dicicia et abrahe vita esset in dubio
ut utrumque tueri posset abraham. Ergo
vim tamen i. vitam suam fecit quod potuit
ne deum temptaret quod autem non potuit
illi commisit quia ergo se homini occultare
non potuit ut valuit maritum se
occultavit ne occideretur. Unde Aug.
Dic ergo sapiencia abraham conservavit et
immune a culpa. Et in filiis meis
forte custodivit. Et sic vivificatum
fuit dando ei mirabiliter filium cui
esset eternaliter. Gen. 17. Statuam
pactum meum inter te et me et inter
semen tuum post te in generacionibus suis
federe sempiterno. De abraham dicit
mgr in historiis quod cum tempore famis
invalescente in egypto docuit egipti-
os arismeticam et astrologiam cum
illud tempus eis ignotum. et de egip-
ciis ista venerunt ad grecos et de gre-
cis ad latinos. Dicit eciam Josephus
de eo quod primus presumpsit pronunciare
deum esse unum creatorem cunctorum et
opiniones quas ceteri habebant de co-
nitacione et immutacione prevaluit. Consen-
ciens concedat Augustinus lio. suo de pena
Cathenis quod ad deum preceptum con-
silium filium volunt ymolasse. Nota
quod virtus dei est fortis. Unde dicit Et
in filiis meis forte custodiuit. Homi-
nis virtus est valde debilis. Est autem
dei fortis in hominibus. Intensive quia

Intensive
Extensive
Duratiue

percutit hominem in peccato quan-
titate est maliciae quod homo
ullatenus per se posset.

satisfacere. Unde probat venerabilis Ansel.
2. Cur deus homo. c. 6. Que opportunit
hominem deo dare ad maius quam ea quod
non est deus ad satisfaccionem. Et ideo
deus incorporatus est incarnatus ut per ho-
minem satisfieret. Sicut est homo. Quod autem
homo tenebatur deo solvere ad sacrificandum
quod pro peccato suo ad maius quam eo quod non est
deus. probat idem Ansel. 1. Cur deus
homo c. 21. Dicit non satisfacit quod pro peccato
non reddendo ad maius quam sit illud
pro quo peccatum facere non debueras. Si pro
toto mundo salvando ut pro aliquo cre-
ato deum debuisti facere peccatum. Ergo opor-
tet te satisfaciendo reddere ad maius toto
mundo. Et illud fuit vita corporalis
christi secundum Ansel. et ideo ad Tyt. 3. Non
ex operibus iusticie que fecimus nos sed
secundum suam misericordiam salvos nos fecit. Ista
ergo virtus fuit fortis intensive. Dicit
Aristoteles 1. de celo quod fortitudo potencie ac-
tive estimatur per maiorem in quam potest.
Unde si esset aliqua potencia que posset
in aliquod ut in duplum et triplum et
quadruplum et sic in infinitum illa
potencia diceretur infinita intensive.
Ergo talis est virtus dei quia non est dare
peccatum ita turpe ita maliciosum ita
deforme quin virtus dei sit maior
ad remittendum. Refert Ambrosius de
obitu theodosii quod tante erat virtutis
quod inimicis negavit veniam concedere. De
quo sic scribit. Ruffinum putabat se ac-
cepisse augustam iniuriam. theodosius
eum rogaretur ignoscere. et tunc prior erat
venie cum fuisset commocio
maior iracundie. et aptabatur in
eo quod timebatur in aliis ut irasceretur.
Hoc erat remedium reorum quod cum haberet
super omnes potestatem qui parcere posset
mallet malebat quod qui iudex punire
cogeretur iudex non pene arbitrio cri-
minis veniam concedere negat. Unde Ambrosius

Abraham primus pronunciavit deum omnium creatorem

Misericordia dei maior est omni peccato

sunt cum udat. filius iste qui dixit Luce
6 Estote misericordes sicut et pater vester
misericors est. 2a misericordia dei in hominem est
fortis et extensiva. hec autem dicitur de
cedri. primo a parte sui ipsius christi. 2a ex
parte hominis sive misericordie obiecti. a parte christi
sic. Si quis omnibus vicinis su-
is rivulos concederet de suo fonte
ut unusquisque inde faceret aqueductum pro suo
libitu signum esset quod fons ille foret
magne sufficiencie. Sic dominus deus pater
habens filium suum qui est urbs dei et fons
omnis bonitatis et fons sapiencie ubi
Eccl. 1 misit eum in mundum et misit
eum sitire de terra uel etris uirginalis
et ut esset oppositus et extremitas omni-
bus principit eius unde facere rivulum
qui omnium iudeorum et gentilium flagel-
lacione et crucifixioni se dedit. Et
ideo dixit per psalmistam: ego haurietis dabo
vobis undas et miserabor vestri Ysaie
2a. 2a pars est ex parte obiecti quia sic de ob-
iecto sive hominis fiat id est obiectum in hominem cui de-
nuo interponitur misericordia refundendo ut ca-
veat. expectando ut redeat. condo-
nando si peniteat. Unde Augustinus 2
confessionum: gratie tue deputo et misericordie quod pec-
cata mea tamquam glaciem solvisti. gratie tue
deputo et quecumque non feci mala
et qui te ducente non feci. 3a misericordia dei est
fortis in homine duracione quia continuacio
quod corporaliter si post infinita mala in
fine tardissime peniteat velit recu-
perare eum statim. Exemplum de latrone qui
tardissime et brevissime penitenciam
dicens est Hodie mecum eris in paradiso
Luce 23. Unde bernardus super Cant. Dominus
quando magnitudinem que mecum probat ut
erim quod post te domine ihesu audien-
tes quod non spernas pauperem peccatorem
non abhorreas non horruisti latronem
confitentem non lacrimantem peccatricem

non cananeam supplicantem non de-
prehensam in adulterio non sedentem in theolonio
non supplicantem publicanum non negantem
discipulum non persecutorem discipulorum
non ipsos crucifixores tuos Hec bernardus. misericordia
3o dei fortis est duracione. Per oppositum
ad hec tria misericordia hominis ad homines inci-
dunt debilis et modica et intensive
et extensive et duracione. Intensive
quia unus alium movetur ad compassionem
cuiuscumque quod ad implere id 2 thess. 3 Erunt
homines se ipsos amantes. Extensive quam
si aliqua sit compassio hominis ad alium erit
forte ad consanguineum non ad extraneum ad
amicum et familiarem et non ultra ut consi-
gnatur diatius Eccl. 18 miseracio hominis
circa proximum suum. misericordia autem dei super omnem
carnem. Debilis est ergo duracione quia non durat
diu nisi quantum homo cernit oculis. Sed et pauci
compatiuntur soci ... dum audit eum clamare
Osee 7 misericordia vestra quasi nubes matutina
vos et quasi mane pertransiens. Non sic docuit
thobias filium suum quo iacuit potueris
ita esto misericors Thob. et idem ad Coll.
3 Induite vos sicut electi dei sancti et dilecti
viscera misericordie. Non est dubium quod viscera
misericordie in hominibus compaciuntur sed opibus valde
pauci. et tamen de solis operibus misericordie fiet
compunctio in iudicio generali. Unde petrus
in quodam sermone: In regno celi cum ce-
libus angelis in quo cum resurgeremus
quod abel passus sit quod mundum servavit noe
quod abraham fidem servavit quod moyses le-
gem tulit. quod petrus resupinus crucem
ascendit. Deus tacet et clamat quod
pauper comedit dicens esurivi et
dedistis michi etc. misericordia enim in misericordem est
misericordia digna et hec pro. lectio 128
Hec iustum a peccatoribus impiis
liberavit. fugientem desce-
dente igne in pentapolim
quibus in testimonium nequicie fumi-
gabunda consistit deserta terra et cum
tempore fructus habentes arbores et in-

misericordia hominis ad homines est debilis et modica

credibilis dic medicina scandis sig-
nificatione salis. De clara gubernacione
Loth et Abrahe in ista parte
sequitur primus s. de mirabili libera-
cione ipsius Loth qui deus quem induat
de patribus antiquis ad declaracionem
sui ultra adolescentem. Tullius enim
dei vocat sapientiam ut plures explica-
tum. Unde inducit post exponi
quedam tamen hic quia supius dicatur
ut de sapia que est pietas ut veris
cultus dei et dicamus quod sapia est verus
cultus dei liberavit et gubernavit
clare et suos dispositione et mutato-
re quod fecit eos dignos gubernacione
divina sicut convenimus dicere militi se-
mitus vita fit te milite. De libe-
racione ergo Loth de subversione Zo-
dome. Sed quod sicut narratur Gen.
18 et 19. Civitates que fuerunt in re-
gione iuxta Iordanem ibi modo est
mare mortuum inter Iudeam et Ara-
biam et dicebatur illa regio aliquando
vallis illustris Zodoma Gomor-
ra Adama Seboim et Segor. Sed
autem istarum civitatum ubertas dies
et habundancia victualium omni generi
libidinis se dederunt intantum quod usu
naturale excesserunt masculi in mas-
culos et femine in feminas luxuriam
exercentes quam deus ad propagacionem in-
stituit inter virum et mulierem. Vo-
lens igitur deus tantum id nephandum
flagicium punire misit tres angelos
ad Abraham qui morabatur in convalle
Mambre non multum a Zodoma nunci-
antes Abrahe quod civitates debebant
subverti. Abraham autem cogitans quod Loth
frater uxoris habitavit in Zodoma et quod
esset iustus posuit se supplicans deo
quod perderet malos propter bonos et aut si
fuerint aliqui ibi 50 iusti ut non perde-
ret propter eos. Et deus vidit quod perderet
propter 50 quos intersit Abraham si 40. Et
sic paulatim descendo quesivit quod si 30

si 20 si decem. Et deus vidit quod perderet propter
decem. Cum autem in tanta multitudine non
fuissent decem boni recesserunt illi
angeli ab Abraham et iverunt ad Zo-
domam. Loth autem habitans in Zodoma
fuit semper devotus. Unde cum vidis-
set istos in humana effigie venientes
estimans eos homines invitavit eos in
domum suam et fecit eis convivium et
premuniret eum quod subverterent Zodomam.
Et mane surgente Loth ceperunt ap-
prehenderunt eum angeli cum uxore sua
et duabus filiabus suis et salvaverunt
eum extra civitatem dicentes eis quod fu-
gerent in monte et quod non respicerent
retro. Et statim pluit deus super civitates
istas sulphur et ignem et subvertit
quatuor ex eis statim. Segor pepercit
erat usque post propter Loth qui petiverat quod
ibi posset ad tempus morari. Uxor ergo
Loth more feminarum que est prona
rei que prohibetur ei respexit retro et
ipsa est in statua salis. Post hec egressus
Loth de Segor subversa est illa sicut alie
quatuor et ipsa illa tota regio in lacum
sulphuris et salem que deinceps vocatur
est mare mortuum quod nec aves nec in eo
vivunt pisces. Si ad vivum in illud pro-
iectum ut subversum fuerit statim expellit
et supernatat. Unde narrat Iose-
phus quod Vespasianus iussit quosdam
vinctos post tergum manibus proici in
lacum et subvergi qui omnes quasi vincti
repulsi sunt ad superficiem et desuper
supernatabant. Omne autem quod intra ca-
ret si intus conicitur mergitur in limo
bituminis. Unde et nave patitur in
bitumine limatur. Lucerna ardens
super natat extincta submergitur. Gle-
bas fetidas in diversis locis evomit.
Poma nascencia in arboribus circa litus
usque ad maturitatem sunt coloris viridis
cum maturitate putantur sunt plena cineribus
et favillis. Et autem dicta sunt ad his-
toriam. Narratur autem primus s. in racione
ista de liberacione Loth ab ista mirabili [marginal note: pu-]

non hic de subversione quinque civitatum

Illorum quinque civitatum subversis dicitur mare mortuum

ulcione dicitur hec. Hec id est sapientia liberavit iustum fugientem videlicet Loth qui hospitalitatis signatur que incedabat a peccatoribus ipsius videlicet Zodolf. descendente igne in pentapolim id est in regione quinque civitatum perditas. Et dicitur pentapolis a penta quod est quinque et polis quod est civitas. quibus impiis id est contra quos ipsos. in testimonium nequicie constat terra deserta id est destructa et combusta et adhuc fumigabunda id est emittens fumum fetidum in signum fetidi peccati quod antiqui incole commiserunt et constat ibi similiter In testimonium nequicie eorum arbores habentes fructus non certo tempore in certo tempore. ut videlicet peccatum eorum nunc ceteri videat In talis fructus arborum constat et in testimonium nequicie incredibilis anime memoria stans figmentum salis id est statua illa salis in qua conversa fuit uxor loth que servabatur in incole quedam incredibilis anime id est femine non credentis angelo non respiceret a tergo ut videret vitiatus. Liberavit fugientem Notandum quod apud bellicosos communis fuga videatur omnino inhonesta tamen aliquando laudi ducitur. Unde si esset aliquis qui sciret fugere in pugna revocabitur. Faceret fructum suum. Hic cum legimus de tartharis contra paganos pugnantibus qui sciunt equis insidentibus fugiunt et tamen insequentes a tergo sagittant. Sic sunt de quibusdam de quibus Boecius de consolatione. Sicut dicitur. Rupis achimenie scopulis ubi versa sequentium pectoribus figit spicula pugna fugax.

Modo autem in hac vita bellum habemus contra hostes multos. qui tamen non habent unum modum pugnandi nec unus quidem luctatur unica pugna. Ita dyabolus vincendus est per resistentiam. I. Petri v. Cui resistite fortes in fide. Sed carnem et mundum vincit per bone fuge prudentiam. ita quod unum habemus resistere. et duos habemus fugere. De resistentia quod dyabolus sit resistendo vincendus dicitur. Hostis non ledit nisi cum temptatus obedit. Est leo si cedit si stet quasi musca recedit. Hic est quod dicitur Jacobi quarto. Resistite dyabolo et fugiet a vobis. De fuga vero qua a carne fugitur dicitur primo Corinthiorum sexto Cede venus cedit ista magis in te prevalebit. Si fugias veneris prelia tutus eris. De mundo vero constat quod per fugam vincere debet exemplo cristi qui cognoscens quod mundi vanitatem cum rege eligisse volebat fugit in monte. Iohannis vi. Fuga ad hoc habetur ii Regum ii. Ubi dicitur quod cum ille bonus miles Abner tres filios Sarvie Ioab abisay et azael evasit quorum duos fortes fugavit per fugam declinat tercius non fugere non potuit sed resistens accidit.

Precipue tria fugiamus scilicet carnale propter tria. Solent enim homines fugere.

Ignium conflagracionem		Carlis
Vermium scorpionum	omnem	cum pac-
Fluminum inundacionem		tis quatuor

igne libidinis in quo se perurunt nec est facile declinandum sine fuga nullo confidat de senectute nullo de sue religionis virtute. Fructus et silex duo sunt corpora frigida et tamen de eis excutitur ignis percussione nimia. Ysaye xlviii. Egredimini a babilone fugite a caldeis. babilon interpretatur confusio caldei addaminut ignem et figurant homines libidinosos qui pardere igni luxurie ducunt quin inter semetipsos ad confusionem infamie. Et istud pulcris remediis docet apostolus I Corinthiorum vi. Fugite inquit fornicacionem. Secundo fugere debemus carnale voluptatem sicut fugiunt homines unum in intoxicationem. nullo liberter conficit aut

Quod fuga pugne sit in casu tamen dicitur laudabilis

Solent homines precipue tria fugere

dormiūt ubi serpētes et colubri co-
mūt͠ quiescūt. Et certe mulier mul-
to magis intoxicavit mentē quā
coluber carnē. Aliter enim venenū
dracū inficit carnē, sicut serpens cū sanguine
cōmiscetur; serpens aūt mulieris et a
longe sine tactu per solā spūale in-
mutacionē oculorum inficit mentē
qr qui videt mulierem ad concupis-
cendū eā iā mechatus est in corde
suo. Mt. 5. Et ideo satis apte potest
et sic exponi de femina quod est inductio
peccati illud Eccl. 21. Quasi a facie colu-
bri fuge peccata. Coluber dr̄ qui colit
umbras et mulieres querunt angulos
et umbras et locū nō patentē deli-
quēdi. Unde Ecc. 25. Nō est caput nequius
super caput colubri et nō est ira super
irā mulieris et parū dr̄ quod omnis
malicia nequicia mulieris. De hac
loquitur pe. blesensis ad regem
henricū in exposicione quadā super
Job ubi sic exponit quare dyabolus qui
Job de omnibus suis bonis expoli-
avit filiis et filiabus et substāncia, uxorē
tamē ei reliquid. Hec inquit nō fuit ad
solaciū viri sed ad supplementum
malicie ut per feminam vinceret quē
per temptacionē nō vicerat. Et quod uberi-
bus nō poterat ubribus mulieris efficeret.
Per feminā inquit ioseph incarcera-
tus est, Nabot occisus, Sampson
violatus, Isboseth interfectus, David
homicida, Salomon apostata, Dispa-
clavis confessus, precursor et baptista
domini decollatus. Per feminā mors in-
travit. Et tamen per filium dei ordina-
tū esset ut ea redēpcio perficeretur hos-
tis quod in morte cristi nostre redemp-
cionis precia pacē impleri salutē to-
cius humani generis machinatus est per
feminā impedire. In uxore namque

pilati visiones deceptorias et fan-
tasticas illusiones immisit ut eam
quod pilato inter cristi dissuadendo
mandat. nichil tibi et iusto illi.
multa enim hoc per visum passa sum pro eo.
Hec pe. Inde quod cristus murmurabant discipuli inirabantur
sui c. quod solus cum muliere loquebatur. quia
ego miror si homines istius mundi alium instinc-
tum iudicent similiter si cum suis societas
mulierum frequentant. Hec magister Gen. 2
Quia muliere formata costa fuit as-
sumpta de viro. Quia qualis sunt re-
stitues certe sicut ibi dicitur. Deus reple-
uit quod eā carnē in signū quod quamvis
hos sunt mulieri familiaris spiritualiter
eā ad bonos mores commoneat et ad
vite rectitudinē quod est quod solidum os
protare nichil ab ea necessaria rapiet
nisi carnē i. carnales affectiones. Et
sic ille bonus Joseph allectus et in-
vitatus ab uxore domini sui pallium
relinquens et fugit Gen. 39. De ista
fuga loquitur Aug. de cohitacione clericorum
et mulierum. Contra libidinem inquit inimicum for-
titer est castitatis cum nō solum assistens
sed dimisso sinus longius fugiendum.
Nec eo minus cavende sunt quod religiose
sunt videntur. quod quanto religiosiores tanto
citius alliciunt et sub pretextu pietatis
latet libidinis viscus. Expertus loque-
re dicit Aug. Episcopus loquitur coram deo non
mencior cedros libani duces gregum
sub hac peste cecidisse reperi. De quorum
casu nō magis suspicabar quam de Ambrosio
sancto vel Jeronimo. Hec Aug. Deceptor Ambrosi-
i. de officiis feminas cum clericis nullo
pacto cohabitare permittit. Conversacio ia-
nua dyaboli. via iniquitatis scorpionis
percussio nocivum genus est femina. Cu-
ius proximat similiter et ignis incendit
Hec ille. Item cum ledit mulier scilicet
voce: Vox enim mulieris frigit sicut na-
visu: vilem enim suavitate male
tactu: percussa tamen. Unde Aug.

De singularitate ciuium et quia mulier
nunc vrsu dissolutus nunc blandi
cias exhibet et quia est venenosius quam
cuncta pestilentie delectacio omnibus tactui tol
lerabilius est audire basiliscum sibilan-
tem visu ledit si videatur Unde prouer
bium dicit et merito femina facit, sed fere
rex est tactum magis nocet Unde
augustinus li. 1 soliloquiorum Nichil magis sen-
cio quod magis ex parte animum virile
deiciat quam blandimenta femine cor
porum quod tactus Joh. xx Noli me
tangere dixit cristus marie mag
dalene cum sola esset Et ideo Thymo
th. Tu vero homo dei hec fuge. 2o
demum carnalem fuge voluptatem
sicut plurimum inundacione fugiunt
aquarum inundaciones ascendunt
montana. Moraliter locus montanus
est status sancte religionis ad quem fu-
gere debent qui carnis delicias
vincere voluit sicut fecit Propterea istius
loth cui dicebatur nec stes in omni
loco circa regionem sed in monte sal
uum te fac. Omnis status mundus est
quasi circa regionem sui voluptates Ergo solum
modo est locus secretus. Luc. 21. qui in
iudea sunt fugiant ad montes Unde
a nequitate confessio et signat vadam
primam veteris vite carnalis quam
quicumque fugere voluit ad montem reli-
gionis accedat qui non multo solli
citudo dicat propter mutabilem accedenciam
In psalmo ecce elongaui fugiens et man-
si in solitudine etc. lectio 128

Sapienciam enim preterientes
non tantum in hoc lapsi sunt
ut ignorarent bona sed et
insipiencie sue reliquerunt hominibus
memoriam ut in hiis que peccauerunt
nec latere potuissent. Sapiencia autem
hos qui se obseruant a doloribus
liberabit. Postquam actum est de libera-
cione ipsius loth a zodomitis sub
iungit hic in ista littera quandam sequelam

de communi ista punicione. Et circa hec
duo sunt primo ostendit quod sapiencia rigi-
de dampnat malos. 2o quod misericor-
diter saluat bonos. Circa primum est ad-
uertendum quod secundum philosophum 7 ethicorum intem-
peratus differt ab incontinente in hoc
quod incontinens peccat ex passione sed
et cito penitet. Intemperatus autem pec-
cat ex certa malicia et ex corrupta
electione et ideo non penitet sed insa-
nabilis. Hec est vox insanabilis ma-
la enim consuetudo delectabilis effi-
citur peccandi corrumpit iudicium racio-
nis in homine ita quod homo iudicat id quod est
vicium esse faciendum et licitum et non
esse peccatum. Et talis apud philosophum vo-
catur intemperatus. Incontinens non dicitur
qui tamen iudicat esse vicium id quod
facit tamen propter passionem alienatur a
iudicio et operatur secundum passionem. Et ideo
passione cessante penitet de facto.
Sed intemperatus iudicat id quod est vicium
esse faciendum et ideo post factum
non penitet propter habitum erroneum quem
sibi acquisiuit ex peccatis frequenter. Et
hec est cecitas mentalis et ignorancia
spiritualis quam peccatores acquirunt
sibi per consuetudinem peccandi ita quod ig-
norant quid sit bonum in genere morum et
quid malum. Et istiusmodi fuerunt de zodomi-
tis qui in illud vicium non inciderunt
ex passione sed deriuauerunt illud vicium
in consuetudinem publicam et vulgarem
licenciam ita quod apud eos fiebat licite
et impune. Unde ita ignorantes facti
sunt ex consuetudine malicie quod vi-
ciosissimum iudicauerunt bonum. Unde
quantum ad hoc dicit de eis sic Sapienciam
enim id est cultum et timorem dei pretereun-
tes id est in deliciis gula et luxuria quam
tamen diuabantur in eis lapsi sunt ad in-
dicem rei veritatis quia homo naturaliter sit
dispositus illis quod est contra naturam ab eis
quod est secundum naturam in tantam ignoranciam

Mulier tactu ledit voce visu et tactu

Non bona differencia inter incontinentem et intemperatum

ut nesciant bona .i. que dicuntur bona
et commendabilia in genere moris et sic
fuit pena corruptionis mentalis et in-
terior. Sed utraque nociua et dampnosa. Sed
non tamen sic utraque fuit eis inflicta pe-
na corporalis exterior publica et famo-
sa. et ideo subdit Non tamen in hoc lap-
si sunt ut ignorarent bona sed et ipsi-
us sui memoriam reliquerunt hominibus in corruptionem
ut nullomodo laterent in illis vilitatibus
que fecerunt. Sed honores qui fuerunt corum
pueri a consultibus sic conueniunt. et sic sa-
pientia iuste et rigide dampnat malos
sed non solum hec utraque possumus intelligere
saluat bonos. et ideo subdit Sa-
pientia autem .i. debitum auxilium dei li-
berabit a doloribus quicumque sunt .i. illum auxilium
obseruat et secundum illud viuat. vel qui se ip-
sos obseruat ab actionibus vel campos
peccati dei. sicut liberauit loth scilicet a subuer-
sione zodomorum. De hac sapientia legitur
2 Pe. 2. Ciuitates inquit zodomorum
et gomorreorum in cinerem redigens euer-
sione dampnauit exemplum eorum qui impie
acturi sunt ponens et iustum loth
oppressum a nephandorum iniuria et lux-
uria conuersacione eripuit. Hominis in precibus
flagiciosa libidine puerum in neone
quiuisse sicut scribit de eo boecius de vi-
ta xii cesarum. Unde et quendam puerum
sporum nomine castrauit et in ciui feri-
nos texit et sollempnissimis nupciarum
officiis in uxorem duxit. De quo quidam
ludendo aptissime dixit. apte quod hac uti-
tate hoc ipsi. Quia bene inquit actum
fuisset cum rebus humanis si pater eius
dominus talem habuisset uxorem. Con-
tra hoc vicium fecit librum de conplanctu nature
alanus magnus metricus et prosa composuit
auctore. Dicit hoc quod sapientia a doloribus libera-
bit. Ubi nota quod sapientia que est cristus ho-
mines liberat corporaliter liberat etiam Sicut
medicus egrotantes et a morbis oppressos
Sicut liberat princeps inimicitiis et incar-

ceris obsessos. Sicut liberat iudex alle-
gantes se iniuste oppressos. Primo ergo liberat nos
sicut medicus liberat egrotantes et a morbis
oppressos. Bonus medicus non statim subito cu-
rat hominem in toto in sua infirmitate in
magna sed paulatine iuuat naturam per
medicinam ut quasi sic adiuta porrigat
se ipsam fortiorem et puriorem finaliter
conualescat et licet infirmus ingemiscat et
ploret ut cito liberetur medicus tamen pru-
denter expectat et paciens operatur et est
melius quod infirmus cognoscere intelligat
Sic dominus nos infirmitatis aqua cristus uel
nos saluare in peccatum nostrum petitionem
psalmiste. Ego dixi domine miserere mei sana a-
nimam meam quia peccaui tibi. Sic infirmitatem continuam a-
nima per deformitatem et corrupcionem generalem
originalem que in corpore nostro manet sed inclu-
nans ad peccatum quia languor nature vo-
catur ab augustino qui in hac vita mi-
nui potest extingui non potest. Nam medicus
noster noluit nos curare subito sed per mo-
ra temporis et ideo reliquit nobis electua-
ria unctiones et cibaria collativa
sanitatis .i. sacramenta ecclesie baptismum eukaristiam
penitenciam etc. Sed post hoc curabimur in resurrec-
tione corporum generali cessante omni infirmitate
et ad peccandum promptitudine et ideo in pre-
senti vita quasi infirmi sumus dicentes psalmista
miserere mei deus quoniam infirmus sum sana me.
Dilacionem vero istius sanitatis moleste quam-
damodo ferunt sancti quorum est cum affectione
tomodi. Unde dicit apostolus Ro. 7. Infe-
lix ego homo quis me liberabit de cor-
pore mortis huius. Sed consolacio sequitur
statim Ro. 8. dum dicitur. In breui ipsa creatura
sanitatem perfectam licet nunc ingemiscat
expectans. Ipsa inquit creatura liberabitur
a seruitute corrupcionis in li-
bertatem glorie filiorum dei quod erit quando
natura humana perfecte glorificabitur tunc erit
sanata ab omni infirmitate peccati. Job 5
In sex tribulacionibus liberabit te. et in

Quare bonus medicus non statim debet curare

septa non tanget te malum. Secundo libera-
bit cristus sicut liberat princeps milites
suos in castris obsessos. Narrat
Sextus Julius li. 3. c. 6. de quodam prin-
cipe nomine Cleomine cuius complures tan-
dem civitate claudebantur obsessos de
civitate propter suos consulere quid eis utilius
expediret cum aliter eis litteras non pos-
set transmittere ordinavit quod unus de
militibus suis de quo satis confidebat
ad obsidionem facientibus fortiter
quasi eos adiuvans insultum preberet
ordinavit quod cum una tela mit-
teret in illa quam ordinaverat. tradidit
ergo tela lanceas et sagittas in quibus
artificialiter scripserat: Confortami-
ni et estote fideles. ego Cleomines
obsidionem a vobis venio totaliter
removere. Iste ergo miles quasi hostis
et inimicus civitatis ad obsidionem
accessit cum civitatem obsidentibus
expugnantibus se immiscuit et tela
sua predicta non sicut ceteri ultra muros
iecit quibus inspectis et lectis illi
qui civitatem defendebant plurimum
confortati hostibus restiterunt et ci-
vitatem diu sic servaverunt. Moraliter
princeps iste est cristus. civitas nostra
ecclesia militans in qua sumus. hec civitas
est obsessa per circuitum a demonibus et ma-
lis hominibus. quia adversarius noster tamquam
dyabolus et leo rugiens 1 Pet. 5. Et
in circuitu impii ambulant. in ps. princeps
noster volens nos liberare
et confortare remittit nobis milites
cum lanceis sagittis et telis. hec est
prelati vel predicatores ubi dei lingua
sunt sagitte potentis acute. Iste acce-
dens videtur frequenter esse non adiu-
tor sed adversarius cupiditatem obiur-
gat reprehendit et increpat contra
militantem et eius vitia destruit
dominat. Unde iste est realiter ...

sed apparent adversarius. De quo ait ... Es-
to consentiens cito adversario tuo dum es
cum eo in via. Videas ergo diligenter quod
in telis suis increpacionum sicut misso-
rum et inimicos quod missi sunt de princi-
pe tuo cristo non ad te finaliter expug-
nandum sed ad te de obsidione pro-
deter liberandum. Eccl. 9. civitas par-
va et pauca in ea viri. Venit contra
eam rex magnus et vallavit eam ex-
truxitque municiones per gyrum et per-
fecta est obsidio. Inventusque est in ea vir
pauper et sapiens et liberavit ur-
bem per sapientiam suam. Tercio liberat cris-
tus sicut liberat iudex allegatos sed in-
iuste oppressos. Dyabolus cum homines se comp-
erit et induxerat ad peccandum et
ideo sub servitute dyaboli homo fuit dete-
tus iuste quantum quoad commissum fuit ex parte
hominis sed iniuste a parte dyaboli. Sicut de-
clarat Anselmus li. Cur deus homo c. 1. Homo
igitur meruerat ut puniretur nec ab
illo convenientius quam ab illo cui consen-
serat ut peccaret. Dyabolus non immeritum
erat ut puniret unus tamen hoc dyabolus
faciebat iniustus quia non ad hoc amore
iusticie trahebatur sed instinctu malicie
impellebatur. Et ideo secundum iustum fuit
ex parte hominis quod ipse a dyabolo puniretur
sed non fuit iustum a parte dyaboli ut ipse
hominem puniret. ab ista iniusta servitute
liberavit nos cristus sua morte quia
ipse solus hoc facere potuit. Iaco. 4.
Unus est enim legislator et iudex qui
potest perdere et liberare. liberavit enim eo
modo quo narrat Augustinus 18 de civitate dei
c. 9 et 19 et Valerius li. 7 c. 2 de Co-
dro rege Atheniensium quod cum regio
sua et civitas ingenti hostium bello
debellicata esset, hinc auxilium diff-
fidencia ad oraculum Apollinis confu-
git ac per legatos sciscitatus est quo-
modo tam grave bellum discuti posset. Re...

appollo respondit ei fore cum ipse hosti-
mani occidisset vel occubuisset quod cum
ad hostium castra pervenisset ordina-
verunt quod nullomodo regem athenensium
occiderent videns sic codrus quod civitas
sua nullomodo pacem habere posset nisi ipse
manu hostili occumberet deposuit regalia
insignia et habitu pauperis induit et hos-
tium castra ingressus est ubi quedam ad
pugnam provocans interfectus occubuit
sicque patriam liberavit iuxta quod apud quos-
dam deos computatus est Applicacio placet
quod cristus est rex celestis milicie
adversarii sunt civitatis dyabolus cum demoni-
bus et malis hominibus conggregatum pro-
pheticum cum sunt et a deo preordi-
natum quod ecclesia vel eciam de gente humana
alter non posset habere pacem nisi rex eorum mori-
retur Cristus igitur filius dei hoc vi-
dens cum in forma dei esset exina-
nivit semetipsum formam servi accipi-
ens in se hoc fecit et hic invenit ut homo
humiliavit se factus obediens usque ad mortem mortem
autem crucis et sic nos a servitute dyaboli
recepit liberatos Galat 4 itaque non sumus
ancille filii sed libere qua libertate nos
cristus liberavit Fuerunt enim isti zo-
domite illa per incentiva libidinis
que computat helynandus in duobus versi-
bus ita dicens Ocia segnicies sompnus
cura femina vinum prosperitas luxus
carmina forma puer Vnde est prima
quam ponit ovidius de remediis amoris
Ocia si tollas periere libidinis arcus
Segnicies vel desidia et pigricia
ponit idem de remediis Queritur egistus
quare sit factus adulter In promptu
causa est desidiosus erat Sompnus ex-
cessivus nutrit carnalia vicia vnde
Catho plus vigila semper nec sompno de-
ditus esto Vana diuturna deus vicious
alimenta ministrat Caro eius carni-
vi carne fiat peculantes femina
vel consorcium feminarum Num 21 Vnum femi-
nas reservastis nonne iste sunt que

decepuerunt filios israel Vinum quod luxuriosa
sa res est vinum et tumultuosa ebrietas
proverbiorum 20 prosperitas exemplum de david qui quam-
diu fuit in bellis fatigatus castus erat quam-
diu in pace et prosperitate incidit in adul-
terium 2 regum 11 luxuriant cum ac plurimis
perditus nec spirituale est equa comoda mente
sequi 2o de arte alliciques dissolvit et
ludus ineptis solidus vnde pergnatus
zara dixit cum ludentibus misceri me
Thob 3 Carmina vel armonia dissolu-
ta et lasciva Consimiliter quam notat Boecius in
prologo de musica Forma vel pulchritu-
do et ideo fallax gracia et vana est pul-
critudo 31 Vnde eciam dicit helynandus puer
cum idest fuerat etas in puero quod sexus
in muliere etc Lectio 129

Hec autem profugum me fratris
iustum deduxit per vias rec-
tas et ostendit illi regnum
dei et dedit illi sciam sanctorum
honestavit illum in laboribus et com-
plevit labores illius in fraude cir-
cumvenientium illi affuit et honesta-
vit illum Declarativum nobili et utili
gubernacione sapiencie circa quatuor personas
spectabiles videlicet adam noe abraham
et loth In hac parte quartam personam commen-
dat dictivam videlicet Iacob quem deus in ab-
vinculis protexit et direxit vnde no-
tandum quod sicut narrat historia Gen 20 et
24 ysaac patriarcha duos filios habuit
esaw et iacob gemellos quorum cum ado-
levissent esaw invidit iacob et mini-
as mortis ei intentavit Iacob igitur de
consilio matris sue rebecce fugit de ber-
sebee per chanaan in mesopotamiam ad
laban avunculum suum fratrem matris sue
In hoc itinere dormiens super lapidem
vidit scalam erectam ad celum et ange-
los ascendentes et descendentes per eam
et dominum innixum scale et dicentem tibi
terram hanc dabo et semini tuo Veni-
ens igitur ad laban gratanter receptus est

uenit cum eo quod pasceret greges suum et
capreas suas per septem annos tali pac
to quod daret ei Rachel filiam suam in
uxorem. Septem completis dedit ei
laban de nocte lyam filiam seniorem
et in crastinus excusauit quod non
erat consuetudo illius regionis primo
dare ad nuptias minorem. transactis autem
septem diebus recepit rachel secun
dum et seruiuit eis septem annos a
lios ita quod xiiii annis seruiuit pro la
ban pro filiabus suis. duabus susceptis
accepit licenciam sua uolunt ad pa
triam suam redisse. rogauit ergo cum la
ban quod adhuc alios septem annis ser
uiret. Iacob uidit quod liberasset eum
pacto. separa inquit uniuersos greges
tuos in duas partes ponas quod omnes
unius coloris in una parte tam in ouibus
quam in capris et trades illa partem in
ad custodiendum. uniuersa ergo pecora
sunt in uelleris et maculosi coloris
tradas filiis tuis. et ponas mar
nos sibarum item cum diebus. quos
fetus pecorum pro mercede quod quam nascentur
fuit uarii coloris. quod quam unius coloris
inuenerit. Istud pactum laban uehe
menter approbauit cogitans quod uel
pauce fierent uellera uaria cum toti
grex esset unius coloris. Isto pacto
firmato iacob uisus in ipsa sibi aliter
solebant oues ad aquam in cana
libus. accepit ergo Iacob uirgas amig
dalinas et platanias et eas ex
parte decorticauit et ex parte uiri
des dimisit et posuit in canalibus
ut oues que accedebant uiderent
umbras ipsarum uirgarum in aqua. et ex
imaginacione ipsius uarietatis colorum
conciperent fetus uarios et maculosos
in uelleribus habent enim uis imagina
tiua magnum effectum circa prolis pro
ductionem. Unde cum quedam matrona

peperisset ethiopem accusata est ut adul
tera et iudicata fuisset pro rea nisi ca
ndulianus defendisset ostendens ethio
pem in camera depictum in qua matrona
conceperat. Ut narrat ieronimus. Et consimi
casus de ypocrate narratur. Accidit
enim quamdam matronam pulcherrimam pu
erum uelut penitus dissimilem et toti
generi et accusata est ut adultera et pro rea
punita fuisset nisi ypocras causam red
didisset. quia pictura quedam in cubicu
lo in quo conceperat extitisset filio suo
simima. Consimile narrat augustinus reffert
et Gregorius. et contra Iulianum li. v de quodam
rege cipro uultu deformi qui pulchras
imagines in cubiculo suo fecit depin
gi ut eius per modum illum pulchri filii
nascerentur. Hac igitur cautela usus
iacob fecit meliores maculosi uelleris
et peiores et pauciores fecit unius
coloris. Quo uiso laban mutauit
mercedem et uoluit quod essent sui
fetus uarii coloris et iacob fetus
unius coloris. Iacob autem amouit uir
gas quando accedebant meliores oues
et posuit eas in admissura tardi
ori que peior erat. Sic laban frequenter
mutauit pactum et semper habuit peiorem
partem. Sic exposuit dicta ad intellectum
littere. ¶ Quibus quidem uisis sequitur quod iacob
in eundo ad laban et in morando cum
eo. et tandem redeundo ab eo gra
cie semper diuinus fuit sapiencia guber
natus. Et sic in ista tercia littera diuiditur
in tres partes. Nam primo narratur quo
sapientia direxit iacob de patria fugi
gentem. 2o quo eum inseruiuit famu
lantem et seruientem. 3o quo eum reduxit
ipsius suam patriam uenientem. Prima pars in
honestat illum. 2a ibi Custodiuit eum
Tercia ibi Hec profugum iratus fratris reduxit. De prima
dicitur ipsum. i. iacob profugum
ire fratris. i. profugum et fugientem

exemplar iacob seruiuit laban pro duabus filiabus
Uis imaginatiua habet magnum effectum circa prolis productionem

ab ira fris .i. ab esau fre suo iusto
devouit terra p vias suas de ber
sabee i chanaan et inde i meso-
potamia Sirie ad laban auuncu-
lu suu et i isto itinere ostendit illi
regnu dei i visione angelorum asce-
dencium et descendencium p scala erec-
ta a terra i celum Gen 28 et dedit
illi sciam scorum que sca scorum e scie
qui sunt i medio nacionis puerse bn
et virtuose et dedit illi sciam
que e sca scorum Sap 10 p nacones
i arab scrib se tulissent arcas dei
et sciam consituit Evigilans cum
de sompno suo scificauit de lege
de templo de passione que i terra illa
fienda erant dicens Terribilis e locus
iste vere dns e i loco isto et ego
nesciebam non e aliud ii domus dei
et porta celi Gen 28 Terribilis .i.
fuit lex domus dei templum passio
cristi apuas pat celi Sic igitur di
rexit eu itinere fugiente Et ultra
cu venisset ad laban cui 28 an
nis seruiuit mostens cu scripa du
plex .i. qualiter se huerit duas
2o quo laban et filiorum suorum vita-
ret fraudulencias Primo ad primum
honestauit illu i labore .i. ditauit
eu p labores fideles quos sustinuit
seruiendo laban 28 annis Gen 31
Die noctuque estu vrebat et gelu
fugiebatque sompnus abs et ab ocul
mis Istu modu loquendi de honestate
hic scriptura Eccli 11 Facile e i oc
culis dni subito honestare paupem
Et cpplet la illius dando s' psene-
rancia et pacia et mercede condig
na Gen 31 Dilatatus e homo ultra mo-
du Secundo de circumuencionem astut
illi et hoc .i. ii docuit eu obuiare
fraudulencis et falsitatibus illius
laban qui mitebatur diminuere mer

cede sua p mutacionem pacti sui tri-
buendo s' fetus vnius coloris nunc dupl
coloris ut s' dictu e Gen 31 Dixit Ja
cob vxoribus suis pr vr circumuenit me
et mutauit pactum meum decem vicibus .i.
multocies et tamen non pmisit eu deus
ut noceret mihi Et honestu fecit illu .i.
diuite fecit suis e oposito e de iusti
cia inorigatur ad alios cum eis malos
1 Thess 4 honeste ambulet ad eos
qui foris sunt Est aut moraliter circa
istam historiam q isti duo gemini esaw
et iacob designant carnem et spm E-
saw pilosus figurat carnem q plena
e superfluis desideriis pilosus cum de
sideria terrena designat In omibus signi
ficio sunt pilos rasos i sumitate capitis
et circum i circuitu ad signum q
nos desideriu terrenum debet mediare
mens mente corde et desideria nec descendent
forte affectiones nimias ad corpus
sunt unde cu sius missis ad corpus ab
scindunt Esaw igitur pilosus e caro
Jacob lenis spm significat Gal 4
Vos q spuales estis hoc istruite i spu
lenitatis Isti duo incipiunt pugnare
in utero matris et postea esaw cu
fuus esset adolescens psecutus e fratrem
et imitauit s' morte et ete adul-
tera i utero matris caro insurgit spm
p pecctm originale supius Ecce et iniq-
uitatibus conceptus sum et quando postea caro
concupiscit aduersus spm et spus aduersus
carnem sicut eum s' dicit aduersus Gal
Esaw e senior et iacob iunior
qz ad longum primus concipitur caro et post
ea animatur spm Et spm dicit 16
de cetibus cumbris i matre sua vivit
vita aialis qui vita homo 1 Cor 15
non prius quod spuale sz pri quod aiale de-
inde quod spuale Et sap 10 Innuct
inuio mee figuratus sum caro iste tm

Qualiter esau et iacob designant carnem et spm

senior debet semper iuniori i. cedo spi-
rui ut actibus hominis non cedo sed
semper ducetur. Gal. v. Spiritu ambula-
te et desideria carnis non perficietis.
Dicitur quod in sacris scripturis Esau prior fuit Jacob in
hoc quod cum preliabatur quia sic fuit de oc-
casione nati et patrie et in genere suo.
Et istorum rebellio carnis contra spiritum
impetu suo quo semper perficiat et sti-
mulat ad peccata et reportat victori-
am. Jacob igitur non semper sub fratris
sui persecucione afflictus fugit de
in mesopotamiam. Mesopotamia
interpretatur elevacio eius sive vocatio
vocationis et signat celestem patriam
ad quam elevabitur et ad quam voca-
ti sumus. Quod iste figura Jacob po-
stea itinere dormit quia semper a strepi-
tu mundi subtrahit se et in stu-
diis et contemplacionibus congessit.
Capiti supponit petram quia fundatur
totius vite sue cristum facit. j. Cor.
x. Petra autem erat cristus. Et j. Cor.
iii. Fundamentum aliud nemo potest ponere
preter id quod positum est quod est cristus. Dormi-
endo ergo in sua contemplacione semper
la vidit scalam erectam ad celum. Ista
scala est penitentia que stat in terra quia in hac
vita incipit et attingit ad celum
quia facit hominem in vita ad celum appro-
pinquare. Mt. iii. Penitentiam agite appro-
pinquabit enim regnum celorum. Ista sca-
la habet septem gradus per quos ascendere
convenit. Contricionem, confessionem que sunt
partes satisfactionis, orationes, ieiunia,
vigilias et elemosinas. Ista signantur
per septem gradus quibus ascendebatur ad
solium Salomonis ii. Par. ix. Duo la-
tera istius scale sunt spes et timor.
Debet enim timere non presumere. Et ne
desperaciatur peccatorum noli esse sine
metu. Debet enim sperare non desperare
et sic inter spem et timorem quasi
inter duo latera penitentialis scale debet
ascendere quia per spem sine timore quasi.
Si timor est sine spe tunc desperacio ledit. Et
si spes timeat sine scala presumpcio fiet.
Sic timor sine spe nec valet absque
timore. Sic spes timor nec spes valet
absque timore. Angeli ascendentes et
descendentes sunt cogitaciones quibus
interdum recogitamus gaudia paradisi
et tunc ascendunt. Luc. xii. Cogitaciones
ascendunt in cor. Et aliquando miserias huius
vite primo et penas inferni ad pecca-
torem et tunc cogitaciones descen-
dunt. In psalmo: Ascendunt usque ad celos
et descendunt usque ad abissos. Huius
scale deus est innixus quia penitentes
expectat et vocat dicens: Venite ad me
omnes qui laboratis et onerati estis
et ego reficiam vos. Mt. xi. Anima
non devota que sic dormit cum Jacob
audit deum dicentem: Terram in qua
dormis dabo tibi et semini tuo i. terram
viventium que est patria celestis in qua
nunc dormit sicut peregrinus per contemplationem
dabo tibi postea ut quiescas in eam
sempiterna possessionem. In psalmo: Credo
videre bona domini in terra viventium etc.
Jtem notandum quod Laban cum Jacob servi-
vit duas filias habuit Lyam et
Rachel. Lya lippis erat oculis. Ra-
chel decora venustaque aspectu. Servivit
autem Jacob pro Rachel septem annis et
tamen postea habuit in nocte prima accipere Lyam
antequam haberet Rachel, eo quod non esset
consuetudinis in patria illa prius tradere
iuniores ad nuptias. Sic modo autem
pater noster cui servimus duas filias habet
i. duas vitas presentem et futuram. Prius
est Lya lippis oculis, nec mirum quia
manet in hac lacrimarum valle ple-
na miseriis et afflictionibus. Futura
vero est quasi Rachel decora amabilis
et plena deliciis. Tren. ii. Urbs
perfecti decoris gaudium universe terre.
Sed istam filiam oportet nos semper septem

Scala que apparet penitentia in hac vita etc.

Due filie Laban designant duas vitas

amis .i. uniusa pbate Reptendius
eius ius uniusitatis e Sz tn qtin
git debonis ff et fecer q fuiert
deo diu et vellent libertre scti
rachel q sine maiori difficultate
ire ad celu Sz ete tradit eis lya
q deus sic ordinat q exponentur
uite actiue forte i scti placere q
fruit affliccionibq psalute ppi
moru Et si querat a cristo quare
Rndet q no e gsuetudinis ccis
pre iuniore filia .i. btitudinem
pulchra et decora dare an labo
re punis uite Et io pus oportz
accipe lyam ut postea habeamq rachi
elem decora Sic eni dat deus
coena p aime solem gaudiu p luctu
palla f s m yso Lectio 130

Custodiuit illu ab inimi
cis et seductoribus tuta
uit illu et certame forte
dedit illi ut uincet et sciet qm
potencior e sapia postq declara
tu e qnd omi sapia que e vera
dei cultus libauit jacob i fugiedo
fris sui odiu inconsiledo duplex
giugiu et i cohibedo laban labo
riosu fuiciu q orna fet ptim
ipus laban itineando et ptim
cu eo morando Hic gseqr ostedit
qno sapia eude jacob gubernat
adptes suas reprimando Habuit
eni jacob frem sui psecutorem
auunculu sui seductore et anglm
sui collucatatore Et ab i sis tribq
sapia eu custodiuit sit q expe
diuit Nam gmanu sui reconci
liauit auunculu rone placauit
et ab anglo bndictom impetrauit
Unde e qo q iacob reprimando cu
uxoribq liberis genibq et armetis
tres supauit difficultates Prima fuit
q cu fugeret clancule a laban cu
omibq q acqsierat sibi eiq seruiedo
laban indignatq q sic acceptali
tera et insalutato hospite recessis
set cu gnibq et filiabq suis insecutq
e eu cu magna comitiua Sicut nar
ratr gen 31 et septio die eu attigit
cui nocte pcedi dus apparuit et dixit
Caue ne quidq loquaris aspe contr
jacob qua iu pacone laban crep
tus nichil ni rronale jacob dixit et
ibi finalr pactu fecerunt et cumu
lu erexerunt q neiut uniusq i pos
teru con aliu transire licet Sca dif
ficultas fuit q habuit reprimando
de fre suo que audiuit q velle oc
cidere eu cu 400 viris et cum hie timo
re deus eu ante gfortaueat ostedens
deus q multitudine anglorz Gen
32 In loco q dr manaym .i. castra
que locu sic vocauit q vidit ibi an
gelos dei de quibq ait castra dei
sut hec 3a difficultas qua supauit
reprimando fuit i lucta angeli de
qua gen 32 ubi dr q vir luctabatr
cu eo usqz mane s finalr ille vir
qui q bndixit et q cum gmarum p
ualet pcepit libacom go jacob p
sapiam describes dr sic Custo .i. ab
uq a fre cu psequte an qua fuget
a patria sua et a laban eu insequte
cu redire vellet ad patriaz sua Quu
ie gplacuerut dno uia hois inimi
cos eius qo conuertit ad pace Et a
seductoribq tu illu Hic e a fraudi
bus laban et filiorz suorz qui mora
batr i mesopotamiam Et certame
forte dedit illi ut uinceret qu cum
angelo luctabatr et victoriaz obtiu
it no p uiolencia s p deus cum angelo
uolente q dare signu q sit lucta
batr cu eo et tn habuit finalr victo
riam ita supauit adusarz a fre et
tn in fine victoria habet et sic in cop
pi m actalr dispet et sciet qm orpo

sapientia que attingit a fine usque ad
finem fortiter et disponit omnia suaviter.
Sap. 8. Custos in abs. Nota quod quamvis
omnia pro vita nostra maxime foret
utile discernere inter amicos et amicos
quia frequenter amicos credimus illos qui
sunt realiter inimici et illos inimicos
aliquociens estimamus qui nobis realiter
sunt amici. Sunt enim duo genera
hominum que apparent amici et sunt hostes
et inimici et duo genera hominum videntur
inimici et sunt amici et ita quidam rea-
liter et quidam apparenter. Quadruplices
homines inimicos vero //

blandos adula-		Primi sunt exprobran-
falsos consilia-	tores	di per constan-
detractores et persecu-		tiam, secundi sunt re-
correptores et ...		futandi per

prudenciam, tertii sunt tollerandi per paci-
enciam, quarti sunt acceptandi per benivo-
lenciam. Primi ergo inimici a quibus
nos custodire debemus sunt blandi
adulatores qui cum ita suaviter ra-
deret ut guttur amputaret vel geni-
talia tergeret ut occulum tuum erueret
multo foret inimicus dicendus. Nam adul-
ter iste est blandiciis ut te decipiat
et occulum discretionis eruat. Eccl. 12.
In labiis suis indulcat inimicus
et in corde suo insidiatur ut subver-
tat te in foveam. In oculis suis la-
crimabitur inimicus et si invenerit tempus
suffodiet plantas tuas. De ista
malicia loquitur Seneca epistola 45. Nam quoniam nec
maiorem adulatoris quam filius cauciac
non imitatur tamen illam sed vincit et
superat, aptius ac propicius auribus exci-
pitur et intima precordia descendit
eo ipso gratiosa quo ledit. Doce quemad-
modum plenum habeat posse dimovere.
Venit ad me pro amico blandus ini-
micus, vicia subintrant nostra sine re-
pulsu, tenuitas sub titulis fortitudinis

latet, ignavia vocatur moderacio pro
tanto timidus accipitur cautus. Dicit
Seneca magnis periculis erramus. Ymmo post
declarat idem epistola 47. Nisi sumus conten-
ti modica laudacione ymmo si quis nos
fortissimos sapientissimos modestis-
simos predicet totum acceptamus tamquam
nobis debitum et tamen cognoscimus nos quod
illi solent mentiri frequenter qui nos lau-
dant in laudibus nostris credimus eis
et ideo nos non cognoscimus. Ideo mutari
nolumus quia nos optimos credimus esse.
Et ideo similia plomis sunt. Sicut dicit Seneca li.
de dictis philosophorum seu sapientum. Quidam ho-
mines ex inimicis magis quam amicis
sui proficiunt quia dum inimici eis er-
rores imperant corriguntur. Amici
vero eis ne inflammentur errores sub tolle-
rant et occultant. Math. 10. Inimici ho-
minis domestici eius. Et Ys. 3. Popule
meus qui beatum te dicunt ipsi te deci-
piunt. Isti ergo examinandi sunt per constanciam
comprehendimus de factis motus de quibus
consilium nobis sumus tutum ne decipie-
mur. Et hoc est quod docet nos Seneca in
epistolis allegatis. Refert Seneca quod de
Alexandro magno cum in obsidione ur-
bis cuiusdam diu contineret muros sagit-
ta percussus cum vulnere vehementer doleret
ait: Omnes iurant me esse Jovis
filium sed vulnus hoc me hominem esse cla-
mat. Idem et nos faciamus. Et Seneca:
Dicant vos dicis me prudentem esse
ego video quam multa inutilia concupis-
co nec hoc quidem intelligo quod ani-
malibus saciatis monstrat quis cibus quis
potacioni debeat esse modus. De istis
inimicis exponi potest id Eccl. 12. Nec cre-
das inimico tuo in eternum. Secundi inimici
sunt falsi consiliatores qui nobis aliud
suggerunt quam expedit ... et tamen
maxime sunt periculosi in quantum ...

p sit in bonis 9sliatorib9 maxie
9sistat honor salus et 9fstatus rei pub-
lice ita i malis 9sliatoribus maxie
9sistat 9fusio et subu'sio eiusdem vn dt
tm Tullius li. suo de senectute Quod 9-
sliator e in republica sic gubnator
in naui. i qua alii sentina exhauri-
unt. alii cordas trahunt. alii malu
scandunt. ille no tenens clauu clauu
e quietus sedens i puppi multa maio-
ra facit. et Aug' dic' q9 9silians
e efficiens sic dans forma qua q9
alius hēt opari et agi. Distinguunt
eni quadruplex efficiens 9si-
lians adiuuans disponens et pfi-
ciens Debent eni 9siliarii esse in
vita stabiles. i vbis veraces. i zelo
equitatis et i corpe sagacitatem
Et tales i roma republica vocabant
senatores et se hūit i ciuitate sicut
cor i corpe scdm plutarcu. Unde
Romulus condita ciuitate qua ex
noie suo roma vocauit. 100 ex se-
moribus elegit quorum 9silio oia
ageret quos senatores p senectutem
prees ppt solicitudine ac noiauit.
horu noia abietas urbis condite
aureis litteris scribebantur ppt qd pa-
tres conscripti ab oibus dicebantur.
Isti eligebantur postq enim i diu-
sis statibus et officiis exstitissent et tan-
to apertores sapie nobiliores quanto
i spatii corpis minus sunt. Isti a
pud grecos tantus hor fuit q9 nemo
alios pcedunt ut aliquis sollene
fecerit sine istis Sicut igitur isti se-
natores vel 9siliarii sunt reipublice
utilissimi qui sunt boni et virtuosi ita
sunt mali nociui. plato et principi
pniciosissimi qui sunt mali vel qui
hnt zelu p comodo suo priuato et
psonali et no p bono com qui sunt
corrupti cupiditate et receptatione munu-
u qui sunt nimis creti dissilant

dici virtute qui odio et amore q9flant
vl inuidia ab aliis tue 9silendo prin-
cipes deserunt que regere et dirigere
debent et sunt no solu ei s9 toti rei
publice pessimi inimici Contra quos quilibet
dicat illud q9 dixit paulus elime
mago Act' 13 O plene omni dolo et
omi fallacia fili dyabuli inimice omis
iustitie no desinis subuertere vias dni
rectas Talis 9siliator fuit ille aman
qui simpliciter nobilissimi principis
assueri fraudulentis 9siliis deceuit
et nobilis regis iudeorum ad ne-
phariam crudeliter induxit. hest'
13 hostis nr et inimicus pessimus iste
e aman isti igitur inimici sunt repudi-
endi p prudentiam sicut idem fecit aman
qui iniquam sententiam ad suggestionem
et 9siliu eius data de occidendo
toto genere iudeorum interdiu retrac-
tauit Alii inimici nri sunt detrahen-
tes et psecutores et istos vulgariter
vocamus hostes et inimicos qui condi-
tiones et psonas nras ledunt et tn
ipsi nobis famulantur q9 sicut dicit doctor
boeci' de dis' p' 5 In decia dinc
eximie sepe cotingit insigne miracu-
lu q9 malos mali bonos faciunt Ca
du mali quidam 9siderant se iniqua quid
a pessimis perpeti noxioris odio flagrantes
ad virtutu frugem redeunt. Cu se eis dis
similes student esse quos oderunt Et ecce
sunt ad religiosos et sanctos viros isti
no dediti et dyaboli q' ista et vitam
sanctorum laniant iudicant et dampnant. quos
infamando bine diu no ē cipit ē alter-
nis orta. Dicit enim dt Aug' s' Ezech
pusorum derogacioes vite nre approba-
tio e quia iam ostendunt iustitie aliquid
nos esse Cu illis qui deo no placent
maxime displicet No e enim dero-
gatio s9 9mendacio lucet Ci ca odi-
unt et fugiunt. nesp tribunes sancti
viri sunt lux mundi p luce dei fama

Qui dicuntur senatores scdm romanos

Consiliarii mali sunt inimici nri

et sincera gsciam Ephes 5 Vos fi
li lucis estis et filii dei peccatores aut
sunt sicut vespertiliones amantes opa
tenebrarum Sed non e derogacio sed
commendacio odoris Quia aspectus fu
giant boni viri sunt bonus odor cris
ti p bona gusacom sicut 2 Cor
2 Aliis quidem sumus odor mortis
i morte aliis o mo vita pecca
res aut sunt sicut petes pleni venenis
pti 3o non e derogacio sed comen
dacio coloris Quia cca de illo menci
antur et indicat plm peccores ce
a sunt Joseph 1 Ambu ut ce q
do s et Sap 2 Excecavit eos
malicia eorum Unde et iudicia ce
menta de eis sunt simplr detesta
da Unde cum quidam inimicus suus
sus diceret Demosteni phyo Si
homines me odiunt sicut te meipm
piere pimere Rudit et ego me
pimerem si me quemadmodum te
amarent 4o non e derogacio sed
commendacio media Quia sinceras v
maledicat sui dei sunt medici
aias peccores aut sunt sicut a at
tales sed viros diffamet ap det
eos blasphemias dende Unde legr
de Vespesiano imperatore q cu cet
avarus et senex et quidam yspan
da e diceret Vulpes pelle potest
mutare non aium Rudit hmoi histri
bus debemus risu correccom nobis
pena debemus Si inimica quos
hemus asserunt sed bn realr sunt aia
sunt corrigentes et correctores qui
nos de istis excessibus et erroribus
arguunt puniunt et emendant
Unde cum erratibus e odiosa qua
dam i erroribus pseuant talis sit
paulus cum Gall quibus dixit Gall
4 Si inimicus factus sum vobis vm
dicens vobis Inimia sunt acerp

tandi p bonis loccam Mt 5 Di
ligite inimicos vros et benefacite
his qui odiunt vos hec e vicesi
mores vros et Leccio 131

Hec venditum iustum non dereli
quid sed a peccatoribus liberavit
eum descenditque cum eo in fo
veam et in vinculis non dereliquit
cum donec afferet illi sceptrum regni
et potenciam adversus eos qui eum
deprimebant et mendaces qui
maculaverunt eum et dedit illi
claritatem magnam Postquam decla
ta e gubernacio sapie circa quasdam psi
nas notabiles et spectabiles Adam
Noe Abraham Loth et Jacob i hac
pte inducitur exem septe psone
vj ipius Moyses qui miro modo fuit
exaltatus et humiliatus tribulatus et
glorificatus Et circa hec duo facit pro
quod iste Joseph fuit multiplr
tribulatus 2o quod psperatus extitit
magnifice liberatus ibi Donec afferret
illi sceptrum Circa pm sciendum quod Joseph
duas tribulaciones iniuriosas susti
nuit De quarum prima dicit Genesis quod
fuit cum a fratribus suis venditus et
alienatus p facinosam conspiracom
Gen 37 Fuit 2o de spoliacione
libidinosa et volute adulterii
effecatus de mala delatus diffa
matus et accusatus p maliciosam
mulieris machinacom Gen 39
Casus pe iume fuit ite Fres
sui decem vendiderunt eum et cum aequi
vellent eum occidisse deo volente
mutaverunt consilium et transeuntibus
ysmahelitis eum vendiderunt pro 30
argenteis de consilio Jude qui fuit
unus de fratribus Joseph hec facto
miserunt tunicam Joseph intinc
tam in sanguine edi ad patrem

coru dicentes se ta[n]gro illa tum
ca dicenisse quam sapr dicat
filiu suu a feris malibus devora-
tu et irremediabiliter eu planxit
illi madianites duxerunt illum i egip-
tu et vendiderunt eu putifari e-
nucho principi milicie regis ut
e intelligendu q iste fuit eunuchus
i castratus a iuventute sicut solent
nobiles fieri propter custodiam dnarum
q consult illum salvo tenuisse filiam
assenech quia iste yoseph postea
duxit i uxore Sz ebr tradunt
hebri q iste putifar videns yoseph
elegante p[ro]cerus emit eu a mal-
tonibus ut eo abusus fuisset. Sed
deus infrigidavit eu q ipotens
fuit coire et custodivit yoseph
ab eo intactu. Unde capit ho dein-
ceps dicebatur eunuchus. et tunc
factus fuit pontifex heliopoleos
et magis honorabilis q fuit ani
in principatu. Iste igitur putifar vi-
dens yoseph ingeniosu et gto-
su i agendis constituit eu dispen-
satorem tocius domus sue. uxor
us putifaris et domina yoseph
infatuata decipiens pulcritudine
solliciavit de concubitu quam se co-
aspexit tunc q dies fuisset contin[ue]
dum sua. tunc petivit i dnu suu
ergo quadam die cu yoseph thala-
mu dne intrasset ipsa apprehensa
lacinia pallii sui ait. Domine me-
cu q nequaq deficies opi ne-
phario fugit relicto pallio apud
ea. Que videns se contemptam conques-
ta e viro suo accusans yoseph
despoliacione pudicicia et q[uod] ea
violenter voluit oppressisse. Ingenuo
argumentu ostendit ei palliu derelictu
Putifar mos credulus verbis uxoris
misit eu in carcerem i quo pistor

et pincerna regis postea missi erant
De quibus duo tanta gratiam yoseph in
conspectu dni carceris q tam carcerem q
inclusos eius custode deputavit. Eo
tempore istorum duorum exposuit sompnia
pistoreque suspenso. pincerna liberatur
Recordatusque dum in prosperitate sua
yoseph cum rex sompniu vidisset
septe sterilitatis annos. yoseph pincer-
narum pincerne consilio de carcere
sompniu eius exposuit sterilitatem futuram
et post septe fertiles annos predixit
et consiliu regi dedit q aliquem pru-
dentem virum i regno statueret qui
blada p[er] illos septe annos fertiles
in horrea congregaret. quibus tempore ste-
rilitatis tempore viveret. Constituitur
yoseph in illo officio. et maximus
egipti factus e sub rege a quo rece-
pit anulum et torquem aureum circa
collum et currum nobilem vehebatur preco-
ne clamante ut omnes genu flec-
terent coram eo. Sic ergo de humilis
et carcere ad regni regimen e trans-
latus. Ista ergo mirabile et multiplicem
gubernacionem yoseph describens
Salom dicit sic. Hec i sapientia vendi-
tu iustum non yoseph non dereliquit de-
scendit Hocque exultans q misit cum
exulante non dereliquit sed confirmans
concomitem suum ne eas timor aliquis
valuit impedire. li. i. mc. i. Has
sibi nullo potuit principe Ideo
ne illum comites prosequentur. Tunc
Ita a patribus fratribus suis quos ac-
cusaverat apud patrem de crimine pessimo
Gen. 37. Liberavit eum descenditque
cum illo in foveam. i. in carcerem. vel
in foveam. i. in cisternam veterem
sine aqua in qua miserant eum fra-
tres sui Gen. 37. Et in vinculis
non dereliquit eum. in quo humiliaverant
in compedibus pedes eius. et Gen. 40 pin-

nota hic historiam de yoseph et putifaru

cerna et pistor missi erant in carcerem ubi vinctus erat Joseph. Donec afferret illi sceptrum i. prelaturam super regnum Egipti. In ps. Constituit eum dominum domus sue et principem omnis possessionis sue. Et potestatem adversus eos qui eum de[presserant] scilicet fratres suos adeo tantam habuit potestatem quod eos vel in carcere vel in morte potuisset dampnasse si voluisset. Et mendaces ostendit qui maculaverunt eum. Exponendo de crimine adulterii quod fecit fratribus per honestam vitam ostendebat fuisse eos mentitos et fratrem dixisse et illa pessima mulierem finxisse mentita. vel forte non solum fratres sed illos eos vocat qui erant postea in tanta prelatione. et non solum ista fecit gratia Christi Joseph sed etiam dedit illi claritatem eternam i. claram famam. fama apud medios hominum in sempiternum. Et ad litteram. Sed iusticiam hereditatem non dereliquerunt varios prelatores. Patris potesta-

Aliqui { vendunt patris potesta- / vero filii verita- / spiritus sancti sanctita- } tem

tem vendunt. quidam prelati maiores Filii veritatem assessores opus sanctitatem facti prelatores. Primo ergo prelati et symoniaci ut plurimum gregem vendunt patris potestatem. dant potestatem et usum clavium ecclesie pro muneribus et temporali mercede seculari et etiam unicam sponsam Christi vendunt quam quidem Christum offendunt. Secularium potestatem intuentium qua rigide et acute et prelatione istius vicium reprobabit ipse enim prius adventu carnis venit iudicari non iudicare. Venit peccata tollere et non punire ad ostendendum clementiam non vindictam. et tamen contra peccatum symonie ita fervebat quod quasi oblitus innate mansuetudinis non expectavit ... statim ad pu-

niendum se dedit. Unde Joh. 2 et Mt. 21 dicitur quod Christus qui flagello de funiculis eiecit ementes et vendentes in templo et mensas nummulariorum et eas et cathedras vendentium columbas evertit. qui symoniacos figurabat. Et dixit eis scriptum est domus mea domus orationis vocabitur vos autem fecistis illam speluncam latronum. Nec mirum si sic eos expulit. Ita ipsi Christum expellunt de suis officiis. Christus enim sic fecit ostium ecclesie nolens quod aliquis in ecclesiam vel in ecclesiasticam dignitatem intret nisi per eum. Joh. 10 ego sum ostium et qui non intrat per ostium in ovile ovium sed ascendit aliunde ille fur est et latro. Isti ergo prelati mali qui ecclesiam Christi vendunt expellunt Christum de officio suo facientes pecuniam esse ostium et non Christum. Sic fecit Symon magus cui Petrus dixit pecunia tua tecum sit in perditione quia existimasti donum dei pecunia possideri. Act. 8. Nec est aliqua persona ita parvi valoris in mundo que tam magnum vendicaret conculcationem sicut si ei ducetur de foro ad forum et ubique offertur venalis. Quanto magis sponsa Christi. Ymo Christus sponsa offendi debet quod vilissimis ribaldis ad emendum offertur. Nunc in foro pape nunc in foro regio vel principis vel alterius domini secularis. Talis venditor fur debet vocari et latro et sacrilegus. Iustum est vocare illum sacrilegum latronem qui furatur calicem vel librum sacrum de ecclesia et non illum qui furatur sponsam totam ecclesiam et omnia bona eius. Contrarium ... dampnum regi qui in cameram suam introducit proditores buffones et ... Sed recte ista venditores in ecclesiam dei introducunt callidos et et iniustos repletos veneno pravi adulatores predones et latrones

Qualiter quidam vendunt Christi patris potestatem.

Quam magnum est peccatum Symonia etc.

orum reputabilia et vinces magis
dia putat quam homines. Et sicut magorum
Saphiras fecit homines sponsam suam sicut per
artem magicam maledicti quod locum pro-
libus humanis producit talpas species
uel asinos consimiles ita sicut corrupte
ista inreprehensibile Saphiri conce
pro certe uenditores ecclesiarum et ad auariciam
qui tales inficit eciam iterum certa com-
municationes ut prelati in quacumque possunt
filii ecclesie dicere. mirum mirum quod sic pe-
perit nobis una talpa. Eciam ponitur
ecclesia unam maximam reparatorem uel
litigatorem. potest dicere mirum mirum quod genuit
unum spectem. et cum prelati vimus
episcopus illiteratus et laycus potest dicere
mirum quod ecclesia peperit unum asinum
consimilem. Dicit etiam b. Augustinus quod post lo-
cus babilonie captiuitatem dicitur sacer
ignis quem Jeremias absconderat a
tunc primus extinctus est. Cum antioch-
us uendidit sacerdotium Jason 2 Machabeorum.
De istis malis uenditoribus exponi-
mi potest i Ezechiel 2. puerum posuerunt in
prostibulis et puellam uendiderunt pro
vino. Johel 3. Christus ponitur in prosti-
bulis cum sancta ecclesia committitur uiri lubri-
co et luxurioso et puella id est ecclesia
uenditur pro vino cum bona ecclesie confe-
runtur viris gulosis. 2o potest aliquis cum
uendit filium ueritatis sicut sunt falsi iu-
dicatores quos vocant quidam
assessores isti uel uolunt testimonium dicere
non coram iudicatur nisi cedere cum testibus tradere
dicere ueritate et iudex pro munere
dispone contra. Legimus de dyalo
quod cum uoluit mutari induit formam
speciem quam uendiderunt fuisse in na-
tura meliorem esse. Ita quidam demen-
dacis de pluribus non legitur fuisse con-
uictus. unus opus et cum adiurat
nominem dicere ueritatem ipse non
mentitur ergo isti falsi iudicatores pey

orem sunt dyabolo cum quicumque adiuratur
potest preminenda contra ueritatem adduci
Amos 2. Vendidit pro argento iustum
et pauperem calciatis. 3o uendunt spiritus
sanctitatem ficti prelati quod opera de
genere bonorum faciunt pro laude humana
de quibus dicit saluator Amen dico uo-
bis receperunt mercedem suam. Isti dicuntur
supplantator dyabolus id est Genesis 27 Vende
mihi primogenita tua et ille ei retribuit
modicum platum uel in commendacione
miseri hominis etc. Sermo 132

Hec populum iustum et semen
sine querela liberauit a na-
cionibus que illum opprimebant
intrauit in animam serui dei et stetit
contra reges horrendos in portentis
et signis. Postquam declaratum sit multi-
plices effectus sapiencie ex speciali gub-
nacione quorundam preter bilium personarum
a quadam priuilegiata familiaritate
fuerunt deo carissime. In hac parte co-
sequenter prosequitur de effectibus mirabilibus sa-
piencie quos fecit circa gubernacionem vnius
tocius populi videlicet israelitici qui fuerunt populus
deo peculiariter consecratus in cultu dei per
legem datam specialiter informatus. Fecit
autem sapiencia tria nobilia beneficia in
genere. Primo enim eos de egipciaca
seruitute potenter eduxit et
liberauit. 2o eos per desertum 40 annis
deduxit et pauit. 3o istum populum
in terram promissionis induxit et ea
ibi apparuit in eductione israel de
egipto mirabiliter afflixit egipcios
et destruxit hebreos in deducendo
eos per desertum affectuose custodiuit
et cum aduersariis deleuit. Inducendo in
terra promissionis mirabiliter exalta-
uit hebreos et destruxit chanane-
os. De istis tribus beneficiis magis
collatio agitur ab hoc loco usque in

ficti iudices uendunt dei filium ueritatem

ficti prelati uendunt spiritus sanctitatem

fine libri vide ista pte salom
dei bnfa recordatur et pfert et re
gratiat devote. Et in tempore tm. fuit
de bnficiis collatis contra egiptios ne
de bnfic collatis contra cananeos. ne
no de mali ducatu qua fecit deus
p colupna nubis et ignis i deserto
Dividitur pte p processus usque ad fine
capi i quor ptes. Pma primo tangit
bnific isrl ab egiptiis liberacone
2o isrl p egiptios ditacom. 3o co
rude p desertu traductom et eo
bonoy vidit gras actom. 1a po
ibi Et reddidit iustis. 2a ibi Et
conduxit eos in via. 3a ibi sed iusti
tulerunt. Circa primu dus sut. pma po
st quis fuit i ista libacone ageus
pncle. 2o quis et qualis fuit in
eade ages instrmetale. ibi Intravit
i aiaz servi dei. Circa ad pmu sci
q pt narrat Exo 1 post morte
ioseph filii isrl i egipto addic
ti fuit servituti et fuerit egip
cius in luto et late et i magna
captivitate. et no obstate servitute
durissima multiplicati sut nis. quto
q opprimebat tanto magis multi
plicabant et crescebant. tm hec
ppts statuit rex egipti q quod
nascerer eis sexus masculini pi
cer in flume quod femin. servi
ret et pt viri desererett et mu
lieribq ad libidinem uterenr. Eo
tpris tempestate natus e moyses
que deus mediante sua fecit ad plica
cione et pne ppkm libavit. Dicat
go pt Hec i sapia ppkm iustu i
filios isrl qui ideo iusti dicit
q fide tenuerut de uno et no deos
colendo Abac 2 Iustus ex fide
sua vivit. Et seme sine quela i
seme patriarcharu qui vixerut
sine quela. Et que alia fuit illis
ppls boni et iusti et sine quela con
versantes libavit a nacionibq i egip
cius q tales ma fuit quales nati
sut careces spuali cognicione dei
q e p fide in puti. que quedena
tones illu ppkm opprimebant opi
bus diversis luti et latis ut dicit
i Exo 1. Dicite sapientes sr oppmaq
eu. Et go sapia fuit s. i ista libacione
agens pncale. ages no isfmetale
fuit moyses de quo subdit Intravit
i aiaz servi dei i sapia intravit i aiaz
moysi qui fuit servus dei Exo 4 ego
ero in ore tuo et docebo te que loqa
ris. et stetit sapia vg ul ipe moy
ses. Contra reges horrendos pha
one et pncipes eius In portentis et
signis i faciedo portenta et signa
mala. Portentu dicit a portedo et
q e psignificare admirabile ut hom
Unde Isid 11 ethi c 3 portenta
dicta phibent a ptedo i postedo
enta eo q ostede aliq futura videat
prodigia eo q porro i p aul futura
pdicant. monstra no a monitu
sut dicta eo q ad signando demos
trat sn q statim intrant eis ap
pareat. quo eni monstra gignunt
signant quit alias magnas mu
taciones futuras i repubca Sic
paru ancilla pces pdidit regnu
pparu vulpis ex equa dr procrea
ta fuisse et ancilla Allepr cum
esset intr quedam monstru quodda
empta. quia ad superiores ptes equis
humanis sunt s mortuas infides
no diversos bestias s vinctas et
signat repetina regis mutaciom
Unde Isid vbi Monstru eciam fuit
ille Tytan qui iacens noverm iu
gera occupavit pt homerus testat

No hic de libacione filiorum isrl

No differenc portenti prodigia et monstra

licet enim non scribentur in in(?) / fide de ine-
nissem. Est enim iuger spacium quod terre
aratrum arare potest uno die et conti-
net in longitudine secundum
papiam 240 pedes et in latitu-
dine 120. quod spacium si multiplicetur
per nouem et dicatur quod hoc tamen spa-
tium occupauit iacobus sicut solleme
mediatam sit Cedo. Obstetit gamo-
ribus contra reges hereticos et portentis
et prodigiis. Signa dicuntur mira-
cula post dum arguitur. Signa autem
esse quod est per ius in de orto
Et hic potest esse dubium quare mo-
dernis temporibus non fiunt miracula ita pas-
sim sicut olim in ecclesia primitiua. Tunc
enim ad litteram uisitabatur de fide-
libus illa auctoritas de qua illis
prodigiis. Ad hoc dicendum quod ecclesia consi-
deratur secundum triplicem statum primi-
tiuum, medium et ultimum. In statu pri-
mitiuo fiebant frequenter miracula propter
Primo in statu isto modernis non
sunt in temporibus eius rarissime. In sta-
tu namque primitiuo frequenter fiebant
miracula. quod secundum Gregorium triplicia mala fuit
ad innaccionem utilitas et necesse. Tunc
ergo oportuit frequenter fieri miracula et propter
adimnacionem quia heretici declamantur in
inabilibus et heretici tunc erant ali-
quibus declaracionibus publicandi
ad fidem et ideo propter utilitatem. Quia
tunc multa erant infideles et erro-
ribus inuoluti. modernis non tempore raro
fiunt quia nec hoc suadet necessitas eo
quod fidelium multitudo est magna. ali-
quando fiunt quia hic suadet utilitas
eo quod aliqui infirmi sunt et indige-
tes solidari in hiis que fidei sunt.
Et modo non fiunt ita passim et in-
drunt sicut in ecclesia primitiua tripp
tio prima quia ecclesia tamen modo firmata
et stabilita in fide. Et ideo ggl

qui ponit exemplum de planta. Cum enim
diu aqua infundimus donec ea cum
terra coaluisse uideamus. 2o propter uete-
rem mundi exemplum. Et hanc rationem assignat
Augustinus 22 de ciuitate dei c 8 9. Quia
adhuc quod digna ut credat inquit mag-
num est ipse quod dignum quam tot mundo
credere non credit. 3o propter fidei ma-
ius meritum quia secundum Gregorium in omelia fi-
des non habet meritum cum humana ratio
prebet experimentum. Ex quo patet quod fides
est nobis meritoria ceteris paribus quam fuit
patribus in primitiua ecclesia. In fine autem
mundi rarissime fient mala secundum
questionem temporis de causa primus ut persecutoris
manus audacior efficiatur. 2o ut
sanctorum pacientia cuiusdam comprobetur. 3o
ut corum quod cassimi sunt lenitas oste-
datur. Obstetit contra reges hereticos. Omnis
bonus prelatus talis debet esse ut princeps
sciencie et quod uiolate sane doctrine au-
deat stare contra principes et tyran-
nos. Sic apostoli, sic prophete, sic martires
sic confessores ut de eo possent dicere
Obstetit contra reges hereticos. In quibus
uerbis bonum prelatum quatuor recommendat
duo a parte publici et duo a parte obiecti
a parte quidem publici quod debet esse

Veritudo conspicue		stetit	pla
fortitudo inuestigatae	ibi	contra	to ra
Altitudo reuerencie		reges	tiedo
Ag. malicio....		hereticos	quam

per in eos mouet apostolus Ephesios 6. Sta-
te inquit succincti lumbos uestros in
ueritate et induti loricam iusticie et cal-
ce in preparacionem pacis. Perfectus palme
dicitur quod iusto pondere impeditur quominus
teneat statum rectitudinem quantumcumque
omnibus magnum supponatur de ...
at. Et ideo quod sic uicerit uictoriam
bus deputabatur tormentorum uicto-
riam. Ideo prelatus quantumcumque omnibus se
imponat per predicacionem tyrannicam

Quinque modis temporibus non fiunt miracula.

Bonus prelatus debet esse princeps uite et sciencie contra reges hereticos.

et iniusticie pinnacula statue fortitudi-
ne in iustitia ut vere merito dici possit id
Cant. 7 Statura tua assimilata est palme.
Ut cum dicit 1 ethicorum quod virtuosus debet
esse sicut tetragonus sicut dicitur corpus
tetragonum in omni sua parte
sic acceptum equaliter stat. Unde
ita fortis unus denus super unitatem
sicut super sex puncta ita debet virtuosus
et maxime prelatus stare. Sap. 6
Attribuit ipsi in magna constantia et
dans et semper accor ad iustitiam
Luce 10 de Martha que stetit et ait
Domine non est tibi cure quod soror ad mini-
strandum 1 Par. 2[?] Hic stetit in medio
agri et defendit eum. Aptior ad
ambulandum. Abac. 2 Super custo-
diam meam stabo et figam gradum super
munitionem et contemplabor et vide-
am. 2° In bono prelato debet esse for-
titudo respectu contra malos. Et ideo
dicitur [illegible] quod enim lignum vero fugere
fingere vel fugere fugere per [illegible]
sionem fingere per dissimulationem fugere
per adulationem sed stare contra necesse contra
opposita contra [illegible] Unde debemus prelatos
sicut exponi id propter positionem
in condicionem [illegible] 3° apte
tempore obviare nostri alterius [?] tenentur. quia
contra reges sicut Helias contra Achab
et omnes prophete contra reges se ob-
iecerunt ut patet 1 Mach. 2 et ingressi
persi et medi. Et omnes orientales
utuntur elephantes in bellis suis. Est
enim elephas animal ita forte quod super
dorsum suum exponitur unum castrum
ligneum in quo sunt 30 vel 40 vel
50 homines dimicantes. Alexander quo pug-
navit contra Porum regem duplici contra
eos utebatur cautela. Una vice or-
dinavit quod ponerentur statue eree
plene prunis calidis et succensis
in via ubi debebant isti elephantes

tus sive quem statuas homines estimabant
cum premuscadis subito incedebant sed
statim ab ere facti in premuscadis
combusti fugam inierunt et maximam
stragem in exercitu iudeorum fecerunt. Alia
vice coram suo exercitu fecit minari unum
gregem porcorum in quo iussit unum por-
cellum teneri et affligi. Quo clama-
nte totus grex grunnire cepit. Modo
elephas naturaliter timet grunnitum suis.
Audientes autem illi elephantes tantum
strepitum porcorum grunnientium in fugam ini-
erunt et exercitum proprium gravissimam
stragem fecerunt. Hanc cautelam nar-
rat Iohannes Beleth libro suo de officiis
ecclesie. Moraliter per istos elephantes
que sunt animalia maxima et fortissi-
ma et castissima signantur maiores
prelati in ecclesia propter magnitudinem dignitatis
et propter similitudinem castitatis quia elephas
est animal castissimum. Horum officium est exer-
citum ecclesie precedere et malos hostes
impugnare per predicationis [illegible] Super
istos collocantur turres lignee quia eis
supponuntur ecclesie committuntur cure animarum.
Talis fuit Petrus de quo dixit sal-
vator Mat. 16 Tu es Petrus et super
hanc petram edificabo ecclesiam meam. Dyabolus autem ti-
mens istos elephantes duplicem invenit
cautelam. Primo enim ponit contra eos sta-
tuas ereas plenas igne. Iste sta-
tue sunt mali nobiles principes et po-
tentes qui videntur gloriosi sicut sunt
principes [?] sed non sunt nisi statue et
larvati quia effigiem exteriorem hominis
habent sed non vitam non prudentiam non
[illegible] non mansuetudinem quam homo
induit. Unde sunt tamquam statue eree
propter strepitum pompe et strepitus secula-
res et sunt repleti intus igne [illegible]
[illegible] et sicut de [illegible] dyaboli. De quo Iob
41 Halitus eius prunas ardere
facit. Ista sunt contra elephantes id est [?]

In bono prelato debet esse fortitudo respectu contra malos

De duabus cautelis quibus utebatur Alexander contra [illegible]

et combusserunt praemissiones eorum ita quod
nec turpe nec longe eos audet. Ita
solum ipsos timet exercitum. Immo spiritui
porcorum timet et clamorem unius
gentis. Porta fuit libera modo et fuit
commercium [illegible] de pcc ij. Talis
aureus in naribus suis mulier pul
chra et fatua etc. Lectio 33

Et reddidit iustis mercedem
laborum suorum et deduxit
illos in via mirabili
et fuit illis in velamento diei
et in luce stellarum per noctem. Et
transtulit illos per mare rubrum
et transduxit illos per aquam nimi
am. Inimicos autem illorum demersit
in mare et ab altitudine inferorum
eduxit illos. Postquam tractatum est bre
viter et summatim de liberatione popu
li israelitici de egypto per manum moy
si. In ista lectione prosequitur propositum suum de dif
ficultate de viis recessionis contradictione et
quas narrat ut hebreorum opulentiam
ditationem in eorum exitu de egypto
et eorum mirabilem peregrinationem in
deserto. Circa primum dicit sic: Et
reddidit iustis mercedem laborum suorum.
Ubi sciendum quod filii israel recessuri cum
de egypto acceperunt mutuo de egyp
tiis supellectilem variam vestes
et vasa in magna copia et omnia
fere asportaverunt de mandato domini
unde nec furtum commiserunt. Tunc
dei auctoritate secundum quod dominus est dominus
omnium tunc etiam quod eis debebatur mercedes
pro laboribus durissimis quos fuerant
in egypto. Et hoc est quod dicit Et reddidit
iustis mercedem laborum suorum quibus laboribus
fuerant egyptiis annis quam multis
dando eis bona mobilia egyptiorum
pro magna parte. Unde canit ecclesia
in hac nocte in qua dominus spoliavit

egyptios ditavit hebreos. Secundo quod
de eorum mirabili peregrinatione in deserto in
qua perpendenda sunt multa. Generaliter tamen
duo. Via per quam et tempus per quod. Circa
ad viam fuerunt tres difficultates scilicet
desertum, mare rubrum, flumen iorda
nis. Circa autem ad tempus sunt tunc et
mire fuerunt duplicitates videlicet diei et
noctis. In die protexit eos a fervore
maximo quod est in partibus illis per
nubem que per modum obumbrat ne le
derentur ab estu. In nocte per colum
nam ignis que eis illuxit ita quod
se transferre potuerunt quando eis placebat
tam de die quam de nocte. Primus
ut ad viam redeamus per quam de
egypto transierunt fuerunt tres difficul
tates scilicet primus tertio transitus per deser
tum transitus per mare rubrum et transitus
per iordanis flumen. In mari rubro
fecit deus 12 divisiones in porta
numerum tribuum filiorum israel ita quod una
quaque in sua divisione transiret. Et ibi
tribus iuda meruit primus regnum
quia ipsa moyse precedente prima secuta
est in alveo dubitantibus ceteris. Egyptii
autem has divisiones videntes in mari
rubro et hebreos per eas secure transire
contra eos sine periculo conati sunt ad
introitum mare rubrum quod et deus
perspexit pacatur et timide in vigilia
matutina respexit deus super castra
egyptiorum et reverse sunt aque maris
que steterant transeuntibus filiis israel
a dextris et a sinistris quasi murus
et submerserunt pharaonem et exercitum
suum totum. Dicitur autem mare rubrum
quia omnis terra circumiacens est rubea et
inficit aquam colore suo. Ibi et ru
bee gemme inveniuntur et nimium
acutissimum est in periculosum sicut ipsum
mare et bulit in quo dicta [illegible] peri
culum incurrit probat transeuntium [illegible]

Filii israel acceperunt bona egyptiorum et non commiserunt
furtum

In mare tribus iuda primo meruit regnum

pecua in latitudo In mari de gor
nanibus non pot una mali hominis
mundi de gor aliquis vix euadit
una homo intellas semus hec sunt
prima Dicit enim sic Et dedit illis terram mi
ue presta deserta et via mirabili illa qua
illi apparuerunt de egipto potuerunt suf
ficere eis usque 30 dies Et filii illi i
ue. di. i. per diem protexit eos per nubem
sicut predictum est in lu. sel. p noc. hec est
in columba nubis. et tecit illi per ma
re. secundo sed vestigio et fine piculo
quoniam ad mare rubrum. et transiuit
illi p a. nimiam. i. per iordanis fluvium
quem illo tempore tenerat alueos suos
ut patet Iosue 3. de quo hic narratur
historia Cum exploratores trans
missionis vidissent et relationem
Iosue fecissent eo tempore Iosue dixit
ad populum quem ducebat Sanctifica
mini cras videbitis mirabilia statim
de mane dixit sacerdotibus qui accipi
entes archam intrent flumen quod tunc
maior erat cum expansione terminum
cum exaltatione niuium de monti
bus Cumque sacerdotes intrassent aquam
steterunt aque ex illa parte unde flu
ebant quasi mons In alia ad quam des
cendebant currebant in mare intrarunt
Sacerdotes non steterunt in medio fluvii
fluminis cum archa dei unde populus
pertransiret Et hac historiam tangit
hic ubi dixit Transuexit eos per a
quam nimiam. i. per Iordanem quem tunc
in maximum excrescebat Alii aliter sic ex
poni de mari rubro et sit maxima tem
cum littera que dicit Inimicos autem illi demersit
in mare i. egipcios. Et ab inferis eduxit
illos. i. hebreos. ab altitudine. i. a
profunditate maris que valde infimus
descendebat Transtulit illos per mare

Mare per quod transire debemus
ad regnum celeste est hic terra quam mis

sionis nobis fuit hic mundus iste qui
mare dicitur Primus fuit in quietudine

propter { inquietudine tempestatis / amaritudine acerbitatis / inaltitudine profunditatis } tempesta tis

In mare enim est habundantia fluctuum et
ventorum Unde quamvis sit in mari sunt sit
in periculis Ecc 43 Qui navigant
mare enarrant pericula eius Et
in vita presenti similiter fortuna procelle et fluc
tuationes videntur quando homo hic depri
mitur per adversitatem modo elevatur per
prosperitatem modo languet per infirmitatem
modo gaudet per sanitatem modo dolet modo
ridet modo circumdatur turbis amicorum
modo turbis hostium et inimicorum modo
exaltatur ad dignitatem modo humiliatur
ad paupertatem In secundo in mari est amaritudo
maris Machabeus 2. Sabnat. fines
ne est aqua maris perfecta in planta
cum non tam extinguit quam accendit Cuius
ratio est talis pinguedo aque mari
ne que est densa salsa pinguis et
ignis Aqua maris est dulcedinis se
cularis quia dulcedinis admixta fla
mme invenilis ardoris eam accendit
usque omnem modum ratione forinsis Et ideo
debent iuuenes ubique se ab istis
aquis abstrahere et in fluore sue
iuventutis in aqua dulci extinguere
Ecc 3. Ignem ardentem extinguit aqua
In libro de natura rerum dicitur quod si leo
dormiat in navi tunc totus mare na
vis incipit periclitari et subiugi
tur non vigilat tunc permullitas reddit
navis Moraliter quando prelatus dormit
per negligentiam modo gratiam et grauis
incipit periclitari Tali prelato dicitur Ysa
23 Erubesce sic dormiens in medio maris
et sic gubernator amisso clauo et
ideo ad hoc salubris cogitacio reddat
oportet talem prelatum excitare Cuius
figuram habemus Act 8 ubi legimus
quod cristus in navi dormiente tantis sus

Omne dicitur mare rubrum et cetera

Mundus iste dicitur mare quare est tot rones et cetera

timuit nauis tempestates quod disci-
puli compellebantur dicentes excita-
te. Domine salua nos perimus. Sicut ergo
in mundo sicut nauis in mari. Unde
ecclesia vocatur nauicula petri. Imperi-
alibus. Item prelatus quasi nauis rector sicut mare
clamata mundi que sunt in superficie terre
piscis hec cum ista nauis dormit per
latum per negligentiam et remissionem
excitandus est per monitiones amicorum
ut pericula consideret et undas maris
ne nauicula submergatur. Secundo mundus
videtur mare propter amaritudinem ad-
uersitatis totum enim gaudium huius vite
aspersum est amaritudinibus
Unde gregorius in quadam omelia ubique
mors ubique luctus ubique desolatio
undique percutimur undique amaritudine
replemur et tamen tota mente carnalis
concupiscentie eius amaritudines amamus
fugientem sequimur labenti inheremus
et quia labentem retinere non possumus
cum ipso labimur quem cadentem tenemus
Gregorius. Clemens autem deus disponit
ut vita ista tedijs et tribulationibus
sit admixta quod eam non aliter ama-
remus. Unde sicut mulieres volentes pue-
rum ablactare linunt mamillam ali-
quo amaro ut sinapio ita deus
volens nos ab amore mundi retrahere
ipsum amaritudinibus volens admisce-
re. Unde gregorius 20 moralium Electis suis
ad se properantibus deus huius mundi
iter asperum facit ne dum quis quasi vite
presentis requie quasi via amena pas-
citur magis eum diu pergere quam cicius
peruenire delectet ne dum delectatur
in via obliuiscatur quod desiderabat
in patria. Sicut enim pisces non sentiunt
amaritudinem maris quia ibi nutriuntur
sic nec homines mundi sentiunt hanc
amaritudinem quia sunt talibus assueti
Abacuc 1 Facies homines ut pisces ma-
ris. Glossa ... quia vivunt sicut
quam mortui alios amaritudines mundi

Gaudium huius mundi admixtum est tribulationibus

gustant triplicem sentiunt eas quodam-
modo dulcorare sunt enim tres modi
quibus solent dulces fieri aque maris
Aque enim marine fiunt dulces
per solis eleuacionem / terre transmissionem / cere distillacionem.
Sic homo sancte vite tribula-
tiones huius vite dulces sibi faciunt
Primo per eleuacionem solis. Sicut sol eleuat
vapores a mari qui postea congelantur
in nubes de quibus dulcissima redditur
aqua. Sic viri sancti tribulationi-
bus agitati sancta in celo ascendunt
ibi de gloria futura recogitant quibus
comparatis manifeste comprehendunt quod non
sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam
que reuelabitur. Secundo aque fiunt dul-
ces ex conductione terre per quam transeunt
Unde aque transeuntes per terram sabulosam
quamuis fiunt dulces. Sic meditacio mor-
tis nostre et nos in breui moribus
et in terram vertendos cogitemus dicemus
quod vana sunt quecumque nobis in hac vita
dura dicuntur. Ieronimus facile contempnit
omnia qui semper se cogitat esse moriturum
Tertio ex permixtione cere quia si vas integrum
et concauum de cera virginea factum
mittatur in mare inuenitur cito reple-
tum aqua valde dulci eo quod cera iam
magis amaritudines permittat transire
in alueum (?). Cristum cogitemus in omni
persona et precipue passionem in cor meum
tamquam ceram. Et iste cera virginea quia de vir-
gine pura natus et in eum respiciamus
quando hec tribulationis tollamus et
totum fiet dulce. Vel secundo quod cera talis
est in se dulcis ex natura mellis et habet
in se poros per quos aqua salsa transit
et sic dulcescit. Cristus autem dulcis
est ex natura mellis quia corpus eius virginis
fuit de spiritu sancto De quo Ecclesiasticus 24 Spiritus
enim meus super mel dulcis. Poros habet
patentes magnos et paruos vulnera
uis (?) spinis et clauis lancea et fla-

Aque marine fiunt dulces per tres modos etc.

gellis corporis sui pro nobis illata
et per ipsum pestes porros tribulaciones
sanguinite distillat velinque ut
tamquam pristinum videbitur ad illud
quod ipse pro nobis non pro se voluit tol-
lerare Dulcibus quasi quodam per hoc saluta-
tionem in cristo et omnia nobis
cristus est vulneratus et curare de-
sideras medicus est si febribus es-
tuas fons est si gravaris iniquitate iu-
sticia est si tenebras fugis lux est
si celum desideras via est si cibum
queris alimentum est. Sic ergo cristus
amaritudines temporis vite dulcat
recogitatus efficiat nobis dulces ut
via vite nostre tollatis nobis fiat
Ysa. 51 Qui posuisti profundum maris
viam ut transirent liberati. Hec est
Additur quoque sicut hoc tempus mundus tribu-
lacionis in hoc mari magno via
tamen licet parva cristus preposuit. Tertio
mundus iste dicitur mare propter instabili-
tudinem similiter. Nota est aliquis quantum-
cumque bone conplexionis quod ita bene
possit esse sanus in mari sicut in terra
Illi vero qui in terra nutriti et ad terram
sunt assueti quando ad mare veniunt
pessime paciuntur et abhominacionem
tantam habent quod per mensem pauci non sunt
capita levare. Si homo modus ex-
ulis est et ita morigeratus quod possit
ubique vivere in tempore mundi mare
sicut per aridam terram sine religionis nec
est ad bonam religionem radicaliter
educatus quando intraverit abhominacionis
paciatur sed sic immisceat cum munda-
nis ut nullo dicere posset ei illud
Psalmus 2 Ve qui trahitis similiter
genus perditorum et cetera. Lectio 13a
Deos iusti tulerunt spolia impiorum
et decantaverunt domine nomen sanc-
tum tuum et victricem manum tuam

laudaverunt pariter quoniam sapiencia ape-
ruit os mutorum et linguas
infancium fecit disertas. Dicuntur
opera eorum in manibus prophete sancti
Explicata leccione filiorum Israel de
egipto et eorum mirabili pugna sequitur
hic prosequitur graciarum accione post
quam enim dominus tot mirabiles plagas fe-
cerat Egypto dimisit eos in mari
rubro submersos egipcios in eo
quod filii Israhel sic in manu forti
liberatos et liberatos viderunt statim
deo gracias reddiderunt. Unde cantico
quod fecit moyses id est canticum quod
ponitur Exo. 15 Cantemus domino glo-
riose enim magnificatus est. Et modicum est totus
populus impetu litteram maris septem die-
bus et omni die accesserunt ad littus
cum tympanis et cytharis et aliis in-
strumentis musicis et cantaverunt ipsum
canticum domino. Viri seorsum in turma
una et mulieres seorsum in alia.
Consulta autem modo ecclesia septem diebus
ebdomada pasche descendit cum processio-
ne et cantavit ad fontem baptisma-
lem cantando cum gaudiis illa prima vice in su-
cessu israhel de egipto. Preterit
autem istud canticum factum moysi metri-
ce versibus exametris sive metro
heroyco in quo nobilium victorie so-
lent describi. Et quia id canticum est primum
de quo legimus ideo vocatur canticum
canticorum racione antiquitatis. Narra-
do igitur in leccione ista de nobilis at-
que laude quam deo dederunt filii Israel
liberati ab egipciis quatuor facit. Primo enim
dicit laudancium condicionem. 2o laudis
intencionem. 3o tante laudis assignat
racionem. et 4o istius laudis ordinatorem.
Illi namque qui laudaverunt iusti fuerunt
quia dicit. 9o Nota est speciosa laus in ore
peccatoris. Unde quantum ad hoc dicitur

Moritur per cogitaciones fidelis quod tempus omnia

Narracio post ... cantat ad fontem baptismale

Ideo iusti tulerunt spolia impiorum. Ideo
quia sapientia dirigit iustum ergo isti iusti
te tulerunt spolia scilicet ipsi qui cum egyptii
submersi et proiecti fuerunt ad litus filii
israel spoliaverunt armis et rebus quas
habebant. Item eos spoliaverunt cum
asportando de mandato domini vestes
et vasa argentea et aurea de egyp
to. Huic historie alludit Augustinus 2
de doctrina christiana c. 40 et dicit Siqua
forte vera et fidei nostre accomodata
philosophi dixerunt et maxime plato
non solum formidanda non sunt sed ab
eis tamquam ab iniustis possessoribus in
usum nostrum vendicanda. Sicut enim egyp
tii non tantum ydola habebant et onera
gravia que populus israel detestaretur et
fugeret sed etiam vasa atque ornamen
ta de auro et argento que populus israel
exiens de egypto sibi tamquam ad usum me
liorem de precepto domini vendicavit.
Sic eorum doctrine gentilium non solum
superstitiosa et superflua continent.
Sed artes liberales aptissimas u
sui veritatis et quedam precepta de bo
nis moribus que omnia sunt a theolo
gis vendicanda secundum sententiam Augusti
ni ut philosophia theologice lectioni subserviat
et ideo tamen ipsis quam in poetis debent
theologi ad horam aliquam studuisse
ne cum veritate comprehendenda sed theologica
lateat vanitate. Unde cum virgi
lius studeret ennium et quidam
ab eo quereret quid faceret. respondit lego
inquit aurum in stercore. id est colligo sa
pientiam de rudi poeta. Iusti [illegible]
sto. ipsi egyptiorum qui in eos impii
fuerant et crudeles. Et decanta
verunt nomen sanctum tuum. certe vera inter eos
laudantium quantus hominibus cantave
runt nec [illegible] sed dominus quod spalis
extulerunt de nobilitate sue essentie
et de sempiternitate sue potestatis. Unde

Vehiculum doctrine vite concentus sit verede

dicit decantaverunt nomen sanctum tuum. quia nomen
eius nobilis essentie designatur. In psalmo
Domine dominus noster quam admirabile est nomen tuum. Et
victricem manum tuam laudaverunt pariter ad litteram et
ista fecerunt unanimiter. mulieres se
orsum et viri seorsum. et hoc cum multo ve
nerabili qua premittebat mulieres in
choris et cantus suave et dispensare
modo zacharia. scilicet familie et filii
seorsum et mulieres eorum seorsum
laudaverunt. Sed ex qua ratione etc.
Quoniam sapientia aperuit os mutorum id est he
breorum qui fuerant ante quasi muti propter timorem
et captivitatem in qua fuerunt. Linguas
infantium fecit disertas id est expeditas he
breorum qui fluerunt ad laudem dei in
egypto quasi infantes non potentes lo
qui. eorum inquam linguas sapientia fecerat
disertas id est expeditas ad loquendum.
Ad disertitudinem multum confert securi
tas et audacia. et propterea absistit
et impedit omnis timor. Et ideo post
quam evaserant egyptios timore facta
sunt diserti ad deum suum laudandum.
Sed de eorum ordine decenter fecerunt ista
laude. ex celo et alia fecerunt de
mandato moysi. Et ideo subiungit
Direxit opera sapientia opera eorum in ma
nibus prophete sancti scilicet moysi. Ezec.
scilicet in manibus prophetarum assimilatus te.
Decantaverunt domine nomen sanctum tuum. Si
filii israel nomen domini decantaverunt
devote quia eos a servitute egyptiaca li
beravit multo magis nos illud cantare
et venerari debemus qui nos a penis
inferni sua passione redemit. Ipsi
laudare potuerunt nomen antiquum tre
mende potestatis. Nos autem nomen novum
pietatis et clementie. In psalmo secundum nomen
tuum deus sic et laus tua in fines terre. Hoc
nomen est ihesus. Ideo ad hoc. Vo
cabis nomen eius ihesum ipse enim
salvum faciet populum suum a peccatis eorum. Ad

Ad disertitudinem multum confert securitas.

lent enim multi amatores de possidendo aa
bis sicud catulenas eas nova ipsine-
do Nos ergo de hoc nomine ihesu idest filio
eius ihesu christo ps laudabo nomen dei
cum cantico et ma(gnificabo) eum in laude Nomen ergo
est ipsius christi primus est nomen honoris et

nomen < honoris / amoris / valoris > et < excellentie / benivolentie / potentie > ac | excel / lentie

philipp 2 Dedit illi nomen quod est super omne
nomen ut in nomine ihesu omne genu flectatur ce-
lestium et terrestrium et infernorum Unde sicut sacerdotes anti-
qui quando hoc ihesus proferebant in eterna
omnes pariter inclinare docet cum capi-
te quoniam tamen hoc est multa proinde in quibus
lucrum diminuatur non consistit a plebis
huius que negligantur consequendo nomen est
novum et noviter fuit christo impositum
in sua circumcisione vocatum est nomen
eius ihesus quod vocatum est ab angelo
priusquam in utero conciperetur luce 2 Solent
enim hodie nova nomina sibi assumere
ex parte triplici ratione videlicet Ratione adepte dig-

causa < ratione adepte digni- / ratione celande veri- / ratione patrate pro bi- > tatis | mittit / sub / prima

quod tamen in papa eligitur sibi nomen novum
et non tale quod vanitatem bonitatem et mo-
destiam repetet quod pro qualitercumque
suis sub temporibus retractus rigidus et in-
iustus et proterius erit deinceps pie-
tate modestus et regulatus utitur 2o
ratione celande vitatis Solent non
nulli nova nomina sibi assumere et maxime
tales qui intrant regnum in quo dominatur
divina contrarietas solent tales statim
suum nomen celare et contrarios nomine
nuncupare ne eorum custodiis aliquis in-
notescat 3o ratione patrate probitatis
sicut Manlius torquatus iste enim fuit ro-
manus quidam et dicebatur lucius
manlius qui cum quodam gallo conpu-
gnare certamine provocasset cum eo et
genus eius occidit et torque aureo

que in collo gestabat aufferens sibi imposuit
a quo suo nomine torquati cognomen posteris
suis transmisit Sic etiam fuit auctor magis-
ter romana rempublicam octavianus dice-
batur augustus quem ipsius ab romanis
decenit Christum dei filium nomine incar-
nati sibi assumere nomen novum primo quia
nam fuit apostolicus pontifex summus pontifex
et caput ecclesie que militat Ephe 1
ipsum dedit caput super omnem ecclesiam que est
corpus eius et ebre 3 Considerate ipsum
et pontificem confessionis nostre ihesum et quia
fuit multum rigidus ea volunt ipsius no-
mine futurum sue clementie designare mo-
destiam 2o quia ipse intrauit in mundum
istum corporaliter in quo demones contrarie
dominabantur et ut plurimum dominantes vo-
lunt se occultare ne ab eis deprehenderetur
ut latere posset predones et prelates tene-
brarum harum 3o ratione patrate probitatis
quia fecit pugne ipse redimendo genus
humanum unde stati effuso modicos san-
guine in circumcisione quod fuit quasi pignus et
arra complete redemptionis future impo-
situm sibi fuit ipsius nomen novum ihesus
ysa 62 vocabitur tibi nomen novum quod
os domini nominavit Est ergo hoc nomen ihe-
sus nomen honoris et excellentie 2o hoc nomen
est nomen amoris et benivolentie ps 26
Nomen tuum et memoriale tuum in desideri-
o anime mea desideravit te in nocte
ac mane quia secundum bernardum hoc nomen ihesus
est mel in ore melos in aure iubilus
in corde Et bernardus dicit beatus ignatius
qui tormentis expositus nomen ihesu
semper sonabat a quo cum pagani quererent
quare incessanter hoc nomen invocaret
respondit quod se illud in corde habuit scriptum
quod id oblivioni tradere non valebat hic
ergo cum occisus fuisset cor de corpore extrax-
erunt et illud in partes medias divise-
runt et semper in unaquaque particula hoc nomen
ihesus litteris aureis invenerunt scriptum Hoc
nomen paulus sibi multum impressit cum

caput a corpore decollatum illud magnifice
promit clara voce quem est nomen cristi
sub isto terminus ihesus et cristus ut ihe-
sus cristus in primis templis yoo repli-
cavit. Huius est nomen amore sancti
transivit quod per eos torrentias et obprobria
proprias sunt se gaudebant Actus quinto Ibant
apostoli gaudentes a conspectu concilii quoniam digni habiti
sunt pro nomine ihesu contumeliam pati. Tertio non
spacio non valoris et omnipotentie cui
nichil nocivum ut dyabolus ut fantasti
cum per responsionem se digne cum demones
effectus unde marci 16 In nomine meo de-
monia eicient lig. lo. no. f. tollet. Unde
narratur cum quidam gentilis ad fidem
nostram fuisset conversus demones eum in-
detes cum in habitu inhabitavit et visi-
biliter videbantur frequenter iste addoctrina
quidam fratrum in quatuor angulis lin-
thecaminum prout fecit nomine sanctum
inscribi et ex tunc quociens cum magno fre-
nerunt fratres a remotis dixerunt. Tha-
mquam ad locum illatenus appropinquare
valebant. Ille quippe demonis hoc vi-
dens scripsit hoc nomine et ad quandam
latebras appendit et quociens ad eum
molestandum venerunt latebras cum nomine
obiceret et sic ab eis penitus extitit li-
beratus De hoc nomine visitatur Iohel 2
Omnis quicumque invocaverit nomen domini
salvus erit. Huius nomine virtute
sanctus Dyonisius Ariopagita conversus est
ad fidem. Sicut refert mr. in histor
scolastica actus apostolorum. Contigit quendam ce-
cum coram paulo et dyonisio in atthe-
nis transire Dixit ergo dyonisius pau-
lo. Si dixeris isti ceco in nomine dei tui
vide et viderit ego statim credam
nec utar magicis verbis quia forte nos-
ti verba que habent huiusmodi efficaciam ergo
prescribam tibi formam verborum. Hac inquit
forma verborum dicas. In nomine ihesu
cristi nati de virgine crucifixi mortui
qui resurrexit et ascendit in celum
vide. Et ut omnis suspicio tolleretur

paulus precepit dyonisio ut ipse eadem
verba proferret ceco sicque factum est et cecus vidit
Dyonisius statim conversus est. Unde de virtute
nominis signatur Actus quarto Nec enim est
aliud nomen sub celo datum hominibus in quo
oportet nos salvos fieri etc. Capitulum xi
lectio 137
Iter fecerunt per desertum
que non inhabitabantur et in locis
desertis fixerunt casas steterunt
contra hostes et de inimicis se vi-
dicaverunt. Sicierunt et invocaverunt
te et datum est illis aqua de petra
altissima et requies de la-
pide duro. Postquam salomon ad laudem
sapientie enarravit beneficia filiis Israhel
de egiptiis hac parte conpiter sapientiam
commendo de eius effectu quibus tene
in deserto et ut hoc quibus magis
evidentius appareat describit per quendam
antithesim iniuste vexatos buriaa
collata iudeis iniuste et pro supplicia
irrogata eorum adversariis adversariis
igitur filiorum israhel fuerunt egip-
cii in egipto amalechite in deserto
chananei in terra promissionis et de
istos deus per filios israhel mirabiliter
flagellavit. Primo ergo ostenditur ipse
quibus qualibus fuerunt rebus puta
2o quibus sicut fuerat eorum culpa 3o ibi hoc
c. Vani autem sunt omnes homines Circa
primum duo facit quia primo agit de penis
egipciorum 2o de penis amorreorum
c. 12 Quoniam bonus et suavis est domine
Circa primum duo facit. Circa primo ostendit
quod divina iusticia punit proporcionabiliter
ad peccata 2o quod divina potentia non est
ad certum modum puniendi necessaria li-
mitata 3o ibi Non enim impossibile erat
omnipotens manus tua. Circa primum ad hoc
duo facit quia primo agitur de bestiis col.

Nam fuerunt adversarii filiorum israhel.

latis filiis israel in deserto. 2º de suppliciis eius de bustis cominis illatis egipciis in egipto · 3º ibi per quem penas. In lectione presenti agitur de hiis tribus. Primum a sapientia gubernationis in deserto primum valde longa et periculosa gubernatione de magna et victoriosa expugnatione de larga et miraculosa fertilitatis exprimatione. 3º per hoc Steterunt contra hostes. Et ibi Quaesierunt et inveni. Circa primum ad presens sic iter fecerunt per desertum. Ubi sciendum quod filii israel recedentes ab egipto usque terram promissionis per multa deserta transierunt. Nam inter egiptum et mare rubrum fuerunt quattuor mansiones in deserto et iuxta mare rubrum fuerunt Sur et Syn et alii de quibus Numeri 33. Cum quando venissent in confines terre promissionis amorreorum misit moyses 12 exploratores ut considerent terram promissionis ~~exploraverunt et dixerunt unde fertilitatis deserto ex eius dixerunt~~ et redeuntes ad populum narrant fertilitatem terre. Sicut patet Numeri 13. Isti autem reversi post 40 dies quibus terram promissionis exploraverunt dixerunt enim sicut narratur dicente ex eis dixerunt terram esse pessimam et peradossum ad acquirendum et ibi habitant gigantes quibus filii israel comparati quasi locuste videbantur asserunt etiam quod terra devoraverit habitatores suos hoc est cum labore exegit ut colatur quod homines per excessum laboris et modicitatem fructus consumuntur. Vel secundum eos exponitur sic terra infirma est nec habet vivaces homines. Sed Soli vero duo de duodecim videlicet Josue et Caleph commendaverunt terram secundum veritatem quam viderunt. Populus igitur maiorem partem

secutus cepit murmurare contra dominum et cogitaverunt sibi ordinare duces et simul reverti in egiptum. Propterea ob rem dominus offensus ad populum iussit eos redire ad solitudinem de qua venerant ut illic decem mensibus numero 40 dies quibus terram promissionis consideraverunt 40 annis in deserto viverent et tandem ibi morerentur cum populo quod eis apparuit omnibus quoniam numerati erant a 20 annis et supra et sic factum est quod omnes illi qui exierant de egipto viri fortes et robusti mortui sunt in deserto et filii eorum 40 elapsis annis terram promissionis intraverunt exceptis Josue filio Nun et Caleph filio Jephone. Recesserunt igitur de egipto in cades in confinibus terre promissionis duobus annis et deus propter alios illos reversi in desertum consumpti sunt 38 annos et in fine 39 redierunt in cades et sic 40 anno fuerunt in cades. Et sic 42 mansiones quas legitur fecisse in egipto usque ad campestria moab iuxta iordanem tribus tamen annis completis sunt videlicet 12 ab egipto usque ad montem Synay ubi per annum manserunt. A Synay usque ad cades 24 mansiones fecerunt infra annum sed per 38 annos postea erraverunt in deserto et redierunt ad mare rubrum quod tunc movebatur populus successive et alii loco cum agitabantur et in fine de finibus Synay in cades in 2 diebus in quibus ~~octo~~ mansiones fecerunt. Nota videlicet magistrum in historia Numeri 19 et 20 et 33. Quomodo primum fuit opinio sua et videtur quod fuit in deserto 40 annis post murmurationem statim in reditu exploratorum. Alii dicunt quod non est intelligendum quod fuerunt in deserto 40 annis computandis a tempore quo eis

Moyses misit 12 exploratores in terram promissionis

Filii israel in duas 42 mansiones fuerunt in deserto

dns dixit moys. 40 dies quibus
in exploratione 40 annis recipietis iniquitates vestras. Licet enim hic dictum
sint preter duos annos ab egressione de
egipto fuissent 40 duobus annis
in deserto quos non tenent. Et post regredientibus exploratoribus murmuravit
qui fuerunt 30 annos exeundo in deserto
de cades barne ad monte oreb.
Et econverso redeundo per monte synai
in cades barne 40 annis inchoato. De ista peregrinatione loquitur
dt pe. Iter fecerunt per deserta pluries
quia per multa deserta transierunt quousque
intrarent terram promissam ab hominibus sic asceris beseris et ideo dicitur deut. 32.
locus horroris et vaste solitudinis et in istis locis desertis fecerunt
cades cyrias i. diversas mansiones
quia 42 fecerunt ut dictum est. Cassa
fuit in sacris litteris c. ii. campestre
thabernaculum palis atque virgultis attendimissus textum quibus
sunt homines se tueri a vi frigoris
caloris atque aura. Hic igitur fuerunt
longa et periculosa peregrinatione
in deserto. 2o fuerunt ibi magna et victoriosa hostium debellatio.
Unde Exo. 17 narratur quod amalechite venerunt in deserto raphidim
ad pugnandum contra israel. Moyses
non mandavit contra eos Josue cum
paucis armatis. Ipse non ascendit
in monte assumens secum aaron et
hur et portans secum virgam dei.
Cumque moyses orans deum manus
elevaret vincebat israel. Si autem
paululum remisisset vincebat
amalech. Cumque Aaron et
hur supposuerunt ei lapidem et ipsi
manus eius ex utraque parte sustentabant quod fecerunt quod moyses
non remitteret manus usque ad solis
occasum. Effugavitque Josue amalech
in ore gladii. Ista historia et aliis
alludens littera dicit. Certaverunt contra hostes et de ii. se vin. 3o fuerunt
eis in deserto largitas et miraculosa
potus exhibitio. Unde patet Exo. 17. et
num. 20. Primo enim cum venisset populus
in Raphidim defecit eis aqua
penitus et ceperunt murmurare contra
moysen. Moyses vero de mandato
domini percussit semel petram oreb et
egresse sunt aque et vocavit moyses
nomen loci illius temptatio. 2o patet
narratur num. 20. cum 40 annis residissent in cades post mortem marie
sororis moysi indiguit populus aqua
et murmuravit contra moysen et
aaron. Quam ambo deum adoraverunt
pro remedio. Deus autem dixit moysi quod congregata multitudine pervenirent petram coram eis et illa daret aquas.
Moyses aliquantum hesitando percussit
petram et nichil manavit propter
diffidentiam. Percussit 2a et egresse
sunt aque largissime ita ut biberet
populus et iumenta. Et quia moyses et
aaron dubitaverunt dominum non crediderunt propterea
dixit dns eis quod populum in terram promissionis non inducent et ideo ambo
mortui sunt in deserto. Aaron in monte hor 40 anno egressionis. Moyses
vero in monte nebo quo ascendeverat prius terram promissionis unde
vidit eam sed eam non intravit. Et quia
moyses et aaron incredibili fuerunt
deo promittenti aquas de petra quasi
deo promittenti contradicentes ideo
vocate sunt aque ille aque contradictionis. Hiis duabus historiis alludens littera dicit. Biberunt et
ius te data in illa aqua de petra alta.

v de alto loco scit et ꝑ cetos mirabilis
videbatur quasi aque exissent de pe
tra iacente in imis. Et redes ꝑ eos
i. aqua ꝑ quam sedabatur ꝑeos dati est
illis de lapide dura in ꝑs. Qui
convertit petram in stagna aquarum et
rupem in fontes aquarum. ¶ Et est notan
quod ista duo miracula distabant tamen
locis quam tempore. locis quia prima facta fuit in
Raphidim ubi fecerunt septimam ma
sionem a transitu maris rubri. ii. fuit
in cades ubi fecerunt xx. mansione
a raphidim computando et xxxiii. ab e
gypto distabant etiam tempore quia una com
pletur in raphidim facta est anno primo egres
sionis de egypto. ii. facta est anno xl
post reditum populi ad cades et mor
tem marie ut supra dictum est et post etiam
mortem Aaron ¶ Nota. moraliter quod sicut
tunc filios israel per desertum usque terram
promissionis. Circumcinxit terram per-
nunc ipsum usque patriam celestem. Unde
sicut autem eam fecerunt secundum literam sed lecta

Sicut | viatores peregrinaba | tur | Primo
 | bellatores preliaba | | Secundo
 | cultores deum venaba | | tertio

Viatores iter fecerunt. Primum cum dicitur Sicut
eam. iiim cum dicitur. Fuerunt et moralis
In primo sic fuerunt sicut peregrini unde fe-
cerunt sibi casas non castra non palla-
cia sicut prima virginia et de quolibet ma
tiquis redarguitur augustinus illos quo
nimis excessiue edificiones dilatant
qui plus curant lapides non vivente
pallatant quam curant lapides vivos ac
si hic mentum fore mansuri non consi
derantes quod non habemus hic manentem
civitatem sed futuram inquirimus Hebr. 13. Et ut
quando quidem ista excessiva edificia fab-
ricant bene ea inhabitant et alias
indigentes dimittunt non cogitantes
de verbis salvatoris Matt. 6 qui cum quidam

discipulus dixisset magister aspice qua-
les lapides et quales structure
Respondit vides has omnes magnas
edificationes amen dico vobis non rel-
la sed la. quod non destruetur ¶ 2o filii israel
sic fuerunt in deserto sicut bellatores et
nos contra vicia oportet pugnare. Sed quod
cum bellare contra demone in mundo et
carne demon pugnat contra nos dupli-
manum vel prima manum ex ademque
 | Occulta suggestione | one | per prudentiam
 | Aperta impugnatione | | que virtutem expri
mentiatur. 2am per patientiam quam exprimunt tri-
bulacionis collatur. Mundus pugnat duplici
manum vel prima scilicet ab aprimis ruing to-
 | ambitione honoris | nu | re mediorum co
 | amore divitiarum | | gitantes quam qui
nis in honoribus aliis preponitur infine
stultissime iudicabitur. Sap. 6. Iudi-
cium durissimum 2am manum impugnatur
amor cupidi pauperis nascendo vivendo
moriendo. Caro pugnat duplici manum vel
 | Gula | prima manum impugnare
 | luxuria | demus per abstinentiam 2a per
abstinentiam et maxime illi qui sunt in reli-
gionis deserto constituti ¶ 3o filii israel
sic fuerunt sicut dei cultores a deo cum
indigent potum suppliciter postulantes
Sed autem bonorum virorum desiderium vide-
di divina essentiam apud quam est fons
vite et in eius lumine videbimus. In ps.
Sitivit anima mea ad deum fontem vivum
quando veniet et apparebit ante faciem dei purgatione
recepta efficatur natali ipso post Et
sic quantumque in purgatum de potu vite
ipsum suspiradit et cum deprecatur In
ps. Sitivit in te anima mea quam multiplex
tibi caro mea. Ipsi potus expetere non
potest. de quo christus dixit nobis Cant.
7 Comedite amici mei et bibite et
inebriamini carissimi Et ad impleat
illud ps. Inebriabuntur ab uberta-
te domus tue et torrente voluptatis
potabis eos. Sermo 136

Per quae enim poenas passi sunt
inimici illorum a defectione po-
tus sui et in eis cum habun-
darent filii Israel laetabantur et per haec
cum illis deessent bene cum illis actum est.
Nam pro fonte quidem sempiterni fluminis
humanum sanguinem dedisti iniustis.
Enarratis beneficiis collationis aquae pro-
fluentis de petra miraculose quod dedit
sapientia increata filiis Israel sitientibus in de-
serto. Hic comparat istud beneficium ad poenam
contrariam illatam egyptiis in egypto. Cum
enim egyptii rebelles domino filios Israel
nollent mittere, dominus decem plagis e-
gyptum percussit quae in hiis versibus conti-
nentur: Sanguis rana culex cynomia
mors pecorum. Ulcera grando bruchus
tenebrae primogenita mors ultima prima. Unde
prima fuit ista: Aaron accepta virga
Moysi percussit flumen Nylum et conver-
sa est tota aqua fluminis in sanguinem ita
quod egyptiis inde ad hauriendum volentibus
tam sapor quam color sanguinis apparuit
et sic fuit sanguis in tota terra egyp-
ti in fluminibus rivis et paludibus et in
vasis domorum tam ligneis quam saxeis.
Et ubicumque egyptii foderunt puteos
iuxta flumen invenerunt sanguinem. Hebrei-
is aqua fuerunt salubris in terra Gessen
in qua habitabant. Et secundum Josephum
aqua Nyli fuit hebreis potabilis
licet egyptiis mutata esset in sanguinem
tam sapore quam colore. Et haec plaga septem
diebus duravit Exodi 7. Ita quod omnes pis-
ces fluminis mortui sunt. Hanc ergo mira-
culosam alluvionem sapiens in hac littera dicit
ut per quandam antithesim quod sicut dominus
punivit egyptios iuste per sitim et po-
tus defectum in egypto quando filii Israel in
egypto aquis potabilibus habundabant,
ita per oppositum in deserto cum filii Israel siti-
rent et aqua carerent bene tamen illis fecit
deus dando eis aquam de petra mira-
culose et non puniendo eos in siti affli-
gi. Ut ergo sit: per quae enim poenas sunt passi
inimici illorum a defectione potus sui, id est per easdem
aquarum penurias egyptii puniebantur a de-
fectione, id est propter defectum potus sui. Et
in eis cum habundarent filii Israel laetabantur per haec, id est per easdem
aquarum in deserto cum illis, id est filiis Israhel
deessent ad tempus bene cum illis, id est filiis
Israel actum est. Deus ministrando aquas salu-
bres de petra. Et ideo sic per defectum aquarum
punivit egyptios et laetificavit filios
Israel sitientes in deserto aquis eductis de
petra potavit. Et est convictus in hoc
quod egyptiis sitientibus nullam aquam concessit,
Hebreis presenti afflictis aquas opti-
mas de petra eduxit. Et hoc est quod
subdit littera: Nam pro fonte quidem sempi-
terni fluminis, id est Nyli. Unde de Nylo in
Gen. 2 ethi. Humanum sanguinem, id est aquam
mutatam in sanguinem dedisti iniustis,
id est egyptiis. Et hoc iuste quia quando humanum
sanguinem in flumine proiecerunt submergen-
do parvulos hebreorum Exodi 1. Humanum
sanguinem, id est aquas conversas in sanguinem
biberent si vellent extinguere sitim suam.
Exodi 7. Cum sanguine occidis sanguinis
te persequetur. Et est in moralitate licet varios
possit exponi. Humanum sanguinem dedisti
iniustis. Dicit enim doctor de Angelis quod in hac re
sed frequens est sanguis medici et fomen-
tum medicamentum freneticus. Omnis pecca-
tor freneticus comparatur quia quando gravius
infirmatur tanto se reputat saniorem,
ridet cum flere deberet et gaudet de in-
firmitate et non custodiri patitur nec vincu-
latus. Secundo iste peccator quanto peyor tan-
to minus se reputat peccatorem. Proverbiorum
18: Impius cum in profundum venerit pec-
catorum contempnit. Sed sequitur ignominia
et obprobrium. Ridet cum flere deberet.
Unde Christus videns civitatem flevit
super eam dicens: Quia si cognovisses et
tu, sicut et fleres. Luc. 19. Unde ecclesiastes

Quomodo aqua Nyli fluminis conversa est in sanguinem

Omnis peccator freneticus comparatur

sancti viri gaudentibus ipsum plerique so-
lent propter compassionem qua habent de
perdicione eorum. Unde dicitur primo
de quodam sancto viro legitur quod cum vidisset
ornatum cuiusdam omnino dampnate mu-
lieris flens dixit. Ignosce mihi clemens
deus quia una dies ornatus huius
meretricis superavit totam vitam meam in
divina ornamenta. Interrogantibus eum
causam dixit flens: Due res move-
ant. Una de illius perdicione, alia de
mea remissione, quia non habeo tantum
studium deo placendi quantum hec illa
ad placendum hominibus malis et
dyabolo. Infernus vero gaudet de eorum perdi-
tione et multa turpissimi predones
letantur se de sceleribus suis. Proverbiorum 2
letantur cum male fecerint et exultant
in rebus pessimis. Isti salvari non possunt
cum vinculati infirmitatibus dimissis a
deo que sunt vincula salutaria predictorum
ipsorum. Cum accedet eos repellat cum
et revocabat et infirmitate sibi ipsi est perga
accelerant. Vincula enim quibus pec-
cator ligari debet sunt sacra cene
et pacem et preces proximi contritio confes-
sio et satisfactio. Iob 36 Vincula illis
eius alligatur a salute. Ista vincula
salute operantur virtute sanguinis Christi quia
super sanguis medicina et factum est
medicamentum efficacia. Ideo nunc Christo
regraciando dicamus: Quam sanguine
dedisti tuis iustis. In quibus verbis nostra
redempcio per Christi passionem divinitus
pociata declaratur esse vero preciosa

Preciosa. Dolorosa. Amorosa. Largosa.

Primo quia quamvis inter omnes crea-
turas corporales homo ex
corpore quia ad similitudinem
et imaginem trinitatis creatus
est vero sed creator est vir animo et homo
mundo ab Christo et in constitutione
divina homo omnibus bestiis preponitur. Gene-
sis primo et Jacobi 3 Omnis natura

bestiarum et volucrum et serpentium et
ceterorum domatur et domata est a natura
humana. Et ideo per effusionem sanguinis
humani non bestialis more inflicta
sunt per pena. Genesis 9 Quicumque effu-
derit sanguinem humanum fundetur sanguis
illius ad imaginem dei quippe factus
est homo. Unde dicitur Hieronymus ad Allexan-
drum Tamen tepuit effundere sanguinem huma-
num quod hoc soli deo convenit. Secunda
ideo redempcio nostra preciosa per ipsa huma-
nitate. Ad Titum 3 Apparuit benigni-
tas et humanitas salvatoris dei nostri.
Augustinus in libro de virginitate: In ipsa vul-
nera pendentis sanguinem morientis precium
redimentis cicatrices resurgentis
caput habet inclinatum ad osculandum
cor apertum ad diligendum, brachia
extensa ad amplexandum, totum
corpus expositum ad redimendum. Hec
quanta sint cogitate. Hec in statera cor-
dis appendite ut totus nobis figatur
in corde qui totus pro nobis fixus
fuit in cruce. Secundo est nostra redemp-
tio preciosa quia per humanum sanguinem quia
ut imaginandum non est humanum
sanguinem ipse et pure effusus in Christo
homo enim peccando recedit a natura humana
et efficitur sicut bestia per peccatum. Et Boecius 4o
de consolacione. Post peccatum vero primi parentis cor-
ruptus est sanguis ille quia post corpi
primi hominis fuit contractus nec unquam
purus fuit donec veniret ad Christum
de mundissimis sanguinibus de puris-
sima virgine et ideo sanctificata perge-
nitum ope spiritus sancti. Unde ille secundus
post Adam sanguinem habuit humanum in
puritate qua primus recepit humana. Et
ideo ipse loquendo nunc quod fuit sanguis
humanus non ille et ideo pugnavit dicitur apostolus
Hebreos 9. Christus assistens pontifex
futurorum bonorum non per sanguinem hircorum
aut vitulorum sed per proprium sanguinem
introivit semel in sancta et recuncta

Infernus gaudet de eorum perditione

Homo enim peccando recedit a natura humana

2o dimittitur per redemptionem dolorosam cum dicatur per sanguinem. Sanguis de corpore sanus non exit sine dolore. Dolor autem Christi maior fuit super (?) Trenorum 1. O vos omnes qui transitis per viam attendite et videte si est dolor sicut dolor meus. Sanguis autem humanus est triplex quia fecundat lignum aridum. 2o fecundat lignum aridum. Sanat corpus languidum. Causat cementum solidum. Dicitur quod si ligna fuerint arefacta optimum remedium est statim in principio arefactionis apponere radici sanguinem humanum. Narrat quod Bartholomeus (?) egiptius quod rosarium plantatur in terra commixta cum sanguine ad calorem modicum ignis omni tempore anni producat rosas. Sic meditor homo qui arbor ante dicitur. Videos homines qui arbores arescunt per peccatum quia de deo non cogitant ut debent non habet devotionem nec sentit delectabilem quod dei sunt Joel 1. Ligna agri aruerunt quoniam confusum est gaudium a filiis hominum. In isto casu non est melius remedium quam ad radicem cordis tui ponere apponere sanguinem Christi calidum per meditationem devotam. Ista meditatio ascendit statim amorem quia est calor naturalis arboris vel hominis. Secundum amor dei mirum in modum (?) operatur magna si est. Et cum ista sanguine semper fructus boni operis. Et ideo dicit Bernardus super cantica sermone 20. Super omnia reddit te deus mi amabilem bone Jhesu calix quem bibisti opus nostre redemptionis. Hoc non dubio amorem meum sibi vendicat. Hoc devotionem magis blandius sibi alliciat. Ipsius exigit arcius stringit. Et ideo sicut dicit apostolus Hebr. 9. Omnia pene secundum legem in sanguine mundantur et sine sanguinis effusione non fit remissio. 2o sanguis sanat corpus languidum. Unde consilium legimus Constantino imperatori lepro quod balnearetur in sanguine calido puerorum et curaretur. Est infirmitas quam pueri quidam sustinent et vocatur cenigles periculosa valde. Unde pro remedio aliquis curaretur. Est remedium tale quod puer ungatur sanguine hominis qui prius istum morbum passus fuit. Isto modo Christus omnium fidelium morbum animalis infirmitatis quam contraximus secundum Gene. Ista infirmitas ut patet curari non potuit nisi per eius sanguinem quem sponte magis inutilitatem nostram per passionem emanavit. Unde Bernardus in quodam sermone. O bone Jhesu quid est et nos deliquimus et tu solvis nos peccavimus et tu luis opus sine exemplo gratia sine meritis caritas sine modo.

3o sanguis causat cementum solidum. Dicitur quod cementarii nolentes facere edificia firma cementum humano sanguine miscuerunt. Unde est de Vortigerno rege Britannie in historia Britonum dicitur quod cum edificaret turrim in monte Erern in Wallia quicquid cementarii de die operabantur totaliter alio die absorbebant. Responderunt quod magi regi dicto quod inveniret quendam infantem sine patre cuius patrem terrenum non haberet cuius sanguine lapides et cementum aspersi perarent solidum fundamentum. Ad hoc cum Christi passionem sic erat in mundo quod quidquid edificarent quantumcumque bene edificarent mors hoc vincendo totum in morte absorbebatur. Ante enim quod omnes usque tunc in infernum descenderunt nec sibi potuit edificium meritorum donec aspersi essent sanguine invenis qui patrem non habet in terra. Hebr. 12. Accessistis ad mediatorem novi testamenti Jhesum et sanguinis aspersionem melius loquentem quam Abel. Isto modo sanguine cementum nostre conglutinatur et solidatur ut deo adhereat indissolubiliter quamquam prius fuimus in regione dissimilitudinis dispersi. Ephes. 2. Nunc autem in Christo Jhesu vos qui aliquando eratis longe facti estis prope.

Sanguis humanus naturalis tres habet virtutes (?)

Qualiter sanguis humanus solidat cementum

in sanguine cristi. Tercio remittitur ira re
demptoris fuisse amorosa cum dicitur Dedisti
nos emptor precio tam multa ut subita
cristus nos redemit sed sola sua i
neffabili caritate. Titum 2 Dedit semet
ipsum pro nobis ut nos redimeret ab omni
iniquitate. Et Joh. 3 Sic deus dilexit
mundum ut filium suum unigenitum daret. De ista
inmali devocione devote loquitur Augustinus
in quodam sermone de natali domini. Ipso
inquit factus in hora fit ut surgeret
ubera reget sydera et esuriret pa
nis sitiret fons dormiret lux ab
ipsius via fatigaretur falsis testibus
veritas accusaretur iudex vivorum ac
mortuorum a iudice mortali iudicaretur
ab iniustis iusticia dampnaretur flagelli
disciplina cederetur spinis botrus co
ronaretur lignum suspenderetur salus vul
neraretur et vita moreretur. Quarto fuit
ira redempcionis gracia quia non solum fuit
facta pro amicis bonis et iustis sed et
pro inimicis peccatoribus et iniustis. Unde
illud scribitur Immensa caritas ier
sag. dom. 1 Pet. 3 Cristus semel
pro peccatis nostris mortuus est iustus pro iniustis
Et quamquam in eis solum pro iniustis da
batur sed cottidie datur iniustis in sacro
altaris quia iniusti sunt qui in peccatis
tantis sanguinem sumunt indigne. Augustinus in
quadam sermone de die iudicii. Homo me
contuere omnium tuorum ecce hic illa in
qua quondam pependi affixus con
uior eam in cruce omnium tuorum tra
nitus pedes hec illa in qua quondam
morte tua occisus tui misertus
valeo ascendi. Item Augustinus Omnia pre
Budh. in quodam sermone loquens in persona
domini devote sic dicit O homo vide
quid pro te patior non est dolor sicut quo crucior
ad te clamo qui pro te morior. Vide pe
nas quibus afficior vide clavos
quibus confodior cum sit dolor tantus

exterior interior tamen et planctus gravior
cum te tam ingratum experior. lc. 13

Qui cum minueretur in educ
cione infernam occisorum
Dedisti illis sanguinem dantis
aquam insperate ostendens pro sitim
quam sumit quemadmodum tuos exal
taces et adversarios eorum necares.
Enarratur hic sanguis aque potabilis
date miraculose hebreis in deserto
econtra ipsius aque conversis in sang
uinem illatis egipciis in egipto. Hic
assignatur causa huius hebreis collati
cognamque tum. Est autem triplex quedam
congruencia quare eos non scripsit propter
aquarum defectum primum in deserto
hebrei enim in deserto occisi sitiant et
inde habent diminui pro sibimet pone
puniebantur de qua Exo. 1 Quando
masculini sexus natus fuit in flu
mine suffocate. Ideo in recompensam dap
ni per aquas illatum congruum fuit ut
per aquas remedium contra sitim per
ciperent in deserto ut sic ostenderetur
iusticia egipciis suis occisoribus aquarum
quibus in sanguine et innocencia hebreorum
persecutoribus de sua sed remedium
per aquas de petra profluentes. Dicit
ideo sic Qui cum minueretur quod et hebrei
cum minuerentur i. fierent pauciores
in educcione infernam occisorum i. in
palacione cum ad mortem secundum legem
statutam qua ordinabatur quod omnes
masculi traducerentur ad mortem
Dedisti illis aquam insperate quod contra
spem eorum moysi et aaron et dixit
moyses ipsis Num. 20 Audite rebel
les et increduli numquid de petra hac
poterimus vobis educere aquas. Et infra
dixit dominus ad moysen et aaron
quia non credidistis mihi ut sancti
ficaretis me coram filiis israel non
introducetis hos populos in terram quam

dabo eis de disti(n)s ut(er)que aqua ipsa-
te ostendes p(er) s(e) q(ue) tue sunt i(n) despo
q(ua)pati ad p(r)o(x)i(mu)m q(ue) s(un)t recepto q(ui)
admodu(m) tuos exaltacos eis potu
imaculose mi(ni)strando et adu(er)sarios
co(n)tinue necando p(er) intellectuali plagel-
lando De disti(n) illis humidate aq(ue)
p(ro)ponis (est) q(uod) p aqua sp(irit)ualia sap(ient)ie
plu(vi)a designat(ur) sic fit eum

sapiencia(m) saluta(rem)
p(re)se(n)t(em) astuciam secula(rem) pom(n) Sapiencia(m)
p(ro)priam regula(rem)

dat salutare q(uod) e(st) v(er)bum dei ordinis
qui p sacra sc(ri)ptura(m) nobis relucet
sig(nifica)t p(ro)pter tria p(ri)mo aq(ue) sap(ienci)am
eius sup(er)ficialem co(n)tinuacione(m)
p(ro)pt(er) eius naturalem humectacione(m)
eius figuralem rep(re)sentacionem
salutare designat p(ro)pter eius sup(er)fici-
ale(m) co(n)tinuacione(m) aqua eni(m) su(per)ficialit(er)
s(e)c(undu)m ea q(ue) s(un)t approximat(ur) se (con)format
Unde Ambrosius in exa(mero)n licet aq(ue)
rigore co(m)mittat ut nec vaporata
ficeat nec umbra frigescat sole
repercussa excandet nivibus irriga-
ta glaciali quare calescat. Isto(s)
sapi(enci)a mo(ns)trat q(ue) homine(m) docet co(n)-
pati sine querela i(n) mediis nacion(es)
p(er)ue et p(er)u(er)se salvat(ur) sit honestate
(con)ti(n)e(n)s noscit se o(mn)ib(us) (con)forme(re) I Cor(inthios)
9 o(mn)ib(us) o(mn)ia factus su(m) ut o(mn)es
lucrifacerem Unde Bathe(ns) Consta(n)s
et lenis ut res expostulat esto
Temporibus mores sapiens sine crimine
mutat. Ite(m) Dalusius s(upe)r Albertum
Copulo quicumq(ue) eris cum pacis federa
(con)tris Conf(ir)me(re) esto hominib(us) cu(m) quib(us)
esse cupis Nec t(ame)n hic mos sanus
q(ua)m tu ad(e)m (est) s(ed) prude(n)s Unde mar-
tinus de famula vite honestate si p(ru)-
dentiam amplecteris ubique eis et
p(ro) rebus a(c) t(em)p(or)um varietas (con)iunget

ita te accomodes ip(s)i nec te i(n) aliq-
bus mutes s(ed) magis aptes Ut ma-
nus eade(m) (est) et cu(m) in palma exten-
ditur et cu(m) in pugna(m) astringitur (con)tra
sunt aque Siloe q(ue) currunt cu(m) silencio
Ys(aie) 8. q(ui)a ubi (est) multiloquium clamor
et garrulitas ibi (est) que(m) fatuitas
et turbacio Ier(emie) 2. quid (est) vis i(n) via
Egipti ut bibas aquam turbida(m) Ista
sap(ienci)a tradit(ur) in sp(irit)ualia sac(ra)m(en)ta et emana-
navit de pectore aliq(u)a(n)tum v(el) de cristo
I Cor(inthios) 10 petra aut(em) erat cristus. Et
sicut dicit Dam(ascenus) aqua q(ue) descendit de al-
to melior (est) alia extra subiecta ita sa-
pi(enci)a et disciplina viuendi sit diriuata
a cristo melior (est) nobis doctrina q(uam)
alia. Ec(c)i(esiastic)i 1 Fons sapie(ncie) v(er)bu(m) dei in
excelsis Secundo aqua p(re)se(n)tat in sp(irit)u(a)l(i)
sig(nifica)t sapi(enci)am salutare(m) p(ro)pter eius natur(a)le(m)
humectacionem Ut dicit Ambrosius in exam(eron)
de ope(r)e t(er)cie diei Aqua (est) alat(or)
om(n)i(um) virgultoru(m) diu(er)sos singulis
usus ministrans Sic doctrina sp(irit)ualis
sap(ienci)e dat singulis alimentu(m) i(m)porta(n)s
sue co(n)dicionis naturis ut faciat fru-
ctu(m) bonoru(m) op(er)um t(em)p(or)e (con)gruo. I p(s)alm(o)
Erit tamq(uam) lignu(m) q(uo)d plantatu(m) (est) se(cus) de(cursus)
a(quarum) q(uo)d fructu(m) suum dabit i(n) t(em)p(or)e suo v(e)l o(mn)ib(us)
p(ro)p(ri)is et plantis t(er)re plus p(ro)p(ri)e aqua
Aqua pluvialis ut s(ci)ptur et plus
p(er) illa c(re)scunt arbores et melius ben(e)
c(re)scunt n(on) ben(e) imbibant(ur) aqua Modo
aqua pluvialis q(ue) de celo descendit
(est) doctrina moralis sp(irit)ualis Deut(eronomii) 32
Concrescat ut pluvia doctrina mea
Ista plus (con)fert p(ro)p(ri)is et plantis
i(d est) hominib(us) i(n) mundo (con)sistentib(us) et
c(re)scentib(us) q(uam) aqua doctrina (con)tinuaq(ue)
moralis a p(h)il(osoph)is ad iuncta Et ideo
sig(nifica)t vocat(ur) aqua sapi(enci)a salutaris
Ec(c)i(esiastic)i 17 In p(salm)o In loco pascue ibi me
collocavit sup(er) aqua(m) refectionis edu-
cavit me Aque eni(m) sp(irit)ualis sap(ienci)e no(n)

p aqua sp(irit)ual(is) sap(ienci)e plu(vi)a designat(ur)

Aqua (est) alat(or) om(n)i(um) virgultorum

non solum potant bibentes sed eos re-
ficiunt. Unde causa religiosi in re-
fectorio legi solent ut non solum ven-
tres cibo sed mentes eorum reficiantur
dei verbo. Ista aqua mutatur in vinum
ad preces ~~[illegible]~~ marie quia nunc ipsa gratiam
devotionis impetrat dignetur in nuptiis
apparebit quod eciam ab hoc proferetur
in omnem figuram non nunc ad marie instan-
ciam cristus impendens aquam com-
mutavit in vinum Joh. 2. ¶ 3o aqua
in scriptura sacra signat sapientiam saluta-
rem propter eius figuralem representacionem
In aqua enim clara et non turbida
sed quieta species rerum obiectarum ap-
paret. Unde dicit Silvester in me-
taphisica quod sicut liquor aque clare
subtilis cum planicie ac lubrica superfi-
cie figuras reddit similes vibra-
rum in corporibus lacessita. Unde aqua
tenet vicem speculi ad usum paupe-
rum Exo. 21 (?) In aqua resplendent
vultus aspiciencium sic in scriptura
sacra seu eorum dei verbo homo conside-
rat qualis sit in moribus. Unde Greg.
2 mor. scriptura sacra mentis oculis quasi
quoddam speculum opponitur ut in-
terna nostra facies in ipsa videatur
ubi etenim feda ubi pulchra nostra
cognoscimus ibi sentimus quantum proficimus
nichil quam longe a profectu distamus
¶ 2o pictat aqua in scriptura signat
astuciam secularem de qua apostolus
1 Cor. 3 Sapientia huius mundi stul-
ticia est apud deum. Deputa enim ei ap-
pheceda sapientes in astucia sua. Hec
enim astucia admodum aque dat spem
apparenciam quantitatis | primo astucia
excellenciam sublimitatis | secularis
insolenciam mutabilitatis |
dat apparenciam quantitatis illud quod per aquam
videtur grandius apparet quam est in substancia
quantitate. Unde ptholomeus quod in aqua

ponitur videtur maius. Et dicitur de
naturis rerum li. 1 quod una per aquam
intuentibus longe videtur esse maior
et cito post secunda amplior per visibilem
appariciam videtur quam racio rerum in
fundo labitur ut apprehendere quis valet
fidelis. Patet quod in quod fiet si poculum
impleamus aqua et illius circa
annulum ... cum in ipso fundo annulus
lateat faciens eius in sua redditur
quod eciam videtur plus ac longe amplius
est. Ut dicitur probatur et perspectiva
quod est ab oculo in tali distancia
positus non videtur aque sed infusione
incipit videri. Unde si denarius
in scutella ponitur sumatur quod distat
aqua tunc videatur. Si aqua in
scutella infundatur eadem existente
spacio inter scutellam et oculum de-
narius qui prius ante infusionem aque
videri non poterat apparebit. Modo ad
continuacionem ad sunt mediam secundum mun-
dum sive pulchritudine et fortitudine
corporis sive diviciis sive genere sive paren-
tibus sive aliis sapientie secularis operatur
grandescit et apparebit magnus ad
distat nostra similia omnes se legi-
bus et statutis regni et status ap-
parebit nobilissime civitatis fuerit
cum esse in diversis familia et the-
sauris et tamen non est maior in
veritate apud deum sed minor Greg.
1 mor. Parvulus est qui terrena diligit
magnus qui celestia concupiscit. Unde
que nunc appareant magis nobiles et io-
cundi apud seculares indicantes sunt
tamen in divinis ... et iudicio ... sunt
pieni ignobiles et dolore pleni Job
26 Ecce gigantes gemunt sub aquis
et qui habitant cum eis. Gigantes hic sunt
illi qui in tuo iudicio magni dicuntur.
¶ 2o aqua dat excellenciam sublimitatis
aqua enim naturaliter contra terre supermi-
nere et omnem et aliis non quiescat

P

Aqua tenet vicem speculi in quo cernitur feda

Parvulus est qui terrena diligit magnus qui celestia concupiscit

aqua naturaliter quia ille totus appetitus ad
superiora tendit et perdurari terre. Istos
modaliter astucia secularis ad summa
frequenter tendit non ad nolandum in honori-
bus et ad acquisicionem dominiorum terre-
norum. In cuius figuram producunt aque
Gen. 1. Producant aque reptile anime vi-
ventis et volatile super terram sub firma-
mento celi. Astucia enim secularis fi-
guram hominum producit reptilia et vo-
latilia. Reptilia sunt agri cultores
et mercatores falsi sunt artifices et
huiusmodi quorum tota occupacio est in terra.
Volantia sunt nobiles placita-
tores et usurarii pollentes et clerici
symoniaci et primi nobilium consi-
liarii. Sic accipit bona sublimia
et honores et dignitates in terra Gen.
7. Multiplicate sunt aque et elevaverunt
archam sublime a terra. Tercio aqua dat
multiplicacionem mutabilitatis. Unde omnes
insulares et maritimi inconstantes sunt
et volubiles magis sunt propter denaucies
qui contingunt quasi necessitate tales
enim regulantur per lunam que est domina aque.
Luna autem est velocissimi motus. Hec est
pluries commutaciones fiunt contra
quam quamcumque aliquis placitavit. Et sic mo-
raliter astucia secularis reddit homi-
nes mutabiles varios et versipelles
ad modum vulpis que nunquam recto
cursu itinere graditur. De ista astucia dicitur
Ier. 23. Facta est mihi quasi mendacium aqua-
rum infidelium. Vasculis quantumcumque fortis
una sit eius medietas confundatur in
aqua videbitur tortuosa. Sic ista
falsi placitatores quantumcumque fuerint ca-
tholici in ista peccatorum astucia versucia
faciat apparere iniusta et causam eorum
iniustam faciunt videri rectam. Et hinc
est a quibus iurgia et lites et ma-
ledicta oriuntur. Prov. 11. Qui dimittit
ut aquam id est astuciam secularem sine

regula bone consciencie utitur capud et 1.
principalis est terra litus et honores mundi-
ales. Tercio principaliter aqua in quo spiritua-
liter signat [sapienciam] primam regulare. Aqua
enim lavat sordes sordida, flectit rigi-
da et coquit cruda. Sic spiritualiter prima sinus
abluit sordes peccatorum quantumcumque fuerint
enormia. In cuius figuram dictum Naa-
man leproso 4 Reg. 5. Vade et lava sep-
ties in Iordane et recipiet sanitatem
caro tua atque mundaberis. Ezech. 16.
Lavi te aqua munda et mundavi san-
guinem tuum ex te. Sanguine tuo hic est
peccatum quod ex carne et sanguine oritur.
Hec Eccl. 11. Quid nequius quam quod exco-
gitavit caro et sanguis. Hec igitur sacramentum
penitencie figuratur per piscinam probaticam. De
qua Ioh. 5 dicitur quod habuit quinque porticus in
quibus iacebat multitudo languencium age-
lus autem domini secundum tempus descendebat
et movebatur aqua et qui primus descen-
disset post mocionem aque sanus fiebat a
quacumque tenebatur infirmitate. Piscina dicitur
quasi pisces non habens per contrarium. Probaton
grece ovis latine quia igitur illa aqua ca-
ruit piscibus et oves immolande ibi
lavabantur ideo piscina probatica dice-
batur. Penitencie sacramentum signat in aqua la-
vari debere quilibet qui debet deo immolari.
Habet autem quinque porticus secundum quinque oc-
casiones ex quibus aqua penitencie ingredi-
tur. Prima ubi dei predicacio sanctorum per-
cedentium consideracione generalis ecclesie or-
dinacionem divina inspiracionem et corporee
infirmitatis tribulacionem. Secunda et
mala valde ingreditur piscina penitencie
per porticum ubi dei Act. 2. Hiis audi-
tis compuncti sunt corde et dixerunt ad
petrum et reliquos apostolos quid faciemus
viri fratres. Petrus vero ait ad illos peni-
tenciam agite etc. Alii ingrediuntur piscinam
penitencie per porticum exemplorum sanctorum. Unde Greg.
Dyal. Sunt nonnulli quos ad amorem
patrie celestis non minus exempla quam predica-

Quare omnes insulares sunt inconstantes.

Sacramentum penitencie figuratur per piscinam probaticam.

succedunt. Alii per porticum eterne contemplationis qua parietes civitatis superne sunt
in ans gratia et continentie. Alii per divina
et occulta inspiracionem. Sicut Nycolaus
Benedictus Dominicus et alii et infirmi-
tate corporee flagellacionem. Et ista est
porticus quintus quintus in quo
iacet multitudo maxima languencium
quia ipso volunt ex caritate conficere non per
infirmitatem articulum mortis tempore. 2o aqua
designat penam quia flectit rigida
sicut pena corda superba et indomita
et inflexa flectit ad obedientiam. Unde
sicut corallus quamdiu est in aqua crescit
et augetur admodum plante quod cito
cum exhibetur rigescit in lapidem super illud
Numeri 17 Sic et corallus quod
pro contingit aliis. Ipse descendit mollis
sicut herba pluviosis. Sic multi dum
sunt inter sancti viros penitendo dabant quod
sunt molles et tractabiles sunt quod eorum
penam postea invenire rigidi et re-
belles. Exodi 20 Inrigabis ortum
plantabo et inebriabo partum mei fructum.
3o aqua designat penam quia coquit
cruda cum adiutorio [struck] ignis
ignis quod crudum est et digestioni contra-
rium sit per decoctionem in aqua tamen concieus
corporis instinctum. Sic omnis quedam tem-
poralis sunt corpori contra nutritivam
sua crudelitate et insipiditate dat in aqua
prime decocta fuerint. Ezechielis 24 Con-
sumentur carnes et coquetur universa
compositio et ossa tabescent. Consumentur
carnes id est carnales affectiones et
coquetur universa compositio id est carnalis
superfluus et modestia reducetur et
ossa tamen id est rigide et rebelles volun-
tates ad gratiam se ducetur. 138
Cum enim temptati sunt et
quidem cum misericordia disciplinam
acceperunt ut accipientes
placuerunt quemadmodum cum ibi videri-

cati impiorum tormenta patiebantur. Hos
quidem tamquam pater monens probasti, illos
autem tamquam rex durus interrogans con-
demnasti. Absentes enim et presen-
tes similiter torquebantur. Duplex
enim illos acceperat tedium et ge-
mitus cum memoria preteritorum. Ubi quia
dictum est quod tam Hebrei quam Egipcii
adeo flagellati fuerunt. In hac parte
mendit ostendere qualiter ipsi diver-
simode fuerunt afflicti. Nam Hebrei ad
correctionem, Egipcii ad dampnacionem, et
circa hoc duo facit. Primo proponit afflictio-
nis diversitatem. 2o replicat Egip-
tiorum perversitatem ibi Per que enim peccat
in ista. Circa primum duo facit. Primo ostendit
quod tribulacio immissa Hebreis cessit
eis ad morum informacionem. 2o quod
tribulacio inflicta Egipciis fuit eis
ad pene eterne inchoacionem et ad-
duc satis loquendo alternatim et transi-
tive de Egipciis nunc de Hebreis. Cir-
ca primum dicit sic quod afflictio immissa He-
breis in illa siti in deserto fuit eorum proba-
cio castigacio et informacio. Probabantur
ad eorum humiliacionem, castigabantur ad
morum suorum correccionem et informa-
bantur ad cognicionem divine ulcionis
contra Egipcios ad eorum placacionem. Dicit sic
Cum enim temptati sunt et probati ad
bonum eorum. Genesis 22 temptavit
Deus Abraham et dixit ad illum etc.
Et quidem cum misericordia disciplinam acceperunt,
ut acceperunt quia castigabantur misericorditer
ad suam correccionem et per illam casti-
gacionem cognoverunt experimentaliter
quodammodo divinam ulcionem in dampna-
cione malorum. Et ideo subdit Scie-
runt quemadmodum cum ira iudicati impii
id est Egipcii tormenta patiebantur
id est per illam sitim quam sustinuerunt
filii Israel in deserto quia quodam mo-

corallus in aqua crescit quemadmodum planta

pmictos placuit Quinalr fuit egip
cii afflicti tpe quo tota aqua egipti
in sagne fuit conūsa Dequo in ps
Conūtit i sagne aquas eorum et ym
e ne biberent Fuit igitur illa pena il
lata hebreis i despcto ad eorum pbla
cōm ut pspiiuo paccaz merent
et ad eoru castigacōm fuit eorum
illata ut dilacōm dei ad se
cognoscerent et ad eorum informacōes
ut pena quam egipcii pcepimuerit
p manu dei in semetipis metuerent
pcepti cogitacōm Sicut et fuit diuisio
Exempla hos quem in hebreos tēs pat
monent ꝗ bapa illos a te rex su
nis metro codem lz cum pr pmit
tit filiu aliqualiter indige adipisc
castigacōm innat tn cu tal cept
maz nta byz Exm de pre et filio
pdigo Luc 15 Cu adhuc longe es
set uidit eu pr suus et mia mo
tus e Et rex dep nas aliquem udi
caliter ad pena mortis illa peaz
exccucōm demadat sine dispe
cione qualiq Exempla igitur deus pos
itis sue pmisit qui cito eis der
medio i maculo puidit Et io
dr hos quem tēs pr ms p et q
egipcios sta puniuit nc cōn i eas
alia ~~dispensacōm~~ dispensacōm ad
hibuit io dr mitos illos ac tēs
rex diuq mt co Et no dt abs pte
tēs rex quam rex diuq quia rex bonus
se habet ad subditos sicut pastor
ad oues et pr ad filios pridiesz
8 ethicorum Condempnati qo fuit
egipcii no pbati no castigati et
quia grauit afflicti fuit sic ex cui
stancia loci et tpis no cum alia
affligebatur quia cauit puteos i loco
ubi solet aqua habundare sicut absen
tes in locis illis quia omnes aque
quae sunt i sagnez ita ut esset

inpotabiles omio et hoc est quod dicit
Absentes cum et putes sit torqbatur
et quia siles erant i culpa sicut eq
siles in pena Quintum aut ad cau
salitatem tpis pmebatur quando
innuerunt ex dolore pene putibus et
timuerunt desituo Ex meditacio
tor hos quos tēs pr ms p Vide
quod triplex prem habemus Deperno Deus
Cupialis p peccata
Corpale p ppagacio — nem — 32 inq ps no ne pr tuq
Spiritale p cuaz et quasuacō
qui po te fet et creat Mat 23 preq noli
te vos vocare pr terra unq enim e pr
vr qui in celis e Iste pater est verbo
pr — sancti / potestatis / pie — pr sanct Ioh 14 pr
sce gls eos i noc
mes quos dedisti
m Et infra pr sanctifica eos in vitate
pr potestatis Mat 10 pr omnia posita
sunt e pr pietatis 2 Cor 1 Bndicus
deus et pr dni nri ihesu cristi pr
misericordiarum et deus totius consolacionis qui
e pr sanctitatis dema cu despcu pdeus
com quia pr potestatis dema cu venera
ri pplicacōm quia pr pietatis dema
cu imitacōm passionis Exempla e pat
sanct deq cu despcu pdeuscom Mat
6 pr nr qui es i celis sanct nomen tuum
q e ora diuina i qua nobis omnia
nomina paucissimis peticionibus inclu
duntur quam omnes alias oraciones excel
lit Exempla se secdit fucit et humilis
Auctori / Utili — tate / Expediosi — Supiuiq i petrabiq
quod est mie saluti
potius expedie Ioh
16 Amen dico vobis si quid peccatis
prem i noie meo dabit vobis Et e
notis quia multo utilius e illa oracione
dicere qualem quam pturbata vota ma
dco exprime quibus plerumq ea desi
deramus quia nocent optenta Unde Va
lerius 1 li c 2 Socrates quam sapie

q quodam tempore obdormivit nichil ultra
petendum addens in talibus arbitrabatur
ut bona tribueret quae sua demum faciunt
quod unicuique esset utile. Nos
aut plerumque illud votum expetimus
quod non impetrasse melius foret. Boecius
Densissimus tenebris involuta mor-
talium mens in qualitate patente corum
rectas petitiones suas preces divinas
affectus quam multum ex tincto fiunt hono-
res quos ipsis totus quam cum plures pessi-
mi dederunt, regnare cum voluerint
quorum exitus sepe numero miserabiles
timentur splendidis coniugiis nubes
maritus atque hic ut aliquem illustrent
ita nunc funditus domos evertunt.
Desine igitur stulta futurorum malorum
tuorum et tuas quasi feliciissime rebus in
habere tecum totum celitum arbitrio com-
mitte. Quia qui rebus boa corporalia so-
lent etiam eligere aptissime pretereunt. Luce
11. Si ergo nos cum sitis mali nostris bona
data dare filiis vestris quanto magis pater vester de
celo dabit bonum petentibus se. 2o quod primum est
parentibus pietatis debemus cum venerari prose-
rem. Malach. 1 Filius honorat patrem
et servus dominum suum. Si ergo pater ego sum
ubi est honor meus. Et Eccli. 3 magna
potestas dei solius et ab humilibus honoratur.
3o quod est primum pietatis debemus cum imi-
tari per assimilationem. Luce 6 Estote mi-
sericordes sicut et pater vester misericors est. Lau-
dabile est et honorabile in filio bona
parentis effigiare affectus dei est
misereri et ideo beati misericordes quam ipsi
misericordiam consequentur. Matth. 5. 2o debemus prem-
nalem propagationem et istum debemus
in te menses supplicando in Christo commu-
nis reputare cunctis meorum cogi-
tare. Ista iustitia pietatis debemus in te ne-
cessitas si indiget ministrare. Unde
Christus exponens. Johannis 19 Mulier
ecce filius tuus. Deinde Hic docet nos cris-

tus usque ad ultimam respirationem parentibus
diligentiam habere quam cum alius multi-
bus assistentibus nichil dixit. Docet
nos plus ad impendere parentibus quam
cum parentis adiuvantes genitores
ad spiritualia nosse non debet ita quam ut
impediunt de eis probabile. An alios quam
genuerunt et quam aluerunt. Unde
Ambrosius super Luc. 19 honora patrem
tamen gradus pietatis est iste ut quos
auctores tenuit esse deus ho-
res obsequiis abstineas concludo
quod multum legenda est pietas parentum.
Unde Augustinus 9. ethicorum docet quod parentibus
debemus sufficere alimento et debemus
eis honorem quemadmodum diis quia maxi-
ma grandi beneficia et intendi.
Ethicorum 3. et Cicero 1 honoribus quos debemus
diis et parentibus non est possibile nobis
reddere secundum dignitatem beneficiorum ab eis
receptorum. Et ideo apud antiquos
tam honor exhibebatur deo quam
honor exhibebatur parentibus pietas
dicebatur. Unde Tullius in partic-
tione. Pietas est per quam sanguinem
iunctis patrieque benivolum officium
et diligens tribuitur cultus. Exemplum
pietatis etiam tribuit natura in cico-
nia. De qua Solinus de mirabilibus
mundi. Ciconia ciconie inest pie-
tas. Nam quantum temporis impendunt feti-
bus educandis tantum et ipse invicem
a pullis aluntur. Utinam quilibet saltem
septem annos vellet circa parentes curam
expendere sicut illi cum cum septem
annis ab aqua et igne custodie te-
nentur. Eccli. 3 Fili suscipe senectus
senectam patris tui et non contristes
eum in vita illius et si defecerit sensu
veniam da et ne spernas illum in tua
virtute. Hanc namque ciconie narrat
plenius Ambrosius in exameron de opere
quinti diei c. 27 Hic annis depositi

oris artus per longevum senectutis
plumas tegmine alarum regio
migratos coaevis suis soboles pennis
protegens fovet et quod diu collato cibo
pavit quando est ipsa nec dispendia ut
geme atque inde sublevatos sene-
tute alarum suarum advolandum exer-
ceant et in pristinos usus dissue-
tudinem iam redeant et pro patris me-
bra. Et hoc ricinos usu pia avis
vocatur. Hic Ambrosius. Hec est avis sunt
deo consecrata sicut dicit Juvenalis li. i.
In signum quod non a filiis debitus honor
patribus impendatur non a decrepitis con-
cordia potest esse. et ideo nec dum precep-
ta quarta posuit honora patrem tuum et matrem tuam
ut sis longevus super terram. Exo. 20. et
in lege moysi dictum fuit qui male-
dixerit patri vel matri morte moriatur. Exo.
21. Secundo patrem istum debemus in cristo re- Genesis 10
pudiare ita quod si in carnis quam admittere
perfectionem et cristi pertinet imitacionem
contra voluerit impedire sicut debemus de-
bemus religionem. de venerando genere
et hinc quod ad consilia perfectionis perti-
nere noscuntur. filius non solum eum non
debet compati sed sua verba repudiare
propter doctrinam salvatoris. Math. 10. Ve-
ni enim separare hominem adversus patrem
suum et filiam adversus matrem suam. Et
in eodem qui amat patrem et matrem
plus quam me non est me dignus. Crisostomus
super verbo et secundum sic. Si in veritate ve-
nit ut amor parentum sive filiorum amo-
ri dei comparetur et non possit utrumque
servari odium in suos pietas in deum
est suadenda. potissima tamen ~~cautela~~
cautela est dyaboli homines ab amore
religionis retrahere per amorem paren-
tum. Unde figuratum sicut dicit secundo
Cris. cum dominus esset occupatus in
officio predicandi suggessit ei quidam

dicens: Ecce mater tua et fratres tui foris
stant querentes loqui tecum. Insidias cris-
to tendens ut spirituali operi carnalem et
pignorem anteferret. Unde quia locuti ex-
presse loquuntur. Cris. dicit sic. Dum cristus
persuaderet populo quod esset filius dei dyabolus
procuravit adducere matrem ut turbe
videntes parentes carnales dominus
eius obscuraret naturam. Et ideo qui vult fu-
gere a mundo non debet hic parentibus vel ali-
cuius carnalibus iudicare. Figura Gen.
31. Cum Iacob dum vellet fugere in patriam
cum sua diu moratus est et socero noluit de
fuga premunire. et Judicum. 14. Sampson
leonem occidit in frustra et postea
de ore leonis mel comedit. et neu-
trum patri vel matri noluit indicare et
ideo dicit Jeronimus secundum in quadam epistola
ita scribit: licet in collo tuo parvulus
dependeat nepos. licet sparso crine et
scissis vestibus ubera quibus te nutrierat
mater ostendat. licet in limine pater iaceat
per calcatum perge patrem per calcatum perge
matrem siccis oculis ad vexillum cru-
cis vola solum pietatis genus est in hac re
te esse crudelem. Tertio patrem istum debemus
carnis in corpore cogitare. Nec sinimus quod
dum honorat esse ingrata illi per quem
deus dedit nobis esse. Eccl. 23. Me-
mento patris tui et matris tue. Sed de
filiis ingratis contingit ut videmus quod
parentum cum fuerint vel matris
substanciam eius diaboli copiosas reli-
querint post dies ... a sepultura parentes
oblivioni penitus recommendant sicut
quidem dolorem in habitu nigro et colore
luctuoso ostendunt et cordibus leti
gaudium cooperiunt. Est enim simulata. Talis
fuit illa Gellia de qua narrat Mar-
cialis lib. I. Epig. Amissum non
flet cum sola est Gellia patrem. Si quis
adest iusse prosiliunt lacrime. Non lu-

Amor dei preferendus est amori parentum

Qui fugere vult a mundo non debet hic parentibus indicare.

git quisquis laudari gellia querit
Ille dolet vere qui sine teste dolet
Sunt dicere quod ista gellia que erat sola
in illo doluit morte patris quando
procedit quod ad eam videt statim volun-
tarias lacrimas misit et fecit. Au-
sit dicit poeta Gellianus dolet verum
qui sunt dicere dolore laudari Sed ille
dolet vere qui sine teste dolet. Tertio
debent prelati spiritualem per curam et co-
operationem. cum debent obedienciam
Heliseus et honorem. Et nota na-
spiritualis nobis debet reddere. tenetur
nos instruere per informationem debet
nos fovere per compassionem. De talibus patribus
sicut expositum illud Genesis 47. pastores
ovium sumus et nos et patres nostri. Iste
pater debet esse sicut Helias. De quo dixit
Heliseus 4 Regum 2 Pater mi currus Israel
et auriga eius. et sicut currus sustentans
suavitate debilitates infirmorum. et au-
riga pungens vitia negligentias ac-
cidiosorum. Iste debet esse archa domini
in qua sunt virga. tabule et man-
na. ita prelatus debet esse virga casti-
gationis. tabule informationis et
manna consolationis. Unde Augustinus in regula
consolatione plus prosit ad omnes. Secundo
Iste non solum facie leonis pavescere
sed facie hominis per mansuetudinem et
pietatem. Sic columpna non solum ig-
nis per activitatem correpcionis Sed
et columpna nubis per suavitatem
protectionis. Unde Bernardus super Cantica
Discite subditorum matres vos esse de-
bere non dominos. studete magis amari
quam metui. et si interdum severitate est
opus paterna sit non tyrannica. ma-
tres fovendo. patres corripiendo vos
exhibeatis. Suspendite ubera. pectora
te ubera protenda lacte pinguescant non
typo turgescant. Lectio 139

Cum enim audirent per sua tor-
menta bene secum agi. commemo-
rati sunt domini admiran-
tes in fine exitus quem enim in
expositione prava proiectum derise-
runt in fine eventus mirati sunt non
similiter iustis sitientes. Postquam
ostensum est qualiter pena conflicti adver-
sum tamen sine afflicti sunt scilicet e-
gipcii et hebrei. illi in egipto et ipsi
in deserto. In hac parte declaratur quis
inde effectus in fine provenit apud
egipcios. Et est dupliciter. primo in ipsum
sunt quod qui deum se ignorare dicebant
et ad dei notitiam et confessionem ven-
erunt per coactionem. Secundo iusti sunt
quod qui dei afflictionem contempserunt et ex-
posuerunt in dilluvium postea venera-
runt per admiracionem et istum effec-
tum cum divina flagella ac secuta
explicat Salomon in hodierna lec-
tione. Primo ponit ibi Cum enim in ex-
positione prava. Secundo ibi Quod vero istud bonum
de egipciorum flagella ac sequebatur
quod illi qui proterve et malicose dei
notitiam se habere negaverunt Exodi 5.
Quis est dominus ut audiam vocem eius
et dimittam Israel nescio dominum et
Israel non dimittam. Illi tamen ad
dei recognitionem et confessionem per
tormenta coguntur. Et sic factum
est. Nam qui sensiunt se torqueri di-
vinitus. Nunc per mutationem aquarum
in sanguinem. Nunc per ranarum immissionem
nunc per alias octo plagas reduc-
ti sunt ad recognitionem divinam
virtutis. Unde visis tercio signis de
ciniphibus dixerunt malefici pharao-
nis. Digitus dei est hic. Exodi 8. Dixit
pharao post plagam grandinis pecca-
vi et nunc dominus iustus ego et populus

neq impij Et epo. ix Effugiamus
israel. dns enim pugnat pro eis contra
nos. hoc dixerunt qui fuerunt in mari
rubro et dns euertit eos percussit
nubes fulmine et tonitruo tune
ide aqua mare redijt sup
eos Et hic e q littera wlt dicere
Cu enim audirent suppl egipcij
p sua torta bn sc a i iuste agi
ta eius commemorabi sunt domini i
recognoscentes se de sua iniuita
domini esse dni confessi sunt Admi
rantes in fine exitus i de sc
exitus israel de egipto qui post fecit
magna in egipto mirabilia in terra
cham terribilia in mari rubro 2o per
tormenta et flagella dei reducti fu
erunt egipcij ad venerandum moysen
dei pp hanc qui prius prolem submer
gere volebant Exo x Et quoad
hoc dt littera sic Quem enim exposicione
sua qui vg de precepto malicioso re
gis egipti paruuli exponebantur ad
morte et proiciebantur in flumine pre
moysen deriserunt i abiecerunt i
abiecerunt in fine euentus mirati sunt
qui vg in tot plagis et portentis p
cussit egiptum et eduxit pplm suum
de egipto et ult mare rubrum submer
so egipcios exercitu in eodem iustos sicut
iustos sitientes / Sca littera de illos ter
rep dum introitus q de pre no sic
iustus sta alias no afficit cognitionis
in simoe et tot sps q alr fuit iu
stos hebreos alr iniustos egipcios
q illos ad creacionem hos ad dapnacionem
ut i leccione post dictum sunt Quem
enim exposicione sua precedenti deriserunt

Pro cogitacionibus Lc. ieo
insensatis iniquitates illorum
quos quidam errantes colebant
mutos serpentes et bestias et sup

uacuas inmisisti ul multitudinem
mutorum animalium in vindictam ut scirent
q p que peccat quis p hec et torquetur
posquam salomon demum glorificando et magni
ficando recitauit mirabilem afflictionem
qua egipcios inmisit eos multipliciter
flagellando / in hac parte agit de eorum
culpa ostendendo q iusti puniti sunt s ex
igentiam culpe suorum Et circa hoc duo
facit primo quantitatem culpe penam 2o
ostendit proporcionis debitam inter ea ibi
Ut scirent Circa primum duo facit q primo
ponit libertatem peccandi in generali 2o
exprimit formitatem peccandi magis in
speciali ibi Quos quidam errantes Circa
primum dt sic Pro cogitacionibus autem insensatis
iniquitates illorum q d nulla racione probabi
li ul recta rationis perduxit ordo
ydolatrie sed omnis emanauit in co
gitacionibus suis et obscuratum est in
sipiens cor eorum Ro i De qualitate in
speciali quam enarrat sic Quidam er
rantes co. iiii. s. c. i. quidam ut
egipcij et chananei qui ad suam
dapnacionem ydolatriam inuenerunt Er
rantes errore mortiferi tempus publici fu
ze Errant qui operantur malum Colebat
mutos serpentes i esculapium sub
specie serpentis Et bestias supuacu
as i inutiles ad usum hominum pictas
ul sculptas ul supuacuas i inuti
les ad usum humanum sicut serpentes et v
mes vel bestias supuacuas i pic
tas imagines bestiarum colebant
enim ysidem sub specie actabus et mer
curium sub specie auis Vel sicut dicit
mr in historiis Hamon depingebatur
capite arietino Anubis capite
canino et cetera pertes ul formas huma
ne ul aliarum bestiarum effigies ste
spiris e cetera e ult dt Sz mer
curius pingebatur cum capite canino

quia canis vel aut sagacissimus et mer-
curius est deus eloquentie. Pingitur in ca-
pite et in pedibus alas ad designan-
dum velocitatem qua defertur vox per
aerem et quia sic coluerunt ydola
bestiarum multi per bestias puniti fue-
runt. Unde subdit innumerabilium illis
multitudinem mutorum animalium in vin-
dictam. Unde Rabanus dignum fuit
ut qui caritatem per caritatem venerabantur
penam sustinerent a caritate unde opi-
nabant. Unde et multi subnixi
tur propositum pene ad culpam sic ut
sciirent quia per que quis peccat per hec et
torquetur. Exemplum autem istius propositum videtur
etiam multa valde in scriptura sacra.
Golias cum gladio quo voluit oc-
cidisse David occisus est in primo Regum. Ama-
man suspensus est in patibulo quod
paraverat mardocheo hester. Dives
epulo lingua cruciatus est in qua fuerat
plus voluptuose delectatus. Luce 16.
Ezechielis 37. Cum sagitte occidis sagittis
te percutiet. Math. 26. Omnis qui acceperit
gladium gladio peribit. Apocalypsis 13.
Qui in captivitatem duxerit in captivi-
tatem ibit. Et qui gladio occiderit oportet
eum gladio occidi. Ysaie 33. Ve qui preda-
ris, nonne predaberis. Abacuc 2. Qui inebriat amicum te-
briat ipse et inebriabitur. Abacuc
2. Quia tu spoliasti gentes multas,
spoliabunt te omnes qui reliqui fuerint
de populis. Samuel occidit agag in
frusta dicens: Sicut fecit absque li-
beris mulieres gladius tuus, sic absque
liberis inter mulieres erit mater tua.
Duo sacerdotes lapidati sunt iuste
quia iniuste voluerunt lapidare Susa-
nam. Dan. 13. Herodes in filiis suis
punitus est qui filios aliorum innocentes
trucidavit. Unde sicut multos filiis
orbavit sic ipse filiis miserabiliter
est orbatus. Ut dicit magister in historiis.
prima exemplum. Narrat enim Ovidius
in de arte amandi duo ad propositum
exempla. Primum est tale: Contigit semel in egyp-
to tantam sterilitatem quod per nove annos
non fuerunt ibi ymbres. Fuit autem bu-
siris quidam potens et magnus ty-
rannus in terra illa. Accessit autem ad
istum busirim vel busiridem quidam
nomine Trasius et dixit ei quod si effun-
deret sanguinem alicuius hospitis ad eum
venientis et sacrificaret eum Jovi
quod statim haberet Jovem placatum et esset
pluvia inundantia sic posset expe-
diri terra. Qui statim busiris
respondit tu inquit eris hospes tu fi-
es Jovis hostia prima et egipto
tu dabis hospes aquam et statim
eum occidit et Jovi eum sacrificavit.
Secundum exemplum tale est: Phalaris quidam
tyrannus fuit rex Sicilie qui nova
tormenta excogitavit ut homines
cruciaret. Ad istum accessit quidam
nomine perillus et dixit ei: Domine
inquit ego faciam tibi unum bovem to-
tum de ere et quem volueris alicui
inficere pones eum in illo bove et
per unam fenestram quam faciam in latere
bovis et tunc appones ignem
et ipso clamante pre dolore fiet mu-
gitus magnus mirabilis per instru-
mentum ereum. Tyrannus ei regra-
tiabatur. Perfecto igitur instrumento phala-
ris accessit ad primum omnium iussit per
illum bovis artificem in bovem mitti
et ~~truci~~ trucidari pena qua ipse-
met pallis excogitaverat. De istis
duobus scribit Ovidius sic: Iustus
uterque fuit: neque enim lex equior ulla
est quam necis artifices arte perire
sua. Sequitur: Per que peccat quis per hec
et torquetur. Ista sententia concordat
Anselmo de gratia virginis: Eo ubi quantum

nos quia exempla pulchra per quod quis peccat per hec et torquetur

itru mebris et ꝑtibꝫ corpis ipuita-
ri pccm sit Vndet qz nos ꝑ uoluti
ꝑ si de actonibꝫ et uoluptatibꝫ q̄ i
iuste fiunt arguanturꝫ membra et ꝑ-
us quibꝫ fiunt Vnde putt deus
nos i ꝑbite q̄ i nobis ē ꝑbicat
uoluti et ad impriꝰ eiꝰ nō possu
us monē nos et facē qz, ut ꝑ
ꝑa monet nos uelud ꝑmēta
ua et fiat opa q̄ uidemꝰ face
iudeꝰ go sicut iputadm ē uoluti
dt Augꝰ Qz nō ē sic qz sicut sola
uolutas pccat sic sola pumtꝫ sicut
n pccat ꝑsius et membra Sic ꝑ
ꝑsius et membra pumtꝫ Qt iqut i
mebris et ꝑtibꝫ uolutatis opatui
ita ꝑa illis tocatꝫ a delectat qz
eni ē penale n q̄ ē contrem uoluti
Colebant multos ꝑpetes sit dt Augꝰ
ꝑ decim Qt i pccō ꝑmi hoīs tres
tacite fiunt uir mulier et ꝑpēs
ita i pccō actuali ista tria cōcurūt
ꝑualitas rō inferior et rō superior
sta qz ꝑm eū ꝑualitas tenet locū
ꝑpētis ꝑtu igꝫ ꝑpēte multi colut
ꝑ ea q̄ ꝑualitas suggerit qz omēs
homines ꝑcrant et ea q̄ carnis
sut sapiunt De quibꝫ dt Aplꝯ ad
philip 2 multi enī ambulant de q-
bꝫ dicebā uobis nūc aūt et flens
dico inimicos crucis xp̄i quoꝝ fiis
mors quoꝝ deus uēt ē Ista mo-
ralr colut ꝑpēte hē ē uētrem
et hēt deus ꝑte diligēs iustum
et hōre assiduit sit nō dō ꝑ qz ꝑiē hēc

Templū splen Altāe afflueñ Pabtū sopmolen	ac		Pinis go te plurifica dei nephandi et turpissi mi ē tab- na iqua cultores hui- tres ince-
Sacrificia seplui Oblatores iqui Lectū uolup.	tūcꝫ		
Sacerdotes laboio Cantores luxurio Lectores mendo	dos		

Pr̃m pccatum ipuitatꝫ uolūtati etc

mutꝫ assidui a mane usqz ad mediē
i comessābꝫ potacoibꝫ et i ꝑuidēs occupa-
ti De quo teplo uisitat i 2 mach 6
Templū luxuria et comessacoibꝫ erat
plenū et scortatiū cū meretribꝫ nō so
lū aūt a mane usqz ad media noctē
ista deus ꝑmitꝫ i teplo suo ꝑ poꝰ ui
sitatꝫ id Apoꝯ Deruit ei dicat
noctu in teplo eiꝰ et qz fructꝰ ꝑuē
nit eis inde ēte dirissime comin
illiꝰ qz intedunt Vita pabū potū et
ludū ꝑlongāe repuiāt uita suam
et tū manibꝫ ꝑpris semetipos ocdēt
plures enī ꝑr crapula gula et ebri-
etate perunt qz gladio fame uel
peste Vnde ꝑ ꝑm qz medici ꝑpont
infirmos de stomacho eē sit enī qz ꝑu̇r
plus cōminia replecone qz cōsima-
tone infirmitates gignutꝫ Sic go
gulosi i teplo ꝑpiē qz ē tabna se-
metipos inficiunt Sū dem suū colit
In cuiꝰ figura Senacherib dū adora-
ret i templo deum suū ꝑpris filijs ē
occisꝰ opa enī hoīs filij sui dicuntꝫ Ysa
id Bn 11 In filijs suis agnoscit 2o
deus iste hēt altae affluēe qd ē me-
sa sua De qua cōponi sit id ꝑs ꝑiat
mesa eoꝝ coram ipis i laqū Est ei de
dyaꝯ sicut de aucupe Aucups eni ubi
maiore copia cibi sibi ꝑpargit ibi la-
queū abscondit ut dū auis auidiꝰ
comedit eiꝰ capiatꝫ uel ꝑ pedē uel
pcollū Sic demo int fercula et pocla
que sr mēsa ponutꝫ collocat dyalꝰ
laqū gule ut excessiuos et uoraces
fācilꝰ ꝑpēdat Bn 9 Sicut apꝫēdutꝫ
aues laqo sic capiutꝫ hoīes aliꝰ ꝑ
caput qz forte ire nō ꝑut ꝑ nr loq
nc ꝑtibꝫ alijs bn uti aliꝰ ꝑ pedes qz
liꝰ garrulae ualeat in cessu bn ꝑuat
De hc altari uisitat id ꝑs imponent
sup altare tuū uitulos 3o hēt iste deus

plures ꝑr gula et ebrietate peut qz gladio

sabbatum sompnolentie. Sabbatum ideo
quia requies et etiam cultores veneris cum in
templo suo deum servierint fatigati a
vino recte sunt quia oportet eos dormire
crastino et tarde venire ad ecclesiam.
Sabbatum quia non est hic homo a deo qui sabba-
tum non custodit. Secundo habet deus iste sacrifi-
cia superfluitatis quia sunt diversa fercula
sumptuose et ambitiose parata quam magis na-
ture necesse est quia plurimum quia pauci mensura
una contenti sunt qui superfluis ingenuis
quandoque superfluitatibus aut non credunt sibi
et aut nocivum. De hoc dicitur de quo supra et
Denique multos inebrios multa scandala fece-
runt. De istis sacrificiis dicit versus. Hec of-
fertur ubique sacrificium frustra. Tertio habet
oblaciones inquietudinis. Iste oblaciones
exortaciones et zimbolizaciones quas
multi libenter faciunt in taberna quam
faciunt oblaciones in ecclesia. Ecclesiastici 34
Immolantis ex iniquo oblacio est maculata.
Quartus habet incensum voluptatis. Hec est
species refectionis et electuaria odorifera
et palatum inflammantia ut potus delec-
tabiliter et prodigaliter ingurgitatur. De hoc
incenso dicit Apocalipsis versus | Incensum ab hora
est vini. Quintus habet sacerdotes laboriosos
hii sunt venatores piscatores pistores
pistores coci et ceteri subservientes quorum
tota sollicitudo est parare sacrificia deo ven-
tri. In psalmo Moyses et Aaron in sacer-
dotibus eius. Moyses interpretatur assumptus
de aquis et signat piscatores. Aaron
qui vitulos et arietes iugulavit ma-
cellarium signat. Octavus habet cantores
lupinosos qui cantilenas lascivas
vocibus effeminatis et gestu meretricio
cum instrumentis decantant. Versus Ve qui con-
surgitis mane ad ebrietatem sectandam
et potandum usque ad vesperam ut vino
estuetis cithara et lyra et tympanum
et tibia et vinum in conviviis vestris et
opus domini non respicitis. Nonus habet

iste deus lectores suos videlicet histriones
ioculatores adulatores et mendaci-
ter rimatores qui illos solo lucrantur
ob victum et amictum. Omnibus legentibus

Non enim impossibilis lec. 121
erat omnipotens manus tua que
creavit orbem terrarum ex materia
invisa immittere illis multitudinem ur-
sorum aut audaces leones aut novi
generis ira plenas et ignotas besti-
as aut vaporem ignitum spirantes
aut odorem fumi proferentes aut
horrendas ab oculis scintillas
emittentes quarum non solum lesura
poterat illos exterminare sed aspectus
per timorem occidere. Postquam ostensum est quod
divina iusticia punit peccatores proporcionaliter
principaliter quidem ex parte quia per que peccat quis
per hec et torquetur. In hac parte declaratur
quod divina potencia non est ad certum modum
puniendi limitata. Unde multis aliter
posset tunc egipcios quam chananeos pu-
nivisse si ei placuisset. Et circa hec tria
facit. Quia primo declaratur magnitudo
divine potencie. Secundo clemencia sue iusticie.
Tercio subinfertur quomodo non utitur. Secundo ibi
ibi Sed omnia in mensura. Tercio ibi Multum enim
valere. Circa primum duo declarantur. Quia primo
ostenditur quod deus poterat istos ydola-
tras egipcios aliter punivisse mediante
alia creatura. Secundo quod poterat eos aliter pu-
nivisse immediate per seipsum sine instru-
mento alicuius creature. Secundo ibi Sed et sine
hiis. Circa primum probatur quod deus potuit
peccatores per ministerium duplicis creature in-
gerere punire et occidere quia vel per creaturam
non creatam vel per novas causas crea-
turas. Hoc probatur sic. Ubi potencia dei est
omnipotens et per consequens potest quodcumque
possibile est fieri. Ideo deus potuit et
potest peccatores affligere vel creando no-
va genera bestiarum crudelium quarum
subserviente ministerio occideret peccatores

Denique multos inebrios multa scandala fecerunt

res vel immittendo eis bestias horren-
das vel certas que ad penam destru-
ctionis sufficerent multis modis quia ac-
ad utrumque sufficiat dei potentia probat
sapientia xi Numquid aliud non esset impossibile tu-
e quod fecit quod plus est creando orbem terrarum
ex nichilo Vel secundum ceteram litteram dicitur Neque
enim impossibilis erat omnipotens manus
tua impossibilis i. impotens que creavit or-
bem terrarum ex materia invisa ut informi
imaginacionem aliquam tantam per hoc dicit
quod scilicet primo antea materiam creavit de
nichilo non erat impotens illa manus
immittere illis multitudinem ursorum quod cedebes sunt
vocatos ps ii Regum ii egressi sunt ursi de sal-
tu et laceraverunt xlii pueros Aut au-
daces leones iiii Regum xvii immisit illis
deus leones qui interficiebant eos Aut
novi generis ira plenas et ignotas bestias quia vas-
tatas a vastando et utrumque solet teno-
re in mente hominis vel concitas et cru-
delitas quia bestia ira concitans appetit
et ignem qui quasi bestie forent aut
vaporem spirantes i. ex sufflantes
ad regiones inflandos Sicut de bee-
moth dicitur Job xli De naribus eius
splendorem ignis aut odorem fu-
mi proferentes pravitatem et fetidum
quo possent homines suffocari Aut
horrendas ab oculis scintillas e-
mittentes quod sola visu eos cohiberent
vel terrificarent sicut basiliscus Quarum
bestias non solum lesura poterat eos
exterminare i. extra terminos vite ponere
quod est destruere Sed et aspectus per timorem
occidere Provenit autem timor non so-
lum ex visu aliquo terribili immo ex
imaginacione sola Sicut fortis ymagi-
nacio casus facit quia homines cadere
¶ Ex istis bestiis septempartita descrip-
tione septem notantur genera capita-
lium peccatorum quia septem crudeles

quibus nos invadunt ¶ Per ursum intelligitur
gula tum quia ursus est avidus vorax et in
melle specialiter delectatur tum quia fetum produ-
cit informem et tempore Glosa Bonaventura
Hales quod ursa massam carnis parit
sine lineamentis et pedibus organicis
ordinate distinctis sic gulosi et vo-
racitati dediti in delectabilibus et dul-
cibus specialiter delectantur Et quidem
opus faciunt carnem et ad car-
nis commodum ordinatur Unde mirabile
a talibus paritur nisi carnalibus Contra
quos Apostolus Rom xiii Carnis curam ne feceritis
in desideriis ¶ Per leonem intelligitur super-
bia quia ceteris animalibus diligit dominari
Unde Ambrosius in exameron de opere sexte
diei Illes nec sue velocissima superbus
aliarum ferarum quasi rex quedam dedig-
natur quod nec ei ulla fera se sociare
si audet cum eis nobis bitum sit horr-
nalis ut eo rugiente cetera formident
Hec est regula omnis superbi qui alios
vereri [illegible] et ipse dedignatur
se aliis sociare propter quod contra superbiam
Ecclesiastici dicitur Eccl iv Noli esse sicut leo
in domo tua subvertens domesticos tu-
os ¶ Tertio per bestiam ira plenam notatur
iracundia et hec significatur per quandam
animal quod apud Arabes vocatur abane
ii de animalibus c ii Est autem quoddam
magnitudine quasi cervi quod contra consue-
tudinem omnium animalium habet fel in aure
sicut felli hominis in colore et est ama-
rum valde [illegible] vehementer infe-
ctivum [illegible] iracundi homines videntur esse
fel in aure quia continue que sic se com-
ponat ad colloquendum cum eis pacifi-
ce et honeste et modeste loquatur
et [illegible] videtur eis quod aut alia-
lis Unde michi pre placet eis
diu portat cum fel in aure quia quicquid
audiunt in amaritudine convertunt et
fel illud est felli hominis sicut quia omne

Peccata mortalia designantur per septem bestias

illud quod displicet omnibus licet malis
civitatis et reprobacionibus mittitur. Amos quilibet dicat pro illud Act 8 in felle
enim amaritudinis oblivionis iniquitatis
video te esse. Et de illis dicitur
id Deut 32 fel draconum vinum eorum venenum
fel quod totum ceterum quodque ab eis
procedit sicut yma de botris suis venenum.
Secunda bestia igitur designatur accidia. Hoc enim pigne dictus non potest
tolerare debitali quod non vult unum non
aliud Prov 13 vult et non vult piger
et Prov 2 desideria occidunt pigrum
Et ista bestia signatur per asinum. Vide
Boecium de consolatione 4 3 loquitur de accidiosis
et segnis ac stupidis torquentur
asinum vivit et stat ly asinum adverbialiter et in specie asinum vivit id est
vivit ut asinus vel ad modum asini. Et in spectacio asini quod tantum
parte ubi scapulas portat est et in
parte illa est debilis et nichil portat
sed si in parte posteriore satis est fortis. Vide ibi quod omnes sunt
religiosi inveniuntur multa accidiosi
et asinini ad ea que sunt oneris
et pene sue religionis sed ad opera
carnis et lascivie secularis satis
sunt fortes. Et de talibus dicitur
illud quod de dyabolo scribitur Job 40 fortitudo eius in lumbis eius et virtus
illius in umbilico ventris eius. Et de
tali pigro datur regula Eccl 33
Cibaria et virga et onus asino. Panis et disciplina et opus servo.
Tercia bestia formatur vapore
igneum nostra liyoma et hec signatur
per duos dracones qui in duobus montibus armenie latitantes virgines
iam in mediam tanta pestilencia
infecerunt quod nullus per eam transire
potuit quin subito moreretur. Sicut
narrat Alex li pro de proprietatibus
elementorum quod socius erat et alia sicut
fabula in loco multum distante a montibus per speculum fictum de calibe deprehendit in quo speculo manifeste vidit illos duos dracones unum ex
una monte et alium ex alio vaporem
emittentes quos aer infectus homines intermontes per via regia transeuntes occidit
Accidit ista tempore philippi patris Allexandri magni sicut ibi narratur. Isti
duo dracones in montibus latitantes
et vaporem igneum spirantes duos
status designat in ecclesia dei scilicet dominos seculares et prelatos ecclesiasticos
qui sublimes et inde famam fetentem de
publica vita et carnis lascivia se diffundunt quod simplices in via infideli
ambulantes per fetore exempli eorum corrumpuntur id est laycam adulacionem publicam sine
confessione committunt. Clerici concubinas sustentant notorie et per istum vaporem emissum hinc inde populus totus infiatur
et alliciatur ad peccatum. Joel 2. Dabo
prodigia in celo et in terra sanguinem et
ignem et vaporem fumi. Dabo id est quod
id est permittam dari prodigia id est opera monstruosa peccatum in celis id est in statu clericali
sanguinem homicidii ignem concupiscencie et
vaporem luxurie. Et ista in ecclesia primitiva fuissent prodigia sed nunc non
apparent nobis monstra propter consuetudinem quod ita frequenter talia vidimus perpetrari et nec miramur videndo placitum lasciviam nec coniugatum adulterium
Sicut enim balaam apparuit ad vocem asine conversus monstruosum esset quod
in exercendo arte magicam ad videndum
monstra fuerat assuetus. Dicit magister
in historiis scolasticis 22 Numeri. Sexto in
adoc fumi quod est naturaliter limidus designatur invidia. Quia enim invidi
occulte detractiones depravationes
et diffamationes quasi quendam limidum fumum emittunt ut claritatem

Vide accidia designatur per asinum.

fame bonorum denigrent. Hii sunt
vulpibus quales fetet et sunt bestie
inhoneste et prope opposita. Dicit enim
naturales: Taxus est bestia honesta
cuius foveam taxus parat sibi cavea cum labore
quam videt vulpis tabescens taxi ca-
vet honestate et volens taxum ex-
pellere fetidum fimum suum ingressu ca-
vee delinquit recedens taxus et feto-
re fimi vulpini ab habitatione do-
mum suam contempnit et vulpi dimit-
tit. et sic vulpis acquirit hospicium
non laborando set potius cautelose. Isto
modo non mirum faciunt invidi de viris
bonis quando vident eos solidos vel officia
dignitatum secundum quod invidi sua requirunt in-
vident eis statim et quando eos pos-
sunt talibus officiis spoliare recogi-
tant non occurrit in una die. Dicunt
enim universos tenetos esse de fama
sua et malle per assuationem fame
magnum solatium dimittere quam cum infa-
mia et aliorum obsequiis spoliare. Et-
mittunt ergo fetere fimum sue detrac-
tionis et susurrationis contra eos et
sic quos non valuerunt iuste re-
pellere et iniusta invidia cedere
cogunt. De isto fumo invidie qua
viri nobilissimi per invidos obfus-
cantur exponi potest id Apoc. 9: Ascen-
dit fumus putei sicut fumus fornacis
magne et obscuratus est sol et aer de
fumo putei. Septimo per bestiam ab
oculis scintillas emittentem de-
signatur concupiscentia oculorum. Ignis enim
est infinitus per appositionem combus-
tibilium. Dicit philosophus 2 de anima et Prov. 30
ignis nunquam dicit sufficit. Et ad hoc pro-
posito quod concupiscentia est infinita
cupidi scintillas ab oculis emit-
tunt quando quedam viderint que tamen quasi ta-
les habeant concupiscunt. Scintille ig-
nee sunt affectiones concupiscentie et desi-

deria plura perquirendi. Hec concupiscentia signatur
per cattum qui oculos habet igneos et
scintillantes. Unde secundum Papiam cattus
grece idem est quod videt latine. et inde di-
citur catus quia videt in nocte sicut de die. Na
ita providet venatur predam suam in tene-
bris sicut in luce. Sic homines moderni predictos
homines seculi venantur in tenebris in eccle-
siastici et in via laycali a dextris et
a sinistris iuste et iniuste. De tali
quasi verificatur id Iob 28: Omne preciosum
vidit oculus eius et cetera. Et 1 Eccl.: Non sa-
ciatur oculus visu nec auris impletur
auditu. et Eccl. 4: laborare non cessat
et non saciantur oculi eius diviciis. Et
per oppositum dicitur Ps.: Non proponebam ante ocu-
los meos rem iniustam. Hec septem vicia
capitalia per septem capita draconis
signata Apoc. 12: Ecce draco magnus
et rufus habens capita septem et cornua
decem quia septem per septem dona spiritus sancti
expugnare desinit. Lectio 122.

Nam et sine hiis uno spiritu
poterant occidi persecutionem
passi ab ipsis factis suis et
dispersi per spiritum virtutis tue. Sed omnia in men-
sura numero et pondere disposuisti. Multum
enim valere tibi soli superat semper et vir-
tuti brachii tui quis resistet. Quoniam tam-
quam momentum statere sic est ante te or-
bis terrarum et tamquam gutta roris ante-
lucani que descendit in terram. Per istud
declaratum est quod deus potuit ab principio
se egipcios quod potuit usus fuisse
in eorum supplicium multiplici insolita ma-
teria ut pote bestiis seviis tam talibus
quam crudelibus qui eos extimassent omnino
In hac parte declarat quod cum sit quodam
modo [illegible] potuit eos punisse
[illegible] et innocentes sua voluntate. Unde ab
hoc loco usque ad finem capituli declaratur
quod deus regit omnia et specialiter na-
turam humanam misericordia potentia suam cum

Qualiter vulpis depellit taxum de cavea sua

Concupiscentia designatur per cattum qui habet igneos oculos

peccatrica et hec fuat alienati sicut bene
sapiens docet Quantum ad primum dicitur sic
ma et sine hiis etc quod placuit tibi
egipcios per infirmas bestias affli
gere sicut per cinifes muscas et ranas
potuisti tamen per ursos leones et bes
tias turpes occidisse si tibi placuisset
et non fecisti Nam preter eam omnes hiis
talibus bestiis terribilibus et crudelibus unus
spiritu i una inspiratione tue voluntatis po
tuerunt occidi persecucionem i divinam vl
cionem passi ab ipsis factis suis i mu
to factis suis et dispersi i resoluti
in celebri spiritum i inspiratione virtutis tue
Ex quibus patet domine posses de tua infini
ta potencia sed clemencia regulata non
consequenter ulciscendo potestatem absolutam
Sed magis potestatem per clemenciam li
mitatam Omnia enim in mensura et numero et
pondere disposuisti hanc auctoritatem ex
ponit Augustinus super Genesim c 1 fateamur dic
tum esse omnia in mensura et numero et pon
dere disposita tamen dictum esset ita dispo
sita ut haberent suas mensuras suas et
suos numeros et suum pondus quod cum posse
sint cinquaque mutabiliter mutarent
incrementis et diminucionibus multitudine
et paucitate levitate et gravitate secundum
disposicionem dei secundum istam exposicionem est
illa auctoritas distributa accommoda tamen
corporalibus et incorruptibilibus in sola au
gentur et diminuuntur et gravitatem ac
levitatem habent Secundo aliquis dicit sic expo
ymaginemur quod a deo cuncta procedunt
sicut numeri ab unitate et quod unaqueque species
numeri certum gradum teneat secundum distan
ciam a sua causa rerum Et sic videtur lau
dibus 8 metaphysice ubi dicit quod forme re
rum se habent sicut numeri et sic inveniemus quod
omnes res sunt in numero i in distancia certa
a deo numero quibus numeris licet certa distancia
ad unitatem sic omnes res sunt in mensura
quod omnes res certa sunt finite et limi-

tate perfectionis terminum in esse quod i potencia age
di Et tercio omnes res certa habent suum pondus
hoc est naturale appetitum ad aliquid in quo spe
na salvatur et perficitur Sicut terra ratio
nalis naturaliter appetit beatitudinem res cor
poralis vel locum convenientem Sed magis ad
propositum sic exponitur Tu domine potens quare
per potentiam peccatores et ydolatras ita
afflixisse ymmo adnichillasse sicut eos ex
nichilo produxisti et tamen cum pro quolibet pec
cato posses maximam penam infligere quia
nulla pena potest equiparari peccato quantumcumque
sit magna tamen tu domine omnia peccata in
mensura et numero et numero tue sue
discrecionis ac pondere tuo iudicum dis
posuisti ac si peccata tua maiorem pe
nam vel non determinaret Ratio autem quare
sic potentiam cum clemencia temperas est po
tencie magnitudo et bonitatis tua ex quo
omnia potes et es summe bonus bonitas
tua omnia posuit sicut decet ea poni et
hoc est quod subditur multum enim valere i
posse est soli superest et superhabundat
erat quod infinite est et aliqua indigentia
esset Et quis virtuti potencie tue quia
nulla resistencia impedit operatur sine dif
ficultate Sed talis est potencia dei quod si
difficulter facit sicut quod est leviter Et hoc
est quod subditur et virtuti brachii tui quis
resistet quasi diceret nullus quia nichil potest ei resistere
Et hec probacione probat boecius 3 de consola
cione Nichil namque sua sponte nature contraire
conatur Unde ibi et sic recolligitur
Omnia appetunt bonum per naturam igitur
nichil conatur bonus per naturam deus
est summum bonum ergo deo nichil sua natura
conatur Sed autem nichil possit deo re
sistere probat quia quando cavitas ad
dus in quibus modica resistencia repe
ritur inmediate statim i lignea statim
quod appendicula sunt equalia et in eis
equalia pondera apposita cetus libra
stat erecta suspendunt Sed statim quod

nulla pena equari potest peccato etc

modicas quantitates apponatur statim recedit a stateris suis et fiat minus sive qualicumque respectu. Ipsius omnis creatura est in manu dei quia si deus vellet eam annichilare nulla resistentia potest esse. Et hoc est quod dicitur Sapientie xi. Tamquam momentum statere sic est ante te orbis terrarum. Secundum exemplum ad quod comparatur insensibilitas humana est gutta roris antelucani. Nos antelucani sumus et nos quasi matutinos ante ortum solis. Et dicitur antelucanus id est ante ortum lucis consistens. Et declinatur antelucanus na num. Nos autem tamquam oriente sole statim desiccabimur et a terra absorbebimur. Et hoc est quod subditur. Tamquam gutta roris antelucani que descendit in terram. Hic est spiritualis littera quia deus omnia disposuit in mensura numero et pondere. Conveniens est et nobis necessarium quia omnia nostra in mensura et numero et pondere disponamus quia si hic sciamus vitam nostram non possumus ordinare utilius. Sermonem figuraliter legimus quarto Esdre quod angelus ad Esdram missus dixit sic. Tres vias missus sum dicere et tres similitudines ostendere coram te. Vade pondera mihi pondus ignis aut mensura mihi flatum venti aut revoca diem qui preterit. Quod pondera penam infernalis acerbitatis, mensura flatum temporalis vanitatis et revoca hoc est numera reatum preteritorum criminum. Igitur nos brevitatem laboris mensuremus ponderemus et numeremus. Et sic omnia

- mensuremus
  - mundane glorie vanita-
  - presentis exilii brevita- } tem
  - future vite iocundita-

nostra in mensura numero et pondere disponamus

- numeremus
  - que recepimus divina munera
  - que commisimus horrenda crimina
  - que obmisimus accepta tempora

Si mensuremus mundane glorie levitatem. Et tunc sic numeremus. Videmus quod ipsa est parum appreciandam.

- ponderemus
  - quantum debemus
  - quod tanta fecimus
  - quod meruimus

Et tu sic mensura vicia tua

Nota quod omnia nostra in mensura numero et pondere disponamus

Unde Augustinus super psalmo 169. Inanis est hec gloria seculi, fallax et suavitas infructuosa, labor et perpetuus timor et periculosa sublimitas. Initium sine providentia et finis cum penitentia. Hanc vanitatem mensuravit ille rex de quo Valerius libro 1 capitulo 2. Rex inquit ille subtilis iudicii quem ferunt traditum sibi dyadema priusquam capiti imponeret retentum diu considerasse et dixisse. O nobilem magis quam felicem pannum quem si quis penitus cognosceret quam multis sollicitudinibus et periculis et miseriis sit refertus nec humi iacentem tollere vellet. Quasi sic sine labore non pararetur gloria mundialis et temporalis parva foret. Ut merito dicat beatus Paulus 2 ad Corinthios 10. Nos non in immensum gloriabimur sed secundum mensuram regule qua mensus est nobis deus. Ista regula est consciencia bene ordinata 2 Corinthios 1. Gloria nostra hec testimonium consciencie nostre. Secundo si mensuremus presentis exilii brevitatem videbitur modica vel nulla. Psalmus. Ecce mensurabiles posuisti dies meos et substantia mea quasi nichil ante te. Istam brevitatem bene considerabat Xerxes rex. Iste quando allegando suadente rege nullomodo voluit in istis brevi tempore tanta magnanimitas. Tercio oportet nos mensurare videlicet

- Obedienciam
- penitenciam } per
- benivolenciam
  - precepta
  - statuta } in
  - proximos
    - manuum
    - figuram
    - Apocalipsis

21 dicitur quod angelus qui muros civitatis celestis mensuravit habebat mensuram arundineam et mensus est murum eius 144 cubitorum. Anima nostra moraliter est civitas dei sancti in qua per gratiam dignatur inhabitare. Murus eius corpus corruptibile. Istos muros mensurare debet replicando cotidie vite brevitatem et mortis vicinitatem. Sic bene mensurat quod habeat 144 cubitos in centenario obediencia preceptorum decem cum decem faciunt sexaginta. Hos quos si quatuor sensus exteriores et quinque interiores reducamus in decem precepta

decalogi. decem multiplicamus per decem et ad ipsos obiectum preceptorum peccatis et sic in ipsos annis confitemur archa qua saluamur a diluuiis huius mundi. Gen. 6. Secundo huius numeri causa est in ipsos quia non solum oportet nos huius obedire preceptis quia in multis offendimus omnes. Et si dixerimus quia peccatum non habemus nos ipsos seducimus. Hec autem pena in isto quadragenario designatur. Iste enim numerus in isto penitentie conscribitur ab ecclesia, unde in eo omnibus penitentibus ieiuniis et operibus penitencie indulget. Et iste numerus quadragenarius in isto pene completur. Dicitur pro eo aliquibus penitentibus quadragenarium carinarum fiat 40 [illegible]. Unde eo in isto [illegible] ubi gratia 1. 2. 4. 7. 8. 10. 20. non [illegible] plures pro eo aliquibus et iste complent 40. 40 non in isto gratie et remissionis sicut quod computabantur anni iubilei in lege iudeorum. In signum ergo quod per sacramentum penitencie perfecta consequimur remissionem peccatorum quadragenarius numerus cum quinque pro eo aliquibus fiat autem 50 qui in isto numero remissionis penitencie [illegible]. Sic ergo [illegible] numerum qui fiat [illegible] et iste totalis numerus [illegible] depictus in cuius figura Iohannes vidit sex milia signatos Apoc. 7 et sex milia virgines agnum sequentes Apoc. 14. Tertio si inspicimus finale [illegible] beatitudinis recolligendo quod beatitudinis gaudia recipimus per momentaneas [illegible] in peccati non inuenimus mensuram quod in mensura [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] Cum igitur sic nos disponimus in mensura restat disponere nos in numero. Inuenimus ergo primo quod recipimus

diuina munera et ea inuenimus infinita que numerari possunt. Primo nos [illegible] ad [illegible] et pro nobis celum et terram omnia [illegible] que in celo [illegible] continentur. Gen. 15. Suspice celum et numera stellas si potes. Et Iob 9. [illegible] magna et incrutabilia et [illegible] quorum non est numerus. Secundo inuenimus quod commisimus deflendo omnia et [illegible] inuenimus infinita [illegible] Delicta quis intelligit. Iob 22. [illegible] malicia tua plurima et infinite iniquitates tue. Et Eccl. 1. Stultorum infinitus est numerus. Tertio inuenimus quod [illegible] [illegible] tempora et [illegible] infinita. Eccl. 1. [illegible] dies et tempus dedit illi. Et Iob 24. Dedit illi deus locum penitencie et ipse abutitur eo in superbia. Cum sic nos disposuimus in mensura et numero, ponamus nos in pondere. Et primo ponderemus quantum debuimus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Eccl. 16. pondus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Secundo ponderemus quod [illegible] et [illegible] ponderibus deponamus [illegible] [illegible] Hebr. 12. Deponentes omne pondus et circumstans nos peccatum per patientiam curramus ad propositum nobis certamen. Tertio ponderemus quodcumque meruimus quia totum sive bonum sive malum in iudicium adducetur. Prov. 26. pondus iudicium in pondere et [illegible] [illegible] et sic disponamus nos in mensura numero et pondere.

Sermo 123

Sed et misereris omnium quoniam potes omnia et dissimulas peccata hominum propter penitentiam. Diligis enim omnia que sunt et nichil odisti eorum que fecisti nec enim odiens aliquid constituisti aut fecisti. Postquam ostensum est quod deus gubernat uniuersa

creaturam per potentiam cum nichil sit ei resis-
tens. Secundo ostendit quod eam administrat per
benivolentiam cum nulla creatura sit sa-
tisfaciens. Et tamen hic duo sunt. Unum primus
est quod deus omnem creaturam per benivo-
lentiam et amorem libere constituit et
creavit a principio. Et quod omnem creaturam
libere conservat et continuat in esse suo
sine voluntatis arbitrio, ut ps. ibi
Quomodo autem ad permanere posset. Circa secun-
dum sciendum primo ostendit quod misericordia dei est
generalis ad omnem creaturam universa-
liter. 2o quod est mirabilis circa homines specia-
liter. Et 3o probat deum diligere que
sic disponit taliter, ut ps. ibi. Et dis-
simulans peccata. 2 ibi Diligis enim omnia.
Dicit ergo primo sic Sed et misereris omnium quoniam
omnia potes. quasi dicat licet totus orbis terra-
rum sit sicut momentum stateræ ante te vel
sicut gutta roris antelucani, non tamen
ideo despicis vel parvipendis creaturam
tuam sed foves conservas et continuas.
Et ideo misereris omnium vel secundum psalmum miseratio-
nes eius super omnia opera eius. Et quare
sic misereris etc. quia omnia
potes, non eo indigeas quasi tu indi-
geas amplius vel amplius creatura non
ex infirmitate quasi non possit creaturam
delere. Sed ideo quia omnia potes [illegible]
so super omnia possibilia sunt. Eccl 2
Secundum multitudinem illius sic et misericordia
ipsius cum ipso est. Et hic est quod dicit
[illegible] adhuc quod deus omnes omnibus
te parcere facias. Et ideo reges et do-
mini et prelati sunt dei specialiter imita-
tores, qui quanto sunt potentiores tanto
clementiores. Unde Allexander magnus
devictos [illegible] plus clementia quam
potentia sibi conquirit 3 Reg 20 Reges
Israel clementes sunt. Et quamvis de
miseratione tua sint super omnia opera
tua, tamen magis est admiranda circa
homines peccatores. Quia peccata dissimulas

vindicare. Unde subdit Dissimulans
peccata hominum propter penitentiam. i. cooperies sub
dissimulatione non sic omnis sed hoc affec-
tionis peccata hominum propter penitentiam. i. ut
ipsi peniteant. [illegible] dominum scilicet cle-
menter cooperis. Ro 2 ignoras quoniam
benignitas dei ad penitentiam te adducit.
glo. Et hec patientia dei potentia bonitate
plena opus suum propter peccatum non despi-
cit sed per penitentiam abluit et prefovet
et nutrit. Ezech 18 Si impius egerit
penitentiam ab omnibus peccatis suis que fecit, vita vivet et non morietur omnium ini-
quitatum eius quas operatus est non recor-
dabor. 3o probat deum diligere que de
se disponit taliter. Hic probat sic nullus
sit nec conservat hic illud quod detestatur
et odit, quia si hoc ad odit vellet id
non esse. et per consequens non dat libere esse.
Sed deus libere disponit et conservat omnia,
ergo omnia diligit que taliter constituit. Et
hoc est quod dicit littera Diligis enim omnia que
sunt. Gen. 1 Creavit ut essent omnia
et nichil odisti que fecisti. constituens
est opus tuum. Eccl 12 Altissimus
odio habet peccatores. Hic est ad modum
obiectio, scilicet quia prohibet peccata fieri
et quod peccatores puniuntur peccantes, nec peccata
ipse facit [illegible] peccata sunt. Sit enim
dictus quam est peccatum et a deo et ab
homine. A deo non iuste et ideo non habet
quod sit peccatum quia sit a deo. Ab homine
non sit iuste et ideo ex hoc habet quod sit pec-
catum et sic nunc deus [illegible] est peccatum secundum
Augustinum quia licet quod est peccatum sit a deo,
non tamen habet a deo quod sit peccatum
in tali. Ergo odisti que fecisti. Et quare
etc. quia nichil posses odiendo consti-
tuere vel facere, nam si quod odis vis non
esse. Et ideo dicit Nec enim odiens
aliquid constituisti, creando demichi illa que
fecisti ex placentia mea producendo. Dis-
simulans peccata hominum propter penitentiam.
Post autem [illegible] quod eos [illegible] tribulat

sunt triplicia impedimenta que
sunt triplicia documenta ista
Contrition[is] sunt triplicia emolumenta. amor
penitentie et cruciamenta tristia
quod offendimus. dolor pro gratia qua a-
misimus. horror pene qua meruimus.
et timor mortis ad qua declinamus.
sunt hec ergo primum incitamentum ad peni-
tendum est amor christi quem offendimus
Dum christi beneficia cogitamus et nostram
ingratitudinem ponderamus. non est du-
bium quin pro ipsis lacrimis fletus omnium
prime faciamus. Debemus tales quod
scriptura avis est que fluat quod homo
hec est avis natura credulis et ferox in-
tantum quod in medio fame simulate in-
vadit hominem et occidit. postea ad
aquam volat ut bibat ubi faciem
suam intuens et videns plenam sibi occidisse
se recolligens tanto dolore comprimitur
quod exinde quasi moritur. quid ergo nos
rone vigentes faciamus qui demum nostram
et fratrem nostrum cristum cognitum nostri
nichil fuit nos occidisse cognoscimus. hec
aut videmus expresse cum librum dei au-
dimus ut spiritu legimus sicut deus.
te et quicumque non penitentes de peccatis et
ta recogitamus quod est presse pannis
ut ewangelio dei edit. Et hoc significatur
Matthei capitulo j penitentiam et credite
ewangelio. Secundum incitamentum est dolor
pro gratia quam amisimus efficimur enim
per culpam de filiis dei filii dyaboli de
familiaribus et amicis christi hostes
et proditores et emuli et de regno
in celesti heredibus servimus exules
et proinde cum his de nativis renunciat
quod sicut quedam avis que vocatur avis pa-
radisi que propter insigne pulchritudine
sic vocatur. Sunt enim adeo pulchre
et mirabiles quod nullo eius color de
esse creditur. Vero est ita dulcis et
pia quod possit in horis devocionem et
gaudium excitare. Hec avis si capta
fuerit et illaqueata irremediabiliter
plangit et gemit nec unquam plan-
[colum]

gere desinat donec reddita fuerit libertati.
Hec avis ista est anima et corpus nostre
species. Hec quam est anima avis est pulcherri-
ma quia in ea relucet imago trinitatis
nam est impressa ymago et qua decora-
ta virtutibus et gratia ut michi videtur do-
sit quasi sit dei figura et patrie celestis
incola gloriosa. Ista illaqueatur et capitur
in laqueos demonis cum peccat. quid
igitur restat ei facere nisi plangere et
plorare flere et dolere et nec cessare
sunt penitentes donec per gratiam reconcilia-
cionis in statum pristinum reducatur. Et
de bussone dicitur fiat demus avis
paradisi. Sic plangit et gemit sicut
latro ille qui in pena cristum suspensus
donec a fonte gratie aquam obtinuit
et audivit Amen dico tibi hodie me-
cum eris in paradiso Luce 22 et Matthei 2
dicitur primum enim agite appropinquabit enim
regnum celorum. Tercium incitamentum presens
est horror pene quam meruimus. Isto
horrore satis impressatus Job qui dixit
Dimitte me ergo ut plangam paululum do-
lorem meum antequam vadam et non revertar ad terram tenebrosam et opertam
mortis caligine terram miserie et tenebrarum ubi umbra mortis et nullus
ordo sed sempiternus horror inhabitat
Hebreorum j horrendum est incidere in ma-
nus dei viventis. Et gregorius Mors quam
horrendo modo fit miseris mors sine
morte finis sine fine defectus sine
defectu quia et mors semper vivit et fi-
nis semper incipit et deficere defectus
nescit. mors perimit et non extin-
guit dolor cruciat sed pavorem non
fugat flamma comburit sed tenebras
non excutit hec gregorius. Iste tercium incitamentum
multos movit quia sic amo-
re pene quam est amor servilis et in-
dialis cognitus timor filialis. Unde
secta multos duxit filium per Augustinum. Et
sic incepit Johannes baptista predicare
iudeis. Progenies viperarum quis de-
monstravit vobis fugere a ventura ira fu-

Est quedam avis que vocatur avis paradisi

Horrendo modo miseris fit mors sine morte

cite go fructu dignu pñie .ca. 3
Sm impedimentu e timor mortis
ad quam tristiciam hic enim e non sicut
gus quare deus diem mortis nobis
incertu esse voluit ut dum sit incertus
semper proximus esse credatur et ideo semper pu-
niciam agere. pena mortis. prima autem post
mortem e impotens quia homo in morte de-
sinit esse viator. prima preter mortem
e valde difficilis tunc dolor lan-
guoris occupat totaliter vires mentis
et cum homo tunc cor unicum habeat non
habet partem ubi dolorem pro culpa conducat.
tunc tunc homo non potest esse certus an
doleat pro peccatis suis ductus timore
an ductus amore. unde Augustinus in ser-
mone. et ponitur in canone de pena
dis. 7. Cum morbus urget et pe-
na terret ad veram vix veniet sa-
tisfactionem. maxime cum filiis quos
illicite dilexit sunt presentes uxor
et mundus ad se vocent. multos eciam
solet secunda tria pena decipere hic augustinus
Cum enim persona nobilis et dives infir-
matur vix invenitur ad quem dicere sic
de salute audeat vel loqui. Procurato-
res sollicitantur circa divicias et thesau-
ros. medici circa corpus medicantes
uxor filii et amici consolantur infir-
mum atque eum confortant mencientes et sic
miser non permittitur de peccatis suis
cogitare nec finem vite sue statum salu-
briter ordinare. et sic iusto dei iudicio
se dampnandum exponit. Ecclesiastici 2. Si penitentes
non egerimus incidemus in manus dei et
non in manus hominum. In manus hominum
incidimus si sacramentum penitencie debito modo
suscepimus sed in manus dei incidimus
cum post mortem tempus sacramenti suscipimus
Quatuor sunt impedimenta penitencie
pudor confessionem
Timor recidiva
ardor delectacionis
torpor prolongacionis } Di||Primo nolenti efficaciter peni- tere obviat se pudor quo

homo confunditur alteri homini revelare
illud quod solum novit se deus et angelis
et demonibus et sanctis animabus et for-
te multis aliis. Et iste pudor e
primus armiger qui dyabolus mittit cum
voluntate sibiliter penitentis. Unde
quidam sanctus vidit dyabolum inter penitentes
incedere et faciem eorum erubescere in
ecclesia. dum se ad confessionem pararet quod ad
invitatus a sancto et interrogatus quid ibi
illos penitentes faceret reddi nudit
quod abstuli verecundiam eis abstuli cum
peccaverunt. et modo eam restituo ne possent
confiteri. Sicut enim lupus ovem per gutturm
accipit ne perdere et vulpis galli-
nam ita dyabolus gutturm peccatoris con-
stringit pudore. Unde Augustinus sermone
O homo quid times confiteri id quod possessori
suo. enim suo quam illico quod nescio quem
confiteri erubescis peccata tua. peccator sicut
tibi homo sum quam a me nichil alienum
confiteri homo homini. homo peccator homini peccatori. ela-
ge quod vis. si non confessus lates inconfes-
sus dampnabis. ad hoc deus exigit
confessionem ut liberet humilem. ad hoc dampnat
non confitentem ut puniat superbum
Sm impedimentum penitencie e timor reci-
divandi. et iste e 2us armiger quem dyabolus
mittit saltim cum penitere volentem
Modo inquit quomodo tu semper decetis a pec-
catis abstinere potius in incepcione vi-
te continere ad quod perdit hodie
confiteri et post cras labi in eripiscere et non
advertit homo fatuus et so saltim sacra-
mentu penitencie admonemus ut quociens re-
cidivamus tociens resurgamus. Sm
penitencie impedimentum e ardor delectacionis
et e tercius armiger obvians penitenti
recolligit homo miser delectacionem prehabi-
tam in peccatis et videtur ei quod sine eam non
possit ducere vitam suam et manere talem
affectionem in possibile e cum velit peni-
tere. Cum hostem de compunctione cordis dicit

Quatuor sunt impedimenta penitencie

Dyabolus abstulit homini verecundiam et eis eam reddit

Sicut i(m)possibile est q(uod) ignis inflamet(ur)
i(n) aqua ita i(m)possibile est q(uod) q(ui)s (con)puncc(i)o(n)em
cordis vigeat in delic(i)is. Cor(inthios) 1 (?) cum
d(e)b(e)ret d(e)s(cen)de(re) ad ama(n)te(m) et p(er)emptoria mulie(r)
cu(m) i(n)t(er) fletus et i(n)t(er) risus illa cor
ac(c)eperit ista dissolvit. Item et fortis-
sim(um) impedimentum p(ro)mo(uen)di corp(or)is p(ro)
tolandi q(ui)a c(on)tinuat(ur) o(mn)i(um) p(ro)p(ter) su(bs)ta(n)c(iam)
v(e)l p(ro)p(ter) (subs)tanc(iam) vite q(ua)ntitate et finalis
venie divitis sec(un)d(u)m (?) et iste q(ui)
armiger ut (con)t(ra) omnes (con)cedit (con)-
fidit deficiens p(er)mittit i(n) poster(um) p(ro)
crastinat in longinq(u)u(m) et dicit cu(m)
c(ur)rus l(abitur) ras (?) cu(m) duc(er)e morte pub-
lica periclitent(ur) etc. Leccio 122

Non modo aut(em) ad p(er)manere pos-
sunt n(isi) tu voluisses aut(em)
q(ui)d a te vocatu(m) no(n) esset
(con)s(er)vaciur (?) parcas aut(em) o(mn)ib(us) q(uonia)m
tua sunt d(omi)ne q(ui) amas a(n)i(m)as. Per
q(uod) ostendit(ur) q(uod) deus o(mn)ium creatura(m)
p(ro) sue bonitatis clemencia(m) creando q(ue)
dixit a p(ri)n(cipi)o. In hac p(ar)te declarat Sa-
lo(mon) q(uod) ide(m) deus o(mn)ium creatura(m) (con)s(er)vat
q(ua)n(do) d(i)u ei placet p(ro) sue volu(n)tatis ar-
bitrio. Et primo q(ui)a r(e)m absolut deo o(mn)i(u)m
reru(m) (con)s(er)vac(i)o(n)em. 2o deus specialit(er) att(ri)-
buit humana(m) gub(er)nac(i)o(n)em. 2a ibi
parcas aut(em) o(mn)ib(us). Circa primu(m) d(icit) q(uo)-
mo(do) aut(em) aliq(ui)d p(er)manere posset n(isi) tu vo-
luisses (?) cu(m) creatura ita penitu(s) dependeat a
deo sic(ut) dom(us) ab artifice. p(ro)fecto nec
dom(us) no(n) plus dependeat dom(us) ab ar-
tifice ymo corrupto artifice nichil(ominus)
manet dom(us). Unde artifex no(n) e(st)
c(aus)a rei cu(m) c(aus)a e(st) in esse p(ro)fecto s(ed) tm (tantum) e(st)
c(aus)a fieri ip(s)i(us) rei. Unde Aug(ustinus) 22 de
civi(tate) s(ed) sic ip(s)a d(omi)ni nat(ur)a (sub)sp(ecie) t(empor)alis
ille facit q(uod) insinuet et faciat
esse quodda(m) aliq(ua)nto (?) c(aus)a efficacie sue
p(ro)pe potencia(m) s(ed) rebus subtrahat nec p(ro)fi-
ci potuit et primus dicti s(un)t motibus
p(er)agere (?) tp(or)a ut dicitur i(n) eo q(uod) creata
sunt aliq(ua)tenus p(er)maneant. Iste de

na religione c. 32. Deus piissimus
sapiencia omnia fecit et p(ro) sua be-
nignitate (con)s(er)vat. Ide(m) 1 et 2 s(up)er gen(esim)
et 3 de t(ri)nitate et i(n) multis aliis locis.
Et hec est q(uod) subdit i(n) littera. q(ui)d q(ua)s q(uo)d
a te vocatu(m) no(n) esset (con)s(er)vacetur. q(uo)d d(icit)
Alle(gorice) (?) no(mi)ne. Vocatu(m) i(d est) nobis c(on)cep(tu)m de
no(n) esse. In p(er)so(na) dicit et facta sunt. et
Ro(manos) 4 vocat ea q(ue) no(n) sunt tam(quam) ea q(ue)
sunt. Et q(uonia)m sic creatura (con)s(er)vat
q(uam) (con)dixit specialit(er) tamen ho(m)i(n)es guber-
nat p(er) clemencia(m). Unde (con)iu(n)cto lit(er)a subdit
parcas aut(em) o(mn)ib(us) q(uonia)m tua sunt d(omi)ne q(ui)
a(n)i(m)as amas. parcas i(d est) q(ui)t (?) o(mn)ib(us) supp(li)-
ca(n)tibus et peccatorib(us) q(ui) digni forent
s(ed) tibi placeret statim i(n) infernu(m) detru-
di. Item parcas eis tu q(ui) omnes ho(m)i(n)es
vis salvos fieri et agnic(i)o(n)em veritatis
venire. 1 Thi(mothei) 2 (?). Et (?) aut(em) parcere est q(uonia)m
tua sunt d(omi)ne. Ezech. 18. Ecce s(i)c(ut) p(at)ris (?) a(n)i(m)a
tua sunt q(uonia)m amas a(n)i(m)as. ho(m)i(n)es et q(ui)
amant corpa (?) s(ed) tu singulariter amas
a te creatas et (con)sp(ir)atis et tuo sa(n)g(ui)-
ne reformatas. Ezech. 28. O(mn)es a(n)i-
me mee. Amat est deus a(n)i(m)as no(n)
singulariter p(ro)pt(er) q(uod) no(n) amet corp(or)a s(ed)
(pre)eligat (?) q(uia) eas a se i(m)mediate (con)-
p(ar)avit (?). Totus aut(em) labor dyaboli ad
hoc mittit(ur) ut sum(m)o op(er)e corp(or)a diligam(us)
et a(n)i(m)as negligam(us) ut illud q(uod) a
nobis neglectu(m) fuit i(n) p(ar)te sua cedat.
Gen. 14. Da m(ihi) a(n)i(m)as cetera tolle tibi.
Arguu(n)tur ergo i(n) hac ubi (?) parcas aut(em) o(mn)ib(us)
q(uonia)m tua sunt d(omi)ne q(ui) amas a(n)i(m)as. tu mali
d(omi)ni q(ui) plati (?) mali d(omi)ni no(n) parc(u)nt ho(m)i(n)i-
bus q(ui) sui sunt s(ed) eos spoliant et (con)p(ri)mant
et deserviunt et sic de hoc arguu(n)t(ur) d(i)cen-
dent q(uod) hec faciant q(ui) sui sunt ipsi d(omi)ni
parc(er)e (?) i(n)iti(um) debent et eis p(ar)c(er)e q(ui)a
sui sunt. Mali aut(em) est plati argui(n)t(ur)
q(ui) plus amat decimas oblac(i)o(n)es ger-
bas et lanas q(uam) a(n)i(m)as o(mn)ia (?) su(n)guine
redemptas. Cont(ra) de bn(...) i(n) p(er)sona
boni plati et Cert(e) (?) s(er)vac(i)o(n)em acc(e)pi

h(ic) arguu(n)t(ur) plati et d(omi)ni q(ui) no(n) parc(u)nt ho(m)i(n)ibus

per quos inceditur nos inspicies ipsa ubique sacra pagina sanguinem suum fudit sicut loquitur paulus 2 Cor 12 ego autem libentissime impendam et superimpendar ipse pro animabus vestris licet plus diligens minus diligar.

Quomodo et a quo vocatur nos esse sponsam Christi hic est sermo. Secundo autem vocator

Quia — sicut divine vocationes / sunt humane sponsales / sicut sponsatiam precedens | bus est sic / quia tres sunt / igitur et vocat enim nos sic tres sunt

Verbo / Signo / Nuncio — in scripture sicut in qua quando loco. Sicut volens aliquam ad se vocare vocationem sua sic facit tribus modis per verbum per signum et per nuncium. Deus autem vocat nos per verbum in filio suo incarnato quia verbum caro factum est Ioh 1. Quem misit verbum suum et sanavit eos. Primo magna foret iniquitas si cum rex filium suum mitteret ad vocandum aliquem pauperem si ille venire contempneret et maior sit iniuria si tam vilis et pauperibus dei quod est filius patris in vilitate venire contempnunt quod tamen frequenter videmus ut multi dicere Christus illud Iob 19 servum meum vocavi et non respondit michi ... apud ... ille ... dei ... Cant 1 Osculetur me osculo oris sui. Secundo Christus vocavit nos signo. Signum fuit corpus suum extensum in cruce et exaltatum in morte rubricatum ipso sanguine. Sicut volens reclamare ... facit in loco apparenti tamen reclamatoris ... tus volens homines reclamare quod a paradiso ... in infernum in monte calvarie ascendit lignum crucis ascendit latus sanguinolentum ostendit voce magna clamavit ut sic ... signis homines revocaret. Sed tamen istis visis multi homines ad eum venire contempnunt. Dicit ipse conquerendo Prov 1 Vocavi et renuistis extendi manus meas et non fuit qui aspiceret. Tertio vocavit nos nuncium id est per predicatorum officium cuius

cuius [struck] sunt eo dicimus sicut prelati ordinarii sive alii ab ecclesia ad predicandum deputati. De isto nuncio dicitur Luce 14 homo quidam fecit cenam magnam et vocavit multos et misit servum suum hora cene dicere invitatis ut venirent quia locum exponens glossa dicit servum illum quod predicatorum designat.

Secundo sicut homines tripliciter vocati tripliciter se excusant. Et ista tres figuraverunt per illos tres qui se excusaverunt ... limitate ... avari per ... terre ... ... voluptate carnis delectati illos tres quos enumerat ewangelium Luce 14. Primus dixit villam emi et necesse habeo ire et videre illam rogo habe me excusatum. Secundus dixit iuga boum emi et eo probare illa rogo te habe me excusatum. Tertius dixit uxorem duxi et ideo non possum venire. Primus designat superbos quia pro ambicione terreni dominii gloriam amittunt celestis regni. ... ipsa excusatione se bene fallit ... villam emisse ... quibus fallitur ... illud emit ... ab eo absconditur et ... videt et ... dignitate ... illud non emet ... videt ... Eccl 10 Omnis potentatus brevis vita. Videt ... quanto status altior tanto casus gravior. Cecidit petrus sed non ... in infimo ideo statim surrexit. Cecidit David sed de plano ... non ... illud Dum non est ... et ideo surrexit. Cecidit Adam sed de alto quia de paradiso et ideo cum difficultate surrexit. Cecidit lucifer sed de celo altissimo ideo numquam surgere potuit. Secundus se excusans significat avaros quia iuga boum quinque se dicit emisse per quinque iuga boum intelliguntur sensus exteriores corporis et dicuntur iuga quia ... duplicantur ... instrumenta combinantur. Duo enim sunt oculi duo aures duo nares duo instrumenta gustus lingua et palatum. Duo manus in

Christus nos vocat verbo signo et nuncio

Sicut homines tripliciter vocati ita tripliciter se excusant

quibus proprie per tactus contingit bonos
cum usurpant sicut fratres quasi [illegible] con-
tinue delectantur magis cum delectantur
eius in dulcissima massa cum quod videmus in
cena corporis christi In ore est quasi dul
cior et cum vocatus quod ubi dei predica-
cio Et isti fatue se excusant quia preter
debent iuga probasse quam emisse Tercio
luxuriosos designat quem per uxorem
intelligit voluptatem non cum coniu
gati per coniugium excluduntur a cena
licet aliqualiter retardentur Unde
ille dicit uxorem duxisse qui totam affec
tionem se tradidit voluptati et ta
lis ad cenam celestem venire non potest
nec debet nec est dignus non potest quia
est impeditus non debet quia ipse est fetidus
non est dignus quia ipse est sordida ves
te indutus Et quia tot sunt qui se excu-
sant ideo tam multa sunt vocati pauci
tamen electi Matthei 20 In signum huius 2 Re
gum quod de sex milibus hominum non
cesserunt in parte dum nisi 22 Et aliter (?)
Tercio videas que sunt excusationum principa-
les Et sunt tres separacio a consor-
cio beatorum Luce 14 nemo virorum illorum
qui vocati sunt gustabit cenam meam
Subsannacio et improperium peccatorum
quia videntes deus et angeli et homi
nes et demones subsannabunt et
deridebunt fatuos peccatores qui divinas
vocationes neglexerunt Proverbiorum 1 Quia
vocavi et renuistis extendi manus
meas et non fuit qui aspiceret Et ergo
ego quod in interitu vestro ridebo et sub
sannabo cum vobis quod timebatis advene
rit Cruciatus perpetua tormentorum
Ysaie ultimo eligam et illusiones eorum et
que timebant adducam eis quia vocavi
et non erat qui responderet non sic debemus
et nos cum deus vocare audivit
per obedientiam et preceptorum observantiam
tamen in celo ponentur lucentes sicut stelle
in perpetuas eternitates Baruch 3

Stelle vocate sunt et dixerunt adsumus
et luxerunt ei cum iocunditate qui fecit
illas Specialius tamen vocat nos deus

ascensioni		exemplorum		primo
promissori	bus	premiorum	rum	nos
percussioni		flagellorum		vocat

ostensionibus exemplorum Christus cui nos
per maiorem partem prohabemus quot milia martirum
quot milia virginum quot milia confessorum tot
sunt milia vocationum Iohannis 10 Proprias oves
vocat nominatim et adducit eas et
Apostolus ad Philippenses 3 ea que retro sunt obli
viscens et ea que priora sunt extendens
meipsum ad destinatum prosequor bra
vium eterne vocationis Secundo nos vocat
promissionibus premiorum sicut dives vocat
pauperem ostendendo ei denarium 1 Petri 3
In hoc vocati estis ut benedictionem heredi
tate possideatis Tercio nos vocat per
cussionibus flagellorum quando cum
infirmitatibus fatigamur ut ad ista
tibus tribulamur totiens a deo voca-
mur Et sicut Gregorius dicit mala que nos hic
premunt ad deum ire nos compellunt

O quam Capitulum duodecimum
suavis lectio 127
est bonus et suavis spi
ritus in omnibus ideoque
eos qui exerrant
partibus corripis et de
quibus peccant admones et allo
queris ut relicta malicia credant
in te domine Sicut supra dictum fuit
inter has Salomonis a medio decimi capituli
usque ad finem libri est declarare quomodo
sapientia que est verus dei cultus mater
gubernavit populum hebreorum ut patet per doc
tores hebreorum historiam audien-
tes ut unum cultum unius dei qui est
sapientia annuntietis Fuit ista gubernacio
maxime in tribus videlicet in egiptiorum
expugnacione in hebreorum profec
tu traduccione et in chananeorum

dextra promissionis electionis. post hoc
ergo est declarata gubernatio sapientie circa
populum hebreorum. Continuatur ad duo precedentia. In
ista parte autem agitur de punitione ge-
ntium per quarum terram inhabitabat
ante filios israel. Inhabitabatur autem a
septem gentibus quas in adventu filiorum
israel et in mora eorum non statim et
subito sed paulatine dominus delevit
et captivavit et dominus illorum terre posse-
navit et in easdem filios israel ima-
culose plantavit. Et continet ista duo
similiter. Nam primo agitur de chananeorum
afflictione. 2o de hebreorum instructione
in Tu autem dominator virtutis. Circa primum
duo sunt quia primo ostenditur bonitas
divine castigationis ad omnes peccatores
generaliter. 2o ad chananeos specialiter
agitur de eius afflictione qua gens
chananeorum fuit flagellata. 2o os-
tenditur quod ad illum modum non fuit
divina potentia nostra limitata 2a parte
ibi Non quia impotens in bello. Circa primum
duo sunt. quia primo ostenditur bonitas
divine castigationis ad omnes peccatores
generaliter. 2o ad chananeos specialiter
2a parte ibi Illos enim antiquos. Circa primum
in lectione hodierna duo sunt quia primo
agitur de divina dulcedine que in-
fundit mentibus iustorum. 2o de immensa
magnitudine que ostenditur in cor-
reptione malorum 2a parte ibi Ideo et
hos qui exerrant. Circa primum dicit sic
O quam bonus et suavis est domine spiritus
tuus in nobis. Ubi divine bonitatis dulcedo
commendatur ex signo magne admi-
rationis. O nota quandoque interiectionem
significat ex notabilis suavitatis perfectionis
bonitatis ex qua bonitas mire delectationis. Quan-
doque O sumitur secundum et papiam aliquando
in ratione littere. aliquando in interiectionem. ali-
quando adverbium. Si in interiectionem aliquando
interiectio dolentis ut O terribilis mi-

specia summus quandoque est interiectio admi-
rantis ut O res admirabilem. quandoque vero
est adverbium et diversas licet significaciones.
Est enim adverbium vocandi ut O regina.
Admirandi ut O qualis facies. Indig-
nandi O tempora O mores. Optandi ut O
assis. Exhortandi ut O effugite. Quan-
do ponitur cum suspiracione et motu
est interiectio. quando sequitur accusati-
vus casus est adverbium ut O condicionem
miseram. In proposito autem est interiectio vel
adverbium non est vocativa et est nota magne
admirationis. Quia est nota quandoque inte-
rioris. Prout illud psalmi Quam magna multi-
tudo dulcedinis tue domine. Bonus
est vocabulum divine perfectionis. Illud Luce 18
Nemo bonus nisi solus deus. Suavis
est verbum mire delectationis. In psalmo
Gustate et videte quoniam suavis est dominus. Dul-
cedo dicitur deus regnando que ineffabiliter
et inenarrabiliter spiritus suus. id est benignitas
sua est magna in nobis. id est iudeis. In
psalmo Non fecit taliter omni nationi. Vel
in omnibus secundum aliam litteram quia in psalmo
Suavis dominus universis et miseraciones
eius super omnia opera eius. Hic ergo patet
divina dulcedo generaliter in omnibus. Deinde
specialiter magnitudinem suam declarat
in correptione malorum quos cum posset
affligere et adnichilare si vellet vel
in infernum detrudere corripit admonet
et alloquitur ut relinquant maliciam
suam et redeant ad eum propinquam. Et
hoc est quod subdit Ideoque vero quia tanta
est intra suavitas bonitatis. hos qui
exerrant peccando secundum partibus corripis
id est particulariter et paulatine et de qui-
bus peccant. id est de peccatis suis admo-
nes per exteriorem predicacionem tuam et
alloqueris per internam inspiracionem tuam.
Ut relicta malicia credant per fidem
operantem et dilectionem in te domine. quoniam
dicere quod eos ita dulciter revocas alicui

In ista inhabitabatur ante filios israel a septem gentibus / Divina dulcedo generaliter per omnibus creaturis

rore. Quamvis quia dicit spiritus tuus in nobis
manavit hoc est claritudinaliter quoniam primi
non possit se spiritum sanctum habere sed ut
patet se scire in caritate. Quemadmodum sanctos
tamen signa patet hoc habere sicut quia visibiliter
patet columbe spiritum sanctum pergratiam habere et
accepisse. Et ista signa sunt triplicia
spiritum in qua spiritum legimus apparuisse apostolis
cum quoniam go signum et sicut secundum dictam
nubis   cristum tum signa
In specie columbe super cristum baptizatum
ignis   apostolos collegium congregatum
manum et ideo apparuit in specie nubis
Nubes enim fundunt pluvias super
terram et spiritus sanctus irrigat mentem
devotionis quia multitudine designatur
pluvius lacrimas. Unde Genesis 1 dicitur quod
spiritus domini ferebatur super aquas. Et in
psalmo flavit spiritus eius et fluent aque
et Romanos 8 ipse spiritus postulat pro nobis
gemitibus inenarrabilibus. postulat id est postulare
nos faciat secundum glossam. Bernardus super Cantica
lacrime penitentium vinum sunt angelorum
quia in illis dolor intus sapor gratie
et gestus indulgentie suavitas rede-
untis innocentie reconciliationis iocundi-
tas et suavitas conscientie suavitas. Secundum
signum est dimissio viciorum et appa-
ruit in specie columbe que felle caret. Unde
quasi hoc dicet se patrem et benignum ad
remittendum iniurias et peccata. Tertium est
signum quod spiritum sanctum habet cum quo in
ardorem sancte patet cui sit amor. Ardorem
namque ignis inflamat inducat et a-
maricat quia spiritus sanctus possessoris con-
ditiones describitur. Nam comparatur
Ferri | | ignitum enim cor ardens in-
Linteri | | flamatum refrigerat dicatur
ayelli | | nos. Luce 8 Nonne ardore
refrigerabit nos. Unde petit ecclesia
quoniam corda nostra spiritus sancti emundet
infusio et sui roris intima asper-
sione fecundet. Quintum non cor-
dens mundatum mollificat dicatur
verus 1 Iohannis 2 unctionem habetis a sancto
et nostis omnia quia nos tur odio amari-
catum dulcedat sicut mel. Luce 32 Ops
meus sicut mel hic innuat hominem peccatorum
facta pretende in ubis et odium celat
in corde quia fictioni talium detestatur
spiritus sanctus. Sap. 1 Spiritus enim sanctus disci-
pline effugiet fictum. Tertium signum est
deposicio in super nos et ideo spiritus sanctus apparuit
in specie ignis. Cum ignis naturaliter tendit
sursum et se celo coniungit sic ita spiritus sanctus
corda illorum quos accendit sursum elevat
ut terrena fastidiant et celestia de-
siderent. Ezechielis 8 Elevavit me spiritus
inter celum et terram. non dicit posuit
in celo quia ibi tamen fuit bonum nec dicit
posuit me in terra quia ibi manet avari-
tia sed dicit elevavit me inter celum et terram. quia ibi
debent esse fideles secundum animam contemplando quia
aliquando debent ascendere adusque celum con-
templando et aliquando usque terram pro-
ximorum utilitatibus insistendo. Quartum signum
est audiri et est delectacio in auditu ser-
monis dei vel sermonis de deo quia vere
amans delectatur audire de amato et
verba eius diligenter auscultat. De quo
est sequitur comptatiendo ad opera dei
seu ad opera bona quia amor dei ocio-
sus esse non patet sed operatur magna si est
si autem operari recusat non est. Unde quidam
amplius experimentes amor est dispendium sei-
nes. Ideo spiritus apparuit in flatu. Iohannis
10 Insufflavit et dixit accipite spiritum sanctum
quod est homini inutile nisi quia si ad horam
subtrahitur hoc est quod progressus spiri-
tu verbo dei hoc spiritualiter vivit non patet sine
illud. Deut. 8 Non in solo pane
sed corporali vivit homo sed toti fuit in
omni verbo dei vivit homo interior.
Unde et salvator Iohannis 14 Si quis
diligit me sermonem meum servabit.
Et videtur Lincolniensis Et probacio quod
dilectionis est. Et sequitur de illo dicit
salvator Iohannis 8 Qui ex deo est verba

dei audit. Dubitatur litteraliter
Utrum gratia sufficiens detur nunc homini
se preparanti ad gratiam preparanti. Videtur
quod non quia cuicumque deus dat gratiam
et liberi expolianda. Igitur quicumque
homo se disponat se in liberalitate dei non suffi-
ciente est dare gratiam vel non dare quia se
comparatur ad deum sicut lutum ad fi-
gulum Jer. 18 Sicut lutum in manu fi-
guli sic nos in manu mea. Ideo etc.
Sicut lutum qualitercumque sit bene preparatum
non accipit formam a figulo ex ne-
cessitate. Igitur nec homo gratiam a deo
quantumcumque se preparet. Ad oppositum
sicut glossa super illud Ro. 4 Justificati per
fidem pacem habeamus et est Augustini:
Deus recipit confugientes ad se
aliter esset iniquitas in eo. Sed impos-
sibile est quod in deo sit iniquitas. Ergo im-
possibile est quod non recipiat confugien-
tes ad se. Ergo confugiens ad deum
necessario consequitur gratiam. Item Apok. 3
Ego sto ad ostium et pulso si quis ap-
eruerit mihi ad eum et cenabo cum eo. Sed iste
qui disponit se faciendo quod in se
est aperit. Ergo intrat necessario. Non
frustratur quia isto aperiente vel intrat
aut non intrat; si non intrat ergo
frustra pulsat quod ipsum est dicere.
Si intrat ergo gratiam dat. Item
Augustinus de ci. dei c. 3. et quia
illa est causa quare deus non dedit
dyabolo gratiam et perseverantiam quia ipse
noluit accipere. Unde non ideo non
accepit dyabolus perseverantiam quia de-
us non dedit sed ideo deus non de-
dit quia ipse non accepit. Ergo quicumque
se parat ut accipiat recipit ne-
cessario. Ad dubium dicitur quod quedam
necessitas coactionis et quedam est neces-
sitas infallibilitatis. Necessitas coactionis
nullomodo cadit in deo. Necessitas autem
infallibilitatis cadit in deo ex promis-
so suo et pacto suo lege statuta

et sic non est necessitas absoluta sed necessitas
consequentie. Unde non stat cum lege sta-
tuta quod viator faciat quod in se est dis-
ponendo se ad gratiam quin habeat gratiam,
posset tamen deus legem mutare erga ali-
quam personam si vellet et talis quicumque
sic se disponeret non haberet quia dispositio
hominis nullam causalitatem habet respectu gratie
de condigno sed tantum de congruo quia gratia
excedit omnem operationem naturalem nec est
possibile quod homo mereatur per quodcumque opus
naturale morale primam gratiam de condigno.
Ad rationes ergo patet. Ad primum dico quod dat ex mi-
sericordia et ex gratia sua pactum quod talem
legem instituat et observat sed stan-
te lege necessario dat gratiam recte compa-
Ad 2m quamvis homo sit sicut lutum per com-
parationem ad deum aliquas non tamen simili-
tudo currit in omnibus nec est pactum
inter artificem et lutum. Dato quod foret
artifex posset frangere pactum pacti
lege manente nec lutum sit aliquid
apud artificem promereri nec de congruo
nec de condigno. In hac tamen conclusione
magis pie quam loyce est loquendum.

Illos enim antiquos Lectio 126
Inhabitatores sancte terre tue quos ex-
horruisti quoniam odibilia tibi opera
faciebant per medicamina et sa-
crificia iniusta et filiorum suorum ne-
catores sine misericordia et comestores
viscerum hominum et devoratores san-
guinis et auctores parentes animarum in-
auxiliatarum a medio sacramento tuo
voluisti perdere per manus parentum
nostrorum ut dignam perciperent peregrina-
tionem puerorum dei que tibi omnium carior
est terra. Declarata divina castigatione
ad omnes peccatores generaliter quia omnes
corripit admonet et alloquitur ut
relinquat malitiam. In hac parte osten-
ditur divina clementia in castigatione
illarum gentium quas de terra sancta

Utrum gratia sufficiens detur nunc homini se preparanti

expulerunt filii israel peccatis. Et circa
hoc textus facit tria. Primo replicat pu
niendorum pravitatem. 2º explicat
dei puniendis pravitatem ibi Sed et hiis
tamen hominibus. et 3º recapitulat di
vinam severitatem. ibi Et ego postea vidi.
Circa primum in explicando puniendorum
pravitatem quam fuit in chananeis cohabi
tancia comprehendenda tria. Primo ostenditur quod
erant puniendi. 2º quare erant pu
niendi. 3º quomodo erant puniendi. Ergo
primo quod erant puniendi. et quomodo ad
quid erant puniendi. Primo quod ostendit
quomodo fuerunt quos deus puniuit introduc
tis filiis israel in terram suam et quantum
ad hoc dicit Illos enim antiquos habita
tores terre tue etc. ubi notandum quod septem gentes
que fuerunt nominibus computantur Deut.
vii. ethei. gergesei. amorrei.
chananei. pherezei. evei et ye-
busei. et significantur septem peccata capi
talia que nos oportet expugnare si terram
promissionis intrare velimus. Quare
autem eiecti fuerunt dicitur in textu statim
Quos exhorruisti. id est abhomi
nabiles fuerunt Quia odibilia opera
tibi faciebant. Et quomodo contra peccavit
in deum et in proximum. In deum peccavit
contra summam veritatem. contra summam
maiestatem et contra summam bonitatem.
Contra summam veritatem peccaverunt indulgen
do sortilegiis quibus investigabant
de occultis. et quibus se dicebant
~~medici~~ mederi infirmis unde eorum
sortilegia vocat hic medicamina
quia infirmis per sortilegia mede
bantur. Et nunc vetule adhuc faci
unt. Contra summam maiestatem
deliquerunt quia sacrificia que soli deo
debebantur ydolis faciebant et in
iuste. Et hoc intelligitur cum dicit Et
faciebant sacrificia iniusta. Secundo quomodo
peccaverunt in deum. Sed non solum hoc
ymo peccaverunt in proximum et maxi
me in illis illos quibus ceteris paribus
magis quam debebant scilicet unicuique in fi
lios suos. Unde dicit littera Et fuerunt
filiorum suorum necatores. In hoc quod ymo
laverunt filios suos et filias suas
demoniis. certe quod difficile fuit tolle
rare eos qui iubebant eos filios a pro
pinquis ymolari. et hoc fecerunt isti gentiles
sine misericordia. Unde non solum interfecerunt fi
lios suos et ymolaverunt demoniis y
mo cum gaudio et hilaritate fecerunt hoc
Et propter hoc dicit littera Et fuerunt filiorum suorum
necatores sine misericordia. et non solum occide
runt filios ymo viscera id est carnes licet
humanas comederunt sicut iudei de suis
sacrificiis faciebant Et hoc est quod sub
dit Et comestores viscerum hominum Et
vocantur viscera ad ostendendum crude
litatem eorum quia sicut esse quod intima huma
na sicut pulmonem et iecur et renes
comederunt Unde magis inc^o ... quia
crudele est in visceribus condire et sapere
unde subdit devoratores sanguinis
Et hoc est super omnia que scelera eorum red
dit detestabilem Et erant auctores
parentes animarum inauxiliatarum. littera est
obscura Sed vult dicere quod illi qui fuerunt
parentes animarum inauxiliatarum id est hominum
corporum sine auxilio defensione fuerunt
auctores iubendo et ordinando de in
te corum ita quod comprimet parentes iste
fuerunt auctores mortis et hoc est quod dicit
erant auctores iubendo et ordinando
mortem filiorum ad sacrificandum diis suis
comprimet inquam existentes parentes
carnales animarum inauxiliatarum id est ho
minum delictorum sine auxilio pecca
verunt ecce tamen in deum et in proximum
Et sic patet quare deleri debebant. Quo
modo autem per actionem et expulsionem
a terra illa sua in qua filius dei erat
nasciturus victurus et moriturus propter
quod terra ista sacram vocat Sed subdit

sc in littera. In medio sacramentis tuos voluisti poni. Terra enim ista sacramentum dicitur. est enim sacramentum quia locus sacre rei signum. quia ergo illa terra significabat ecclesiam militantem et celestem triumphantem. et quia cristus in ea sacramenta novi testamenti fundat constituendo inte to sacramenti vocatur. medium non sacratum quia in medio mundi posita est. Secundo propter quos fuit delecta. ideo dalon. Primatus pentateuchi mortuos qui sub Josue intraverunt terram promissionis Josue. Justum enim fuit quod cultores veri dei cultores demonum supararent et eos quos sibi dedit terram ad quam expulsi fuerunt ut vere dignam perciperent peregrinacionem pro deo dei. i. abraham ysaac et jacob qui in terra illa fuerant peregrinati et quibus terra sancta fuerat repromissa. Quare deo omnium carior est terra. Primo quia ibi habitaverunt sancti patriarche tamquam peregrini. Secundo quia ibi cristus conceptus fuit. natus conversatus docuit mortuus est resurrexit et ascendit in celum. et ibi iudicabit vivos et mortuos. In psalmo Burdigalensi dicit domine terra tua illuc ad hunc post multa discrimina devotus venit. ibi mori non timeret. ibi per martirium ad terram viventium ascenderet. Cara est ergo deo terra illa ratione creacionis. carior ratione reconciliacionis carissima ratione signacionis. ut digna perciperent peregrinacionem pro deo dei. Cum vita nostra peregrinacio quedam sit versus patriam nobis promissa necesse est quod plures condiciones peregrini habeat eundo et redeundo peregrinat.

Terra — fugiat / vitat / respectat — Servat peregrinando ista tria. cottidie fraudes malos vitat. cottidie computat. cottidie enim

recogitat. Primo ergo hic maxime debet cordi quod non intret pravam societatem quia hec est multum periculosa. Aliqui enim sunt predonosi. alii sunt superbiosi. aliqui sunt accidiosi. et isti omnes impedirent eum. Quoniam pauci modaliter ergo cavendum debet ne malorum societate turbetur a bona vita. non habeas societatem cum demone quia est predonosus. ne cum mundo quia est superbiosus ne cum carne que etiam est hostis quia est accidiosus. Secundo peregrinus cottidie computat et cottidie bonus peregrinus cottidie vitam suam examinat. Unde Seneca de ira li. 3. circa finem. Cottidie animum ad certum reddendam vocare. Faciebat hec Sextius ut consumato die cum se ad nocturnam quietem recepisset interrogaret animum suum quid hodie malum tuum sanasti. cui vicio obstitisti. quia post melior fuit eo. Tercio peregrinus cottidie debemus recogitat. et nos sic de patria cogitare debemus. Augustinus In hoc exilio terra dulcis recogitacio patrie. In psalmo heu michi quia incolatus meus prolongatus est. Sic recogitavit paulus animum suum cum dixit. Cupio dissolvi et esse cum cristo multo melius est. Secundo peregrinus vitat quantum est possibile videlicet

Thesauri sui ostensionem
hospitis decepcionem — item — | isto devotus pauper
Continuam ... occasio

vitat sic ostensionem suorum ... practicam qui pocius omnes occultat per humilitatem. Gregorius Depredari desiderat qui thesaurum publice portat. Secundo vitat hospitis decepcionem. hospes mundus et hospes mundus est quia sicut hospes tempestivum lectisternia hospitum deturpat et bona computat. Sic in fine pessime et scelestissime computat.

nec homines quidem sancti apostolice permit-
tit. Quarto peregrinus vitat inimicam ipsius
insidiacionem quando in manu sua portat por-
tat denariis et aliis quibuscumque.
Eodem modo pauperum devoti sicut cum apostolis
[?] alimenta et quibus tegantur
hiis contenti sumus. Vivus peregrinus pecuniam suam
ipsi non portat in edu sed mercatoribus
eam in patria sua tradunt litteras eorum re-
ceptis ut ab aliis eiusdem societa-
tis mercatoribus tam recipiant in
patria ad quam vadunt. Sic etiam pro-
bi devoti pauperum divitias suas elemosinas e-
rogando pauperibus tradunt in patria
hiis enim sunt mercatores celorum et secu-
tate ab eis habent litteras consciencie
vel quod tunc dixit vivos centuplum in celo
recipient. Quinto peregrinus tunc repatriat
cum in patriam suam redit videlicet

De peccatis indulgen- | | Sic
Ab amicis reveren- | tiam | etiam
De receptis conseditis licen- | | pauperum

devotus rediens in suam patriam celestem
in morte gaudet quia secum portat
peccatorum indulgenciam. Recipit ab a-
micis reverenciam. Solent enim amici
homines venientes de peregrinatione sibi
processionaliter occurrere et in domum su-
am devote deducere. Eodem modo in celestem
patriam redeuntem de peregrinatione mun-
di occurrunt sancti angeli dicentes. Sicut precipit ecclesia: Subvenite sancti dei occurrite
[?] suscipientes a. e. o. e. i. c. al. et tunc
[?] in domo sua et tunc conceditur sibi pro
laboribus perpetua quies. Sedi licenciam
Apocalypsis 14 Amodo iam dicit spiritus ut re-
quiescant a laboribus. Et hic condigna finit
peregrinorum devotorum [?]. Lectio sexta

Sed et hiis tamquam hominibus
pepercisti et misisti ante-
cessores exercitus tui ves-
pas ut illos paulatim extermina-

bonus peregrinus tunc dicitur repatriare de peregrinatione

rent. Non quia impotens eras in bello su-
bicere impios iustis aut
bestiis sevis aut verbo duro simul
exterminare. Sed partibus iudicans da-
bas locum penitentie non ignorans quoniam
iniqua natio eorum et quoniam non po-
terat mutari cogitatio eorum in perpe-
tuum. Semen enim erat maledictum ab
initio. Declarata Chananeorum inclyta
perversitate propter quam iuste destrui debe-
bant. In hac parte agitur de dei circa eos pie-
tate non obstante tanta eorum perversitate. Fuit
autem divina pietas in hoc mirabilis aut
laudabilis circa eos quia non subito sed
paulatim et per partes eos delevit
ut sic relinqueret penitentie locum hiis qui
superfuerunt. Ex alia parte delevit eos
non in conspectu et miro ut eorum delic-
to multo appareret non hominis opus sed
dei. et sic tamen ex successiva contri-
tione quia ex inconsueta ultione
magis haberent penitentie. Fiunt ergo circa ipsos
tria primo enim narratur divina pie-
tas in parcendo. Secundo excusatur eius po-
testas in puniendo. Tertio replicatur
malorum perversitas in obstinate persis-
tendo. Primo ibi Non quia impotens. Et
ibi Non ignorans. Circa primum pietas dei
puniendis declaratur in hiis quod permittit eos

Conspicuanti | | Unde dicit sic Sed
Commutabiliter | | et hiis v.g. aliquibus
Parabili | | civitatibus [?]

non obstante eorum inclyta mali-
cia tamquam hominibus pepercisti. tamquam
hominibus id est ad imaginem tuam factis
vel tamquam fragilibus. Genesis 6 Non
permanebit spiritus meus in homine in eter-
num quia caro est. Secundo permittit eos mirabi-
liter. et hoc subdit Et misisti antecessores exercitus tui vespas. Ad litteram Iosue
24 Misi ante vos scrabrones et

pietas dei puniendis declaratur ex hiis

eiecit eos de locis suis. Quoniam ipsi
sunt et cetera ... Apes ipse vocantur
a re de bobus. scrabones de e-
quis. fuci de mulis. vespe de
asinis. Dicuntur autem scrabones a
cabo id est caballo quia de putrefactione
cadaveris caballi oriuntur. Sicut
apes de putrefactione carnis bo-
vine. Communiter non omnes apes illo
modo generantur. Sed sunt genera earum dup-
licia vel naturaliter per propagacionem qua
una generatur ex alia. vel per putrefac-
cionem de carnibus iumentorum vaccarum vel
bovis. Et quamvis in libris multis
scribatur scrabones crescentes tamen
papienses et alii sic in speculo esse
dicunt crabones. Unde versus Cabo cabal-
lus erit sed crabo nascitur inde. Et
declinatur Cabo cabonis. Secundum
Alexandrum Neckam et in papia scribitur
per dictiones maiores per c. Sed
tamen primum britone et hugucio dicunt debere
scrabo scrabonis et scarabeus.
Hugucio vespas premisit deus
ante suum exercitum ut illos pau-
latim exterminarent et perderent.
Dic igitur quod divina pietas in parcen-
do. quando condescendit eius potestas in pu-
niendo. quia non est qualiter eam quod
deus infinite potest aliter quam per
minuta animalia eos potuit confun-
dere vel inmittendo bestias feras vel
immediate per suam iussionem ut supra
de egipciis dictum fuit. Et hoc est
quod dicit Non quia impotens eras impi-
os iustis per .i. per pretes in iudicio vel in-
dicium vindicta exterminare. Dabas lo-
cum penitencie. ipsis qui relinquebantur. 2o tamen
replicatur malicia peccatorum et sic
cum hoc concluditur quedam dubitacio
que posset suboriri. Primo hoc cum quod dicit

Quoniam non ... apes scrabones et vespas

cum quod deus dedit eis locum penitencie
quia expectans et temptans an vellet
penitere. Posset aliquis querere inquid
deus nesciuit quod non volebant facere.
Et subdit littera quod sic Sciuit quod impii
persistent in nequicia et malicia et tamen
quantum in eo fuit dedit eis occasionem
malicias dimittendi ut ostenderetur
quod non ipse compellere malum fecit sed
ipsi eligebant et eo permittente non
compellente. Et ideo subdit Non igno-
rans quoniam nequam erat natio eorum. quoniam
ipsi ab ipsa natiuitate vixerant in malicia
a suis progenitoribus educati et ita
fuit quasi naturalis malicia eorum. consue-
tudo enim est quasi altera natura. et quod quasi
naturale est difficillime tollitur. Ideo
subdit quod non poterit id est de facili poterit
mutari cogitacio illorum in perpetuum
secundum quod Si mutare potest ethiops pellem
suam aut pardus varietates suas et
vos poteritis benefacere cum didiceritis
malum. Semen enim erat maledictum
ab initio. quia ad litteram de Cayn fra-
tricida ... ab antiquo male-
dictus omnes descenderunt. Et tamen glosa dicit
ab eo quo ipsi erant quedam prima quali-
tas in ipsis erat maledictione digna
Et forte intelligitur de qualitate que dicitur
vomes vel primitus ad peccandum. Dabas
locum penitencie. Omne tempus in nobis datum
ad emendam vel penitendum et sic est mone-
tum fine vitis vel pena corrigit a nobis
tamen utiliter accessit et utiliter conceptum. Sed
si ... enim mandavit deus ipse agere et ne-
mini dedit spacium peccandi qui peccavit pec-
cabit hic dicit ut dicitur Dabas locum
penitencie. Ubi notandum ut dictum fuit in penul-
tima lectione capituli precedentis quod sunt incita-
menta quatuor penitencie impedimenta quatuor penitencie
documenta et quatuor penitencie emolumenta
De duobus quaternariis ibi dictum fuit
de duobus autem restantibus hic est dicendum. Qua-
tuor sunt autem documenta penitencie vel prepare deus

Omne tempus in nobis datum ad emendum vel penitendum

Palliatur / plenitur / amaritur / fortitur — de — recogitacio / confessio / compunctio / satisfactio — nis — Post hoc ad hoc pertinent penitencia de peccatis

utaliter incipit accessit ventura et palliando pro
gitacionis quibus etiam proponsit batting
nt qui bona alicuius diu expedisset
preceptorem promittet cognoscit facie primis
primis dicta comis palliata peccator autem
multa bona recepit dispersa dona bo
na gracie bona nature bona fortune et is
ta omnia male consumpsit primaris pec
catis suis publicis et ex tempus ad
confessionis cognoscit se audebit ingerere
Nota medicina preparativa presupponit prepara
tivam preparativa est cordis et recogi
tacio preparativa est confessio Isaie 2 De
us scrutans renes est et ipsi preparantur cogi
taciones et I Corinthiorum 1 Expurgate
vetus fermentum. Et ideo dicit sequitur
38 versus 18 Quomodo dicitur a quo videbo ecce cum
ipse fecerim vel tot errores cogitando
loquendo operando et obmittendo Et
videt recogitabo tibi omnes annos meos in
amaritudine anime mee Et inquit commune quod
sit premunt cum homini in dimidia
hora confessionem facere propter quam vix suffi
ceret septimana si esset bene examinata
non interrogant non examinant semet
ipsos primaribus et ideo non possunt
integre penitere Isaie 8 nullus est qui
agat penitenciam super peccato suo dicens quid
feci Primus appositum fuit per David ibi dixi
confitebor adversum me iniusticiam meam domino
glosa David id est proposui deliberavi apud me
quod scilicet quod ego confitebor adversum me mea confiteor
iniquitate mea sed adversus deum quod non
enim dimittitur in primis non dicunt
non hoc feci aut non est peccatum sed deus
voluit Alii dicunt fatum mechi fecit
stelle in fecerunt et ita peccatum tu
mittitur venire ad accusandum deum

stellas cum ipse fecit et ordinavit
et ita per eas volunt ostendere quod deus
fecit ut peccaret Sed ne penitens dicat
ego peccavi non fuit nec fortuna non
dyabolus me coegit sed ego propria decti ro
sepis glosa Verumtamen penitentes recogitent
et deliberent quod possunt semetipsos
accusare Sed sic penitentes deliberant
quod possunt deum accusare et excusare
seipsos Penitencia debet habere amaritudinem
compunctionis Exemplum beati Job dixit Iloquar
in amaritudine anime mee dicam domino noli me
condempnare Mulier bene concipit fetum
sine dolore tamen nunquam fuit mulier
peperit sine dolore nisi una virgo ma
ria immaculata Anima quando peccat concipit
fetum adversus et hoc sine dolore immo cum
delectacione peccatum concipit parit autem
quando confitetur et prodit in lucem peccatum confes
sori suo et hoc non potest esse sine dolore
contricionis et pene Johannis 16 mulier cum pa
rit tristiciam habet sed postquam mulier cum pepererit
dolet amarissime cum peperit gaudet
et se sentit alleviatam sic peccator aliquan
do peccato ante confessionem et ipse confessionis
tempus est et amara sed confessione finita vi
detur quasi liberata et letificata Unde
omnis homo post confessionem sentit se alle
viata a pondere peccati per exemplum Judith
8 capitulo paciens est deus penitenciam et
eius indulgenciam fusis lacrimis postu
lemus Et sicut nulla mulier quantumcumque
nobilis et delicata sit potest evadere
quando indigeat aqua obstetrice et quando
se ostendat alicui obstetrici velit nolit
Ita nulla persona est ita verecundata
peccato quin alio homine indigeat scilicet confes
sore Jacobi 5 capitulo Jacobus confitemini alterutrum pec
cata vestra et oritur rogo et quanto cum dolore
et amaritudine nunc recitat multo
maiore experientur dolore quando suum
peccatum coram toto mundo ostendet facere

Medicina preparativa presupponit preparativam

Penitencia debet habere amaritudinem compunctionis

tes penitencie sed non fructuosa. Augustinus: Di-
cunt michi se penitenciam agentes et pa[illegible]-
na prius gementes. Hii sunt quos ecclesia
[illegible] i(n) sensu (?) [illegible]. Secundo debet penitencie
plenitudine conformis ut non sit compila-
ta nec abbreviata nec colorata nec separ-
sata nec depicta nec diminuta. Unde plena
debet esse sufficiens et totalis. Quidam
universalis in infirmo est signum penitencie
quando unum membrum sanat et aliud ma-
net sanum (?) signum est infirmitatis et non co-
valescere. Item eo eodem modo confessio
sic plena signat sanitatem, sed diminuta
signum est infirmitatis. Dicit aliquis confiteor
de gula, de luxuria, de rapina, de iura-
mento (?). Apocalypsis 3: Non invenio opera tua
plena coram deo meo. In mente ergo ha-
be qualiter acceperis et audieris et
serva et penitenciam age. Vincencius in spe-
culo naturali narrat de quodam pisce
marino qui centipes dicitur a multitudine
pedum. Iste piscis cum hamum piscato-
ris senserit suis visceribus inherere ti-
more mortis [illegible] cum visceribus viscera sua
quadam industria naturali effundit et
hamum evellit et iterum viscera sua
resumat et sic mortem evadit. Ha-
mus diaboli est peccatum mortale delectacionis
sicut in esca subtiliter diabolus ho-
mines capit (?) quando peccati delectacionem
peccatum complectitur. Ecclesiastici 9: Sicut pisces
capiuntur hamo et aves comprehenduntur
laqueo sic comprehenduntur homines tempore
malo. Hamum iste viscera torquet quando
peccatum conscientiam remordet. Ideo summum re-
medium tunc est hamum cum visceribus, id est
cogitacionibus per confessionem effundere coram
deo. Unde [illegible] doctrina psalmiste: Effundite
coram illo corda vestra, et postea ipsum
cor lotum et ablutum per penitenciam factum
resumatis et sic recuperabimus salu-
tem. Romanos 10: Ore autem confessio fit ad
salutem. 2 Corinthios 7: Que enim secundum deum
est tristicia penitenciam in salutem stabilem.

comparatur. Quarto penitencia debet esse fortitudinis
satisfactionis ut homo non se fingat de-
bilem vel infirmum ad satisfactionem satis-
faciendum pro peccatis suis. Exemplum narrat
Ambrosius in Exameron de opere sexte diei
quod elephas est tante fortitudinis quod sus-
tinet turrim ligneam cum multis arma-
tis portare; tante audacie quod nullo
clipeorum retardatur obiectu nec
aliqua militum conspiratione terretur. Mi-
rabiliter timet murem (?). Moraliter sic
est de multis qui ad opera mundi quo-
libet vel gloriam temporali dignitatis for-
tissimi: ieiunant, vigilant, circueunt
maria, fatigantur et fustigantur. Sed ad
satisfaciendum unam modicam penitenciam pro pec-
catis suis timent. In psalmo: Trepida-
verunt timore ubi non erat timor. Sequitur
quod suadet [illegible] Luce 3: Facite
fructus dignos penitencie. Exemplum Magda-
lene de qua Gregorius in omelia 33 super
evangelium: Quot habuit in se mala ob-
lectamenta tot de se invenit holo-
causta; convertit ad numerum virtutum numerum
criminum ut totum serviret deo in penitencia quod
se contempserat deum in culpa.

Sermo 128

Nec timens aliquem veniam dabas pec-
catis eorum. Quis enim dicet
tibi quid fecisti? aut quis stabit contra iu-
dicium tuum? aut quis in conspectu tuo ve-
niet vindex iniquorum hominum? aut quis
tibi imputabit si perierint naciones
naciones quas tu fecisti? Non enim
est alius deus quam tu cui cura est de
omnibus ut ostendas quoniam non iniuste
iudicas iudicium. Neque rex neque
tyrannus inquirent de hiis quos
perdidisti. Prima in punicione et dele-
cione Chananeorum de domo terre
promissionis deus precepit mirabiliter

De quodam pisce qui vocatur centipes nota quod

De fortitudine et audacia elephantis

et prohibetur eo quod non statim omnes de
levit sed aliquas delevit una
vice et alios reservavit ut peni-
terent si vellent. potest desfacto
dei triplex mala inceptas fieri po-
test unomodo dicit quod deus sic eis
pepercit ex impotentia. potest etiam
dici quod eis pepercit ex nesciencia et
ignorancia. potest 3o dici quod eis sic pe-
percit timore ut veniencia alicuius supe-
rioris quod deus non esset iudex sup-
remus. Unde prime inceptaciones re
probate sunt in textu predicto et iterum res-
tat modo reprobare terciam et osten-
dere quod deus ex sua mera benignitate
et iusticia non ex timore alterius sic
eis pepercit et paulatim destruxit
et terciam hic dicens sunt. Primus premittitur
conclusio. 2o subiungitur probacio ibi
Quis enim dicet. Conclusio est ista
quod deus dedit veniam et locum et
tempus venie si voluissent ex sua
sola benignitate non ex timore. Et
hic est quod dicit Nec timens aliquem
veniam dabas peccatis eorum. Unde
probacio patet per exclusiones que pre
solent ? in iudicibus ? ?
Dolent enim iudices interdum de
clinare a rigore iusticie. Et nichil
propter superiorem iudicium revocationes
propter interpositas appellaciones
dicit propter futuras visitaciones
propter presentes percussiones
istorum potest in deo cadere. Nec
quod ipse est iudex supremus. Unde
dicit sic Quis enim dicet tibi quid fecisti
revocando videlicet sententiam a te da-
tam q.d. nullus. Aut quis stabit
contra iudicium tuum interponendo appel-
lacionem. Aut quis in conspectu tuo veniet
vindex iniquorum hominum q.d. quis
presumet veritatem tuam iudicium respon-
ciatur effectum prudicacionem visitacionis
aut vindicet penam illatam per te. Ali-
quis hominibus q.d. nullus. Aut quis
tibi imputabit si perierint naciones
quas tu fecisti percussiones. Et postea
ut molestias inferendo quod nullus. Job
? Si subvertit omnia et in unum coarta-
verit quis contradicet ei quia aliqua et
timoris a deo excludit. Sed secunda
ipse solus est deus iudex supremus
et dispositor omnium rerum. Et hic est quod
subdit Nec enim est alius deus quam tu
cui cura est de omnibus. Contra arguatur
contra hoc 1 Regum quod dicit quod non est deo
cura de bobus. Ad quod dicitur quod est cura
providencie generalis per conservacionem rerum in
esse et cura providencie specialis per doctrine
informacionem. Prima est de omnibus non 2a
sed tantum de hominibus. Ut ostendas quoniam non
iniuste iudicas iudicium. Ista litera est
quadruplex ad quam prudenter premissa in pro
lacionis. Tunc nec timens aliquem ve-
niam dabas peccatis eorum i. ostendas dixit
scripturis et historiis eorum legentibus.
Quoniam non iniuste iudicas iudicium i.
non iniuste flagellas et punis ma-
los. et quod deus est supremus iudex igitur
concluditur declarans quoniam nec rex qui popu
per sermonem subditorum regit. In quibus ma-
nent delictis quos perdidisti q.d.
nullus per inquisicionem potest ? ma-
le promisse pruniusse quos precepit eorum
peccata decrevisti. Abac. 1. Ipse de regi-
bus triumphabit et tyranni ridiculi
eius erunt. Veniam dabas peccatis eorum
Veniam peccatoris consequimur per primam. Unde
quia sunt malamenta quia impedita
quia documenta et quia emolimenta
Ubi notandum declaras quod per penitenciam
Cristum ibus recitamus
Angelos letificamus
Animas vero et nosmetipsos reformamus
Et demones confutamus

primo crisam nobis reconciliamur
Ier. 18 Si penitentiam egerit gens illa a
malo suo quod locutus sum adversus
eam agam et ego penitentiam super malo
quod cogitavi ut facerem ei. Et mi-
rabilis modus reconciliationis tali
deum qui vult quod ad pacem indicat
cum homine sponte suo. Unde ad mo-
dum hominis loquitur de se ipso. Si ho-
mo vult penitere ipse vult penitere. Hoc
est ad modum peccatoris sollempne sunt
et nobiles temporales pulchrum
vindicte genus reputaverunt igno-
scere et nocentibus penitentibus con-
cedere veniam post reatum. Sicut
de petro de vineis quidam ait.
Secundo angelos letificamus. Super illud
Luce 15 gaudium erit coram angelis
dei super uno peccatore penitentiam agente
Legimus enim 3 Regum 6 quod Salomon
fecit angelos fieri in propitiatorio tem-
pli de quibus quatuor ibi legi inve-
nitur. Primo illi ymagines de lig-
nis olivarum. 2o habebant alas
expansas. 3o habebant pedes ali-
quos et elevatos quasi ad ambulan-
dum paratos. 4o quod ipsi vultibus se
mutuo respiciebant. Primo fuerunt
isti novi angeli salomonis de lig-
nis olivarum. Antiqui fuerant
facti post in compassionem et dura-
tiam que hominibus non compaciebatur
nunc autem de lignis olivarum quod
misericordes et primo prius habebant
alas dimissas quasi tarde et cum
difficultate ad homines veniebant
sed modo cito ad nos veniunt et has
alas expansas habent. Olim lauda-
bant deum soli sed modo in laudando
hominibus se associant. Olim natu-
ram quasi infimam despiciebant
modo videntes naturam in cristo co-
altatam in superiore et admiracione

Circa propitiatorio angeli fuerunt de ligno.

continebatur. Unde se mutuo respiciendo
dicitur quasi de nobilitate nature nove
specialiter admirantes. Et nota quod dicit
penitentiam agente non dicit penitentiam cogitante
que est penitentia procrastinancium. nec dicit penitentiam
docente et non faciente que est penitentia multo-
rum predicatorum. nec dicit penitentiam ostenden-
te que est penitentia ypocritarum et simulatorum
sed dicit penitentiam agente que est penitentia de-
votorum. Gaudent autem angeli de
penitentia peccatoris. Primo quia ibi vident sue
custodie commissum tam gloriosum fructum
facere. Sicut medicus gaudet cum videt
sue cure commissum reparatum et perfecte
valitudini restitutum. 2o quia videt
oppositionibus quibus suum ad implere
numerum. 3o quia vident ad laudandum
deum tale se esse consortium. Igitur per penitentiam
primam angelos letificamus. 3o re-
formamus nosmetipsos per penitentiam. Sicut
enim docet boecius 4 de consolatione. Secundum va-
ria vicia quibus indulget in naturam
bestiarum transformatur. Sicut inquietus
in lingwa comparatur cani. Insidiator
callidus vulpi. accidiosus asino. per
superbiam leoni. per luxuriam porco. per
gula urso. per avariciam lupo. per invidi-
am draconi assimilatur. Et sic de a-
liis. Ratio huius est quia anima hominis est sicut
cera mollis. cera enim calefacta
id est mollificata recipit effigiem illius
rei cui applicatur. Unde si applicetur
sigillo cui impressa est figura leonis
induet cera effigiem leonis. Si appli-
cetur sigillo cui insculpta est figura
lupi vel vulpis cera consimilem induet
figuram. Sic animus anima rerum quibus se
per amorem applicat effigiem induit
et in illas se transfert. Unde hugo
de arra anime ait. Scio o anima mea quod vis amoris ut
talem te esse necesse sit quale est illud
quod amas et per affectum conjungeris

per penitentiam nostram angelos letificamus

in ipsius similitudine dilectionis socie-
tate transformes. Figura ad hoc Dan.
4. Rex Nabuchodonosor propter culpam suam
ab hominibus est eiectus et fenum ut
bos comedit sed postea recepit ut
penitens quod amisit. Ex nomine quod
prima hominis reformatio tres debet
habere conditiones. Nam quidem conditio-
nes per tres litteras
Integri / Taciturni / Diutini — talem
huius dictionis ho-
mo notantur. Prima est
littera h aspirationis non sonans
per se cum o. Significatur integritas
penitentie. Integrum enim est quod plenum est
et circularis linea perfectissima et
plenissima et est circulus inter figuras
superficiales perfectissima est quod non est
possibile quod addatur in linea circu-
lari. Omnis enim differentia decentior. Et ideo
penitentia debet esse perfecta ut omnes potentie
puniantur sicut eiusdem peccaverunt: lingua
pro vaniloquio orationibus, pedes pe-
regrinationibus, venter ieiuniis. Per
2am litteram que est m designatur taci-
turnitas que ad penitentiam requiritur ne
fiat pompa vel ostentatio. Et bene
m significat taciturnitatem quia illa sola
inter litteras profertur labiis clausis
et labiis ipsis imprimitur. 3a littera
est o et significat diuturnitatem sive perma-
nentem perseverantiam quia in alphabeto greco
ultima littera est o. Penitentia autem si perfecta
est usque ad finem esse debet et talis
hominem reformat de bestiali natura
ad humanam. Non tamen sine aspiratione
non quia nisi spiritus sancti gratia preveniens benig-
nitate hominem moneat salubrem
penitentiam non attemptat. Ro. 2. Ignoras
quoniam benignitas dei ad penitentiam te du-
cit. Ex emolimentum penitentie est quod
per eam demones confutantur vehe-
menter confunduntur quando cor penitentis
conspiciunt quando cor eradiant carcerem
et a suis principibus demones affligantur.
Sicut custos carceris de evasione
latronis punitur valde. Ideo angeli letantur in
videntes cum vident nos eis per suos peccatores
deformatos per penitentiam iterum per sacramentum
penitentie restitutos quod illorum eis conce-
ditur. Unde de hominibus sicut dicit
Petrus 2. Pe. 3. Non tardat dominus pro-
missis sed patienter agit propter nos nolens
aliquem perire sed ad penitentiam omnes reverti.
Penitentiam ergo et quietem ut delectatur in pena.

Cum ergo sis iustus **lectio 129**
iustus domine iuste disponis
ipsum quoque qui non debet puniri
condempnas et cetera. Exterum estimas
a tua virtute. Virtus enim tua iustitie
initium est et ob hoc quod dominus omnium es
omnibus te parcere facis. Postquam declarata
est divina pietas in remotione malorum
iustitia postea concluditur eius equitas in gu-
bernatione universorum. Et circa hoc duo
facit quia primo premittitur quod 2o ratio sub-
ditur quoniam subdicas 2a pars ibi ipsum quoque.
Conclusio est ista quod cum deus sit ius-
tus iuste omnia disponit. Illa quod
probatur sic. Omnis homo habens iustum li-
beri arbitrii vel est peccator vel iustus.
Si est peccator tu cum eum prius admones
et alloqueris sicut superius dictum et si
velit conversionem recipere eum admittis.
Sin autem iuste repellis. Si est iustus
hoc non est nisi per gratiam tuam quia nullus potest
iustus fieri nisi te vocante et in-
cipiente bonum motum in eo. Ergo iuste
sive bonos sive malos disponis. Et
si queratur unde est quod tu omnes ita
clementer disponis. Et hoc est tua gratia
omnipotentia quia causas conservas et
administras si nolimus universa. Dicit
ergo sic. Cum igitur sis iustus sit quod non
possis esse iniustus quia quodque vis fieri
iustum est fieri iuste omnia disponis.

in pro. Iustus dominus et iustitias dilexit
id est penitentia quoque cum nos vel punit. i. ad-
versis interdum flagellat. vel dispen-
nas i. spectum et externum. i. comunem
existimas a tua iustitia quia est ima-
tua. quia iam est sicut videtis dei. Deus
omnium quoniam est misericordia. Et qui possit ad
credere quod soli peccatores ira dei et
digent et vocitur ira dei sibi dicit
quod est iusta gratia et ira sua egent.
Unus omnium tua. i. gratia iuste clama-
quod in gratia premittet hominibus salute. sal-
te natura et caritate hominibus iustis esse
non potest. Rom. 8. Iustificati gratis per gratiam
ipsius etc. et ad Titum 3. Non ex operibus
iustitie que fecimus nos sed secundum suam misericordiam sal-
vos fecit. Ex quo unde sicut ordinatur ira
est ex potentia. Unde dicit littera. Et
obliti quod dominus omnium es omnibus te pre-
stans. Ubi notandum quod deus in natura
providit sic quod et clementia et po-
tentia. fortitudo et magnitudo co-
niungitur. Nam et ubi plus est fortitu-
dinis ibi est plus magnitudinis
et clementie reperitur. Patet in de leo-
ne qui est fortissima bestiarum et
est clementissima. Unde Solinus
de mirabilibus mundi. Leonum clementia
indicia multa sunt. prostratis parcit.
in viros potius quam in feminas seviunt.
infantes non nisi magna fame pe-
riunt. nec a ira separantur. Solinus
Unde metrice dicitur. Parcere prostratis
scit nobilis ira leonis. Et per oppositum
deus et debilia animalia per naturam sunt.
Unde minime canes minimi canes
sunt maxime colerici. et quanto minimus
sunt viribus eo magis latrant lat-
tibus. Ursus autem modo leonis
est iustus sic prosternentibus per primam
clementiam sic exhibet in viros po-
tius quam in feminas. Sed est in partes
ex malicia potius quam in partes ex-

passione sic vindicat et infantes i.
innocentes non nisi magna fame. i.
magno amore salutis eorum in puti
flagellat. Apoc. 3. Ego quos amo
arguo et castigo. Sic igitur principalis
deus et leo naturaliter prostratis parcit.
omnibus bona eius petenti veniam de
offensis peccatum convenit. Unde apud
gentiles sic principes informabantur
antiquitus sicut docet Virgilius 6. Eneydos
et Augustinus 1. De civitate. 7. de ani. c. 15.
Cum eneas premium suum Anchisem
per loca infernalia quesivisset et per cam-
pos elysios tandem invenisset sic a
patre suo informatus fuit quod condi-
tiones nobilitatis concederentur inter
omnes populos totius orbis. Tu regere
imperio populos romane memento. Hec
tibi erunt artes pacisque imponere
mores. parcere subiectis et debellare
superbos. De hac divina iustitia et
ira simul coniunctis loquitur Augustinus super Psal.
c. 10. Aliorum iuste punis malos.
alios iuste parcis malis. Cum igitur
punis malos iustum est quod eorum meri-
tis convenit. cum vero parcis malis
iustum est quod bonitati tue condecens
est. Ira parcendo malis iustus es
secundum te et non secundum nos. sic misericors
es secundum nos et non secundum te. quoniam sal-
vando nos quos iuste perderes. sicut
misericors es non quia tu sentias affec-
tum sed quia nos sentimus effectum. Sic iustus
es non quia reddis debitum sed quia fa-
cis quod decet te summum bonum. Sic
itaque sine repugnantia iuste punis
et iuste parcis. Sic Augustinus. Et infra
c. 11. Sic ergo nascitur de iustitia
tua ira tua. quia iustum est te sic esse
bonum ut etiam parcendo sis bonus. Et
obliti quod dominus omnium es. id est te. per. fi-
glo ut peccatores potentia tua volis nascitur
Alia ratio est quia in toto mundo non est

Ursus comparatur leoni propter clementiam

Divina iustitia iuste punit malos

res que possit ronabiliter dominus nunc-
cupari preter deum solum. quere 2397
et ibi de tribus causis. tunc quia homo
dispensator. mutuator. mendica-
tor. non potest ronabiliter dominus nuncu-
pari. et adde quod potestas in certa
dominus terrenus supra materia est quia non potest res
de tam plus per primus sibi et per quem
magis indiget servus quam primus eo ut
quiter pt ibi probatur. 2o quia nullus
dominus terrenus pt fuit proprium vel libe-
rum omnino probacio est quia ipsemet non est
liber. servit enim malis affectionibus
cupiditatibus ire et impaciencie. Unde
Seneca epistola 21. sum quotiens liberos sumus
eos ostende quamvis non pt alicui libidi-
ni aliqui avaricie aliqui ambicioni seu
timori serviunt. Primus pt docet idem
Seneca in proverbiis suis dicens ut quamvis
magis timet. quam qui subditi res nam
est qui a multis timetur multos ti-
met. Regibus peyus est multo quam
privatis nam quia ipsi singulos
illi universos timent. Vult dicere
quod una privata persona habet forte
unum quem timet et alia privata per-
sona habet quem timet. ita quod singuli
habent singulos quos dominum et prelati
timent universos. 3o potestas domini
terreni est sustinet quod non potest hoc
compellere ad eius servicium velit
nolit quia nunquam eius ad bonum serviet
invitus. Per oppositum deus est dominus
realiter quam primus suus nullo indi-
get nec per eius servicium ad se accedat
primus eorum ipse suus sius ponquam fer-
nit quod sibi custodit. Unde psalmista
Conserva me domine quoniam speravi in te. dixi
domino deus meus es tu quoniam bonorum meorum non eges
2o ipse sibi servientes liberos facit
primus reges. Apocalipsis 5 dignus
es domine accipere librum etc. Et infra
Redemisti nos in sanguine tuo

Nobiliter vere pt vocari dominus pt solus deus

et fecisti nos deo nostro regnum et sacerdotes
3o non solum hos primus celestia sibi serviunt
velit nolit in celo in terra et in inferno
quia si hos obediat suis preceptis volun-
tarie et ideo servit deo ad de-
clarandum divinam misericordiam in presenti ad
tempus et in futuro per se. Si nolit di-
vinis preceptis servire voluntarie ser-
viet deo involuntarie ad declaran-
dum divinam iusticiam in presenti ad tempus et in
futuro per se. Et ideo nemo omnibus hos
servit ei vel ipsius palacio celesti vel
in suo infernali ergastulo includitur.
Et ideo dicit psalmista magnus dominus et lau-
dabilis nimis et magnitudinis eius non est finis. et item
ordinacione tua perseverat dies quia omnia serviunt
tibi. Istud satis audivit Octavianus au-
gustus prout de eo narrat Suetonius de
vita 12 cesarum. dominum se quod appellari ut
maledictum et obprobrium semper exhor-
ruit. cum spectante eo ludos pronuncia-
tum esset O dominum equum et bonum et
universi quasi de eo dictum exultantes
approbassent et statim manu vultu-
que indecoras adulaciones repressit
et sequenti die gravissimo corripuit edi-
cto. dominumque se posthac appellari ne
a liberis quidem aut nepotibus suis
vel serio vel ioco passus est etc.

Tu autem dominator Lectio 170
virtutis cum tranquillitate iu-
dicas et cum magna reve-
rencia disponis nos. subest enim
tibi cum volueris posse. docuisti autem populum
tuum per talia opera quoniam oportet iustum
esse et humanum et bone spei fe-
cisti filios tuos quoniam iudicans das
locum penitencie in peccatis. Postquam sufficien-
ter actum est de chananeorum afflictione
in parte ista de hebreorum per eadem af-
flictionem instructione. Fuit autem hec
instructio talis quod per flagellacionem

Nemo omnibus hos servit deo vel in celo vel in inferno

chananeorum potuit et debuit he
brei mari ad condescendam et spei consola
tionem Unde in hac 2a parte sunt duo puncta
Nam primo actor spei tendit ad deum e
narrat. 2o probat, 2a pars
ibi Si enim dimicant fratres Circa primum
duo facit primo narratur divina
modestia quia abstinuit dimittendo
afflictionem. 2o infertur quod bona doctri
na bonis exhibetur per malorum iustam
punitionem 2a pars ibi Docuisti autem Circa
primum primo ostendit quod deus in puniendo
duas hec nominas conditiones iudicia
punienti 2o subdit causam quare ille
conditiones deo deesse non possunt
ibi Subiectum enim est Dicit ergo quod conditio
nes necesse quas iudicia volenti
punire delinquentes sunt istorum
Mansuetudo et sedatio turba
tionis
Mora et expectatio delibera
tionis
Primo igitur requiritur in iudice ad hoc
ut recte exerceatur iustitia mansuetudo et
sedatio cuiuslibet turbationis Nam tur
bati recte iudicare non possunt Et quan
ad hoc dicit sic Tu autem dominator virtu
tis vel dator et virtutis et rector vir
tutis cum tranquillitate iudicas non ex
passione ire vel offense sine aliqua
turbatione. Ysaie 33 In vita
te cognoscet iudicium non erit tempo
ne turbulentum Veteres enim phi
losophi tam in dictis et factis studuerunt
tam vobis quam eos principes docue
runt quod nunquam turbati in reos a
nimadverterent Unde de Archita ta
rentino scribit Valerius li 4 c 1 Ta
rentinus Architas dum se preceptis
Pictagore ponitus Methaponti
imbuit magno labore multo quam
tempore solidum opus doctrine conplex
us postquam in patriam revertitur
ac iura sua revisere cepit ani
madvertit negligentia villici corrupta
et perdita intuensque male meritum
suscepisse inquit a te suppliciam ni

iratus essem Maluit enim impunitum
dimittere quam propter iram iusto gravius punire
Item ibidem de platone scribitur sic Plato
cum adversus delictum servi vehementer
exarsisset vitans neipse vindicte mo
dum dispicere non posset Speusippo ami
co castigationis modum mandavit de
forme credens existimans si commisisset ut
pare culpa sui reprehensionem et ani
madversionem servi mereretur De eodem platone
narrat Seneca li 3 de ira Cum
irasceretur servo suo iussit tunicam deponere
et scapulas prebere verberibus sua manu
ipse cesurus postquam autem intellexit se
iratum manum suspensam detinebat
sicut sustulerat et stabat percussuro similis
Interrogatus quid ab amico qui intervenerat
quid ageret Respondit exigo pe
nas ab homine iracundo Tu autem Speusip
pe servum istum verberibus obiurga Nam ego irascor magis
ne plus faciam quam oportet et libencius
faciam ne sit ille servus in eius potestate
qui in sua non est Qualis ego sum Pla
to oblitus sui quod alium quem potius casti
garet invenerat se semetipsum Et ideo
ait Seneca ibidem Nichil est licet
dum irasceris et hoc ideo quod si vis est licere
pugna tecum ipse 2o requiritur in iudi
ce ad hoc ut recte exerceatur iustitia mora
et expectatio deliberationis ut non ex im
petu vel abrupto fiat pene iudicialis
executio Et ideo historia tripartita
narratur quod beatus Ambrosius dixit The
odosio imperatori quod talem legem ediceret
ut usque 30 diebus sententia capitalis et prescrip
tionis in litteris tantum maneret Ut ro
tam iudicis apud semetipsum cogita
rat sub veritate deposita Cum enim apud
thessalonicam quidam iudicum fuisset la
pidatus indignatus Theodosius omnes
passim iussit interimi non precedente
iudicio interim quod septem milia hominum
occisi fuerunt Hanc igitur legem postea statu
ta fuit ab eo sub hac forma sic

Due nunc conditiones iudicia volenti punire

In iudice requiritur mora et expectatio deliberationis

pater gratianus valentinianus theo-
dosius augustus flamianus p[re]f[ec]to
p[re]fecto illirici si vindicari in aliquos
severius contra n[ost]ram consuetudinem pro causa
intuitu iusserimus nolumus statim
eos aut subire penam aut excipe-
re sentenciam sed per 30 dies super statu eorum sors et fortu-
na sua spectet, et in co[n]spectu p[ro]cessu reos
sane accipiat carcer atque custodia
et excubiis solertibus vigilanter obser-
vet. Unde quando expressu theodosii beatus
Ambrosius cum per octo menses ab in-
gressu ecclesie coartavit et postea
absolvit. Unde ibi
si aut exercitus deliberacionis ideo
reperitur, ubi ipse moram ut correpcio non
indigeat. Unde Gen. 18 Descendam
et videbo utrum clamorem compleverit et
quantum ad hoc subdit Et cum magna
reverencia disponis nos. Est autem
reverencia dilectio mixta cum timore
et istam primit et affligit ma-
los et iustos cum quadam expectacione
et reverencia ut interim se emendent
Consequenter secunda huius expectacionis ro
nichil enim iuste deperit per moram
sue expectacionis. Iudicium quod aput in-
ferioris exspectatur reus subterfugit in-
risdiccionem suam et hoc est quod aput dominum
potestas iudicis. Si forte se reus trans-
fert ad patriam ad quam sua iuris-
diccio mediat non extendit. Sicut
si reus in Francia transferat se in Angli-
am vel Scociam vel forte expectat donec
iudicis potestas expiret et tunc non pote-
rit eum iudicare. Dato quod vellet. Deo
neutrum istorum potest. Deus cui in
omne tempus et in omnem locum sua ex-
tendit potestas, sed nichil sue arbitrium volun-
tatis. Et hoc est quod subdit Subest enim
tibi cum voles posse. Unde Augustinus Enchiri-
dion. Omnipotentis et impossibilis
dei subiacet voluntati illius et volun-
tas nulli subditur necessitati aut impossi-

bilitati. Michil enim est necessarium aut impos-
sibile nisi quod ipse ita vult. Ipsum non aut
velle aut nolle ad quem respicit necessitatem aut
impossibilitatem alicuius est a volu[n]tate. Secunda
pars huius leccionis continet quod bona doctri-
na confertur iustis per malos iusta puni-
cionem informatur aut bonos per divi-
nas punitiones consedent de tribus quibus
deus ponit admiracionem et placatos
informatur. Primo quod non sint nimis
remissi in regendo propter nimiam displacationem
Et quantum ad hoc dicit Docuisti autem popu-
lum tuum per talia quoniam oportet iustum esse. Secundo quod
non sint nimis rigidi per tyrannicam distri-
cionem et quantum ad hoc subdit quod opor-
tet esse non solum iustum sed humanum id est racionabilem
mansuetum et compacientem. Ro. 6.
Humanum dico propter infirmitatem carnis vestre.
Tertio ad informacionem est ad ostendendum quod et
est quod omnes sint longanimes per bone
spei consolacionem et quantum ad hoc subdit
Et bone spei fecisti filios tuos quoniam iu-
dicas das locum in peccatis penitencie. Dicit signanter
expositum est bone spei fecisti filios tu-
os sicut docet Augustinus in Enchiridion quod incipit ca-
pit. Unde dum mecum tractabo. Spes
humana in deum per considerationes explicite stabi-
litur. Tria igitur considero in quibus tota spes
nostra constat unde. Primus enim deus honorem

Cari- / Veri- / Potes- | tatem | adopcio- / promissio- / reddicio- | nis || mitem / monere / ad spei

confidenciam quod deus eos adoptavit
in filios et patrem eorum constituit semetipsum.
Unde Bernardus super orationem dominicam. Michi igitur
dictatur ordo omnium principium dulce nomen
primo sequencium peticionum optinendarum
pratum fiduciam et glossa super 6 super hoc verbum
Pater quia in hoc quod datur fiducia quod fi-
liis negabit quod iam dedit quod pater est.
Exemplum de filio prodigo Luce 15. Ubi filius
dimissus ad patrem rediens cum am-
plexibus et osculis, commissis et me-
lodiis a patre recipitur. Rom. 7. Secundus

Non hic quod in reverencia etc.

Tota nostra spes consistat in tribus.

et glamr in spe glie filiorum dei ¶ 2o
dicit honorem morum in spem vitalis pro-
missionis deus enim et est qui mentitus non est
qui nobis veniam pollicetur et gloriam
per totam scripturam sacram quam etiam a deo
sit quoddam obligatorium maxime securi-
tatis Ro. 15 per paciam et consolacionem
scripturarum spem habeamus In ps. memor
esto verbi tui servo tuo in quo michi spem de-
disti ¶ 3o causat in nobis spem pluralis re-
dicionis non enim impotens est sed omnipo
ad complecionem promissa et volente quo mi
sperat in eo confundit ut Eccl. 2 Respi
cietis filii naciones hominum quia nullus
speravit in domino et confusus est permansit
in mandatis eius et derelictus est Ro. 7 Spes
autem non confundit In ps. In te domine
speravi non confundar in eternum ¶ Dicit igitur spes mater

dicit anchora firmitatis — a fluctibus moveamur
mola vitalitatis — ne — indebite conteramur
galea securitatis — ab hoste ledamur

De primo Hebr. 6 ¶ Confugimus ad tenendam
propositam spem quam sicut anchoram habea-
mus animae tutam ac firmam ¶ De 2o dicit
glosa super id Deut. 24 Non accipies
loco pignoris inferiorem et superiorem mo-
lam ¶ Superior et inferior mola spes
et timor ad invicem iungit ¶ Una mo-
la sine altera inutilis habetur ¶ In pectore er-
go peccatoris sic debet spes et formido
coniungi quia incassum misericordiam sperat si iusti-
ciam non timeat et incassum metu-
it qui non confidit ¶ Loco igitur pignoris
non mola superior a nobis tollitur quia qui
predicat peccatori tanta dispensacione dispo-
nere predicacionem debet ut nec relicta
spe timorem subtrahat nec sub te-
ta spe timorem relinquat ¶ Est igitur
spes sicut mola inferior que cor elevat
et sustinet in confidencione debita per
penitencias et timor instar mole superior
que contendit et comprimit ne cor se exal-
tet sicut in ps. ¶ In ps. ab altitudine diei

timebo ego vero in te sperabo ¶ 3o spes
nostra est sicut galea securitatis ne ab hoste
ledamur ¶ Sicut enim principalis galea ista
per desperacionem dei vel per temptaciones
occidit eo quod caput habet inerme
Ier. 18 Desperavimus post cogitaciones
nostras ibimus et ista galea contra
induamur sicut dicit Apostolus Thess. 5 ¶ Simus
induti loricam fidei et caritatis et ga-
leam spei salutis etc. Lectio 3

Si iniquitates fuerunt tuorum et de-
bitores mortis cum tanta castigacione
attencione et liberasti dans
tempus et locum per que possint mu-
tari a malicia cum quanta diligencia
iudicasti filios tuos quorum parenti-
bus iuramenta et convenciones de-
disti bonorum promissionum ¶ Postquam
primus sapiens in parte precedenti declaravit divinam
misericordiam abundantem in puniendo chananeo-
os qui terram occupaverant iudeis a deo
promissam ¶ In ista parte ostendit quod ex illa ma-
lorum delectacione cum pietate ad misericordiam
datur bonis hominibus deum recte colenti-
bus materia magne spei ¶ Et circa hoc duo
facit ¶ Nam primo ostendit quod ex modo divine puni-
cionis circa malos ~~dicit~~ sciri debet in bo-
nis spes et venie gracie obtinende in
via ¶ 2o quod in eodem etiam sciri debet in bo-
nis spes glorie consequende in patria ibi
¶ Cum gratia nobis disciplinam das ¶ Circa
ad primum sic procedit ¶ Constat deum
~~esse~~ non minus esse clementem et benig-
num in remittendo culpas et ficanda
clades suis et predestinatis qui sunt per
ipsos et reprobis ¶ Sed in puniendo repro-
bos tanta ostendit clemenciam quod eos pau-
latine dispersit et delevit ut semper
superstites tempus haberent penitencie motivum et
attentus per penas decessorum quos per
sua malicia videbant destructos ¶

spes nostra dicitur esse sicut anchora mola et galea

sive · quod deus ipse desideraret eorum sa-
lutem quantum in ipso fuit · usque ad nunquam
erit clemens filiis suis si delinquunt
et veniam postea petierit · ergo ex hoc quasi
quidam modum punitionis malorum
qui sunt cum mora et expectatione diutina
continuitate eos ad penitentiam et quosdam
veniam offerente multos possum dicere
ad finem dei clementer si in eorum ma-
litiam relinquimus · hic et prima ratio quam
fuit prius secundum in littera huius lectionis · Et
ergo sic · Et inimicos patrum tuorum · id est cha-
naneos inimicos hebreorum tu puniendo
cum et te colerem · et debitores multi
quippe peccata et plagiam infidelibus · Cu-
tata contrasti accessere · id est cum tam dili-
genti expectatione et libasti · quosdam
sed dimittendo suppliciis alios occupasti
et delesti · Dans tempus et locum per quem
possent mutari a malicia · per penitentiam
cum quanta diligentia iudicasti filios tuos
puniendo in futuro ne pereant consolatus
filios · id est quia tuos quorum parentibus
iuramenta et conventiones dedisti bo-
narum promissionum usque de terra chananee-
orum possidenda · Ad litteram quod dicatur
in hac littera deum iuramenta fecisse
videndum fuit quia contra materiam iuramenti

De iuramenti licentia / iurandi frequentia / iurantis inducere — contra materiam licentiam et sciendum quod fue-

runt quidam heretici qui asseruerunt
omne iuramentum quocumque posito esse
illicitum ita quod nullam veritatem omna-
liter asserere cum iuramento · Et sumunt
hic heresis motiva ex scriptura sacra · Primo
ex illis verbis salvatoris mt v · Ego
dico vobis non iurare omnino · Item iacobi
v · Ante omnia fratres mei nolite iura-
re · Item mt v · Sit autem sermo vester est
est non non · Ex autem hiis huiusmodi
amatoribus et Item augustinus in quodam sermone
falsa iuramentum viatoris speciosa expona-

iudas periculosa · Nulla iuratio scientia
ergo ab omni iuramento est abstinendum
Item ecclesiastici 23 · Vir multum iurans et nominans
in toto a peccato non purgabitur · ergo non li-
citum est iurare · Ex heresis ista frivoles
a sanctis multipliciter redarguitur · id est quod deus
ipse invenitur iurasse · prout hic dicitur · Et
in psalmo iuravit dominus et non penitebit eum
Item hebreorum 6 · Cum neminem haberet per quem
iuraret deus maiorem · iuravit per semet
ipsum · Item apostolus invenitur iurasse · Romanorum 1
Testis est mihi deus cui servio in
spiritu meo · Et 2 corinthiorum 1 Teste invoco
deum in animam meam · Item Deuteronomii 6 ·
Dominum deum tuum timebis et per nomen
eius iurabis etc · Item mt v · Reddes
domino iuramenta tua · Item omnes nationes
et omnes secta utitur iurando et
semper plurimum · Vox omnium est vox dei · Et
ideo dicendum quod iuramentum est licitum · et non
est malum secundum se prout ista heresis assere-
bat · Ubi notandum quod iuramentum ordi-
natur ad confirmationem vel probationem
illius quod homo dicit · In scibilibus autem prout
probationes procedunt ex aliquibus ra-
tionibus · sed in particularibus factis hominum
non possunt talis probationes adhiberi · Et ideo
in talibus recurritur in testimonium · ita quod
loco probationis per veram artem accipitur
testimonium hominum quia tamen non testimonium
hominum non sufficiat facere confirmationem
evidentem · Cum homo mendax inveniatur
cum errat frequenter et decipitur et
ideo in talibus necessarium fuit recurrere ad di-
vinum testimonium · et sic fit per iuramentum
eo quod deus nec mentitur nec decipitur
Unde propter hoc ille qui iurat deum ve-
neratur et honorat · quia testatur eius sum-
mam veritatem que adducat in testimonium
ad ostendendum dictum suum esse verum
Unde patet quod iuramentum licitum est tamen
ex origine causa fuit · Ex origine
quidem quia iuramentum introductum

Nota hic contra materiam iuramenti

Propter locum dico · qui iurat deum honorat et veneratur

ex fidei deuocione. ex honore eius-
dem, quia est infallibilis veritas et equa-
lem omnium comparacione. Secundo sine causa
quia iuramentum est ordinatum ad certifi-
candum hominem de veritate et ad finem
dandum controuersias inter homines. Unde hebr.
6. omnis controuersie eorum finis est iura-
mentum. Admonicio inducta. Secundo
dicitur quod iuramentum est prohibitum sic ut
ne fiat absque necessitate vel utilitate ne
iurando ad facilitatem veniat et ex
facilitate ad consuetudinem et a con-
suetudine ad periurium decidatur.
Et sic patet ad secundum principale. Unde nec Pau-
lus inuenitur iurasse nisi in scribendo
ubi hoc cautiorem diligenciam adhibi-
bet in loquendo. Unde Jacobus. Nolite
iurare omnino id est passim id est nolite assues-
cere ad iurandum, vel non sitis faciles
ad iurandum, vel nolite iurare absque
euidenti necessitate. Et ideo Apostolus ex-
ponendo dicit: Sit sermo vester est est,
non non. quod autem hiis habundancius est a ma-
lo est. Si iurare cogeris scias quod de
necessitate venire infirmitatis eorum quibus
ad suades quod utique infirmitas malum
est. Tu enim non male facis qui bene uteris
iuracione ut alteri persuadeas quod uti-
liter suades. Sed a malo est illius cuius
infirmitate cogeris iurare. Unde
secundum Augustinum in hac auctoritate tunc dicitur
Quod hiis habundancius est vel quod Apostolus
est a malo est malum accipitur pro ma-
lo culpe vel pro malo pene infirmitatis
vel ignorancie illius cui fit iuramentum
quia si ei alter de veritate constaret, nulla fo-
ret necessitas ei prestare iuramentum. Alias
secundum quod dicit Augustinus quod nulla iuracio esse-
ret. Vel dicitur sic quod sermo est in iu-
rare. Alio quando de certis locis ibi
de consuetudine iurandi. Secundo faciendo
de frequencia iurandi est primo periculosa
eo quod hoc de facili deuenitur in libro
Item ullus ... 3 Et primo in ubo

Absque necessitate prohibitum est iuramentum

non offendit hic psalmus 14. Unde
Eccli. 23 Iuracioni non assuescat os tuum
multi enim casus in illa. Unde signum
infallibile magne leuitatis et honoris
quin ad medacium est iurandi frequencia
et facilitas. Secundo est deo multum contumelio-
sa quia pro qua reuerencia videtur esse ad
deum qui ex leui causa teste indigeat
deum. quod non faceret de aliquo honesto
viro. Secundo Item est iurandum eciam est
quod ipsi facilem et fidem deum teste indig-
eat sine necessitate et se ipsum probat fore
fidelis cui sine iuramento non credi-
tur. Tres conditiones ... que ad
iuramentum licitum requiruntur, videlicet
Iusticia Iudicium Veritas. Unde Jeremias 4 Iurabis viuit
dominus in veritate et in iudicio et
in iusticia vel per certitudinem cau-
telam. Iuramentum mendax, per iudicium
iuramentum incautum, per iusticiam iuramen-
tum iniquum vel illicitum. Unde ex parte
iurantis oportet precedere iudicium discre-
cionis ut non leuiter et ex necessaria cau-
sa iuret. Ex parte dicti duo necessarii
falsum scilicet secundum iudicium conscientie preterea
illicitum sit. Circa iuramento promissorio
contingit quod homo iurat se iuste facturum
hominem vel iurat quod inde bene tractabit
cum illo qui eum offendit vel ad talia
que sunt illicita sicut in effectu. Id est quo casu pec-
cat iurando quod illicitum est observare et
tamen peccat si observat. Et hic causa dicit
Isidorus. In malis promissis rescinde fidem
et in turpi voto muta decretum. etc.

Cum igitur nobis — Sermo 172
disciplinam das, inimicos nostros
multipliciter flagellas ut bonitatem
tuam cogitemus iudicantes et tu de
nobis iudicatus speremus misericordiam tuam.
Unde et illis qui in tanta ista miseri-
cordia tua se vivit pro ... coluerunt
dedisti summa tormenta et cum in er-
rore via diucius errauerunt deos es-
timantes hec que in animalibus et ...

Ad iuramentum licitum tria requiruntur.

sunt supplicia infantium insensatorum more viventes. Propter hoc tamquam pueris insensatis iudicium in derisum dedisti. Postea super suis nos instruit qualiter ex malorum punicione mali deinde ad spem respiciunt gratie in presenti. Hic consequenter et quod ex malorum flagellacione et dampnacione debent boni conari ad spem glorie in vita eterna. Ut etiam hic duo sunt consideranda: primo et quale iudicium deus exercet contra peccatores corrigibiles; 2o quale iudicium exercet contra obstinatos et incorrigibiles. Unde et illis qui in vita sua [illegible] ad bonum convertuntur talis deducas venias. Sicut obstinati flagellantur in presenti et quia se non corrigunt in futuro perpetuum dampnantur, ita penitentes disciplinantur in presenti et quia se corrigunt in futurum premiantur. Cum ergo videmus aliquos flagellari sine correccione et nos disciplinari cum nostra correccione, meditare possumus divinam bonitatem in punicione nostra [illegible] et sperare de misericordia, que ab omni miseria liberat [illegible] vite eterne. Ut igitur sic loquitur deus: Cum igitur nos disciplinas, das disciplinam illorum et ubi das contra maliciam aliquorum qui dicunt tribulaciones non esse a deo. Inimicos nostros, quamvis sunt inimici tui, multipliciter flagellas. In psalmo: Multa flagella peccatoris. Ut bonitatem tuam, quod ubique te comitatur secundum iram [illegible] capacitatem, cogitemus iudicantes a nos incorrigibiles ad flagella tua. Et cum de nobis iudicaris, id est exercetur iudicium sive iuste sive iniuste sive ab hominibus sive a deo, speremus misericordiam tuam. Job 13: Etsi occiderit me in ipso sperabo. Misericordia vel ab omni pena liberantes que ab inimicis [illegible] subtrahet. Sequitur: Iacobi 2: Iudicium sine misericordia illi qui non facit misericordiam. 2o et quale iudicium exercet deus puniendo peccatores obstinatos

et specialiter illos chananeos quos expulit a facie hebreorum. Illi enim tales fuerunt ydolatre quod coluerunt ymagines animalium sicut superius dictum fuit. Et ideo [illegible] deus illos per animalia vilia voluit exterminare. Sequitur quod subiungit: Unde et in illis qui in vita sua insensate et iniuste vixerunt. Insensate quia ad deum et iniuste tam contra deum quam contra proximum. Vel insensate quia adversus [illegible] et iniuste vixerunt contra deum et proximos, per hec que coluerunt dedisti summa tormenta. Quia per vespas et muscas et vilissima animalia eos interemisti. Et quia hoc fuit conveniens secundum quod sic probat: illi enim non ex sui receptione ne modico tempore conservaverunt colendo talia animalia secundum deum et vixerunt more insensatorum. Ideo conveniens fuit quod exterminarentur iudicio singulari et terribili sicut insensati et [illegible] a bestiis quas prius coluerunt. Unde dicitur: Etenim isti chananei in erroris via, id est ydolatrie, diucius per modicum tempus erraverunt ex erroris negligentia, quod noluerunt se corrigere ne ad verum dei cultum, deos estimantes hec que in animalibus sunt supervacua, id est a corporibus [illegible] inutilia et nociva, sicut dracones et serpentes et talpe. Vel secundum alia verum deos estimantes que in animalibus sunt supervacua, id est ab operibus humanis que per manus fiunt homini sunt supervacua et inutilia, sicut carpentarius corpore ligni et truncos [illegible] dimittat quod ad opus non sunt, et de talibus venit sculptor et pingit imagines. Sapientie 13: Artifex lignarius [illegible] et facit sculptile et [illegible] et in illud medium eius combussit igni et de medio eius carnes coxit et comedit. Et in fine reliquum eius deum facit et sculp-

tile quasi curatum est an illud et adorat
illud et obsecrat ipsum dicens libera
me quia deus meus es tu. talia quoque co-
luerunt isti chananei Infirmorum
insipiencium modo vincentes Pueri enim
insipiencia faciunt sibi puppas et imagines
puerorum adulant et ludunt cum eis
et decoratas tamquam deus dedisca eis
indicant in dorsum tamen pueris dese-
patis quia satis terribiles videbantur
quasi cinifes muscas et ranas
ursos et leones existimabant.
Operum magnorum Nondum est quippe magnorum
tribus quibus proprie recolligere de quo
imminente tempestate qualis tribulacionis
Accedente necessitate corporalis dissolucionis
Impuciente complexione dicitur de spacio
postea demum diuinam magnam nobis
fidelibus affluencia imminente tem-
pestate qualis tribulacionis separare In
vos. Quamuis eciam separat libidinis cum De
hoc exemplum in vita beati martini qui cum
inter alpes incidisset in latrones
et unus eorum ferire minaretur cuius
ictum securus sustinuit et cum post-
ea latrones quererent ab eo an ti-
meret dixit se numquam magis securum
fuisse quia sciebat misericordiam dei demum
maxime in temptacionibus affu-
turam. Summa cautela militum
ante quos fuit contra quod uidebantur
aduersa et tribulacia et bone spei co-
braria ad constanciam interpretari. Unde
narrat Sextus Julius Stratege. li.
1 c 1. Quando cum Cypio africanus
ex ytalia in affricam exercitum tradu-
xisset et ipse de naui debet des-
cendere cecidit ad terram Cumque
cum milites attonitos de casu ipsum
lapsu magis spei fecit Audite inquit
milites affricam oppressi Capi-

nus cesar cum nauem ascendere debet
cecidit ante ad terram et militibus eo
signatis dixit teneo te inquit de terra
mater quod dicit sic recedo quasi ad terram redi-
bo Et sic ubi milites separare facit
se in terram firmam reditum Iste sertorius
dux quidam militum cum equitum scuta
equorum quia pectora cruenta subito pro-
digio apparuissent et milites inde con-
sternerentur victoria inquit nobis portenditur
Iste enim partes non que hostili cruore
solent aspergi Epaminundas thebanus
cum sacro de celo noctu fuisset delap-
sa et eos qui aderant tristissime me-
tu concepto sic fugauit lumina inquit
numina ostendunt quod diis nobis mittunt
lumine ut nos iuuent Secundo vero insi-
stentia tribulacia que eis accidunt vel ma-
lorum persecucione seu mundana mu-
tacione vel corporis infirmitate interp-
tantur in bonum sciences quod diligentibus
deum omnia cooperantur in bonum et quan-
to maior est materia timoris inuaditur tanto
fiducior spes eorum erigitur. Unde ille
Job 13 Eciam si occiderit me sperabo
in eum. Tercio separare demum conficit ac
accedente necessitate corporalis dissolucionis
Quia se Operatur insistit in morte spera-
bit. Unde dicit libello suo de pomo
Non est philosophus timere mortem sed magis
gaudere et bone spei esse imminente
morte. Et hic suis discipulis decla-
rauit moriens per duas raciones Prima
Credite inquit quod philosophus verum quesiuit
studia et meditatione et bestia Et qui
inquirit veritatem et sanitudine ipsi fa-
ciunt quomodo alij eorum in qui-
unt Tunc ille bonum quod quod faceret
homini experiencius illis aut faceret
eis in hoc seculo in quo sumus aut in
seculo futuro Unde dicatur quod in hoc seculo
in quo sumus quod quidem quesiuerimus
sic non didicimus vel plures ...

Operum magnorum tribus temporibus recolligere demum

Morte philosophus non timet sed gaudet decla

insipientes qui non cognoscunt creatorem fi-
nierunt dies suos in bonis et an-
nos suos in desperatione cordis et plebs
sapientes qui cognoscunt creatorem pacti sunt
praedicatorem boni et pacis. Ex quo nos bo-
ni a pluribus expositum non evenit an-
te mortem vel post mortem quare mortem
timebis quia via est et incipies amore
ad illud quod maxime concupivit. Pro-
inde sic praecepit quando inquit a vobis
Vestra mors sit ad astra quia recessus animae
a corpore. Vident quod non corpus quod
nichil audit nec videt nec patitur sed
gaudet delectationibus et potius et
est contra appetitum animae eo quod vult
ascendere ad gradus bonos et ideo
quare igitur doletis pro anima recedit ab
eo quod est contrarium suae delectationi et per-
fectioni et suis desideriis. Et ideo cum
Socrates diceret moriturus esset et
Xantippe dixit eis. Non cogitetis in
cordibus vestris quod ego laetor eo quod spe-
rem evadere de infirmitate mea. Quam-
vis scio me nunc moriturum. Et nisi
esset hoc pomum quod in manu mea
teneo et quod odor illius me confortat
et aliquantulum prolongat vitam meam
iam expirassem. Sed anima sensibilis in
qua convenimus cum bestiis fruitur
bono odore et ego laetor quod rece-
do ab hoc saeculo quod est compositum ex
contrariis quia plus corporis elementum est contra-
rium alteri. Unde quomodo posset gaudere
aut diu progredi corpus ex pluribus
compositum. Tandem cadente pomo de
manu mortuus est. Propter quod philosophi di-
xerunt ille qui suscipit animas philosophorum
suscipiat animam tuam. Vos vero. Secundo spe-
rate in domino nunc fortes per mortem vel tran-
seundo ad vitam. Secundo movere sperare
deinde suscipientes perplexitate formida-
bilis desperationis. Et 2. Beato

qui nullo sperabant in domino et confisi sunt.
Dicit propheta in psalmo. Despiciat ani-
mum sibi fracte paupertas etc. Et respondit
infirmis nichil confert quod sunt hoc speci-
aliter inducatur praedicationibus super illud metrum.
Spes qui metuit mortuos vivere
vidi. Despice dure victuros spe morien-
tem mori. Augustinus in quodam sermone. Tu
es domine spes mea quicquid agendum
quicquid declinandum quicquid tollerandum
quicquid operandum tu es domine spes mea
in una in omnibus promissionum tua. Hec
tota res mee expectationis praecedat
alter nichil presumat sciat et pondus
diei et estus ieiunare sicut in psalmo
dicitur. Proximo non est spes certa quam
gloriet. Michi autem adhaerere deo bo-
num est ponere in domino deo spem meam.
Et infra. Si michi premia promittun-
tur pro te obtinenda sperabo. Si surgant
adversum me proelia si saeviat mundus
si fremat malignus si ipsa caro adver-
sus spiritum concupiscat in te sperabo. In
psalmo. Tu domine singulariter in spe consti-
tuisti me etc. Sermo 173

Omni autem ludibriis et inspira-
tionibus non correpti sunt dei
dignum iudicium experti sunt
in hiis quae patiebantur moles-
te ferebant in quibus patientes indig-
nabantur per quae putabant deos
esse cum exterminarentur videntes
illum quem olim negabant se nos-
se deum verum agnoverunt propter quod et fi-
nis condemnationis illorum venit
et super illos. Declaratur perfecte quod
deus est benignus flagellando quos
ad illos qui se erigunt. Hic finaliter
concludit quod est in suis rigidus et se-
verus contra illos qui se propter flagel-
lationes convertunt et circa hoc duo facit
primo ostendit quod deus contra eos iustum

expectet iudicium | 2o declarat iudicii
sui modum ibi fulsit eius qui
parcebat. Quantum ad primum dicit sic
quia at lu et me no e. sicut dig. dei
iudicium experta sunt. Illudibrium sunt
proprie res aliqua que digna est sem-
ludo et contemptu. Et magis proprie in
proposito sumpta dicitur ludibrium pena ali-
cui illata ad ludos et derisionem. et quia
deus chananeos sic afflixit quod hec
sibi de eis ludere potuit quia videmus
eos per vespas et muscas expugnari
ideo dicit deus eos ludibriis permisisse
Et increpationibus puerorum. sicut pueri
pro eos mouendo et quia nec tamen
ne illis increpati sunt. i. increpationes
que qua sit correptio non senserunt
ideo dignum dei iudicium experti sunt
et per quemadmodum subiungit taci-
cando tamen idem quod prius sequitur dicit
e. qualiter per talia mala puniebantur
qualia in puniendo diuinitas volue-
rit a punitione quo fiebant. Propterea ipsi
afflicti murmurauerunt et contra deum
indignabantur. 2o ex falsis diis
quos in ipso malum cohibuerunt ad diui-
nam notitiam deducebantur. Dura quia
ipsi ydolatre affligebantur clama-
uerunt pro liberatione sua ad deos quos co-
lebant et cum impotentes sentirent re-
ducti sunt ad cognitionem unius dei
quem olim negabant se nosse. quem sum
grauis oculos quos culpa claudit pena
aperit. quod et finis dampnationis
illorum superuenit illos. i. finalis condempnatio
in inferno quod condempnatos fine carebit
Negabant se nosse deum. Tria
cum genera hominum negant se nosse deum

Auari — peccatosi — peccatosi sunt nimis tenaces.
Superbi et presumptuosi — presumptuosi sunt nimis audaces.
Pruri — maliciosi — maliciosi sunt nimis

fallaces. Primi negant deum qui est ca-
ritas. 2i qui est bonitas. 3i qui est
veritas. Primi igitur negant se deum
nosse auari et tenaces. Cristus eis ap-
paret in forma pauperis ostendens mendi-
citatem et petens caritatem. qui pau-
perem contempnunt ideo non poterunt se excu-
sare dicentes domine apparuisti in aliena
effigie non potuimus tuam notitiam habere
Primi dicunt cum quod Cristus in prima tali
roba vestitur. Isti sunt de quibus Cristus
dicit Non potestis deo seruire et mamone
et nemo potest duobus dominis seruire aut
unum odiet et alterum diliget. aut unum
sustinebit et alterum contempnet. Mt. 6
De ista negatione pulchre se excusat
sanctus Job 31 Si negaui quod volebant
pauperes pauperibus et oculos vidue
expectare feci. Ista negat Cristum modo
et Cristus eos negabit in die iudicii
Amen dico vobis nescio vos Mt. 25 et
Mt. 10. Qui negauerit me coram hominibus
negabo et ego coram patre meo. 2o ne-
gant se nosse deum presumptuosi et nimis
audaces. tales sunt qui presumptione fatui
et viribus confidentes non recommendant
se deo nec diuinum implorant auxilium
sicut Cristus eos docuit Mt. 6 Et ne
nos inducas in temptationem. Tales sunt qui
se ingerunt periculis temptationum
male pactis se admiscent suspecta
consortia non refugiunt. et ideo cito ca-
dunt. Horum figuram et signum gessit pe-
trus qui presumens in uirtute agnoscens dixit
Cristo Etiam si oportuerit me mori tecum non
te negabo Mt. 26. Ipse tamen eadem
nocte se ingerens pacti ancillarum et
mulierum Cristum ter negauit sicut
ibi subditur. Tales sunt multi sacer-
dotes de capite et cetera et ali-
os qui cadunt contempnentes. et premet ex

no decipiendum ludibriis sustificat

Tria genera hominum negant se nosse deum.

modica temptacione uexati statim
cadentes. Et isti similes sunt hiis qui se con-
tinue recommendant sanctis et di-
uina bonitate sunt et non sua sed con-
temptaciones resistunt. Et isti sequuntur
dictum Job. Si osculatus sum manum meam
que est iniquitas maxima et negacio
contra deum altissimum Job 31. Glossa gregorii
Osculatur manum et bonum uel ne ulterius
a deo concessum uiribus suis attri-
buere. Unde qui bona opera faciunt et
illa deo non attribuunt sed industrie
et prudentie proprie isti deum qui est bon-
itas a quo omne bonum diriuatur ne-
gant. 3o negant se nosse dominum ma-
liciosi et fallaces cuiusmodi sunt falsi
testes falsi iudices et falsi aduo-
cati qui sciunt ueritatem negant. Christus
enim est ueritas Johannis 14. Falsi enim
testes a iudeis conducti quando super
materia de qua fit inquisicio ueritatem
dicunt fidem prestant et uoluntarie
a ueritate recedunt. Et tales non
solum christum negant sed uendunt
unde glossa super 1a Mathei 26. Perinde
querebat oportunitatem ut eum traderet
Multi enim hodie sunt qui fictum iudeum
execrantur et idem faciunt. Nam cum
pro munere falsum testimonium dicit dominum
qui ueritas est uendit. Hoc figura-
liter gesserunt iudei quibus petrus dixit
Actuum 3. Deus glorificauit filium suum
ihesum christum quem uos quidem tra-
didistis et negastis ante faciem pilati
iudicante illo dimitti. Tales sunt
falsi iudices qui sciunt ueritatem
sibi notam et iudicant pro muneribus
illud quod sciunt falsum pro timore et minis
a ueritate recedunt. Sicut fecit pilatus
qui auditis istis uerbis a iudeis Si
hunc dimittis non es amicus cesaris
timuit et adiectum est sic ipse
recessit. Et tamen notandum quod non

expeditur iudices in totis uiribus li-
berare se debeant innocentes illegitime
enim Mathei 26 Quia pilatus multipliciter egit
ad liberacionem christi. Primo comparando latro-
nem iusto. Quem uultis dimittam uobis
barrabam aut ihesum qui dicitur christus
quasi diceret nolite christum dimittere
ex quo uel debetis eum dimittere uel latro-
nem. 2o cum quereret a iudeis quid
enim malefecit et quid faciam de ihesu
qui dicitur christus. 3o cum lauit manus
suas coram populo et dixit innocens
ego sum a sanguine iusti huius uos ui-
deritis. 4o quando eum flagellari manda-
uit quod ut secundum Rabanum fecisse cre-
ditur ut iudei penis et obprobriis eius
saciati desisterent ab instancia mortis
christi. Sed hiis omnibus non obstantibus
non exequitur. pilatus quod sciebat
eum innocentem. et quod propter inuidiam tra-
didissent eum iudei sed tamen obstante
isto uerbo quod concepit pilatus Si hunc di-
mittis non es amicus cesaris. Unde
audito hoc uerbo adiudicauit fieri
peticionem iudeorum de christo Mathei 14.
Et sicut falsi iudices pretendunt
se uelle defendere ueritatem diligenter
inquirunt de ueritate si tamen possent
eum finaliter uidere non consequuntur. Sic
pilatus bene quesiuit a christo quid
est ueritas sed noluit christi responsionem
audire. Sed post questionem exiuit con-
tinue ad iudeos Johannis 18. De hiis
omnibus uerificatur illud Jeremie 7 Negauerunt
dominum et dixerunt non est ipse neque
ueniet super nos malum. Falsi uero
aduocati dicunt se nosse de iuribus
sed satis eum negant. et non solum ne-
gant uerum eciam reprobant ueritatem et co-
lorant falsitatem. De quibus uerificatur
illud Ysaie 59. Iniquitate sunt uie eorum
et mentes et consciencia consistit enim se

nosse deum factis aut negavit. De istis ydoniis in quadam epistola sic eos describit: sunt sunt in quiniis fenire, in exactionibus arpie, in collocutionibus bestie, in omnibus statue; ad intelligendum saxei, ad iudicandum liquei, ad ingrediendum ferrei, ad iurandas pardi, ad fallacias ursi, ad fallendum wlpes, ad superbiendum thauri et ad consumendum minothauri. Quia ille consensus inexplebilis sufficat ut placet in pecunia dicit Alanus in libro suo de planctu nature: Dic quibus in qua armatur pecunia loricis argenteis turribus inexpugnabilibus fulgure in corporibus Hectoreo robur vincit Herculis, Ulixes in aliquibus impedit astucias. Et in termino eorum hinc finibus incedunt ut dyaleticis subtilitatibus rethorice languescat civilitas ubi nummorum pluralitas splendescit; taurus indicat ut adnocata suspirent pecunia Orphei lyra carmine, Amphionis musica virginis voce pecunie suffocatur; quod plura ubi nummus loquitur Tulliani eloquii tuba mutescit; ubi nummus militat Hectoree militie fulgura compescuntur; ubi pugnat pecunia vita expugnatur. Hec causa nummus vincit, nummus regnat, nummus imperat universis. Et Alanus: ista adnocatio pecunie dicit divitibus in quodam sermone ut sic diceret: redde quod accepisti, que omni veritate dispexisti, dignitatem affuisti, mundi confusisti, iusticiam compressisti, de falsitate viciasti. Capitulum decimum

Tam lectio xiiiª. Vani autem sunt omnes homines in quibus non subest scientia dei et de hiis que videntur bona non potuerunt intelligere eum qui est, neque operibus attendentes cognoverunt quis esset artifex, sed aut ignem aut spiritum aut citatum aerem aut gyrum stellarum aut nimiam aquam aut solem et lunam rectores orbis terrarum deos putaverunt. Postquam Salomon processit contra istam chananeorum exterminacionem propter deum pro eo quod deum colere noluerunt, hic sic stulta et insani ydolis fuisse pelegerunt, contra inspirat auctor huius libri contra omnem ydolatrie reprobandum. Et contra hic se procedit: primo agit de magnitudine culpe servientium ydolis; secundo de fatudine pene qua deus inflixit ydolatris et specialiter egiptiis, xv. primo ibi capitulo 6: Hii et tales talia passi sunt digne tormenta. Circa primum duo facit: primo quod sequitur, secundo de ydolatrarum supersticiosa adoracione; 2º de ydolorum prima adinvencione, xiiii ibi infra capitulo 14: Iterum aliquis navigare cogitans. Circa primum duo facit quia primo reprehendit ydolatras colentes naturales creaturas; secundo reprehendit alios qui colebant artificiales imagines et sculpturas infra ibi: Infelices autem. Quia non in ydolatria duo sunt, scilicet aversio a vero deo qui ab omnibus est colendus et conversio ad creaturam, ideo primo agit de generali aversione a deo, secundo de eorum conversione ad creaturas, xiii. primo ibi: Sed aut ignem aut spiritum. Circa primum reprehendit primus suis stolidate et fatuitate eius propter quod generaliter quia naturales investigaciones cum summis laboribus sunt adinvenerunt et tamen dominum non cognoverunt et dicit sic: Vani autem sunt omnes homines in quibus non subest scientia dei. Vanum autem est secundum Aristotelem 2 physicorum quod est ordinatum ad aliquid sicut ad finem et non potest attingere finem suum. Dicit si aliquis deambulet propter sanitatem et causa propter deambulacionem non consequitur, dicitur eum in vanum ambulasse. Homines autem ordinantur ad deum cognoscendum et colendum. Sed Anselmus 2 Cur deus homo capitulo i: Rationalem creaturam a deo factam esse iustam ut illo fruendo beata esset dubitari

non debet. ideo naturalis racio ut dis-
cernatur inter iustum et iniustum inter bonum et
malum inter maius bonum et minus bonum
alioquin frustra facta esset racionalis creatura
omnis homo frustra est et vanus est si sapienciam
a deo non habeat. Et ideo dicit Vani sunt autem
omnes homines in quibus non subest sciencia dei. i. sciencia de
deo. Et sciencia est fides per scripturas revela-
ta antiquis patribus et posterioribus nobis
per filium predicata secundum glossam. Et sciencia est ti-
mor et reverencia dei. Baruch 3 dicitur
De prudentibus hominum mundi perierunt eo
quod non habuerunt scienciam et sequitur dicitur
in quibus non subest sciencia dei. i. fides. Est
enim fides fundamentum tocius edificii
spiritualis ut patet ex Hebr. 11 Est fides spe-
randarum rerum substancia et ideo infideles
nichil boni superedificant. Quia dum
in sua infidelitate perseverant. Hic est igitur
primum de quo reprehenduntur gentiles ydo-
latre quod fidem de deo non habuerunt que
fundamentum sue salutis. Quod autem no-
ticiam vel scienciam de deo non habuerint
patet ex duobus primo quia non intellexerunt
eum bonum remuneratorem vel gubernatorem
mundi. 2o eo quod non intellexerunt eum
esse mundi creatorem. Quantum ad primum dicit
sic Et de hiis que videntur bona non
potuerunt intelligere eum qui est. i. deum qui
est summe bonus et solus vere est qui a se
est et sine eo nichil est vel esse potest. Dicit
enim deus precipue dicitur qui est ita dy-
aliquis per maliciam suam dicatur qui non est
Job 18. Habitent in tabernaculo eius so-
cii eius qui non est. Cum enim viderent crea-
turas esse bonas potuerunt arguisse
ad unum principium bonum. Dicit autem Aristoteles
1 metaphysice Ad unum naturam ex aliis
non naturam est et sic devenissent ad eum
qui vere est qui dixit Exodi 3 Ego sum
sic dices filiis Israel qui est misit me
ad vos. Unde sic dicit sapiens et
stultissime deus crederet ... qui ... ipse

eum solus uniformiter sit idem. Omnis crea-
tura alicui mutacioni subiacet. Angeli secundum
quasdam affecciones mutantur. corpora celestia
secundum loca corpora inferiora alterantur augmen-
tantur moventur secundum loca. Et ideo sequitur
dicit Augustinus Confessionum 22. Tu solus domine es
quod es. tu es non quod aliud est in temporibus et in
quo aliud est immutabile. omne enim quod est et aliquando
incepit non esse et potest cogitari non esse
et nunc per aliud subsistat redit in non esse et
quod licet fuisse quod iam non est et futurum esse
quod nondum est illud non est proprie et absolute
tu non es illud quod es. quidquid aliquando
aut aliquomodo es hoc totum et semper es
et tu es qui proprie et simpliciter es. quia
non habes fuisse nec futurum esse sed tantum
presens esse. Et Augustinus 2o reprehendit stul-
ticiam gentilium philosophorum de eo quod non cog-
noverunt deum esse mundi creatorem. Et quantum
ad hoc dicit sic Neque operibus attendentes
agnoverunt quis esset artifex. Cum effectus
deducant in noticiam sue cause et ipsi
totaliter occupati fuerint ad investigandum
causas rerum in hoc culpabiles fuerunt quia eorum
cogitacionem que ad primam causam devenire non
potuerunt. Sed qualiter est quod ad demonstran-
dum deum esse sufficientes fuerunt tunc
racioni qui soli unius dei veri noticiam
habent ad hoc non sufficiat. Ad hoc dicendum
ut estimo quod deum esse non est per aliqua
racionem demonstratum licet deum esse cre-
atorem mundi. Sed quamvis ad deum se
inducerent habent et racionem naturalem exercent
nec divine gracie obice preberent deus eis
sufficienter sui communicabit noticiam sicut quod
eis sufficeret ad salutem. Exempla
ad hoc habentur de Cornelio cui missus
est petrus. de paulo cui missus est
ananias qui se ipse disposuit quod revela-
cionem inspiracionem ab uno deo meru-
erunt habere. Et ideo dico quod sine culpa
homines habent usum racionis ... crederet
qui noticiam de deo habeat salutem ...

Fides est fundamentum tocius spiritualis edificii

Reprehenduntur philosophi gentiles quod non cognoverunt creatorem mundi

quia ad salutem. Secundo reprehendit er-
rores gentilium dicens ydolatre .i. cultu
aliorum ad comparacionem aliorum. Et de-
notat septem genera cultuum que apud ydo-
latras superstitiones habebantur in honore
cuiusdam deos supple deos putaverunt
alii ignem alii spiritum etc. Ignem coluerunt
caldei et apud gentiles dice-
batur vulcanus quasi volicans secundum Rem-
igium et Remigium .i. volante candore
iste fingebatur quasi fabricando et di-
cebatur fabricare fulmina Iovis quia Yo-
vem superiorem partem aeris dixerunt et
vulcani deputaverunt mediam regionem
a quo loco fulmina et coruscaciones
descendunt. Caldei autem sicut in quibusdam
historiis scolasticis invenitur ignem ado-
rabant et ad hoc aliquos cogebant
per modum istum. obtulerunt quibuscumque
negantibus ignem et alium deum colentibus
pugnam. ita quod si deus eorum ab aliquo
vinceretur eius cultum dimitterent.
Cum vero ignis qui fuit deus eorum alio-
rum consumeret ydola ipsi ad ignem
colendum se semper obligarent. Sacerdos
canopei auditis in egipto quod ydolum
belli coluerunt deposuit de capite
ydoli sui coronam auream et super caput
suum quoddam vas testeum posuerunt
et illud in latus foraminibus perforaverunt
et cum cera obturaverunt. Venientes
caldei ad illud ydolum concremandum
posuerunt ignem et statim in foraminibus
cera liquefacta descendit aqua et ig-
nem extinxit et sic prevaluerunt
ydola canopei cuiusdam civitatis egip-
ti et ille princeps fuit de mecepes
ydolis suis. Alii coluerunt spiritum
rethereum quem dixerunt yovem .i. su-
periorem partem aeris vel ipsum ignem
secundum alios quia aerem diviserunt
in duas partes vel porciones inferiorem et su-
periorem vocaverunt yovem. inferiorem
Iunonem. et illa inferior pars quia quandoque va-
cat hic citatum aerem propter sterilitatem
motus et dispositionis. Quidam alii vene-
rabantur gyrum stellarum .i. firmamentum
in quo sunt sidera variis ymaginibus et
ydeis secundum fabulas grecorum. Alii colu-
erunt aquam. Unde neptunum fingebant
deum marium. Thetim deam matris. Inter
istas fabulas falsas enim vocatur mag-
na in de yove quia medium sibi placuit
inmediate sub saturno. medium superiorem partem
aeris fingunt quod saturnus tres filios
genuit yovem. neptunum et plutonem.
Iupiter regnat in celis. neptunus
in mari. pluto in infernis. Unde tales
versus habentur. Iupiter astra. fretum
neptunus. tartara pluto. Regna pri-
ma tenet. tercia quisque suum. Unde
spiritum electum aquas vocaverunt neptunum.
Et ideo dicitur hic in littera quod alii colue-
runt nimiam aquam. Quam ymaginem pre-
tavit in manu tridente ad desig-
nandum quod aque triplici fingunter ubi-
Sunt enim liquide. fecunde et pota-
biles. Hic eciam amphitritis accipit
id est inter ab amphi quod est circum et
terrum quod est contritum. eo quod aqua terram
elementis quasi circumscripsit tantum circa celo ut
in aquis superioribus ac in nubibus terram
in fontibus et [struck: puteis] puteis. Dicitur uxor
neptuni dicitur amphitrites secundum ma-
chym quia mare terram ambit et terit.
Alii coluerunt solem quem in latus noi-
bus nuncupaverunt. Sole enim dicunt
primum filium yovis quem vocant phebum
quasi novum eo quod in ortu suo cotidie no-
vus appareat. Et ideo pingebatur eciam
Hic eciam appollo dicitur .i. perdens sic ext-
minans eo quod calore suo omnium viren-
cium humorem perdit et exterminat. Dicitur vo-
catur pheticus a phitone serpente quem
cum natum occidit cum cum sagittis. Sol
dicitur quia nunc solus perfecit magnitudine

ut stellas vel quia solus lucet de die, aliis per eius presenciam obscuratis. Dicitur etiam licium a lico, id est lupus, eo quod sicut lupus pecora dilacerat, ita sol suo fervore omnes humores exsiccat. Alii colebant lunam quam Dianam vocabant, que multa nomina secundum diversos effectus habebat. Dicebatur luna Diana in silvis, luna in celis. De istis et eorum cultu Jeremie 7. Adolebat incensum et soli et lune et duodecim signis et omni milicie celi. Istos igitur deos putaverunt ut rectores orbis terrarum. Et preter istas multas alias superstitiones adinvenerunt poete, sicut narrat philosophus in libro de proprietatibus. Et ideo antiqui gentiles potestates datas hominibus ad usum vivendi a divina gratia colebant pro diis, sicut agriculturam, vindemiacionem et seminacionem et huiusmodi. Postea poete causa lucri et favoris easdem artes sub specie membrationum effigiaverunt et propriis nominibus distinxerunt, vocantes scilicet colendi agros Cererem, scilicet colendi vineas Bacchum, actus etiam humane libidinis Venerem vocaverunt. Et sic superstitiones multiplicate sunt et vocantur superstitiones quasi superstites ultra conspectum humane vite superstabiles. Tales enim vetustissime vetule iam decrepite et deliramentorum talium nimium et fabularum inventrices fiunt.

Lectio 177

Quorum si specie delectati deos putaverunt, sciant quanto his dominator eorum speciosior est: speciei enim generator haec omnia constituit. Aut si virtutem et opera eorum mirati sunt, intelligant ab illis quoniam qui haec fecit fortior est illis: a magnitudine enim speciei et creature cognoscibiliter poterit creator horum videri. Postquam sapiens reprehendit superbos de

ignorancia quam habuerunt de deo, licet concedatur, ostendit quod illa ignorancia non fuit a natura humana sed a libidinosa malicia errare. Et circa hoc duo facit: primo ostendit per que viam venisse potuerunt ad dei cognicionem; 2o quod illam habuerunt sue ignorancie excusacionem, 2a ibi: Sed tamen adhuc etc. Circa primum duo facit: primo tangit duplex medium directum per quorum utrumque ad dei noticiam potuerunt venisse; 2o ostendit quod per illa media debebant arguisse, ibi: A magnitudine enim. Duo enim sunt in creaturis: forma delectabilis in essendo et virtus admirabilis in agendo. Et ista duo maxime apparent in corporibus celestibus, sole, luna et stellis, de quibus immediate ante dictum est. Et ista loquens subdit: Quorum si specie delectati deos putaverunt, sciant quanto his dominator eorum speciosior est. Quorum predictorum scilicet solis, lune et stellarum specie delectati. Super illud: Delectasti me domine in factura tua, dicit: Delectari in specie creature propter deum licitum est, sed delectari in creatura propter se ipsam non referendo ad deum perversum est. Igitur si hos specie delectati sunt, sciant, id est scire debent, quanto eorum deus vel speciosior est his rebus: speciei enim generator, id est creator rerum speciosarum, haec omnia constituit. Et quia igitur deus pulchritudine creaturas creavit et non creat nisi ex libero arbitrio, sicut artifex facit opus suum, sic potuit quod speciosior est quam opus. Boecius 3 de consolacione: Pulcherrimus ipse mundum mente gerens similique imagine formans. Aliud medium est in ipsis creaturis ducens intellectum hominis in deum, creaturarum scilicet virtus et potencia corporum celestium lucendo, movendo diversimode, et quia infl[...]

delectari in specie creature propter deum licitum est

nitos effectus in istis inferioribus producere.
de 8. Diuitiae et opera eorum innati
sunt. quia propter admirari ceperunt homines philo
sophari i. methe. Et videtur physica mi
rabiles delectationes habere 10 ethicorum.
intelliguntur hec et intelligere debent ab
ipsis i. per ipsas causas quia qui hoc facit
fortior i. uberior et potentior est
illius in agendo. Unde ipso volente sol
lumine suum retraxit Apocalypse 21. ipso vo
lente sol stetit Josue 10. ipso volente
sol retrocedit 4 Regum 20. Creaturae etiam
suo proprio sunt media intellectus
quanquam ascendit in deum i. quod dictum est
totaliter quae gentiles ab ignorantia
sua de deo sunt inexcusabiles per
magnitudinem speciei et creaturae i. mira
bilis facere debebat arguisse crea
torem esse maiorem tam specie quam vide
tur. cum dixisset per varios motus visus
est placere cum permanentes et temporale
et infiniti nullam habuis magnitudinem
corporale 8 physicorum. Romanos 1. invisibilia
enim illius i. dei a creatura mundi i. ab
homine per ea que facta sunt intellecta
conspiciuntur. sempiterna quoque eius virtus
et divinitas ita ut sint inexcusa
biles. Specie delectans deos putaverunt.
Delectatur aliquis vicio suo speciei
sue et alius specie aliena. Primi sunt qui
superbiunt de pulchritudine vanitate [et]
ut qui inficiunt libidine voluptate.
Primo igitur de specie sua gloriantur superbientes
de pulchritudine vanitate non considerantes
quam vana sit superficialis quam brevis et
temporalis. Unde Boecius 3 de consolatione. Pro
forme vos nitor ut rapidus est ut
velox et vernalium florum mutabilitate
fugacior. quod si ut dicit Aristoteles lynceis
oculis utentur homines ut eorum visus
obstantia penetraret ymo in speciebus
interioribus illud Alcibiadis superficiale

pulcherrimum corpus turpissimum videretur. igitur
de pulchritudine videndum quia non per oculos
spectantium reddit infirmitas per estuare
quam vult. nam corporis bona destruatur. Hoc
quia mirum triduane febris igni
culo posse dissolvi. Hec Boecius. Refert
Ovidius methamorphoseos li. 3. quod Narcisus puer
quidam fuit tante speciei ut fere natus ab
omnibus posset amari. Parentes gratia eius om
nia adiunabant sue pulchritudinis consu
luerunt quendam vatem si iste puer unquam
attingeret senectutem et si esset futurus
etatis longeve. Ille rendit. diu in quod
vivet si semetipsum non noverit. Puer
adultus et suis iam iuvenis tantum con
cepit de suo decore superbiam quod omnes con
tempsit amore tam iuvenum quam puel
larum. Tandem fatigatus quadam die de ve
natione divertit ad fontem quendam pu
rissimum causa potus sumende et dum biberet
ymaginem sue faciei in aqua vidit. Mira
batur visus ymaginis considerat frontem
crines os genas et oculos et adoret
ipsius ymaginis capitur. alloquitur yma
ginem extendit brachia ut eam amplecte
retur nichil invenit nisi aquam. offert os
culum et imago videtur [illegible] reddere
velle. si ridet puer et illa corridet
lacrimatur et illa deplorat. Hic igitur
exardescens in amore proprio langu
ens defecit et in flore sui nomen est
conversus. Iste puer per speciem elatus
in superbiam designat vane gloriantes
de fragili decore corporis quod cum dele
tantur de sui pulchritudinis venusta
te quod totaliter evanescit et ubi
homines esse debent inutiles flores
fient. Ysaie 40. Omnis caro fenum et omnis
gloria eius quasi flos agri. Isti diu vivent
vita sua si semetipsos non noscent.
In cuius figura Herodes occidit solis
Actuum 12. Herodes in superbia gloriatus
in pellibus et si despicit persona de

pulchritudine corporis gloriabatur quia non est
in ipsius facie similis pelle secundum doctores
glandem galiances quia tamquam terra
incepit. Theodes igitur absalon occidit
dum superbiens de specie gratiam intremit
que latebat in mente. Unde auctor
libri de Vanitate carminat tantum simul
seminium gratia quod in maltis iniuctur
agro absque comitatibus zizaniis
rarissime coalescunt. Pulchritudo
elegantia pulchritudinis tamen invenire
rigor fortitudinis aliquando procedam
et suavitas vocis libidinis quidem
perdonem efficiat castitatem fortitudo
audaciam iniungit audaciamque
ad dicas committendas compellit. Quia
hominum vocis amenitate peruenient
lascivia modestas ludicra prodigia
et iocosa sermonis amponunt. Et ille
2º delectatur aliquis vicio in specie alie-
na sicut ille senex sacerdos cui dixit
Daniel Semen Chanaan et non Iuda
species decepit te et concupiscentia conuertit
cor tuum. Dan. 13. Porro Susanna erat
delicata nimis et pulchra specie. Sic Ho-
lofernes occiditur dum intuente Iudith
speciem contemplatur. Iudith 16. Iudith
sandalia rapuerunt oculos eius pulchritudo ... dissol-
uit. Sic David captus est in specie Ber-
sabee 2 Reg. 11. Et hoc singulariter est cum
quis concupiscit speciem alienam propter
speciem mulieris multi perierunt et ex
hoc concupiscentia quasi ignis exardescit.
Tertius est quod nichil est ita potens sicut pulchritu-
do ut cor hominis sicut concupiscentia et amor
sicut in omni signum fingunt poete
quod allegant aliqui Paridi Paris iudicaret
a pulchritudine ipsorum. Unde ad eum misse
fuerunt Iuno Pallas et Venus ut deter-
minaret qua digniori pomum aureum de-
beretur quod miserat dea discordie ca-
su ceciderat inter eas in quo pomo scri-
ptum erat in scripto pulchriori me habebit. Con-
tendebant igitur dee iste tres quod societ po-

Valde potes conpulsare cor gratia et decor

mu potius thesaurum Iuno promisit divicias
et regnum. Pallas laudem militie. Ve-
nus pulchriorem de genere mulierum. Hic igitur
paris non obstante pari iudicium subtilite
a concupiscentia compulsus. Unde et pomum
veneri adiudicavit donari. 2º notandum
quod inter delectationes temporales et eterna-
les interponitur differentia. Primus quod delecta-
tiones corporales secundum doctores sunt etiam
sicut quasi medicine et sunt tristicias vel oppo-
sitas. Unde nichil valent nisi tristicia
contraria precedente. Sed delectatio que est in quiete
temporum non placet nisi sit pressus et fatiga-
tus et delectatio in bibendo non acceptatur
nisi post sitim. Et delectatio que est in come-
dendo intenditur et augmentatur propter
famem precedentem et post dicta. Et
hoc concludit ibidem doctores quod nichil est
in nobis delectabile omnino quod non est quasi
hoc quod mutatur ab una dispositione
in aliam et illud quod placet homini etiam
vel delectabile in una dispositione est
idem abhominabile in alia dispositione
et hoc est ideo quia natura nostra non est simplex
sed composita ex multis. Et tamen mutatur
de dispositione una in contrariam. Unde constat
quod illud quod est delectabile homini secundum
unam dispositionem sicut comestibile famelicus
homini esurienti super eos ubi est delecta-
bilis et iam saciato sit eidem abhomi-
nabilis. Et propositum dicit doctores
quod deus est natura simplex invariabilis semper
gaudet una et simplici delectatione
qua scilicet in contemplatione sui ipsius. Cum
igitur ad statum divinum devenimus
per glorias dotes corporis et anime et
delectatio nostra sit una et uniformis
et perpetua. Propter illud in psalmo adim-
plebis me leticia cum vultu tuo de-
lectationes in dextera tua usque in finem.

Sed cum adhuc Sermo 116
Sitibus mortis equela et hu-
enim fortasse exeat dictum

ho dictum est delectationes eternales et temporales

querentes et volentes invenire. Etenim
cum operibus illius conversantur et in ipsis
debet ipsis si enim tantum potuerunt scire
ut possent estimare seculum quomodo huius
dominum facilius invenerunt. Postquam
declaravit viam et modum per quem genti-
les philosophi poterant devenire ad veram
cognitionem dei, ostendit quod de eorum negligen-
tia in hac parte nullam invenerunt excusa-
tionem. Et circa hoc tria facit quia primo ponit
cuiusdam excusationis allegationem,
secundo illius allegationis reprobationem, tertio
cuiusdam reprobationis confirmationem. Secunda
pars ibi Etenim cum operibus, tertia ibi Iterum autem
nec hiis. Allegatio ad excusandum
gentiles philosophos posset esse talis. Videri
enim posset quod in eis minor esset quere-
la quia pretendunt pro facto quod qui fe-
cerunt quod in eis fuit. Quesierunt deum
studiis et ingeniis disputationibus
et doctrinis et volebant eum inve-
nisse. Unde si non invenerunt non culpa-
bilis eorum. Confirmatio illius allegationis
est quod qui tunc temporibus dei sine lege discu-
tiendo conversabantur, studentes cer-
tas res creaturas a deo expressas
et invisibilia inquisierunt inveniendo
disputando et docendo concluserunt eum
deum qui omnia ~~visibilia~~ sensibilia
que videntur bona condidit et uni-
versa nostra. Ergo videtur quod si
potuissent ulterius absconditum ad deum
cognitionem in hoc nullus libentius accep-
tassent. Sed confutatio illius allegationis
cum sua reprobatione est talis. Si tantum sci-
verunt valere studiosi et ingeniosi quod
potuerunt acquirere eam estimationem
et aliqualem cognitionem de toto mun-
do scilicet de motibus solis et lune
et umbris arborum lapidum et
herbarum que est difficilior quam non
facilius horum dominum potuerunt
invenire presertim cum ipse dicitur
vincabimus sponte ingerat. Sapientie 6
preoccupat autem qui se concupiscunt ut
illis se prior ostendat. Et ideo sic ipsum
apud Lactantium placita. Sed cum ad hanc
in temporibus gentilibus vel colentibus ipsa creata
et electa minor est ut minor quam deos
colentibus ydola de quibus postea statim
dicetur. Ut minor querela est sed excusatos
esse videtur quod laus vera precedebat et
quod quoniam hii fortassis errant.
Et quod in hoc de fortissimis erunt excusa-
tionis insufficienter. Deum querentes et
se facientes quod in eis fuit. Et vole-
ntes invenire sed non valentes. Repro-
bationis confirmatio videtur esse. Etenim
cum conversantur et inquirunt, id est conversantur
per studium et inquisitionem, et in operibus
illius, id est dei, et manifestum est ex dictis
eorum quod persuasi sunt visu, id est vanitate prom-
probata. Quia bona sunt que videntur vel ipsa
sensibilia, sed hoc id est visus intelligitur sic. Iterum
cum nec hiis debet ignosci, quod et cum littera
de se plana. Sed contra istud ulterius videtur
esse illud supra positum capitulo 9. Difficile
estimamus que in terra sunt et que in prospectu
sunt invenimus cum labore, que autem in celis
sunt quis investigabit. Ergo non potuerunt
facilius invenisse deum quam estimare di-
cunt doctores quod aliud est cognoscere de
deo quod est et aliud quid est. Primum potuerunt
philosophi per creaturas, secundum fuit eis impossibile.
Sed quod non deum esse invenire de mirabi-
lium alter adducta obiectione. Secundo
dicendum primum in mente Augustini 18 de civitate capitulo 38.
Quod autem omnes philosophi gentes vel barba-
ros prophetis sanctis precesserunt a quorum
libris quod scriptos dei notitiam cognoverunt
et ideo deum esse statim a principio mundi
per Adam et filios suos exhibetur ipsi
cui dicto quidam dissenserunt quidam
assenserunt sicut modo de aliis articulis
invenimus. Isti ergo philosophi audientes deum
esse et fuisse a dei cultoribus predicatum

potuit quod regimen mundi et rerum univer-
marum gubernacionem totaliter assersisse. Et racio quare
erraverunt eorum vel negligencia vel mali-
cia fuit in causa. et quia propter revelacionem
ita magna divulgatam et apud omnes gen-
tes legibus utentes deum esse et quod
in omnibus notum ipsa apparet via notum
quod deus est. Ut Damascenus dixisse 2. Machabeorum
c. 3. Cognoscens condidi deum naturaliter nobis
insita est. Quamvis non ingenii naturali inves-
tigacione sed divina pocius revelacione dei
noticia omnibus fuit communicata. Unde di-
cit quod multos fidelium in deum ipsum deos
invenire quod sceleratum estimare quod hominibus utenti-
bus naturali ingeniis deus seipsum aliquo
modo revelet. vel per exteriorem informa-
cionem vel per interiorem inspiracionem. Confirmatur
illud quod nec aliquis dicit astronomiam ple-
rumque adinventam fuisse. Unde magister in
historia scolastica super Genesis de disposicione
filiorum Noe. Narrat Noe genuisse quendam
filium nomine Jonitum qui accepit a deo
donum sapiencie et invenit astronomiam.
Hic igitur addiscere potuit ad inquisican-
dum quantitate terre solis et lune. ita pote-
rant didicisse celestem deum unum. Quamvis
non invenerunt. Racio est quia non quesierunt
eum ubi manet. Non enim invenitur in las-
civiis voluptatum nec divitiis vanitatum
nec in torporibus carnalis concupiscencie et
lasciviis voluptatum quia Job 28. Non inve-
nitur in terra suaviter viventium. et Canticorum
3. In lectulo meo per noctem quesivi quem di-
ligit anima mea quesivi et non inveni.
2o invenitur non in divitiis vanitatum quia
Ezechiel 7. In regibus suis vadent ad que-
rendum dominum et non invenient. 3o non
invenitur in torporibus carnalis compag-
winitatis Luce 2. Requirebant eum inter
cognatos et notos et non invenientes
regressi sunt in Jerusalem sed invenitur in
presepio auste pertinente Luce 2. Invenietis
infantem pannis involutum et positum in
presepio. in domo invenitur de quo Matthei
2. Intrantes domum invenerunt puerum cum
Maria matre eius. et in templo contempla-
cionis devote Luce 2. post triduum in-
venerunt eum in templo. Erraverunt igitur
ista persona circa deum et celestia propter ni-
miam distanciam. Ut enim Basilius quod
nimia distancia facit disparem circa tria vi-
Circa { quantitatem / qualitatem / figuram } || Circa quantitatem et
ponit exemplum de sole
qui propter nimiam
distanciam a nobis apparet unius pedalis
quantitate in dyametro. Circa quantitatem et ponit exemplum
de velis navium que cum sint albe ap-
parent a multis distantibus eis esse ni-
gra. Circa vero figuram propter distanciam
et ponit exemplum de turribus que cum qua-
drate propter nimiam distanciam apparent
esse rotunde. Unde auctor de visu
prospectiva quod rectangule magnitudes e distancia
visu perspecte apparent ubi habet alia littera
aspectu quadrangula per distanciam rotunda
apparet. Racio est quia in magna distancia
anguli quadrati non immutant visum quia
anguli visus per elongacionem visu tran-
sire contingit. Dicit de prospectiva 3 cum sub li-
bro. Astronomi predicti elongati a celes-
tibus erraverunt circa subiecta gloriam tripliciter
quia circa eius quantitatem non considerantes
quod magna multitudo dulcedinis tue
domine. Circa eius qualitatem non conside-
rantes quod nec auris audivit nec in
cor hominis ascendit gloria quam deus se
diligentibus preparavit. Circa eius figuram
non considerantes quod stabilis sit et eter-
na. Est enim in quadro posita sicut dicitur
in Apocalipsi. Ipsi autem dicunt eam esse ro-
tundam et volubilem et caducam.
Infelices autem Sermo 171.
sunt et inter mortuos spes
illorum qui appellaverunt deos
opera manuum hominum aurum et

Deus non invenitur in lasciviis nec in divitiis

predictos tripliciter erravit circa subiecta gloriam

argentum artis invencionem et simi-
litudinem animalium aut lapidem
inutile opus manus antique.
Postquam prius reprobavit ydolatras
colentes naturales creaturas. In hac parte
consequenter agitur reprobat ydolatras
qui colunt imagines et artificia-
les figuras. Et circa hoc duo facit
primo agit de ydolorum multiplicia
duplicitate. 2o de adoracionum stulticia
et fatuitate. 14o capitulo ibi Et de stulti-
cia. Circa primum dicit Sed ipsos quos
coluerunt ydola in materia metalli. 2o quo-
modo in materia lignea et lapideali. 2
ibi Aut quis artifex. Circa primum di-
cit Infelices autem sunt etc. Et nota
infelices. Est enim felicitas secundum
operacionem hominis secundum virtutem in vita per-
fecta id est perpetua vita. Felicitas secundum
autem operacionis humane intelligencie et
amore dei unius. Isti aberrantes
et colentes imagines falsas dicuntur
nimis infelices. In parte. Contra et
infelicitas in unius consistit. Dolet ergo
dia sic metra. Tres infelices
mundo nominatos esse. Infelix qui
pauca sapit spernitque doceri. Infelix
qui multa sapit spernitque docere. Infe-
lix qui recta sapit docet operatur iniqua.
Et omnibus modis ipsi infelices
sunt ydolatre. Primus quidem quia cum pau-
ca sapient spreverunt deum per illa
investigare et sic se et suos docere.
2o quia cum multa recta sapiunt demo-
nibus in arte operabantur iniqua ydo-
la venerando. Infelices ergo sunt
propter eius fidei privacionem et propter eternam
desperacionem. Unde subdit Et inter
mortuos spes illorum quod dicitur. Sicut
de mortuis nulla est spes quod redeat
ad vitam naturalem. Ita nec de istis nisi
est spes quod ad vitam gracie possint redi-
re. Qui appellaverunt deos opera

Dedalus primus inventor ydolorum

manuum hominum aurum et argentum
in parte sic. Simulachra creaturarum auri et ar-
gentum artis invencionem id est ydola nova arte
excogitantes. Dicitur autem Dedal-
dus primus fecisse ydola primus,
necnon secundum magistrum in historiis scolasticis
super librum Iudicum de quibus Gedeonis
et similitudinem animalium sicut supra est expositum
Coluerunt enim simplices serpentem dra-
conem et omnium aliorum animalium. Aut lapi-
dem inutilem quia ad nullum usum vite
deserviente. Opus manus antique
quia olym plus numinis credebatur in
antiquis ymaginibus quam in novis propter
vetustatem. Solent enim vetule dicere
quod ymagines 60 annis a fabricacione
sua sortiuntur virtutem. Quia in hac lectione
vituperantur adoratores ymaginum.
Ideo est dubitatio litteralis Utrum liceat
xpianis imagines aliquas adorare.
Et quod non quia Exodo 20 Non facies tibi
imaginem neque ullam similitudinem. Si-
cut enim [illegible] non licet facere multo forcius
non licet adorare. Item de istis alias
vituperantur in scriptura ydolatre nisi
quia adorant opus manuum suarum. Sed
patet in hac lectione ymagines sunt opera
manuum hominum de auro et argento
lignis et lapidibus. Item in canone
scripture nichil tale legitur esse datum ergo
superstitiosum videtur tales imagines in-
troducere. Ad oppositum est ecclesie consuetudo
et Dam. c. Damas. c. 8 qui intitu-
latur de sanctis ymaginibus ubi
allegat dominum Basilium dicentem quod
honor imaginis ad prothotipum
id est ad exemplar. Ad ista concorditer
Rudz c. sr. 3. d. 9. q. ymago potest
dupliciter considerari vel secundum quod est res quedam
vel secundum quod est ymago. Primo modo nullus
honor debetur sicut nec ligno nec
lapidi. Secundo modo idem motus est in ima-
gine et in ymaginato et ideo idem

Utrum xpianis aliquas ymagines adorare liceat

honor et ullo debetur ymagini et
illi cuius est ymago. Sed cum ista res
ponsione obicias primo quod latria est honor
soli deo debitus sed nulla imago est
deus igitur nulli imagini debetur ta
lis honor. Ista contradictionem includit
dicere quod latria sit honor soli deo debi
tus et tamen quod debeatur imagini cris
ti et cristo. Quod si idem honor debetur
imagini cristi et cristo idem honor
debetur lapidi et cristo et per consequens
idem honor debetur deo et creature quod
non est concedendum. Quod quia honorat ad ho
norem latrie constat illud esse deum quod
sic adorat. Sed licite potest prestari et co
stat adorando esse deum. Ideo aliter
potest dici quod nulla adoratio debetur ima-
gini nec licet imaginem adorare. Sed et
adoratio est ipsum deuotione et adore
rimus et ista nullo modo ... in aliqua
creatura dirige quod cum ymaginem
cristi excitamur ad adorandum cris
tum et coram imagine adoracionem
nostram firmamus deum large loquendo
quod imaginem adoramus. Unde videtur
michi dicendum quod non adoro ymaginem cristi
quod lignum nec quod ymago sed adoro
cristum coram imagine cristi quia est
imago cristi et excitat me ad a
dorandum cristum. Et sic exponit Dam.
li. 4 ubi dicitur. Quod sanctorum ymagines
dicantur adorari hic intelligo sic
quod ymaginis representacionem licet non
coram imagine sanctum cuius est ado-
rare. Et eodem modo intelligo Thom.
et Bapt. et totam ecclesiam nec
video quod non bene esset dictum quod eo
honore honoratur imago et deus cuius
est imago. Sed ad hunc contra utraque
via arguitur quod si debeo adorare
ex commemoracione ymaginis multo ma-
gis ex commemoracione ymaginis videtur
quod verior imago dei est in homine quam

ciam et verior ymago est vivus homo
quam imago lignea vel lapidea quo licet
et debeo adorare deum vel cristum coram ho-
mine potius quam coram ymagine. Item dato
dicendum quod homo vivus licet ipse magna nobili-
tate. Unde si adorarem possum presumi quod
ipse sic adoraretur ymago autem lignea
nichil boni habet vel momentum quare
coram ea debeat adoracio fieri. Et ideo
statuit ecclesia quod potius coram ymagine
fiat adoracio quam coram homine. Quis quidem
sic deum adoraret excitatus per hominem
quis est ymago dei in nullo peccaret nisi
forte per accidens racione scandali quod
alii possent assumere. Unde. Sed est
aut novum quod usus ymaginum in ecclesia
introduxerunt apostoli licet hoc in canone
biblie nullibi exprimatur. Unde allegat
Dam. li. 4 c 8 preallegato. Quod memor
ad ... pervenit quod beatus Lucas scripsit
ymagines tam cristi quam matris sue
et quod ille ymagines habentur in Ro-
ma et quod in aliis alie fuerunt depicte
quod olym antiquis habebantur. Ymo nar-
ratur in ecclesiastica historia quod cristus
Abagaro gestiendi civitatis regi qui
pictorem suum miserat ad eum ymaginem
suam ipse transmisit. Cum enim pictor non
posset speciem cristi racione visus sui de-
figere propter claritatis choruscacionem cris-
tus devocionem regis attendens vestimentum
suum faciei applicuit et sic propriam
imaginem ei misit. Sic narrat Dam.
ubi prius. Sunt autem triplex causa in-
stitucionis ymaginum in ecclesia. Primo ad
instruccionem laycorum quibus ymagines
adhibeantur loco libri. 2o ut incar-
nacionis misterium et sanctorum exempla
nobis et frequencius et recencius insi-
gnentur. 3o ad excitandum devocionis
affectum qui magis ex visis quam ex
auditis causatur. Et per hoc patet ad ro-

posset licite honis imagini cultu latrie

nota hic de adoratione ymaginum

Quare non potius imago hominis adoratur quam lignea

nes utriusque pro. ¶ Circa simulacrorum
adinvencionem nota primo. Ysidorus ethimologiarum
8 c. 11. Simulacrorum usus exortus est
per affectionem ad mortuos. constituebant
effigies vel imagines ut mortu-
os vivis representaret. post hec demo-
nes illa simulacra sunt ingressi et
responsa dederunt et se coli a ma-
lis et perditis hominibus persuaserunt.
Simulacra autem dicuntur vel quia sunt
similia vel quia sunt simulata atque
ficta per dei. sicut quod ysmahel primo
simulacrum fecit ex luto. gentiles
dicunt prometheum simulacrum homi-
nis primo finxisse de luto ut ab eo di-
citur arte fingendi statuas adinventa.
Unde et poete ab eo fingunt homi-
nes primo factos fuisse. loquitur post
effigiem hominis quas efficit apud
grecos cicrops primus simulacra reperit
aras erexit et sacrificia instituit
primus id est theodoli. Regnis atropi de-
lectatur ea litandi. ille homo primus
[illegible] viscera pro hostia [illegible]
statuit que posteris celebravit.
Condidit athenas adiunxit nomine
pallas id est minerva adiuvit nomine suo
quia ab ea athene civitas vocabatur
quia minerva grece dicitur athena. causam huius
vocabuli augustinus enarrat 18 de
civitate dei c. 10 allegans
Cum enim repente illa civitate duo
in alia apparuissent. unum videlicet ar-
bor olive. aliud fons aque. cicrops
qui tunc temporis regnabat ibidem motus
de ipsis prodigiis misit apollinem
delficum consultum quid hoc esset faciendum.
Apollo respondit quod olea significaret
minervam unda neptunum. esse quia
in potestate civium ex cuius illorum deorum civi-
tas vocaretur. rex hoc hos cives
utriusque sexus convocavit. mos enim
erat. Tunc quod femine pariter consulta-

cionibus interessent. consulta igitur multitudine
mares pro neptuno femine pro minerva
~~tulerunt~~ tulerunt sententias. et quia una plus in-
venta est feminarum vicit neptunus. igitur
ira motus marinis fluctibus exestuan-
tibus terras atheniensium depopulatus est
cumque ut iracundia placaretur triplici
supplicio femine atheniensium sunt punite
videlicet ut nulla ulterius darent suffragia ut
nullus nascentium nomen acciperet maternum
ne eos athenas vocaret ne [illegible]
nomen haberent quod victe fecerunt votando

Lectio 178

Quod si quis artifex faber de silva lignum rectum
secuerit et huius docte radat
corticem omnem et arte sua usus di-
ligenter fabricet vas utile in con-
versacionem vite. reliquias autem
huius operis ad preparacionem esce abu-
tatur. et reliquum horum quod ad nullos
usus facit lignum curvum et vorticibus ple-
num sculpat diligenter per vacuitatem
suam et per scienciam sue artis figuraret
illud et assimilet imagini hominis ali-
cuius aut alicui ex animalibus illud comparet perlini-
ens rubrica et rubicundum fuco faciat
colorem illius et omnem maculam que in
illo est perliniens et faciat ei dig-
nam habitacionem et in pariete ponens
illud et confirmans ferro ne forte
cadat prospiciens illi sciens quoniam
non potest adiuvare se ymago enim est
et opus est illi adiutorium. ¶ Postquam
redarguit sapiens ydolatras colentes yma-
gines de materiali [illegible] puta ydola
aurea argentea et lapidea. ¶ In hac
parte diminuentes colentes simulacra
in materia ~~lignea~~ lignea. ¶ Et circa hoc
facit. nam primo tales ydolatras rep-
rehendit et deridet ratione malicie compos-
icionis. 2o ratione formalis composicionis

dicit

Circa invencionem simulacrorum nota hic

quietu ad malé compositionem sunt inutiles derelicta · i · tam arti deficientes ligni magni de silva dimidiat illud in tres partes de una forte fiat aliquod vas vel instrumentum necessarium ad vitam sicut bigam · navem · aratrum De alia parte que est superfluitas derelicta a tali vase fiat sub igne ad coquendum cibos · De tertia parte que est plena gibbis et nodis de qua nichil ad vitam humanam necessarium fieri potest fiat ydolum sculptum · Est igitur illud comedendum quod est tertium vitu cum eo quod combussit · et cum eo de quo aratrum fecit Dicitur quod quantum ad litteram sic dicitur
sic quod artifex faber vel lignarius secuerit
sed fecit secari lignum rectum de silva et
humi ligni ducte · i · artificialiter
eradat corticem omnem eius exteriorem
et interiorem · et arte sua usus diligenter fabricet vas utile · Talem
enim modum loquendi habet Virgilius ubi
dicitur Inquit imprudentibus nocuit uber
imprudentibus · i · valde prudentibus
vos contra · Item imprudentem non videbis
imprudentem secundum unam expositionem
et sic actum utile · i · valde utile
Secundum vero quod dicit papias aliquando significat idem
quod valde ut in exprimit · aliquando idem est
quod non ut invalidus · aliquando idem quod intus
ut benedicta tu in mulieribus · aliquando
idem quod ad ut impulit in latus · i · ad
latus · aliquando accipitur pro cum ut in
baculo meo transivi · i · cum baculo ·
Inde qui retinet nervis adiuvat et
auget · Iuvat in compositione sicut invalidus
invalidus · auget in compositione quando accipitur pro valde · et sic accipitur in
composito cum dicitur vas utile · i · conveniens
vel reliquis operibus · i · ad comparationem
esse abutebantur eo quod esset

Quid hic de illa ... in qua intelligitur ponitur

apud musicos · homo re aliqua utitur · quando
per usum salvatur substantia sicut utor equo ·
in progressu ad usum · Sed quando res non manet
per usum sed destruitur tunc libere
homo abutitur · Unde conceditur quod homo
abutitur cibis et potu et non utitur ipsis
Et ipso modo quod sic quod comburitur de ligno
destruitur · dicitur quod artifex eo abutitur
Alio theologi vocant abuti male uti
sed hic non est ad propositum · hic enim utitur translator antiqua consuetudine et dicit · Reliquiis
abutitur · quod apud modernos uti
et abuti coniungunt post se ablativum
casum et antiqui accusativum · Unde secundum
hic reliquias pro reliquiis accusativo pro
ablativo · Et reliquum horum · i · innaturale
lignum et vorticibus plenum idest
i · gibbis et nodis · Apud enim antiquos
vortex vorticis · Unde littera secundum
hec est vorticibus · secundum Rabanum et modernos
hunt verticibus · sententia non mutatur
Vortex autem appellatur circulus revolucio aque · Insculpat diligenter
per vacuitatem suam · i · quando vacat homo
dependentibus ydolatria · quantum ad forte
dispositionem · Dicitur quod est sculptura sculpere de
par · i · per scientiam artis sue figuret id
secundum quod de ea statua ubi nichil nomen
causat sed removet partes ad invicem
sed assimilat imagini hominis · vel comparet
et imaginem verum qui scriptum hominis
habitantem in domo · aut alicui ex animalibus illud competit et assimilet · Et
apris depingebant in ipse homini habens
in figura aliquis · qualis in species
canis · Composita dispositione figura communis
subdit dispositionem coloracionis · et
dicit · perliniens illud lignum rubrica
· i · colore rubeo · vel rubrica appellatur
instrumentum in quo rubricatur · Mars enim
et pallas · quod unus deus bellorum
et alia dea cruenta pallens [illegible]

Qualiter intelligitur homo abutitur cibis et potu

gebat(ur). Sup(er) n(on) igneo colore pictus
est p(ro)pter fulgore(m) fulgidus et chorusca-
cionis. Aliqui libri habent rubrica
media corrupta q(ue) e(st) i(n)strumentu(m) q(u)o
utunt(ur) mulieres ad (com)planand(um) et ad
poliand(um) lineas uestes. omnia dimi-
nutiuu(m) e(st) rubricella (quia) (enim) hic i(n)stru-
mentu(m) lenit et n(on) linit n(on) conv(en)it
dat hunc litte(ram) q(ue) e(st) plinicis. Est
e(ni)m linire liniendo iungere. Vnde
rubrica i(n) p(ro)posito accipit(ur) p(ro) colore
rubeo. Vn(de) terra rubica vocat(ur) a
rubedi(n)e. (com)muniter. Ethi(m)ol(ogiarum) 19 lib(r)o 11.
Et rubicu(n)dum faciens fucos colore
illius. Fucus e(st) equiuocu(m). Vno m(odo) sig(nifica)t
colore(m) fictu(m) uel adulteru(m). alio
sig(nifica)t quodda(m) genus apis. 3(o) m(odo) idem
e(st) q(uod) medicamen uel ypocrisis. Vnde
metr(ice) [illegible] Fucus apis medicamen fal-
sus color atq(ue) fictus. In p(ro)posito ac-
cipit(ur) p(ro) colore adulterino q(ui) natiuu(m)
colore(m) occultat et aliu(m) pretendit
et omne(m) macula(m) q(ue) i(n) ligno e(st), i(d est) lig-
nis deq(ue) subalit statuaz plinices
i(d est) tingens ut occultet(ur) sub co(n)ueniens
colore. Posita imaginis malis co-
posicione et formali dispositione
hic subiungit de ea(rum) dispo(siti)o(n)e(m) y-
dolatrius r(ati)one localis si(tu)acionis
dicens. Et faciet ei digna habitac(i)o(n)e(m)
q(ui) ponit tales imagines i(n) pulcher-
rimis templis i(n) p(ar)iete ponens illud
i(d est) ydolu(m) ponit talis ydolatra in
eminenti loco pictus. Confirmans ferro
ne forte cadat. Sicut fecit Dagon ad
p(re)senciam arche dei. 1 R(egum) 5. Dagon p(ro)-
nus iacebat cu(m) archa (pro)piciat(ori)i ille
ne cadat sciens q(uia) n(on) p(otes)t se iuuare
imago (quia) imago e(st) tantu(m) et n(on) deus
et opus e(st) illi adiutorio deus et
ullomodo p(otes)t adiuuare. Faciet ei dig-
na habitacione(m). Virgo gloriosa facta e(st)
ipso ope (con)stitucio digna dei q(ui) ip(s)ius
corpore filius dei carne(m) assumpsit. In

p(ro)s. Elegit deus syon elegit ea(m) i(n) habi-
tacione(m) s(ib)i. Syon interp(re)tat(ur) specula et
virgine(m) beata(m) figurat que n(ost)ra specula
altissima et preminens p(er) uite excelle(n)-
ciam extitit. Eccl(esiastici) 24. Exaltata sum
terra habitacione(m) mea. Digna facta est
ista habitacio p(ro)pter te. Lectio 179

Et de substa(n)cia sua et de filiis
suis et nupciis uotu(m) facia-
(n)t faciens i(n)q(ui)r(i)t. Non
erubescat loqui cu(m) illo q(ui) sine a(n)i-
ma e(st) et p(ro) sanitate quide(m) infirmu(m)
deprecat(ur) p(ro) vita mortuu(m) rogat
et i(n) adiutoriu(m) i(n)utile inuocat et
p(ro) itinere petit ab illo q(ui) ambulare
n(on) p(otes)t et de acquirendo et operando
et de om(n)i(um) reru(m) euentu petit ab eo
q(ui) i(n) om(n)ibus e(st) i(n)utilis. Postq(uam) re-
darguta sit ydolat(ria) de culpa ydo-
lor(um) diuersitate in ista p(ar)te p(ro)sequit(ur)
de ea(dem) i(n)sania(m) stulticia et fatuitate.
Consistit aute(m) in sup(er)sticiosa cultu ydolo-
ru(m) fatuitas in tantu(m) q(uod) ydolis suis
(com)mittunt vota. porrigunt supplicaciones
et oraciones ac si eas intelligant de
o(mn)ibus negociis q(ue) a(d) iuuitaz h(ab)ui(sse)nt
(con)tingunt. Primo igit(ur) deridet(ur) ydo-
latr(ia) de cultu que exhibent p(ro) ne-
gociis q(ue) (com)mittit(ur) i(n) terra. 2(o) deridet(ur)
p(ro) cultu que exhibet p(ro) negociis q(ue)
(com)mitt(un)t(ur) in aqua. i(bi) Post tempus se(cundu)m
aliq(ui)s nauigar(e) cogitans. Circa primu(m) duo
faciat q(uia) primo deridentur de uotor(um)
(pro)missione. 2(o) de cultor(um) oracione. ibi
Non erubescat loq(ui). Quantu(m) ad primu(m)
d(icit) Et de substa(n)cia sua quantu(m) ad bona
fortune q(ue) sunt diuicie. et de filiis
suis quantu(m) ad (pro)lis successione(m). et
de nupciis co(n)trahendis p(ro) se et p(ro) filiis
votu(m) faciens i(n)q(ui)rit. ab ydolis suis
Votu(m) diffinit(ur) diuersis s(ecundu)m. Votu(m)
e(st) alicui(us) boni cu(m) deliberacione facta p(ro)missio

Nota hic diffinicionem voti diuersis.

Alr amigro omnes li. q. d. 38 c. 1
Votum est testificatio quedam promissionis spon-
tanee promissionis que de deo et hiis
que dei sunt fieri debent. Ubi votum
enim necessario requiruntur tria. Deliberacio
proposita voluntatis promissio saltem ubi
iudicis et hec sufficiat quo ad deum
vel ubi sensu sit exterius que requiritur
quo ad ecclesiam. ydolo non inchil hoc
intelligenti sentencia est vere. 2o de-
videt scilicet ydolatrias de porrigendo
supplicaciones ydolis etc. Non eru-
bescit loqui cum illo quod sine anima est
vegetativa sensitiva intellectiva. Et
non debet erubescere supplicare taliter
vel loqui tali cum ipsum (?) et sit racionalis
et tamen tale ydolum infirmum i. impotens
de sanitate temptatur et pro vita omni-
tum rogat mortuum per lignum ari-
dum vel mortuum i. non vivente sed la-
pide equaliter et adiutorium inuti-
le invocat sicut fecerunt sacerdotes
Baal. 3 Regum 18. Invocabant nomen
Baal de mane usque ad meridiem dicentes
Baal exaudi nos et transiliebant
altare quod fecerant et incidebant se
iuxta ritum suum lanceolis ut san-
guine perfunderentur. Demones cum plurimis
delectantur in oblacione sanguinis humani.
Et tunc illudens dixit eos Helias
dicens Exaltate clamorem forte
deus vester dormit aut cum alio loqui-
tur aut in diversorio est. Iste futurus ydo-
latra petit pro itinere ab eo qui ambu-
lare non potest et de acquirendo in nego-
ciacionem et de operando petit ad
opus inchoacionem cum potest fortui-
ta cum non. et breviter de omni eve-
ntu petit ab eo qui in omnibus inuti-
lis est. De observacionibus futurorum
eventuum per signa relatarum ad eos
ordinata loquitur reprobando per hec

votum

Necessaria ad votum tria requiruntur.

libro Augustinus de doctrina xpiana c. 20 et
tales observaciones supersticiose sunt
sicut aliqui cum vident vestes a sorici-
bus rodi timent de aliquo infor-
tunio eventuro. Unde legitur Katho
quendam bene dixisse qui cum per mira-
bili signo infortunatus nunciavit
caligas esse a soricibus corrosas. Re-
spondit non est mirabile sed mirabile fuis-
set si caligas sorices corrosissent.
Ad ista pertinet si quis surgens de
lecto ad lectum redeat quia sternuta-
vit antequam se potuit calciare. Item
cum homini singulariter dicitur teneas
manum dexteram pollice manus
sinistre. Item cum pro malo accipitur
si duobus amicis simul ambulantibus
puer medius intervenerit vel ali-
quod aliud vel estimatur enim quod ami-
cicia incipit dividenda. Similiter
est redire domum si quis statim procedens
offendit. et tales multas similiter
observancias ibidem recitat Augustinus.
tale est hiis diebus quod venatores
si eundo fratribus obviant pro illo die
de capcione diffidunt. Ipsius et
caracteres caractu et omnium figuras
excepta figura crucis et invocacio
nominum signorum et alligaciones cedularum
de cervicis ad collum [illegible] et
multa talia ad supersticiones pertinent
secundum eum. Et sunt quedam reliquie ydo-
latrie. Sed hic potest esse dubium utrum
observaciones signorum ad prognosti-
candum eventus futuros sint licita vel
supersticiosa. Videtur quod sint licita quia
licitum est illis uti que antiqua per plura
experimenta probaverunt esse verum
Sed multa probaverunt quod occursus reli-
giosorum est signum frustracionis
artis venatorie. igitur licet illis uti

Nota hic multas supersticiones vanas

et secundum hoc procedere vel dimittere. Item experiuntur quod in itinere ad labores vel itinera certis diebus periculosa sed eciam periculosum et tediosum quia licet observare et vitare. Ad oppositum est Augustinus 2 de doctrina christiana c. 20 ubi docet quod omnes tales observaciones pertinent ad quedam pacta significata vel cum demonibus inita. Ad istud dicendum quod talia que observantur vel futurorum eventuum vel observentur ut causa illorum eventuum vel ut signa tantum. Si sunt causa considerandum est an possit esse naturalis causalitas vel futurum vel non. Dicere non est peccatum observare illud sicut quando videmus aerem nebulosum coniicimus quod pluvia erit vel ad tale. Si non nulla causalitas posset attendi sed tantum dicitur quod istud significat talem eventum futurum sicut cum pice pice garriunt significatur adventus hospitum, quia ista significacio non est a deo constituta. Dicunt doctores quod tales observaciones quasi quedam signorum sunt introducte ab humana vanitate cooperante demonum malicia qui gaudent implicare homines in vanitatibus et erroribus. Et in principio casu accidit quod tale signum et talis eventus sequebantur et postea cum homines ceperunt talibus indulgere multa sequebantur per operaciones demonum ut homines magis fierent curiosi et amplius in talibus superstitionibus radicati. Unde cum nulla racio possit esse quare occursus serpentis vivorum venacionem impediat cum est licita et a personis querentibus licite exercetur, manifestum est quod hec est de superstitione et erronea. Hec est opinio ... ex parte istius signi. Ad racionem per predictum quod homines deceperunt per cooperaciones demonum propter eorum peccatum credulitate precedente. Et ideo observatores talium multa incommoda recipiunt propter eorum falsam fidem quam alii non nulla.

tamen paciuntur qui de talibus non curant. Sed de ymaginibus astronomicis que fiunt certis temporibus placitis constellacionibus in quibus dam locis celi determinatis dubium est an liceat tales imagines facere et talibus facere uti. Sicut temporibus meis quidam in Londoniis dicebatur curare a quartana per imaginem leonis auream secundum certas constellaciones factam. Hic est difficile dicere quid est verum propter innumerabiles operaciones coram. Sed hoc est certum quod nichil est homini licitum quod per naturam compleri non potest. Videtur tamen Thomas 2a 2e q. 96 et allegat Augustinus 10 de civitate dei. Opinio Porphyrii falsa fuit de imaginibus talibus constructis. Verum est quod res naturales formas suas et virtutes consequuntur ex corporibus celestibus. Sed imagines artificiales nullam virtutem consequi possunt ab arte nec aliam virtutem habere possunt a corporibus celestibus nisi quam habent racione materie. Figura autem non est principium alterandi et non habet aliam virtutem causandi. Aurum talis imaginis quantum ad aurum aliquam figuram. Sed si aliquem effectum habet hoc est operacione demonum qui sunt ludificatores hominum secundum Augustinum. Et si tales imagines astronomice virtute operantur per demones cuius signum est quod oportet illud illis ymaginibus quosdam caracteres imprimi qui ad nichil naturaliter operantur. Unde ymagines astronomice et nigromantice in hoc differunt quod in factura nigromanticarum imaginum fiunt expresse quedam invocaciones demonum. Unde pertinent ad expressa pacta cum demonibus inita. Sed in factura astronomicarum sunt pacta tacita cum demonibus per quasdam caracteres et figuras ab ipsis demonibus adinventas quorum caracterum signis demones satisfacientibus suffragantur. Adhuc de carminibus et obligacionibus circa colla personarum infirmarum in quibus continentur verba evangelica vel nomina

preparat possit esse dubium an talia sint
superstitiosa. Dicendum quod si parte talia verba
evangelii alligentur ut deus adeo ap-
persone placate aquis innuet super-
deus eorum nichil mali est. Sed qui putant
quod illa verba expressa virtute curent febres
et prohibeant morbum caducum et similia
quod cum illis verbis admiscentur caracteres
ignoti et nomina extranea. Similiter non permit-
titur quod persona portans sciat quando scribi-
tur, non est dubium quin ibi sit superstitio.
Unde Crisostomus super Matheum: Quidam aliquam partem
evangelii scriptam circa collum portant. Nonne
cotidie evangelium in ecclesia legitur et auditur
ab omnibus? Cui ergo in auribus posita evangelia
nichil proficiunt, quomodo poterunt eum circa collum
suspensa iuvare? Deinde ubi est virtus
evangelii, in figuris litterarum an in intellectu
sensuum? Si in figuris, bene et circa collum sus-
pendis; si in intellectu, igitur melius in corde
posita proficiunt quam circa collum suspensa.

Iterum alius navi- Capitulum 14
gare cogitans et Lectio 161
per feros fluctus iter facere incipiens
ligno portante se fragilius lignum
invocat. Illud enim cupiditas ac-
quirendi excogitavit et artifex
sapientia fabricavit sua. Tu autem pater
gubernans providentia quia dedisti
et in mari viam et inter fluctus
semitam firmissimam ostendens quoniam
potens es ex omnibus sanare, etiam
si sine rate aliquis adeat mare. Sed
ut non essent vacua sapientie tue
opera, propter hoc et exiguo ligno cre-
dunt homines animas suas et transe-
untes mare per ratem liberati sunt.

Postquam descripsit ydolatrarum fatui-
tas invocacione ydolorum pro negoci-
is que geruntur in terra, hic ac pro-
cedendo describit fatuitas eorum in suppli-
cando ydolis pro negociis que geruntur
in aqua. Hic autem fatuitas ostenditur per
comparacionem ydoli facti de ligno ad
navem factam de ligno. Cum enim
utrumque factum sit de lignis et na-
vis sit fortior et utilior et nobilior
quia a sapientia divina ordinata. Genesis 6: Fac
tibi archam de lignis levigatis. Ydo-
lum non sit a sapientia humana. Ideo minor fa-
tuitas foret adorare navem quam ydo-
lum. Racio huius littere talis est: primo reprehendit
ydolatrie vanitatem, secundo ostendit ydoli
superstitiosa utilitatem, tercio navis fructu-
osam commoditatem. Secunda pars ibi Illud enim,
cepi 3a ibi Tu autem pater gubernas. Circa
ad primum dicit: Iterum aliquis ad vestigium ydo-
latra navigare et per feros id est feroces
fluctus iter facere incipiens ligno por-
tante id est navi fragilius lignum invocat
id est ydolum quod fragilius est quia ydolum
factum sit de lignis valde debilibus et na-
vis sit de lignis fortissimis et for-
tissime compaginatis. Quod autem navis
melior sit et utilior ydolo probatur
quia ydolum fabricatum est sapientia humana
et propter cupiditatem ut artifex pro pul-
chritudine imaginis consequeretur plus
mercedis. Sed navis fabricata est a sa-
pientia divina conpletive hominibus pro corpo-
rali salute sicut de Noe dictum
est. Illud enim id est ydolum cupiditas ad-
quirendi tam artifices quam in sacer-
dotibus et pontificibus ydolorum excogi-
taverunt quia isti qui serviebant ydo-
lis et receperunt oblaciones et
proficua eis, sic zelaverunt omnino quod
ydola forent pulchra et artifex
sapientia fabricavit sua non divina. Sed
quia navis ad vivendum dicitur esse de di-
vina providencia. Sed possit aliquis dubitare.

Nota quod quedam verba evangelii ligant circa collum etc.

probatur quod navis est utilior et melior ydolo

Qui deus sine nauis adiutorio pos-
set homines in mare saluare. Et ideo
primo ostenditur quod potest / 2o declaratur
nauis commoditas magna ibi
Sed ut non essent uacua. Patet ad
primum dicit Tu autem pater gubernas quia ipse
omnia Sap. 6. Et in omnibus prouidentia ac
erit illius Quoniam dedisti in mari ui-
am .i. in mari rubro Exo 14 et inter
fluctus semitam firmissimam inter
fluctus iordanis fluuij Josue 3
Omnis populus per arentem alueum
transibat. Ostendens quoniam potens es ex
omni saluare .i. ex omnibus periculis salua-
re et in omnibus locis uel elementis
homines liberare. Sicut ab igne saluauit
abraham secundum hebreos Gen 16. Ego
eduxi te de ur .i. de igne caldeorum
et tres pueros missos in fornacem
Dan 3. In aere sal[uauit] lat[ronem] pen[dentem] Luc
22. In aqua yonam Jone 2. In terra
lazarum Joh 11. Et iacob sicut sine mari-
nis adeat mare. Quis fides in
deo sicut patuit in petro Mt 14. Descen-
dens petrus de nauicula ambu-
labat super aquas Vanas secundum [illegible]
ig [illegible] c. j. Sunt prima et anagogice
secundum genus nauigij ex uariabus
lignis assibusque confecta ad omnem
pluralitatem nauis fiunt sicut Vanas
ad modum quadrati dicit et la-
tus nauis Unde quasimodo pro-
ra puppis nauis pes dicitur ultima
puppis Datur esse ratione uel
dic esse carina Et secundum hoc erit
in synodoche ut ponatur pars
pro tota naui. Vltimo confertur et ex-
tollitur nauis commoditas quod licet
posset deus in mente ipsa homines gu-
bernare in mari tamen uoluit hominis
prudentia nauifactiua Vt non
essent uacue sapientie .i. opera
uacua et infructuosa et inutilia

apparet hic exiguo ligno credunt homines
animas suas .i. uitam suam temporalem. Et
transeuntes mare per ratem liberati sunt
.i. per nauem. Exiguo ligno credunt
hic animas suas. Iste cursus moraliter potest dici
modicum lignum quod est uictus qualiter
lignum per fructus fertilitate de
cuius modicitate Hebr 2. Cum quod modi-
cum minus ab angelis minoratus est ui-
demus ihesum. De huius ligni fertili-
tate Gen 3. Erit tamquam lignum quod
plantatum est secus decursus aquarum quod dat fructum suum
in tempore suo. Istud lignum fuit planta-
tum in terra benedicta in incarnatione. Hic
est in ligno gloriosa. De qua in psalmo Be-
nedixisti domine terram tuam. Illa terra est bo-
na que bene culta reddit fructum 30 60
et 100. Sed illa est multo melior et
benedicta que sine labore uel cultura pro-
ducat optimum fructum et infinite
bonitatis. Talis fuit beata virgo que sine
ullo subsidio genuit cristum in mundo.
Et ideo bene dicitur Benedixisti domine
terram tuam specialiter singulari appre-
tiate. Et sicut lignum plantatum in terra
solidat terram ex omni parte et pra-
dices suas colligat et constringit
ne defluat. Sic iste cursus plantatus
in virgine ante sua eam solidauit
uirtutibus et donis sic constringit quod
numquam defluere potuit per peccatum
fuit enim sanctificata in utero
quod emundata a peccato originali et
in ea fomes ligatus quod numquam eam
ad peccandum inclinauit. Et hic fuit
prima sanctificatio in utero matris sue.
Sed 2a fuit in conceptione filij quando fo-
mes ablatus fuit secundum effectum
et gratia superaddita que flexibilitatem
liberi arbitrij dedicauit ad bonum
sic quod ex tunc nullo potuit in ma-
lum flecti. Unde tunc confirmata
fuit sicut nulla potuit [illegible]

Cursus in omnibus locis et elementis potest homines saluare

Qualiter cursus moraliter potest lignum modicum

sanctificatione ligatus fuit fomes et
gratia collata inclinans efficiat liberum
arbitrium in bonum tamen non fuit tanta quod
flexibilitatem liberi arbitrii in malum
auferebat sicut nec gratia collata primis
hominibus in statu innocentie sed per prudentiam di-
uina fuit gratie confirmata ut esset i-
mmunis a peccatis quibus an conceptionem
peccare potuisset. In 2a autem sanctificatione
sic sanctificata fuit quod deinceps
peccare non potuit. Unde istud lignum
per sanctificationem solidauit ista terra et ea plus
confirmauit. Gen 1. Germinet terra herbam
virentem et facientem semen et lignum
pomiferum faciens fructum iuxta
genus suum. 2o istud lignum germinauit
in miraculorum operatione. Cum lignum ce-
pit germinare virtus que latuit intus lig-
ni se expandit et ostendit. Eodem modo
virtus que in cristo latuit usque ad
tempus sue predicationis se ostendit
in miraculorum operatione. Luc 6. Virtus
de illo exibat et sanabat omnes.
Eze 36. Multiplicabo fructum ligni
et germen. 3o istud lignum frondiuit
in bona operatione orando [illegible] ieiunando
itinerando. 4o floruit per fame diuul-
gacionem. Cant 1. Vinea nostra floruit.
Odor florum in vinea [illegible] serpentes
fugat et bona fama cristi fecit
iudeos scandalizari. 5o Cristus folia
produxit per doctrine salubris predica-
cionem. Verba enim sua sunt sicut folia. Nam
folia sunt sonora et sunt signa
ligni. Apoc ult. Et folia ligni
ad sanitatem gentium. Sexto fecit
fructum in passionis oblatione. Ys 27. Iste
est omnis fructus ut auferatur peccatum.
Septimo istud lignum fuit putatum
in passione ut fructum plus afferret.
Cant 2. Tempus putacionis adue-
nit. Octauo fuit ista ligna ap-

podiamentum appositum ad sustentandum
cum cruci fuit applicatum. Act 10.
Quem occiderunt suspendentes in ligno.
Qui cristus peccata nostra pertulit in cor-
pore suo super lignum. 1 Pe 2. Nono
istud lignum aruit in morte. Ecc 6.
Relinquar velud lignum aridum in here-
mo. Decimo refloruit in resurrectione. In
ps. Refloruit caro mea. Et Job 14.
Lignum habet spem si precisum fuerit rur-
sum virescat et rami eius pullulant.
Undecimo usque ad celum creuit in ascen-
sione. Eze 31. Eleuata est altitudo
eius super omnia ligna regionis. Duo-
decimo iterum fructificauit in spiritus sancti
missione. Apoc 22. Ex utraque par-
te fluminis lignum vite afferens duo-
decim fructus per menses singulos affe-
rens fructum suum. Cristus vocatur
lignum vite quia ab eo datur homini
triplex vita. Primo nature. Gen 2. Inspi-
rauit in faciem eius spiraculum vite.
2o gratie. Prov 13. Lignum vite desiderium
[illegible] veniens. 3o dat vitam
glorie. Prov 3. Lignum vite est hiis qui
apprehenderint et qui tenuerint eam beati.
Vel de sapientia increata que in cruce ostensus
lignum attulit 12 fructus quando
post missionem spiritus sancti duodecim
apostolos misit in mundum. Luc 6. Ele-
git 12 quos et apostolos nominauit
quibus dixit. Joh 15. Ego vos elegi
de mundo et posui vos ut eatis et
fructum afferatis et fructus vester maneat.

Sed ab initio. Sermo 167

Cum perirent superbi gigantes
spes orbis terrarum ad ratem
confugiens remisit seculo semen
natiuitatis que manu tua erat gu-
bernata. Benedictum est lignum per quod fit
iustitia. Per manus autem quod fit ydo-

Cristus vocatur lignum vite etc

tum maledictum autem ipsum et qui fecit illud quia male quidem operatus est illud autem cum esset fragile deus cognominatus est. Similiter autem odio sunt deo impius et impietas eius. Etenim quod factum est cum illo qui fecit tormenta patietur.

Postea comparatione inter ydolum et navigium prosequitur primo secundum de commendacione navis vel arche divinitus ordinate. Et ideo hic duo facit. Circa primo ostendit quod navis meretur sentenciam benediccionis 2o quod ydolum meretur sentenciam malediccionis. 2a pars ibi Per manus autem. Circa primum duo facit quia primo ponitur opus arche hoc salvacionis efficacium 2o concludit inferius quod ei merito debetur benediccionis beneficium 2a pars ibi Benedictum est lignum. Dicit ergo Sed ab initio, id est a parte prima mundi exordium quia in principio 2e etatis seculi sub noe Cum perirent superbi gygantes Singularum hominum peccatoribus peccatoribus et cetera. Erant enim superbi homines carnales et luxuriosi. Gen 6. Terra gigantibus detrahentes ruinam Spes orbis terrarum, id est sectarum generis humani scilicet noe et filii eius et uxor eius et uxores filiorum eius. Ad ratem, id est ad archam confugiens remisit seculo semen nativitatis, id est seminarium propagacionis quod mundo prius fuit subtractum cum non staret nisi in octo personis que octo ratis vel archa. Manu tua, id est potencia erat gubernata. Et ideo merito debet illud lignum ab hominibus benedici. Unde subdit Benedictum enim lignum per quod fit iusticia. Benedictum, id est benediccione dignum lignum, id est archa per quod fit iusticia, id est salus et conservacio iustorum pereuntibus malis. Gen 7. Te enim vidi iustum coram me in generacione hac. Dicit autem istud lignum fuit dignum benediccione ita lignum quod est ydolum est dignum malediccione apud dominum tamen ratione sicut enim qui peccat sabbato quod deus prohibuit sabbatum. Deut. 27. Maledictus homo qui facit sculptile et conflatile. Tum racionei facte quia indigne cognominatur deus in preiudicium maiestatis eterne. Dicit ergo sic ydolum autem quod fit per manus maledictum est et ipsum scilicet ydolum et qui fecit illud. Quia ille quidem operatus est quod non licuit. Illud autem quod cum esset fragile deus cognominatus est. Similiter autem odio sunt deo impius et impietas eius scilicet ydolatra et ydolum suum.

Subinendum quod ydolum accipitur tripliciter in processu isto. Primo pro ymagine figurata lignea vel lapidea vel metallina. Et sic verum est quod ydolum est deus. Secundo accipitur pro demone presidente illi ydolo et sic est deus. Tercio accipitur simul pro quodam composito ex demone et ymagine figurata sicut homo componitur ex corpore et anima. Et sic loquitur apostolus 1 Cor. 8. Scimus quia nichil est ydolum in mundo. Quarto accipitur ydolum quandoque in littera cum sub inferitur Etenim factum est, id est dyabolus qui dicitur ydolum secundo prout presidet illi quod factum est, id est ymagini sic figurate. Cum illo qui fecit tormenta patietur in inferno.

Benedictum lignum per quod fit iusticia. In ligno crucis mistice iusticia facta fuit. Homo repedit quod abstulerat. Dyabolus deciperetur per id in quo vicerat. Primus homo recepit quod abstulerat iussum est enim quod per formam et quantitate delicti fiat emendacio cum restitucione ablati. Homo autem fructum vetitum accepit ab arbore et homo Cristus fructum vite restituit arbori. Homo delectatus est in omni sensu suo illicite et Cristus punitus est in omni sensu suo iuste. Penam enim habuit quo ad tactum in flagellacione, crucifixione, coronacione. Quo ad

ad visum compatiendo matrem lacrimantem
et discipulum quem diligebat et iude-
os insultaciones audivit obprobria et
blasphemias Si filius dei es des-
cende nunc de cruce et ultra ad-
biberunt acetum cum felle mixtum
ad sacianda spiritum sitientem Ysa 30
Facta est mea non alia alienis compati-
bus et compacientibus in me De ista
iusticia dicit Ro 5 Sicut per unum de-
lictum in omnes homines in condempnacionem
ita per unius iusticiam in omnes homines
per unius iustificacionem 2o iustum fuit
ut sicut dyabolus hominem in ligno dece-
pit et vincebat per lignum falleretur
et vinceretur Unde in ymno Quid insidiis
tus ut [illegible] fuit nec est lex [illegible]
ulla [illegible] noctis artifices artem pi-
respua In 3o iustus deus in omnibus
viis suis Igitur benedictum lignum
crucis per quod fit iusticia De hac
iusticia loquitur magister Thomas li 3 c 20
reddens racionem quare cristus nos pocius
voluit liberare per iusticiam Deus ignitur
potencia vincere voluit quia dyabolus vi-
tis perpetratis pie amator est potencie
magis studet circa adepcionem
letantur et defensor oppugnator
quam iusticie in quo homines magis imi-
tantur quam neglecta ut est posita
iusticia potencie magis studet circa
adepcionem letatur vel cupiditate
inflamatur Ideo placuit deo ut
non potencia sed iusticia vinceret homines
erueret in quo hominem imitari dis-
ceret lignum namque crucis benedictum
dignum est Ipsa enim primus est
pons per quem cristus transivit 2o est
lectus in quo cristus dormivit 3o ipsa est
scala per quam cristus ascendit 4o est
liber in quo redempcionem nostram perscripsit pons
per quem cristus transivit flumen mun-

dane vanitatis et sicut quod calcare
demum pedibus affeccionis ut nos
suppetet fortis a fluctibus inunda-
cionis precavit Et sicut quibus contempnes pon-
tem periclitatur et submergitur ita qui
non suppetitur a cruce nec ei innititur
salvari non potest 1 Cor 1 Verbum enim
crucis pereuntibus quidem stulticia
his autem qui salvi fiunt id est nobis
virtus dei est Unde de cruce exponi-
tur illud Sap 10 Cum aqua delet
terram sanavit iterum sapiencia per contemp-
tibile lignum iustum gubernans Unde
maxima in sermone de martiribus Crux
non solum intelligitur lignum passibilis
sed pie vite virtus quod proposuit Unde
omnes pene vita quam secundum eam
vixit crux est atque martirium Iste
est pons pretere quia non est pons fixus
et immobilis sed est pons qui levatur
et attrahitur de nocte Unde qui vo-
lunt super istum pontem transire oportet quod
veniat de die Dies est vita ista
mors est nox pons crucis prece le-
vatur et subtrahitur a pedibus
nostris in morte quia Act 11 [illegible]
[illegible] dies [illegible] mortuus [illegible] nichil perit
[illegible] hoc est figuratum lignum quod
deus ostendit moysi Exo 17 Cum
enim populus venisset in ramoth et
invenisset aquas ita amaras quod
eas nullomodo bibere potuit clamavit
moyses ad dominum qui ostendit ei lignum
quod cum immissum fuisset in aquas
dulcorate sunt et potabiles facte
Isto modo moraliter si quecumque pena
in hac vita nobis amara videatur
immittatur lignum crucis et recogitet
quid ibi passus est cristus et dulce
fiet nobis quodquid per eo bibemus Unde
Ansh de sermone bonus Cum passio recepta-
ris ad memoriam reducitur nichil

Quare cristus nos non liberat potencia sed iusticia

Crux cristi est pons lectus et scala

ꝫ tam durū q̄ nō eq̄us eius tolleret ꝫ
pria cū tollerdam ſi reddamꝰ q̄
ꝓhibet ad patibulum qui nos inuitat
ad celū ¶ Ille cū o[mnibus] ſibi brus irriſiones
ꝯtumelias alapas ſputa flagella
ſpinea corona et clauos ſuſtinuit et nos
miſeri ad iram ꝯmouemur vnius ꝑuo
flagello vnius ūbi decidimꝰ ¶ 2ᵒ
lignū crucis e lectus in quo xp̄us dor
miuit q̄n dn̄s in meridie reclinat
ſic ad dormiendum in eſtate ſolent
feneſtre thalami ſui claudi ut ſecu-
rius dormiat ¶ Ipse mō qui xp̄us
fatigatus de miſeria vita iſta dormire
volebat i lectulo crucis feneſtre mundi
videbantur clauſa q̄n facte ſunt tenebre
ꝑ vniuerſam terram a ſexta hora uſq̄ ad ho
ram nonam 2 par 2e ¶ Occiderunt eū
in lectulo ſuo et mortuus e ¶ Ibi fuerunt
duo i lecto vnus diuitis et pauꝑis
vna aptabatur ad penam alia reli
quabatur libera ꝗ pati nō potuit et
ꝓpter hoc lignū crucis vocatur lectulus et
nō ꝯplete lectus ¶ Nam ibi ſtrictus fuit
et breuis q̄ nec fuit ubi caput recli
naret nec ubi genua potuit collocare
vnde de eo exponi pōt illud gen. 40.
¶ Finitis mandatis quibus filios inſtrue-
bat collegit pedes ſuos ſup lec-
tulum et obiit ¶ Hic fuit ferculū quod fecit
ſibi Salamon de lignis libani Cant 3
a ferro ferus nō a ſerulo ſerculus ¶ Ꝫ eſt
genus vehiculi q̄ vulgo lectica dicitur
¶ 3ᵒ lignū crucis e ſcala ꝑ quā xp̄us
aſcendit ¶ Aſcendit enim ionathas rep-
tans manibus et pedibus 1 R 14 ¶ Hec
e ſcala quā iacob vidit in ſompnis
cuius cacumen attingebat celum et an-
gelos aſcendentes et deſcendentes et
dn̄m innixum ſcale Gen 28 ¶ Per iſtam
ſcalam oportet aſcendere ſi ad velimus
velimus puenire nec ad verā gloriam

alter veniri pōt Gal 6 Michi abſit
gloriari niſi in cruce dn̄i n[ostri] iheſu criſti
¶ 4ᵃ lignū crucis e libra in qua nr̄a re
demptio pependit ¶ Diuites et nobiles
q̄n pecuniam ſoluant in magna quantitate
nō numerant ſꝫ ponderant ſeu librant
pauperes nō ſꝫ numerant cū ſit vtrumq̄ ſi
at de pecunia vel q̄ pondet et numeret-
tur ſicut omnis q̄ſcīe dequantitate tā poſ-
ſibile e q̄ cū tres mille denariorum putata
20 ſolidi deficiant a libra in pondere
et iterum poſſibile e et iterum poſſibile e q̄d
alii 19 ſolidi pondent vna libram
ſꝫ deficiat i numero ¶ Quia apud xp̄um
ſua e copioſa nr̄a redemptio nō volunt
eam nō ſolū numerari ¶ Imp illud pſ 0 In-
numerauit omnia oſſa mea ꝑ nos volunt
eciam ponderari ut oſtenderet nobis illud
Eccl 6 ¶ Amico fideli nulla e ꝯparatio
et nō e digna ponderatio auri et
argenti ꝯtra bonitatem fidei illius ꝓba-
batur ergo xp̄us qui in vno appenditur
culo libre et hō ꝑ alterum in alio ¶ Et inuen-
tum e q̄ xp̄us fuit ſufficientiſſime
ponderoſus realiter deſcendit ad me-
dium celi e ſimpliciter deorſum q̄n cum
cuncta diuinitate deſcendit ad infernum
qui e cētrum mediū mundi ¶ Et quantum
ipe deſcendit tantū hominem peccatorem
exaltauit vel uſq̄ ad celum Et ſic
verificauit illud Ezech 17 humilia-
ui lignum ſublime et exaltaui lig-
num humile et̄c ¶ Lectio 162

Propter hec et ꝑ alios nāq̄ ¶
innumeros e ꝑpendeus q̄m ca
rue dei in odium facte fuerunt
et in temptationē aliē hominū et in
murmurationem pedibus i ſpiritualium ami-
cum eius formidauimus e ingrſſos ꝑ
dolos et ad dictos illos crucis
vite e neq̄ eum erunt ab mias
neq̄ erunt i ꝑpetuum humilitatis

Crux xp̄i e q̄ lectꝰ i quo dormiuit

lignū e et libra i q̄ nr̄a redemptio pependit

eni hom hec aduenit in orbem
terras et ideo breuis illorum finis
e inuentus ¶ postquam reprobauit ydola
triam fabricans ipse ydoli dualitate
¶ In parte ista predicat culpe eorum irre-
missibilitatem Et circa hec ca sunt primo ponit
eorum istam punicionem 2o allegat pene
racionem et 3o ponit racionis probacionem 2a
ibi Quoniam ca. di. idem 3a Initium
enim fornicacionis Dicit ergo primo sic propter hec que
vel ydolatre sunt deo ita odibiles et
ydolis nacionum i. in ambus ydola-
tris non erit respectus vel aliqua clemen-
cie ad liberandum eos uel ydolis na-
cionum i. demonibus presidentibus ydolis
apud diuersas naciones non erit respe-
ctus in ire Abac. 1 Mundi sunt oculi
tui ne videas malum et respicere ad
iniquitatem non poteris et hunc non subdit
quia abusu hominum et vsurpacione hominum
creature dei que facte et ordinate sunt
ad honorem dei et in profectum hominum
conuerse sunt in odium ut deus ipse in
odio habeatur et homines decipiantur et
perdantur Et hoc est quod dicit Quoniam creature dei
in odium facte sunt non quod creatura in ydolo
ordinatur a deo quia nichil odit eorum
que fecit Sed quia per suggestionem dyaboli facta
est ydolum in odium dei i. ut deus o-
diatur dum honor ei debitus subtrahitur
et ydolis impenditur Et in temptacionem
anime uel animabus uel animabus hominum et in
muscipulam decepcionis pedibus in-
piencium Et quia est causa quare ydolis
nacionum non erit respectus et quia hoc est
sit ita sic probatur Initium enim forni-
cacionis anime recedentis a deo exquisitio
illorum et adinuencio illorum corrupcio
vite est vite vel causa corporalis Quia
autem ydola adinuenta sunt probatur
quia sic fingens insit opera sua dicens quod
non hec vero manent consequens quod planum
hoc esse falsum quia desinent cum fine mun-
di et hoc est quod subdit Neque enim erant ab
inicio neque erunt in perpetuum enim per quam Super-
uacuitas i. vana hominum cupiditas hec
aduenit in orbe terrarum et ideo breuis eorum
finis inuentus est opera enim dei perpetuant
mentem opera hominum habebunt finem Eccl.
7 Dicit ex hominibus complendum hec autem ope-
rata dissoluentur Sed non ex deo non poteris
dissoluere ea sic ergo primo tangitur adinuencio
ydolorum In quo autem probatur de eorum
adinuencione in ipse fornicacio primo
pars Dicitur a fornix fornicis quod est arcus
uel cameracio curuata uel edificacio quod in
talibus locis meretrices prostituebantur
Est autem amor a legittimo connubio
solutus et vagus explende libidinis
affectatus liniam Sciendum autem quod solent vo-
care fornicacionem omnem illicitam corrup-
cionem sicut est ydolatria et auaricia ex
quibus sit transgressio legis diuine Quoniam id
preceptum omnes qui fornicantur abs te
secunda pars Initium fornicacionis est exqui-
sicio ydolorum ¶ Dicendum quod inueniuntur 3a
genera ydolorum in causa reperimus
ydolum transfigurationis et effigiatiue dis-
placencie ydolum cogitiue et pecunia-
tiue cogitacionis ydolum negligencie
et defectiue relacionis ydolum mon-
strosa et allectiue composicionis Primum
genus ydolorum describunt pictores
et ypocritas 2m collectores et pecu-
niarchas 3m rectores sicut ydiotas
4m describunt mulierculas lubricas et
lasciuas ¶ Primo genus ypocrita comparatur
ydolo sicut enim ydolum effigiem habet
exteriorem hominis viuentis sed caret inte-
riorem et omnibus potenciis spiritualibus
ita tales videntur viuere vita gracie
et tamen intus mortui sunt per peccatum
in corde Sap. plerumque lapsus Sap.

Qualiter ypocrita comparatur ydolo

nant et indicant fine compassione
ut eos insoliores et meliores reddant
quos in eos seniores invenerunt. De
tali bestia legitur in quadam cronica quod fuit
in orbe terrarum ambitu monstrum
velud quedam bestia compacta que chi-
mera vocatur. Et quia tales inveniuntur
non nunquam in spatiis et temporibus
conspicue multis conqueritur Dominus per prophetam
Jeremiam 32 posuerunt ydola in domo in
qua invocatum est nomen meum ut
pollueret eam. Contra tales existentes
in religione qui habitu saltem exterius
putant sufficere dicit metrista Ampla
corona caput nigra vestis toga rotun-
da non faciunt monachum sed mens
a crimine munda. Secundum genus ydolorum
est ydolum cupiditatis et pecuniarie congre-
gationis de quo dicit Ezechiel 8. Argen-
tum suum et aurum suum fecerunt sibi ydo-
la ut interirent. Hoc est ydolum mam-
mone quod adorant avari unde et
avaricia ydolorum appellatur servitus Ephesios
5 Colossenses 3 illud avarum signat cuius de-
us nummus est. talis nummum adorat
et colit ut deum. diligit enim nummum
plus quam se. diligit tamen deum debet diligere deum
unum. Hic pro prima cura sua ponit quod pecu-
nia ad conquirenda et soli ipsi ma-
iorem habet dilectionem. nec habet ut a se
pro persona a suis Ecclesiastici 10 Nichil iniquius
quam amare pecuniam. hic enim animam
suam venalem habet. de pecunia sua co-
tidie contemplatur et meditatur Genesis
32. Contemplatur suam pecuniam in se-
creta. a pecunia sua nunquam separatur spon-
te Matthei 6 Ubi enim est thesaurus tuus
ibi est cor tuum. pecunie sue obediunt
prelati. Ecclesiastici 10 pecunie obediunt omnia
et in fine ad inferna descendunt
decepti Amos 2 Deceperunt eos
ydola sua post que abierunt prede-

Avarus animam suam habet venalem

cessores. Hec igitur ydolum cupiditatis et
pecuniarie congregationis Aristoteles in
politicis distinguunt duplicem pecuniativam
naturalem campsoriam ut obolostaticam
et usurariam. Pecuniativa naturalis
consistit in commutatione fructuum et ani-
malium et rerum naturalium pro pecunia.
Et hec est per yconomice et laudabilis
pecuniativa campsoria est contra commutatio-
nes numismatum et a numismate
incipit et in numisma terminatur
et hec est vituperabilis quia non utitur pe-
cunia ad finem suum. Item alia est pe-
cuniativa naturalis et yconomica ut que
consistit in commutatione rei naturalis et
pecunia. Et hec est laudabilis et per ycono-
mice atque politice. Campsoria autem
est duplex obolostatica que est contra
commutationes numismatum ubi una
moneta commutatur pro alia et hec est
vituperabilis et innaturalis quia non utitur
pecunia ad usum suum ctra vel
usuraria et hec est odibilis et magis
abhominabilis quia finis et fructus pe-
cunie est eius usus. Et ideo qui concedit
aliam pecuniam concedit eius usum et quia
quod usum petit de alieno petit. Tercium
genus ydolorum est ydolum negligentie
et desidie prelationis. ydolum recipit
honores et nichil valet. ponitur in loco
sollempni et celebri et non utitur hec
portat gladium vel hastam et nunquam
percutit nec castigat. Eodem modo pla-
tus negligens recipit honores. ponitur
in loco sollempni et habet auctoritatem
corrigendi defectus et non facit. ymmo
sicut videmus quod passeres et aves alie
fedant super caput ydoli et non ob-
stante gladio suo in palo. ita non nunquam
dissoluti et lascivi fedent et reges-
cunt super caput talis prelati. Unde sibi

Platus negligens comparatur ydolo

familiares, amicos et consanguineos, et ab
eis supportentur, a quibus debent argui
et puniri. Unde ipsi cum fratribus suis se-
dant qui culpis suis dampnabiliter con-
sentiunt. Tali prelato dicitur Zach. 11: O pas-
tor et ydolum derelinquens gregem. Aggel-
lius li. 1. et potest etiam in conventibus
suis sicut plerumque puniendis pro tempore
esse causas estimari cum una cum ad qui-
bet pena castigandi atque emendandi
gravant hiis quam delinquens audaci-
or fiat directorque. Alia est cum digni-
tas auctoritas sapientia in qua peccatum
tuenda est ne permissa audaciores
contemptum eius peccat. 3a que est quoniam ut
certa multi pene creantur. Quartum ge-
nus ydolorum est et ydolum incontinentie
et allectivum corporis hoc est mulier
ornata in vestibus preparata ad decipien-
das animas composita et exornata
ut similitudo templi. Hoc est ydolum zeli
ad provocandam emulacionem. Ezech. 8.
Ista sunt ydola in quibus demones dant
responsa fallacia et libidinis incenti-
va; radiant auro argento et gem-
mis et vestibus preciosis et interio-
rem sunt intus vile lutum. Unde
metrice dicitur: Auri nobilitas lu-
tea si nesciat olla. Non tamen hinc
sequitur hanc minus esse lutum.
Caveat non curiositate ornatus ut ex-
inde persona quecumque virum vel mu-
lierem ad illicitum amorem alliciat
de se sicut in quadam etc. Si vir
vel mulier se ornaverint et multos homi-
nes ad se provocaverint et si nullum ex in-
de sequatur dampnum, iudicantur tamen
pacientur eternum, quia venenum attulit
si fuisset qui biberet. Et ille. Et de
istis satis patet exponi per populos
hodiernos. Cum ydolis nationum non
erit respectus. Hoc est non licet viris bo-
nis et virtuosis tale ydolum respicere.

Eccl. 9: Ne respicias mulie-
rem multiloquam ne forte incidas in laque-
os illius. Et infra: Averte faciem tuam
a muliere compta et ne circumspicias
speciem alienam. Iste cultus sunt de quibus
dicitur in libro Sap.: Cum cultura dei in odium
facte sunt in odium usque ipsi dei. Et in
temptacionem animabus hominum et in muscipulam
pedibus insipientium. In hac musci-
pula captus est David 2 Reg. 11. Hoc
ydolum sapientissimum Salomonem ad cultum
ydolorum perduxit 3 Reg. 11. Hec ydola
fugienda sunt non exquirenda pau-
pertate. Et sicut dicitur in littera: Initium
fornicacionis est exquisitio ydolorum
na in populo est quia amorosus hic et las-
civie se socians istis ydolis non in-
cupatur ab eis. Sed hec diligenter
exquirens et commendans de se se co-
gitando mulieres ut faciat ydola
ydolorum novis preparat vir ipse. Unde
in vitis patrum narratur de quodam
qui noluit alloqui mulieres ymo ne-
mirem nisi clausis oculis et quere-
res et tunc tempus noluit videre muli-
eres a quibus cum quereretur de causa re-
spondit quod cogitaciones sunt sicut picto-
res imaginibus ex commendacione
rerum visarum. Et ad hoc pertinet fabu-
la de pigmalione pictore quam
narrat Ovidius Met. 10. Quam putat
to me prius suspexisse. Et ideo summa
cautela contra ista ydola est fuga
Nam pugna est difficillima. Et hoc
satis innuit apostolus 1 Cor. 10: Fide-
lis inquit est deus qui non patietur
vos temptari supra id quod potestis
sed faciet cum temptacione proventum ut possitis sustine-
re. Et quod sequitur: fugite ab ydolorum cul-
tura. Quod dicit nam sit quod temptamini
tamen non temptabimini supra id quod potestis
in vos per suprapositos (?) ...

A et is fugite ab ydolorum altā
cerbo enim Lectio 163
luctu dolens pater cito
rapti filii fecit imagi-
nem et illum qui tunc quasi homo mor-
tuus fuerat nunc tamquam deum colere
cepit et constituit inter servos suos
sacra et sacrificia. Deinde interveni-
ente tempore convalescente iniqua consue-
tudine hic error tamquam lex custo-
ditus est et tyrannorum imperio co-
lebantur figmenta. ¶ Postquam ipsi
in tempore replebant ydolos sup-
erstitionem adoracionum. In parte ista in-
cipit enarrare ydolorum simulacrorum
adinvencionem. ¶ Et circa hoc duo facit.
Primo ostendit quomodo ydola ad venera-
bantur. ¶ 2o quod ex eis mala conse-
quebantur. 2a pars ibi ¶ Et non suffecerat.
¶ Circa primum tria facit. ¶ Nam primo agit de y-
dolorum adinvencione. ¶ 2o de ydo-
latrie continuacione. ¶ 3o de cultus eorum
augmentacione. ¶ 2a pars ibi Deinde interve-
niente. et 3a ibi Provexit autem. ¶ Circa
primum textus narrat unde ydoli fuerunt
ydoli cultura et cultus secundum illam le-
gem sive consuetudinem. ¶ Notandum autem primum
ad ydolum consciendum fuit amor
deordinatus patris carnalis ad filium
quem filius iam defuncto dolens ul-
terius mestitiam modum excogitavit
quomodo tamen dolorem delinire valeret
et accersitis sculptoribus effigiari fecit
filium ut quem vivacem habere non posset
haberet saltem apparentem. ¶ Dicit enim dicat
Sap. in poetaria. hic narrat delec-
tatur in reputacione et quod unusquisque
quod deo colit quod sic diligit. ¶ Idem
ex deordinata dileccione ad fi-
lium cepit talis pater filium colere
imaginem filii tamquam deum et inter

servos suos quod conditor eius non aude-
bant legem statuit de sollempnita-
tibus et sacrificiis faciendis eidem. ¶ Is-
tam historiam de ortu ydolorum narrat
magister in speciali Fulgencius mithologi-
arum li. 1 in principio. ¶ et Alexander Nequam
in Scintillario poetarum c. 1. ¶ Fuit autem
in Egipto vir ditissimus nomine Syro-
phanes. ¶ Hic habuit filium unigenitum
quem unice diligebat. ¶ Contigit
filium mori cuius simulacrum pater
pre nimia dileccionis affectu in edibus
suis constituit, dumque estimat invenit
remedium, seminarium potius dolo-
ris invenit. ¶ Deinde simulacrum est
ydolum dictum est quod nos latine
speciem doloris dicimus. ¶ Familia igitur
Syrophanis in adulacionem domi-
ni flores ydolo offerebant coronas plec-
tebant ad ornamenta succende-
bant. Rei etiam ad simulacrum confu-
gientes veniam sunt adepti. ¶ Venera-
tioque sunt illud timoris potius affec-
tu quam amoris. Unde Petronius ¶ Primus
in orbe deos fecit timor. ¶ Hanc
historiam narrat. Antiquissimus est
¶ Dyaphantes Lacedemonum auctor
secundum Fulgencium. Ubi autem magister
in historia scolastica super 11 c. Gen.
aliam narrat historiam de ortu ydo-
lorum. ¶ Dicit enim quod Ninus rex Assiriorum
mortuo Belo patre suo in solacium
doloris imaginem patris fecit cui
exhibuit tantam reverenciam ut quibus-
libet reis qui ad eam confugerent par-
ceret. Ex quo ceperunt homines illi si-
mulacro divinos honores impendere
et hinc ex eo pulcherrimi carus suis
mortuis imagines dedicarunt.
¶ Istam historiam narrat ... c. de Luci-
fero in Belzebub principe demoniorum

Ad consecracionem ydoli fuit amor deordinatus patris

Syrophanes fuit primus auctor ydolorum

ciat demonia ut inf historias istas
et repugnancia cum origo ydolatrie
in diuersis regionibus diuersos habuit inue
tores Unde ninus rex niniue
primus fuit apud assirios Syropha
nes apud egipcios et quomodo maxime
apud egipcios ydola colebantur
placuit salomoni in hoc loco ydola
tre egipciace tangere inuentorem Sic
docet hermes trimegistus hoc pro
pter hec ad asclepium dicens .i. ubi prestan
pocissime et religiosissime fiebant
ydola et colebantur Unde dicit quod
egiptus est ymago celi et mundi to
cius templum translatum mundi de egip
ciace religionis destructione et di
cit Tunc terra ista sanctissima sedes de
lubrorum atque templorum sepulcrorum erit
atque mortuorum plenissima .o. egipte
egipte religionum tuarum sole super
erunt fabule et eque incredibiles
posteris tuis uerba sola superessent
lapidibus incisa tua pia facta nar
rantibus Et ille omnia in egipto
ydola maxime colebantur placuit
salomoni in hoc loco originem ydolorum
narrare que apud egipcios facta fuit
In multitudine uero ydolorum dicit augustinus
et post hoc in glosa Illa cantica cum opti
mi quidam uirorum deorum honore consecrabantur
Sicut romani cesares suos consecrauerunt
et mauri reges suos sic paulatim
ceperunt religiones in diuersis prouinci
is celebrari Consequenter in ciuitatibus et
urbibus tam uiri quam femine propter
uirtutes ad insigne priuilegium pro sua
fortitudine et castitate uel fama dei
ficari ceperunt Unde ysidorus 8 ethimologiarum
c. ij quos pagani deos asserunt
homines olim fuisse dicuntur fuisse et
quia unusquisque ita uel uita

coli apud eos post mortem ceperunt
Unde apud egiptum ysis apud cretam
yonis apud mauros iuba apud la
tinos pharius apud romanos quirinus
ysis filia regis ynachi dicta ysis quia
de grecia ueniens in egiptum docuit
egipcios litteras et aliqua terre et
ideo post mortem dea habuerunt Iouis
a iuuando dicitur Et ideo dicitur Iupiter
quasi iuuans pater fuit autem filius saturni
et rex crete expulsus patre de terra
sua .i. deus primus ceteris saturnus uenit ab
homine hic deificatus est quia multa que
fecit maxime apud grecos Similiter
iuba fuit rex maurorum pharius
latinorum Quirinus quia et romulus
primus conditor urbis rome Redeun
do igitur ad litteram exponendum est de
syrophane egipcio iste enim primo acer
bis luctu dolens cito rapti filii fecit
imaginem Et per hoc adiuuari cito de
terminat hoc probat unde rapti Et est sensus
quod filius ille ante maturitatem iuuente
moriebatur Et ideo quasi raptus patri
dicitur uel per hoc adiuuari cito dete
minare hoc ubi fecit et tunc est sensus
Nam saltim filio mortuo imaginem
eius statuit Et illum qui tunc quasi ho
mo mortuus fuerat/fuit .i. post mortem
tamquam deum colere cepit exhibendo cul
triam .i. cultum debitum soli deo Nam
quasi aliquid ponitur pro similitudine
Sicut 2 Corinthiorum 6 quasi tristes semper autem gau
dentes Aliquid pro ueritate Sicut Iohannis 1
Nam gloriam uidimus quasi unigeniti a pa
tre gratia et ueritate Et constituit inter
seruos suos sacra .i. dies sollennes .i.
sacrificia et oblationes Hic gratia pag
de ydolorum adinuencione Consequenter
agit de eorum propria continuacione

origo ydolatrie in diuersis regionibus diuersos inuentores habuit

fuit aut[em] error iste p[ro]p[ter] antiqua[m] co[n]sue-
tudine[m] et p[ro]p[ter] tyrannoru[m] cohercione[m]
et potestate[m]. Unde sic dicit. Deinde int[er]-
ueniente te[m]p[or]e co[n]ualescente antiqua co[n]-
suetudine. Q[uonia]m sicut dicit Ysidorus p[ro]pri[e] co[n]sue-
tudo co[n]suetudo non potest esse antiqua
q[uia] antiqua co[n]suetudo dicitur tuitela i[d est] tui-
tela et consuetudo large tamen loquendo
co[n]suetudo dicitur usitacio q[ua]lis bona
uel mala. Et sic antiqua co[n]suetudine co[n]-
ualescente. Hic error de colendis ydo-
lis tanq[uam] lex custoditus est et tyrannorum
imp[er]ijs colebantur figmenta. Circa
modum legis lugendi amicos decedentes
intelligitur sic q[uod] h[omi]nes .vij. diebus
lugent eum amicos suos defunctos

Una
pullulat p[ro]latiue / p[er]tinaciter exc[ess]iue / fugaciter cautatiue
et
cum fletione / cum co[n]solacione / pia deuocione
R

P[ri]mo modo luget mundum filij morte
parentu[m] in quoru[m] bonis succedunt uxo-
res maritos a quoru[m] parte libenter
recedunt. Legatarij testatores quibus
bona sua legando concedunt. Hij non
nigris uestiuntur ex toto et faciem
suam exterminant et tamen in mente sua
gaudent. Sic forte luxit Judas
morte uxoris sue q[uo]d Thamar dicebatur
Gen 38. De quo i[ta] legitur q[uod] post luctum
co[n]solacione suscepta ascendebat ad ton-
sores ouium suarum et ductum ad Tha-
mar qua[m] putauit meretrice[m]. Sic etiam
planxit patrem suum Gellia. De qua
epigrammatum li. i. Amissum non flet
cum sola est Gellia patrem. Si quis adest
iusse p[ro]siliunt lacrime. Non luget q[ui]sq[uis]
laudari Gellia q[ue]rit. Ille dolet uere
qui sine teste dolet. Isti signantur p[er]
mulierem tecuitem cui dixit Joab.
2 Reg 14 Luge te fleta et induere
ueste lugubri et ne unguaris oleo.
ut sis quasi mulier plurimo iam te[m]p[or]e

lugens mortuum. Secundo modo luget immo-
derati qui sic morte plangit amico-
rum quasi totaliter et p[er]henniter interirent
Quorum fatuitas ex dictis rationibus p[ro]batur
et declaratur q[ue] in duobus uersibus in-
cluduntur. Versus bis quinq[ue] s[un]t q[ue] mortem
plangens amica. Despiciat salvant
et gaudia leta reducunt. Vult deus
et semper est lex. Libat cura nos-
tra. Nec valet. Nimius nocet. Obsta-
bat. Surget. Amabit. Prima ergo ra-
cio sic. Fatuum est p[er]tinaciter lugere in
morte amicorum accipitur ex co[n]sideracione
diuine voluntatis cui nullo modo debemus
esse contrarij. Unde Seneca ad Lucillum
placeat homini quicq[ui]d deo placet.
Ubi hic ipsum q[uod] deo placet diuina est
uoluntas. Prima et summa causa est omnium
que fiunt cunctaq[ue] alia causa quecunda non
est omnium ingratum. Ymago li. i. de co[n]-
solatione. Si amicum contrarieq[ue] eam in-
tium habeas. Considerans primo hac ratione
Vult deus. Unde Augustinus de uera reli-
gione c. 42. Cum p[er]fecte deum dili-
git non affligitur morte cuiuscumq[ue]
qui toto animo deum diligit
nec nouit nec opportunet q[uod] deus non
perit. Deus aut[em] deus est uiuorum et
mortuorum. Secundo considerans q[uod] iustum est
et licitum unicuiq[ue] repetere q[uod] suum
est. Unde Seneca in epistola ad Marti-
am Consolacione Nichil abstulit fortuna
q[uod] dignatus est recipere. Ipsum Cre-
ditor suum recipere decrevit et voluit
Et nichil aliud docet q[uam] creatori
gracias agere mutuanti. Exemplum Job
qui filijs orbatus et substancia tota
priuatus dixit. Dominus dedit dominus abs-
tulit. Sicut domino placuit ita factum est sit nomen domini benedictum.
Tercio considerans q[uod] necessitas moriendi est
lex communis omnibus si factum esset ad

cta amicum tuum mortuum q non fuis-
set mortis eventurum nisi q queri pos-
sis et plangere / Jam non michil ac-
tum est nisi ex lege que toti huma-
no generi est statuta hebr. 9 Statutum
est omnibus hominibus semel mori Unde Ber-
nardus li. sup. de morte Gerardi fratris
sui Quando absorsimus quod quidem
quia fas omnibus esse prescriptum qui specta-
le deplodes hec est enim summa condicione
ex tollere lege quem non recipere
non gauderam recusare sicut carnis
implari et carnis spiritus incessam
necesse De hac quidem lege dicit merito
Pauperis et regis quando lex mori-
endi Dat causam flendi pro hinc spreta
legis Constatus homo nullo tempore
sine morte Heu miseranda sorte clau-
ditur omnis homo ¶ 2o cur lugere potens
considerandum quia per mortem fit liber de sus-
ceptis de dubiis bonis de miseriis quia
Job 14 homo natus de muliere brevi
tempore vivens multis miseriis Unde Augustinus
de vita solitaria mensi li. i. Quis
iudicare potest puras vite molestias
computare pro aliquem celebre lassari et
timabilia quod corpora consuetudine
nobis domestica sunt Et magister de
nuptiis audacter promittens quod premiam
vite hominis ciam dolor est sunt
philosophi et ingratites quidem in ortu puer-
orum lugebant in morte autem gaude-
bant hec signates quod homo ad labo-
rem nascitur ad requiem autem morte
Consider fecat salvator quod devi-
te lazarum non plorabit qui postmodum
dixit lazarus mortuus est et gau-
debo propter vos ut resuscitarete
non quem cum ad vitam revocat plo-
ravit quod cum ad hanc vite mise-
rias renovavit Et paulo post
dicit idem Augustinus O mors desperata
o mors omnium malorum principium finis
o mors laborum clausula quietis
principium quis cogitare potest tuas
utilitates beatitudinem nam male mori
formidaverunt non est dum mori cum cristo
vivere est hec Augustinus / igitur mors liberat
Unde Cassiodorus li. 2. de spiritibus bonis / Illi de-
plorandi sunt in morte quos nunc secedo
infernus ex hac vita recepit non
quos celestis letificando includit
¶ Quinto considerandum dum mortem plangis
amici quod deus est omnia nos serens
ipse eum tenuit quod et unicuique
potuit expedit quidem vivere et quidem
mori nobis conveniat hec est quando
consentes in primo nisi tangunt cum dicat
vult deus et sunt factum ¶ Sexto
considerandum quod luctus tuus in moderatus
cum non iuvat neque eum ad vitam po-
tens cum revocare nec per tale luctum
a purgatorio liberare Et hic sunt
quod allegabat david 2 reg 12 Cum
filius eius cariss*imus* langueret flebat
et non capiebat cibum cum autem mor-
tuus esset surrexit lavit comedit
et consolacionem recepit et ait Nunquid
quid potero eum revocare amplius
ego vadam ad eum ille vero non rever-
titur ad me ¶ Septimo considerandum quod
luctus irracionabilis est illi nag-
Augustinus in li 2a repellere est enim a te
neque eum est quippe et hinc penitens
et tempore non persuadebis dum tu cu-
ris a vinculo tamen absorbet animam
non licet liberum adorandum pro illo
quem luget ¶ Octavo considerandum quod ali-
quando nos tamen precedunt ante
et via salutis nam cum non ad

uiuendi alliciant et ad secunda sollici
tudine circa statum eorum et eorum
obediendum deo in pluribus similiter
Aug. super gen. Saepe offendimur dum
ne offendatur amicus. Et iterum in dis
persione animi plerumque contingit
ut amici quos carnaliter diligimus
subtrahantur quibus affectionem mentis in
deum liberius et integrius extendat.
Nam de heremita videtur Anglicum
filium boni viri subtrahere. Nono est
consideranda spem resurrectionis futuræ quia quem
modo mortuum vides alias re
diuiuum videbis. i thess. 4. Nolumus
vos fratres ignorare de dormientibus
ut non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent.
Unde Ambrosius li. 3 de morte sui
fratris. Cessabunt igitur lacrime mee
quia sed ad me fides et professio mea
esse. Plorant suos qui eos in perpetuum
existimant interisse quibus speciem reuertendi
non sunt vobis non quibus mortui non
nec sic longinquitate finis est quia reparanda
... repetitur mortis casus
abstergent omnes fletus secundum illum.
Decimo consideranda quod si vivens est quantus
fuit gratior erit iam salvatus. Et
iterum dicatur cursum amabit. Sic enim
amici mei a torrente voluptatis ine
briantur ut omnium nostrorum illatorum obli
viscantur. Sicut docet b. Aug. 9
Confess. c. 3 loquens de Nebridio amico
suo defuncto. Huius igitur decem considera
tionibus et mortis excessu doloris
mitigare debemus cum amicos nostros sub
trahi moriendo videmus. Sic nobis
suadet Cyprianus li. suo de immortali
tate dicens. Non sunt igitur lugendi
fratres nostri accessione dominica de
saeculo liberati cum sciamus eos non
amitti sed praemitti. et occasionem non
esse dandam gentilibus ut nos me

rito reprehendant quia quos apud deum
vivere dicimus ut extinctos ac perditos
lugeamus. Nihil enim prodest libros
proferre et factis destruere veritatem
secundum illum. Igitur contra eos excessive lu
gentes in istis decem considerationes
attendentes sufficient dicatur Eccl. 22. Modi
cum plora super mortuum quoniam requi
evit vel a laboribus et miseriis
longinquitate. Apoc. 14 Amodo iam dicit
spiritus ut requiescant a laboribus suis. Tertio sunt qui
lugent mortem amicorum sanctitatem et
utilitatem ex pia devotione. Nihil
enim mirum in recessu amici ingratitu
dinis signum est. Nimis non tristari
de separatione amici celeriter recedit. Sunt
autem tres causae quare cum ratione condolere
possumus morientibus bonis viris. Primo
quia pauci boni viri sunt in terra mi
litante. Et sic de beato Augustino legitur
quod quotiens de morte alicuius boni sa
cerdotis audivit doluit non quia sibi
de statu suo timuit sed quia paucos
tales in terra dei reliquit. Secundo quia for
titer alia secum pignora deferunt
quae ipsum non totaliter compleverunt. Tertio
ex consideratione naturalis miseriae quia oportet
nos propter peccatum primi parentis morte
putrefieri et incinerari. Sic sanctus Tho
bias mortuos sepeliebat et luge
bat Thob. 2 et sic dicitur Eccl. 7 Me
lius est ire ad domum luctus quam ad
domum convivii in ea enim admonetur fi
nis omnium hominum etc. Sermo 162

Hos quos palam homines ho
norare non poterant propter
quod longe essent e lon
ginquo figura eorum allata evide
ntem ymaginem regis quem honorare
volebant fecerunt ut illum qui ab
erat tamquam praesentem colerent sua
sollicitudine. Posita prima causa de ...

condolere possumus morientibus bonis viris ...

ctis ydolorū que sunt amor de
ordinatꝯ hominū ad amicos et pa-
rentes / In ista pte p̄scriptꝰ de 2ª cā
pncipali cuius de errore q̄ sunt sup-
bia et vana ambicio regū et pn̄
cipū ad dnaciones ad honores pn̄
cipes enī tyranni volentes honorari
non solū a propinquis subditis s; eciā
ab absentibꝰ ordinauit ꝯpis y-
magines quas in loco pr̄ fecerunt
et apud remotiores naciones statui
et venerari fecit ut vn̄ timerentur
Unde ꝯpis honores diuinos fecerunt
attribui infirmitatis humane obliti Sic
Nabuchodonosor precepit holofn̄i
omnes deos terre exterminare ut ipse
solus deus diceretur ab aliis nacio-
nibus q̄ potuissent holofernis potēcia
subiugari Sic gayus caligula
imperator p̄ vniuersū imperiū suū y-
magines suas misit ut ab omnibus
tanquā deus coleretur Dicebat enī
se fratrem yovis esse Unde et vni-
cam filiā quā habebat posuit in
gremio yovis ut posset censeri et
dicerentur yovis tanquā utriusque filia
videretur / Iste gayus mandauit pe-
tronio q̄ iudeos cogeret q̄ pte q̄ sta-
tuā suā eriget in templo eo q̄ tēl
reperit solos iudeos cultū sue sta-
tue recusare quo audito iudei ad
petroniū accesserunt supplicantes q̄
eos nullomodo ad cultū statue cesa-
ris hortaretur q̄ citiusque permitterent
se occidi et iugulos obtulerunt
Iudabant eciā q̄ in magna aplis terra
colerent Et sic in media afflicti
moreretur Sic herodes agrippa
diuinos honores ab adulatoribus rece-
pit Ait dicitur Actuū xii Qui cum honores
b' fecisse bubone uidit in sisterio et

inminente capiti suo nuncium mortis sue
et inclinatus ad eos q̄ b' applaude-
bant dixit En ego deus vester morior
Statimque percussus ab angelo cum superbus
a corrodentibus vermibus esset eius viribus ex-
piravit Sic igitur vana superbia et
ambiciosa elacio 2ª cā sunt ydola
fabricandi Et hoc est q̄ dicit in littera
hos quos palam i. pncipaliter honores
honorare non poterant colendo ipse eos
i. q̄ longe essent ipsi a regibus suis
Et longinquis figura eorum allata eidem
tē ymagine tēl littera plana ē ymā-
gine ℨ fꝫ q̄ honore volebat fec-
erunt Moralia hic agitur de ambicione
honoris secularium pncipū Et primo dice-
ndum dico q̄ etiam amore honoris
contingit in nimio supfluum et de
fectum et medium inter eos honoris
uicium ē sedō q̄ ad honorem temporalem nos
tre debemus Debemus enim
nos honoribus significatis
honores non tamen despicere
honores invicem communicare
Primo ei
demus
nos ho-
noribus
significatis Dola cum vitus sit ho-
minis digni honore nullo ei prius
expiscens est dignus honore q̄ uirtutis
premium ē honor et attribuitur ho-
minibus secundum dicitur ethicorum ℓ c ℓ In aug
pigmū narrat augustinus v de civitate dei
c ꝑ qꝫ romani antiqui uirtutē et
honorem sicut duos deos coluerunt
quibus duas edes sicut duo templa
statuerunt sic ad se inuicem ordinata
et iuncta q̄ nullus posset intrare
templum honoris nisi prius p templum
uirtutis transiret In omni regnum apud
eos nullus reportaret honorem nisi
illa p virtute aliqua meruisset Et hoc
est dicitur ethicorum c ℓ Erm aut vice

solus bonus honorandus est. Unde Ro. 2. Honor et pax omni operanti bonum. Et quamvis honor debeatur virtuti sicut premium quoddam insufficiens, tamen nichilominus honor est quod derogat virtuti dum victor honoratus in superbia nimium elevatur. Et ideo ad istam pestem removendam civitatem legimus quod victoribus triumphantibus et romam redeuntibus triplex honor impendebatur et triplex iniuria inferebatur. Prima honoris fuit quod victori populus obviavit cum iubilo et leticia. 2a quod omnes captivi sequebantur currum eius ligatis manibus eius post tergum. 3a quod victor indutus tunica jovis sedebat in curru quem trahebant 4or equi albi et ducebatur usque ad capitolium. Jeronimus 18. Ornatur triumphis auctus ibis equis. Hec autem tantis honoribus sublimatus obliviscebatur sui. Triplicem molestiam sustinere debuit illo die. Prima erat quod ponatur una cum eo in curru quedam persona similis conditionis ut daretur per ceteros cuilibet conditionis pervenire ad talem honorem si per liberalitatem et virtutem se valet dignificare. 2a molestia erat quod ille similis cum per vices sedens in curru colaphizabat dicens nothis elithos .i. nosce teipsum et noli de honore exhibito superbire. 3a molestia erat quod illo die licebat cuilibet dicere in eum obprobria quecunque in victorem. Unde Julius cesar refertur post multas victorias fuisse turpissime conviciatus nulla pena inde secuta. Alia multa de isto honore scribit Isidorus ethimologiarum 18. c. 2. allegat tranquillitate dicens triumphus dicitur ab eo quod triumphans cum urbem ingrederetur tripu-

-tis iudicio honorabatur. Nam primo de triumpho duca[?] quesito iudicabat exercitus, 2o senatus, 3o populus. Erat autem Romanorum mos ut triumphans quadriga veheretur colore ruffo perlinitus, purpurea et palmata toga indutus, palma aurea et laurea coronatus, scipionem cum sceptro super quod sedebat aquila ornatus. Et istis omnibus preparatus et artifex ponitur. Ideo autem in quadriga vehebatur quod illo genere vehiculi primi bellatores utebantur. Ideo colore ruffo perlinebatur quasi divini ignis vinctam effigiem esset imitatus. Ideo sceptrum scipionem sive sceptrum aquila habebat eo quod per victoriam ad supernam magnitudinem accederet. Coronabatur corona palmea si in conflictu et bello triumphasset quia palma aculeos habet et designat conflictum. Coronabatur autem corona laurea si sine conflictu contingeret triumphare hostes nisi sine pugna fugando quia laurea laurus aculeos sive spinas non habet. A carnifice contingebatur ut ad tantum fastigium evectus mediocritatis humane commoneretur tamen si diceretur illud Luce 14. Cum vocatus fueris ad nuptias ne discumbas in primo loco[?] ... dic honoris tui extollaris. 2o demum honorem non minus despicere. Aristoteles 6. ethicorum et 9. adeo appetit honorem. Hec [?] diffinitur ambitiosus sic dicatur. Ambitiosus est appetens honores sine ulla mensura quesitos vel a quibus non debet aut quando non decet. Hec est vitiosum. Ecclesiastici 10. Fili in mansuetudine serva animam tuam et da illi honorem secundum meritum suum. Quam autem vel multi vel sine meritis honorari desiderant alios ad tegumentum falsitatem fecerunt imitantur. Omni honorem aliis concedit cum alia virtute fidem esse. Ecclesiastici 10. Iustus non honorabitur et ceteri.

Triplex honor victoribus concedebatur et triplex iniuria

honores non demum minus despicere

is Sicut qui mittit lapidem in acervum mercurii sic qui tribuit insipienti honorem. Stultus igitur homo non nisi appetendus est quia sit et decem. Absit fuit dicere pater et heres epistola 82. Narratur de quodam patre clarevallensi galfrido nomine qui cum electus esset in episcopum tornacensem et ab eugenio papa et ab abbate suo beato Bernardo cogeretur cumque episcopatum subire prostratus ad pedes abbatis et clericorum qui eum elegant in modum crucis ait monachus fugitivus si me eiecitis esse potero episcopus nunquam. Cum ergo ista laborantis in extremis quidam monachus ei carus assidens ait Carissime vir quia nunc corpore separamur oro te si potes salva dei voluntate ut statum tuum michi post mortem reveles. Cui orans post mortem eius coram altari apparuit galfridus dicens ecce assum galfridus frater tuus. Cui ille et carissime vir quomodo est. Cui ille beatus loquitur et secundum revelationem trinitatis a sancta trinitate quod si promotus fuisse in episcopum fuisse de numero reproborum. Nota minus quod honores frequenter mutant mores in peius. Unde metrice dicitur: pulcherrima consolant homini et mutare mores. Alioquin autem hos fecerunt fama sua et honores. Unde quidam ad socium suum dixit cum ad dignitatem promotum. Optimus esse soles tibi sit honor meliorare. Essemus quod fies de meliore bonus. Et ideo nos assumit sibi honorem sed qui vocatur a deo tamquam aaron qui nescio unde florentes et medios emulorum clausus est et irratis placet deo secundum glo. heb. 5. 3o demum honores inter quinque. Est enim triplex honor videlicet

Honor subiectionis obedientie
Honor supplicationis et beneficentie
Honor affectionis benivolentie

Primus honor debetur prelatis et principibus. Ut dicit Ambrosius 9 et Augustinus c. 1. Cum quibus tenetur ei dare mercedem quia pro se laborat sed princeps laborat pro tota universitate. Ideo dandam est ei mercedem a tota universitate. Hic autem merces est honor et gloria. Et cui ista non sufficiunt tyrannus est et non princeps. 1 petri 3 Deum timete regem honorificate. Et concordat apostolus 1 Thimo 4. Qui bene presunt presbiteri duplici honore digni habeantur maxime qui laborant verbo et doctrina ut scilicet eis obedientia et expensa ministrentur secundum glozam. 2us honor qui supplicationis et beneficentie maxime debetur parentibus. Deut 5 honora patrem tuum et matrem. Deut 21. maledictus qui non honorat patrem suum et matrem suam. 3us honor affectionis et benivolentie debetur omnibus 1 petri 2 honorate invicem preveniente non alta sapientes sed humilibus consentientes. Et ideo refert helinandus quod elius adrianus ex senatore factus est imperator. Iste nimirum habuit gratiam populi et senatus. Quod senatus cum rogavit quod filium suum augustum nuncupavit. Pernos sciens quod generalis regimen inimicebat. Dixit sufficere debet quod ego invictus regnaverim. Et subinnuit alendi sunt pius fructu et virtutibus excendi ut placeant virtutibus antecedere quos debent honoribus anteire. Unde metrice dicitur: Ut ver dat florem flos fructum fructus odorem. Sic studium morem. mos sensum sensus honorem. Primus non homines vero qui in perpetua merita virtutis honor debetur non tibi et principibus quem

b. Deo honorate fraternitatem diligite 2 petri.

Hoc ad hoc quod nos debet despicere honores

Honor datur prelatis a subditis pro mercede

in Dextro Julio li. 2. c. 1 de duce quo-
dam qui theogenes vocabatur. Iste
dux erat athheniensis et exercitum
contra macedones ducere debuit. Mi-
lites statim ordinem suum petiverunt
ut unicuique designetur. qui autem eos proce-
derent theogenes rudit se
tunc ordinem assignaturum cum ma-
gistratum prevenissent. et statim cla-
dictis quosdam premisit quam in ipse
hastam inventam in pacos retorquet
De illis autem eos sentiebat quis
istis spoliationibus premisit unum-
quemque ordinare se sicut voluit. ibi
strenui et audaces se sponte protule-
runt vecordes et timidi se re-
traxerunt. Ubi igitur ad spoliationes
conductum est quantum est eos pacos esse
ut hostes. Dux igitur prudens
unicuique illum ordinem tribuit quem
ipse in isto eventu perelegit ut vidit

Provexit autem lectio 167

ad horum culturam et hos qui
ignorabant artificis exi-
mia diligentia. ille enim volens
plus placere illi qui se assumpsit
elaboravit arte ut similitudinem
in melius figuraret. multitudo
autem hominum adducta per speciem operis
eum quem ante tempus tamquam hominem
honoratum fuerat nunc estimavit et hec fuit
vite humane deceptio. quia aut affectui
aut regibus deservientes homines
incommunicabile nomen lapidibus
et lignis imposuerunt. Postquam ac-
tum est de ydolorum principali adinventione
in hac parte agitur de quadam actuali y-
dolatrie promotione et augmentatione.
Et circa hoc duo facit primo ponit istam
causam mediatam. 2o recapitulat du-
as causas principes principales ibi Et po-

ibi quia fuit vite humane deceptio. Circa
primum dicit quod causa vehementer promotiva ad
colendum ydola fuit diligentia et subti-
litas artificum qui labore studio et vi-
ribus propriis elaboraverunt sibi ydola
mire speciei et pulchritudinis propter quod
simplices ydolorum speciem intuentes
credebant ydolis aliquid numinis inesse.
Illi autem artifices ideo hoc fecerunt ut
placerent regibus a quibus inducebantur
ut eorum effigies fabricarent. Dicit igitur sic
Provexit autem ydolatriam seu ydolorum cul-
turam et hos qui ignorabant ad simpli-
ces alliciendos ad ydolatriam artificis
eximia diligentia. et quare subdit plac
ille scilicet artifex volens plus illi placere
id est alicui regi principi vel tyranno qui
se assumpsit pro aliis ad effigiendum
ymaginem suam elaboravit id est diligen-
ter laboravit arte sua ut similitudinem id est
ymaginem talis regis in melius figura-
ret id est ita pulchre sicut fieri poterat
quasi diceret. multitudo autem hominum ad-
ducta a vilitate per speciem id est pulchritudinem
operis cum rege vel principe qui ante
tempus id est paulo ante tamquam hominem ho-
norabant quia honorem fecit fuit dulia id est
cultum debitum alicui excellenti persone
nunc id est post mortem deum estimaverunt
exhibentes ei latriam que est cultus debi-
tus soli deo 2 mach. 9 Rex anti-
ochus lysie fratri salutem patre nostro inter
deos translato etc. Consequenter ponit recapitu-
lationem causarum ydolatrie que fuerunt princi-
pales ut supra dictum est amor deordi-
natus amicorum et timor tyrannorum dicens
et hec fuit scilicet diffinitio quia sic fuit vite
humane deceptio id est causa deceptionis
Quoniam aut affectui id est dilectioni amicorum
defunctorum aut regibus adhuc viventibus

de

pertinuisse coniunctos homines. incommuta-
bile nomen quod est hoc nomen deus
lapidibus et lignis imposuerunt Sap.
aut hoc nomen incommunicabile quod impos-
sibile est quod plures tales sunt esse-
re absque distinctione qualis est
illud quo ille trinus deus supre-
loquendo supponit et hoc non tamen de-
us et ~~absolute~~ equivoce. Unde dicitur
ad optabiliter de sensu in primo. Ergo
sapientia(?) de esse incomparabile de ydolis
in primo. omnes de genere [illegible] ab-
stinentie et racionis de diuina essencia
et licet sit nomen commune tribus perso-
nis quia tamen ille tres persone sunt una
res dicitur nomen incommunicabile. Sunt
vite humane deceptores. licet vita huma-
na multipliciter decipiatur. octo autem sunt
in quibus vita communiter maior pars mundi
decipitur et oberratur. Decipiuntur
enim homines communiter in magnitudine

in presumpcione superbe potestatis
acceptacione nimie commendacionis
delectacione fenestre afferente — omnis — ma ta hoies dea
placione columbine propria

primitur et communissime in presumpcione
superbe presumpcionis. Nemo enim de se equali-
ter iudicat neque de genere [illegible] nec
quod de culpis suis se gravius [illegible]
insurgit nimis culpas suas mi-
nus attenuans et ideo in parte
ad quid bene iudicet de se ipso. Unde
Terencius in quadam comedia. ita
fere comparatum est omnium hominum ut et
aliena melius iudicent quam sua. Et
Tullius in oratione [illegible] quod sup-
pliciter [illegible] se requiorem quam res
plicat. Hinc est quod non nulli cum
pauca sciant magna se arro-
gant et facta propria non aliter ex-
tollunt quam si per ea celi omnes suste-
tentur. Unde sunt fabellinus

depictos vel sculptos qui collo hume-
ris et brachiis et facie eminentes
totum sublevant cum onera sua fatigacione
se planant supportare et tamen sublevant eos
fortius pareret si totum illud ydolum
deleretur. Tales autem sunt
alienatos a mente quasi sic sunt subditos
[illegible] noluit intrare domum ne
sedere bibere vel comedere. respexit [illegible]
vidit quod ipse supportabit celum si ad
horam modicam dimisisset celum
sed caderet capitum. Talis est demonstratio
[illegible] presumptuosus qui in statu suo spe-
culari reputant se totum ecclesiam sup-
portare sapiencia et discrecione qua se ha-
bere presumunt. quos alibi dicitur Ysa.
47. Sapientia tua et scientia tua hec te de-
cepit et ~~[illegible]~~ deceptus presumptuosos [illegible]
[illegible] magis quam ex realibus
solet [illegible] Augustinus [illegible] Apostolus Coll.
2. Videte ne quis vos decipiat
per philosophiam et inanem fallaciam. Secunda
materia in qua homines communiter decipiuntur
est in acceptacione nimie commendacionis
De ista peste dicit Seneca epistola 3 incre-
dibile est [illegible] quam magnos viros
dulcedo [illegible] abducit. Et epistola
47. Illud sapiencie [illegible] quod nobilis
[illegible] placemus sic [illegible] qui nos
bonos dicat quasi prudentes quasi sanctos non
[illegible] modica laudacione contenti [illegible]
in nos adulacionem sine pudore [illegible]
tamquam debitum [illegible] prudentissimos
esse sapientissimos [illegible] assentatores [illegible]
[illegible] cum sciamus illos sepe [illegible]
[illegible] Seneca. Et quod ista deceptio
sit potissime per amicos vel veros
vel apparentes Augustinus dicit Tren. 1
Vocavi amicos meos et ipsi decepe-
runt me. Ursus [illegible] solet si
candentis pelvis [illegible] sui ab-
[illegible] Et [illegible] se [illegible] homines vel

uenit ut fallaciis attribuit oculis
meis obliniantur adulatorum qui me
dulcedine falsa excecantur et decipiunt
ys. 3 popule meus qui beatum te dicunt ipsi
te decipiunt et viam gressuum tuorum
dissipant. Exemplum huius narrat
Vinc. de bufione perses tempore
duo medorum contra eos bellum cepit
cum familiaribus unusque dicebat. Ce-
tos inimicos bellum non expectaturos
aliqui contra non uiua sed obrui mole
exercitus medorum. alius dicebat
Timendum ne urbes desertas et
uacuas inuenirent nec se hostibus
ubi tantus exercitus exercere posset. alius
dixit uix illi uagarentur posse super-
ficies angustias esse classibus malla
militibus castra explicandis cum pri-
us castris campestrem uix celum
pateret fugientibus. Cum in hunc modum
regem nimia adulatione furente
excitarent dixit Damaratus regi
multitudo ista que tibi placet timen-
da est. Unde non est cum immodica
magis posse regi nec diu durare quod
regi non potest nichil tamen magnum quod
perire non possit. accidit autem que
dixit Damaratus ille enim tam
magnus exercitus ob defectum prudencie
et regiminis fuit deuictus a pau-
cis prudenter ordinatis. De quo Vin-
cencius narrat Iustinus in abreuiato li. 2.
quod de regno suo 80000 arma-
uerat de auxiliantibus trescenta mi-
lia et decem milia nauium legitur
habuisse. Et ipse primus in fuga positus
magis in prelio incipit timidus si metus
abesset inflatus a paucis fugatus
est. In cuius exercitu parum ante fugam
equa peperit leporem quod est ad fugi-
um. Sicut narrat Val. li. 1 c. 9.
Sic fuit pena placacionis ut narrat

li. de
in dictis philosophorum homines exini-
cos magis quam amicos qui complaudunt
quia inimici dum eis errores imputant
exinde corriguntur amici uero suos eis
non ostendunt errores sed tollant et
occultant. Sed inter cetera que potissime
decipit decipitur uita humana est in
delectacione feminee dilectionis. Licet
enim dulce amare et amari sit iuue-
nibus multum delectabile. Sicut dicit Augustinus
2 confessionum suarum c. 1 quid erat quod me dele-
ctabat nisi amare et amari sed non tene-
batur modus ab animo usque animum quatenus
luciosus est limes amicicie sed exala-
bant nebule de limosa concupiscencia
et scatebra pubertatis et que nubila-
bant et obfuscabant cor meum et
non discernebatur serenitas dilectionis
a caligine libidinis. Et Augustinus licet
in qua que caliginosa dilectio et car-
nalis cum eis multum delectat molli-
at et enuiet potissime tamen constringit
et decipit familiaritas feminea. Numeri
31 Nonne feminas reseruastis nonne
iste sunt que deceperunt filios israhel.
Harum namque ars est et delectatio est
homines emollire emolitum decipere.
Sic et principes philisteorum Dalidam me-
diatricem fecerunt ut superaret Sampso-
nem dicentes decipe eum et disce ab
eo ubi habeat tantam fortitudinem. Deuince-
runt eum illum insolutum constanter nec re-
plere statuit deus in muliere. Sunt
enim ista sunt non [illegible] dum [illegible] a
uiro sed solidis recepit ad utilitatem
uiris molliciem infirmitatis respondit.
In cuius figuram Gen. 2 dicitur costa ad simili-
tudinem mulieris ablata est a uiro quod
da os et restituta caro pro osse. Et
ideo futurum quod hos sit osseus solidi-
tate [illegible] semper [illegible] familiaritate
feminea [illegible] carne fragili.

Historia de perse duce medorum deuicto

Ars mulierum est decipere hominem

ne quantitatis. Confingunt fabule de Achille illo quod mox cum natus esset eum mater in aquis stigis intinxit pro toto corpore excepto talo per quem suum tenebat, ita invulnerabilis in corpore toto preter talum. Sed tandem in talo vulneratus occiditur, ut fabula sua exponit. Allegorice in spirituali sensu sic intelligitur: Achilles fortissimus virtute virilitatis personam designat. Hic aquis stigis intingitur quando tactibus prime et adversitatis solidatur, solus talus non intinctus dimittitur, quando libidinis temptationibus exponitur. Dicit enim Orpheus quod in talo est locus libidinis. Quamvis enim virtus hominis invicta sit ad omnia, libidinis tamen illecebris subiacet patula vene, que in talis sunt ad renes et femora, vilium potencia(?) [illegible]. Designatur etiam moraliter quod quantumcumque homo virtuosus et prudens vir fuerit, caveat sibi a talo, id est femina. Persona quedam sexagenaria [illegible] virgo et anus hoc corrupta et defuncta. Et ideo significanter clamat Job inter cetera difficilia que [illegible] sibi deceptum cor meum super mulierem, Job 31. Et Valerius ad Rufinum in fine: lege aureolum Theophrasti et Medeam Jasonis et vix pauca invenies impossibilia mulieri. Amice det tibi deus omnipotens femine non falli fallaciis. Unde metrice dicitur: Adam Sampsonem sic David sic Salomonem femina decepit; quis modo tutus erit? Quare mulier in qua quantumcumque decipitur, quamvis vita et placens columbine compositionis. Et hec est ypocrisis et affectorum ad faciem [illegible] affabilitatis et perfecte exterius [illegible] sanctitate et quam in interius lupina rapacitate. Psalmus [illegible] decepit amicum suum. Et

ideo significanter docemur in scriptura non debere nos iudicare hominum maliciam vel bonitatem secundum exteriorem physionomiam nec secundum interiorem anathomiam nec secundum [illegible]. Exterior physionomia relucet in facie. Johannis 7: Nolite iudicare secundum faciem. Interior anathomia sunt intenciones quas occulte homines habent et has iudicare non licet. Luce 6: Nolite iudicare et non iudicabimini. [illegible] est in statu pronosticare et diffinire [illegible] iste erit bonus homo de uno iuvene existente forsitan in aliqua levitate. 1 Cor. 4: Nolite ante tempus iudicare. Dicit enim Ypocras in libro Afforismorum: et acutorum morborum non sunt omnino certe pronosticationes neque sanitatis neque mortis. Acuti morbi sunt lascivia et dissolutio iuvenilis. Malus igitur medicus est qui statim pronosticat quod talis iuvenis morietur etc.

Et non suffecerat **Lectio 166** errasse eos circa dei scientiam, sed et in magno viventes inscientie bello tot et tam magna mala pacem appellant. Aut enim filios suos sacrificantes aut obscura sacrificia facientes aut insanie plenas vigilias habentes neque vitam neque nuptias mundas iam custodiunt, sed alius alium per invidiam occidit, alius adulterans contristat, et omnia commixta sunt, sanguis et homicidium, furtum et fictio, corruptio, infidelitas, turbatio et periurium, tumultus bonorum, dei immemoratio, animarum inquinatio, nativitatis immutatio, nuptiarum inconstantia, inordinatio mechie et impudicicie. Expositis tribus causis ad execrationem ydolatrie vel adoratorum, [illegible] timore tyrannorum et decore ydolorum, in hac parte prosequitur enar-

tate contente malicias et quot vicia supra
morum corrupciones ex ydolatria
causabantur. Et circa hic duo facit
quia primo ipsa mala enumerat diuisim secundo
coniunctim ibi Et omnia commixta sunt. Mala
autem que ante ydolatrie suborta fuerunt
sunt in genere quia quantum ad deum debitam
iusticiam perturbabant quantum ad seipsos
decipiebant quantum ad demones
eos seruituti subdebant quantum ad pro-
ximos omnes et inuicem iniuriabantur iniuria-
bantur. Et ergo loquitur de iusticia quam
homo per fidem debet habere de deo ipsam
perturbabant. Unde premittit Et non
sufficerat errasse eos circa dei scienciam
per infidelitatem. Sed in magno uiuentes
inscientie bello tot et tam plurima et tam
magna mala intencione malicie
pacem appellant scilicet decipiebant
seipsos quia cum ista eos bellare
faciat contra deum cuius subdi legibus
debuissent et tamen cum essent in bello
quasi contra deum et bonos mores esti-
mant se uiuere in quiete. Sequitur duo
mala que secuta sunt quo ad deum primo
et postea quo ad seipsos tertio demonibus
seruitute crudelissima subdebant. Ma-
culatis et sacrificia que ydolis facie-
bant fuerunt inhumana et irrationalia vel in malis
quantum ad deum de qua fiebant tem-
pestiua et suspiciua quantum ad tempus
quo fiebat secreta et abhominabilia
quantum ad ritum et modum quo fiebant.
Unde quantum ad ista tria dicit sic Aut
enim filios suos sacrificantes sicut obseruabant in
sacrificiis Saturni qui cum ipse deum uo-
luit filium sui qui eum de regno expu-
lerat cultoribus suis precepit ut filios
suos ymolarent. Aut obscura sacrificia
facientes de nocte vel de die sicut in an-
tris vel speluncis et lucis scilicet locis
absconditis dicitur enim lucus per antiphra-
sim locus sine luce propter nimiam
arborum umbram. Aut insanie plenas
uigilias habentes sicut in sacrificiis Bachi
et Cibeles matris deorum in quorum
festiuitatibus lusibus et luxuriis uacantes
totam noctem in saliendo transigebant.
Ephesios v Nolite communicare operibus infruc-
tuosis tenebrarum magis autem redargui-
te que enim in occulto fiunt ab ipsis
turpe est dicere. Propter hunc quidem feditatem
subtraxit ecclesia uigilias multas que
solent apud celebrari in ecclesiis de
nocte in festiuitatibus sanctorum. Secundo se in-
uicem iniuriabantur in corporibus inferendo
molestias in uxoribus nuptias uiola-
do. Unde dicit Neque uitam neque munda-
ciam custodiunt neque nuptias mundas
sed alius alium per inuidiam occidit aut adul-
terans contristat. Deinde ponit singu-
laciones in quantum morum corrupciones
coniunctim enumerat ydolatrie consequentes
Et sunt ii dicens sic Et omnia commix-
ta sunt sanguis id est in inuasione et in-
fulicione iniusta. Homicidium id est occisio-
ne furtum id est alicuius rei indebite con-
trectacione. Ficcio in falsa ypocrisis simulacione
corrupcio id est in uirginum defloracione in-
fidelitas id est in mutua perdicione tur-
bacio in discordias seminacione per-
iurium id est in falsa probacione tumultus
in pacis contestacione bonorum dei imme-
moracio id est in beneficiorum dei ingrata obli-
uione animarum inquinacio in gule et
luxurie delectacione natiuitatis inmutacio
id est in uiri cum uiro commixtione nuptia-
rum inconstancia id est uxorum illicita per-
mutacione inordinacio mechie id est ince-
stus et adulterii commixtione et impu-
dicicie inordinacio scilicet in libidinosa

q(ue)st(i)one. Cont(ra) tales ydolatras luci-
lent(er) invehit Quirinus rex brig-
manor(um) in ep(istol)a ad Allexandrum magnum
deridens eos (et) d(icit) q(uod) ho(m)i(n)es inno-
re mundu(m) diuiserunt et singulas
partes corporis singulis diis ma(n)cipa-
uerunt. Ho(m)i(n)em i(n)quit mundu(m) p(ar)uu(m)
esse dicatis et sicut in eo multiplicia
sunt membra disposita ita uanos de-
os singulos in celo co(m)posuistis (et) cuilibet uni-
cuiq(ue) diuisas partes uestri corporis de-
putatis et familiares singulos uic-
timas oblatis et vocabula illis
co(m)posita t(er)minis assumentes miner-
uam capitis arte utpote sapientem
tenere. Iunonem iracundie p(re)sidere
parcimonia possidere Martem bellorum
preside(re) p(ro)uida ... apta disting-
uere Mercurium facundie repertorem
lingue lamias possidere. Herculem
lateris utpote pugilem uendicasse
cupidine Iecoris sortita coherere
bacchum ebrietatis ductorem celavia
gutturis obtinere. Cererem frumenti
datricem horrea uentris implere
Venerem uero libidinis femorum
occupasse cubicula. Iouem qui aerum
p(ri)ncipatum et ... p(re)dicatis. Apolinem
medicine et musice preceptorem pal-
marum ... possidere. taliaq(ue) ...
fabricatis quos dicatis uxoris suam
do q(ui) ... parte corporis ...
uxoris sedibus resignata ... nec
gratis nobis debita accionem ut libris
hostibus res... sed ut ... ob
noxios soli ... uectigal ... p(ro)misit
atq(ue) aliis alia t(ri)buta p(er)soluunt(ur)
itaq(ue) ... aper ceditur. bacho di-
catur hircus. Iunoni pauus mactatur
Ioui thaurus ducatur. apollini cig-
nus offertur. Veneri columba decoquit(ur)

minerue noctua consecratur. Cereri flo-
ra libantur. Mercurio mella pan-
duntur. aras herculeas populeo coro-
na ... cupidinis rosea serta co-
decorant. Et infra. Veneranus opicu-
lares deos sed carnifices teterrimos
inuocatis qui uestram uitam supplicio
diuersos dissipant uirtute cum in
corpore uestro tot penas constituatis
esse quot sunt dii cum singulis sunt
uos cogunt insanie ludibriis. Ning
trahunt ad bellum. alter eunde ducat
ad luxum. 3us ... hortatur ...
quirinus ... suggerit epulandi
Et in fine ep(isto)le sic deridendo conclu-
dit. o uos felicissimos diuersorum
... et religio diuersi et uaria
supplicium magna mala paces nostre
... Inter dum enim uocatur pax
licet indigne. Prima est pax carnalium
Benivolentia libidinose familiaritatis
uel uiolentia culpe ... fratrum } talis
uel negligentia scelerum ...
pecatorum 2a est pax mundialium co(n)spi-
ratorum. 3a est pax ciualium plato-
rum. Prima pax reperitur inter adulterum
et adulteram. fornicatorem et for-
nicatricem ut dicitur uiro ... Canticorum
8. Ego murus et ubera mea sicut turris
ex quo facta sum coram eo quasi pacem
repperiens. talis pacificus fuit Salomon
de quo dicitur ecclesiastici 1. Salomon imperauit in die-
bus pacis et cito p(os)tea. Inclinasti
femora tua mulieribus ... pote-
state in corpore dedisti maculam in gloria.
In diebus belli et ... ho(m)i(n)es
non uacant libidini sed in diebus ocii.
Unde dauid cum ociaretur in domo
... et in bellis adulterium co-
misit. 2. Regum xi. Dicit ciuitatis Roma
cum bellis et discordiis contra Car-
thaginem ... tempore ...

hic no(ta) diu(er)sa no(m)i(n)a (et) op(er)a ydolorum

De triplici pace malorum

thago subiugata fuit suis libidini et
gule roma se dedit ut plus nocu-
erit rome cuspa carthago qua
prius nocebat adusa. Sic dicit
Aug. 3. de ciui. dei c. 19 In hoc
signum magis mirandi deos bellicis
fuisse concessos. Unde ille t. mes
quus solent reges ad bella pro-
cede 2 re. 11 et statim mensis in-
mediate sequens quod e dictis venit
expetitur de ditalibus insignum quod fini-
to bello et concessas bonorum comm
tpe pacis et ocii dicatur libidi-
nibus id ciuium remedio Dicas
tollas perire cupiditatis artes
2a t pax mundialis conspiratorum
q nichil aliud e quam quedam vio-
lentia cellitumnisse fruitur quamma-
li se colligant et confedant ad
resistendum et nocendum iustis hec
signatur per auicam et pacem herodis
et pilati contra cristum. Et sicut vi-
demus quod inter prauas faces et ipse
tuspas longe maior e concordia
quam inter arbores fructiferas sic et ipa-
nis conspirationibus et colligatis lon-
ge forcior e coherencia vrigosarum
personarum adinuicem ad se defenden-
dum quam sit bonorum ad malos corrigen-
dum Leu. 1. Sit spine adinuicem
complectuntur sic quinimicos suos pet
petuam De ista pace dicit ps zel-
laui super iniquos pace peccatorum videns
glo. i. inuidi et male tuli pacem
peccatorum 3a e pax cunalis plato-
rum et hec nichil aliud e nisi
quedam negligencia perclosie in punitio-
ne. Qui enim platus videt peccata nostra
subditorum et ea dissimulat iuste
corrigere ymo dissimulat ea sunt. tales
platus vocatur kumicos lecorum
tum canes quod vocatur tempora

Delacte muliens nutricat semper
et consulit cum platus habet verba remissio-
nis et dulcedinis ad manifeste ma-
los et dicat eos ad dormiendum in
peccato suo. Verba platorum et consiliariorum
antiquitus vocabantur ova maledicti.
Malach. 1. Omnis ubi diu ad ipsi
et iudaeos omnis damasi omnia egipti
omnia tyri et sic de aliis Debet enim
verba plati esse ordesa contra pertinaces
et rebelles et solaces ad deuo-
tos et humiles. Sed distinguendum
videtur de remissione et rigore in p-
latis quod si loquimur de correctione ipsa-
li iniuria vel derogatione honoris
dicuntur acutissimi et rigidissi-
mi nichil remittunt sed de iniuria illa-
ta deo vel honoris diuini diminutione
ibi sunt remissimi nec curant. Omnino
Contra tales habetur loco. Wris sup art
Episcopus si debitum honoris non accepit
a presbitero aut presbiter si non acceperit
a dyacono aut dyaconus a lectore
irascitur et turbatur Si aut videt
episcopus presbiterum aut presbiter dyaconum aut
dyaconus lectorem. talia obsequia conce-
dens permanente a alias pertantem
in deum neque irascitur ei neque curat
quod omnes quidem de suo honore solliciti
sunt de honore aut dei nullus. hic Wris
Dominus enim esse pacificus et pa-
ciente in suis iniuriis est laudabile
esse tamen paciente in dei iniuriis est
summe vituperabile in plato In cuius
figura cristus sic legimus art q.
cum dyabolus ei diceret Si filius dei es
dic ut lapides isti panes fiant pacienter sustinuit
et pauctoritate scripture eum confutauit
Item 2a consulit cum diceret Si filius dei
es mitte te deorsum quod iste due
temptaciones non fuerunt directe
in contra honestate sed in 3a temptacione

qui dixit quis dimittat te dabit si ca-
dens me: repulit misericordiam tuam in
dignatione et vade salvationem non
tempore deo dum tibi. Cuius que loquitur
textus. Ego cristi destinavi iudas in
iudas conveniunt persone. Dei autem
iudas neque usque ad auditum sui
fere. Quoniam in ipsius diurnis et consideratione
placente laudabilem iudas neque
dei displicere nisi ipsum est. De
ista mala pace et negligentia
in platis et salvator. Luce 12.
Non veni pacem mittere sed gladium
id est acutam correctionem viciorum. Lectio 161

Infandorum enim ydolorum cultura
omnis mali causa est et initium et
finis. Aut enim dum letantur in-
saniunt aut certe vaticinantur
falsa aut vivunt iniuste aut per-
iurant cito. Dum enim confidunt
in ydolis que sunt sine intellectu et
sine anima male iurantes noceri
se non sperant. Utraque igitur illis
evenient digne quoniam male
senserunt de deo attendentes
ydolis et iniuste iuraverunt et in
dolo contempnentes iustitiam. Non
enim iuratorum virtus sed peccan-
tium pena perambulabat semper
iniustorum prevaricationem. ¶ Postquam
enumeratam fuit causa et mortis cor-
ruptionis nominate que ex ydo-
latria perveniunt. In ista parte replicatur
talitas illa et ostenditur specialiter quo-
modo ex ydolatria derivantur falsi-
tas et iniustitia. Et circa hec tria
fiunt. Quia primo agitur de malorum per-
petratione. 2o de malorum punitione.
3o de iudicii malis condicione.
2a pars ibi Utraque igitur et 3a ibi Non enim
iuramentum. ¶ Circa primum considerandum

ydolorum replicat qualitatem malicie
ydolatrie et dicit Infandorum enim ydolo-
rum cultura omnis mali causa est et initium et finis.
ydola dicuntur infanda quia non sunt sermone
id est sermone digna. Quod igitur cultura est
causa omnis mali in suis cultoribus
et initium et etiam finis quia ydola cole-
do ordinant peccata sicut quia sine aliquo
aut malorum sicut ydolatria initium et finis
eminat ut manifestat cum subdit. Aut
enim dum letantur insaniunt. Sicut ipsi
ludis quos diis suis faciebant in quibus
se per libidinem more bestiarum se debeant.
Aut certe falsa vaticinantur sicut prophete dic-
ebant de quibus dicitur 3 Reg. 22. Dedit
dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum
tuorum. Aut vivunt iniuste contra proximos nocen-
do. Aut periurant cito id est de facili et
levi causa falsa faciunt iuramenta. Sicut enim
adhuc dicitur consuetudine. Sciunt enim quod
ydolum non potest se vindicare nec eos
punire pro periurio facto per ydolum. Et ideo
facile periurant et confidenter. Et hoc est quod
dicit Dum enim confidunt in ydolis que sunt sine
anima id est sine intellectu et notitia male iu-
rantes noceri se credunt vel non sperant
id est non metuunt. Ex hoc patet quod iurant
per ydolum. Narrata multiplici cul-
pa sequitur de eorum pena. Pena tamen
eorum quod digne ~~punientur~~ dampnabuntur.
Unde subdit Utraque per illis evenient
digne id est pro utroque digne punientur.
Unum de eo quod male senserunt de deo aut
ydolis et iniuste ~~iurant~~ iuraverunt in
dolo contempnentes iustitiam et sic dupliciter pecca-
verunt. Tunc iuraverunt per falsum deum id est ydo-
lum et 2o subinfertur de vana iuramenti
et dicitur sic. Non enim iuramentum est virtus
id est iurare non est virtus nec per se appetendum
sed peccatum in peccato quia est medulla cum
homo oportet iurare aliquid. Dicit Crisostomus
vir vero est non non quod autem hiis amplius

cius scilicet a malo scilicet sit a pena vel a
culpa illius cui iuratur. Exodi. pena
perambulabat per i. c. Sat. dissoru-
i. iniuste vel iniusticia rex periuricis
periurat etc. Tercia periurium mendacis
qui periurus est multum detestandus
et specialiter quia est. Est enim periurus

proditorius		infidelitatem		demonum
criminosus	per	falsitatem	ad	proximum
pernitiosus		iniquitatem		seipsum

Primo igitur periurus est proditorius per infide-
litatem quia adeo est proditor sicut foret
magna si ille qui haberet custodiam si-
gilli regis signaret litteras pacis
quas rex maxime detestaretur et si
hoc faceret de sigillo pape esset ex-
communicatus ipso facto et brachio
seculari traderetur. Nomen dei est no-
bis commissum quasi quoddam sigillum
ad testificandum veritatem et confir-
mandum. Deut. 6. Dominum deum tuum time-
bis et illi soli servies et per nomen
eius iurabis. Et ideo dicit apostolus Hebr.
6. Omnis controversie finis ad con-
firmationem est iuramentum. Falsitas autem
est illud quod deus summe odit testis
contrarium qui est veritas. Et ideo
qui nomen assumit ad confirmandum
falsitatem dei proditor est. Hic idem
patet 2o. quia sicut castrum domini regis sub
fidelitate commissum tradere hosti-
bus regis proditor regis esset. Cas-
trum est nomen domini quod diximus
et ad quod confugimus in tempore necessitatis.
Prov. 18. Turris fortissima nomen
domini, ad eam fugiet iustus et sal-
vabitur. Illud castrum traditur hosti-
bus demonibus et falsis hominibus com-
mittitur ad placitum eorum. Hic idem
patet 3o. quia qui dominum suum diffamat
maliciose et involvit in crimine pro-
ditor est suus. Ille qui deum inducat

testem falsitatis involvit nititur
deum in crimine et aufert bonum nomen suum
quo vocatur et est summa veritas. Quare pro-
ditor suus. Unde contra id est plus con-
tempnit creatorem quam creaturam. Secundo creatu-
ra ipsi non intulerunt creatori nisi malum
pene et iste nititur eum involvere in ma-
lo culpe. Quasi adiuratus in nomine domini
dicat veritatem non mentitur quia nec inve-
nitur quod ipse addat suis mendacijs
iuramentum licet ipse sit mendax et
pater mendacij. Et ideo non est mirum si
deus eis velox erit ultor sicut promittit
Malach. 3. Ero testis velox malefi-
cis et adulteris et periuris. Narrat
Ovidius 2 Methamorphoseos de Mercurio et Bacho.
Mercurius accepta figura humana temp-
tavit furari boves quos Apollo pas-
tor regis admitti debuit custodisse
invenit eos depascentes lata quadam
montis et statim arte sua abegit
in quamdam silvam et eos ibi occultavit.
Istud factum nullus percepit nisi quidam
pastor qui dicebatur Bacus. Istum con-
veniens timens accessit ad eum rogans
quod si aliquis veniret inquirere pro bobus quod
negaret se eos vidisse et nichil ad
videret et ne factum suum taceret pre-
mio dabo inquit tibi istam vaccam albam. Cui
quam accepta Bacus respondit sic: Tutus
eas, lapis iste prius tua furta loquetur.
Et lapidem ostendit. Mercurius simulat se re-
cedere et statim mutata figura
corporis et voce sermonis redit ad
rusticum qui in forma alia inquirentis
boves ad vaccas dixit: O rustice,
vidisti si quos hoc limite dixit ire bo-
ves. Fer opem furtoque silencia deme.
Iuncta suo pariter dabitur tibi femina
tauro. Videns rusticus quod merces
sua foret geminata si peccaret vo-
lens hic et alba vacca et albus

Periurus multiplex est detestandus specialiter quia est

Qualiter Mercurius acceptavit furari boves.

thauru· Rn̄ dit publius mo̾tibꝫ
cant et ostēdit motes ī quibꝫ
erant an̄ vagate· rſt ma̾ uus
Et me n̄ pſide ꝗ dis me mīchi
ꝗ dis/ ait pirra ꝗ pcā ubit ī
dinu plicem ꝗ nīc ꝗͦ dr indeco
maꝫ n̄ nūto ictis ē infamia
ſcāo/ Et ſic iuſto illu lapide ul
ꝗſitem ē mutitꝫ de quo pus dip
erat Titus eas lapis iste pus
bia fircta loqt̄ʳ Et ſic fr̄ēq̄uēter
videmꝫ ꝗ homīes falsi munus
accipiūt abutāꝫ pte et comitt
piurīu et lepone ui̇tatꝫ et tan
de dei iudicio uiſte ī lapides co
uitꝫ ꝗʳ appīquāte fīne uite ſepr
depant/ Job ꝗ Cor eiꝫ indurabitʳ
ꝗ̄ lapis nō ſic fuit de marchā
marcello regulo De quo dicit ꝗ
de ciui· dī e q· ul ꝗ ꝗm li· mīm
Marchus iste impator romanꝫ
captiuꝫ apud Karthaginenses
tenebatʳ qui mallet a romanis
suos reddi captiuos tenē regiam
ipa et legatis suis roma miſe
rūt/ pus iuramēto ꝗſtitutū ſe car
thaginē rediturū ſi id ꝗ uolebat
minime pegisset· perrepit ille et
plane/ in ſenatu contraria pſuaſit
ꝗ nō arbitrabatꝫ utile rei publice
romanoꝝ ꝗmutare captiuos· nc ptꝫ
hanc pſuaſonē redire ad hostes
ꝗpulsus ē Et ꝗ iurauat ꝗ ſponte
ꝗpleuit· ac illi excogitatis ſuppli
cus eū interemerūt inclusum ā
gusto ligno ubi stare cogeretʳ clauis
acutissimis undiꝫ ꝗfixo ut ſe ī
nullam eiꝫ pte sine penis acutiſ
ſimis inclinaret· ab ſpīs ecc alio
ne dormiret/ crudeliʳ pimeret/ iste
libʳ fuit et in ciuitate ſpā ꝗuicta tū
hostibꝫ et carō ſe reddidit itaꝫ
n̄ ut fidelitē ſuacet/ ꝗna ꝗmiſerat/

mamecto ſe uꝫ redditurū ſi romīs
comutacōm captiuorū pſuadē nō
posset· et tn̄ cū pſuaſiſſe posset et
uitā ſuā ſaluasse noluit ꝗʳ hc con
ſide reipublice fore uidit Et ſic cū
posset p duas uias euasisse et neu
tra uoluit ꝗʳ neutꝫ cū infidelitate
ſtare potuit ꝗͦ piurus ē ī moſius
pſalitate quo ad ꝗxīm decipit eū
iudice et ſpoliat iure ſuo bōe fidei
possessorem Et io reſtitue tet aliꝫ
de dua dena ꝗſolidū ī cū unꝫ soluit
reſtitudo ꝗplete/ aliꝫ deobligantʳ
Legimꝫ eccʳ Josue q· de dolo gaba
onitarū ſe ſimulantes a longe uenisse
obtinuerūt a filijs isrl ꝗ uniſſent
uite hanc aūt ꝗmiſſonē ptꝫ ea
ſuauīt nō obſtante dolo gabaoni
tarū reſpnettʳ ī quit Josue et in uat
ne cōtra nos ira dei concitetʳ ſi peyo
rauimꝫ ꝗͦ piurus ē pmaosꝫ pī
iquitate quo ad ſeipm/ Ille cū ꝗ
ſaeter piurat manū libʳ ſuppoīt
qua tangit ewanᵍᵐ et illa dyabolo
ꝗmedat n̄ dicat uim· Vnde illa ma
nus efficitʳ dyaⁱ· poſtea et manu
dyali deinceps ſe ſignat ſe cibat
et opatʳ· Vnde p illa manu tenet
eū dyalꝫ doc peniteat/ In miſſali
uō ſup quod iurat ꝗ ꝗʳ ſcripta ſunt
ꝗſecraco corpis et ſanguis cristi· ſuf
fragia ſcōꝝ· beatitudo bonoꝝ· et dap
nacio reproboꝝ· Est igʳ ſēnus iurāte
ci ſimi ſiſt uim ſit ꝗꝫ nō iuro nō
me iuuet miſſarū celebracio· nec
ſcōꝝ depcacio· ſꝫ ſuer eius futura
beatitudine bonorū et ueniet ſup
me maledicco reproborū· ꝗ ponitʳ
mt 27 Ite maledicti ī ignē etnū
ꝗ pa ē dy· et an· eiꝫ Omnis genua
flectēdo abrenūciat oībꝫ bonis
ꝗſpibꝫ qͦs pedibꝫ ſuis ſcīt· n̄ uim di

hiſtoria de regulo romano ꝗſuat fide carthag·

nō hic quid piurus ipsius mamecto p[re]dixit

Capitulu decimu quītu

cat · cp̄ te dedo manu ad libis abre-
mucat omībq bonis opibq · et nūc ꝑ
que sēat · osculado libis bonis ubis
et oronibq quas deo fēt cp̄t quod
Ecc 23 Vir multū iurās replebatur
iniquitate et nō recedet de domo
eius plaga · et Ecclesiastici 9 · Ono pīcabis
in noīe meo &c Eccius 168

Tu aute deus nr̄ sua-
uis et verus es pa-
ciens et in mīa oīa dis
ponēs Ecclesia si pecca-
uimq tui sumq sciēn-
tes magnitudīne tuā et si nō
peccauimq scīmq quō apud te su-
mq cōputati Nosse eni te cōsuma-
ta iusticia e et scire iusticiam et vir-
tute tuā radix e imortalitatis
In hoc capitulo quinto decimo iusto capitulo qua
i duobq p̄cedēbq e ydolatria de
sēnie · et vnū dei cultū hōibus
suadet · hʼ aut iusto capitulo p duas vi
as aggredit · vna p̄mis cōmēdat di-
uina bonitatem ꝑ qua omīs creatura ro-
nalis ei debet famlari 2o declarat ydo
lorum vilitatē ꝑ quā omīs hoc tēpr
ea cōtempnē · Primo ibi tu aute-
rore · Cui primus pōnit diuina cō-
mēdacōem 2o subiūgit talis cōmen-
dacōis declaracōem · primo p tu Ecclesia
si pe · Cōmēdabilia autem q dicit deus
sunt quor q maiorē mouet aliqū ad
seruiendū dno tales cōdiciones hūt
vt ꝑ suauitas i cōmuci ac dns cū
amaro et iucūdo nullo simulacro
liber · Veritas i pmissione · nam
multa pmittes et pauca soluens
nidas habet famulos vʼ deuotos ·
paciens i exspectacōne · dns ei qui nō
subito nec rigide pcedit ad puniē-
ne · dat subditis cōfidenciam ꝑ an-
di ueniam pro offensas et in mīa i

equali dispōne q in mīa dni famulos
sūe esse deuotos Dicitur igitur ad cor-
ista dē pe Tu aut deus nr̄ sua · et ve-
re suauis bn̄fici largiendo · verus
pmissa adimplenda · paciens expectan-
do delinquētes Eccius 9 Alassimus est
paciens redditor · et in mīa disponens
omīa q pūnis cū codignū et p̄-
mias bonos sup meritū hʼ e igitur
dei vere cōmēdacio 2o subiungit
magne cōmēdacōnis declaracōm q sic
e cū q deo suauis et cū honoreq
si sumq i statu culpe si i statu iu-
sticiae q si sumq peccatores sumq mei-
lomicq infra potestatem sua punien-
di si sumq iusti sumq infra potestatem
suā et p ea sup merita pmiandi
et hec e q dicit · Ecclesia si peccauimq
tui sumq sciētes magnitudīne tuā
i · infinitatem potencie tue · Jn ps magnus
dns et laudabilis et magnus et n
e finis · et si nō peccamq sumq i · firmis
sima fide cōuimq q apud te sumq
cōputati i · numerati et electi · ut i celis
celestis pmieris Lucae 10 gaudete
et exultate qm nōīa vestra scripta sunt in celis
Sz q posset ad querere qd e istud
pmium vite et quo ad illud puem-
emq subdit Nosse eni te · iude vt
et apte cōsumata iusticia e Joh 17
hʼ e uita eterna ut cognoscant te solū
verū deum et quē missisti ihesum cristum
ecce pmiū · Sz quo ad istud attingemq
subiungit et scire · i · e de predicacōm
iusticiam et uirtute tua · i · pietate tua
radix e · i · p̄ciam imortalitatis · i ·
beatitudinis sempiterne q · d · qui habet
formatam fide caritate q tu es ve-
re iustus et ne pius ille habet radicem
beatitudinis De hac radice fidei pa-
ne loquitur Aug sr̄ Joh et dicit sic Sit
i radice arboris nulla prius ap
paret spēs et tn̄ quidʼ z in ar

hec pulchritudinis et decoris ex illa
procedit. Hic ex fidei humilitate quasi ex
una quadam habitudinis arca suscepit
et ex fidei fundamento procedit. Unde
signatur dicitur: ex fidei radice est immor-
talitas. Eccl. i. Radix sapientie est timere
deum, rami eius quidem longevi. Quemadmodum
quem apud te summa computas. Sapientia
?pasce? dicitur de celestis quos tu munis solidos
cognitis est. Ait et Aug. Enchiridion 22.
Ubi notandum quod magni domini alii possi-
dent modica et vilia, alii possident
preciosa et vilia ut reges principes ?poii? ha-
bent, non tamen a domino computantur. Hec
preciosa et vilia habent in mundo et
tamen computantur. Sermonis et decores quas ?acc?
possident sicut sunt peccatores sicut iusta
et predestinata peccatores cum ?lectis?
sub domino suo quod illi numeri sunt apud
eum. Eccl. i. Stultorum infinitus est numerus.
Unde boec. i. Arismetice loquens de di-
spositione diminutum supplicium et perfectum
dicit. Est de ipse ?ibis? magna simili-
tudo virtutis et vicii perfectos cum viros
?dicenimque? numeros quia superfluos et
diminutos multos et infinitos.
Perfectos enim numeros quam ex omnibus suis
partibus aliquot ut superius repletur
sicut est sex et infra centum milia non
sunt nisi quatuor tales numeri. Et quia bonorum et
malorum copia non est, ideo omnia de eis
ut invenientur. Iusti autem possident etiam
vitalia preciosa. Ysaias 13: Preciosior erit
vir auro et homo mundo obrizo.
Et hec dicit vir quia sicut ordinabatur in
lege mulieres et parvuli non numerabantur
sed viri soli, ita apud deum nec effemina-
ti ad opera virtuosa nec irrationabiliter
viventes preciosi iudicantur sed tantum vi-
ri virtuosi quam per cristos pericula et
certamina pertulerunt. De quibus Sap.
i. Tunc stabunt iusti in magna constan-
cia adversus eos qui se angustiaverunt. Et pro

Dum alii possident magna vilia et alii vilia

dicat. Tunc dicent ?hos? insensati vitam il-
lorum ?ipsa? et finem illorum sine honore. Quomodo igitur compu-
tati sunt inter filios dei et inter sanctos sors
illorum? Sunt quidem electi domini. Quemadmodum quos
apud te summa computas. Dicit ex arte al-
gorismi satis patet computacionis septem
sunt species que in omnibus ipsis continentur:
Addere, subtrahere, duplare, dimidiare,
Multiplicareque dividere, quinta ?vel? multipli-
care. Radicem extrahere, vel septima dicitur esse.
Deus autem ineffabilis ?gracias? ?esse? con-
nos electos suos facit. Omnes istas species
computacionis exercet. Addit et subtra-
hit, duplat et dimidiat, multipli-
cat et dividit, et radices extrahit.
Addit enim nobis peccatoribus tempus penitentie
ut convertamur. Exemplum de rege Ezechi-
a 4 Reg. 20 cui dixit deus: Addam
diebus tuis 15 annos. Subtrahit quoque
malos et impeditores quietis nostre ut
quasi flammam quia Prov. 26 Cum ?sustuleris? susurrone
subtrita iurgia conquiescunt. Et ideo
compulit per apostolum 1 Thess. 3. Subtrahite
nos ab omni fratre ambulante inordina-
te. Duplat nobis spiritualia et temporalia ut
sufficiant, quia dat nobis virtutes ?...?
nales quia ?gravitas? Prov. 31. Omnes do-
mestici eius vestiti sunt duplicibus,
et in futuro duplicet nos stola glo-
riam in corpore quam in anima glorificati.
Esaias ?...? In terra sua duplicia
possidebunt. Dimidiat penas quas
iuste meremur quia longe citra condignum
punit, cum nulla alia pena possit compara-
ri peccato mortali condigna. 1 Mach.
10. Dimidiam partem fructus ligni
quod est porcionis mee relinquo. Multi-
plicat in nobis dona sua. Unde
oraciones meas exaudiendo. In ps. In
quacumque die invocavero te exaudi me, multi-
plicabis in anima mea virtutem. Dividit gra-
cias quas dat diversis personis di-

Deus omnes species computacionis circa nos exercet

usurius de computat ut omnes fideles
in terra se dividere valeant supportare
iuxta sententiam apostoli 1 Cor 12 Divisiones
gratiarum sunt id est dona autem spiritus dividens
singulis prout vult. Tertio radices ex-
tirpet id est pravas cogitationes ex quibus
omnia mala oriuntur non iudicaliter de-
mendabit quando cogitationes ipsorum
eradicabuntur. Convenit igitur ipsa mul-
tipliciter computatio. Notandum est autem quod

computat senescallus cum preposito — prima
alius — usurarius de suis usuris — secunda
yconomus id est procurator domus — tertia

ad calumpniandum, 2a ad turpe lu-
crandum, 3a ad iuste remunerandum.
Secundum hoc alius computat nobiscum demones,
alius vani et arrogantes homines, et
alius deus et angeli boni nos expec-
tantes. Demones computant ad calumpni-
andum tamquam vides quod prepositus auditor
compoti qui calumpniam apponit prepositum
vel ballivum illas expensas diligentis-
sime computat in quibus videt eum a-
liquas neglexisse. Ita dyabolus computat
nobiscum bona de peccatis nostris. portat
enim secum suam talliam preparatam contra
nos quem plus letatur in tabulis pecca-
ti quam in floribus virtutum. De quibus dicitur
Iob 30 Inter huiusmodi comoda letabantur
et esse sub sentibus delicias computa-
bant. Secundo computant more usurariorum
alii homines arrogantes. illi enim compu-
tant more usurarum, solus usurarius ven-
dit tempus quia ex solo lapsu temporis plus
capit quam debet. et istum modum
computandi habent alique persone que tempore
iuventutis tempora [illegible] sed omne
sunt quasi cum multo vitiosi ex solo lap-
su temporis et non de suo honore vendi-
cant senectutem. sicut antiquas yma-
ginibus in quibus secundum opinionem vetula-
rum michil est minus [illegible] fuerint bo-

Nota hic de triplici computo &c.

norum. Et etiam ipsius lucrum est illici-
tum quia non credet multos vel utilia sed
lapsum temporis et senectuti. Contra quod dicitur
Sap. 4 Senectus enim venerabilis est
non diuturna neque numero annorum computa-
ta. cani sunt autem sensus hominis et etas senectu-
tis vita immaculata. et ideo iuvenes
qui virtutes honores in senectute vendicare
computant. iuventam iuventute non desi-
dio sed studiosis in suis laboribus et vir-
tus duo vices [illegible] in corpore et re-
tinens ingenium perfectionis in mente
iuxta consilium Ovidii de arte amandi li. 2
Dum vires annique sinunt tollerate
labores. Iam veniat tacito curva se-
nectus pede. non que preterit iterum revo-
cabitur unda. nec que preterit hora re-
dire potest. Utendum est etate cito pede
labitur etas. nec bona tam sequitur
quam bona prima fuit. quia sicut vitiosi
turpitudo iuvenes non potius iuste
vendicare senectutis honores. Sap. 3
Si quidem longe vite erunt in nichilum
computabuntur et sine honore novissima
senectus illorum. et quamvis homo
honores ambire non debeat decet tamen
se honoribus dignificare. Dicitur dixi
quod etiam et alias exposuit declaratum.
Tertio computat nobiscum deus et angeli
boni et celi cives nos expectantes more
quo yconomus seu procurator domus
computat de labore cum famulis ad remu-
nerandum. sicut computaverunt illos procurator
qui in sero reddidit singulis opa-
riis singulos denarios Matth. 20 Sic
enim deus nostros computat dies quibus
meritorie laboramus et actus meri-
torii. et non solum deus sanctus in illa
celesti curia sed etiam mea vita multos di-
cat quasi [illegible] Thess. 1 Ego novi que
pater meus et mater mea nostros dies compu-
tant ad iuste nos remunerandum
unicuique secundum vita eterna. Sermo 169

Qualiter deus et boni angeli nobiscum computant

Non enim in errorem induxit
nos male artis excogitatio
nec umbra picture labor si-
ne fructu effigies sculpta per
varios colores cuius aspectus in-
sensato dat concupiscentiam et diligit
mortue imaginis effigiem
sine anima malorum amatores dig-
ni sunt morte qui spem habent
in talibus et qui faciunt illos et
qui diligunt et qui colunt. Deinde
sit mencionem super isto capitulo sicut
in duobus precedentibus ydolatrie. Sciens
ex tempore et cultum unius dei ho-
minibus pubere procedit contra ydola-
tram condescendens fatuitate secundum condi-
cionem ydoli quia vere male secundum
efficientem et finalem. Secundum forma na-
tura ydoli vana est et inutilis et decep-
toria que procedit ad munus ubi non
est vite. Materia est corruptibilis de qua
accipiatur sicut aurum argentum sive
lapis sive lignum. Efficiens est deri-
sibilis quia homo miser et parvus abso-
lutus presumit sibi facere deum. Finis
est impossibilis quia illud quod in se non vivit
nec intelligit alios nullomodo auxi-
lium potest prestare. Dividitur autem pro-
cessus usque ad finem capituli principaliter
in quatuor partes. Primo ostendit ydolorum inutilitatem
ex parte forme. 2o ex parte materie et ef-
ficientis simul. 3o ex parte efficientis per se.
4o ex parte finis et efficientis simul.
Prima pars ibi Sed et figulus 3a ibi
Sed est illi cura Quarta ibi Omnia ydola
nacionum. Circa primum duo facit quia pri-
mo quomodo ydolatrie per speciem ydoli de-
cipiuntur. 2o quomodo in secunda parte hic puni-
untur ibi malorum amatores. Pro cognitione
dicendorum forma sive pulcritudo
ydoli locum quem in persona colentium ver-

Quantum ad causas vel sicut ydoli malas formalem efficientem et

deum hic sed in persona iudeorum qui tunc
coluerunt verum deum et dicit sic Non
enim in errorem induxit nos hominum ma-
le artis excogitatio id est excogitacio ma-
le artis fabricandi ydola quod dicit ars
hominum quia ab hominibus non a deo est adin-
venta. Illa igitur excogitatio id est ars ex-
cogitata nos induxit in errorem ydo-
latrandi vel despiciendi unius cultum dei
nec est umbra picture id est species ydo-
lorum, artis curiositate sicut umbra. Umbra
dicitur quia est labor sine fructu id est forma
inutili labore fabricata. Effigies
sculpta per varios colores cuius aspectus
id est que forma conspecta dat insensato con-
cupiscentiam id est amorem reverencie et dile-
ctionis ydolis exhibende et talis insen-
satus diligit mortue id est non viventis
imaginis effigiem sine anima. Et sic fecit
pigmaleon de quo in methamorphosi o-
vidius narrat. Consequenter ibi malorum
autem amatores subiungit quam pena
digni sunt et distinguit quatuor personas
quarum tres pertinent ad cultores quarta
vero ad factores ydolorum. Ad cultores
pertinent sperantes diligentes et colen-
tes. Ad factores qui ea operantur omnes
isti digni sunt morte vere inferni. Pro
quo sciendum sicut omnes in inferno positi sunt
mors depascet eos. Labor sine fructu
Notandum quod locus vite presentis medius est
inter celum et infernum medium autem
capere consuevit naturam extremorum. In celo
est summa quies et nullus labor. Apocalipsis
14 Amodo iam dicit spiritus ut requiescant a la-
boribus suis. In inferno est summus labor et nulla quies
in quo laborabit in eternum et vivet adhuc.
In fine. Ideo quiescens est quod in loco medio
hic est in medio sit quedam commixtio labo-
ris et quietis cum plus participat de
de labore quia vicinior est inferno quam
celo. Unde signanter dicitur Job 7 homo

vite presentis locus est medium inter celum et infernum

ad laborem nascit^r. Et is nimia c cau-
tela actua qua fiet tollabilis labor iste
Labor aut iste fieri pt facilis tpr
ma | occupacionem vacaci
Scds | per | collaboracionem compacta | mez
tas | mag^e mercedis expectaci
Primo igit^r q facilitat labores bonor
vidi^e c occupacioni vacacio ut
hic nos sudeat nos serbat nos oet
nos laboret. Jmp^e illud meti. Nuc
lege nuc ora nuc cu feruore labora
Sic erit hora breuis et labor ip^e
leuis. Et hic e q doc augus li. pus
de sta virginitate. Diuersis iquit scrupu-
lis pectoris tui tolles. fere nuc
alimonijs mediocribus nuc ieiuni-
is parcioribus. lectione opere pce ut mu-
tacis laboris mitiace sunt actus
2o facilitat laborem nrm collabo-
racionis compaciacionis. Si eni compacia-
ciones cristum dicere p pt pau-
per sum ego et ilaboribus a iuuentu-
te mea. aplos dicens j. Cor. iiij. usq
in hanc hora esurimus et sitimus et
nudi sumus et laboramus manibus
mris nos solu viros s et mulieres
phil. iiij. adiuua illas q mecu la-
borauerunt facile erit nobis laborare
i opibus nostris. Unde greg. i li. mor.
In desperacione in labore pressure q sible-
uacio laboris c visio collaborantis
Jac. v. Exm accipite fres laboris
et pacie pphas qui locuti sunt in
noie dni. Unde sibi dicit ibid. greg.
Sit cu itinere comes iungit^r via q
nos contrahit^r. Sz cu de sodacte comi-
tis labor itineris leuigat^r. iij^o nos
laboru nros facilitat i purgatorio mag-
ne mercedis expectacio sicut athle-
dicibus spondet^r brauium i fine
stadii. Rusticus recolit in yeme
futuros fructus autumpni et spa-
rus quantitatem sui sapores cotemp-
latur. De hac mercede ...

et labore purgatorii dicit sed si i quadam cap-
nullis labor durus nullu tempus videt
longu dr quo gla eterna acquirit^r.
Sap. x. bonoru laborum gloriosus est fructus
et Sap. x. reddidit iustis mercedem
laboru suoru etc. Est igit^r notandum q
distingui possunt de labore multiplici
hoim i purgatorio. Est enim. Primus igit^r e
labor | delinquencie | penitencie | satisfacionis | perseuerancie | et | peccatorum | cultorum | scolasticorum | ad prelatorum | la | bor
delinquencium atque peccatoru. Via enim
peccatoru e multo magis laboriosa q
via iustoru. Sic dicunt quod pluribus licet ser-
uire tanto cu maiore labore. peccatores
aut seruiunt mundo dyabolo et carni suae.
et ideo nccc licet multiplicare labo-
rare. Jer. ix. docuerunt linguam suam loqui
mendacium ut inique agerent labora-
uerunt. Et multo sollicitius laborant
homines circa mundana et temporalia
q circa eterna. et magis circa volupta-
tes q circa uirtutes. Unde leo papa
i quodam sermone de ieiunio septimi
mensis. libenius suscipit^r labor
p desideriis voluptatum q pro amore ui-
tutis. Et greg. sr Ezechiele. Quibusdam
prius mentibus nichil e laboriosius
q ut si eis precipiat^r ut huius mundi
actibus nos laborent. De huiusmodi
vane et vaie laborantibus loquit^r
Aug. li. pus de scti tibus mulieres. i.
in hac uita laborantium ut sut genera
h^o aut tu velut tu sut hoies a ma-
ne usq ad uesperam inani uolentes
horum itaq primus quidq molit ipac-
tu suscipit et abscondit alii uero
pte capit pte i plurie negligencia
tandem sinit. pte nos uecto capi. tria
dut quandoque molit ipectus plumus
seu tollit ut uetus dissoluit ve-

nientes vespere cum a labore cessatum
et fructus laboris recipitur quod
putas singulos servitores. Comis fa-
rina tota servavit totum laborem
suum bene recognoscit. qui non pretium
collegit inde letatur et qui servit
inde mestus quia vento vel pluvia
amisit. qui non totum amisit con-
tentior fuit. Flumen presentis se-
culi accipitur. vento vana gloria designa-
tur in manibus. molendinum quod tota
die molit prius labor est huius se-
culi quem a mane usque ad vespe-
ram quasi finitur. Mane nobis erat
cum nati fuimus. vespera vero erit
cum per mortem debitum solvemus huic
tempus. itaque prius dico est quod labora-
re debemus ut in vespera vivamus. Et
sicut mola continua ducta ad eun-
dem locum revertitur. sic labor iste
singulis annis modo solito revertitur.
Arena namque aratur. seminatur. metitur.
panificatur et comeditur. Et ad
idem revertitur. In vespera igitur cum dicetur
Voca operarios et redde illis merce-
dem letabuntur iusti tota servata
farina in vita sua. alii non qui non
totam eam servaverunt in hoc mesti erunt
leti tamen quia propter labores sui deum
cognoverunt verum. alii qui omne opus suum
in vanitate ponunt et quod faciunt non
ab humana laude abscondunt quasi
omne studium vite sue in deceptionem
plus faciunt. farina quasi sua vento
committitur. Unde eis in fine vite
pane eterno carebunt. de illis Lu-
ce v. sunt isti fatue laborantes dice-
bant cum Luce v. per totam noctem la-
borantes nichil cepimus. i. premium
pro eo sortiti. Omne opus secum est michil.
Quod labor in proposito est penitentiam
et confessionem. Narrat [illegible]

Otyale li. 1. c. 21. quod cyrus rex per-
sarum volens animos persarum concitare
ad bellum contra medos tali usus est
cautela. Duxit exercitum ad quandam
silvam. ubi persarum tota die in laboribus
maximis occupavit in silva illa
succidenda. In crastinus iussit epulas
lautissimas preparari et exercitum cum
gaudio et tripudio convivari et ar-
ridens per tempus interrogavit quis
illorum duorum dierum magis eis pla-
ceret. Responderunt quod dies secundus plus pla-
cuit eis quam primus. quibus ille sub-
iunxit. sic per laborem hesternum ad ho-
diernum pervenistis convivium. sic fe-
lices beatique esse non poteritis nisi prius
medos vinceritis. Sic eciam in carcere positi
peccatorum nostrorum remissionem. et vitam et
eternam consequi volumus nec ha-
bemus prius laborem penitentie et humiliter
subire. Unde ps. sic precepit. Vide
humilitatem meam et laborem meum et dimitte universa
delicta mea. Et omnes dies sunt fere
labor manifestat. alibi ubi dicitur Labo-
ravi in gemitu meo lavabo per singulas noctes lectum
meum lacrimis meis stratum meum rigabo. Tunc
labor in proposito est labor studencium
et scolasticorum de quorum laboribus se-
lo dicitur Seneca. Non est inquit veri-
tas labore gloriosos animos labor
nutrit. Philosophia inquit nemini nas-
citur qui eam vult habere oportet quod la-
boret. Ideo non suscipit philosophia inge-
nium sed exercitat. Hinc Socrates cum
studens sophistarum et tam habebum dis-
cendi usque ad fatigacionem labora-
ret semetipsum per illud poete con-
fortare solebat Labor improbus
omnia vincit. Sic labor est in studen-
do. legendo. et scribendo ut poste-
ris possit prodesse. Rē 2e. Unde.

philosophia nemini nascitur sed per laborem acquiritur

te qui non solum mechi laborauit
sed omnibus cosequentibus vite. Est
etiam in orando cristus dabat dicit
Da michi domine sedium tuarum assistricem
sapientiam ut mecum sit et mecum labo-
ret etc. Et labore suo possedit et
aliorum platorum quorum est laborare
doctrina et exemplo bone vite super id
I thimo. 3. Qui bene presunt presbiteri
dupplici honore digni habeantur maxime
ime qui laborant in verbo et doctrina.
Sed et figulus lutum. Ecce iste
mollem terram premens labo-
riose fingit ad usus nostros
unumquodque vas et de eodem
luto fingit que munda sunt in usu
vasa et similiter que hiis sunt contraria
horum autem vasorum quis sit usus
iudex est figulus. et cum labore
vanos deos fingit de eodem luto
ille qui paulo ante de terra factus
fuerat et post pusillum ducat se
unde acceptus est repetitus ab eo
debitum quod habebat. Postquam rep-
bata est ydolatrie fatuitas et
malicia ex parte ipsa sed artificialis
pulchritudinis ydolorum hic ostendit
eos ex eo reprobat tum efficaciter ex
mali eorum conditione et comunis
queamque ista inceptus est et conue-
niens ad ostendendum partes dei et diis
artifex impotentes et insufficiens
ad producendum deum in parte cum eui-
deter ydolatrie fatuitas osten-
ditur in hoc quod est deuit unum figulum
qui est dei electus artifex de vilissimo
eleto quod est terra posse formare deum
proximum cum videret figulum de eodem
luto formare vasa honesta et in-
honesta quantum ad usum prout indicatum
sunt. et de eodem luto fabricare unum
ydolum igitur quantum pertinet ad maliciam

ulla mobilitatis maior quam in ydolo quod
sit in olla vilissima facta de luto. Et ideo
non ponitur in prima parte racionis plane et
premittitur principaliter a parte materia. Prima est
talis colectio ydolum in materia lutea sed
terrestri facit ipsum figulum similiter de terra
et post modicum redigendum in terram
quod tum non possit dare terre de qua factus
est vitam inmortalem ut dicitur multo
minus potest vitam terre cui qua operatur
arte sua. Et hoc est quod dicit Cum labore
vanos deos fingit. i. ydolum quod deos
colebant de eodem luto superius de quo
prius fecit vasa honesta et inhonesta
quantum ad usum. Ille qui paulo ante
de terra factus fuerat. Et si deus de ter-
ra fecit hominem. et post pusillum du-
cat se. i. ducatur. inmo post paucos annos
unde acceptus est in terra. Ecce quod omnia
que terra sunt in terra reuertentur. ut edu-
cat se secundum alios libros. ille enim non semper
se ducatur in terra Quia repetitus est debi-
tum anime quod habebat. Hec littera exponitur
dupliciter primo autem debitum dicitur mors
ipsa qua omnis homo debet persoluere
prime parentis. Gen 2. In quacumque die co-
mederitis ex eo morte moriemini. i. ne-
cessitati moriendi eritis adducti tu et
tota posteritas tua. Ita homo est constitutus
in tempore. Repetitus autem debitum. i.
debitum quod est anima ipsa. Luce 12. Stulte
hac nocte animam tuam repetent a te.
Et est hec sentencia mea non sine ipsa inuita. ut
hic potest apparere passiue significacionis secundum
repetitus regat hunc accusatiuum
debitum. Et dicunt quidam quod hic idem est
quod semper accusatiuum regit duplicem accusa-
tiuum. sicut hic ubi docens. Unde bene dicitur
repetitus debitum. sicut iste doctus gramma-
ticam. Repetitus autem debitum. Nota quod
est quod homo bene considerans statum suum
dupliciter debitor est multorum.
Est enim primo debitor respectu vero

Superioris | Rx^d z reddite omnibus de-
Inferioris | bita Deus e superior · cad
Equalis | e inferior · proximus equalis

Deo aut debitores sumus s^t et quadam
dector rone delicti · rone beneficij · et
rone depositi · Primo quide rone delic
ti · omnes enim in delinquimus et ideo
omnes ei q offensa emendare debemus
Sophonie 1 pl 6. dictu e philisteis
qui archa dni detinuerunt iniuste
et ideo diuersimode afflicti fuerunt
Ne deus reddite q pcto et tunc
curabimini · Istud debitu e pena qua
multi mali soluunt et quidam inuiti
male soluunt · qui sua peccata in senec-
tute deserunt · iniqua soluunt q pre
pene et aliis decedunt · Rone huius
debiti qd e pena q pctis · ecclesia
pcta debita incupantur · Mt 6 di
mitte nobis debita nra s^t et nos
di · de · nr · 2° sumus deo debitores
rone beneficij · Recepimus enim a deo bo
gre et ne et fortune q quibus omnibus
multis ei sumus debemus · Luc 11 · Cu
enim bn feceritis dicite serui inutiles su-
mus q no debuimus facere fecimus · 3°
sumus deo debitores rone depositi
q enim bona q nobis videntur esse colla-
ta deposita sunt magis qua data
Vnde reddituri sumus de omnibus rom
Luc 16 · redde ronem villicacionis tue s^t dicit
dat vnicuique debitu · 4° sumus pu
ncipaliter debitores pter carnis sm carnem
ut non viuamus sed ut ipam sm spm re-
gamus · Ro 8 · debitores sumus no
carni ut sm carnem viuamus · si enim
sm carnem vixeritis moriemini · Dicat
spu carnis mor vi · Carni igitur tria
debemus v^3 · Sustentacione debi

Sustentacio
Castigacionem
Exaltacionem

| ne deficiat · de-
licatu no det ne
insolescat · Vnde
gregorius · Mor · l · 2° pars p^t ezechielis · Sic

nutrire non nimis tep' uicemur · ubi nasciuntur
et caro nobis aliquid adimitur e i bo^o
ope · aliquid aut seductis i malo · Di
go ei plus q debemus tribuimus hos-
te nutrimus · et si necesse eius q debemus
no reddimus tunc necamus · Sacaci
ut q sed ad hunc usque ut eius bono ope
nobis sufficiat · Nam quosdam ei tm tri-
buunt ut superbiat sinc penitus ignorat
q ille De cons · dist · c. ep' eg · sfateor
uera nob carnis mri caritas · fateor
nos b' gere tutela no nego indul-
gendum illi fomenta nego sui gere
nos debemus no tamquam ipse corpus viuere
debeamus s tamen no possumus sine corpore
Et infra · et nobilem tibi honestam
inquit ei vile e autem corpus nostris caritati
Caro igitur sustentari debet non expug-
nari ne contra spm fiat hostis · Iux
illud metrum · Si bn sum pasta et
caro no ero casta · Du e multa pas
sicula lutu ard · 2° debemus carni cas-
tigacionem per abstinencias vigilias
et afflictiones ronabiles · 1 Cor 9 ·
Castigo corpus meum et i spm re re-
dac ne · al · pdicauerim reprobus efficiar · Est
enim caro s^t equus lasciuus q^e mimia
pbenda gra damni sui quiat i lutu
Vnde greg' super 18 Job 30 · Dispa e i luc
tu altheca m · et sic tu corda m cy-
thara · inimicus reddit^r no minus sonat
si amplius tentus sonat q i minuit
tacto quisque diuinet debet moderacio-
mine pesse ut ad culpa caro non
superbiat · et tm ad officiu racionis
in operacione subsistat · 3° debemus
carni exaltacionem no sola ut vaca-
cione · De isto lo^r · Ieron · ep · 8 · prime
libro quod · nullum in peccato dies e-
rit pre nocturni saciens uendicos
no vacos somnus s sacris et oc-

culos vigilia fatigatos tradere sopori in
ope debebat. Et secundum quod quidam frater
semper aliquod opus facito ut te dyabolus
inveniat occupatum. non enim facile
capitur a dyabolo qui vacat operacio-
nibus specialiter debitores sumus proximis
Cui debemus tria ut. Dilectionem

Dilectio / instructio / supplicacio — nem

Debemus omnibus fratribus
ad Ro. 13 Nemini
quicquam debeatis
nisi ut invicem diligatis. Et 1 Jo. 4.
Si deus dilexit nos et nos debemus
alterutrum diligere. Tullius de amicicia
Fructus ingenii et virtutis omnisque
prestancie tunc maximus capitur cum
in proximum quemque confertur. Sic glossa in
quadam omelia. Ibi intellectum audit
omnis ne taceat. Ibi rerum affluen-
ciam animus ne torpescat. Ibi ar-
tem qua regitur usus illius cum proxi-
mo partiatur. Ibi loqui dilectionem apud
divitem pro pauperibus intercedat. Talen-
ti nomine cuilibet reputabitur quod minimum
quis accepit. De ista dilectione dicit
Petrus Ravennas in quadam epistola. Cum
karitatis condicione solam in multiplici
motu variatur nichil in temporalibus
invenio propter unum quod vite celestis
imaginem reputet. Sola dilectio
est ~~que amicos absentes~~ qua non
alterat talis eventus quod sepe ro-
corporalis non dividit. quam tempus
longitudo non abolet quam defectui
non succumbit. Sola dilectio est per
quam amicos absentes videmus absentes
amplexamur et per quandam
angelicam agilitatem et imaginacionis
commeatum transvolat et recurrit et
nichil dedignans corpores insolat dis-
tancie localis maneria conprimitur
2o debemus proximis instruccionem. Ro.
1 Grecis ac barbaris sapientibus
et insipientibus debitor sum. 3o debemus proximis

Specialiter debitores sumus proximis sicut

supplicacionem. Cum enim exemplum quorum decer-
nis homines qui primum de illis et Grego.
li 12 c 1. Sicut plurima ut maria sus-
tinent capita columbarum precedencium
super dorsa ponunt famulantes in
ponderis labore sentiunt. Consimiliter
in omni congregacione et statu qui perfec-
ciores et forciores sunt infirmorum
defectus et imbecillitates sustinere
debent. Ro. 15 Debemus autem nos fir-
miores imbecillitates infirmorum sustinere.

Sed et cura est illi. Lectio [illegible]
non quia laboraturus est nec quoniam
brevis illi vita est sed concertatur
aurificibus et argentariis sed et era-
rios imitatur et gloriam prefert quoniam
res supervacuas fingit. Cinis est enim
cor eius et terra supervacua spes
illius et luto vilior vita illius quoniam
ignoravit eum qui se finxit et qui
inspiravit illi animam et amat que
operatur est et qui insufflavit ei
spiritum vitalem. Postquam reprobata est
vanitas ydola fabricancium ex parte
cause materialis et formalis in ista parte
reprobat eorum vanitatem ex parte
cause efficientis et hoc quia ubi sunt
de luto materia quidem est ydoli et vilior
tamen magis sunt de ... fabricatores
de illa. Circa ydola talia advertendum
unde primo reprehendit hic specialiter
figulos ydola generaliter fabricantes
de materia fictili. Et circa hoc duo facit
nam primo eos aliter vituperat 2o eos
fabricantibus ydola alios comparat
2a ibi Scit enim hic se super omnes. Circa primum
duo facit. Primo tales opifices ar-
guit de negligencia huius consideracionis
quantum ad laborem proprium et corporalem
fragilitatem. 2o eos redarguit de
vehemencia false opinionis circa vita

quane bonitate · 2º po(n)i(tur) · Et est(i)ma(n)unt (etc.) Circa p(ri)mu(m) q(uod) (est) per satyra p(ro)p(heta) arguit tales de neglige(nti)a · i(d est) de vana gl(ori)a · 2º de sp(eci)e supnacia · 3º de ig(r)aciam(m) s(ed) p(ri)ma negligentes n(on) su(n)t i(d est) eos q(ui) n(on) cu(r)ant de sui laboris q(ua)ntitate · n(ec) de sue vite b(re)uitate · Et q(ua)ntu(m) ad h(oc) dicat sic · Scit q(uod) cura illi n(on) (est) q(uod) laboratur(us) (est) n(ec) q(uo)m b(re)uis illi vita (est) · I(ste) negligencia patent omnes cupidi q(ui) g(ra)tia (aucto)ri(tate) diuicias et h(on)ores laborant et vite sue b(re)uitate n(on) (con)siderant · Sed q(uod) (con)tendit (cum) aurifabris q(ui) operantur i(n) argento et argentarios · Circa vana gl(ori)a figuli q(ui) certat cu(m) nobilibus artificialibus ut opera ita subtiliter in luto sicut alii i(n) metallis · Sed et erarios · i(d est) illos q(ui) operantur i(n) ere ut q(uo)cu(m)q(ue) metallo imitatur et gl(ori)am p(re)fert · i(d est) i(n) valore iactat q(uo)d reus gl(ori)am p(ro)ferendo opus suu(m) op(er)ibus artificium alio(rum) · Et h(oc) i(n) valore p(ro)fert · Circa res supnacia figit spina(m) · i(d est) i(n)ualius reprobata cor(d)u(m) negligencia et vana gl(ori)a repletur · 2º eos p(er) sp(eci)es supnacia y(d)olo(rum) cultura que quide(m) cultura reprobada (est) et mala ex cogitacione afficiunt et tota corrupta de (con)tinentia ad cogitacionem d(icitu)r sic · Cinis (est) cor ei(us) h(oc) (est) cogitacio cordis illi(us) q(ui) adorat vile y(d)olu(m) (est) cinis · i(d est) (est) cinerea sicut (est) obiectu(m) suu(m) · actus eni(m) specificantur et denominantur frequ(en)t(er) de obiectis · sicut dicit(ur) cogitacio cupi(di) (est) auru(m) · Et terra supnacia sp(eci)es illi(us) · i(d est) (con)sp(ir)acio adorantis y(d)olu(m) de luto (est) vilior ipso luto q(uo)d adorat et cui se subdit · Ad h(oc) i(n) cine q(ui)d lucto eleuatur designatur supbia(m) terre (con)cupiscencia oculo(rum) · i(d est) luto (con)cupiscencia carnis · 3º reprobat eos

de ig(r)acia(m) (contr)a qua(m) i(n)crepat i(n) l(itte)ra ve(r)o · Unde subdit · Q(uonia)m ig(no)rauit eu(m) q(ui) se finxit s(ed) deu(m) de quo ip(s)o q(ui) finxit sigillatim corda eo(rum) · Et q(ui) i(n)spirauit illi a(n)i(m)am · Gen(esis) 2 · I(n)spirauit i(n) facie eius spiraculu(m) vite · Et q(ui) amat que operatus (est) · i(d est) amat y(d)ola sua · Et n(on) eu(m) q(ui) i(n)sufflauit ei sp(iritu)m vitale · i(d est) deu(m) qu(e)m illu(m) ig(no)rat · michil aut(em) ig(no)ratu(m) (est) amatu(m) · B(re)uis vita illi(us) fuit · Circa q(ue) (con)siderare debemus ad ut(ro)sq(ue) vi(te) n(ost)re · p(ro)p(ter) q(uod) no(n) n(obis) p(ro)fert pondera(re) diligenter vite p(re)sentis mutabiles q(ua)litates · Unde d(omi)n(u)s h(ec) de ordine d(icit) sic · Cogitem(us) q(ua)m breuis sit vita n(ost)ra q(uam) lubrica sit vita n(ost)ra (et) (quam) (cer)ta sit mors n(ost)ra · Cogitem(us) (quam) diligentes hanc vita(m) intrauim(us) cu(m) labore viuim(us) et cu(m) gemitu exitu(m) sum(us) · Cogitem(us) cu(m) q(ua)ntis amaritudinibus mixta sit s(ed) (quam) dulce est s(ed) q(uam) videt(ur) cu(m) in h(ui)(us) vite via deceptionibus alludit q(ua)m fallax (est) (quam) suspecta q(uam) instabilis (quam) tra(n)sitoria sit · q(uia) quod amor mundi pariet quando species et pulcritudinis tempus (pro)mittat · Et postea enumerat multa mala h(ui)(us) vite p(re)sentis q(ue) intrauim(us) et p(ec)ca(ta) p(er) q(ue) accumulauim(us) et tande(m) o(mn)ia mala h(ui)(us) vite enumerare sit ut ei (pro)mittam(us) illa mala q(ue) de h(oc) q(ui)b(us) (con)p(re)hensunt (con)tinu(e) p(re)fuim(us) secreti singulo(rum) pericula quoru(m) (con)sp(ir)acio (con)stituit · Et i(n) q(ui)b(us) eu(m) cogitare n(on) l(ic)et q(uo)d ali(qui)s [illegible] etate mala fecit q(uo)d (con)sp(ir)a(uit) · Ponat(ur) an(te) oculos (con)p(re)t(er)ita et dies vite sue (con)siderat (et) diligenter q(uo)d et quot et q(ua)ntos labores (con)t(ra) iam p(er)tulit quociens ad h(ui)(us) vite amores frust(ra) dep(er)dunt · quociens i(n) laborosis conatibus fallaces exitus inuenit (et) (con)fectus sunt (quam)

Actus sunt specificant et denominant de obiecto

Cogitate quam breuis sit vita nostra

De hac nota indicat. Unde Salom
on qui addit sciam addit et dolore
quia enim homo plus intelligit in ymi
tate plus suspirat et gemit. Et
Augustinus habet enim vita ista videlicet

Dura		breui	
afflic- omnis		acti-	alitom	hec est in qua sumus
tiua		ambigui	

durationis breuitate. psalmus 18. Job 14. Homo
natus de muliere breui viuens tempore.
Et infra Breues dies hominis sunt. Et
quamuis hec sit verum de omni dicimus ma-
gis tamen afficit ista breuitas in magnis
personis sicut sunt pontifices
atque reges horum enim anni crebrius
computantur cum dicatur Anno regni
regis talis etc. Pontificatus vero a-
nno tali etc. Unde ecclesiastes 10. Omnis
potentatus breuis vita. Et forte ex
litteram mali regiminis corporis
et excessus deliciarum in cibis
potibus et voluptatibus quibus homines vite
agunt pro parte ad eorum breuitatem. Ecclesiastes
30. In multis escis erit infirmitas
et alia propter crapulam multi
obierunt. Disputat magister 2o.
Quodlibet. Utrum difficilius digesti
onis sit cibus simplex et unifor
mis vel mixtus et difformis. Et
videtur ad ista questionem. Respondit pro
assertione quod cibus mixtus difficili-
or est digestu. Quod probat quatuor ra
tionibus communiter et sunt exempla
quod rudibus. Primo enim videmus quod
pecudes simplici alimento nutriuntur
sanissime sunt et sicut pecudes
aliquae infirmentur ille potissime
infirmantur quae homines voluptuosi per
varietates ciborum nutriunt pingmas.
2a ratio est quia simplex cibus facilius
digeritur. In cuius signum omnis me-
dici simplicia cibos refert infirmi

tibus nam debilis facilius simplicem
cibum in se suis naturalis quantitate. 3a ratio est
quia sicut aliquis nocet varietas vini quam
vinum vini in aequali quantitate sumptum
ita varietas ciborum in tali quantitate
plus resistit nature quam unus cibus in competenti
quantitate. 4a ratio est quia qui simplicem
cibum sumunt si postea infirmentur facilius
curam sue infirmitatis procedit et
per quod sit facilius cauere vel a tali
cibo totaliter abstinendo vel minuendo
quantitatem quia si multos et varios nutriuntur
tunc nesciunt cui deuitatis posset im
putare. ergo simplex dieta salubrior
est tenenda quam mixta. 5a ratio est
talis diuersorum ciborum in stomacho recep
torum diuersa est natura et non agit natura
uniformiter ex parte sui quodam cibus
digeritur aliis manentibus adhuc cru-
dis. Illud autem quod prius in stomacho
manens quantitatem diu expectauit ibi
illud quod est postea digestum digestum
diu corrumpitur et acessit sicut et in
eructationibus patet. Sic ergo quia cibus
est uniformis et ideo uniformiter
digeritur et vitatur talis putrefactio
ciborum in stomacho. Unde relinquitur
sicut enim quod cibus simplex salubrioris est
digestionis quam cibus mixtus. Et ille
Omnia igitur potentes et diuites mul
tis ferculis et variis nutriuntur cibo-
rum quibus frequenter infirmantur et a-
cius moriuntur. Et ideo omnis potenta
tus breuis vita quia in multis escis erit
infirmitas. Ecclesiastes 31. Qui abstinens
est adiciet vitam. Hinc concordat Seneca
epistola 1. multos morbos multa
fercula fecerunt. Ista tamen breuitas vi-
te nostre non est cauenda nobis si pro nobis
si bene consideremus quod sit et Ambrosius in
hoc de ypocrita. Sed breuem illa

Cibus simplex est facilioris digestionis quam mixtus

Varia fercula vitam hominis breuiant etc.

dens fecit ut molestie eius que per
prosperitate vina non potantur tempus
exigentiale finiretur. Sap. 2. Exi
guum et cum tedio est tempus vite nostre.
Habet vita presens 2o afflictionis ac-
erbitatem secundum auctoritatem Augustini de
ordine supra allegata. Et Gregorius 7
moralium Dei publice ostenditur quod hic
agitur pena et miseria est. Et tamen
hec ipsa que vita nostra tantis repletur
miseriis misericordie dispensatur. Unde
idem Gregorius 23 moralium Electis dei consilio
agitur ut huius peregrinacionis tempore elec-
torum vite turbetur. Una causa est quia vi-
ta presens quasi ad patriam tendimus. Et
ideo hic occulto dei iudicio frequen-
ti turbacione concutitur ne via pro
patria diligamus. Istius satis ostende-
runt Salomon qui in omnibus que sunt
sub sole vanitatem vidit et afflic
tionem spiritus. Docet Aristoteles de pro-
blematibus particula 2 problema 3. Quod
aqua salsa multos feruos suppetat
naue quam aqua dulcis et eius
questio est Una ratio est quia aqua salsa
est corpulentior et despissior quam aqua
dulcis. Unde si ouum ponatur in aqua
salsa supernatat, si in aqua dulci
submergitur. Et aliqui ignaros huius
diversitate ponentes leuitatem et grauitatem
in aquis onerata similiter in mari et ap
risicata sunt in pluribus. Dicit 2.
Machabeorum. Et ideo securius contingit navi-
gare in mari quam in fluviis. Aqua
liter aqua maris est vita presentis tri-
bulacionis que est salsa et amara
in navis est persona bonis amissa
virtutibus et operibus secundum 31 facta est
quasi navis institoris de longe portans
panem suum ista utique bona persona
multis se ... navigat in amaritudine

seculi et adversitate quam prosperitate
et delicijs ut dicatur ad Hebreos ca. 38
Domine si sic vivitur et in talibus sit vi-
ta spiritus mei. Hec est in pace quasi a-
maritudo mea amarissima totaliter per
penitentiam absolvetur. Docet Aristoteles de
problematibus particula 22 quod post
comestionem eorum que sunt stiptica poma
ca ut austera que non multum abluunt
dicuntur secundum Commentatorem vinum et aqua
et ceteri omnes potus videntur dulciores
Causa huius est duplex. Una quia ...
magis appetit ut ipsa sunt contraria. Alia
quia per talia aperiuntur pori lingue et
organorum gustus et sic potus
melius penetrat. Similiter adhuc
eius questionis modo vinum post tue
leccionis melius sapit que post
quam amara vite presentis gustaverit
Dicit expectate de tenebris sit lux
magis accepta Job 3. Lux et vita
his qui in amaritudine anime sunt. 3o
habet vita presens terminacionis ambiguitate
Eccl. 9 Sunt iusti atque sapientes et
opera eorum in manu dei. Nescit homo
utrum amore vel odio dignus sit sed omnia in futurum servantur in-
certa. Et ideo docet Seneca quod unus-
quisque debet in ... et mortis con-
temptu mori antequam finiat vitam
suam et consumat vitam antequam moritur
Dicit Seneca epistola 32 secundum ... quod
est consummare vitam ante mortem
et expectare secure reliquam sui temporis
partem et tales erant quibus apostolus lo-
quebatur Col. 3 Mortui enim estis
et vita abscondita est cum Christo in deo.

Sed et estima. Lectio 142.
Suerit lucri esse vitam nostram
et conversationem vite opposi-
ta ad lucrum et opere ... unde
est ex malo acquirere ... est sat

Aq̄ salsa ferri q̄ suppetat naue q̄ dulcis

post questionem stipticorum potus fiat dulcior

se sup omnes delinquentes qui ex ter-
re materia fragilia vasa et sculpti-
lia fingit / Omnes enim insipientes
et infelices sup modum anime sue
superbi sunt inimici populi tui et im-
perantes illi / postquam sapiens sanctus re
darguit ydolatras de negligencia bone
consideracionis circa proprii corporis fragili-
tatem similiter ista redarguit eorum opi-
nionem falsam circa vitam humanam mo
ralem dicens / Est autem opus rep
bans de conversacione humana quod tota
hominis conversacio ordinari debet ad du-
o vz ad delectaciones et delicias
et ad possessiones sive divicias et
hoc est quod dicit / Sed estimaverunt lusum esse
vitam nostram lusum vel ludum vel lusum
hoc est delectacionem et voluptatem estima-
verunt esse finem et perfectionem vite hu-
mane / Et homo circa nichil aliud so-
lari debeat sollicitum nisi quod fruatur
deliciis et voluptatibus corporis
et tunc hic homo videt dictus unde sub
dit / Et estimaverunt conversacionem vite hu-
mane esse compositam id est ordinatam
ad lucrum diviciarum et non oportere
[struck] undecumque sive iuste sive iniuste
etc ex malo acquirere / Et isto tempore
miseri figuli studuerunt fabricare
ydola curiose ut possent ea carius
vendere ydolatris [struck] consequenter comparat
figulum ydola fabricantem ad alios ar-
tifices ydolorum de nobiliori materia et
circa hoc duo facit / primo vituperat eum
sub pietate scientie et singularitatis / 2o
vituperat omnes ydolatras generaliter / 2a
ps ibi Omnes enim insipientes / dicit ergo
de figulo deos fictiles fabricante sciens
enim facit se supra omnes delinquentes qui ex
terre materia id est ex materia fictili fragi-
lia vasa et sculptilia fingit ergo

ex sensu videt et palpat quod non plus
sunt honoranda sculptilia quam vasa fra-
gilia / Sed non solum iste sed etc generaliter
omnes ydolatre sunt insipientes infe-
lices superbi bonorum inimici et exp-
bratores populi dei unde subdit Omnes
enim insipientes quantum ad cognitiva et
infelices quantum ad affectiva sive motiva
id est ultra mensuram anime sue id est supra bonitatem
superbi sunt inimici etc sunt populo dei
et bonis viris opere persequendo et impe-
rantes illi deridendo et diffamando
Estimaverunt lusum esse vitam nostram / so
cetera est quod recitat opinionem quorundam
et reprobat qui posuerunt humanam felici-
tatem in operacionibus ludi consistere
et hec est eadem opinio que supra fuit rep
bata in prima lectione / ponit ergo duas
quia primo racionem [struck] eos movit ad ponen-
dum felicitatem humanam in ludis / Et est
ista quod divites et potentes maxime
indigent et quod maxime delectantur
videntur potissime ad felicitatem pertinere
sed divites et potentes maxime querunt
delectaciones ludi unde [illegible] quanti
ludentes sunt eis cari et preciosi ergo
videtur quod in talibus consistat felicitas
2o Aristoteles istam racionem evacuat propter
duo primo quia non est sufficiens signum
quod felicitas consistat in ludo propter hoc quod
potentes maxime ludis delectentur qu-
ia in talibus hominibus non est singulare
quod non sunt tales hominibus in potentia
vel divicie sed nec potentia nec divicie fa-
ciunt operaciones eorum esse virtuosas
ergo non sequitur quod si sit ad virtus sunt qua
sit a divitibus et potentibus amor
12 quia potentia vel divicie nec consistunt
homini virtutes morales nec intellectua-
les que sunt principia virtuosarum operacionum
2o quia illi quibus non sapiunt dele-
ctaciones spirituales que sunt in operacionibus

virtutem moralem et intellectualem fugiunt
ad delectationes corporales non tamen
hoc sequitur quod ille sint simpliciter eligi-
biles et quod in eis sit felicitas non sequitur quia pueri
quoniam carent intellectu et virtute iudi-
cant alia esse preciosa et magis po-
tentia ideo sicut talia non possunt pue-
ris et viris probis alia et alia pre-
ciosa videntur. Illud autem simpliciter
est preciosum et laudabile quod a virtuoso lau-
dabile iudicatur. Cum igitur potentes ex
potentia sua virtutem non habeant propter quod
non sequitur potentes in ludis maxime
delectantur ideo felicitas consistat in lu-
dis. Tercio dicendum ad id quod contra ultima
tangitur primo quod cum felicitas sit finis
humane vite si in operibus ludi consistat
felicitas sic ludus foret finis vi-
te humane. Et sequitur quod homo studeret
negociaretur laboraret et militaret
propter ludum quod est stultum et puerile
Et contra quod dicit philosophus Anacharsis bene
se habet dicere scilicet quod quis ludat ad hoc
ut postea diligentius studeat quia re-
quies est propter operationem non operaciones propter
requiem. Secundo cum felicitas sit sum-
mum est quod in optimis consistat. Seria
autem sunt residualiora membra ideo
felicitas magis circa seria quam circa ri-
diculosa consistat. Unde Tullius primo
de officiis Non ita generati sumus a natura
ut ad ludum et iocum facti esse videa-
mur sed ad severitatem potius et ad
quedam studia graviora atque maiora
Tercio quia nobilioris partis actio melior
est operacio et per consequens in nobilissima parte
poni debet felicitas sed nichil prohi-
bet hominem bestialem corporales de-
lectationes maxime participare igitur
in talibus delectationibus non est feli-
citas. Quamvis autem ludus non sit
humane vite felicitas Est tamen con-
veniens ludus virtuosus quedam

Sicut autem homo indiget aliquando a-
nexationibus corporis quiescere ita
indiget interdum anima a studiis et
seriosis relaxare et a sollicitudini-
bus amplitudine pausare. hoc autem fit per lu-
dum quoniam consistit in colloquiis et colla-
cionibus quemadmodum inter homines ordi-
natis. Nunc igitur circa ludum considerandum
ad hoc quod virtuose fiat tria requiruntur

Condecencia / providencia / et carencia — cum — honesta / ydeptita / superfluita — tis — primum / secundum / tercium

Virtuose ludentibus considerari debet circa honesta-
tis condecentia ut videlicet ludus talis
deceat personam ludentem. deceat per-
sonas assistentes. Unde aliquis ludus con-
venit clericis ut placeat et viro reli-
gioso. et aliquis militi. armigeris vel
famulis. aliquis etiam ludus decet senem
et aliquis iuvenem quia non omnes omnia
decent. Confingit Esopus de asino et
catulo quod asinus considerans catulum
ociosum in mensa acceptum et gratum
domino deliberavit quod posset esse ca-
re quare dominus catulum nichil operis facien-
tem tamen diligeret et depasceret
quod quociens dominus domum rediret catu-
lus ei occurrit pedibus voce et mo-
dis quibus poterat domino suo applaudit
Visum igitur expediens asino effi-
giare catulum et sic dominum gratum fore.
Veniret igitur domino de rure redeunti occurrit
asinus cum impetu pedes anteriores
humeris domini allidit clamore vali-
do rudire cepit. Dominus turbatus et le-
sus auxilium convocat famulos qui
asinum validissime fustigatum a
domino abegerunt. Consimiliter multi sunt
quoniam putant quod eos deceat omnis
ludus et tamen rei veritate inde displi-
cent unde se reputant placere //
Narrant fabule quod minima incutio

tibijs incepit fistulare. Cum igitur iuxta aquam quandam sufflando tibias inceder[et], consideravit buccas suas tumore et ipsa indecentia vultus sui [illegible] tibias proiecit semper nec umquam postea fistulare voluit. Consideret ludens similiter personae suae condicionem et honestatem et nihil attemptet quod eius vel statum sive non deceat et super omnia tempora caveat ne aliquos ad peccatum inclinent. Unde Seneca de quattuor virtutibus: Omnia talia propter turpitudinem habentia a verbis quoque turpibus abstinete quia licentia eorum impudentiam nutrit. Sermones utiles quam facetos et affabiles ama. Miscebis interdum seriis iocos sed temperatos et sine detrimento dignitatis et verecundiae. Nam reprehensibilis risus est si immodicus, si pueriliter effusus, si muliebriter fractus. Odibilem quoque facit hominem risus aut superbus et clarus aut malignus et furtivus aut alienis malis evocatus. Haec Seneca. De ista honestate et decentia in ludo servanda dicit Aristoteles 4 ethicorum c. 16 quod ludus liberalis et disciplinati differt a ludo servili et indisciplinato in hoc quod ludens indisciplinate exponit se turpi damno vel derisioni et suspicioni. Unde indisciplinate ludentes in comediis secundum eum quandoque provocabantur derisione dum vel inepte diceret aliquam significationem quae vel turpia dixerit. Est probabile quod qui de turpibus ludit in turpibus delectatur et ideo ex parvis magna sepius intelliguntur ut docet Tullius in rethorica. Ab oculorum intuitu [illegible] et risu et huiusmodi sit, inquit ipse Tullius 1 de officiis: pueris non omnem ludendi licentiam damus sed eam quae ab honestis actionibus non sit aliena. Sic in ipso ioco aliquod probi ingenii elucescant. Et Ambrosius de officiis li. 1: Caveamus ne dum relaxare animum volumus solvamus omnem armoniam quasi concentum quendam bonorum operum. Usus enim cito inflectit naturam. Unde clericos nullomodo decet cachinnationes vel inepta effugare gestu, lenitu vel loquela ne homines suspicentur eos in talibus precordialiter delectari. Sed nec minute saltationes clericos nullatenus decet. Unde Ieronimus in [illegible] 19: Die autem natalis Herodis saltavit filia Herodiadis, ubi dicit sic: Ubi saltatio ibi dyabolus. Neque enim Deus ad hoc nobis dedit pedes ut cum camelis saltemus sed ut cum angelis choros faciamus. In saltibus copulat [illegible] et letatur inferni demonum [illegible]. Istam honestatem bene servavit virgo illa sacra filia Raguelis quae dicere potuit id Thobie 3: Numquam cum ludentibus miscui me neque cum his qui in levitate ambulant participem me prebui. Secundum quod ludus in suis requirit est prudentia [illegible] ut ludens sic provideat quod ludus suus sit simpliciter innocens et [illegible] ne alios inde ledat. Unde qui nihil in dictis suis ponderant nisi ut risum excitant nec curant quod per dicta sua contristant derisores sunt et bomolochi et non eutrapeli secundum Aristotelem 4 ethicorum. Et de tali loquitur Salomon Proverbiorum 26: Fraudulenter nocet amico suo et cum deprehensus fuerit dicit Ludens feci. Tales ludunt inde sapientissime qui etiam se cum aspectibus ludere [illegible] Iudic. 16. Nam quandoque [illegible] ludens potest alteri conviciari. Et ad hoc videt Aristoteles 4 ethicorum: Nam quedam convicia sunt contumeliosa et quedam non. Dicere autem contumeliam alicui est eum infamare et talia convicia dicere nullomodo potest esse iniuriose ludens. Et hoc apud gentiles legibus prohibebatur. Sunt autem alia quedam convicia de levibus quae potest con-

De honestate et decentia in ludo servanda

Ubi enim saltus corea ibi et dyabolus

ueniens in uiciosis dicis uel ppter de
lectacionem uel ppter hominum conuersacionem
Quod exponit ibidem sanctus Thomas quia tercium
quod ludus uirtuosus requirit est circumstancia
supplicium ne uel inde fiunt uel
inde continuentur Et quo dicit Tullius
i de officiis Ludo quidem et ioco uti
licet sed sicut sompno et ceteris quie
tibus tunc uti cum grauibus seriisque re
bus satisfecimus ¶ Distinguit autem
Thomas triplex genus ludi sicut 2a 2e
q. 168 q. ulti. ar. 1 ¶ Est enim ludus
turpis et inhonestus qui in se de
formitatem importat et tales fece
runt gentiles coram diis suis in the
atris et templis et iste est simpliciter
illicitus unde ponitur de pe. d. 1 c. 1 iste
et in multis aliis locis ¶ Aliquis est ludus
deuocionis et gaudii spiritualis qualem
fecerunt pueri in die corporis cristi et
qualem fecit dauid coram archa domini
2 Re 6 ¶ 3us est ludus humane consolacionis
cuius medietas uocatur eutrapelia et
uirtuosus illa uirtute dicta ab aristotele eu
trapelia quasi uirtus bene uertens humanos
quietem qui sicut cum premittit eutrapoli
esse epidexietatem ab epy quod est supra
et dexios quod est captus quia optime aptus
ad quietem humanam ¶ Et de tali ludo
exponi potest illud zacharie 8 platee
ciuitatis complebuntur infantibus et
puellis ludentibus Lectio 143
Quoniam omnia ydola naciosum la
in deos estimauerunt quibus
neque oculorum usus est
ad uidendum neque nares ad percipi
endum neque aures ad audiendum
neque digiti manuum ad tractandum sed
et pedes eorum pigri ad ambu
landum homo enim fecit illos et qui
spiritum mutuatus est hic finxit
illos nemo enim sibi similem homo poterit

deum fingere cum enim sit mortalis
mortuum fingit manibus iniquis
¶ Postquam superius reprobauit ydolorum cum
culturam quo ad figuram ubi specialiter reprobat
ex parte cause formalis et efficacis
¶ In ista littera secunda reprobat ydolorum
et eorum culturam ex parte cause finalis fi
nis enim faciendi ydola et colendi
est suffragium uel auxilium conse-
quendum de suis uite humane ¶ Sed tale suf
fragium conferre non possunt cum careant
omni sensu et motu progressiuo et uita
igitur frustra fiunt et coluntur ¶ Quod autem
careant omni sensu probat inductiue per
per litteram excepto sensu gustus de quo
non fiat in littera mencio ¶ Sed cum pa
teat sensu tactus carere et gustus est
quidam tactus sicut dicitur 2 de anima satis
liquet quod gustu caret ¶ Racionem uero
quare sensibus caret assignat in potestate
efficientis quia cum sit mortalis mortuum
fingit ¶ 1 componit fingere enim componere
dicamus fingimus quasi videlicet mortalis
generare posset uiuum parentem fingere tamen
parte illius potest uiuum ¶ Nonnulli quidem
ueteres postillatores istam litteram expo
nunt de malis pastoribus et prelatis
quos primo describunt a dementia ad
ministracione 2o ab intrusione ministerii
¶ Circa primum dicit duo primo quales reputan-
tur ab aliis ¶ 2o quales sunt in se
ipsis ¶ Reputantur enim ab aliis dyuini
eis fiunt genuflexiones adoraciones
et supplicaciones ¶ Cap 2 ¶ Gentiles
orbis terrarum deos putauerunt 2 pa-
ralipomenon ¶ Omnes dii gentium ydola et quia
addicit ¶ Omnia ydola nacionum deos
estimauerunt ¶ 1 malos pastores zacharie
11 ¶ O ydolum et pastor delinquens
gregem ¶ Quales autem sint in se ipsis sub
iungit quia aliud sunt aliud apparent
¶ Apparent uiui et sunt mortui quod
manifeste probatur per carenciam sensus

Thomas distinguit triplex genus ludi

et motus. Deficiunt enim in platis sõ
quinque sensus spirituales quos regi debet tam
in ipsa contemplatione quam in subditorum regi-
mine. Primus enim caret virtute visiva
distinctionis et cognitionis qua discernere
debent necessaria inter lepram et le-
pram. Carent cognitione non solum
sponsae sed nonnulli omnis spiritualis
libalis ipsa excecatur pulvere terre-
norum et secularibus prudentum Job
2 vel 16 Speculatores eius ceci omnes
ipsa nichil vident temporalia ademen-
du et dispergendum ea Ier. 4 Aspexi
terram et ecce vacua erat et nichil
et Sap. 1 Dicas nil esse divinum 2°
carent spirituali olfactiva virtute sen-
sitiva sentitur odor ille quo dicit de-
uote anime post sponsum Cant. 1
Curremus in odore unguentorum tuorum
odor sponsae flavens affert tantum
odorem ipsi dicte sponse placentes sunt
simul cum honoribus et dignitatibus
quibus redolent in naribus plato-
rum quam odore per certis ut crisma que
sponsi credere debent totaliter ami-
serunt de quibus dicitur Ps. Nares
habent et non odorabunt 3° carent virtute
auditiva in auribus. Duas enim aures
spirituales habere debent. Una ad audiendum
delectabiliter et diligenter verbum dei. alia
ad intelligendum faciliter et humiliter
clamorem egenorum. Prima autem est dex-
tera secunda sinistra. Sed modo plati
non nulli more aspidis surde dex-
tram aurem obturant terra et sinistram
cauda. quia si offeratur ei copia verbi
dei dicunt quod non vacat eis tempus o-
portet enim de terris redditibus et pla-
citis habere consilia. Si clamet pauper
pro elemosina obturant aurem sinistram
cauda. Dicunt enim tanta familia
nobis necessaria tot milites tot
clerici tot armigeri tot sutores

tot famuli tot ribaldi quod vix suffi-
ciunt quecumque de ecclesia possidemus
et iste surditates reddunt eorum ora-
tiones execrabiles et inefficaces. De
primo Prov. 28 Qui declinat aurem suam
ne audiat legem oratio eius fiet execra-
bilis. Apoc. 9 Potestas equorum in eorum ore
et caudis eorum et consimiliter potestas platorum
est in ore eorum per imperium et in caudis
ut est in magna familia praedictum. De 2°
Prov. 21 Qui obturat aurem suam ad cla-
morem pauperis ipse clamabit et non
exaudietur. 4° carent virtute gustativa
spirituali qua gustatur a sanctis quam suavis
est dominus. Patiuntur enim febres vaporum
peccatorum quia infrigidantur per timorem
perdendi mundialia. non calescunt per
fervore semetipsos inflammando de di-
uina. non sapiunt corporis delicias et
desideria et in gustu sunt infecti et
non sapiunt que dei sunt Coll. 3 Que sur-
sum sunt sapite non que super terram. et Ps.
gustate et videte quoniam suavis est dominus
De istis de publicis pla. pro publi-
canis comedunt fructus putridos vinum
dulce videtur amarum quia amaritudo ma-
net diffusa in lingua eorum et magis
diffunditur per vinum. Moraliter de pla-
tis nonnulli fructus putridos dele-
ctationum carnalium comedunt et in
vinum devotionis et spiritualis contem-
plationis eis non sapit. Ier. 31 De-
nes virorum illorum qui uvam sunt gusta-
bunt acerbam. Quinto caret vir-
tute tactiva spirituali et quantum ad hoc dicat
quia non sunt eis digna manuum ad tracta-
dum. et hoc de manu in plurali. Prima
duas manus spirituales habere debent
Dextra qua reuerenter tractat misteria
sacerdotis et sinistra quam suaviter curet
vulnera peccatorum. Prima manus debet esse
mundissima qua tractat corpus filii
dei 1 Joh 1 manus vestre contrectaverunt

mali plati carent quinque sensibus spiritualibus

Duas manus spirituales habere debet platus

deubs nite Sz ista manus imūda
ē lepsa et infecta libidine ut
multis unicuiqȝ eorū dicat͛ i.º Reg.
2. mitte manū tua i sinū tuū. et
i.º Ioh. 20 noli me tangere i. sublī.
hc te a celebraōe diuinorū et a
ministraōe sacrorū ꝓpt͛ immūdiciā
vite tue. Iob 13. manū tua longe
fac a me. Sc̄da manus dēt esse
puriſſima q͛ tetigit debet uelud
patrem 4 R 5 putaba ꝙ egrederet͛
ad me et tangeret manu sua locū
lepre. Et saluator extendens ma-
nu sua tetigit lepsū dicēs uolo
mundare Math 8. Sz multa curati hiis
diebꝫ sunt ut canes q͛ sola lingua
lingunt uulnera lazari ſz manu non
contingunt. qr opa mc non ipedunt
nec opibus ꝓpriis exemplo placent sub-
ditis uel prime uel uiuūt͛ Math 23 sr
cathedram moysi et cetera. Et infra
Alligant onera grauia et iportabilia
et iponunt i humeris hominum. digito
aut suo nolunt ea mouere. Tales sa-
cerdotes cōpat͛ glosa Drai sr aque bap-
tismatis q͛ alios mundant et se-
metipos non emendant. Ut sic eꝫ
dicit͛ ēla sacerdotū manibꝫ ex-
piati celeste patriam et sacerdotes
tristi puritatis repbam ad inferni sup-
plicia festinant. Uni rei similes
diximu sacerdotes malos s͛ aque
baptismatis q͛ pctā ceterorū diluens
illos ad regnū celeste mittit et
in cloacas descendit. Primo ergo mo-
ralit͛ et ſuos de istorū ydolorū
i. malorū platorū negligencia et
destīnā quisitione 2º eos desc̄n-
dit ab interiori insitione. Dicat
eni ꝙ hos fingit illos et ꝙ ꝓprii
mutuatꝫ ē hiis fing͛t illos et
ꝙ mortalis mortuū fingit mai-
bꝫ iniquis. Et notat modos ex quibꝫ

quos plati nonumqua male instituunt͛
Quidā eni adipiscunt͛ dignitates et
status i eccl'ia ꝓpt͛ sanguinis affeccōne
et de talibꝫ dr͛ ꝙ hos fingit illos. hic
vz motꝫ carnis et sanguinis et non spūs.
Quidā adipiscunt͛ ꝑ tocꝫ cōspiracōēꝫ
spūs humani non ꝑ ꝯem inspiracionem
spūs sci. et talibꝫ hic dr͛ Qui spūs sibi
mutuatꝫ ē hiis fingit illos. Quis
eni mēdū ꝑ uoce accipit͛ Inpetrari
1 Cor 14 psalla spū psalla et mente
hiis igit͛ qui spūm mutuatꝫ ē hic ē
ꝯpmissarius qui uoces obtinet aliorū
et ꝑ aliis eligit iste fingit ydolū i.
falsū platū ad comodū ꝓpriū non ad
eccl'ie ꝓfectū. Tercii adipiscunt͛ dignitates
ꝑ munerū pacconē. Et de talibꝫ dr͛
ꝙ mortalis mortuū fingit mai' iniquis
mortalis i. symoniace uendens bn-
ficiū fingit mortuū i. symoniace
ꝓmotū quorū utqȝ a morte denoiat͛
qr utqȝ perit mortalit͛ et ꝓmouens
et ꝓmotꝫ si de contractu ꝯstet utqȝ
tale fingit maibꝫ iniquis. hec ē mu-
neribus symoniace datis ul ꝓmissis
inpiis In quorū manibus dignitates
sunt. dextera repleta ē muneribus.
De istorū munerū acceptōe dr͛ in
decreto lib 1. Tres sunt munerū
accepcones quibꝫ cōtra iusticiā hu-
mana uanitas militat. fauor an-
ciarū adulaco laudis et corpal
accepcio muneris. facilis aut pu-
tat͛ cuiqȝ rei corporee munere
ꝙ gra laudis ꝙ fauoris

Melior ē eni ipse hiis quos
colet. Quia ipse quidē uix-
it cū esset mortalis illa
aut nunquā. Sz et ālia misri
colunt inspiracōa. ꝯpata hiis illis
deteriora sūt aspectu aliqa ex
hiis aīalibꝫ bona sūt aspectu

Quali sacerdotes assimilant͛ aq baptismi

Triplr aliqui plati male instituunt͛

effugerunt autem dei laudem et be-
nedictionem eius. Postquam reprobavit
cultum per ydola constructa. In hac
parte reprobat finaliter ydolorum fa-
ctorum culturam. Et circa hoc duo facit. Primo
enim arguit eorum culpam. 2o conclu-
dit eorum penam consequentem ibi
effugerunt. Circa primum quattuor facit. Primo
redarguit colentes ydola fragi-
lia de materia terrena. 2o colentes anima-
lia. 3o ostendit quod ydolatre sunt peiores ydo-
lis magis nobiles. 4o quod eorum
ydola sunt penitus inutilia. Circa
primum dicit quod miser figulus colens
ydolum fictile melior est ydolo quod
colit. Cuius ratio est quia ipse vixit, id
numquam. Circa 2m dicit quod et miser-
rimi ydolatre colunt animalia. Hec
imagines animalium de quibus satis
dictum est c. 11. Circa 3m probat quod
miseri ydolatre sunt peiores ydolis
que colunt magis nobiles quia quidem
sentiunt, sunt illa non. Unde dicit
in spatium eum i. ydola circa aspe-
ctum comparata hominis sunt cultoribus suis illis
sunt deteriora. Circa 4m dicit Quin in
extremis animalibus i. ydolis animalium
est conspicere bona aspectu inde ut
exteriori nec per eius bona cultoribus
suis dant. Et ideo multo subiungitur
ydolatras pena in qua eos quod
sunt indigni laude et benedictione
dei. Unde subdit Effugerunt dei
laudem et benedictionem eius. Et potest
legi dupliciter ut quod fecerunt se indig-
nos ad deum laudandum ut bene-
dicendum active, ut quod sunt indigni
ut a deo laudentur et benedicantur.
Sed contra dicta videtur quod dicit glossa super
Ecclesiasticus optimorum requiritur non esse
laus. Sed ad magis laudem dei
deno

optimus est ergo non debetur laus. Di-
cendum quod deum dupliciter cognoscimus. Pri-
mo primum essentiam suam que est incompre-
hensibilis et infinita et sic ei debetur
honor latrie et non laus quia laus pro-
prie loquendo non debetur nisi illi quod est
expediens ad finem. Et sic loquitur glossa
super contemplationem secundo potest. Et sic debetur
laus deus in Syon quia maior est omni
laude Ecclesiastici 43. Alio modo cognoscimus
per effectus suos creatos et sic potest
ei laus attribui quia effectus sui ad
nostram utilitatem ordinantur. Et sic loquitur
psalmus frequenter Laudate dominum omnes gentes.
Circa benedictionem est notandum quod quattuor dispo-
sitiones requiruntur in persona que divi-
nam benedictionem impetrat et acquirit.

Reverentia		devotionis		parentes
Beneficentia	ad	communionis	ad	indigentes
Innocentia		conversationis		convictos
Repressio		increpationis		colentes

Prima igitur dispositio scilicet utriusque [illegible] honores
dei benedictione dignificat est reverentia
devotionis ad parentes. Ecclesiastici 3 honora
patrem tuum et superveniat tibi benedictio
a deo et benedictio illius in novissimo
maneat. Exemplis istius plena est
scriptura. Jacob meruit benedictionem
patris offerendo ei cibos et vinum de
cerviis matris sue. Genesis 27. Et illa
benedictio data fuit a deo et ordina-
ta est contra intentionem patris qui puta-
bat se benedixisse Esau. Sed dubium
est quomodo benedixit Ysaac Jacob contra
intentionem suam cum dicere ubi a con-
secrationis et non intendens consecrare
non consecrat. Eodem modo in aliis be-
nedictionibus sacramentalibus requiritur
intentio. Unde sacerdos ullum sacramentum
confert nisi intendat facere sicut ecclesia fa-
cit faciendum in sacramento. Potest dici
quod Jacob consecutus fuit istam benedictionem

Ut homo divinam benedictionem impetrat quattuor requiruntur

no qui primus benedixit putans benedixisse
esau · sed postea cum esau venerit
et innotuit ysaac de decepcione ap
probavit et ratam habuit benediccionem datam
dicens benedixi ei et erit benedictus
Dicit tamen magister quod jacob benedictus est quamvis
verba non secundum intencionem patris Sicut
episcopus ordinat aliquem quem putat
esse suum et ordinatus est Set non
videtur simile quia episcopus intendit or
dinare ipsam personam quam putat et non
aliam personam · Unde intencio episcopi potest
terminari ad eum sed ysaac non inten
debat presentem benedicere jacob sed esau
intendebat tamen presentem et per decep
cionem benedicere iacob in quantum in
tendebat benedicere illi quem tetigit
et quem osculatus fuit Unde prima
Regum est melior hominis virtutis est eo enim
in ipso salvatoris hominum populum De quo
dicitur quod ubi peperit penalibus et cas
tibus illis Illuc 2 Item autem cura
sua honoris habebat viri desiderio quod est
in articulo mortis inter ubera vulnera
et vindicas et reverenciam debitam ei
exhibuit et de eius veritate fusa
sollicitudine pia gessit Mulier inquit
ecce filius tuus Joh 19 Non solum autem
tunc sed est nunc hoc etiam desiderium viri
cum eius partibus que sunt et ipsa ro
gante quibuscumque delinquentibus venia
prebet Unde de eo videtur esse sicut
de Coriolano principe Volscorum
Irrivit valde tamen 9 ce. Iste fu
gatus de roma ad volscos fugit
ut lateret sed cum prudens et probus
esset apud eos assumit latibulum
adeptus est imperium Iste quoque Ro
mis infestus multas contra eos vic
torias obtinuit Tandem cum exerci
tu contra romanos duxisset in campum

populus romanus coactus fuit ab eo
pacem postulare · mittuntur igitur ad sup
plicandum legati sed nichil proficiunt
mittuntur sacerdotes infulis sed sine
effectu redierunt Stupebat senatus
trepidabat populus viri pariter ac mu
lieres exicium imminens lamentabantur
uecordia Coriolani mater Voluinia
uxore eius et liberos secum trahens
castra Volscorum petens quam statim
filius aspexit Expugnasti inquit
et vicisti iram meam patria hunc ad
matrem cuius utero se donavit cum
inimica donis et que a romanis exerci
tu suum amovit Sic omnis se habet
cristus ad reverenciam matris sue quia
ubi preces cuiuscumque creature aliquando re
pelluntur preces marie irrefraga
biliter audiuntur Unde Anselmus in quadam
oratione Sicut inquit o beatissima domina
omnis a te aversus et a te despectus
necesse est ut intereat ita omnis ad te
conversus et a te respectus ut pereat im
possibile est Ista virtute pietatis ad
matrem pulchre ostenderunt beling
et brening qui cum innumerabilibus exerciti
bus congregati se paxissent superuenit
mater inducit ubera · pacem supplicat
concordantibus germanis De ista virtute
loquitur petrus Ravennas in quodam sermone
Ve pater fili a devocione prima et ma
ter est filius sed frater et collega illorum
De quibus dicitur Vos ex patre dyabolo estis
et utique tales filii maledicionem
dei indubitanter incurrent Deut 27 Ma
ledictus qui non honorat patrem suum et
matrem et dicet omnis populus Amen 2a
dispositio virtuosa qua divina benediccio
impetratur honorum est largitas graciarum
ad indigentes Unde deditis operibus
dignitatis et elemosinis a domino benedicetur

Utrum jacob iuste acceperit benediccionem a patre ysaac

Marie preces irrefragabiliter a cristo audiuntur

pu xx. Om̄i p̄nus ē ad maz bndi-
ccōe de parib; cu͂ sue dedit pau-
peri ℞ eciu͂ de viro elemosinis p̄t
dē. Marbodii li͂ suo de lapidibus c.
xl. De enhydros. iste enim lapis sp̄
emittit aqua͂ tanq̄ de fonte et tn̄ nun-
qua͂ liquescit nec minuit ipse quia nun-
quam desinit. Ordinat cum difficulte (?) aff-
luentiam q̄ p̄ dat et fundat. Consid-
ere de homine liberali qui q̄nto plura
dat dispergit tanto magis fenerat fun-
dat. pu. ij. ℞ Aliqui dividunt p̄pa et
ditiores fiunt. alii rapiunt non sua
et semper in egestate sunt. et tales bndic-
cōm habebunt finalē quam creaturis
spiritualibus dicetur. Venite bndc-
ti patris mei percipite regnum q. 2 Cor.
ix. Qui seminat in bndccōibus de bn-
diccōibus et metet. Tercia dispositio
virtuosa qua homo diuina͂ bndiccōm
acquirit est innocencia quantum ad co-
niunctos. unde ps. Innocens manibus
et mundo corde qui non accepit in vanum a͂i͂a͂ su͂a͂
nec iuravit in dolo proximo suo. hic accipiet bn-
diccōm a dno. Et certe quod eorum tan-
git. vel quod simplicitate operacionis innocens
manibus. puritate cogitacionis mundo
corde. soliditate devocionis non accepit
in vanum animam suam. et sinceritate locucionis
nec iuravit in dolo proximo suo. Talis
describitur sanctus Job vir simplex et rec-
tus ac timens deum. Et locus post
subiungitur operibus manuum eius bn-
dixisti et possessio eius crevit in terra
et in fine dicitur Dominus autem bndixit
novissimis Job magis quam principio eius
Job xlii. Quarto notandum quod est de deo et mun-
do sicut fuit de Joseph et Jacob pa-
tre suo. Gen. xlviii. Joseph voluit quod Jacob
pater suus bndiceret duobus filiis suis
manasse et effraym et quem plus di-
lexit manasse posuit eum ex dex-
tera parte patris sui et effraym ad

sinistra applicavit. Sed Jacob spiritu
in spiritu manus suas cancellat et effra-
ym imposuit manum dexteram manassi
vero manum sinistram et tamen utrumque bndixit
Sic deus modo mundus approbat aliquos
et ponit eos in magna dignitate sicut
dum sunt prelati et videtur ad dexteram
tamen applicati. alios mundus reprobat
et ponit eos in paupertate in fine
et adversitate et quasi vita videtur in-
digni. Sed quid deus finaliter contra deus
cancellat manus et super illum quem mun-
dus approbavit ponit sinistram et super
illum quem reprobavit ponit dexteram
et tamen utrumque bndicit. Dat enim illis
quos mundus plus diligit divicias et
gloriam huius vite. et hec est bndiccio
sinistre manus dei. illis vero quos
reprobat dat vitam eternam in celo. pu.
3. longitudo dierum in dextera eius et in
sinistra illius divicie et gloria. Et ideo
sunt viri qui maledicuntur a mundo bn-
dicuntur a deo. In ps. maledicent illi
et tu bndices. Quarta dispositio virtuo-
sa qua homo diuina͂ bndiccōm acquirit
est resistencia contra omnis com insolentes
pu. xxiiij. Qui arguunt laudabuntur
et super ipsos veniet bndiccio. Argu-
ere enim insolentes et perversos invi-
nes de quibus tempore creacionis et per-
fectus in opus maioris caute operte
tamen. Primo quia ipsi contigunt in specie. Secundo quia
est per hec insolencia quod per processum
temporis in operaciones fiunt aliis. Tercio
quia per hec disperditur racio. Unde Seneca
li. de moribus. licencia transmittit ad
posteros qui parentibus ingessit bonis
nosceret quam malis patet. Laudem tamen
inde comparans se a tribus videlicet

℞	consimili defectu	a sibi defectu
	spiritus impetu	Unde Sene-
	pravitatis contemptu	ca 3. de spiritu bono.

Elemosinas hiis p. qui dispergit tanto fenerat

Arguis iuvenes insolentes in opus cautius

c 32 No debet vias aliena cri-
ge qui adhuc in eorum co tigns fu-
erit inolutus Simplex enim et arguere
quod talia qs adhuc repehendit
in seipso Qui prius ipcte det qs aule
cu crripit qz q ip ectiose pferet nd
ab amore s ab ira psa vider et
q nichil crigit qs ab amore qp po
nd pcedit Vnde Aug sr eplam
ad Gall Quod lacitis aio dids
pmentis et ipetus nd cautas cri-
gens dilige et dic quod volcs
3o caue debet crripiens a scelus
cteptui semp recogitas q in qsti
cuipi pt Vnde Aug de sermone
dni in mote li 2 c 30 Cogitemus
cu aliquid nos repehenderit necitas
cogit utrum tale sit vicium qs nu-
quam et tunc cogitemus nos hoies
esse et hre potuisse vel et tale qd
qnumq etiam non hemq et tunc
cogat meconaz qmnis fragilitas
ut illa crepcom nd odiu s mias
cedat Et qui iscrimo crripit et pu-
nit delicta vindicacom dni pmerebit
In cuius figuram cu moyses dixisset
leuitis q unusquisqz gladium suu acci-
pet et fratrem et amicum occidet q
vitulum cflatile adorauit et ipsi
madatis moysi paruissent dixit
ad leuitas moyses cseccrastis ma-
nus vras dno hodie unusquisqz in
filio et fre suo ut detur vobis bndic-
cio Exo 32 et popposito fauctes
insolentes et eis et eorum defecti-
bus adulantes sunt cu pdicionis
eorum et cfusione finalis De quibus
dit saluator Luc 6 Ve nobis cu
bndixerint vos homines homines i
qua fauctes te defectibus q corrites
nd crripiunt s adulacoe bndicunt
Contra quos dns p pphetam ait ma-
ledicam bndiccionibus vris et ma-

ledicam illis qm nd posuistis sup
cor Malach 2 et sicut pallegatum
est Cam sequitur etc Capitulum 16
Propter Sermo 117
hec et his similia
passi sunt digne tor-
menta et per mul-
titudinem bestiarum ex-
terminati sunt p qbus
tormentis bn dispo suisti populum
quibus concupiam delectacoi sui
nouum saporem escam parasti
eis ortigometram ut illi
quidem concupiscentes escam ppter ea
que illis ostensa et missa sunt etiam
a necessaria cupia auerterentur hii aut
in breui inopes facti nouam gustaue-
runt escam postqm prius reprobat
ydolatras p multas vias et declat
diffuse unum solum unum deum esse cole-
dum cultus aut unius dei antiquus
potissime apud hebreos erat cultus
vero ydolorum apud egipcios ideo ostendit
i pte ista ut cultum unius dei cpletu
suadet et cultum ydolorum pfecte dis-
suadeat agit cmixtim usqz ad fine
libri nunc de suppliciis inflictis e-
gipciis nunc de bnficiis collatis iu-
deis ostedens q illi fuerunt iuste pu-
niti ppter eorum iniquitatem et isti mi-
rabiliter a deo iustificati ppter eos pfecte
q unum deum fideliter coluerunt et hoc di
pcessu tenuit Et c 17 Diuiditur
ergo pcessus suus usqz ad fine libri
i duas ptes qz pmo narrat iniustos
et iustorum cnem retribucom 2o
repehendit auctor libri deos pcol-
latis bnficiis populo dei gratias actum
In omnibus eum magnificasti Et ea prima
diuisio fiat Ita po enarrat malorum
multiplicem tribulacom 2o eos finale

exterminacionem c. 19 Comprensa autem tri-
a pro ta fiat. Primo et quod egipcios
affligebant per bestias et animalia
2° et quod affligebant per res insen-
satas et elementa 3° quod affligebat
per corpora celestia. Require plus infra capitulo
isto negantes enim nosse te impii. 3.
ca° 17. magna enim sunt iudicia tua
Inequalis autem istarum partium fit collacio
et contrarie inter bestias et supplicia
Nam sicut egipcii puniebantur per bes-
tias elementa et corpora celestia
ita hebrei per hec eadem mirabiles con-
solaciones receperunt. Senserunt
enim contrarie datas eis res. Ita
ut sicut musce et cinifes afflixe-
runt egipcios, ita volucres nobiles
consolantur hebreos. 2° senserunt man-
na de aere descendens ut sicut ignes
et grando afflixerunt egipcios per
elementum aeris ita manna per ele-
mentum descendens confortabat hebreos
3° Senserunt lucem a corporibus celes-
tibus per cui eis permanentem ut cor-
pora celestia egipciis lucem
suam subtraheret. Sua tamen luce he-
breis nichilominus exhiberent. De
istis igitur diversis agitur alterna-
tim et per antithesim per duo capitula
et demum sequentia. Et sic prima antithe-
sim que est de eorum exterminacione
et hebreorum consolacione et utrisque per bes-
tias et volatilia tamen fit. Nam primus
enarrat egipciorum exterminacionem 2°
hebreorum mirabilem consolacionem 3° assig-
nat in egipciis et hebreis causam
diversitatis distinccionis. Require plus in per quibus
tormentis 3 i Expectabat enim illis
Quoniam ad primum dicit Quoniam propter hec
ydolatriam multiplicem et principaliter
per aquas in modos ydolatrie specialiter

cavit et aquas permisit passi sunt
digne tormenta et per multitudinem bes-
tiarum quedam afflicti. Quidam exterminati sunt.
Ubi 11 patet quomodo fuit deus erga populum
suum et cum fuissent in deserto. Sicut enim
enarratur Exodi 16 filii israel mur-
muraverunt contra deum in deserto dicentes
Utinam mortui essemus in egipto quando se-
debamus super ollas carnium et come-
debamus in saturitate. Statim ut autem
moyses orasset ad dominum redijt et
vidit eis. Audivit murmuraciones
contra eum et dabit vobis vespere car-
nes. Post vespere ascendit quedam
coturnices de quadam sinu arabico
ubi potissime nutriuntur et trans ma-
re inter medio ceciderunt inter castra
hic in tentoria hebreorum et capiebantur
ad nutum ipsorum. Et hanc historiam in
littera narrat et super sic. In quibus
tormentis egipcios prius narratis
i. loco tormentorum egipciis illa-
torum. Bene disposuisti populum tuum i.
dedisti populo tuo bestiam qualis erat
qui fuerit populos. Dedisti concupiscentiam
delectacioni tui i. delectacionem concupi-
tam postquam concupierunt concupiscencia
in deserto. Novum saporem i. escam
novi saporis. Parans eis ortigo-
metram. Est autem ortigometra avis
regia secundum magistrum in historiis quam Io-
sephus ortigiam vocat. Greci vero or-
tigometra nos vulgo curlegium
a crepido dicitur. Dicitur ortigometra
quasi rex mensa. Videtur enim quandam com-
mendacionem ponere inter coturnicem et or-
tigometram secundum ethimologiam c. 11. Coturn-
ices a sonis vocis dicuntur quas
greci ortigia vocant eo quod visse sunt
primum in ortigia insula. Hec adventi-
endi sunt temporalia estate depulsa.

Nota ortigometra est quedam avis regia

maria tumescant. Ortigometra
dicitur que gregem ducit ea terre appro-
pinquante accipiter videns rapit ac
propterea cura est universis ducem solli-
citare extraneigenis per que caveat
extrema discrimina cibos quippe
semper secum vectos qua obiciam eas
vectos vescitur ultimum deponit solli-
citum hec autem sit et ipsa caducum patitur
morbum secundum ipsos ubi patet primum cum
que ortigometra non est continuo aliud
sed illa que ducit gregem vel agmen
coturnicum dicitur aut dicat ipsos accipitres
a solum quod solum hec autem morbum
patitur caducum non tamen creditur hoc
esse verum. Vulgus enim dicit et auctor
libri qui incipit In principio est etc. quod sibi
passeres morbum illum patiuntur. Dicit
etiam Solinus de mirabilibus mundi de
coturnicibus quod mare transeuntes in contra-
rium se committunt vento australi. nam
metra metiunt vim flatus ti-
midiores plerumque se ab aquilo-
nibus eximunt ut corpora pinguia et
tarda facilius provehat. Ficedule ve-
hementer pondus cum maria transna-
tant impetus deferunt in ictum spa-
cii longioris vires suas in ipsa
tarditate. Ubi non terra conspiciunt
coeunt alternatim. deinde congle-
bate vehementer quod pariter presidia
plerumque exicium parant naviga-
tibus. accidit enim noctibus ut ne-
madant et inundatis pondere suo
vehementer vergat secundum Solinum. Isto igitur
animalium genere pavit deus filios Israhel
in deserto cum pateretur concupiscentiam
carnium quales comedant in Egipto
ut ubi pellas carnes. autem sunt a
concupiscentia qua habebant et hec est quod
subditur in littera. Ut illi quidem, id est

filii Israhel, concupiscentes escas car-
nium sed de Egipto autem sunt. Sed a
natura concupiscentia a natura hec est amissa.
Occasio autem cum Moyses dicatur violen-
tum fieri ... et mare etc. est de ...
necessarium fuerunt aut earum concupiscentia viola-
ta quod solebant ex consuetudine vesci
carnibus in Egipto. Consuetudo autem
assimilatur nature. Unde ... Consuetudo est
altera natura. ut igitur. Ut autem a natura
concupiscentia propter illa que illis concupita et missa
sunt, id est propter mala que illis missa fuerunt
pro diuina providentia, id est coturnices eis de-
numerata date fuerunt quod et factum est
tunc salte vide subditur. Sed autem, id est
filii Israhel, in brevi inopes facti, id est
indigentes cibos, nova gustaverunt
escam de qua dictum est. Propter nota in dicto
quod consuetudo magna habet violentiam incli-
nandi voluntatem ad se. et ideo sicut optimum
est assuesci ad bonas consuetudines et
virtutes ita periculosissimum est et pessimum
assuesci ad vicia. Unde narrat Va-
lerius li. 1. c. 2 in fine quod Cretenses cum
acerbissima execratione uti volunt
adversus eos quos vehementer oderunt op-
tant ut mala consuetudine delectentur
modestoque voti genere efficacissimam ul-
cionis eventum reperiunt. Ille Valerius
dicit. Cum ipsi videntur modeste male-
dicere quod dicunt ... mala consuetudine
delectaris et tunc imprecantur ei maxi-
mum genus mali. De malia non prava
consuetudine loquitur B. Augustinus 8 confessionum
c. 7. et de se ipso dicit quod difficile fuit
ad conversionem ad fidem ligatus eram
non ferro alieno sed ferrea mea voluntate
velle meum tenebat inimicus et in-
de cathenam fecerat et constringebat me
quippe consuetudo perversa facta libido

Assuesci ad virtutes optimum est ad vicia pessimum

et de consuetudine non respondet. sed est naturalis secundum Augustinum. Et mete diciter. Primus assuescat uiuere, diu innuescit. Secundus uicinus nescit discedere qui senescit. In huius figura saluator spiritualiter suscitauit puellam in domo et iuuenem delatum in porta et lazarum quadriduanum in monumento cum gemitu lacrimis et clamore Ioh. xi. quod exponens Augustinus super aliquem omel. xi de sanctis. moles imposita sepulchro ipsa est uis dura consuetudinis qua premitur anima nec resurgere nec respirare permittitur. dictum est autem quadriduanus in tenua ad istam consuetudinem quandam peruenit anima. prima est quasi titillatio delectationis in corde. 2a consensus in solito. 3a factum. 4a consuetudo secundum Augustinum. lectio 116

Oportebat enim illis quidem sine excusatione superuenire interitum exercentibus tyrannidem. hiis autem ostendere tantum quemadmodum inimici illorum exterminabantur. Etenim cum illis superuenit seua bestiarum ira morsibus peruersorum colubrorum exterminabantur. postquam sapiens supra probaliter declarauit aliquantulum quod egipcii puniebantur per cinifes muscas et ranas quare posset aliquis dicere quod dominus consimiliter affligebantur hebrei in deserto per serpentes ignitos quorum tactu uenenoso inflamauerunt et arserunt. ideo placet auctori diuersitatem assignare in hac parte inter afflictiones illatas hebreis per serpentes. Et circa hoc duo facit iuxta primo assignat miraculosam dignitatem. 2o illorum miraculorum deo attribuit auctoritatem. 2a pars

ibi Tu es domine qui uite et mortis. Circa primum duo facit primo ostendit diuersitatem inter egipcios punitos et hebreos correptos correxit qui parcebat. 2o corripit penas que eos affligebant. 2a pars ibi Sed non in perpetuum. Circa primum duo facit primo ostendit quos dominus de digni fuerunt punitione. 2o quos hebri se habuerunt in afflictione. 2a pars ibi Etenim cum illis etc. Circa primum sciendum quod egipcii qui detinuerant filios israel in seruitute per 100 annos post mortem Ioseph qui etiam ordinauit totum masculinum genus interfici hebreorum et tradi ad interitum sine quocumque remedio et maxime post duriciam cordis eorum ad predicationem moysi et aaron. sed hebri quamuis peccauerunt in deserto longe minus peccauerunt et ideo suffecit quod aliquantulum punirentur per bestias sicut egipcii prius punita expositerant ut castigarentur in seipsis et comprehenderent quid egipcii sustinuerant in egipto et hoc est quod dicit Oportebat enim illis quidem id est egipciis sine excusatione id est sine pene minutione superuenire interitum id est mortem exercentibus tyrannidem. secundum tyrannis tyrannidis est regimen tirani et est quedam species monarchie regalis quia ad principantem ipsius communis communis utilitatis et ad solam suipsius priuatam utilitatem secundum philosophum 3 polit. et 8 ethic. unde tyrannis est crudelis dominatio. hiis autem id est filiis

ad || oportebat ostendere tantum per possibilem experientiam in similibus afflictionibus quemadmodum inimici illorum egipcii exterminabantur. hoc autem comprehendunt sensibiliter quia ipsi exterminabantur morsibus colubrorum et hoc est quod subdit Etenim cum illis superuenit seua bestiarum ira scilicet serpentum ignitorum inmissa uel a deo morsibus peruersorum colubrorum

Quid est tyrannus secundum aristotilem

excecabantur. Et aliqui immunitates
contra deum et non penitentes aliqui mor-
debantur sed non excecabantur. Colu-
ber est genus serpentis et dicitur coluber
quasi colens umbras quia in umbris sepius
commoratur. Et sic dicitur Deut. 8.
In illo deserto fuerunt serpentes flatu
adurentes scorpiones et dipsades.
Dipsas dipsadis est genus serpentis et
dicitur latine situla pro eo quod nimium qua
perimit homines siti. Unde vas quod situla
vocatur ipse quia aufert sitim. Et sunt
isti serpentes adeo parvi et cum calcantur
vix videantur quorum venenum antequam ex-
tinguunt quam sentiatur necesse est quod sit
mortuus. Vide magistrum in historiis
super 8. capitulum Deut. Et significant mo-
raliter serpentes demones qui bonos
viros sordidis cogitationibus agitant
et infestant. Isti sunt ita parvi in principio
quod vix videntur quia ex minima occasione
surgunt intoxicant sine molestia
unde tamen delectatione perimunt quia sunt per
delectationem morose. Competebat enim
illis sine excusatione puniri et ideo

Secundo quod tria sunt que inexcusabiles
reddunt homines peccatores et pena dig-
nos ostendunt ut quod. Primus igitur red-

Magni-		scientie in peccan-	
Simili-	tudo	culpe in iudicanti	te
Inepti-		cause in allega-	

dit hominem inexcusabilem magni-
tudo scientie in peccante. Quanto enim ali-
quis maiorem et clariorem de deo
habet noticiam tanto magis peccat ce-
teris paribus et ideo de philosophis dicit apostolus
Ro. 1. Qui invisibilia dei per creaturas
instruxerunt et tamen evanuerunt in
cogitationibus suis et obscuratum est
insipiens cor eorum intantum ut ydo-
la colerent. Nec sic hec in aliquo excu-
santur quia de deo nullam noticiam

habuissent quia invisibilia dei per ea que
facta sunt intellecta conspiciuntur sempi-
terna quoque virtus et divinitas ita ut sint
inexcusabiles. Simile dicit salvator
de iudeis Joh. 15. Si non venissem
et locutus eis non fuissem peccatum non
haberent. Nunc autem excusationem non habent
de peccato suo. Secundo reddit hominem in-
excusabilem similitudo culpe in iu-
dicante. Qui aliquos iudex deprehenderit
in crimine pro quo solet alios punire
nullam potest excusationem pretendere. Exemplum
de falsis iudicibus qui volebant con-
dempnasse Susannam Dan. 13. Et ideo
signanter dicit apostolus Ro. 2. Inexcusabi-
lis es o homo omnis qui iudicas in quo
enim alterum iudicas te ipsum condemp-
nas. Tertio reddit hominem inexcusabilem
ineptitudo cause in allegante quia cum
ea que allegatur manifeste nulla est vel
conficta per mendacium non est excusatio
vel aggravatio ad precedens delictum.
Exemplum de invitatis ad cenam Luce 14
qui ficticias et falsas excusationes
assignaverunt a cena fuerunt repulsi et
alii loco eorum vocati. Et ideo contra tales
excusationes maliciosas petit pro-
pheta: Non declines cor meum in verba ma-
licie ad excusandas excusationes in peccatis. Excu-
sant se tamen homines quandoque in pecca-
tis quadrupliciter. Primo dicit quandoque

Ex de	plasmatione scientie		qui de
	a divina volun-	tate	peccatore
	a parvitate fragili-		dicitur
	a finali utili-		sepe

mala sociis me compegit ad hec ma-
la. Que quidem excusationes fatuissima
reputantur apud iudicem secularem
cui quis cedat furans et alios concupiscit
et multo magis apud deum qui nomen
humani arbitrii voluntate. Unde dicit
in proverbio: Obmitte excusationem nemo

peccat in vicijs. Fatua est excusacio
multorum allegancium fecerunt sic multa
dicunt quae non licet michi sic enim
fiat talis et talis. Unde Seneca in
quadam epistola. Multitudo peccancium impuni-
tatem non facit crimini. Tercio quidam se
excusant per divinam voluntatem. Contra
aliqui dicunt deum eos permisisse pecca-
tores et velle eos tales esse nec-
cessario esse imputant dispositioni di-
vine et corporum celestium constella-
cioni et deum blasphemant quasi sit
auctor malorum et vindex in ista
quos homines caute non putant. Ista ali-
quis figurantur per Jacob volentem
decipere patrem suum cum pater quereret
cur tam cito invenire potuisset ve-
nacionem optatam pararet. Respondit vo-
luntatis dei fuit ut cito sibi occurreret
quod volebam. Gen 27. Ysidorus super
nonnulli mundi sapientes in nega-
ciis privatis et iure regni certa
quedam faciunt sub colore legi-
bus et munire rationibus ut nichil
sceleris faciunt quod non sit iuribus
excusatum sed hoc esse velit eis ti-
tulos applantur. Dyonisius tyrannus
de quo narrat Valerius li. 1 c. 2
iste ingressus templa deorum detrac-
to Jovi olimpio magni ponderis au-
reos amictos pro panno ei laneum
circumdedit et manibus quoque abis a
adeant quod se sine timore deos
suos spoliare perspexisset. Respondit quod nos
dei sui illud commodum sit. Nam
aureum amiculum esse nec foret esti-
tate hyeme frigidum. laneum
quoque utroque tempore foret aptum. Item
esculapio qui fuit barba aurea
redimitus barbam iussit demi et
auferri omnia eorum asserit quod
appollo pater suus inberbis esset

et non decebat patrem carere barba
filium apparere barbatum. Item victori-
as aureas et pateras et coronas
que simulachrorum porrectis manibus
sustinebantur tollebat et se eas ac-
cipere non auferre dicebat. stultum
esse affirmans a quibus bona petimus
ab hiis porrigentibus nolle sumere.
Ysidorus predictis seculi contractus
plagiasse se habuit contra iura divina
et canonica sub colore rationibus se ex-
cusant. Quarto quidam se excusant per
carnalem fragilitatem. et dicunt
plane blasphemantes se non posse
a libidinibus abstinere complexionem
talem habent. Contra quos Seneca in ex-
planacione fidei et allegat in
2 dmas d 36. Execramur inquit
eorum blasphemiam qui dicunt impos-
sibile aliquid homini a deo esse preceptum ma-
data dei non a singulis sed ab omnibus
in commune posse servari. Quinto quidam se
excusant per finalem utilitatem et
tales inveniuntur nonnulli predones
raptores et iniusti possessores qui
auferunt a divitibus bona sua sub
contra colligunt et recondunt et
elemosinas eorum sine male perdunt. Isto
modo diversi diversas excusaciones
inveniunt ut cum peccatores existant
se tamen coram deo a peccatis defendant.
Unde Gregorius 22 moralium. Usitatum ge-
neris humani vicium est labendo pecca-
tum committere. commissum negando ab-
scondere. et convictum defendendo
excusare. Dicit autem ut supra est
peccatum quod quis sine permaneat excu-
sare ita nocivum est valde per quod ap-
imu non frequenter indicate sed qua-
cienter aliqualiter excusare. Con-
siderantes hec tria scilicet ira videlicet

Communis fragili | | ordinis
conuentus fratrum | videre | temporis | neruorum
uere prope | | spatio

primus enim quia fragilitas quam communiter
omnes cernimus monemur debere ad
aliqualiter excusandum non tamen adpropi-
nacionem defendendum excessus spirituales
aliorum. Unde bernardus super cantica sermone
40 noli iudicare proximum sed magis ex-
cusa intencionem si opus non potes
puta ignoranciam puta surrepcionem
puta casum quia si omnino dissimula-
cionem rei evidencia recusat suadere
tamen sibi et dicito apud temet
ipsum uehemens fuit temptacio quid de
me illa fecisset si accepisset in me
similiter potestatem. Secundo monemus debere
ymmo familiaritate et amore ut saltem
de amicis mala secularibus non consequamur
nec eciam depalatus uel ceteris presentibus.
Unde Ieronimus in epistola ad Rusticum Nos est
spirituale malum de fratre causa tacendi
quam uitam priuatam defendit et honorat
uocabulum dignitatibus. De cuius eciam
percussuram cum quidam plorans dixisset
quod dixerat de eos malum, respondit non
esse credibile quod ille quem tamen amabat
eum non diligeret, atque narratus
dictum sui se probaturum et asseret
respondit fratris nunquam percussisse talia dix-
isse ni expedire iudicasset. Tercio nos
monemur debere ad ipsum ut prestitus cari-
tatis. primum enim est alicuius defectus sub
lesione iustice quibus fieri potest excusare
et famam proximorum quantum possibile
est illibatam seruare. Unde Gregorius super
Ezechielem c. 33. Nos uero te diligis frater si for-
te videris peccatum fratris tui quod euola-
re ad publicum et proclamare passim
et diuulgare aliena peccata quod est
utique non corrigentis sed infamantis

Unde apostolus symon et iudas nos in-
nocentes ab peccato licet non eciam per
deum non decet et cetera. Sermo 111

Hec et ipsum tuum ibi apparuit per
impetum ad correccionem
in breui turbati sunt signum
habentes salutis ad commemoracionem
mandati legis tue. Qui enim conuersus
est non per hoc quod uidebit saluabitur
sed per te omnium saluatorem. Et in hoc
ostendisti inimicis nostris quia tu es qui
liberas ab omni malo. Illos enim lo-
custarum et muscarum occiderunt mor-
sus et non est inventa sanitas anime
illorum quia digni erant ab huiusmodi ex-
terminari. Hec scripta sunt sapientie decimo
sexto. Egyptios punitos per bestias in deser-
to in parte ipsa sequitur de eadem di-
uersitate exposito supplicio sunt enim
diuersi de puniti quia egypciorum ad exter-
minacionem hebreorum ad correccionem. De puni-
cione egypciorum per ranas muscas et
cinifes satis supra tactum fuit. De
punicione uero hebreorum in deserto est sciendum
quod sicut habetur Numeri 21 cum populus in deserto
contra deum murmurasset misit eis
serpentes ignitos hoc est prunos et ue-
loces ad modum scintillas qui tactu
uenenoso inflammabant et talem
tumorem et ruborem in carne ad sui
puncturam quidam uilnati quidam sunt
mortui. Uenerunt igitur ad moysen
et rogauerunt eum ut oraret pro eis ad
deum. Ad cuius preces deus ordinauit
ut faceret figuram serpentis de ere et
poneret super perticam eminentem et fa-
ceret illum de serpentibus ipsis et dixit eis
quod quicumque esset percussus a serpente
ignito statim aspiceret ad serpentem
eneum et curaretur. Istud miraculum
sive remedium preuidit deus filius

Ex pertinacia iudicandi pertinaciter nos debemus excusare

De serpentibus ignitis quibus puniti fuerunt hebrei

israhel in deserto et sunt figura passionis cristi sicut ipsemet allegauit Ioh. 3. sicut moyses exaltauit serpentem in deserto ita exaltari oportet filium hominis ut omnis qui credit in eum non pereat sed habeat vitam eternam. De ista igitur afflictione hebreorum per serpentes ignitos et remedio eius quod ipsis agit auctor in parte ista declarans quod hebrei egipcios afflicti fuerunt sine remedio tamen morsibus culicum hebrei non sine remedio tamen filii ad erectionem ab illis. Et circa hoc tria facit primo tangit hebreorum venalem castigacionem 2o egipciorum miserabilem exterminacionem 3o redit ad declarationem mirabilem hebreorum liberacionem in plaga serpentium. 2a pars ibi Illos autem locustarum 3a pars ibi Filios autem tuos. Circa primum eciam facit quia primus agit de afflictione tediosa 2o de liberacione remediosa 3o de causa remedii auctoris propriis 4o de ste per illud remedium principaliter intenta 2a pars ibi Signum habentes salutis 3a ibi Qui enim conuersus est et in hac autem 4a pars ibi Sed nec inflictum malum magnam in pena inflicta per hebreis peccatoribus in deserto non fuit extrema vel omnino generaliter sed castigatoria tantum unde subdit Sed ad correptionem in breui turbati sunt. Hec 20 nos facias te consumacionem sed castigabo in iudicio ut non tibi videaris innoxius et hoc ibidem quia ysa 50 In momento indignacionis mee abscondi faciem meam parumper a te. Nec fuit tamen turbacione illa sed habentes signum salutis scilicet serpentem eneum ad commemoracionem mandati legis tue id est sicut qui commorantur in lege tua Num. 21. Fac serpentem eneum et pone eum pro signo. Et quia iste effectus quo curati

sunt ad aspectum serpentis enei possit a simplicibus isti serpenti attribui et non deo ideo tunc subiungit Qui enim conuersus est etc. Sed per te cristum significatum per illum serpentem qui omnium es saluator prefigurabatur. Autem cristus per illum serpentem eneum multipliciter videlicet

Quantum
ad morsus innocenciam
ad situs eminenciam
ad uite carenciam
ad salutis efficaciam
Primo sicut ad morsus

innocenciam quia sicut illa figura serpentis venenosi apparuit et tamen ullum venenum habuit ita cristus in carne peccati apparuit et tamen nullum peccatum habuit nec inuentus est dolus in ore eius 2o quantum ad uite carenciam sicut serpens ille uitam non habuit et tamen de materia maxime durabili fuit quia es inter metalla est durabilius sicut dicit hic glossa ita cristus nec mortuus est secundum humanitatem et nec eternus et immortalis secundum diuinitatem 3o quantum ad situs eminenciam quia sicut serpens positus fuit ad perticam longam in qua a toto populo conspici potuit ita cristus in cruce exaltatus est in monte caluarie quia a iudeis et gentibus uidebatur ubi eciam adhuc a deuotis mentibus per fidem et amorem conspicitur 4o quantum ad salutis efficaciam quia sicut omnis a ueneno serpentis percussus si ~~serpentem~~ in serpentem aspiciens curabatur ita quilibet a dyabolo uulneratus si cristum in cruce conspiciat per fidem et ueniam roget et sanatur. 4o subiungit fine per ipsius miraculum principaliter intentum usque honore dei laudem dat Et ideo ostendisti inimicis nostris quia tu es qui liberas ab omni mala corporali et spirituali. Cristus enim legitur fecisse miracula propter tria primo ad eos cum quos in tempore operabatur utilitatem quia eos sanauit in corpore

Cristus comparatur serpenti quadrupliciter

et ala cicabat. 2o ppt alios qui pace
q nulla videtes cristi miracula con-
tebantur. 3o ppt dei gloriam et honore
Ioh. 11 neqz hic peccavit neqz parentes
eius sed ut ma. o. dei i illo. Et eo-
ns i proposito deus istud miraculu
fecit ad utilitatem bonorum de filiis is-
rahel et quorundam malorum et ad glo-
riam dei dilatandam. 2o principa-
liter lectione agit de egyptorum in
egipto miserabili p bestias extermina-
cione que ppt eorum malicias sive
quas cuiqz remedio infligebatur unde
dicitur. Illos autem hic e egypcios locus-
tarum et muscarum occiderunt morsus
De locustis Exo. 10 dixit dominus ad
moysen extende manum tuam super terram
egipti ad locustam ut ascendat super ea
et devoret omnem herbam que residua
e grandini. De muscis Exo. 8. Vel
musca gravissima i domum pharaonis
vel locusta secundum Strabum i Exo. 10
dicitur quasi longa asta quia longiora ha-
ret crura et secundum ysid. li. ethy. 8
Est aut primum deinde nascitur et plus
quam cetera animalia frugibus nocet. Item secundum
ysidorum li. 8 secundum etatem sed hinc volati-
lia sed nota successive secundum etatem na-
scentes locuste antequam habeat alas
vocatur bruchus cum incipit volare
vocatur atelabus cum plene volat
dicitur locusta. De locusta loquitur
Basilius i exameron et locusta
dicitur quasi locos sepe faciens quia cum
iter arripiens accrescit malum est
sicut bruchus de primo procedit sive ut
dicitur locusta quia mirum saltum dat
mire loco stat ut quia per modicum
tempus stat i uno loco. Vnde est et tertio
quod hic dicit locuste sunt volatilia

munda quidem sed parva et non sicut
saltu volatica quam manducavit Joha-
nes in deserto. Arnulphus ex[?] epis-
copus quidam ait sic minimum genus
locustarum i deserto iudee quo pas-
tus est Johannes usqz hodie apparet que
sunt corpuscula in modum digiti
manus in ... exilibus et brevibus
et i hic facile capiuntur. Vnde ille i talibus
igitur locustis et muscis exterminabat
egipcios i contemptum et derisionem
et non p leones et ursos aut for-
cia animalia quia digni erant propter con-
... a talibus exterminari. Signum
habentes salutis. Notandum quod deus
quibusdam multa signa ostendit ut

Benivolen-		Signa benivo-
Remissen-	cie	lencie sunt dulce-
Pruden-		dine facte et
et poten-		date ad hominis ser-

viciendum. Est enim signum quod unum offert
sensui et aliud derelinquit intellectui
et ita omnibus sacramentis sensibilibus scripture
offert sensui et domini reputant in-
tellectum. Boni viatoris. Ioh. 13. Ne-
mo potest signa facere que tu facis nisi
fuerit deus cum eo. Signa remis-
sionis sunt septem sacramenta ecclesie per
que reducimur in memoriam passio-
nis domini. Hebr. 2. Salus nostra i
firmata est contestante deo signis et
portentis et variis virtutibus et
spiritus sancti distributionibus. Signa prudencie
dabit secundum adventum suum ne omnino
veniat peccatoribus improvisum et hec
e signum magne caritatis dicunt nullo
enim qui aliquid facit ut vellet
occultum cum habet adventum hominis
improvisum peccator aut qualis sit quod vel-
let si posset occultari. Et ideo deus
mundo plenus peccatis venturus premit-
tet signa quedam visibilia per que

Nota quid significat locuste secundum Strabum

Deus quibusdam multa signa ostendit

homines cum ipsi adventu eius providebant et disponunt. De istis signis Luce
21 Erunt signa in sole et luna
et stellis. Dicit Vegecius de re militari li. 3. c. 9. Tria inquit genera
constat esse signa pro negociis belli
vocalia / semivocalia / et muta. Vocalia dicuntur que humana voce proferuntur sicut
duces pronunciant aliquod certum verbum quo in conflictu utuntur sicut deus nobiscum et triumphus
imperatoris vel ad consimile. Signa
semivocalia sunt que fiunt per tubam cornu vel bucinam. Signa vero muta
sunt vexilla aquile dracones et
cetera ista signa probabantur mediantibus donativis omnium militum euntium
ad bellum propter duas rationes. Prima
ratio fuit ne se tam haberent in
custodia quia a militibus esse pendent. Unde ad utilitatem eorum privi
sum est quod sufficiencia susceptibatur de
annona communi. Alia ratio fuit ut per
hoc acrius et forcius sequerentur
signa sua et illa nullo modo relinquerent
ex quo peculium suum castrense ibi
scirent consistere sed potius ea defenderent quantum possent. Ista tria signorum
genera fuerunt cristus in suo adventu.
2o Nam signa vocalia erunt in illa
disceptacione sicut dicit actuum 27 Expiravit
et dedisset in manus tuas. Semivocalia
que tuba procedet et de istis simul
dicit Apostolus 2 thess. Quoniam ipse dominus in iussu et
in voce archangeli et in tuba dei descendet de celo. Signa vero muta erunt passionis cristi instrumenta
et ipsum corpus ductum vulneribus insignitum
Dan 6. Ipse est liberator et salvator
faciens signa. Signa pacis dat
nobis diu expectando nos ad veniam ut redeamus ad gratiam. Explicit.

et insolite ostendit per sanctum spiritum dei in quo
signati estis in diem redempcionis

Filios autem tuos Lectio 118
nec draconum nec venenatorum
vicerunt dentes. Misericordia enim tua
adveniens sanabat illos. In memoria enim sermonum tuorum examinabantur
et velociter sanabantur ne in altam
incidentes oblivionem non possent
uti tuo adiutorio. Etenim neque herba
neque malagma sanavit eos sed tuus
domine sermo qui sanat omnia. Explicata tribulacione illata egipciis
per immunitatem bestias quibus similiter
medio examinabantur redit ad
recitacionem illatam filiis israel in deserto
aqua etiam in mali remedio liberatur.
Et circa hoc tria facit. Nam primo ostendit
huius remedii causam fuisse supernaturalem. 2o ponit huius remedii causam finalem. 3o excludit ad huius remedii efficaciam omnem medicinalem
ibi Neque herba neque malagma 3 ibi Etenim neque
herba. Dicitur ergo primo et sic Filios
autem tuos etc. quia fuerunt filii tui debuerunt castigari. Hic filii tui sunt crudelles et crudeles a principio correcti
in omnem figuram et primo Boetius qui dicit
et allidet parvulos suos ad petram. Hic est ille
qui castigavit filios suos ut carnales
paternam ut spirituales propriam alludens
eos peccata cristo et assuefaciens eos
ad opera virtuosa. Et alibi dicit quod immanitatibus inflacia omnes peccatores terre
Hec est status inventute tua peccatorum
per castigaciones condignas aptavi.
Et hoc est capite vulpes parvulas que
demoliuntur vineas sicut capientur suos
Canticus 2. Unde sequitur post exemplum ad propositum
et hoc in 1 Regum 3. legitur Hely
sacerdos propter suos fuit sed quia filios
suos non erudivit in omni disciplina

et oratione sumptum occidit et mor-
tuus est. Filios igitur tuos nec draconum
nec venenatorum etc. quia neque a ma-
lignis bestiis constitute angustiis sunt
serpentes morsus draconum protegente lede-
bantur. Draco enim veneno caret
secundum ysidorum xii ethymologiarum c. 4 ubi ita scribit
Draco maior cunctorum serpentium sive
omnium animantium super terram. hunc greci dra-
conta vocant. Unde et dirivatum est
in latinum ut draco diceretur qui sepe
a speluncis extractus fertur in aerem
concitaturque propter eum aer. Est autem crista-
tus ore parvo et artis fistulis per
quas trahit spiritum et linguam exerit.
Vim autem non in dentibus sed in cauda
habet et verbere potius quam ictu nocet. In-
noxius est autem a venenis. Sed ideo
huic ad mortem faciendam venena
non esse dicit necessaria quia si quem ligave-
rit occidit. A quo nec elephas tutus
est sui corporis magnitudine. Nam circa
semitas delitescens per quas ele-
phanti soliti gradiuntur crura eorum
nodis illigat ac suffocatos perimit.
Hec ysidorus. Fertur autem secundum papiam quod
herba que draconea dicitur nata fuit
de sanguine draconis. Ex quo radi-
cem habens quilibet sanus contineat maliq
serpentes sine periculo prendet. Est
autem tyriace utilis sicut legitur in ep-
istulis. Et papias: mirabile est cum sine ve-
neno careat draco. Tamen secundum aucto-
res dicitur spiratio inflat et fla-
tu mortifero pestes ingerat. Sunt
post de natura ... libro suo de proprie-
tatibus elementorum. De eo quod contingit tempore
philippi regis in armenia et
dolinus de mirabilibus mundi. Et ex-
presse non in dentibus sed caudis vene-
num habet. Nec obstat quod eius carnes

comedunt ethiopes. Ut dicit plinius. De
dicta enim causa fortis ethiopum quod sunt ce-
lebres ... venenum evacuant aliqua
arte. sicut medici faciunt de serpentibus
vel caudam abscindunt in qua latet ve-
nenum draconis. aut eius victime ca-
loris est et refrigidat vescentes calide.
Est quod ethiopes in fervida plaga ha-
bitantes carne draconis liberius
utuntur. Mercatores etiam quod est mirabile
dicunt quibusdam carminibus dracones
mansuetos faciunt ad tempus quibus insi-
dentes frenis eos regunt usque dum
in ethiopiam veniunt ubi eos ven-
dunt. Ut dicit glossa littera. Filios tuos nec dra-
conum venenatorum vicerunt dentes. Misericordia enim tua adveniens sa-
nabat illos. Per aspectum serpentis sicut in precedenti
capitulo dictum est. Quibus dicit auctor causam
quare sic affligebantur et ait: In memo-
ria enim sermonum tuorum examinabantur et velociter sa-
nabantur ne in altam incidentes oblivionem non pos-
sent uti adiutorio. Et dicitur tamen cau-
sa afflictionis illate modusque medicine
collate. Et finis salutis eis date.
Puniebantur enim in memoria sermonum
tuorum. Hoc est ad memoriam et commendationem
dei exterminabantur. Alia littera: in
memoria sermonum tuorum quod oblivionis deorum
suorum multos adduxit ad exterminium.
Alia habet examinabantur. Alia expecta-
bantur. Et sic exponi exterminabantur
quando vexabantur. Modus medica-
mine illate subiungitur cum dicitur. Et velociter
sanabantur. Finis vero salutis eis
date fuit remotio desperationis. Unde
subdit: Ne in altam incidentes oblivionem altam
scilicet profundam non possent uti tuo adiu-
torio. desperatione preveniente cogita-
tionem de misericordia. Ultimo concludit ab ipso
remedium omnem curationem naturalem et dicit
Etenim neque herba neque malagma
sanavit eos. Sed tuus domine sermo qui sanat omnia. Malagma

nota hic naturam ipsius draconis.

Quod dracones cum carminibus mansuescunt dracones

ide est quod emplastrum et dicit a ma
laxo is quod est manum laxare et tunc
ponere herbas coctas cum oleo uel
uino uel aliquo alio quo generatur uel
aliquas species commixte quod emplastrum
nichil tale sanauit eos sed sermo
dei quo precepit apperte eneum serpentem
et poni pro signo Numeri 21 Neque dicit
sermo qui sanat omnia Quando enim est
sermo dei deuote acceptus sanat omnes
infirmitates tuas Et sit medici
na non statim uel subito sanitatis
effectum inducat sed per processum temporis
et cum mora ita ubi auditur aliquo
ciens auditore subito non conuertit
sed cum forte in alia eius per 20 annos
quieuit tunc sermo incipit operari
Habet autem multas infirmitates
que ad septem capitales radica
liter reducuntur per septem corporeas
infirmitates signantur Prima super
bia sermones comparatur per alienacionem re
nerum mentis alienacionem quod nec
bene iudicat de se ipso nec de aliis
Prima se ipsum iudicat quanto enim inf
mior tanto ualencior est Et ideo
nos superbia eius contempnit et despi
ciat et se solum sufficientem repu
tat et plus quam licet sibi arro
gat Ista mentis alienacione pacie
batur multo pro sua superbia rex Na
buchodonosor de quo Daniel 4 quod dixit
erat deambulans in aula sua Nonne
hec est babilon magna quam ego
edificaui in domum regni in robo
re fortitudinis mee et in gloria
decoris mei Et statim de sua mente
electus est ab hominibus et cum feris
uixit et passus est alienacionem
mentis et uidebatur sibi quod esset
bos in auribus et in posicionibus

leo et post septem menses restitu
tus est per preces danielis ad se simili
ter sancti ad regnum et tunc legitur se
dixisse Omnes uie tue iudicia et
gradientes in superbia potest humiliare Daniel
3 Vnde non sermones inpuri est cura
tiuos sanguinis et aliorum superfluos
quod ad celebrum ascendentes turbant
usum racionis Et ideo verbum ad ro
manos ostendens nos uacuos ac ab
omni bono quantum ad nos attinet
et adeo quod quidquid boni habemus
sanat ista superbia cordis Ecclesiastici 3
Sinagoga superborum non erit sani
tas qui cum sanguinis operet tangere omnium
per humilitatem qui ista uirtute sequi sanitatem
Luce 6 Omnis turba querebat eum tan
gere quia uirtus de illo exibat et sanabat omnes 2a
infirmitas spiritualis est ira et comparatur
febri acute cuius accidencia sunt quod ho
habet continuum calorem et sitim maxi
mam secundum constantinum libro 1 pantegni c
de causon et isidorus est de hominis
in calido qui statim ad quodlibet
uerbum calore colere ire exardent quis
tui uerbis et uultu habet et sitim
maximam scilicet uindicte uindicandi et
talis quodammodo die mandicit omnes ui
cinos suos pro nichilo Hanc infir
mitatem paciebatur herodes qui ui
dens quod illusus esset a magis
iratus est ualde et mittens occidit
omnes pueros qui erant in bethleem
et in omnibus finibus eius Tunc eum secum
cessit calor nimius et scaturiens pruritus
intolerabilis ulceribus Ista infirmitas
curat sermo dum predicando de diuina
dulcedine et diuina pietate quasi
figuraliter legimus Actuum 6 quod discipuli
vngebant oleo infirmos et sanabant
3a infirmitas est inuidia et comparatur
febri febricitatis namque mo tales

cat non frigescat. et eadem non inui
dus non gaudet ad vtilitate bonorum nec
dolet de eorum prosperitate. Iste infirmi
tate patiebatur saul primo regum 18 qui in
iaculas audiuit canticum de dauid
et ait: mulieres dederunt mille et da
uid dederunt decem milia. Ista infir
mitas purificat interiora hominis et cura
eius est sermo dei persuadens amiciciam et [illegible] caritatem quia sicut inuidia
est putredo ossium ita caritas sanitas
putredo ossium inuidia. Quarta infirmitas
spiritualis est accidia et comparatur paralisi
que est membrorum dissolucio et debili
tas. ita quod motum debitum efficere non
potest. Ista infirmitate patiebatur signi
ficatiue lectus ille qui 38 annis iacuit
iuxta piscinam salutiferam et nunquam
descendit in eam ut sanaretur Iohannis 5
et significat tepidos diei malorum
qui communiter iacent iuxta sacramenta confessionis
et penitencie et nunquam sollicitantur in morte
re donec veniat mors. Ista infirmitas
sanatur per valde calida quia si ex vna
parte accenditur calor pene infernalis
et ex alia calor caritatis christi excitan
tis ad opera comitatur et detestatis
accidiam potest bene dicere Ecclesiastici 3
Concupiscencia filii reuertentes et sanabo
auersiones vestras. Quinta infirmitas
spiritualis est auaricia et comparatur ydropisi
secundum bedam. Cuius proprietas est quanto magis
bibit tanto plus sitit et eodem modo auarus
nunquam dicit sufficit. Hanc infirmitatem patie
batur diues ille qui dixit Luce 12 de
struam horrea mea et maiora faciam
et illuc congregabo omnia que nata sunt mihi.
Ista infirmitate sanat sermo dei persua
dens elemosinam et opera pietatis Ysaie 58 Frange
esurienti panem tuum et egenos vagosque induc
in domum tuam etc. et tunc erumpet quasi
mane lumen tuum et sanitas tua cicius orietur.
Sexta infirmitas spiritualis est gula

et ebrietas subiungitur medicum vero
et comparatur epilencie que facit hominem cadere
corporaliter et mortaliter id est sine gracia pec
catorum cum sit ingressus et ianua ad
omnia vicia. Iste infirmitate patiebatur
ille diues epulo Luce 16 qui indue
batur purpura et bisso et epulabatur
cottidie splendide. Loth eciam qui inebria
tus vtramque filiam cognouit Genesis 19 quia
hec est infirmitas que nunquam sola venit. Hanc
sanat sermo diuinus persuadens abstinen
ciam. Septima infirmitas spiritualis
est luxuria. et comparatur lepre que nascitur
ex calore corrupcionis et decorsimatis et
ista infirmitate patiebatur salomon nobi
lis qui habuit vxores quasi reginas sep
tingentas et concubinas trescentas. et
cum senex esset deprauatum est cor eius
per mulieres 3 regum 11. Hec est infirmitas
contagiosa et abhominabilis quia vna
persona talis centum sepe inficit. et hanc
sanat sermo dei suadens bonis honesta
societate et penitencie sancte et deuo
te ordinis instruccionem. Hec enim omnia
ad curam huius infirmitatis exiguntur. In
cuius figuram maria leprosa percussa per
septem dies fuit exclusa a castris
et non nisi ad oracionem moysi sanata Numeri
12 dicente moyse ad dominum deus obse
cro sana eam. Hic ergo sermo domini sanat
omnia. In cuius figuram dicitur Luce 9 quod
christus conuocatis duodecim discipulis
misit eos predicare regnum dei et sa
nare infirmos etc. Sermo 519

Tu es domine qui vite et mor
tis habes potestatem et deduci
as ad portas mortis et
reducis. Homo autem occidit quidem per
maliciam suam et cum exierit spiritus
non reuertetur nec reuocabit animam que
recepta est sed tuam manum effugere
impossibile est. Sapientie 16. postquam spiritus sanctus declarat

Auaricia comparatur ydropisi secundum bedam

Spiritualis luxuria comparatur lepre etc.

dignitate nam et principes duas gentium
unam deus exterminavit egyptios et
alteram punivit hebreos. Declaravit etiam
quod miraculose providit hebreis de
remedio quo sanarentur in desertis vel
de serpente eneo. Propter ista igitur
omnia miraculosa deo attribuit auc-
tore. Et etiam hic tria facit. Primo
deus attribuit deo puniendi condam
potestatem. 2o homini attribuit delinquen-
di spontaneam facultatem. 3o ab homine
excludit penitus evadendi liberam
facultatem. 2o ibi homo autem occidit.
3o ibi sed tuam manum. Circa primum dicit Tu es
enim, id est quod deus habet potestatem vite et
mortis, quia ipse est potens vitam confe-
rendi et auferendi. 2m est quod ipse potest
homines deducere per afflictiones ex-
trinsecas vel intrinsecas usque ad por-
tas mortis et iterum eum ad vitam
et salutem reparare, quod ipse est suprema
tercia providendi. Porte mortis sunt
graves infirmitates et tribulationes per quas
homines moriuntur. Ad quas dicendum per
has portas sed deus nos pervenire
videre deum est. Ex hoc Demetrius
Hilarius accepit non quem se ad illam
diu composuit. Cassius ait tam stul-
tum esse qui mortem timeat quam qui
senectutem. Nam quemadmodum senecti
illos adolescentia sequitur, ita mors
senectutem. Vivere nescivit qui mori non
vult. Vita cum accepta est mortis da-
ta est. Hanc igitur quis iste timere de-
mens est quia certa expectantur, dubi-
a metuuntur. Quibus quieri sentimus ca
quidem si se equanimes non est pro
cetatis et equalitas sed deum. Sic
ut dicitur: Cum unusquisque et cum contemp-
te mineret cum omnes homines mori
oporteat. 2o homini attribuit delin-
quendi spontaneam facultatem. Et etiam
hic dicit tria. Dicit enim quod homo peccando ipse

dixi triplicem mortem vel culpe nature
et gehenne. Quantum ad mortem culpe
dicit homo autem occidit quidem per malitiam
quantum ad mortem nature dicit: et cum exierit
spiritus in die mortis non revertetur vel
ad presentem vitam naturalem. Quantum ad mortem
gehenne subdit: nec revocabit animam
que recepta est supplicio in infernis. Et sicut
dicit: consumitur nubes et pertransit, sic
qui descendit ad inferos non ascendet.
3o excludit ab homine penitus evadendi
liberam facultatem, et quantum ad hoc sibi
infert: Sed tuam manum effugere impossibile
est. Nos enim possumus effugere deum sicut
nec celum. Si fugeris ab oriente accen-
dis ad occidentem, si ab aquilone accen-
dis ad austrum. Eodem modo si fugis deum
placatum accedis ad eum iratum. Unde
bene dixit poeta: Quo fugis Enceladi
dextera? Quascumque accesseris horas sub
Iove semper eris. An nescis regibus esse
manus? Homo occidit quidem per ma-
liciam etc. Secundo notandum quod malicia multa
mala facit. Est enim. De primo sic
Recte ronis (?) subversiva, | quod malicia
humane cupiscentie (?) bestiana (?) | radicata
inspirandum (?) auctorem complexiva | facit homines
male eligere et corrumpit bonam estima-
tionem veram de rebus. Unde dicit Philosophus
in Ethicis. Et hoc vero est quare malitiosi
cum sint in quamvis prudentes fallunt
ut etiam Sap. 2. Excecavit enim eos
malitia eorum. Unde Philosophus primo 2o ca-
pitulo ostendit quod malicia homines facit
eum esse stultum qui nitebatur omnis
se crisium (?) et decipere. Ceterum hoc
stultitiam mixtum dolum tyra tyran-
ni aut cum Herodes credit simpliciter eius
et non si non credit ut quod igitur miraculum
rogabat significans quas putabat
bavilo (?) quos se credidit estimans similiter
etiam esse immobilem quod igitur probabat

illu regem posse inficere que futura
dicebant esse secretiore. Ita secundum phisicos
credit clarius erat ipsum aggressus impossibilia conari. si non credit tamen
ne tamen timere debuit ne pueris insi-
diari. Vnde Eccl. xxv. Non est ira super malignitate capita serpentis. ceteris quos
scatet. tale quippe est vicium maligni
et animus plures ignoscens se seipsum deci-
piter et sepe absque effectu opus erup-
nosa et impossibilia conatur efficere. hec
Ecclesiastes. Demonis autem in utroque sexu sit
multa malicia. callidior tamen et maior
in sexu feminino reperitur. supra eodem ca.
27 breuis omnis malicia super maliciam
mulieris. Sors peccatorum cadet super illam.
Vnde et eodem ca. paulo ante comparat
eam tribus bestiis multum nocivis et
tamen dicit eam excellere omnes in malicia.
Comparat eam vero. De colubro dicit
Colubro | sic. Non est caput nequius
Leoni | super caput colubri. et non
Draconi | est ira super iram mulieris.
De leone et dracone dicit sic. Com-
morari leoni et draconi place-
bit quam habitare cum muliere nequam
et sub intelligitur magis. Comparatur
igitur mulier primo colubro ratione quadrupli-
cis. Coluber dicitur quia colit umbras
et mulier tenebras diligit plus quam lu-
cem. Secundo coluber totum venenum por-
tat in capite. et mulier ornamentum
suum precipuum crinibus comis gemmis
et unguentis in capite suo portat
ut oculos intuencium valeat in-
toxicare. Tercio coluber totum vene-
num suum colligit in fauces ut per
eas effundat. et mala mulier
per os et totam suam maliciam maledi-
cendo detrahendo effundit. Quarto
coluber sibilat ut noceat et
mala mulier cantando et adu-
landus incantabiliter multos fallit. Vnde
Augustinus de singularitate clericorum ca. 8.
Sicut venenosa est super cuncta quod psal-
lere delectatur. omnique cantu collecta bi-
lius est audire basiliscum sibilan-
tem. Secundo comparatur leoni propter eius pro-
prie iracundiam quia sicut leo sine
vindicta sibi facta placari non po-
tent mulier. Eccl. 25. Non est ira super
iram mulieris. Secundo leonis ossa sic
invicem collidantur quod eiciunt ignem et
eodem modo mulieres verba consabula
ciones et colloquia quantumcumque videantur
et solida igne voluptatis ac
cendit. Tercio leonis cautela est quod
cauda vestigia sua tegit. et hoc
est proprium mulieris. crimina sua excu-
sacionibus et mendaciis operire.
Et vos pergite dicens Eccl. 42. Similiter
dicit mulieri noli commorari. De vesti-
mentis enim procedit tinea et a mu-
liere iniquitas viri. In antiquis vestibus
et insuis similiter nascitur tinea
propter malam custodiam et etiam in an-
tiquissimis vetulis invenitur adhuc
tinea libidinis quo littera Ipsa ma-
lignitas viri a muliere procedit quia in
multis bonis viris contingit evenit
Exemplum de Sampsone et Dalida Judic.
16. David et Bersabee 2 Re. 11 et
multis aliis. quorum non est numerus. Tercio
comparatur mala mulier draconi propter
quod draco licet os parvum inflat ae-
rem incedit elevatus et specialiter
elephanti insidiatur. Et eodem modo
mulier licet os parvum propter verbos et voce
simplicitate In parvis quantum oportet esse
inexpleta et gulosa palat se in aula
tunc appetitu caret comedit inflat
aere appetitu suo sicut basiliscus quem
hominem solo visu inficiat quod prius
eum videt si ille eum videt occidit

Ad littam mtr mestata aspectu
sus inficat speculu pm disce .2.
de sopnis et vigia et fiet in ea
macula Bosc ms mtr mala
vitu q itenc spectat sit dez stas
repulsionis inficiat et maclat si
se mulieru aspectis imisceat Ad
de Salone ett ea fueltmasa se
mosa tua mulieribus dedisti ma
igla tua .2o. dracos incedit tpa
tis et isti tpamis sunt i capitibus
cornis et gemmis et variis orna
mentis disiunctis Qo elephati
impediatur Elephas e ail cassis
sim et tm sel gignit pm diste
pet .8. de malibus et cu femina
sunt i pugnata mas ei no appro
pinquat Ista ali dracos impediatur
et pedes suos sua cauda astringes
occidit Moralr quitenq hs sit
casens si mulieru mala famili
aritate diligit astringet pedes
affectionis sue et occidet Unde hu
go de singularite cleicor c. 8. Pet
dixit mi omne i qmemens ps dali
tas mulieris glutem c delicati
et visci toxicatu quo dyabolus animas
pater Vis ipsis femina simplex si et hac
ze Set sit pesatis predictis de mu
lieris sola malia possit expoi q
q p malicia sue mulieris et illi
cite coitando occidit aiaz suam
Vir ipsis femina corpus opes aiaz
vim lumina vocem polluit adnichi
lat necat eripit orbat aecbat
Redde singula singulis 3o pier
malicia est stramen quietationis
turbativa persona cum maliciosa
nunq cessat machinari malu ces
sub spe sanitatis et inpere Unde hugo
lib. i. de aia loquitur apud se ma
la cogitans usq neqo illu tollere
aspectu eum qq bor si eu no crucio co
feciens aut in deum offendit cruciam
igitur ne deum offendam michi pme
a q q dei diuina ulascenda totu facis
pius sci illu de restitua qxi in corpe
et eu castigare Sic no est pximo nocere
hi desp velle sic sepe apud se loquitur
cogitatios maligna excecauit eum eu
malicia sua Ps hugo Habet aut malia
currum sum sicut docet boetius s. lang rotis
tis quor aspectu que sunt videlicet

Penna Rapacitas audacia impudentia	a	Valde cum velox est cursus iste ad efficien dum saguie quinunc timore refrenatur nec

pudore inhibetur Trahitur a duobus
pnicibus equis et ad omnes pniacem
patissimus Tria potestate et seculi
pompa porro presedent duobus istis
equis aurige duo timor et livor
Timor quidem pompa livor potestatem
auget Ps ille Sat .2. Corda filiorum
hominum ipleuntur malia et contemptu
in vita sua et post hec ad inferos de
ducentur 4a malicia e i auctorem
ipsum reflexiva Unde Sene. epla 8.2
fm libros quos ot q venenum ma
licie peyus e q venenum serpentis
q lig venenum serpentis mortiferum
sit alti e tn illa serpenti Sz vene
num malicie pucapat nocet suti
Unde dt sic malicia ipa maiorem
pte veneni sui bibit Illud vene
num q serpentes i aliena pniacem
pferunt sine sua no sunt simile
hic serpentibus pessima Ps Sene. Unde
ggl. li. mors. met sua sibi i labori
bus e q aut mollitur mala que
infecat vel metuit ne ab alijs
infecantur et quidem cont pximus
excogitat Sic con se cogitat a
pximis formidat Ps ggl Unde

Venenum malicie peior e quam serpentis

sigut ye 2 Arguet te malicia tua
et ye e lava a malicia cor tuum ih(eru)s(a)l(e)m ut salva fias **Sermo 180**

Negantes eum nosse te ip(s)i
p(er) fortitudinem brachii tui
flagellati sunt novis a-
quis et grandinibus et pluviis p(er)-
secucione passi sunt et p(er) ignem
consumpti Quod enim mirabile erat in a-
qua que omnia extinguit plus ignis
valebat vindex enim est orbis iu(s)-
torum Postquam supius s(ermo) declarat quo-
modo flagellati sunt egipcii et
hebrei p(er) bestias et alia que egipcii
ad exterminacionem hebrei ad castigacionem
in hac parte consequenter ostendit quo-modo
similiter flagellati sunt et filii is-
rahel p(ro)p(ter) oppositum consolati et hec p(er)
misericordia et electa. Et circa hoc duo
facit Nam primo agit egipciorum et
rebelli flagellacione 2o de hebreorum
admirabili consolacione Prima in partes quibus
angelorum Circa primum quidem facit primo
assignat causam flagellacionis tam
principalem 2o causam instrumentalem
3o eiusdem instrumenti supernaturale actus
4o eiusdem actus congruitatem quando
assignat instrumentalis actionis temporale
diversitate 2a p(ar)s ibi novis aquis
et grandinibus 3a ibi quod enim mirabile 4a ibi
vindex enim quarta in quedam circa
Circa primum dicit Negantes enim te ubi
tangit primam culpam. Negantes enim te
nosse ipsi Exodi 5 dixit pharao
Nescio dominum et israel non dimittam 2o penam
p(er) fortitudinem sed brachii tui flagella-
sunt ut qui noluit deum nosse in
pace cognoscant saltem eum in tribula-
cione Sicut pharao fecit Exodi 9 Dominus
iustus ego autem et populus meus impii
Unde glossa Discussus quod culpa clau-
dit pena aperit Causa autem instru-
mentalis flagellacionis egipciorum
exprimit quando dicit novis aquis
et grandinibus et pluviis persecucione passi sunt
et per ignem consumpti De ista flagellacione
Exodi 9 narratur quod alia plaga qua
dominus percussit egiptum fuit talis Dominus
pluit de celo grandinem maximam mix-
tam igniti fulgore et (tempestate) tonitrus
occidit homines et iumenta quotquot
in agro reperebantur illi autem egipcii
qui dominum timuerunt se et iumenta
sua receperunt intra domos que fue-
runt premunita a moysi quod tempore ca-
deret grando talis et ideo nichil ma-
li patiebantur Sed illi reputantes comino-
minaciones dei non crediderunt sed cum
iumentis suis in agro capti sunt quare
interierunt Tamen in terra gessen ubi
habitabant filii israel non cecidit ista
grando. Fuit grande mirabile et contra
naturam quod iste impressiones sunt fiebant
fulgura grando et pluvie et tonitrua
et quod ignis descendens cum grandine
non liquefecit grandinem nec aqua ignem
extinxit extinxit sed ignis manens in
sua caliditate ad comburendum et
aqua in sua congelata frigiditate ad
contendendum De ista igitur mirabili plaga
dicit hic novis aquis et grandinibus
et pluviis persecucionem passi sunt et per ignem consumpti
Illi vero qui extra domos fuerunt Et
dicit novis aquis quia in terra egipti
raro pluvie non descendunt sed nilus
fluvius excrescens terram irrigat
Et ideo fuit eis ista plaga inusita-
bilis sed multo magis fuit mirabilis
in hoc quod duo contraria fuerunt maxime
approximata et neutrum egit in alterum
Et hoc est quod subdit Quod enim mirabile
erat in aqua que omnia ardencia extinguit

plus ignis et aqua et omnibus creatura
expetit se ad vindictam contra impi-
os ad informationem nostram. Vin-
dex est enim orbis custos. Notandum
quod de triplici vindicta legimus in scrip-
tura. Una nobis indicitur ut per
nos exerceatur. Alia nobis indicatur
ut precaveatur et vindicta. 3a nobis
predicatur ut provideatur. Prima est vindicta
pene temporalis. 2a est vindicta mali-
volentie mundialis. 3a est vindicta
divine pene eternalis. Prima est vindicta
et ultio pene temporalis qua quilibet
mundi debet accipere de seipso. Si puer
debet liberari mallet ab amico ulcis-
ci quam ab hoste, quilibet nostrum mallet
quod peccato ulciscatur quam servus secus natu-
ralis domini sui et non sit pro illa va-
pulans. Luce 12. Igitur oportet quod vapu-
lemus hic vel in purgatorio vel
in infernis. Hic fiet per missam deo-
rum secundum multos. Unde in primitiva
et alii antiqui qui vindicassent maxime
et acrius sibi ut dicit quod ecclesia agitur
lex prima est a nobis hic exercenda.
Unde legimus in scripturis veteris
testamenti quod patres antiqui ipsius per-
fectionis exercitium faciebant. Dicitur in
multis glosis. Ysa. 22. vocabit dominus

Caput tondebant
Barbam radebant
Saccum induebant
In cinerem sedebant

deus exercituum in die illa ad fle-
tum et ad planctum et ad calvitium
et cetera. Sic moraliter nos facere convenit
penitentes. Primo caput tondeamus
id est mentem que est caput anime ex quadam
dispositione denudemus et recogi-
temus omnes annos nostros in amari-
tudine anime nostre. Ysa. 38. 2o bar-
bam radamus per novam vitam mundi-
tie confessionis. 3o saccum induamus per

austeritatem satisfactionis. Ione 3. Rex
Ninive abiecit vestimenta sua a se et
indutus est sacco et sedit in cinere. Sede-
amus per memoriam mortis corporis nostri
quod in cinerem resolvetur. Cap. 2. Pote-
rit animus et corpus nostrum iste cinis
impediet ne cor nostrum temporalis incendis-
cet in mente nostra. Iste cinis sicut cinis
iuniperi conservat ignem per annum ita serva-
bit in nobis caritatem per tempus vite
nostre. Refert Valerius li. 3. c. 6. de
quadam insolentia cuiusdam principis
romani qui Gayus Marius dicebatur.
Iste post multos triumphos optentos
de cantaro potare solebat. Est autem
cantarum quoddam genus vasis cum du-
abus ansis recurvatis quale videtur
pro libero patre pro quo inclitum triumphum quem
de Yndia optinuerat sed de isto genere
vasis bibit quod iste Gayus imitari
decrevit ut inter ipsum haustum vini
victorias suas deo suo victorias
compararet. Quod iste princeps insolenter
dicitur fecisse nos devotione facere
frequenter. Cristus vocat penam calicem
suum et specialiter mortem suam. Mt. 20. Po-
testis bibere calicem quem ego bibiturus
sum. Istum calicem bibere debemus in memo-
riam victoriarum quas et Cristus tulit
de inimicis nostris, et sic nobis delec-
tabile videbitur penitentia. De ista
vindicta loquitur b. Augustinus de vera et falsa
pe. c. 8. et habetur in c. de pe. di. 3.
Primo. Iste prima est quedam dolentis
vindicta puniens in se quod dolet ad-
misisse. Et infra. Que dolendum est
de peccatis quod declarat ipsa dictionis vir-
tus. Penitere enim est penam tenere
ut semper puniat in se ulciscendo quod com-
misit peccando. Et allegat mr
Omnis di. 16. De ista eadem vin-
dicta loquitur apostolus 2 Cor. 1 fine

patres antiqui ipsius perfectionis exercitium faciebant

De quadam insolentia cuiusdam principis romani

dum temporali operatur vindictam. 2a vin-
dicta de qua loquitur scriptura est vin-
dicta malivolentie mundialis que
homo passus iniuriam non potest remit-
tere proximo nec ulcionem deo commit-
tere. Sed preveniret deum ut semetipsum
vindicaret et ideo est iniustum super
iura tam humana quam divina. Ubi pro
est quod nullus bonus iudex est dum in te
offensa. Ymmo non potest esse iudex
sui ipsius. Unde tullius contra pro dicta-
tore nemo potest esse qui sui periculi
iudex non vero sed equiore quam reos prebe-
at. Hinc cristus Jacobum et Joha-
nem increpavit dicere satis Nescitis cuius
spiritus ignem de celo petivisse vole-
bant in ulcionem iniurie quam Sa-
maritani cristum recipere recusa-
bant. In quo datur nobis intelligere
quod non sunt in eos qui perveniunt ad exer-
cendam vindictam. Sicut notatur 23 q. 8.
Unde cristus debuit quamdam in suam
iniuriam neque bene iudicat post per exem-
plum in nubes intemperantie nubes sole
et occulum nostrum ex modo sui timo-
re tanto in nube mea apparet nobis
sol timore. Et dicit simplices so-
le splendidare. Et causa huius de-
ceptionis est timor in medio per quod
visus sit prospicere inter quem hoc co-
gnoscit iniuriam vero illatam durante
offensa sui rancore in spiritu corporis
decat in suam sua per medium tumu-
lum et nebulosum et nimis errat
iudicio. Sit igitur vindicta in nobis
interdicta sub pena commissa vel
quod si non remiserimus proximo remis-
sione non consequemur a deo. Mt 18.
Serve nequam omne debitum remi-
si tibi quoniam rogasti me etc. Sic et
pater meus celestis faciet vobis
si non remiseritis unusquisque fratri suo

de cordibus vestris. Unde remittere in-
iuriam et non petere vindictam mag-
ni generis clementie reputatur. De quo dicit
Aristoteles ammonicione 2. quod captivos
redimere et pauperes pascere et ves-
tire non prevalet convenientem hominum odium
in corde retinet et inimicis
suis non solum malum pro malo non
reddat sed eos diligat pro eis ora-
re non desinat. Talis de promissione
ut iura dei sui libera conscientia ante
tribunal cristi dicere potuit. Da domine
quod dedi. Dimitte quod dimisi. Sicut ille
Stephanus passus dixit crucifixus iniuriam
vero factam dimisit. Notabilis sicut actus
apostolorum 8. Tam liberaliter quoniam suis
donavit iniuriam ut iam non sapiet
ulcionem non se vindicat operando
nec minus diligat reputando. Et pon-
dera illa tanta quam pauci sunt eorum qui vin-
dictam remittunt quamdiu residua
est sed pietatem habet sequentem dicit Ecclesiasticus 18.
Qui vindicare vult a deo inveniet
vindictam et peccata illius servans servabit
Et infra Homo homini servat iram et a deo
querit medelam et hominem similem sibi
non habet misericordiam et pro peccatis suis deprecatur.
3a est vindicta iudicialis que nobis predi-
catur sicut que est providenda. Unde gregorius
moralium 29. Putas quis ita agenda
est licentia ut magna amaritudo pec-
catis iudicium recedat amicorum. Et
hugo libro suo de anima libro 1. Et putas
mecum et qualis est anima cum separabitur
in primis a corpore suo et a visione
dei et tradita in potestate demonum
ibunt cum ipsis in ignem eternum ubi est
erunt sine fine in luctu et gemitu
ubi erit fletus et stridor dentium in-
intolerabilis fetor, incomparabilis ti-
mor. horribilis mors corporis et
anime sine spe venie et misericordie ubi
nec quem torquet nec quem cruciat aliquando

inimicis proprio remittere in magis opportune

Dico iudicium fieri est reddenda misericordia

moriuntur sed sic moriuntur ut semper
vivant. sic vivent ut semper moriuntur.
Ysa. ult. quoniam zelus et ira viri
non parcet in die vindicte nec acquies-
cet cuiusquam precibus nec suscipiet
pro redempcione dona plurima. et
tunc erit vindex orbis iniuriarum.

Quodam enim tempore Lectio [8]
mansuetabitur ignis ne
comburerentur que ad ipsos
missa erant animalia sed ut ipsi vi-
dentes scirent quam dei iudicio pa-
ciebantur persecucionem. et quodam
tempore in aqua super virtutem ignis exar-
debat ut iniqua terre nacionem exter-
minaret. Declarata in tali plagella ac
egipciorum super igne et grandine super te
ista agit de mirabili variacione ipso-
rum plagellorum. ignis enim non uni-
formiter sed multum difformiter iuxta
divina voluntate se habuit in agendo
malorum afflictionem. Nam quodam tempore
videbatur quasi iam comburendi et
ledendi quoniam cessare a rebus que desu-
ali combustibiles exstiterunt. Nam
iumenta et homines repertos in
agris remanserunt cum monicione
domini cum animalibus. alio vero tempore erat in
iniustorum afflictionem ignis super virtutem
suam exardebat in aqua vel in locis
similibus zodome et gomorre ubi
humiditas non obstante ignis omnia con-
sumpsit Gen. 19. Ut iniqua terre na. co-
dit igitur diversis temporibus diversimode egit
ignis. ut manifestum esset omnibus quod
non erat operacio nature sed vindicta di-
vine iusticie. Dicit igitur sic Quodam
enim tempore mansuescebat ignis. id est mansue-
tus se videbatur habere in procedendo ne com-
burerentur que ad impios missa erant
animalia vero que de agris missa erant
ad ipsos domi existentes Ex. 9 ut

ipsi videntes id est illi perspicientes scirent
quam dei iudicio pa. pe. et quodam tempore
in subversione scilicet zodome. quando dominus
pluit ignem et sulphurem de celo in aqua
super virtutem ignis exar. etc. ut exposi-
tum est possit esse prima parabola de man-
suetacione ignis exponi et significari
videtur cuiusdam de tribus pueris missis
in caminum ignis. Anania. azaria.
et misael Dan. 3. ubi ita mirabiliter se
habuit ignis quod ipsos positos infra
fornacem non lesit. et tamen illos qui cir-
cumsteterunt et qui eos in fornacem miserant
conflagravit. Et notatur ipsi pueri ani-
malia ab impiis missa propter eorum simp-
licitatem et captivitatem in qua tenebantur.
Et hoc facta sunt ut ipsi babilonii vi-
dentes scirent quod ipsi metu de iudicio
paciebantur persecucionem ab igne propter
desolationem suam. Secunda vero pars lectionis
exponi potest manifestius de plaga sep-
tima egipciorum vero de igne mixto
cum grandine. de aqua super dictum est quia
de subversione zodomorum. Et in hoc
solum stat summa quod ignis variavit se
habuit aliquando parcendo aliquando agendo
mirabiliter et omni nature ut dei obedi-
rent voluntati in aqua super virtutem ignis
exardebat. Moraliter ignis in aqua
est spiritus sanctus in muliere sancta quod id est nam
spiritus sanctus est Act. 2. tamquam ignis sedit
super singulos eorum. spiritus sanctus in mulieribus
sexus naturaliter fragilis est. et ideo
tanto viribus amplius commendanda
quanto virtuosius se gerit. Prov. 31 Mulierem
fortem quis inveniet. procul et de ultimis finibus
precium eius. Est enim incensum in bona mu-
liere multum specialiter mirum sensatum qui per-
fectissimus est sexus progatinas com-
mendabiles et amabiles. Nam in
ipsa reperitur sine dubio primo

prompti | | clemen | | tiq
parati | | beniuole | | sigq
solliciti | sunt | diligen | ac | dipt
magni | | miuole | | kya
certi | | confiden | | gen
beati | | complacen | | 20

mentem erit maritus meus eo quod genue-
rim ei sex filios. hec est que me diligit.
omnis rationalis creatura dicit sex quasi mu-
lierum eo quod in me sex reperit virtutes
utriusque partis. Et ideo nomine
aque potest designari quia in aqua na-
turaliter sex proprietates reperiuntur quibus sex
primitivas nobilitates designat que
est in aqua. Primo igitur in aqua parit

liquiditas — saporis | | liquiditas
claritas — radii | | saporosa
fecunditas — fetus | da | ex quibus
amaritudo — piscis | | aque sunt
soliditas — ferri | | congelata
felicitas — insuper | | spiritualiter

liquescat et decidat et pietatis
quoniam nam mulieri ista ipsa est solati-
um hominem iuvans in bellis ipsa est nutri-
mentum iuvans quietis ipsa est medica-
mentum omnis infirmitatis ipsa est supple-
mentum cuiusque egestatis. Eccli 36. Ubi
non est mulier ingemiscit egens. In
signum autem quod in muliere est omnis cle-
mentia nasceris filius dei corporis humane
redemptionis totaliter a muliere decre-
vit accipere. quod et ideo non est cum natura
eadem nature mulierum. Iste igitur
sexus in quo latet omnis mali reme-
dium figuratur convenienter per aquam piscine
probatice. per quam sanus fiebat quicunque
prius descendisset in piscina post motio-
nem aque a quacunque detinebatur
infirmitate. Ioh 5. 2o in aqua est luci-
ditas radiosa. prov 27. In aquis re-
splendent vultus prospicientium. sic etiam
cum nichil in creaturis est nobilius quam

amabilius ipsa luce. ita nichil repe-
ritur gratius ipsa pulchritudine. et ista luci-
ditas radiosa que in aquis specie conti-
netur pulchritudinem mulieris et affectum
et benivolentiam representat que in bonis
mulieribus semper viget. quamquam enim Chris-
tus quamdiu hic vivebat viros
castos invenit multos tamen quantam
tamen pulchritudinem in petro vel iohanne
vel iacobo reperit quanta in mulieri-
bus devotis invenit. hec sunt
que cum eo per civitates predicante sequebantur
ministrantes ei de facultatibus suis
Luce 8 et math 27. hec que in crucis pe-
dem fugientibus discipulis permitte-
batur. math 20. hec sunt que in mortuo
corpore et sepulto unguenta aroma-
tica parant. hec sunt que nec eclip-
sationis caligine nec militum arma-
torum suspicione terrebantur. ut ostensum
tuis decies et illud hoc etiam has sil-
te nulla potuit punitio terrere nemini
comites consequentur. Item Et ideo
rationabiliter primus omnibus quibus christus
iste sexus primitus nunciavit suae re-
surrectionis triumphum. facies quam super
omnem gratiam est gratia mulieris. Eccli
26. gratia super gratiam mulier sancta et pu-
dorata. Iste sunt aque que super celos
esse dicuntur. quia mulieres super omnes
apostolos dilexerunt. In ps. aque que
super celos sunt laudent nomen domi-
ni. harum pulchritudo non solum in fidelibus
elucet mulieribus sed etiam in gentibus
falsis quam maior esse potuit predicata
penelope que ulixis absentiam an-
nis viginti expectans nunquam ullis
amoris aliquando expositum quam quibus
affectionibus intrinsecus angebatur ex-
plicat ipsa satis in epistola sua dicens
hanc tua penelope tibi lenta mit-

Ubi non est mulier ibi ingemiscit egens

non quia multa laudabilia de bona muliere

tit ulixe dux e restabas attame
ipse veniens. Nec gravidine plagiu co
esse potuit. Porcia filia Cathonis
et uxore bruti q viro infecto sup
vive noluit. Et arma quib se
scata manet postulavit famu-
lis aut arma negatibus pru-
nas ardentes sufflentivit. De q
sic scribit Marcialis epig li e
Coniugis audisset fatu cu porcia
bruti. Et subtracta d queret ar
ma dolor. Nondu scitis aut mte
no posse negari. Credidam satis
hec docuisse pre(m). Dixit et arde
tes avido bibit ore favillas. Ite
et fru turba molesta negavit.
Et gravior esse potuit arria pti qui
que qui simul se infecerunt. ia tu p(er)
semetipsam gladio maria pcussit
De qua idem marcial li 2 sic scribit
Casta suo gladium cu traderet arria
peto que de visceribus traxerat ipsa suis
Si qua fides vuln(us) qd feci no dolet
inquit. Sed qd tu facies hoc m(ihi) par
dolet. Nec dicitur gravior eo potuit
De qua dicit cont. Jov. li j et Vigilius
Eneyd. li e. Elisa soror pigmam
leonis cu carthaginem condidisset
et ab yarba rege libie i coniugiu
peteretur nupcias distulit cautela
se et tandem condita civitate pira
quedam in memoria mariti sui edifici
construxit et semetipsam iecit in
medium et ardere qm nubere maluit
Nimis deluctia et sabinus Juli
lia filia cesaris dulpicia lectuli
a leone ceias et alno ipsimitis
dia posset. Quarta quia aqua est fecunditas
fructus sacramentis ... quia aqua
nichil viresat nichil crescit nichil
frutescat. Juxta illud ps. Erit

tamquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum
quod fructum suum dabit in tempore suo. Fecunditas aut aq
fecunditas designat mulieris no
bilitate que est sollicitudo diligenciae
Mulier enim i regenda familia e
circumspecta et i opibus artificiosa sic
se hēt i domo. q domus domus est
sine ordine q mulieris caret regi-
mine. Et licet vir et mulier no solu
ca plis coniugantur sed etiam ad iuvi
torium yconomicam que sine muliere
compleri no potest. Ut docet ars
nam sicut primus dicitur est primus. Gen 2.
Faciamus ei adiutorium sibi simile. De s
ta mulieris diligencia dicit pru(verbiorum) Di
ligenti mulier corona est viro suo. Et se
Lemuelis. Mulier sapiens edificat domum suam. Et
ecc 26. Gracia mulieris delectabit
virum suum. Quinta quia aqua est sinceritas spe
aqua. Aqua enim pura est et quaque
feda purificat et emundat. Et
designat magnitudinem innocencie que inve-
nitur i bona mulier. Per aquam namque
ab originali innocencia restituimur
per aquam a mundialibus emundamur
Apostolus. Viri diligite uxores vestras
sic et cristus ecclesiam mundans eam
lavacro aque i verbo. Vita quia aqua est soli
ditatis sciosa. Nam unde scriptura
sacra. terra que est solidissima fundata
sup aquas. Unde ps Dominus est terra et
plenitudo eius quia ipse super maria fundavit
eam. Et alibi. Qui firmavit terram
super aquas et signat certitudinem consi-
dere qua hic de mulier bona potest esse
que in secundum tempus no detestatur pau
perem no aspernatur. Delire et sem
bus famulatur. Unde Cor. 7 A. Sanctifi
catus est vir infidelis per mulierem fidel-
lem. Haec igitur tota virtus bonitas
et stabilitas fir mulieris bona p
contra soliditate. Mulier namque

Domus est sine regimine ubi non est regimen mulieris

de corpore formata, et solidissimus vir
aut de terra arida et in pulverem fa-
cile redigenda. In cuius figuram ar-
cham cum tota familia que superstant
Gen. 7. In aqua octo anime salve sunt
per archam 1 Pe. 3. De corpore in aqua
et feliciatis(?) inspirata deus sacra-
mentorum maiorum misteria in aquarum
substantia condidit sicut super tactum sunt et
de sicut beatitudine complacet quam vir
ex sancta muliere sortitur. Ecc. 26
Mulieris bone beatus vir qui habitat
cum muliere sperata. Hic igitur ignis in
aqua est spiritus sanctus in muliere sancta.

Pro quibus **Sermo 182**

Pangelorum esca nutrivisti
populum tuum et paratum panem
de celo prestitisti illis sine labo-
re omne delectamentum in se habentem
et omnis saporis suavitatem. Sub-
stantia enim tua et dulcedinem
tuam quam in filios habes ostendisti
et deserviens uniuscuiusque voluntati
ad quod quisque volebat convertebatur.
Verba preposita auctoris inter mira-
bilem gubernationem dei recitant qua
populum suum gloriose rexit in deserto et
populum Egipti mirabiliter afflixit in
Egipto. Et ista parte immediate prece-
dente narravit quomodo afflicti sunt
Egiptii per grandines mixtas igni
descendentes de aere. In parte ista
declarat quomodo per oppositum deus populum suum
sustentavit mirifice per cibum quendam
creatum in aere. Et consistit hic an-
tithesis in isto quod sicut Egiptii af-
fligebantur per corpora descendentia
de aere ita filii Israel confortabantur
per cibos de aere eis missos scilicet per
manna. Et sic fiat oppositio inter Egip-
tiorum supplicia et Hebreis collata
beneficia que sunt per aerem utrisque col-
lata. Circa primo agit de manne beneficio
declarat qualis fuit dulcedinis in sa-
pore. 2o qualis fuit fortitudinis in
rigore. 2a pars ibi Cum enim abigneris(?)
[illegible]. Circa primum duo facit. Circa primo ostendit
quale fuit supernale delectamentum
illius beneficii. 2o quale fuit inale
tormentum Egiptiaci supplicii. 2a pars
ibi Nix autem et glacies. Circa primum
etiam duo. Circa primo exprimit huius cibi
convenientiam. 2o tantum doni assignat
congruentiam. 2a pars ibi Substantiam enim tuam.
Primo dicit sic Pro quibus scilicet grandinibus et
pluvia et igne missis de celo ad
ulciscendum contra malos angelorum esca
nutrivisti populum tuum. Et ostendit de isto cibo quat-
tuor videlicet quorum dabatur ministerio quia per an-
gelos. Unde primo panem angelorum man-
ducavit homo. 2o quo dabatur sine
sui commodo quia ad refectionem nu-
trivisti in quantum populum tuum. 3o unde
mittebatur et de quo loco quia
paratum panem de celo aereo. 4o qua-
lis dabatur et quo quia prestitisti illis
sine labore. Unde quod alebat mira-
bili delectamento omne in quantum dele-
ctamentum in se habentem et omnis sapo-
ris suavitatem idest perfecti et dulcis sapo-
ris suavitate perfectum erat. Exo. 16.
Gustus eius quasi simile cum melle.
Alius vero est quod quomodo uniuscuiusque
sapiebat secundum propriam voluntatem et esset
in diversis personis et in eadem persona
diversis temporibus diversos sapores
habebat. Unde Augustinus 2 retractationum c. 20
De manna dixi ad Marcellinum
Januarii li. 1 quia uniuscuiusque secundum
propriam voluntatem sapiebat. Non video
esse unde possit nisi ex libro Sapientie
que Iudei non recipiunt in auctoritate
canonicam quod cum fidelibus potuit

quereré vel illius desiderio dum non
murmurabant quam postea alias escas
non desiderarent sed quod eis sapere
manna quod vellent. Sed de 2o conuenien-
cia fuit ista quia [illegible] ut deus
sua spiritualem presenciam gustaret
significat. tunc. Dicit enim illud ali-
mentum vniuscuiusque sapiebat pro vo-
luntate sua. Sic ita deus omnibus
diuersis funccionibus retribuet tamen de dul-
cedine quam in meruit per gratiam et
liberum arbitrium voluntatis. Vnde subdit
Dulcedinem enim tuam et tuam dulcedinem
quam in filios habes. i. quam filiis tuis pa-
rasti et parata habes ostendisti et
deseruiens vniuscuiusque voluntati sicut
de bonis. conuertebatur ad quod quisque
volebat. non tamen per operacionem
diuinam. malis non et remuneratiue
tale delectamentum non prestat vt
vtebatur eis in tedium. Num. xi Ocu-
li nostri nichil aliud respiciunt nisi
manna. Sed contra istud videtur esse
dubium Num. xi. Exo. 16 dicitur quod sapor
similis erat similagini oleo con-
sperse. Igitur nulli sapiebat sicut
quod volebat. Item nullum non
aliud. Sic si vnicuique hoc sapuis-
set sicut volebat nullo eos tenuisset
tamen murmur vel aliquid cibi desi-
derium. Ad istud dicunt quidam ex-
positores sic quod iudei in deserto ves-
centes isto cibo aut cogitabant
cum desiderio de aliquo genere cibi
quod tunc vel non cogitabant. Si cogi-
tabant et desiderabant aliquod
genus cibi sentiebant talem in eis saporem
cumparabilem tamen in malis
quam in bonis. Si non habebant actua-
le desiderium alicuius alterius cibi tunc
non sentiebant in comedendo nisi saporem
re vel qualem simile oleo consperse
Similiter tunc non ad eam murmur sicut

quando eis saporem non habebant ex sa-
pore manne sed potius ex colore. Vnde
significat dominus. Vnde enim anima
nostra arida est. nichil aliud respiciunt
oculi nostri nisi manna. Anglorum escam
manducauit homo. Tercio per manna in
scriptura sacra significatur singulariter eu-
caristie sacramentum. Sicut enim filii
Israel per desertum euntes vsque terram
eis a domino repromissam tali refocil-
labantur alimento. ita nos per mun-
dum ad celum pergentes corporis et san-
guinis christi cotidianis viaticis ref-
icimur. Vocatur autem multis panis an-
gelorum tamen propter confractores hostiam
seu eucaristiam quam propter refectores con-
ficiunt autem istud sacramentum soli
sacerdotes. Dicitur 3a distinccione 93 Ecce ergo
Sacerdotes non in scriptura sacra angeli
nominantur. 1 Cor. 11 Mulier debet
habere velamen et propter angelos glo-
sa propter reuerenciam sacerdotum qui nunc
ii dei sunt Mal. 2. Labia sacerdo-
tis custodiunt scientiam et legem requirent
ex ore eius quia angelus domini exercituum est
Ideo quia denotacionis methaforice
est quod sacerdotes dicuntur angeli in vn-
decim condicionibus imitari quas ipsis
vsibus conuenit. Prima quia pascit et hor-
tatur. Secunda quia uehit ex caritate arcet
Quarta quia congaudet punit laudat
Sed supplicat. Prima igitur opera angeli circa
nos sunt ordine predicto dispositum est
pascere. Vnde exemplum habemus 3 Regum 19.
Vbi legitur quod angelus detulit pa-
nem et aquam ad Heliam dormientem
et similiter vnde panis [illegible] surge
comede et eadem quidem cum respexit
est via [illegible] modo [illegible] officium
sacerdotis est pascere subditos verbo et ex-
emplo et subsidio temporali si possit
Vnde petro significat dictum est ter pas-
ce. pasce. pasce. Ioh. 21 bis autem
dictum est ei pasce agnos meos

non desiderabant illi quod cibi quod est in manna.

Sacerdotes dicuntur angeli imitari in xi condicionibus

et semel pasce oves. ad innuendum
quam inter doctrina necessaria iuvenibus
et senibus. Senibus namque simplex
admonitio sufficit. Iuvenibus non
solum est tamen verbis sed ubilibet
debite doceantur. Alii tamen dicunt ex-
posuisse quidam doctores arguens
quod iuvenes fratres debent refici
bis in die et senibus quidem semel.
Et ideo forte dixit christus Petro bis
pasce agnos meos et semel pas-
ce oves meas. ¶ Tercia operatio quam an-
gelum circa nos legimus operari. est ex-
citatio cuius exemplum habemus mt. 2. An-
gelus domini apparuit in sompnis dicens
Surge et accipe puerum et matrem
eius et fuge in egyptum. Talem autem
operationem imitatur sacerdos salubria con-
silia prestando suggerendo. ¶ Quarto conduc-
tio per bona et apta conversationem
exemplo raphaelis thobie 5. ego igitur
angelus cum ducam et reducam ad
te. Et sicut victoria exercitus est gloria
boni ducis. ita sanitas populi attribuitur
prudentie sacerdoti. Unde Crisostomus de dig-
nitate sacerdotali li. 3. Bene agente
populo unusquisque pro meritis suis remu-
neratur. sacerdos autem pro bonis omnium
habebit quasi pro suis bonis auream. pro
acquisitione aliorum aureola secundum Crisostomum.
Et ideo super eodem Crisostomus super mattheum
omelia 31 Sacerdos est in populo sicut
radix in arbore. et sicut stomachus
in corpore. Quemadmodum cum videris talem
arborem pallentibus foliis marci-
dam intelligis quod illa culpa habet
circa radicem. ita cum videris populum
indisciplinatum et irreligiosum sine
dubio cognosce quod sacerdocium
eius non est sanum secundum Crisostomum. Ex primo
plinium et ysidori 12 ethimologiarum est quod Sa-
lamandra est species quedam omnium
inter venena maxima vis est. Hec si
trunco vel radici arboris irrepserit

Sacerdos debet esse in populo sicut radix in arbore

omnia poma eius inficiat et qui de
ramis. Nota [illegible] quod more
salamandre que vivit in igne. radi-
ces eorum id est sacerdotes sic inficiat
et infatuat subditos suos diebus quod omnes ra-
mi eorum abscisi per venenum assu-
mantur. Nota. Si radix sancta et
rami. Per oppositum si radix est infecta
et rami erunt nocivi. Ulterius dicit
Crisostomus quod sacerdos est in ecclesia sicut stomachus
in corpore. quemadmodum enim medicus
qui primus ingreditur ad infirmum statim
de stomacho eius interrogat et eum quam
pocius festinat quia si stomachus fir-
mus fuerit totum corpus validum est.
Si autem dissipatus fuerit totum corpus
infirmum est. Ita si sacerdocium integrum
fuerit tota floret ecclesia. Si autem
corruptum fuerit omnis fides marcida
est et infirma. Sicut stomachus accipi-
ens cibum coquit ipsum in se ipso et per
totum corpus dirigit. Sic sacerdo-
tes accipiunt scientiam sermonis per scrip-
turas ex deo et ex coniecturis ca-
nonicis id est tractatus et meditaciones
apud se unumquemque populo subministrant.
Et infra. Sic in corpore si membrorum
aliqua fuerint infirmata non omnis languet
et stomachus. Si autem stomachus
languerit omnia membra inveniuntur
infirma. Sic si aliquis peccaverit
paucorum non omnes peccant et sacerdo-
tes. Si autem sacerdotes fuerint in pec-
catis totus populus convertitur ad peccan-
dum. Et ideo dicit ysidorus 3. de summo bono c.
36 Sacerdotes pro populorum iniquitate damp-
nantur. si eos aut ignorantes non erudi-
ant aut peccantes non arguant.
Dicente domino ad ezechielem Speculatorem
dedi te domui israel. si non fuerit locu-
tus ut custodiat se anima sua ma-
la ille in iniquitate sua morietur. sanguinem
non eius de manu tua requiram. ¶ Quintus
actus angelicus super precedentes ...

Sacerdos est in ecclesia sicut stomachus in corpore

z nehe. ii. tu sportas. Deservit etiam
boni angeli circa missionem in ce-
lum Luce 17 Factum est autem ut moreretur
mendicus et portaretur ab an-
gelis in sinum abrahe. Hic sacerdo-
tes angelica de terrenis deponendo
ad amorem celestium transmittunt peni-
tentes qui eis confitendo peccata per sa-
tis moriuntur. 1 pe. 2 peccatis mor-
tui iusticie vivamus. Quintus actus
angelicus est excitare Act. 12 Ange-
lus domini astitit et lumen refulsit in ha-
bitaculo percussoque latere petri excitavit eum dicens surge
velociter. Petrus dormiens in car-
cere est peccator vinctus mala consuetu-
dine iacet inter duos milites vinc-
tus kathenis duabus et duo custo-
des ante ostium custodiunt carcerem. Du-
o milites mors et demon. mors
imperat corpori. demon anime. Due
cathene amor delectandi et pu-
dor revelandi. Duo custodes ne
hostis confessionis ostium exeat presumptio
venie et confidencia vite prolixe. Huic
assistit sacerdos angelus et eum
excipiendo excitat penitentem non pal-
pare. Sextus actus angelicus est
arcere demonum potestatem sicut Rapha-
el de Asmodeo qui suffocaverat
septem viros Sare Thob. 7 Sic
sacerdos arcet omnes malos per
censuras ecclesiasticas. demones etiam
per admoniciones sacras ne noceant
bonis viris. Septimus actus an-
geli est orare. Unde legimus Act. 16
quod paulo visum apparuit angelus in
specie viri macedonis dicens transiens
macedoniam adiuva nos. Quem dicunt
fuisse macedonibus prepositum quod eos
a paulo supplicavit salutem. Sic sa-
cerdos pro salute populi orare debet. Octa-
vus actus angelus congaudet penitentibus
tibus de peccatis Luce 15 gaudium est
angelis dei super uno peccatore penitentiam

agente et pe. pp. gaudium debet esse boni
sacerdotis exemplum. Nonus angelus
punit. 4 Reg. 19 Venit angelus domini
et percussit in castris assiriorum centum
octoginta quinque milia. sic sacerdotes
penas excommunicationis ferre contra contuma-
ces et rebelles. Decimus angelorum
officium est laudare Ys. 6 Clamabat
alter ad alterum et dicebat Sanctus
sanctus sanctus dominus deus exercituum. Hoc etiam
sacerdotibus demonstratur quando 1 Esdre
3. Steterunt sacerdotes in ornatu suo
ut laudarent dominum. Solus angelus
est sine suspitu sicut probatur in angelo Tho-
bie 7 quam magne fuit utilitatis et
puri suspitus. Sic sacerdotes relicta
cupiditate temporalium dedicati et ob-
lacionibus tamen vivunt. Similiter cum
spiritualia ministrant largiantur quod cum
recipiunt quod merede ne symoniaci vi-
cia maculent. Ubi notandum quod angeli
sunt quorum conditiones in quibus sacerdotes
eos sequi imitari debent cum inmateria-
les sint sube separate intellectuales ple-
ni scientie et veritatis Sunt motores or-
bium et rectores hominum. Primo angeli
sunt inmateriales. Primus enim sunt et car-
ne et ossa non habent. Et tales debent
esse sacerdotes per continenciam ut motus
passionum non sequantur. Iuxta quod figura
dictum est petro vade et sathana non re-
velavit tibi dixit 16. Marbodus de la-
pidibus c. 3 de alectorio primo
quod lapis ille non generatur nisi in gallis
castratis 2o quod extinguit sitim 3o
reddit hominem honorabilem et 4o deser-
tum iste lapis designat moralem conti-
nenciam clericalem quam non inveniunt ni-
si in hiis qui se refrenant a carnis
desideriis propter intuitum vite eterne Matt.
19. Sunt eunuchi qui semetipsos castra-
verunt propter regnum celorum. Qui etiam
extinguunt sitim fornicationis car-

De allectorio lapide qui generatur in gallis castratis

nis infecte et illicitu despi(ci)ad carnalis corrupte. Sap(ientie) xi Data est illi aqua de petra altissima et reges (?) sunt de lapide duro. lapis durus est continentia durum est cum conatur stimulos carnis calcitrare. Et ideo fuit homines horribilem sunt modo tanta faciat homines contemptibilem. Judith xiii Una mulier fecit confusionem in domo nabuchodonosor. Et hanc reddit dis(cre)tionem vel eloquentiam et acceptum in loquendo tam in ordine qua in predicare et per oppositum sacerdotes infames de incontinencia non digni sunt sacre nec predicare. ¶ Sunt ergo primo sacerdotes in vitales et sibi inseparate. In cuius signum dicitur de nathan. Reg. xii. et surrexit nathan propheta et qui ad eos separatus est a carne et delectibus propriis angelis dicitur in ps. Qui facit angelos suos spiritus. ¶ 2o angeli sunt intellectuales pleni sapientie et virtute et sacerdotes dei possidere debent scientiam ut sapientes sint et ideo quietem et fructu (?). Vide de magistris. et nec ad compotum plures ita docti sint aut nonnulli quod magistri theologie sunt in metropoli habeat qui doceat sacerdotes in aliis aut tam kathedrales et in quibus alie in quibus suppetunt facultates doctores habeant magistrum ac quem clericos ecclesie gratis instruat et eos alios in posta posse. Et est prima illa illius cum et eadem causa quam in concilio generali gallicana habetur quod magistri debent instituti per singulas ecclesias cathedrales et eis beneficia assignari qui pauperes gratis doceant et informent. Et ideo signanter dicit Aggei 2 interroga sacerdotes legem super quod ubi dicit glosa considera sacerdotes esse officium de lege interrogatos respondere. Ergo sacerdos est simul

lege domini. si ignorat legem domini ipse se arguit non esse sacerdotem domini. Malach. 2 labia sacerdotis custodiunt scientiam et legem requirent de ore eius quia angelus domini exercituum est. ¶ 3o sunt motores orbium a quibus causatur et quasi quodammodo monet corpora procedit ad esse. Sic officium sacerdotum esse debet movere nobiles et potentes qui virtute requiritur sublimi ad cultum dei. Ioh. v. de angelo qui descendebat secundum tempus in piscinam et movebatur aqua et qui primus descendisset in piscinam post motum aque sanus fiebat piscina multe aque est persona magne potestatis. In hanc descendit sacerdos ut civitatem quam eius constat examinat de delictis monet aqua quod limitat sua potestas ad regulas iuris divini. ¶ 4o angeli sunt receptores hominum in custodes secundum ipsos. et eodem sacerdotes et curati qui per subditorum animabus habent coram deo reddere. In ps. Angelis suis mandavit de te ut custodiant te in omnibus viis suis. Et iam per desolationem hiis diebus mislatus deus nimis bos (?) ob. ecce quod serviunt ei ui deos non sunt stabiles et in angelis suis reperit pravitatem Job 3. Conveniunt cum quedam de modernis nunc sacerdotibus

angeli
sathane
apostate
incubi
abissi
per
discordi
superbi
luxuri
avaricia
am

Primi sunt angeli sathane per discordiam Sathan enim interpretatur adversarius et tales omni ingenio adversitate et discordie se intromittunt conspirant pericula ingrediuntur pugnas et expetunt lacrimas nec nunc sunt invenire (?) amicitiam per donum quam habeat conspiratur sacerdotem. Ista sunt plebs sacerdotibus baal. De quibus 3 Reg. 18 quod incidebant se cultris et lanceolis

usque ad peracionem sacrificii Deinde et
vitulum delavit in effusione sanguinis
quam omnibus talis significat per agentem
De quo Exodi 29. Deinde mali vngi-
a quedam angelus crudelis mittetur
contra eum ¶ Hi sacerdotes quidam sunt an-
geli apostate presbiteris. Exodi 32. Inmian-
tes eius apostate a deo Hii sunt
similes sacerdotibus Dagon De quibus 1
Regum 5. Non calcant sacerdotes da-
gon et omnes qui ingrediuntur templum
dagon super limen templi. limen
super quod calcatur perfectionem designat.
Similiter super quod scribitur sanctum in sancta
¶ Sanctus limen non calcant sacerdotes a
...ep et presbiteri qui ad placationem ma-
iores et altiores aspirant quoniam
adulantur regibus et principibus et
eos insidiant ac finaliter decipiunt
Sic decepti sunt Antiochus rex
syrie in templo Nanee quoniam dolo de-
ceptus sacerdotum nanee. Secundi 1
Mach. 1 ¶ Tercii sacerdotes moderni quidam
sunt angeli incubi plurimi incubi
vel incubos ... 8 capitulo civitatis dei
in fine. A romanis dicuntur fauni sed
ut creditur demones corpora ... ...
tes et sic mulieribus se immiscentes
Et sic demones incubi dicuntur non
in ... generare gigantes ita sacerdo-
tes propter vehementiam voluptatis generant
quandoque pigriores ... et cor-
pulentes. Hii sunt dicti sacerdotes
papi ut belphegor sunt cum ydo-
lo moab super montem fegor unde
a loco dictum est belphegor ...
dictum ydolum ignominie et reputa-
bat Priapum que latini dicebat
deum ortorum ... cum iuvenis
... de lapsaco civitate ...
quem propter magnitudinem membri virilis
expulsi de lapsaco ... deorum
... ... 8 capitulo

Sacerdotes quandoque gignunt grossos pueros

c. 11. Sunt vulgariter deum ... ...
ns pariter sacerdotes moderni ...
illius magni angeli De quo loquitur paulus
2 Cor. 12. Datus est michi stimulus carnis
mee angelus sathane qui me cola-
phizet ¶ Quarti sacerdotes moderni sunt
angeli abyssi ... ...
abyssum id est infernum ... ...
Hec sacerdotes ... ...
... ... angeli abyssi dia-
boli imitatores illius angeli De quo
Apoc. 9 ... ... habebant super se re-
gem angelum abyssi Tales sunt
sacerdotes bel quorum vestimenta
non ... ... sunt coperta et ideo
iuste cruciati Dan. 14. Hic ipsorum
...cta post mortem corporis ...
... et ipsi ... ...
... ab illo quem angelis peccantibus
non pepercit Sed rudentibus inferni de-
tractos in tartarum tradidit in iu-
dicium cruciandos reservari 2 Pet. 2.
Non sic boni sacerdotes quibus dicitur
Ysa. 61. Vos sacerdotes domini vocabi-
mini ministri dei ... Mat. 4 et ecce
angeli accesserunt et ministrabant ei

Nix et glacies Lectio 183
sustinebant vim ignis
et non tabescebant ut
scirent quoniam fructus inimicorum exter-
minabat ignis ardens in grandine
et pluvia coruscans. Hic autem iterum
ut iusti nutrirentur eciam ignis sue vir-
tutis oblitus est. Creatura enim tibi fa-
ctori deserviens excandescit in tor-
mentis adversus iniustos et lenior
fit ad benefaciendum pro hiis qui in te con-
fidunt. ¶ Declarato supernali beneficio
quod filiis israel in deserto prestitum fuit
a deo redit auctor ad enarrandum
de ... supplicio illate egipciis in
egipto. Beneficium autem collatum hebreis
fuit pluvia manne descendens
de aere ad eos sustentandum. Cuius

plocum no illatu egipciis fuit plu-
uia nimis et grandinis tonitrui et ful
guris ad egipcios terribiliter flagella-
du Unde et cum Exo · 9 · narratur inter
decem plagas hec fuit septima quod do
minus pluit grandinem super terram egipti
et cum grandine fuit ignis admix
tus qua quidem in malo plurima occisa
sunt omnia que inveniebantur in agris
ab homine usque ad iumentum ligna
quoque et herba confracta sunt in tota
terra egipti · tamen in terra gessen ubi
habitabant filii israel non cecidit gran-
do talis Comparando igitur ista duo
ad se invicem breviter · docet auctor quo-
modo ignis contra naturam suam serviebat
bat in miraculo utrobique Et circa hoc
duo facit Nam primo narrat mali
eorum dicionem et castigaciones · 2° assignat
ipsius mali racionem cum dicit ibi
Labia cibaria Dicit ergo ad primum dicens
Cum imber et glacies perferebant vim
ignis ut cum simul de aere descen-
derunt et essent sufficienter appropria-
ta · sic quod naturaliter ignis posset resol
uisse nivem et grandinem · et imber cum
grandine extinxisse ignem tamen nullum
istorum egit in aliud quia imber et gran-
do manserunt in sua frigiditate
sicut ignis in suo calore Et non tha
bescebant ut esset plus pene in
finali · ubi transibunt ab aquis nivium
in calorem nimium Job 24 Confutat
istud miraculum obstupuerunt egipcii
et israelite ut sentirent expimento
quoniam fructus inimicorum exterminabat
ignis ardens in grandine · quod fuit
terribile tactui · et pluvia choruscac
cionis quod fuit horribile visui · Erat
ignis acrior quam non extinxit gra-
grandine in suppliciis · ita nunc circa ma-
na in beneficio Nam hoc fuit mirabile

sicut infra dicetur quod manna quod ad ex-
quem solis radium liquescebat ad ca-
lorem ignis decoquebat Et hoc est quod
subdit Hic autem utique ignis fuit ut nutriret
iustos sue virtutis oblitus est quoniam non re
solvebat sed potius conservabat ma-
na in natura sua ut nutrirentur iusti videlicet
filii israel in deserto · consequenter assignat huius
miraculi causam et est bona racio ad divi
na volunt · quoniam sicut sic in firmamentum divine
voluntatis aliquando eo ardescunt in tormen-
tum adversus malos cum deo placuit et
aliter remittescunt non agendo ad placa-
tionem iustorum cum deus hoc voluit ordinare
Dan · 3 · caldei fornacem accendentes ab
igne consumpti sunt in quo tres pueri cus-
todiebantur illesi · fecit autem deus inter
fornacem quasi ventum roris flantem et per
cussos omnino non tetigit ignis neque contris-
tavit Hic est prima littera Ignis sue virtutis
oblitus est Ignis istud signat spiritualiter caritatem quod per
sonat Spiritum sanctum Unde per igne venimus
terra in terra Unde et spiritus sanctus qui est caritas
tuis patris et filii in specie ignis missus
est Act · 2 · Et huius similitudinis sunt quatuor ra-
tiones Primo quod ignis inter elementa est maioris
activitatis · 2° quod magis tendit sursum
3° quod ignis est in infinitum per appositionem
combustibilium sicut docet Phyl 2 · De
anima · 4° quod ignis est qui formam omnium ali-
orum elementorum · sic inter virtutes caritas est
magis activa Amor enim dei proprie
nunquam est ociosus operatur enim magna
sed est · si autem operari renuit amor non
est · 2° caritas tendit sursum Nam incipit
a deo et omnia ordinat in deum Et
sicut ignis magis calefacit ad superius
minus ad latus · et minime deorsum
ita homo caritate magis in deum minus
terrenum et proximum et minime corpus et
mundum · 3° caritas crescit in infinitum
Nam bonis operibus augetur ut fine sit
augmenti in vita presenti · 4° vocatur
forma aliarum virtutum quod sine caritate

Ignis significat caritatem quadruplici ratione

ullo utitur actus intencionis ee pt. De
isto aut igne modicus quibus fere
ad ipleti e ppria salua et cit 2a
humidabit iniquitatis et refrigescet
caritas. ut multis dicta possit ignis
utitur sue oblitus e. Ubi notandum quod de
oblivioni quadruplici sunt arguendi uz

De oblivione	diuinorum beneficiorum	
	propriorum delictorum	rum
	familiarium et ami-	
	cabilium maxime mortuorum	

Primo igitur arguendi sunt priores de ob
liuione diuinorum beneficiorum de quibus
dicitur in ps. Obliti sunt beneficiorum eius et
mirabilium eius que ostendit eis. 2o arguendi
sunt homines de oblivione propriorum delic
torum. illa enim homo debet semper in memoria
ut pro eorum indulgentia supplicet. unde
Psalmista primo quod aut iniquitatem meam ego
cognosco et peccatum meum contra me est semper.
me est semper. Contra contra nonnullos qui
aliena delicta semper in conspectu conspici-
unt et propria non aduertunt. Contra quos
Gen. 20. obserua ut obliviscatur scelus
fratrum tuorum. 3o arguendi sunt homines
de oblivione familiarium amicorum
et maxime cum fuerint mortui. est
enim magna ingratitudo cum amici
deserere. cum mira dicta ipse cepit in
dignem amica cum qua diu vixerat
possunt se inuicem in hiis que spectant
ad mutuam uel deuiciunt sed cum mutui
fuerint. fuerint ad mendicum penitus
impotentes. et tunc non habent aliud
refugium nisi ad amicos quos viui
tam post se reliquerunt. Et dicunt quod
cum Iob 19. miseremini mei mise-
remini saltem vos amici mei quia manus domini tetigit me.
Ideo aut de quatuor generibus hominum conqueruntur
qui sunt isti successores domini progre
nitorum hereditates. Executores de
fraudatores defunctorum voluntatum
Confessores non penitentes fundatores pre-

tates ecclesiarum non requirentes be
neficiis suis ipsorum. Primi sunt heredes in
genere qui succedunt parentibus in terris bonis
et redditibus que illi uel a parentibus ullam
pagine acquisierunt. Ipsi obliuiscuntur sui labores
et tamen vix semel in anno diem statuant
unam missam. non dicendum dicit. xl. h'
et multa quibus dicitur de memoria Ecc
6. Ei gemunt quod cum libros de oblivione
delebit nomine eius. 2m genus hominum
de quo mortui conqueruntur sunt executores
falsi et fraudulenti defraudantes con
ultimas voluntates. Contra quos 13. q. 2.
Ultima voluntas defuncti omnibus modis
conseruetur. hec enim a iure nec procedit li
bertum enim debet esse quod iterum non redit ar
bitrium. Unde Allex. nec in libro suo
de natura rerum ostendit neque de proporcio-
nibus non solum publicam sed eciam inuidiam in
nuptiis in casu hoc probat publicus ubi
qui lege romanam voluntas testatoris
fabes fecisse intelliget ut in proporcio-
num natura instructus sit. Cum ergo
lectis doloris detentus. uidens autem
solidam ecclesiam legibus humanis sanctitatis
testamentum condidit sub hac forma ubi
Si uxor mea pregnans fuerit meliore
cinctus de lege. pueri duas partes
hereditatis uxori terciam. Si femina plus se-
cundum gaudeat uxor duabus porcionibus
tantibus. filia terciam perpetuat. Uno tamen
itaque solucte debitum nec tribuit uxori
uxori eius duas formas masculam uel
feminam quod sic accepit aperuit. unus sta-
tuit est a uno pragmaticus heredes
in septem porcionibus esse diuidendas
assignate aut sunt quatuor partes pueri. due
uxori et una puelle. libet enim debet
esse sub prime voluntatis solus et liberum
que iterum quod redit arbitrium. prout autem
testator ea porcione masculam plus
femini uxori quam prout uxorem plus femi-

Horres arguendi sunt de quadrupli oblivione

Mortui conqueruntur de quatuor generibus hominum

nes vnquam in dupla (secundum) recte dictum
est mediator sum. Haymo super Hebraeos secundum allegorice
pigmaticus dicitur curator pigmatarius
quod graece dicitur et latine. Unde pigma-
ta dicuntur unguenta qui cum certo me-
dicina describunt. Item per fundatores
ultimae voluntatis sacrilegi sunt et fu-
res et pauperum necatores. 13 q. 2
clericus et c. pastores. De quibus conqueri-
tur defunctus dicens: ps. Obli-
vioni datus sum tamquam mortuus a corde.
Et felices periti executores qui
dicere potuerunt mortuus ps. Nec
obliti sumus te et inique non egimus
in testamento tuo. Item genus hominum de
quibus mortui conqueruntur sunt professo-
res non separatores fundatorum pie-
tates. Item sunt religiones passio-
nati magnis redditibus et omnibus
bonis ditati non attendentes primos ad
voluptates suas sufficientibus quam non re-
cordantur suos fundatores[?] funda-
torum quorum quilibet de eis dicere potest
ps. 13 Saturati sunt et levaverunt
cor suum et obliti sunt mei. Satura-
ti sunt per gulam, levaverunt cor suum per
superbiam et obliti sunt mei precep-
torum. Item genus hominum de quibus
mortui conqueruntur sunt medicato-
res non recuperatores buffonibus
suis viventes qui temporalia recipiunt
et spiritualia non retribuunt ut debent
cum buffonibus adulantur ut recipiant
recipiant et cum receperint de vivis et
pauperibus non curant. Unde ps.
non obliviscaris animam tuam et
non immemor sis illius in operibus tuis.
Secundo arguendi sunt homines de oblivi-
one salutarium mandatorum per similitudi-
nem cuiusdam peccandi et inveterata conse-
tudo valde vincendi adiuvit quia
memoria dierum mandatorum quos con-

stituens glacium sicut ps. Sicut caro assit [?]
dicens (ps.) veni sicut ovis quae periit quaere ser-
vum tuum quia mandata tua non sum oblitus.

Propter hoc (lectio 182)
et tunc in omnia transfigura-
ta omnium nutrici gratiae tuae de-
serviebant ad voluntatem horum qui
a te desiderabant ut scirent filii
tui quos dilexisti Domine quoniam non
nativitatis fructus pascunt homines
sed sermo tuus hos qui in te crediderint
conservat. Post formam generalem in malum
quae Deus exercuit contra Hebraeos diri-
gendo eos gubernando et contra Aegyptios
in Aegypto eos flagellando hic ostendit
ad diversa voluntate per te ipsam eandem
obedientiam creaturae applicat singularum
ad illa cibationem gloriosam quae prima
manna post sumptum panem. Et circa hoc duo
facit quia primo ostendit miraculi qualitatem;
secundo miraculi utilitatem ibi ut scirent
filii tui. Primum est miraculis magnificis
ineffabilis. Dicit ergo omnia cibaria vi-
debantur transfigurata vel transubstantiata
et quotiens substantiae eius manna quod uni-
cuique sapiebat illud genus cibi quod
magis diligebat. Et hoc est quod dicit propter
hoc, id est quia omnis creatura factori
deservit ad nutum. Sic et tunc in
omnia transfigurata vel cibaria in qui-
bus homines pascuntur transfigurata
in omnia secundum appetentiam et indiciam
comedentium quia postquam sapiebat unum cibum
postea videbatur alius et secundus
et tertius et sic quotiens unus Deus omnia
ad desiderium quaerentis percipienda transfigurata
in omnia omnium nutrici gratiae tuae vel vo-
luntati gratiosae sibi nutrienti deservie-
bant ad voluntatem eorum qui a te desiderati
sunt vel adoptati et dilecti. Hic signat
miraculi qualitatem et sequitur eius

utilitas informatur videlicet infideliter ut
cognoscant quod non solum fructus pro con-
spectu estimatione producti confirmat homines
in vita naturali sed etiam suavius et imprimis de
productis de quolibet quodcumque placet et
hoc est quod dicit Ut sicut filii tui quos
dilexisti domine quod ad nativitatem fructuum
pascunt homines id est fructus pro conspec-
tu modum nec effectum sed suavius huius id est
manna celitus datum ad suavius huius
hos qui intus crediderunt confirmat dilexi-
sti domine. Dilectionem suam deus ad
hominem quattuor modis magnificat et
commendat videlicet primo dicens quod deus
prevenit et tarditatem nostre benivolencie
abluit feditatem ingratitudinis nostre
superat quantitatem nostre sufficiencie
superat voluptatem plenius affluencie
suam ad nos dilectionem et hoc est quod pre-
venit tarditatem nostre benivolencie.
Iohannis 4 In hoc est caritas non quasi dilexi-
mus deum sed quia ipse prior dilexit
nos. Unde Bernardus: Dulcis Ihesus primo
est taccessu et ultimus in recessu et
sicut cor humanum erigit se ad primi-
tus sic filii cor tuum in primo cum ipse
primus est tacessu prevenire voluntate ut ad eum conuertatur et ultimus
in recessu quia primus non et ultimo
homo recedit a deo per peccatum prius quam
deus eum relinquat subtrahendo
gratiam. Ita cor humanum primo est inter
partes corporis quod vivificatur et ul-
timum quod moritur. Augustinus super Genesim
Exo 13 Sanctifica michi omne pri-
mogenitum et omne cor humanum quod
inter membra corporis primo concipitur dicatur
et hoc est quod recitatur Matthei 22
Diliges dominum deum tuum ex toto cor-
de et ex tota anima tua. Secundo Cristus ostendit
ad nos suam dilectionem in hoc quod ad
hoc abluit feditatem ingratitudinis nostre

Delevit enim peccatum originale per effusionem
sanguinis effusione delet peccatum ac-
tuale per sacramentalem penitencie locationem et
hoc est quod nobis commemorat Iohannes Apocalypsis
1 Dilexit nos et lavit nos a pecca-
tis nostris in sanguine suo. Sanguis de
se generat amorem et causat amorem
unde sanguinee complexiones sunt naturaliter
amative et iuvenes magis ama-
tivi quam senes propter sanguinis habundanciam
ampliorem. Narrat Seneca contra Iovi-
nianum 1 allegando Zenofontem hoc scrip-
sisse de Panthea uxori maioris. Dicebat in quod
Zenofon occiso ab
Abradate et viro quem Pantheon
uxor nimie amore dilexerat collo-
casse se iuxta corpus lacerum et con-
fosso pectore sanguinem suum mariti vul-
neribus infudisse. Quomodo moraliter
devote sponse fideles cristi
Ihesu videant contemplando mari-
tum suum occisum et non carnaliter sed
corde amore sponte defuncto col-
locent se iuxta corpus latus cruci-
fixi et illud tam voluntate quam intel-
lectu quasi duobus brachiis amplectantur
confodeant pectus suum gladio do-
loris contricionis et compassionis
ut inde sanguinis amoris eructat
et in vulnera salvatoris transfundant. Hebreos
9 Sine sanguinis effusione non fit
remissio peccatorum. Et hoc est quod suadet
apostolus ad Ephesios 5 Ambulate in di-
lectione sicut et Cristus dilexit
nos et tradidit semetipsum pro nobis.
Tercio Cristus ostendit ad nos suam dilectionem
maximam in hoc quod superat quantitatem nostre
sufficiencie. Plus enim nobis contulit
quam possit intelligere vel depre[he]ndere sicud
nec sufficimus suum amorem recompen-
sare. Unde apostolus ad Ephesios 2 Propter
caritatem Cristi nimiam qua est nimia igitur

caritate sua qua dilexit nos. Sicut
enim dicit Ricardus de reparacione lapsi: Nec
amicorum carnalium est sicut est in hac
sua in modum insaniens ita exardes-
cit sicut in amore dilecte sue sicut deus
effunditur in amore animarum.
Amator enim dextrius in dilectione homi-
nis rarissime contingit, a quibus amor
divinus totaliter est alienus. Sunt enim
aliqui qui licet amentur non tamen ada-
mant amatores suos, sicut sunt ingra-
ti. Ergo deus dicit Proverbiorum 8: ego diligen-
tes me diligo. Sunt qui diligunt
sed propter propriam utilitatem, indigentes enim
beneficiis amicorum. Unde quidam dicit
in quadam epistula: Negociosa est amicicia
que ad questum accedit, secundum dictum
Senece. Ut sicut amica propter utile est
nummi amica non [?] omnes. Unde hic conqueritur
plangit Ovidius 2 de ponto: Sic et
tempore quid [?] dicam, sed si nos vita fu-
erit. Vulgus amicicias utilitate
probat. E opposito deus non diligit
nos propter suam utilitatem quia nostro non in-
diget, sed diligit nos ad fructum
nostrum. Ephesios 1: qui gratificavit nos
in dilecto filio suo. Gratificavit, id est nos
gratos sibi fecit. Osee 14: Sanabo
contriciones eorum et diligam eos
spontanee. Sunt 3o qui diligunt
homines, sed non in adversitate et feli-
citate sua, de quorum quolibet verificatur
illud Boecii 2 de consolacione: Prospera
fortuna felicitatis amicos in fortunium
inimicos facit. Unde quidam dixit: Ex-
emplo didici quod prosperitas amici
res amplectitur, non nos [?] si magis re-
queritur [?] et [?] mecum. Non sunt per-
sone sed prosperitatis amici. Quos fortuna
tenet dulcis, acerba fugat. E op-
posito cristus tunc diligit quando homo
a mundo despicitur et a malis homini-

Dilectio in hominibus cum multum defectuosa.

agitatur. Unde quod propheta dicit: Cum ipso sum
in tribulacione etc. et glossa cum. 4o
mundanis amicis convenit defectus
quod amica diligunt vivente sed mortuum
persequitur et odiunt. Unde dicit non [?]
inquinat fratres, filii, uxores, famuli
et cetera. Cum enim fuerit homo de-
functus tunc isti qui de bonis suis cum
magis iuvare deberent spoliant et
perdunt et dispergunt quamdiu possunt.
Unde recte dicitur: Post mortis mor-
sum vivit dilectio dorsum. Finita vita
finit et amor ita. E opposito cris-
tus satis diligit nos viventes dum vi-
vit, sed longe amplius post mortem
suam. Cum dilexisset suos qui erant
in mundo in finem dilexit eos. Hec est
in perpetuum eos dilexit. Jeremie 31: In caritate
perpetua dilexi te. 5o ostendit deus ad
nos suam dilectionem in hoc quod nobis
comparat ad voluntatem plurima af-
fluenter. Unde 2 Thessalonicenses 2: Dilexit
nos et dedit consolacionem eternam. Que
quanta sit semper intuitu cognoscere et
non possumus. Augustinus de moribus ecclesie
et manicheorum: Quanta est pulchritudo iusti-
tie, quanta iocunditas lucis eterne. Hec est
immutabilis veritas atque sapientia ut
si non esset licet in ea amplius ma-
nere quam unius diei spacio, propter hoc solum
innumerabiles anni huius vite pleni
deliciis et circumfluencia bonorum tempora-
lium recte merito quod contempnerentur. Et
Ricardus de reparacione lapsi: Si quamvis
oporteret tormenta perferre, si ipsam iehe-
nam per modicum tempore tollerare pro eo ut
cristum possemus videre in gloria
venientem, sanctorum eius numero
sociari, non esset dignum pati omne quod
triste est modo ut tunc tanti boni tanteque
glorie participes efficiamur. lectio 187

Post mortem morsum vivit dilectio dorsum

Quod enim ab igne non po-
teat extenuari statim
ab exiguo radio solis
calefactum tabescebat ut no-
tum omnibus esset quoniam oportet p-
venire solem ad benedictionem tuam
et ad ortum lucis te adorare
Ingrati enim spes tamquam hyber-
nalis glacies tabescet et
diffluet tamquam aqua supervacua
Postquam auctor declaravit de i°
manna quod deus dedit filiis israel in
deserto quantum fuit dulcedinis et de-
lectationis In parte ista propter declarare
quantum fuit fortitudinis et durationis
Erat autem ipsum mira condicione quod cum
esset liquefactibilis non liquefiebat ab
omni calore quia non a calore ignis
sed a calore solari. Secundo quod potius liquefac-
tionis [illegible] i° subdit mirabilis
condicionis et utilitatis [illegible] ut notum
esset omnibus Littera sic dicit quod enim
ab igne non poteat extenuari i. re-
solvi. statim ab exiguo radio solis cale-
factum quia vero radii sunt sui debilissimi
ad calefaciendum tunc cadunt oblique
super terram tunc frigus noctis adhuc in
aere durat calefactum tabescebat
i. deficiebat Exodi 16 cumque inca-
luisset sol liquefiebat Unde ante solis
ortum colligebant illud Secundo specialis
utilitatis fuit [illegible] quod ad bo-
nos ut essent premuniti quod hora
debebant illud colligere et quantum ad hoc
dicit ut notum omnibus esset hebreis idest
[illegible] quoniam oportet prevenire solem i. ortum
solis ad benedictionem tuam i. ad colli-
gendum quod erat eis benedictio et benefi-
cium datum a deo Unde Exodi 16 Colli-
gebant autem mane quantum sufficere po-
terat ad vesperam et ad ortum lucis
te adorare quia benedictio mane quod colli-
gi debuit summo mane Fuerunt autem
multa mirabilia circa [illegible] Primum quod
regulariter omni nocte dabatur [illegible]
data quod toto populo Secundo quod colligentes sin-
guli tantum mensuram unam gomor [illegible] in-
veniebant cum illud domi deportas-
sent quantumcumque essent edaces nec qui
plus collegerat habuit amplius nec qui mi-
nus paraverat reperit minus Tertio quod non po-
terat servari per noctem usque ad mane et
si servabatur scatebat vermibus et [illegible]
sexta colligi debebat pro duobus die-
bus quia sabbato non inveniebatur in agro
et tunc optime potuit per duos dies ser-
vari Quarto fuit mirabile quod ad modicum
radium solis liquefiebat et ab igne du-
rescebat Quinto quod sapiebat unicuique
secundum suam voluntatem [illegible] de bonis ut supe-
rius dictum est Sexto quod potuit redigi
in pulverem et [illegible] in panes et
ideo multo diu potuit [illegible]
Secunda utilitas proveniens de ista liquefac-
tione ad ortum solis et respectu ad ca-
lorem ignis fuit quantum ad malos
quia si negligenter prevenirent solis ortum ad
colligendum et differrent expectando dum
eius frustrarentur specie sua manna ta-
bescente et diffluente sicut aquas Et
hoc est quod subdit ad litteram ~~ingrati enim~~
~~spes~~ Ingrati enim spes i. manna spera-
tum durante [illegible] quod non [illegible] ma-
datis dum expectant colligi tamquam hiber-
nalis glacies i. yemalis [illegible]
tabescet et diffluet tamquam aqua superva-
cua quia veniens colligere post ortum
solis nichil inveniebat sed totum erat li-
quefactum Iste est sensus litteralis Exponitur
spiritualiter de Christo sole iustitie cuius ortum
i. adventum ad iudicium oportet prevenire
ad [illegible] illam benedictionem [illegible] 27

Manna in se habuit multa mirabilia

venite benedicti patris mei etc. Et oportet ad ortum lucis .i. in adventum indicis adorare et tunc ingratus peribit tamquam habebit etc. Ingrati sunt deo peccatores multi cum dona dei non cogitant. Primi sunt cum de suis beneficiis non honorant. Secundi in sua beneficia reprobaverunt. Tertii qui cum propria beneficia impugnant quia nunc pondant preceptum quod sibi assignat ad honoranda. et non quod receperunt deputato. quod quod receptum sunt consumant desuperbis. Et hec est prima ac potissima causa ingratitudinis sicut dicit Seneca 3 de beneficiis. Sed in principio prima inquit omnium ac potissima causa est quod nimis sumus cupiditatibus occupati non quod habemus sed quod petimus non videmus quod est in eo quod appetimus intenta prima quod quod vile est. Dicit autem ut ubique accepis leviores cupiditas. Facit auctor considerans sicut in passione. et ideo non minus consequebatur epicurus assidue sicut refert Seneca quoniam quod adipiscis succedit primus ingrati quia quamque percepimus bona ad memoriam non reducimus. nunc enim voluptates venimus tamen cum illa sit voluptas quam quam etiam non sunt prima bona non diu tota in solidos sunt futura et incerta sunt. Et ideo concludit Seneca quod ad hoc quod grati simus indigemus bona memoria quod sit ad perfectum satis sufficit quendam semel didicisse quod sibi possidea sicut quendam ut sciatis non est satis didicisse. Intendit coram scientiam geometria dividens et sublimi sicut ita beneficia quedam magnitudo non comparatur excedere quedam minora sed multa plurima efflixit quia non frequens illa tractamus nec libenter quod cum debeamus recognoscimus. Sed quod posset esse dubium an tales bene

Ca [left margin]

ficia recogitatores sunt oblivioni traditores dicantur dici ingrati et cum Seneca cum ebrius amicos suos de hac materia disputaret. Solebat tales ebrios non ingratos sed oblitos vocare tamen carere ingrati ex causa quod sicut autem quod hec accidit alicui non sit ingratus cum hec non accidat nisi ingratis. Et ideo distinguit concorditer Seneca de ingratis sicut ingratus est qui beneficium sit accepisse negat quod accepit. Ingratus est qui dissimulat. ingratus est qui non reddit ingratissimus omnium qui oblitus est. Et hoc probat primo quia alii qui sunt meliores beneficiorum licet non reddant sciant tamen sicut in animo esse debitores. et possunt ex speciali occasione ad reddendum moveri. Quia vero obliti totum beneficium collapsum est. Secundo ad reddendum habet intentas indiget meminisse sunt in presenti dicto sunt et ideo numquam voluit esse gratus qui beneficium tam longe proiecit ut extra conceptum suum poneret de quibus etiam universaliter id est. Et 24 ingratus sive deliquid delibavit est. Bene dicitur ingratus sibi qui memoriam perdidit illius quod sibi reddere debuit. Quarto sunt ingrati qui deum de suis beneficiis non honorant similes porcis qui glandes que ceciderunt in terra ad arborem oculos erigunt cuius fructus messes sunt depascunt. Unde quod dicitur eccl. c. 8 concedit magnificencia porcis longe manet et comparat boves et illa qui non sunt opera retribue sibi cognitus faciens sponte sicut ut retribuas sit. hoc enim sunt est gratie. Est enim gratus actus quedam retribuas et quedam faciens in eo quod non sit retribue ad valorem refsimulari cum oportet ei quem gratus sit et ei sive in recompensationem colla

J [margin]

Ingrati sunt peccatores deo multiplicantur

De ingratis et quod est ingratus etc.

ti buffonum. Hunc poete non ad utilitatem
sed ad voluptatem fabulatores tres sorores
esse dixerunt et finxerunt que
gratie vocabantur. Sicut narrat Se-
neca de beneficiis li. i. que sorores
filie veneris et liberi patris secundum aliquos
dicuntur. virgines esse complexis mani-
bus ut chorum tripudiancium et
efficiunt ridentes et perlucida ves-
te ac soluta indute. quarum due
conuerse ad nos finguntur tercia vultum
auertit. virgines finguntur eo quod incorrup-
ta et sincera intentione debent
beneficia conferri. manibus connexe
quedam efficiunt eo quod beneficium de
manu ad manum transit et tamen redit
usque ad actorem. ridentes sunt quia
beneficia hilarem decent habere datorem
perlucida veste sic soluta induuntur
tamen secundum alios. Unde finguntur quia benefi-
cia conspici volunt et non latere. Et
cum accidat beneficia non latentes
in compassione dicti cetera. Due conuertuntur
ad nos et tercia procedit quia sic
beneficium simpliciter a facilitate prodit
sed dupla redit. Sunt liberi patris et
filie veneris quia propter amorem et libera-
litatem beneficia dari debent. Cum igitur
a deo beneficia gratie recipimus sibi
gratie referamus dicentes. Unde dicit Augustinus
in epistola ad Marcellinum quod nichil
melius dicere possumus quam deo gratias
quam melius tamen ut aio gerimus tamen
ore per manus totalis corpus magis
quam deo gratias. Hoc nil dicta brevius nec
audiri lecius nec intelligi grandius
nec agi fructuosius quidquam potest. Et
ideo dicit Hermetes trimegistus in libro
suo qui logostileos dicitur in fine
Quando non est quiescens deo thus vel
mirra incendere et sic eum adorare
sed nos itaque gratias agentes adore-

mus. Hec sunt cum summe incensiones
cum gratiarum deo agitur a mortalibus. Sed
timendum est quod illa tribus verificatur prophetia
apostoli ij. Thimo. 3. In nouissimis diebus
instabunt tempora periculosa et erunt
homines se ipsos amantes et ingrati.
Tercio sunt quidam ingrati qui deum de suis
beneficiis exprobrant ad modum uxoris
ingrate. quam quamvis vir in collistrigio posita
fuerat cum enormitate uxor ei de-
inceps improperabat improperium. Sic nimi-
tum videntur qui cristo suos vulnera
fatue iurando improperant. que illata
sustinuisset nisi cum ad hoc caritas eum
coegisset. Ecce qui pascit et potabit
ingratos et adhuc arma adiecit. Quarto
sunt ingrati qui contra deum per beneficia sua
pugnant. qui donis dei ad peccandum
utuntur. aliqui habundant diviciis a deo
concessis ut nominibus pauperum succurrant
et hii erunt per rapinam pauperum oppressores
Alii fortitudine corporis sui vigent
ut deo per penitenciam seruiant. et hii spe-
cialiter in proximos decertant vires suas
exponunt. sicut brigosi. rixosi. predo-
nes et latrones. Nonnulli vigent in-
genio naturali quo deum colere et se et
alios regere deberent. et isti fraudibus
et dolis utendo veniunt convenient
proximos decipientes. dyabolo et non
deo. Contra quos Gregorius 22 moralium super
Job 36. Homines inde herbam ferunt
et sic dum res bene de divinis acceptas
nequaquam recte sed perversa cogitant. quid
aliud faciunt nisi sua contra deum do-
nis pugnant. Contra superbiam ex persona dicit
in omelia quadam super id. Tu audisti
prelia et seditiones. arma itaque que
ad usum vite accepimus ad usum
culpe convertimus. Tranquillitatem quoque
humane pacis ad usum quietis variate
securitatis per peregrinacionem terre per ...

Augustinus nichil melius dicere possumus quam deo gratias

donis dei multociens utimur ad peccandum

diligimus pro salute corporum in ipsorum redigimus vitiorum ubertatis secundum quod ad paupertatem interserimus voluptates. Similiter sunt plures cicades quam passi- da avicula dicitur foveri cuculi- do qua postea occidit et comedit cum aetate adulta fuerit. Et tamen ipsis non obstantibus benignos esse super ingratos et malos. Luce 6. Ingratum triplicem punitum video libitum. Unde apud athe- nienses quietis libertatis denegatam ne adusque passim vere libertatis ~~esse~~ ~~esse~~ cavebatur. Sicut narrat Valerius li. 2 c. 1. dicebat quod ~~deus~~ deus super- pedes cum tali mentis ipsum estimavi ut adduca posse ut deceda urbi uti- lem quam domini scelestum civis aliquis et esse sing quam liber esse non satisfy. Unde Senece declamationibus sequitur liberi parentes alant aut vinciantur milite suo hospite. De quo narrat Seneca e. de beneficiis. Miles quidam naufragus littori cum appulsus et in hospitio cuiusdam per 30 dies refocil- latus tandem linquens ait grati- as tibi referam si imperatorem meum me videre contingat. Veniens ad Philip- pum regem Macedonum predia eius apud quem fuerat hospitatus postulat. An- nuit Philippus vir suus expulsus non ut mulieres ut rusticus illud tulit sed ad tuam imperatoris accessit et in- gratitudinem militis exposuit. Philip- pus hec audiens iussit ut rex libere primo militi et ingratissimi hospitis stig- mata infigerentur que eius ingratitudinem perpetuo testarentur et sua hospiti red- derentur. Sic igitur libitus ingratus li- bertatis privilegio privabatur. Filius in- gratus parentibus vinculis carceralibus artabatur. Miles ingratus hospitis et au- tem stigmatibus perpetuis vocabatur.

De quodam milite ingrato nota hic

Capitulum decimum septimum

Magna Capitulum sunt decimum septimum enim lectio 186 iudicia tua domine et inenarrabilia verba tua propter hoc indisciplinate anime erraverunt. Dum enim persuasi sunt iniqui posse dominari nationi sancte vinculis tene- brarum et longe noctis compediti inclusi sub tectis fugitivi perpetue providencie iacuerunt ut placuit ut latuit. Post commendacionem divine gu- bernacionis excellentiam sapientie incrementa- te agit auctor in postremis sui volu- minis de speciali protectione quam fe- cit quam deus adaptavit et de maculosa deiectione quo egip- cias quod filios Israel captivaverant an- nis multis. Afflixit autem deus egipcios decem plagis inter quas alia inferebantur per bestias et ani- malia, alia per res inanimatas et ele- menta et alia per corpora supercelestia sicut supius dimissum fuit. Quos posteaquam auctor declaravit quas egipcii affligebantur per bestias et animalia et etiam per res inanimatas et elementa in ista parte ostendit quo modo egipcii afflicti fuerunt per corpora supercelestia. Per corpora autem supercelestia dupliciter puniebantur: uno modo luminis subtractione, alio per primogenitorum occisionem. Et propter hoc dividitur presens in duas partes. In prima primus agit de nona plaga illata egipciis que fuit per tenebras palpabiles, sicut dicitur Exodus 10. 2a de plaga 10a que fuit per mortem inevitabilem primogenitorum. De qua Exodus 12.

i ps i supra c 18 cu cogitarent
Virai prima duas partes 1o agit de
mirabili supplicio tenebrarum illata
egypciis 2o de specialibus factis lu-
minis tpis collato hebreis i ps c
18 Sanctis aut tuis maxima erat
lux Circa primam quidem sunt iiiia 1o
agit de ipsius pene qualitate 2o de
eius irremediabilitate 3o de eius
inequalitate 4o de ipsius iniquitate quia
de ipsius equitate i ps i et diu pu-
tavit se latere 3 i sequenti cum quod
ibi illi aut quod i potestate quia ibi
Omnis enim orbis terrarum Circa primam
dicendum est quod primo assignat tale pec-
catum 2o eiusdem pene ponit formam
i Vinculis tenebrarum Causa aute
sunt dupl. ex parte dei iusta cog-
nicionis et ex parte egyptiorum iniqua
conspiracio Quantum ad primam dicit sic
Magna sunt iudicia tua domine quia
electos tuos filios israel gubernasti
et contra adversarios flagellasti
Et inenarrabilia verba tua i facta
tua deus cuius scilicet loquitur quod dixit
et facta sunt Ps 2 transeamus et
videamus hoc verbum quod factum est
ex parte egyptiorum sunt dupl. iniqui-
tas una quantum dominum prebellaciones
alia contra proximum per violentam oppres-
sionem sunt enim deo rebelles
i hoc maxime cum eos plagis gra-
vissimis flagellaret illi nullam
disciplinam receperunt et quantum ad
hoc dicit propterea i quia iudicia dei
et eius flagella non receperunt
egyptii ad sui correctionem Indisci-
plinate anime erraverunt repugnan-
tes ipsius dei super dimissionem popu-
li sui 2o peccaverunt contra proximum vide-

cum filios israel quos usurpabant
per violentam oppressionem et quantum ad
hoc subdit Dum enim persuasum habent
i firmiter credunt iniqui egypcii
posse dominari per oppressionem nacionem i.
populo hebreorum quem deus et sanctis legibus
dedicaverat de sua munere culpa et statim
subditur pene forma Vinculis tenebrarum
et longe noctis etc q d dum egypcii
dominus predignos sub per moyse rebellarent
et populum israhel servitute solita cogitarent
opprimere subito tenebris palpabilibus ligati
iacuerunt immobiles Et tangit ipsarum
tenebrarum tres condiciones quarum vero pal-
pabilitatem cum dicit Vinculis tenebrarum com-
pediti sunt enim aer non solum privatus
lumine verum sed condensatus quod palpari
potuit Unde ipsi miseri iacuerunt quasi in-
clusi i tenebris Dicunt quidam quod aer
est condensari parte intima quod homi
impenetrabilis fiet. si sic hoc sicut vim fu-
mo sublate hoc tunc a defectu lucis Hos
18 Erant tenebre in terra egypti ut pos-
sent palpari nec movit se quisquam de
loco i quo iacebat ut erat 2o tangit
auctor ipsius ligacionis diuturnitatem
cum dicit et longe noctis Exo 10 tribus
diebus nemo vidit fratrem suum 3o ta-
git ligatorum immobilitatem cum dicit Iacu-
erunt inclusi sub tectis quia nullibi pote-
rant se iuvare propter aeris densitatem fu-
gitivi perpetue providencie i putantes se
posse effugere divinam providenciam quam inmo-
bilis est et immutabilis Sap 16 ma-
num tuam effugere impossibile est Rabanus
et alii antiqui habent latuerunt et
tunc sensus non mutatur alii habent pla-
cuerunt et tunc sensus est quod miseri
primo satisfecerunt per penas perpetue pro-
videncie Magna sunt iudicia tua
domine et inenarrabilia Nota quod divina iudicia
magna sunt singulariter propter quatuor videlicet

De tenebris quibus percussi sunt egypcii

Propter { iudicij infallibilitatem / iurisdictionis generalitatem / iustitie inflexibilitatem / potestatis incomprehensibilitatem } | Istud iudicium dei dicitur magnum

Propter iudicij infallibilitatem. Humanum enim iudicium et fallit et fallitur. Unde est iudicium ecclesie non numquam ut dicitur Extra de sen. ex. a nobis. et 23 q. 2 Si quis et c. Ita ad vobis dicitur quod ecclesia quandoque in suo iudicio decipitur ut ille qui intrat illam per eam excludatur et qui foris est intromittatur. et ideo solius dei est iudicare de occultis qui solus novit corda hominum. Unde dicitur 2 q. 3 Consuluisti. et eadem q. c. Non puto dicitur quod divinum iudicium usurpat qui incerta et dubia iudicat. et in 19 de libro Augustini de civitate. Magna plena est calamitatis innocentibus. Debet enim iudicans diligentem examinationem precedere iudicium sententiam et sententia punitionem ut Absolom. Unde fingunt poete ut tangit Claudianus in fine 2 maioris. Tres fuerunt filii Iovis: Minos, Eacus et Radamantus qui cum in vita sua iustissimi fuerint idem officium apud inferos exercere dicuntur. Unde finguntur esse tres iudices in inferno quibus contingunt exercere officium. quorum unum quod exercet officium diiudicandi est nullius dicatur. Minos examen, Radamantus examen. quere de labe 3 Rabe. De istis non est magna cura sed hoc est certum quod volebant significare per ista quod in omni iudice ita debet esse diligens inquisitio sive examinatio et eiusdem executio. non sic agamus de iudicijs humanis cum lex iudicare non possit nisi secundum allegata et probata et lex frequenter contingat plura probare. probare quod est tamen certum iudicium fallibile esse dicitur sed deus solus qui errare non potest de quo solo verificatur Ps. 16

Iudicium diligens examinatio debet precedere.

Divinatio in labiis regis non errabit in iudicio os eius. Secundo iudicium dicitur magnum propter iurisdictionis generalitatem nullus homo est cuius divinum ad opus bonum se extendat. Deus autem omnes gentes iudicabit. Ioh. 5 Pater omne iudicium dedit filio. et Ioel 3 consurgant et ascendant gentes in valle Iosaphat quia ibi sedebo ut iudicem omnes. 2 Cor. 5 Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi ut referat etc. Crisostomus omelia 14 in expositione loquens de die iudicij dicit: in qua die cum veniet in maiestate sua cum lingua nemo audiens garrula contexere sermonem aut mendacium defendere aut condicionem vitabit. cum non os loquitur et opus absconditur sed in hec que est coram opera singulorum loquentur et omnia tacebunt. non cum persona interrogatur et conscientia non videtur sed ergo conscientia discutitur et persona confunditur. cum nemo accusat peccatorem sed omnes accusant nec alter quis alterum inveniat sed singuli ibi contremebunt. quod in illo iudicio non erunt testes adulatores sed angeli veraces non erunt iudicantes personarum acceptores homines sed deus iustus est reddet unicuique secundum opera eius. Unde Crisostomus narrat omelia 15 in Math. Olim mos erat antiquis iudiceis accipere lapillis. Unus dampnare reos alius absolvere a culpa. Modus enim sententiam proferre non voce sed signo. et si aliquis deberet absolvi fundebatur de urna coram toto populo albi lapilli et si deberent dampnari nigri. Eodem modo in iudicio generali quilibet fundet de urna sua i. de conscientia opera lapides quales ipsemet emisit i. opera digna et effectum perseverantia qui tu admittunt reatum et si fundat opera alba salvabitur si nigra peccata condempnabitur. Unde 2 dicit de dampnatis specialis omnis ut

Olim antiquitus proferebatur non voce sed signis.

nigredos olle. Tertio iudicium dei dicitur magnum propter iusticie inflexibilitatem. Omnis dat ipsis de suis libris et posita in causa 11 q. 3. Quatuor modis humanum pervertitur iudicium: timore, cupiditate, odio et amore. Deus autem nullo istorum modorum corrumpi potest, non timore quia omnipotens est et nullius metuit. Iob 22. Numquid timens arguet te et veniet tecum ad iudicium, quasi dicat non. Secundo quia potentiores tanto contra eos sententiam profert duriorem. Sap. 6. Potentes potenter tormenta patientur et fortioribus fortior instat cruciatio. Confingitur quod leo semel tenuit curiam bestiarum debiliumque maiorumque simul per clamationem de culpis suis coram leone. Asinus ait: Ducebam igitur domini alicuius plaustrum plenum feno et cum feni manipulus cecidisset de plaustro accepi et comedi. Cui leo: Male egisti contra iusticiam et contra legem et fidelitatem servare debebas cum ei quod perdidit reddere. Sequitur de precepto leonis asinus ut ligetur ad mortem. Accedit lupus et ait: Domine comedi aliquando greges ovium et armentorum et rapui aliquando agnum tenerum et strangulavi aliquando pinguem vitulum quem cum attingere poteram. Quia omne quod est comedi. Cui leo: Dimittas igitur talia tamen ponderare iuxta statum conditionis tue. Vale et tu facis sic et nemo facit quod natura dictat. Patet sic a falso iudice lupus iustificatur et asinus innocens ligatur. Non est sic de iudice Christo qui neminem timet, unde dicitur Sap. 6. Iudicium durissimum in hiis qui presunt fiet. Nec potest cupiditate corrumpi quia ditissimus est, nec odio quia optimus est, nec amore quia iustissimus est. Iob 34. Vere enim deus non condempnabit frustra nec omnipotens subvertet iudicium. Et Thob. 3. Omnia iudicia tua iusta sunt. Quarto iudicium dei dicitur magnum propter sue potestatis incomprehensibilitatem. Ro. 11. O altitudo divitiarum sapientie et scientie dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius et investigabiles vie eius. Ista sunt occulta dei iudicia quibus homines disponit et regit in presenti permittens iustum affligi et iniustum extolli, que a nobis non videntur sed patebunt luce clarius quando cum sanctis tunc videbimus.

Et dum putant **lectio 181**

se latere in obscuris peccatis tenebroso oblivionis velamento dispersi sunt, paventes horrende et cum admiratione et perturbatione nimia perturbati. Neque enim que continebat illos spelunca sine timore custodiebat, quia sonitus descendens perturbabat illos et persone triste illis apparentes pavorem illis prestabant. Postquam auctor descripsit tenebras Egiptianas illatas Egipciis secundum accidentium qualitatem quia fuerunt palpabiles, iuste ista describit easdem quantum ad procedendi potestatem, ostendens quod nullum remedium potuerunt Egipcii adhibere quo contra tenebras illas se munirent. Negabatur autem eis remedium tam intrinsecum quam extrinsecum. Intrinsecum remedium possent habere per custodiam audaciam cordis, sed contra istud remedium fuerunt cordis pavore maxime ut nullus quantumcumque cordatus posset aliud curare. Primo igitur ostendit eos caruisse remedio consolationis cuiuslibet ab extrinseco. Secundo remedia que possent habere ab extrinseco, ibi: Neque enim que continebat. Quantum ad primum tangit tria quia a nullo potuit tunc temporis aliud consolari. Fuerunt enim dispersi localiter separati. Fuerunt pavidi et passi stupefactione. Fuerunt turbati et perturbati nimia admiratione.

Iudicium leonis condempnans asinum innocentem

Unde dicit sic Et dum putant supprimi egip-
cii se latere in obscuro peccatis tenebroso
oblivionis velamento dispersi sunt. Aerem
tenebrosum vocat velamentum tenebrarum
et velatum oblivionis. Sicut enim lux
confortat et significat scientiam ita tenebre de-
signant oblivionem et ignoranciam. Dicitur
autem pena obscura pessima que aufert
cognitionem vel lucem. Capitulum 2. tenebris
obscuratum habentes intellectum et quod
ducunt ad obscuritatem ipsum populum obs-
curitatis seculi cordis ne videant et
sic sicut illi egipcii fuerunt dispersi ab
invicem quia quidam erant in domibus
et quidam in agris et illi qui se esse credunt
se reputabant in illa disperatione sub tene-
bras palpabiles in expositas. Unde
fuerunt paventes horrende et cum ad in-
per conspectum concludit aliquis remedium
quod possent superare alientes possent
autem superasse triplex remedium alicuius tenebr-
sos contra illas tenebras primus loca
secrete 2o ignis claritas 3o mago-
rum suorum subtilitate et hec alicuius tertium
ista excludit primum ibi neque enim que
continebat 2um ibi et ignis quidem 3um
ibi et magice artis. Dicitur ad primum
a loco continente eos diversis illis
tenebris nullum sumunt solacium propter-
dus primo propter strepitum quem audiebat
in loco quo quolibet sonitus eos terrebat
2o propter revelaciones imaginaciones
de demonibus et mortuis quibus vidi
dicit sic neque enim que continebat illos spe-
cus ad speluncas et cavernas multi eos
pervenit confugiunt sine timore custo-
diebat enim sonitus descendens per
illos et persone tristes illis apparentes
visione ymaginaria pavorem illis
prestabant persone tristes illis apparentes

Qualiter egipcii illas tenebras sustinuerunt

Nota quod 4or sunt mala quia invidia est species super-
bie que ducunt quod sunt in invidia dicens
suos ubi primo videns quod omnis invidi
invidi morda- | | sunt contrar-
possidi stulla | ces | ietates unde
cupidi terra | | invidia 2
o cupidi pena | | metamorphoseos fabu-
latur qualiter pallas iuit ad invidiam
ut procuraret mortem aglauros ubi
describit 4or ad invidiam pertinentia
domum et eius personam et viam. Do-
mum describit sic. Protinus invidie nigro
squalentia tabo tecta petit domus
est imis abdita vallibus ymis
sine abdita sole caret et non ulli per-
via vento tristis et igni plenissima
frigoris et que igne vacet caligine sem-
per abundat. Ovidius igitur dicit quod domus invidie
est situata in vallibus propter tanto quod persone
humiles sunt invidie superioribus et omnis
invidus hoc invidet quod scit fore alios
in aliquo quod appetit esse videt inferior
eclipsat superiorem et hoc contingit dicitur
de luna et sole et ita regulariter illi
qui minus valent et sunt gracius et
invitas inferiores obumbrare mitunt
per invidiam meliorem et hoc significat dicitur
Job 5 parvulum occidit invidia. Unde
invito dicitur quod domus invidie est in
ymis vallibus situata. Tectum huius
domus est coopertum squalenti tabo id est ve-
neno squalore et languore. Unde tota
locucio invidi est de pena hoc est quod sedeat
de fabulis clausis. Item domus invidie
caret sole et vento quia nunquam audet
invidus de prosperitate seu felicitate proximi
moveri. Ymis vento bonarum narracio-
num que de factis bonorum cum ostendunt
Item domus invidie est tristis. Dicitur enim Dam-
ascenus invidia est tristicia de alienis bonis
Unde sicut bufo est de bono odo-
re vinearum florencium ita invidus
de factorum valencium prosperitate. Item do-
mus invidie sunt caret igne et frigore

De invidia et de domo ipsius invidie

plena frigore. [illegible] illos invidus fuerit caecitatis caligine cum sol splendidat. quamvis bene iudicabit invidus de speciebus pro formis. 2o quantum ad cetera dicit quod pallas invenit eam comedentem carnes viperas. ita omnis invidus pascitur de maliciosis cogitationibus et machinationibus turbatis aliorum. Ovidius ipse penam invidie describit: Invidiae pallor in ore sedet macies in corpore toto, nusquam recta acies, livent rubigine dentes, pectora felle virent, lingua est suffusa veneno. Risus abest nisi quem visi movere dolores, nec fruitur somno vigilantibus excita curis. Sed videt ingratos intabescitque videndo successus hominum carpitque et carpitur una suppliciumque suum est. 3o viam et modum incedendi invidie ipsius athenas describit sic: Indoluit baculumque capit quod spinea totum vincula cingebant adopertaque nubibus atris. Quacumque ingreditur florentia proterit arva exuritque herbas et summa cacumina carpit, afflatuque suo populos urbesque domosque polluit. Istum modum incedendi quem invidus semper observat. portat baculum plenis spinis. quia illud unde se fulcire debet fugit. fugit et non portat quia non est invidia que posset delectare aliis in nullis operibus. quia invidus et delectatur in [illegible] clara sed ab sinistra sinistra dicitur de illo cui non est proponit. Iste quacumque ingreditur florentia proterit arva quia invidus nulli nocet nisi alicui virtute florescat. Unde Valerius li. 2 Nulla tam modesta felicitas est que malignitatis dentes vitare possit. Divites cum alicuius iactura sunt locupletes fiunt. Unde quidam interrogatus quare invidos non haberet. Respondit Quia nichil [illegible] magnis rebus haberis autem feliciter gessi. Nam sola miseria caret invidia. Unde Tullius ultro

non modum incedendi quem invidus semper observat

rethorice ponit exemplum de coloribus que vocatur gradatio et aut affirmatio. Iusticia virtutem. virtus gloriam. gloria emulos parit. 4o dicit quod ~~exurit~~ comburit herbas id est iuvenes perfectos sicut talpa ceca que moratur in terra et radices herbarum corrodit et impedit ab augmento. et non solum herbas sed summa pecora carpit quia semper contra superiores suos prelatos et dominos invidus conspirat. Quinto dicit quod afflatu suo id est verbis maliciosis polluit domus populos et urbes quas attingit. Hoc est igitur primum genus tristicie personarum de qua ecclesiastici 21 Sicut tinea vestimento et vermis ligno ita tristicia viri nocet cordi. et ecclesiastici 30 tristiciam longe expelle a te multos enim occidit tristicia. Ideo videns quod ociosi et fallaces sunt qui male tristes, in ypocrite ut decipiant alios exteriore tristiciam simulant et sanctitatem. contra quos monet salvator Matthei 6 Cum ieiunatis nolite fieri sicut ypocrite tristes. Tales sunt iocundissimi in lasciviis in occultis et tristissimi extra ad apparenciam in publico similes Gellie de qua Epigrammaton li 3 c 37 Ambulat in quadam porticu latet plerumque sub tristi amictu lascivia et deformis horror. [illegible] vili veste obtegitur ut secreta tegatur peculatio. Contra tales Ovidius. Non tua te fallat amici sub imagine latentes sunt. Impia sub dulci melle venena latent. 3m genus male tristium personas sunt cupidi et tenaces divitiarum. Nabal qui semper sunt in timore et dolore quomodo vel acquirat vel acquisita retineat. Ecclesiastes 2 Cuncti dies eius doloribus et erumpnis pleni sunt nec per noctem mente requiescit. Et talis fuit ille iuvenis cui dixit salvator Matthei 19 Si vis perfectus esse vade et vende omnia que habes et da pauperibus et habebis thesaurum in celo et veniet

Videns fallaces sunt qui male tristes.

sequere me et abiit tristis erat enim ha-
bens multas divitias et possessiones
Contra quos dicitur Eccl. 7 Decima paupertatis
aure tua sine tristitia. Tertium genus per-
sonarum tristium in praesenti sunt stupidi
et pertinaces qui de dei clementia
et pietate diffidunt. quorum aliqui
de peccatis suis irremediabiliter sic tri-
stantur et dicunt Sacramentum penite-
ntiae non posse sufficere ad salutem
vel quod iustitia dei divina non permittat
penitentibus misereri. Contra quod psalmista
alloquens animam suam dicit sic Quare tristis
es anima mea et quare conturbas me spera
in deo quoniam adhuc confitebor illi salutare vultus mei et deus
meus. Alii sunt de istis qui morte
amicorum suorum ~~inconsolabiliter~~ inconso-
labiliter suis plangunt quasi vel de eorum
beatitudine et vitae desperent futurae
Contra quos apostolus 2 Thess 4 Nolumus vos
ignorare fratres de dormientibus ut non
contristemini sicut et ceteri qui spem non habent
Et quia istud genus tristitiae pariter mi-
serum sit et demissum per vitam vadit
ad miseriam sempiternam ideo quod sequitur
Eccli 14 Felix qui non habuit animi sui tristitiam
et non excidit a spe sua. Videmus
lectione 27 de decuplici desperatione.

Et ignis lectio 188
quidem nulla vis poterat
illis lumen praebere nec side-
rum limpidae flammae illuminare pote-
rant illam noctem horrendam. Ap-
parebat autem illis subitaneus ignis
timore plenus. Et timore perculsi
illius quae non videbantur faciei aestima-
bant deteriora esse quae non videbantur.
Postquam declaravit auctor quod Aegyp-
tii tenebris circumclusi nullum pote-
rant habere remedium a locis eos
continentibus in parte ipsa praecedenti consequenter
ostendit quod nec habere remedium po-
terant a quacumque luce tenebras

expellente. Non expellit tenebras lux
nisi duplex vel solaris et caelestis. Et ideo
ostendit quod nulla talis lux eis valere
potuit. primo ostendit quod eis valere non po-
terat ignis communis. 2o quod nec ignis cae-
lestis. 3o quod nec ignis intermedius ex
impressionibus generatus. Primum patet ibi Nec
siderum. et 3m ibi Apparebat autem illis. Quantum
ad primum dicit sic Et ignis quidem nulla
vis poterat eis lumen praebere propter densi-
tatem aeris tenebrosi. Et bene dicit
nulla vis ignis quia nec calorem vere
faciebat nec lucem illustrabat. Videntur
ignis potuit illum aerem calefacere
nec illuminare et quod mirum si ignis
materialis et communis hoc facere non posset
cum nec siderum limpidae flammae illu-
minare poterant illam noctem horrendam.
Consequenter ostendit quod ignis ex impressionibus
generatus nullum eis adhibuit remedium
sed plus auxit poenam eorum tedium et
contristationem adhesit. Apparebat autem illis
subitaneus timore plenus id est subita
choruscatio fulguris. Cum enim si
apparebat illis choruscatio ignis aer
sunt illuminati et iterum obscurati
et illa vicissitudo plus terruit eos
quam si fuissent tenebrae continuae. Unde
qui dixit quod nulla vis ignis poterat
illis lumen praebere intelligit quod nullam
lucem habuerunt ad eorum solatium sed
potius ad poenam et supplicium. Sunt etiam
cum illis choruscationibus illuminantibus
subito aere caliginoso et perfecto
apparuerunt illis personae terribiles et hor-
ribiles daemonum accipientium effigi-
es mortuorum et facies larvatas
ad terrendum eos quae fuerunt eis valde
poenales. non solum propter illa quae imagi-
nabantur confusis et hoc est quod subdit
Et timore perculsi illius quae non videbantur
faciei vel corporali visione vel ima-
ginaria aestimabant deteriora

esse q no videbatur · qr corporalis vi-
sus peiori sode fuerat · et sic fuerunt
in maxima miseria et timore · Nota
q pena istorum egiptiorum assimilabatur
tenebras pene infernali Apparebat
autem in quantum illis subitaneus ignis
timore plenus · Tunc repente venit
tunc ad plenum fuerunt dimitti ad
pietatem thess. ult. cum dixerint pax et
tunc qualitatis tunc repentinus eis
superveniet interitus · quantum ad xviii
Apoc. 18 quantum glorificavit se
et in deliciis fuit tantum date il-
li tormentum et luctum · Dicatur ad
huius plenitudinis modum iste dom.
Utrum ignis corporalis puniet in in-
ferno dampnatos · et arguitur q non · quia
sic ignis ille calefaciet corpora
dampnatorum · et sic q nullum poterat
tempus q posset eorum igne di-
minuere vel remittere · sequeretur q
illis ille calefaciet de facto corpus
inde vel augentur alterum ulterius ad
gradum signatum · et cum sit aliquis
gradus caloris susceptibilis excedens
corporum complexionem humane sequitur
q per calefactionem talium corrupcionis
corpus humanum · et fiet separacio
anime a corpore vel oportebit dicere q
aliqua caliditas que sufficit corrumpe-
re complexionem in octuplo debi-
lior · 2o sic si ignis affliget ita
corpora futura in inferno · igitur cum sit
agens naturale et non voluntarium agit
uniformiter per modum uniforme
in omnia corpora · igitur equaliter affli-
get iniquum mali sicut corpus peioris
si sint eidem equaliter applicata · 3o
si ibi esset ignis igitur erit ibi aliquod
lumen quod falsum · quia dicitur Matth. 22 · li-
gatis manibus et pedibus mittite eum
in tenebras exteriores · super quo dicit Gregorius
Ibi ignis ille lucem habet in tene-
bras exteriores nulli non dicetur
Bapli. dicit fr. 1 d. po. Vox domini intercedentis
flammam ignis · q virtute divina se-
parabitur claritas ignis ab eius virtute
adustiva · ita q claritas cedet in gaudium
sanctorum et ardor ignis in tormen-
tum dampnatorum · igitur ibi nullum lumen
erit · 4o si ignis sit sub tra. sicut est
violentus · sed nullum violentum est eternum · sicut dicitur
celo · igitur ignis ille non erit eternus ·
Contra est sic · quia non aut ubique est
locus tum purgatorio et ignis sed et ibi
vel non · si sic ego concedere me q de-
cedentes in caritate vadunt ad infernum ·
qr multa tales vadunt ad purgatorium
Dominus · Contra isti patres ante mortem christi
purgabantur in aliquo loco supra limbum
patrum · non in limbis · igitur in inferno · an-
tecedens illius quare patet · qr in limbis non
est pena sensus · Ad oppositum videtur esse
Matth. 25 · Discedite a me maledicti
in ignem eternum · igitur dampnati erunt in
igne eterno · Quod autem ignis corporalis
sit dicit Gregorius 4 dyalogorum · Igne gehenne
corporeum esse non ambigo · in quo certum
est corpora cruciari · In ista dubitacione non
est querenda nova fictio sed cum reverentia
recitanda sunt dicta sanctorum · Volo igitur
recitare quid de igne infernali · quid
de loco et igne purgatorii senserunt
doctores antiqui · Augustinus 12 super Gen.
ad litteram sensit quod anime malorum post
mortem non per corpora sed per corporum simili-
tudines cruciatus in anima affliguntur
Unde dicit ibi · Quod ignis ille spiritualis
est non corporalis · Simile dicit de loco
sed ipse postea retractavit tenens q
locus inferni est ignis corporeus
et sub terra · et ignis est corporeus
ibi ardet · Gregorius 4 dyalogorum · dicit
ignem infernalem corporalem esse non am-
bigit · De ipso igitur certum est q nulla
sit veritas per eum demonstrativa sed tamen

no habet unam conclusionem de igne infernali

per revelaciones factas viris sanctis.
Et ideo sequendo dicta theologorum dicende
sunt iste conclusiones. Prima est quod ignis
infernalis est corporeus. 2a est quod ignis
ille non agit in corpora naturaliter et modo
naturali. 3a est quod ignis ille non calefaciet
corpora dampnatorum nec illa corpora
calefient per ignem illum. 4a est quod ignis
infernalis affliget sicut instrumentum
divine iusticie non sicut principale agens.
Quinta est quod infernus est infra terram. Sexta
est quod purgatorium est infra infernum
et ideo ignis purgatorii et inferni.
Prima conclusio probatur sic: corpori non
sunt adaptata nisi corporea penalia. Unde
ex hoc probat magister quod ignis est corporeus
quia corpora dampnatorum in illum post
diem iudicii retrudentur. Et Augustinus
est 21 de civitate dei c. 1 dicit quod ignis
ille materialis affliget, igitur corporeus
erit. 2a conclusio quod ille materialis non
aget ut modo naturali sicut ignis calefacit
lignum causando calorem qualis est in igne,
sicut declarat Sanctus Thomas 4 Contra gentiles, quia si sic ageret fie-
ret utrumque, causaret passionem in cor-
pore dampnati et alteraretur realiter. Omnis
autem talis alteratio presupponit motum ce-
li. Sed post iudicium motus celi cessa-
bit, igitur tunc non erit talis alteratio.
Est igitur secundum eum et secundum doctores duplex
alteratio sive passio. Una per modum
nature quando agens applicat se passo in
qualitate qua agit naturaliter, sicut ignis
calefacit lignum. Alia quando agens non
applicat se passo in qualitate qua agit,
sicut obiectum agit in visum. Albedo enim
non facit medium album sed tamen causat
in medio speciem albedinis. Consimili
modo secundum eum corpora dampnatorum non
patientur primo passione sicut modo
patiuntur, sed secundo tantum. Et sic defendit
quod ignis agendo [illegible] in corpora dampna-

~~torum nec comburet quia tamen spiritualiter immu-~~
~~tabit sicut color medium vel pupillam~~
visus ea consumet vel corrumpet. 3o
patet ex dictis, unde quod non calefaciet
corpora dampnatorum nec comburet quia
tamen spiritualiter immutabit sicut color
medium vel pupillam. 4a conclusio est quod
ignis ille non aget secundum modum nature
sed sicut instrumentum divine iusticie. Et hoc
quod sequitur ex priori, quia non agit natura-
liter sed spiritualiter tamen, et aliquos minus et aliquos
magis patet etc. Quinta conclusio unde quod
infernus sit infra terram declarat Gregorius
4 dyalogorum et Augustinus super Genesim,
qui duas ad hoc congruencias assignat.
Unde quia sicut anime peccatorum propter carnis
amorem peccaverunt, ita eis locus [illegible]
debetur sicut mortue carni debetur. Sicut
sicut gravitas est in corporibus ita tristicia
in spiritibus; sicut levitas in corporibus, locus
autem gravium est deorsum, sic est locus
spirituum peccatorum. Sexta conclusio tenet
unde quod illud sit inde loca purgatorii
et inferni, ita quod loca illa sibi invicem
sunt vicina. [illegible] 4 d. 21 in responsione
ad argumentum 2m. Ideo est quod limbus pa-
trum fuit coniunctus inferno, alias Christus
non diceretur ad inferos descendisse. Sed
limbus fuit superior quam locus purgatorii,
igitur locus purgatorii fuit magis
vicinus inferno quam limbus patrum. Sed
tamen dicendum quod infra hunc ambitum inferna-
lem quatuor sunt loca distincta: in primo
limbus patrum, postea limbus puerorum,
3o purgatorium ubi est pena sensus, et
4o dampnatorum. Secundum Gandavum 8 quodlibet
q. 32. Ibi igitur est locus purgatorii
secundum legem communem, secundum non privilegia perso-
nalia. Et dispensacione divina anime
quorumdam affliguntur in locis ubi pecca-
verunt, tamen ad vivorum instructionem tamen
ad mortuorum subvencionem. Propter hoc ad

Duplex est alteratio sive passio secundum [illegible]

Infra ambitum infernalem quatuor dicuntur esse loca

arguit. Ad secundum dicendum quod ignis ille non alterat corpus naturaliter sed tantum spiritualiter sicut obiectum mutat intellectum vel sensum et ideo magis corrumpit et primo non potest corpus ab alia dispositione transmutabit in qua ponetur in inferno. Ad tertium patet quod licet non sit agens voluntarium agit tamen ut instrumentum agentis voluntarie et ideo punit et affligit secundum voluntatem eius cuius et non per naturam propriam ignis. Ad quartum de igne et lumine dicendum quod locus ille sic erit dispositus sicut convenit maxime miserie damnatorum. Unde erit ibi lumen aliquod sed umbrosum ut illa videant que afflictionem augere possunt et tamen lumine non delectentur. Decet tamen quod ignis est eiusdem speciei naturalis cum igne nostro sed differt secundum tales dispositiones sicut differt flamma et carbo. Quod ignis eiusdem sit speciei sicut sit in materia aerea sicut est in flamma, sicut in terrestri sicut est in carbone. Quod igitur lumen illud erit in materia fumosa et umbrosa simpliciter quod dicitur locus tenebrosus. Ad quintum dicendum quod licet nullum violentum possit esse perpetuum ex ordine nature potest tamen esse ex ordine divine iusticie. Ad quintum patet per predicta in solutione conclusionis. Sic igitur totam difficultatem de eternitate corporum non comburendorum per ignem inferni, quam pertractat Augustinus 21 de civitate dei, solvit iste doctor per hoc precipue quod cessante motu celi nulla fiet in corporibus actio vel passio materialis sed spiritualis tantum. Et quamvis istud esset quondam damnatum Parisius et tamen postea fuerat revocata quantum attinet ad dicta sancti Thome per dominum Stephanum [?] 2[?] cam [?] que arguit Scotus doctor subtilis d. q. e. li. Lectio 189

Et magice artis appositi erant derisus et sapientie gloriatio cum correptione cum contumelia. Illi enim qui promittebant timores et perturbationes se expellere ab anima languente, hii cum derisu pleni timore languebant. Nam et si nichil illos ex monstris perturbabat, transitu animalium et serpentium sibilatione commoti tremebundi peribant et aerem quem nulla ratione quis effugere posset negantes se videre. Postquam declaravit quod egipcii propter tenebras tridui tenebrosi non potuerunt habere solacium contra tenebras nec ab igne nec a lumine, hic ostendit quod nec aliquod remedium consequi potuerunt per eorum magos quos tamen habuerunt peritissimos. Primo ipsi magi a demonibus delusi et adeo afflicti deridebantur et eternaliter cum aliis affligebantur. Et circa istud tria facit. Nam primo ponit eorum derisionem. 2o ponit derisionis rationem. 3o concludit quandam obiectionem. 2a [?] ibi Illi enim qui promittebant, et 3a ibi Nam et si nichil. Quantum ad primum dicit sic: Et magice artis appositi erant derisus. Hoc est tunc temporis manifeste derisibiles ostendebantur magi egipciaci qui per artem magicam monstra fingebant quia nec ipsi nec alii contra sepe dictas tenebras potuerunt procedere. Et sapientie gloria correptionis cum contumelia, quasi diceret vana gloria quam habuerunt dicti magi de falsa sapientia ipsa fuit eis in correptionem cum contumelia quia pharao et alii nobiles clamantes posposuerunt eorum subsidia et cum eos invenire [illegible] non possent contumelias intulerunt tamquam fallacibus et pomposis deceptoribus. 2o ponit derisionis causam. Illi enim qui promittebant timores et cetera se expellere ab anima languente hii cum derisione pleni timore languebant. Igitur manifeste fuerunt deridendi sicut pre-

suptiosi et fallaces pmittentes se
alios adiuturos · qui nec potuit sine
dere eisdem · Secundo quia posset ad obiecta quod
ipsi non affligebantur compassione cor
porali vel imaginaria tristium personarum
et monstruosarum effigierum quia assueti
fuerunt talia videre sicut nec laban expa
uit ad aspectum locorum · Videtur quod
mathlomia hec quasi turbabat sibi
corporeum aialium que nisi eos strepi
tu frangentes videbantur eos concul
care · et sibilationem spectu quod eum non
videbant turbabantur · et ex hoc
maxime quia negabant se videre deorum
sine quo nemo vivere potest et hoc est
quod dicit vel et si nichil illos ex monstris
trix appenabus in chorusationibus
visibilibus vel imaginaria tenebris per
babat bestiarum vel aialium robustorum
et spectu sibilationes commota ab aialibus
conculcaretur vel a serpentibus devoraretur
tremebunda probat et aerem quem nulla ratione
quis effugere posset negantes se vi
dere aerem quem tamen tangebant · Et ma-
gice artis apposita erat derisio · ad
litteram · et vacantes arti magice vel
captivi derident · Nam primo deridetur

Deridetur — a demonibus / ab hominibus / a bonis angelis / etiam a deo

a demonibus
et decapiuntur
sequitur aliquando
ab ipsis premia-
bus fallacibus et mendosis quibus
promiserunt et quos coluerunt sicut patet de
papa Silvestro 2o qui prius dicebatur
Gerbertus qui primo monachus Floria-
censis cenobii · postea apostatavit
dyabolo et obsequiis et arte magice se
penitus obligavit et inter quod dyabolus
fecit omagium tali pacto ut ei omnia
ad nutum ~~succederent~~ succederent · auxilio
igitur demonis promotus et suffultus
fuit primo Remensis archiepiscopus

postea Ravenensis et tandem papa et
tunc demum quesivit a dyabolo quamdiu
viveret in papatu · Responsum est ei quod quam
diu non celebraret Jerusalem · Tunc igitur
postea celebravit in quodam loco rome
qui Jerusalem dicitur et cum in lateranis ex
strepitu demonum mortem sibi sensit
adesse · suspirat igitur et ingemuit
et licet sceleratus alias essent ullatenus
non desperavit sed coram omnibus peccatum
suum confessus membratim ordinavit
dividi corpus suum ut omnia illa mem-
bra amputarentur quibus demones
adiuvabat · truncum vero mortuum super
bigam inponi et ubicumque illa aialia
traherent presentem sepeliri · Sed vero
signum eiusdem sine clementie demons-
trantes tulerunt aialia corpus illud
in ecclesiam lateranensem in cuius sepulcro
licet sic exaratum tamen · Ex tumultu
ossium et sudore pape probatur ipsa
gratia moritura · habetur in Cronica fratris
Martini · De hac eadem persona talis
extat versus Scripsit ab R · Gerbertus
ad R · post papa regens R · Et desig-
nat tres nobiles civitates quas recepit
successive quia fuit Remensis Raven-
nas et Romana · Iste igitur fuit tem-
pore derisus a demonibus quibus tamen
homagium fecit ut dictum est · Cesarius
etiam narrat de quodam alio episcopo qui
Ces. se per homines quosdam arti magice
fuit datus tandem suus episcopus cum
multos haberet adversarios et esset
in quodam castro suo de quo plurimum
confidebat et cum timeret consuluit de-
monem suum sub hac forma effugiam
an non · Respondit demon · non fugias se-
cure veniunt inimici tui sicut voluit
et subdentur tibi · Accedunt hostes et
castrum ceperunt et succederunt in
vacuas igitur demone in extrema

uetule quesiuit quid faceret. At ille
cum se similiter fefellisset, respondit quod
demon qui eum non decepit sed verum
dixisset si dictum suum intellexisset.
Dixi inquit quod ostia sua scandas et fugi-
as. Venient inimici tui sua vi et
subdent(ur) vi ingredientes. Et sicut
similium dyabolus in fine diligentibus
sibi posset infinita narrari. Ali-
quando autem decipiuntur a spiritibus aliis
nisi quando aliquis eos inducat sed ab
eorum principibus quibus sunt aliis pote-
stiores. Unde cum quidam Theotonicus
peregrinaretur ad sanctum Jacobum in
quadam villa Navarrie nigroman-
ticum obuium habuit. Hic dixit pere-
grino. Bone vides te esse in periculo
mortis. Sed si michi vis mercedem
rependere saluabo vitam tuam.
Respondit Theotonicus volo. Duxit igitur Theo-
tonicum nigromanticus in quandam cameram,
parat quoddam balneum et ponit eum in
aqua. Collocat autem eum speculum
de calibe quo magici solent uti
et querit ab eo quid videt in speculo.
Respondit Theotonicus quod videt virum et
uxorem in domo sua. Et nigromanticus
quandam imaginem formauit de ce-
ra. Statimque clericus arcu extento
et sagitta emissa ut sagittet
imaginem. Cum clericus narraret igitur
ymago inquit cerea imago tua
est. Uxor vero tua et clericus amasius
suus in hoc conuenerunt ut te occidant
quod si imaginem illam possit clericus sa-
gittare mortuus es. Custodias igitur
teipsum ut cum incipit trahere immer-
ge teipsum totum sub aqua balnei
in qua stas. Et sic secundo ac tercio quia plu-
res ut non posset sagittare fecit pe-
tande tercio se erigens de aqua et
respiciens speculum vidit qualiter
uxor cum famula clericum illum subito

mortuum in quodam stabulo sepeliunt.
Soluit igitur Theotonicus nigromantico
suo mercedem. Et facta peregrinacione
domum rediens que per speculum vide-
rat esse completa perpendit. Unde cles-
heutur versus. Theotonicus peregrin(us)
eo Jacobita Navarre. Balneum cum
speculo docet malum mulieribus. Re-
latet ad stabula sub aquis immersio
trina. Sagittant fatua fatuus
stabuli tenet yma. Unde pariter
magicos dicitur de spiritu eum decipiente
Versus. Subridens spe dabit na-
rrant et bona et promissis decipie-
bit te. Secundo deridentur dantes se illi
arti etiam ab hominibus. Sicut nuper pa-
tuit nostris diebus in quodam clerico spe-
cie nigromancie. Cui demon apparens pro-
misit quod foret rex Anglie et quod
cum tanta milicia ducetur in medio
regni Anglie sicut umquam Edwardum
filium Henrici videat esse. Exis-
tante in Northamtona tempore
parliamenti comitatibus tocius
regni presentibus tractus fuit et suspen-
sus quousque diu ossa ossibus adherebant.
Primo qualiter qui tali arti adherent
etiam apud homines confunduntur. Sed
michi tempus deficiet si omnia narrare
ut multo dici possit. Et Ps. Posuisti
nos in obprobrium vicinis nostris sub-
sannacio et derisu. Et cum figura est
Regum 3 sic 18 Unde Helias prophetas
Baal derisit et ait Clamate vo-
ce maiori deus enim vester est et forsitan
cum aliis loquitur aut in diuersorio est
aut in itinere aut certe dormit. Tercio non
est dubium quin ab angelis bonis de-
rideantur qui se vilissimis spiritibus
submittere non verentur. Unde ange-
lus obuians Balaam nigromantico cum
gladio euaginato satis cum domino su-
is assistente derisit cum asina sua

De nigromantico qui saluavit vitam peregrini

Vnde arti magice adherentes derident(ur)

cum ad maliciem collidere imparauit 22. Numeri. ¶ Quod deridebitur a deo finaliter iuxta illud psalmi: Et tu domine deridebis eos et ad nichilum deduces omnes gentes, id est omnes gentiles se demonibus submittentes. ¶ Dubitacio talis est. Utrum ars magica sit racionabiliter hominibus interdicta. Quod non, quia ad honorem dei videtur esse quod homines aliqui virtute nominis sancti vel ewangelii vel sacrosancte possent demonibus imperare. Sed hoc frequenter traditur in arte magica ubi invocate demones adiurantur per nomen dei. Igitur non debet hominibus prohiberi. Item ad artem magicam pertinere videtur uti ymaginibus ad curam hominum spectantibus. Sed hoc est sciencie naturalis. Igitur illud est irracionabiliter prohibitum. Minor probatur per id quod narrat Constantinus ex galio g° pcol. ubs. o. ubi narrat se quendam qui sculpsit figuram scorpionis in lapide luna existente et in signo scorpionis contentis de quatuor angulis, et quod per talem impressionem illius fiebat fine cera in morsu a morsu scorpionis curabat, sicut ipse se testatur vidisse. Sed hoc non fiebat nisi per naturam stellarum etc. Igitur irracionabile est id prohibere. Item quod a diversis est expertum. Sed diversis sunt experti quod quedam negocia malos eventus demonstrant, sicut obviare lepori malum signat et obviare bufoni signat bonum, vestes rodi a soricibus ostendit statum domini de domo recedere et multa huiusmodi habentur per expertos maxime a mulieribus quibus plus vacat talia considerare quod sunt signa infortunii. Igitur irracionabile est talia prohibere. Item narrat magister in historiis super ewangelia quod inter iudeos fuerunt quidam exorciste qui per oraciones factas a Salomone demones eiciebant maxime apposita radice cuiusdam herbe in naribus obsessi. Igitur hoc videtur naturale. Et confirmatur quod dicitur communiter quod herba Iohannis que et perforata dicitur fugat demones per naturam. Item verbis quibusdam et vocibus naturalis et caracteribus ex signis et stellis celestibus inest naturalis virtus, hec applicata ad effectum conspicitur. Igitur etc. ¶ Ad oppositum est Augustinus de doctrina christiana ubi dicit quod ad superstitionem pertinent volumina magicarum artium et ligature et quamquam medicorum quoque disciplina contempnat sive in precantacionibus sive in quibusdam notis quas caracteres vocant. ¶ Ad questionem dicendum quod sicut dictum est quod ars magica dicitur illa superstitiosa observancia qualiscumque fuerit an auxilio vel consilio demonum ad hoc fabricata vel paccionibus occultis completur. ¶ Ubi primo sciendum quod demones antiquitus tempore ydolatrie multas observancias hominibus revelaverunt ad diversos effectus, quia demones curabant ad decipiendum homines et ad contrahendum cum hominibus familiaritatem ad fallendum eos finaliter. Et inter talia videtur ars notoria locum habere et tenere, per quam suadetur scienciam posse vel compositionem acquiri per inspectionem quarundam figurarum et oracionibus dictis cum observacionibus que vel sunt totaliter inefficaces quod est incredibile vel revelacionem demonum, sicut hic observacio per naturas illius artis que sunt valde difficilia, sicut patet in arte illa intuenti. ¶ Ulterius est notandum quod inter ea que sunt hominibus per demones revelata quedam continent expressas demonum invocaciones vocaciones, sicut patet de eis includendis spiritus et in aliis demonum subfumigacionibus, quedam alia similia in exhibicione rerum, quedam continent

Utrum ars magica sit racionabiliter hominibus interdicta

quasi vana quod cum deo(r)ones ordina-
uerit fieri quibus factis ad modum
quo illi ordinauerunt accedunt demo-
nes non coacti sed sponte et quasi ex
quodam pacto et efficiunt effectus quos
antiquitus promiserunt et in talibus con-
sistit tota ars magica. Qualiter autem
discerni possit an ex magica sequatur
effectus vel ex naturali rerum causalitate est in
quodam casibus quam maxime difficile. Queritur
sic est quod nulla talitas naturalis uidetur
quare talis effectus sequi debeat et ad
admisceantur necessario que causare non licet ex
sua natura sicut sunt figure caracteres vel
voces ignote vel alia obseruancia ar-
bitrandum est talia magica esse omni-
no et est illud quod scribit Palladius
de agricultura li. 1. ubi agens de co-
lubris dicit Colubre non poterunt
neque locum deserunt si per omnes fe-
nestras de singulis herbis ad locum
vel vincto vel fune suspendas. Et
in Plinio de naturali historia multa ta-
lia inueniuntur. In quibus tamen omnis consultor
uerum quod ponit experimentum subiungitur
ad supersticionem que omnia generaliter
spectant ad quandam antiquitus initam homi-
nes et demones constituta. Tercio notandum
quod nulla virtus sic corporee lapidis
vel metalli ligni vel herbe non
potest demonem ad ad compellere quamuis
fingat se compelli et homini aliquo
subdi ut per hoc familiaritatem cum homine
contrahat et finaliter eum fallat. Quod
autem dicitur cithara fugasse demonem
non fiat a deo miraculose sicut fuisse
creditur de dauid et saul. 1. Reg. 16.
friuolum est sicut patet per ea que dicit Augustinus
10 de ciuitate contra porphirium. Quod dicitur
demon homini deseruit primo sponte
vel decipiat ~~alias~~ alio coacte
a superiori spiritu sicut iudei dixerunt
de cristo quod in beelzebub principe

Demones non compelluntur ad ad hoc sed fingat se compelli

demoniorum eiecit demonia. Mt. 12.
Ultimus est notandum de incantacionibus
suspectum quod ex quo nulla est talis ap-
paret quod voces tales qualescumque fue-
rint faciunt suspectas expectaciones non
superes intelligit quod sortilegi videlicet elec-
incantaciones per demones effectum sorti-
et sunt reliquie veteris ydolatrie. Inuo-
caciones esse quas vetule faciunt pro
morbis curandis per verba barbara vel
ignota et ob suspicionem infinite sor-
tilegia sunt quantumuis admisceantur
quedam de deo vel de euangelio. Si quis
aut contra infinite asserere faciat
nomine cristi vel verba euangelii ex sim-
plici deuocione non habendo suspicionem ad
modum ligandi vel scribendi seu figuras
vel caracteres non est periculum quamuis
talia ad expellendos morbos non
ordinatur diuine. Adiuraciones ad
pertinent quod ad honorem dei est tamen dicendum est
quod non est ad honorem dei quod homines ta-
lia faciunt ad querendum auxilium vel
consilium a demonibus ymo est eis contra
eos bellum inductum. Unde expellentur
de corporibus hominum quos vexauerunt
licet pariter fiant exorcismi non autem
eos superstitiose ut doceat homines quecumque
remedia vel ut iuuent ad quecumque
finem. Quod autem inuenitur ab hoc scripsisse
fecerunt hec deo disponente et mira-
culose cooperante. Ad 2m de yma-
ginibus cuiuslibet infinites arti-
ficialiter factis in quacumque materia fiunt non
forte ipsa materia habet efficaciam naturale
Dicit Thomas in 2a 2e q. 96. ar. 2. ubi
dicit quod omnes tales imagines super-
sticiose et magice sunt. Quod ex hoc patet
quod secundum eum nullum effectum habent nisi in eis
quidam caracteres scribantur. Figura autem
non est accionis naturalis principium. Ideo
est differentia inter imagines astrologicas
et nigromanticas quia nigromantice fiunt

De cantacionibus suspectum et inuocacionibus vetularum

per expressa invocacionem demonum. Secundo quia astro(nomica) non est per pacta tacita figurarum vel caracterum de ymaginibus non alibi tractatur dicas. Ad 3m quod elecciones observancie sunt antiquitus a demonibus tradite non enim sunt cause talium eventuum quia signa tantum et non naturaliter instituta nec a deo igitur ab homine vel ab angelis non bonis igitur malis. Ad 4m concedit salomonem per dolacionem aliquam fuisse. Unde posse esse per suos exorcismos per demones ordinatos fuisse et ideo sunt illicita. Ad quintum quod figuris et caracteribus nulla virtus activa a stellis potest imprimi cum non sunt res distincte ab hiis figuratis. Quia aut dicatur quod ipsis rebus imprimuntur virtutes ipse figure vel caractere. Hec non est per pacta antiquus per demones vita ut superius tactum est etc. Lectio 190

Frequenter enim preoccupat pessima redarguente consciencia. Cum sit enim timida nequicia data est in omnem testimonium condempnacionem. Semper enim presumit perturbata consciencia. Nichil enim est timor nisi presumpcionis adiutorium proditio cogitacionis auxiliorum. Et dum ab intro minor est expectacio maiorem computat penam huius cause de qua tormentum prestat. Enarratis penis multiplicibus quibus afflicti fuerunt egipcii penis palpabilibus tenebris scilicet per triduum inter quas penas una de maioribus fuit timor quo per supplicabantur eis pericula superventura supplicia que fuerunt eis penaliter illata. In parte ista intendit assignare causam huius supplicii timoris. Et circa hoc duo facit. Primo assignat

huius timoris originem in generali. 2a causa explanat magis in speciali. Primo igitur dicit sic: Cum sit enim timida [illegible] sic frequenter enim preoccupat pessima redarguente consciencia. Hic est causa tanti timoris in peccatoribus causa afflictis ut non solum doleant de penis presentibus sed magis timeant penas futuras que sequuntur. Unde preoccupat id est preoccuparunt pessima id est maiora penalia eis inferenda redarguente consciencia que vere indicat quod penam maiorem debuit quam actualiter infertur. Jeremie 2: arguet te malicia tua. Consciencia igitur lesa precipua facit hominem preoccupare et percipere quomodo de futura quam patitur vel plus torquetur metu quam sensu. Vel potest hoc pessima esse nominativi casus: pessima enim id est gravissima tormenta preoccupant malos et est prima applicacio. Consequenter causam explanat magis in speciali et ponit huius timoris principium mentem et efficientem. Principium enim nequicia que est principalis origo timoris et ideo ad hoc dicit Cum sit enim timida nequicia data est in omnem condempnacionem testimonium vel maiores dum praviam condempnacionem consciencia clamet nec dicta pena sentiatur licet nec ad iniuriam decordinatum remaneat. Unde boecius 4 de consolacione prosa 3: Sicut probos probitas ipsa premium sit ita improbis nequicia ipsa supplicium est. Et Augustinus 1 confessionum: Iussisti domine et sic est ut pena sit sibi omnis inordinatus animus. Et Augustinus de [illegible] 4 c 141 mille pene graviores sunt quam mille consciencie male ubi non habetur deus consolacio non invenitur. Hic est igitur principium expressum timoris in peccatoribus vel nequicia que teste eorum consciencia indicat eos esse malos. Unde enim primus effectus culpe dicit satiricus li. 4: exemplo quodcumque malum committitur ipsi displicet auctori. Hec est prima ultio quod se iudice nemo nocens absolvitur. Improba quamvis gratia fallacis.

pectoris vicat urna. Quod dicens est anti-
quus sicut narrat Ovidius xv methamor-
phoseos. Iudex condempnaturus aliquem mi-
sit in urna lapillos nigros et eos post
postea coram populo effudit et sic reum
ostendit esse dampnandum. Cum autem
esset liberandus homo, immisit lapil-
los albos quos postea ad ostensionem
iudicii effundebat. Dicitur ergo: Cunct-
a quamvis ab omnibus sit malicia
evadat iudicium pectoris proprie pugna
et sumere vindictam in se ipso, id est iudice
non absolvitur sed dignus supplicio iudi-
catur. Et ideo dicit Seneca de moribus: Ma-
la conscientia sepe tuta est, secura numquam. Et
ideo sequitur dicens: Cui nocua data est or-
bis in condempnacionem. Dicit autem alia litte-
ra: dat testimonium condempnacioni et eadem
sentencia est; et est sensus illius: Semp-
er premit penam, id est percipit vel crucia-
tur penalia et crudelia perturba-
ta ut conturbata sit turbata conscientia.
Et glosa: Nec dicitur penetrata conscientia dic-
tant quod omnis culpa aliquam penam debi-
tam et propter conceptum est timore. Et
hoc est quod subdit: Nichil et est in suspicio-
nem, id est anticipacionis vel per conceptionis pre-
dicte de pena debita inferenda. Adiu-
torium precis cognitionis auxiliorum addit
cum timor, id est manifestat quod timens
hec cogitationes de auxilio actore,
do et eo ipso quod solliciter desiderat
auxilium et nichil videt bene interea
in se ipso non decet esse dignus auxilio
eo ipso augetur timor et iudicat
penam esse per quam torquetur et maio-
re. Unde subdit: Et dum alium terro-
rem timet concepit, id est species de remedio
maiorem computat penam vel conscientiam
secundum aliam lecturam conscientia, id est certitudi-
nis esse, id est coctionis rei de qua tor-
mentum persentit, id est aliquando infertur vel pecca-
to occupat persona redarguente conscientia.
Secundo dicendum quod conscientia hominis multiplicem

actum habet. Prima est cum hominis conscientia
accusatio sive turbatio
revelatio interne despectionis
compunctio bone possessionis
vindicatio sive detestatio — nis
secundo / conscientia / hominis / est actu
sive turbationis. Primo cum peccatorum
datur dicta in qua desertus sui signatur
ut postea deletur et nullus licet vel
abicere dicta sua; sed peccata accusabant in-
iti cum hoc allegatur conscientia in qua omnia
peccata sua notantur ut secundum ea in iudicio
accusetur. Ro. 2 testimonium reddente illis
conscientia ipsorum et inter se invicem cogitationum
accusantium aut etiam defendentium in die
quo iudicabit deus occulta hominum et
ideo ista accusatione magis est timenda. Unde
dicit Seneca in libello suo de moribus: Nullum
conscium peccatoris tuos magis timeas quam te
metipsum; alium enim sic effugere tu au-
tem numquam. Idem in eodem: Conscientiam magis quam
famam attende; falli namque sic potest fa-
ma, conscientia numquam. Dicit autem cancellarius:
accusator proprius meus persona ad partem et
eum premunit de suis defectibus et si se
decepit culpa celat si non se corrige
contempsit, cum publice in iudicio procla-
mat, ita conscientia nostra in puta que nos cor-
ripit et reprehendit occulte. Quod si nos
non correpuimus in futuro iudicio publice
proclamabit. [illegible] 7 Et spiritus eius contra
iudicantem portabit iudicium suum.
Secundo conscientia hominis est revelatio sive despecti-
onis. In omni enim despectione vel tur-
batione eterna singularis consolatio
est bona conscientia. 2 Cor. 1 gloria nostra hec
est testimonium conscientie nostre. Unde Ambrosius
de officiis libro 2: Qui conscius sibi non debi-
monere contionis nec estimare plus
ponderis talium conviciis quam in sue
conscientie testimonio. Et glosa super Ezech.: Omne
quod laudes prodest si omnes te laudent
et conscientia accusat aut quod obest si omnes
derogent et conscientia defendat. Item
Augustinus in quadam epistola et ponitur in canone.

Conscientia hominis multiplicem habet actum

y q 3. Senti locus ad marchum epc
Senia de aug° quod libi sola me in
scalis dei gra no accuset. et ca°
septi dr. Generalr gstating mediola
nesis a quibusda malignis infa
matus erat de quibusda criminib
cpr qd pr mittebat sols pdicare
Vnde p illa crima nc pbari poterat
et nc iusta fuant sedbit c' pas
gyl q ad gram gra redeat et
inde gsolatus sols no pulthat qci
utilia esse cogstit. qr iqut gra
defendit libere e inr accusaciones
et lib' sine accusacione esse no pt
si sola q mtus adit gra acuset
De hec aut est aug nobilr loquit
sr ps 18. et post pt in causa y
q 3. Custodi iqut intus innocen
ciam ubi nemo aspicit tam tua p
ualebit inte pm te sacm si apd
homines nichil apud deu ualebit
ubi ca tua dicenda e qn deus erit
index nllo testis qr gra tua no
erit nec iudicis et gram tua noli
timere ni cam tua sr aug p° co
sta hom e gsuatx bone possessio
nis Buh. Sanu vas gra et p
uadis sectis ydoneu nllus pa
tes insidus nllus violens ce
des ut pote nc manu nc oculis
accessit quod cu posicd scaio
su puabit vnus defucto restituet
quoscumq vados ipa erit mecu se
cu ferens depositu qd puadu
accepit ubiq gla ut gsuo inc
uitabilis qualite deposti sr
Buh. Est igr gsuat bone posses
sionis est cu bona gra sicut
quedam carta iqua mita mra sc
butr p qua assecuamr de p
mis padisi Cygno i Primis aut
Pcepta e caritas de corde puro
et gra bona finis pcepti pt di
ci primi sic mces debita p pcep
to Cuius carta bona p qua occu
patus e magna hereditate cam
diliget custodiat et magne pcu
uet ne a tineis ut ab aiuib
gsumatr Carta aut p qua vita
etna uendicamq e gra bona
formata p caritate scripta co ple
na bonis uitais et pseruai debet
a tineis et similib hec aut fit
dupl Vnomod si freqr titer
respiciatr et tegatr Aliomod
si plinicatr ceda q e gumi
cedri Vt cu isid 2 ethy c a
de cedro q resina quada hab
q ceda dicatr que i libris adib li
bris adeo e utilis ut plinita ex
ca nc tineas paciant nc tpe
gsenescant sic duplia mo si car
tam gre nre a corrupcione ser
uare velimq p'mo oportz q sepe
cam tractemq et respiciamq sra
dicta et cogitaciones diligenter
dyscuciendo et ea ea a puluere
tegamq ut nc venialia in confessa
dimittamq exo apli pauli qui
dicebat Act 20 Qndeo sine of
fendiculo gram hre ad deu Obu
diu pt dt Tullius e uehemens
ai applicacio ad ad agendu cu sua
volute et renencia magna. Animi
applicacio requitr ad bn discuci
endu et disponend sic pure con
tendam de peccato Et ideo inito dicat
Apos lcuit et pfundito lake
de deo gram Qz studeo gram
hre et hc sine offendiculo ut ea
nc diminuta peca et q gtingit
cottie negligantr 2° deinq si
ta cartam plinire ceda q e
resina cedri q pagine tac crisi

Sanu vas e gra ydoneu puadi poss

Cedria e resina spiis cedri re

frequenter meditatur. Petrus namque
fuit pro eo cruci crucifixus. Ad litteram
et sic pro Dyonisio pro cruce sup-
pone peccatum. Hec autem meditatio. ver-
mes. id est remorsus peccatorum extirpa-
bit omnes dicente apostolo Hebr. 9 Sanguis
enim Christi emundabit conscientiam nostram
ab operibus mortuis. et sic idem est
pro se dedite et habere tale cartam
Ita idem est pro se conscientiam bonam et in-
tegram servare. et in illa que sic omnis de-
pingit ad sui me claritate non ad
conscientie intellectum perdent finaliter celestem
hereditatem. Contra quod Bern. de mori-
bus plerique firmam conscientiam pauci
veniunt. Secundo conscientia est vindicatrix
fracte confessionis. omnis enim scedula
confessionis certissima. et ideo quandoque
ista confessione infringimus conscientia nostra
non solum accusat primus iudicatum
dando et pungendo. Apoc. 12. est qui fuit
tit et non implet. et talis quasi gladio
pungitur conscientia. in baptismali confessione
sigillatur imago dei in conscientia. honore
preditus et gratiam que tunc infunditur
earum pluribus usu alienibus renuis
et ipse est denarius quem Christus ex-
igit ab ... ut ... per conscientiam nos
debemus esse suos suos. Unde Luc.
20 et Mt. 22 reddite que sunt cesaris ce-
saris. Christianissima cesarius aurum est christianissi-
ma dei in religione ut cesaris. in anima
autem deus agnoscitur. ideo dimidias
uirtus cesari date deo autem conscientiam vestram
sola innocentiam reservate. Sunt ita
conscientie quedam nonnulli ex defectu scilicet
dilatata | primo nunc
infirmata | nimium
perturbata | nonnulli
cauteriata | quorum est
Item quedam
conscientia nimis dilatata que nunquam ponde-
rant ut minora peccata. circa conscientiam ...

retire quibus larga conscientia ubi non
applicentur. ut pisces maiores quam mino-
res sic evadunt. tales non pondant
scisso incarnata primo ut mediocria
pro unica ut fortasse sunt coram iudice
presbiter. mediocria apud eos utique sunt
minoris ut cedat ad diffamationem
proximi. furtum non est magni ponderis
ut sit de bonis regis ut alicuius alterius
magni quam tamen si de bonis fiat pau-
peris furtum est si fiat de bonis specia-
libus remordet conscientiam. Et de bo-
nis accidentibus civitatis non remanet in
quorundam conscientiis ut pecuniam alicuius pro
dedit sic qui nimis dilatant conscientias
suas dicens illud Iere. 27 Non est
conscientia mea quod ea sic pecuniam posuit
in mea marsupio. Alii sunt qui
conscientiam satis infirmatam per oppositum
qui non solum magna peccata sed etiam
parva pondant sic dicunt et plus quo
quam quod non sunt peccata iudicant esse peccata
et hec conscientia est frequenter a temptatione
dyaboli qui perduxit homines ad per-
plexitatem peccati. et quandoque sic contingit
conscientiam esse sic etiam cronica consciat
ad ... et hec est infirma conscientia
quam apostolus ad Hebr. Cor. 10 Omne quod
in macello venit manducate nichil
interrogantes propter conscientiam. et Cor. 8
percutientes conscientiam eorum infirmam in
Christo peccant. et tales vidi tempta-
tione cessante fuisse frequenter conscientias
nimis largas. Tercio sunt quorum conscientias
sunt perturbata propter commissa
desperant. Contra quos Bas. super Canticum
8 62 Quid efficacius ad curandum
conscientie vulnera... ad purgandas ma-
culas quam Christi vulnerum sedula
meditatio. Et idem. turbabor sed
non perturbabor quia vulnerum domini re-
cordabor. De ista conscientia dicitur in libro
Sapientie prosumit semper perturbata conscientia

non hic de quadruplici conscientia hominum

Q[uo]s sunt quida[m] qui s[u]nt q[ua]si cauteria-
tam et s[ic] ponderant pura s[ed] culicem
excolant de magnis. Et tales fuerunt
pharisei de q[ui]b[us] d[icitu]r Mt. et ru-
tam et o[mn]e olus et que sunt graviora le-
gis p[re]mittunt. Mt. 23. et s[ic] s[u]nt
yp[ocr]ite. De quo eprehendit ap[osto]l[u]s 1a ad
Thy[motheum] .4. In novissimis t[em]p[or]ib[us] venient
quidam i[n] yp[ocr]isi loq[ue]ntes mendacium
et cauteriatam h[ab]entes c[on]sc[ient]iam. Ista
igit[ur] quadruplex c[on]sc[ient]ia deponen-
tes studeamus s[ecundu]m q[uo]d scribit[ur] ad Heb. 10
Accedamus cum vero corde in plenitu-
dine fidei asp[er]si corda a c[on]sc[ient]ia mala.
Illi aut[em] qui impo- Lectio 191
tentes veneru[n]t nocte et ab i[n]fi-
mis supervenie[n]te eudem
sopnu[m] dormientes aliqu[i]
monstroru[m] exagitabant[ur]
timore. aliqui aut[em] deficiebat tra-
ductione, subitaneus enim illis
et i[n]speratus timor superveniat.
Ista e[st] p[ar]s 2a huius cap[itu]li i[n] qua agit[ur] de
utilitate nove plage illate egipciis
p[er] tenebras palpabiles tribus diebus du-
rantes. unde postq[ua]m actum e[st] de istius
plage i[n]c[on]s[tr]abilitate i[n] p[ar]te ista agit[ur] de
eiusde[m] utilitate. Et dividit[ur] p[ar]s p[re]sens
in 3s p[ar]tes. Na[m] p[ri]mo ostendit[ur] q[uod] ista pe-
na fuit utilis q[uan]tum ad p[er]sonas. et 2o
q[uod] fuit utilis q[uan]tum ad c[aus]as. 3o ibi
Decimum s[i]g[n]o. 3a i[bi] Si [enim] sp[irit]us sibilans. Dicendum
ig[itu]r q[uan]tum ad t[em]p[u]s ostendit[ur] magnitudo
istius pene, p[ro] hoc q[uod] d[icitu]r illis penis
nullu[m] dabat[ur] egipciis t[em]p[u]s solacii
vel quietis q[ui]a si esset t[em]p[u]s vigilandi
siu[e] t[em]p[u]s dormiendi s[em]p[er] exagitabat[ur]
timore. unde d[icit] sic Illi aut[em] i[d est] egipcii
qui impotentes veneru[n]t nocte i[d est] in illas
tenebras ad modum noctis se h[ab]entes que
potenter eos ligavit. et ab i[n]fimis
et a vaporibus de terris ascendentibus
i[d est] a corporibus celestibus lumen suum

subtrahentibus. Vel absconditum gubernato-
ris d[icitu]r esse sublimis vanis. eude[m] sop-
nu[m] dormientes i[d est] eadem nocte vel te-
nebris paciens. aliqui monstroru[m] ex-
agitabant timore vel i[n] sompnis s[ecundu]m q[uod] sepe
contingit dormientibus q[ui]a exhorrent per hor-
ribiles visiones. aliqui aut[em] p[er]solum in
vigilia. aut[em] deficiebant traductione et
succesiva mutacione de una imagine
terribili ad alia. Vel enim continebatur in
tenebris et sic deficiebat traductione
a[n]i[m]e tali variacione a[n]i[m]e vel deficiebant
traductione a[n]i[m]e i[d est] morte p[er] qua[m] a[n]i[m]a
traducebat[ur] de vita ad morte[m] vel de
corpore ad i[n]fernum vel de s[ecundu]m ad i[n]saniam
q[ui]a fiebant forte dementes p[re] timore et
angustia. q[ui]a subitaneus illis et i[n]speratus
timor supervenerat et ideo magis le-
debat. tu[n]c q[ui]a inprovisus tu[n]c q[ui]a a causis su-
perioribus q[ui]a p[re]vidit ac p[re]venire non po-
tuit. Alia littera h[abe]t sic Illi q[ui] i[m]potentes i[n]
nocte supp[l]icacebant[ur] Et d[icitu]r impocia
vel i[m]potentes ab effectu q[ui]a fecit egipcios pe-
nitus i[m]potentes. eudem sopnu[m] dormi-
entes. Sopnus in scriptura s[ac]ra s[ecundu]m s[e] s[u]ff[ici]t pecca-
tu[m] et dormiens pecator. Ro. 13 Hora
e[st] iam nos de sopno surgere et eph. 5
Surge qui dormis et exurge a mortuis et
illuminabit te christus. Ubi notandum q[uod] quemi-
cu[m]q[ue] p[ro]p[ter]ea q[ua]p[ro]pt[er] sopnus h[ab]et q[ua]tuor res
sopni causacio
sopni i[n]p[ar]tacio
sensuum ligacio
mediacio decepcio
Propter | mem | p[ro] cui[us] sopnus d[icitu]r si-
gnare
p[ri]mo h[ab]et sopni causacio[n]e. causat[ur] enim
sopnus a vaporibus ascendentibus ad cerebri
de nutrimento q[ua]n[do] quid[e]m vapor p[er] calo-
re ascendit s[ed] cum ad cerebru[m] pervenit
q[ui]a e[st] cerebri frigiditate infrigidat[ur] ibi
et cum in[de] illa sunt cum ius congelatio-
nis intrat[ur] descendere. descendens aut[em] per
venas obturat vias sensuum per quos
sensus exercet actus suos et sic causat[ur]
impotencia sentiendi et retractio caloris

admirabilem et hoc quia sompnus fiunt a vapori actus secandi per evaporationem fit elevati de intestinis et postea infrigidata ut declarat Aristoteles 1 de sompno et vigi. per septem signa ubi ostendit quod quidam triplex homines disposicio corporalis facit homines sompnolentos naturaliter. Primo si habeat caput grande unde et alia animalia habencia parva capita et parvum de cerebro sicut aves parum dormiunt. Omnia autem animalia habencia cerebrum parvum sicut canes et similiter melancolici parum dormiunt secundum Aristotelem. Secundo si homo habeat caput grande collum breve et venas graciles erit naturaliter sompnolentus. quia si vene sint graciles evaporacio calida et subtilis facialiter ascendit ad cerebrum et eadem evaporatio infrigidata in capite et ingrossata difficialiter descendit propter gracilitatem venarum et per consequens diu retinetur vapor ille grossus in capite et quam diu tenetur ibi obstinat meatus spirituum et tam diu sensus manet ligati quod est dormire. Similiter si habeat caput grande habebit multum de cerebro et per consequens multum de frigiditate in loco illo. 3o si collum sit breve cicius perveniant ad evaporaciones de stomacho ad cerebrum. Confirmacio Similiter si persona habeat caput grande collum breve venas graciles erit communiter per desidiam et pigriciam sompnolenta. caput grande est magna dignitas. in forte rex vel comes vel magnus in ecclesia. collum breve est parva caritas. Caritas enim est quasi collum in corpore cristi mistico quod est ecclesia connectans cristum qui est caput corporis sui quod est ecclesia. Vena est vas sanguinis quod ergo eum designat compassionem ad proximum. Et revera quicumque habet magnam seculi dignitatem et ad eam parva caritas. at graciliter proximum mediat. propter talis 3

unctis sompnolentus Ubi se omnes reges gencium universi dormierunt in gloria vir in domo sua magnum signum tres reges sed magi responso accepto in sompnis ne redirent ad herodem per aliam viam reversi sunt in regionem suam. Luce 2. pauperibus pastoribus angelus apparuit vigilantibus. sed reges invenit oppressos sompno et ideo est hodie quod pauperes non inveniuntur ut tunc quod vigilantes ad ea que salutis sue sunt. Sed divites dormiunt in peccatis. Quarto propter multiplicem receptionem sompni scilicet pro sompni interpretacione. dicitur enim vulgariter sompnus non sunt sicut verum. quod vera interpretacio sompni est exponere sompnium per oppositum. Et sicut illi qui in arte de significacione sompniorum contempserunt. licet sicut Aristoteles 2. de sompno c. de divinacione. quod omnes vel plures estimant habere aliquam significacionem sompnia propterea fides tamen ab experiencia dicitur. Dicatur igitur vulgariter quod sompnia contraria sunt ad spiritum communem. et est experimentum generaliter. Ita sompniantes de honoribus dignitatibus diviciis et deliciis in presenti in futuro ponentur in penis doloribus et miseriis. et per oppositum afflicti tribulacionibus tediis hic deum in presenti in futuro gaudio replebuntur. Et hoc est de quo salvator discipulos premunivit cum erat ab eis de seculo recessurus. Amen amen dico vobis quod plorabitis et flebitis vos mundus autem gaudebit. sed tristicia vestra vertetur in gaudium Iohannis 16 gaudium non mundanorum in tristiciam convertetur. Iob 21 Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. De illis sompniis Ecclesiastici 34 Vana spes et mendacium in sensato viro et sompnia extollunt imprudentes. Confirmatur enim Ovidius 11 methamorphoseos. de alcione miro fuisse virum suum tepidem dilexit quod quo cum mare transire temptasset et naufragium passus fuisset alcione uxor sua tasu

Tp? dispo̅ corporalis facit homines sompnolentia naturaliter

vestiens omnibus diebus thuri offere-
bat sed papue iunoni. Iuno igitur non
ferens ultra lacrimas amantes voca-
uit yrim vel iridem fidelissimam nun-
ciam et misit eam quod iret ad pallacium
sompni regis et excitaret sompnum pre-
cipiendo ex parte iunonis quod aliquem de
filiis suis. Hic est de sompniis que sompnia
dicuntur filii sompni mitteret statim ad
alcionem qui ei dormienti ostenderet
effigiem ceycis viri sui iam in mari
submersi. Iuit igitur iris simulata ad
aulam sompni regis et missam iunonis
compleuit. Habet autem sompnus tres filios
potissimos quos mittere consueuit ad reges
et nobiles. Duorum mittat primus vo-
catur morpheos. 2us ycatos. 3us pa-
thasos. Morpheos habet suum officium
quod non effigiat in capite dormientis
nisi effigiem humanam cum gestu et loque-
la et actibus pertinentibus ad humanam naturam.
Ycatos autem effigiaciones brutorum et
volacium cum omnibus gestibus ad besti-
as pertinentibus. Et de humanis simula-
cris vel de animalibus se nullatenus
intromittit. Pathasos autem papue
figuras inanimatorum ut lapidum lignorum
et domorum. Morpheos igitur ducens secum
primogenitum suum iuit ad alconem.
Quia cum premissis filius suus morphe-
os posuit se in capite alconis in
effigie ceycis naufragii et mor-
tui. Et sic eam de morte mariti cer-
tificat et voluntatem iunonis compleuit.
Vult autem Ouidius per hos tres filios sompni
intelligere tria genera sollicitudinis que
immittit dyabolus in corda mundanorum
dormiencium per negligenciam vite sue.
Prima sollicitudo est circa honores et dig-
nitates. 2a circa voluptates. 3a circa
cupiditates. Primus igitur filius mittitur
ad superbos qui eis effigiet de no-
bilitate humana et dignitatibus et ho-
noribus de pompa secularium. Tunc tibi in

gestu simulabit et loquela. Et isti
tres quoniam tales sunt non curant de
diciis vel de celi voluptate. 2us filius
mittitur ad libidinosos et non represen-
tat nisi ea que ad bruta pertinent. Vnde
Aristoteles 3. ethicorum c 17. Quod illa delectatio est
maxime exprobrabilis qua delectamur non sicut
sumus homines sed sicut quod sumus animalia.
talibus enim gaudent et maxime diligunt
bestialia. Iste filius tenet in homine solli-
citudinem et curam carnis in deliciis
in cibis et potibus venereis et quieti
et ipsa non putatur habere cordi honores vel
dicias nisi secundum tantum voluptatem.
3us filius sompni mittitur ad cupidos.
Iste facit hominem cogitacionem circa inanimata
maxime circa aurum et argentum terras et
mansiones quia sic circa omnes et bonos sol-
licitatur. Hic est secundarius intentus per terram
et pecuniam acquirendam et hic omnis pre-
gis sompni id est pecuniam regitur. Ratio quia regn-
auit mors ab adam usque ad moysen. Et
iste sompnus diuiciarum voluptatum et ho-
norum vertetur similiter in paupertatem vilitatem
et miseriam. Iob in fine: Dormierunt sompnum
suum et nichil inuenerunt omnes viri diuiciarum in manibus suis. Et
Prouerbiorum 20: Noli diligere sompnum ne te eges-
tas opprimat. Ratio pro quam comparatur sompno
quia est sensuum ligacio. Dormiens enim sensus
sic habet ligatos quod de operibus suis nil
videt sed est quasi mortuus. Eodem modo dor-
miens per consuetudinem male vite in
peccato mortali nichil potest meritum plus
operari meritorium vite eterne. Vnde Aristoteles
de sompno et vigilia quod dormientes in
dormiendo faciunt opera vigilie non
possunt meditari opera illorum sed sompniorum
ibi recordantur. Eodem modo facientes
opera de genere bonorum extra caritatem
non recordabuntur id est nichil recipient
in celo de premio essenciali. Et ibi reme-
morabuntur se fuisse quasi esse temporalis
preminatos et sic mediabunt illa opera

no sicut bona opa s poccas pt bonos
opm sopma pisse Iob 20 velud sop-
ni anolab no inenict tispbit ve
nisio noctna Sco pceni opatr sopnio
sspte medicen decepciun sopmias medi
cat se quasi esse imagnis sesse col-
locatum int reges et in enigilat i
nemt se fortissimis in carcere qpeditu
sopnians nec terribilia no timet q
si quis secet ad caput gladio euagi
nato michil timet s desimilla sopnis
cum capitl q de nocte no sine timet
sup morte Dignis appinquat ut
aqua erat nec timet Eodemus dor
mientes ipatis scom hic mediam et
tribulaciones seculi q no sunt sentinsi
te mimis timet penas eternas nec a
tenq no reformidat ynos qualib;
dicere pt illud Iob 7 terrebis me p
sopnia et pinsiones horrore co'cuaces
Ora cet 40 Sopa noctis immutat
scam eius etc Sermo 192

Deinde si quis ex illis de
cadisset custodiebatur in
carcere sine ferro reclusus
Di cum rusticus quis erat aut
pastor a agri labore opariq p
occupatus esset inesfugabilem susti
nebat necte una cum cathena
tenebrarum omnes erant colligati
Ostendit ipse preti q pena tenebrarum
sunt ulis in egipto pendium et hic
ex pte quis in pte ista ostendit q sunt
sibi ulis ex pte pccatorum Et dicit
duo sunt primo ostendit q sunt ulis comu
ad operandos et carnales 2o q sunt
ulis quo ad omnes ipsi una cum
cathena Car primo ostendit tangit
oparii et rurales indistincte 2o
distincte Di cum rusticus Dicitur
p de sic Deinde si quis ex illis i egip
cius primo operarius qui solis erat

Decadisset in foueam custodiebatur ibi
p tenebras qui in carcere reclusus sine ferro
Unde si sine rusticus i colens ut custo-
diens rurum aut pastor aialium ut pecco-
ri aut ex operarios laboris agri quali-
tercumque quis operabatur ex laboribus ex a
gris collas sicut qui collas fruges tri-
tureat sicut qui cultu preoccupatus esset i
preclusus foris p tempestate tenebrarum
inesfugabilem i quia nullomodo fugare
poterat sustinebat necte Et additur
ulterius de ista pena sic Una cum cathena
tenebrarum i quasi cathena tenebrarum
omnes erant colligati littera plano est
plana Custodiebatur in carcere Sno
tandum q de quadruplici carcere legimus
in scriptura Est enim carcer
Corporalis coarctans
Conspicuus inpsissime
Medicinalis corrigens
Infernalis condempnans
omnis
Primo corporis
nium est
sicut carcer
ipsius anime
quodammodo
incarcerata quietatque liberalis nobilis
non excipitur nec utitur sua libertate s scom
leges carceris coarctatur Eodemodo
spiritus racionalis qui cum ceterarum natura certe
liber et corpori dominari et subicia quem
id spiritus deo delicato subicia noluit
corpori suo subditus de palacio corporis
carcere de fit i quo passionibus et
temptacionibus adiciatur nimium ut sancti
viri iam dissolui desiderant et esse
cum cristo dicit apostolus phil i Carcer
hic eius desiderium sicut dissolui et
esse cum cristo etc Et hic est q dicit Genes
101 Corpus hic carcer pondus est et pena
premente illo urgetur in vinculis est
Et id dicit pter phedone q in hec mate
manifestus est priusque si aiam assolutam
a corporis coniunctione dissenciat aliis tempori-
bus Et sunt dicit q aia ipsi non
pt totaliter a corporis unione dissolui
na esuriem et sitim et fatigacionem
sentiet quibus necessitatibus oportet subuen-
dere deremedium Et a passionibus

voluptuose aspicit unum plurimum etiam
sua absolute et neque a talibus corpi
gaudet. De isto carcere dicit ps. Educ
de carcere animam meam ad confitendum nomini tu-
o dicit glo. Corpus quidem carcer
est non utique secundum id quod deus fecit id
bonum sed secundum id quod corrumpitur et aggravat
animam. i. corruptio eius que est ex peccato
carcer est infra. Unde ergo corpus anime
carcer est propter corruptionem sicud fuit
domus propter incorruptionem et libertatem
inita cum carcerem fecit sicut unum
habitaculum inclusio carcer est custodi-
e domus liberis domum facit. Similiter
carcere huius glo. Alius carcer est consue-
tudinis malis ex professionis peccatis namque
et prius variis omnibus diutius consuetu-
dine hos quosdam violenter in ma-
licia continetur. Et ideo dicit Aristoteles 3
ethicorum c. 12. quod habitus mali postquam
sunt generati non subiacent voluntati et ta-
men dicuntur voluntarii apud eos quemadmo-
dum proiciens lapidem non habet in sua
potestate iam proiectum resumere et tamen pro-
iectio dicitur voluntaria quia in ipso fuit
mittere vel non mittere a principio. Figura
ad hoc de Dalone iudicum 16 qui
voluntatis fatue femine coaptatum
amore philistei ceperunt et vinctum
cathenis in carcere molere coegerunt.
Secunda quia voluptate deseruit cum hic
libere et voluntarie se immiscet estimans
quod possit libere desistere cum placet. Sed
cito cum contra prima ... cathena diaboli ca-
pitur et ligatur quia est delectabilis incli-
natio ad illecebra et sic per decennos
in carcere prave consuetudinis sine co-
gitur ut iam sine magna difficul-
tate resistere nequeat temptationibus
consuetis. Quamvis enim hostes diuersa
ca temptet vel frequenter ex precipua
voluptatis prelatione et frequenter incepta
voluptatis ingratie longe tamen mo-

lestius inclinatur ex peccati quod non ex
peccati propter temporis iucunditatem voluptatis.
De isto carcere Apoc. 2. ecce dyabolus
missurus est aliquos ex vobis in car-
cerem ut temptemini. De isto car-
cere male consuetudinis dicit Gregorius in moral.
Saepe nonnulli exire a pravis ac-
tibus cupiunt sed quia comprimente acium
pondere premuntur in male consuetudinis
carcere inclusi a semetipsis exire
non possunt. Consuetudo namque inhabilitate
animis nocet sicut cum iuventute
alliciat et invadit. senectutem
necat et constringit. affectum fallit
et inflat. et iudicium de culpis
subruit. Cum iuventute latenter
invadit dicit glo. Bede super prov. 22.
Adolescens iuxta viam suam etiam cum se-
nuerit non recedet ab ea. Unde
narrat historia Alexandri pote-
tissimum regem orbis terrarum dominatorem et
in moribus et in incessu Leonidis
pedagogi sui non potuisse carere
viciis quibus paruulus fuerat imbutus.
Cum senectute necat et constringit
dicit Gregorius 17 moral. tenet in quantum prave
consuetudines que semel ceperunt atque
cottidie duriores existunt. Et hoc
... peccatoris vita fallitur et affectum
fallat et inflat dicit Seneca ep.
87. Dum in quantum virtus lacrimis
evelli difficile est non enim inquinati
sumus sed infecti. et ideo Soliloq.
pravus usus vix abolitur. assidua
consuetudo vicium in naturam convertit. cumque
in talibus vix ab eis evelli potest.
Cum autem rectum iudicium de culpis
subruit ph. 7 ethicorum de intemperato in
quo propter consuetudinem ... ...
concupiscentia bona opinio ...
fine. Et hoc est quod dicit Aug. euch.
82 peccata in quantum quantumvis magna et
abhorrenda cum in consuetudinem ve-

Corpus carcer est in quantum corrumpit animam

Assidua consuetudo vicium in naturam convertit

nerint aut pena a nulla esse credunt usque adeo ut non solum non occultata sed etiam predicata diffamata esse videatur Ysaie 3 peccatum suum quasi zodoma predicauerunt nec absconderunt. De illis quoque qui pre confusione interius incedunt ut non possint euadere dicitur Ysaie 42 In domibus carcerum absconditi sunt. Figura ad hoc Actuum 12 quando Petrus dormiuit in carcere inter duos milites vinctus cathenis duabus et custodes ante ostium custodiebant carcerem.

Tercius carcer est carcer medicinalis ex purgacionis. Cum enim persona debitum abnoxia circa aliquos actus mancipatur pro debitis ita quod de corpore recedentes pene qualis debitores pro culpis tantum in purgatorio retardantur et istos incarceratos possumus nostre suffragijs eliminare ac orantes subsidijs liberare clamante ad nos unaquaque earum et dicente Genesis 40 Efficias mecum misericordiam ut suggeras pharaoni ut educat me de isto carcere. Quartus carcer est carcer infernalis quod denotatur quia est carcer grauissimus in quo nullus alleuiatur nullus fugit neque liberatur nullus morte terminatur. Communiter quod sint carcerarii feroces et seui in puniendo nulla persona eos potest euadere salue in morte sed in illo carcere est pena maxima cum ad mortem exclusiue habet cum deus sit et Iaco. Rauennensis in quodam sermone. Sunt carcerem, palacium, stabulum et hospitale. In carcere erunt omnes mali, in pallacio sunt omnes boni, in stabulo sunt boni et mali, in hospitali sunt mediocriter mali et mediocriter boni. Carcer est infernus penalis. Carcer est homini quando manibus et pedibus vinculatur sed penalior quando tenebris concluditur, penalissimus quando fletibus et stridoribus angustiatur. Talis autem erit carcer infernalis Matthei 22 Ligatis manibus et pedibus mittite eum in tenebras exteriores ibi erit fletus et stridor dentium.

Palacium est paradisus. Quale autem palacium homo hic edificat tale inveniet. Edificatur enim de auro dilectionis dei, de argento dilectionis proximi et de lapidibus preciosis bonorum operum sicut dicitur 1 Cor. 3 Quod autem superedificauit super fundamentum hoc aurum vel argentum lapides preciosos etc. Stabulum est mundus in quo homo positus fuit propter peccatum quod parauit quia teste Bernardo comparatus est iumentis insipientibus etc. Et ideo ad eius liberacionem veniens saluator poni voluit in stabulo. Ve autem illis qui stabulum palacio preponunt et fetorem stabuli odoribus deliciarum paradisi. Hospitale dei est purgatorium de quo superius dictum est in quo ponuntur infirmi ut sanentur. Sed de isto carcere scribitur Ysaie 24 De malis congregabuntur in congregatione unius fascis in lacum et claudentur ibi in carcere etc.

Lectio 193

Siue spiritus sibilans aut inter spissos arborum ramos avium sonus suauis aut vis aque decurrentis nimium aut sonus validus precipitatis petris aut ludentium animalium cursus invisus aut mugientium valida bestiarum vox aut resonans de altissimis montibus echo deficientes illos pre timore. Declarat quod pena timoris tempore tenebrarum fuit vilis egipcijs tam ex parte eius quod eos perturbauit. In parte ista declarat 3o quod fuit vilis ex parte causarum. Et tanguntur septem cause incitatiue timoris non quidem ex natura sua sed ex condicione egipciorum tunc quia in tenebris existentium. Quia enim perturbata conscientia semper presumit seua ideo illa que ex natura sua prestant bonis viris solacium conscientijs eorum de malicia propria prestant metum. Prima autem mouens ad timorem vel fuit in aere vel in aqua vel in terra. In aere (?) in alto aeris erant due dire quia ibi erat sonus ventorum et cantus avium. Quantum ad primum dicit Siue spiritus.

Deus habet carcerem, palacium, stabulum et hospitale

sibilans .i. ictus levis flans et quan-
tum ad 1m sibi dicit aut inter spissos ar-
borum ramos aura sonus suavis [illegible]
qualiter erat horridus ut terribilis
si erat suavis sibilus enim venti et so-
nus suavis aure magis incitavit
ad soporem quam ad metum dicit quod sibi-
lus venti et suavitas aure videntur
tales non inducunt timores sed quia non
discernitur aliquid videre verentur pos-
sent enim aves infeste et feroces
dulat carnem ut est cantus sirenarum
Ideo pte dicit aves quales unde sic fiebat
sibilus et cantus terribiles erat eis
et ideo sequitur dicit inter spissos ar-ra
quia spissitudo densis nemoris absco-
sione sequitur 2o quia aqua sunt supra
dicta causa eos deterreant una ex
impetu aque alia ex collisione
petrarum concavas quia concava ad
primum dicit per vias aque deterreret nimium
.i. impetuose ut nimium .i. ruebat a
sublimi [illegible] quantum ad 2m
dicit aut sonus validi papirus petris
deterreat vel [illegible] ad 3o moti-
onem super dicta [illegible] triplex
causa eos deterreat quia triplex sonus
eos perturbabat unus per motum loca-
le animalium aliquod per motum localem vo-
cale [illegible] et [illegible] per motum vocalem
[illegible] quantum ad primum dicat
aut ludeat animalium [illegible] tempus
et ideo [illegible] ab animalibus con-
[illegible] quantum ad 2m dicit aut
murmur [illegible] vox quantum ad tertium dicat
Aut resonat [illegible] vocibus
echo [illegible] igitur dicta deficientes
fatigabat illos [illegible] Circa qua-
tionem echo videndum sit duo unum
est naturale aliud fabulosum naturale qua-
lis ipsius echo declarat [illegible] 2 de ca-
[illegible] 9o [illegible] Est enim
echo [illegible] itaque soni conformando
sua figura et fit ab aere percusso cum

De echo qualiter naturaliter generatur

reflexione ad aliquod obstaculum max-
ime concavum ponit autem ad hoc exem-
plum de lumine luce enim multiplicatum in
aere et reflexum ad aliquod corpus poli-
tum et tersum et reflectitur ad illa in q-
uantum [illegible] est manifestum in corpore lumi-
noso quod illuminat non solum per radios di-
rectos sed etiam per radios reflexos alias
esset tenebra ubicumque non incidunt ra-
dii solis Aliud exemplum est in aqua cum la-
pillus si proiciatur in aqua fiunt multe
circulationes quarum centrum est locus ubi
cadit lapillus et minor circulatio pel-
lendo causat maiorem et alia aliam
et sic donec deficiat virtus impellentis
Si autem circulationes ille occurrerint ali-
cui obstaculo priusquam virtus primi pellentis
deficiat repercutitur et fiunt circulationes
usque locum ubi prima repercussio facta est
per lapidem [struck] Eodem modo est
per [illegible] et percussio fit sonus in aere
sonus ille multiplicatur .i. sonus ille generat
alium et ille aliquod alium circulariter quam-
diu durat virtus percutientis si autem occur-
rat alicui obstaculo quod transire non pos-
sit [struck] reflectitur sonus per eadem me-
dia quod venit usque ad locum qui generavit
conformando figuram prius creatam et ista
iteratio soni est echo Fabulosum ortum
ipsius echo narrat Ovidius 3 methamor-
phoseos [illegible] quedam fuit eloquens
que Iunonem longis narrationibus de-
tinere solebat dum Iupiter in montibus
cum puellis adulterium suum faceret [struck]
impediebat igitur unius prevaricationes
ipsius echo ne deprehendere posset illas
puellas [illegible] fugientibus Iunonem
detenta per narrationes ipsius echo ti-
de Iuno hoc percepto ait lingue ayt
lingue sunt accepta potestas pena est tibi
[illegible] brevissimus usus [illegible]
[illegible] usu loqui [illegible] relinquens quod fines
verborum ingeminat Hec igitur echo Nar-
cisum iuvenem pulcherrimum adamavit

Fabulosum ortum ipsius quod est echo [illegible]

ab eo repellit sperata latet filius
predibunda frondibus ora protegit
et sic corpus minuit i[n] arido fatigati
bus quia ea amore dolore et pudo
re corpus tum enarmit per vocem
et ossa ossa non quasi se in sepa et
sic tandem se remansit quo vocatur echo
Desperatos faciebat illos per timorem
Narrat ... non frat ... mecum dolens
timore in dolore ... au de bigre quod
ei pena ... Est inequalomus aduentum
quod timor laudatur multa bona in homi
bus operatur Facit enim hominem in bona prosperitate
Desidiosos providos | et | circumspectos
De ...tibus providos | | cautos
Imagentes diligentes | | discretos
Impiales ... | | bona aggressos
Primum omnium bonorum quod timor efficit in ho
mine est quod dat desidiosis provisiorem
et circumspectiorem unde cum presumptuosi et
superbi et audaciosi negligentes obmit
tunt considerare quod sunt pilia eorum immi
nentia sed timentes providet et providet
quod oportet Exemplum Josue 9 de gabaoni
tis qui timentes a filiis filiis israel
eos cautelose preuenit et ne eos
desererent juramento firmaverunt
et regiam defraudere ... Secundo timi
mumque valde et providimus cuilibet
mus errore compulsi Consilii finem
i ... vita multa considerant ei periculo
sa futura et ita cum summa diligentia provi
dent cuilibet suis Et ideo dixit Epi
menides philosophus beata civitas quod in
pace bellum timet primus militem primum libro
2 parte 3 d. Abbas helias ait
Tres res timeo una quando anima egres
sura est de corpore alia quando de
3o quod demerite ... fuerit sua
Narrat macrobius in saturnalibus
de quibusdam ... fere in fine quod
cornes aprorum de latere in luce luce
consilio ... ... prefatorum
ita quod michil ... ad eam ...

Timor laudatur multa bona in hominibus operatur

Cum igitur venatores quidam id perpendis
sent ut possent de pluribus ad omnibus
per diem apros omnes suffere ... prius
deuorare ... ... eis quod carnes
illas ... ... eneis con
figerent infixo igitur unicuique ... cla
uo eneo ut si illos eneos detulerint ad
carnes in lumine lune prime quando
iactura carnium Moraliter lumen
lune est gloria vana mundi in qua simi
mis ... ... de
licari ... ... putuerunt et
corrupte sunt ... ... sim
remedium speciale contra istum timor futuri
iudicii quod homo confligat eius medi
cando ... ... confige
tiones ... timui
Psalmus de ... mundi ... ...
... ... non
... ...
denique ... octaua et qui
quagesima ... ...
... ubi ... latebat
... filius regis mutus ad illud
usque tempus ... ... timore
exclamasse ... ... moriare
et ... ...
... ...
mutus ... fuit ... ...
pat ... ... Cum timore et tremore
... ... regem ... ... exal
tate in omnibus ... ... 2o ti
mor ... ... in homine ... ...
... ... et contritionem ... ...
... quod expellit venenum ...
... de tyro ... ... et est
... antidotum contra venenum
Ita timor de penis ... et ...
... expellit ... Timor domini
expellit peccatum ... qui sine timore
est non poterit iustificari ... ...
... ... omnes passiones
... ...
timor et ... ... de ... ...

ut dicitur 4 ethicorum in fine quod verecundia est timor ingloriationis i. timor confusionis de qua probat ergo primo quod verecundia non est virtus sed passio quod ostendit tum per diffinitionem verecundie tum per effectum verecundie. Per diffinitionem quidem quia est quod verecundia est timor ingloriationis. Omnis autem timor est passio irrationabilis ergo verecundia est passio et non virtus. Per effectum verecundie probat quia omnes passiones appetitus sensitivi causant in corpore transmutationem et sic facit verecundia sicut enim per timorem mortis homo pallescit ita per verecundiam que est timor ingloriationis homo rubescit. Ad cuius evidentiam notandum quod inter verecundiam et timorem differt quia verecundia est quidam timor. Timor enim proprie est de periculo mortis vel alicuius nocumenti vite hominis. Sedes autem vite est in corde et ideo cum incipit cor deficere propter timorem natura mittit illuc spiritus et calorem et ideo tunc retrahitur calor a facie cum sanguine et homo pallescit. Honor autem et inhonoratio est in exterioribus et ideo cum homo timet per verecundiam perdere honorem spiritus huiusmodi trahunt se ad exteriora et se convertunt exterius sanguine homo rubescit. Secundo quod ibi probat dicens de verecundia quod est passio laudatur in iuvene. Unde et laudamus iuvenes quando verecundantur. Tertio et quod non convenit etati senili. Quarto quod nec studioso. Quia neque senex neque studiosus ad debet committere unde debeat verecundari. Et etiam si senex ad committit turpe ut est studiosus laudabile quod verecundetur et illaudabilis ob commissionis signum est non verecundari de turpibus. Quinto nota quod sic verecundiam commendat esse ubi Hugo de sancto victore de institutione novitiorum quamvis gratia verecundia in moribus hominum deprehendi

queat verecundia omnium tamen ornatus etatis sed in tenera etate amplius pulchriusque enitescat. Quid amabilius verecundo adolescente? Quam pulchra hec et quam preclara gemma morum in vita adolescentis. Quam vera et dura mira bone spei bone indolis index, nuga disciplinae, propugnatrix pudicitie, nate specialis gloria, conscientie facies, custos vite, decus innocentie, sedes primitie, laus et insigne totius honestatis. Hec timor nonne. Ecclesiastici 23 nichil melius quam timor domini. Tertio timor bonus causat in agendis diligentiam et discretionem. Ecclesiastici 7. Qui timet deum nichil negligit. Quarto bonus timor causat in homine in preliis confidentiam et aggressionem multa reputantes se debiles que aggrediuntur tamen ardua et difficilia forcius. Unde Gregorius quod mors in via dei a timore incipitur ut ad fortitudinem veniatur. Nam in via seculi timor debilitatem gignit audacia fortitudinem. Ita in via dei audacia debilitatem facit et sicut in via seculi timor debilitatem gignit. Proverbiorum 14. In timore domini fiducia fortitudinis. Lectio 192

Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine et non impedimentis operibus continebatur. Solis autem superposita erat gravis nox imago tenebrarum que superventura erat illis. Ipsi ergo sibi graviores erant tenebris. Declaratur super quod palpabiles tenebre durantes per triduum affligebant egiptios universaliter sine exceptione. Hic ostendit quod affligebant eos singulariter sine aliorum perturbatione. Et circa hoc tria dicit. Primum est quod preter egipti totus mundus utebatur et gaudebat sufficienter illo tempore luminis beneficio. Aliud est quod soli egiptii premebantur tunc tenebrarum suppliciis. Tertium est quod pena illa fecit illis allata

per timorem mortis homo pallescit et verecundia rubescit

Verecundia est pulchra gemma

insto dei iudicio · 2 p e i. Solis ait ille
et z i sapi vltio Crucis prius dicit sicut omnis
cum orbis terrarum tc. Omnis terra orbis
preter egiptum primus pro loca egipti tenebris
egiptiorum inhabitantibus limpido illumina-
batur lumine mirum quod homines ubicumque
locorum extra egiptum vide potuerunt suf-
ficienter ad quecumque opera excercenda. Et
hoc est quod dicit. et non impediti operibus con-
tinebantur. Ubi sic ubicumque filii israel
habitabant lux erat. De 2o dicit Ergo solis
ille superposita erat grauis nox i. nebu-
losi et palpabilis tenebra et obscu-
ritas nox dicit existens imago quod sig-
num et figura tenebrarum infernalium que superue-
tura erat illis. i. infernus futura. De
3o dicit pr. ipsi vero sibi grauiores erant tenebris
et fit hic mencio de triplici genere tene-
brarum vero de tenebris moralibus que sunt pec-
cata que fuerunt egipciorum in mente. et de
tenebris infernalibus que sunt aggrauate ex
inclusione infernus. tenebre igitur culpe fue-
runt causa tenebre pene. et quia culpa
plus habet de malo quam pena dicit quod
egipcii peccatores et tenebris in diuersis
per peccatum dicit ipsis grauiores tenebre
quam tenebre infernales exteriores. ut ipsi
erant sibi grauiores tenebris in malis
et in isto sensu Grauiores erant te-
nebre. Modo quod peccatum in scriptura per tenebras
designetur 2a racione Sunt enim tenebre
corporalis cum erroris et decepcionis.
cum horroris et stupefactionis. causa
languoris et desolacionis. cum torpo-
ris et dormicionis. Et omnia ista
in moralibus de peccatis. Primo quod tenebre
corporales sunt cum erroris et decep-
cionis. Unde qui ambulat de nocte
frequenter deuiat. frequenter depreatur.
et frequenter cadit Johannis 12 Qui ambu-
lat in tenebris nescit quo uadat. Et
generaliter nullus artifex nullus operarius
potest in tenebris arte sua sine erroribus

peccatum per tenebras designatur 2a racione

peculo exodi. Unde sicut narrat marcial
tociens epygramaton li. i. pictor quidam
redargutus fuit a quodam pastore quare
cum pulcherrimas imagines pin-
geret turpissimos tamen filios generauit. ille
respondit tristis dixit quod isto qui genera-
uit in tenebris et pinxit in luce. Unde
auctor scribit sic. Galba pictor bonus
homines pinxisse decoros. Formosos et
decores progenuisse duos. Cum quidam
pastor ait error bona galba cur
melius pingas quam facias. Non debet
mirum rudit galba uidere. Pingo
de clara nocte uiros facias. Item in te-
nebre decipiunt ordinaliter quia omnis
qui male agit odiat ipsam lucem
eo quod per tenebras potest malefactores se
tegere et alios quibus conuenien-
re primo ipsum uel cum dicit quod est male
quod dampnum inutile repugnaculum tenebre
aufert et expellunt. Et iste generaliter
omnia uicia excedentes et fuit de noc-
te ebrius qua de dicitur. loth cum fi-
liabus incestum commisit genesis 19 De
nocte mirra patri se supposuit per in-
cestum de quo postea pugnata in arbo-
rem in nomine mutata Methamor-
fosium li. 10 Ubi dicitur tenebre minuunt non per
aut pudorem. De nocte et de per
tenebras crucifixum ceperunt iudei. Luce
21 Hec est hora uestra et potestas tenebrarum.
In tenebris troya capta fuit per decep-
cionem Anthenoris et Enea sicut
narrat Dares frigius de troyana
historia usque fine. Job 24 perfodiunt
in tenebris domos sicut in die condix-
erunt sibi. Sicut autem corporaliter tenebre
sunt occasiones erroris et peccati mentales
sicut consuetudo peccandi in anima au-
fert homini lumen boni discrecionis
et inducit eum in omne genus peccati
Unde de peccatoribus psalmo dicit Nescie-
runt neque intellexerunt in te. am. et
so dicit Augustinus de sermone domini. c. 321

Tercio generaliter omnia uicia tenebris excedunt sunt in nocte

Tenebre inquit mentis desunt non
nos oculorum et si oculorum non corporis
Unde desinuntur non album et nigrum
sed iustum et iniustum et hoc figurat
Ap. q epistola 7. Omnes enim vos filii
lucis estis et filii diei non estis in te-
nebris. Confingunt poete sicut tangit
Claudianus in maiori li. 1. c. omnes
pestes infernales que dicuntur apud
eos vicia et supplicia nate fuerunt
de nocte i. ~~dyam et eva primam
matrem nostram~~ et acheronte. Est autem
acheron fluvius infernalis et sic
nominatur ab a quod est sine et cheron
quod est salutacio quasi sine salutacione.
Eodem modo mistice et ad litteram eva
unde omnes pestes infernales fue-
runt generate per noctem i. dyam et eva
prima mater nostra que mistice acheronta
vel acheron dicta est quasi sine gaudio
vel salute quia non salutata sed ma-
ledicta fuit a deo Gen. 3. Multi-
plicabo erumpnas tuas et conceptus
tuos in dolore paries filios. Sed maria cuius
signum vocata est eva conversis ele-
mentis contrario ordine disponitur
ab isto salutacionis vocabulo
quod est ave subiungamque maledictionis
dispendio totum mundi genus quando
dixit illa veniet que nomen eve
mutavit in ave et vertit tenebras
celi in auroram ubi lucem quia exor-
tum in tenebris lumen rectis. Ave inquit
angelus gratia plena Luce 1. Hec enim
salutacio fecit verbum ave non solum iocun-
ditate sonus significacionis repletur
sed misterii divine essencie unitate et
personarum trinitate nostre et nostre salu-
tis felicitate designat. Ita si
tuis vocabulum in sua persona ac ut
una dictione pronunciatur in sua
operacione ~~et~~ ex tribus litteris integratur
in sua significacione salutis auxilium
panditur ipsum essencie divine unitatem
et personarum trinitatem. Primo igitur meam sa-

lutis felicitatem insinuat. Primo quod ipsum
verbum ave ex vocalibus constat scilicet a. v. e.
et tres personas designat. A. apud omnes
gentes prima littera est quia infantes nascentibus
vocem porrigit secundum papiam et ideo per
a. antiqua patris auctoritas. Per v. ubi vi-
tas per e. eterne emanacionis connexitas
significatur. Et in incarnacionis misterio ubi
fuit in maria tota trinitas operacionis concius
plenius ubi incarnacionis nec debuit fieri
annunciacio nisi in ista suavis salutis Ave
in qua latet summe trinitatis applausus per ex-
presset. Et deus iste verbum incorporabile
nostra tetragrammaton sed tagrammaton summe
trinitatis vestigium et imago non ineffabile
sed summe effabile et ingenti devocione
ex animis effundendum. Unde oracionem omnes pro-
dit. Verbum bonum et suave personemus illud
ave per quod christi fit conclave virgo mater
filia. Primo igitur per ipsam primam litteram que est
a designatur persona prima ordine origi-
nis que est pater. Ubi notandum quod iste terminus
pater dupliciter accipitur in theologia. Uno modo es-
sencialiter. Alio modo notionaliter. Essencialiter
quando accipitur ut hic pater noster qui es in ce-
lis. Alio modo notionaliter ut Ioh. 10. Ego et
pater unum sumus. Ista hec dictio a quando
accipitur essencialiter et pro quacumque persona
supponit quando autem notionaliter et
soli patri deservit. Essencialiter autem et cui-
libet persona videtur posse applicari.
Iere. 1. A. a. a. domine deus. Propterea ibi re-
plicatur a ter propter trinitatem personarum et hec quod
sicut et singulariter subiungitur domine deus
eo indicat unitatem. Unde et deus
ipse se vocavit a Iohanni in apocalipsi
revelavit replicacione tripla ita dicens
Ego sum alpha et o principium et finis
ita dicit dominus deus. Apoc. 1. Hanc autem
causam auctoritatem et non plures ponit in li.
1o sen. 3 c. 21 ad ostendendum quod vo-
cabulum alpha cuilibet persone convenit
alpha enim grece latine dicitur a. principium.

quasi a specialibus accipitur et solis proprie prius deficit. et sic accipitur Ioh. 16 Exivi a patre et veni in mundum. et sic canit ecclesia A patre unigenitus ad nos venit per virginem. ¶ 2o per hoc elementum u. quod est vocalis designatur unicum verbum unitivum. Et licet nomine quod istud elementum u. cum sit vocalis, cum consonat et cum designans vocalis dicitur quia per se vocem efficiat secundum Priscianum in maiori consonans quia cum alio sonat. et tamen istud verbum divinum fuit quasi vocalis ante incarnationem. consonans in incarnatione. non tamen mutabilis in sua passione. sicut dicitur ante incarnationem quasi vocalis sola. quia nondum sonuit in unica nisi divine sunt. Iohannis 1o In principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum. Iohannis 1 Sed tamen postea istud verbum in incarnatione factum est consonans quasi cum aliis sonans. quia cum natura humana convenit secundum et ydiomata. Iohannis 1o Verbum caro factum est et habitavit in nobis. hoc autem factum est per illud verbum autem et u. i. hoc verbo manet consonans non vide(tur) sed tamen factum est istud u. i. verbum non mutabilis in sua passione. Sed cum tamen ... quod ... Deca... vols quasi verba loqui Cor. se dicitur per hanc vocalem designatur unicum verbum vitale ¶ 3o per hoc elementum est ... emanacionis ... designatur ... in ... persona ... emanando sit ... in ultima in sonando. ¶ Et videtur ... hac nobili et mistica dictione ... quam multa plura sunt sacramenta quam elementa ... secundum ... elementum ... et due alie ad ... sillabicationem ad expressionem manifeste modum emanacionis et originis personarum. una manet quod ... a se et a nullo alio per se sillabicatur. due alie ... ad ... sillabicantur ... dus.

et in hoc convenit quod utrumque est ab illo alio, quamvis una ab uno, et altera a duobus. et tamen sola mente vocalis quasi formatur in gutture. Ita a formatur in pectore et in gutture. i in palatis. o in dentibus et u in labiis. Et quod est spiritus in gutture quod illud designat de quo canit ecclesia Veni creator spiritus pro hoc dictus gutture per gutturem i. spiritus vocalis emittitur. et sic a patre procedit per caritatem. emitte spiritum tuum. Vel dicitur hoc nobile verbum dive quod ut sua dicto pronunciatur divine efficaciter significat unitatem quod ex tribus litteris integratur personarum significat trinitatem quod salute cuius in persona predestinacionis notitia pretulit? ¶ 2o tenebre corporales sunt cum horroris et stupefactionis. Iob 31 tenebre stupescerunt me. et Gen. 17 horror magnus et tenebrosus invasit Abraham. Roberti? vero pater reddunt horrorem stupidum et timidum dictante consuetudine ... adeo sit etiam in tenebris magis potestas sit demones et latrones malefica. Ita sunt peccatores plus possunt demones quam sunt iustos. Unde Daniel? ... per orbem ... illustrare demon cessavit? ¶ 3o tenebre corporales sunt cum languoris et desolationis. omnis infirmitas ut quociens plus de nocte quam de die affligit infirmum et magis patitur languidus in tenebris quam in luce. Unde Tob. 5 Quale gaudium erit quod in tenebris sedeo et lumen celi non video. Conveniunt ea animam quedam quod mediante quadam luce et celesti anima intellectiva corpori copulatur et ideo quod omnis species operatur quadam luce Avicenna 3 de anima quod intellectus agens est sicut vel lumine et ad dicit in dupliciter locus quod vitis non videtur nisi in quadam luce sui generis que omnem lucem nobilitat.

pecca(ta) reddunt horrorem stupidum et timidum

ostendunt. Et ideo sicut in luce est naturalis
hominis salus et solacium ita in te-
nebris est desolacio et omnis languoris
augmentum. Sicut autem gratia lux est vita
absencia gratie tenebre sunt que hominem in lan-
guore desperacionis inducunt. Unde Job
dicitur: Et qui in luctu diebus vite
sue comedit in tenebris et curis
multis et erumpna atque tristicia.
Quarto tenebre corporales sunt causa torporis
et dormitacionis. Et eodem modo mora-
liter absencia gratie reddit potencias
spirituales ligatas et potencias motivas
ligatas ut nichil boni ad premium
vite eterne possit homo interim opera-
ri. Quinto semper in tenebris contingit
quod non in fortitudine roborabitur vir. Hec
demum non sufficiunt talia homines ad
merendum vitam eternam sine lumine
gratie carentes etc. Capitulum decimumoctavum lectio 197

Sanctis autem tuis maxima erat lux et
horum quidem vocem
audiebant sed figuram
non videbant. Et
quia non ipsi eadem passi erant
magnificabant te. Et qui ante lesi
erant quia non ledebantur gratias
agebant et ut esset differencia te
donum petebant. Postquam actum est
de pena tenebrarum quibus afflicti
fuerunt egipcii in isto capitulo agitur
de beneficio lucis quo confortati sunt
hebrei. Et circa hoc duo facit. Primo com-
memorat beneficium lucis collatum he-
breis in egipto. Secundo beneficium lucis
collatum eisdem in deserto ibi Propter quod.
Et quia non ipsi eadem. Circa primum pri-
mo apud hebreos lucis prerogativa
dicitur. Sanctis autem tuis maxima etc.
Secundo autem apud egipcios lucis
carencia que impediebat visum licet
non auditum. Et horum quidem vocem
scilicet hebreorum egipcii audiebant sed figuram
corporalem non videbant propter densitatem te-
nebrarum que omnem lucis multiplicacionem ad
eos impediebat existentes in tenebris qui-
bus sunt videre existentes in luce. Ex
quo potest argui quod lux multiplicat spe-
ciem sui per medium tenebrosum que species
non est realiter lux sed intencio lucis
sicut species coloris non est color sed inten-
cio coloris. Nisi enim talis multipli-
cacio specierum ponatur infinite diffi-
cultates et questiones insolubiles ap-
parebunt. Quia ad ipsos egipcios non
potuit lux in qua erant filii israel se
multiplicare propter aeris et vaporis den-
sitatem. Consequenter subditur de gratiarum actione
ubi narrat duo vel que filii israel tunc
temporis fecerunt. Nam regraciabantur deum
deprecabantur. Regraciabantur autem pro duo-
bus vel quantum in spiritibus et pro liberacione
ab hostium pravitate. Quantum ad primum dicit
sic: Et quia non ipsi scilicet hebrei eadem
passi sunt cum egipciis magnificabant
te. Exodi 15 Cantemus domino gloriose enim magni-
ficatus est. Quantum ad liberacionem ab hostium pravitate
subdit: Et qui ante lesi erant sub
egipciis in persecucionibus Exodi primo. Quia non lede-
bantur a plagis istis gratias agebant
tibi. Et secundo eorum deprecaciones quod esset
differencia inter illos et egipcios id est quod non
sic tractarentur a deo sicut egipcii nec
sic tractari merentur et hoc est quod dicit: Et ut
esset differencia te donum petebant. Circa
graciarum actionem notanda sunt tria. Unde
primo quare deo gratiarum actio est agenda
secundo de quibus materia est sumenda
tercio qualiter gratiarum actio est complenda. Circa primum sciendum
quod regraciari vel deo gratias agere est actus
multum commendabilis utpote. Quia est
bonorum operacio receptorum augmen-
tativa. Diminutivis potestatis et me

hic nota tria circa gratiarum actionem

necessitatis demonstracio. Primus igitur decore
generat et ostendit operacio bonorum qui ad
nichil aliud vacant nisi ad deum lau-
dandum et ei de collatis beneficiis
regraciandum. Et hoc per artificium
bonum est addiscere. De quo nos in-
petitum vivere oportet tripartitum ad curiam
regis boni fieri addiscitur domini con-
diciones curie celestis. Secundus
nos generat in presentibus gracias actores ad
discere ut sciamus qualiter nos in propria
debeamus habere. ys. 51. gaudium et
leticia invenietur in ea. Secundo gratitu-
dinis decus tibi et bonorum a deo recep-
torum augmentacio sic enim deus provo-
catur magis et ad dandum maiora
si de receptis gracias referamus. Unde
ad hoc ait unde exeunt flumina gracie
plura
revertantur. Agricola nimirum illam terram
diligencius colit et seminat que ubiores
fructus reddit. Et quanto ager est fe-
cundior tanto melius semine seminatur.
Moraliter hic est qui ager dei .1. Cor. 3.
dei agricultura estis ipse deus hic est
sicut agricola Joh. 15. pater meus agricola
est. quanto igitur persona maiorem fructum
per gracias actionem rependit tanto
ei liberius sua bona tribuit. Et ideo
optimus modus amplius impetrandi
est gracias agere de acceptis. Et pro-
positum qui non agunt gracias de ac-
ceptis meriti privari et spiritualia ca-
ritatis largitate apostolus Ro. 1. de pharis-
zeis quod cum cognovisset deum non sicut
deum glorificaverunt nec gracias egerunt
Sed evanuerunt et obtenebratum est cor eorum
ubi dicit Aug. quod deus dedit in gracias
exemplum de ezechia ys. 38. quod punitus fuit
in egritudine. cum enim dedisset ei deus
triumphum incredibile et percussisset
187 milia in castris Sennacherib regis
secundum Josephum. Ezechias cum populo dei
ymnos laudes non tamen digne gracias egit

nec cantavit unde legitur cantavit sicut
prius illo tempore consueverant. Tercio gratitu-
dinis est quedam divine maiestatis re-
verencia. In hoc enim quod deus de suis bene-
ficiis regraciatur cum deum nostrum capi-
taneum protestamur. In cuius signum
cum principalibus deo soli offerri debent
Levit. 3. omnis adeps ad deum pertinet
et iure perpetuo. Unde est quod ipse vo-
lens de septem panibus facere festum
quod non fuit opus tamen quia gracias
gracias agens fregit et dedit disci-
pulis ut apponerent. Marc. 8. Quarto gra-
titudinis est nostre necessitatis demonstracio
quia enim regraciatur sua indigencia
protestatur. Et hoc est racio moralis quare
decime institute fuerunt et deo specialiter
dedicate. Item decem limes est
perfeccionis et ideo deo nobis non
retinemus et decima deo damus
nobis ipsis imperfeccionem inesse fate-
mur et perfeccionem omnem attribuimus
soli deo. Secundus deo de re-
ceptis gracias agimus protestamur quod
nichil nisi de eius munere possidemus.
Secundo notandum quod magis regraciandi sunt
nunc deo de beneficiis quod sunt potis-
sime de opere suo. De opere enim eius
creacionis redempcionis beneficiis
conservacionis omnibus iustificacionis nobis in-
consolacionis premiacionis pendet
et sic considera deum in beneficiis et
animis quod tenuit te sine quomodo
prius pro dat bonorum meorum non indi-
ges sine nutu tuo quia nichil
ante promeruit quod penitus nil fuit
cogita qualem te fecit secundum corpus
egregiam creaturam secundum animam magis
egregiam utpote magne creato-
ris insignem ymaginis perpetue beati-
tudinis semper capacem. Consideras
et dei nominis plate. Tercio esse
hominis per suum tuum circaanimi-

uere distinguitur. Consydera largitatis
administracionem quia est largitatis et ad
sustentacionem et quia ad erudicionem
quia ad consolacionem quia ad excepcionem
quia ad delectacionem. quod cum gratias
agas de opere redempcionis id breuiter
in quodam alio sermone. In hoc ihesus
christus est et mortuus nos debuimus et
eius solucio nos redemimus et eius tol-
lis opus suum ex eo. gratia sua meritis
caritas sua meus. De bufonis expolia-
cionis quas nos peccatores expectat
ad penas. Gratiarum accionis magna ma-
terie debet quociens uiuit peccator
ne cum tempus penitencie aufertur. et consulte
quociens mortaliter peccat peccator
indignus est uita sua. cum ingratus
sit auctori uite. Feliciter aut hec
considerare peccator quociens in statu dampna-
cionis existens in periculis mortis
fuit ut ab infirmitate intuita se
adiuvabit. Est enim magnus beneficium
si quis adiunctus suspendio et fu-
ne iam applicata collo uel se mutila-
tur membrum excedit mutila-
tori. Si hec talis ab aliquo liberetur
maximum beneficium esse putatur. Quanto
diuitissent peccator si hec liberatus non
fuisset nisi ad infernum descendisset. Unde
pro liberacionis beneficium semper uene-
dicat amore huiusmodi. Cassiodorus
narrat de elephante. ingenio homines
posse capi. cum enim se arbori reclinis-
se appodiant et arbore succisa
cadit per se resurgere nequit. Et
humano solacio si non solus surgit tamen et arte
iacentis belua suo gratias reputa
memor est beneficii in magna anime
recipit que cum beneficium fecisse
cognoscit adiunctum arbiter cum suis
monet ipsius uoluntate absque capit
uiuente manibus prouiscida cedit
et a nigro perfundi tam beneficia acci-
pit quod se ipsum a[n]i[m]a uiue[re] posse credit

ligit. Et bestia rationem non habens talis gratias
ab agit quod lapsum ad consurgendum reduxit. Longe
magis homo gratias referre tenetur illi qui plures
lapsum in inferni uoragine plures libera-
uit. Consideracionis tercium esse ne quod est
esse gratie gratias refundere sunt. Augustinus de
sancta uirginitate quadam peccata sic quidam se
tanquam dimittatur a quibus deus custo-
dit ne committatur. et ita qui ipsa ab illos
pudicos permanet ab illis. ~~Erigitur et
quasi in fine impudica et ab illis dispositis~~
regitur et quasi ab impudicis fuis est
ab illa erigitur et quasi impudica est ab
illis desperit consulto quidem medicus sed
non aliquis. Et ideo peccatum sit quod non
ledebant gratias agebat. Ita sunt uiri
non solum de dimissis gratias agent
sed etiam de his a quibus sunt per se ad
interim preseruati. Ultima in gratiarum ac-
cionis est consideracio remuneracionis in qua
deus talia preparauit electis quod in cor
hominis ascendere nequeunt in futuro.
3o notandum qualiter gratiarum actio est complenda
Debet enim homo cor condiciones se de-
libus modo fiat ut sed ergo debet homo
magnanimi | magnanimitatem
diffidenti | tatem | non est quod homo
uniuersali | | plus accipit a
hilari | | deo quam aliquando
caritatem. et non decet eum magis magnifice
et gratias agere. Natura lucis est talis quod
ubi plures radii ad aliquid solidum
dirigitur ibi maior est reflexio et
maior splendoris multiplicacio. Unde
in terra magis est calor quam in me-
dio interstitias aeris propter maiorem et den-
siorem radiorum solarium multiplicacionem.
Hic modo esse debet quod nam
homo plures diuinorum beneficiorum radi-
os recipit eos per gratiarum acciones ra-
dios plures in deum reflectere queat.
2. Machab. 2. De magnis periculis
a deo liberati magnifice gratias agimus ipsi

Elephas insurgit contra suo eleuatori

Qualiter gratiarum actio est complenda

2o debet habere assiduitatem 1 Thess 2 gratias
agimus deo sine intermissione. Et est ideo
quare omnes horas canonicas per deo gratias
terminamus. In signum quod omnia opera
nostra debemus gratiarum actione determi-
nare. 3o debet habere universalitatem ut scilicet
non solum pro placabilibus et prosperis sed
etiam pro adversis. Ephe. 5 gratias agentes
deo semper pro omnibus. Aristoteles 2o politicorum
dicit quod plato instituens leges suas
ordinavit quod cives se exercitarent
pueri et iuvenes ut fierent ambidex-
tri ut utraque manus fieret eis utilis
ad bellandum. Conformiter moraliter nos
exercere debemus ut ambidextri simus
ut scilicet non solum gratias prosperitatis sed
etiam adversitatis. Quia forma pugnare
et deo semper regratiari sciamus. Dicit autem
quod inter utrasque dexteras manus non scivit
vir. Unaquaeque utraque utitur pro dextera
inter nos. Ita moraliter efficiat utramque
fortunam equanimiter sustineamus non pu-
tet tamen prospicere sicut uti pro opti-
vim sanctam adversam fortunam bene utuntur
ad honorem dei et victoriam. Talis
fuit apostolus qui dicebat 1 Cor 1
Deo gratias qui semper triumphat in Chris-
to Ihesu. 4o debet habere hilaritatem sive
iocunditatem ut fiat non contristata
aut ex necessitate. Solinus de demi-
rabilibus mundi. ... in Sicilia regione
est fons quietus semper et infra rivos
suos quietus manet semper nisi ad cantum
sive ad cytharam sive tybiam sonitu nisi
ad sonitum melodie intumescat et
alveum suum excedit. Conformiter omnis
homo debet deus esse ... ad letam gratiarum
actionem statim exurbeat et beneficiorum
suorum aquis inundat et per oppositum
beneficia subtrahit ab illis qui non
gratiarum actiones letificare non impedit
Canticum 2 figuram ... mundi
convocaverunt levitas ut deducerent
ferrent in ierusalem in leticia in gratiarum

omnes horas canonicas etiam per deo gratias

accede in cantico sic gratias agebant
Propter quos. Sapie 18
ignis ardentem columpnam
habuerunt ducem ignote vie et solem
sine lesura boni hospicii prestitisti
Digni quidem illi carere luce et
pati carcerem tenebrarum qui inclu-
sos custodiebant filios tuos
per quos incipiebat incorruptum
legis lumen seculo dari. Post
quam tractavit de beneficiis collatis hebre-
is in egypto quando egyptii tenebris ne-
bulis triduo tenebantur. In hac par-
te agit de aliis beneficiis colla-
tis filiis Israel in deserto et circa hoc
duo facit. Primo recitat beneficium
sive collatum hebreis in deserto. 2o ostendit
quod per oppositum digni fuerunt egyptii pu-
niri et affligi tenebrarum suppliciis
ibi Digni quidem illi. Circa primum
autem fuerunt filii Israel beneficium lucis
dum per desertum transirent per modum istum
quod nocte et die lux eis fuit
ducens eos per viam ignotam. Nocte
apparuit eis ignis columpna et die
columpna nubis ut dux esset itineris
vere vie et hoc est quod dicit propter quos
id est quod filii Israel tibi gratias agebant
et de nocte petebant adiutorium
tuum ideo habuerunt ardentem columpnam
ignis ducem ignote vie per noctem
vero in die cum sufficiente luce solis
habuerunt columpnam nubis ne le-
derentur estu solis et hoc est quod dicit
Et solem sine lesura boni hospicii
id est tranquille protectionis super posi-
tum nubis temperabat solis ardorem
ut esset illis refrigerium ne fuisset
eis nocivum et potuit esse quod
vapor elevatus uno tempore nubes
fieret et alio tempore ignibatur et

fiebat columpna ignis. Dicit glossa in nocte adversitatis ostendit deus eis sue ignem consolationis et in die prosperitatis nubem obumbrationis adversitatis enim ne adversitas frangat et ne prosperitas dissolvat. Consequenter ostendit quod iuste virtutes liberationis probabatur egyptios in egipto et dicit Digni quidem illi id est egipcii carent supplicio luce carere qui carebant luce interiori gracie pati carcerem tenebrarum qui inclusos custodiebant filios tuos israelitas non permittentes eos abire sicut mandabat deus per moysen per quos incipiebant incorruptum legis lumen id est lex incorrupta et illuminans seculo dari quia ipsi filii israel propter mirabilia que viderant in egipto non preparabat se ad legem suscipiendam id est ad eam in deserto ubi legem acceptam erant Ardentem columpnam habuerunt ducem

Nota quod status boni prelati per eius condiciones describitur hiis verbis. Secundum lyram cum bonus prelatus vero primo igitur debet

zelum fervoris		erectionis	
statum vigoris	et	supportacionis	omnis
locum amoris		confortacionis	
modum processionis		informacionis	

prelatus habere zelum fervoris et sancte erectionis ut sit ardens non tepidus per ignaviam non fumigans per vanam gloriam non extinctus per infirmitatem ardens in qua columpna. Secundum eius figuram dicitur de helia Ecclesiastici 48 Surrexit helias quasi ignis et verbum illius quasi facula ardebat. Est igitur prelatus quasi ignis ardens per succensum zelum igni vero adiungitur sulphur et quasi thus mixtum cum igne tota domus plena intus redolet. Cum non sulphur adiungitur ignis vehementer accenditur sed tota domus

fetore repletur. Et istorum domus inhabitatur non invenitur. Contingit enim quando quam prelati laicales consiliarios vel assumunt personas sulphureas mordentes per maliciam et fetentes per infamiam et quam fit tunc domus repleta est abhominatione fetore et turbatione. Apocalypsis ultimo pars illorum in stagno ardente igne et sulphure. Et ysaie 34 Convertentur torrentes eius in picem et humus eius in sulphur et erit terra eius in picem ardentem die ac nocte. Cum non contingit quod prelatus consiliarios et collaterales sibi facit de suis personis et devotis et honeste fame et tunc nulli dubium quin domus tota repleatur dulcedine dilectionis et suavitate pacis que per thus significantur. Et verificatur de tali prelato illud Ecclesiastici 50 quasi ignis effulgens et quasi thus ardens in igne. Et ideo qualis condicionis debet esse a quo prelato quem consilium petere pulchre et eloquenter describit Ambrosius de officiis libro 2 Adducendum inquit quod ad inquirendum consilium vero prestigium vite prebitis virtutum prerogativa benivolentie usus facilitatis gracia Quamvis enim in ceno fonte requirat quis de aqua turbida potum petit. Itaque ubi luxuria est intemperancia ubi vicia confusio quis inde sibi ad hauriendum existimet quod utile iudicet tam alienae quis videt inutilem vite sue quomodo cum potero iudicare esse superiorem quem video moribus inferiorem super me debet esse cui me committere paro an cum ydoneum puto qui michi det consilium quod non dedit sibi et mihi eum vacare credam qui sibi non vacat. Omnem animum voluptates occupant libido devincit avaricia subiugat cupiditas perturbat

Status boni prelati per eius condiciones describitur

Qualiter prelatus facit domum suam fetentem

hec dicuntur. Secundo debet prelatus habere spa-
tium vigoris et sustentacionis et sit
columpna fortitudinis sustentans regens
sub omnibus prelatus dicitur. Seneca. Vidi te
hodie in civitate munitam et colum-
nam ferream. Sicut enim columpna erea
fortiter sustentat onus suppositum si quando
incipit curvari ad unam partem vel ad
aliam statim fabrica tota cadit. Talis est
moraliter quando prelatus firmat caducos
et iustitiam servando veram et bonam conversationem
inducere sustentat et exequitur con-
tra. Qui non declinat ad latus propter
affectionem vel offensam reprimendo defi-
cientes fovendo fabricam conservat. Iudicum
16. Legimus quod Sampson duas medias
columpnas quibus tota innitebatur domus
domum prostravit et omnes qui erant in
ea occidit. Sponsus est de dyabolo. Affec-
tat aliquando unam congregacionem devolo-
vit subvertere et eos occidere. Hec est ab-
sis caritate que est vita spiritualis auffer-
re et ut illud fiat leviore maxime
non licet in columpnas illius congregacionis
concutere et allidere per turbaciones
et commociones. Iob 9. Terra commovetur
de loco suo et columpne eius concutiuntur.
Legimus in hystoria scolastica super Genesi
quod etiam filii Noe septem artes li-
berales in septem columpnis descripserunt. Ipse
septem erant eree et septem latericie
ut contra diluvium ignis et aque in per-
petuum permanerent. In figuram quod in pre-
latis qui columpne dicuntur sufficien-
tia deesse non debet. Et ideo sapientia
dicitur excidisse septem columpnas Proverbiorum
9. Quia in prelatis si est sapientia sanitas in
formata est fabrica tota ruet.
Tertio debet prelatus habere locum amoris et gra-
tulacionis ut per benivolentiam et bonam
affectionem subditos habeat et a sub-
ditis habeatur. Et hec notatur cum dicitur
generum. Debet enim prelatus habere ab

omnibus et non a quibusdam dici. Sed omnibus et
singulis debet esse communis. Unde quidam in
laude Traiani dicitur quod arguentibus eum amicis
dementia quod ad suos nimis erat
affabilis ultra illud quod imperatoriam dignitatem
deceret respondit tale se velle esse impera-
torem privatis quales esse sibi imperatores
privatus optasset. Dicit etiam Eutropius
Romane historie libro 8. Et hoc est Iulius Ce-
sar amore suorum militum meruit quod
eos non milites sed commilitones po-
cius appellabat. Dicit de eo narrat Ve-
getius libro 1.   de re militari
libro 3. capitulo 18. docet quod in temporibus ordina-
tis tres debent esse duces primus secundus.
Et hij primus autem qui pugnam sustinet
potestate debet esse in parte dextera inter
equites et pedites ut et consilio regere
et auctoritate tam equites quam pedites
ad pugnam possit hortari. Spiritualiter
sic prelatus communis persona debet esse ut ma-
ioribus et minoribus sue benivolencie com-
municacionem ostendit. Non sic cum equalibus
superbiam requirat honore. Nec sic cum pe-
ditibus subiectionis nimie negli-
gencie torpore sordescat. Sic enim Christus
in familia hec est inter apostolos se habe-
bat. Nam aliquando exhibebat se superiorem.
Iohannis 13. Vos vocatis me magister et domine
et bene dicitis sum etenim. Aliquando inferiorem.
Luce 22. Ego autem in medio vestrum sum
sicut qui ministrat. Aliquando equalem. Iohannis 15.
Iam non dicam vos servos sed amicos meos.
Amicicia enim equalitatem requirit.
8 Ethicorum 6. Ideo prelatus aliquan-
do subditos debet esse maior
aliquando minor aliquando equalis. Maior quantum
ad humilis reputacionem. Ecclesiastici 3. Quanto
magnus es humilia te in omnibus. Equalis
quantum ad amicabilem conversationem. Ecclesiastici
32. Rectorem te posuerunt noli extolli
esto in illis quasi unus ex illis. Ista tria
tangit Augustinus in regula. Honore coram nobis

platus sit nobis esse reverendus aucto-
ritate timendus coram deo subiectis sic
periculis ... esse reputandus humilis
cum omni spiritu bonorum operum preberet
exemplum esse quasi amicabilis. Secundum
philosophum 2 de animalibus cor est quasi prin-
cipium a quo omnia membra vitam et
virtutem recipiunt. Declinat tamen in homine
magis ad sinistram partem quam ad sum-
situ. Sic prelatus est sicut cor in cor-
pore civitatis mistice a quo omnes sub-
diti recipere debent virtutem et consola-
cionem et influenciam sui motus sed tamen
tamen ad inferiores compaciendo frequencius
declinare. De ponderibus. Auctor quidem di-
cit sic: Si brachia libre fuerint
inequalia equalibus appensis ex par-
te longiori nutus fiet. Sic est de
libra et prelatus qui sit subditorum
suorum secundum regulas iuste libre
tenetur. Unde ... eos librare in pon-
dere modico et collocare in statera. Ali-
quando autem contingit quod ipsa libra breve et
longum affeccionem privatam et privatae
ad unam personam breve et prava et a-
liam esse brachia libre sunt equalia
et statera mendax est dolosa. Unde illa
persona que iacet in brachio longiori
maioris affeccionis licet sit equalis
alteri in rei veritate vel forte minus bo-
nus ponderabit aliam iacentem in brachi-
o breviori. Et ideo non sequitur forte
sic iudicat de iusto prelatus sicut
ipse talis est in rei veritate. Ergo oportet
supponere quod prelatus sit statera iusta
et non de numero illorum de quibus dicit
Psalmista: mendaces filii hominum in stateris
ut decipiant. Sic igitur debet prela-
tus licet a subditis tamquam persona communis
a qua quilibet consilium mereatur erudicionem
instructionem et exemplum licet possit ut
minus subditi sicut dicitur 1 Thess. 10 Simile

dicit sicut unus hostes non debemus
dimittere te a nobis. Quod si prelatus licet
... processionibus et informacionibus
et sic ... cum subditis. Duce ...
boni ducis sollicitudine non sufficit hu-
mane recipere corpore et solis ...
bus ornare ... et cum se sollicite
licet et virtuose per loca et tempora muli-
tare et quod preparet aliis exercere aliquo-
cies sicut fuit Machabeus 2 ... cum
diu impleret ... et dux in
eccia. Talis dux fuit Iulius Cesar
qui numquam dixit militibus suis ite sed
semper venite. Et subiungit enim: La-
bor inquit participatus cum duce videtur
militibus esse minor. Et describit
Iohannes Valensis. Talis dux fuit Aby-
melech qui per caedes arborum ramum
imposuit humero ferens et sociis suis
dixit: Quod me videtis facere cito facite.
Igitur certatim ramos de arboribus
cedentes sequebantur ducem Iudicum 9
... ardentem etc. Lectio 191

Cum complacent inimicis ... de infantibus et unus expo-
sito filio et liberato in tra-
ducionem illorum multitudinem filiorum
abstulisti et pariter illos perdidisti
in aqua valida. Illa autem nox ex
cognita est a patribus nostris et vere
scientes quibus iuramentis crediderunt
animequiores essent. Suscepta
est autem a populo tuo sanitas quidem
iustorum iniustorum autem exterminacio.
Sicut enim lesisti adversarios nostros sic
nos provocans magnificasti. Postquam
actum est diffuse de nona plaga
illata Egipciis per tenebras ac etiam obs-
curacionem. In parte ista incipit agere
de decima plaga eisdem afflicta per
primogenitorum exterminacionem et sic
usque ad finem libri. Duo facit. Nam primo

prelatus debet esse libra et statera iusta etc

Iulius numquam dixit dixit ite sed semper venite

agit de morte mirabili primogenitorum in
egipto 2º de submersione mirabili fa-
bili egiptiorum in mari rubro [illegible] po i.
primus autem circa ultimum. Circa primum duo facit
quia primus agit de pena mortis que inflic
ta fuit egipciis ad declinacionem 2º
de pena mortis que fuit inflicta hebre-
is ad circumcisionem ibi tetigit autem 3º
Circa primum duo facit primo agit de ista
extremitate qualiter 2º de eius quan-
titate [illegible] po i. Similiter autem pena. Circa
primum considerandum est quia primus ostenditur quod
ista extremitas primogenitorum fuit e-
gipciis iuste illata 2º quod fuit hebre-
is primitus [illegible] 3º quod fuit amisit
laudabiliter acceptata et 2º ostendit qualiter
diversimode se habuerunt egipcii et hebrei
circa penam Primus illa 2ª po i. illa enim
nox et 3º i. Suscepta autem est. 2º leccione
sequenti ubi sponsum cum lege dicte bra sic
Circa cognoscentes egipcii iustorum in modis
decorationibus infideles. Exodi 1. et uno expo-
sito filio i. moyse proiecto in aqua in
fiscella et liberato a matre per filiam phara-
onis sorore meritis moysi. Exodi 2. Introducentes
illos i. introducentes filios israel
de egipto multitudinem filiorum abstu-
listi i. primogenita egipciorum occidisti
Exodi 12 et perdidisti illos i. egipcios per
didisti in aqua valida i. in mari ru-
bro Exodi 14 quod dictis solum filios egip-
ciorum [illegible] percussisti moysi liberata
[illegible] et [illegible] nox fuit hebreis applic
tata. Illa enim nox in qua primogenita e-
gipti percussa non subitanea fuit
ut tunc ira primus deus revelavit
dum ante abraham ysaac et iacob
dicens eis [illegible] in manu forti educ-
turus esset filios israel de egipto. gen
15. Scias praenoscens dixit deus ad a-
braham quod peregrinum futurum sit semen

tuum in terra non sua subiciet eos ser-
vituti et affliget eos quadringentis
annis. Verumptamen gentem cui servitur sunt
ego iudicabo. Et post hec egredientur etc.
Illa enim nox qua mortuus est primogenita
egipciorum cognita est i. ante a patribus
vnis ut nos scientes quibus iuramentis
i. firmis promissionibus crediderunt animo
equiores essent i. magis pacientes in a-
cerbitate de liberacione futura sunt habere
magis paciencie in iniuriis. Suscepta
est autem a populo tuo sanitas quidem iustorum
i. debita iustis sanctissimorum et extinctio
quam dicitur utriusque iustorum scilicet sanitatis et iniusto-
rum extremitas. scilicet est aequalitates
[illegible] tibi sicut lesisti adversarios vnos
i. egipcios sic nos provocans magnifi-
casti i. te deum magnificatum fecisti
unus exposito et liberato. Exodi de ista
tibus et languidis expositis. Sicut a patre
de exposicione tali ut determinant
iura si a patre vel alio sciente patre a-
nimi [illegible] denegato [illegible] affecto in
suis expositis [illegible] [illegible] ipso a pote-
state patria liberatus. Ita i. hic cum ingenu-
itatem liberatus et similiter in libertatem
eripitur. Ipse de languidis cum quibus
fuerit etatis. Moraliter mundus iste
filios suos tractat diversimode. Nam quosdam
sibi applicat et prosperat et quosdam abdi-
cat et exponit. Applicat sibi divites
et abdicat pauperes sicut egipcii filios
egipciorum salvaverunt filios israel submer-
serunt et tamen de ipso nocumento provenit
vnum lucrum. Nam divites remanent
in tutela mundi subiecti sed ista potesta-
te sed et pauperes exponuntur a mundi
potestate eo ipso quod a mundi cura deser-
untur et sicut quicumque et crudelius pa-
rentalis exponitur pius et gloriosus [illegible] adqui-
adoptat ita quem mundus exponit
deus adoptat et a servitute mundi

quidam suos filios tractat diversimode

liberat. Ro. 8. Non enim accepistis spiritum
servitutis iterum in timore, sed accepistis spiri-
tum adoptionis filiorum in quo clamamus
abba pater. Hebr. 11. Sancti qui per fidem vicerunt regna
Secundum Ambrosium quod bona credulitas sine
fide esse non potest. Sic affectanda et ho-
norat eum fides bene credita. Unde

peccatis — remissionem
demonis — confusionem
optatis — consecutionem
plectis — vindictam
fides enim cupit fides bene
credita prestat

credita parat peccatorum remissionem. Actuum
10 de Christo dicitur. Huic omnes prophete
testimonium perhibent remissionem peccatorum
accipere per nomen eius quia omnes qui credunt
in eum minuite (?) dominus et predicavit ie-
iunium. Hug. de Sancto Victore, 2. et quod. Ad cre-
dendum quod tria faciunt dictum alicuius esse
credibile quamvis non demonstratione lo-
quatur, unde prudencia virtus et benivo-
lencia. Unde cum ea comperimus ea quidem quidem
post illorum dicendi alicuius non de-
monstrative loquentis aut quidem insertum
quod reputamus eum ignorantem aut quidem ma-
liciam quamvis verum sciat tamen non
amicus videtur et iustus aut quidem deficit
benivolencia quod in consilio si sit prudens
et virtuosus non reputamus eum nobis
benivolum quod velud consilium illud quod nobis
expediens iudicabit. Cum igitur ista tria
conveniunt in consiliarijs quem reputamus
eum prudentem virtuosum et nobis benivo-
lum, tunc absque dubio credimus dictis
eius quamvis ea nequaquam demonstret. Sed
de Christo loquimur. Christus in mundum
venit persuadere predicare non de ea sua
sanctificare demonstrare et in doctrina
sua non sua vocatur sed fides. Sed
aut dicta sua inconsulta credibilia
et hec tria concurrunt in eo
potencia scilicet sapientia dei patris aut

qui in eos fuit virtuosus quod omnibus profuit.
Actuum 10. Tunc in eos benivolencia ad nos
quod dilexit et nos lavit a peccatis
nostris in sanguine suo. Apocalypsis 1. Et eciam
dixit sicut pater. Testis a tua credi fecit
nos. Secundo spaciatur fides demonum
confusionem. Actuum ultimo. Signa autem eos qui
credunt, sequentur. In nomine meo demones eicient. Et
ideo Scutum spirituale in quo possumus
demonem vincere. Ephes. 6. In omnibus
sumentes scutum fidei in quo possitis
omnia tela nequissimi ignea extinguere.
Ut ipsa et fides et per fidem triumphantes
Naturae 1. Quod nimia populus sacrificia
cecidit quoddam scutum de celo et an-
cille date fuerunt. Datum est in custodiam
quod illic foret servatum. Numerorum 11. Alia
scuta fecit ut essent 12 numero et quod
esset illud quod de celo cecidit ma-
neret occultum. Moraliter scutum fidei
cecidit de celo, quod Christus de celo
veniens fidem hominibus predicavit
et ubicumque fuit scutum illud servatum
demones extirpabitur et
demum prevalebunt impium. Cuius et scu-
ta 12 sunt quod sunt articuli quos apostoli
fundaverunt. Istud scutum liberat a de-
monibus. Quod in Daniele quem inter
figuratum fuit cum licet esset in lacu cum
leonibus includeretur nulla tamen lesio
inventa est in eos qui credunt deo suo.
Dan. 6. Tercio confert fides optatorum
consecucionem. Actuum 11. Quid autem orantes
petatis credite quod accipietis et evenie-
ent vobis. Narrat magister in historia
quod cum Allexander venisset ad montes
Caspios miserunt ad eum filij cap-
tivitatis decem tribuum concedi licen-
ciam postulantes. Cum quos peteret cum
captivitatis accepit eos recessisse
a pte a deo et vitulis aureis

Tria faciunt dictum alicuius esse credibile

Fides spatiatur confusionem demonum

ymolados et per quod habes dei predictum
esse eos a captivitate non redituros
ut vidit Alexander quia Arabus nos in-
cluderet cum per angustia viarum magis
obstrueret mollibus bituminibus vi-
dit quantum laborem non posse suffi-
cere et rogavit deum celi ut illud
opus compleret et tunc nutu divino
prerupta montium ad se invicem accesse-
runt et factus est locus immeabilis
Et ut ait Josephus deus quid faciet
pro fidelibus suis si tantum facit pro infi-
delibus Exemplum eciam ad idem patet Joh. 4
de regulo cuius filius infirmabatur
capharnaum cuius reguli fides licet
diminuta quia non credidit cristum
posse curare filium suum nisi descenderet
corporaliter ad eum tamen salutem filio impe-
travit Exemplum eciam ad idem est de centu-
rione cuius fides pro salute servi desperati
finaliter tanta fuit unde dicit Christus credidisti
tibi fiet etc. Mat. 8 Hec fides que est bu-
ccina electorum buccinarum Joh. 20
dixit Jhesus Thome quia vidisti me
credidisti beati qui non viderunt et credi-
derunt Gregorius exponens idem dicit In
hac sentencia nos specialiter signati sumus
qui eum quem carne non vidimus men-
te retinemus sed tamen fide nostra operibus
sequimur Ille etenim vere credit qui
exercet operando quod credit Distinguunt
enim doctores de fide quia fides quedam
est informis et quedam est formata
Informis est que est sine caritate sicut est
in demonibus et in malis hominibus formata
autem dicitur que per caritatem vivificatur Et ideo
dicit magister 3 Sententiarum distinctione 23 Aliud
aliud est credere deum aliud deo aliud
credere in deum Credere deo est idem
quod loqui et quod mali faciunt et nos e-
tiam homini sed non in hominem Credere deum
est credere quod ipse est deus et quod mali fa-
ciunt Credere in deum est credendo amare credendo
in eum ire Et ideo est illa credulitas que
sola facit hominem animam esse rectam Unde Augustinus
contra manicheos dicit Abacuc 2 Quia incredulus est
non erit recta anima eius in semetipso iustus
autem ex fide sua vivit Et sequitur Sicut dia-
meter anima incredula que fide formata non
est non erit recta Ubi notandum est quod de
anima humana moraliter est sicut de triangulo
dicitur esse contingit ille enim triangulus
plures triangulos in eodem habet sed tamen
unum et tamen ab illo uno angulo recto
denominatur triangulus et dicitur triangulus
rectangulus sicut patet prima conclusione primo elementorum
Euclidis cuius figuram ipse Pictagoras
nominavit dulcarnon Unde cum narrat
Alexander Neckam de naturis rerum Dulcar-
non fuit figura Pictagore Et dicitur dul-
carnon a dulia carnis id est ab ymola-
tione carnis eo quod idem philosophus
ymolavit boves ob inventionem dicte conclusionis
Ab hac igitur conclusione habetur quod totus tria-
gulus ab uno angulo recto rectangulus
nominatur Et isto modo moraliter de anima
humana quia cum quasi triangularis
esse dinoscatur per memoriam intelligentiam
et voluntatem p. decimo c. 11 de primis
et a nulla ipsarum potenciarum seu virium dicitur
anima recta nisi a sola voluntate Non enim dicitur
recta propter bonitatem memorie vel propter subti-
litatem intelligencie sed solum propter caritatem
que est voluntatis a qua sola dicitur homo
iustus Et ideo rationabiliter concludit Anselmus
de li. ar. quod iusticia est rectitudo voluntatis
Est igitur magna vanitas quod homo nitatur
viribus totis illas partes rectificare que
non sunt cum facere rem et illam po-
tenciam dimittere maculatam a qua tota
ipsa sequitur rectitudo Sunt enim homines
qui curiosi vel ut melius sciant vita-
tes incorrecte teneant et eas pernegli-
gere diligenter dissuadeant Sed quia vo-
luntas communiter amore dei et proximi in-

fides que est buccina credencium electorum buccinarum

moraliter anima a sola voluntate dicitur recta

flamatur non curant a quo solo est
hoc remedium. Lanc. [?] i. fratris dili. ite. et
ideo non timuit timuit plagam[?] quod hec
est i. presunt suum dexteram et tamen in
quolibet non est longe eam assignatur.
Et i. salutis hic dicitur quod deus
fecerat hoc item et ipse se miserunt
hominibus. et ideo ut recte esdamque
et benedictionem electorum hec autem fide
unitatis autem formae deorumque [?] Vatt-
orum ex fide fuit benedictio. lc 198

Absconse enim sacrificabant
pueri bonorum et iustitie
legem in concordia disposue-
runt similiter bona et mala recep-
turos iustos patres decantantes lau-
des resonabant autem inconveniens
inimicorum vox et flebilis audi-
ebatur fletus planctus plora-
torum infirmantium. Postquam tracta est
plaga in malis qua primogenita e-
gyptiorum fuerunt occisa hic agitur de
planctu miserabili quo eadem fuit ulte-
lamentatio. et circa hoc duo facit. pri-
mo agitur de hebreorum exultatione et le-
titia. 2o de egyptiorum lamentatione
et planctu ibi Resonabat autem primo
narrat quod hebrei nocte illa statue-
runt totaliter laudi divine ore et
corde Ore quod presentabant corde
quod se ad illam laudem quasi prepara-
bant ore quod laudes deo decanta-
bant. Et hoc est quod dicit Absconse enim
sacrificabant pueri i. hebrei filii patriarcharum
occulte fecerunt phase Vos [?] enim
deinde fecerunt quod ibi [?] et in domibus
clausis. et ideo absconse fecerunt et quantum
ad quid et quantum ad locum et quantum
est ad figuram et modum. absconditum
fuit illud sacrificium quod figura fuit
sacrificii in nova lege. Et iustitie
legem in concordia disposuerunt. hoc est disposuerunt
istud legittimum eius fide in perfectum

Vel de celebrare phase in concordiam
i. adunatione gentis illius quod convenienter
non nescebat deus fuit quod preparat eis
deus. et circa quod dispositio. to in corde
disposuit se facere deo gratias agentes
Quantum ad primum dicit Disposuit legem in con-
cordiam sicut fuit expositum. Quantum
ad 2m dicit quod disposuit se iustos
recepturos per bona et mala. hoc est
disposuit se pariter communiter recep-
turos a deo et quantum [?] qua adversa ex-
peri [?] clausis adversa sive inimi-
ratione. Quantum ad tertium dicit quod hoc dis-
posuit decantantes laudes patres
i. laudes quas a patribus suis didice-
runt Quod est contra nonullos qui non
laudes suorum primi [?] cantilenas per-
cipiunt [?] Alia littera habet patri-
um i. decantantes laudes et prima
patrum canales [?] se [?] de clas-
tu sequitur Resonabat autem inconveniens
i. discordans. inimicorum i. egyptiorum
vox plangentes sine concordia et con-
venientiam proportione exposuerunt voces
suas. et flebilis audiebatur planctus
plorantium infirmantium magna enim fuit dolo-
ris tot mortes occidi [?] et
subito ceciderunt. Iustitie legem in concor-
diam disposuit. Rectores reipublice cuiusque
cuius circa leges statuendas ad commo-
dum subditorum in quibus illius quasi
per informatur. Requirunt enim leges
ad hoc quod debito modo fiebat videlicet
Publicitatem maturitatem deliberationem
Utilitatem securitatem cohabitationem
Auctoritatem inspectionem obligationem
Equalitatem inspectionem et distributionem
Primo igitur leges ad hoc quod modo debito
statuantur requiritur publicitas ma-
ture deliberationis. et hoc notatur cum dicit
Disposuit Vos enim publice [?] ex ob

Quod leges debito modo statuantur commendatur

rupto sunt leges utiles conservati. Unde et figuram Moyses cum deo quadraginta diebus fuit quando legem scriptam accepit per quod ostenditur quod ieiunium fecit quantum ad designandum quod legislatores sobrii non secatores et commessationibus vacare debent in tempore quo leges condunt. Sunt enim leges que ordinantur ad bonum anime principaliores artibus medicinalibus que ordinantur ad bonum corporis ut dicit Philosophus 3 politicorum. Cum igitur leges medicinales ab hominibus non condantur sine premeditatione sollicitudinis et magna consilio patet quod nec leges morales sine meditatione debita dari debent. Et ideo scribit Justinianus in prologo institutionum quod cum summa diligentia et summis vigiliis per predecessorum priorum videntur solerciam leges fecit in illud volumen conscribi. Est enim legis positiva prudentia species politice et necessarium maxime civitati. Quamvis ergo aliqui sunt boni legispositivi sive legislatores ut docet Philosophus 10 ethicorum. Probat autem Philosophus ex hiis illas causas in libro 10 ethicorum. Prima est quia ad faciendum homines virtuosos non sufficit solus sermo persuasivus. Secunda est quia ad hoc est necessaria bona consuetudo. Tertia est quia bona consuetudo sine bonis legibus haberi non potest. Prima causa patet quia invenimus aliquos esse liberales qui apti nati sunt fingere turpes delectationes que consequuntur delectationes consequentur ut per penam contrariam castigentur. Incurabiles sunt qui neque persuasionibus neque penis a pravis delectationibus retrahuntur. Bonis igitur iuvenibus sufficit sermo persuasivus quia statim alliciuntur ad virtutem considerata turpitudine vitiorum delectationis et honestate virtutis. Sed in obedientibus et rebellibus non sufficit sed requiruntur pene et punitiones vel correptiones vel tribulationes in insanabilibus

quod nos incorrigibiles etiam requiruntur exterminandos sive mori. Dicit Galienus in commento super aphorismos ut recitat Vincentius 21 libro speculi naturalis c. 100. Omne autem medicine tam corporis quam spiritus est de medicamentis ferro et igne. Quod si medicamentis curari non potest ferro curatur; si autem nec ferro nec igne removetur, quod autem ultra ipsum separari potest incurabile estimetur. Sic ab medicatione et occulta correctione separandus vel exterminandus ut spiritualis corporalis. Et quia spiritu etiam incurabilis insanabilis iudicatur eum debet mors vel exterminatio separare. Patet igitur quod non sufficit ad humana ut boni sint solus sermo persuasivus. Secunda non concluditur ut quod ad hoc necessaria est bona consuetudo scilicet experimentis. Videmus enim infirmitates adultos per quos et sine quibus non exterminatur passio inclinans ad vitium. Sed si huiusmodi est bona consuetudo quia ut dictum est doctrina sola non sufficiat. Tertia causa ut scitur antiquorum fuit triplex opinio quod homines essent virtuosi. Dixerunt enim aliqui quod homines sunt boni per naturam propter certam complexionem vel impressionem corporum celestium. Alii dixerunt quod homines sunt boni per consuetudinem. Alii dixerunt quod homines sunt boni per doctrinam. Et ista dicta aliqualiter sunt vera. Natura quidam magis aptitudine sunt dispositi ad fortitudinem sive ad temperantiam. Sed hec dispositio naturalis non est perfecta ut dicitur 6 ethicorum. Unde ad eius perfectionem requiritur doctrina que est perfectio rationis. Sed quia multi morales sunt in appetitu non sufficit cum naturali dispositione doctrina sed ultra requiritur consuetudo per quam ipse appetitus inclinetur ad bonum. Licet enim consuetudo bona quandam violentiam inclinat ad bonum opus, patet quod ad bonitatem morum requiritur bona consuetudo. Tertia conclusio ut ad bo-

na conservandum ~~requiritur~~ requiritur hoc
leges sunt conservativi bona consuetudinis.
igitur est necessaria ad bonos mores et ad
succedendum bona inducat. quidam natura
ad bonum sed tamen natura sine legibus
bene ordinatur non habet. Habet enim lex quan-
dam vim coactivam cum sit iam prolata
vel saltem per aliquam personam quae multitudinis
vices gerit instituta. Et ideo necessarium est
esse bonos legislatores tum propter iuvenes
qui sine difficultate a passionibus non
retrahuntur tum propter viros in perfecta etate
ut per leges bonas bone in eis consue-
tudines conserventur. Requiritur vero leges quan-
tum ad sui institutionem subtilitatem ma-
ture deliberationis, quod notatur cum dicitur dis-
posuit. Eth. 10. In omni sapientia dispositio
legis. 2o requiritur utilitatem specialem consti-
tutionis. Haec enim est finalis ut ho-
mines possint ad invicem concorditer cohabi-
tare. Et notatur cum dicitur in concordia. Unde
dicit Aristoteles 3 polit. quod civitas est communicatio
bonarum actionum propter bene vivere ex gen-
tibus et domibus ergo vite perfecte et
per se sufficientis. Et 8 Ethicorum c. 1 dicit quod
amicitia maxime videtur continere civitates
et legispositores magis student circa ea
quam circa iustitiam. Concordia enim quaedam ami-
citiae videtur esse. Hanc autem maxime
appetunt et contentionem inimicam existen-
tem maxime expellunt. Et Aristoteles. Et ideo
super 2 Ethicorum c. 9 in descriptione capituli cadit
concordia. Dicit enim quod populus est hominum
multitudo iuris consensu et concordi communione
sociata. Et concordat cum dicto beati
Augustini de civitate dei li. 19 ubi queritur de
veritate et pace. Unum cogitate fratres mei
et videte in ipsa multitudine si delec-
tat nisi unum et de deo propitio quamvis mul-
ti essent quod nos fieret nisi unum saperet.
Unde dicimus quod multi isti dicta unum
et populus est tale unum et turba est
secundum Augustinum 2o de civitate dei c. 21 dicit

Augustinus quid sit populus secundum sententiam Scipionis
et dicit quod res publica est res populi. Populum autem
dicit Scipio non omnem coetum multitudinis sed coetum
iuris consensu et utilitatis communione sociatum.
Aliam ad hoc replicat diffinitionem populi
19 de ci. c. 24 quod est talis. Populus est coetus
multitudinis rationalis rerum quas diligit
concordi communione sociatus. Sed tamen diffinitio
melior quam potest populum esse coetum iuris consensu
sociatum. Et in omnibus istis diffinitionibus
patet liquet quod multitudo sine concordia
populus dici potest. res non publica sine populo et
non potest. ergo nec res publica sine concordia
esse potest. Et ideo dicit Augustinus recitans verba Scipi-
onis 2 de ci. c. 21 quod quae est armonia
in cantu ea est concordia in civitate. Dicit enim
ex distinctis sonis in fidibus atque
vocibus concentus efficitur. Ita ex summis
et infimis et mediis interiectis ordi-
nibus concordia statuitur civitas. Et haec con-
cordia est unanimitas et dilectio mu-
tua et finis quem legis possit intendere.
Ro. 13. Plenitudo legis est dilectio. 1 ad Timotheum 1.
Finis autem praecepti est caritas. 3o re-
quirit in re publica qualiscumque maxime
obligationis ut sint non sine summa causa
instituantur ita ut sine causa maioris
abrogentur. Replicat autem Aristoteles legem
Hippodami qui fuit unus de antiquis legis-
latoribus 2 poli. circa finem et specialiter in
hoc quod statuit legem talem quod honor ad le-
gislatores quicumque adinvenirent
ad novum expediens civitati honore
aliquem reportaret. Et per legem istam videtur
bona apparens. Hanc nec tamen legis
disputat istam questionem utrum expediat
civitati frequenter mutare patrias leges
pro melioribus legibus novis adinventis.
Et arguit quod sic quia quadrivium tunc sic
est in aliis artibus quibuscumque in medi-
cinali et musica quod quaedam approbata
ab antiquis auctoribus super mutata sunt.

Quod sit populus secundum Scipionem secundum diffinitionem

multe de talibus legibus sunt valde bar-
barae et irrationabiles. sicut quod cives
portabant secum uxores suas pro pretio tan-
quam antiqui fuerunt qui bruciles et
insipidi tunc leges sunt simpliciter vel r-
actus aut homines particulares sunt
et varii nec sunt per unam legem regi.
Ad istam questionem dicit Aristoteles dicens quod non solum
modo licet civitati ut frequenter mutet et
abroget leges antiquas per leges
novas et si ad modicam utilitatem ci-
vitatis provenient per novas. et ideo quod
quia illa lex ypodami mala fuit qua
patuit quod adinventori nove legis
et utile civitati ad honorem daretur quia
hoc iuvenes et ingeniosi insisterent
circa adinveniendas novas leges
sub spe honoris consequendi et abrogandi
veteres. et sic de facili induceretur
mutatio tocius policie. Et ideo dicit
Aristoteles quod leges antiquas debent esse magis
retinere et stabiliter. unde frequen-
ter condere novas leges et frequenter
mutare antiquas est mirabiliter civitati
nocivum quia hoc nichil aliud est nisi as-
suefacere ad solvendum leges et ad pri-
vandum obligationem legum. Et ideo melius
est sustinere aliqua mediocres et leves er-
rores quam solvere leges antiquas
quia per frequenter leges mutari plus nocet
quam prodest quia assuefaciunt cives ad
non observandum statuta principum et pre-
cepta. Unde tenet Aristoteles quod qui frequenter
legem mutat legis virtutem debilitat.
Nec est simile sicut est de artibus et legi-
bus. nam vis et efficacia artium et
scientiarum fundatur super rationem et experi-
entiam. habent vim suam leges autem pos-
itive in tantum non habent obligationem
nisi ex consuetudine et observancie vetus-
tate. et ideo mutare consuetudinem
est debilitare legem. quere de legibus
et constitutionibus in lege que sequitur li. ...

Non omnia que a maioribus constituta sunt ra-
tione reddi potest et c. sequenti. et ideo rationes eorum
que constituuntur inquiri non oportet alioquin multa ex
hiis que certa sunt subvertuntur. Et ideo certe antique leges
antique que manifesta continent principi civi-
tatis de materia consilio abrogari debent
si non consensu et hoc satis frequentatur. Et ideo
refert Valerius li. 2 de institutis Mar-
siliensium quod in porta civitatis a condita
urbe servatus est quidam gladius usque ad
tempus eius quo noxii iugulantur rubigine
quidem exesus et vix sufficiens ministerio
Sed index in minimis quoque rebus omnia anti-
que consuetudinis monumenta servanda. In Grecis
siquidem lex inscripta in lapidibus scripta
erat. Leges etiam romanorum in tabulis
eburneis scribebantur in signum stabili-
tatis et indelebilitatis future. Nar-
rat ad idem Trogus pompeius li. 3 de
Ligurgo et de Carinda tirio Val.
li. 6. Leges requirunt legem equaliter me-
sure et distributionem ut vel leges sint
omnibus civibus communes sunt eiusdem conditionis
ut quod uni concessum omnibus liceat et quod uni
est interdictum omnibus sit illicitum. Sic tamen
sic intelligendo ut quod omnis lex esse-
ntialiter omnes cives complectatur et quod
leges dentur militibus alie agricolis
alie artificibus alie divitibus alie pauperibus
Sed omnibus eiusdem conditionis et status
debet esse lex data eis communis. Et ideo
qui volunt ... rempublicam seu civitatem
quietam constituere ex personis non equa-
libus necessario deservire ordinem et pulchri-
tudinem reipublice que stat ex diversorum
graduum quietatione. Unde dicit Augu-
stinus de ci. dei c. pax omnium rerum est tranquil-
litas ordinis. ordo vero est parium dispa-
riumque rerum sua cuique loca tribuens
dispositio. et per consequens ubi est commoda pa-
ritas ibi nullus est ordo. Et Aristoteles dicit
1 poli. quod lex est quidam ordo et bona
legislatio est bona ordinatio. et

leges antiquas servare et non mutare valde utile

quod uni est interdictum omnibus est illicitum

poli. dicit quod iniusti et equales primo ideo equale recipe et inequales inequale et cum unitas civitatis sit unitas malis quam in bona proportione consistat etc.

Similiter pena **Lectio 199**

Primus cum suis afflictus est et plans hos regi plura passus. Omnium enim omnes uno nomine mortuus mortuos habebant innumerabiles nec enim ad sepeliendum sufficiebat quando uno momento quod erat preclarior nacio eorum extremata est. De omnibus enim credentes propter bursica tunc cum primum sunt extremi primogenitorum professi sunt populum dei se esse. Postquam actum de extimacione mali primogenitorum in egipto quantum ad primus qualitatem hic agitur de eiusdem pene magnitudine quantum ad primus multiplicem acerbitatem. Circa quod tria fiunt. Primus ostenditur quod ista pena nulli pepercit propter temporis importunitatem et 2o quod nulli pepercit propter sexus in possibilitatem 2a pars ibi Cum quietum etc. 3a ibi Venit quidem. Circa primum dicitur quod cum tota pars enarratur pene equalis indifferencia. 1o sepulture legalis insufficiencia. 3o contrarium equalis evidencia. Circa primum dicit quod in esse illius plage que extimabatur primogenita fuit supplementum quod graviter et inique affligebantur servus et dominus rex et vulgus. Omnium inquit pena etc. Ex hoc concludit quod omnes equaliter et fortiter uno nomine in orbe terra insufficiencia nos sepulture adiungitur quod tanta quod tot mortui fuerunt et tanti quod vivi defecerunt propterea ne sufficerent ad sepeliendum mortuos. Unde sub hoc cum ad sepeliendum vivi sufficiunt quoniam uno momento quod est preclara nacio eorum in pergit extremo et aliquis nec extraneus

evidencia tunc egipcius affirmantur illi primum nullo modo volebat deus credere propter veneficia tunc primum extremum sermonem primogenitorum professi sunt se populum dei esse. Promiserunt se subiicere deo tali pacto quod plaga cessaret. Ut alibi legitur de hebreis quando in morte primogenitorum visis aliis plagis egipciorum et bursicorum bursicos vero prophetae non crediderunt propter terrorem sed tunc primum cum viderunt mortem primogenitorum confessi sunt se populum dei esse. Et nota quod cum dicitur hic historialiter sicut quod quantum modaliter fieri continuus ut hebreis dicitur enim quod in qualibet familia iacebat unus mortuus et quod ille erat de nacione preclariori quod primogenitus. Sic quod nisi ista plaga fecerunt egipcii primam et professi sunt se populum dei esse. Isto modo moraliter si scrutentur vitam in domo vel familia in qua non iacet aliquis mortuus peccato mortali primo forte plures quod singulorum infinitus est numerus. Ecclesiastes 1. Sic quidem seculum hominum qui dicunt esse prelatores quam plerumque inveniuntur mortui morte culpe. Sic ad hoc procedere possemus evidenter quod facta est prima non nullorum quam tempore infirmitatis vel adversitatis clamat ad deum plus timore pene quam amore iusticie et ideo quando restituntur sanitati vel prosperitati redeunt ad solitam pravitatem sicut de lupo metro dicitur. Dum languebat monachus lupus esse volebat. Sed cum convaluit qualis et ante fuit. Sic dum fero languore fero religionis amore. Expers languoris non sum memor huius amoris. Sic antiochus percussus a deo promisit iudeis se futurum et omnem locum terre perambulaturus et predicaturus dei potencia qui populavit homo regi similia passus. Circa secundum

regum quae orte fuerunt antiquitus, populi ac
observanda placeat regis veritatis
per institutionis antiquitate ex praecautionis
auctoritatem et bone compositionis probi-
tatem. Contra super tercio et adductis quod veri-
tate regie placeat pulchre decla-
rat Petrus de Ravenna in suis epistolis
li. 7 c. 1 ubi dicit sic: ut ad expelle-
da misteria pecunia et reprimendas
insolencias transgressorum perpetuas e ce-
lo missa crevit tempus regnancium
sollia et diversorum principum potestates
caruisset namque liber Ytalia contra
iugo dominii nec libertate esset qua eius
non dominatur homines abdicasset non [leges]
quod imperata lima subesse renderet eam pri-
us ytaliam quae redundabat et pe-
rimebat quadam operuit namque subesse
iusticie et frangi nec vero libertate. Item ut
opus tuis ex proprio decuit, super alia ci-
tra est sic reputata per homines celestis
imago sufficeret, item hoc platis est. Homi-
nes ut maiore plaga efficerent, vero decepitis
speciei potestasse tamen divina supra praeficit
ad regum sexus spirituali divini ante sim ...
quam administrat in reddendo censum
et solucionibus tributorum praeceptis regi-
bus cesaree fortune perficit fastigium
cui subiceat omnes nationes. Non de-
sit solum ut eius operando possit, sed ut
ipsi possint iusticie copiam ministrando
possent, nec per impunitatem criminosis
valescat insolencia transgressorum. Ex illo
In qua supra est, homines solum tam-
quam pro nichilo fuerunt regni regi mere
homines in medio cum hoc non desperat
libertate gaudere. Ergo sic est ne ipsum
tam lima [scelus] iusticiam ex comparet. [scelus]
Et eo operuit libertate subesse iusticie.
Ratio quare non specie ante reginae ac-
cepta est in regimine hominis vero quod hoc
est actu racionale homo in se imaginem

divinitatis. Et ideo nulli creature subici de-
buit corporali, quod imaginem eius gerit, nec
angelus ei prelatus est. Hoc homini ut maio-
rem plagam efficeret, vero deceptis speciei.
Ratio ex supra dicta legitur quod in mente reges
regendi tenent fastigium ex vero creator
ex supra salvatoris actus 20. Redditur
ergo quae sunt cesaris cesari et quae sunt dei deo.
Regna vero corporalia principaliter
cognoscimus sicut vel cronicis vel historiam
legimus Danielis videlicet assiriorum, persarum,
grecorum, romanorum. Imperium vero romanorum quod
post constantinum ad grecos fuit devolutum
transtulit romana ecclesia in teutonicos
tempore karoli magni filii pipini tempore
Stephani 2. Ex. de elec. et electi po-
testate venerabilem. Hic autem rex regum
cui omnes subsunt naciones et perpetuo
vero ab eo temporalia accipiunt. Sacerdos tamen
et summus pontifex debet subesse sicut declaratur
Ex. de maio. et obe. Solitae. Ponti-
fex enim spiritualibus excellit quantum temporalibus
temporalibus digniori quantum anima preferetur
corpori. Vide eum imperatori precellere
declaravit in decretali predicta auctoritate
dupplici creature unam est quod deus dixit se
qui sacerdos sunt. Vere constituit te hodie
super gentes et super regna. Ier. 1. Alia est
Gen. 1 ubi dicit quod fecit deus magna lumi-
naria, id est duas potestates, constituit quae sunt
pontificalis et regalis potestas. Sed maior lu-
minare est illa quae preest diebus et spiri-
tualibus, minor est qua non noctibus, id est car-
nalibus. Minor ratio de regie institu-
cionis antiquitate est sciendum quod institucionis
principis sive regis quadruplex via so-
let esse legitima, videlicet divina provisione,
certe collacione, generis successione
et unanimi electione. Exemplum primi de
Saul et David Reg. 1. Exemplum 2i quia
Moyses prefecit Iosue Deut. 31. Et
Samuel unxit David in regem in fi-

gra quod vicarius cristi et platus ecclesie
ffert principatum et regiam potestatem
ad ualitatem ecclesie. Unde et ius et
auctoritas examinandi personam ele-
cti regis et promouendi ad imperium
ad papam pertinet. dicit ut extra de
ele. Venerabilem. Reg. iii. 2i de Salomone
filio dauid et multis aliis qui electione
ipsi uel senatus dignitatem regiam
adepti sunt. De quadam autem principis
electione mirabili narrat Solinus
de mirabilibus mundi ita dicens. Apud tapro-
banem in regis electione non nobilitas
preualet sed suffragium vniuersorum. populus
enim elegit expertum moribus et inuete-
ratum clemencia et annis grauem. Sed in
hoc ideo queritur cui liberi nulli sunt. nam
qui pater fuerit etiam si uita polleat non
admittitur ad regendum. et si forte
dum regnat genuerit exuitur potestate.
idcirco maxime custoditur ne fiat heredi-
tarium regnum. deinde si rex prestet
maximam equitatem. nolunt ei totum licere.
Quadraginta rectores accipit ne in causis
capitalibus solus iudicet. et si displicat
...iudicatum ad populum prouocatur.
atque ita datis iudicibus quod fertur sententia
cui maior consensit. Solinus. Tertio de
regie execucionis auctoritate expone
potest illud prouerbiorum 20 Rex qui sedet in solio
iudicii dissipat omne malum intuitu
suo. Ubi quatuor conditiones ponuntur in maio-
re sapientie ad hoc quod regia auctoritas
execucionem debitam sortiatur. Sublimi-
tas in presidendo Rex qui sedet. equa-
litas in disponendo in solio iudicii. in-
spiciabilitas in agrediendo intuitu suo et
uirtutis in puniendo dissipat omne
malum. Iterum papinus persuadebat antiquis
quod regie execucionis sublimitate ut sunt
precedit ceteris dignitate regali. Sic etiam
antecellit bonitate morali. Unde Seneca
in epistola 2a mi est de clientibus peccata

submittere mittas. quam omnium quibus autem
maxima corpora presunt. a uehementissima
i. fortissima non precedit armentum. de-
generes thaurus. sed qui magnitudine ceteros
mares vincit. elephantorum gregem ex-
celcissimus ducit. summa enim geri-
t aureos spiculis in quis non potest pote-
cior esse ni melior illo et spiculis
quod aurum prohibet penes sapientes
fuisse regnum possidonius iudicat.
Hii officium erat imperare non regnum. Sed
seneca. Cum concordat boecius de consolatione li. i
prosa 4 loquens dicit sic. tu inquit hanc
sententiam platonis ore sanxisti beatas fore
res publicas si eas uel studiosi sapientie
regerent uel earum rectores studere sapientie
contigisset. Unde melius est. Regnum pa-
triam forte sibi uel contingerit etc. per heredes
reges uel reges per electionem. Sed non du-
bium quoniam utrum magis expe-
diat habere regem per electionem uel per here-
ditariam successionem. et hoc tangitur
2 et 3 politicorum c. 8 Dicitur magis expe-
diat ciuitati regi optimo rege uel op-
tima lege. Sed certum sit conuenientes quod
uinque predictorum inter eiusdem uel equales

Lectio 200

Cum enim quietum silencium continerent
omnia et nox in suo cursu
iter haberet omnipotens sermo tuus domine
de celo a regalibus sedibus venit
durus bellator in medio exterminij
terre prosiluit gladius acutus
insimulatum imperium portans tuum et stans
omnia repleuit morte et usque ad ce-
lum attingebat stans in terra. In principio
ostensum est quod pena exterminatoris
primogenitorum illi peperat. Sed quoniam no-
bilitatem quam equaliter afflixit regem et
vulgum dominum et seruum. In ista lectione
ostenditur et declaratur quod non pepercit sed

pris oportunitates. tu cum nox tempus hu-
mane deputatum quieti. molestiis affli
git omnes aduersitas que in nocte peruenit
quasi perueniret in die. dies igitur fuit in
spalbiu. ps. 90 describens horam dete-
rioris. 2o eius efficaciam 3o effectus subsequentis
in potestate compositis primis 3 in et stans
omnia replet morte. Vel primus ... Vn-
cum quidam plenam continet ut terre te-
net diam. hic est media nocte cum hor-
res dantur quieti et continet se a strepi
tu et tumultu in tempestu. et nox in suo
cursu etc. Septem enim sunt hore primus[?]
quelibet c. 32 vel vesperum. crepusculum.
conticinium. intempestum. gallicinium.
matutinum et diluculum. Vesperum
dicitur a stella que sole occidente sequi-
tur vesperi tempore et aliis tempore precedit. unde
eadem stella vocatur hesperus quia sequitur
solem precedens tenebras noctis. et lucifer
quia precedit solem in aurora. unde boecius
i. de consolatione metro 9. et que prima tempore noctis
agit algentes hesperus ortus solitas
iterum mutat habenas phebi pallens
lucifer ortu. Crepusculum idem est quod
dubia lux. nam creperum dubium dicimus.
hoc est lucem et tenebras. Conticinium quando
omnes silent. conticescere enim idem est quod si-
lere. Intempestum est medium in actiones
sui noctis tempus quando non agi potest et omnia
sopore quieta sunt. medium autem noctis
actu caret. Gallicinium dicitur post illa
quando galli lucem pronunciant suo cantu.
Matutinum est in abscessu tenebrarum et
aurore aduentu. Diluculum quasi iam in-
cipiens parua diei lux. sequitur in tempes-
to cum omnia sunt silencio. Et nox in
suo cursu medium iter haberet. nox autem
est in recessu solis sub terra et spacium
noctis quod ab occidente ad orientem
sub terra solis est cursus. secundum Damascenum li. 2
c. 1. In medio igitur illius noctis omnipotens
sermo tuus domine i. preceptum tuum quod est
opus ut angelus sermonis tui minister

et executor precepti. ecce eius efficacia
illius plage exiliens de celo a regalibus
sedibus. hic est ab imperiis angelis in quibus
deus requiescit et quiescit. durus debella-
tor in medio exterminii terre prosiluit
vel prosilivit vel prosiluit. secundum ubi salio
lis quod est saltum facere exultare et explicat
preteritum secundum priscianum et composita sicut
omnia composita sua. unde doctrinale c.
dat salis sed sali salui quod salui. In
medio exterminii terre i. medium egip
ti quod fuit tunc terra exterminii. gladius acutus
i. sermo tuus vel angelus habens gladium
acutum in flatu i. verum et non fictum imperium
tuum portans. ecce hora defectus et p-
[illegible] occidens et sic effectus subsequentes
et stans replet omnia morte i. occidens domus
impleuit mortuis. Exodi 12. Non erat
domus ubi non iaceret mortuus. Et usque ad
celum attingebat stans in terra. Dubi-
tacio literalis utrum angelus exterminator
egypti fuit bonus angelus. et arguitur quod sic. quia
de isto angelo legitur Actus 7. hunc ergo scilicet
moysen deus principem et redemptorem
misit in manu angeli qui apparuit ei in
rubo. hic eduxit illos faciens prodigia
et signa in terra egipti et in rubro mari
et in deserto 40 annis. Item ad hebreos 1. qui
facit angelos suos spiritus. ubi glossa ad exter-
minium mittit deus angelos suos ut
in sodoma. ergo boni angeli exterminato-
res fuerunt sodomorum et eadem racione
egiptiorum. Item 4 reg 19. Egressus est angelus
domini et percussit assirios in castris assirio-
rum 185 milia. Sed angelus bonus percus-
sit assirios et eadem racione egipcios.
Ad oppositum. Ezechielis 30. Dissipabo terram
et ponam eam in manibus alienorum. glossa
i. demonum. Non enim boni angeli sed ma-
li tortores sunt. Item Augustinus super illud ps.
misit in eos iram indignacionis [illegible]
per angelos malos ponitur. [illegible] sine du-
bitacione malis angelis attribuit mittens

Dicitur vesper. crepusculum conticinium etc.

Utrum angelus exterminator egipti fuit bonus vel malus

fantasias et obseruaciones egipciorum. Sed
hoc est duplex modo dici. Uno modo quod mali
angeli exterminatores erant egipciorum. Sed
postea misit deus angelum qui malum
tollebat ne sic exterminaret hebreos
et de illo dicitur et dicit attingebat
usque ad celum. Alio modo dici potest
angelus bonus et hoc magis concordat
cum littera quia quod ibi exponitur videtur
exponere partem de angelis malis et
partem de angelis bonis cum dicit Et tunc
omnia replevit morte et usque ad celum atti-
gebat in terra. Per angelos boni malos ex-
terminant corporaliter et spiritualiter sicut patet in
racionem. Mali non puniunt aliquos bo-
nos corporaliter tamen sicut patet Job i et ii
Ecce in manu tua est verumptamen animam
illius serva. Sed malos puniunt mali
angeli et spiritualiter et corporaliter. Boni
non angeli puniunt malos homines
tantum corporalibus penis non spiritualibus
sicut in glosa super Immissiones per angelos
malos. Ad primum in oppositum de dicto
glose. Sed illud dictum debet intelligi quod an-
geli boni non torquent bonos sed ma-
lorum ut patet in Sodomitis et assiriis.
Ad secundum dicendum quod angelus non determinat
quod fuerunt defectus sed sic posset attribui
angelis malis. Et ut dicit quod angelus
non fecit mutaciones personarum factam natu-
ram ut mutare aquam in sanguinem ut erant
rane sed deorum facta a primo et
obseruare et temptare ad obseruacionem pertinet
demones de spiritu huius qui concessa a deo pos-
set autem dici in opposito modo quod angelus
bonus utebatur demonibus eos ad agen-
da exterminare egipcios. Et sic ipsa
exterminacio fuit per bonum angelum et
per malos. Sed ex dictis oritur alia
dubitacio et est ista et quod dictum est quod
angeli boni non puniunt bonos. Con-
tra. Verum autem in purgatorio puniantur

per bonos angelos vel per malos. Et ad
hoc autem dicendum quod neque puniuntur per bonos
neque per malos. Per bonos non quia conci-
ues non esset quod conciues suos ita ve-
hementer affligerent. Nec per malos hoc
decet sic quod non decet bonos animas per
illos torqueri quorum fuerunt extiterunt
victores in via. Et non per se la misericordiam
diuina ignis affligit animas in purgato-
rio existentes. Contingit tamen demones
bonis angelis ad loca penalia ducenti-
bus et in animabus ibi afflictis assistunt
ut de earum pena gaudent. Assistunt
enim morientibus ad explorandum ...
ibi si aliquid in eis calumpniari possent.
Vide secundum Thomam super 4 sententiarum d. 21
q. 1 ar. 2. Cum enim quietum plenarium
continent omnia. Nota quod quiescent
omnes et plenarium ...
magis ... nimia lo-
quacitas. Est enim utilissimum plenarium moderatum.

Custos castitatis
Frenum insolencie
Decor innocencie
Signum sapiencie
— est

Est enim primo moderatum silencium custos castitatis. Nam in
multiloquio non deest peccatum. Unde custos
castitatis ... ad loquendum eius castitatis
leditur. Et sicut unus thesaurus se-
cure reponitur in cista que non habet foramen
vel ne ... manet ... hos-
tes que inmoderate ad loquendum. Homi-
nes tempore belli manent in ciuitatibus
muratis libencius quam extra quia ibi est ma-
ior fortitudo. Ita bone persone in ple-
cio ... sunt forcia castra dei. Ysa.
30 In silencio et in spe erit fortitudo
vestra. 2o plenarium est frenum insolencie.
Nobiles equi frenantur sed viles ...
et nullius valoris freno non utuntur. Et
eos non moderatur ... quod cristum servit
per obedienciam frenatur per silencium a per-

moribus in dictis et prolocutis Luce 20
Labia tua sicut vitta coccinea et eloquium
tuum dulce. Secundo placeat cum decor ius
ticie. Zacharias impletus spiritu sancto
maiore spiritu sancto ligna arida
quasi viridia et aride proferre ubi
sic versu 21 Cassius in suo placeam Valerius
li 1 c 2 renovates cum quosdam
maleficos prior intuens sunt plus
ex uno consilio quam quod plus ligi
exhibent cum ad me aliquem
poenituit tacuisse Item quidam
alius philosophus cuidam qui dixit mala de te
dixit talis inquit non curo inquit
quod auditis debet esse robustior lingua
Et ideo cum hominibus sit lingua et au
res bine unde quidam sapienter
cuidam ubi ipse sit dixit Cum multa aus
cultes et plurima vana loqueris Lingua
est melior auro et ori ius Natura ge
minas aures nobis deus os dedit
unum prius audiat docet plurima
pauca loqui Tertio placeat moderatum
est signum sapiencie unde socios fratres cum esse
pictagoras disciplina erudiens per quin
quennium et post ea eruditos loqui Iob 13
Utinam taceretis ut putaremini esse sa
pientes aqua quanto profundior tanto
quiecior et eodem sapientes quanto
profundiores sunt tanto clarius placent Tertio
18 Aqua profunda verba ex ore viri
Pauper mulier duxit pullam
plena ubi uba quibus dicitur de primitia
est in mediis sicut quando panacea pro e
iactancia de multis eius quae ubi pli
ma sunt uba ibi frequenter egestas
opposita ubi nimiditates divitias sapien
et prudentes cum modestia et plenas
exprimunt sermo suo versu 8 aqua plae
erunt cum placeas et brevis quae ubi uba sa
piencium audiuntur cum placeas plus
quam clamor principis inter stultos.

Silencium moderatum est signum sapientie

...us ipsos quod ad loqui docet sed docens
sed et sic ~~...~~ tace sed dicis si poteris
sic pruritus enis ... Lectio 201

Tunc continuo visus malorum
sompniorum turbaverunt in
spirati et alii concepti alibi
semiuiui propter quam moriebantur cum de
murabant visiones cum quilos stba
uerunt sed promouebant ne nescii
quare mala paciebantur perirent
Post enim ostensum est quod plaga illata egipci
is in morte primogenitorum nulli pepercit pro
genuis nobilitate nec pro temporis oportu
nitate In hac parte declaratur quod nulli
pepercit propter scitus ~~insolubiles~~ insolubi
litate in illa tamen nocte interfectionis
primogenitorum non pepercit divina vindicta dor
mientibus sed induxit omnes presentia
interficeret si dormirent si vigilarent
In hoc autem divina sanctitas temperamento
clemencie commixta fuit quod futuros
sompnia et visiones premonuit ut
scientes quare fuerint in ipsos procedi
pales si temporaliter vellet penam salua
rentur Circa quod dicuntur in ista lectione
primum est quod dormientes premonebantur
per sompnios apparentes Secundum est quod expel
lebantur a locis suis per corporales vio
lencias Tertium est quod immissio visionum fuit
eis ad quos reatus eiusdem Primo igitur
dicitur ad sompnios apparentes et sic
est cum deceant inevitabilem hac plaga
infere egipciis illa nocte visus ma
lorum sompniorum et fantasmata terribili
ter apparencium turbaverunt illos et ti
mores supervenerunt in speratum quae
ad sompnum pervenerant presente memo
ralis mundiales dormientes tamen in te
tatus quasi in delectationibus sed intendunt quasi
tamen in morsum in quae perturbatur que

pter cum fuit, non solum sic p̄turbatur ergo
cum spiritualiter et imaginarie sed etiam vi-
debantur corporaliter et visibiliter de
loco ad locum. Hic est quod dicit et aliqui ali-
quociens feminas, idest defraccionis ab actu
vitali qui est sensus et motus demonstra-
bat eam mortis monebat. Fuit
enim modus videndi movendi ita mira-
bilis ex diversis circumstancijs quod evide-
ter apparet non fuisse eam effectu-
ali dicimus. Notandum est quod duo fuerunt spiritua-
le visionis animae unius visus et spiritualis visio
visibilitate sine affectu spiritualis et intellectu-
alis igitur visus tollitur et remanet spiri-
tualis talis persona relinquitur feminina
sicut eum biennio ageret sed non operatur et talis
tamen vilis quandoque in speluncam infer-
nalem illuc sit plagas ipsius abierit
feminas relictas. Hic est Amos, idest David
qui rasit dimidia barba nuncios
David et detruncavit vestes eorum
usque ad nates. 2 Reg. 10. Dimidia pars
barbe raditur quando opera virtutis ob-
mittuntur et claritas sancte reservatur.
Vestes praescinduntur usque ad nates
quando fama ex summis operibus orta vilis
persone quae per nates notatur denudatur.
Feminine est dicitur praeter vivens cor-
pore et mortuus est vivens anima mortua
Femininum est dicitur fama clara et
vita perdita. Apocalypsis 3. Nomen habes
quod vivas et mortuus es. Vel finaliter ta-
men dicitur in littera quod talis visio in corde
ostensa facta sunt eis ad quendam reatus
evidentiam ut vere postea noverunt de peccatis
suis ne ignorarent quae tot mala
paciebantur. Unde dicitur sic visiones
enim quas illas perhibuit quae praecedebat
ex divina iram ne ipsi ignorantes
quare mala paciebantur, puniret ut dicit
Rabanus in glossa. Hic dixit bonitatis est
qui peccatores castigat ut abstineant
a peccatis et penitenciam agant. Sed autem dei
potencia abutatur si ex causa vel ea dei
puniencia. Queritur hic in ista quare quod
ergo per eorum fuerunt peccata sint visiones somni-
orum. Sed dubitatur licitas utrum divina-
ciones per sompnia sint licita. Et non licet quia
non auguriabimini nec observabitis som-
nia et sic Deuteronomium 18 prohibet obser-
vacionem sompniorum quare est illicita. Sed contra
propheta Joel 2 Iuvenes vestri visiones
videbunt et senes vestri sompnia som-
niabunt. Jeremiae 23 propheta qui habet sompnium
narrat sompnium. Ubi dicit licitum est
enim per sompnia divinare. Et confirmatur
per textum huius lectionis visiones enim quas
illas perhibuit quae praemonebat. Res quod
ille visiones fuerunt significativae fu-
turorum. Item in scriptura sacra multos legi-
mus per sompnia divinasse. Genesis 37 de Jo-
seph vidi sompnium quod sol et luna et
stelle xi adorant me. Judicum 7 de
sompnio madianite quod confortatus fuit Ge-
deon. Machabeorum 2 de sompnio digno fide
ostenso Jude Machabeo. Quod alia sint
sompnia digna fide. Quaestio dubitatur
primo videndum est quid est sompnium. Secundo quid di-
vinacio. Sompnium sic describitur in libro
de sompnis et vigilia: est fantasma factum
a motu simulachri in sensu interius dormi-
ente. Remanet enim simulachrum vel ydo-
la sensibilis in organo fantasie et ex
illis causatur ydola in organo sensus communis
et in organis sensuum exteriorum sicut visus
auditus et tactus et sic apparet homini quod
videt audit et tangit. Ex eo quod alia veris
simulachris rerum per ipsis rebus. Et ideo
dicit Augustinus 12 super Genesim quod ubi est sompni-
um per ymagines species preceptas et vadet res
cum sunt species non discernit et ideo
cristus mensis sompniavit. Divinacio
non est praedictio eventus futuri aliqua ratione
quae tamen ad spiritum pertinet. Ipsa visio
dico tamen utrum quod divinacio per sompnia
in casu sit licita. Primum quod divinacio

Duo fuerunt spiritualis visiones animae

De sompnijs et de divinacionibus utrum sint licita

talis non est ab omnibus sompniis precavenda
3m est quod talis divinacio est inter peccata locanda
peccat ergo qui per divinacionis per sompnia est in talibus
aliis igitur tunc est licitum. ergo patet. unde est capitulo
quod divinacionis que in sompniis accidunt neque
est accipiendus ydoneum neque omnis suadere.
Ubi et ponitur quod nullus homo est qui non
vidit sompnium quod eventum ei aliquid
futurum. Ex quibus igitur divinacio non est in per
sompniorum significativorum et manifestacione est
nulla sompnia esse significativa plura
est divinacionis per sompnia licitum in casu. Et
firmatur predictum dicens 1 ethicorum sompnia
non omnis perditur quod multa homines
firmant. multa autem confirmat sompnia
significativa ethica tractat ab eo predicta moti
secundum dicens de somp. et vigi. ut patet ergo veri-
simile est divinacionem per sompnia esse naturale
et per consequens in casu licita. Est ergo
advertendum quod sicut exponit sicut exponit
Augustinus 12 super genesim 40 et dicens de
somp. et vigi. et etiam albertus in libro suo de
eisdem sompnia sumunt originem inter
aliquando a corpore humano. aliquando ab anima.
aliquando a corporibus celestibus. aliquando a spiriti-
bus bonis. aliquando a spiritibus malis. Pro-
pter quod corporis in homine originantur
sompnia quando bene quando in corpore humano
superhabundat humor flegmaticus ex-
cedens ad organum fantasie. fantasia
sua format similitudines ydola secundum illi humo-
ri et apparet homini quod est in aqua vel quod
gustat aquam. Verum quando humor dulcis
et flegmaticus descendit a capite
apparet homini quod ipse gustat dulcia quia
Colera ubi habundat in corpore sompniat
homo frequenter de incendiis et conflagracione
domorum et huiusmodi et sic narrat Alber-
tus quendam sompniasse parietem ardentem
infusam fuisse in ventre suo et causa
fuit quod in eo habundat colera nigra
unde expergefactus emisit coleram ni-

gram in magna quantitate talia quoque somp-
nia maxime sunt significativa futurarum infir-
mitatum frequenter et de talibus sompniis
bene informantur medici ad medicandum decum-
bentes infirmi. Alia vero sompnia ori-
ginantur ex parte anime. unde homines solli-
citi et cogitativi circa aliqua negocia
frequenter sompniant de eisdem. Ecclesiastes 5 mul-
tas curas sequuntur sompnia. Et hoc est causa
quare homines frequenter sompniant de cau-
sis et nobis suis et avari sompniant
de cibis quod de expensis et plura de cibis
pendent. Anima eciam per accidentes et
maiore sollicita sunt de se unde dicit
et dicens ubi prius quod est causa quare debiti
vilitatibus in vigilando vilia sompniat
et quare tales sunt esse habitus hoc spiritu
in vivendo quod persona non assenciet in
dormiendo fedis talibus voluptatibus
carnalibus sicut docet Augustinus 10 confess
c. 31. Unde cum homines honesti sunt
sicut homo addere quod utile illius quod
dissipabuntur fantasie male que fecit
terrent dormiendo. 3o sunt sompnia
que causantur in homine virtute corporum sup-
celestium. Nam corpora celestia ipsius sua
virtute corporibus inferioribus alterant corpora
nostra in sompniis. et tunc generant in fan-
tasia formas similitudines species et ydola
conformia qualitatibus causatis in corpore
a celo. et sic apparent ante quoniam ef-
fectus futurum sicut debilis vel sterilitatem seu
fertilitatem terre. et huiusmodi a corporibus ce-
lestibus causatum habet dicit fuit de somp-
nis [struck: ioseph] pharaonis de septem bo-
bus et septem spicis genesis 41. 4o
originantur non minus in nobis somp-
nia a spiritibus bonis sicut patet actuum 2
de angelis qui apparuit magis in somp-
nis yoseph. et angelis qui apparuit ma-
gis et in aliis scripture locis passim
quos scripture reperiuntur. et tunc videntur sompnia

nota quod sompnia sumunt originem multipliciter

Symonides. De quo narrat Valerius
li. i. c. 7. Symonides cum ad litus
navem applicuisset et inhumatum corpus
iacens repperisset et illud sepulture
mandasset admonitus ab eo per sompnium
ne proximo die navigaret terra
remansit qui inde solverunt fluctibus
et procellis in terra aspiciente obruti sunt.
Ipse letatus est quia vitam suam sompnio
quam navi committere maluisset et memor beneficii
eorum elegantissimo carmine eternitati
reliquit illi et diuturnius in animis hominum
sepulchrum constituens quam in desertis et
ignotis arenis astruxerat. Hoc sompnium ab aliquo bono spiritu fuit in recompen-
sacionem pietatis Symonidis. Secundo
originatur in nobis non tantum sompnia
a malis spiritibus sicut patet de uxore
Pilati que circa Christum pascueos dor-
mitavit et multa passa fuit per
visum de Christo demone inmittente
fantasias et apparitiones in ea ut
per eam redempcionem humanam impediret.
Unde mandavit viro suo Pilato
dicens: Nichil tibi et iusto illi: mul-
ta enim passa sum hodie per visum propter
eum. Mat. 27. Et aliquando a spiritu videtur
id sompnium fuisse certum quod narrat
Valerius ubi supra de Cassio Parmensi: huic
dormienti quidam homo magnitudinis
et ~~mag~~ nigri coloris apparuit squa-
lidus barba et capillis demissis.
Interrogatus quis esset, respondit kakade-
monia. Perterritus Cassius familiam excitat
et quesivit si quis talis circumcursare
fuit ingressus. Responderunt quod non. Rur-
sus igitur obdormivit cui eadem
species apparuit. Lumen ergo inferri iussit ac
pueros a se discedere prohibuit. Et
circa medium tempus post hoc de
mandato Cesaris capite punitus est. Et

dicit ergo. Patet quod sompnia sunt unius eventus
sunt alio consequentur. Contingit quod sompnia sunt
significativa eventuum futurorum. Ex quo
sequitur vitalis per somnus quod divinacio per
sompnia in certum colligatur. Et conclusio
est quod hec divinacio non est in aliis eventibus
sompniis expectanda. Unde dicit Philosophus li-
bro de sompno et vigilia ubi supra distinguit
sic concedendo igitur sompnia sunt signa
aliquorum eventuum, quedam cause, quedam
accidencia vel coincidencia. Accidentibus fu-
turis signa sunt sicut patet supra de
egrotantibus collectio (?) ut alias
et sompniis eis convenientibus. Cause sunt
ut dicitur quia aliquis ita sollicitatur circa
opus inchoatum vel inchoandum
quod in dormiendo perfecte apprehen-
dit modum quiescentem quo id potest
consummari et postea inter illa pun-
cta perveniat ad effectum. Et sic
est sompnium causa eventus futuri. Quedam
enim sunt accidencia vel coincidencia ut ipsa
accidencia ad eventus futuros que non
sunt signa ut causa aliorum eventuum futurorum
et ex talibus sompniis nullamodo est di-
vinacio expectanda. Et sic patet 2a conclusio.
3a conclusio est quod indulgere divinacioni per
sompnia est multum periculosum. Hec patet
primo propter deceptiones malorum spirituum
qui per sompnia intuentes seducunt illos
qui sompniis prebent fidem. Et ideo fa-
cile possunt homines nimis credentes sompniis labi
in desperacionem ad suggestionem demonis. 2o
propter diversitatem signacionis in sompniis
sicut enim equivoce vel casualiter multa signi-
ficat. Et ideo hoc applicando ad unum
~~Anglicane~~ patere potest de capitulo quod
nonnulla sompnia sunt inter parte (?) possibile
et non multa per contrarium. Hoc autem non
est facile discernere. 3o quia sicut dicit
philosophus, licet sompnia sunt significativa

futuros. aliquando tamen non habet necessarium euentum
sompniatum attendendum quia potest per preparatores
causas impediri sicut nubes signum cause plu-
uie. aliquando cumulat et significat fu-
turam pluuiam et tamen alia superiora
dispergendo causas contingit pluuiam impe-
diri. Consimiliter licet ex sompniis
quibusdam ad hoc compleantur ad eos futura
et subito appositum ad eos idem non ter-
minatur tamen quod sic fiat sicut cum fortioris
complexionem superueniens et totum mutare
compositum. et ideo interpretator somp-
niorum non debet dicere determinate et
sic eueniet sic sompnium significat
et addere conditionem nisi fortior
causa superueniens impediat et
contrarium dicat. Astrologi dicunt unde
et Albumasar ubique quod astrologi dicentes
determinate quod talis effectus ueniet
et faciunt scientiam astrologicam incurrere
suspicionem cum impediente. quod tamen ipsa
non sit defectus sed in astrologis deter-
minate et absolute sententiam proferentes.
periculosum est igitur per sompnia inuestigare
diuinare unde vulgariter dicitur. Sompni-
a ne cures nam fallunt sompnia plures
et Ecclesiastici 34 Vana spes et mendacium
in sensato viro et sompnia extollunt
imprudentes et quasi qui apprehendit umbram
et consequitur uentum. sic qui attendit
ad uisa mendacia. similiter uisis somp-
niorum. et ita sicut prudentis cor-
tamen futuras patitur nisi ab aliquas
primo emissa fuerint visitatos per hoc
ad dubitationem. ad rationem in op-
positum adhibetur ne superstitiose hic
fiat et in quantum aliquando locat
sicut supra declaratum est. Lectio 202

Contigit autem et tunc iustos
temptatio mortis et commo-
tio in heremo facta est multitu-
dinis sed non diu permansit ira tua

Properans enim homo sine querela de-
precari pro populis proferens seruitutis sue
scutum orationem et per incensum deprecati-
onem allegans restitit ire et finem
imposuit necessitati ostendens quoniam tuus est
famulus. Postquam dictum est de pena
mortis inflicta egiptiis per diuinam
animaduersionem. hic transfert
se actor ad tractandum de quadam inflicta
pena mortis inflicta hebreis propter eorum
rebellionem et obstinationem quod sicut narratur
Numeri 16. Chore filius Isuar filii
Amram qui fratres fuerunt moysi et aa-
ron. et uidens eisdem inuiderunt con-
tra eos quia unus eorum summum sacerdotium usurpa-
uerat. alius principatum. uoluit ergo fieri
sacerdos et summus sacerdos quod soli aa-
ron et filiis eius deus concesserat in quo
ex opposito adiunxerat sibi 250 leuitas
quos omnes dignos sacerdocio proferebat
et hic in odium ipsius aaron in supplica-
tionem non moysi quem erat dux populi
adiunxerat sibi Dathan et Abyron
qui fuerunt rubenite quibus dicebat
debere potissime competere principatum eo quod
erat de ruben primogenito Iacob. Deo
igitur ultionem insolita inferente Da-
than et Abiron a terra absorti sunt
et ignis in magna quantitate egressus
de thuribulis chore et aliorum leuitarum
qui fuerunt eius de conspiratione et ex
eos bonos in fauilla combussit. sta-
te aaron illeso inter eos. Sequenti uero
diebus adhuc murmurabant populus contra
moysen et aaron scilicet dicentes vos
interfecistis filios israel. vos interfe-
cistis populum dei. cumque uoluissent eos
lapidare fugerunt moyses et aaron
in tabernaculum et operuit eos nubes
et statim egressus ignis de tabernacu-
lo cepit populum conflagrare. Dixit

q moyses ad Aaron tolle thuribulum
et hausto igne de altari thimiama
ma et vade rogare pro populo accrescit
aaron cum thimbulo stetit inter vivos
et mortuos orando deum et plaga ces
savit / Fuerunt percussi xiiii milia et
dcc et de hac 2a historia quam agit
auctor et circa hoc duo facit Nam
primo narrat breviter quod pena mortis
fuit hebreis celitus irrogata 2o
quod fuit peramore mitigata et 2a ps ibi
Sed non diu permansit / Circa primum tangit
pena et pene causam pena tangit
cum dicit torquet et cetera / hic mors i. hebre
os temptatio mortis i. plaga mor
tis qua mortui fuerunt multa de populo
ut expresse notatur i. murmuracio populi pro
quo fuerunt digni morte et sic causa pe
nalitatis Et commotio in themis sita
vel tibus cum moyse et aaron sed
quod dicit Cum tangit hebreos tunc temp
ris / Ante quam cum ista murmuracio fuit
tunc quando precita egipti accepta sunt et
manifestum est quod non sunt bene potest / Et dicitur
quod tunc in hoc loco non dicit fructe in tempore sed
quemadmodum in quo pene et forte in quo
sonat totaliter ut tunc i. potest qualiter
ista pena fuerunt peramore mitigata subdit
quod usque ad finem Animadversum cum quo
ipsa pena sopita fuit et finita convicta
ta. Unde ipsius aaron devota oracione dum
considerantibus allegacionibus facerdotis neces
sarium representacionem / Unde hic enim tam Aaron
anglum occidentem primum cessare fecit a
plaga / Ideo igitur agit auctor de quo
aaron devota supplicacione 2o de quo
sonali contra deos allegare / et 3o de
necessitati preparans quibus erat inductus repu
tacione / 2a ps ibi viat aut Elias et
3 in quinque sede aut podeis eius / Causam
dicit Sed non diu permansit / uncia i.
pena ex zelo divine iustitie proveniens

reparans cum hoc i. aaron sibi querela qui
vero ad deum levavit se pre ad septem fe
bris ad partem iuste et ideo dignus
fuit fundere preces de Deprecatione pro populo
i. ad deprecandum pro hiis quos incendium
devorabat / Asseres fuisse pre saturum
oronem / Ecce cum oro aspersa metus
in deum prout dixit / hic est oro sunt plena
ta et est triplica verbi committitur ad
modum sancti quod primum verbum / oro est inte
ras cordis fide spe et caritate subnixa
Et dicit sancti fuisse plata quia debuit
ancepiti officia plata est orare pro sub
ditis Greg Sacerdotes est negociatum
deo oronem fundere et pro iustis ne ca
dant et pro peccatoribus ut resurgant
hebr 2 Debitum quemadmodum pro populo et
pro se ipso orare Et precessit de superiorum
allegacio / Obtulit enim thimiama
et pro populo depopulans est Num 16 / Fuit enim
thimiama pulvis compositum ex storacte
onicha et thure sicut patet Exo 30 et
vocatur hic incensum et signat devocionem
oracionis Apoc 8 Ascendit fumus in
censorum de oracionibus sanctorum Cassiodorus Oro
sine devocione est sicut corpus sine anima
Corpus enim sine anima cadaver est et
fetor proximus quod indignum est offerri deo
et sanctis eius Sic igitur dispositus aa
ron restituit viae i. pene inmisse a
deo et fine imposuit noxa i. vastacio
mortis Unde cum noxa quod est vt
dicitur incidit / de nocendo / Unde quamvis
est fundo i. pastor et platus cum
est populis se exponere cum deus populum
suum castigat Asseres fuisse pre satur
ordinis / Nota quod devota oro est incar
stella mite aspersio
Beatum mite defensio
Nuncia mite legacio
Reddita mite subiectio
ascendimus ad deum et accresimus ad

Sed oro siquidem
est stella
mite aspersio
prelato cum

oro sine devocione est sicut corpus sine anima

ecclesia nos leuamus Ecc. 37 orones
humiliantis se nubes penetrabit. Ergo potest
esse dubium quid intendimus cum deum
oramus et ut petimus quod operetur quod dis-
posuit se facturum ab eterno et sic videtur
frustra. Dicendum quod in nobis parabus quis disp-
posuit se facturum quod faciat. Vel petimus quod
mutet disposicionem ut nos tales fiat et
uelit sicut nos volumus et hoc est impos-
sibile cum deus mutari non possit. Dicendum est
quod non intendimus deum ut suam
disposicionem mutet sed magis ut nobis
applicetur. Sic enim deus disposuit quod ea
quae ei nos consumabuntur per mans oraciones
indebuntur consumari. Et iste est 7 de consolat.
boecii et pr. 3 quod proponit de nauta cui
iacte ... gubernacionis cum deo
fuerit qui cum oracionibus nos ... ea
dum mutare ponimus ut ad nos incli-
nare sed magis nos ad eum leuare et
nostram voluntatem suo beneplacito confor-
mare. Et hoc pulcre declarat Dyonis.
c. 3 de diuinis nominibus sub duobus exemplis.
Primum est tale si in agmine inimica ca-
thena lucis a celo dependeret et nos
anticipando manus inuicem ad nos
illa attraheremus non ea descendere faceremus
ad terram quia sursum esset et deorsum esse
libere sed per ea nos inuicem ad supe-
riora ageremus. Sic est in proposito de oracione.
Secundum exemplum est tale si essemus in naui
excepta aqua et teneremus funes
fortes in manibus contentos ad nos et
ad rupem inmobili et traheremus fortiter
funes illos non moueremus rupem ad
nos sed econtra et nos nauem moueremus
ad rupem. Sic cum oramus non trahimus
ad nos inmobilem deitatem sed nos
pocius trahimus ad eum. Secundo est oracio
scutum nostre defensionis. Unde legitur
quod feretur pinxitur sic scuto orans. Histo-
rie britonum narrant quod rex Ar-
thurus illustris depictum habuit in scu-

to suo imaginem virginis benedicte filium suum in bra-
chiis baiulantem. Ad hanc ergo imaginem
quociens in pugna belli inciperet fatigari
respexit in eius scuto concitu vires
recuperare recepit. Unde li. 1 c. 7 dicitur
quod clipeus eius pridem vocabatur in quo
imago sancte dei genitricis impicta fuerat.
Ad oracionem ergo dicitur scutum nostre oracionis ornan-
dum videtur intus ymagine beate vir-
ginis benedicte. Cum enim imagine virginis
gloriose benedicta in interiori parte scuti
ipsa videbitur quia scutum deferre. Hoc est
scutum oracionis bone imponere ut ipsa dignetur
nostram oracionem portare et filio representare.
Ideo quicquid ipsa filio offert non est accep-
tum. Et iste est beatus Bernardus. Quicquid
offerre deo paras marie
commenda nec ut eo sed aliunde ad
largitorem gracie suis redeat quo ipse venit.
Tercio igitur oracio nostra duo debet complere
circa eos et uirgo maria. Dicit enim
quod inter partes oracionis principaliores sunt
nomen et verbum sunt nomen et verbum tale
libus ... datur quod nomen significat substanciam
cum qualitate et sine tempore verbum autem significat
personam agentis vel paciens ... cum tempore. Deo
sunt enim nomen et reddere suppositum ipsi
verbo et decorare verbum nomen regere
bene concorde supponens sicut grammatici in
proverbia. Docti sumus bene modaliter
ad hoc quod nostra oracio quo ad predictas formas
dei promittitur dicitur vt ... congrue et rectae
et perfecta. Nomen est quod eis verbo est nomen qui
per ... vt ... nostrum in gloriosi dei
oracionem ... ubi et verbum caro factum
est Iohannis 1. Secundum verbum personam significat unio
persona filii dei significatur est cum tempore. Quia
cum venit plenitudo temporis misit deus
filium suum ad Galatas 4. Dicitur ergo ubi
quod tamen accione quod passione importat
ideo sicut ubi accione scala sunt formata
quia ad Hebreos proverbio fide intelligimus secula

aptata est verbo dicendo. Itaque ubi passione
auctoris est referta cum verbum quod in rei origi-
nem dicit. Et quia est illud nomen quod verbo
det [illegible] persone cuiusque. Regina non in-
venitur nomen sub eo quo isti verbo conve-
niencius inveniri possit quam id de quo illud
nomen virgo maria. Maria enim est sub-
stancia, virgo est qualitas, et hec sunt tria [illegible]
[illegible] plus est. [illegible] quod [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] in tempore. Et hec benedicta et singularis
quia virgo peperit, virgo post partum quem genuit
adoravit. Regina ipsa est virgo sine tempore
[illegible]. Lucifer ad cetera virgo puerpera
singula [illegible]. Nos [illegible] sine tempore
tendit adesse. Itemque igitur nomen et
verbum prima formanda. Et ut intelligitur hoc
nomen et verbum [illegible] construccionis [illegible]
respicit videndum quid et quis istud nomen
regine verbo suppositum reddit quia regi-
men ab eodem verbo recepit. Regina
[illegible] quia illa benedicta ab eterno predesti-
nata, prefigurata et de filio generata
et [illegible] suscepta, ab angelo
[illegible] salutata et non [illegible] ipsa quasi
[illegible] suppositum semetipsam [illegible].
Regina tunc reddit suppositum isti verbo di-
cente ancilla domini. Et esto [illegible] simi-
liter quod sit suppositum reddidit regi [illegible]
[illegible] petivit [illegible] sibi [illegible]
in quo verbum tunc. Sed dicitur ibidem
dubitacio dicitur quia possibile videtur apud
gramaticos quod nomen reddatur suppositum
verbo et tamen non regatur a verbo. Nos in-
venimus istud reddidisse suppositum verbo
cum non regatur recta videtur a verbo. [illegible]
cum verbum [illegible] in qua ipsa
reddidit suppositum isti verbo ut patet Ioh.
19 Stabat iuxta crucem ihesu
et soror matris eius [illegible] quod regina
tunc temporis non accepit a verbo [illegible]
[illegible] fuisset [illegible] a verbo in morte
ubi [illegible] ubi [illegible]
[illegible] salvus [illegible] ita vidisset mori

sine dolore. Sic autem non fuit quia ipsa
maiore doluit. Igitur inter nomen et verbum
virginis et filii quod debent esse partes
oracionis intra tunc temporis gramatica mala
fuit. Ad hanc dubitacionem tripliciter
videbis. Primo concedit conclusio quod [illegible]
tempore mortis Christi gramatica mala
fuit in mundo et homines loquebantur falsum
latinum. Mala latini tunc fuerunt dicta
de Christo [illegible] cum quo gramatica [illegible]
[illegible] falsum latinum. Hic est incongruum
[illegible] in margine ut [illegible]
[illegible] unde illa linea quod est [illegible]
[illegible] ipsi [illegible] denotatur eius mala
gramatica esse. Tunc igitur ipsa virgo stetit
tunc temporis iuxta crucem non est mirandum si
in ea gramatica mala fuit. Secundo [illegible]
supposicionem a verbo more solito recta
non fuit. [illegible] quod fuit
fuit tunc temporis astronomia [illegible] quare
non potest esse mala gramatica sicut
astronomia quando eclipsis id est defectus
luminis fuit in sole luna ad solem
contra [illegible] opposicionem. Et sic gramatica
[illegible] fuit defectus in verbi regimine
nominis contra [illegible] in debita suppo-
sicione. Et quia [illegible] non salvat [illegible]
[illegible] gramatica tunc fuisse. Est illa
[illegible] et melior [illegible]
nomen in nominativo casu [illegible] irregu-
lariter non potest absolute quam a verbo re-
gatur sed esse in ablativo casu [illegible]
quod absolute. Et dicitur a gramaticis abla-
tivus casus absolutus. Modo moraliter
maria regina in morte ubi [illegible]
fuit totaliter in ablativo casu absoluto
cum anima Christi absolvebatur a cruce
et corpus filii auferebatur a matre [illegible]
[illegible] gracia mea ablata est et consu-
luta est a me. Et esse in [illegible]
ubi [illegible] ipsa stetit in nominativo
casu. In cuius signum [illegible] nar-
[illegible] Christi [illegible] replet [illegible]

In morte cristi fuit mala gramatica et latinum [illegible]

passi illa. Illuc. ¶ Cui nomen nazareth
cui nomen erat Joseph nomen virginis ma-
ria. Vocabis nomen eius ihesum. ecce
quod fuit incarnatus etc. Et ecce evangelium
Iohannis ubi narrat quod supposuit in morte
ubi non sunt sub stare stabat iuxta
crucem mater ihesu etc. Ut per hec sequitur
denotetur quod ipsa non stetit in nomina-
tivo casu sed magis in ablativo cum ablative
Act. 21. Iam ablata erat omnis spes sa-
lutis. Et tertio rursus dicit preterea quod nec fuit
tunc temporis mala gratia nec ipsa fuit
a regimine totaliter ablata sed erat recta
a verbo licet non immediate tamen mediate
quodam adverbio. Est enim adverbium
quasi adiunctor verbi. Unde Donatus. Ad-
verbium est pars orationis adiecta verbo
significationem eius explanat atque implet. Et
ipsius magis significationem verbi explanavit
ut eius potestatem implevit quam ubi lumi-
nis [illegible] Dicit igitur cristus vocat
ubi ita loquitur pretera adverbium et
ecce cristus exprimens in cruce quamquam
Iohannem regimine matris sue dicit mulier
ecce filius tuus. deinde et discipulo
ecce mater tua. Ioh. 19. et ex illa hora
accepit eam discipulus in sua. In morte cristi
modum loquendi. ecce filius tuus. ecce mater
tua. potuit dixisse iste filius tuus et
ista mater tua. non est adverbium in modo
quo regat nominativum casum. sed hic adver-
bium ecce ut enim quidam dicunt est. Voluit
ergo in hac extrema moriens locutione
aliquo verbo non scilicet hoc adverbio ecce
insignire quod illa benedicta non deci-
deret a cristo verbo copu-
lari sed mediante solo adverbio regeretur
hec mater igitur nomine et verbo. Quarto
est in eius mente legationis. Unde
Augustinus super psalmo 67 Orationis puritas est
magna virtus et velud fidelis nun-
cius mandatum peragit et illuc pe-
netrat quo caro non pervenit. Unde psalmo
Intret in conspectu tuo oratio mea. Inclina

aurem tuam ad precem meam. Cum enim tres sunt
satisfactionis partes scilicet elemosina oratio et ieiunium
Posset esse dubium quis istarum est potior ad
satisfaciendum. et dicunt quidam quod oratio
est efficacior. Sed contrarium est tenendum et dicendum
quod elemosina continet in se virtute tam orationem quam ie-
iunium. et ideo sicut causa intellectiva nobi-
lior est sensitiva et vegetativa quas virtualiter
continet. ita elemosina efficacior est ad satis-
faciendum quam ieiunium vel oratio dicta sua
[illegible] Continet enim elemosina virtutem
ieiunii et orationis duplici ratione. Primo quia
elemosina comparat eum cui datur debitorem
ad orandum et ieiunandum pro eo qui dedit
Secundo quia elemosina est quedam oblatio facta deo
quam virtute orationis [illegible] continet ieiunium
in quantum per elemosinam bona exteriora que ad
corporis sustentationem ordinantur dimittuntur
oratio continet ieiunium in virtute. Ita ex
temporis intellectum in domine debilitatem corporis
sicut et ieiunium. elemosina maxime oratio
tenet medium. Quarto oratio est redditus
iure [illegible] Cadit enim oratio sub
precepto et determinate et indeterminate
Unde determinate quantum ad ministros
ecclesie qui ex precepto et statutis ecclesie
ad horas canonicas obligantur. Inde-
terminate vero quantum ad omnes. quia ci-
libet tenetur suam salutem procurare quod sine
oratione adultis non conceditur. et ideo
orare interius et vocaliter est de iure
[illegible] et reducitur ad tertium preceptum prime
tabule. memento ut diem sabbati sancti-
fices. Item non orandi laycos quibus
constitutum canonum diebus festivis
quibus tenentur divinis officiis interesse
ut ministris et ipsis orantibus suam inte-
tionem conformant. Est igitur oratio quidam quasi
redditus quem deus a nobis
exigit reddi. Osee 14. Omnem aufer
iniquitatem et accipe bonum et reddemus
vitulos labiorum nostrorum [illegible]

Uiat aut tur- lectio 203
bas nõ i*n*ducte corpis n*ec*
armatura potestas s*ed* ūbo
illu*m* qui se vexabat subicat iura-
menta p*at*ru*m* et testamenti comme-
rans. cu*m* eni*m* ia*m* aceruati cecidis-
sent sup alte*ru*tru*m* mortu*i* interste-
tit et amputauit i*m*petu*m* et diuī-
sit illa*m* q*ue* ad uiuos ducebat uia*m*.
Possu*n*t tu*n*c t*ame*n e*ss*e de forma q*uo*mo*do* sum*m*us
pontifex aaron obt*in*uit i*n*tercede-
do diuina*m* offe*n*sam cu*m* p*o*p*u*l*u*m ad sup-
plicac*i*o*n*e*m* In hac p*ar*te p*ro*sequit*ur* de eade*m*
forma placandi dei quantu*m* ad simi-
litudinem allegac*i*o*n*em. Allegauit aut*em*
aaron p*ro* p*o*p*u*lo supplices p*re*ces et an-
tiq*u*os dei ad p*at*re*s* m*aio*ru*m* uehem*en*-
te affectum. com*m*emoras iuramenta
et pacta q*ue* fecerat p*at*rib*us* eo*rum* ut sit
memor antique uetus nouas offe*n*-
sas remittet. Duo ig*itur* s*u*nt in ista
littera. p*ri*mo o*sten*ditur q*uo*mo*do* aaron adep-
tus e*st* victoria*m* p*er* diuine affectio*n*is
allegacio*n*em. 2a ponit eius*dem* vic-
torie explanac*i*o*n*em ibi p*rimo* ibi Cu*m* eni*m*
ia*m*. Dicit p*ri*mo p*ri*mo excludit illud
q*uo*d videbatur facere ad eo*rum* n*ost*ram
ibi p*rimo* ibi Exurbas c*on*tri*m* q*uasi* dicat saltu*m*
po*n*tificali armata potentia s*e*u uite
corpis vim inferre n*on* fortass*e* vim
i*m*pellendo q*uia* n*on* accedit aut*em*. Et ideo
dicit de aaron sic Uiat aut turbas
no*n* u*ir*tute corpis id est turbas .i. p*er*sec*u*tores tur-
bantes p*o*p*u*l*u*m s*ed* subditu*m* n*on* i*n* uirtute corpis
sic Sampson uiat philisteos Judic*um*
1[ ] Armatura potestas s*ed* ūbo p*ri*me
orationis illu*m* q*ui* se uexabat .i. aglin
p*er*mente p*o*p*u*l*u*m subicat .i. a plaga
incendii cessare faciat. Et n*on* q*uo*d vexa-
tio*n*em p*o*p*u*li dicit sua fuisse in hoc libro
plati Coris 2. Ros i*n*fi*r*matur et ego
no*n* i*n*fir*m*or. Sic moyses p*er* ūbu*m* orac*i*o*n*is
deuicit amalechitas Exo 17. Sub-
icat i*n*quam iuramenta p*at*ru*m* .i. p*ro*missiones
p*at*ribus factas et testa*men*ta c*om*memorans. q*ue*
istius victorie ponit explanac*i*o*n*e*m*. Cu*m*
eni*m* ia*m* aceruati .i. p*er* aceruos cecidissent
alte*ru*tru*m* .i. vnu*s* sup*er* aliu*m* i*n*t*er*u*m* ignes
eos occidente aaron interstetit int*er* vi-
uos et mortuos opponens se firmiter
q*ui*ncti*ss*ime cu*m* igne. et amputauit eu*m*
i*m*petu*m* ignis p*er* p*o*p*u*l*u*m i*n*cedentes. sic am-
putatio fit c*um* gladio ubi or*aci*o*n*es fi-
unt aut. Exo 9 michael potestas sancte
p*ro*p*ri*e oraconis. et diuisit illa*m* igne*m*
q*ue* ducebat ad viuos .i. diuisit
flama*m* tendente*m* ad vivos. sup*er*
Qui dum intendens flama ignis
Moralit*er* sic ignis ille corporalis p*o*p*u*l*u*m
incendens omnes uidebatur occidere
ita ignis libidinose luxurie q*ui* i*n* con-
cupia carnis viget p*o*p*u*l*u*m .i. multitudine*m*
ho*m*i*n*um q*ue* mittitur co*n*flagrare. Ueni ig*itur*
pastores p*ro*p*ter*ea morenti p*ro*p*ri*e aaron to-
pdet diligent q*ue* sit illa q*ue* sit ia*m* occi-
sa p*er* p*ec*c*at*u*m* et q*ue* sit adhuc i*m*munes
et innocentes p*er* malu*m* uel corrupcio*n*em
alio*rum* ad peccatum temptatur et ponat se
placaturum int*er* eos q*ue* uigilan-
te p*ro*pt*er*ea diuidens uia*m* ignis
ne ad uiuos attingat .i. ne ad inno-
centes a corruptis et tantum incen-
datur. Uiat aut turbas Moralis q*ue*
septe*m* uicia capitalia q*ue* nos turbant
et q*ue* bellando te*n*e*n*tur euicere p*er* sep-
te*m* dona sp*irit*us s*an*c*t*i p*ro*p*ri*e septeplia
victoria septiformis nob*is* i*n* apok. p*er*-
mia p*ro*mittitur. Designatur aut*em* h*ec*
septe*m* uicia capitalia p*er* septe*m* gentes
pestiferas q*ua*s expugnauit et de-
uicit filii isr*ae*l quas gentes dimi-
sit deus ut i*n* eis experiretur filios

israhel sicut patet Iudic. 3. continue. Significat autem secundum sua vocabula gentes iste coloni.

Berseus | Deut. 1. Berseus colonus
Amorreus | vitiosus et signat superbiam
Gergeseus | quia primo angelum de celo et
Ethteus | Adam paradisi colonum de
Chananeus | paradiso eiecit. Hanc vi-
Iebuseus | cere debent quibus tamen promittitur
Ferezeus |

bravium et hec promissionis consequitur quam
ponitur Apocalipsis 3. Qui vicerit faciam illum
columpnam in templo dei mei. Columpne
est fortior supportare quam ut supponatur et
quodammodo superbie est vel tollare vel supponi contra
mittere esse super alios non sub aliis et
is illam qui vicerit superbiam faciet deus co-
lumpnam. Amorreus interpretatur amaricans
vel amaro loquens et signat invidiam que
totus est felleus intus qui ipse precari-
catus sit amaritudinem diffundit. Deinde dicitur
x de animalibus c. 2 quod (?) albane est autem magi-
tudine [illegible] quod cum vas [illegible] ceteris
aliorum habet fel taurum sine felle [illegible]
in colore et est autem amarum et fe-
rox nimis hec autem signat invidiam quod fel
in aure gerit quod quicquid audit in
amaritudinem affeccionis convertit.
Quod dicitur in metro: Pectora felle virent,
lingua est suffusa veneno, Risus
abest nisi quem fecere dolores. Iste
amorreus vincendus est per donum in-
tellectus quo hic adveniens proximi
sic recte compatere dulce sit quod prosperatur
placeat et compassione succurret et
sic vincere consequitur promissionem
que scribitur Apocalipsis 2. Vincenti dabo
manna absconditum. Tercius est Gergeseus
et interpretatur lapides colligens et
significat autem iracundiam et rixositatem
hic colligit petras affeccionis et
lapides scandali ut iurgiis la-
cerat cum proximis. Dicit Semei qui dic-
batur mittebat lapides cum David

2 Regum 16. Iste vincendus est per donum
consilii secundum doctrinam consilia de patiencia
et tollerancia iniuriarum Matthei 5 Ego autem di-
co vobis non resistere malo. Sed si quis te percusserit
in dexteram maxillam prebe ei et alte-
ram et talis victor securus erit de
promissione secundum Apocalipsis 2. Qui vicerit non le-
detur a morte 2a id est pena eternali. Quar-
tus vincendus est Ethteus qui interpretatur
pavor vel formido et signat accidiam
que facit homines stupidum et formidantem
operandum. Iste vincendus est per donum
fortitudinis Augustinus [illegible] 8 moralium. Forti-
tudo est omne vincere quod suis voluptatibus
contrarie diligentiam vite presentis extinguere huius
mundi aspera pro eternis premiis sanare
prosperitatis blandimenta contempnere ad-
versitatis metum cordis audacia superare.
Fortitudo est victoria sine cessare di-
ligere coram flagella tribulacionis insepa-
rabiliter perseverare ab amore spirituali nec
adversitate quiescere ad tantam gloriam
celi cum vite detrimento pervenire mala
arguta requirere bona vita non so-
lum verbis ac moribus sed eciam gladio
expugnare et semetipsis proponere iniqui-
tatem contra se sibi ipsis desperacionem pre-
pedire. Victori huius eterni premium
condignum promittit Apocalipsis 2. Qui vi-
cerit dabo ei sedere mecum in throno.
Quintus vincendus est Chana-
neus qui interpretatur possessor vel nego-
ciator et designat avariciam seu cupi-
ditatem qua per varias negociaciones posses-
siones acquirit vel auget. Augustinus de
verbis domini sermone [illegible] que est ista cupidi-
tas [illegible] et qui bellue habe-
ant modum tunc rapiunt cum esuriunt
parcunt non prede cum sentiunt saciete
insaciabilis est sola avaricia divitum
semper rapit et nunquam saciatur nec deum
timet nec homines reveretur nec patri par-
cit nec matrem cognoscit nec fratri obtemperat

nec aias (?) post obseruat. Andina (?) oppri-
mit. pupillum diadit. libidos inf-
mam reuocat. temporum plus pfert
res morbu (?) tqt otiupatr (?) qre et q
faciunt nos morianti. que e ipsa
auaus (?) insania amittere uitam. appe-
te morte. querere aurum et pdere
celum. ipse cananeus vincendus e p
domu pret quam monet ad ebueudu
paupibus (?) que dem. Narrat septi
Julius Sextema li. j. c. 2. Quod emu-
lus pauli cnsul i lucanis ms litus
augusto itine cpatu ducet et ca-
retum ca classe insidiati agmen
eius scorpionibus esset aggressus capti-
uis lata enoiu ptexuit. quos ne
hostes inhiberent tela. Isto modo
modo si diuites tela demones ut
eos ulciones (?) diuitias euaderent uelit
ponat ins latus suu paupes ut
eis elimas largiendo et cadent la-
tera sua non nocendo paupibus ppter
quos pseuer pat ulascendo et demones
cessat et tunc uincenti in puta dabitur
i fructu id quod pmittitur. Apocalipsis 22
Qui uicerit possidebit hec et ero illi deus
et ipse erit mi filius. Septimus
de uincendus e sebusius qui interpretatur
prope et signat gula que suadet
hoi ut stare ad pope est agno uel
iumentum. et ipse uincitur dedit p domu
sue qua suam uiue tpate dignus
apli plil 2. Quos deus venerabilis suo et
pemeriaz pau. et sic uincenti dabitur
quod pmittitur Apocalipsis 2 Vincenti da-
bo edere de ligno uite ad litteram ecclesia
i puta tpancia plongat uita. Eccl.
37. Qui ari abstinens e adiciet uita
et possessionem gula morbos et mortem
inducit. Eccl. 31 Vigilia cum et tor-
tura uis. i frumito ad litteram crepitus
gule eas desertum sopni et tolera
a uomitu pe passione et torbuam

i. torsiones uentris. Et quod dicitur sit
gula vis frumito dicitur quod frumitus
quasi sine frumine i. sapore. Est enim fru-
men illa pars gutturis que saporem
sentit sine sapore cos credit. Vel
dicitur infrumitas quasi sine firmis quibus e conec-
tus qua frumitur cortea ul afre-
ne si ul a frote ul afreno Ifrenis
frenesis frunis. frumius. frena da
bis. Septimus plus uicendus amo-
bus e efferenes qui interpretatur disper-
nas enim et signat lubricam illecebris
dedita quod illiata semnat semesum
et metit momentanea delectionem
in fine et pena eterna. Galatas 6 Qui
seminat in carne de carne metet
et corruptionem ipse vincendus e pprias
i. p sapore celestiu abus gustatus
vilescat omnis dulcedo carnalis
et qui sic uiat pmissionem consequitur que
ponitur. Apocalipsis 2. Qui uicerit sic uesti-
etur uestimentis albis. Hec sunt
turbe septe quas uincere nos oportet
Est enim de cristo sicut de marco ce-
iulio. Narrat septimus julius Stratege.
2 c 8 ipse iturus ad bellum i cpa-
tu suis pclamatum sic se nos recep-
turum quecumque i castra ii uictore re-
ductusque militibus uictos potitus est
Iste cristus illum recapiet i celu
i die iudicium ii pus fuit uictor.
et ideo has septem pmissiones fiunt
sub sola conditione uictorie et hoc
ex dicitur ps 4. Iletabuntur cora
te sicut qui letantur i messe sicut exul-
tat uictores cap. despolia. xxxjo

I audeste enim pus lectio 202
deus qua habebat totius eat or
bis terrarum. et pentu magna lia
in qua ordinibus eant sculpta
et magnifice bia i diadema e
capite illius scripta hinc aut cessit

Gula morbos et mortem inducit

qui extimabat et sic extimuit
erat enim sola temptatio ire suf-
ficiens. Postquam dei flagellum conquievit
summus pontifex aaron divina placavit
offensam et angelum occidentem primo
per incensum tepefacere fecit a plaga per
devotam supplicationem per eiusdem poderis
allegationem in parte ista constat quod ad
eum deo efficacem commodum exercendum ad-
implet sacerdotalem vestium repositionem fuit
enim indutus pontificalibus suis que
misteriis plena erant. Et circa hoc
duo sunt. Prima describit sacerdotalis or-
natus eminentiam. 2o ostendit quod aaron sic
ornatus angelus prestitit reverentiam
ibi In linea autem vestis. In describendo autem
ornatum sacerdotalem non exprimat omnes ves-
tes de quibus exodi 28 agitur sed tantum tria
ornamenta [illegible] in quibus omnia alia
intelligi voluit. Sunt autem tria que exprimit
ista tunica iacinctina racionale et
lamina aurea que pendebat in fron-
te. In hac autem omni corpori erat im-
pressus totius orbis terre. erat quoque
memoria patrum nobilium et erat
etiam declaratio divine maiestatis. Dicit
ergo sic In veste enim poderis quam habebat etc.
Est autem poderis tunica talaris et dicitur a
pos podos grece quod est pes pedis latine
quia erat tunica talaris usque ad pedes
descendens. Unde dicitur poderis quasi pedi-
bus inherens. Erat autem de duabus
mansionibus facta consuta super humeros
et lata in modum dalmatice facta ma-
nicas eiusdem coloris habuit capucium
habens extensum super scapulas in longi-
tudinem cum habebat a pectore usque ad
medias scapulas quod aptum ante et
retro corpori apparet constricta erat circa
que scapulas huiusmodi vasculis a-
stringebatur. Habebat autem hec vestis sollempnis
tunica pontificalis in fimbriis 72 tintin-
nabula aurea quibus erant interposita
totidem vasculi quasi mala punica ex

iacincto et purpura et cocco bis tinc-
to ita ut post tintinnabulum esset ma-
lagranatum quasi media scalas [illegible] ut
audiretur sonus cum sacerdos ingrediebatur
sanctuarium. De hac igitur veste pontificali
dicitur sic In veste enim poderis et est quasi
tota magnifica qua habebat totus erat or-
bis terrarum. Erat ergo hic poderis non pro-
pter tunicam descripta unius pro toto ornatu
sacerdotis pro quo per diversas partes
totius orbis terre mistice figurabatur.
Ubi notandum quod secundum magistrum de hystoria Exo-
28 quatuor erant vestes communes sacer-
dotibus quas chananei vocant pueros pes
sacerdotum que arrabarthu appellat
quos. Et alie quatuor erant quibus solis
arrabarthi pro illis quatuor utebatur. quatuor
prime erant feminalia camisia talaris
baltheum latum ad quintam quatuor digito-
rum contextum floribus coccineis pur-
pureis et iacinctinis et thiara. quatuor
vero pontificales vestes quibus summus sa-
cerdos utebatur fuit iste poderis de
qua supra dictum est super humerale quod
habuit formam quadrangulum pectorum
et duos lapides onichinos super hu-
meros in alio erant scripta sex nomina
filiorum israel. et in alio alia sex. Racionale
erat tertium ornamentum et quadrangulum in pectora
intexta apte in humerali ex quatuor colori-
bus scilicet bisso purpura iacincto et cocco
et auro contextum sit et super humerale.
Et erant ibi lapides auro firmiter in-
clusi per quatuor ordines tres in singulis
ordinibus. In primo ordine sardius
thopasius smaragdus. In 2o carbuncu-
lus saphirus iaspis. In 3o ligurius acha-
tes amatistus. In 4o crisolitus onichinus
berillus. in quibus erant scripta nomina 12
filiorum israel iuxta ordinem nativitatis sue sin-
gula in singulis. 4um ornamentum pontifica-
le est thiara mitra vel iacinctina circa quam
circundabatur aurea corona tribus ordini-
bus facta omnibus sanctitatis in acutissimis ...

mem tenebat. sup fronte pendebat la-
mina aurea ad modu dimidie lune
q arcuacom sic usq cap et p amictu
aureu sic vittis inserebatur q thiar-
at supius erat. In hac lamina sculptu e-
rat. Ayoth adonay .i. sanctu nome
dni sz ~~thetra~~ thetragramaton quod inef-
fabile dicitur non quia dici non posset sed quia
re ineffabilem signat quod quatuor literis scribitur
he. yoth. heth. vau. q sonat principium
vite passionis iste. Ecce aut dictu p
passionem eius que psignat iste sacerdos
renunciatur vita. i. eadem posita ista
sunt ornamenta summi sacerdotis de quibus
non inuenim in historia scolastica. Exo. 28 pulchre
et diffuse que hic dicas. In ueste poderis
stat ly poderis pro toto ornamento sacerdotis
et ipso significabatur totius orbis terra-
na specialia et compta linea que sed li-
nis erant significabant terram. balteus
occeanum. tunica iacinctina que colore
suo aerem pferebat. tintinabula vocem
sui sonitus tonitrua. malagranata cho-
ruscaciones. ephot non ut superhumera-
le per varietatem suorum colorum celum si-
derum psignabat. quod non aurum cum
aliis coloribus intertextum erat significat
quod calor vitalis penetrat vniuersa.
duo sardonices solem et lunam significabant.
12 gemme pectoralis 12 signa in zodia-
co. Racionale quod erat in pectore signat
quod racione creata adherent celestibus et quod
hec [illegible] sunt plena tydaris celum empi-
reum. lamina supposita deum omnibus ppositum
te. Hic ergo per [illegible] litteralis hic textus
In ueste poderis que hic .w. e. or. erat
secundum Josephum et iudeos 22 ornamentum
quod specificatur in littera e racionale seu
pectorale in quo erant secundum quorundam ordines
12 gemme in quibus sculpta fuerunt 12
nomina filiorum Israel ut supius dictum fuit
Et quidam addiderunt et pentum scilicet
12 patriarcharum filiorum Israel Jacob. mag-
nalia .i. nomina magnum quod significata
sculpta erant in quatuor ordinibus lapidum
.i. gemmarum secundum ornamentum quod specificatur
in littera e diadema pontificibus quod a su-
perioribus non [illegible] a lamina aurea que pen-
debat in fronte pontificis unde dicitur Et
magnificencia tua .i. magnificum et inef-
fabile nomen tuum erat scripta in dyade-
mate capitis .i. in lamina aurea ad
modum dimidie lune curuata que pen-
debat in fronte pontificis et dyadema
.i. cidarim vel mitre fuerat inserta et
sic statim quod patet. Ideo sequitur et quam
fecit reuerenciam angelus aaron sic in-
dutis ubi dicitur hiis aut cessit de hiis
aut signis pluribus que in se habebat ut si-
gnabantur. Per uestes sacerdotis cessit
angelus sed bonus sed malus erat in con-
tinuabat summum et hec cepit non ho-
re qua est passio sed hore quia reue-
renciam exhibitus fuit tantum fuit angelus
bonus et incipiens erat quod ipsis ce-
dit et ad horum peccatorum furore
cessauit. Erat enim quia quia in tempore tempta-
cionis sufficiens .i. timor populi de iusta
dei vindicta. quia uidit tantam multi-
tudinem subito complagatam. sufficiens
erat ad delectionem sceleris sui tanquam
aut quidam similis correpcionis quibus
sufficit uerbum corripientis. quidam vero
non sic sed sunt sed post verba oportet
addere uerbera. Prouerbiorum 22 sicut ubi eru-
dimus non potest verbis solis. Exodi 22.
In opera consultare eum sed ei condecet
illum. Cum non obaudierit tunc illum
in pedibus. Nota moraliter de specialia cetera
quibus induitur debet iste triplici ornamento
poderis. racionali et dyademate ut sit
poderis in corpore. racionale in pectore.
dyadema in capite. poderis significat
continenciam castitatis. racionale sanctam vitam.

Dyadema eminencie castitatis. Primum quod ornamentum quo senescere debet persona ecclesiastica est poderis continencie, ut totum corpus a motibus lascivie, petulancie et insolencie compescatur. Et hoc mistice vocatur talaris. Confingit poeta quod Tetis in fabulacionibus poetarum, quod mater Achillis Achillem natum mersit in aquis Stigis, id est aque infernalis, quantum ad totum corpus excepto talo. Et ideo Achilles invulnerabilis non fuit ubique preterquam in parte qua contraxit in talo. Cum igitur captivatus amore Polixene eam in templo cupere salutasset, a Paride in talo percussus occubuit. Et quod Paris sub simulacro Apollinis latuit in templo absconditus, fingit Apollinem telum Paridis direxisse in Achillem. Istud poeta sub littera insinuare volens, quod sensum in talo ad extremum adferens atque vilem partem corporis. Boni Orpheus principalem locum libidinis dixit esse in talo. Achilles est homo studiosus quantum virtutis tradit tangens sanguis quod ubique contra omnes labores hominum solum talum non extraxit, quod constanciam perseverantem virtutis fuit. Hoc inimicus vicorum (?) ad libidinis vicia preter paciencia gracius quam perficit. Et ideo signanter dixit Salomon Sapiencie 8: Scivi quoniam aliter non possum esse continens nisi deus det. Et ideo tales species invisae talis preter unitas que est continencia a deo continue postulanda. Et sic solitus habitus pre Exodi 28. Discernitur quia vestis que est continencia qua corpus vite regitur. Apprehendes illa et induens illa super poderis. Hoc sermone vocatur vestis talaris continencia quia usque ad finem vite conservari debet. 2 Regum 13: Thamar erat induta talari tunica; hiis enim filie regis virgines vestibus utebantur.

Secundum ornamentum persone ecclesiastice debet esse zonale, sicut zona rationali scribebantur doctrina et veritas. Hec enim debet esse principaliter mentis clara, ut possit veritatem addiscere et veritatem docere. In vitis patrum libro 5, capitulo 24, dicitur sic: Dixit abbas Palladius quod anima secundum Christum volentem conversari aut fideliter que nescit addiscere aut que novit docere. Si autem utrumque cum possit non vult, insanie morbo laborat. Inicium enim recedendi a deo fastidium doctrine est, et cum non appetit id quod anima semper esurit, non diligit deum. De isto ornamento dicitur Exodi 28: Ornamentum autem prudencia doctrina. Tercium ornamentum quo se debet induere persona ecclesiastica est dyadema castitatis. Est enim dyadema insigne regale, et ecclesia castitas dividitur in filios perdicionis et filios regni. Primum Augustinus, Iudicum (?) libro 6 in figura. Hoc quod rex Hesterie cupit de induendo vestibus regiis et imponi super equum qui de sella regis est, et accipere regium dyadema super caput eius. Vestes enim regis eciam sunt virtutes quibus est philosophus. Verum equus de sella regis sunt enim dyadema regni castitatis. Et ideo prelati tanquam honorabiles fiunt magis apud deum et homines virtutibus prima et castitate imperii. Lectio 207

Tamen usque ad novissimum magis superverunt principabat eum et fecit alios. Cum culpa reus essent et promisissent ut seducerent et cum magna sollicitudine permisissent illos, convocabatur actus penitencie ad hunc erunt manus habentes luctum et deplorantes ad monumenta in turbis alia non assumpsiunt cogitacionem iusticie et demonstrationes ingredientes hos tamen fugientes persequebantur. Postea autem quedam autem dei sapiencia iuste diagu-

bonitate a mirabili exterminatione persecuto-
rum de egipto. In hoc ultimo capitulo commen-
dat causam a triplici submersione egip-
tiorum in mari rubro. Et circa hoc facit
duo. Primo agit de exterminio egipciorum
in mari rubro. 2o de miraculosa protecti-
one hebreorum in deserto. Secundum ibi Omnis
enim creatura. Et de istis duobus agit alter-
natim nunc de proximo collato he-
breis nunc de exterminio illato egip-
ciis usque ad finem libri. Circa primum facit
duo. Primo agit de peccatorum gravitate
in malis. 2o de pene eorum congruen-
tia. Secundum ibi Ducebat eum illos. Circa
primum tria dicit. Primo narrat quomodo ipsi impii
a deo diversimode puniebantur. 2o quomodo
malorum scelera et fugam deo non
abscondebantur. 3o ostendit quod racionabili-
ter submergi et interfici merebantur.
Secundum ibi Presciebat enim et 3m ibi Omnium
enim ipsi. Dicit primo impiis autem quod dicit hebreis
rebelles et murmurantes contra deum
occasione pro parte per ignis incendium, quod ex non
tolerans descendit et propter ignis ille qui
sedatus fuit per pontificem supplicationem
remedium. Sed et impiis egipciis
persequentibus hebreos infra mare ru-
brum absque ullo remedio usque in novis-
sima ira id est vindicta iusta supve-
nit et usque in novissimum id est quousque omnia
illa de illa submersione liberate
sunt. Ira eis supervenit a deo tanta pondere
quod sustinere non possent. Non autem huiusmodi
varie punitiones iustorum et impiorum
subiunguntur quia deus presciebat quod he-
brei penitent et se erigerent et ideo
parcit eis. Presciebat enim quod egipcii per-
severarent finaliter obstinati et ideo per-
mittentibus eis exeant pepercit et
ponentes pertinaciam exterminante fina-
li peribunt. Et hoc est quod dicit presciebat
enim futura illorum id est scelera corrupcio-
nis futura et permisissent. Deum enim dicit
Omnium enim ipsi rexissent. Declarat quod
racionabiliter meruerunt submergi propter
malicias quas dixit fuerunt in exitu filiorum
israel de egipto. Primo cum misisset egip-
ciis decimam plagam qua fuerunt occisi
primogeniti asserunt et permiserunt
quod filii israel intrarent desertum ad sacri-
ficandum deo suo primo appellabant
eos exire secundum illud et eos. Et cum hoc
non obstante statim supplicabant eis quod
permisisset recedere et tamen fugientes
persequebantur sed post fugitivos et incon-
stantia bene agguat malicias. Secundum ita
recessit enim adhuc cum dolent occupati cum
calamitate et sepultura mortuorum suorum
redierunt ad excogitandum maliciam
et iram in hebreos in recessu et vo-
lendo eos revocare statim et eorum
malicia mediatam fuisse et eos de
bonactibus non de aliquibus penitere et
in submersione mali dignos esse.
Dicit ergo vini est quod deus presciunt eos
finaliter fore malos quod exhibent satis
patuit quando cum ipsi egipcii rexissent
adesse vel et adde aliquid cogitantem
et permisissent liberandos hebreos
ut se ducerent hebrei de egipto vel
ut se ducerent id est secum ducerent e-
gipcii hebreos inter mortes et mare
rubrum et cum magna sollicitudine
permisisset illos scilicet hebreos consequebantur
illos acti per ne ipsi egipcii omnes per-
tentibus de bonis omnibus. Secundum est non
aliter mali religiosi qui de statu
perfeccionis perierunt adque se ipsos
obligata. Adhuc enim quod se et cogitati-
one perierunt. Nec non adinveniebant et et-
te qua fatue fecerunt ipsa egipcii.
Adhuc inter manus habentes luctum
id est magnum luctum super funera filiorum suorum
et deplorantes id est valde plorantes
eos ad monumenta mortuorum alia c.

conspexerunt cogitaciones iniustas .i. per quam
facti sunt insipientes et stulti. et quod
negate peccauerunt .i. exierunt de e-
gypto. has tres figuraciones a duobus prius
comprobauit. Exodi xiiij indurauit dominus
cor pharaonis regis egipti et persecu-
tus est filios israel. numeri xi. ...
Dicendum quod ira dei que nichil aliud est quam dei
iusta vindicta secundum Augustinum de ciuitate
xv c. 25 ira enim dei habet condiciones
per quas est formidanda. Ira enim dei
non declinatur. vinci non potest
non debilitatur tempore tardi-
tate
in pluribus excitatur. nunquam pu-
sillanimitate mitigatur. sic similiter
prima igitur condicio dei est quod non declinatur
virtute potestate. absconditur enim habens potestatem
aliquis fortassis se abscondere vel subter-
fugere set ira dei nec locis includitur nec
tempore finitur nec virtute circumscribitur.
Naum j. In flumine transeunte consummacionem eius quis
stabit et quis resistet in ira furoris
eius. Job ix. cuius ire nemo potest resistere. et sub quo cur-
uantur qui portant orbem. probat boecius j. de con-
solacione metro 4. Quod sapiens non habet
timere iram cuiuscumque tyranni quoniam
sciat cum eius ira in potestate sua non
est sicut ira ipsius inermis est sapi-
ens ut timeat potestatem quam tyrannus potest
auferre neque ad ipsum pertinet abs eo rapere.
quod tyrannus ei potest conferre reddit in-
vidia tollit impotentem et priuat eam
potentia armis suis vnde dicit ipse
Ergo tunc miseri seuos tyrannos mi-
rantur sine viribus furentes nec spe-
res aliquid nec extimes exarmaueris
impotentis iram. ac quisquis
trepidus pauet vel optat quod nec sit
stabilis suique iuris abiecit clipeum
locoque motus nectit qua valeat trahi
cathenam. quamuis appetit timor deitate
dei horres et dicas quomodo vite pu-
sillanimitas aduersitates fortune talis
de suis passionibus et affectibus facit

cathenam quod hac et illac pro amore
vel ira alique possit trahi. unde si lo-
quimur de deo non potest facere. non pos-
sumus facere cum sit impotente non ap-
petendo quod potest conferre nec pertimescen-
do quod potest inferre. Ira bene quod potest
conferre latratur appetimus et miseriam
quam potest inferre abhorremus
vnde eciam hoc ex ipso esse voluit
eoque unum ardentissimo amore appetitur
dicit dominus b. Augustinus xi de ciuitate c. 7 et
alibi dicit quod nullomodo possumus velle
miseri esse. quod non respicit ad ea de di-
uina voluntate complere ex quo non
appetimus quod sine eo habere nequimus
Secunda condicio ire dei est quod non debilitatur
tempore tarditate vnde Valerius li. j. c.
2. lento gradu ad vindictam sui di-
uina procedit ira tarditatem quod sup-
plicii grauitate pensat. Mt 16 Ange-
te mendicibus quod exardescat ira.
Refertur de quadam ciuitate que bellis
lapsa misit ad quendam principem
pro succursu habendo. et vt eius clemen-
tiam inclinarent exposuerunt ei for-
titudinem ciuitatis diuersis turribus et
fossatis. qui eis ita remisit. cum tanta
tuitione vestra sitis coopertati ita quod
ira dei super illa descendere nequit
quod sic libenter veniam et defendam
vos. sin autem propter peccata vestra contra iram
dei pugnare non audeo. In quadam eccle-
sia in Anglia que Nortfolchia no-
minatur dicitur contigisse quod blada septa-
te pulcherrime creuerant. et cum
appropinquante tempore messium vel genus
musce inmagna multitudine que totum
bladum pulcherrimum inter conspexerunt
quod vix tamen quatuor milia unum quarta-
rium inuenerunt. homines vero illius
patrie quasdam de muscis ceperunt
et diligenter inspicientes alas earum
quamuis quasi per litteras viderunt inuenerunt
eas habentes literas depictas tales

Ira dei est quod condiciones magis est timenda

De quadam ciuitate que lapsa fuit bellis

pnus a v^a sc̄bebatur in a alia dci ut
manifestu ee quia deum iustu vindicta
dei na fuisse sup^r 18 sc̄ 12 Permā-
nerunt etiam et inspicientes primas
habe accepint eis no pdit qsiderum
a stabq unis quia ira furoris dni
qdea me dnc t q i plures ex actt
unuq suite quia una pdemaliq de-
us aliqu flagellat una tota multaq
Rom gen 20 q tota domq abyma-
lech sterilis fca fuit quia deum aby
malech et toti pplus isrl p pco ar-
chor punit t Nos pod scie con tinu
eos tuos do delcatur q hic contama-
ti e pcle dixit dns ad Josue Josue
7 quia filiq achor sacrilegum qs legitq
ipm Josue dixisse ait dns pti filios isrl
Josue 22 Vos hodie reliquisti et cras
in universum isrl ira eius deseruit No-
ne achor filiq zare pterit mandatum
et s^r omnes ppm isrl ira eius incubuit
Deus ei aquum fuit homines p pco alios
tpar ss etiam no Pco qsideo me dele
q no mitigatur sine humilitate Pra eni
leonis t no inyta n ledatur q strauis
est homibq pce diat sup^r 18 pce psterti
sat nobilis ira leonis Bos cresus
no irascitur n leo Unde ysa 56 Ne
irascaris dne satis et ne ulterius memineris
iniquitatis nre Ymo qsideraueris offense occa-
sione humiliter placatur unde
pal 12 ca humilitati se a usp c ira dni

Ducebat eum **lectio 206**
illos adhuc sine digna
ntitas et horu q acciderant
qmemoracione amittebat ut de certe
tormentu replet primas et pplus
quide tuq mirabilr transiret illi aut
nona morte invenirent Possq de-
clarare q egipcii perseqbentes filios
isrl utebantur cum eos vehementi
malicia i pte ista ostenditur q prop ter
q scam postea submersi erant ex quienti
dina iusticia et p^o tanguntur eos pcta n^o pe-
ne finalis et ibi utera q decant ex
pte pec diat sic Ducebat ei illos sq
egipcios persequentes filios isrl ad
hunc sinem s3 ut predicatenter i mari
rubro digna necessitas i e pugena cul-
pe q talem mortem cum plagas pce-
dentes q eis acciderant obliti fuerunt ex
eorum pertinacia malicia et ideo dr et horum
q acciderant qmemoracionem amittebat Pra
no finalis tangitur i quo ca dr ut que
decant tormentu replet punicioes
et ideo q decant plagas qs exasperauit re-
plet et pfite qsumeret primas usqz ad
mortem s3 in ppe qua ca finalis mag
exprimitur qre ut egipcii sunt submersi
i mari rubro Ymq submissi qs dupp-
les fuit Una ut ppq di transiret magis
mirabilr alia ut egipcii i uspecta
morte pirent no eni magis mirantur fili-
os isrl i primo transisse credite eos
mari q videq eos submersos fuisse
mare s^r eos demo redeunte et hic
e q dr pplus tuq mirabilr transiret p
sicam i medio maris illi aut i egipcii
nona morte invenirent hec mors dicitur
nona fuisse no qu multi homines au
submersi fuissent s3 s^m modum submerge-
di q mirabi dns recepit eos omnes
mare stans ex utraq pte sicut murus et
cum omnes ingressi fuissent et filii isrl
la littora attigissent dimisit se ma-
re i alueum suu et omnes egipcios
concludit Moralr lo do pe figuratur at-
adit qui id q i mari proiecis in puo
e et qsuponit i tenno mundq qui
cedit hoi i puo frincedo s dado s
diaas et hores do fuit psite upli-
catq aurum et solliatudimibq et sup-
bia secularum et tunc qu credit esse in
optimo statu et i apice sue dignitatis
commonet tribaciones et psecuciones q
eum in pris deicipit eos dum alleua-
rent Ducebat illos dig necessitas

Deus no mitigatur sine humilitate

Qualiter mundq pio finct et finalr qsidit

Tercius et quartus modus quibus homines male ducuntur
Quando cum ducuntur illecebris spiritualiter
hominem sunt qui non secundum virtutes sed secundum passio-
nes vivunt, quia non quod honestum sed delec-
tabile est in omnibus preferunt. Hic ductus
iuvenis ille vecors quem meretrix me-
trix mitem sermonibus et blandiciis labi-
orum pertraxit illum et statim eam sequitur quasi
bos ductus ad victimam. Proverbiorum 7. Mar-
ciaus Fulgencius in metologia quod Admetus
rex Alcestam deprecatur in uxorem coniugit.
Admetum infirmitati consuluit Apollinem
quis posset ab infirmitate curari. Responsum est
ab Apolline quod curari non posset nisi aliqua per-
sona de suis propinquis pro eo voluntarie
moreretur. Quo intellecto Alcesta uxor
sponte subiit et ad inferna descendit
quos cum Hercules venisset ut inde Cer-
berum traheret Alcestem comparens eam ab
inferis liberavit. Per Admetum humana et
spiritualitas ad invicem copulantur sicut sponsus
et sponsa vir et uxor. Infirmatur cum
temptacionibus variis agitatur, clamans
miserere mei domine quoniam infirmus sum. Psalmo. Mortalis doc-
et sic omne quod meos temptatur. Hic est
demum superne quod consilium requirere. Respondet
autem deus quod oportet ad propria consequatur
salutem unum de propinquis suis voluntarie
mortem subire. Hic est carnis volunta-
rie penis maceracio quia nisi caro moriatur
spiritus vitam gratie non habebit. Ubi hoc est
dicitur Romanos 8. Si secundum carnem vixeritis mori-
emini. Si autem spiritu facta carnis mortifica-
veritis vivetis. Caro igitur mortificata per
penitenciam racionalem tandem descendit ad in-
feros cum in terram de qua facta est naturaliter
revertitur. Sed per Herculem virtuosum per quem
Christum accipimus in termino qualiter
suscitabitur in suo vas coniungetur.
Tales igitur hac vita ducuntur immo non
esse dicuntur spiritualitatis illecebris du-
cuntur sed magis spiritu desursum. Galatas
5. Spiritu ambulate et desideria carnis
non perficietis. Et ita si spiritu ducimini non
estis sub lege, sub lege videlicet carnis

captivante quia lex carnis dicitur Romanos 7. Video
aliam legem in membris meis repugnantem
legi mentis mee. Secundo sunt quidam qui ducuntur
per inordinatam familiaritatem percipere res nimi-
am familiaritatis nimiam cum personis vicio-
sis, quod non est sicut dicit Hugo de sancto Victore li-
bro de arra. Est vis amoris ut talem te
esse necesse sit qualis est id quod amas et cui
passim congio tui quam plicitudine dilectio-
nis transformares. Ne mirum cum
secundum Dyonisium 4 de divinis nominibus amor habet
quandam vim conciliativam unitivam et etiam
formativam que non dimittit amatorem
proprium esse sed amatoris et id quod ama-
cuius illius quod amat fit quilibet homo ve-
simile describi sicut cum quo convivens coniungi-
tur. Unde scribit Seneca ad Lucilium epistola ad Lu-
cillium ethicam est videto cui des quod homo
videat cui det bona sua, id bonum est
ethicam i. ad ethicam hic est adiutorium
moralem pertinet sicut quedam pars ei perti-
net cum adiutorio liberalitatis. Et in-
de cum homo det se ipsum per amorem et fa-
miliarem conversacionem hic non solum est ethi-
cum quod pars ethice sed ethica est i. tota
virtus moralis consistit cum illum est
inveniens imprimendum. Unde quidam
Seneca filium suum informans ne in fa-
miliaritate cum viciosis coniungeret mentem
sic dixit Tales querens fore quales
vis notat amicos. Sermo vel dicunt
ac ipse sit alter atque. Alludit dictus
quod ethicus appellat amicos et alter ipse
Dum cum mores vendicare amicos
amores depictos sed res facile ac re-
labentes. Quid amat reprobum reprobus
seu ledet. Ut quod omnia preter tangentes
sit turpe colore. Dicit est summe vices
quod flagiciis turpis amorem. Et quod
explanat Seneca quem vocat turpe
et dicit sic Turpis est qui cum tutus nullum
sicut normam. Sed mens polluta
fratris turpes maculat. Et in fine

h

allos quos filium suum genuit. Ergo caue fili imperatoris omne vile quod tu compulit eum petere per semel. Nonus quod arist. 3. ethic. c. 3. soluit ex nobiles questiones ad propositum pertinentes. Prima est ista ponatur quod aliquis ad amicitiam suam habeat virum bonum qui postea mutatur et fit malus quod est utrum amicicia ad talem sit soluenda. Respondet quod est ista datis quod sit utrum sit amicicia ad talem dissoluenda vel debet hic expectari. Secunda questio est utrum ad talem post dissolucionem amicicie debeat homo se alienum vel familiarius quam si fuisset numquam amicus. Ad primam videtur dicendum quod numquam non est possibile quod homo amet viciosum cum malum est inamabile viciosum. Secundo dicit quod non debet amare talem. Tertio est quod non est possibile quod diu conuenerit amicicia ad malum miscatur aliquando malicie. Ad secundam quod distinguit quod talis factus est malus ubi est omnino insanabilis quando sunt per reducti ad statum virtutis vel per diriguntur et reducitur ad statum virtutis. In primo non debet hic abiciendo amicitiam sed auxiliari ad hoc quod recipiat bonos mores et multo magis debet amicus ad hoc coniuuare quam ad recuperandum diuicias vel pecuniam quanto melius est maius bonum quam substantia temporalis. In secundo si non sit omnino insanabilis sed sunt incurabiles dicit malorum statim debet amicicia ad talem dissolui. nec est inconueniens hoc facere quod non est amicus huiusmodi vel talis sed viciosus sed viciosus. Et ideo dicit arist. in eodem li. quod illi qui se plantant viciosis ut amicicia conseruat cum viciosis et tamen se latere male sunt abiciendi quam illi qui corrumpunt numismata quanto honorabilior est virtus quam pecunia. Unde qui se plant virtute maligniores sunt quam qui fingunt falsam monetam. Ad secundam dicendum quod aut sit dissolucio amicicie propter maiorem bonitatem talis aut propter humilitatem

maliciam. In primo non familiaris debet hic exhiberi tali quam cuicumque extraneo personale quod est minus quando est decepit et verecundia est fecit. Verecundum enim viciosos amicum viciosum fuisse. In secundo fiat amicicie dissolucio sed contingit de duobus quorum unus fiat in tantum virtuosus virtute et alius fiat ad tantum intermitur cum non est possibile quod se placent fuerit amicicia ad non complacente secundum aristotelem quod non de eisdem gaudent et tristantur quod est proprium amicorum. Et in tali casu debet hic magis exhibere beniuolenciam propter preteritam amiciciam quam si numquam fuissent amici. Illi non qui insanabiles sunt omnino abiciendi sunt a communione beniuolencie quantum possibile est et decens est. In hoc eis displiceat vel eos offendat cum viciosis se propter debeat esse pessimis displicere. Unde dicit boecius 1. de consolacione prosa hec est igitur summa quod maxime viciosos vitare propter consciam quam propter famam prosperis familiaribus ad propias corrupcionis et infeccionis propter quas multa incessantes in prauos corrupta et abhominabiles fiunt vilium inducta et abducat se audite et tacete a similibus laude fame sic quosdam autem predicat. Ieremie 38 deduxerunt te et preualuerunt aduersum te viri pacifici tui demerserunt te in ceno et lubrico pedes tuos et recesserunt a te. De hac eciam materia de vitanda societate malorum qui ducunt homines ad vitam viciosam loquitur Seneca ad lucillium epistola 10 secundum quosdam libros. In vis inquit peregrinaciones tuas habere iocundas comitem tuum sana habebit esse auaricia quamdiu auaro sordidoque cum piis habebit timor quamdiu superbo quis sibi [illegible] seuiciam numquam [illegible] ponens intendet libidines adulterorum sodalicia si vis vicium [illegible] longe viciorum exemplis secedendum est ad meliores

tus. li. Gene. De tali quasi corruptus et
pusso ductus dicitur Prov. 30. vim aquis
lactat atque sunt et ducat cum privata
nos bona. 3º quidam abducitur per super-
sticiosa temeritate, qui sunt plerique ad-
hunc tempus qui ipsos cum nimis adhe-
rent quia ut de re militari li. 3. imperi-
ta rusticitas plura permittit et credit
de se ipso quam necesse est. ideo quasi ex propriam
passus incurrit et propter superbos timidi-
tas nos passos senectutis sicut dicit apostolus
ad Rom. De talibus visitatur id
apud 11. Mea sunt duces eorum
4º quidam ducitur maliciosa sever-
itate sicut sunt potentes et nobiles
qui latera sua stipant maliciosis con-
siliatoribus quorum instigacionibus ani-
mas varias agitatur nunc ad pau-
perum depredaciones nunc ad iniu-
stas perquisiciones nunc ad ecclesiarum
spoliaciones per quos res publica dissi-
patur et pax civilis turbatur et ec-
clesia conculcatur. Et visitatur illud
Ys. 3 propterea captivus ductus est populus
meus quia non habuit scientiam et nobiles
eius interierunt fame et multitudo
eius exaruit. Et applicacio de cul-
pa tabula quia de vlcione futura.

Omnibus enim creatura lectio 201
alternas ad suum genus resi-
gnabatur. de speciebus tuis
preceptis ut pueri tui custodirentur
illesi. Nam nubes que castra ipsorum
obumbrat et ex aqua que ante
erat terra apparuit arida et in ma-
ri rubro via sine impedimento
et campus germinans de profundo ni-
mio per quem omnis natio transivit que
tegebatur tua manu videntes tua
mirabilia et monstra. Ideo est
supplicium de extremis egiptorum mali
in mari rubro agitur tamen hic pro de
familiari proximo collato hebreis

in recessu ab egipto. et circa hec duo
sunt. Nam primo commemoratur divina gubernacio
2º enarratur hebreorum exultacio ibi pro
tempore eius ei. Circa primum duo facit. nam
primo dicit in generali qualiter omnis creatura fa-
miliabatur divine voluntati ad hebreorum
liberacionem. 2º hec exprimit magis in spe-
ciali per particularem induccionem ibi pro
nam nubes. Circa primum primo dicit quod sicut
omnis creatura divine voluntati operacionem
suam extendens ut supponendo per tempore famulatur
et ideo cum deus voluit solem et lucem
retraxit et in sole posuit et cum vo-
luit mundum illuminavit et motum co-
hibuit et sic est de omni alia creatura al-
ternas ad suum genus resignabatur i.
reflectendo se ad suum genus quod deus
in conformabatur illius. Sicut enim docet
apostolus in ... de quidem. Genus dicitur
unus ille aquo multa dicuntur sicut a primo
quanto producitur et secundum istum modum
dicitur deus genus omnium rerum dicta sicut
apocalipsis 22. ego sum radix et genus david
hoc genus homo creatura resignat i. re-
flectendo conformatur. De speciebus suis precep-
tis et imperium signabatur quasi est benig-
nam gubernacionem hebreorum et ideo subdit
ut pueri tui hebrei usque famulatus
puer enim dicitur famulus custodirentur
hanc ad obedientiam que ad dominum con-
solacionem hebreorum in speciali declarat usque
in columpna nubis que eos protexit per
diem ne calore solis comburerentur et in
recessu maris rubri quod dedit eis
viam siccam in aqua sine impedimento quod dicitur
unde dicit sic. Nam nubes eos castra ob-
umbrat quasi tamen eis fecit. Nam dum debe-
ret eos hostes contempnat solis ar-
dores et lucebat per noctes. Secundum
ad recessum maris dicit. Et ex aqua
que ante erat sine in loco suo. terra appa-
ruit arida et in mari rubro via sine impedimento
et campus germinans de profundo nimio.

loci spaciosius et ita secundum et amenum
quiete ac si fuisset capud germanus per
quem campum seu locum ad modum capi-
tis se habentem. Omnibus natis hebreorum dicitur
quod tegebatur variamanu i. potestate varia
inmakia i. micra macula et mostra
i. macula ad suum genus respiciebat.
Modo autem genus nostrum comparare debemus
ex parte quadruplici

Ex parte	patris	pater est deus. mater
	matris	est terra. germani
	germanorum	sunt angeli. filii
	filiorum	sunt opera. Debemus igitur in nobis

ratione patris nobilitatem. ratione matris humilitatem.
ratione fratrum stabilitatem. ratione filiorum operum
utilitatem. Primo igitur cum sumus de genere ipsius
dei ostendamus quod sumus nobiles et non de-
generes. Actuum 17. Fecit ex uno omne genus
hominum et infra: genus ergo cum simus dei non
debemus estimare auro et argento aut lapidi di-
vinum esse simile. Nobilitas autem ista
non est nisi bonitas moralis. Unde omnis
virtuosus est nobilis et generosus et omnis
viciosus degener et ignobilis. et ideo
communiter viciosos glauces ... De quo satis
convenienter loquitur Boecius 3 de consolatione
metro 6. Omne hominum genus in terris simile
et omne hominum genus in terris simili surgit
ab ortu. Unus enim rerum pater est unus
qui cuncta ministrat. Ille dedit phebo ra-
dios dedit et cornua lune. Ille et homines
terre dedit et sydera celo. Hic inclusit membris
animos celsa sede petitos.
Mortales igitur cunctos edit nobile ger-
men. Quid genus et proavos strepitis? si primor-
dia vestra auctoremque deum spectes nullus
degener extat. Ni vicijs peiora fo-
vens proprium deserat ortum. In hoc metro
innuit tria. Primo quod homines qui sunt seu divites seu pau-
peres similiter habent ortum quia omnia a deo causa-
ntur. 2o quod deus est pater omnium rerum tam
hominum quam aliorum. 3o dicit quod iste pater est
valde notabilis qui omnia disponit et

omnia ministrat tam in celo quam in terra.
Dedit enim et phebo radios et de-
dit cornua lune. 4o dicit quod factum est
genus et proavos adiactantia recitantes.
Quinto quod ille est degener non descendens
deum et implicans se vicijs. Huic con-
cordat Seneca epistola 8 libro 2 quod superius
allegatur. Recogitantes igitur genus
nostrum ex parte patris sumus tales unus
ribus ut non mereamur cum diamus
pater noster qui es in celis. Mathei 6. et post de
nobis dicitur 1a Petri 2. Vos autem estis
genus electum regale sacerdocium gens
sancta. 2o recogitantes genus nostrum
ex parte matris que est terra sumus humiles.
terra enim est inter omnia quasi plumbum. terra
enim est infimum elementum. Narrat
Valerius li. 7 c. 3 de iunio bruto quod
cum a rege Tarquinio avunculo suo omnem
nobilitatis indolem inde excerpi intel-
lexisset et fratrem suum propter vegetioris
ingenij causam interfectum audiret
obtusi se cordis simulavit ea fallaci
simulatione maximas virtutes texit. Profectus
est Delphos cum Tarquinij filijs quos ad
Apollinem pythium muneribus sacrificijs
et oraculo miserat aurum nomine domino
deo clausum baculo inclusum tulit quia
timebat ne sibi celeste numen aperta libera-
litate venerari tutum non esset. peractis
deinde mandatis patris Apollinem
iuvenes consuluerunt quisnam ex
ipsis Rome regnaturus videretur. At is
penes eum summam urbis nostre potestatem
futuram respondit qui ante omnes osculum ma-
tri suae dedisset. Tunc Brutus perinde
atque casu prolapsus de industria se abiecit
terramque communem omnium matrem existimans os-
culatus est. Quod tam sollerter
petitum oraculum urbi Bruto summi imperij
titulos locavit. Hec Valerius. Modo autem
regnum appetimus celeste nec sunt in
patria similiare nisi homines simplices

Omnis viciosus est nobilis et generosus et cetera.

Terra est nostra mater et omnium

se simulare bona nostra. pro inmensitate
recordacionis consolari ut sciat quod
anime genus sit eorum nostris. quia non
celestis sed breuis. et dicit Ecclesiastici
4. Tu quidem et eorum moribus letus. et
cogitabatur eis quod primo suus est ibi quere
de rege Anatocia. Secundo recolligen-
tes genus nostrum eorum frequenter quod sunt
angeli sicut stabilite in libris
Dicitur enim una lingua communa ange-
lorum. Unde cum Thobias senior a
raphaele vellet genus inquirere. Re-
spondit genus quis mercenarii ante
ipsum mercenarium quod cum filio tuo eat
sed ne forte solliciatum te reddam ego
sum azarias ananie magni. et re-
spondit Thobias ex magno genere es
tu Thobie 5. Unde dixit angelus
secundum nomen interpretatur Ananias na-
que interpretatur adiutor. Ananias gratia
dei. Erat igitur adiutor de filiis gracie
dei. Cum igitur recognitamus fratres
nostros esse in tanta gloria et nos ad
eam nos posse pertingere in fratribus nostris
consolemur conuiuari demus totis viribus
istos fratres imitari. In signum istius
fraternitatis raphael ait et azarias et
Thobias fratres se vicissim vocabant
Thobie 6. Obsecro te azaria frater et
Thobie 9 azaria frater peto ausculta-
tes verba mea. et angelus ad eum
Thobie 11 Thobie frater sicut quemadmodum
reliquisti patrem tuum etc. Sed ut igitur ta-
lis quasi percula dicta est Ecce est sic multi-
plicatur Cum igitur est sit cognacio
legalis per adopcionem spiritualis per sacra-
menta suscepcionis et carnalis per propaga-
cionem angeli tamen a deo secundum cognacionem
legalem quia per gratiam sunt adoptati. Sed
autem attinet deus ipsi cognacione
illegali quia sicut adopcione dei Ephesios 1
predestinauit nos in adopcionem filiorum
Est etiam filius dei spiritualis quia per

baptismum nos regenerauit Iohannis 1 Dedit
eis potestatem filios dei fieri etc. Et etiam carnalis
frater quia de mater sponsa carnem assumpsit
ad Hebreos 1 Nusquam angelos apprehendit et
ideo possumus dicere angelos id est Zacharias 1. Filio
li prucle genus meum. Secundo cum filiorum
sicuti in moribus nobilitatem filius cum
sunt opera nostra Ecclesiastici 4. Animitte ne lau-
des hominem qui in filiis suis cognoscitur. Sicut vir
de operibus suis secundum glosam Apocalipsis 20 Iu-
dicati sunt de singulis secundum opera eorum
et Apocalipsis 14 opera enim illorum sequuntur illos
In istis ergo filiis sicuti nobilitatem ut sit nobis
bis uictoria ad gloriam non ad penam quia sunt
quedam opera mortua per duas tunc a gloria diuina et
hoc circa sunt nobile genus quod nos per duas
a dyabolo uel carne uel mundo uel hoc circa
quasi spiritum genus et non sunt quasi celeste
hereditatem. et ideo prohibet pena legis ve-
teris filii figurata Leuitici 22 Nos commis-
ceat semper cum nos sui uilgo gentis sue
quia eius dominus qui sanctificat eum. Leccio 208
Gauisi enim qui despiciunt et ta-
quam agni exultauerunt mag-
nificantes te domine qui liberasti
illos. Mirores enim ad hunc cantum qui in
collacione eorum sicut fuerant quemadmodum
commocione aliud per duplicem terminus
eis et per pisibus erucuauit pluuiam
nilanam non ranarum nouissime
enim viderunt nouam creaturam auium
cum abducti concupiscencia postulauerunt
escas epulacionis in allocucione enim
desideriis descendit illis de mari
ortigometra. Postquam actum est de che-
borum malis gubernacionis tam in mare ru-
bro quam etiam in deserto in parte ista agitur
de enarrabili exultacione eorumdem in utroque
loco. et circa hoc duo sunt. Prima quod ostenditur
quo letabantur per miraculo captum maris
rubri. 2o quo letabantur per deliciosis co-
uiuiis eum data in nouam est et hoc in loco
deserti ibi Nouissime autem viderunt

Tercium dus sunt / ita p[ri]mo describit[ur] eor[um]
exultacio p[ro]p[ter] t[ra]nsitu[m] maris rubri 2º cong[re]-
gat[ur] eos ad modum exultacio q[uod] videant
in terra egipti 3º i[n] meores eius ad h[oc] descr[i]-
bit[ur] eor[um] exultacio et gaudiu[m] q[uod] figura
duplici v[er]o equ[o]r[um] et agnor[um] eq[ui] cu[m] depas-
centes bona pascua et agni eo[rum] i[n] iuve-
tute tene[re] lascivie et leticie multu[m] va-
cant querens cu[m] in h[u]m[e]ro et etas
tenera incitet q[uod] i[n] herbis q[uod] i[n] bestiis soli-
cite leticia[m] ut ego q[uia]ndo suam de-
hebis tanq[uam] cu[m] eq[ui] desperant depaue-
runt / sic exultaverunt sicut cu[m] equi de-
pascentes bona esca sic cu[m] d[icitu]r homine
exultacione et multu[m] lascivus p[ro]cedat pa-
pugit eu[m] et tanq[uam] agni exultaverunt q[ui]
corporis gesticula de leticia[m] corporis ostendit
eodem modo v[er]o usq[ue] p[ro]pheta describens
leticia[m] filior[um] isr[ae]l p[ost] t[ra]nsitu[m] maris ru-
bri · mare vidit et fugit et montes
exultaverunt ut arietes et colles modo
loq[ue]ndi concordat · Exultaverunt ig[itu]r mag-
nificates te d[omi]ne · i[dest] te magnificati col-
laudates · Exo 17 · Catena dus glo-
s[a] cu[m] magnificis · q[uia] liberasti eos tam de
p[o]t[es]tate pharaonis q[uam] de via maris rubri ut
depauit · i[dest] audacter sine tiore se h[abu]e-
runt · sicut equus Job 30 · Exultat audacter
i[n] occursu[m] p[er]git armatis contempnit pavo-
re[m] nec cedit gladio · Consequ[en]t[er] narrat[ur]
augmentatio gaudii eor[um] de t[ra]nsitu[m] ma-
ris rubri · recordabat[ur] eni[m] tunc tempore
cu[m] viderent eis eade[m] aq[u]a maris rubri
q[uo]m[od]o aq[u]a cu[m] egipcios pugnavit et q[uo]m[odo]
p[ro]ducentes eis ranas q[uam] piscibus terra eciam
exhibebat eis muscas p[ro] talibus animalibus
et ista recordacio multu[m] augmentat le-
ticia[m] hebreor[um] · q[uo]m[odo] p[ro]cedebat terra et
aqua inimic[is] eor[um] respiciente et eis cu[m] no-
ta benigne sunt et hoc q[uo]d d[icitu]r · meo-
res cu[m] adhuc c[om]ant q[ui] i[n]collatu[m] eor[um]
· i[dest] d[um] adhuc c[om]ant accolo sua fuerant
quemadmodu[m] p[ro] nacione animalium · i[dest] p[ro]genie

nacione · alium ~~[illegible]~~ vulgo p[ro]duxit
terra muscas · Exo 18 · Venit musca
gravissima i[n] domu[m] domus pharaonis s[er]vi-
libus ranas · Exo 8 · ascenderunt rane
et operuerunt terram egipti · Vbi · ad · i[ps]i[u]s
eciam sunt p[ro]ne solide p[ro]uite s[t]abilite
unde c[ant]at q[ui]s ferrea animalia q[uod] p[ro]pos[it]e
animalia requiem no[n] h[ab]ebat die ac noctu
dicens · Omnes quos sed d[icitu]r ope[r]is dena
sa modicis quibus eos a[ni]malium strictus sol[ent]
succedunt musce volantes p[er] subitu[m]
fedantes plurima[m] mordentes p[ro] ma-
culam · emungentes p[ro] avaricia[m] · Sap[ientia] [illegible]
illos aut locustas et muscas occide-
runt morsus et no[n] i[n]venta [est] sanitas
aie eoru[m] · Eodem ista religiose plu-
res p[ro]miti sunt q[uia] boves p[er] matu-
tate solide co[m]municacionis · p[er] mugi-
tu[m] sonore p[re]dicacionis · et p[er] fissam
ungula[m] recte discrecionis · et p[er] crina
debite placacionis · Et iam occulte bene
succedunt musce volantes p[er] discursus
et evagacio[n]em fedantes p[er] vite et scan-
dalosa q[ue]suacio[n]em · mordentes p[ro] malicio-
sas detracciones · et emungentes per
superfluas me[n]sacciones · Consider-
quo ad sola q[uod] piscibus et monarie
s[er]viunt et antiquiti indices auos ri-
mates et scrutantes cu[m] philosophie q[uan]ta
theses q[uod] p[ro]funda fluminu[m] more pis-
cium · Job 12 · Volatilia celi indicabunt
t[ibi] et narrabunt pisces maris · Desig-
nant aut[em] m[agiste]r Rudolphus belluacensis
cu[m] q[ui]da[m] clericorum sicut recitat Gyraldus
Cabrensis i[n] p[ro]logo sui speculi eccle-
Quint eis q[ui]da[m] supersciat · q[ui]da[m] pavo-
si q[ui]da[m] massati · sicut p[re]missis ig[itu]r
mate fundato superedificat varias
facultates superficiales · no[n] exspe-
ctes statim i[n]mature et imp[er]fecti ad
magisterium festinates · quibus congrue
adaptat similis s[cien]cia semina
de longe statim effundunt omis et

mutate pinguis sabule tanibus ante
messis tempora planescunt et statis
varie fructibus emarcescunt. Sed de
singulis sciendum quod ubique peregri
nationi quam maximi contineat omna
tu esse videtur. Secundo sunt pauca que sup
plere littature solis firmamenti celatum
faciunt et difficultatem continent ignis
sicut ille. Et tales sunt antiquitus
pisces id est studentes, quamvis diebus
istis loco piscium surgunt rane gar
rulantes saltantes in luto morantes
et aqua turbantes. Garrulantes per
excessiva loquacitate. Saltantes per
nimie expeditionis velocitatem.
Quia nec plane gradiuntur nec ordinate
addiscunt sed ante partes saltant
ad artes et ibi de libro ad librum
se mouentes quia utilia et quia difficilia
transiliunt quia sunt puerilia serunt semper
ad scolasticos quousque attingunt. In
luto morantur per carnis desideria
et scias turbant per effectum miseria.
Posterius quidem ostendit quod in terra quos filii
Israel letabantur in deserto per delicias
scilicet quiniis cuiusdam nomine cibi qui
bus ipsis desiderantibus vesci carni
bus dominus dedit eis coturnices
sicut expositum est supra capitulo 16. Unde
et respondet Novissime autem viderunt no
vam creaturam avium. Non de novo crea
tas sed tunc de novo eis adductarum.
Novissime ut distinguatur tempus tempore
in quo in Egipto tempus quo excitatus
alicorde et tempus quo postmodum per desertum
et tunc tempus novissimo quo datum
sunt eis quam aliquam appareret
prius hoc quod dicatur novissime quo tem
pore sumpserunt manna quam coturnices
Exodo 16. Vespere comedetis carnes
et mane saturabimini panibus. Cum
adducta copia postulaverunt escas

epulacionis id est escas delectabiles car
nium qualiter inter fluxerunt in Egipto quod
desiderio deus satis satisfecit. In al
locacione cum desiderio ac desiderio id est secundum
desiderium eorum quod est quedam allocacio
apud deum. Descendit illis de mari
ortigometra id est coturnices que de ultra
mare volant quod sunt dicte ortigome
tra et unde dicitur supra capitulo 16 ipsius

Et vexationes. Lectio 209
peccatoribus supervenit non sine
illis que ante erant argumenta
per vim fluminum iuste enim patie
bantur propter suas nequicias. Etenim
detestabiliorem hospitalitatem
instituerunt alii quidem ignotos
non recipiebant advenas alii
autem bonos hospites in servitutem
accipiebant et non solum hec sed
et aliquis erat respectus illorum
qui inimica recipiebant extraneos.
Enarrato prodigiis factis hebreis et
desiderata eorum leticia et exultacione
redit auctor ad replicandum de ex
terminis illatis egipciis ac eorum nequi
cia et punicione. Et circa hec duo facit.
Primo inculcat eorum penam. Secundo explicat
novam culpam et secundo nove culpe appli
cat novam penam. Secunda pars ibi Juste enim
Circa primam partem autem circa primum dicit Et
vexationes id est punitiones supervenerunt
peccatoribus scilicet egipciis per vim fluminum
in mari rubro non sine illis argumentis id est
miraculis prius illos arguentibus que
processerunt in egipto ad eorum correpcio
nem. Expleta pena subditur culpa
que fuerit pene iusta causa et dicit juste
enim paciebantur istas vexaciones sive
punitiones propter suas nequicias. Sed
autem ista nequicia specialiter contra ista
hospitalitate contra quam quadrupliciter pec
caverunt. Quidam enim hebreos in terra

egipcii non receperunt. alii eos receperunt sed postea receptos servitute et dolore afflixerunt. alii autem eos non solum receperunt verum receptos servitutis doloribus afflixerunt. Dicit ergo sic hec dictum est quod iuste paciebantur. Etenim detestabiliorem i. valde detestabilem inhospitalitatem instituerunt quam egipcii detestabiliorem inhospitalitatem quam Sodomite hospitales et crudeles erant hiis qui sunt dicta quadrupliciter. Alii quidem ignotos non recipiebant advenas qui erant tribulati. alii eos receperunt sed bonos hospites in servitutem redigebant i. in latere et luto servire cogentes. Hoc primo non solum hoc faciebant sed et alius erat respectus i. vindicta illorum quia non solum faciebant illi talia sed in(iqua) hic quod vexaverunt bonos hospites servitute. Sed est ad hec quod mala ad eos fuerunt voluntate propter hec solum quod fuerunt extranei. Et ideo dicit quod invita recipiebant extraneos. Secundo hic erat iniquissimum quod scilicet erat aliquid quod cum leticia receperunt peregrinos ducti naturali compassione illi qui non receperunt tales cum iustissimo doloribus afflixerunt. et subdit quam autem cum leticia receperunt hebreos et alios peregrinos. hos scilicet recipientes illi qui eisdem instabant i. erant scilicet diu recipiendo extraneos hospites servitutis afflixerunt doloribus. et est sensus quod illi qui fecerunt non recipiendo esse hospites illi quos qui receperunt aucti post quietem et consortionatam penam istorum sicut Sodomite inhospitales angelos in forma humana a loth receptos hospites ignominiose temptasse volebant et ideo dicitur puniti sunt cecitate et tenebris ita ista egipcii inhospitalitate tractantes hebreos palpabilibus tenebris percussi sunt sicut

illius supra xi c. dictum fuit. Et hic quod dicit Percussi sunt cecitate i. tenebris. Sicut et illi Sodomite qui in Genesi et portam quod nomine non erat in foribus iusti i. loth cum subitaneis coopti erant tenebris. Gen. 19 Percussi sunt cecitate sicut in foribus iusti i. loth ubi hospes fuit i. ubi hospites ipsius loth querebant nec invenire poterant. Gen. 19 percussit cecitate a minimo usque ad maximum ita ut ostium invenire non possent. Tria opera hospitalitatis commendat quod gratia deo quorum debet hospitalitas habere condiciones

hilaritate
securitate
sanitate
pietatem

sine
murmuracione
turbacione
diminucione
negacione

ne

Primo igitur debet hospitalitas habere hilaritatem sine murmuracione pe. 4. hospitales invicem sine murmuracione hilarem enim datorem diligit deus sed recipe ad permanendum de cetero recipe ministri vestri ad hospitandum recipite quosque qualiscumque in eius nomine receptantes videant ergo hospites eorum et collectis omnibus et ideo cum magna reverencia et hilaritate recipiendi sunt hospites exemplo abrahe Gen. 18. Qui cum vidisset tres viros occurrit eis et adoravit in terra. Exemplo loth Gen. 19. et apostoli illuc ubi coegerunt Christum manere cum eis ubi dicit glossa quod Christus docuit quod peregrini non sunt solum ad hospicium vocandi sed trahendi. Secundo quod debet hospitalitas habere securitatem sine turbacione defendebant enim homines antiquitus hospites suos sub periculo proprio. Et narratur Policratici li. 8. c. 13 Ubi dicit quod omnis merebat nota quibus aut hic dominus hospitis i. peregrino humaliter hospicium denegabat obediebant enim hospitibus exhibendam hostis diceba(n)t(ur)

Tria hospitalitas quorum debet habere condiciones

quod nunc omnibus peregrinis Dicitur hospes ab
hostio quod est e[x]quare per papiam quia qui
sunt in una domo de mente atque dignus
erit. Exemplum de loth qui quantum hospiti
bus defendendis filias suas obtulit
zodomitis communiter exposituras a[nte] fu
nis sanis tum ipse quod hoc dixisset. Unde
ne in hoc imitandus est quia non sunt facienda
mala ut veniant bona. Sic tamen non
fecit quod mos erat fidelium hospites
suos ab omni iniuria defendere. Dicit magister
in historiis scolasticis. Tercio quod hospitali
tas est salubre summe dimmune ut
omnia nociva hospitibus impendit. Unde
cum levita dixisset senex iudicum 19 signa
re indigencia in hospicio invenit senex
nox gabaonita ego prebebo omnia que
necessaria sunt tantum queso ut in platea non
maneas. Exemplum eciam ad hoc in sunama
nite videlicet 4 regum 4 que dixit viro suo
animadverto quod vir dei sanctus iste per
transit per nos frequenter. Faciamus ergo ei cena
culum parvum et ponamus in eo scinaculum
et mensam et sellam et candelabrum ut
cum venerit ad nos maneat. Similiter est
contra nonnullos qui faciunt hospitibus
suis pulchrum vultum et de peyori
potu quem habent in domo dant. Quarto
dent hospitalia esse pietate sine
geminatione ut quod divino amore non premimus
ut plures tales eciam hospicium incede
rent. Ad hebreos 13 caritas fraternitatis mane
at in vobis et hospitalitatem nolite obli
visci. Secundum quod recipitur quarto ut ipse ser
vet sit caritativa per acceptacionem sed hos
pitalitatis per gratuitam amiciciam negacionem
per recompensacionem. Prima sit caritativa accep
tacio quod de spontaneo conferetur. Hanc
cum qualitate docuit cristus discipulos
suos luce 10 In eadem autem domo ma
nete edentes et bibentes que apud illos
sunt. Unde quidam metrice dixit: Hic est
plenus letis vultu quam plenus cibis et sit
gratum secundum gallicum quidam communi nichil

Secundo recipitur ad hospicium quarto ut semper quare

capitalis si queris gaudia tercius. Secundo
doctos cum hospitibus suis satis termi
suscipet parcet et aliqua eis hic ei ipa
ret invenit si boni sunt eximiunt sunt
si mali cavebuntur. Quarto sit hospiti suo
gratus. Sic narrat dares frigius de
bello troyano quod chelopha in pedit
socium achilles neretis tenerat
occideret mentor quod cum fratre suo herculi
tenente olim hospitalitatem fuisset. Secundo
Sene[ca] 4 de beneficiis: miles in stratus
hospiti stigmatibus inurgitur. Quarto sit
16 c. in fine septimo eiusdem c. 2o nar
rat quod cum gregis extrema urgente que et
procelle angustia talibus qui in fanum ap
pollinis divertissent a sacerdote religio
sis christianis officiosissime recepti post
omnia digressi accepit sacerdos comme
ndo postes consilium et rupa sed unde ferum
veniebat item et item sacerdos victi
mas recepit. Inde cum frequenter
manebat. Cum sacerdos semper esuriet
in sopore decorum assistens dixit se
nichil posse premonitu tam aut ad
veniri grecorum operi esse compulsum et cum re
quireret sacerdos quod tunc remedium da
retur aut non aliter diu nisi magister hic egressus
fuisset. Quibus auditis sacerdos sensit
esse tamen grecos quorum ad eum providens res
pandit ex ordine hospitalitatis atque
hospitalitatis admonuit quomodo ex
pulsi minime exponit ad exceptam
facultatem sui consilio deplorat accor
dit vero omnia in pristinum statum deposuit.
Accepit grecos templum in quo ubi religiosis
appollini promitto reddite ad locum
tum et agere que consuevisti. Quod cum sacer
dos mox simulacrum posuisset affuit
demon respondens quod ille admi
rans quod et deos penes se quos grecos incar
cerat ipse clausos ianuis religiosi ad
iniit grecos et prostravit se ad pedes

eis rogans ut illum se deo afficeat et
virtute qui quidem dominus quem imperabat
quam cum fecisset castissimus fuit cum
aliis ipso et aliquis baptizatis postea conse-
cratus item inte multos ad fidei virtute
perficeat ut ipse bonus episcopus in episcopatu suc-
cessor exstitit. laudanda est igitur
hospitalitas sacerdotum infidelis ve-
neranda fidelis pontificis mirificata
et pietas salvatoris sacerdote mag-
nificatum quedam. 3° caveat hos-
pes nimiam dilationem in domo et
familia sui hospitis quam minus dis-
pendiis aliquare studeat diligenter
est enim modus rerum in rebus super ordina-
tum domus domus hospes prius sit re-
cipiendus qui tenetur in omnibus modestia
observare. prover. 10 mensura. Eum sicut in-
gressu studeas esse modestus. ut
post decessum de te sit rumor ho-
nestus. 4° caveat nimiam frequenta-
tionem. prover. 25 capitulo 27. subtrahe pe-
dem de domo proximi tui ne forte
saciatus oderit te. et eodem cum frequenter
scandit tecum caveas magna mo-
ra. 2° considerandum est quod hospita-
litatis quorum sunt emolumenta prima dis-
ponit ad dei cognitionem. confert tempora-
lium multiplicationem. excludit divinam
ultionem. et meretur et dei et ange-
lorum susceptionem. De primo exemplum luc.
ultimo de duobus discipulis qui cognoverunt
cristum in fractione panis. sed non
nunc divina cognitio. aliam considerit
octavum unum sunt in hospicio suscepti
De 2° 3 regum 17 de vidua que
heliam in hospicio suo suscepit. cui
farinula non defecit nec lechitus
olei in minutis. De 3° Josue 6 So-
la Raab meretrix vivat solus eo quod
exploratores hospicio recepisset. De
4° matheus 10 qui vos recepit me reci-
pit et ad hebreos 13 hospitalitem

nalitem oblivisci per hanc ei quidam
placuerunt angelis hospicio recep-
tis sicut abraham gen 18 et loth
gen 19. refertur quod quidam senator
castrum sibi construxit pulcherrimum sic
autem ianuam sic inebere sub scripsit
decetur debet ne dormiat aut epu-
letur. Hic eris vigilans sed achil-
les plato dyana. Videdes per hic or-
dinate quod nullo ad castrum ad hospi-
cium vel prandium reciperetur nisi esset
miles. plus vel sua. Cum cris-
tus apparuit in hospitibus et ait me
et meos a castro tuo cavatis ex-
cludere ipse quod et te castro meo
quod est celum debes non iuste separa-
re. Cum igitur senator indiadte
exceptionis suam imposuit se ap-
plicans iure dei et obtinuit
quod senatoris precepti quod ubique super-
dictus debet hospitalitas devote
tenetur fecit et dixit sic. Azuta
decetur sanctorum sepe cetum
Nudum martinum lazarum iacobum pe-
regrinum etc. Sermo 210
In se dum constitutis sicut in orga-
nis qualiter sonus dimutatis et
omnia sui nature custodiunt unde
estivali tempore eius usui sicut agnusta
cum iaquatica commutebatur et
quecumque erunt natione in terra tisi-
bant. ignis in aqua valebat super
sua virtute et aqua extinguendis
sue non obliviscebatur flamme e
contrario corruptibilium animalium non
vexaverunt carnes coambula-
cium nec dissolvebant illam quam fa-
cile dissolvebatur sicut glaciem lig-
na escarum. reprobatam crudelitem in
hospitalis egipciorum et ostendit quod digne
quod illa in natura fuerunt passi tenebras
contra in parte ipsa redit ductor fa-
tis abrupte ad terendum de divina

pertate in operando mirabilia et in transitu
maris rubri et itinere per desertum
Dixit enim supra in isto capitulo quod deo crea-
tura replectitur sic quodammodo obliga-
ta esse ut non ad obediendum [illegible]
tam gubernacionem electorum suorum ipsam
eandem concludit pertractat in lectione hodi-
erna. Et circa hoc duo facit quia primo de-
clarat obedienciam creature tam in elementis
quam in elementatis in generali secundo applicat
obedienciam istam et res gestas in speciali
et primo in igne et aqua. Circa primum duo
facit quia primo ostendit quod licet elementa hic rece-
dant deo iubente a natura sue complexione
non tamen recesserunt ab eorum dispositionis
consuetudine. Secundo declarat quomodo aliamente
se quadam nova inassuetudine in suas
proprietates commutavit et primo ignis cum
aqua. Dicit ergo [illegible] sicut organi-
zatur in quocumque musico instrumento
diversa efficit armoniam ex diversa ten-
tione et moderacione cordarum in potestate
artificis sue et pro libitu suo nunc
et sic facit eandem cordam non reddere con-
tinuum sonum et non communem et tamen semper
servatur armonia et consonancia dele-
ctabilis in operacione sua. Eodem modo pro vo-
luntate sua utitur elementis et [illegible] ceteris
creaturis et bestiis elementorum et supplicia
respondere pro libitu voluntatis sue et tamen
hoc non obstante consonancia. Dicit ergo pro simili-
tudine. Dum elementa suas virtutes mu-
tant vel intermittunt sicut in organo et
cuiusmodi musicali qualitate sonus ipsa le-
ge [illegible] qualitas sonum mutatur pro
voluntate organizantis, et omnia elementa
utique sua custodiunt quasi ad ulteriorem mo-
dulacionem, ita quod sicut non tollitur melo-
dia per mutacionem sonorum in diversis parti-
bus instrumenti ita ut in elementis tollitur
concordia et armonia propter mirabiles
operaciones quas deus facit per ea. Non
enim [illegible] deus creaturam contra
sed sue voluntati consentaneam. Unde
id est [illegible] exprimuntur ut ipse [illegible]

visu ut visu, quod non expectatum est in ne
sed consuetudine communis ita fiebat sicut spe-
cialiter statim declarat: agrestia enim, id est boves
et alia in aquatica convertebantur, id est ad
modum piscium in aquaticorum in fundo
maris ambulant, et quecumque erant
natatilia ut rane in terra transibant
hoc quantum ad alia. Quantum non adole-
scebat ignis in aqua valebat suam
virtutem, hic est ignis mixtus cum grandine
de celo veniebat nec ignis aquam nec
aqua ignem impediebat. Exo. 9. Unde
[illegible] et aqua extinguere non obliviscens
id est non extinguebat ignem cum quo de celo
veniebat sicut expositum est c. 16. [illegible]
[illegible] effectus mirabilis divine guber-
nacionis in speciali quantum ad elementa.
Ubi primo quod flamma sua duplex [illegible]
in diversa materia flammanatur [illegible]
sicut et dissolvit liquidum gelatum
sicut glacies fuit mirabiliter quod flamme
[illegible] et parvis et passerum approxi-
mantes nec tamen corpora fecerunt. Unde sub-
dit flamme [illegible] non vexa-
verunt carnes natura inflammabiles id est
corruptibilium non coambulancium per de-
sertum. Et sicut intelligi de serpentibus igneis
quorum corpora non fuerunt corrupta et fla-
mmis in eis [illegible] ut de herbis quas
serpentes ignis non ledebantur postquam
serpentes [illegible] apparuissent ut dicta
libri ut inmictis quod non ledebatur pil-
los serpentes ignes [illegible] flamme
dissolvebant illa bona escam id est man-
na, quod tamen facile dissolvebatur sicut
glacies ad calorem solis sicut est expo-
situm c. 16. Et dixit de eo quod supra
dixit quod quecumque erant natatilia in terra
transibant [illegible] et tamen non legi-
tur quod pisces in terra transibant. Dicendum quod pisces
erant in fluminibus [illegible] et quod piscabantur [illegible]
tat flumina ranas. Unde non cantu

qualia nata sunt ire. Lectio 211

In omnibus enim his magnificasti
populum tuum domine et honorificasti
et non despexisti in omni loco assi-
stens eis. Postquam auctor huius libri
determinavit aliis inclusive de clade
diffuse iusta causa et licenti quam causa ma-
los gubernacionis. In hac finali clau-
sula coniungit auctor in generali actionem
de beneficiis minoribus et magnis quas
populo hebreorum retribuit aut de tribus
magnis beneficiis ut quoque. Primo ad
inimicorum subiectionem. primo ibi. Secundo
De malorum per eos dispositione. in omnibus
tercio ad facta que sibi fecit. Dicit ergo cum
magnificasti et magnificasti specialiter
in hostium destructione et eorum liberatione
per hec eum suos et exaltasti magnum in terra quia
populos tuos vicerunt et eorum terras
possiderunt. Secundo quia magnificati sunt et di-
tati in aegyptiis et in pugnati. et hono-
rificasti in ma... eorum conceptione. Hec ca-
cepit incredibiliter ad honorem illius populi quod
deus per eos miracula tanta fecit sicut
super patuit de plagis egypti aut sicut
est patuit in statione solis tempore tempore
Josue et eius de regressu tempore ezechie
et multis aliis simul et quam populus iudeorum ho-
norabilis videtur. Secundo ibi honorale
nomen eorum coram eis et post dicunt
affectionibus in publicamdo populi et desia-
cens existimacio quantum ad tempus et
quantum ad locum videt et et non de-
spexisti eos quoniam propter deo cum eis per sua
licet eos elemencius flagellavis sicut
est eis assistens eis in omni tempore et
in tempore tribulacionis. Primo ibi clamaverunt
ad dominum cum tribularentur et de necessitatibus
eorum liberavit eos. et in omni loco. Actus
17 non enim longe est ab unoquoque nostrum
in ipso enim vivimus movemur et su-
mus. Magnificasti populum tuum domine.

Ratio quare superiores magnificant
semetipsos. et quare aliqui magnificant
deos electos suos. Magnificant autem se-
metipsos quasi per eos honores in hac vita ...

iactatis — pomposi | primo quidem
dilatatis — res — dolosi | magnificant
prosperitatis — fraudosi | semetipsos
potestatis — mendosi | iactatores

pomposi sunt qui modos sibi attribuunt
quos non habent ut illas quos nimis ex-
tollunt. Sunt qui sibi que dantur co-
nantur ut de eis talia divulgentur
qualia vere ipsa credibilia forte non
essent. Sunt qui proprio testimonio que
ipse non viderunt confidentes inanitur de
sola extollentia laudis aliene. Iac-
tantia enim non est nisi laudis humane
sicut dicit Augustinus 12 de civitate c. 8. Ipse enim vani-
tate pulsus amatus humana laudem
spretis testimonio conscientie. Tales nonnulli
sunt milites et armigeri qui in forma sua
describis confingunt ut attribuant sibi
ipsis que per alios gesta fuerunt. Tales
nonnulli pseudo apostoli qui sibi arrogant
et attribuunt labores aliorum. Tales
... et compilaciones faciunt propriorum
quas vero intelligunt in quibus nichil
habent proprium nisi quod ponens recitat talia
que sunt ab auctoribus compilata. Qua-
lis fuit ille fidentinus qui lapide
dicit. Marcial totum epigrammati-
liber. ... libros quos mar-
cialis condidit dum recitet sancti
subripuit et discipulis suis legit
et tamen eos postea non intellexit re-
prehendes sibi cum super hoc marcialis
Debuit quod recitat meus est o fidentine
libellus sed male dum recitas inci-
pit esse tuus. Sunt illud quod maioratur
pro rarefaccionem et id quod maioratur per
augmentacionem differentia est quia id quod rarefit
accipit maiorem quantitatem et occupat
maiorem locum quam prius et tamen non ...

211

plus de substancia in radice quam prius fuerit in
se ipso sicut patet 2 Physicorum c de vacuo sed
illud quod realiter augmentabile est habet tan-
tum substantia quam et quantitatem. Unde et ma-
iorem locum tenet et est habet de substan-
tia plus quam prius sicut patet 2 de anima
et 1 de generatione. Supponamus in talibus de-
ceptos a pulpitis scolaribus qui per scolas
quam mendicantes laycorum nomine cleri-
ci dicti fuerunt. Unde acceperunt statum
et locum maiorem per mendosas iac-
tancias licet digne de perfectione cu-
stodienda non plus habent quam prius. Aliter
autem est de adiacentibus solide et
de hiis qui iactancie vicium per-
horrescunt. Hii enim sicut crescunt in ho-
nore et status sublimitate ita et
crescunt in valore et status augmen-
tacione. Tales igitur iactatores se-
metipsos magnificant. Hii sunt qui magis
amant vocari rabi quam esse quia ma-
gis appetere sapientes quam esse. Amant
honores fugiunt labores appetunt
fastigium et recipiunt fundamentum
de quibus Matthei 23 Dilatant philateria
et magnificant fimbrias et propter
nervos est cum psalmo Disperdat dominus uni-
versa labia dolosa et linguam mag-
niloquam qui dixerunt linguam nostram
magnificabimus. Item psalmo Non apponat
ultra magnificare se homo super terram
¶ 2o se magnificant viciose simulatores
dolosi et maxime adulatores. Isti dum
magnificant alios ut ex consequenti
magnificant semetipsos. Nam per hoc quod
alios adulantes eos magnificant
alicuius ex animo magnificari sperant
iactatores propter sunt boni aca. Est enim
adulator propter speculum [illegible]. Se-
nes quorum oculi incipiunt cali-
gare habent quoddam instrumentum quod te-
net inter oculum et litteram quam vult
legere et tunc sua littera magis valde
de grossis et apparet grossa quam ante deprehenditur
lapidibus cuprensis que est in illo instrumento
per cuius medium incipit littera ad oculum hec
est multiplicat per consequens ad formam. Sic
contingit aliquem quod hoc putasse et humilis
in oculis propriis sit et paruus reputat de
se ipso. Sed accedit unus adulator et at-
tribuit gratias et virtutes multas quas
forsitan nullam habet. Et si forte habeat
aliquam illa excedit et mendaciter
amplificabit se nobile virum quia sit
et Senece epistola 2 incredibile est quam
magnos viros dulcedo ordinis ab-
ducat et Alanus de planctu nature Septem
hiis pestis pestilencia paruantur. Prin-
cipum lateralis palatum tamen adula-
cionis artifices fabri laudis figuli
calicat. Hii sunt qui magis loqui se commen-
dacionis tuba et diuinarum auribus cy-
tharizant que mollitie adulacionis fal-
sos fucos eructant quod ut ungant
caput diuitis ina oleo adulacionis
et unguent platorum auribus pluuiam
laudat subiciunt quod ab eorum pallijs
atque fumant puluere excuciunt at
uestem philateriorum deplumant implu-
me et inferioris adulatores a nate vultu
alii dico ulum amicte linguam alii tel-
lari loquela aplo dissencionis menial-
lo diffibulat plurium eorum plausi-
bili applaudendo collaudant quos
intus condictoria derisione defrau-
dant. Fuis vultu applaudunt ingles
intus scorpionis pungunt a alcos fo-
ris adulacionis vellitos explumet y-
bres in cuius detectione euomit tem-
pestates. Hii illi Item illos mag-
nificatores dicit Ecclesiastici 10 gloria diuitum
in honoratorum et pauperum timor dei
est non despicere. Sed homines iustum pau-
perem et non magnificare virum peccatorem
diuitem. ¶ 3o viciose se magnificant

Qualiter dolosi flatores se magnificant

p(er) q(ua)sdam preciositates q(ue) dilatat horrea
sua pecora armenta familia multiplicat
et sup(er) varias habitaciones edificat sic
magnificatus fuit Nabal de quo j R(egum) 27
hic ille magnus nimis erat et durus pessi-
mus et maliciosus. talis fuit aliquando Sa-
lomon qui dicebat magnificavi opera
mea edificavi m(ichi) domos et planta-
vi vineas feci ortos et pomeria et
consevi ea cuncti generis arboribus Ecc(lesiastes) 2
De ista magnitudine se exuit ps(almista)
neq(ue) [illegible] ambulavi in magnis.
Secundo vicio se magnificat p(er)crescens se monstro-
si nat(ur)a quando in aliquo membro magni-
tudo nimia reperit(ur) vel quando in uno membro
duo diverse species conveniunt monstrum di-
citur ut si unum membrum esset ex parte
porci et ex parte bos monstrum nimis di-
ceret(ur) et quando species ille magis distant
secundum proportionem nature tanto magis eos unius
in alio appetet. Unde expressius monstrum
esset compositum ex homine et homine quam com-
positum ex homine et asino. Moraliter pec-
catores dicunt(ur) multipliciter monstruosi quia vel
ex excessiva magnitudine alicuius unius
peccati vel ab aggravacione magnum et quantum
paciunt(ur) secundum speciem distinctorum. Unus qui-
cumque [illegible] se convertit cum quadam vicia que
quasi non sunt contraria sibi simplex agit
ut [illegible] ad diminucionem alterius sicut
superbia et luxuria non sunt vicia contraria
quia non sunt eiusdem generis. Tamen natura luxu-
ria ex sua feditate corrumpe superbiam.
Unde persone multum date lubricitati
inveniunt(ur) communiter sociales et non multum
superbi. Similiter superbia corrumpit luxuriam
ex sua nobilitate. sunt enim nonnulli ex
dignacione superbie feditatem luxurie
detestantes. Si ad inviciat(ur) quod est ex parte
una libidinosissimus et ex parte alia super-
bissimus talis est monstruosissimus reputan-
tur ut pote quod est hic peccatum demon per
superbiam et thaurus per luxuriam minis-
thaurus filius pasiphes uxoris minois

nis quia ipsa de thauro concepit multos
moratos in bellis occidit minotaurus fuit
feminibus et feminis. Unde ipse rex mo-
diam sui generis excogitavit Dedalus
labirinthum in quo minotaurus vitam finivit.
Talia est monstra moralia quibus acci-
dunt. Eodem modo moraliter monstruosus pecca-
tor occidet civiliter ut v(er)o vita civi-
li puniet(ur) et in labirintho inferni concluditur.
De tali tempore magnificatus dicitur
p(ro)phetam v(er)o ij Sapientibus sic fructu
magnifici cordis regis assiriorum et su-
per ipsam arguet sine commeo et ta-
lis arguitur et ~~[illegible]~~ comminatur a
sapiente Jer(emie) 2. Arguet te. Sic magnificat
est deus homines multiplicat(ur) v(er)o prouidendo
virtuose reddendo iustificando gracie et be-
atificando glorie. Primo p(ro)videndo homini
ostendit homines magnum esse apud deum
cum quando cum consorte p(ro)ducti in-
ducti. quando deus dixit faciamus hominem
ad imaginem et similitudinem nostram Gen(esis)
j Job j quid est homo quia magnificas eum.
Secundo magnificat homines reddendo coproprio(?)
ut multo tresus(?) ei dice posset j R(egum)
j R 26 magnificata est anima tua hodie
in oculis meis. Tercio magnificat homines
deus iustificando gracie arguit enim
magnum peccatum homo quod deus non vult
puniendo et sic sit digna perditioni Ro(manos) 8.
quos autem iustificavit illos et mag-
nificavit. Quarto magnificat hominem
premiando glorie dando homini semet
ipsum j R(egum) 16 magnificata est anima mea in
oculis domini et liberet me de omni an-
gustia quod nobis concedat qui sine fine
vivit et regnat Amen. Sermo 2us.

O ius(ta) meditabilit(er) sapie-
ciam. Omnis sciencia sive humani-
tus adinventa sive divinitus
inspirata tam in doctore quam in auditore
habilitatem requirit ydoneam quippe cum
sit qualibet intellectus est cum proporcio-
nali docet ingeniis quod equaliter dis-

Peccatores multipliciter dicunt(ur) monstruosi etc.

Deus magnificat homines multiplicater.

ponatur ad qualibet facultate. Hic
est quod pueros ad mechanicam. et adoles-
centes adolescentes ad physicam. senes
vel saltem iam provectos ad ethicam appo-
nere consuevit. et hoc est quod dicit Aristoteles
in ethicorum c. 3. quod iuvenis non est proprius au-
ditor politice. et 6 ethicorum c. 8. dicit quod
ad scientias mathematicas dum est puer sed multo
potest esse physicus vel sapiens dum est puer
quanto enim facultas alia est dignior
et nobilior. tanto ad ipsam acquirendam
notitiam sui etiam perexigitur aptitu-
do et habilior dispositio ipsam debet
Et ideo cum sacra scriptura que semper supra
nominatur omnes excedat scientias singula-
re utpote ut omnia materia nobilior. et
forma specialior. cum fine nobilior
cum efficiente probabilior invenitur
necesse est nolentem in sacra scriptura dispo-
tiones convenientes habere hic officiam
conformationis devotionis religionis or-
namentum spiritualis devotionis remedi-
orum complementum namque ad sacram scrip-
turam intelligendam deesse potest devotam
receptionem confirmandam perscrutationem plus
quam consuetam immaculatam conversationem quam intel-
lectualem dispositionem. magis est vas di-
vine bonitatis contemplatione quam mundane
curiositatis occupationes. et multo plus ex-
pedit metallo sapientie degustationis
quam rationalis difficultatibus. soli quippe ille
auditor repletur sermones divini fruit
incidit ubique. Est enim ipsa qualis
Albertus dicit in commentario ethicorum c. 1.
Ideo prout in se sacre theologie ut auditor
aptatur qualiter homo ipsa. Hoc ipse
ipsa meditabitur sapientia. In quibus
verbis informatur devotus theologus
quod sacre scripture notitiam per ...em quadru-
plicem impetratur per officiosam sup-
plicationem per studiosam conversationem per
fidelem contemplationem per saporem delec-
tationem. Hoc designat officiosam
supplicationem. ipsa studiosam conversationem.
meditabitur fidelem contemplationem. et sa-
pientia saporosam delectationem. Hoc

igitur ipsa meditabitur sapientia. Primo igitur notitia sacre
scripture est devotis ac alibi attendenda per officio-
sam supplicationem et quantum ad hoc premittitur
os. psalmus 118 Os meum aperui et attraxi
spiritum. unde ipsam de sacra scriptura notitiam litteralem
sed spiritualem spiritum quia littera occidit spiritus
autem vivificat 2 Cor. 3. Sicut enim illi
pulli avium lacuna lavarique reficiuntur
a matre quod nido iacentes capita alasque
elevat et paratos os dilatare. ita
spirituales devoti in nido scripture iacentes
tanto a Christo ubiorem notitiam recipiunt
quanto per orationis instantiam devotionis
desiderantur ipso dicente per psalmum Dilata
os tuum et implebo illud et Luce 21
ego dabo vobis os et sapientiam cui non
poterunt resistere et contradicere omnes ad-
versarii vestri. Et hoc est quod dicit beatus Gregorius super
moralia c. 21. eloquia quod perscrutari
devotos plenius intimantur. saepe multo
orando quam investigando penetratur
hoc est quod potest scribit Isidorus ad demetria-
dem virginem. lectione enim vix semper inter-
rumpat oratio. et etiam ungit ad se ipsum
deo quanta magnitudo sit spiritus atten-
dat. Sic sanctus Augustinus in omnibus quod
libros suos omni perscrutatione et sua-
des devota orationem admiscet. Sanctus
Thomas de Aquino quaerit perplexis dif-
ficultatibus orationem se legit contulisse
et se magistram plus devotione plu-
rium quam investigatione vel studio acquisi-
visse. Sic Paulus recommendat Ephe-
sios ad Ephesios 6 orantes igitur omni
tempore ut detur in semo ...-
meum cum fiducia notam facere misterium
evangelii. Os igitur devoti theologi ad
hoc quod digne sacre scripture notitiam attra-
hant quadruplici se disponat. debet
a luto lubrice velitatis expurgari calcu-
lo scelice sanctitatis. abstergi ab sordi-
bus et armari gladio rigide ex-
pericionis. Primo os devoti theologi se-
parari debet a luto lubrice velitatis. unde

Dispositus presertim a vili quod os meum
eris .i. presertim a vili .i. magis preciosum
a carnalibus despectis vilibus et luxu-
riosis Sap. 17 luxus vilior intelligitur. 2o
debet expurgari calculo celitus sumatur
ysa. 6 Volavit ad me unus de
seraphin et in manu eius calculus quem
forcipe tulerat de altari et tetigit os
meum et dixit ecce tetigi hoc labia
tua et auferetur iniquitas tua et peccatum
tuum mundabitur. Altare est scriptura.
calculus spiritualis sensus in forcipe scri-
pture eius spiritualiter exponitur. Ad
litteram ergo angelica seu deuotos
sanctos illuminant exponunt nec
scripturas obscurant. 3o debet os theolo-
gi abdi ab sapore viciis. De quo
Apoc. 10 Accepi librum de manu
angeli et devoravi illum et erat in
ore meo tamquam mel dulce. Iste liber est
sacra scriptura quam non debet scolaris atten-
te paucam devorare quia totum debet perfecte
integraliter et sumari et non procum
dispositum minuari et sic erit tamquam mel
dulce. ysa. 18 ps. Quam dulcia fau-
cibus meis eloquia tua super mel ori meo.
4o debet os theologi armari gladio
spirituali, scilicet ad defendendum here-
ses et errores viciosos et malos mo-
res ysa. 49 posuit os meum quasi gladium
acutum ut illi applicetur. De quo Apoc.
19 Vidi celum apertum et ecce equus
albus et sedebat super eum vocabatur fi-
delis et verax et de ore eius pro-
cedit gladius acutus ut in ipso percu-
tiat omnes gentes et Apoc. 2 pug-
nabo cum illis in gladio oris mei. Do-
lendum est de theologis huius diebus
quorum os est in vanitate et dextera
eorum dextera iniquitatis in quos qui-
busdam invenitur os dispositionis
et undullas detractionis, implicationis
os ambitionis et in multis os a-
dulationis. Os dispositionis habent
illi quorum omnes sermones in fabulis et
scurrilitatibus administrantur. Contra quos
Coll. 3 Deponite et vos sermone de
ore vestro et ad Ephes. 4 Omnis sermo
malus de ore vestro non procedat. Os de-
tractionis habent illi qui non cessant detra-
here pauperi quia crismis docent, capita
dendent quia crismus compilaverunt et pau-
peres perspiciunt quos crismus perlegit
hii sunt pseudo prophete de quorum dicunt
aliud nisi rane garrulitates procedunt
Apoc. 16. Os ambitionis habent illi the-
ologi qui scripturam sacre ad nostram ad hu-
manos honores ordinant et eorum fructus
dignitates ad officia prebendas et quod deus
in ecclesia exercendas ista persona alligatur pro-
ter dictum est per pastorem oves meas
Joh. 21. Et qui operatum desiderat bonum
opus desiderat, Thimo. 3. Hii sunt viles
ypocrite cum sola ecclesia dependent super de-
celestibus faciunt mentionem. Ps. 72 ps.
Ps. posuerunt in celum os suum et lingua
eorum transivit in terra .i. lingue mee
corrupta. Os autem adulationis habent illi
qui statu placere tenentes et ipsius scan-
dalosa videntes sicut eis placebo sed
nunc dirige cantavit. De quibus ver-
ificatur illud ps. 48 hec via illorum scanda-
lum ipsis et postea in ore suo complacebunt.
2a scriptura sacra est a theologo exponen-
da per instructionem communicandum ut sit
non solum doctus sed per consequens in vita.
Os in qua vita ro. 2. Non enim auditi-
res legis iusti sunt apud deum sed fac-
tores legis iustificabuntur. Distinguit
enim autem ethice iustitiam quadruplicem
Distributivam, commutativam, donativam
et paternam. Sed ergo debet devotus the-
ologus primo iustitiam distributivam ut quod
sine fictione didicit sine invidia com-
municet aliis liberaliter exponendo. prov. 10
Labia iusti erudiunt plurimos. 2o
iustitiam commutativam ut nequaquam

doctrina sana quam intendat pp-
mis. Ait quod Attendite ne iusticiam vestram
faciatis coram hominibus non temporale lu-
crum spectantes. Dan. 12. qui ad iusticiam
erudiunt multos quasi stelle in perpetuas
eternitates. Exercitat 2° iusticiam dominans
instinctus bestiales carnis comprimen-
do legibus hominis. Et hec est quod do-
cet philosophus Sedone in medium. In hoc
inquit manifeste sic absolute causa a cor-
poris comune differencia alius hominibus
et ideo philosophia philosophorum pacem illorum inat
corpus et fugit ab eo querit que
ipsa primum secundum. Ista credat quamcor
diuersis in prologo de philosophia ubi loquitur
de inclinacionibus animis et de cor-
poris passionibus. Dicit sic sui dictos igit-
tur fuerit vilitate earum compellet
eas ante omnes et odiet eas max-
imo odio et sic erunt causa retinen-
tes leges diuinas et obedientes
legibus naturalibus. Et quamcor pro eo do-
minabuntur corum instinctus inmaturos. Exha-
bitat ergo quod iusticiam prima quantitate
priis erratibus cohibendo. Capitulo 12.
Docuisti primum tum per talia quod sapientem
iustum quamquam esse. Tercio sicut scriptura
est a theologo persuadenda preciosa
dispensacionem quam nostri 2° subscriptum
meditabitur. In psalmo in lege domini vo-
luntas eius et in lege eius meditabitur die ac
nocte. Ista meditacio temperat corporis
voluptatem, mitigat mundi tempes-
tatem, predicat dei pietatem, comparat
homini caritatem. Primo dico quod hec meditacio
temperat corporis voluptatem. Eccli. 12. Frequens
meditacio carnis afflictio est
et secundum Amans sapientiam spiritualem et car-
nis vicia non amabis. Secundo hec me-
ditacio mitigat mundi tempestatem
unde secundum frater ... epistola ad ... ph
in Diuidis quod in hac vita vinum sa-
pientem teneat et inter pressuras tur-
baciones mundi equus animus maneat

suadet id primum esse meditacionem et sanctam
scripturam. Tercio hec meditacio predicat dei pi-
etatem. In psalmo Inmaculatus meditabar
inter quod fuisti adiutor meus. Quarto hec
meditacio comparat homini caritatem. In
psalmo In meditacione mea exardescit ignis.
Ista meditacio sacre scripture non debet esse turpi-
toria seu per primum. Sicut de dya-a dyont/
anagnosi quod est a lumine salutanda sed debet
esse morosa diutina et continua et
eo fructuosior quo hoc senior inuenitur.
Eccli. 14. Beatus vir qui in sapientia morabitur
et qui iusticiam meditabitur. Unde secundum
ad demetriade, sancta scripturarum ardor
illa prime etatis extinguitur. Omnis
ut sciencia auctoritas vitare summa etate
potius inflamatur. Et in epistola ... morum e 1.
Hanc scripturam primum ... sermone
blanditur, que nec sic clausa est ut pa-
uescas, nec sic patet ut vilescat. Cuius usu
sciendi colligit et tanto plus diligitur
quanto amplius meditatur. Quarto sacra scrip-
tura est recolligenda tum saporosa de-
lectacione et ideo merito vocatur sapientia quasi
sapida sciencia. De quo loquitur Hugo de sancto
Victore li. suo 1. de ... Dicit nichil in
hac vita dulcius sentitur, nichil auidius
sumitur quod ita mentem ab amore mundi
separat, nichil sic animum contra temptaciones
roborat, nichil ita hominem excitat et ad-
iuuat ad omne opus bonum sicut studium
sacre scripture. Et in eodem volumine
li. 3. Dicit in refectorio sacre scripture tres
mense, id est tres intellectus diuine scripture po-
nuntur, videlicet historialis, misticus et mo-
ralis. Prima mensa simplicibus, secunda doc-
toribus et tercia omnibus est utrumque, id est prima
est alba quasi ... id est rubicunda ... dul-
cior. Prima continet saporem cibariorum, secunda
vinum gestorum, tercia dulcedinem morum.
Et infra. In hac scriptura est que docet
veritates, que scripturas capitur liberalis, que pro-
mittat felicitatem. Sed prima docens veritas

ꝫ sine fallacia. Bonitas sine malicia.
Felicitas sine miseria. Et hugo de s
victore sapiencia vera est obfuscabilis in de-
core. inseparabilis in vigore. inappreci-
abilis in valore. immutabilis in hono-
re. Primus dico quod est inobfuscabilis in de-
core. Sap 6. Clara est et que nunquam
marcescit sapiencia. Inseparabilis in vi-
gore. Sap 7 melior est quam vires
et Sap 10 omnipotencior est sapiencia.
Inappreciabilis in valore. prov 8. me-
lior est sapiencia cunctis preciosissimis opibus.
Immutabilis in honore. unde Sap 6.
Sapiencia deducet ad regnum perpetuum.
Ad quod nos perducat qui sine fine
vivit et regnat Amen.

Nota quod in registro sequenti prologus libri repu-
tatur etc pro lectione accipitur et hoc contra
plures ambiguitates evadentes in re-
gistris et hic aliquis et aliquis etc computa
per lectionem absque prologo computatur.

Ad evidenciam tabule sequentis
que est super exposicionem libri sa-
piencie sciendum quod ea que ibi con-
tinentur non valent et atque circa se-
quencias non sunt disputabiles que in ea
exposicione diffusius pertractantur ex capitulis
quibusdam que in dictis sunt continentur
et in dicta exposicione habentur allegantur
ad inveniendum autem magis de qua agitur
in tabula quota lectione talis materia
pertractatur ponuntur autem littere a. b. c. d.
etc quibus partibus lectionum ubi tales materie
pertractantur. ut quod queritur citius inveniatur
sicut etc de uno vocabulo ad aliud
vel ad alia ubi consimilis materia pertractatur
remissio. De quibus tractatur capitulum de A

Abortivi fiunt fetus primi carnales
existimentes in utero matris 33 lc. a
Accingitur vir castitatis zona quarta 23 lc. b
Accusabunt in iudicio peccatores iniquitates c
d suae 96 lectione ¶ Adductus christi
ad iudicium in vace tribulationis 96 lc
Venit christus in mundum nudus veni-
et ad iudicium armatus 10 lc. e
f Annihilabitur veniet christus ad iudicium cum
h malos 11. ¶ Adversa reprimat de-
us aliquis sanctos et bonos et prospera ma-
lis 8 ¶ Adversitas aliquando est
periculosior quam est utilior quam prosperi-
tas lc 9. ¶ Adversa fortuna plus
k prodest quam prospera 100 ¶ Adula-
tores sunt pessimi inimici 130 lc.
l Adulterium est periculosum appetit consultus 91
m Adulterii sit sciendum de uxore an sit
fidelis vel adultera 106.
Adversitas mala sequitur peccatum
o laqueo in morte 77 lc. o ¶ Advo-
cati mali sunt reprobandi ... et
ibi non plura de eis 77 lc.
p Almucia mea ... 96
q Amore militare ... lingua 9
r Amator est veritas non in ... 11 lc.

Ardore dei mentis accendi ... 13
Amator pacis fuit cristus 33
v Amor dei ad suam amaz per exemplis 71
x Qualiter amor carnis trahit sapientiam tam in principio quam in fine 83 lc
y Amatores peccati sunt in luto 91
Amor dei est fons sacre scripture 202
A Amaritudo cor diac mundane 96
Amaritudo passionis spiritualium dulcorat
B igne caritatis ibid ¶ Amaritudinibus multis miscetur gaudium mundi 66
C Amaritudo vite presentis qualiter fiat dulcis fiat 133
Amaritudine plene sunt delectaciones mundi 133
Amaritudine tribulationis melius vincitur quam dulcedine carnalis delectacionis 112
D Ambicio et simia cultus lc e
E Ambicio per multis labiis sic exponit 19
F Ambicio qualiter ad honores scandere invenit 77
G Amicicia conflictus mundi efficatur fuga
H ma 210 ¶ Amicos scandere gradu lugent facte gradu excessive gradu curatione leccione 163 ¶ Amici quibuscumque
I perfecta est caritas 84 lc ¶ Amicicia
K conficere cum malis periculosum est et qualiter
L agendum cum amicis per pecc. contra amiciciam efficiatur mala 206 ¶ Amittit ihesum
M cristum per negligenciam exemplum de argento 36
N Anglus per anglos intelliguntur sacerdotes qui in officia quantum ... 182 lc
O Angeli sunt ... ministri ... ros ... esse sacerdotes ... homini 182
P Angeli sathane apostate ... angeli abissi sunt mali sacerdotes 182
Q Anima que animam ... lc 10
R Anima separatur a deo per peccatum 33 et 32
S Anima ... poma ... leccio 13 lc ¶ Anima ... p
T Anima humana est ... 19
V Animam ... cupiditas ... 29
X Ante ... anima dei ... 30
Ante ... anima dei ... ibid.
Anima humana dilexit deus ... 71
y Animas ... ibid 71
z Anima non est ... bona ...
Anima non est ... 191
Appetit ... religione 2 lc
Appetitus nullus est ... non possit
D ... 93 ¶ Appetitus bonus implat ... 96
E Aqua ... sapiencia ... 131
Aqua ... ablutis sordes peccatorum flectit corda superborum 183 131 ibid c
F Arbor ... et qualiter 96
G Arcum cum sagitta ... 64
H Arcum triplicem cum triplici genere sagittarum habet cristus ad ... ibid ¶ Arcus
... zelo ... 196
I Argentum et aurum non sunt ... vite ... 91
Argentum et aurum ... ibid
K Argentum quale ... ibidem
L Arguit contra nos deus ... et demon 19
Arcus ... cristus ... 109
c Armatus venit cristus ad ... 10
m Arma cristi ... 122
Arsa ... 23
Aspice ad ... periculosum 111
p Astra ... ad modum aque dat ... et ... 131
Q Avari ... 69 ¶ Audacia ... 98
r Audite legem dei ... 19
S Ad audiendum ... 17
S Omnis audientes ... dei ... 17 ¶ Audire libe
T ter ... dei ... 80
Liber non ... 87 ¶ Audiendo plus ... homo quam legendo 4 7 lc
De ... 191
x Aves ... 69
y Aves ... 69 lc

Beatitudo de laude et ꝯc beatis 130
Benedictionem eternam diuinam pre-
nalis orationes impetrat 12
Benedictionem diuina meretur benefaciens inde-
ligentibus ibidem ¶ Beatitudinem diuina
acquirit in obediencia commissioni ibidem
Benedicto deposito dei datur pauperibus sinis-
tre diuitibus ibidem ¶ Benedictionem
dei meretur conuertens alios peccatores
inuenitur ibidem ¶ Beneficia non dei
[illegible] 17 le ¶ Beneficia
D sunt et fiunt et non fiunt malis et [illegible] 231
E et le 12 [illegible] ¶ Beneficium dei [illegible]
collit et [illegible] [illegible] 60
ff Beneficiorum dei et priorum [illegible] 112
f Beneficiorum dei memoriam [illegible] ap[illegible]
[illegible] voluptatis ibidem
f Beneficia mutua [illegible] ibidem
De beneficiis dei [illegible] 187
G Beneficii obliuiscentes [illegible] ibidem
G Bigamus [illegible] cum
I mediatis 11 le 10 ¶ Bonitate dei [illegible]
sunt omnia [illegible] 12 ¶ Bonum [illegible] de-
ceptores [illegible] 17 [illegible]
Bona vita non [illegible] 29
K [illegible] bonorum [illegible] mundanorum
media 10 ¶ Bona non sunt carnales
delectationes ibidem ¶ Bona e-
terna sunt [illegible] bona [illegible] maiora [illegible]
10 ¶ Brachium [illegible]
[illegible] et [illegible] 60
L Breue tempus est vite presentis 12
Breue est omne gaudium mundi 21
In breui tempore impletur [illegible] 11
Casus [illegible] cadat [illegible] peccatum [illegible]
[illegible] 29
Caritas [illegible] 2
Caritas [illegible] 29
Caritas venenum [illegible] 29
Caritas signa [illegible] amicitia [illegible]
tudinis [illegible] 96 le ¶ Caritas
maior [illegible] 78
Candor [illegible] 108.
Carcer [illegible] mala [illegible] 192
Carcer [illegible] corporis [illegible] ibidem
Carcere [illegible] et hospite ibidem
Carnis voluptas [illegible] 1.
Carne [illegible] dicitur filii dei 23
Carnalem actum [illegible] fides
spes et proles et sacramentum 93
Carnalis voluptas [illegible] 96
Carnales passiones [illegible] 99
Carnales delectationes non sunt uera bona 10
Carnalia vicia [illegible] non spiritualia 102
De carnis et spiritus conflictu facta per
Iacob et Esau 129 ¶ Carnem
mortificare [illegible] 10 106
Nota ubi voluptas delectationes [illegible]
[illegible] fuge
Castigandi sunt iuuenes [illegible] 12
Caueamus [illegible] 1.
Cautela de dupplici cautela qua usus
est Alexander contra [illegible] 132
Cecitatis [illegible] septem peccata
mortalia 28
Celum de celesti regno [illegible] vitalitate 11
Celestia magis [illegible] 26
Nota de celis ubi [illegible] regnum
Cibus simplex et uniformis est melioris
digestionis quam mixtus et deformis 112
Cinis qualiter [illegible] redigendum est cor-
pus humanum 16 ¶ [illegible] cinis
ex cogitatione valet fugat temptationem
[illegible] orationem 16
Clamat ad deum pro vindicta quatuor
genera peccatorum 68 ¶ Corporibus gloriosis 33
Nota ubi septem
Clementia [illegible] 86
Clementiam sumere decet [illegible] reges et pri-
ncipes ibidem ¶ Clementia potentia
[illegible] 129
[illegible] 83

Clici dent indui pode q̄tine bona-
li s̄tie. dyaconte cau̅ss 209
Cytharā q̄i ci dā dicit princeps ipse 86
Cogitacōnum malarū corpus gra 7
Cogitacōes voluptuose quocumq̄ pue-
nit repellende 7 lc̄ Cogita-
re q̄o q̄d ho cunis sit expedit ipse bo-
na q̄ sequit̄ 16 Cogitare
de inte c̄ pudam sapiēt sit igitur se-
ipm c̄ pudy sibie 81 Cog-
cio mea cog di dñi sūt cū silencio
et custodia dz lc̄ Cogitacōm
sui et spi ipedunt dīac ipales 191
Columpna debet esse platus sustētans
omnis regiminis sui 196 lc̄
Concupiam dispne dēclinaru sophis-
te legiste et ociosi 8z lc̄
Concupisti c̄ sume dīac 191
Confessio q̄re dyab ipedit ne hō q̄fite-
atur 11e lc̄ Confidencia
c̄ ma. diuiciarū nauigatibus
et cogitatibus 37 Consi̅de
demq̄ ī cristo et ī uīrgine maria idē
Conformatt̄ sēculare ī moribus indaū
cu eis conuersatēs 18 Confor-
inac demq̄ nos ī oib salua q̄ siua
l̄rāe 121 Confugiunt-
mali in morte 98 Coputat̄
cla apud deū mali nō nō 164
De q̄puis sperib qō ep̄ q̄ deus cū
nos ibidem Coputat dea-
nes nobiscu ad colupnianiā aggre-
gatēs dīcō suos ad cuspēt recipie-
du. deus et angli ad iuuandū idē
Consciā de q̄sue tucasstite et eiq u-
nitate et ipse q̄strat dz fīrma ne-
glig 113 Demq̄ q̄sue dz
emēdari pdisticonsinari pututi
figuraoz. tegi p honesta conuersac
mundari p vera q̄fonem 119 Co-
scia ma ino pt q̄fuge scipaz nō dñi idē
Consciā mā q̄ actāhō pue q̄ usatonis
et tristiciās q̄ uanis. relevatio depressos
q̄sonatio loc possessionis et vindica-
trix finale possessionis l̄ēoc 190
Consciā mā diligē demq̄ custodie ibidem
Consideratio cibus monet hoīem ad dō-
rem dei ad stupore et timore et ad
laborem 13 Consiliu sanū
habetur p sapienciam 86.
Et mod dz q̄ sliu et q̄ lo pt q̄ sliu idē 123
Consiliatores sūt ī inīa pessimi 130
Consiliatores mali sūt pditōm ī q̄ siaq̄te idē
Consiliatores q̄les debent esse ibidem
Aliquos platos quenit q̄ slum pete 196
Consolat̄ nos deus hilarit 27
Cosnētudo pīn debet hoīez q̄i sepulti 12
Cosnetudo mā c̄ carcer pessimus 142
Cosnetudo mala inductive tradit perfor-
te q̄sunguit affectum infiat 82
Inde depans subiubit ibidem
Cosumacōis dīuina c̄ ī c̄ ī equitas et sīpe
regulant̄ p o q̄
Conspicue demq̄ dicias ipales ipate bn 10
Conuertes q̄mundialibus fiat eis q̄sonit̄ 19
Conicem. int̄ conuiam. q̄tuchiaz ipsem
suspicione et deceptionem apt dīna 21
Conuiniū ad diuiā quiuia īuitant de-
us. dyab et mundus 90
Ad conuiniū ī uitat dyab ut occidat idē
Cor humanū vix ē dāi deus tripp̄ 9
Cor regitt̄ de facili 1
Cor humanū ē instabile 1
Cor amaitat̄ dīens mundanis 96.
Nō. de corde ubi p̄bere
Corona ip̄i donat hoiez iusta 29
Corona sigt iustiaam 19
Conalui ipsi dyacato 69
Corpus humanū quō ē tenere redigēs 16
Corpale ī repibus gloīse erit clarus ipas
sibilitas et agilitas 33 lc̄ione
Corpus alligat̄ aīe ad tēpas officim 122

Corpi dct aia pudrn et qlr hc fiat ibi
Corpg rrrm deq oppone laboibq et
miseris et pprims ibide
In ipso cpe dcap tie arma orsa ibi
ns ulta aa de cpe d. L. 2. cu atro
Corigit nos deus sit querere pt bapr 17
Corrige dilige pret adurdice 119
Corrige copus marie cult 168.
Corrorces alios potissime mentem
Undicacm dei ibid
Corrupit peites alr i pmites 6
Corrupies ads 8 et cuuc a tbq 168
Correctio fit cor morib cum qo sto m
statu inotte gor i media hunt 24
Creatu se oia ep dei bone 13
Labiais qsdao monz hoiez ad amore
dei et hore et suppore et tto te ibi
Cata qli tpi voce hoiez allop ibid
Lde quesda suffit ul cogsse qsa que
cogita oplet side 83
Optatos qsecucom stos 191
Crescendi e orsto qpr tis roes ppe qo to
pueuimq adu crede ibid
Creps sexta die qtinges e admalu
septia die ad bonu 68
Cresat thezaum supre copmaroe e
oppom dethezaus diuaps inutiusta 96
Custodie di se fmoes du et no solu i
meso q eo i mita 80 lo
Cupiditas diuaps aufft ab hoie mutz
et pietatem 22 lc.
Cupiditas trea que fit aug 24
Cua dilas et custo a se me a qgsedi dui 83
Cua dyme dilaone opatz ibi
Curare volupte carnis diffile e a
Custodie voles situtes deecas absco-
de sibi humilitate 98 leone
Dare deq cor inrm tpr e
Donat dant tpalia malis i ma-
iori qntite et copia q bonis 66
Dedit crisus scipm i morte 136
Debitores sumq do ppos cermiare 141
Debires sumq do roe delicti bufsoi et de
posita ibide ¶ Debeq cermi
nre suste castigaq ep cauez ibid
Debeq dilcone ppos creacoi et suppl ibi
Deceptores opmt plutatez sub spe veri
ul boni 17
Deficiant mundac cea diffom bos 70
Despus multpr decapit 82
Decipiut hoies blandie 82
Decipiut hoies bladi e mlieres ibid
Decipiut nos fepr fulf adulaces 161
Decipiut quez plicaces ypocritas ibi
Defaus pxos deq unde no alicos 16
Sy defaus suos no videt subditi hc fit
negligencia platorie 78 78
Defaus suos osede adu e opus map e
caritatis ibide
Delectaces hoies pirat dyalq aic qui tra
poma aurea 19.
Plq delectat mlieres iope libidis q vi 31.
Delectaces nal e i apibq ubiope 66
Delectac carnali mistz dyaq lectacam
ut sirat hoiez dormire i petis 81
Delecta hop dedat qlio sit cpu.
Delectas hois e mop regla va. dedata
et augmetiua ibidem
Delecta a anal a a bestial a angui va ibi
Delectaces mudi amaie plec fit 33
Delectauidus no e coffiois excessio 137
Delectaces i pulcritudine corpali ope
uenasait et auntitut graz dei ibi
Delectaces tpales no sabimt oppoim
e debreis ins iudex ibid
Delect rato non impios 18
Delibare de agedis e no festinare 98
Delicie corpales guadit amaitudie
ccunt de ppelibus 110 // 106
Delicie tpales se mixte mlta amaitudis 110 et //

Decem cornua illius bestie quam vidit
Daniel sunt x reges destructi 10
Decem precepta domine decem generi doctoribus 101
Deliquunt sophiste legiste oratores co-
apiste discipline 83
Deriserunt cristum et originaria hominum 79
Derisor mali pati quod cristo glorie est ibid
Quid sit derisio et a multis generanti ibid
Derisores assimilantur milinis ibid
Contra derisores dat scriptura 2 or minas ibid
Derides multos vacans magice arti 189
Desideria carnis sunt deo oblivioni 112
Desperatio est si quis putat consistere peccator 29
Desperatio est genus peccati quod nimia consi-
deratio dampna dei 92
Destructum os est sepulcrum patens 9
Destructores tres sunt mali tres ordines
decem quos vidit Daniel 10
Detractione domina autem ibid
Detractor est mala facit ibid
Detractores sunt corporis morte legalis
impeditores terre regalis
Expugnatores animas clamantes
Detractores mali quos boli fiunt 130
Deus quae pluris non est ibi de
nobis fiant aliis 11
Nota de deus pervenientis
Deus vult cor humanum 2
Deum decem 2 or modis 2
Deum terribilis 2 or hominibus ibid
Deus videt ideo est
quod 1
Deum latere nichil potest 8
Deum honorare et est magna gloria 27
Deus qualiter sit querendus 8
Quod deus est prope nobis 8
Ideo perdit bonitatis hominis 41
Deum esse in fide potest sapientie et bonitatis
potest concludi ex quacumque re contraria
minimi valoris 100
Tanquam deum coluit veteres 129
Deus iustus dicitur quia miseretur iustis et pu-
nit malos 129
Deus solus querit hoc nomen qui est 172
De dimissione quod colebat 172
Depicta dei sancti 69
Dyabolus est mediatoris 71
De dyaboli est quod mediator ibid
Dyabolus non nocet homini nisi velit 13
Dyabolus fuit poma i. tres peccati
delectationes 12
Dyabolus habet arcum et sagitta ad nos 167
Dyabolus invitat ad diversa crimina ut occidat
110 Nota de dyabolo ubi
pugnare argumenta et
Dignus deo quod efficiatur homo 31
Diligere iustitiam sunt iudices et prelati 33
Delectatio est medium deum 83
Delectationem ostendit nobis deus 2 or
modis 182
Diligere deum cristum ibid
Dilectio cristi ad nos probatur fuisse max-
ima et ibid
Dispensatio sunt reges et principes 12
De dispendio ibid
Disciplina quid sit 80
Disciplinam sophiste 82
Disciplinam 106
Disciplina temptationes ibid
Discipline dei sunt medicine a pu-
tredine peccati ibid
Discretionis bonos
alias 86
Diviciarum cupiditas aufert ab homine
pietatem et 22
Divites debent subvenire pauperibus 27
Divicie mundane amantibus 96
De diviciis gloriari est fatuum 62
Divicie auferunt ab homine libertatem hilaritatem
et securitatem 63
Dies tempora 92

Diuicias ad superna et bona future uite
contemplacionis 91 l c
Ex diuiciarum cupiditate oriuntur aduersita-
tes dolores et bella ibid
Diuicie sunt inutil corrupti ca
Doc diuicie sunt uirtutes et bona opera ibid
Diuicie temporales impediunt cognicionem dei sui
et celi proximi ibid
Diuicie plus honorantur quam persone ibid
Diuicie temporales tollunt securitatem ibid
Diuicie temporales sunt contempnende temporaliter ibid
Diuicie spirituales sunt amande scilicet uirtutes et
graciae corporales appetende ibid
Dotes corporis gloriosi 33 l c
Dotes anime 37
Doctor docens sacram scripturam debet habere tria 1 l c
Doctores theologi debent habere robusti id
Doctrine claritate diuina fulgent 33
Qualiter intellectus quis spiritus sanctus doceat ora 83
Doctores quorum pascunt de quibus panibus quidam
describuntur 96 l c
Doctores sunt dentes ecclesie 101
Doctrina debet esse clara et breuis 117
Dolentibus de uita alica est solacium 30
Dolor dubium et tribulacio tres casus nos
mouent dentes 163
Deus debet uocari solus deus 109
Dominus terrenus licet sit magister desinit ibid
Dominum terrenum plus scilicet timere quam timeri
Domus quare debet esse fundata ornata tec-
ta et mundata 132
Dormire letitiam mundi inspicit dyaboli
delectacionis carnalis ut dormire facit homines
in peccato 81
Si leo dormiat in die predicatur sed uigilat
cepit predicator est de prelato 133
Si prelatus dormiat per negligenciam et oppi-
tum per amonicionem aliorum ibid
Dulcedo mundi in gaudium mutetur in tales
amaritudinibus 166
Dulcedo dei ignem caritatis amaritudo solli-
citudinis hominis 96
Quare dulcescit uis sua clari in eo stimula
acuit 133 Quomodo debet esse
prelatus perfectus in seruiendo subditis 196
Quando dicatur aliquis spiritualiter aliquis seculariter
aliquis sensualiter 206
Ebrietas est demonis robustorum
conspiratrix plagarum 14
Ebrietas confert hominibus omnia mala 21
Eleccio qualiter causari 191
Elisium uidemus deos appellari sed ui-
deo de unde ecclesiastice ubi clericos
Elemosina est pecuniam per satisfaccionis 203
Eleos suos mittit deus tempori ... 31
Eligendum non est aliud ni utile quam ...
... et uincere 93
Eleus qualiter probatur a cristo ... 33
Qualiter sit eligendus prelatus 149
Sunt eligendi prelatos secundum cursus id
Qualiter modo in prelatum non eligatur per ...
... ibi mala ibid
Eloquencia sine sciencia periculosa est non tamen
contempnenda 99 l c
Eloquencia sua est de tarde loqui ibid
Error multiplex est primum potentiam actuale 28
Errat a deo elongati a celestibus temporaliter 176
Eterna gloria sit liberi 179
Exaltatur de quibus uirtutes primum 33
Exaudiri oracio quia non procedit de corde ...
re non exaudiuntur 116
Excusat uiriones actu carnales si
de ... et sacrum 93
Inexpugnabile reddit magnitudo sua
in allente 116
Excusat peccatum per deuias malas uoces id
Excusacio per ... pape id
Facies quedam oportet fieri sufficit ope
Forte 83 Familiaritas
conparatur militibus et nobiles 69
Non ... ut gallina et falcone id
Fama hominis conparatur palaciis pomi 18
Fama ... et ... de fama id

Ffama homis dz esse honestate vi-
tate et pietatem 62
Ffama clare demus fulge 33
De fama unde diat et qualr aban-
tiquis figurabatur 3
Fama bone meatur dz relinqre homo
necessitas 93
Ffalliatis esse cu vicos e prialapu 206
Ffl te opint mali esse boni 77
Ffasmatis unde est et unde dr 70
Ffasmat i ludificantr boni pprac-
tate malorum ibid
Ffatuitas poit pmu tmodeate
suptu 20
Infatuat vides mulies et com 31
Ffatum e glari i dimois 62
Ffeliatis mundi qpatr medo et na-
ui tupeb 63 Ffeliatis mu-
dana qpat ani tupioli 62
Ffeliatis mudi qpatr lanugini fu-
mo hospiti ptema 61
Ffetor esse e intlapi noaius 33
Ffebr cuto fit aborte fumes et dele
extincta 33
Ffiaui qpatr ugo maria 90
Fidi altitos dz cerytes et pnapes 19
Fides pribsa medulitas ipetrat
pcatoru remissionem Scdm contri-
tione aptitudo qcaiam rep 191
Figa di vitas fiadya i medacu 11
Ffily dei fit pcat vi causa 23
Ffilii di dz actigi qspi zona ibid
Filii di dz cavere maificie ibid
Qr filii di dz ee fit hospites 91 id
Fle debt orone et lecte plemisse 89
Fle dimitr vi fit gaudeliq ipso
Flore qpatr vita huana
Fos e suauis saporosus et de fos
ad fonte dune me dz ee e equatis
veneno pta ibid
Ffons e orone tot fit suauis id
Fornicato qd fit et unde diat 163
Ffortitudo magnificetido clemecia potecia
nalit qungutur 129 lc
Ffortitud n mia e api pruencie 99
Fortuna adusa plus pdest qsp pspera 101
Fructus celestes qlr debet urginibus 90
Fruatis quod fit 178 lc
De fructu quadrupa a rputet i ssspeta ibid
Ffructus hois e eius opus 96
De fructu malo quadrupa ibid
Fructus honorat iplat ur qdiatr pale dis-
cedmo 96
Ffuge demus prone et mundu 81
Ffuge dei aure pacte spt ca ibid
Fugiend e ad mote religiosis id
Fuge demus claute fame uite et doct 33
Gaudium mundi atque lapsa brevia sit 31
Gaudetis i lemitabus i futuro 71
Gaudiu mundi e mixtu multis carctibus 66
Genet i futus gaudetis tuolupta bus 71
Gemis nos demus despite doc libemur
spu deambus padise 193
Gnostis erena pui valois e 107
Genet tum demus mearau 81
Gonus tuum demus qsdare ta exepte pri
fy dei qs exepte nre sthere ta exepte
frui i angelos rep 201
Go cosde gue sunt omes ibid
Q gnu uno dequ nos qsporre id ptobi
Gloria qre i corpibus glosos erit clari-
tas et alie dotes 23
Glari de dimois futuu e 62
De gloie mundialis vanitate 192
Glant de ma pace padres dup 166
Gra pgre frust dz putsat hos 196
Gra no e psite baa ui pgniz ne mettr
de condigno qe degra 196
Qr sit signa pq hi dzt quite scecy-
cia 197 Degem gras acce-
ssione dz bufiaa regita dei 197
Gras debet esse magna assidua
ui et hilaris ibid

Gradacio quid sit et quomodo quis ea utatur patet
superbia 83 littera c.
Grave onus est prelatura 29 littera c
Gravia sunt prelatoribus corpora ibidem
Gravis est homo a deo separatus non est quietus
Graves de magnete et ferro ibidem
Grave fuit duarum cupiditatis et caritatis
levem ibidem
Gula est cum concupiscentiis inducitur 118
Habenda est prelatus ab hominibus subditis pro
conservanda benivolencia 106
Herba decisa est vita humana 51.
Hilaritate auferunt ab hoc diabolice 62
Homines non decet metire opere etc. 41 littera c
Homo est natura mediacium de ceteris ibidem
Humana vita venenum est medicamen ibidem
Humana natura modica contenta 30
Qualiter homo comparatur arbori 26
Qualiter homo figuratur ...tudo ... 88
Homo ... ... pastor 177
... ... fuit a Cristo ... nobis ... re-
veretur ibidem
Homo ... ... est 89
Homo nascitur ... et ... ibidem
Honestate est ... fama honorum 18
Honestate ... ... decorare
superbum 20 littera c
Quod non est honestum et utile non est eligen-
dum sed utile 43 littera c
Honor prelati 26
Honorem non ... ... utilitate 28
Honore ... ... et ... 77
Honorum est prelatus 17
Honores ... ... et ... 90
Honoratur plus 101
Ad honore digne 169
Hoc ... impediebatur ... et ...
... ne superbia ... 169
Honore non decet 164
Honore decet ... ... ibidem
Honore precum et ... divina
benedictionem 168.
Hospites ... ... 61.
Hospites hospitibus ... hospites 61
Hospitales quales se debent hospi-
tibus exhibere 209
Hospitaris ... exhibere
Hospitalitas ... ... ibidem
Hospes 23
Quales melius 26
... ... abscondi se debe-
ant ... ...
... ... maior ... ibidem
Idolo comparantur avari prelati ignavus
... ornata 162 // 162
Idola et simulacra ... ...
... ad modum ydolorum caret ... p-
... ... 113
Ignis ... zelo ... ... prelati 196
Igne ... ...
Ignis 77
Ignis 183
Ignorare ... ... 81.
Imago ... ... 171.
Imago dei et speculum ... ...
101 Imago 100
... imagines ... ...
... ... 179
Imitatur ... ... superiores 3
Imagines ... et ... ...
quo differunt 179 // 17
Immortalis ... ...
Immortalitas ... ... et ... ...
... 112 Impedit ... ...
... ... 9.
Impiorum 18
Impiorum 30
Impium 30
Impleta 11
Incontinencie ... ... 6.
... ... et ... 128
... ... videre
ad ... 26

Indigencia non aufert dilectionem sed magis
afferret 162
Infirmi fiunt valde e nociui 33
Infelicium triplex e genus 171
Infirmi igitur duplex duplice curat 77
De infirmi pene perfecte ibid
Infirmitas e quaqualior quam sanitas 77
Nota infirmi una sobrietas
Infirmitas corporalis sicut pertinenda spiri-
tualis e ad multa 92
Infirmitatem multi corpus venit tempore c[um] p[ro]-
fectus e nomine amoris et valoris et
plura pulchra 132
Pro septem infirmitates septem peccata mor-
talia finiuntur 118
Unde tres infirmitates accidunt corpo-
ri nostro precalore 81
Ingenium bonum constituunt intellectus me-
moria et voluntas 116
Ingenium bonum ascendunt clerici vitet
abiectus vanitatem 116
Ingenium corrumpit nimia levitas pu-
ra volutas et voluptas ibid
Ingratitudo parentum crudelior est quam
mors crucis 136
Ingrati sunt parentes miserrimi 187
Ingratissimi sunt abluentes bursa ibid
Ingratos tempore gratie inventi sunt pruni ibid
Inimicorum e orgia 130
Inimici pessimi sunt adulatores ibid
Inimici sunt pessimi applicatores ibid
Iniquitas omnium inuidia 29
Iniquitas e ad dire consumatio 23
Iniquos accabunt proximi iudices 90
Iniquitates sunt septem ... difficiles
... amabiles 1 lc.
Innocentes pati pena placandi sunt 16
Inimicus dei est inimicos 13
Inimicos ... dent plura pacifice ... -
ne ... dei ... 166
De iniquis non dei ... 180
Innocentes liberare tenentur iudices et ad
uocati 173 lc.
Insipiendi sunt iuuenes in ... 13
Insipientes deuit predicatores primo seipsos
deinde alios 96 lc.
Intellige quid sit 12 118 lc.
Interrogabit i die iudicii deus prelatos de ...
Inuenire ubi inueniatur deus et ubi non 177
Inuidi non possunt bona videre 32
Inuidia e venenum ... ...
et ...
De inuidorum ... 128
Inuitatio de ... 19
Inuitatur ... pauca ... ibid
Inuitatio ... deus et
mundus 192
Ipocrita comparatur ydolo 162
De ypocritis perfidia e inuidia 181
Ira ... et putat 3
Ira comparatur lapidi ... ...
... 127
Ira ... ipsa ibid
Ira subtrahit a ... honestatem
potestate et ... 127
Iratus non ... iudicare ... 170
Ira dei non declinatur ... potestate
non debilitatur ...
Ira ... non mitigatur
... 127
Iracundi ... 127
Iudicat male ... de bonis ... 90
Iudicandi sunt iuuenes ... 13
Iudices mali ... 13
Iudices debent ... malos 12
Iudicium ... publicatur 16
Iudices non ... accipere munera 12
Iudicare ... 16
Iudicantibus ... ibid
Iudicare iniuste ... ibid
Iudices iniuste ... ibid
Iudicium ... diligere ...
et iuste ... 119

Iudicare non debent principes animo irato 170
Iudicium sine examinatione et processu deliberato ibidem ¶ Iudices tenentur liberare innocentes a suis viribus 173
Iudices et advocati dant principes propter pecuniam ibidem ¶ Nota in iudiciis
Liberemur iudicare de aliis 177
Iudicium dei magnum propter malitiam 187 // ibidem
Iudicium humanum et eterne quibus fallitur in iudiciis //
Iudicium finale qualiter erit 8
In iudicio prelati interrogabuntur de tribus 8
Iudicium finale et generale conscientie 30
Iudicio officium dicitur dimisse attribuitur ibidem
Iudicium quare committitur pauperibus ibidem
Ad iudicium veniet Christus in oculis 96
Ante iudicium timendum est deus ibidem
In iudicio accusabunt peccatores iniquitates suas ibidem ¶ In iudicio omnia
monebuntur contra reges 12
De 17 signis precedentibus iudicium ibidem
Quare ad iudicium veniet Christus contra
malos 17 ¶ Iudicium finale et
et secundum opera non secundum verba 189
Iudicium divinum non potest corrumpi ibidem
Iustitia debet esse robur principis et prelati 3
Si iustitiam diligerent principes et prelati
ita fierent ibidem
Iustitiam plantant sancti ecclesie contra homines qui eam
non diligunt ibidem
Iudicium impedit ira et homini de quodam iudice ibidem ¶ De dubiis
Iustitiam debent per pacem ibidem
Iustitiam debent diligere principes et prelati contra decem
Iustitia qualiter est in laicis et regulis 14
Iustitia continet honorem contra contra 14
Iustorum nomine dum permanet 18
Iustos non tangit mors 30
Iustorum amicitia ...
Iusti qualiter erunt ab ... 30
Iusti se ... exponunt ... 33
Iusti fulgebunt in patria contra ... 33
Iusti non ... mors periculosa 91

Animus potest non iniustus et de corrigendis iniustis 68 ibidem ¶ Iustitia potest
possessione ... potestate et ... 108
Et ... iustitiam ... et ...
... de iustitia ... rex clementia lectiva ¶ Iustitie ...
vel utilitate ... 171
... inventum ... ibidem
... et periculosa ...
... et ... incendia 171
... requiritur iustitia ...
... et ...
... 161
Iuventus ... 98
Iuvenes debent senes venerari ibidem
Iuvenes ...
... senes ... 71
Iuvenes ... 73
Iuvenes ...
... et ... ibidem
Iuvenes debent ... mala ...
et ... 3
Iuvenes ... et magne
... ibidem ¶ Iuvenes debent
... et ... 3
Iuvenibus ... labilitas ...
debilitas ... ibidem

Laborare ad laborem movet considerationes ... ibidem
Laboribus multis se exponunt ambitiosi 19 ¶ Laboris ...
via ... 67
Qui laborare nolunt ... non ... 68
Per laborem venitur ad requiem ibidem
Tempus laboris est vita presens ibidem
Omne laborem ... homo
non ... 120 ¶ Omne laborem
non possumus esse ... vita ibidem
Laborare ... non ... ibidem
Laborem ... allevat ...
... collaborationem et
... expectatio 164

Labore p[er]ficiam · penitenciam studencium
et p[er]seueranciam ibid[em]
Laboris pu[nctu]m est via peccatoris ibid[em]
De laboriosa anima i[n] p[er]iculi mala i[n] t[em]p[or]e gr[ati]e ibid[em]
Omne laborare p[rese]ntis no[n] nascitur ad cena
vite et[er]ne ibid[em]
Lascivia mundi breuis est 24
Lascivias mundi i[n] diabolo delectabiles o[mn]ibus ibid[em]
Lanc[e]a de[m]o[n]is no[n] pot[est] co[m]p[ar]a[ri] 8
Lapsi [con]tra peccatores i[n] op[er]ib[us] p[e]cc[at]is 61
Lectu[m] i[n] quo c[hristu]s dormit e[st] lig[n]um cr[uci]s 101
Leo [qui] si i[n]ani dormiat p[ro]hibetur[ur] nanis
si vigilat no[n] 223
Lectio duab[us] mo[dis] i[n]g[er]it sup[er]biam 116
Lectio mundi misi[t] dyab[o]l[u]s delectatu[m] e[ss]e
ut fiat hominez dormire p[ec]c[at]is 18
Letis signa usq[ue] ad eos dies dit p[ro]p[ter] puer
natus rec[..]ter 89
Lectulum d[e] in[f]i[r]mus i[n] orib[us] 92 ‖ 87
Lex q[ue] [est] i[n]ter leges [con]s[ti]tuc[i]o[n]es requir[itur] ‖
Lege[m] di[vinam] d[e]z audire reges 12
Leges hu[m]ane d[e]z [con]sonare s[an]c[t]e s[cri]p[tu]r[e]
alit[er] irrite su[n]t 83
Qualit[er] leges debent facere et q[u]ales
debent esse legislatores 198
Libertas dei plus reddit q[uam] aufert
plus [con]cedit qua[m] petat[ur] (et)c. 93
Libertatem aufert ho[min]i vinu[m] i[m]moderate
sumptu[m] 20 l[e]c[tione] c
Libertate[m] aufert ho[min]i dimitte 62
Libat nos c[hristu]s ut medicus ut pri[n]
ceps ut iudex 128 Ligari
debet peccator vinculo p[enitenti]e q[ua]s no[n] solvat
136 l[e]c[tione] c Lignu[m] plantatu[m]
iuxta decursus aqua[rum] fuit c[hristu]s 160
Lignu[m] cr[uci]s fuit scala ad c[e]l[u]m 161
Ligni cr[uci]s e[st] pos[t] [con]venatio p[enitenti]e ibid[em]
Lingwa regi[tur] de diffi[ci]li 1
Lingwa ho[min]is u[e]l p[ro]p[ter] domari 1
Lingwe offic[iu]m e[st] i[n] explicare amore
et beniuolenciam 10 l[e]c[tione]
Lingwa p[ro]uta hic[et] peccator 10
Liquesce[re] · Si hoc no[n] liquescat du[m] huius
recolit signo[rum] e[st] q[ui]a dyab[o]l[us] i[n]g[er]it ideo 60
Loq[ue]la p[ro]ficuat[ur] ad nocu[m]e[n]tu[m] sequer[e] i[n] vite
et mali iudices 97 l[e]c[tione]
Loq[ui] pauca reddit ho[min]ez o[mn]ib[us] placabile ibid[em]
Lorica s[ig]n[a]t iusticiam 12
Lucentes lucem i[n] se et s[i]bi p[ro]p[ter] debent p[ro]
fere alijs ignarantes 80
Lucr[um] i[n] ludo hu[m]iditate[m] i[n] vicio sit 79
In ludo no[n] [con]sistit qua[si] felicitas 112
Cum ludo sit ut usq[ue] quib[us] requir[itur] ibid[em]
Omnis ludus o[mn]ib[us] deo[rum] si s[e]c[un]d[u]m hoc es[t] ibid[em]
Ludentes no[n] d[e]z alii nocere ibid[em]
Ludi no[n] d[e]z nimis frequentari ibid[em]
Luget · de lugeam[us] anos d[e]ficere 163
Lugeam[us] fraternitas anos i[m]moderate
[con]siliat deo co[n]trib[us] ibid[em]
Lumen sapie[n]cie d[e]z ostendere et alij[s] vocare
Luto [con]p[ar]at[ur] argentu[m] · et i[n] luto ambu
lant amatores pec[un]ie 91
Luxuria [con]parat[ur] sulphuri 9
Luxurie medicina 101 l[e]c[tione] 129
Luxuria est morbus [con]tagiosus 24
Infectio luxurie d[e]z c[on]tra i[n]d[e] misericordie dei 118
Luxuria vigorem ho[min]is effeminat · dolo
re accumulat (et)c. 24
Luxuria quam tu fetet est de morbis 118
Magnificat se ipsos peccatores 27 · a ·
Magnificat deus electos suos ibid[em]
Malicia et bestialitas contra mores sunt
fugienda 6 l[e]c[tione] Malis c[on]fi[r]
mat deus quib[us] suppra et bo[ni]s ad i[n]p[ro]p[er]a 9
Malicos se diuer[tit] i[n]g[er]it ad malicia[m] 19
Mali i[n] morte [con]fu[n]gu[n]tur · boni fina
lit[er] diuiduntur 96
Mali homines plus nocent bonis ui
rus qua[m] demones 71
Qualit[er] malis dantur bona t[em]p[or]alia
i[n] maiori copia q[uam] bonis 66

Malia producit venenum. habet quippe redundat
in ipsum actorem 119 b.
Malia mulierem superat omnem aliam ibidem
Malia ipsos indicat primo et comedit 190
Manus humane sunt pugnus et mā 91
In manu domini protectionis sunt quasi digi
ti speciales ibidem
Manus sacerdotis debet esse mundissima atque
preciosissima 112 Macula insolita
et metuenda 63
Mare est mundus iste ep^a decta 133
Aqua maris proiecta in flamma accendit ibidem
Maris aque qualiter fiunt dulces ibidem
In mari quoque mite patitur homines ab
homaciones ibidem
In marina ... non ... ligno
In marinum debet comparare dimicantes naviga-
tes egrotantes 37 b
Maria virgo comparatur stelle 90
De tempore passionis beate marie 160 b
et 60 b
Marie virgini de ordines comendate 202
Unde ex hoc nomine maria et ubi mar-
natur et integrum nomen eius ibidem
Unde maria tamen nomine regitur ab ubi
duo et quod in passione et post regebatur a
beato johanne tamen a quodam ... ibidem
Martirium est optimum ... sicut holocaus
tum in ... 32
Mandatum ... fides spes et sacrum
... actum ... b 92
Medicine sunt disciplina dei propter ...
a ... peccati 106
Meditatio multis multa bona facit 13
Mea hominum ... per ... 63
Memoria ... 81 b
Memoria bone fame debet relinqui ...
... 112 b Mercores esse
debemus ... dei et ... ibidem
Mercores esse debemus ... dei quia
in ... cupiditas ... et vo-
luptas ibidem

Mercores non debemus esse ... ibidem
Medicina ... secundum ... 21
Medicina ... ibidem
Medicus expellitur ... celi ibidem
Medicina ... filia ... ibidem
... medicas ... efficitur ...
... medicinam loquitur ostendit esse de
regno ... ibidem
Mentis ... indicat delicatas ...
... vel ornatus 21 b
Mel ... 66
Mansuetudo fortitudo potencia clemen-
cia ... 129
Meretrices ... comparantur ... cor-
vis et ... 62 b
Merces qui ... famulis non solvit
... 68 ibidem
Mercedem non debet ... quod noluit laborare
Milites comparantur ... 62
Minister dei debet esse purus et mundus
a fetore luxurie 48
Miraculum ... in ... quod contigit
in sole ... dies duos ...
... 98 b
De quibusdam malis que fuerunt tempore passionis
... eclipsim ibidem
Mala ... 118
Mia dei solvit a peccato. tollit ... in
pedimentum. solvit ligatum 72
Ad fontem ... venenopo
... 100
... 71
... dei ibidem
De ... dei et ... ibidem
In ... dei ... ostenditur eius po-
tencia ibidem ... potes-
tatis ... ibidem
... infirmitatis ibidem
... dei ... magna ibidem
... dei ... fortis ...
... et ... 126

Ma hois & debilis et modica 18
Miaz dei spare debemus in tabula de curte
in statu pctī 172 le
Morbis contagiosis cum luxuria 21
Morti cōpat peccatum ppētū 12
Morte xpa q̄ uicit̄ in spūa ibid
Mortuu q̄re dicat̄ ut religiosi 18
Mortis meditacō utilis ibid fit 18
Mortificacō ēt carnis fili dei 23
Mors cristi fuit dolosa et timosa 21
Mors nō tangit iustos 30
Mors stolidos cōpst ibid
Morte cap̄ iter tiere et alias nimis
dole patitur ibid
Morientes se hūt ad spēc dupl̄ 92
Pro mortuis orare debemus et mone
debent nos eor 92
Initiu put dari debitis guib; hōi 92
Mors stulta ipsa nō ē paulosa 91
Mors debet cogitari nō declinari nō
formidari ibid
Qualiter
ad mortem tendimus continue 66
De horrore mortis ēt ce 183
Mortuu aīa quo sit lugiendi 163
Mortui in pgatorio conqruntur de gor
gialibus hoīm 183
Nō de ute cristi v instituda cogitac
vanitas gula ē pagnus
Mouebunt oīa cum rpbos iudicas 11
Mulier q̄ facat vias et eā 21
Mulier plus delectat̄ in ope libidis
quā vir ibid
Malas mulieru ppetua ē despe
du q̄ter tu mala ibid
Mulier sunt libidinose maliciose pdia
ose et litigiose ibid
Mulier
efficiunt de eos apptu et mala 121
Mr lest pp̄ voce visu et tactu 18
Mulier blandic decapiunt hoīes 164
Mulierum malicia excellit oīa
alia 111 laone
Mulieru sex bone cōdicōes intelligunt̄
p sex aque condicōes 181
Mundiales murmurat cōn dm̄ ppt eor 9
Mundus caro demon nō nocet hōi nisi
velit 13 le
Multi iuitant̄
ad deum venit paca pauca 19
Cum mundialibus cōsuetudo pualiter eis cō
formantur in moribus ibid
Mundi gaudia breua sunt 21
Q̄ue in mundo latent in die ostedit
volatis stolui ad celit 69
Mundi felicitas cōpat̄ lanugini fumo
spumę hospiti pbēdi 61
Mundus ē regnum timoris 69
Nō de mundo ubi felicitas mac arguit
Mundi deut esse inisor dei 118
Munera nō sunt acipe iudices vel plati 91
Munera sit sīt compedes 91
Murmurant cont̄ dm̄ mundiales ppt eor
Ame mmuc sūsa de sit elunes 4
Natiuitas hoī q̄ miserca sit 88
Nascens puer qre plorat ibid
Natus puer vel ter differt signa
letie p q̄d dicis ibid
Natiui
tatis vite vilitas deq; 4 pdicare ibid
Nati pueri cōita sollicitudine cōuendi
indigeant ibid
Natiuitas humana omnibus ē equalis
sit et mors ibid
Nauigantibus nāa ē cōsecracōa 37
Nauis typus mundana felicitas 63
Nauis ē status pnie ibid
Naui pditaua tpr̄ succont̄ ibid
Negant se nosse deum psūptuosi auai
et maliciosi 173
Neglie ē pa eā cās i pctōm 36
p negligenciam homo amittit cris
tum exemplū de argo ibid
Negligētes mla incurrit̄ multis 36
Negligēca platoru pueat q subditi
nō videt de suis pios 78 le

Nocere non nocet homini eius nunquam dyabolus
nisi velit 11 ¶ Plus nocent
mali homines quam vis demones 91
Non de nocte ubi dyabolus 118
Nomina actum quos divulgatur ad mulieres
dementis fama et celebritate ibidem
Nomine suum nobilitate vel magnificencie
factum est ibidem ¶ Nomen
suum vilificant peccatores publici ibidem
Nomine sic fama homo comparatur pani-
re pomi. non ~~[struck]~~ ipsum odis de-
lectum non magis consumet 18
Nomen homo debet habere. honestate
utilitate et pietate ibidem
De nova viri sollempnitati nominacione
lis vite est de eis nec audiri magna
in leccione 8.
Nomine dominum deinde decantare 139
Nomen ihesus cuius honor et excellencie ibidem
Nona nona solent hic assumere homines
triplici de causa ibidem
Nomen ihesus cum deus et benivolencie
valore et virtute 8. ibidem. ordine
Nos comorem mane et ubi in fide dei
fit ordo magna 102
Nosse deum renegat. anima presumptuosi
et maliciosi 179 lc
Nubes per admiracionem nos movent pru-
dencia et mores nitorum veniunt 99
Et nube nolentes parit recte ibidem
Nubi comparatur vita humana 91
Numero disponit deus omnia pondere
et esse mensura 102
Numerare quod ponderare quod men-
surare deum 162
Numerus eos est per quem ... ibidem
Nuncios comparatur felicitatis mundi 62

Oblivioni debent tradi carnalia
despecta 112 lc
oblivioni sunt ... ibidem
De oblivione quare sunt homines arguendi 183

Occidit nos anima si hic est mors 11
Opera sequitur dicitur alimentum nostra 96
Opus homo est eius ... ibidem
In opere quando ... signa ... 66
In operibus ... natura est delectacio ibidem
Opera bona et utilitas sunt ... 101
Opprimunt ... 33
Orare ... nos monet ... 92
Oratio qua non procedit ... 116
Oratio qualis que fit per pater noster
est melior predicacio 138
Oracio sola deum petere quod sit no-
bis expediens ibidem
Oratio est scala nostre ascensionis. scutum
nostre defensionis. nuncius nostre legacionis
redditus nostre publicacionis 202
Oraciones ... beate marie ... ibidem
Orate ... ordines et maria ibidem
Ortus deliciarum ... lazarus 21
Ortus ... est
sit dampnabile 262
De ornamentis sacerdotum veteris testamenti 202
Ornatus ecclesie ... ibidem
Os ... est sepulchrum patens 10
Ostium ... est ... 29
Per pacem ... 92
Pater ... et ... est glo-
riosum 90 lc ¶ Paciencie
... 92
Pacem ... 106
Panis ... panibus ... alia
... 96
Patre nostre ... gloriari
... de causa 26
Pater deus libatur ...
Pater ... nos ... consolatur ibidem
Patrem nostrum ... veneria
et imitari 138 lc.

patre triplice habemus carnalem spiritualem et supernalem ibid.
pri carnali debemus subvenire in necessitatibus 138
carnalis nos debemus habere cum pre carnalem spiritualem 138
plata secundum scripturam sunt prelati fulciendo ibid.
passiones carnales secundum scedac sencio 28
paupertas quomodo inmutat ad vitam eternam 90
pauperibus subveniendum est propter hic sunt vicios 22 lectione
De triplici paupertate ibid.
paupertas voluntaria in clerico sit ibid.
qui sunt pauperes dei ibid.
pauperes orare pro divitibus 27
Cum pauperibus ad bonum medici offium 30
pace secundum scripturam princeps sit tertor a deo 23
pacis dator summus fuit cristus ibid.
pax sua est in tempore 101
De pace glantur lupinos conpratores et plata negligentes 66
pacifice secundum sufficere plata separes in duas pro dei in duas plure ibid.
pecum conparatur in lapide 12
pecum quomodo debet homines sepulti ibid.
per pecum separatur anima a deo 12
pcareo publicam vilificat nomen 18
pecum est commune omnibus 29
peccatoribus quorum est gratia ibid.
hic per pecum cadat homo inmense de esse desperandum in spiritu 29
pecum primum actuale hominis inmense est error 28 lectione
Depecca
pecca multa inducit septem teales ibid.
pecum in se est iniustabilis quod timetur 28
pecum hominis includit concludit excludit una dei fit totum opus 92
Cum peccores lavatur in operibus pecuis 67
peccator non sanatur nisi ligetur in vinculis penitentie ibidem
pro quo peccat absolvitur et requiritur 190
pompa mundialis dimissa peccata descenditur 191
pecunia predicat sapiens in pectora
dd decendo et protegendo 91
pecunie acatores in luto ambulant ibid.
passio cristi de quibus inmacule que fuit tempore passionis 98 lectione
Cum tempore passionis fuit a sensu a falsa et mala generatio 202
penitencia aliter incipit penitens et aliter impenitens 6 lectione
penitere saltem conparatur navi tempore 63
Dicta tertia penitentes ex dolore et timore 120
Ad penitenciam nos catant multa 103
penitencia forte inde est dispicit conparatur in multa ibid.
penitenciam impediunt pudor timor ardor et tempor ibid.
Ad penitenciam pagenda qui reddituri 191
per penitenciam cristo revocabantur angelos letificat in viciosos reformant et demones contristans 198 lectione
penitentia secundum scripturam integritate tacitunitate diuturnitate ibid.
De ficta penitentia aliquorum 199
peregrinacio in peregrinacione vita qui expedit prudenter et qui vitare 196
prudit vita in seculi eius de qua dicit iudicis 3
parabola quam in solita hominem marit hic in mundi fuit metienda 63
phya phyphandit est dicta beata penitentie intermissione 17 lectione
De phyce in lapide desperatione 90
De phios et poetis ubi sunt insufficientes dicanda
pietate secundum scripturam firma homines 18
piete aust ab hoc capitulis dicas 22
placali reddit homines pauca loquitur 91
plorare non ploratus gemitus est persona humana 89 lectione
pons per quem mare huius mundi transitus est lignum crucis 161 lectione
lignum crucis est pons levatorius penitentie
potestas dei magis est contra peccata in ira 111
potestas dei est potentior tanta est admiratur super tempora naturaliter ibid. etc.

pbe de q aues ad audie(n)d(um) no(n) uede(n)t 17
plie d(e) d(e)q cor manus et aues ib(idem)
p dales aues p dat(ur) aues alt(er)q p(ro)p(ri)e
excepto mi(ssi)s 69 l(ecti)o
p dicator(e)s d(e)bent esse s(icu)t galli grues
callad(r)y 69 l(ecti)o
p dicator(e)s quom(odo) assi(m)ilant(ur) psitaco
falconi et gallinacis ibid(em)
p dicator(e)s debent p(ri)mo se ip(s)os instr(u)e-
re deinde alios 96
p(re)l(at)i de vitiis aucup(i)e abusat(ur) 87
p(re)l(at)re debet bonu(m) sc(h)olaris utilitati
p(ro)p(ri)e et vanitati 97
plati roba d(e)z ee m(u)nda 3
(Cur) plati carent m(u)nd(it)i(a) et subditi ib(idem)
plati c(ir)ro galbul(i) d(e)be(n)t i(n) die indig(er)e 8
plati mali (com)parant(ur) s(er)mon(i) bubom
et wltum
plati h(abe)re mali de(bent) th(e)sau(r)u(m) t(em)p(or)a ve(r)e 19
(Quod) de plati diuisse puenit(ur) 11
Qualis debet esse platus ad h(oc) q(uo)d
digne p(ro)sit ibid(em) 182
plati s(unt) dispensator(e)s care n(on) possessor(e)s
Qualis d(e)z ee bonu(m) platu(s) 13
platu(s) d(e)b(e)t viue(re) bene et ad bonu(m) viue(n)-
du(m) discipulos corrige(re) 19
De platoru(m) t(em)p(or)a in instruc(i)o(n)e s(u)mi(er)t
satiaco(n)e 110 l(ecti)o
p(re)ciu(m) t(ri)u(m) c(on)tra m(u)lta deceptadu(m) 161
platus debet esse ut ignis ardens
zelo fuonis 198 l(ecti)o
(A) quo plato (con)tingit pete(re) (con)silium ib(idem)
platu(s) d(e)b(e)t esse colu(m)pna su(p)p(or)tans onu(s)
sui regiminis
platus d(e)z h(abe)re de ho(min)ib(us) subditis
p acre et carcaru(m) bena(m) ib(idem)
platus debet esse dux subditoru(m) p(er) su(am)
informatorem ibid(em)
De platoru(m) antiquoru(m) et mod(er)noru(m)
diu(er)sitate 208
no(ta) de plato v(bi) neglig(er)e a luce lacti? [illegible]
pleni(us) eligere te(m)p(or)is pace dormire
pat(er) diuina pax
p(ro)mittet(ur) i(n) bono (con)sp(ec)t(u) 41
p(re)sump(ti)o(n)e(m) d(e)b(e)nt cau(er)e iuuenes 3
p(re)sumptio(n)e ha(b)e(n)t s(ic)ut iuuenes et boc pecc(at)i ib(idem)
De s(i)g(n)is p(re)sumptio(n)is ho(m)i(n)is i(n) ip(s)o in(itio) 14
(Cum) p(re)sumptio(n)e debet esse sp(iritu)a ad
h(oc) q(uo)d s(i)t sobria ibid(em)
no(ta) de p(re)sump(ti)o(n)e v(bi) abiecere de cape
p(ri)ncipis roba d(e)z esse m(u)nda 3
(Cur) p(ri)ncipes carent m(u)nd(it)i(a) et subditi ib(idem)
p(ri)ncipes d(e)z pace dilige(re) 33 l(ecti)o
p(ri)nceps i(n) ip(s)o d(e)z ee s(icu)t cythareda 86
(P)robat(ur) m(u)ltiplex c(ar)ita(s) a cristo 32
(P)robato(rum) multi(tu)d(in)es examinant(ur) ex q(u)ib(us) ib(idem)
proles c(on)cepis co(n)diciom p(ro)trat mag(is)
effectu(m) vis imaginativa 129
propinat deus q(u)ibus (con)spica malis et
a(b)s(co)ndit bonis 98
no(ta) de p(ro)sp(er)itate ubi fortuna
p(ro)sp(er)itas impedit meo(rum) bu(r)s(ar)u(m) dei
~~14~~ l(ecti)o 13 l(ecti)o
protegel(ur) s(an)c(t)a de(us) [illegible] 14
In manu p(ro)tectoris diuine s(unt) qui (con)specta-
les digiti 41
Quod nob(is) deus libat de n(ost)ris 27
prouide(nti)a quid s(i)t 83
(Qu)o(modo) p(ro)uide(n)cia n(atur)a c(ontr)a ad regime(n)
h(um)ane uite ibid(em)
propiors indigent de m(u)n(do) p(ro)uide(re) ad
subueniendu(m)
no(ta) de p(ro)p(ri)is v(bi) co(n)cupisc(entia) bursa(rum)
p(ro)p(ri)e d(e)z ee p(ri)ncipia simplicat(a) 2
p(ro)p(ri)e q(uo)d s(i)t uoca(t)a et q(uo)d no(n) 13
De triplici p(ro)p(ri)e de(bi)ta p(ro)pt(er) ibid(em)
prudentis c(ontr)a delibera(re) de agendis
no(n) festina(n)d(o) incede(re) 99
puer plorat nasc(en)do 89
puer rece(n)t(er) natu(s) diffe(ren)t signa l(itte)rae
usq(ue) ad 40(u)m diem ibid(em)

pueris qparantur similia vi apte septem
conditiones pueros 148
pueri sunt cetis magis sobrii ibidem
No de pueris ubi nativitas
pugnantibus necessaria est confidentia 27
pugnare nos oportet contra demones 16
pugnare debemus quam mundum carnem et dyabolum 137
pulchritudo corporalis est defectiva
infectiva deceptiva 92
pulchritudo fortitudo et suavitas vocis
Debes scire cum quibus ibidem vide
No de pulchritudine ubi delectatio
puniendi sunt pari pena mediatores
iniuste 16 lege
plati diversimode puniuntur 11
Per quid patet quod plati et principes 190
putrefactio patrum preservat discipulos 198
putrefactionem patrum impedimenti quere ibidem
putrefactio lex perfectorum opere ibidem
Querere debemus deum igitur moralis
Quieti dat est propria certo loco certo
modo certo tempore 62 lege
Qualiter querendus est deus ibidem
Querit nos deus multis locis 82
Quietis tempus est militi fiducia 68
No de quiete ubi laboranti
Radix est cogitatio 7
Recedere per quam recessit prior ad
quam cedunt pergimus 127
Recursus est causa sui fide confirmacionis 191
Redemptio nostra quam sit preciosa 136
Regentur de difficili renes cor et lingua 1
Rectores aliorum debent pacem diligere 13
Rectores aliorum debent esse boni 72
Ad regimen vite humane est necessaria
providentia 82 lege
Regimus bonitatem quod requiritur 113
Rege debemus plati capere opus 119
Rege debemus plati subditis ut filios
non ut servos ibidem
De regimine placentis veritate et omnis in
fortitudine cogitatione cum exercitatione stabi-
litate 199 lege
Qualiter maria quod nomine regitur auribus di-
vinis per quam et populus regebatur a sorte evan-
gelica sequitur ab adultis 202
No de regimine et rectore ubi rex et pla-
tus regimen et consilium
Rex vel regimen in celesti regno compel-
litur mediatores 91 lege
De regno dyaboli est quod losor mediatorum ibidem
Regnum celi possidet terra quia homo 64
Regnum timoris est mundus ibidem
Reges debent audire legem dei
De regis condicione ibidem
Rex debet esse cultor fidei et iustitie zelator ibidem
Reges sunt similes quibus se adaptant boni boni reges ibidem
Malos reges deus dicit ibidem
Malum est regimen aristocratica tirannica et quid
opposite condiciones 90
Regibus prelatis et ceteris potestatibus prefe-
renda est vite sanctitas ibidem
Regnari debemus deo devotis 91
Regnum deo est bonorum operacio propter
augmentationem divinitatis per presentia rei 197
Regule apparentur interiora 19
Religiosorum et papiarum debent arbitrari appetere 2
Religiosi que dicuntur mortui 12
Renes regitur de facili 1
Repellere debemus voluptuosas cogitaciones 7
Respublica regitur per paucos secundum sapientiam 84
Ubi respublica regitur plena est ecclesia ibidem
Respice debemus dyabolo 126
Resurrecionis qualis 18
Rudere debemus cor quibus disputationem 19
Rudere debemus de malis improbam modum salue-
di insolubilia ibidem
Robusti debent esse doctores theologi ad cor
Sicut in sacrificiis holocaustum
optimum inter ministeria ut vultus 32

Sacrificium veterum et spirituale 190
Sacrificare debent deo senes pre primis 98
Sacrificium deo valde acceptum gratiarum actio 91 lc
Sacerdotes comparantur angelis 182
Sagitta cum arcu sunt duo qui admonent 67
Typus sagittarum sunt crucis ad reges ibidem
Secularis opera sunt officialium eterna 96
Sanctus unus plus nocet mali homines quam demones 97 lc
Sancti comunabuntur duo adeate 69
Sanctum protegetur dextera dei ibidem
Satis dicit est presenda peribat et dictis 40
Sanguis humanus est precium peccati 136
Sanguis humanus ipse sunt crucis ibidem
Sanguis humanus scandat lignum crucis
sanat corpus languidum et cat cameto pliatum
136 lc Spiritus crucis scandatur bonis operibus et sanantur a peccatis ibidem
Sanguis sunt dedit crucis iustificet et iustificat
Sanctus non est quid ista natis pro spiritibus 9
Sanctus unum est invidia 29
Sanum complacet per sapientiam 86
Sana tunc est que de respublica ibidem.
Ubi sanguis de sanitate
Sapientia ex parte a domino accipitur 2
Sapientiam et religionem duo homines appetere ibidem
Sapientia disponit hominem ad certa
Sapientia acquiritur amore labore et stabilitate et humilitate 92 lc
Sapientes cognitum per paciam ibidem
Sapientes ex ipsorum ordinare respice ibidem
Sapientia vera que sit et de sapientia cordis corum et operis 13 lc
Sapientia mundi que sit et quam spiritualis ibidem
Ad sapientiam que sit via 8
Sapientia querenda est loco et tempore ibidem
Sapientie lumen debet splendescere et filiorum receres 82
Sapientie lucet sunt pro non ignis ibidem
Sapientes sapientia mala fortia 92
Sapientia non potest spetiosa et acardiosa ibidem Sapientia quando suppremit
cui subtitur aliena abutitur 16
Sapientes ex paucis loquuntur et plura 91
Sapientia comparatur vapori evanescenti candori speculo et imagini 100
Sapientiam habet immortalitas 92
Sapientia qualiter pingebatur a poetis ibidem
Sceptrum quod sit quam altitudinem quam excedere quam sinedre 82
Sceptrum et sedibus pictos inveniet dolectum ibidem
Sapientia precedat omne qua opera 1
Scias deus habet de penitentes et diminutiones et omnis supplicans 109
Sciencia debet esse sine presumpcione ad hoc que sit sobria 121
Sciencia sine spiritu ... 131
Scolaris bonus debet proferre utilitatem stultitie subtilitatem laudare 1
Scolaris et proferre solicitudine vanitati 97
Sacra scriptura docens vel predicens 1
Sacra scriptura dicitur pro quattuor ibidem
In scriptura divinis quedam sunt litteris non subtilitatis 80
Sacra scriptura clara est non obscura sicut scriptura secularis ibidem
Sacre scripture finis est amor dei 102
Sacra scriptura ad modum aque pluvialis facit fructificacionem in bonis operibus 71
Sacra scriptura comparatur speculo eo quod mea mores manifestat ibidem
Securum est deo servire 72
Securitatem auferunt divitie 62
Sedere in sceptris et sedibus periculosum 82
Sedes homines sunt periculose et dolose 90
Sententia venalis est vita iniusta 98
Senectus bona debet sedare omnes passiones carnales 98 lc

In senectute omne peccatum mirabilius est in iuvene 98
Senes sunt arguendi ut parentes ibid
Senectus et caecitas plus praevalent audaciam dicendi visibile ibid
Senes venerandi sunt amicabiliter et de senum conditionibus ibid
Senes sunt debent suscipere deos primos ibidem ¶ Senectute aliqui accipiunt a quibus deiectus fuerat ibid
Sepi comparatur i. reputatur pro rege 83
Sepis multiplex descriptio ibid
Separatur anima a deo per peccatum sicut hoc a communione hominum per mortem 12
Separatum hoc a deo est o' quibus quinque deos quietum non est desertis et magistri 29
Sepulchrum patres et eos debitores 30
Sermone dei libenter audire est signum sanitatis spiritualis 80 lc
Sermones dei non sufficit audire nisi etiam custodiantur in vita ibid
Sermo divinus sanat septem infirmitates et septem peccata mortalia 71
Se[illegible] tempora priscae 13
Sic [illegible] cuius corpus figurabatur 118
Sermo deo est sponsus 39
Servitus est copie (?) indicat in malos 19
Serviente tabernaculum [illegible] indicat 98
Signum tria sunt signa virtutis in operatione humana 66
Alia signa virtutis sunt falsa ibid
De tribus signis praecedentibus iudicium 11
Signum multa sunt cuius humanum genus 108
Symonia quid sit detestanda 131
Simplicitas non est ex cum peccatis 9
Simplicitas debet esse columbina non asinina ibid ¶ Simulantur [illegible] ce[illegible] hominis quem tamen eam non diligunt 3 lc
Simulacris de simulacrorum inventione et de eorum vocationibus 171
Sacre deo [illegible] instrumenti 3 lc
Sobrietas magis sobrii sunt pauci 118
Sobrietas praeservat a peccatis et infirmitate corporali ibid ¶ Necessaria est sobrietas vel sobrietemia ubicumque 121
Nota ubi supra de natura
Societas malarum mulierum est vitanda de testa(?) 21 lc ¶ Societas malorum pessimat i. laedificat bonos 90
Societatem aliqui habent cum unica ipsorum 109 lc
Societas dei apparens sicut deum ibid
Soli corpus comparatur propter multas causas 69
Ad modum solis comparatur corpus per signa peregit ibid
Solis in(?) publice a nobis [illegible] ibid
Sol sole [illegible] sit deus 103
Sol qualiter vocatur ab antiquis ibid
Sophistae dereliquerunt concupiscentiam disciplinae 83
Sompnia unde causantur et quis sit bonus sompniatores 102 lc
Insompnis accidunt (?) infirmitates 81
Sompnus figuratur peccatum propter multas causas 141
Sompnus magis sompnolenti et quare non ibid
Spes in ipse aliena delectantur mala 171
[illegible] et quod ita sit subtilis tor(?) quam sit spes mulierum ibid
Spectium est divina [illegible] supra 100
Speculum in quo deus cognoscitur et de istis modis videmus in praesentia 101
Speculum sine macula est corpus
Spes est nostra divinitatibus navigantibus [illegible] 37 lc 101
Sperans sunt mortes [illegible] 42
Sparet non de morte quia laborare noluit 68
Spes nostra debet esse sicut anchora sicut galea et mola ibid
Spes [illegible] ipsa apparet et quod [illegible] 147
Sic intellige quod [illegible] 83

De vigiti co dicionibg spu affectionibus
spus sancti 99 lc
Cu ad e specialis signatur que de spu-
lia spus sci ibid
Spus s quo ait vetus ch solute 18
Spus s e mestiu qplator · ipsi stau
i fortor · vacillacio qfirmator 123
Spus s · qparatur von · vocoi · melli 127
Status deut mysa admissedu · tesfisd
et pugnandu
Status sz plati q adversos emdi 132
Status sz plata cum malos ibid
Studiu · i studendo sicienciam spiritum
ma requirent lc 8 1
De studio an atiqui et modernos duxerit
2.28 lc
Spiritus appet ex occasione voluptas cum ho
ii itiq corpa unuc qstie 26
Cu aliqd e spiritus signi e q p ede
similia spus s 99
Subditi carent iusticia si plata ea ama-
rent 3 lc
Si subditi no vitet de s tuo pios fiat
negligencia platorum 98
Subtilitas n e quenda mysterium ps
utilitas 80
Subvenire pauperibus liq necesse e
e opus pietatis 22 lc
Subvenire pauperibg tent divites 27
Sulphur p sulph h depugl lupina 9
Superbi nequit vide celestia · exem
de vespertilione 26
Superbi qparantur lepoibg et no cum 61
Superbi vici e gnosi nascendo · ac
cidu si iniquiedo · cautelosi i allicie-
do 62 lc
Superbie punu e igne p ppm 87
Superstico · q ptinet ad superstiom ·
et q ab superstacio sicilios sit superstacosa
et que licita 179 ¶ Suppli
cena dequitate 26 lc

Templum qualiter dz intelligi tem
plu m corpis cristi fuisse
edifictu 40 annis 88
Tempus mite putt e epigua 17
Tpalia ql dant malis i malori
capio qua bonis 66 lc
Tpa multa cplet i bui penitentes 72
Tempat deu qor gula homi 2
Temptacio alia qt malo dr 32
Temptari pmittit deus electos suos qr tr 31
Temptat dr deus dr dyab · dr ho 18
Temptacionu qor sut cae
Temptus deiat tribula si dysana dr 106
Temptus signit ptem intelligi rone 142
Theologi dz esse robusti ad qor
Thesauru spus e spit i emarede · oppo
siti e de thesauro diuial 46
Testis et qt i bis tempore attenda 123
Timore multa plati no sut boni tempos
cristi et capt ibid
Tunc · ad bone de mont q spcdad ex ... 13
Time dys e deus an media 96
Timor laudabil caupit de futuris
prudecia · de pluris pnias 94
In agedis diligen i picula qsidem 19
Transferre de dissolucie ad religionem
de pegna ad quietem
Tristicia filiorum est ad terra pmisiones 127
Tristicia ilq qpat vita lugua 11
Tristat pt namis meo a hois 83
Tribulaciones st sustinede sz timine 4
Tribulacionibus se debent iusta q
cristo iuita expone 33
In tribulacione melius vivitur q i delec
tacione carnali 112
Trust · de spu malos qt que 189
De esta pfidi malos ibid

Vanitas e cum vana gloria expe
dit cogitare q pt caris 16
Vapor sigt sapia et no cum 100
Vellesu velut ho no nug ei indig · cuo
nec eciam demon 163 lc

Volutas hois dz deo conformari 163
Vedunt aliqui pris potestatem filii virtutes
pro sui salutem 131
Vestes ecclastica bursica aufferunt
a cristo pium officium ibid
Vestes ecclastica bursa sunt nequissimi
sacrilegi ibid. et quod ubique bene 104
Venenum spirituale est mediatum 11
Venenis pirri constructes deuit certe ad fo-
tem divine vite
Venient ad deum melius invenies de
nota quod multa senes tepidi 91
Vetres colunt aliqui tamen deum diligentes
in statum ipse dendo 190
Vetre colores abiuiat dicos pros licet
intedant opponere ibid
Vetris templum est tabula altare vite.
sua et sit de alnis ibid
Verecundia quid sit et qualiter differt
a timore et quare est multum laudatur 193
Veritas est filia dei 12
Vitius licet sitarma tamen est sucanda 18
Qui vitat lesiones et sit et dignus dei 11.
Qui vitate repudiat cavendo mediatum
efficitur bigamus ibid
Virtute dz ipse summa hois 18
Vitate dicendi perdit audaciam sentiunt
et contra plus 98
Vitas alia sermonis alia opis alia
retectionis alia vite alia doctrine
alia iustice 87 lc
Vitate aliquando licet tacere numquam tamen
ei contradicere ibid
Nota ibi multa de vitate b c et v pbe.
Via septem est vite iniquitatis sunt diffi-
ciles licet aliquibus amabiles 60
Via vite pravi non sit ec infinis 61
Via virtutis indicatur laboriosa propter
temperiencium ibid
Via peccati est magis laboriosa quam
via seruum 150
Nota ubi Sapiencia
Viaosi est superhundanc 90
Vidua assuescere multum periculosum 117
Videmus denique intentos quod faciamus ideo ante
deum quod faciamus 1 lc.
Videmus denique quod super nos quod infra quod circa
quod subest 26
Videt melius vetera qualis quod sibi 18
Videmus debemus proprios defectus non
alienos ibid
Videmus denique indigeam proprium ut eis
subueniamus ibid
Nota non videt subditus defectus suos propter
negligenciam prelatorum 98
Vigilare ad vigilandum monet nos ecce 81
Vigilat aliquis ad malum interpr. 81
Vilitate vite nobis debet quod possedere 84
Vincere denique septem vicia capitalia per
septem dona spiritus sancti 102
Vindicta quod vindicta clamat ad deum
quatuor genera hominum 68
Vindicta dz quilibet assumere de seipso per
penitenciam et de aliquo pena 180
Vindicta in tanto non dei punire ibid
Vindicta fiat indicium dei propter providere ibid
Vinum inmoderate sumptum aufert hoi libertatem
et honestatem et inducit ad voluptates
et perdit fruitatem 50
Vinum infatuat mulieres et cetera 71
Viri minus delectantur in opere libidinis
quam mulieres ibid
Virginibus debetur fructus centesimus 99
Virtus est sit repelli qualis appetitus hois 93
Virtus sua vita est sicut venalis 98
Anime virtute non dz quod honori ibid
Virtuti contrariatur decursio 90
Virtus via indicatur laboriosa propter temp-
perigenaciam 61 lc
Virtus tamen sit prius in opere equa 66
Aliqua sunt signa falsa ibid
Virtutis sunt operabilis est non opus ibid
Virtus gaudium precedit et gaudium inde ibid
Virtus qualiter describitur ibid

Adulati paucis movetur ad viciarum nos plurimi ibidem
Virtutes principales que sunt et quare et quare dicuntur cardinales 18
Et virtutes magna bona sunt 110
Non ubi honestatis opus dat fama humilitatis honor 75
Vite presentis tempus exiguum 17
Vita humana comparatur per 4 scripturis 16
Vita presens comparatur umbre transeunti 19
In vita presenti oportet nos vivere inter pastores 99 lc
Vita presens elabitur sicut ventus 68
Vita presens misera impedit cognitionem 112
Vita presens durat modo dicitur affligit remunerat ibidem
Vita futura conceditur eis qui iuvat pauperes
Vide per vitam spiritualem sunt vices et fama 201
Vermes et hos fures similitudine 9 lc
Umbra et temporalia transeunt ipsa quoniam pacis 63
Umbre comparatur felicitas humana ibidem
Vocat nos christus ubis signum et verbis 90
Vocati a deo et per erraverunt 99
Qualiter vocati a deo et se excusantes puniuntur ibidem
Volatus avium ad celum et metas insidias demonis latet 64
Voluptuose cogitationes sunt cito expellende
Voluptas carnis de difficili curatur 1
Ad voluptatem inducat vinum dum desiderabile sumptum 26 lc
Voluptas carnis affert plurimis exitus qui dicitur et correpta vivere contra 62
In voluptatibus gaudentes gemunt in futuris 97 lc
Votum quid sit et qualiter diffinitur 179
Utilior est quam adulteris qui affinitas 9 lectione Utilitas quere de hospitalitate nos de utilitatibus 80
Quantumcumque ad sit utile et nos et nobis sunt et hospitium nos ideo eligendum 93
Uxore volens ducere que et quot debet attendere 99
Uxores bone sunt et igitur et quinque de pie et compaciendo ibidem
Uxore ducendo qualiter sit curaca diligenter ibidem
De uxore qualiter sit sanctus cum sit fidelis vel adultera 106
Uxor et quicumque viro omnia bona cum opposita faciunt mala 40
Xpc fuit maximus actor pacis 23
Xpc incarnato est finis consideranda 37
Xpm amittat homo per negligentiam exemplum de argo 26
Xpc comparatur soli propter multas causas 60
Xpc admos sol propter suam pergit ibidem
Xpc habet arcum et sagittas cum ipsa gerunt sagittas ad regendum 69
Xpc est brachium meum quo mummus defendimus et fruimus 69
Xpc qualiter fuit pro nobis inimicus ibidem
Xpc veniet nudus ad iudicium veniet cum ad iudicium armatus 10 69
Xpc leo qui plorasset 89
Xpus est finis qui totus plurimus 100
Xpc nomine et per transmittere mors 11
Ymago de cristo ubi templum imago speculum sagittis hoc humanitas mors dic serpentis diligere 75
Zelus accipitur multis modis in sacra scriptura 1
Zona et penitentia ad accingi in cenatu 23

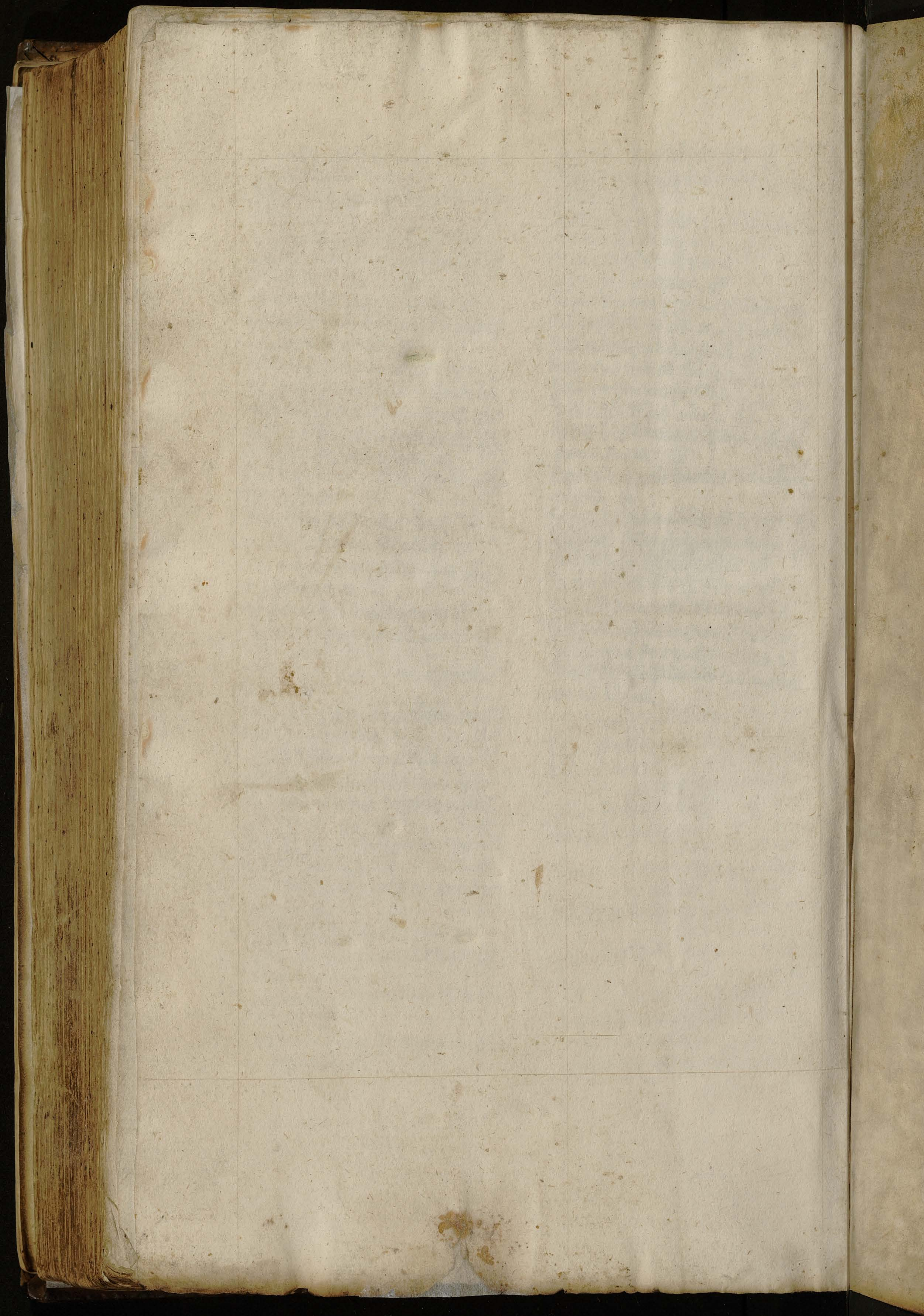
Explicit tabula expositionis fratris Roberti holkoth ordinis fratrum predicatorum super librum sapiencie

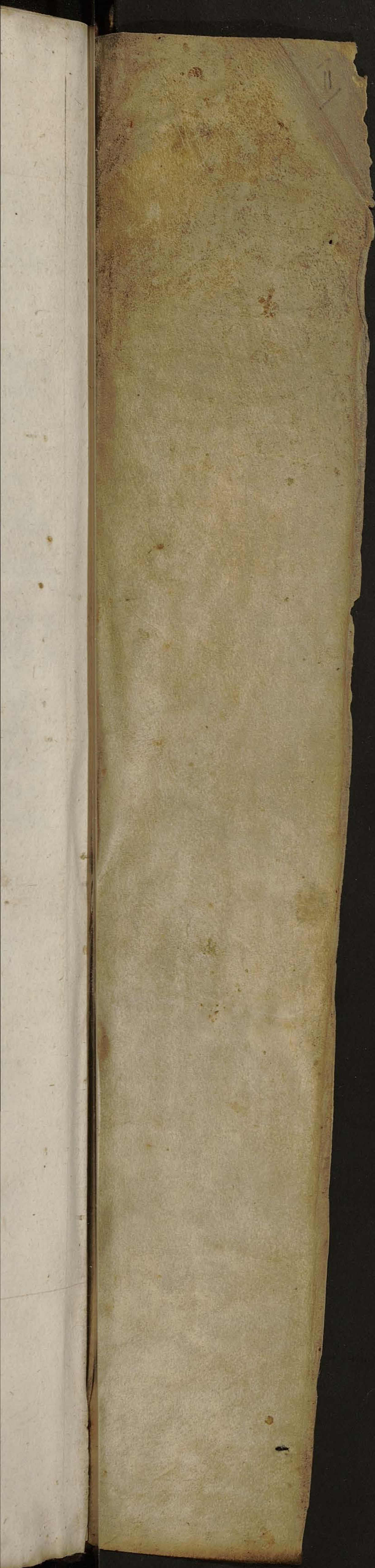
Sequuntur tituli questionum eiusdem postille secundum ordinem alphabeti

Sequuntur tituli questionum eiusdem postille secundum ordinem alphabeti

Utrum acceptio personarum sit peccatum 19
Utrum adam in statu innocencie fuisset
venabiliter custoditus 127
Utrum adam fuisset corpus incorruptibile
si innocencia perstitisset 30
Utrum in actu adulterii plus peccat vir
quam mulier 96
Utrum plus peccet ceteris paribus vir adul-
terando vel sacerdos fornicando 96
Utrum filii adulterini debent aliquod
incommodum reportare 92
Utrum liceat parvis imagines adorare
171 lectione
Utrum amicicia sit magis necessaria rei publice
quam iusticia 3 lectione
Utrum solus amicus dei consecratur domini
sacrificare 102 lectione
Utrum aliquis excitatur exemplo tantum fuit bonus 30
Utrum anima humana sit mortalis 17
Utrum homo possit eundem probari 17
Utrum anime defunctorum habeant diver-
sa receptacula 24
Utrum ars magica sit venabiliter inter-
dicta 180 lectione
Utrum beati in die iudicii aliquos
iudicabunt 74
Utrum bestia possit esse licitum parvis 137
Utrum beati gaudeant de penis dampnatorum 19
Utrum corpus humanum sit deleri in a-
nedo redigendum 16
Utrum iusti cognoscunt Cristum esse deum 71
Utrum liceat aliqui se castrare propter
continenciam 90 lectione
Utrum corpus ade fuisset incorruptibile
si innocencia perstitisset 20
Utrum corpus glorificatum sit quatuor doti-
bus dotandum 39
Utrum dampnati in inferno agant pe-
nitenciam 88 lectione
Utrum pena dampnorum sit dicta corporalis 13
Utrum ignis eternus puniat dampnatos 189
Utrum deus disponat omnia in mortem 107
Utrum omnia subduntur providencie divine 107
Utrum deus sit inqualiter cautica 101
Utrum homo beatus diliget deum in caritate
plusquam seipsum 20 lectione
Utrum divinacio per sompnia sit licita 202
Utrum dolor peccatorum possit esse nimius 79
Utrum corpus glorificatum sit quatuor dotibus dotatus 39
Utrum electores sunt tenentur eligere meliorem po-
Utrum melius sit reges eligere quam per
successionem dari
Utrum observacio signorum ad cognoscendum even-
tus futuros sit licita 110
Utrum utriusque sexus dampnabit negligire summa pena 18
Utrum spes se fugiat omnem peccatum 6
Utrum filius tenetur in omnibus parentibus obedire 93
Utrum filii adulterini debeant aliquod commo-
dum impetrare 93 lectione
Utrum simplex fornicacio sit peccatum mortale 22
Utrum sacerdos ceteris paribus peccat quam adulterando
Utrum iusti post diem iudicii gaudebunt
de penis dampnatorum 10
Utrum petrus peccavit extendendo gladium
tempore passionis 66
Utrum gratia per quam sit debitum nacio hominis se
quitur et separanda 10
Utrum homo adiutus gratia possit mereri de condig-
no vitam eternam 36
Utrum ignis corporalis puniat dampnatos 289
Utrum mundus peribit per ignem 12
Utrum sol illumet inferiora terre 109
Utrum liceat imagines facere pluribus ex
specialibus locis
Utrum liceat iudici innocentem propter alle-
gata condempnare 19
De statu innocencie ubi adam
Utrum vox tubalis erit aliquid in iudicio
cum resurrexerimus corporum 96 lectione
Utrum iudicis qualis erit ad hoc discep-
tacio vocalis 71
Utrum sunt iudicio aliquos iudicabunt 27
Utrum rei publice sit magis necessaria iusticia
quam amicicia 3 lectione
Utrum iusticia originalis includat ad
donum supernale 19 lectione

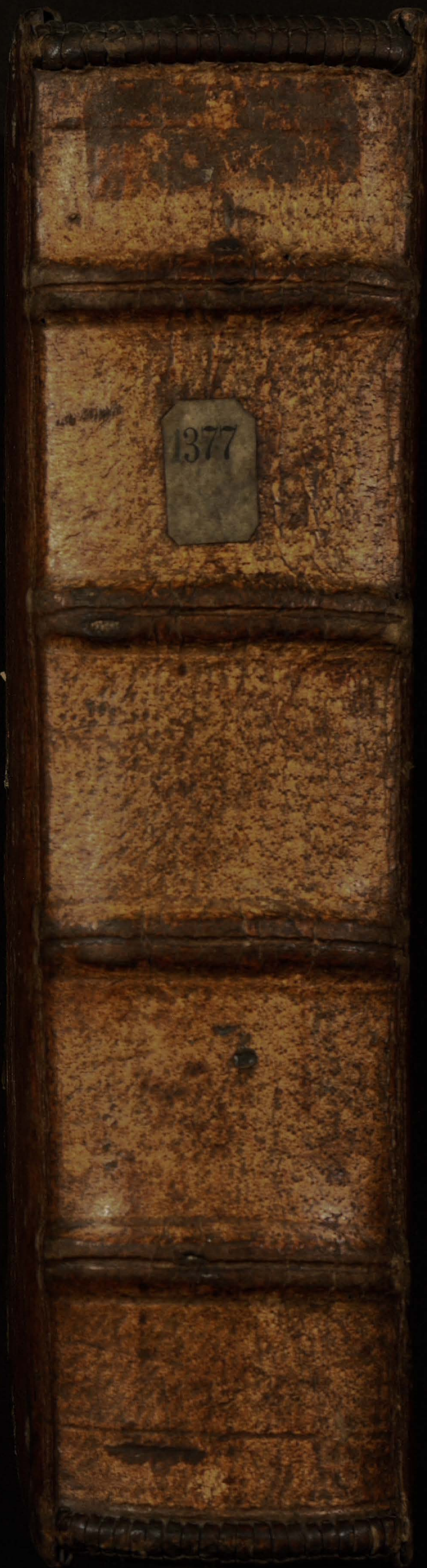
Vtrum in omni ope dei misericordia et
iusticia concurrunt 13
Vtrum in omi ope dei iusticia et mia concu-
rrunt 273 lc
Vtrum in amentibus actus cam sit licitus 100
Vtrum sit melius regi optima lege quam
optimo rege 220
Vtrum actus interior possit fieri vitiosus 23
Vtrum homo adiutus gra possit de condig
no mereri vitam eternam 36
Vtrum deus disponat omnia mocione 107
Vtrum corpus sint necessario morienda 88
Vtrum mors sit pena inflicta pro peccato 98
Vtrum de motibus stellarum possit esse sciencia 99
Vtrum mundus perpetuus perpetuo 13
Vtrum nebula vel nubes per calorem
solis aggregetur 11
Vtrum negligencia sit peccatum et vitiosum 18
Vtrum omnis negligencia sit peccatum mortale 31
Vtrum filius teneatur parentibus obe-
dire preceptibus 93 lc
Vtrum Cristus fuit violenter occisus 18
Vtrum liceat paganos per violenciam infi
delem occidere 66
Vtrum liceat per potenciam opprimere
proximum 27
Vtrum peccata per penitenciam condonata sunt
iudicio revelanda 18
Vtrum pena damnatorum sit diversa corporibus 13
Vtrum dolor penitencie possit esse nimius 19
Vtrum malus senex possit in morte
utiliter penitere 29
Vtrum quis teneatur ad preceptum sui iudi
cis secretum revelare 23
Vtrum donum perfecte solum amicis dei
conceditur 103
Vtrum plures pena ex condicione patitur
Vtrum melius regere quam optima lege regi
pr leccione
Vtrum liceat religiosis intendere studio
spirituali 96 lc
Vtrum vita humana sit post mortem de-
mo reparanda 16
Vtrum ritus omni equalis sit futura 18
Vtrum resuscitatus teneatur uxori sue
coniugi 27
Vtrum aliqua secreta supernalia debu-
erint homini revelari 29
Revelacio secreti ubi preceptum
non de se ad illuminare 8
Vtrum divinacio per sompnia sit licita 202
Non despicit se ad gracia et ad sapiencia
Vtrum religiosis liceat studere 96
Vtrum usus vini sit licitus 220
Vtrum virginitas sit virtus 30
Vtrum virgo dicatur aureola 20
Vtrum vel virtutes acquisitae necessarie sit
per infusas 9 lc
Vtrum virtutes cardinales manebunt
in patria 10
Vtrum virtutes morales sit connexe 10
Vtrum vita humana sit reparanda demum 11
Vtrum homo mereri sit vita eterna 36
Vtrum vox tubae erit in morte 96
Vtrum voluntas deceptus erit iudicio 91
Vtrum iudei cognoverunt Cristum esse deum 21
Vtrum Cristus fuit violenter occisus 28
Vtrum in Cristo fuit necessitas morien-
di 28 leccione

De ludo alee
et ingenijs que
in hoc volumine
locatur 112

1377